Porto opłacono ryczałtem.

Рік XI. Львів, четвер, 1 жовтня 1936. Ч. 75 (974)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2.І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

Ціна числа 20 с.

Конто П.Ш. Львів 505.796

АЛЬКАЗАР УВІЛЬНЕНИЙ

Повстанці здобули Толєдо й бомбардують Більбао.

Червоні розпустили були фальшиву вістку, що здобули Альказар. Тимчасом оборонці Альказару вже увільнені, бо в неділю 27 вересня повстанці здобули Толєдо. Того дня о год. 3 по полудні дійшов до ринку в Толєді малий відділ повстанців зложений з 20 людей. Потому наступила ще сильна стрілянина і в пів години опісля кілька відділів повстанців заняло осередок міста. Між ними був і відділ кадетів з Альказару, що вибіг з руїн кріпости, взяв участь у бою і причинився до здобуття Толєда. Більші відділи повстанців увійшли до міста в понеділок рано. Ще в неділю по полудні червоні сильно острілювали Альказар з гармат і знищили північну часть замку. Потому втекли в напрямі на Мадрид. Повстанці рівночасно бомбардують з літаків Більбао. Місто горить. Червоні розстрілюють в нім сотки закладників.

Нарада в ґубернатора Закарпаття.

На днях відбулася нарада в ґубернатора Підкарпатської Руси К. Л. Грабаря в Ужгороді. Присутні були крім ґубернатора по два представники від чехословацьких коаліційних партій. Нарада тривала поверх 4 години. На нараді розглянено проєкти правительственних партій щодо прав і компетенцій ґубернатора і ґубернаторського уряду. Нарада приняла предложені проєкти з деякими поправками і припоручила др Марклеви їх остаточну редакцію. Слідуюча нарада відбудеться за два тижні. На ній мають приняти ту остаточну редакцію проєктів. Після того передадуть проєкти чехословацькому правительству до затвердження. Вся українська нація очікує тої автономії.

Зміни на становищах воєводів в Галичині.

Консервативний „Час" пише, що тернопільський воєвода др Білик має обняти в найблищих днях одно з важніших становищ у правительстві Польщі в Варшаві. Воєвода Білик, пише дальше „Час", тішиться великим довірям ґен. Ридза-Сьміглого. — Той самий „Час" подає за катовицькою „Польонією", що львівський воєвода має заняти місце директора Яворжніцкого Вуглевого Ґварецтва. Дотеперішний директор Бжозовский має уступити. („Час" ч. 266).

Девальвація валют французької, швайцарської і голяндської.

ПАТ звідомляє з Лондону: Дня 26 вересня с. р. оповіщено рівночасно в Лондоні, Парижі і Вашинґтоні спільну ноту про монетарне порозуміння між Великою Британією, Франціею і Злученими Державами Північної Америки. Монетарне порозуміння трох найбогатших держав має ціль запевнити рівновагу світових цін. На основі того порозуміння французьке правительство обнизило вартість французького франка на около 30%. Новий франк матиме вартість 49.43 міліґрамів золота проби 900 замість дотеперішних 65.50 міліґрамів золота проби 900. Курс фунта стерлінґа устійнено на 4.86 долярів за 1 фунт стерлінґ. Крім того французьке правительство рішило замкнути ґрошеві й товарові біржі від 29. IX. — Девальвація французького франка потягнула девальвацію валюти голяндської і найтвердшої зі всіх швайцарської. Все те має бути підготовкою до такої свобідної торговлі між державами, яка була перед війною. Отже західні держави вступили на шлях противний етатизмови. Від того їх кроку людство може нарешті трохи відітхне.

Поучаючі вибори в Лодзі.

Вся Польща з напруженням очікувала висліду виборів до міської ради в Лодзі як показчика настрою по більших містах. До виборів стануло 18 ліст, з того 12 польських, 4 жидівські і дві німецькі, та було згори ясне, що головна боротьба відбудеться між ендеками і соціялістами. Жиди становлять в Лодзі 35% населення і мають 119.000 управнених до голосування. Аґітація була шалена. Уживали до неї навіть шкільних дітей, а ендеки спровадили студентів з Познаня, Варшави і Люблина. Сконсиґновано також поліцію з ріжних міст. Число її мало доходити до 7.000. Крім неї пильнувала порядку й огнева сторожа. В ночи з суботи на неділю поліція зревідувала партійні льокалі ППС, ендеків, Бунду і Поалей-Сіоністів та сконфіскувала запаси зелізних прутів і ґумових палок. Мимо того в часі виборів в кількох місцях дійшло до крівавих бійок. Увязнено коло 100 осіб. Вислід виборів такий: ППС 95.000 голосів і 34 мандатів (в р. 1934 разом з Бундом 27.352 гол. і 7 мандатів). Ендеки 78.000 голосів і 26 мандатів (в р. 1934 разом з христ. демокр. мали 98.361 гол. і 39 мандатів), Бунд 24.000 гол. і 6 мандатів, Жидівський бльок 3 мандати (мав 10), сіоністи 3 мандати (мали 4). Отже побідили соціялісти. Ендецька преса пише, що то Жиди так спритно поділили свої голоси, щоб повалити ендеків.

Большевицька господарка...

Голод в Совітах зближається скорими кроками. Про його розміри дають деяке поняття трівожні статті в большевицьких часописах про конечність приготовляти для худоби (як поживу) дрібне галуззя, „деревляне сіно", й сухе листя з дерев. Жолуддя буде в сім році висшим сортом поживи. „Соціялістическое Земледеліе" пише, що в одній татарській республиці треба приготовити 200.000 тон галузок на харчі... Словом, „рай" тай годі.

Найвисша кріпость на світі.

„Берлінер Тагеблят" звідомляє, що Швайцарія постановила збудувати сильну кріпость на верху гори Юнґфрав. Буде се найвисше положена кріпость на земній кулі. Старанно укрита зелізниця довозитиме на сам верх залогу і воєнний матеріял. Там буде й дуже добрий обсерваційний пункт для цілей протилетунської оборони. Отже навіть мала Швайцарія лагодиться до—вічного мира.

Господарські знаряди, паша, збіжжа й святочна одіж це велике майно кождого господаря, тому безумовно треба обезпечити його від огню й від крадежі з вломом в

Т-ВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА ч. 20.

ч. тел. 205—47.

Польсько-українська СПІВПРАЦЯ

Вона залежить передовсім від Поляків.

З приводу статті в „Dziennik-у Polsk-ім"

В недільнім додатку до львівського ендецького одначе проурядового „Dziennik-a Polsk-ого"з дня 6 вересня б. р. ч. 36, присвяченім „Східним Торгам", поміщена цікава стаття п. Мечислава Піщковского п. н. „We Lwowie zaczyna się coś dziać". В тій статті автор описує загально положення Львова і його реґіону під матеріяльним і духовим оглядом в останних часах. Отже передовсім стверджує занепад Львова як наслідок відібрання йому можности самому вирішувати свої справи. А далі відмічує деякі ознаки корисного звороту під тим оглядом. В тій статті між ін. читаємо слідуюче:

Проблєма Львова вяжеться стисло з проблємою Червенської Землі, отже з питанням польсько-українських взаємин. Відпруження в тих взаєминах, яке зазначується від останних виборів до Сойму, дає в руки місцевої суспільности ряд атутів. Починає витворюватися п о ч у т т я певної с п і л ь н о т и, а бодай певних с п і л ь н и х культурних польських і руських і н т е р е с і в на тутешнім ґрунті. Знайшло се вислів у справі Лісового Виділу львівської Політехніки. Спільна акція польських і руських інституцій і стоваришень заставила офіціяльні чинники взяти назад рішення про зліквідування Лісового Виділу.

Польсько-руська солідарність у справі Лісового Виділу, хоч позірно припадкова і малозначна, є одначе важною лекціею на будуче. Передовсім доказує вона конечність співпраці, спертої на спільних інтересах нашого реґіону. Та співпраця, що через довгий час видавалась Українцям чимсь неможливим, має глибоке соціяльне і культурне узасаднення; має також не злу історичну традицію. Руська суспільність переконалася, що програма знищення відвічної польської праці й її богатих моральних і суспільних вартостей на Червенській Землі — се недорічність. Згідна праця обох народів, що замешкують південно-східні воєвідства Річипосполитої, се чи не найреальніша форма розвою життя і творчости тих воєвідств.

Таке написав п. М. Піщковскі в додатку до націоналістичного „Dziennik-a Polsk-ого". Щож можна замітити з приводу наведених вище виводів?

Отже передовсім належить ствердити, що ті виводи з о в с і м п р а в и л ь н і. Так, дійсно. Згідна співпраця обох народів, українського і польського, що замешкують наш край, се найкраща запорука розвою нашого краю. І навпаки. Безоглядна боротьба між тими обома народами виходить тільки на шкоду нашому краєви. На тім становищи стоїть і весь час стояла „Нова Зоря". В ній на ту тему була вже не одна стаття.

Якжеж представляється справа польсько-української співпраці в нас доси?

Відповідь на се питання коротка: польсько-української співпраці доси не було і нема.

Не було і нема її доси в загально-державних справах. Бо хоч Українці займають 1/3 простору Польської Річипосполитої і хоч вони становлять 1/4 населення сеї держави, то в управі її не мають ніякої участи. Не мають Українці участи ні в загально-державнім правительстві, ні в центральних державних урядах й установах, ні в командуванню армією, ні в представництві заграницею. Всюди виключно — тільки Поляки.

Одинокий виїмок се загально-державні законодатні тіла Сойм і Сенат. В них мають участь також Українці. Одначе участь та така незначна, що для загально-державних справ не має ніякого значіння.

Та не тільки в загально-державних справах не було і нема доси польсько-української співпраці. Не було і нема її також у вузших, краєвих, справах. Тут брак сей вражає куди більше, ніж у загально-державних справах. Бо тут іде про краї, в яких Українці становлять більшість населення, декуди навіть 70 — 90% (Сх. Галичина, Волинь, Полісся). Та не зважаючи на свою чисельну більшість у тих краях, Українці таксамо не мають в управі їх ніякої участи. Не мають Українці ніякої участи передовсім в державній адміністрації тих країв. Бо ні в однім з тих країв Українець не править ними в характері воєводи ні навіть віцевоєводи. І не тільки на чолі українських воєвідств Польщі не стоїть ні оден Українець. Нема ні одного Українця навіть на чолі чисто українських повітів в українських воєвідствах. Всюди виключно — тільки самі Поляки при владі й управі.

Подібно мається справа з участю Українців і в інших ділянках державної господарки в українських воєвідствах.

Та не тільки в державній управі українськими воєвідствами і повітами Польщі не мають Українці ніякої участи. Вони не мають ніякої участи навіть в самоуправі тих воєвідств і повітів. Не мають уже хочаб тому, що тої самоуправи взагалі нема. Бо давну краєву самоуправу Галичини скасовано, а нової (воєвідської), хоч ухваленої Соймом, не вводиться в життя.

Мають деяку самоуправу тільки найнижчі територіяльні одиниці: громади. Одначе участь Українців навіть у громадських самоуправах, з виїмком сіл, зведена майже до нуля. Клясичним доказом на те може служити нпр. столиця Сх. Галичини Львів. Хоч Українців у Львові є около 60.000, отже 1/5 частина всього населення міста, то в міській раді Львова на всіх 75 радних є всього-навсього тільки 1 (оден) Українець!

Так представляється польсько-українська „співпраця" в управі державою, воєвідствами, повітами і містами в Польщі. Всюди працюють тільки Поляки — по містах іще й Жиди — при повній відсутности Українців — другого щодо простору своїх земель і щодо числа душ народу в Польській Річипосполитій.

Якаж причина такого високо ненормального факту?

Поляки як причину браку польсько-української співпраці подають звичайно становище, яке галицькі Українці зразу заняли супроти Польщі. Як відомо, те становище було різко негативне. Займаючи негативне становище супроти Польщі, галицькі Українці тимсамим самі не бажали співпрацювати з Поляками. Так, се було дійсно так — з галицькими Українцями.

Та не всі Українці в Польщі були настроєні супроти Польщі так, як галицькі Українці. Були в Польщі Українці, котрі від самого початку стали на становище українсько-польського порозуміння та українсько-польської співпраці. Се були волинські Українці. Те своє становище волинські Українці заманіфестували виразно вже незабаром після заняття Поляками Волині. Мало се місце в 1922 р. підчас перших виборів до польського Сойму і Сенату, які галицькі Українці бойкотували, а в яких волинські Українці взяли участь. Та не тільки своєю участю в тодішних виборах до варшавського Сойму і Сенату виявили волинські Українці бажання співпрацювати з Поляками. Те бажання заявили ще формально в окремій декларації вибрані тоді українські посли і сенатори з Волині, Холмщини, Підляшша і Полісся, найперш на зїзді в Ковлі дня 22 листопада 1922 р. відтак у Варшаві в Соймі дня 23 січня 1923 р.

Декларація, яку проголосив тодішній посол Підгірський, звучала дослівно так:

„Представники Українців Волині, Холмщини, Підляшша і Полісся, рахуючись із фактичним станом річей, готові співпрацювати з польським народом, і всіма народами, що входять у склад Річи Посполитої, коли буде забезпечений їм повний і вільний національний розвиток у всіх галузях життя."

На такім становищи стояли Українці зза т. зв. сокальського кордону весь час аж по нині.

Тай у Галичині не всі Українці ставилися весь час до Польщі негативно і не всі не бажали співпрацювати з Поляками. Також у Галичині було чимало таких Українців, що ще на довго перед започаткуванням у 1935 р. УНДОм т. зв. політики нормалізації бажали порозуміння і співпраці з Поляками та давали тому бажанню публично вислів.

Та не зважаючи на бажання волинських, холмських, підляшських, поліських і навіть частини галицьких Українців співпрацювати з Поляками, польсько-українська співпраця не наладналася й доси.

Чому?

Бо співпрацювати з Українцями ввесь час не бажали Поляки.

Вже згадана вище декларація українських послів Волині, Холмщини, Підляшша і Полісся в Соймі в дні 23. І. 1923 р. викликала серед послів Поляків великий спротив. Від того часу аж по нині становище Поляків супроти Українців, навіть тих, що бажають співпрацювати з Поляками, не змінилося на краще. Що се дійсно так, наглядний доказ того — недопускання Українців до співпраці не тільки в загально-державних справах, але також у краєвих і навіть у льокально-громадських справах (Львів!). Небажання Поляків допустити Українців до співпраці навіть у краю й було причиною скасування давної краєвої самоуправи Галичини та невводження в життя ухваленої Соймом воєвідської самоуправи нашого краю.

Що такий стан високо ненормальний, се річ аж надто очевидна. Таксамо очевидна річ, що такий стан шкідливий передовсім для самих Поляків, польської держави, краю і поодиноких міст. Бо відсунення Українців від співпраці з Поляками, з польською державою, з краєм і з містом відчужує Українців від усіх них і робить їх незаінтересованими долею всіх їх. І не тільки се. Те відсунення викликує в Українців іще відповідні настрої. Які? — не треба казати.

Тому в спільнім інтересі Українців і Поляків, в інтересі польської держави, краю і поодиноких міст треба якнайскорше наладнати позитивну польсько-українську співпрацю у всіх ділянках і на всіх щаблях державного, краєвого і громадського життя.

Зокрема належить ввести вже раз у життя т. зв. воєвідську самоуправу в Східній Галичині, яку Сойм ухвалив іще в 1922 р., як також в інших українських землях Польщі. А зробити се треба на те, щоб спільними силами всього населення боронити інтересів тих країв.

Все те одначе залежить від Поляків. Полякам і поручаємо статтю п. Піщковского.

(На тему польсько-української співпраці помістив у „Бунті Млодих" замітну статтю граф Лось. Незабаром подамо її в цілости і вискажемо з приводу неї свою думку).

Віче Легіону Младих

Темно-червоні афіші на мурах міста Львова заповідали публичне віче польської організації „Легіон Млодих" на неділю 27 вересня, на год. 12 в салі „Народного Дому". Вже довго перед назначеним початком віча польська націоналістична молодь (головно студенти університету) виповнила вул. Рутовського перед „Народним Домом". Могло їх бути з півтора тисячі осіб. В дверах „Народного Дому" стоять поліцаї і не пускають нікого до середини. На вулиці проходжуються піші поліцаї, переїзджають туди і назад кінні і таємничо підсміхаються. А ендецька молодь преться до входу, та поліція в дверах не пускає. Молодь підносить що хвиля оклики. Один крикне, маса повторяє. „Нех жие армія польска!.." З соток грудей несеться крик: „Нех жие!" Так три рази. То знов: „Преч з комунізуйонцим Легіонем Млодих!" Товпа кричить три рази „Преч! Нех жийон богатерове Альказару!" Вгору підноситься ліс рук на фашистівський лад і лунає трикратне: „Нех жийон!" Або „Боцяньскі вилазь!" Сильний сміх і крик: „Вилазь!"

Питаюся якогось молодика, чи там в середині є хтонебудь. Він по польськи: „Як вийшла публика з поранку, то пустили до середини може 20 людей. А потім зачала пхатися масово молодь і поліція замкнула вхід". Тимчасом якийсь молодий студент промовив коротко зі сходів. (Що він говорив, тяжко було розібрати, бо весь час з товпи підносилися оклики). Молодь зачала співати польський національний гимн з піднесеними вгору правими руками та зачала похід в напрямі до Марійської площі. Тоді поліція кінна, піша з крісами і піша з палицями розігнала публику зпід „Народного Дому". До розпорошування публики поліція уживала також сильної сикавки. Потому поліція замкнула доступ до „Народного Дому" і нікого туди не пускала. Польська націоналістична молодь маніфестувала ще потому на Марійській площі.

Тимчасом в салі „Народного Дому" відбулося віче. Промовляв мгр. Боцяньский з Варшави. Він сказав м. ін.: Польський нарід то робітники, інтелігенти, жовніри і селяни. Для могутности польської держави треба перебудови суспільної, політичної і господарської. Держава повинна виступити в ролі орґанізатора і власника середників продукції. Бесідник осудив капіталізм, комунізм і гітлєризм, як також остро виступив проти чужого капіталу. Крім ідеї держава потребує ще вождя. Ним є для Польщі ґен. Ридз-Сьміґли. Тепер повстає новий ідейний табор. До нового бльоку не сміють увійти люди, скомпромітовані в ББ. До ідейного табору не можуть увійти також національні меншости, бо польська держава мусить спертися на плечах Поляків. Після тої промови присутні піднесли оклики на честь Польщі й її вождя. Відтак ухвалено резолюцію, котру вислано телеґрафічно до ґен. Ридза-Сьміглого.

Сталін тяжко хорий

Про недугу Сталіна пише французька комуністична преса м. ін.: Вже два роки тому Сталін дістав серцевого атаку. Одначе тоді атак не був надто сильний і Сталін скоро виздоровів. Весною с. р. стан здоровля Сталіна знов погіршився. Острі розмови з найблищими дорадниками і з Крупською в звязку з розстрілом 16 троцкістів спричинили другий сильний атак серця. Лікарська нарада рішила, щоб Сталін перестав працювати і виїхав на відпочинок. Тепер Сталін має перебувати в своїй віллі Ґорький під Москвою. Він полагоджує тільки найважніші справи. Найблизші дорадники вже думають, хто буде наслідником Сталіна. Згадують марш. Ворошилова. Зі зміною диктатора можуть наступити й інші великі зміни.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Поучаючий напад верхівки УНДА

на п. Дмитра Паліева, організатора ФНЄ.

П. з. „Булоби весело, якби не було так сумно"... принесло „Діло" в ч. 217 дуже поучаючий напад на п. Дмитра Паліева, організатора ФНЄ (Фронту Національної Єдности). Наперед містимо в цілости той напад, а при кінци скажемо чим він поучаючий. „Діло" пише:

Зїзд членів і прихильників т. зв. Фронту Національної Єдности, що відбувся минулої неділі, був на нашому терені такою подією, що — очевидно — мусів у першу чергу викликувати жарти і сміх. А проте поруч із чималим матеріялом до веселости, у своїй суті це було видовище сумне, таке сумне, що аж трагічне. Бо не в тому річ, що зійшлось і зїхалось 200—300 осіб і заявило, що від моменту тих їх сходин починається новий період української історії. Ми були вже свідками не одної ефемерної організації, яка робила довкола себе богато шуму і в свій час мала тисячі прихильників. Ми були теж свідками не одного тільки випадку мегальоманії у суспільному житті. І тому сходини кількохсот осіб та мегальоманські вигуки промовців і газетного справоздавця — це ще не єдина причина поважно підходити до цієї справи. Поважно підходимо до неї тому, що — признаємо це без ніяких обиняків — історія, яку затіяв п. Дмитро Паліїв, може в нашому громадському житті наробити чимало замішання. Так, п. Дмитро Паліїв тими методами, яких він нині вживає, може мати успіх. І ми йому не завидували-б успіху: однак в ніякому разі не можна мовчки й бездільно придивлятися та лише підсміхатися саме з тих метод, які служать п. Паліеву здобути собі впливи у масах, персональні впливи, які є його єдиною і остаточною цілю самою для себе.

Чому говоримо про особу, а не про організацію? Бо організація не істнує, Ф. Н. Є. як організація є фікцією, а істнує тільки п. Дмитро Паліїв. Може це для нього комплімент, може дехто добачить у цьому твердженні признання індивідуальности п. Дмитра Паліева. Так, безперечно, п. Дмитро Паліїв це індивідуальність, — з тим застереженням, що поняття індивідуальности є дуже простяжне та що рід і характер індивідуальности може бути дуже ріжний. Індивідуальністю є п. Паліїв остільки, що це людина надзвичайно метка, спритна і придумчива. Його придумчивість пішла сьогодні так далеко, що він спекулює сьогодні на політичному примітивізмі українських мас і рядового громадянина та на людській наївности, що — втомлена незавидною буденщиною — тужить за чимось новим. Якуж новину приніс недільний Конгрес Ф. Н. Є.?

„...Цей перший конгрес відбувся у виїмкових обставинах та в часі, коли щойно зароджувалася зовнішня форма ідеольоґічного руху творчого націоналізму, себто його організація..." Ось авторитетне ствердження у передовій статті „Українських Вістей" про „Значіння Конгресу Ф. Н. Є." Спершу зовнішня форма — потім щойно зміст — досі всім нам покищо ще незнаний! Спершу організація, потім щойно праця. Зовсім навиворіт, ніж буває у кождій політичній організації у світі, зовсім навиворіт, ніж це було у нас досі, в історії галицько-українського відродження. Зміст і праця це для творця Ф. Н. Є. річ другорядна і маловажна, — зовнішня форма і велика скількість людей, яких іменем можна жирувати, це для нього річ перша і найважніша. Довідатись про конкретний зміст політичної програми п. Д. Паліева — було завжди і є тепер дуже важко. Це ноторійно відома річ, що навіть найближчі його колишні партійні приятелі завжди розчаровувались, коли чекали ясної відповіди на ясні питання: чого ти, друже, хочеш, — як, на твою думку, треба поводитись супроти Поляків, Москалів, Жидів, як розвязувати практично істнуючий конфлікт між ріжними законами й вимогами влади та українськими національними почуваннями і звичками, як ставитись до ріжних практичних проблем українського громадянського будня? Відповідь — фрази і фрази...

Сьогодні поруч з фразами бачимо ще й жести. Театральні жести, піднесені до рівня святого організаційно-клянового церемоніялу. Піднесена вгору долоня, окрики „фронт!", гомінка титулятура організаційної ерархії. Що воно таке? Це сліпе наслідування чужинецьких взорів. І тут один з найбільш характеристичних та найприкріших покажчиків, питомих загалом для української дійсности: консервативні у своїй національній психіці галицькі Українці схильні надзвичайно поквапно приймати все чуже, але тільки те, що у тих чужинців третьорядне, найменш суттеве, найменш вартне, а то й просто найгірше! Перещіплювати на галицький ґрунт зовнішньо-декоративні обичаї це суща нісенітниця. Річ ясна, що порівнювати Ф. Н. Є. до італійської фашистівської чи німецької націонал-соціялістичної партії, це така диковина, як порівнювати особу лідера Ф. Н. Є. з особами нинішнього італійського премієра чи німецького канцлера: схожість назв „дуче", „фірер" і „провідник" рішуче не вистачає... Отже поминаючи неповажне порівнання, слід таки членам недільного зїзду пригадати, що в італійських фашистів і німецьких соціялістів зовнішні маніфестаційні познаки прийшли на самому кінці, як завершення ідеольоґічного руху, що струснув підставами держави. Італійський фашизм і німецький націонал-соціялізм перевели були революцію, — в Італії кріваву, у Німеччині безкровну, але попереджену теж крівавими пучами. І тут і там був це рух проти несправедливости версайського трактату проти чужинців, — і тут і там першу ролю грали економічні мотиви, що зроджували соціяльний радикалізм, який з черги розвалював державу. Декоративність — це невідлучна частина, льоґічна і природна, кождої революції. Декоративність — це комедія. Проти кого і проти чого п. Д. Паліїв робить революцію? Проти Польщі і Поляків — далеко ні, — адже з усіх українських часописів його газети завжди писали на польські теми найменше і „дразливих" та з цензурного погляду небезпечних тем торкалися найрідше! (Сьогоднішнє „ІКЦ", яке нападає на п. Паліева і його групу — виявило страшенну незорієнтованість: до цієї справи ще вернемося). Отже проти рідних земляків: проти кого і з якою метою?! Революції, очевидно, ніякої не буде, — може бути тільки хаос, щоб на хаосі користати, щоб у каламутній воді рибу ловити.

Чи на такому хаосі може зискати якийсь новий рух, нова суспільна течія, що прийняла назву „фронту"? Аж надто ясно, що тут не може бути мови про течію ідеольоґічного характеру. Проспмо уважно перечитати відомі вже зперед трьох літ „тези" Ф. Н. Є., новопроголошений статут, голоси дискутантів на недільному зїзді, промову „самого" „провідника" та пояснюючі голоси його преси. Де там якась нова ідеольоґія, де бодай якісь нові програмові гасла? Пуста фанфаронада, якої єдиний зміст — жонглювання терміном „націоналізм" та накручування дефініції поняття націоналізму. І тут знову велика небезпека: досі бачили ми монополізацію терміну націоналізм у членів О.У.Н., які надали націоналізмові характер зоольоґізму. Сьогодні бачимо, що на монополь націоналізму претендує Ф. Н. Є. Лякаємося, що після цієї нової вівісекції над ідеєю націоналізму — націоналізм може стати в українському народі зовсім здискредитований. Це широка тема для окремих міркувань. Зазначимо тут тільки, що націоналізм у нас, у Галичині, мусить бути утотожнюваний з патріотизмом, — очевидно, не слізливим і пасивним, але глибоким, впертим, тривким і конструктивно-творчим патріотизмом, тим патріотизмом, що від 1848 року по нинішній день здвигнув всі істнуючі установи й організації політичного, культурного й економічно-суспільного характеру, деякі з них величаво розбудував, за екзистенцію інших веде вперту боротьбу. До чого доводить перещіплювання націоналізму деяких великих державних народів, що користуються специфічною інтерпретацією того поняття для своєї великодержавницької, імперіялістичної, ексклюзивної та супроти власних меншин екстермінаційної політики, — на наш ґрунт, — бачили ми тільки маленькі зразки в ославленому „декальоґу". Але за „декальоґ" ішли бодай його визнавці на смерть і вязницю, створюючи якусь леґенду, створюючи капітал крови: тимчасом новоіменований „провідник" зі своїми прибічниками дуже ревно і щиро відпікується всякої нелеґальщини, творючи „власний" націоналізм, чи радше надуживаючи фірму націоналізму для дурманення мас.

Усе тут блеф: ідеольоґія, програма, привіти, титули. Блеф і фанфаронада, обрахована на довнішній ефект. Рахунок добрий. Сьогоднішні часи такі, що меткі й „моцні на язик" люди можуть мати успіх. Брак наявних успіхів „нормалізаційного" періоду, упадок громадської активности мас, параліж волі й енергії деяких громадянських кол, посилена комуністична робота, дурійка „людових фронтів", що дискредитують демократію, одночасно безупинний натиск режіму, — все те створює на прочуд догідне підложжя для політичної спекуляції. Недільний зїзд прихильників п. Дмитра Паліева має одну безперечну добру сторінку: п. Дмитро Паліїв перестав бути „сірою еміненцією", скритою за маріонетами. Він проголосив себе (вибачайте: його „вибрали") „провідником нації" і в організаційному статуті своєї партії виразно підкреслив диктаторський характер свого становища. Відкинув зайву вже, видно, маску. Другу маску — спасителя українського народу — зірве з нього українська дійсність.

Примітка Ред. „Н. Зорі":

Наперед одно застереження. Ми писали вже в 73 ч. „Н. Зорі" на ст. 6, яка велика і справді ундівська неясність панує в тезах ФНЄ (Фронту Національної Єдности) в відношенні до всякої релігії й якого нетакту допустився провід ФНЄ, ангажуючи до своєї Краєвої Ради чоловіка з ляїцистичним світоглядом, а саме мґра М. Кушніра. І взагалі ми думаємо, що п. Д. Паліеви ще богато бракує, щоб міг стати добрим провідником великої національної організації. Нпр. добрий національний провідник не допустить до того, щоби в його органі почесне національне імя наших предків представляти нашому народови як його обиду, т. зн. як щось ганебне, що заслугує на погорду. (Гл. 212 ч. „Українських Вістей"). Та мимо всего не можна без рішучого осуду лишити такого нападу на п. Паліева, як повищий напад. По перше той напад далеко гірше затроєний сліпою ненавистю ніж недавний напад на того самого Д. Паліева в найбільше шовіністичнім польськім щоденнику „Ілюстрованім Курєрі Цодзєннім". — По друге коли все те правда, що написане в тій статті „Діла", то значить, коли робота п. Паліева лише блеф і фанфаронада, то хтож його виховав на того блефера і фанфарона як не УНДО? І хто його так довго держав на становищі посла? — По трете, чому панове з УНДА не виключають зі своєї партії всіх, що дали публично свої імена й назиска на той блеф і ту фанфаронаду, на його підготовку і його оформлення? До них належать знані загально ундівські діячі, як пр. др Олесницький і др Чорненко в Станиславові, др Ільницький в Дрогобичи й інші. Є між ними прецінь навіть повітові організатори УНДА. І „Діло" не оповіщує, чи УНДО скинуло їх з того становища, чи вони є організаторами в обидвох ворожих партіях, чи що властиво має все те означати. — По четверте, коли все те несеріозна річ, то хтож пише проти несеріозної річи вступні статті? Таж се тоді смішна донкіхотерія. — По пяте і найцікавіше: Приблизно загальна опінія така, що то тільки верхівка УНДА (більшість ундівських послів) ворожо ставиться до організаційної спроби Паліева, бо чується загрожена в посіданні своїх мандатів на будуче, — а ундівські низи й навіть підофіцири УНДА масово звертаються з симпатією до спроби Паліева. Все те повинно бути якось управильнене. Передовсім суспільність має право знати, чи УНДО уважає своїми повітовими організаторами і членами людей, яких назиска фігурують довкруги провідника ФНЄ. Бо коли УНДО того не зробить, тоді очевидно не Паліїв буде несеріозним політичним чинником, але схаотизоване до останка УНДО. І тоді справді слушно можна буде над ним написати: „Булоби весело, якби не було так сумно..."

За українську церкву на Холмщині

„Н. Час" в ч. 216 приніс отсю інформацію:

Довгі роки перебував на парохії в Гостиннім на Холмщині о. І. Которович, свідомий український душпастир, що своєю духовною й національною гідністю зумів побороти не одно лихо. Тепер, як звідомляють, о. І. Которовича перенесли на Білгорайщину. Очевидно, причина цього перенесення тільки українство о. І Которовича. Та сподівання московських недобитків завели. В обороні о. Которовича стала вся парохія і перед новим священиком-Москалем замкнули церкву. Також не дали забрати ніяких річей о. Которовича. Про цю справу повідомляє часопис „Нова Доба" так:

„Ві второк 1 вересня ц. р. відбувся в Грубешеві „соборчик" — деканальне зібрання духовенства. З Гостинного вислали люди делеґацію, щоб заявити зібраним духовникам, що „нарід треба шанувати, бо без народу духовенство нічого не вдіє". Декан вагався, чи приняти делеґацію чи ні. Тоді жінки самі вдійшли на салю. Зчинився крик, плач. Делеґація заявила, що ціла парохія піде на унію, як не вшанують її волі. Деякі духовники, відомі москвофіли, почали з людей насміхатися. Це людей роздратувало. „Трупом впадемо, а на свому поставимо, — заявили. — Як ви проти народу, ми вас не хочемо."

Останне слово в гостинській справі має сказати Варшава.

О. Которович виїхав на нову парохію, але люди річей його не дали вивезти. — Того самого дня вмер старий коваль Дудось. Перед смертю просив, щоб його поховав свій священик. Родина вирішила привезти уніятського священика з Грабівця. — Місцеві комуністи, яким потрібна анархія в церкві, підтримують духовну владу. О. Которович, який тримав парохію в здоровому християнському дусі, стояв їм завжди на перешкоді.

Якщо духовна влада зареаґує невміло на прохання людей, в Гостиннім може дійти до поважних непорозумінь. Є можливість унії. Настрій дуже піднесений. — Ключі від церкви зникли. Церкву обвішали колодками. Молодь вартує біля неї днями й ночами".

Це остання ставка московщини у православній церкві. Справа о. Которовича не є винятком, бо подібних їй є і на Холмщині і на Поліссі і на Волині сотки й сотки. Всюди, де тільки б'еться українське серце, ведеться боротьба за національну й релігійну гідність українського народу з відвічним ворогом — Москвою. І переможе українська національна стихія!

Конґрес католицької реклями

В днях 29 і 30 жовтня с. р. відбудеться в Римі конґрес католицької реклями. На нім мають обговорювати м. ін. слідуючі теми: „Рекляма і моральність", „Моральні границі ріжних форм реклями", „Рекляма і мистецтво", „Рекляма і лікарські вироби" й ін. На конґрес запрошено закордонні фірми реклями, що цікавляться становищем Церкви в ріжних справах, звязаних з реклямою. (КАП).

Большевизм наступає

Большевизм зачинає новий наступ на християнський Захід. Події останніх тижнів і місяців не полишають ніякого сумніву щодо сего. Майже всюди в Европі і в Америці большевицька підземна робота, творення терористичних таємних орґанізацій, підготовка до переворотів, революційні страйки й неспокої — піднесені до жахливого вибуху большевицької жорстокости і шалу знищення в Еспанії! Пригадуємо лиш найважніші приклади того роду: В Ґреції большевицькі аґітатори виготовили обширний плян насильного здобуття влади і викликали революційний масовий страйк, що мав довести до повстання пролєтаріяту проти короля і правительства. Дослівно в останній хвилині розвязанням безсильного парляменту й установленням авторитативного правительства при підпертї війська можна було ще здержати грізне нещастя. В Угорщині і в Ромунії знов викрито нові комуністичні ячейки. В Бельґії дійшло в червні до масових страйків, що їх підготовили не робітничі фахові союзи а частинно комуністи третого, частинно аґітатори т. зв. „четвертого" Інтернаціоналу, троцкістівського, що вважає режім у Совітах ще замало радикальним і хоче привернути старий воєнний комунізм. Побоюються повторення подій, дуже грізних для державного й господарського ладу Бельґії. — Розуміється, аґітація Комінтерну поширюється також поза Европу. Щойно в останнім часі зуміли викрити широко розгалужену й добре обдуману орґанізацію большевицьких аґітаційних централь в Азії і в Африці. Рука Москви є в постійно вибухаючих неспокоях в північній Африці, де европейське панування має бути розложене постійними нагальними повстаннями, хочби й малих розмірів і військові залоги мають бути знищені. Викорінене кольоніяльним капіталізмом чорне робітниче населення копальняних округ південної й західної Африки яктакож у великих портових містах і на великих плянтаціях представляє для комуністичної аґітації, що тепер помітно кріпшає, нажаль якнайлучші передумовини.

Щодо латинської Америки (про Мехіко не хочемо взагалі говорити) то комуністичний характер великої бразилійської революти в листопаді 1935 р. се тепер річ недвозначно доказана. Вожд революціонерів, Люіз Кальос Престес, сам признався, що він комуніст і прихильник Москви. Бувший німецький комуністичний посол до Райхстаґу Артур Еверт як офіціяльний висланник Комінтерну дораджував заговірникам і контролював їх. В бразилійській армії й поліції як також у великих підприємствах орґанізовано комуністичні ячейки. Нелеґальні надаючі радієві стації, окружні й фабричні часописи стоять на службі большевицької аґітації. Також революційні спроби в Уруґваю й Чілє були під комуністичним впливом. Діяльність совітсько-російських аґентів, улекшена слушною нехітю латинських Американців до визискуючого панування чужого капіталу, недвозначно доказана. В Китаю, де світова господарська система „буржуазних" держав могла бути тяжко вдарена загальною большевизацією, є величезні зсовєтизовані провінції все ще не підбиті. У кантонськім правительстві є вже знов совітсько-російські впливи. Монголію Совітська Росія чимраз більше розбудовує на випадну воєнну кріпость. Вона має спомагати новий комуністичний рух в Китаю.

А Еспанія? Без сумніву, жахливий терористичний режім большевиків і анархістів се в переважній части діло Комінтерну. Документальних доказів на те аж забогато. Що Комінтерн призначив міліонові суми до розпорядимости комуністичної аґітації в Еспанії, що він вислав своїх найліпших аґентів і демаґогів до Еспанії, — се загально відомий факт. Вже останнє червоне повстання з попереднього року було підпалом Москви. Перед кількома місяцями перебував у Барсельоні ославлений Беля Кун. „Ніхто не буде твердити, пише „Оссерваторе Романо" з 19. 8. 1936, що цей славний жидівський терорист задержався там лиш на те, щоб мешкати в готелі Ріц." Техніка еспанського червоного террору має цілком марку Белі Куна, що робив докладно те саме в Угорщині й опісля на Криму. Короткофилева радієва стація в Барсельоні, що називається: „Радієва стація антифашистівської міліції", ціла доставлена з Совітів. Редакційний персонал прислала до Барсельони московська большевицька радіостація. Авдиціями, що призначені для еспанських червоних, припоручуванням террору, закликами до світового пролєтаріяту про поміч московське радіо постійно вмішується в горожанські війни. Також большевицький безбожницький рух видав вказівки для нападів на церкви і монастирі в Еспанії. Як відомо, їх виконано з найбільшою основністю під проводом безбожничих ячейок в Еспанії. В Парижі Комят (спеціялісти вуличних боїв) вишколює богато еспанських комуністів у поодиноких ячейках. Їх висилають до Еспанії для вишколу червоної міліції. Совітські кораблі привезли з Одеси зброю й оливу для еспанських червоних. Російський банк в Парижі правильно пересилав великі суми Діязови, провідникові еспанських комуністів. Між російськими совітськими робітниками переведено відомі „добровільні" збірки з міліоновими вислідами для марксистів воюючих в Еспанії. Тої роботи совітської Росії не спинили навіть переговори про невтральність. Коли правительство народних комісарів приступило до французького предложення про невтральність, московський Комінтерн дальше продовжав свою помічну акцію й аґітацію в користь еспанських комуністів. Комінтерн се, як лицемірно впевнюють, приватна орґанізація й „демократична" совітська Росія „розуміється" не може їй перешкоджувати робити ужиток з „горожанських свобід"!

На жаль Москва в своїй роботі від початку знаходила підпору з Франції. Французьке правительство видало офіціяльну заборону вивозу зброї. Та ще по тім розпорядку члени правительства народного фронту брали участь у збірках для еспанського „народного фронту" й давали вияв своєї симпатії для нього навіть у прилюдних промовах! Марксівські фахові союзи постійно домагаються „літаків для Еспанії" й достави воєнного матеріялу „лєгальному правительству", що в дійсности вже від довшого часу є тільки вивіскою для отвертого большевизму. Панови Жуо, генеральному секретареви марксівських фахових союзів Франції, не перешкоджено відбути „інформаційну подорож" до Мадриду, — звідки він вернувся з цілою програмою підпирання „народного фронту". Французькі праві часописи оголосили документальні докази, що мимо заборони мають йти через границю безнастанно — зброя, амуніція й добровольці, ба навіть катальонські відділи „народного фронту" й посилки воєнного матеріялу мають переїздити французькою територією до Іруну й Сан Себастіяну! Большевизм не знає ніякої невтральности. Під тим словом розуміє він, щоб примусити так звані „фашистівські" держави бездільно приглядатися вмішуванню большевиків. Демократичний режім зі своїми формальними правами свободи постійно достарчає позорів і дає можність мимо офіціяльної

ОСИП НАЗАРУК 60)

ROMA AETERNA

Вічний Рим — Апостольська Столиця

А прецінь знаємо напевно, що коли в р. 410 король Візиґотів Аларих заняв і спліндрував Рим, пощадив церкву св. Петра і навіть всіх, що схоронилися під її опіку. Знаємо, що Теодорих Великий, король східних Ґотів, хоч аріянин, не тільки не заподіяв ніякого зла церкві св. Петра, але покірно в ній молився над гробом того апостола. Знаємо про таке саме поведення дикого Тотілі. А й король Вандалів Ґейзерих, що зрабував всі римські церкви, також пощадив святині імени обох апостолів, св. Петра і св. Павла.

Знаємо також, що найстрашніший зі всіх руїнників, кривавий король Гунів, Аттиля, званий „Бичем Божим", на просьбу папи пощадив цілий Рим, хоч не був християнином.

І так було аж до найновіщих часів, коли в часі Великої Революції французький генерал Бертіє острілював Рим з Монте Маріно, та заборонив стріляти в напрямі церкви св. Петра, щоб не зашкодити навіть мурів тої церкви.

Колиж маємо такі свідоцтва з такого довгого часу як півтора тисячеліття та свідоцтва з часів найгіршого розвалу й руїни, то се хіба доказує, яким великим поважанням і пошаною тішилася церква св. Петра. І доказує, що підклад тої пошани мусів бути ідеальний, а не фізичний, ні матеріяльний. Бо тільки ідеальний видержує так довго і серед найріжніших обставин.

О, могутно ділає найбільша католицька святиня! А найбільші вороги поширення її науки не були і не є ні між грабіжниками, ні між явними єретиками. А між тими язичниками, що прикривалися і прикриваються її католицьким іменем та використовуючи те святе й велике імя йдуть кривдити і розбивати, а кажуть, що йдуть „навертати". Кілько спустошення ширять вони, кілько непоправимого зла!

Якже віддалюють вони наближення до католицької Церкви цілих народів і суспільностей! Якже серед позисканих вже — нищать той католицизм!

Немов ізза моїх плечей залунали слова великого поета наших сусідів — і почали мені перед очима малювати картини рівно памятними красками як ті, що намальовані великими мистцями в церкві сій:

„Po jednej stronie błyszczą świątyń [szczyty
I szumią lasy, pomieszkania bogów —
Po drugiej stronie na pagórku wbity
Krzyż, godło Niemców, czoło kryje [w niebie,
Harde ku Litwie wyciąga ramiona,
Jakgdyby wszystkie ziemie Palemona,
Chciał z góry objąć i garnąć pod siebie..."

— — — — — —

„Po drugiej stronie w szyszaku i zbroi
Niemiec na koniu nieruchomy stoi,
Utkwiwszy oczy w nieprzyjaciół szaniec,
Nabija strzelbę i liczy różaniec..."

Та мені здається, що є ще шкідливіші люди від тих, котрі прикриваючись іменем католицької Церкви кривдять і розбивають інші народи. А саме ті, що всіми силами і всіми способами не обороняють своєї Церкви і свого народу перед такими кривдниками й розбишаками. Гадаю, що кождий сам знає причини того, чому вони гірші.

Ба, та є ще гірші й від тих гірших. А саме ті, що не обороняючи своєї Церкви і свого народу вміють ще пристроїтися як „оборонці" їх...

Гадаю, що зле роблять ті, що бачать се денебудь і не противляться тому.

Вечеріє. І легкий півсумерк залягає великанські простори церкви св. Петра. І немов замазує яркі краски й мозаїки, немов закриває великі подоби і блискучі дорогі мармори найбільшої церкви світа. І тоді ще більшають простори її. І в душі немов ще виразніше чути близкість Бога і голос його натхнення: „Мені належить пімста, сказав Господь."

(Далі буде)

політики невмішування державних правительств — окружними шляхами через свобідні організації — чинно підпирати сторони в горожанській війні в іншім краю.

Підчас того совітська Росія побільшає свої зброєння. Вік побору знижено з 21 до 19 літ. Се означає побільшення стану армії о 50 проц. в чотирох роках! Червона армія має тепер 10.5 — 11 міліонів вишколених людей в резерві. Крім того Оссоавіяхім має понад 13 міліонів основно і спеціяльно мілітарно вишколених людей обох полів. Совітський російський військовий буджет виносить 14.7 міліярдів рублів, тілько що ввесь французький державний буджет! Дотеперішна продукція літаків Совітського Союзу в 1936 р. вже 72 проц. висша ніж в с я продукція 1935 р.! Совітська російська летунська зброя в часі, що його можна передбачити, буде така сильна як всіх інших держав разом. Маршал Тухачевский недавно заявив на засіданні центрального виконного комітету Совітського Союзу, що совітське правительство може тепер „в кождій довільній точці" — се треба особливо піднести! — виставити вповні узброєну армію, якої боєва готовість буде „більша як кождої іншої армії". Чиж можна такі божевільні зусилля зброєння, що мусять до крайности напружувати силу краю, уважати ще „оборонними збройоннями"? Поставити се питання, значить заперечити його. Червона армія се армія світової революції, нині як колись. А ціль совітського російського міліонового війська — бути імперіялістичним прикриттям для сподіваних повстань „в запіллю клясового ворога". Се неоспоримі факти. Вони безперечно не повинні ввести небольшевицьку Европу в психозу страху. Вона сильніша від большевизму, та під одним безумовним припущенням: що вона буде зєдинена, що вона відложить усі другорядні суперечки, що її поріжнюють і обезсилюють, щоб солідарно поборювати большевицьку світову небезпеку. Якаж погубна, з точки погляду сего пізнання, Геростратова робота тих кругів, що в обличчі наступаючого з повною силою большевицького противника не знають ніякого більшого завдання як поборювати християнство. А воно скриває в собі наймогутніші духові сили проти большевизму й мимо всякого потрясення і зменшення його стану посідання в Европі воно все ще о д и н о к а с и л а, що може знов зєднати всі народи Заходу й тимсамим може вратувати нашу культуру!

Др Гр. Ульгорн

(Schönere Zukunft ч. 49, рік 1936).

Участь католиків

у фільософічнім зїзді в Кракові.

В Кракові відбувається Ш. польський фільософічний зїзд при участи поверх 250 делеґатів з Польщі і гурту закордонних гостей. Окремий комітет під проводом католика проф. др В. Рубчиньского підготовив зїзд. В зїзді бере участь богато католицьких фільософів. Отже передовсім група світських фільософів католиків нпр. проф. др В. Рубчиньский, проф. др В. Татаркевич, проф. др Л. Добжиньска-Рибіцка, проф. др Г. Якубаніс, проф. др Ч. Мартиняк, др С. Свєжавский, доц. др А. Біркєнмаєр, др Чума. Крім того в зїзді бере участь около 30 католицьких священиків фільософів. Поруч світських священиків беруть участь і монахи. Нпр. єзуїти: о. проф. М. Моравский, о. проф. Хомраньский, о. проф. Пшибильский і ин.; домінікани: о. проф. Г. Бохеньский і ин. Священики виголосили ряд фільософічних рефератів. Нпр. о. ректор Ковальский (Познань): „Метода новотомістичної моральної фільософії", о. проф. др І. Степа (Львів): „Суть держави в Геґля", о. доц. др Урманович (Вильно): „Про критерій моральної вартости людських поступків" і ин. (КАП).

ЛІСИ Й ОХОРОНА ПРИРОДИ

Прегарна вистава у Львові.

На площі Східних Торгів у Львові відбувається в трох павільонах вистава під назвою „Наші ліси й охорона природи". Найбільший і найцікавіший павільон „Наші ліси". Він складається з трох відділів: науково-дидактичного, лісової господарки і деревного промислу. В першім відділі великі надписи на стінах поучають про значіння лісів. Ліси мають великий вплив на природу краю. Вони злагоджують вагання теплоти воздуху, увязнюють піски й регулюють обіг вод. Винищування лісів зміняє природу краю: урухомлюються піски, повстають забагнення та повені, не мають стриму вітри. Ліси це богатство і жерело праці для богатьох.

Якже представляється стан лісів у Польщі? В 1793 р. ліси займали 43 прц. площі цілої Польщі, в 1935 р. тільки 18.7 проц. Значить, лісна господарка в Польщі була дуже зла. Не можна сказати, що ліси в Польщі винищили займанщькі держави, бо й господарка в новій польській державі досі не була добра. За 15 літ, від 1920 до 1935 р. площа лісів у Польщі зменшилася о 700.000 гектарів! І як показують ріжні зіставлення, п л о щ а л і с і в у Польщі д а л ь ш е з м е н ш у є т ь с я, а запотребування на дерево і продукти лісної господарки зростає. Тепер держава спеціяльно опікується лісами й заводить плянову господарку. Розуміється, се не йде так легко, бо тільки 36 проц. лісів се власність держави, а решта приватна власність. Плянова лісна господарка полягає на засаді, що річний вируб мусить бути рівний річному приростови. Зруби треба зараз засаджувати деревом. Тепер в Польщі взялися до засаджування деревами всяких неужитків. 1925 р. Польща займала 13 місце між державами Европи щодо відсотка лісів у відношенні до цілої площі краю. Найбільший відсоток лісів має Фінляндія. 6 місце під тим оглядом займає Німеччина. Значить, відсоток лісів у Польщі дуже малий. В склад лісів у Польщі входять: сосна 60 проц., ялиця 15 проц., дуб 5 проц. інші 20 проц.

Деревний промисл се одна з головніших галузей державної господарки. Лісна господарка займає важне місце в вивозі Польщі. Прим. в рр. 1928 — 1934 вивезено з Польщі дерева за 2.088 міл. зл., вугля за 1.956 міл. зл., збіжжа за 630 міл. зл. В лісах Польщі (в лісній господарці і деревнім промислі) працює 330.700 робітників. В самих державних лісах 1935 р. виплачено робітникам 35 міл. зл. Дерево має примінення в будівництві: доми, мости, ваґони, кораблі, меблі; з дерева виробляється целюльозу, папір, штучний шовк і инші штучні тканини; з дерева добувається цінні хемічні продукти. Прим. з 1м³ соснових пнів при помочі сухої дестиляції дістається 105 кґ. деревного вугля, 55 кґ. смоли, 7 кґ. терпентини, 3 кг. оцтового квасу і 3 кг. деревного спірту. З живиці робиться терпентину й каляфонію. Крім того можна використати також лісні овочі. Прим. 1934 р. вивезено з Польщі грибів за 1,266.000 зл.

В павільоні „Наші ліси" приміщено виставу „Ловецьких трофеїв". Тут погляд губиться в лісі рогів. На стінах безчисленна скількість звірячих голов, скір, знимок і артистичних образів. На галузках множество птиць. Богато випханих рисів, диких котів, диків. Особливу увагу звертає на себе зубр. Богато виставлених звірів з инших країв. На жаль ніде нема написано, звідки звір. Написано тільки, хто його вбив. Значить ходило тільки про назвиська ловців. Зрештою вистава й називається: „Ловецькі трофеї". Дальшу часть павільону займають відділи ординаційних лісів: Потоцких, Замойских, Єзєрских і т. д. Тут звертає увагу цікава „Історія Польщі на тлі перекрою сосни". В відповідні слої сосни вбиті шпильки з прапорчиками. На них виписані важніші події з історії Польщі. В середині прапорчик з надписом: „1 розбір Польщі 1772 р.", потім кільканацять слоїв дальше: „Конституція 3 травня 1791 р." і т. д. аж до львівських боїв 1918 р. і миру в Ризі 1921 р. В відділі п. Єзєрского виставлений рідкий оказ величезного рака на дубі. Треба 4 людей, щоб обняли його руками!

В другім павільоні вистава деревного промислу. Тут кілька фірм виставило свої вироби: дошки, пачки, бочки, брукові кістки, меблі. Карти на стінах поучають, що Польща вивозить декотрі вироби прим. дикту д о в с і х ч а с т е й с в і т а.

В третім павільоні вистава охорони природи. При вході на стінах великі надписи: Хоронім природу! Природа се обличча батьківщини. Хоронім старі дерева! Не вбиваймо легкодушно ніякого звіряти: кожде виконує свою ролю в цілости природи! Опікуймося птицями: вони хоронять наші поля, огороди й ліси перед комахами! і т. п. В Польщі опікуються природою не тільки окремі організації, але й держава. Вона видала окремі закони для охорони природи. В Польщі виходять окремі часописи, що пропаґують охорону природи, відбуваються вистави й відчити. В краю є 121 ріжних резерватів. Вони займають разом 21.604 га поверхні. З инших держав найбільше резерватів має Німеччина (380), дальше йдуть: Голяндія (90) і Злуч. Держави Північної Америки (56). В ЗДПА відносно мало резерватів, зате вони займають 4,904.442 га поверхні. В Польщі є 7 родів резерватів: лісні, степові, звірячі, торфовиськові, скельні, водні й підземні. В сім павільоні виставлені переважно знимки й карти. Є кілька випханих звірів, богато птиць і ріжних гусениць. Найбільше місця займає відділ охорони птиць. З вивішених карт довідуємося, що в державних лісах завішено 44.730 скринок для птиць. На виставі є кільканацять взорів скринок для птиць і богато знимок скринок замешканих птицями. Птиці радо уміщуються в дімках дарованих людьми. За те вони дуже добре відплачуються людям. Прим. сова зїдає річно 1000 мишей. 1000 мишей зїдає річно коло 3.000 кґ. збіжжа. Отже одна сова заощаджує господареви коло 400 зл. річно. Комахи й гусениці роблять величезні шкоди в господарстві. З ними успішно борються покищо т і л ь к и п т и ц і. Пр. шпак зїдає річно 209.000 гусениць. За птицями виставлено кілька оказів випханих звірів: медведів, рисів, кіз, бобрів, ласиць, диких котів та кілька зубрів і лосів на знимках. Решта вистави се майже самі знимки. Між ними декотрі прекрасні, пр. знимки Дністрового яру й наших Карпат. По середині павільону знимки памяткових („забиткових") дерев. Се знимки дерев переважно з Галичини. Увагу звертає знимка величезного пня дуба переміненого на каплицю в селі Вороблевичі коло Дрогобича. Обвід пня того дуба має 8.4 м. Цікаві знимки прегарних скал на „Збаражі" коло Поникви, скал в Бубнищі і ін. переважно з Галичини. Зі знимок степових „галяв" найкраща степова „галява" (порожне місце між горбами) в Межигірцях коло Галича. В однім куті того павільону виставлено праці: відозви, малюнки, альбоми природничого кружка VI виділової школи в Познані.

Кождий мешканець Львова повинен відвідати ту дійсно гарну, хосенну і цікаву виставу.

Гумор. — Рада Союза Народів хоче перервати засідання і перенести свої наради до Польщі, щоб утруднити негусови приїзд автом... („Врубле").

З краю

Марна протикомуністична комедія.

Пишуть нам:

Заходом повіт. комітету УНДО-ня відбулося 7. IX. с. р. протикомуністичне віче в Борщеві. Одиноким промовцем на нім був посол др С. Баран. Дооколичні парохи вислали на віче найкращий елемент з сіл, а масова участь Луговиків давала повну забезпеку перед всякими несподіванками збоку комуністів. Понад тисячу учасників заповнило салю Народнього Дому, а других тілько відійшло, бо не було для них місця. Віче відкрив п. П. Гораль, секретар повітової орґанізації УНДО-ня і подав ось такий порядок дня: 1) Реферат п. посла, 2) Дискусія, 3) Ухвалення резолюції — і сам обняв провід віча.

Посол Баран виголосив півторагодинний реферат. В нім представив повоєнне стремління держав змінити господарський лад, вкоротити самоволю капіталізму і припинити кризу. Потім дав огляд розвою соціялістичної доктрини, орґанізації робітництва і здобутків соціялізму в законодавстві, особливо в Німеччині, в довоєнних часах. Переповів історію російської революції і зясував динаміку і світові тенденції большевизму та його сумний дорібок, ілюструючи річ подіями в Совітах та в Еспанії. Вказав на причину большевизму в Росії: брак моральних основ в душі російського народу, окаліченого і недорозвиненого завдяки казьонній православній Церкві. Начеркнув стан мобілізації конструктивних сил Европи а саме: фашизму, гітлеризму й особливо католицизму в Кат. Акції — до боротьби з большевицьким антихристом. Про католицьку Церкву, її невичерпані моральні сили, її методу виховування народів говорив п. посол не гірше від найревнішого католика. Перейшовши до наших відносин підчеркнув, що всі ліві партії, а між ними й радикальна, се предтечі большевизму. Доказом того трильовщина і сельробізм на її руїнах. Відтак візвав до боротьби і чуйности і заповів, що борщівським протикомуністичним вічем зачинається ряд таких віч в цілім краю.

Вже сам обем матеріялу вказує на те, що реферат п. посла був згущений і вимагав напруженої уваги навіть від інтелігента, що знає історію соціяльних рухів. Для простолюддя був він мало цікавий — бо мало зрозумілий. Мимо того раділо серце слухаючи, як світський чоловік приготовляє нарід до боротьби, в якій послідний і рішаючий бій буде між большевизмом і католицизмом. Думалося, що тяжкість реферату оживить дискусія, викличе боєвий підйом, виявить, чи і з якою силою нуртує в повіті большевицька струя та як на се реаґує здорова частина селянства. Особливо се послідне повинно бути цікавим для політичного проводу, що береться до протикомуністичної акції на більшу міру.

Тимчасом п. Гораль подякував, потратулював п. послови і прочитав 5 резолюцій, в яких бундючними фразами виповів боротьбу большевизмови до загину, переслав привіт Зазбручанцям та візвав до творення протикомуністичних гуртків по селах. Все те відбулося так поспішно, що годі було затямити зміст резолюцій, крім послідньої наймаркантнішої. Наконець просив п. посла сказати в центрі, що в борщівщині комунізму нема. (Мовляв — ось як я тут працюю — не забудьте про те при найблищих виборах!). Відтак заінтонував національний гимн, який здивовані учасники відспівали незвичайно мляво — і візвав розійтися. —

Чому не було заповідженої дискусії? питали здивовані й обурені селяни. Пощо було стягати таку масу народу з повіту, не давши йому змоги виявити своїх протибольшевицьких настроїв? Чи провід налякався большевиків, які були на салі та іронічно підсміхалися? (Бо мимо заяви п. Гораля, вони є в повіті, а в самім Борщеві є ячейка зложена з 80 людей, в більшости з Українців).

Ні! Большевиків провід віча не боявся. Вони не мали змоги на сім вічу провокувати. Провід налякався сим разом католиків. Так! Бо по такім рефераті була нагода тягнути консеквенції до дна і зажадати від нашої інтелігенції не тільки гарної деклямації про католицизм, але й католицького життя та поведення, виконування кат. практик і кат. активности в суспільнім життю. Була нагода візвати в резолюціях наші видавництва, особливо „Просвіту", щоб не анонсували в своїх виданнях радикальної „Самоосвіти" і „Каменярів". Тоді не моглаб перейти безглузда резолюція про творення протикомуністичних гуртків по селах, не вказавши способів їх орґанізації та засобів праці, бо в тій справі треба було стрінутися око в око зі „Скалою" і заняти супроти неї позитивне становище. Вкінці могли в дискусії вийти на яв всі митарства УНДО-ня в відношенні до большевизму. А того власне провід налякався і тому до дискусії не допустив. Декому вигідніше було заховати льояльність супроти УНДО-ня, а рівночасно дальше замилювати очи духовенству своїм католицизмом. Тому борщівське віче — се марна комедія, на яку й комуністи й католики можуть махнути рукою. — П. посол Баран запитаний, чому не бажав собі дискусії, відповів, що „властиво" ходило лише про маніфестацію. Так! Комуністи мордують і уладжують серед нас погроми, а ми маємо лише маніфестувати! Хто такої комедії налякається?

Борщівське віче се новий крик хвилі: Отці Духовні — орґанізуйте єдино доцільні протикомуністичні гуртки в читальнях „Скали" і перестаньте своїм авторитетом піддержувати комедіянтів!

о. Олексій Гуньовський.

Примітка Ред. „Н. Зорі": Звертаємо увагу наших Читачів на бистрі помічення Всч. о. Ол. Гуньовського про марну протикомуністичну комедію, получену з деклямаціями старих лібералів про католицизм. А звертаємо на те увагу тому, бо збанкротовані політики з ліберального УНДА відчувають, як мимо всего зростає сила наших католицьких орґанізацій та української катол. опінії в краю — і тому будуть старатися в ріжних місцях уряджувати такі комедії, як описана в сім дописі. Отже треба вважати заздалегідь, щоб вони не розкладали нашого народу вже під охороною католицьких фраз. Зокрема треба вважати на віча головного ідеольога ліберального УНДА Степана Барана й освідомляти наш нарід про те, що він робив з галицькою справою уже три роки перед її вирішенням. Про се була в „Н. Зорі" велика стаття п. з. „Рибалка Панас Круть". Вона перепечатана в окремій книжечці п. з. „Ерема кай аноніма". Де тільки ағітує Степан Баран, там булоб добре поширити ту книжечку.

Як осмішують себе большевики

В „Известіях" печатають заяви про зміни імен і назвиськ ріжних большевиків. І так нпр. якийсь Семиґулин з Чистополя змінив собі імя і назвисько на „Александер Македонський", Собакін на „Лермонтов", Гудин на „Евген Онеґін" і т. д. Словом, осмішують себе.

Студенти висших шкіл в Польщі

Після останних даних Головного Статистичного Уряду в р. 1934/35 в Польщі було студентів: римо-католиків 36.700, греко-католиків 1.500, православних 1.300, евангеликів 1.300, Жидів 7.100, інших віроісповідань 200. Студенти римокатолики творили 76.4 проц. загального числа студентів, Жиди 14.8 проц., гр.-католики 3.1 проц., православні і евангелики по 2.7 проц., інші віроісповідання 0.3 проц. В порівнанні з попереднім роком число римо-католиків зросло, греко-католиків і Жидів зменшилося, інших остало без зміни.

Компромітація совіт. делеґатів

В Женеві вудбувся на днях міжнародний конґрес молоді. В нім взяли участь також совітські делеґати. Совітський делеґат Косарев заявив м. ін., що в совітській Росії є „цілковита релігійна свобода" і що переслідування духовенства се тільки фікція. Коли інші делеґати притиснули його до муру, він не міг дати конкретних вияснень. Другий совітський делеґат Чемоданов зажадав спису священиків мучених і вязнених в Совітах. Таку лісту предложили йому з місця. Тоді совітський „делеґат" замнявся і не знав, що відповісти. Аж предсідник поміг большевицькому делеґатови — замикаючи дискусію...

У Франції вибухає террор лівих

Криваві події в Еспанії мають великий вплив на Францію. Там страйки не перериваються. Крім того крайно ліві елементи зачинають терористичну діяльність. В ріжних містах Франції відбуваються революційні бійки. На днях ліві напали на жіночий монастир у м. Венісії і кинули бомбу. Кілька монахинь ранено. Комуністи ширили вісти, що фашисти скривають зброю в тім монастирі. З м. Монтевідео повідомляють, що на французькім кораблі „Бель Ісль" матроси вивісили червоний прапор і увязнили всіх своїх офіцирів.

Правильні бої в Палестині

З Єрусалиму звідомляють: Між відділом анґлійських військ і арабськими повстанцями дійшло коло місцевости Єніє до одного з найбільших боїв, які занотовано від вибуху розрухів у Палестині. Бій тревав кілька годин. В нім брали участь також військові літаки. Араби втратили поверх 60 вбитих. Другий більший бій вивязався коло Геброну в звязку з нападом Арабів на купців. По стороні Анґлійців богато ранених.

Побіда комуністів се війна

Міністр заграничних справ Португалії, Монтейро, заявив представникам преси, що Португалія тільки під впливом Англії і Франції згодилася на неінтервенцію в еспанських справах. Евентуальна побіда комуністів в Еспанії означалаб для Португалії війну. Тоді Португалія зробить усе, щоб боронити незалежности й західної цивілізації.

Лікарський фейлетоник.

Заразливі недуги

Як орґанізм борониться перед ними?

Як відомо, заразливі недуги викликують заразки. Вони дістаються до орґанізму з землі, з води, або з воздуха. Часто заразки, діставшися до людського тіла, не викликують якийсь час ніяких проявів недуги. Щойно такі чинники, як перестудження, жолудкові забурення або сильніше ослаблення побуджують заразки та спричиняють розвиток недуги. Орґанізм не піддається безрадно ворогови. Він бореться з заразками при помочі ріжних оборонних уряджень. Значну охорону перед заразками становить неушкоджена скіра. Більшість заразків не всилі передістатися через неї. Заразки дістаються до орґанізму також з пожи-вою. В жолудку натрапляють вони на сильний квас. Богато заразків гине від нього, та всетаки якась частина живих дістається до кишок. Тут з браку кисня вони не розвиваються і гинуть, або мусять звести завзяту боротьбу з бактеріями, що стало перебувають в кишках. Крім того важний орґан боротьби з заразками се кров. Загально відомий факт, що хто перебув якусь заразливу недугу, звичайно на неї вдруге не западає. Той факт став підставою важного відкриття в медицині: охоронного щеплення. Вчені переконалися, що перед якоюсь заразливою недугою можна охоронитися встрикуючи в орґанізм певну скількість заразків тої недуги, відповідно ослаблених. Тим викликується в орґанізмі штучну відпірність проти тої недуги. („П. З.").

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Якими успосібленнями ми повинні служити Богу. По перше розважте дуже уважно отсі слова розумного чоловіка (Екл. 2,1): „Мій сину, коли хочеш вступити на службу Богу, то дбай про справедливість і боязнь Бога та приготуйся на покусу." З сих приписів святого Духа вчіться вступати на службу Богу з непохитною постановою, не датися відстрашити ніяким перешкодам, котрі вам світ, тіло й діявол будуть класти на дорогу й у тій духовній війні вдержувати становища як хоробрі боєвики одіті в зброю християнської справедливости й боязни Бога згідно зі словами апостола (Ефез, 6,13 дд.): „Беріть зброю Бога, щоби в люте время ви могли встояти й у всім видержати незранені. Отже стійте, опоясавши ваші бедра правдою (т. зн. щирістю ваших замірів супроти Бога), й озброєні панцирем праведности (т. зн. християнської чесноти з непохитною рішучістю остати вірним Богу в усіх обставинах). Передовсім беріть щит віри, котрим можете загасити всі огненні стріли лукавого (живими думками про Бога й вічність); і возьміть шолом спасення (т. зн. покірне довіря до Бога), і меч духовний, котрий є слово Боже" (т. зн. частим слуханням, читанням і розважуванням Божих правд). Коли ви так приготовані до боротьби, тоді напевно побідите.

По друге розважте, що розумний чоловік дальше приписує тим, котрі хочуть бути щасливі в сім світлім підприятті, котре повинно довести нас до Бога й до вічного життя. „Будь покірного серця", каже він, „і терпи" (т. зн. покоюй всі непорядні порухи твоєї гордости й твоєї пристрасти, котрі хочуть противитися твойому підприяттю. Неси, що Бог на тебе вложив, зєднайся з Богом і витривай, щоби вкінці твоє життя (змістом) побільшилося. Все, що тебе стріне, приймай; будь витривалий в болю і будь терпеливий в покорі; бо золото й срібло випробовується вогнем; а любимців Бога в печі упокорення." Світлі науки, не тільки для початкуючих, але для всіх, котрі є в дорозі до неба. Бо хрест, терпіння й упокорення се призначення всіх слуг Божих, а терпеливість і відвага в противностях, упокорення під рукою Бога й цілковите віддання Його святій волі роблять нам всі журби легкими й безконечно корисними для наших душ. О які щасливі ті, котрі пізнали, що се значить, у всім, що вони мають терпіти, зєднатися з Богом! О які щасливі чуємося, коли терпимо у звязку з Ним і в цілковитій згоді з Його святою волею! О як дуже побільшиться вкінці наше життя через те, причім буде додана щаслива вічність!

По третє розважте, що найліпша прикмета, котра робить нас здібними осягнути все добре, й найуспішніший середник, добре зачати в ущасливлюючій службі Богу, щоденно робити поступи й витривати аж до кінця, — полягає на тім, щоб мати в наміренні й живити в душі високу пошану для чесного й побожного життя, поважне бажання бути добрим, голод і спрагу християнської праведности, словом, горячу любов до правдивої мудрости, котра одиноко й виключно полягає на пізнаванні, любови й службі Богу. „Тому я просив", каже розумний чоловік (Мудр. 7,7) „і дано мені розум: я кликав, і Дух Мудрости прийшов до мене. І я ставив її вище від королівств і тронів, і я уважав богацтво нічим в порівнанні з нею. Я любив її більше ніж здоровля і красу; тоді до мене приходило все добро рівночасно з нею, і безчисленні почести через її руку. Бо вона невичерпаний скарб для людей: хто її вживає, буде учасником приязни Бога." О які величаві річи тут і в богатьох інших місцях святого Письма говориться про ту небесну мудрість! О який милий, який пожаданий той скарб, та дорогоцінна перла чесноти й щасливости в Бозі, що є найправдивішою мудрістю! Хто не віддавби всього іншого, щоби здобути той безцінний клейнод? Та дивіться, найрозумніший з людей, ба навіть Дух Божий впевняє нас через нього, що ми можемо його тільки бажати, тільки шукати його й тільки любити його з цілого нашого серця, й він буде належати до нас.

Постанови собі розважити всі ті небесні науки, й вони непомильно заведуть тебе до Бога. Він поважно бажає зробити тебе щасливим тим, що робить тебе Своїм правдивим слугою. Коли ти бажаєш того самого, як можеш блудити, як тільки твоє бажання сердечне й стале?

Епп. Р. Челлонер
Апостольський Вікарій Лондону.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ УНДА оповістив постанови засідання з 26. IX. Вони повні противоріч. І так звіт проводу УНДА „принято до одобрюючого відома", хоч у резолюціях, спертих на тім звіті, стверджено, що провід партії й УПР не довів до бажаних результатів. Отже виходить, що се недоведення до результатів — одобрено. Що більше, в резолюціях стверджено навіть погіршення земельних відносин на наших землях. Виходить, що й се одобрено. В четвертій резолюції говориться про погіршення відносин в такій підставовій ділянці як земельна справа, а в пятій резолюції говориться загально, що є висліди нормалізації — вправді незначні ті висліди, але є. Хто в тім УНДІ укладає такі розумні резолюції, не трудно додуматися. В 6 резолюції заповідає УНДО, не знати вже котрий раз, що в обороні прав селянина до землі „поведе рішучу боротьбу" і закликає до неї все українське громадянство, але як та боротьба має виглядати і що те громадянство має робити — ні словечка. Словом, УНДО як УНДО.

КОЦЮБИНСЬКОГО І ПОРАЙКА, що довго вислугувалися червоній Москві, таки увязнено під закидом звязку з Коновальцем і українськими націоналістами. Значить, не помогло проливання крови рідних братів. Червона Москва використала їх, а тепер осмішить, зганьбить і знищить.

ШЕФОМ ЧРЕЗВИЧАЙКИ В МОСКВІ на місце Ягоди іменовано Николая Єзова. Се перший Москаль на тім становищі за близько 20 літ істнування чрезвичайки.

ЯГОДА б. шеф чеки став комісарем почт і телеґрафів на місце Рикова.

СЛІДСТВО ПРОТИ РАДЕКА ведуть дальше. В Москві кружляють поголоски, що Радек увязнений. Має бути увязнений також Раєвский, бувший редактор „Журналь де Моску".

ЦІКАВА СТРІЧА. До Варшави приїздив недавно Торес, провідник французьких комуністів, і відбув нараду з секретарем Комінтерну Мануїльским. Торес мав дістати вказівки, як повинні поступати французькі комуністи підчас горожанської війни в Еспанії.

ҐДАНСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ ПОЛІЦІЇ відкликав заборону політичних зібрань на терені Ґданська.

ШЕФ ЧЕСЬКОГО ҐЕН. ШТАБУ ґен. Крейчі прибув до Парижа на нараду з французьким шефом ґенерального штабу.

ВІДЕНСЬКА ПОЛІЦІЯ увязнила 62 комуністів за поширювання комуністичних летючок і за зорганізування грошевої збірки для червоного правительства в Еспанії.

В ЖЕНЕВІ признано абісинську делеґацію неґуса мимо рішучого спротиву Італії. Се загрожує міжнародними комплікаціями.

БЕЛЬҐІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО замкнуло французько-бельґійську границю і не пускає з Франції комуністів, що приїздили до Бельгії й заохочували робітників до страйку.

ІТАЛІЙСЬКА РАДА МІНІСТРІВ рішила створити окрему армію для італійської східної Африки. Нова військова організація має обіймати 17 бриґад, кожда бриґада по 4 баталіони. В Аддіс Абебі мають утворити окрему дивізію „Сабавдських Ґренадієрів". Східно-африканська армія має мати 2.000 активних офіцирів, 500 розервових офіцирів, 1.800 підофіцирів, 20.000 жовнірів з метрополії і 40.000 туземних жовнірів. Крім того в східній Африці мають зорґанізувати 150.000 змілітаризованих робітників. Вони будуть працювати при будові і направі доріг.

ФІНСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО уступило. До того причинилися соціялістичні посли.

В ШВЕЦІЇ відбулися вибори до другої палати Ріксдагу. У виборах побідили соціялісти. Вони здобули 123 мандатів на всіх 230. Консерватисти здобули 44 мандатів, аґрарники 36. Інші партії здобули по кілька мандатів.

ПРОВІДНИК ШВЕДСЬКИХ СОЦІЯЛІСТІВ Ґансон одержав від короля Швеції припоручення утворити правительство. Ґансон заявив м. ін., що не думає співпрацювати ні з комуністами, ні з півкомуністами, бо на такій співпраці не можна нічого збудувати.

ЛІТАКИ ПОВСТАНЦІВ бомбардували м. Більбао в Еспанії. В місті паніка. Шкоди великі.

КАТАЛЬОНСЬКА ПОЛІЦІЯ увязнила італійського консуля в Барсельоні.

ҐОЛЯНДСЬКИЙ ПОСОЛ виїхав з Мадриду на приказ свого правительства, бо кілька разів нарушено посольську недоторкаємість. Покищо не зірвано дипльоматичних взаємин між Ґоляндією й Еспанією.

В АТЕНАХ оповістили розпорядок проти комуністичної партії. Він забороняє комуністичні зібрання. Атенська поліція увязнила на днях Захаріядеса, провідника комуністичної партії в Греції.

БРИТІЙСЬКИЙ МІНІСТР маринарки сер С. Гор відбув інспекцію британських морських баз на Середземнім Морю. В тій справі заявив він м. ін.: Ми далекі від того, щоб покидати нашу позицію на Середземнім Морі. Велика Британія мусить забезпечити собі імперські шляхи. Наша політика не нова. Вона така-сама як була перед тим. Ми бажаємо приязних взаємин з середземноморськими державами, але також тривалого забезпечення наших шляхів. Не опустимо Мальти. Кипр мусить мати лучшу пристань. В справах летунства мусимо примінитися до нових вимог.

АМЕРИКАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ СЕКРЕТАР Голл заявив, що Злучені Держави Північ. Америки не признають офіціяльно окупації Манджурії й Абісинії.

БРАЗИЛІЙСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ на своїм засіданню пошанував геройських оборонців Альказару мінутою мовчанки і рішив вислати вислови подиву і признання для всіх них на руки еспанського національного правительства в м. Бурґос.

В ПАЛЕСТИНІ дальше тривають саботажі арабських терористів. До жидівського дому в Тиберіяді Араби кинули бомбу. Бона вбила 5-літного хлопця і ранила двох старих Жидів. В полудневій Палестині Араби острілювали жидівські кольонії.

В АБІСИНІЇ расси Деста й Аберра виступили на чолі 30.000 войовників проти італійських військ, що посуваються в напрямі м. Горе. Таку вістку принесла англійська аґенція Ройтера.

СИЛЬНА ПРОТИЯПОНСЬКА АҐІТАЦІЯ відбувається в Китаю. Майже в усіх китайських містах відбуваються протияпонські віча. На них ухвалюють бойкот японських товарів.

Гумор. — Делікатний аматор собак. — У книгарні: Може маєте видову картку з виразною ковбасою на ній? — Та на що вам якраз такої картки? — Я в дорозі і хотівби післати таку картку своєму псови.

НОВИНКИ

Інтервю Преосв. Бучка про антисемітизм, оповіщене в 6285 ч. „Хвілі", було, як показується, настільки спрепароване, що можна його уважати неавтентичним. „Українські Вісти" в ч. 220 називають се інтервю просто містифікацією і дивуються чому „Діло" і „Новий Час" широко зреферували те інтервю, а потому не подали до відома своїх читачів, що воно неавтентичне.

Нарада Окружних Союзів Українських Кооператив у справах організаційних і збутових відбудеться у Львові 2. X.

В церкві Успення у Львові відбулася 27. IX. панахида за душу Михайла Галущинського, б. голови Просвіти. Панахиду відслужив о год. 12.45 о. кан. Лопатинський в сослуженню оо. Горчинського і Шпитковського. Панахиду уфундували службовики Просвіти.

Курс летунського права розпічнеться з початком нового академічного року на виділі права львівського університету. Він треватиме два триместри. Викладатиме проф. Біго.

Пошесть червінки панує в Таврові бережанського повіту. Хорує понад сто людей. Богато осіб, особливо дітей, вже померло. Треба пригадувати людям, щоб не їли немитих овочів і мили руки беручись до їди.

Страйк робітників занятих в торговлі папером вибух у Станиславові. Страйкуючі домагаються підвишки платень та придержування 8-годинного дня праці.

За комуністичну діяльність засуджено в Станиславові Соломона Ляста на 15 літ вязниці та Гедва Баля на 10 літ.

За образу польської держави й релігії засудили в Станиславові Филипину Куліш на 6 місяців вязниці.

На зелізничій лінії Ходорів — Галич невідомі справники вкрали з тягарового поїзду більшу скількість ріжних товарів. Частину з них, а саме одну белю скіри ваги 150 кг. і два ровери знайдено коло стації Мартинів.

В Луцьку засудили на 12 літ вязниці Кузьму Мойсейчука обвинуваченого за убиття польського жовніра в 1920 р.

Страйк хліборобів треває від кількох тижнів у ковельськім повіті. Селяни здержуються від довозу харчевих продуктів до міста. В той спосіб хочуть підбити ціни продуктів та приневолити скарбові власти до упорядкування податкових справ.

В с. Боньча пов. Красностав згоріло 20 господарств зі зборами й живим та мертвим інвентарем. Шкоди 100.000 зл.

Бориса Ржепецького, директора Центрального Т-ва Опіки Краєвої Продукції, увязнено у Варшаві в звязку зі слідством проти орґанізаторів „Поїзду-Вистави". Як відомо, Б. Ржепецький був фінансовим дорадником Гол. От. Петлюри в рр. 1917, 1918, 1919. Крім того був він також головою місії правительства Петлюри у Варшаві.

Новий український місячник „Український Шлях" почав виходити в Рихнові коло Яблонця на Чехословаччині. Видає його п. Микола Завянський.

Великий сніг упав на днях в Татрах.

Гумор. — Но, чи ти щасливий зі своєю жінкою? — Знаєш, на се питання трудно відповісти. — Та чому? — Бо вона вміє шити, а не шиє, вміє церувати й латати, а не церує й не латає. Не вміє тільки варити і — якраз варить...

Приватна українська ґімназія має повстати в Бичкові на Закарпатті. Директором ґімназії має бути дир. Аліськевич, відомий український педагог.

Борис Лазаревський, письменник, син відомого українського вченого Олександра Лазаревського, помер у Парижі. Покійний писав переважно по російськи. Лишив по собі щоденник (60 томів!) та кілька манускриптів в українській мові.

До Палестини виїхало з Польщі через граничну стацію Снятин-Залуче 650 Жидів.

В Познані не приймають Жидів на медичний виділ університету, бо жидівська громада не доставляє трупів для просекторії.

„Экономическая Жизнь" стверджує недостачу артикулів першої потреби в Совітах. В Горківськім районі перевели контролю 220 крамниць. В богатьох крамницях нема хліба, муки й цукру. В Озівсько-чорноморськім районі на 425 крамниць у 48 нема цукру, в 41 хліба, в 40 муки й т. д. Словом, „рай" тай годі.

Після волі бл. п. Фундатора монастиря СС. Василіянок у Станиславові ігуменат зобовязаний удержувати в інституті при монастирі безплатно 2 убогі учениці. Тому що у цьому році ті місця вільні, можна з них користати. Подання о приняття належить внести в найблищих днях до Високопреосвященного Епископського Ординаріяту в Станиславові. 93 — 1 — 1.

Маневри „Оссоавіяхіму" відбудуться незабаром в околиці Москви. Участь у них візьме 60 курінів „Оссоавіяхіму" та около 650 тисяч членів „Оссоавіяхіму", Комсомолу і Червоного Хреста.

В Ленінґраді помер Іван Менделєєв, син славного російського хеміка. Іван Менделєєв спеціялізувався в ділянці дослідів т. зв. тяжкої води.

Союз рос. письменників і журналістів (Прага II, Краковска 8) оповіщує, що на могилі Немировича-Данченка злożено масу вінків, м. і. від царя Болгарії та її правительства, від Югославії, від міста Праги, від орґ. чеської преси й богатьох инших орґанізацій. Наспіло богато депеш від епископів, діячів, орґанізацій і т. д. Орґанізується фонд помочи імени Немировича-Данченка.

Всім знані та від давна впроваджені підручники до навчання релігії в народних школах а то: Малий катехизм зл. 0.60, Коротка Біблійна Історія зл. 1.— можна набути у В. Ґірняка, Станиславів, Красінського 12. Отці Душпастирі та Катехити, що замовляють книжки ґуртово для всеї дітвори, дістають даром підручники для найбідніших діточок. 92 — 1 — 10.

Міжнародний конґрес католицької преси відбувся в Римі. Участь у нім взяли представники 28 країв.

Цісар Японії Ґірогіто виїхав на маневри в Гокайдо.

Виграні Державної Клясової Льотерії: 100.000 зл. на ч. 167622; 10.000 зл. на чч. 160095, 170463; 5.000 зл на чч. 27406, 185671; 2.000 зл. на чч. 20940, 45173, 48810, 55744, 74933, 78515, 76850, 103322, 100965, 128007, 131337, 164702, 191097; 1.000 зл. на чч. 3175, 10425, 29366, 30274, 53028, 54131, 72973.

Гумор. — В арешті. — За що тебе увязнили? — Бо я за скоро їхав автом. А тебе? — А мене , бо я за помалу їхав. — Таж за те не арештують! — Ее, але я їхав за помалу краденим автом.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Еміґрація до Франції дальше обмежена. Виїздити можуть лише ті, що дістали з Франції контракт праці. Вістки про рекрутацію рільних робітників на виїзд до Франції неправдиві. В справі еміґрації звертатися за порадами до Товариства Опіки над Українськими Емігрантами (Львів, ул. Вишневецьких 4. II. поверх).

Кооператива Інжинірських Робіт повстала 1931 р. Оснували її наші молоді інжиніри, щоб створити нові варстати праці і причинитися до розбудови рідного промислу. Зразу КІР ділилася на два відділи: архітектурний (пляни) і будівельний (будови). Потім утворено відділи інсталяційний (центральні огрівання, водопроводи, санітарні уряджения) й електротехнічний. 1934 р. основано крамницю „Е-ко" у Львові при вул. Сикстуській 29. В ній є радіоробітня й електроінсталяції. При кінці 1934 р. основано філію Кооперативи Інж. Робіт у Станиславові при вул. Третого Мая 4. При КІР-і повстала у Львові фабрика електричних батерій і звен „Е-ко". Вона гарно розвивається. Тепер вона виробляє 1000 1400 батерій денно. Галицький український ринок опанований нашою фабрикою батерій тільки на четвертину. Три четверті Українців купують ще чужі батерії. Тепер у фабриці батерій працюють 1 інжинір, 1 книговод, 1 технік і 20 робітників. У крамниці „Е-ко" працюють 3 інжиніри, 9 монтерів і 9 термінаторів. Разом у всіх відділах Кооперативи Інж. Робіт працюють 15 інжинірів, 11 техніків і 4 службовики. Та своя орґанізація заслугує на підпертя всею нашою суспільністю.

Господарську виставу влаштувала самбірська філія „Сільського Господаря". Вона поділена на три відділи: 1) плоди сільського господарства, 2) домашний промисл і 3) хліборобське навчання. Ученики Хліборобського Вишколу Молоді виставили гарні зразки збіжжа, огородовини, бураків, овочів і т. д. В пасічничім відділі виставлено зразки меду, воску й пасічничого приладдя. Цікаві експонати виставлено в відділі домашнього промислу. Кооп. „Шовк" представила всю працю над шовком від плекання шовкопрядки до виробу шовкових полотен. В останнім відділі виставлено хліборобську пресу й літературу.

Нові жерела ропи викрито в Кризі коло Горлиць.

Коли зірвуть з Маслосоюзом... Адміністраційна влада закрила дві сметанкові збірні на Волині: в Свозі й у Баківцях. Делеґаціям обох збірень заявив вісестароста Іваньский, що обі кооперативи не будуть натрапляти на ніякі перешкоди зі сторони адміністраційної влади, коли зірвуть звязки з Маслосоюзом... (Г. К. Ч. ч. 39).

Звишку цін кави й чаю занотовано на польськім ринку внаслідок слабої подачі тих товарів.

Начальний Комітет Зимової Допомоги для безробітних рішено утворити в Польщі.

Бельґія приступила до французько-анґлійсько-американського монетарного порозуміння.

ЖЕРТВИ

Впр. о. Іван Доницевич в Корничі к. Коломиї, п. в місци зол. 2 для хорого Івана Заремби.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: ½ стор. 180. — зол., ¼ стор. 90. — зол., ⅛ стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., ¼ стор. 140. — зол., ⅛ стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редаґує Комітет У. К. О. — З друкарні „Ґрафія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Porto opłacono ryczałtem.

Рік XI. Львів, неділя, 4 жовтня 1936. Ч. 76 (975)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Городецких ч. 2.I. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

Ціна числа 20 с.

Конто П.Ш. Львів 505.796

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

Як большевики відповіли на зїзд у Нірнбергу?

Европа ще мабуть не представляла такого несамовитого вигляду як представляє під сю пору, дякуючи „товаришам". Зїзд націонал-соціялістичної партії Гітлєра в Нірнбергу, на котрім заповіджено війну большевизмови, кинув страх на „товаришів". Отже представник большевії комісар Літвінов (його правдиве назвище Валлах) виголосив в Союзі Народів у Женеві промову. В ній зажадав ні менше ні більше тільки того, щоб „гнила буржуазія" всіх націй злучених в Союзі Народів боронила державу большевиків перед Гітлєром і щоб буржуазія всіх тих народів разом з большевиками приготовляла спільну війну проти Німеччини. Коло Літвінова весь час стояла большевицька „Афродита" товаришка Коллонтай. Її свого часу призначили большевики до розкладання буржуазної родини й вона публично так поводилася з молодими чекістами, що ніяково про се писати. В надгороду за се іменував її ще батько большевизму Ленін представницею СССР в одній з монархістичних держав „з вдячности" за признання тою державою совітської влади. А тепер навіть Союз Народів уважав за приличне допустити ту „товаришку" на постійне урядування. І вона разом з Валлахом наклонює тепер представників народів Европи і всего світа, щоб вони двигнули світ — на оборону большевії. Все те діється по вимордуванню „товаришами" коло 15 міліонів невинних людей в самій большевії, по закриттю або знищенню майже всіх церков і инших святинь та по винищенню трохи не всіх священиків, по запроторенні в каторгу соток тисяч вязнів і по нарочнім виморюванні голодом цілих племен. А представники народів „христіянської Европи" й инших частей світа не дають ніякого знаку того, щоб їм було соромно слухати проповіди Валлаха в товаристві совітської „дівиці" Коллонтай. Коли се не є несамовита картина, то вже гіршої не буде.

Червоні варвари знищили монастир з 12 століття.

Навіть большевицькій пресі вже забогато варварства червоних. „Известія" з 20. IX. принесли таку вістку: Будинок новгородського Юрьевського монастиря зовсім знищений. А се був один з найкрасших памятників старої руської архитектури 12 століття. Зломано в нім камяні гробниці з 12 ст., знесено башти на углах і прибудівки, причім знищено фрески з 13 і 14 ст. І все те зроблено на підставі розпорядку директора новгородських музеїв Коргера. Він таким способом добував цеглу і продавав її будівельним організаціям! Про ту торговлю цеглою зі старих історичних памятників знали директори всесоюзної академії історії матеріяльної культури Кипарисова...

Протисовітський союз з Німеччиною й Японією на чолі.

Аґенція Райтера в Лондоні одержала вісти з Берліна, що німецький посол фон Дірксен вертається до Токія. У звязку з тим в політичних кругах Німеччини виринула справа створення світового протисовітського союза з Німеччиною і Японією на чолі. Дірксен одержить вказівки, щоби вказав у Токію на спільність німецьких і японських інтересів в Росії. Коли Японія матиме тойсам погляд на ту справу, тоді Німеччина офіціяльно визнає державу Манджуко й опісля зачне переговори про формальний воєнний союз.

Примусовий викуп 109 маєтків.

В „Деннику Законів" появився розпорядок ради міністрів про примусовий викуп 109 маєтків, разом 27.000 гектарів, в цілій Польщі. У воєвідствах львівськім і тернопільськім примусовому викупови підлягають отсі маєтки: В чортківськім повіті нерухомість Залісся, вл. Бронислав Кіммельман і Швейківці та Угринь, вл. Т. Потоцкий. — В каменецькім повіті Новий Бужськ, Адами, Остапківці і т. д. 200 га, вл. Єлисавета Габсбурґ і К. Бадені. — В підгаєцькім повіті Білокерниця 320 га, вл. Ю. Ротштайн; Доброводи 260 га, вл. Л. Раціборский. — В перемишлянськім повіті Кребеничі 110 га, вл. І. Голубович. — У львівськім повіті Ґаї, Германів, Білка Шляхецька 800 га, вл. С. Чарковска-Ґолейовска. — В повітах рудецькім і ряшівськім Тулиголови 180 га. — У борщівськім повіті Кривче 580 га, вл. М. Маєр; Вільхівець 680 га, вл. Л. і І. Мельцери; Вільхівець 680 га, вл. Гофман; Олексинці 250 га, вл. Ст. Громницкий. — В заліщицькім повіті Рожанівка 750 га, вл. К. Бубер; Городок 300 га, вл. І. Борковский; Колодрібка 200 га, вл. Люі де ля Скаля. — В дрогобицькім повіті Бориня, Ільник, Гусне Вижне і Нижне 350 га, вл. фірма Ґодуля. — В равськім повіті Княже 350 га, вл. М. Горовіц; Журавці 3.530 га, вл. Г. Федербуш. Все те робиться для кольонізації.

Сніги і морози в Европі.

Сніг упав не тільки в Татрах, але і в Закопанім. На дахах лежить верства снігу. В горах, де сніг падав в неділю і понеділок, верства снігу груба навіть на пів метра. Також в Кракові й околиці падав сніг і лежав кілька годин. Коло м. Заверця сніг лежав цілий понеділок. Верства була груба на 15 цм. В ночі з 29 на 30 вересня падав сильний сніг на просторі між Тарновом, Берестям і Перемишлем. — В цілій Швайцарії падав сніг і покрив землю верствою снігу, декуди грубою на 60 цм. На горі Юнґфрав було 11 степенів морозу. Филя студені захопила цілу Німеччину. В горах падав сильний сніг. На Поморю були перші приморозки. В Берліні з понеділка на второк в ночі було 4 степені морозу. Сніг впав також на Підкарпатті і в Заліщиках. Одначе скоро стаяв.

Англійські вівці ходитимуть в кальошах.

Анґлійські хлібороби тратили щороку поверх пів міліона фунтів стерлінґів внаслідок смерти величезної скількости овець на гнилизну ніг. Недавно два анґлійські фармери рішили вбрати свої вівці в ґумові черевики. Ті черевики будуть охороняти овець перед зараженням. Крім того удержуватимуть в чистоті й ізоляції перевязані рани. Той помисл здобув велике поводження. Фірма Дунлоп використала вже нову овечу моду і зачала масову продукцію овечих кальошів.

Пашу і збіжжа, дорібок Вашої цілорічної праці обезпечіть негайно від огню в одинокому українському

Т-ВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА ч. 20.

Адольф Гітлєр

ЯК ВІН ЗМІНИВ НІМЕЧЧИНУ.

З приводу зїзду в м. Нірнберґ.

Католицький Епископат Німеччини зробив прилюдну спробу погодитися з диктатором Німеччини Адольфом Гітлєром. Сей факт знов звернув загальну увагу світа на того діяча і його діло. А що майже рівночасно відбувся величезний зїзд партії Гітлєра в Нірнбергу, котрий заграниця уважає свого рода явним заповідженням війни Німців проти большевії, отже світова преса живо занялася Гітлєром і його зїздом і представила підсумки великих змін, які він перевів в Німеччині. Для нас Українців Гітлєр інтересний не тільки тим, що на останнім зїзді в Нірнбергу згадав він Україну, а тій його промові приписують просто значіння державного акту. Ще в більшій мірі інтересна для нас та особистість тим, що Гітлєр походить з малої тепер і дуже ослабленої Австрії, на котру Німці з т. зв. Великої Німеччини привикли дивитися приблизно так, як загал українських інтеліґентів з т. зв. Великої України привик дивитися на Галичину. І мимо того Німці в тій Великій Німеччині піддалися диктатурі чоловіка з маленької і слабої країни, про котру загал їх все думав і говорив з легковажением.

Адольф Гітлєр, основник і провідник німецької національно-соціялістичної робітничої партії, канцлєр і диктатор Німеччини, уродився 20 квітня 1889 в м. Бравнав, у Горішній Австрії, в убогій родині дрібного акцизного урядника. Сиротою пробивався через життя в своїй молодости, нераз в голоді й холоді, та все працював над собою, все читав. Від 1906 р. був у Відні то як будівельний робітник, то як рисівник і кімнатний маляр. В 1912 р. перенісся до Монахії в Баварії. З вибухом великої війни вступив там добровільно до війська і служив при піхоті. Не дослужився ніякої визначної ранґи. В 1919 р. з маленького товариства робітників зачав творити політичну партію. Вона під його проводом скоро росла. Дня 8 листопада 1923 р. спробував разом з ґенералом Людендорфом насильно повалити баварське правительство Кара, щоб опісля з Баварії захопити владу в цілій Німеччині. Переворот не вдався. Гітлєра увязнили і 1. 4. 1924 р. засудили на пять літ тюрми кріпости. Та вже 20. 12. того самого року випустили його на підставі амнестії і він знов обняв провід своєї партії. Як знаменитий пропаґандист безпощадною критикою всіх німецьких правительств від 1918 р. вспів Гітлєр викликати масовий рух за своєю партією. Щойно в лютім 1932 р. його сторонники надали йому ґідність правительственного радника в Бравншвайґу і тим самим німецьке горожанство. Весною то-

тож року кандидує Гітлєр на президента Німеччини, але більшість голосів одержує Гінденбург. Двічі предкладають партії Гітлєра участь у правительстві: за Папена і Шляйхера. Гітлєр відкидає ті предложення й домагається для себе становища канцлєра, а для своєї партії всеї влади. По уступленні Шляйхера Гітлєр стає дійсно канцлєром дня 30 січня 1933 р. В першім його правительстві беруть іще участь німецькі націонали і представники організації „Сталевий Шолом". У виборах дня 5 березня 1933 р. націонал-соціялісти і Чорно-біло-червоний Боєвий Фронт осягають абсолютну більшість. Тоді вся влада опинилася в руках Адольфа Гітлєра.

Гітлєр виголосив богато промов, а більшу писану працю дав тільки одну. Вона називається „Моя боротьба", видана вперве в двох томах у 1925 р. До 1932 р. видержала 15 видань. Праця та писана переважно в тюрмі. Під оглядом ідеольогічним се властиво зміст писань знімченого Англійця Густона Стєварта Чемберлєна (зятя славного німецького музика Ріхарда Вагнера), головно його двотомового твору п. з. „Основи 19 століття", передовсім його теорії про вартість арійської раси та про Жидів. Оригінальне в книзі Гітлєра те, що він пише про себе і про способи пропаганди, на котрій розуміється дійсно добре. В тій книжці пропагує він думки про конечність расового очищення Німців, їх мілітарного скріплення і завойовницького звороту не проти Заходу, а проти Сходу в порозумінні з Англією.

Гітлєр дотепер нежонатий.

Так коротенько кажучи виглядає життя, світогляд, діяльність і політична карієра чоловіка, що тепер найбільше безпокоїть світ. Коли дальша його діяльність буде така для нього удачна, як була дотеперішня, то він дійсно може змінити основно вигляд світа як змінив вигляд Німеччини. А коли йому повинеться нога, то може викликати найстрашнішу катастрофу, яку взагалі бачило людство. Є всякі дані припускати, що той чоловік не стане на половині шляху і не вдоволиться великими змінами в одній тільки Німеччині, але в догідній хвилі й по дуже докладній підготовці возьметься до перебудови всего світа. Тим цікавіше і важніше знати, які зміни перевів він в Німеччині.

При читанні опису дальших фактів, які беремо головно з паризької преси, не треба забувати, що від хвилі, коли Гітлєр обняв владу в Німеччині, минуло всего около три і пів року. Тоді він сказав, що потребує чотири роки для перебудови Німеччини.

Отже що досі зробив і перевів Гітлєр?

Він показав се на зїзді в Норимберзі (Нірнберґ).

Передовсім Гітлєр створив дуже сильну, модерну, змоторизовану, державну армію, заборонену версальським миром. Він обняв владу в січні 1933, а ще в грудні, місяць передтим, отже в навечеря того факту, Німеччині забороняли й наказували чужі держави. За Штреземана було навіть так, що представник Франції Бріян висказав йому невдоволення з причини одного походу організації „Зелізних Шоломів" по вулицях, а Штреземан оправдувався, що се пуста річ, забава для народа, особливо для жінок, котрі люблять такі видовища, і для молоді. Бріянови сподобалася та відповідь і він вдоволився нею. А Гітлєр, коли творив справді грізну армію, то навіть не уважав вказаним дати в тій справі якунебудь відповідь, коли його запитували ззакордону.

Крім державної створив Гітлєр ще партійну армію. Числа її не подають, але вона велика. Частина її, зложена зі 100.000 людей, одягнена в чорні сорочки і чорні шоломи, становить гвардію Гітлєра.

Дальше створив Гітлєр т. зв. трудову армію з 19-літних хлопців. Вона кожного року буде вливатися в державну армію, вже здисциплінована, ошліфована, готова до науки й переміни в правдиве військо.

Дальше створив Гітлєр взірцево заосмотрену морську воєнну фльоту і дуже сильну фльоту воздушну. В часі конґресу літала вона над Нірнберґом стройними ескадрами ріжних типів, біплянів і моноплянів, в силі коло 400 военних літаків. А ще недавно Німеччина могла тільки мріяти про таку фльоту.

Все те створив Гітлєр за три і пів року і все те показував у Нірнберґу і своїм партійним товаришам і чужим. Там за містом, в чистім полі і серед ліса казав вибудувати передтим зїздові салі, внутрі високі на 18 метрів, що містять у собі по 20.000 людей. Там казав урядити і кілька великих стадіонів, між ними „Цеппелінове поле". На нім може зміститися 150.000 людей і на його цементових трибунах ще 70.000 (нутро того поля має 600 рази 800 метрів). В те не вчислений широчезний асфальтовий шлях, що тягнеться здовж головної трибуни і на право та на ліво провадить далеко в поля. Се такий широкий шлях, що останнього дня зїзду йшли тим шляхом свобідно війська церемоніяльним походом, рядами в ширину по сто і 120 жовнірів. А в часі того походу відбувалися показні бої всіх родів зброї: через прорізи в бічних трибунах вкочувалася моторизована артилерія, не лише легка, але й тяжка, з авт зіскакували жовніри, відчіпали гармати, ставили їх на позиції, виймали знаряди (гарматні стрільна), трактори й автомобілі мчали в приготовані криївки — і зачиналася пальба по невидимім противнику. Все те на великанській арені, окруженій трибунами, битком набитими народом. І знов являлися авта і трактори, і щезали всі сліди гармат. За 4 (чотири) мінути...

Там показав Гітлєр свому народови також зенітну боротьбу зенітної артилерії з літаками, що надлітали здалека або як камінь спускалися з висоти. І показав боротьбу піхоти, піддержуваної танками, що рвали перед нею дротяні загороди і щезали за димовими занавісами.

Перегляд нової армії в останній день зїзду зачався показанням воздушної фльоти. Над тим широким шляхом, що по нім ішли потому війська, перелітали ескадри за ескадрами, а оподалік пливав у воздусі великанський Цеппелін іменем „Гінденбурґ". А як зачали йти сухопутні війська і перед трибуною, на котрій стояли Гітлєр, фельдмаршал Бльомберґ, ґенерал Ґерінґ і адмірал Редер, вистроєно боєві знамена старих німецьких полків, — тоді великанський Цеппелін підплив над саме „каре" полкових знамен і задержався над ним так низько, що в вікнах його кают можна було добре бачити обличча людей його залоги. Постояв дві мінути і поплив дальше.

Так в однім зі своїх великанських театрів зовсім нової архітектури показав Гітлєр нову армію, котру створив. І там показав ще у світляних ефектах, з музикою і співом, з походом тисячів знамен і прапорів — партійні війська свої, чорні і бронзові. І показав велику армію політичних провідників і агітаторів. І показав армію праці і відділи молоді і великі організації німецьких жінок.

Режісери того масового звіту диктатора Німеччини перед німецьким народом виказали дуже велику винахідчивість, сприт і точність. Нпр. коли одного дня показували т. зв. армію праці, відділ за відділом 45.000 молоді під командою старших на Цеппеліновім полі і коли молодь з наплечниками і лопатами замість крісів покрила все поле як оком сягнути, — то кождий рух кождого відділу й кождого молодця в кождім відділі був так обчислений як у балєті.

А ще більшу чи радше інакшу справність виказали вони на другий день, в пятницю, в часі нічного перегляду політичних провідників і пропаґандистів. На початку їх перегляду, сумерком, вистроїлися вони непереглядними рядами на великім полі, оставивши між собою просіки від задних трибун до головної на самім переді. Світляні проєктори з боків слабо освітлювали тільки їх голови. А коли зовсім спустилася ніч на землю, проєктори погасли і в повній темряві замовкли всі шуми і всі розговори. І публика і актори, весь народ, немов заперли віддих. І нараз ізза трибун, довкруги всего поля, миттю заблимали кольони густого синього світла. Вони високо в небі схрестилися готійським зводом і покрили дивно великий театр дивного кімнатного маляря, що став диктатором „народа поетів і мислителів" та перемінює його батьківщину на очах перестрашеної Европи — в одну касарню. На той вид закричали сотки тисяч німецького народа, закричали з одушевлення, немов в екстазі.

І зачалося щось — ні представлення, ні акція. З прорізів задної трибуни полилися через вали на поле потоки іскристого золота. То були військові знамена з золотими орлами, що сверкаючи блистіли в лучах бічних проєкторів. І плило девять таких паралєльних потоків, середний в сто знамен широкий, а зправа і ліва по чотири потоки, кождий на десять знамен ширини. І все те сунуло під боєву музику. Сунуло 25.000 знамен, що блистіли орлами! І заповнили вони своїм світлом темні просіки між густими кольонами людей. І задивився в це невидане видовище немов загіпнотизований німецький нарід.

По короткій промові Лея, голови політичних руководителів і пропаґандистів, з темряви, невідомо відки, звернувся до них Гітлєр з промовою. То була полумінь, не промова.

Гітлєр пригадав, що пережив німецький нарід за недовгого віку сего покоління. Але тепер скінчилися вже тяжкі досвіди. Німеччина вийшла з приниження свого, одержала знов національну гордість. Одначе її гордість се не шовінізм, що посягавби на чуже. Національна гордість Німеччини має показатися в праці, в упертій праці всіх Німців для відбудови того, що за 18 літ знищило божевілля. Але праці Німеччини стоїть на перешкоді одна обставина — московський більшевизм, що в цілім світі організує боротьбу проти Німців і Німеччини, більшевизм, що руйнує европейські народи, що нищить можливість нормальних, мирних, міжнародних взаємин. Тому більшевизм се той зовнішний ворог, проти котрого виставлена до боротьби отся армія політичних провідників і пропаґандистів.

В такій торжественній обстановці, в такій свого рода містерії, останний зїзд націонал-соціялістичної партії Гітлєра виповів війну більшевизмови.

Промови на тім зїзді не були вічеві. Товаришили їм показування вислідів трохлітної державної праці. Нірнберґ се місто, що має 400.000 населення. На зїзд прибуло в двох днях 500.000 людей. Їх треба було не тільки привезти, але й розмістити та вісім днів кормити і пивом поїти — а пиво було добре — і знов розвезти. Всі ті люди чули в однім часі промови через радіо, чули, що їм казав їх вождь про небезпеку більшевизму і про необхідність боротьби з ним.

А 140.000 самих політичних пропаґаторів вже розїхалося. І повезли вони з собою напечатані промови. І толкують їх скрізь, по містах і по селах і за кордонами Німеччини. Скрізь повторяють слова Гітлєра, що світ розділився на дві части: з одної сторони більшевизм з його „попутчиками", з другої сторони противники його з Німеччиною на чолі, що більшевизм одержав у наслідство богату і цвитучу Росію й Україну, що вивозили хліб за границю, а перемінив їх у краї голодні, бідні і страдаючі, що в Еспанії більшевизм робить такі самі звірства як в Росії, що більшевизм всюди однаковий, що правдивий Европеєць не може радуватися ослабленням більшевизмом ніякої країни та що великий процес між більшевизмом і Европою буде вирішений в Берліні.

Так виглядають описи враження з останнього зїзду Гітлєрових організацій, писані не німецьким пером... Деякі уваги з приводу того зїзду — в слідуючій статті.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Caeterum censeo

„Bunt Młodych" в ч. 17 (108) з 25. IX. 1936 р. приніс отсю статтю гр С. Лося:

Я щиро вдячний Шановній Редакції „Бунту Młодych" за ласкаве уділення гостини бездомному письменникови на шпальтах свого органу, щоб я ще раз — як старий Катон — міг повторити своє „Caeterum censeo".

Тільки в противенстві до римського цензора не до бурення лиш до будови бажавби я накликати. Від смерти маршалка Пілсудского минає незабаром півтора року. Польська суспільність, то є частина її політично активна і рішаюча, потребувала того часу на зроблення білянсу десятьлітного правління Покійного, на зорієнтування в положенню, яке оставив, вкінці на переорганізування відповідно до нових обставин.

Необходимо потрібний час розважувань і перегруповань добігає здається до кінця. В ділянці закордонної політики були ми недавно свідками потягнень дуже виразних, безсумніву щасливих. Коли йде про перегрупування польської суспільности, то треба незабаром очікувати поважної проби під високо авторитативним протекторатом. З часу розважувань входимо в час організації, дай Боже вдатної і щасливої. Та організація польської суспільности не вичерпує цілости наших внутрішно-політичних проблем. Вона може бути початком, необхідною вихідною і основною точкою, але нічим більше. Польська національна спільнота в Річипосполитій найчисленніша, найважніша, мусить бути політично кермуюча і навіть рішаюча, т а в о н а н е о д и н о к а. Польща не є — як загально відомо — держава національно так суцільна, чи майже суцільна як нпр. Італія і Німеччина, щоб здорова політика, яка рахується з дійсністю, могла перейти просто до денного порядку над істнуванням непольських національних спільнот внутрі держави. Хтонебудь буде правити Польщею, який-небудь буде устрій держави, т р е б а ч и с л и т и с я з і с т н у в а н н я м н е п о л ь с ь к и х національних с п і л ь н о т, треба буде розвязувати національні проблеми. Зокрема є дві національні спільноти в границях Річипосполитої, на співжиття з котрими засудила нас історія і котрих механічна ліквідація, оскільки її взагалі можна реально подумати, принеслаб здається більше шкоди ніж хісна. Маю на думці національні спільноти: німецьку в західних, українську в східних дільницях. Кожда з них, хоч в інакший спосіб, представляє якусь реальну силу, кожда з них представляє цінні вартости для держави. Їх змарнування не вийшлоб на пожиток.

Тут бажаю говорити тільки про українську спільноту на терені б. австрійського забору. Та суспільність в українськім народі найбільше політично вироблена. Вона одна сперта на неперервану вже від близько 100 літ традицію політичної праці, вона одна може глядіти з гордістю на дійсні, признання гідні висліди своєї конструктивної праці в ділянці організування народу. Бо боротьба з Польщею чи з місцевими Поляками зовсім не вичерпувала активности української суспільности на Червоній Руси. Вона заслоняла перед польськими очима кристалізаційний і організаційний процес, який відбувався внутрі української суспільности. Впрочім засліплювала і то занадто часто самих Українців і провадила до блудів, оплаканих в наслідках. Боротьбу з Польщею, зокрема декотрі її моменти і методи, можна оцінювати критично з великою дозою слушности, навіть і може передовсім з точки погляду української державної рації. Одначе дійсний зміст і висліди змагань українського народу на Червоній Руси мусять збуджувати п р и з н а н н я в сторонного обсерватора. Нарід сей убогий, спертий тільки на дві верстви (дрібне селянство й інтелігентний пролетаріят) потрафив зорганізуватися в некористних умовинах і осягнути висліди у всіх ділянках господарського й культурного життя, доступних для його активности і потреб. А висліди своєї праці, треваючої 3 покоління, потрафив виратувати і з катастрофи світової війни і з катастрофи своєї неполітичної боротьби з польською державністю.

Се свідчить, що українська суспільність на Червоній Руси посідає поважні цінности ума і характеру. Тих цінностей конструктивна політика держави н е п о в и н н а н и щ и т и, т і л ь к и р а д ш е в и к о р и с т а т и.

Політично відповідальний відлом української суспільности в Польщі переходив вже від кількох літ через поважний і зовсім не легкий процес зміни політичної організації. Відповідальні українські політики здавали собі щораз більше справу з того, що совітська Росія зачала добре передуману і послідовно переводжену пробу л і к в і д а ц і ї українського національного життя. Що тільки для знищення української національности механічно можна було зробити, немилосердно зроблено. Всякі висліди, котрі тільки можна осягнути механічним діланням, осягнено. Що більше, зачали навіть по тамтій стороні совітської границі величезну спробу виховання молодих поколінь в якійсь новій, ненаціональній культурі. Щонебудь та спроба принесе, український нарід мусить бути приготований на величезні ш к о д и, котрі треба буде відробляти цілі десятки літ. Усвідомили собі отже провідні українські круги, що передтим з конечности довгий час українська суспільність в Польщі буде н е н а ч е ц і л и м у к р а ї н с ь к и м н а р о д о м, себто, що вона одна має можність і обовязок думати і працювати з а ц і л и й н а р і д, що врешті на неї падає відповідальність за вдержання і побільшення, або навпаки, за знищення і змарнування політичного, господарського і культурного дорібку народу. Почуття тої відповідальности було жерелом того, що провідні українські круги, то є круги, котрі мусять конкретно журитися за переданий їм столітний дорібок народу, зачали по довгій застанові реальну спробу зближення до істнуючої державности. Та спроба знайшла свій явний вислів в т. зв. виборчім компромісі з 1935 р. Та сей компроміс зовсім не вичерпував всего. Був п о ч а т к о м і потягнув за собою консеквенції як дотепер щоправда е к р о м н і.

Причина того повільного розвою положення на Полудневім Сході полягає на тім, що з природи річи трудний процес переорганізування української суспільности збігся в часі зі смертю маршалка Пілсудского і потому з його скорою смертю; вкінці з тим (що тепер нарешті кінчиться) неминучим часом вагань і перегруповань, через які мусіла перейти польська суспільність по смерти маршалка Пілсудского.

Особливі бувають збитки долі. Цілими роками нарікали ми в Польщі, що „з Русинами до нічого не можна дійти, бо нема з ким говорити!" Аж вкінці прийшла та особлива хвиля, що в „Русинів" *було з ким (і то не будь з ким) говорити*, тільки власне по польській стороні не було тих, що могліб говорити, бо власне в Поляків як каже Мацько з Богданьца „одно було скінчилося, а друге ще не зачалося."

Належиться вдячність п. Косцялковскому, що як премієр переходового правительства і зовсім не спеціяліст від українських справ, зробив бодай тілько, що можна було зробити в тодішних умовинах.

В українській суспільности „угода" з р. 1935 мусіла викликати фермент і дійсно викликала його. Українські провідні круги, котрі пішли на ту нову і таку н е з в и ч а й н у політику, тішаться тепер повною заслуги непопулярністю. Одначе така непопулярність не ослаблює, тільки скріпляє, щоб тільки непопулярна політика на довшу мету принесла овочі. Як досі, провідні українські круги зовсім не зігнулися перед филею непопулярности. А протикомуністичний рух, що огортає чимразбільше радикальний відлом українського націоналізму, се для провідних кругів поважний стихійний союзник. Отже маємо положення радше добре. „У Русинів" є нарешті з ким говорити, у Поляків нині хіба мабуть також.

Теми до розмови не забракне, бо завдання до розвязання не будь яке. Жиємо в часах, коли національне життя стремить стихійно до суперництва довкола видимої оси, себто д о в к о л а в о ж д а. Те стремління впрочім ніщо інше, як прояв прастарого інстинкту мас, що стихійно шукають вождя, *кількоразів в історії доходять до* голосу. Народна в величезній більшости українська суспільність не є виїмком під сим оглядом.

Практичне питання, яке нам насувається і котре нам — маю надію, що позитивно — прийдеться розвязувати, є, чи дві національно ріжні суспільности можуть мати і в XX столітті тогосамого вождя. Історичний досвід дає на те питання потверджуючу відповідь. Коли йде про українську історію можемо пригадати ніким незаперечуваний факт, що к о з а ч ч и н а д е с я т к и л і т і всупереч безперестанним відемним доказам обдаровувала непохитною любовю і пошаною далекого і позбавленого влади варшавського короля. Та льояльність українських мас супроти трону була чинником, з котрим поважно мусів числитися Х м е л ь н и ц ь к и й, навіть *коли стояв на вершку могутности*. Персональна унія се найлучша і найтриваліша форма співжиття народів, бо виключає дражливий момент поділу на нарід пануючий і підданий, на нарід державний і недержавний і не накидає поділу областей, що не дають поділити, де два народи мусять жити в стані змішання, *отже областей, котрі* з своєї природи мусять бути д в о н а р о д н і і котрих устрій мусить бути приміненний до тої двонаціональности.

Вождь нікому не є чужий, він завсіди свій. Він свій тимбільше, коли є не тільки політичним вождом, але передовсім Начальним Вождом, коли в очах мас є уособленням армії, що є запорукою безпеки і сили.

Я сказав вище, що процес переорієнтування української суспільности був повільний і трудний, але в найлекшій і найбільше рішучій формі знайшов вислів там, де йшло про відношення Українців до армії. Бо та армія сильна і побідна се для українського народу запорука безпечної сучасности і н а д і я н а л у ч ш у б у д у ч н і с т ь. Се каже розум, тверезість, позбавлена сентименту політична калькуляція. Але говорить щось також і чуття. Армія в котрій служить вся українська молодь, з котрою злучене її життя і кров, під котрої барвами буде може боротися і побіджувати, і в с в о ї й т а к о ж с п р а в і, тої Армії не можна уважати за армію так цілком чужу. Тому нічого дивного, що Українці шукають шляхів зближення до Начального Вождя тої Армії, к о т р и й д л я У к р а ї н ц і в р і в н о ч а с н о б л и з ь к и й д і л ь н и ц е в и й к р а й н.

Треба мати надію, що ті проби не будуть безвислідні. Теми розмов поважні, проблеми до розвязання великі. Український нарід, як всі сучасні народи, потребує в и д и м о ї к р и с т а л і з а ц і й н о ї о с и, щоб міг вповні розвинутися і розбудуватися в рамах істнуючої державности. Польський нарід мусить бажати всесторонної рівнобіжної з нами організації українського народу, що жие поруч нас і разом з нами в наших границях, мусить бажати і зі своєї сторони спертя польсько-українських взаємин на тревалі підстави, з н а н і о б о м с т о р о н а м, з виявленим і обосторонно признаним р о з е м н и к о м в разі неминучих спорів.

Бо національна політика на далеку мету не може бути ні „тактикою", ні „розгривкою", а вже ніколи „грою паршивими гаслами". Земля Данилів і Казимирів потребує творчої солідної праці, одинокої, яка може принести тревалі овочі, п о т р е б у є В о ж д я - Г о с п о д а р я. Пекучі проблеми тої дільниці як — вичислю тільки найважніші — справу вишого українського шкільництва, доступу Українців до урядів, господарської співпраці польсько-української і вкінці мабуть найбільше вагітну в наслідки рільну справу, — чекають авторитетного рішення, рішення, котре мудро і сердечно зважить слушні інтереси обох суспільностей. Caeterum censeo, що в тім організаційнім зусиллю, котре нам тепер прийдеться взяти на себе, мусить знайтися час на „Конструктивну політику на Червоній Руси".

П р и м і т к а Ред. „Нової Зорі": До сеї дуже цікавої і на нашу думку важної статті гр С. Лося займемо становище незабаром.

Новочасна панщина

„Газета Польська" принесла в 256 ч. з с. р. статтю Ст. Кушелевской п. з. Жити і позволити жити. В ній пише м. ін.:

Польське радіо надало 11 с. м. знаменитий репортаж п. З. Скерского під заг. „У гончарів у Городні". З річевих і простих слів прелєгента не забарвнених ніякою тенденцією, тільки часом підкреслюючих тоном голосу глибокий суспільний зміст тих обсервацій, міг довідатися уважний слухач про річи на погляд дрібні і маловажні, котрі однак позволю собі признати за — потрясаючі. А саме: все населення оселі Городно на Поліссю займається з давних давен *виробом глиняних горшків*. Місцеві торгівці і посередники скуповують ті горшки по 6 (виразно шість) грошів за штуку! Посередники організують „у власнім обсягу" поливання тихсамих горшків, потому продають їх гуртівникам і беруть по 25 гр. за штуку. Хлопів не стати на матеріяли, потрібні до роблення поливи. Зорганізуватися самі не потрафлять. Тому від многих літ пасивно і послушно жиють в тій новочасній панщині. Гончарів має Городно й околиця коло 4.000. Торгівців і посередників 18. Гончарі жиють у крайній нужді. Ціна 25 гр. за горнець булаб для них б о г а ц т в о м. Поливу вміють робити. А одначе ідіотично і без чуття позволяють доїти себе!

Змилосердилися вкінці над ними старостинські власти. Закупили більшу скількість матеріялів до роблення поливи. Заложили кооперативу виробників. Що більше, збудували для тої кооперативи великий окремий дім. Але вже на першім ярмарку гуртівники заявили, що горшків поливаних в кооперативі не купують взагалі, навіть за дешевшу ціну, а на будуче будуть вимагати (вгадайте панство!)... картки, яка стверджувалаб, що горнець одержав поливу з рук „покликаних"... З тої причини кооператива закінчила соромно своє безплідне життя. Потім запанував попередний стан: безпримірна нужда поліського хлопа і брутальний визиск посередників. Дім кооперативи стоїть пустий, коле в очи і свідчить вимовно темному Поліщукови, що громадні почини і поміч „висших чинників" то — гузик.

Не маю права припускати, щоб прелєгент кольоризував. Зрештою ніяка фантазія не видумає анекдоти такої гротескової. Таке жорстоке і таке безглуздне потрафить бути тільки — дійсне життя. Чотири тисячі людей в неволі 18 людей! Чотири тисячі вирібників під батогом 18 посередників!

Не знаю, що чули інші слухачі радія. Я чула одно: хтось бе по лици правопорядок Батьківщини, а Батьківщина наставляє йому лице... вісімнацять разів! Хтось інший підриває на довгі літа довіря чотирох тисяч горожан до державних властей. Горожан темних, безрадних і — замешкалих дуже близько границі.

Доля городненських гончарів не відокремлена. Вона радше симптоматична, ніж спорадична. І с т о р і я в с і х х а л у п н и ч и х п р о м и с л і в у П о л ь щ і т о о д и н л а н ц ю х п о д і б н о п о н у р и х і п о т р я с а ю ч и х а н е к д о т. В дещо іншій формі повторяються вони в інших ділянках польського життя, г о л о в н о н а с х і д н и х о к р а ї н а х. В торговлі збіжжам, деревом, худобою, кіньми, набілом, дробом, рибами, овочами, футрами, одягами.

П р и м і т к а Ред. „Н. Зорі": До сеї алярмової статейки пані С. К., писаної з благородним обуренням, треба додати, ще одну дуже важну обставину: Якже часто ті самі чинники, що не вміють оборонити бідних людей перед дійсно страшним визиском, знаменито вміють розвязати економічні організації бідного населення, коли воно само спроможеться на такі організації. Се також діється на східних окраїнах Польщі. Можна уявити собі, що діється в серцях людей, котрі мусять дивитися на незрозуміле для них розвязування їх економічних організацій.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ І З ТОГО ПРИВОДУ В ПЕРЕПИСКУ НЕ ВХОДИТЬ.

Як поборюють „Скалу"

„Голос Нації" про „Скалу" і „Просвіту".[1])

Приглянемося, як п. О. Б-к в „Голосі Нації" оцінює „Просвіту", а як „Скалу". Таке зіставлення буде повчаюче, бо виявить, як на приказ моменту муситься вишукувати з одного боку рації до оборони, а з другого — інсінуації для нападу.

Наперед націоналістичний автор статті пише в обороні „Просвіти". Він каже, що „Просвіта" за 68 літ свого існування довела до того, що з етнографічної маси, зложеної „з попа і хлопа", повстала нація. За те — каже — треба „Просвіту" любити й поважати. Він говорить про конечність авторитету й пише дослівно: „В нас не можуть, чи не хотять зрозуміти того великого значення поваги й авторитету і повздержатися перед їх підважуванням. І в цім підважуванні в нас нема ані міри, ані меж." Не минуло се й „Просвіти"; проти неї виступив якраз „хлоп і піп", з яких щойно „Просвіта" зробила націю. Так рідні діти все розпинали Україну.

Більше нічого не зумів сказати про ролю „Просвіти" в історії України націоналістичний журналіст, лише ще й пізніше повторяє, що „Просвіта" — зробила з нас націю.

Гадаємо, що уважний читач і без наших ближчих пояснень бачить натягненість і незнання в ідеольога з „Голосу Нації". Бо по-перше: не „Просвіта" створила націю, — вонаж не є чимсь зовнішнім, — лише „Просвіта" — се один з організуючих чинників, які вийшли з нашої нації. Перед своїм заснуванням „Просвіта" мала вже попередників якраз з кругів духовенства. Про се можна довідатися хочби з цитованої в попередній статті Історії „Просвіти". Правда, до писання треба й читати, бодай дещо. Далі націоналістичний автор пише, що „Просвіта" з „попа" робила націю! Дивна річ, як він до того доходить. Аджеж якраз у „Просвіті" в великій мірі працювало наше духовенство (очевидно немосквофільське — з того навіть „Просвіта" не могла „зробити нації", отже про нього хіба не думає п. О. Б-к). А наш Епископат був покровителем Т-ва. З „Історії Просвіти" довідуємося, що Митрополит-Кардинал Сембратович, Епископи: Константин Чехович, Андрей Шептицький і Григорій Хомишин відносилися до „Просвіти" прихильно й опікувалися нею.[2]) Коли отже приняти тезу автора, що „Просвіта" витворила (ми скажемо: організувала і зміцняла) націю, то тим самим підкреслюється якраз орґанізуючу й націєтворчу діяльність нашої Церкви через ту „Просвіту". І коли автор закликає до пошани перед авторитетом „Просвіти", то треба його прикликати до пошани авторитету Церкви й Її Єрархів-Епископів.

Тимчасом, поза деклямацією про конечність пошани Авторитету ціла стаття се заперечення тої фрази. Тай хто має вчити нас, католиків, пошани для авторитету? Той, хто авторитет усіми силами підважував і підважує? Той, чиї однодумці протиставляться спасенному починові Церкви чи то в святі УМХ, чи в Католицькій Акції? Той, хто до спілки з радикалами на зборах товариств кидає негідні слова на адресу Епископів? Який ви шанували авторитет, що нині маєте сміливість нас облудно, по-фарисейськи вчити пошани авторитету? Якого? Вашого, тому що ви ввійшли до „Просвіти"?

Тямимо ще добре пригоду одного католика з націоналістом. Молодий хлопець накинувся зі словом, якого тут не хочемо повторити, на Епископа, що „смів" написати Пастирський Лист не по думці націоналістів!... На те відповів католик: „Пане, якби я сказав вам так на кого з ваших, то ви збилиб мене, але ми, католики, таких „аргументів" не вживаємо". Ось так виглядає відворотна сторона медалі — деклямації про авторитету у п. О. Б-ка.

Щоб дати „показову лєкцію", як має виглядати проповідувана націоналістами „пошана" для авторитету, п. О. Б-к дозволяє собі писати про Владику-Ювилята річи, які не повинні мати місця в культурнім часописі, а саме пише так:

„Заснування Т-ва „Скала" не можна пояснити собі нічим іншим (!), як лише питомим нам амбіціонерством і манією „творення" щораз то нових форм, для одного й того самого змісту (ні, не того самого — в тім то й річ! — Т. К.)... якою хочеться заспокоїти оте своє амбіціонерство, а безсилість заступити „грімкими", „твердими" назвами тих форм, щоб тим способом викликати враження у мас, що ніби щось робиться, що ніби щось твориться, що ніби над чимсь і для чогось працюється."

Поминувши цілу ароґантність того рода писанини, скажемо: Коли ви, пане, не можете собі уявити інших мотивів ділання, лише питоме вам амбіціонерство, — бо кождий передовсім по собі судить инших, — то з того ще не виходить, що всі такі, як ви. Яким правом закидується Епископові, котрий 32 роки працює на своїм становищі, що Він робить се для пустої амбіції? Яке право має на се криптонімовий журналіст, що напевно не має ще тілько літ, кілько нападений ним Епископ уже управляє дієцезією?

Так у націоналістів виглядає „лекція пошани авторитету". П. О. Б-к видно вважає, що те, що він деклямує, обовязує „юрбу", а він, „надлюдина", стоїть поза законом. Щоб когось учити, треба наперед самому придержуватися якоїсь етики — бодай тої, яку голосиш...

Трохи нижче у своїй статті націоналістичний автор докоряє радикалам за... брак лицарськости в боротьбі проти „Просвіти"... Се чергова облуда. Яке право має вимагати від інших лицарськости той, хто в тій самій статті проявляє якраз щось інше, а не лицарськість? Се називається „дикою претенсією".

Лицарськість у боротьбі — се не писання інсінуацій проти когось, ні безпідставне приписування комусь каригідних намірів. Лицарськість у боротьбі — се пошана до противника, ба навіть ворога. Якраз націоналістичний „Голос Нації" не відзначається лицарськістю, а іншою „прикметою", на яку нехай охочі шукають собі назви. Лицарськости й пошани для Авторитету вчить католицька Церква. Вона вказує в людині образ Божий, а авторитет, так церковний, як і світський, виводить з Авторитету Божого, бо немає власти, що не булаб дана згори. Хто хоче говорити про Авторитет і лицарськість, а підриває їх в корені, дискредитуючи й обсмішуючи, — той подібний до людини, що будує свій дім на піску...

Тому все дальше, що пише п. О. Б-к про „Скалу", не можна вважати за ідейну боротьбу, що випливає з правдивої тривоги за добро „Просвіти". Як ми вже бачили, перед „ундизмом" націоналістів з лібералами не видко було в них ні страху за долю „Просвіти", ні пропаґанди за пошаною для неї. Все те зявилося раптово, разом з народженням „Голосу Нації". Тому в дійсності не йде про „Просвіту" як інституцію, але про „свою домену", яку треба боронити перед

[1]) Гл. статтю Наступ на „Скалу" в 73 ч. „Нової Зорі".

[2]) Цит. тв., стор. 54, 60, 62 й ін. Митрополит Андрей є почесним членом „Просвіти", крім нього — ще тринацять священиків (на всіх отже 69 почесних членів — 14 священиків, себто 20%).

Між студентами у Вильні

Вильно — це один з осередків студентського життя в Польщі. На виленськім університеті Стефана Баторія студіює около 4.000 молоді. — Студентів Українців у біжучім академічнім році буде у Вильні сорок кілька. Це переважно Волиняки, по релігії православні, хоч є й кільканацять Українців з Галичини, яким у Львові було тяжше дістатися на якийбудь факультет. Всі вони згуртовані в „Кружку українських студентів", що винаймає собі скромну домівку на сходини. Найбільш діяльні студенти — Галичани, як пр. Малиновський, брат о. віцеректора зі Львова, про якого навіть чужинці висказувалися з признаням, Децик, Галущинський й ін. Наші студенти живуть у добрих взаєминах з Литовцями і Білорусинами. Не тільки уряджують спільні імпрези й забави, але й взагалі йдуть одним фронтом.

Під релігійним оглядом передівсім жалюгідне положення наших студентів католиків з Галичини. Вони не мають ніякої духовної опіки, позбавлені навіть нагоди відбуття великодної Сповіди, бо до латинських костелів не хочуть ходити, до православних церков не можуть ходити, а від уніятської церкви, де все відбувається в східно-словянськім обряді, наші студенти—стоять осторонь. Тому академічне душпастирство у Львові повинно не забути за тих наших студентів і передівсім у великім пості дати їм змогу бодай висповідатися. Думаю, що навіть урядження окремих реколекцій для них не стрінулоб більших перепон.

Дуже миле враження остає зі стрічі зі студентами Литовцями. Їх культурно-самопомічний „звязок студентів-Литовців" має понад 130 членів. Він існує вже 11 літ, має свою обширну домівку з великою салею на ріжні імпрези, з добірною бібліотекою, радіем та сімома убікаціями. Студентська орґанізація провадить свою власну харчівню. З неї користають також студенти Українці. Ця орґанізація має три рухливі секції: секцію студенток, суспільну і драматичну. Субвенцій університету не приймають. Число студентів Литовців росте, бо вони мають приплив з двох литовських ґімназій, які істнують на Виленщині. Литовці живуть дуже приязно з Українцями, натомість до Білорусинів ставляться з недовірям. Литовське студентство відзначається солідарністю в орґанізації, свідомістю під національним оглядом та непохитністю своїх переконань. Хваляться вони своїм сучасним поетом-романтиком о. Йонасом Майронісом. Його портрет прикрашує їх домівку. Богато оповідають про широку діяльність архієпископа Сквірецкаса та о. Крупавічуса, творця християнсько-демократичної партії. Всі студенти-Литовці по релігії римо-католики. Про заспокоєння їх релігійних потреб дбає кілька священиків Литовців, що мешкають у Вильні.

Самозрозуміла річ, що студенти Поляки почуваються найсильніші під оглядом орґанізаційним, чисельним і релігійним. Католицька польська молодь гуртується в „Juventus Christiana", в „Odrodzeniu" і Марійських Дружинах. Мабуть найкрасше працюють Марійські Дружини під проводом ОО. Єзуїтів: о. Кухарского й о. Островского. Польські студенти видають добре редаґований двотижневик „Pax". В душпастирській праці над студентами працюють о. Урманович і о. Пересвет-Солтан. Найбільші симпатії молоді має о. др Глєбович, який одначе пішов на парохію під Вильно.

Можна було достерегти, що богато студентів і студенток приступало кождого дня до Св. Причастя, хоч по причині ферій студентів у Вильні було мало. Деякі студенти живо заінтересувалися нашою Службою Божою, просили прислати їм пояснення її й навіть служили до неї, як уміли.

о. Ір. Назарко ЧСВВ.

„конкуренційною“ „Скалою“. Кажемо се розважившись цілу напасть на „Скалу“. Бо коли йшло би справді про культурно-освітну діяльність, то правдиві просвітні працівники повинніб тішитися з повстання „Скали“ й думати так: „Просвіта“ занадто обтяжена працею, що спричиняє величезні видатки на оплату персоналу.[2]) Прибутків майже нема, а довги є. Розбудовувати дальше апарат не можливо, а се конечне для поширення (чи навіть удержання теперішньої) діяльности. На тім терпить край. Тому треба повитати нову культурно-освітну організацію, що хоче помогти в сій тяжкій і відвічальній праці. В нас є місце ще на кілька „Просвіт“! Може є деякі люди, що з тих, або інших причин не хочуть вступати до нас, — нехай ідуть до „Скали“, бож там не вивчаться ані на комуністів, ані на радикалів, ані на інших національних шкідників.

Так, повторюємо, скаже кождий, кому направду дорога якраз народня освіта. Хто каже інакше, хто перепиняє другим працювати для тої освіти, виявляє, що йому на думці не освіта, а якісь свої окремі рахунки. Тому радикали так поборюють „Скалу“, бо вона не позволить їм ґангренувати наш національний організм своїми „Самоосвітами“ (радше: „Само-отрутами“). Тому „105-процентова“ група поборює „Скалу“, бо тоді пропало „поголовне членство“, а може відпадуть і записані вже віруючі католики, що шукають іншої духової поживи, а не Драгоманових, Майрінків, Винниченків, заборонених книжок і т. п. Отже відси береться крик: „лупайте сю Скалу“!

Ще на одну річ треба вказати, а саме на те, що ніби-то й „Скала“ не асекурована від загрози комунізму, як пише п. О. Б-к. На се можемо відповісти, що „Скала“ захоронена від масового членства комуністів уже своїм статутом. Не можлива річ, щоб „Скалу“ захопили комуністи, хіба втиснувсяб який один-другий, та його скоро пізнають і виключать, — чого не можуть лєґально зробити в „Просвіті“. Опанування нпр. дому „Скали“ комуністами неможливе, бо можна їх леґально викинути (— припустім той куріоз, що вони опанували дім —) навіть судовою дорогою. Отже можуть панове націоналісти з „Голосу Нації“ не боятися комуністичної небезпеки для „Скали“, а пильнувати „Просвіти“. Там мають аж надто роботи — а ми, католики, в „Скалі“ дамо собі раду, при Божій помочі, і без них. — *Т. Коструба.*

[2]) Гл. Історія „Просвіти“, стор. 108 і дд.

З КРАЮ

Зі Станиславова пишуть нам:

Дня 21 вересня о год. 5 пополудні відбулася довірочна нарада Українців міста Станиславова. Ціль наради була установити напрямні праці згаданої орґанізації. Ініціятивний комітет на чолі з др Ю. Олесницьким цілком хаотично перевів не тільки орґанізацію тої наради, але й хід цілої дискусії. Не можна було постороннім слухачам докладно довідатися, чого властиво панове з комітету хочуть від громадянства. Одиноκий реферат дир. Семянчука, в якому він насвітлив суспільно-господарське положення Українців у станиславівському повіті і в місті, переконував зібраних про конечність такої орґанізації, яка малаб рішаючий вплив на всі справи в повіті. Самаж дискусія заторковувала ріжні теми, тай на тім скінчилася, без ніяких резолюцій і без ніякої заяви. Ініціятори наради з розмислом не запросили місцевого пароха о. шамб. Луцика, о. сенатора Лободича і посла Волянського, мимо того що на нараді запрошували до орґанізації всіх Українців, крім москвофілів і комуністів. Відношення орґанізації до Церкви ні позитивне, ні неґативне, значить, ніяке. Думаю, що це найгірший і найгрізніший стан, з якого нема виходу, хіба повільне загнивання. Нарада розпочалася з годинним опізненням і тягнулася повних 3 години. Приявних було около 200 осіб. — Учасник.

ВИБІР ТВОРІВ ДЛЯ ТЕАТРАЛЬНИХ ГУРТКІВ

Як згадано в попередній статті [1]) 2 тисячі аматор. гуртків „Просвіти“ дало продовж 3 літ 19.863 театральних вистав. То значить по 6 тисяч вистав річно. Вплив тих вистав мусів бути величезний, навіть колиб ми зовсім поминули публику-глядачів: адже самих членів аматорських гуртків, що брали участь у тих виставах, було 40,320 люда! Коли візьмемо під увагу те, що не лише кождого з членів гуртка займає вистава, а ще цікавляться нею щонайменше близькі та свояки аматора, скромно числячи бодай 5—6 осіб, то цифра 40.320 збільшиться вшестеро (242 тисячі людей). Принявши, що кожду виставу оглядало бодай 50 люда, дістанемо дальших 300 тисяч. Все те разом дасть нам суму яких 600 тисяч осіб річно в 2000 осель, осіб, на які аматорські представлення мали можність впливати. 600.000 осіб се мало що не 10% всіх Українців в Польщі.

Як бачимо, засяг впливу наших аматорських гуртків дуже великий. Отже й не може бути байдужий для нас, католиків. Аматорські театральні гуртки се сьогодня один з наймогутніших двигунів пропаґанди і то такий, що є ще в українських руках .

Коли вже знаємо засяг впливу аматорських театральних гуртків, тих двигунів пропаґанди, то не зайве буде запізнатися зі змістом того, що вони в своїх виставах пропаґують. На жаль джерела, з яких я брав дані до попередної статті про аматорські театри, не подають назв представлень, що їх грали наші гуртки. Отже нема тут іншої ради, як розглянути, які драматичні твори продає український книжковий ринок і з того приняти, що могли грати наші театральні гуртки. Розгляд сього ринку дасть нам також дані про се, яких театральних представлень можемо сподіватися в близькій будуччині. Дані беремо з найновішого (1936) „Катальоґу драматичних творів“, який видали спільно наші більші львівські книгарні.

Отже в тім катальозі маємо 604 позиції драматичних творів: 465 драм і под. для театрів взагалі, 102 для діточих театрів, 13 для театрів молоді, 19 опер та оперет і 5 режисерських підручників. Приймаючи за основу наших обчислень число драм і пєс для театрів взагалі на 465 штук, а число представлень по 3 на один театральний гурток річно, дійдемо до погляду, що властиво наші театральні гуртки не зле забезпечені щодо вибору пєс: 465 : 3 = 155. Цифра 155 вистарчить на довгі роки.

Так здавалосяб, але так не є. Бо в числі 465 драматичних творів маємо богато непопулярних творів (прим. авторів Гофмансталя, Ґуцкова, Ліндава й б. інших), які ні своїм надто „вибагливим“ чи переінтелектуалізованим змістом, чи знову технікою на нашу сільську сцену ніяк не надаються. Таких непопулярних творів начислив я понад сотку, т. зн. 20%, отже число популярних драм. творів булоб усього 360, себто по 120 до вибору на драм. гурток.

Спитаймож чи критерій популярности якогось драм. твору вже вистарчає, щоб його вибрати? Очевидно ні, і то не лише з католицького, а й взагалі з якогонебудь консеквентного морального світогляду. Треба „розсліджувати духів“, то зн. — і се найважніше — взяти при виборі під увагу моральний зміст твору. Для нас Українців-католиків допускальним буде такий драм. твір, що є не лише популярний, але й не противиться засадам католицької моралі й віри та не обиджує ні в чім наших національних почувань. Розгляньмож під сим оглядом тих 465 драм. творів, що є тепер на нашім книжковім ринку.

Отже творів українських авторів маємо 326, з того 73 твори наших драмат. клясиків; решта (139 штук) се твори перекладні. Значить, відношення 3 : 1, в користь українських авторів. Се додатній обяв для нас, бо виходить з нього, що нас іще не зовсім опанували чужинці (в Мадярів прим. 98% драм. творчости є в жидівських руках). Творів московських авторів є 27, комуністів 38, Жидів 32. Всі ті твори можна відразу вважати за всеодно большевицькі: бо й ті Москалі й ті Жиди, яких твори видано, своєю психікою дефетистичні й деморалізуючі. Значить маємо на тих 465 всіх аж 97 штук без сумніву лівих, то зн. приблизно одну четверту всіх драм. творів. Натомісць зовсім певних католицьких творів маємо всього 16 штук, то зн. яких 3%! З решти драм. творів богато грішить проти обичайности, вже не лише самим неморальним змістом, але навіть спорзними (масними) заголовками; прим. „Старі гріховодники або старушки й дівчата“. Дальша частина тих „творів“ се під літературним оглядом основні нісенітниці та луб найгіршої марки. Лубочні твори займають добрих три четвертині всіх штук взагалі! Деякі з них визначаються ще основним хамством не лише змісту, але навіть самого вислову. Такі „твори“ негідні навіть заняти місце в коршемнім „репертуарі“, а не то в „культурній установі“. Деякі з комуністичних творів обиджують не лише реліґію й національність, але навіть поодинокі стани нашого народу; писали їх очевидно жидівські ґепісти, ріжні Золіни й под. [2])

Як бачимо з сего побіжного огляду, справа змісту драматичних творів, призначених для наших аматорських театр. гуртків, представляється для католика-народника дуже зле. Винні тому незарадність і бездільність католиків (3% всеї продукції!). Через той гріх залишення в продукції драматичних творів переважають брудні ґешефтярі, для яких байдужий товар (книжка чи перець все одно), коби лише на ньому заробити й не дуже при тім потрудитися.

Наведені вище числа про важність театральних гуртків як чинника пропаґанди мусять відкрити очі католикам та спонукати їх, щоб надробили занедбану ділянку. При Кат. Акції чи „Скалі“ повинна перше всього повстати цензурна комісія, яка рецензувалаб кождий драматичний твір в українській мові не лише з огляду на його популярність, але й з огляду на його моральні та естетичні вартості. Польське Товариство Чительні Людових у Познані має таку оціночну комісію, не лише для драм а й взагалі для всіх книжок. Ся комісія містить короткі оцінки в журналі „Пшеводнік осьвятови“. Подібний провідник для Французів видав Єзуїт о. Сажом. Оцінки такої комісії повинні печатати всі наші католицькі часописи, яким лежить на серці моральне добро наших орґанізацій. Гол. Виділ „Скали“ мігби опісля видати такий провідник по драматичнім письменстві, додавши до того ще короткий вступ про важність морального змісту творів для добра Церкви, нації й душ.

Створення таких оціночних комісій булоб, так сказатиб, неґативним засобом для поборювання злих театральних творів. Позитивним засобом булоб створення установи для видавання й поширювання католицьких і взагалі добрих драматичних творів, головно для аматорських театрів. Про се в черговій статті.

о. м. м.

[1]) Гл. „Нова Зоря“ ч. 69. (968) п. з. „Театральні гуртки“.

[2]) Така є прим. ціла збірка пєс п. н. „Робітниче-селянський театр“ (ст. 17 катальоґу). Про неї була вже стаття в „Новій Зорі“ (ч.583 з 1932 р.) п. з. „Якою літературою кормлять наш нарід“. У тій статті переповіджено зміст цеї большевицької збірки. Герої „драми“: батько український священик — се польський агент-провокатор; його син студент медицини — кат з польської дефензиви; український учитель — дурак і садист; одинокий позитивний тип се, розуміється, комуніст. І такі драми польська цензура пускає, а українські „національні“ книгарні в своїх катальоґах поручають!

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Виховання і клясицизм

Погляд англійського державного мужа і погляди нашої молоді.

20 листопада 1739.

Дорогий Сину!

Ти зачав учитися римської історії. Думаю, що прикладаєшся до неї з увагою і захопленням, які їй належаться. Наука історії хосенна передовсім тому, що оповідає нам про чесноти й переступства людей, котрі жили перед нами. Історія заохочує нас до любови чесноти й до примінювання її в нашім житті. Вона показує нам, яким признанням і пошаною окружали великих і чесних мужів в часі, коли вони жили та в якім поважанні і славі їх імена перетривали аж до наших часів. Історія Риму богата, більше ніж інші, у взори чесноти і шляхотности, себто величі духа. Нераз лучалося, що консулі й диктатори (перші, як знаєш, римські достойники) відривалися від плуга, щоб попровадити війська на ворога. А по побіді верталися до плуга й вели дальше життя в скромній простоті: простоті направду стократно більше похвальній від побід над ворогами! Неодин з тих знаменитих мужів умер такий убогий, що похорони мусіли йому справити на публичний кошт. Римлянин Курій не мав ніякого маєтку, одначе не приняв значної суми грошей, яку йому предкладали Самніти. Він сказав, що не в тім бачить похвалу, щоб мати гроші, але в тім, щоб приказувати іншим, котрі їх посідають. Ціцерон так нам се оповідає: Curio ad focum sedenti, magnum auri pondus Samnites cum attulissent, repudiati ab eo sunt. Non enim aurum habere praeclarum sibi videri, sed iis, qui haberent aurum, imperare. А Фабриційй нераз проводив військами й нераз також тріюмфував над ворогами. Раз застали його, як сидячи при огнищі, їв ярини, котрі сам засіяв і виплекав на власнім полі. Сенека говорить нам про те: Fabricius ad focum cenat illas ipsas radices, quas in agro repurgando triumphalis senex vulsit. Сціпіон по побіді в Еспанії побачив між полоненими незвичайної вроди молоду княжну, заручену, як йому сказали, зі знатним молодцем в своїм краю. Приказав окружити її вигодами й пошаною, які мала в домі родичів. А коли відшукав її нареченого, віддав її йому, звертаючи разом зі свободою гроші, котрі привіз її батько як окуп. Валерій Максімус так се оповідає: Eximiae formae virginem accersitis parentibus et sponso inviolatam tradidit, et iuvenis, et caelebs, et victor. Се був незвичайний приклад уміркування, чесноти й великодушности. Сціпіон підбив собі ним всі серця в Еспанії і спричинив те, що загально говорено про нього після Лівія: Venisse diis simillimum iuvenem, vincentem omnia cum armiis, tum benignitate ac beneficiis.

Отсе надгороди, що вінчають чесноту. Й отсе характери, які ти повинен наслідувати, коли хочеш стати великим і добрим чоловіком. Се єдина дорога, щоб стати щасливим!

Будь здоровий!

Се один з листів льорда Честерфільда до сина. *)

Сей лист дає нам поняття про те, як виховувано молодих горожан Великої Британії. Виховували їх на взорах старинного клясичного світа. Чи добре робила Англія, що виховувала так своїх синів? Відповідь дає нам історія. Англія нині се другий Рим.

В нас зростає нехіть до клясичного виховання нашої молоді. Нераз можна почути говорення, що клясичне виховання вже „перестаріле". Так можуть говорити тільки поверховні уми. Перестарілі можуть бути тільки методи клясичного образування.

Ті, що беруться виховувати молоде покоління, повинні памятати, що їх праця дуже відповідальна. Молоді хлопці чи дівчата, що нині сидять у шкільних лавках, за кілька літ увійдуть в життя, а за кільканацять візьмуть в руки керму суспільного життя. Найцінніша вартість в державі се її горожани. Від вартости горожан залежить могутність і велич народу. Від горожан залежить, чи нарід відіграє велику, визначну чи ніяку ролю між народами світа. Будемо мати таких горожан, якими виховають їх теперішні батьки, мами і педагоги. Коли вони дійсно думають про будуче народу, то повинні памятати, що розквіт і значіння запевнять народови ті горожани, котрі вмітимуть думати і працювати, котрі розвинуть в собі найліпші первні й сили людської природи. Які є шляхи, котрими найпевніше і найліпше можна осягнути той повний розвиток природних сил людини? Один з найліпших шляхів, що веде до тої ціли, се пізнання духа й культури старинних Греків і Римлян.

Та не лише молодь, але і старші повинні користати з досвіду старинних народів. Особливо тепер, коли організуючи нашу суспільність приготовляємося до творення держави, історія Риму се невичерпана скарбниця досвіду, взорів і вказівок. Чиж нарід, котрий створив таке знамените праводавство, котрий виховував таких горожан, котрий впоював у своїх синів, що найбільшим титулом до хвали є чутися горожанином держави спертої на праві й могти кинути варварам в очі: „Я римський горожанин!" — чи такий нарід негідний студіювання і наслідування?

Дехто скаже: Чим може бути для нас старинний світ? Нинішному чоловікови, що росте в столітті автомобілів, електрики, радія здається, що трудно буде знайти щось для себе в добах, котрі мали такі зовсім відмінні умовини життя. Та ріжниці зовнішних умовин, техніки й механіки життя не мають нічого спільного зі світом ідей. Коли дійсно хочемо бути учасниками якоїсь культури, то не вільно нам відгороджуватися від фундаментів культури. Як чоловік не може виховатися за кілька тижнів, так суспільність не здобуде культури за кілька літ. Культура мусить черпати з величезних засобів минувшини.

Умовини теперішнього життя кажуть нам звертати увагу на практичні науки. Правда, нам треба людей з практичним образуванням. Та не вільно забувати, що клясичне образування творить умову еліту. Нарід, котрий не матиме такої еліти, не допише в перегонах народів. Зрештою маємо приклад в історії, що значить клясичне образування. Норвегія усунула була клясичне образування зі шкіл. Та скоро побачила свій блуд. По 20 літах в Норвегії знов привернено клясичне образування в школах.

Від старинности через середні віки бє непереможна сила, бє світло від тих огнищ, що їх розпалила старинна культура. Те промінювання, ті хвилі, що бють від старини, не переходять неспостережно коло нашої молоді. Наша молодь любить старинну історію і знає її. Доказом на те анкета переведена між нашими учениками V—VIII кл. одної гімназії в грудні 1935 р. На анкету відповіло 168 учеників, отже достаточне число для пізнання способу думання наших середношкільників і їх уподобань.

Ще недавно на питання: „Що робить наша молодь?" — можна було відповісти: „Копає". Тепер вже так не можна говорити, бодай про середношкільну молодь. Анкета доказує, що спорт не є всім для нашої молоді. Молодь починає звертати увагу не лише на тіло, але й на духа. І можливо, що колись наступить рівновага, гармонія між тими двома чинниками. В тім напрямі повинні впливати на молодь родичі й педагоги. Спорт має значіння. І грецька молодь присвячувала богато часу фізичним вправам. Та не було там диких, безконечних „мечів", що шарпають нерви. В старині пописи не обмежувалися тільки до фізичних справностей. Змагуни пописувалися також поезією, музикою, співом. Отже і в справі спорту можна взоруватися на старинним світі.

В згаданій анкеті ставлено головно питання, як ученики задивляються на Рим. Се мало свою причину. Греки створили культуру інтелектуальну, естетичну, Римляни політичну. Ученикам лекше відповідати на питання про Рим. Тільки одно питання відносилося взагалі до старинного світу: „Що ученик розуміє під клясицизмом?"

Питання досить трудне. Не кождий наш пересічний інтелігент потрафить відповісти на нього й то коротко, одним-двома реченнями. Цікаво, що велика більшість учеників відповіла зовсім добре на те питання. І коли зважити, що ученики відповідали на анкету не вдома, але в школі, отже всяка поміч батьків виключена, то треба ствердити розмірно високий рівень розвитку наших учеників.

Ось кілька відповідей: Ученик V кл. пише: „Під клясицизмом розумію то найліпше, що дали нам два найбільш культурні народи: Римляни і Греки. Вони дали нам зразок письменства. Після творів римських і грецьких письменників писали поети пізнішої Европи."

Інші пишуть коротше: „Клясицизм переложене по нашому се взірцевість." „Клясицизм се взірцевість, котру ми повинні наслідувати." „Клясицизм се взірцевість". „Клясицизм се найліпші взірці культури, літератури і штуки." „Клясицизм се найліпші взірці в культурі, літературі, в правництві та в військовій техніці."

Цікава відповідь уч. V кл., котрий під клясицизмом розуміє „відтворювання чогось вірно як воно виглядало."

Кілька учеників розуміє під клясицизмом стару грецьку й римську культуру і штуку, що її варт пізнати й наслідувати.

Один ученик VI кл. розуміє під клясицизмом „напрямок у мистецтві, що полягає на наслідуванні старинних, грецьких і римських взірців."

Докладніше відповідає другий ученик VI кляси: „Клясицизм се напрямок у літературі, що бере за зразки творн давнього гр. та лат. письменства. Він кладе вагу на викінчену форму, ясний стиль, а навіть радо позичає сюжети з гр. та лат. старовини."

На 168 учеників не відповіли тільки три. Один „не знає", другий „не розуміє", третий не відповів, бо „анкету ведено в скорому темпі." „Щоби відповісти, мушу застановитися", оправдується.

Майже всі під клясицизмом розуміють щось гарне, досконале, що варт наслідувати. Та знайшовся один, котрий має противний погляд. Він думає, що клясицизм се „поворот людини до цього стану, в якім вона жила ще в диких часах." Думки сего ученика взагалі оригінальні. Нпр. на питання: „Чому Картаґіна програла війну з Римом, хоч картаґінський вождь Ганнібаль був здібніший від усіх римських вождів?" він відповів: „Як каже Лівій, щастилося Римові. Пех переслідував Картаґіну..." Словом: фаталіст.

Отсе зразки відповідей учеників на загальне питання: Що ученик розуміє під клясицизмом? Дальші питання анкети відносилися тільки до Риму. Про цікавіші відповіди учеників на ті питання в слідуючій статті. — М. Д.

*) Filip Dormer Stanhope Chesterfield (1694—1773), визначний державний муж Вел. Британії. Відзначився як розумний, справедливий та уміркований Льорд-Намісник Ірляндії. По нім лишилися листи до його сина.

ОСТАННІ ВІСТИ

Св. Отець

до католицьких журналістів.

Св. Отець приняв на послуханні учасників Конґресу католицьких журналістів, що відбувся на днях у Ватикані. Представників католицької преси всего світа представив Св. Отцеві ґр. Далля Торре. Він зясував Св. Отцеві працї Конґресу та просив для всіх учасників благословення. Св. Отець візвав зібраних дякувати Богу не лише за дуже почесне журналістичне покликання, але й за ласку прибуття до Риму при такій торжественній нагоді. Учасники Конґресу повинні бути вдячні Богу за те, що брали участь у Конґресі, що став терном тілько пожиточних праць, тільке цінних відомостей і тільке успішних завдань. Опісля Св. Отець уділив апостольського благословення зібраним журналістам, репрезентованим ними часописам та їх співпрацівникам в журналістичнім званні і їх родинам.

Питомці Української Колеґії у Св. Отця.

Чітта дель Ватікано, КАП. З приводу 300-літних роковин смерти Йосафата Венямина Рутського, першого українського питомця в Римі, який пізніше був київським митрополитом, Св. Отець приняв на окремій авдієнції питомців Папської Української Колеґії ім. св. Йосафата. Присутніх представив Св. Отцеві пралат Цезарій, асесор св. Конґрегації Сх. Церкви. На авдієнції були теж українські епископи зі Злучених Держав Преосв. Кир Богачевський і Такач та ректор Колеґії ім. св. Йосафата о. Йосафат Лабай зі своїм заступником.

Важні наради у Варшаві

В Ґенеральнім Інспектораті в Варшаві відбулася на днях важна нарада. В ній взяли участь ґенеральний інспектор збройних сил ген. Ридз-Сьмігли, премієр Складковский, віцепремієр інж. Е. Квятковский і ще кілька міністрів. Радили над фінансовими зарядженнями виданими у Франції в звязку з девальвацією франка і сподіваною позичкою для Польщі.

По заняттю Толеда

Заняття Толеда відбилося голосним відгомоном в цілій Еспанії й викликало пригноблення в рядах червоних військ. Настрій у Мадриді тяжкий. Мало хто вірить в можливість оборони столиці. Червоні війська втікають панічно в напрямі Мадриду. Здобуття Толеда піднесло настрій повстанців. Провідники повстання твердять, що здобуття того міста се властиво послідний акт боїв і означає смерть червоних в Еспанії. Головна битва за Мадрид відбудеться під його брамами. Президент Азаня бажає переговорювати з повстанцями. Се становище Азані не подобається анархістам і комуністам. Тому вони валять теперішне республиканське правительство. Марш повстанчих військ на Мадрид триває дальше. Повстанча радіостація в Коруні звідомляє, що повстанці заняли Глескас 40 км. від Мадриду.

Що кажуть оборонці Альказару

Один з ранених кадетів оборонців кріпости Альказару оповів аґенції Ройтера про терпіння і переживання 1900 своїх товаришів недолі, в тім 400 жінок і дітей. Кадет заявив м. ін.: Коли ми в липні с. р. довідалися про національне повстання, ми замкнулися в кріпости разом з нашими приятелями і приклонниками всіх правих партій та 600 цивільними ґвардистами. Найважніша річ була пожива. Води ми мали спочатку досить, та продовж 3 послідних тижнів облоги ми сильно відчували брак води. Нашою поживою був хліб, чорний і твердий як камінь. Ми мали тільки 250 міхів муки. Ми їли мясо з коней і мулів. Звязок з зовнішним світом вдержували ми радієм. В хвилі освободження Альказазу остав нам тільки 1 кінь і 5 мулів. Щоб здобути трохи запасів живности, ми підкрадалися ночами до складів збіжжа наших ворогів недалеко Альказару. Військові стежі червоних міліціянтів застрілили кільканацять кадетів підчас тих нічних прогульок. Вибух міни, заложеної червоннми міліціянтами, не спричинив великих жертв в людях, бо між оборонцями кріпости було кілька інжинірів. Вони наперед означили докладно місце загрожене вибухом. Перед вибухом міни оборонці опустили ту часть Альказару, котра незабаром перемінилася в руїни.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПРЕДСТАВНИКИ УКРАЇНИ, Грузії, Кавказьких народів і Азейберджану зложили меморіял на руки предсідника зібрання Союзу Народів у Женеві. Підписані заявляють в меморіялі, що положення їх народів в СССР не змінилося і що ті народи жиють дальше під терористичним режімом.

КАНЦЛЄР ГІТЛЄР виголосив промову про моторизацію в Німеччині. Він заявив м. ін.: Німеччина матиме за 5 літ 7.000 км. автострад, за 18 місяців не буде потребувати ввозити бензини. За кілька років на німецьких автострадах будуть їздити 2 міліони авт.

ПРУСЬКИЙ ПРЕМІЄР ґен. Ґерінґ вибирається на полювання до Східної Прусії. Там має стрінутися з визначними литовськими політиками. Потому має приїхати на полювання до Біловежських лісів. Такі вісти принесла французька преса.

ГІТЛЄРІВСЬКЕ ПОЗДОРОВЛЕННЯ обовязує евангелицьких духовників також тоді, коли вони виступають в церковних ризах. Таку постанову оповістила начальна управа евангелицького костела в Німеччині.

ЗАСТУПНИК КАНЦЛЄРА ГІТЛЄРА Гесс вислав ґратуляції для оборонців Альказару і для еспанських національних військ іменем націонал-соціялістичної партії Німеччини.

ФРАНЦУЗЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ ухвалив закон про девальвацію франка великою більшістю голосів: за 350, проти 221.

НОВЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ШВЕЦІЇ утворив провідник шведських соціялістів Гансон. В кабінеті засідають яко міністри представники партій соціялістичної й аґрарної.

МАДРИД приготовляється до облоги. Маґістрат міста зачав громадити запаси харчів. В послідній часі закуплено харчів за 16 міліонів пезетів в ріжних чужих краях.

КРІВАВІ БІЙКИ були на днях в Мадриді між правительственною міліцією й відділами катальонської міліції. Стрілянина тривала кілька годин. Вкінці побідили правительственні відділи і розброїли Катальонців.

СОВІТСЬКИМ КОНСУЛЕМ у Барселюні іменувало правительство СССР Антонова-Овсієнка, б. консуля СССР у Варшаві.

ЛІТАКИ ПОВСТАНЦІВ затопили червоний корабель коло Маляґи. На захід від Тенеріфи національний кружляк „Альміранте Севера" затопив торпедовець червоних „Ґравіна". Французький корабель „Кутобія" вирятував частину залоги торпедовця „Ґравіна".

ЧЕРВОНІ МІЛІЦІЯНТИ розстріляли всіх священиків в Толеді, крім одного, що відправляв Сл. Божу в підземеллях кріпости Альказару.

ОБОРОНЦІ АЛЬКАЗАРУ мали продовж 2 місячної облоги кріпости тільки 80 убитих і кількасот ранених.

АНҐЛІЙСЬКИЙ КОРОЛЬ Едвард VIII підписав декрети про впровадження военного стану в Палестині.

ІТАЛІЙСЬКІ ВЛАСТИ в Абісинії поселили вже 8.260 військових кольоністів на здобутих теренах.

В БАҐДАДІ відбулися протижидівські заворушення. Вбито двох Жидів, ранено кільканацять. Поліція увязнила кільканацять арабських терористів.

ЯПОНСЬКИЙ МІНІСТР закордонних справ заявив представникам японської преси: Я старався довести до японсько-китайського порозуміння. На жаль мої зусилля не повелися. Бо китайське правительство і парлямент позволяють на протияпонську аґітацію в Китаю. Японія мусить видати зарядження, щоб хоронити життя і майно японських горожан в Китаю.

ЯПОНСЬКА ПОЛІЦІЯ перевела ревізію в совітськім бюрі подорожі Інтуриста в Токію.

Поділ міліона

Хоч льосування міліона відбувається три рази на рік, тої хвилини очікують завсіди з найбільшим напруженням всі, що інтересуються льотерійною грою.

Подібне заінтересування панувало також минулого понеділка, а саля тягнень Ґенеральної Дирекції Державної Льотерії виповнилася по береги. Коли серед тиші залунав голос: Число 17385 виграло двіста злотих, отже найменшу виграну, було загально відомим, що тому числу припав міліон злотих. Очевидно, цікавість зросла ще більше, та тепер прибрала форму питання:

Хто ті щасливці, що їм усміхнулася фортуна.

Відповідь на се питання мають читачі нижче:

Пані Олена Дрешерова, замешкала у Варшаві при улиці Гожій 16, грає на Державній Льотерії від довшого часу. Дотепер не дуже сприяло їй щастя. Та одноразовий усміх такий великий, що позволить їй забути раз на все про всі журби будня, хоч на ту чвертку крім пані Дрешерової грало кілька спільників.

Власник другої чвертки п. Матушевич, працівник одної з більших вуглевих фірм, замешкалий також у Варшаві. Виграна для п. М. була такою великою несподіванкою, що він не вмів зясувати своїх пляпів на будуче.

Врешті останні дві чвертки в посіданні п. Усуховской (вул. Круча 20) і дра С., мешканців столиці.

Новим „міліонерам" Ґенеральна Дирекція Державної Льотерії виплатила виграну чеками на Банк Господарства Краєвого, де й здепоновано ті суми.

Взагалі Варшава того дня мала щастя, бо крім міліона в одній з менших столичних колектур впала більша виграна 50.000 зл. на ч. 81317.

На понеділковім тягненні скінчилася трицять шоста Державна Льотерія. Кандидати на будучих міліонерів можуть заосмотритися вже в льоси до першої кляси трицять сьомої Льотерії.

НОВИНКИ

Осінь се час, коли відновляється передплату на цілий рік. Суспільности, що так поступають, мають сильну пресу і в ній знаменитих співробітників. З тим звязаний розвиток свідомости, розуму і значіння таких суспільностей. Не занедбуйте сеї справи.

Нові ціни хліба у Львові. Від 30. IX. с. р. 1 кґ. хліба житного разового коштує 24 сот., чисто житного 30 сот., житньо-пшеничного т. зв. люксусового 37 с., куликівського 42 сот. Булка коштує 4 сот. Значить — всі роди печива подорожіли. А все кажуть, що життя „стає дешевше..."

Рафінерії цукру випустили на днях дрібні пачки цукрових кісток по 2 сотики. В одній пачці є дві кістки цукру. Сей цукор призначений головно для безробітних.

Грошеві зловживання на 700 зл. викрили в касі городського суду в Щирці під Львовом. Арештовано одного урядовця і вязничного службовця.

Великий комуністичний процес зачнеться в Коломиї 12 с. м. Перед судом стануть 43 особи, переважно Українці, обвинувачені за комуністичну діяльність. Процес потреває кілька тижнів.

Михайло Кравець перед судом в Дрогобичі сказав до постерунькового Копця: „Щоб ти так щасливо дійшов до дому, як ти сказав правду." Засуджено його за зневагу урядника в службі на місяць строгого арешту тому, що сказав до постерункового „ти".

Нову почтову агенцію відкрито в Малнові пов. Мостиська.

Вийшов на волю з вязниці в Торуні Яків Чорній, засуджений у варшавськім процесі Бандери й тов. на 4 р. вязниці.

На терені костопільського повіту появилися вовки й дики. Вони перейшли туди з Совітів. Вовки роблять великі шкоди в худобі, дики в бараболях.

Помер Чоботарів? Українська американська преса пише, що Чоботарів, б. адютант Петлюри й командант уенерівської розвідки, арештований на весні с. р. у Варшаві, помер недавно у вязниці. Чоботарів попав у вязницю за те, що знаючи богато таємниць уенерівців мав їх використовувати для шантажування високопоставлених осіб.

Українське Інформаційне Бюро організується у Відні з ініціятиви Українського Т-ва „Громада". Бюро видаватиме в німецькій мові бюлетин п. з. „Українізе Нахріхтен". Редактором бюлетину має стати др Микола Залізняк. („Українські Вісти" ч. 224).

В Саскатуні, Саск., створено тимчасовий комітет, що має занятися підготовною працею над великим англійсько-українським і українсько-англійським словником. Се дуже пожадана праця.

Канадійські Українці організують поїздку до Польщі й Ромунії з метою побути на Різдво у „старім краю". Учасники поїздки виїдуть 25 листопада с. р. на кораблі „Дочес оф. Бетфорд" з Монтреалу. („Український Тиждень" ч. 32).

Виставу української преси влаштовано в Українськім Національнім Домі в Харбіні.

Т-во українських орієнталістів повстало в Харбіні. Ціль товариства — запізнати східні народи з історією й культурою України та пізнання Українцями Далекого Сходу.

Всім знані та від давна впроваджені підручники до навчання релігії в народних школах а то: Малий катехизм зл. 0.60, Коротка Біблійна Історія зл. 1.— можна набути у В. Гірняка, Станиславів, Красінського 12. Отці Душпастирі та Катехити, що замовляють книжки гуртово для всеї дітвори, дістають даром підручники для найбідніших діточок.
92 — 1 — 10.

Дім Польського Промислового Банку у Варшаві при вул. Сенаторській 42 виставлено на ліцитацію. Оголошення про ліцитацію викликало в місті велику сензацію.

У варшавськім університеті виписалося с. р. 5000 нових студентів, себто кількаканацять пр. менше як попереднього року.

В с. Ядвінах коло Гарволіна отруїлося 20 осіб по спожитті кишки з кашею. Одна особа померла.

З ленінґрадської комуністичної організації виключено в останніх днях 300 осіб, між ними 105 „троцкістів".

Протикомуністичний конґрес студентських організацій всего світа, що стоять на платформі християнської ідеольогії, відбудеться в Будапешті в часі Різдвяних Свят.

Гайне вже не поет. В найновішім числі націонал-соціялістичних „Монатсгефте" др В. Люц доказує на основі подрібної аналізи, що великого німецького поета Гайнріха Гайне не можна вважати поетом. У звязку з тим партійна пресова кореспонденція заявила, що Гайне, котрого як Жида викреслено з німецької літератури, взагалі перестав бути поетом.

В зелізничій катастрофі коло міста Люрд у Франції погибло кількаканацять осіб.

Адмірал Віліям Сімс, б. командант фльоти Злучених Держав Півн. Америки в часі світової війни, помер у Бостоні в 70 р. життя.

Місто Лондон розписало позичку на 10 міліонів фунтів ст. на 3%. Позичку ту одержало до 3 годин.

Хрест ордеру св. Маврикія надав італійський король Віктор Емануель провідникові німецької націонал-соціялістичної молоді Бальдурови фон Ширахови за заслуги над зближенням молоді фашистівської й націонал-соціялістичної.

В Італії оповіщено, що з приводу завоювання Абісинії будуть видані нові срібні, ніклеві і бронзові гроші.

В Ганкові (Середний Китай) пожежа знищила 1000 домів. 2000 родин без даху над головою. Шкоди поверх 10 міл. долярів.

ОВОЧЕВІ ЩЕПИ І КУЩІ на осінній сезон вже час замовляти в найбільшій українській фірмі **А. ТЕРПИЛЯК.** Розсадники овочевих дерев та насінне господарство в **ЗАЛУКВІ почта і стація ГАЛИЧ. Телєфон, Галич ч. 1. ПКО ч. 500.855.** Щепи першорядні, здорові, 2 рази щеплені; за правдивість відмін — ґарантія. — Щепи і насіння є під контролею і кваліфіковані Рільничою Палатою і державною Стацією Охорони Рослин. — Жадайте цінників та оферт.
91 — 1 — 2.

Гумор. — Молода господиня. — Як довго варите яйця? — Кухарка: 5 мінут, прошу пані, тоді вони якраз добрі. — А ви по чім то пізнаєте?

Гумор. — В ресторані. — Пане кельнер, може ви далиб мені щось таке, чого я ще ніколи не мав? — Добре. Наприклад мозок.

До відома

парохіяльних Урядів товмацького повіту і сумежних парохій інших повітів.

За благословенням Преосв. Еп. Ординаріяту в Станиславові відбудеться в Товмачі в суботу і неділю, дня 24 і 25 жовтня — оскільки допише погода — перший Марійський Конґрес що в нім візьмуть уділ всі парохії і прилучені цілого повіта і сумежних парохій інших повітів з процесіями, як і представники всіх наших повітових установ. Проситься негайно розпочати науку церковних пісень до походу і до 15 жовтня зголосити в парох. Уряді в Товмачі приблизне число учасників і депутацій для приготування нічліґів. Всі инші дані до подробиць будуть оголошені у свій час.

Гроза сучасної хвилі вимагає, щоби з нас нікого не бракло у стіп Христа-Царя і Марії-Царици!

о. Й. Плавюк
Катехит в Товмачи.

СПРАВА ЦЕЛІБАТУ

СТАТТІ
ПРЕОСВ. ГРИГОРІЯ ХОМИШИНА І ПРОФЕСОРА РЕНАНУСА
Думки ріжних світських фільософів про целібат.
Бібліотека УКО. Сторін 69+3 Ціна 25 сот., з пересилкою 40 сот. Можна набути **в Адміністрації „Нової Зорі" Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2, за попереднім надісланням грошей.**

АКТУАЛЬНА БРОШУРА!
Важне для матуристів!
ВИБІР ЗВАННЯ
Написав д-р ОСИП НАЗАРУК
Порадник для молоді, що виходить у світ шукати хліба й долі.
— Ціна 40 сотиків. —
Набути можна в Адміністрації „Нової Зорі", Львів, ул. Ґродзіцких 2, І. пов. і в книгарнях.

ОГОЛОШЕННЯ
За оголошення Редакція не відповідає.

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ
О. ЛЕВИЦЬКА і С-ка
Львів, ул. Кордецького 51.
Тел. 60-04. ПКО. 503.881.
поручає власні вироби найкращої якости:
Пасту до взуття „Елеґант" терпент.
Пасту до підлоги „Французька маса"
Пасту до взуття „Елеґант" воскову
Віск комбінований до підлоги
Васеліну до шкіри
Синку до білля
помадкову і коронову
Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську
Трутку на мухи

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Ґрафія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Porto opłacono ryczałtem.

Рік XI. Львів, четвер, 8 жовтня 1936. Ч. 77 (976)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2.І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

Ціна числа 20 с.

Конто П.Ш. Львів 505.796

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

Бурливі події в Парижі. — Тисячі увязнених.

Комуністична партія Франції скликала віче в неділю 4 с. м. до парку де Прінсес в Парижі. Провідник правої французької соціяльної партії полк. де ля Рок, котрому мін-во внутрішних справ заборонило урядити віче, візвав своїх членів, щоб зібралися недалеко парку де Прінсес. Мін. внутрішних справ змобілізував 20.000 поліції й окружив нею парк. В неділю прибуло до Парижа кільканацять тисяч членів партії де ля Рока. Вони зібралися недалеко парку і пробували здобути вхід до него. Поліція відперла кількаразовий наступ членів партії де ля Рока й увязнила близько дві тисячі осіб. Дійшло до бійки між ґрупами обох партій. Ранено кількадесять осіб. Тимчасом в парку відбулося комуністичне віче під сильною охороною поліції. До почесної президії вибрано: Сталіна, Тельмана, Дімітрова, Лярґа Кабалєра й инших большевицьких головачів. На вічу промовляв Торес, ґен. секретар комуністичної партії Франції.

Небувала подія в Лондоні: заборона віча.

Англійські фашисти під проводом Мослєя хотіли урядити віче в жидівській дільниці Лондону. Жиди зібрали 100.000 підписів під поданням до правительства, щоб воно заборонило відбути те віче. Одначе правительство заявило, що не може обмежувати свободи зібрань і свободи слова. В дні, коли мало відбутися віче, вулиці жидівської дільниці Лондону заповнилися тисячами соціялістів і комуністів. Дійшло до бійки між лівими й фашистами. Тоді шеф лондонської поліції заявив провідникови фашистів Мослєєви, що забороняє відбути віче в тій дільниці. Фашисти відійшли над ріку Тамізу й там відбули віче. Мослей у промові протестував проти заборони віча й закинув правительству, що воно далося спровокувати Жидам і соціялістам. „Правительство, заявив Мослей, тим доказало, що не вміє правити. Англія потребує правительства фашистів."

Поведінка лат. священика.

„Діло" в ч. 223 помістило опис небувалої події, що сталася в Конюхові, пов. Бережани. Ксьондз Ян Мальовани напав на о. Ярослава Совяка в V клясі місцевої народної школи. Кс. Мальовани домагався звільнення одного ученика від релігії в гр.-катол. обряді, бо, мовляв, той ученик римо-катол. обряду. В дійсності той ученик греко-катол. обряду. Коли о. Совяк не хотів пустити ученика, ксьондз Ян Мальовани накинувся на о. Совяка образливими словами, почав грозити йому палицею і вдарив його кулаком у груди! О. Совяк зберіг рівновагу й запитав ксьондза, чи се по християнськи та чи взагалі священик може бити священика. На те кс. Мальовани почав повторяти: „Я ксендза не удержилем, тилько потронцілем". Поступок ксьондза викликав зрозуміле обурення серед населення. Говорять: Священик бив священика.

Універсал українських фашистів.

Наспів до Львова виданий на Спаса с. р. в Білгороді, у Югославії, „Універсал Головної Ради Українського Фашівського (!) Здвигу Самостійної Соборної Української Держави". В нім просто так і сказано, що „проголошуємо Самостійну Соборну Українську Державу на чолі з Гол. Радою Укр. Фашівського (!) Здвигу." Далі подано коротку програму: „Україна — Українцям! Знищення больш. влади і III інтернаціоналу взагалі на Україні (ба!). Сильна національна власть з участю в кирмі (!) всіх працюючих верстів (!) укр. народу. Знищення політичних (!) партій. Вихование (!) укр. суспільства в дусі жертвиного (!) патріотизму і громадянськоі (!) дісципліни (!). Автокефальна церква. Свобода віри...Розкрипачення (!) селянства від насильної колективізації. Знищення ворожої кольонізації. Вивласнення без викупу панських земельних маєтків. Удержавлення вирішальних (!) галузій (!) промисловості... і т. д. Усіх громадян націй, котро (!) родились на Україні (!), рахувати Українцями, крім Жидів. Підписано: Головна Рада Українського Фашівського (!) Здвигу ССУ Держави: Голова Здвигу і Голова Головної (!) Ради і Центральної (!) Ради Левко Богунець.Голова политического(!) і адмін. відділу Олесь Нечай. Голова військового відділу Василь Павлюк. Ґенер. писарь Петро Полубинський. — Неодно з того, що в тій програмі є, булоб навіть гарне, якби так панове отамани „фашівського" здвигу знищили наперед у себе незнання української мови, граматики і правопису. А потому можнаб і про політику зачати думати й говорити.

Ґоти, Гуцули і... нова компромітація...

ІКЦ пише, що в р. 1935 варшавська ґрупа „учених" зорґанізувала експедицію на Гуцульщину, зложену з адептів етнографії та преісторії. Сензаційні висліди праць тих „учених" оповіщено на веліновім папері з численними фотографіями. Крім того „Курєр Порании" з 27. XII. 1935 оповістив статтю п. з. „Відкриття ґотських слідів на Гуцульщині. Загадкові знаки зперед 1.500 літ." Та знавець Гуцульщини др. П. Контни в „Бунті Молодих" на підставі галицьких актів спростував „відкриття" варшавської експедиції. Мнимі „сліди Ґотів" вирізала в камени комісія, що рішала спір між Т. Дідушицьким і Людвикою Потоцькою в 1730 р. (Таким чином таки не можна вивести нашого Шекерика ні від Ґотів, ні від Аварів, як се пробував робити инший польський „учений")...

Увязнення 32 рабінів в СССР.

Аґенти ҐПУ увязнили 14 жидівських рабінів на Білорусі, в тім славного рабіна в Бобруйську. На Україні увязнено 18 рабінів. Великого надрабіна з Ростова увязнили і вислали на 5 літ до концентраційного табору. Увязненим закидають звязки з любачівським „чудотворним" рабіном. Він втік з СССР кілька років тому і тепер веде пропаґанду проти СССР.

Закладайте католицькі бібліотеки!

Т-ВО ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА ч. 20.

приймає до обезпечення від огню й від крадежі-влому всякого роду РУХОМЕ МАЙНО, стосуючи найнижчі тарифові оплати.

Українці в Манджурії

Релігійні й національні відносини на Далекому Сході.

Невтомний католицький місіонар Манджурії о. Йосиф Германович зі Згромадження ОО. Маріянів, зломаний важкою недугою, вернувся недавно з теренів своєї широкої діяльности та осів у виленськім монастирі. Підчас побуту в Вильні відвідав я цього знеможеного працівника на Христовій ниві. Він росказав мені чимало цікавих подробиць з релігійного життя Українців у Харбіні.

Стан католицтва представляється так: Католиків латинського обряду є в Харбіні понад 6.000. Вони згуртовані в чотирох парохіях. Дві з них китайські, а дві польські. До польських парохій належать також Литовці, Лотиші, Німці й Французи. Одна польська парохія є під візванням св. Йосафата. — Католиків східного обряду є понад 400. Це переважно російські інтеліґенти навернені з православя, хоч не бракує й греко-католиків з Галичини. Апостольським адміністратором всеї Манджурії для католиків східного обряду є о. Фавіян Абрантович зі Згромадження ОО. Маріянів, по національності Білорусин. Це людина високо образована, енерґійна і діяльна, доктор фільософії й теольоґії, бувший ректор дух. семинаря в Мінську. В Харбіні працює пять священиків східного обряду: чотири оо. Маріяни й один світський священик. Українці-католики досі не мають ні одного свойого священика, хоч благають за ним уже кілька літ. Гарно розвиваються школи під проводом монахів і монахинь східного обряду. В самім Харбіні є три такі католицькі школи з інтернатами: 1) Восмиклясний ліцей св. Николая. В нім учиться 120 хлопців. Його провадять ОО. Маріяни. 2) Колеґія СС. Уршулянок для 120 дівчат. Ті монахині — це Польки східного обряду. 3) Конвент СС. Францішканок для 200 дівчат під проводом переважно французьких монахинь східного обряду. З усіх дітей, що ходять до тих шкіл, католицькі діти становлять 30%. З українських дітей до кождої школи не ходить більше як по пятеро. Натомість Українці висилають своїх дітей до російських шкіл, яких у Харбіні дуже богато. Католики східного обряду видають поважний місячник п. н. „Католическій Вѣстникъ".

Хоч ОО. Маріяни працюють зі справжньою апостольською ревністю, одначе акція навертання православних Росіян на католицтво поступає черепашним кроком. Причина цього — байдужість тамошніх Росіян супроти питань релігійного характеру взагалі, необосновані упередження до католицизму, але передівсім каригідно неперебірчива

агітація православного духовенства, що послугується не тільки явною брехнею і прилюдними клинами з католицьких святощів, але навіть огидною клеветою. В православних церквах Харбіна відбуваються виклади на актуальні релігійні теми. Ті виклади звані „религіозно —нравственныя чтенія" — це найчастіше беззмістові, грубі лайки на католиків, сперті на брехні. Ось пр. в листопаді 1935 протоєрей Пономаревъ виголосив такий виклад на тему: „Союз католицизму з масонерією (!) проти православя" — і в ньому зовсім серізно намагався доказувати, що Папа р. заключив союз з масонами, щоби — мовляв — „спільними силами" поборювати православних!...

Стан православія в Манджурії чисельно досить сильний. В самім Харбіні є двацятькілька тисяч православних, з того понад 20.000 Москалів. Найвисший церковний достойник православних — це митрополит Мелетій. Крім нього є ще один архієпископ і два єпископи: в Пекіні та в Шанг-гаї (і оден в Токію, в Японії). В самім Харбіні є приблизно 20 православних храмів. Між ними справжньою красою пишається українська православна церква. Її здвигнули українські капіталісти в роді Терещенків при допомозі складок. Православних священиків-Українців живе в Харбіні трьох: Труфанов, Ільчук і мабуть Назарко (?). Українці мають в Харбіні свій „Народний Дім", в нім міститься „Український Комітет", філія „Просвіти", хор, як також англійська школа, що тут винаймає від Українців приміщення для себе. Тепер Японці кокетують Українців і хочуть на випадок війни спертися на Українцях. Недавно Китайці відобрали були Українцям їх „Народний Дім". Згодом цей дім перейшов до Японців, а вони добровільно звернули його Українцям, бажаючи позискати собі симпатії Українців.

В Манджурії було богато російських партій, що взаїмно ненавиділися. Японці розвязали всі ті партії, створили т. зв. „Емігрантське бюро" і видали приказ всім Москалям й Українцям голоситися в тім бюрі. Одначе на спротив Українців Японці дозволили їм голоситися в українськім бюрі. Пізніше це бюро дістало навіть власть видавати українські паспорти. Без огляду на все процес денаціоналізації Українців поступає вперід. Українці видають часопис „Манджурський Вістник".

Стільки дізнався я про сучасне релігійне життя в Манджурії від о. Германовича. При кінці нашої розмови мені насунулися ще два питання: 1) Чи ОО. Маріяни самі не причиняються до денаціоналізації тамошніх Українців через те, що працюють тільки для Москалів? 2) Чи не краще булоб почати свою місійну працю серед Українців і для Українців? Вона мабуть не стрічалаб таких перепон і булаб богатша в успіхи. О. Германович мусів притакнути на ці оба питання. Цею своєю щирістю він позискав собі в мене ще більшу пошану.

о. Ір. Назарко ЧСВВ.

Несподіванка

В міжнародній високій політиці.

Зовсім несподівано виринула для Франції й Англії велика трудність у міжнародній політиці. А саме Бельгія заявила, що не хоче гарантувати ні французьких границь, ні німецьких, а її міністр загр. справ сказав отверто, що Бельгія тільки тоді дасться втягнути до війни, коли її безпосередно нападуть. Се дуже затрівожило також Англію. Особливо коли довідалася, що подібне становище заняли також Нідерлянди, бо тоді ні англійська фльота морська ні воздушна не малаб де висідати на сушу в разі війни. Таким чином ті дві малі держави (коли не змінять свого становища) далиб у великій війні перевагу Німеччині.

Що переживає наш нарід

З Чортківщини пишуть нам:

В медових місяцях злощасної нормалізації, що у висліді має фатальні наслідки для комплексу українських справ, ундівські посли аж розпливалися від похвал про свої „осяги". На всяких посольських нарадах та зїздах ухвалювали собі довіря та під один такт виспівували трубадурські псалми на біжучий рахунок нормалізації, якої — не було тай нема. Хто не пригадує собі тих крутих ходів ундівських головачів в тому напрямі, щоб якнайбільше членів фамілії вийшло послами! Згадаймо тільки перипетії посольських мандатів на терені Чортківщини, Самбірщини та в інших виборчих округах — і матимемо яскравий образ ундівського політичного безголовя, безпабасного політиканства, плиткого розуміння справ та відсутности зрілої застанови в річах першої ваги. Похибки мстяться...

Скоро прийшло докукульне розчарування — не знати який вже раз з черги в нашому історичному істнуванні. У відповідь неначе на глум поведено загострений протиукраїнський курс на всіх відтинках нашого збірного життя в різних формах. Мало того, бо майже не щодня росте підсилена екстермінаційна акція супроти українського народу. Се відається чимраз болючіше в живий народній організм.

В безлічі неймовірних практик, яких не списавби й на воловій шкурі, наведу найновіший факт із нашого сірого, злободенного життя, що проречисто ілюструє наші жалюгідні відносини на ленті нормалізації. На терені тернопільського воєвідства помітна безоглядна, неперебірчива погоня за поширенням „стану посідання" коштом українського суспільства. Перід ведуть, як все бувало впрочім, польські священики. З тою метою вони вживають всіх засобів навіть таких, що стоять в різкій протилежности з духом християнства та ідеєю, що її заступають. Користуються притім поліцією і наклепами на наших священиків. В наших руках численні матеріяли.

— Силують, щоб мішані супружа хрестили обовязково дітей виключно в лат. обряді.

Зимою ц. р. розіслав кс. Б. Козловский, польський парох Улашковець, чортківського повіту, до сусідних українських парохів писемну вимогу, щоб вони переслали йому метрики хресту дітей мішаних супружеств, бо мовляв „юж час сконьчиць з том крадзежом душ". — А що кс. К. погрожує не на жарт, покликається притому на інтервенцію старости.

Наші священики взяли це за кепський жарт і нічого не відповідали. Та тут прийшло таки в допомогу повітове староство з Чорткові. Бо в березні ц. р. звернулося староство майже до всіх гр.-катол. парохів повіту з домаганням — переслати йому „екс оффо" метрики уродин всіх дітей народжених з мішаних супружеств. Для кождої дитини долучено окремий формуляр. Деяким парохам переслали по кількадесять таких формулярів. Подаємо зразок одного такого формуляра:

Starostwo Czortkowskie Nr. A 24. Warwaszczuk Franciszka, ustalenie wyznania. Czortków, dnia 4/3 1936 r. Do Wielebnego gr. katol. Urzędu parafialnego jako Urzędu metrykalnego w . . .

Uprasza się o możliwe rychle nadesłanie Starostwu do urzędowego użytku ex offo metryki urodzenia Franciszki Warwaszczuk urodzonej dnia... 1933 w Ułaszkowcach Jurydyka syna (córki) Franciszka i Antoniny Bohun. Metryka ma być sporządzona na przepisowem formularzu, zgodnym co do formy i treści z oryginalnym wpisem w księdze metrykalnej. Termin 20/3 b. r. Za Starostę powiatowego (mr. Zbigniew Garlicki) wicestarosta powiatowy.

Деякі отці парохи пішли по наказу старости чи радше віцестарости Гарліцкого, а інші (таких була меншість) звернулися з тою справою до Епископ. Ординаріяту у Станиславові. У відповідь Епископ. Ордин. доручив повідомити староство, щоб воно звернулося в тій справі до Ординаріяту. Тоді віцестароста вислав „непослушним" священикам ось яке письмо:

STAROSTWO CZORTKOWSKIE Nr. A 24 Nadesłanie metryk urodzenia. Czortków, dnia 30 czerwca 1936 r. Do Wielebnego grecko-kat. Urzędu parafialnego jako metrykalnego w . . . .

Pismem z dnia 4 marca b. r. prosiłem Wielebny Urząd parafialny jako metrykalny o nadesłanie do urzędowego użytku w terminie do dnia 20 marca metryk urodzenia następujących osób urodzonych w Milowcach i Ułaszkowcach (Jurydyka) które są prowadzone przez Wielebnych księży:

1) Franciszki Warwarczuk urodz. w r. 1933.

2) i Kazimiery ur. w październiku 1935 córek Józefa i Antoniny z d. Bohun oraz metryki

3) urodzenia ich ojca Józefa syna Jana i Anny z d. Zakrzewska urodz. w r. 1906.

4) Emilji Topolnickiej urodz. 1. IV. 1934 córki Antoniego i Ludwiki z d. Sulatyckiej i jego ojca.

5) Antoniego urodz. 1903 syna Michała i Emilji z d. Szefir.

6) Marji Powrożnik córki Macieja i Franciszki z d. Pulak, oraz jej ojca

7) Macieja syna Bazylego i Rozalji z d. Gulka urodz. 1905

8) Katarzyny Babijczuk córki Michała i Anny Bilińskiej urodz. 4. XI. 1933 oraz jej ojca

9) Michała urodz. 20.II. 1908 syna Bazylego i Marji z d. Bahrij

10) Malwiny Motkaluk urodz. 15. II. 1934 córki Pawła i Karoliny z d. Lewowickiej, jej siostry

11) Janiny ur. 4. II. 1931, oraz ich ojca

12) Pawła urodz. 1902 syna Mikołaja i Aleksandry

13) Piotra Rubczyńskiego urodz. 26. X. 1916 syna Franciszka i Tekli z d. Pulak, oraz jego matki

14) Tekli urodz. 27. VII. 1883 córki Romana i Marji Tychowicz.

Ponieważ mimo ponagleń wysłanych dnia 3 i 22 kwietnia b.r. metryki te dotychczas nie wpłynęły do Starostwa, dlatego też na zasadzie §§ 1 i 8 Uniwersału z dnia 20 lutego 1784 zb. U. Pil. str. 30, oraz reskryptu b. austr. Min. S. Wewn. z 28 kwietnia 1891 L. 429 wzywam Wielebny Urząd Parafialny jako Urząd metrykalny, do przedłożenia Starostwu w terminie do dnia 10 lipca 1936 r. formalnych metryk urodzenia w/w osób sporządzonych oddzielnie co do każdego aktu i zgodnych co do formy i treści z oryginalnymi wpisami w księgach metrykalnych. — Równocześnie zagrażam na wypadek oporu lub zwłoki zastosowaniem środka przymusowego przewidzianego w art. 4 lit. c. rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 marca 1928 o postępowaniu przymusowem w administracji (Dz U. R. P. Nr. 36 poz. 342) t. j. wykonaniem zastępczem przez urzędnika Starostwa, który na koszt i niebezpieczeństwo Wielebnego Księdza Proboszcza jako urzędnika stanu cywilnego prowadzącego metryki sporządzi metryki w/w osób. — Od tego orzeczenia wolno wnieść odwołanie do Urzędu Wojewódzkiego w Tarnopolu przez Starostwo powiatowe w Czortkowie w terminie dni 14-tu licząc od dnia następnego po dniu jego doręczenia, jedynie z powodów wymienionych w art. 18 wyżej cyt. rozp. o postępowaniu przymusowem w administracji. — Za Starostę powiatowego (Підпис не читкий).

У висліді повені отих всяких писаних цирографів влаштувало староство асентерунок для лат. обряду. Дня 6 липня приїхали до волосних урядів старостинські референти, а саме до Улашковець і Косова. На допомогу попросили собі асистенцію поліції й очевидно польських ксьондзів, в Косові кс. Фляйшгокера, а в Улашківцях кс. Козловского, знаного україножера.

На допит кликали поодиноких родичів мішаних супружеств. Пішли допити:

„Чему дзецко охщоне в рускім обж."

Вживали притому террору, лякали арештом тото. Не обійшлося тут і без комічних сцен по адресі польських свя-

ОГЛЯД ПРЕСИ

З полеміки довкруги ФНЄ

Редакційна стаття „Нового Часу".

Під заголовками „П. Паліїв пустив нарешті фарбу", „Реформатор", що стукає до дверей від... кухні" — приніс „Новий Час" у ч. 220 отсю статтю:

Кругленьких два роки п. Паліїв зумів викручуватися фразерським сіном від відповіди на питання: Яке ваше відношення до польської держави? Був би викручувався так певно й ще зо два роки — якби не інтервенція краківського „Куріерка" і львівського „Віку". Вони сказали: „Нужкі на стул!" — і „вожд" пустив фарбу.

З україножерним краківським „Куріерком" вяжуть п. Паліева неясні ще нині коншахти; українському громадянству відомо про них лише стільки, що як куріерковому кореспондентові (і особливо запеклому україножерові) п. Опійолі наказали кілька місяців тому о с м і щ т и т е п е р і ш н і й п р о в і д УНДО й УПР п. Опійола почимчикував до — п. Паліева по детальні інформації... З нагоди „конгресу" ФНЄ „Куріерок" помістив обширну й галасливу сензацію п. н. „ОУН в нових шатах". „П. Паліїв є конкурентом „атамана" Коновальця! П. Паліїв реорганізує українську революцію!"

Подібна сензація появилася й у львівськім „Віку Новім".

Можна вважати за певне, супроти контактів п. Паліева з „Куріерком" і „Віком", що ці пресові органи хіба не вірили в будьяку революційність цієї опереткової фігури. Про щож йшло? — Йшло, як видно, саме про те, щоб заставити його пустити фарбу.

Кілька днів по алярмах про „революційність" „вожда" ФНЄ „Вік Нови" посилає до нього співробітника на інтервю. П. Паліїв дає інтервю. В ньому цілком розкрохмалюється. Читаємо у „Віку Новім" з 29. IX.:

„Яке відношення вашої організації до польської держави? — спитав представник „Віку" п. Паліева.

П. Паліїв: Я сказав на конгресі, що живемо в межах польської держави і що з того випливають консеквенції. Держава регулює закони життя, в рямцях якого ми мусимо міститися... ...Не маємо власної національної держави й тому відношення Українців до польської держави мусить оформлюватися не індивідуально, але в збірноті, як відношення національної особовости"...

Предст. „Віку": Яке відношення організації (ФНЄ — Ред.) до УНДА?

П. Паліїв: Теперішня угода з УНДО-м базується на тих самих хибних засадах, що всі польсько-українські угоди в минулому. І давня Річпосполита іменувала козацьких гетьманів та інших достойників і по кількох роках дивувалася, що ті наказні фігури не мають нікого за собою. ...Політика УНДА створює фікцію, що щось переломове діється на польсько-українському фронті і цим наражує Українців і Поляків на розчарування, яке за кілька літ мусить прийти. Тому вважаємо цю політику за шкідливу й поборюємо її.

Отже аж з органу Ґоргонової можна довідатися докладніше, що думає „вожд-реформатор" про таку силою факту капітальну проблему, як відношення: Українці — Польща. Паліївська преса в звідомленнях з конгресу, на якому ніби мали бути висловлені ті самі погляди, розводилася лише про „ясні очі, математичні очі" „вожда" й „штабовців".

„Вожд" два роки ігнорував постійні зазиви українських, поважних і відповідальних чинників, сказати — нарешті конкретно — чого він властиво хоче. А розвязався йому язик аж на візвання представника „Віку Нового"...

Їх тут звів докупи спільний політичний інтерес. Прочитаймо лише уважно виводи п. Паліева перед представником „Віку". П. Паліїв каже: Мусимо міститися в тих життєвих рямцях, що їх устійнює законодавство польської держави; вважаємо теперішню політику УНДА за шкідливу, бо вона наражує й Українців і Поляків на розчарування; наше відношення до польської держави хочемо устійнити як національна збірнота; польські впливи нам не загрожують.

Ясно й конкретно: п. Паліїв декларує у г о д у, зобовязується перевиховати українське громадянство, як національну збірноту — власне в дусі угоди; не вірить, щоб УНДО-ві таке перевиховання лежало на серці; тому сподіється обопільного розчарування на польсько-українському фронті" — і тому поборюватиме УНДО.

П. Паліїв ретельно надолужив два роки мовчанки. Сказав усе, що в нього на серці. Зголосив, що с т а є з УНДО-ом д о „л і ц и т а ц і ї" в у г о д о в о с т і. „Куріерок" і „Вік" осягнули свою ціль: заставили п. Паліева ліцитуватися з УНДО-м в угодовості. Будуть тепер власне у „вожда" „Фронту Національної Єдности" (!) запозичатися фразами й інвективами до своєї постійної кампанії проти нормалізації: Шкода, мовляв, з УНДО-м балакати, воно нікого не репрезентує, маємо більш надійного партнера...

„Куріер" і „Вік" сповняють деякі політичні функції; се функції не декоративні. Факт, що саме з цими органами польської преси п. Паліїв має інтимні звязки, виказує, як він собі уявляє нормалізацію українсько-польських взаємин, українську політику в Польщі. Супроти тієї моральної постави Франкова „Дума про Наума Безумовича" — се епопея, не сатира. Навязування контактів з пануючими за посередництвом пресових органів, зовсім непочитних в культурних, репрезентативних, компетентних кругах польського громадянства, через органи, що сповняють мало репрезентативні функції — це є ніщо інше, як нюшкування по „чорних сходах" — сходах для служби.

П. Паліїв застукав у кухонні двері. За два роки „ідеольогічної підготовки", під свіжим натхненням „історичного" „конгресу" як така „революційна" реформа в „політичній" тактиці!... Таке „реформаторство" годі вимовити без додатку: вибачте за слово.

Підписана стаття в „Укаїнських Вістях" ч. 226.

У відповідь на ред. статтю в „Н. Часі" ч. 220 появилася отся стаття п. з. „Пан видавець і його слуги":

Чи доводилося Вам, читачу, переходити розкопану міську вулицю, де розкрили канал? Один анонімний сморід у повітрі! Чи доводилось Вам, читачу, розікрити якусь „концернову" газету за останній тиждень. Той самий анонімний сморід, а над фабрикою вивішена таблиця з прізвищем власника: І. Тиктор! — За його то спину поховалися відважні його наймити, що називають себе редакторами. Але всі знають, що п. Тиктор — не політик і не журналіст, але ґешефтяр, що називає себе безпартійним видавцем інформативної преси. Хочете, він йтиме з УНДО-м, хочете він йтиме з чортом, аби ґешефт ішов. Він ніколи не може йти з Фронтом Національної Єдности, там для духових крамарів під невтральною маскою немає місця. — І тому власник приказує наймитам пицити ФНЄ всіми способами. І вони стараються... Потягне власник за шнурочок і от уже виходить, що комусь із ФНЄ „пахне мандат". Хоч знає і власник, що торік сам торгувався з УНДО-м за мандат, і знає його форпаль, що ФНЄ не то не спішить здобувати мандатів, але навіть поручив своєму членові зректися вже здобутого мандату. — Полоскоче власник, і от уже фронтовик робиться розбивачем ундівської націонал-демократичної єдности. — Але сьогодні за тією націонал-демократичною небіжкою ніхто не плаче. Нині не туди вітер. Тож занюхавши, власник підштовхує з іншого боку і услужливий писар робить нове відкриття, що Провідник ФНЄ тов. Паліїв ліцитується з УНДО-м в угодовості, що він має „коншахти" з краківським Курєрком, з польською пресою. — Тепер подивімось, які то коншахти. Отже той славний Курерок (І. К. Ц.) в числі з 27. 9. пише про Фронт Національної Єдности, як про „ОУН в новій шаті", гасла й тези ФНЄ називає такими самими, як і гасла „Сурми", а тов. Паліева суперником Коновальця. „Львовскі Дзєнник Народови" з 30. 9. ще простіше й ясніше повчає тих, кого хоче повчити, що ФНЄ — це „легальна організаційна форма ОУН". Пригляньтесь добре географічній термінольогії краківського Курерка. Там Галичина вже не є південно-східними кресами, але „південно-з а х і д н и м и" землями. Хто це пише? Для кого з Поляків ми живемо на заході? Чи може курерок переходить уже на українську термінольогію? Чи може дописувач курерка тієїж породи, що й „редактори" концерну, тільки що служить на іншім подвірі? — Але приказує власник підприємства й душ своїх слуг, п. Тиктор і „поважна й випробована газета" (так називають себе його видання) переконує, що ті доноси польської преси — це коншахти, угодовість.

Так виглядає пан і володар. Тепер розгляньмося по його оборі. Хто ви — пани, так звані, редактори? Особливо ті, що так ревно по приказу пана скачете! Чи не світяться Ваші імена в перших числах „Перемоги"? Вони скоро зникнули. Такий був перший приказ і ви замовкли. Це була ще тільки звичайна людська слабість, та — Боже! — створив Ти людину слабою. Але податливість стала заохотою для ваного пана. Він почув силу над вами, він уже міг робити з вами, що хотів. Він плював вам у душу, ви втирались ... і служили. Він приказує вам сьогодня собі самим плювати в лице, і ви пріете, але робите ту акробатичну штуку. Ви це робите й одночасно називаєте нікчемністю й підлотою каяття на большевицьких процесах. Алеж там чекісти підсувають під ніс підсудних дуло нагана. Вам досить, коли п. Тиктор підсуне калитку з золотими!

Ні, не шукаємо аргументів, щоб вас навертати, переконувати. Для вас існує один аргумент, дзвінкий, він знаходиться в кишені вашого пана. Пишемо не з обовязку показати неусвідомленим оту ницість, що береться проповідувати. Отворена кльоака! Люди, обходіть навколо!

М. Іванейко.

Примітка Ред. „Нової Зорі": Ми все стояли на тім становищі і тепер стоїмо, що є справи і ситуації, в котрих полеміка необхідно потрібна. В таких відносинах як наші полеміка мусить бути остра, бо инакше ніхто на неї не звертає уваги. Та крім остроти полеміка мусить мати річевий виклад і розумну ціль: без тих двох прикмет полемка стає злишна. Висше наведені полемічні статті під оглядом технічним написані зовсім добре. Та під оглядом річевим напад „Нового Часу" очевидно не видержує найменшої критики. Ми не можемо ручити за Паліева, чи він колись не спробує ліцитуватися з УНДО-ом в льояльности (хоч вже й того, до чого посунулося УНДО, переліцитувати мабуть не можна). Та ні на зїзді ФНЄ, ні в інтервю Паліева в польській пресі ум незасліпленого чоловіка не догляне ніякого ліцитування з УНДО-м в льояльности. Не свідчать про те також сконфісковані тези ФНЄ, що їх частину перепечатала однодневка видана з приводу зїзду. Дошукуватися п а с и л у ліцитування там, де його нема — очевидно річ несмачна і коли ходить, щоб тим способом понизити противника перед суспільністю, то ще й неморальна. А якаж інша ціль такої „полеміки"? Прецінь богато розуму на те не треба, щоб зрозуміти, що таких в и р а з н и х кандидатів на політичних трупів як Мудрий і Целевич ніхто в опінії ніякої суспільности вратувати не може, навіть без огляду на безуспішність їх політики: по такім компромітуючім інтервю, яке вони мали з польським щовністом Опійолою і ще більше по тій обороні, якою вони запечатали те своє інтервю, вони мусять провалитися навіть в найдурнішій політичній партії, — або мусить провалитися та партія, бо з такими провідниками не знайде сторонників у суспільности. І чим довше ті „опійолісти" будуть „кермувати" УНДО-ом, тим довше триватиме безвиглядність і трагедія. Се вже загальна думка суспільности, з малими виїмками. Тому думаючі люди з дива не сходять, чому концерн п. Тиктора веде таку боротьбу в обороні УНДА під т а к и м проводом. Така преса приватного видавця, як преса п. Тиктора, може мати для української нації навіть дуже велике значіння, бо кожде підприємство в приватних руках може бути далеко лучше розвинене, ніж т. зв. публичне, залежне від виборів і т. п. Одначе оборона страченої позиції „опійолістів" мусить бути зчасом рівнозначна зі зруйнуванням праці богатьох літ, вложеної в розбудову й поширення часописів концерну Тиктора. — Щодо виступу п. Іванейка, то він тим лучший, що підписаний, значить — блуди його падуть у своїй суті на самого автора, а орган, в котрім та стаття появилася, й організація, що за тим органом стоїть, відповідальні за такий спосіб писання тільки посередно, в другім і третім ряді. Розуміється, стаття п. Іванейка булаб тоді сильніша, якби в ній не було кльоак, а зате якби докладніше виказано неріченість полеміки „Нового Часу". Нема сумніву про те, що читачі обох тих органів повинні якнайскорше вплинути на перервання т а к о ї полеміки, бо вона нічого не вияснює й нікого не обороняє, тільки дає безплатну радість найгіршим ворогам українства.

(— Вже по зложенні сего огляду преси перечитали ми заяву п. Івана Витвицького в 225 ч. „Н. Часу", що то він писав статті і нотатки про паліївщину починаючи від статті „Паліївський вертеп наших днів", а зміст одобрили всі його товариші з редакції „Н. Часу". Шкода, що той молодий, здібний публіцист пустився на т а к у полеміку).

щеників. Селяни давали розумні і вдоволяючі відповіді.

До речі на села Чортківщини повели урядові чинники сильний польонізаційний курс. Деякі села для нас виглядають пропащі як Білий Потік, Ридодуби, Хомяківка та інші. А що буде дальше? Цього року староство на спілку з „видзялом" оснували в кільканацятьох селах Чортківщини польські садки з відомою метою. А наша інтеліґенція в Чорткові свариться, виливає помиї на Епископа та священиків і річ ясна на „Скалу", — а сама і пальцем не кивне, щоб зарадити якось лихові...

Програма еспанських повстанців

Ґен. Франко виголосив промову радієм. В ній представив програму національного еспанського правительства. Вона становить компроміс між доктриною фашистів і еспанських монархістів карлістів. Новий устрій буде тотальний. Найвисші становища в державі займуть військові. Правительство шануватиме регіональні традиції. Суспільність буде зорганізована в корпораціях. Держава буде охороняти працю перед надужиттями капіталізму. Робітники діставатимуть годящу платню і матимуть участь в зисках підприємств. Одначе за те мають льояльно співпрацювати з підприємцями. Держава буде співпрацювати з католицькою Церквою. Вкінці заявив ґен. Франко, що національна Еспанія буде співпрацювати зі всіми народами, та вирікається взаємин з краями, де панує комуністичний устрій.

—о—

„Скала" і наші фашисти

На тлі одного порівнання.

Се вже відома річ, ба навіть увійшло в приповідку, що ми спізняємося в усякім поступі. „Пізні Івани". Як писав колись Липинський, „національна весна" в нас настала тоді, коли на Заході Европи була вже „національна осінь". По тому правилу діється й тепер, що в Европі вже пережилося, в нас щойно защіплюють.

Маємо на думці наших 105%-ових націоналістів. Вони хочуть наслідувати те, що робить Муссоліні в Італії, Гітлер в Німеччині. Згідно з загальним правилом культурного „поступу" в нашій Батьківщині, — націоналісти спізнилися знов на кілька літ (а при нинішних умовинах вистарчить се за пятьдесять в іншому часі). А саме 1931 року дійшло було в Італії до гострого конфлікту між Муссолінієм і Церквою на тлі виховання молоді. Конфлікт загострювався, бо Церква не уступала зі свого становища. До св. Апостольської Столиці приходили десятки тисяч телеґрам з заявами вірности і співчуття. Врешті — Муссоліні уступив. Він далі допустив вплив Церкви на виховання молоді. Зрозумів, що помилився і конфлікт викликав непотрібно. Сьогодні в Римі й у цілій Італії є співпраця Церкви з державою. Й Італія тепер така могутна країна, що в останній абісинській війні не боялася навіть погроз — Англії!

Другий примір: гітлерівська Німеччина. На початку, як знаємо, доходило до гострих конфліктів між католицькою Церквою й Німеччиною. Кождий читач тямить ріжні виступи Кард. Фавльгабера, Митрополита Баварії. Католиків переслідувано. Книга ідеольоґії гітлерівського руху опинилася на індексі заборонених книжок. Австрія займала непримириме становище до гітлерівської Німеччини. Католик фон Папен був у неласці — і т. д., і т. д. Тяглося се аж до серпня 1936 р. Так довго тому, що Німеччина не ціла католицька, як Італія. Аж при кінці серпня ми довідалися про відпруження — попереджене порозумінням з Австрією, де амбасадором став — фон Папен. Впливу Церкви на виховання не будуть гальмувати. Перешкоджувати католикам у їх релігійно-орґанізаційних справах також не будуть. Може дозволять і на припинену католицьку пресу...

Не кажемо вже про еспанських націоналістів, що в союзі з Церквою чистять край від руїнницьких сил. Не кажемо про Австрію з її католицькою конституцією, таку саму Ірляндію, про бельгійських рексистів...

Скрізь націоналістичні рухи й уряди зрозуміли вагу співпраці з Церквою, бо лише так можуть припинити комуністичну руїну, що як змора суне по цілому світі. Не зрозуміли сього лише наші доморослі а кепські наслідувачі фашизму й гітлеризму. Бо то неправда — говорити, що тому, мовляв, поборюється Церкву (чи Єрархію), що вона „угодова". З ким же тоді робила „угоду" італійська або німецька Церква? Конфлікт тут глибший. Націоналісти, що легковажуть Церкву, не цінять її, є індиферентні. Подібні течії є в усіх світоглядових рухах, але є й такі, що розуміють погубність антаґонізму Церкви й держави в обличчі руїнницького походу комінтерну. Чи наші „105-процентові" не здобудуться на стільки патріотизму й політичної розважности, що західні націоналісти, яких вони наслідують? Коли ні, то виставлять відповідне свідоцтво собі, бо Церква завжди йшла і йтиме по одній лінії, а вихованки її пишуть на своїм стягу: Бог і Батьківщина, а не амбіціонерство ґрупи...

Очевидно — ми не думаємо про всіх українських націоналістів. Серед Українців на західних землях уже тепер є два націоналізми. Один з них, що скорше знайшов націоналістичного ідеольоґа й скорше видав ідеольоґічну книжку (думаємо про „Націоналізм" Донцова, 1925 р.), відзначається прикметами екстремізму. Сей рух у своїй основі коли не цілком атеїстичний, то в більшій або меншій мірі індиферентний. Аджеж його ідеольоґ явний атеїст і цінить релігію лише остільки, оскільки вона йому може на щось придатися. Самаж релігія? Скільки лише досі не видав сей ідеольоґ праць, скільки не написав статтей — ми не знаємо ні одної книжки, не тямимо ні одної статті, де говорилосяб про потребу релігії в суспільному житті як про засадничу справу (писалося хіба про окремих осіб католиків). Здається, що панове з „Голосу Нації" з цього поля ягоди, бо їх так дуже болить католицька „Скала", як їх ідеольоґа болить „Нова Зоря"...

Але є й інший націоналізм. Він, що правда, доперва наростає, щойно в початках. Та вже можна сказати, що націоналізм не мусить іти проти релігії й Церкви, як се роблять ідеольоґи з „Голосу Нації".[1])

П. О. Б-к з „Голосу Нації" так кінчить свою статтю проти „Скали":

Товариство „Скала", чи якінебудь інші, які творяться як противага Товариству „Просвіта", не можуть і не сміють[2]) мати місця в нашому суспільному орґанізмі і житті. Про це на місцях повинні постаратися вже „діти" (себто — молодь, Т. К.).

Се місце особливо характеристичне. Маємо тут виразний заклик до поборювання „Скали" способами, які „діти" будуть уважати за відповідні. Очевидно, католики подібних способів в нападі не уживають, — отже „Голосові Нації" здається, що його однодумці повинні бути горою. Та не завжди „аґументи дітей" провадять до перемоги, часом вони мають цілком протилежне ділання і якраз виявляють моральну безсилість „дітей" з деякими аґументами...

Правда, „діти" можуть знайти союзників при валенні „Скали": се можуть бути комуністи, радикали й інші ліві ідеольоґічні ґрупи. Де вони будуть, може їм удасться до спілки й пошкодити „Скалі". Але які з того будуть наслідки? Певно не будуть вони по лінії націоналістів. Сього не беремо з воздуха, а з дійсности. Вже в давніші часи націоналісти не могли захоронити низових читалень „Просвіти" й вони нераз ставали пристановищем і осідком комуністів. Се діялося тоді, коли ще націоналісти й католики властиво йшли в одній лінії проти комуністів. Тепер націоналісти накликають навіть до погромів проти католиків — чи стане їм самим сил боротися? Смішно про се говорити. Тому кождий напад на „Скалу" се ослаблювання національних сил, се зміцнювання комуністів.

Та не лише так безпосередно змінюватимуть націоналістів, але ще більше посередно. Кожде ослаблення католицької Церкви — се зміцнення комуністів і може п. О. Б-к й не знає, що Ленін за найбільшого ворога комунізму вважав якраз католицьку Церкву. Очевидно, що кождий рух, який ослаблює Церкву, є на руку комінтернові. Він прихильно дивиться на всякі секти, соціялізми (людовий фронт!) й інші -ізми, що ослаблюють Церкву. В той спосіб отже „Голос Нації" помагає не нації, але — комінтернові в руйнуванні культури.

Видко еспанські події не навчили нічого ідеольоґів з „Голосу Нації". Се не вказує на велику їх політичну бистрість.

Теофіль Костоуба.

[1]) Прочуваємо на сім місці таку відповідь: Ми не виступаємо проти релігії ані проти Церкви, але виступаємо проти „Скали" і проти станиславівського Владики. Значить: не виступаємо проти Церкви, але — проти Її Представника; не проти релігії, але проти орґанізації, що має зміцнити релігійність у суспільності... Коли се крутійство малоб бути доказом, що „Голос Нації" не ворожий Церкві, то тоді й радикали будуть „християнська партія" — вони також воюють „лише" проти Єрархії, а також проти „Скали"!

[2]) Підкреслення „Г. Н.".

Плєбісцит на Україні

З недалекої будучности.

„Україна жадає плєбісциту!" — „Переворот на Сході Европи!" — „Найбільша світова подія!"

Так кричали рознощики ґазет по цілім місті одного зимового вечера 19... року.

Ґазети миттю розхоплювано. З тяжким трудом протовпився я до рознощика ґазет і купив дві.

На першім місці було чорне на білім: Доносять з Київа: „Уряд Української Республики ухвалив на надзвичайнім нічнім засіданні дня такого то 19... р. скористати з 13 параґрафу совітської конституції і вийти з членів СССР. Щоб те рішення скріпити волею народу, ухвалено перевести всенародний плєбісцит, чи Україна має бути дальше членом СССР чи самостійною державою"...

Прочитав я раз і другий і не хотів вірити своїм очам. Прибігаю до редакції і показую всім, хто є, чи я добре читаю і розумію.

Виходить, що добре.

Від того дня не мав я спокою. Що з того вийде? Невже Москва допустить до справедливого плєбісциту? Хіба під московським напів-азійським режімом можливий такий плєбісцит, як був пр. в Саарі?

*

А часописи щодня приносили все нові й нові вісті.

Українське правительство звернулося до Союзу Народів, щоб на час плєбісциту обсадив чужоземним військом цілу територію України, головно українсько-московську границю.

Москва ослаблена недавно програною війною з Японією, по котрій втратила Східну Сибір, мусіла на те хоч-нехоч згодитися, як „миролюбивий" член Союзу Народів.

Павло Петрович Постишев, головний „всеукраїнський держиморда", не міг нічого вдіяти, хоч як старанно повистрілював всіх Галичан і свідоміших „хахлів". Тепер він утративши ласку наслідника Сталіна, Лазаря Мойсеєвича Кагановича, покутує на Соловках за свої „зделки."

„Хоч як виховували ми неподатливих „хахлів" на „есесерських" патріотів, нічого з них доброго не вийшло" — зітхали на Соловках разом з Постишевом Петровський і Затонський і тягали смереки точнісенько так, як давніше „аґенти Скоропадського"...

Нове правительство совітської України, зложене вже з повоєнного комуністичного дорослу, довго зводжене ріжними пятилітками і. т. п. дулями на вербі, потрафило опанувати цілий край і протиставитися струпішілій вже Москві, пережертій вічними інтриґами та самовинищуванням „вождів пролетарияту".

*

День плєбісциту на Україні був одним великим тріюмфом українського народу. За самостійністю України голосували навіть Москалі й Жиди, що осіли на Україні.

Коли міжнародна комісія після обчислення голосів здавала звіт в радію, здивувався весь світ, почувши, що за самостійністю України голосувало 99% населення. Так йому досолили московське братерство і „всесоюзна бриндзя", що тривали весь час перебування України в нещасній „есесерії"...

В той день радувалося кожде українське серце на цілій земній кулі.

А на Сході Европи зачалася нова, велика епоха...

І. С.

ВИХІД З СИТУАЦІЇ

Католицьке видавництво драматичних творів.

В попередних двох статтях[1]) розглянено значіння аматорських драматичних гуртків як чинника пропаґанди та важність добору репертуару для тих гуртків. Той добір у нас такий недобірний, що дійсно добрих драматичних творів, писаних у католицькім дусі, маємо по українськи всього 3%. Продуцентами і видавцями драматичних творів у Ґаличині є переважно г е ш е ф т я р і, яким байдужий рівень їх видань, — для них важне: заробити. Хоч се сумна річ, то проте і в тій сумній річи криється одна добра сторінка: коли до чогось беруться ґешефтярі й займаються тим цілі роки, то видно, що є інтерес тим займатися. І справді, видавництво драматичних творів у нас — по діточих виданнях — ще матеріяльно найліпше з усіх родів видавництв. Зі свого видавничого досвіду знаю, що прим. всі мої чотири пєси не то що розійшлися, але деякі з них мали по два видання. І тепер ще люди попитують за ними, хоч ті „твори" не мали більшої літературної вартости, лише добру тенденцію й брак хамства в вислові та дії.

Виходить з того, що коли річ опрацюється та ще з ідейного боку конечно потрібна, то до неї католики, „сини царства божого", повинні взятися з захопленням. Та на жаль в дійсности так не є.

Етично й доґматично певні, отже католицькі драматичні твори, видають у нас два роди людей: ґешефтярі й справжні католики-ідеалісти. Ґешефтярі видають ті твори для ґешефту, головно як сезоновий товар: ріжні вертепи, св. Миколаї і под. Деякі з ґешефтярів, більш інтелігентні та мабуть з „задніми" думками зляїцизування нашої суспільности, час до часу теж „пустять" якусь релігійну річ для замилення очей добродушним католикам. Мовляв: Уважайте, ми теж католики.[2]) Очевидно такі видання дуже рідкі й радше шкодять, ніж помагають католицькій ідеї. До того ті релігійні сезонівки пишуть нераз навіть члени радикальної партії...

Другий рід видавців католицьких драматичних творів се дійсні к а т о л и к и - і д е а л і с т и. До таких видавництв належить „Бібліотека Релігійної Драми", що її видають ОО. Василіяни в Жовкві; про неї писалося недавно в „Новій Зорі". Дальше належать тут ще драматичні видання „Доброї Книжки" та „Марійського Т-ва Молоді".

Всі ті видавництва видають правдиво добрі твори, та на жаль так мало, що можна їх почислити на пальцях (ОО. Василіяни 10 творів, „Добра Книжка" 3, „Мар. Т-во Молоді" 3). Майже всі видання католиків не мають літературної стійности; зате є в них бодай добра тенденція.

І тут саме чи не найважніша хиба тих видавництв: у тій добрій тенденції. Католицькі зельоти хочуть опихати людей добром так як кормивних гусей клюсками. Або дають виключно в 100% релігійні твори, або морал у тих творах просто есенціонально скондензований, їх герої ангели або чорти а не дійсні люди. В висліді дістаємо драматичні клюски, якими можна в людині на віки задусити охоту до католицького театрального мистецтва. Зпоміж католицьких белєтристів чи не одинокий Честертен вмів у деяких своїх творах повести справді добре підлазку з пропаґандою. Написав ряд томів кримінально-сензаційних новель, незвичайно цікавих, про священика-детектива (!) о. Бравна. В тих новелях Честертен скрив безліч ріжних тенденцій і навіть апольоґетичних підлазок, та так уміло, що читач маючи враження повної світськости тих творів і навіть подекуди посміхаючися з незугарного „попика" Бравна, і не счується, як ковтне один-другий ґачок католицьких тенденцій чи гадок.

Таку розумну й психольоґічно найпевнішу пропаґанду ведуть також масони й Жиди в своїх видавництвах. Майже в кождім творі кримінального письменника Едґара Вволлеса найдемо однудві протикатолицькі гадки. І напевно читач ковтне той ґачок, бо дві-три гадки на 200 сторін сензації се непомітна доза отруї. Але прочитати 30—40 томів того „письменника" і вже в сумі маємо до сто протикатолицьких гадок, з яких певно неодна вбється в душу читача. Відразу сказані ті злі гадки відстрашилиб неодного читача, а так привично, в малих дозах, приймуться.

Ще в часах Шіллера міг собі автор позволити на ясне, розумове зазначування своїх гадок у драмах чи віршах. Сьогодня така письменницька робота разить читача, який привик уже до того, що твір має передавати гадки не в його свідомість, а радше в його підсвідоме „я". Сучасний читач хоче матеріялу до травлення, а не есенції. Боротися з тим таксамо б е з н а д і й н о, як прим. поборювати кіно чи радіо для театру й нерепродуктивної музики.

Коли отже приступаємо до видавання католицьких творів, то перш за все слід тямити вище сказане й не дусити людей клюсками 100% тенденції, не відстрашувати їх від католицького сенсу в театрі саме надміром того сенсу

Отже наші католицькі видавці драматичних творів повинні крім релігійних драм видавати також світські речі, навіть нераз ідейно байдужі. Коли я прим. переглядав видання католицького аматорського театру Італійців, то спостеріг, що в тих виданнях велике число творять чисто розривкові пєси, без сліду якоїнебудь тенденції. І се зрозуміле, бо й розривка, спочинок для духа, переведена в Боже імя — се теж побожне діло й до того конечне для людини.

Дальше треба видавати твори наших українських клясиків-драматурґів. Коли прим. др Мих. Рудницький важиться в поважнім видавництві обрізувати до половини твори клясиків світової слави, то ми — для великої ідеї в популярнім видавництві — маємо повне право очистити наших драматичних клясиків з ріжного намулу, що його стрічаємо подекуди в їх творах. Можна навіть вложити свої гадки в слова деяких осіб тих драм і ними прим. зазначити католицьке становище в тих місцях, де воно в автора моглоб нам здаватися потрібним. Маємо до того повне право, коли тільки зазначимо се якось в підналоловку твору чи в передмові; прим. „для аматорських гуртків переробив Х. У." чи „примінив" і т. п.

Таксамо слід і можна поступити з творами живих авторів; очевидно треба їх тоді про се наперед повідомити та попросити дозволу. Наші драматичні автори під тим оглядом дуже лагідні...

Дальше треба спробувати в катол. видавництві драм вийти з вузької вулиці драматичного лубка на широкий соняшний майдан правдивого мистецтва. В нас католиків одинокі спроби правдиво-мистецького підходу до драми дав досі о д и н о к и й Меріям-Лужницький. Треба старатися не лише допомогти йому в тій праці, а ще й виховати дальших письменників-драматурґів з поважними аспіраціями до мистецтва. А до такого виховання їх причиниться в першу чергу можність видати в нас саме такі твори.

Таксамо треба час від часу видати переклад поважніших творів католицьких драматурґів інших націй, творів справді літературної вартости. Таких письменників католикам не бракує. Згадаю хочби драматичну творчість Еспанців: Маркіна, Пеман, Мартінес Сієрра; Німців: Ільзе фон Стах, Лео Вайсмантель; Італійців: Боргезе, Манакорда; Французів: Кльодель, Ґеон — і б. і. Деякі з них, прим. Вайсмантель і Ґеон дали початок могутньому рухові відродження католицької драми, що колись мала таких славних на ввесь світ представників, як Льопе де Веґа, Кальдерон і інші. Видання творів тих справжніх драматурґів-мистців у д о б р и х п е р е к л а д а х безсумніву причиняться в нас не лише до збогачення видавництва, але ще навчить неодного з наших примітивних „драматурґів".

Видавати твори треба відразу з режисерськими поясненнями і коротким вступом про автора й ідеї, які слід підчеркнути при відіграні його твору. Не можемо вимагати від наших сільських культурників, щоб вони мали відразу режисерські таланти й знання та ще й орієнтувалися в історії й критиці драми. Такими вступами маємо нераз можність навіть в байдужій пєсі підчеркнути саме цю чи ту нотку й так при театральнім виконанні надати творові більш етичну вартість. Такі пояснення требаб видавати постійно чи як осібну ґазетку (виходив у нас прим. свого часу місячник „Аматорський Театр"), чи бодай на окладинці видавництва. В тих поясненнях треба також н е п о м і т н о переводити в читачів переконання про важність театрального мистецтва, про те, що воно повинно руководитися християнським етичним змістом і т. п. Зазначую: н е п о м і т н о, бо знову залякаємо людей.

Та всі ті ради не будуть успішні в нашім ділі, коли забудемо при такім видавництві про чинник часу: п е р і о д и ч н і с т ь. Непомітність аперцепції й привичку можна осягнути лише через постійне й періодичне ділання впродовж якогось часу. Ділає при тім ще й чинник людського уподобання для серії, що каже нам прим. купувати нераз всяке барахло „для комплєту". Найліпше булоб якби таке видавництво виходило щомісячно, та коли годі булоб таке зробити, то треба видавати бодай двомісячник чи хочби лише квартальник, та — на всякий випадок — періодично.

З огляду на слабі грошеві засоби наших видавців покищо не булоб добре в тім ділі надто індивідуалізуватися. Ліпше булоб, якби наші католицькі видавці драм згуртували не лише свої твори, але може навіть і грошеві засоби прим. при видавництві ОО. Василіян у Жовкві, яке має при тім такий масовий орґан для реклями як „Місіонар". Крім того се В-цтво повинно взяти на комісовий склад інші драматичні певні видання наших католиків та поручати їх поруч зі своїми так, як се робила свого часу „Добра Книжка". Правда, рахунковість при тім ускладнюється, та — гадаю — справа Божа варт хіба того труду.

о м м.

Ся стаття дискусійна. — Ред.

[1]) Гл. „Нову Зорю" чч. 69 і 76 з 1936 р.

[2]) Гидке порнографічне видавництво одного станиславівського Жида видало по польськи „Живот сьв. Ойца" пера католика... Зразок такої каламути.

Вистава

українського народ. мистецтва в Москві.

Паризькі „Послєднія Новости" принесли цікавий фейлєтон про виставу українського народного мистецтва в Москві. В нім пишуть м. і. (на основі звітів з СССР): Та вистава показала, що на Україні збереглися ще: народний орнамент, своєобразність красок, мистецька форма. Українці малюють стіни своїх хат, роблять гарні забавки і фіґурки з ґлини, тчуть коври-ґобеліни, вишивають блюзки, одяги, ленти, хустки — і все в прекрасних, ріжнородних десенях. А „наш промисл (себто совітський) все ще наповняє ринок несмачними, нездарними виробами, коли вистава українського народного мистецтва ярко показує, яка богата і многогранна у всіх областях скарбниця народної творчости." — З того видно, що „товариші" ще не вспіли задушити нашої народньої творчости.

Господарське положення Польщі

Банк Господарства Краєвого характеризує господарське положення Польщі в липні і серпні с. р. ось як: Господарське положення в тих двох місяцях поправилося. Оживився будівельний рух, як також поправилося положення рільництва. На грошевім ринку настало цілковите успокоєння. Поправилася виплатність у промислі, торговлі і рільництві. Досить оживлений торговельний рух на внутрішнім ринку. Зросла також закордонна торговля. Внаслідок збільшення привозу закордонних сирівців платничий білянс Польщі замкнено в серпні с. р. відємним сальдом 1,600.000 злотих.

Зїзд фізиків у Львові

Дня 29-го вересня с. р. відбувся восьмий зїзд фізиків Польщі в великій салі львівського університету. Вступну промову виголосив проф. Ст. Льорія. Зїзд тривав від 29. IX. до 2. X. включно. Наради відбувалися в секціях науковій і дидактичній. На зїзді проводив проф. Закржевский з Кракова. Привіти прислали Мін. Освіти, українське Наукове Т-во ім. Шевченка у Львові, нестор польських фізиків проф. Вл. Натанзон з Кракова й ин. Депеша Наукового Т-ва ім. Шевченка викликала сенсацію між польськими ученими. Вони коментували її дуже прихильно. В парадах зїзду взяло участь около 800 осіб.

Інсценізація еспанських боїв

На московськім стадіоні відбулося на днях „віче солідарности з еспанським народом", при участи поверх 100.000 людей. Принято адресу до президента еспанської республики Азані і премієра Кабаллєра та вибрано делеґацію, що має занятися висланням з Одесси до Еспанії корабля з харчами, закупленими робітниками. По вічу відбулася велика інсценізація боротьби еспанського правительства з повстанцями. Її зорґанізували синдикати, Оссоавіахім та ученики театральних шкіл у Москві.

З леґенд Альказару

Завязок славного замку Альказар коло Толєда походить ще з передісторичних часів. Се дуже могутний замок з грубими мурами, будований з тесаного каменя. Теперішну форму мав уже за часів Карла V. Останній раз здобули його наполеонські війська. З тим замком звязано в народі дуже богато леґенд і ріжні повіря про духи, що являються в тій старезній кріпости. І так оповідають, що бачили там богато разів духи суддів інквізиційного трибуналу і духа старого Жида банкира, засудженого на голодову смерть в тім замку, і духа Йоанни „Ля Льока", що двигає на плечах трупа свого чоловіка, і духа сина Султана Могамеда, замурованого в льохах Альказару разом з його жінкою, еспанською донною Інез де ля Блянка, котрій не повірили судді інквізиції, що її чоловік визнає християнську віру, хоч присягала перед ними на хрест де ля Вега, і богато інших страшних та крівавих оповідань і леґенд. А останне оповідання про те, як той замок здобували червоні безбожники, і як його боронила католицька молодь, буде мабуть найбільше криваве. В тім замку боронилося поверх два місяці 1300 учеників офіцирської школи. Вони відперли всі атаки, що тревали нераз днями й ночами. Тяжка артилерія червоних варварів збурила майже цілий замок, отже повстанці держалися ще в його руїнах, головно в рефектари і в кухни. Вкінці мало їх бути ще коло 300. Часть їх перебилася через червоних до палати військового ґубернатора й заняла її. Геройство католицької молоді в Альказарі повинно послужити всім католикам як світлий приклад в боротьбі з червоними. В тій боротьбі неможливі ніякі компроміси.

Лінія Сталіна

На тлі розстрілу 16 комуністів.

Преса приносить такі загальні висновки з наслідків московського процесу:

Московський процес проти 16 комуністів викликав в усій Европі дуже сильне враження. Справу наслідків того процесу можна насвітлювати ріжно, коли йде про уклад міжнародніх взаємин або про його вплив на внутрішні відносини, що панують у ріжних політичних середовищах. Передовсім треба здати собі справу з того, яка засаднича напрямна політики Сталіна. Сталін почав процес послідовного відбольшевизування Росії. Це зовсім не значить, що він спроневірився ідеям большевизму. Сталін ствердив, що здійснювання ідеї світової революції мусить довести скорше чи пізніше до цілковитого відокремлення Росії. Одначе він зовсім не вирікся думки ширення революції у світі. Він тільки бажає послуговатися в тій цілі новими методами, що не кидаються так дуже в очи. Сталін змінив тільки методу поступования і примінив її більше до умовин великодержавної політики Совітів. Одначе якраз з тої причини роблено Сталінови поважні закиди, що очевидно мали підставу не лише засадничі, але й особисті. Сталін виявляє у своїм поступованні всі ціхи хитрого Грузина. Він обезвладнив своїх противників і здобув собі щораз більшу владу і признання в Росії. Невдоволені з особистих успіхів Сталіна та з його лінії, що так засадничо відбігає від лінії Леніна, зорґанізували заговір. Остаточно викрито орґанізацію незадоволених — і Сталін поступив супроти них безоглядно. Все вказує на те, що в совітській Росії зачалося знов на велику скалю панування ГПУ. Менше більше перед роком Сталін обмежив був діяльність ГПУ. Тепер все вертається до давної норми, а ходило власне про те, щоб переконати демократію Заходу, що в Росії нема терору, нема насильства і вводиться конституцію найбільше ліберальну на світі. Під тим оглядом останній виступ в Москві зашкодить безсумніву політиці Сталіна. Всі вороги французько-совітського порозуміння підносять якраз той аргумент, що совітська Росія не перестала бути такою кровавою як була в перших днях террору, що цивілізованим державам не випадає удержувати приязні взаємини з такою державою. Московське радіо дозволило собі на дуже острі напади на другий Інтернаціонал, що домагався уласкавлення засуджених. А не треба забувати, що з II Інтернаціоналом дуже тісно звязаний „народний фронт" у Франції, з котрим співпрацюють французькі комуністи. На співпраці комуністів з II Інтернаціоналом спер Сталін весь свій плян просякання комуністичних ідей. Сумнівне тепер, чи той плян буде здійснений, коли в II Інтернаціоналі таке велике обурення на Сталіна. Між комуністами поза Росією повстав також розкол на сталінівців і троцкістів. З точки погляду інтересів большевизму той поділ не бажаний. Очевидно троцкісти дальше будуть радикалізувати всі відломи соціялістів і демократів. Але їх комуністична робота матиме радше протимосковський характер. Се напевно не буде на руку Сталінови особливо на терені Франції в теперішних умовинах.

„Вогненний Хрест" діпає...

З приводу заборони віча орґанізації „Вогненний Хрест" провідник її полк. Де ля Рок оповістив таку заяву в часописі „Ль'Ентрансіжан": Тому що правительство позбавляє нас права зібрань, ми примінимо таку саму тактику у своїм часі супроти його приятелів. Довгі літа здержую нетерпеливість, що кипить довкруги мене. Наша орґанізація тепер надто сильна, щоб могла зникнути. Всякі репресії збільшать лише число наших прихильників.

Державний соціялізм в Польщі

Лондонський „Тге Економіст" пише: Сегодня нема вже в Польщі ні одної важнішої галузи промислу, в котрій держава не малаб безпосередної участи. Цілі промисли скоро стають державними монополями. Се може довести Польщу до державного соціялізму. — З приводу того чужого голосу приніс ІКЦ передовицю. В ній з острахом пише, що Поляки самі підміновують фундаменти устрою, в котрім живуть, бо процес етатизації поступає вже самочинно й задержиться аж тоді, коли останній Поляк стане урядником. А в Польщі істнує спеціяльна комісія для боротьби з етатизмом...

„Гітлєр на Росію"...

Так називається нова книжка німецького письменника Ернста Генрі (псевдонім). Він перед 2 роками видав книжку п. з. „Гітлєр на Европу". Зміст нової книжки: Величезний конфлікт між ідеями фашизму й соціялізму залле кровю цілу Европу. Перша армія Гітлєра кинеться на Ленінград. Друга займе Австрію, розібє Чехословаччину, злучиться з угорською армією й через Ромунію заатакує Туреччину, щоб заволодіти Дарданелями. Полудньова армія фашизму встановить контакт з Польщею й залле Україну. На фронті коло 3.200 км. розложить Гітлєр до 200 дивізій. Проти нього совіти виставлять до 400 дивізій. Чисельно і запасом сирівців совіти будуть сильніші. На чию сторону перехилиться Англія, та побідить.

Домагання палестинських Арабів

у жидівській справі.

Редактор „Дейли Геральд" Істерман розмовляв з провідниками палестинських Арабів. Вони заявили, що нема мови про те, щоб Араби уступили. Навіть впровадження стану облоги не застрашить їх. Араби не згодяться під ніякою умовою на заложення жидівського національного осередка в Палестині. В Палестині можуть остатися тільки ті Жиди, що вже є в Палестині. Одначе під такими услівями: 1) здержання жидівської імміґрації до Палестини, 2) заборона продавати Жидам землю, 3) амнестія для всіх Арабів засуджених у звязку з теперішними заворушеннями, 4) ґарантія, що власти не потягнуть до відповідальности тих Арабів, що беруть участь у страйку і в террористичних нападах. Араби не мають довіря до британської королівської комісії.

Японські маневри в Китаю

На днях відбулися маневри японських військових відділів в богатьох китайських містах. В тих маневрах взяли участь танки, технічні відділи і піхота. На більшу міру відбувалися маневри в Тсін-Басі, Тієнтсіні і Шанґаю. В Гонґконґу китайські террористи замордували японського поліцая.

Лікарський фейлетоник.

Що повинні їсти хорі на нирки

Спосіб життя хорих на нирки залежить від степеня недуги. Вони можуть споживати молоко, молочні страви, масло, булки, легкий хліб, всякі страви з муки, бараболі, риж, овочі, зелену огородовину, салату і т. п. Уважним треба бути з рибою, мясом і яйцями, особливо з сирими яйцями. Зовсім треба вистерігатися росолу з волового мяса, сосу з печені, корінних приправ, стручкових овочів та острого сира. З приправ дозволені цитриновий сок і добрий оцет. Соли вживати небогато. Хорі на нирки можуть довго прожити, коли точно будуть придержуватися вказівок лікаря. (З німецького).

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Св. Отець вернувся 30 вересня с. р. з літної резиденції в Кастель Ґандольфі до Риму.

Між Апостольською Столицею й Альбанією дійшло до порозуміння. До Альбанії прибув апостольський леґат. Альбанське правительство дозволило на оснування католицьких шкіл.

Св. Місія відбулася в Псарах-Деговій, стрілиського деканату, під проводом о. Жупанського й о. дра Броди ЧСВВ. На проповіди приходили люди і з околиці. До св. Тайн приступило понад 5000 людей.

Соколя (в пов. Камінка Струмилова) мала недавно св. Місію під проводом ОО. Редемптористів: о. ігумена Ван де Малє й о. З. Ковалика зі Станиславова. Підчас Місії вписалося 280 членів до Братства Матери Божої Неустаючої Помочі. Між вірними розійшлося богато релігійних видань. До св. Причастя приступило 4.600 людей. Похід з місійним хрестом був дуже величавий. В ньому взяли участь люди з цілої околиці.

В Крищатику на Буковині посвячено відновлений український монастир з 16 ст. Посвячення доконав митрополит Буковини Віссаріон. На посвяченні були префект повіту Ванту, що зложив на монастир 20.000 леїв, представники православного духовенства та представники українських установ з Черновець.

Радісний день Українців в Югославії. 21. IX. с. р. відбулося величаве посвячення церкви в Каніжі в Славонії. На те торжество прибуло понад 3 000 Українців з Босни і Славонії. В посвяченні взяли участь 8 наших священиків і 4 римокатол. священики Хорвати. До св. Причастя приступило в тім дні 500 осіб. — Досі Богослуження в Каніжі відбувалися в малій хатині. Нова церква гарна, мурована. Має 23 м. довжини й 9 м. ширини. — З приводу посвячення церкви в Каніжі написав о. М. Фірак передовицю в „Рідним Слові". Український нарід в Югославії любить і шанує свою віру. В своїй Церкві він бачить свою найліпшу опікунку й заступницю в усіх потребах і злиднях на чужині. Церква їх зеднує й організує. Що Українці в Югославії не зденаціоналізовалися, се заслуга наших священиків. Вони пішли за своїми людьми на чужину, щоб опікуватися ними, щоб їм шлях показувати. Значіння нашої Церкви для Українців в Югославії дуже велике. Не брак між нашими переселенцями й таких, що не хочуть признати великої заслуги нашої Церкви для Українців в Югославії. Та впливу між нашим народом вони не мають. Доказом глибокої релігійної і національної свідомости є м. ін. церква в Каніжі, що її вибудував наш нарід в тяжких часах господарської скрути.

На місії зложили в минулім році католики цілого світа 58 міл. лірів.

Архиепископ Загребу (Югославія) видав пастирський лист про комуністичну небезпеку. В нім накликає до боротьби з комуністичною пропаґандою і на прикладі Еспанії вказує, до чого та аґітація доводить, коли проти неї не виступається. По відчитанні того листа в церквах відправлено Богослужения на інтенцію побіди правди в Еспанії.

Повторилося чудо св. Януарія. За часів Діоклеціяна замучено єпископа Беневенту св. Януарія. Його кров переховують в Неаполі в склянім збаночку. Кождого року в день св. Януарія та кров кипить. КАП повідомляє, що чудо кипіння крови сего року знов повторилося.

„Слово", орган православної Церкви в Польщі, в ч. 371 подає зміст пастирського листа католицьких Епископів в Польщі про небезпеку комунізму і кінчить його такими словами: Горячо вітаємо появу того пастирського листа й бажаємо акції католицької Єрархії як найкращих успіхів.

Бразилійське правительство розвязало секту, що називалася „Народна католицька бразилійська Церква".

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ДЕРЖАВНИЙ СЕКРЕТАР Ватикану, кардинал Пачеллі, виїхав до Злуч. Держав Півн. Америки.

ЗЇЗД СТАРОСТІВ тернопільського воєвідства відбувся на днях у Тернополі під проводом воєводи дра Білика. Радили на самоврядними справами. Обговорили також справу наділювання стипендіями селянських синів.

ПОЛЬСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ МОЛОДІ при Стронніцтві Людовім „Віці" видала заяву. В ній рішучо заперечує, немовби в її рядах були комуністи. Не може бути мови про якунебудь співпрацю між польськими людовцями і комуністами.

ГОРТІ, диктатор Угорщини, одержав від Гітлєра ордер зелізного хреста.

В БУДАПЕШТІ відбулося зібрання християнсько-суспільної партії. Бесідники домагалися розвязання соціялістичних фахових союзів. Ухвалено започаткувати загальну акцію проти большевизму. Після зібрання учасники демонстрували під редакцією соціялістичного органу „Непшава". Прийшло до бійки. В ній ранено 12 осіб.

В КОВНІ (Литва) відбувається великий політичний процес проти 37 сувальських селян. Їм закидають протидержавну діяльність і опір владі.

КАНЦЛЄР ГІТЛЄР приказав утворити два нові корпуси німецької армії: XI в Ганновері і XII в Кобленції. Німецька армія матиме 12 корпусів.

НОВИЙ НІМЕЦЬКИЙ ПАНЦИРНИК „Шарнгорст" спущено на воду в пристані Вільгельмсгавені. Він має 26.000 тон виторности, довгий 226 м., широкий 30 м. і має богато гармат 28 шм.

НАЧАЛЬНИЙ ВОЖД австрійської Гаймвери виключив майора Фея з членів тої організації і заборонив членам мати якінебудь звязки з виключеним. Причина та, що майор Фей поводився невиразно підчас замордування канцлєра Дольфуса.

ФРАНЦУЗЬКЕ МІНІСТЕРСТВО внутрішних справ зарядило слідство проти французької соціяльної партії, що повстала з розвязаної організації „Огнених Хрестів". Провідник партії полк. де ля Рок.

МІЖ АНГЛІЄЮ Й СССР прийшло до порозуміння в справі заключення морського договору. Англія признала СССР право вибудувати 7 кружляків не вище, як по 8.000 тон кождий з 7.10 калевими гарматами і два панцирники з 16 калевими гарматами.

В АНГЛІЙСЬКІМ ПАРЛЯМЕНТІ заявив Стеффорд Крипс, представник лівого крила партії праці, що коли правительство дасть втягнути Англію до війни, то англійське робітництво зробить революцію проти Англії. Такої заяви ще не чув англійський парлямент.

ХУНТА ЕСПАНСЬКИХ ПОВСТАНЦІВ проголосила ґен. Франка головою еспанської національної держави.

ҐЕН. ФРАНКО іменував тимчасове правительство. Крім того іменував ґен. Кабанеляса ґенеральним інспектором збройних сил повстанців, ґен. Молю комендантом північної армії і ґен. Ляна комендантом полудневої армії.

ЛІТАКИ ПОВСТАНЦІВ бомбрадували знов Мадрид і збурили бомбами фабрику амуніції та вбили 100 осіб.

НОВИНКИ

Пресова конференція в „Соколі-Батьку" відбулася 3 с. м. Відкрив її дир. Палій. Він сказав, що Старшина Сокола-Батька задумує частіше скликувати сходини, на котрих вияснюваноб справи фізичного виховання української суспільности. Опісля відбувся руханковий показ. Руховики виконали ряд дуже ефектовних вправ на приладах. Вправи виказали, що сокільська організація йде правильним шляхом: хоче виховати здисциплінованих громадян, що скріпилиб фізичну й умову силу українського народу. Пан проф. Гайдучок виголосив реферат п. з. „За напрям у цапім вихованні". В нім вказав на великий хаос, що панує в нас у спортових справах. В нас ще ототожнюють спорт з фізичним вихованням. Українська суспільність, особливо старші її члени, повинна більше цікавитися фізичним вихованням молоді та прийти з помічю організаціям, що тим займаються. — На конференції була переважно молодь.

Інж. Михайло Дуда, український співак, виступив з концертом 2. X. с. р. в салі Лисенка у Львові. Се його перший виступ на українській сцені і вповні успішний. Вже по першій точці публика, що виповнила цілу салю, була захоплена співаком. М. Дуда се героїчний тенор. Голос свій вишколював у співацьких школах в Чехословаччині. Там виступав на ріжних сценах все з успіхом. Чеська й німецька преса висловлювалася про нього дуже гарно. М. Дуда походить з Калущини. Підчас війни був старшиною УСС.

„Молочар", організація українських приватних молочарів у Львові при вул. Курковій 11 почала свою діяльність. Вона організує приватних молочарів і доставляє їм молочарське приладдя.

З новим шк. роком обнижено оплати у фахових школах для тих, що здають кінцеві іспити в характері екстерністів. Вони мають платити одну іспитову оплату 60 зл. та за свідоцтво 5 зл.

Футра жіночі і чоловічі та ріжного роду футряні шкірки поручає по найнижчих цінах фабрика футер „Хром", Львів, ул. Руська 20, тел. 271-83.

96 — 1 — 26.

З вязниці у Стрию вийшло на волю 23 Українців, що були придержані у звязку з відомими подіями на Маківці. Всім заборонено покидати свої місця замешкання та наказано голоситися двічі в тижні в місцевих постерунках поліції.

За події в Кречовичах. В Ряшеві скінчилася розправа проти 18 селян з Кречович за події в дні 2. VII. с. р. 10 підсудних засуджено на кари від 8 місяців до 2 літ вязниці з припиненням кари на 5 літ, 7 підсудних на кари від 8 до 10 місяців з припиненням на 3 роки. Одного підсудного звільнено.

В Сокалі повстала українська крамниця зі скірою й українська робітня капелюхів.

В Сушні пов. Радехів вибили шиби в усіх жидівських домах.

Гумор. — Пані купує черевики. — Вибрала пасовані і каже: „Чуюся в них так добре як у своїй власній шкірі." — Продавець: Вірю вам, пані, бо се добра свиняча шкіра.

Що кому бажати?

Жовтень неподібний до травня, одначе має ту спільну з ним рису, що се місяць численних імянин. Коли в травні складаємо побажання Борисови, Ґлібови, Пелагії, Ірині, Миколі, Семенови, Максимови, Теодорови і т. д., то в жовтні бажаємо Діонізієви, Сергієви, Ігнатієви, Якову, Пилипови, Карпови, Іванови, Лукіянови, Андрієви, Луці, Параскевії.

І чогож їм бажаємо?

Очевидно — здоровля, щастя, успіху і... виграти за льотерії. На сповнення перших трох бажань можемо мати тільки невеликий вплив, мусимо обмежитися до помочі призначенню, що його зрештою не знаємо. Зате не є для нас тайною причина, через яку можемо виграти: та причина се посідання льосу, що дає нам можність взяти участь у грі. Ми далиб доказ малої дбайливости про власне добро, якби ми могли й самі не викликали тої причини.

Щодо наслідків, то про них зможемо переконатися незабаром, бо 22 с. м. зачнеться тягнення першої кляси тринадцятої семої Державної Льотерії і потриває чотири дні.

◆◆◆

„Слава Ісусу Христу" чи „до відзеня"? В Новім Санчі апеляційний суд скасував присуд суду в Коростенку, що засудив селянку Анну Бурчак на 3 тижні арешту за те, що вона намовляла дітей, аби здоровили учителя словами „Слава Ісусу Христу", а не „до відзеня". Шкільний інспектор з Нового Торгу скасував розпорядок учителя в справі поздоровлень, залишаючи надалі поздоровлення „Слава Ісусу Христу".

Видалено з волинського воєвідства дяка з Борщівки, пов. Кремянець; б. учителя Аркадієва й дяка з Татаринець, пов. Кремянець; б. інспектора народних шкіл Павла Хомчука.

В Луцьку відбулася судова розправа проти П. Яблонської, А. Привенюка, А. Вакунця і М. Заяця обвинувачених за протидержавну діяльність. Трох перших підсудних засуджено по 10 літ, Заяця на 9 літ вязниці.

В процесі проти спільників Добошинського, що напав на місто Мисьленіце, на староство і постерунок поліції, проголошено вже перші вироки. Найвисші виміри кари сягають 12 місяців.

Згоріла церква в Святиці на Холмщині. Підпалили її невідомі злочинці.

Український Технічно-Господарський Інститут позаочного навчання в Подебрадах оповістив відкриття Високої Школи Політичних Наук. Наука тревatиме 3 роки й буде відбуватися кореспонденційною методою. До школи прийматимуть людей з середношкільною освітою або з відповідним громадянським і літературним стажем. В програму школи входять науки правничі, економічні, політичні й журналістичні. Оплата за один піврік 300 чеських корон.

У Софійськім соборі в Києві підчас археольогічних розкопів відкрили богато гробів з 17 і 18 ст. М. ін. знайшли гріб митрополита Сильвестра Косова з 1657 р.

Зїзд української кольонії у Франції відбувся недавно в Парижі. Председником Генеральної Ради Еміґрантів став п. Шумицький.

8 українських шкіл повстало в останнім часі у Франції.

Опіка над здоровлям дітей. Міністерство Суспільної Опіки опрацьовує проєкт закону про опіку над здоровлям дітей. В Польщі мають повстати інституції, що займалисяб фізичним і моральним вихованням дітей. Повстане нова сітка бюрократії.

Організацію Вільнодумців у Польщі розвязано. Централя її була в Варшаві. На провінції мала вона 20 відділів.

Цікавий зїзд. У Варшаві відбувся зїзд професорів висших шкіл усунених п. Єнджеєвичем. Як відомо, п. Єнджеєвич був міністром освіти Польщі. 1933 р. він скасував 52 університетські катедри й усунув богато університетських професорів.

„Мошкополіс". Так один польський письменник назвав Варшаву. Назва в великій мірі узасаднена. „АБЦ" подає цікаві зіставлення стану посідання ремесла польського й жидівського в Варшаві. Отже в столиці Польщі є кравецьких варстатів польських 1.022, жидівських 2.254; кушнірів польських 72, жидівських 307; шапкарів польських 5, жидівських 153; римарів польських 62, жидівських 127 і т. д.

Гумор. — В суді. — Вас обвинувачують за те, що ви 12-літного коня продали як 6-літного. Чим себе оправдуєте? — Високий суде, ріжниця тих 6 літ то був цілий мій зарібок.

Всім знані та від давна впроваджені підручники до навчання релігії в народних школах а то: Малий катехизм зл. 0.60, Коротка Біблійна Історія зл. 1.— можна набути у В. Гірняка, Станиславів, Красінського 12. Отці Душпастирі та Катехити, що замовляють книжки гуртово для всеї дітвори, дістають даром підручники для найбідніших діточок. 92 — 1 — 10.

Перша Служба Божа б. професора університету. В 1931 р. в катастрофі самоходовій погибла жінка визначного правника Ренара, проф. адміністраційного права в університеті в Нансі. По тім випадку проф. Ренар вступив до новіціяту оо. домініканів. Недавно о. Ренар відправив у Нансі першу свою Службу Божу при участи численних знакомих і учеників.

Катедру словянської фільольогії засновано на фільософічнім факультеті університету в м. Бонн. Викладатиме на ній др Пірхеґґер, б. доцент університету в Ґрацу.

Визначний французький учений Антін Мейє помер на днях в Парижі. Він написав ряд наукових творів про мови словянські й індоевропейські взагалі. Був членом численних заграничних наукових установ. В останнім часі дістав наукову надгороду „Озіріс" в сумі 100.000 фр.

Жертви горожанської війни в Еспанії. Згідно з обчисленнями німецької преси в еспанській горожанській війні погибло дотепер найменше 51.000 осіб. З того 16.000 припадає на жертви комуністичного террору. Ранених по обох сторонах 168.000

До Лондону йдуть дві „демонстрації голодних" і безробітних, з Единбурґа і Глезгова. Їм товаришать полеві кухні і кравці та шевці.

В Злуч. Державах Північної Америки в однім дні увязнено 2.239 пачкарів алькоголю й кокаїни.

В м. Рідінґ у Злуч. Державах Півн. Америки дійшло до бійки між страйкуючими текстильними робітниками й поліцією. 30 осіб ранених.

Міст довгий на 2.836 м. будують в Злуч. Державах Півн. Америки. Він буде лучити Сан Франціско з островом Джерба Буена.

В Австралії будують 60 нових аеродромів.

Острови Фенікс в полудневій части Тихого Океану заняли Англійці й назвали їх островами Едварда VIII. Є тих островів 8 і на них 60 людей.

Україна — Поґонь І Б 4 : 3. В неділю 4 с. м. відбулися мячеві змагання між Україною і Поґонею. Гра була дуже остра. Україна виграла заслужено.

Гумор. — Дістанете 20 сотиків за витріпання ліжника, але спішіться. — Нема страху, за 20 сотиків буду до 3 мінут готов.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

† о. Евстахій Н. Пелех, сов., вислужений декан комарнянський і парох Хлівчиць, упокоївся в Бозі 3. X. с. р. в 75-ім році життя і 51-ім священства. В. Й. П.!

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Кооперативна академія відбулася в неділю 4 с. м. в салі „Народного Дому". Вступну промову про генезу і значіння кооперативного дня відчитав інж. Павликовський. Довгий реферат про початки українського економічного відродження відчитав др І. Витанович. Дир. О. Луцький виголосив промову про стан української кооперації в 1935 р. Академія мала пропагандивну ціль. Одначе промови (згл. відчити) були рішуче задовгі. Вони тривали по ³/₄ години. Пропагандивні промови треба виголошувати з памяти і вони повинні бути короткі. В перервах між рефератами мужеський хор під управою І. Охримовича співав кооперативні пісні. Сцена театру була удекорована після проекту маляря С. Гординського. Під задною стіною сцени по середині стояло підвисшення закрите спереду червоною матерією. На тій матерії приміщено герб кооперації: на зеленім тлі три золоті пчоли і букви РС на горішній части гербу та букви УК вдолі. По боках уставлено три прапори РСУК'а, Сільського Господаря і Маслосоюзу. При них снопи жита. Над підвисшенням на стіні уміщено національний прапор і направо від него прапор міжнародної кооперації в барвах веселки. Половина крісел світила пусткою. Академія зачалася о год. 12.15 і скінчилася о год. 2.30 попол.

У Варшаві на Замку відбулася нарада під проводом президента Річипосполитої. В нараді взяли участь: ґен. Ридз-Сьміґли, преміер ґен. Складковский, п.п. міністри господарських ресортів. Присутні ствердили, що в звязку з теперішним положенням на міжнароднім фінансовім ринку нема підстав зміняти дотеперішну валютову політику Польщі. Рішено вдержати дотеперішний паритет золота польської валюти.

Жнива в СССР, як ствердюють большевицькі „Ізвестія", завели на 80 проц. Плян заосмотрення населення в хліб виконано тільки на 23.8 проц.

Банк Франції обнизив процентову стопу з 5% на 3% і льомбардову стопу з 6% на 4%.

В Італії проголошено девальвацію ліра на 40%.

Греція рішила приняти за підставу виміни драхми не швайцарський франк, але англійський фунт стерлінґів. Курс фунта стерлінґів устійнено на 546 драхм.

Сестри Милосердя

ПРИЮТА ПРЕСВЯТОЇ ТРОЙЦІ

в Станиславові, вул. Голуховського ч. 47

винаймають кімнати для Пань з цілим удержанням для 1 особи і більші для кількох осіб. Приймають також дітей сиріт на виховання від 1 року за малою оплатою.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: ½ стор. 180. — зол., ¼ стор. 90. — зол., ⅛ стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., ¼ стор. 140. — зол., ⅛ стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра

Porto opłacono ryczałtem.

Рік XI. Львів, неділя 11 жовтня 1936. Ч. 78 (977)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзицких ч. 2.I. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

Ціна числа 20 с.

Конто П.Щ. Львів 505.796

ГЕРОЇЗМ ЕСПАНСЬКИХ КАТОЛИКІВ

Ватиканське радіо надало авдицію присвячену справі релігійного пробудження серед еспанського народу. В теперішній горожанській війні в Еспанії бачимо з одної сторони дикі жорстокости комуністів, з другої незвичайний героїзм оборонців віри. Та війна показує, яка кровожадна стає товпа, насичена наукою Маркса і до якого героїзму здібна людина, що має віру в Бога, перед котрим вона відповідальна за свої вчинки. Один 16-літній хлопець, доброволець повстанчої армії, пращався зі своєю мамою такими словами: „Не молися, щоб я вернувся цілий з війни. Молися, щоб в Еспанії знищено комунізм і щоб не ображувано Бога таким страшним способом"... І се не виїмок. Таким духом овіяні тисячі катол. повстанців. Декотрі з них на грудях носять вишите Серце Ісуса. Вони уважають себе воїнами Христа. Цілі міста огортає релігійне захоплення. В частині Еспанії, занятій повстанцями, церкви щоденно переповнені. Так з крови католицьких мучеників родиться в Еспанії нове життя.

Ще один Альказар.

Кореспондент Аваса звідомляє з м. Бургос: В монастирі в м. Сієрра Морена 80 днів тому схоронилося 150 членів цивільної гвардії з родинами, 100 членів „Еспанської Фалянги" і кілька родин з м. Андахуз. Вони досі видержують облогу червоних військ. Три дні тому повстанці скинули з літака пачки з харчами для обляжених. Відділи повстанців, що йдуть на відсіч, віддалені ще 50 км. від м. Сієрра Морена. Червоні відступають на всіх фронтах. В Мадриді хаос.

Соціялізм захоплює Скандинавію.

В часах зросту фашизму скандинавські краї стаються бастіоном соціялізму. В Данії соціялісти здобули поверх 50% голосів при виборах. В Норвегії від 1931 р. соціялісти 4 рази творили правительство. У Швеції комуністи і соціялісти мають разом 123 послів, а праві партії 107 послів. Права преса в скандинавських краях признає льояльно, що Скандинавія помітно червоніє. Те лівіння скандинавських держав має протестантський підклад.

Комуністична небезпека в Польщі в 4 чинниках.

КАП пише: В Польщі є 4 головні елементи, що можуть викликати суспільну катастрофу, коли не змобілізується всіх середників для охорони перед комунізмом. Перший елемент се від 6 до 8 міліонова армія сільського пролетаріяту, що не має ніякої власности. Другий елемент се безробітна молодь. Її число більшає з кождим роком. Трета розкладова сила, то ріжні ліві партії, т. зв. польська керенщина. Четвертий елемент се Жиди. З їх кругів рекрутується найбільше приклонників перевороту. Лік на большевицьку небезпеку: поглиблення активної та свідомої віри в одиниць і в суспільности, як також зміна суспільного устрою згідно з вимогами справедливости.

Касують суди присяглих.

Міністерство Справедливости опрацьовує проект закону про уніфікацію судівництва в Польщі. Суди присяглих, що істнують в б. австрійській займанщині, будуть скасовані. Суди присяглих заведено ще за Австрії. Коли повстала польська держава, проектовано завести такі суди в цілій Польщі. Тепер хочуть їх скасувати й там, де вони істнують віддавна.

Неграмотність і будуча війна.

Польська преса приносить жахом проймаючу статистику про неграмотність новобранців на східних окраїнах Польщі, себто на землях українських і білоруських. Та неграмотність між новобранцями доходить до 33%. Слаба для нас потіха, що також неграмотність у центральних воєвідствах, між польськими новобранцями, мало менша, бо доходить до 26%. Ми боїмося того, що в найблищій війні темний елемент далеко лекше заагітують большевики ріжними найдикшими поголосками і найдурнішими байками. Отже заздалегідь звертаємо увагу впливових військових кругів на те, щоб улекшили науку читання й писання в рідній мові на сході, бо від того в великій мірі буде залежати відпорність війська з сих земель на большевицьку аґітацію.

Чехословаччина вилюднюється.

Чехословацький статистичний уряд оповістив дані про рух населення в містах Чехії, що мають поверх 10.000 мешканців. Показується, що в 51 містах природний приріст населення менший від його смертности. Недобір виносить 2.958 душ. На Підкарпатті число уродин перевисшає число смертности о 3000.

Статистика подруж.

Оповіщено цікаву статистику подруж в Польщі за останний квартал 1935 р. В тім кварталі заключено в цілій Польщі 56.196 подруж римо-католицьких, 11.016 гр. катол., 8.866 православних, 2.559 евангелицьких, 4.946 жидівських і 369 инших. Коли додати 11.016 гр. катол. подруж і 8.866 православних, одержуємо гарну суму 19.882 українських подруж (супроти 56.196 польських). Се цифра для нас дуже корисна. Тільки питання, кілько з тих подруж уникає дітей. Уникання дітей се страшна язва, з котрою повинні боротися всі здорові сили в суспільности як з одним з найбільших гріхів проти релігії й нації.

Новий винахід.

По дволітних дослідах в лябораторіях удалося групі анґлійських хеміків знайти спосіб консервування хліба в жестяних (бляшаних) посудинах. Коли хліб добудеться з тої посудини, треба його подержати пів години на воздусі. Потому смак його зовсім не ріжниться від свіжо-спеченого. Новий винахід важний не тільки для експедицій, для війська, але й для кождої господині, котрій потрібно мати кождої хвилі свіжий хліб.

ГОСПОДАРСЬКІ ЗНАРЯДИ, ПАША, ЗБІЖЖЯ, ДОМАШНЯ ОБСТАНОВА, ОДІЖ, БІЛЛЯ це велике майно кожного господаря, тому слід обезпечити його від огню й від крадежі-влому в одинокому українському

Т-ВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА ч. 20.

Цінна ідея

В справі нормалізації українсько-польських відносин у Польщі.

З приводу статті гр. С. Лося.

В ч. 76 „Нової Зорі" подали ми в перекладі найновішу статтю гр. С. Лося, присвячену справі нормалізації українсько-польських відносин у Польщі. Та стаття заслугує на особливу увагу. Бо в тій статті Автор підійшов до згаданої справи з особливого становища. І предложив особливу її розвязку.

Як відомо, нормалізація українсько-польських відносин у Польщі, не зважаючи на щире бажання її українською стороною та хоч від її започаткування минуло вже півтора року, — доси не стала дійсністю.

Навпаки. Читаючи в українській пресі майже щоденні нотування ріжних актів, вимірених проти Українців, мається враження, що проголошення нормалізації стало для Поляків на українських землях Польщі гаслом для тим енергічнішого наступу на Українців.

Якаж причина того дивного факту?

Гр. С. Лось, ствердивши скромні висліди нормалізації, причину того бачить у тім, що „по польській стороні не було тих, котрі моглиб говорити", розуміється, обовязуючо в імени всіх Поляків. Бо ініціятор нормалізації з польської сторони, п. Косцялковский, був премієром переходового правительства і незабаром дійсно уступив з проводу правительства Польщі. Тут слід додати, що новий премієр польського правительства у своїй програмовій промові в Соймі про нормалізацію зовсім не згадав. Одно і друге не надало нормалізації в очах Поляків авторитетної санкції. Се негайно використали шовіністичні елементи серед польської суспільности в ціли сторпедування нормалізації. І вони раз-у-раз торпедують її ріжними протиукраїнськими актами на ріжних відтинках публичного життя.

Річ ясна, що таке відношення польської сторони до нормалізації не могло зробити її популярною серед Українців. Се стверджує виразно також гр. С. Лось, зазначуючи одночасно, що „як досі, провідні українські круги зовсім не зігнулися перед филею непопулярности." Се й відповідає дійсности. Та не треба бути пророком ні ясновидцем, щоб передбачити наслідки дальшого саботування нормалізації польською стороною. Ті наслідки можуть бути для обох сторін фатальні.

От як представляє ті наслідки автор статті п. н. Normalizacja na opak в ч. 39 „Бюлетену Польсько-Українського":

Не жиємо в часах ангельського миру; навпаки, кождий рік наближує нас до вибуху воєн-

ної заверухи, котру не дасться зльокалізувати в одним місци. Не маємо ілюзій щодо того, звідки може прийти до нас небезпека. Тільки зовсім забиті лоби або свідомі вороги Польщі можуть пробувати приспати чуйність суспільности, ведучи ялові і перфідні міркування на тему розбіжности завдань Комінтерну і совітського правительства.

Річ природна, що чинники, котрі кермують державним кораблем та відповідають за безпеку Держави, повинні зробити все, що в їх силі, щоб, коли прийде хвиля рішаючої розправи, поставити Державу в положення найбільш вигідне під політичним і стратегічним оглядом. Маємо щодо того повне довіря до наших державних властей.

Отже підчас розправи, коли на карту ставиться існування Держави, шукається союзників і невтралізується евентуальних ворогів. Маємо оборонний союз з нашим сусідом — Румунією. Одначе досить кинути оком на мапу, щоб зрозуміти, де є найбільш небезпечне місце.

Взагалі небезпечними вважаються місця стичности двох сусідуючих відділів; та небезпека зростає в міру того, як збільшується сила відділів; а свій вершок осягає в разі конечности спільних ділань двох союзних армій. Конфігурація польсько-совітської і румунсько-совітської границі ту небезпеку тільки збільшує, бо виходить не в нашу користь.

Беручи річ льогічно, треба вжити всіх середників, щоб те слабе місце скріпити, щоб невигоди, котрі є наслідками конфігурації границі й евентуального зіткнення двох армій, зневтралізувати якимсь іншим атутом.

Тепер ставимо найпростіше питання: — чи може бути ціллю польської політики якраз у тім слабім місци мати суцільну масу населения, що настроене до нас не тільки з нехітю але прямо ворожо? Чи робления з найчуткішої під стратегічним оглядом точки обшарів найбільш запальних, що можуть у найгрізнішій для Держави хвилі стати в огні домової боротьби — згідне з польською державною рацією?

Ми далекі від часів, коли можна було брати наївних „русофілів“ маніфестами, як то мало місце напередодні світової війни у відношению до Поляків. Тепер ніхто не повірить обіцянкам, даваним під натиском грізних обставин, особливо коли передтим показувалося тільки батіг і батогом правилося.

Також не треба забувати, що обовязкови військової служби підлягають всі горожани Річпосполитої, в тім числі й Українці.

Дозволимо собі завдати питання, чи жовнір, котрий належить до національности, що в даній державі рішуче незадоволена, буде вартісним боєвим матеріялом? Таж памятаємо ще, з яким „запалом“ бились чеські полки в п. і к. армії.

Припускаємо, що ніхто з військових командантів не схоче мати до діла з таким елементом.

Се річи надто поважні, щоб можна було перейти над ними до денного порядку. Коли побиваємось за приспішення нормалізації польсько-українських відносин, то не з чуттевого сентименту до співгорожан Українців, але передовсім зі зрозуміння конечности запевнити Державі належну оборонну силу.

І коли не осягнено ще цілі, до якої змагаємо, коли діло нормалізації польсько-українських відносин зустрічає ще труднощі, то власне у великій мірі завдяки „роздвоению“ польської суспільности, в котрій по нинішний день покутують категорії думання, пересяклі духом Грабщини в найгірших його проявах.

Такі рації промовляють за нормалізацією українсько-польських відносин у Польщі. Як бачимо, ті рації незвичайно важкі. Бо тут у грі існування держави.

Та не зважаючи на се, загал польської суспільности ставиться до нормалізації негативно. І чимраз більше дразнить українське населення все новими протиукраїнськими актами на всіх відтинках польсько-українського співжиття. Не дивно, що українське населення чимраз більше затрачує довіря до самої можливости нормалізації відносин в Польщі та що українські ініціятори її стають чимраз більше непопулярні серед власної суспільности.

Чиж супроти того справа нормалізації українсько-польських відносин у Польщі зовсім безнадійна? Чи в Польщі нема нікого, хто з одного боку розумівби величезну користь з нормалізації для польської держави, а з другого мавби серед польської суспільности такий авторитет, щоб міг здійснити нормалізацію навіть проти опозиції тої суспільности?

Відповідь на ті питання й дає гр. С. Лось у згаданій вище своїй статті. Та відповідь се властива суть тої статті.

Хтож той авторитет?

Той авторитет в сучасній Польщі се теперішний Начальний Вождь польської Армії ген. Едвард Ридз-Смігли.

Богато даних промовляє за тим, що ідея шан. Автора, — щоб справу нормалізації українсько-польських відносин у Польщі взяв у свої руки Начальний Вождь польської Армії, — дуже цінна. Та ідея цінна передовсім тому, що якраз Начальний Вождь Армії се та особа, котра найкраще може оцінити не тільки політичну але й стратегічну вагу нормалізації для Польщі. А далі теперішний Начальний Вождь се уроженець Галицької Землі — отже того краю, що є найчутливішим відтинком на фронті українсько-польських відносин. Як уроженець Галицької Землі він знає українсько-польські відносини з безпосередньої їх автопсії. І не тільки се. Він навіть брав уже активну участь у їх наладнанню і то у великім історичнім масштабі. Бо се теперішний Начальний Вождь був тим, котрий у 1920 р. як командант 3-тьої польської Армії брав участь у великім визвольнім поході на Вел. Україну пок. маршалка Й. Пілсудского і котрий тоді заняв був столицю України Київ.

Все те каже також Українцям Польщі щиро бажати, щоб ідея гр. С. Лося про активну участь Начального Вождя у наладнанню українсько-польських відносин у Польщі стала фактом на добро держави та народів українського й польського.

Ми Українці в Польщі здаємо собі справу з того, що супроти відносин над Дніпром становимо тут з конечности неначе цілий український нарід і тому мусимо думати і працювати за цілий український нарід, як дуже слушно пише гр. С. Лось. В такій ситуації активна й позитивна участь Начального Вождя Польщі в позитивнім вирішенню української справи малаб очевидно історичне значіння і для нашої і для польської нації на століття. Та з другої сторони річ зовсім ясна, що обіцянками в такій ситуації вдоволитися не можемо, коли рівночасно з обіцянками про нормалізацію хочуть нас додушувати кольонізацією та понижувати щораз більшими заборонами льокальних чинників... Хочемо бачити діла, бо — слів ми вже наслухалися і начиталися досить. І не тільки слів: ми вже маємо навіть польські закони про автономію, про університет, закони разом з визначеними речинцями, але рівночасно не приймається на нашій землі навіть наших дітей до шкіл і в високих школах є більше дітей жидівських ніж наших! Отже дійсно пора, щоб нова сила в Польщі щасливо інґерувала активно в такі крайно нездорові відносини.

Quod faustum felix fortunatumque sit!

Новий том дневника Толстого

В Москві вийшов накладом державного видавництва 54-й том повного видання всіх творів Льва Толстого. Він обіймає щоденні записки того письменника за чотири роки 1900 — 1903. Були то часи, коли православний Святіший Синод виключив його з Церкви і коли Толстой стояв на верху своєї слави. Він був уже тоді в глибокій старости, але не переставав інтензивно працювати. Цікаве в тім 54-ім томі отсе місце: „Коли я буду вмирати, я бажавби собі, щоб мене запитали, чи я дальше розумію життя так як я його розумів, що воно се наближування до Бога і збільшування любови. Коли я не буду в силі говорити, то — коли „так“, то замкну очи, коли „ні“, то підійму їх на верх.“ Та перед смертю ніхто не завдав йому того питання. В згаданих 4 роках написав Толстой богато творів і коло 700 листів, між ними особистий лист до царя Николая II. про його правління. Жив тоді Толстой на Криму, в прегарній палаті графині Паніної, збудованій в англійськім готійськім стилі. Сам Толстой пише про се: „Живу я тут в роскішнім палацу, в якім ніколи не жив: фонтани, ріжні поливані газони в парку, мармурові сходи і т. д. І крім того дивна краса моря і гір. Зі всіх сторін богачі і ріжні великі князі. У них роскіш ще 18 разів більша.“ В сім т. 752 с.

Неймовірний хаос з інтелігенцією

ІКЦ приніс в ч. 279 статтю п. з. „Магістри ліплять горшки“. В ній пише м. ін.: „Т-во приятелів академ. молоді“ під проводом дир. А. Пясецкого видало ряд знаменитих брошур про справу ринку праці для людей з вищою освітою. З них довідуємося, що за перших 15 літ 60.000 молодих людей скінчило університети, з того правників 16.000, фільософів 12.000, медиків і дентистів 8.500, техніків 6.000, студ. рільн. 3.500. Річна цифра студентів 49.000, в тім 14 тисяч жінок (28%). Деколи відпадає і 50% записаних. В р. 1935 було на становищах аж 14.7% умових працівників з початковою освітою (!), в тім 3.9 з домашною, 19.5% з середною нескінченою школою, а з укінченою освітою тільки 8.7%! Тимчасом є богато безробітних людей з високою освітою, магістри продають горшки, лікарі — олівці, а люди з початковою школою або й „домашною освітою“ займають начальні становища в Польщі! Тимчасом на виховання напр. одного інжиніра треба 50.000 зл. Колиж він потому безробітний, то весь той капітал пропащий.

Паніка в червонім Мадриді

Жерела повстанців звідомляють, що енергійна офензива повстанців викликала паніку в столиці. Соціялісти, комуністи й анархісти звалюють на себе взаїмно вину за поражку. Анархісти домагаються виселення нездібних до ношення зброї до м. Валєнсії. Президент Еспанії Азаня мав виїхати до одної з середземноморських пристаней Еспанії.

1937 рік критичний для Франції

Французький генерал Поль Азана помістив цікаву статтю в часописі „Журналь“. В статті сказано м. ін.: У війні рішають все головно сухопутні сили. Німеччина впровадила 2 літну військову службу і матиме коло півтора міліона постійної армії. Зате Франція має тільки 623.000 постійного війська, в тім лише 122.000 військових фахівців. В метрополії Франція має 407.000 жовнірів і тільки на них може числити на случай наїзду ворога. Решта армії є в кольоніях. Скількість обовязаних до військової служби у Франції два рази менша як у Німеччині. Напр. в 1936 р. число поборових в Німеччині виносило 351.000, у Франції тільки 175.000. В 1937 р. Німеччина осягне вершок воєнних приготувань. Ґен. Азана перестерігає французьких державних мужів і каже: „1937 р. се дата, коли Франція повинна бути готова на всякий випадок.“

Обжинки в Німеччині

В німецькій місцевости Бікеберґ відбувся величавий обхід обжинок. В нім взяли участь канцлер Гітлер, німецькі міністри, італійський міністр пропаганди Альфієрі, дипльоматичний корпус, представники армії та сотки тисяч народу. Мін Геббельс виголосив промову про самовистарчальність Німеччини. Канцлєр Гітлєр подякував селянам за їх працю й заповів, що буде змагати до вдержання рівноваги між зарібками й цінами та не допустить до девальвації. Хаосови в світі протиставляв Гітлєр лад і порядок в Німеччині. „Серед червоних хвиль, говорив канцлер, Німеччина стоятиме як ґранітна скала порядку і безпеки“.

Парії переходять на християнство

В найнизшій касті Гіндусів, між т. зв. паріями шириться рух за переходом на християнство. Досі охрестилося коло 15.000 осель тих гноблених і погорджуваних людей. Пропаганду між ними веде головно др Амбедкар, Гіндус і сам бувший парій.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Що актуальне під осінь?

Думки про завинене каліцтво нації.

Під заголовком „Робімо кінець одній аномалії" приніс „Новий Час" в ч. 219 отсю статтю:

Читач дозволить, що на місці, де він привик читати статті на теми загальні, засадничі, важливі, буде порушена справа, на око, ніби менш цікава. Справа майже немила, інтимна — бо буде тут мова про передплату, післяплату і взагалі — плату. Справа, як кажемо, сама по собі не особливо придатна на тему до вступної статті. Та вона має розгалуження, що виходять далеко поза межі грошевих претенсій та розрахунків. З неї зродився отой відомий комплекс прикрих закидів та жалів, слушних вимог і — диких претенсій, що від десятиліть псує гармонію між незалежною українською пресою й громадянством, що гальмує розвиток сильніших пресових органів і вкорочує віку слабшим.

Відомий комплекс. Редакторам незалежної української преси нерідко приходиться вислухувати від поодиноких громадян закиди: можнаби, мовляв, скорше й повніше інформувати, багатше ілюструвати, краще друкувати: наприклад, хочби так, як сусідська преса. Моралізовані редактори реплікують: А громадянство могло би точніше передплачувати свою пресу, поширювати її, а ніяк не піддержувати пресу чужу, часто — на сором (!) — навіть „курієркового" типу.

Ясна річ: Обі сторони мають свої рації. Не будемо сторонничі, коли скажемо, що рація громадян, незадоволених українською пресою — лише ТЕОРЕТИЧНА; такі поради й постуляти нічого не коштують; кожна українська редакція й без них змагає до того, щоб мати власну друкарню, власну кліщарню, власних кореспондентів по важніших столицях — бодай Европи. Рацію керманичів української преси признає кожний, хто сяк-так обізнаний з газетним ділом: НЕЗАЛЕЖНУ пресу можуть видвигнути на бажані висоти лише її читачі. Точніше кажучи, масова точна ПЕРЕД-плата.

Поради — брати собі приклади „от хочби від сусідської преси" — походять здебільшого від точних читачів та передплатників ріжних „Веків" та „Курієрків". Є право сказати їм: Панове, що видвигаєте дикі претенсії, ви циніки!

Та який пожиток із такої зміни думок? Чужу пресу читають Українці, які бачать у часописі ЛИШЕ ТОВАР; цей товар, хоч якісно, звичайно, не дорівнює українському „товарові", та зате кількістю задрукованих сторінок, ілюстрацій і т. п. він бє кожду українську конкуренцію. Той і цей бере чужу пресу ще й тому, що ніби вона скоріше й більш кольоритно інформує, а не коштує багато дорожче, як своя...

Будьмо справедливі: Число українських читачів чужої преси постійно маліє. Сьогодні вже можна мати таку потіху, що розвиткові української преси значно більше шкодять її післяплатники та ніколи не-платники. Характеристична, особливо невесела подробиця: між ними таки — чимало інтелігентів, ба, часто приходиться стверднти, що несолідність передплатника - інтелігента тим більша, чим краще він матеріяльно ситуований... Від цього можна впасти в чорну мелянхолію, колиб брати лише голі факти. „На щастя" є тут одна злагіднююча обставина: таке ставлення богатьох власне інтелігентів до своєї преси має довгу т р а д и ц і ю. Це українська своєрідність, її метрика датована не роком появи „Зорі Галицької". Редакторам та урядовцям „Зорі" й не снилося вимагати платні за свою працю; папір, друк і порто покривали інтелігенти-патріоти добровільними жертвами. Відтоді в свідомості галицького інтелігента засів „погляд", що передплата чи післяплата — се також патріотичний ДАТОК, отже точність тут — справа третьорядна... Від часів Івана Наумовича відомо, як багато змінилося. „Датковий" „погляд" на передплату також не лишився на місці; у одних він, слава Богу, зовсім щез, та в інших таки ще лишився підсвідомим.

Лише цим можна сяк-так прилично пояснити факти, самі по собі страхітливі, що люди, у яких місячний дохід 100-200-кратно перевищає місячну передплату, наприклад, нашого часопису (3 — словами: три зл.) — довгими місяцями залягають з передплатою, а на упімнення надсилають відповідь з порадою кріпитися надією й дальше посилати газету... Є між ними ще одна відміна — на щастя — чисельно зовсім слаба: люди, які З ЗАСАДИ саботують передплату, спекулюють „на звишку" — аж поки сума довгу не заокруглиться до трициферного числа. Тоді жахаються, ЯК МОЖНА вимагати ТАКОЇ СУМИ за газету?! Просім Божого милосердя для них...

Як вилізти з завороженого кола?

Після-платники і взагалі не-платники й точні передплатники... чужої преси держать незалежну українську пресу в зачарованому колі: Вимагають якнайліпшого й якнайбільше змісту, а не дають можливости виконувати на всіх 100 відсотків ці вимоги. Для одних часопис — проповідальниця, яку можна оплачувати принагідними датками. Для других часопис — дармичка, що паде, мабуть, десь з облаків, а в кожнім разі редактори повинні живитися корінцями. Для третіх — часопис лише товар. Тимчасом національна конечність вимагає від незалежної преси держати крок з вимогами модерної доби.

Читачі всеї української преси щороку читають у цей час подібні невеселі міркування. Ствердження фактичного стану нетрудне. Трудніше за способи, як нарешті покінчити з язвою після-і неплатництва — хочби вже лише з престіжових причин?

Це аномалія, негідна культурної нації!

Один відомий український публіцист пропонував кілька літ тому, щоб адміністрації всіх українських часописів перейшли на европейську систему: з днем, як скінчилася передплата, припиняється висилку часопису — автоматично. — Думка добра, але, на жаль, господарські відносини в нашій країні не европейські; лише мало хто може вирівнювати свої зобовязання на день і годину.

Другий відомий український публіцист вхопився за репресійні засоби. Друкує прізвища найбільш непохитних довжників на „чорній дошці" в своїому органі. Невідомо нам, які успіхи; тільки виглядає, що „чорна дошка" все густіше записана, ніби все ширшає...

Адміністрація нашого часопису рішилася на першу з наведених двох метод, з тим, що примінюватиме його до тутешніх умовин. Специфічним господарським умовинам нашої країни таки треба зробити уступку: Ви. Передплатники, солідність яких знаємо, матимуть кількатижневий кредит. Всіх інших Ви. передплатників мусітимемо трактувати п о е в р о п е й с ь к и. Метода не дуже мила, та твердо надіємося, що величезна більшість громадянства визнає її за єдино-правильну. Цеж боротьба не лише за гроші — зрештою, ретельно зароблені — але й передусім БАТАЛІЯ З ОДНИМ ПОГАНИМ ЗАЛИШКОМ РУСИНСТВА („рутенства" Ред. Н. З.).

Радо прийматимемо також інакші, але бодай таксамо конкретні пляни, як цей, що його в найближчому часі вічнемо реалізувати.

П р и м і т к а Ред. „Нової Зорі": Нема сумніву, що слушні всі три головні твердження вище наведеної статті, а саме: 1) Що Українці се часто найточніші передплатники але чужої преси і то звичайно ворожої. 2) Що ті самі Українці замовляють свою пресу, але не платять за неї, або платять неточно. 3) Що власне ті неплатники й неточні люди мають дикі претенсії до своєї преси, хоч не дають їй розвинутися. Тимчасом нарід без доброї преси подібний до німого чоловіка. Се каліка між народами. І се каліцтво відбивається не лише на життю та інтересах цілої нації, але також кождої одиниці.

Римо-католицизм на Волині

Під заголовком „До чого служить римокатолицизм на Волині?" пишуть „Укр. Вісти" в ч. 225:

Відомий зі славного інтервю з генеральним секретарем УНДА польський журналіст Т. Опйола ствердже в ІКЦ, що — на східних „кресах" римокатолицька Церква це рішаючий чинник й основне забороло польщини... Процент польського населення зріс з 11.5% у 1921 р. на 17%... За правління біскупа Шельонжка вибудовано 36 парохіяльних костелів, 4 філіяльні, а в будівлі є 10 костелів... Тепер є на Волині 132 парохій, 216 священників. Річно переходить на римокатолицизм 3500 православних.

Що більше! П. Опйола каже дальше, що сільське п р а в о с л а в н е населення громадно (тлумне) ходить на Богослуження до костелів і помагає при будові костелів для осадників. При візитаціях овацийно витає польського єпископа, будує тріюмфальні брами, приймаючи його хлібом і сіллю майже в кождім селі, через яке переїздить польський єпископ.

Захоплюючись цим ростом польщини на Волині, п. Опйола загострює свій апетит і каже, що — знавці Волині твердять, що з православних метрик можнаб ще вивести польські родоводи 300 — 400 тисяч (!) мешканців Волині.

Словом, п. Опйола з ендецькою щирістю стверджує, що римокатолицизм на Волині служить в першій мірі ленаціоналізаційній політиці, а щойно потім релігійним потребам.

Йдуть на східні окраїни

Пляни великої кольонізаційної акції.

„Век Нови" в ч. 10.603 пише під заг. „Великополяни йдуть на східні окраїни":

Вже кілька разів доносили ми про щораз живішу акцію великопольської суспільности (з Познанщини — Ред. „Н. З.") в напрямі вирушення на східні окраїни РП. Пише про се познанська преса, говориться богато по купецьких і ремісничих організаціях, вказуючи на східні окраїни яко на терен великих і невикористаних кольонізаційних можливостей. Недавно „Куріер Познаньский" присвятив тій справі програмові уваги, стверджуючи, що осадництво з Великопольщі требаб спрямовувати передовсім до місцевостей і околиць, де є вже досить велика процентова скількість польського населення. Тільки в таких околицях польський купець, ремісник, чи також дрібний промисловець могтиме вдержатися. Се очевидно справа першорядної ваги, коли зважити, що в перших літах польська кольонізаційна филя стрінеться з бойкотом і може навіть з саботажом. Тільки спертя на польське населення забезпечить імігранта перед пасивною чи навіть перед чинною нехітю розагітованих руських мас.

Тільки в околицях з численним польським населенням польські кольоністи збережуть свою народність, якжтакож дадуть новий застрик польськости польському населенню, нераз поважно зрущеному. Прецінь є околиці, де вже кілька процентів польського населення пересуне перевагу на річ польськости. Кілька процентів населення може вирішити, чи поважні области будуть польськими чи українськими.

Яко першу територію треба признати довгий пояс мовного пограничча, що відділяє польську мовну територію від території української й білоруської. В тім поясі 50 — 60 км. широкім, требаб перепровадити виїмково інтензивну кольонізацію міст і місточок. Та кольонізація сперта на польський місцевий елемент, що п о с т і й н о інфільтрує з польського заходу, моглаб в короткім часі дуже поважно пересунути польську мовну границю на схід. Той граничний кольонізаційний пояс требаб очевидно подрібно означити.

Другий дуже поважний і господарсько певний імміграційний терен се великі і середні м і с т а на цілій території східних окраїн. Такі міста як Львів, Перемишль, Тернопіль, Станиславів, Коломия, Ковель, Берестє над Бугом, Пінськ, Вильно і ще зо дві десятки менших міст мають і будуть мати тільки корінного польського населення, що потрафлять вижинити поважні групи населення з великопольських міст. Адже великі міста творять своєрідні і подекуди самовистарчальні господарські округи. Ті великі і середні міста, оскільки посідатимуть великі острови польського населення, становитимуть польонізаційні осередки.

Яко третий дуже важний і поємний поселенчий терен треба назвати воєвідства виленське і т е р н о п і л ь с ь к е. Се так звані польські етнографічні о с т р о в и, то є території з такою поважною скількістю Поляків, що їх можна вже уважати за польські території. Виленщина має навіть польську абсолютну більшість. Зате на Поділлю (в тернопільскім воєвідстві) скількість Поляків (латинників — Ред. „Н. З.") і Українців майже рівна. Кілька процентів Великополян переважилоб безвідклично вагу на польську користь. В обох тих воєвідствах польське осадництво знайшлоб визначне п і д п е р т я з національно-політичних оглядів.

Не можна також не звернути уваги на східне П і д к а р п а т т я. На тій території Поляків вправді дуже мало, одначе та територія становить літнисковий і туристичний терен, що його використовує населення цілої Польщі. В звязку з тим моглаб там поселитися досить поважна скількість польського міського населення.

Вкінці варт також згадати про міську пригранічну кольонізацію, котра моглаб знайти деяке спертя як у польського населення так також у відділах КОП (Корпусу Охорони Пограничча).

Отже як бачимо, місця на окраїнах є споро! Ч а с н а г л и т ь. Хвиля відповідна так до поправи особистого істнування як також до скріплення Польщі.

П р и м і т к а Ред. „Нової Зорі":

1) Так пише польська преса, що на східних окраїнах є с п о р о місця, хоч се найбільш перелюднені землі в Европі, коли брати під увагу спосіб прокормлення їх населення і життєву стопу. Отже ширенням неправди хочуть ту тісноту і нужду ще збільшити.

2) Розуміється крім заогнення відносин не принесе це Полякам іншого дарунку з тої простої причини, що історія не знає штучного посунення етнографічної території аж на таких великих просторах. Доказує се хочби даремне зусилля могутної Німеччини в Познанщині. Розуміється з нашої сторони повинна іти зорганізована оборона, повна свідомости.

Довкруги автономії Закарпаття

Закарпатський часопис „Наш Путь" пише в ч. 163 п. з. „Два жидівські журналісти рішають про нашу долю" м. ін.: Мало кому відомо на Підкарпатській Руси, а тим більше в Празі, що за кулісами нашого суспільного життя, працюють скрито, але дуже хитро, два жидівські журналісти. Вони самі ніколи не виступають, тільки часто їздять до Праги і тоді всякому відомо, що автономію відложать, що земський президент останеться на Підкарпатській Руси і їм скорше від усіх відомо, що домагання губернатора в Празі не будуть заспокоєні. Тим двом журналістам все відомо, тому що всі ті гидоти походять від них. (Чи се правдиве? Чи тільки оден зі способів протижидівської агітації?).

ЗЇЗД У НІРНБЕРҐУ

Новий устрій Німеччини: плєбісцитарний і корпоративний. — Зовсім нова архітектура для нього. — Чистота обичаїв і ненависть супроти Жидів.

Щож особливо звертало на себе увагу в часі великого зїзду націонал-соціялістичної партії Гітлєра в Нірнбергу?

Розуміється, передовсім промова Гітлєра, а в ній той уступ, в котрім він — перший раз відколи прийшов до влади — назвав большевицьку владу жидівською владою. Й арґументував се тим, що 98% посад у висшій адміністрації СССР займають Жиди. Ми не маємо змоги сконтролювати правдивости того твердження, але трудно припустити, щоб провідник одного з найбільших народів світа говорив такі річи безпідставно. Прецінь всі більші держави мають солідні апарати для розвідки і можуть ствердити, чи Гітлєр говорив правду та в потребі скомпромітувати його. Отже виходилоб, що так є, як говорив Гітлєр. А коли так, то се перша й мабуть головна перешкода до осягнення здійснення плянів Гітлєра. Бо коли 98% у висшій адміністрації СССР займають Жиди, тоді влада в тій державі дійсно в їх руках. А се потягає за собою дуже важні наслідки. Бо Жиди тепер переслідувані майже скрізь, а де їх ще не переслідують, там заноситься на переслідування. Отже вони з природи річи будуть всіми силами підпирати скрізь, де вони тільки є, ту владу, котру мають в руках. А що Жиди розсипані по цілім світі і всюди мимо гноблення їх мають значні впливи, се річ загально відома. Значить, се чинник могутний. *)

Дальше сказав Гітлєр, що большевицька влада вже явно вмішується у внутрішні справи инших держав, орґанізуючи в ріжних державах т. зв. народні фронти для боротьби з фашизмом і націонал-соціялізмом. Тимсамим внутрішна боротьба з большевизмом мусить бути поширена до зовнішної боротьби з ним. Сей висновок льоґічний: бо коли головна пружина т. зв. народних фронтів — у Москві, то се безвиглядна річ боротися з тими „народними фронтами" тільки на терені кождої держави зокрема, де ті фронти діяльні. Удар мусить бути звернений і то передовсім на головне жерело сили тих „народних фронтів". Без того кожда держава буде скорше або пізніше схаотизована і так ослаблена, що стане легкою добичю большевизму.

Та в звязку з тим заповідженням війни большевизмові внутрі і на зовні, війни аж до повного винищення його, виринає питання, чи в Німеччині все настільки в порядку, що вона може собі позволити на таке просто святославове (зовсім виразне) заповідження війни проти большевизму. Тут в першій мірі рішає питання, чи поладнана там справа внутрішної боротьби з релїґією, отже в першу чергу з католицькою Церквою. Зїзд катол. Епископів Німеччини, відбутий у Фульді, висказав готовість до згоди з державою. Треба виждати, як на ту збірну заяву відповість д і л а м и третя Німеччина. Всі дані казалиб очікувати того, що вона не піде на боротьбу, бо се булоб прецінь рівнозначне з ослабленням Німеччини і просто небезпечним спараліжуванням її активности на Бог зна як довго. Та Німці не визначаються політичним спритом, як можна було бачити тоді, коли вони в часі великої війни стягнули собі на карк цілий світ. Та можливо, що тепер політик з простого народа викаже більше політичного розуму ніж виказала аристократична верства, що тоді кермувала німецькими справами.

Відси здалека мається враження, що все життєздатне з давної правлячої верстви в Німеччині приняв гітлєрівський уряд до роботи, але основно перебудував весь устрій. І так не видно там уже не тільки давного юнкерського февдалізму при владі, але зникла також давна форма демократизму. Вона замінена новою формою демократизму, а саме п л є б і с ц и т а р н о ю, кермованою одною партією, а в тій партії волею одного чоловіка. Трудно ще докладно означити ту форму устрою і навіть трудно підібрати для неї підходячу назву. Ядро тої форми устрою очевидно воля о д н о г о, диктатура, але форми праці в тім устрою і форми репрезентації плєбісцитарно-демократичні. Є в тім свого рода противенство, подібне до того, що є в самій назві „національно-соціялістичної партії". Та видно, що могутна аґітаційна індивідуальність Гітлєра може вдержати ті противенства. Що форми праці й репрезентації в третій Німеччині плєбісцитарно-демократичні, на те вказує також зовсім нова архітектура вічевих галь, арен і стадіонів, призначених на збори для великанських мас людей і заосмотрених у все потрібне, як радія, грімкоговорителі і т. п., щоб ті маси могли сейчас і рівночасно довідатися про те, що хоче їм сказати нова влада: вона очевидно потребує тих мас до співпраці і великої скількости одиниць з тих мас до співправління. Бо як відомо, виконування волі правителя таксамо важне як сама та воля і її напрям.

Грімкоговорителі такі знамениті, що — як свідчать гості з чужих країв — промови чути на полях поза галями ще виразніше ніж в галях. Все те признаки нового устрою. Як відомо, монархічний устрій створив був такі центри під столицями як Версаль коло Парижа, Почдам коло Берліна, Петергоф коло Петрограду. Парляментарний устрій створив був окремі парляментські будівлі зі спеціяльним внутрішним урядженням, з кулюарами й окремими кімнатами для представництва ріжних партій. Все там було згори приготоване поза кулісами, голосування було властиво комедією. Промов, з виїмком дійсно добрих промовців, уже ніхто крім стенографів не слухав. Вкінці й ті промови почали конфіскувати. Парляментаризм почав вироджуватися. До тої міри, що публичну опінію більше виробляли в каварнях ніж у парляментах. Отже на зміну йому наспів новий устрій. Він плєбісцитарний і корпоративний, але рівночасно диктаторський. Зовнішно той новий устрій пригадує своїм блеском і великанськими будівлями — старе римське цісарство. Новочасна техніка головно в передаванні звуків іде на зустріч новій архітектурі, що будує приміщення для соток тисяч людей, потрібні новій владі для звязку з народом.

Пригадуються великанські терми Каракаллі, римського цісаря з III ст. по Христі, що походив з полудневої Ґаллії й надав всім свобідним право римського горожанства, думаючи, що тим способом зробить одностайну державу. Розуміється, строгого в обичаях Гітлєра не можна порівнувати з Каракаллею, але розмах в будівлях якийже подібний! І уодностайнювання Німеччини („гляйхшальтунґ") — якже воно пригадує ті давні-давні спроби і часи...

Одначе є й основна ріжниця між тими часами обох великих держав. Вона тим дуже важна, що проявляється в области м о р а л і й о б и ч а ї в.

Навіть очевидно неприхильний гітлєризмови автор пише, що не бачив у Нірнбергу ні люксусу, ні розпусти. Лазив я — пише — ночами по місті й не зустрів ані одної нічної нетлі! В парках також глухо. Питаю Німця, як се пояснити собі. Тілько молодих хлопців, свобідних від щоденних занять, а в огородах по ночах так дивно чисто! Мій знайомий Німець відповідає, що сам того добре не розуміє, але знає, що гітлєрів-

*) Увязнення 32 жидівських рабінів в СССР свідчилоб, що і там зачинається протижидівський курс. Правда, се наступило вже по промові Гітлєра.

ОСИП НАЗАРУК 61)

ROMA AETERNA

Вічний Рим — Апостольська Столиця

VII. В найбільшій церкві світа.

Виходжу. А з глибини святині св. Петра немов тихо лунають за мною його слова, котрі він адресував і до нас, до нас:

Петро, апостол Ісуса Христа, захожанам розсіяним по П о н т і, Ґалатії, Каппадокії, Азії й Вітинії... *) Сим радуйтеся, щоб випробована віра ваша, далеко дороща золота пропадущого хоч і огнем випробуваного, знайшлася на хвалу і честь і славу в откритті Ісуса Христа...

І далі лунає таємниця сили духа в словах того апостола:

Дорогі і любі, як чужинців і прохожих молю вас, ухилятися від тілесного хотіння, котре воює проти душі і вести добре життя своє між поганами, щоб — у чому судять вас яко злочинців, — дивлячись на добрі діла ваші, славили Бога в день відвідин його...

І далі лунають слова того апостола про те, на чім полягає правдива сила жіноцтва:

Також і жінки коріться чоловікам своїм, щоб і ті, що не коряться слову, життям жінок без слова були зєднані, дивлячись на чисте життя ваше у страсі Божому. Окраса ваша нехай не буде зовнішне заплітання волосся й убирання в золото або одягання в одежу, а потайна людина серця в нетлінні лагідного й тихого духа, що має велику ціну перед Богом. Так бо колись і святі жінки, що вповали на Бога, украшали себе, корячись чоловікам своїм...

А потому чути надзвичайно гострі та правдиві слова того апостола:

Ось жерела безводні, хмари хуртовиною гонимі, котрим чорна темрява на віки захована. Промовляючи бо великими і мариними словами, принаджують хотінням тіла та розпустою тих, що ледви втекли від живучих в блуді. Обіцяють їм волю, самі бувши слугами зотління: бо хто ким подужаний, того він невольник. Коли бо утікши від нечистоти світа через пізнання Господа і Спаса Ісуса Христа, однакож, знов замотавшись, бувають подужані, то останне їх — гірше первого. Лучче їм було не пізнати дороги правди, як пізнавши одвернутись від переданої їм святої заповіди. Довелосяж їм по правдивій приповіді: „пес вертається до блювотини своєї" а „свиня скупавшися знов іде валятися в калюжі."

Вечеріє в святині Петра, та все яснїша стає думка про причини нашого пониження, слабости й занепаду. То винна провідна верства, що довго-довго уважала Церкву не головним жерелом сили, яким вона моглаб бути і для нас, але головною колодою на шляху поступу — і валила ту Церкву, де і як могла. Та не та частина нашої „провідної верстви" була найбільше винна, що отверто ворожо ставилася до Церкви й поборювала її, але може ще більше та, що з повною байдужністю відносилася до Неї. А мабуть найбільше винна та, що облудно стояла „при Церкві", але не почувалася до ніяких обовязків супроти неї й тим робила тій Церкві тільки злу опінію.

І так дійшло до того, що тепер коли на всім просторі наших земель пішов небувалий наступ не лише на Церкву, але й на релїґію, простий народ у щораз більшій мірі думає, що Церква й релїґія се п е р е ш к о д а до його щастя! Думає так, бо так його довго вчила та „поступова" інтеліґенція, котру він викормив і в школах виховав трудом рук своїх і вірив їй як дітям своїм.

Пригадується страшна притча Спасителя про згіршення і про каміння від жорен, до шиї причіплених...

О, якже тяжко відчувається тягар згіршення, яке давалося колись на життєвім шляху!

О, якже виразно видно відси пусті і порожні наші церкви на всім просторі земель України!

А та пустка рівнозначна з кровю і тортурами, з розбиттям і упадком —

*) Розуміється, ці слова в першій мірі відносяться до діяспори. Та в св. Письмі часто вживається слів „чужинці", „захожі", „подорожні" в відношенні до всіх людей, що тільки гості на сім світі, бо правдива їх Батьківщина — другий, вічний світ.

ський режім дуже протеґує „камерадшафт“, хлопці держаться разом і се збільшує консумцію пива тай може виповнює вечірний час молодим хлопцям. (Гл. „Wiadomości Literackie“, ч. 42, стаття А. Собаньского).

Зрештою, каже той сам автор, Німки тепер виглядають так, що влекшують мужеській молоді моральне поведення. Навіть ґенералові одягнені немодно! Більшість жіноцтва показує в одягах виразно хлопоманські настрої. Голова і ноги голі, чоботи спортові, фартушки... Від тих схлопілих мешканок міст правдивим ґустом відбивають дійсні хлопки у своїх величавих традиційних строях.

Жахливо описує він, як агітує „гавляйтер“ Франконії Штрайхер: „Щоб розвязати жидівську проблєму, — каже — треба піти шляхом крови...“ (Голосні оплески). „В імя безпеки всего світа треба Жидів винищити без сліду. Навіть традиційні риси сатани з байок се риси жидівські... Одинокий прінціп зла на світі то жидівство — й іншого зла нема“ і т. п. „Взагалі — пише Собаньский — в сучасній Німеччині говориться про кров з якоюсь змисловою інтимністю, в якийсь лакомий спосіб. І залежно від обставин та кров набирає то благородности вина, то поживности росолу — або так бридить як течі, про котрі не говориться...

Вийшов я — кінчить свої враження — з конференції у Штрайхера так, як чоловік будиться зі злого сну. Ненависть жахливо викривила там всі поняття про дійсність. Я довго не міг прийти до себе. Та пресова конференція у Штрайхера то хіба найсильніше враження, яке я виніс з „партайтаґу...“

Так у двох статтях *) з приводу зїзду в Нірнберґу подали ми м. і. дві, до певної міри противні опінії двох очевидців. Оба вони годяться в тім, що порядок і запал в Німеччині великий. Та оден з них відкриває заслону над ненавистю, яку там пропаґують супроти цілого народу. Се на нашу думку не причиниться до скріплення Німеччини. Боротьба з Жидами може бути потрібна, але пропаґувати фізичне винищування якогонебудь племени — се прецінь рівнозначне з зараженням духової атмосфери свого власного народу і всіх народів взагалі. Се може стати початком жахливих часів для всіх народів, бо така пропаґанда очевидно неморальна.

(Справі відношення ґітлєризму до комунізму присвятимо незабаром більше місця).

*) Перша статти на сю тему була в 76 ч. „Н. Зорі“ п. з. Адольф Ґітлер.

коби тільки не довгим і не таким, з якого дуже тяжко піднестися..

Так лячно робиться на душі за той час, що гряде на нас і на потомків наших. Бо ми не готові до побіди над ним. І тільки милосердя Боже може нас вивести з нього та не допустити до того, щоб нас стерли з обличча землі. Та чи дається милосердя тим, що не заслужили на нього зусиллям волі і жертвенности своєї, праці і чистоти? Так хотілосяб сказати се відси всім, що не розуміють значіння Церкви й релиґії як жерел життя.

Я вийшов на площу святого Петра і перейшовши її опинився серед шуму і голосної товкітні полудневого міста, повного руху і гамору. „Рома Етерна“ зачинала приготовлятися до нічного життя; воно в ній слабше ніж в інших великих містах, далеко слабше. Так, немовби та великанська святиня не допускала до того...

А я вертаючи трамваєм до Кастелю Ґандольфа, думав над тим, що в висше наведених науках апостола є не тільки таємниця сили духової, але й усякої іншої, не тільки для одиниць, але й для цілих націй. Тільки — не легко ту силу осягнути. І ще тяжше вдержати її..

Кінець першої части.

Зїзд леґіоністів

їх цікава дискусія у Львові.

Відбувся надзвичайний зїзд польських леґіоністів львівської округи. Головний реферат виголосив презес округа посол др Бр. Войцєховский. Зміст: Ситуація Польщі виїмково небезпечна під оглядом демоґеополітичним, ґеоґрафічним і політичним. Від сходу і заходу сусідують з нею великі держави, сильніші від Польщі простором, населенням, богацтвом і наладовані до останних меж волею й бажанням боротьби без пардону. В такій ситуації Польща може вдержати свою незалежність тільки при згідній співпраці всего польського народу, що змагавби до будови Польщі національної („народовей“) і великодержавної. В орґанізації, що незабаром має повстати, є місце для всіх Поляків, що так думають — від ППС до ендеків, коли відкинуть свої старі збутвілі програми і партійні форми. Нова партія мусить обняти й село й сільський пролєтаріят. Се буде влекшене скорим виконанням рільної реформи і розвязанням проблємів праці і платні. Втягаючи до політичної праці молодше покоління, мусимо памятати, що вчорашня заслуга сегодня вже не вистарчає як леґітимація на те, щоб кермувати суспільністю. Для молодого польського покоління недавна леґенда Рокітни або Костюхнівки се така сама леґенда як битва під Псковом або атака польських вуланів під Самосієррою за Наполєона. Всі ті леґенди мають уже шкільний посмак. Він лише томить людей і затирає почуття безпосередности в життю. Се може бути сумне для леґіоністів, але се треба знати, щоб не робити блудів і не поглиблювати прірви непорозуміння, яка вже безперечно істнує між леґіоністами і тим поколінням, що надходить. Воно дивиться на життя вже зовсім іншими очима ніж леґіоністи. І коли в поглядах тої молоді може бути щось потішаюче і для леґіоністів миле, то се факт, що вона з тим самим розгоном як ми маючи літ 20 творить пляни, як світ завоювати і Польщу на свій спосіб перебудувати. Мусимо тій молоді се влекшити. Не можемо допустити, щоб зірвалася нитка великої традиції, яку творило наше покоління. Прецінь і ми мали вожда старшого від нас. І тому ми називали його дідусем („дзядек“). З усего серця треба побажати теперішній молоді, щоб і вона знайшла „дідуся“ в нашім ідейнім таборі.

По тім рефераті відбулася жива дискусія. Песимісти говорили, що нема програмової лінії в публичній праці леґіонового табору, що зникла ідейність, що нема ясних і виразних кличів. — Зі звітів польської преси не видно, що тій критиці протиставили оптимісти. Є тільки загальникові твердження, що вони висказували віру в позитивну вартість леґіонового табору та переконання, що коли під проводом Начального Вожда буде зорґанізований новий політичний табор, то леґіоністи відоґрають в нім політичну ролю. Також ті оптимісти говорили, що публичне життя в Польщі ненормальне. Вони виступали проти надмірного числа урядників, проти завеликого вмішування властей в суспільне життя і проти сервілізму, „котрий пережер життя в Польщі“. Оден з промовців висказався навіть так, що давна проурядова партія ББ була орґанізацією для поклонів перед п. п. воєводами і старостами. Дальше виступали проти ендеції. Називали її партією націоналістичної фрази, але при тім звертали увагу на упадок проурядових голосів при виборах в Лодзі. Оден з промовців сказав, що уважає се за доказ заникання леґіонових впливів. На те відповів предсідатель, що в Лодзі за 7 літ 5 разів радикально змінилося обличча того міста, отже годі з того робити внесок щодо правління в цілій державі. — Збори тривали від год. 11 до 3 пополудни.

Вже з того, що принесла польська преса видно, що в тім таборі почувається недостача молодого покоління: воно або в ендеції або пішло на ліво, або до орґанізації не горнеться. Брак молоді в кождім таборі вказує на брак ідеї і програми, що зрештою й підчеркнено на описанім зїзді. Якуж одиноко можливу велику ідею мігби мати той польський табор, що до нього не горнеться молодь. З лівими той табор ліцитуватися не годен, бо се скоро довелоб Польщу до руїни і розуміється до большевизму. З ендеками той табор ліцитуватися також не може, бо се партія націоналістична, яка не годна зрозуміти, що польська держава потребує вже великої державної ідеольоґії та партії. І тут власне місце і час для проурядового табора творити державну ідеольоґію. На те треба цивільної відваги супроти власної суспільности, щоб їй сказати правду в очи, що в Польщі є кілька народів. Тимчасом сю правду обходиться вже близько 20 літ довкруги. І що далі, то навіть все більше забувається про те. А коли вже таки не можна того пропустити, тоді говориться, що „Польща займає виїмково небезпечне місце під оглядом демо-геополітичним“, — щоб навіть не згадати інших народів в Польщі. Так закривається найважнішу справу сеї держави і відволікається її позитивне вирішення ще в далеко менше обдуманий спосіб ніж се робила стара Австрія. Тимчасом полагодження сеї справи зробилоб Польщу якраз найбільше безпечним місцем і булоб для неї запорукою розвитку її могутности. А так має вона — „найбільше небезпечне місце“.

(Посол Войцеховский простував по тім зїзді в польській пресі, що він не говорив, немовби в новій політичній орґанізації мали бути ППС і ендеки, тільки сказав, що в ній буде місце для всіх Поляків).

Католицька преса в Бельґії

Бельґійська статистика подає, що в Бельґії виходить щодня 2.260.000 примірників щоденних ґазет. З того 995.000 примірників католицьких ґазет, 700.000 ґазет ворожих Церкві і 565.000 невтральних ґазет. Відношення в інших періодичних видавництвах Бельґії ось яке: на 316 католицьких періодиків припадає 298 некатолицьких. Се доказує, що католицький світогляд має в Бельґії домінуюче значіння. (КАП).

Упадок комісара Літвінова

передбачує французька преса.

Французька ґазета „Ле Матен“ пише про близький упадок комісаря закордонних справ СССР Літвінова. На чолі ґрупи, що домагається уступлення Літвінова, стоять: маршал Ворошилов, шеф ґенерального штабу СССР маршал Єґоров і комісар Мікоян. На місце Літвінова висувають Потьомкіна, дотеперішного совітського амбасадора в Парижі.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

З НОВИХ КНИЖОК

Dr. med. Margaret Csaba. **Was ein heranwachsendes Mädchen wissen muss.** Mit einem Vorwort von Monsignore Professor D. Tihamér Tóth. Verlag Ferdinand Schöningh. Paderborn 1934. Сторін 125+3 нпг. 16-ки.

Справа т. зв. полового освідомлення дуже важна, але й дуже тяжка для родичів. Розвязати добре те трудне питання — нелегка річ. Особливож нелегко розвязати се питання в християнському дусі. Мадярській письменниці-лікарці др М. Чабі ся справа вдалася й то дуже добре. Так свідчить монс. Тот, відомий католицький письменник, котрого твори „Нова Зоря" вже нераз поручала й цитувала. Освідомлення подане лікаркою др Чабою писане дуже лагідно й поділене на три томики: Що повинна знати дорастаюча дівчина, Що повинна знати дозріла дівчина і Що повинна знати мати. Про лагідність і ніжність викладу нехай свідчать хочби заголовки розділів першої книжечки: 1) Чому написала я сю книжку? 2) Кілька лікарських порад. 3) Призвання жінки. 4) Значіння чистого життя. 5) Мода. 6) Спорт. 7) Пристрасти, які шкодять головно в літах дозрівання. 8) Приятелювання. 9) Розваги й розривки. 10) Вулиця. 11) Де знайдемо підпору й силу проти численних покус?

В нашім письменстві, коли не числити большевицьких творів, є досі тільки дві книжки на подібну тему, одна з чисто світського становища для дівчат, неконечно гідна поручення, — друга, дуже гарна, єзуїта Шільґена п. н. „Ти і вона" (вид. Марійського Т-ва Молоді) для хлопців. Отже для жіночої молоді такої книжки в нас недостає. Варт отже, щоб котресь з католицьких видавництв дало наклад на книжечку др Чаби, яка вповні на те заслугує й безсумніву дуже потрібна. С. Б.

На гітлерівськім індексі.

В першім списку заборонених у Німеччині авторів фігурують отсі: Шальом Аш, Анрі Барбюс (комунізуючий пацифіст), Бертольд Брехт (безвірник і цинік), Макс Брод (за виїмком повісти „Тіхо Браге"), Альфред Деблін (за виїмком „Валенштайна", пропаґатор поганства), Ілля Еренбурґ (большевик, цинік і безвірник), Альберт Айнштайн (большевизуючий пацифіст; але Німців каже бити), Артур Елєссер (лівизуючий критик), Ліон Фойхтванґер (шмок без таланту), Іван Голь (большевизуючий пропаґатор всежидівства), Ярослав Гашек (автор „Швейка"), Вальтер Газенклевер (вижитися, то все, хочби навіть і при допомозі вбивства рідного батька), Артур Голічер, Гайнріх Едуард Якоб, Осип Калініков (большевик, порнографічне безвірництво), Ґіна Кавс, Еґон Ервін Кіш (больш. репортер), Гайнц Ліпман (пацифіст), Гайнріх Ман, Клявс Ман (оба лівизуючі, Клявс пропаґував ще „вільну" мораль), Роберт Найман (репортер), Ернст Отвальд, Курт Пінтус, Теодор Плівієр, Еріх Марія Ремарк (гнилий пацифізм „На Заході нічого нового"), Людвик Ренн (пацифіст, цинік і деморалізатор), Антон Сінклєр (соціяліст), Альфред Широкавер, Артур Шніцлєр (сальоновий соціяліст, дефетист), Ріхард Бер-Гофман, Ернст Толлєр (комуніст), Курт Тухольскі (лівий публіцист), Арнольд Цвайґ (еротоман), Стефан Цвайґ (такийже), Адріянна Тома („французька" пацифістка); дальше всі твори Леніна, Либкнехта, Маркса, Пройса, Ратенава, Гільфердінґа, Бебеля, Макса Адлєра, Авфгойзера, Ґумбеля, Бухаріна, Бавера, Ляссаля й Елєн Келлєр (соціялісти й комуністи).

З Німеччини втекли Томас Ман (дефетист, амораліст) і його брат Гайнріх, оба соціяльствуючі; дальше: Вассерман („його повісти проникнуті ліберальноміщанським духом"), Альфред Деблін (пробував наслідувати Джойса й Дос Пассоса), Франц Верфель, Леонард Франк, Рене Шікеле, Ґеорґ Кайзер, Фріц фон Унруг, Бернард Келєрман, Леопольд Фульда, Момберт і Панвіц (лірики) — все письменники, в яких творах замітний ліберальний аморалізм, анархізм і под. руйнуючі тенденції.

Цікаво, що на 62 вичислені тут назвища аж 46 з походження Жиди. Свого народу вони в переважній більшості виреклися та станули на руйнуючім інтернаціоналізмі. Отже властиво Жиди не повинніб за ними так розпинатися. Рівночасно з тою чисткою пішло в Німеччині чищення університетів з ріжних наукових поваг жидівського роду. В самім лише Берліні виключили від права навчання на університеті 29 професорів, на політехніці 13 професорів. В тім самім Берліні відібрали права 1200 адвокатам Жидам і марксистам та 1025 лікарям того самого роду. Один з тих лікарів др Магнус Гіршфельд, основник сексуольоґічного інституту й протиконцепційної ліґи „свідомого материнства" та видавець безлічі псевдонаукових, властиво порнографічних творів, утік з Німеччини. Ревізія виказала, що славний професор Магнус держав у своїм інституті безліч порнографічних знимок і книжок (кілька повних тягарових автомобілів!), сам займався гомосексуалізмом, ну і був... головним акціонарем фабрики протиконцепційних препаратів.

Сі дані взяті з протигітлерівської комуністичної „Брунатної книги", виданої в польськім перекладі книгарем Фрухтманом у Варшаві, якого недавно замкнули по ревізії в його книгарні. М.

Нові видання

Проф. Іван Филипчак і о. Роман Лукань ЧСВВ: **Ц. К. Окружна Головна Школа в Лаврові 1788/89 — 1910/11.** Історична монографія. Львів 1936. Накладом Редакції „Записок ЧСВВ." 24.4 × 17.1, (4) + 192. — Бібліотека „Записок Чину св. Василія В." ч. 15. Друкарня „Видавництва ЧСВВ." в Жовкві. Ціна 10 зл. Ця монографія появилася в малій кількості як окрема відбитка з великого 5-го тому „Записок ЧСВВ", що тепер печатається. Це перша проста історична монографія з історії нашого, зокрема василіянського шкільництва. Оцінку й зміст цеї книжки подамо незабаром. — Замовляти її можна в Видавництві ЧСВВ в Жовкві.

Д-р Іван Копач і о. А. Федоряк: **Спогади про Лаврів.** Львів 1936. Накладом авторів. Друкарня В-ва ЧСВВ. в Жовкві. Відбитка з „Записок ЧСВВ." V 175 — 183. 23.9 × 17, 11 +(1). Це спогади двох василіянських учеників, що свойого часу вчилися в школі в Лаврові, перший 1879 — 81 р., другий 1892 — 94 р. Подають нам цікаві відомості про ті часи й про лаврівських оо. Василіян — педагогів, що трудилися тоді на шкільнім полі. Окремі примітки про них і про інших подав о. Р. Лукань ЧСВВ. В цих спогадах поміщені також знимки обидвох авторів і о. Теофіля Скобельського та о. Юліяна Скобельського ЧСВВ. Такі спогади для історії нашого шкільництва дуже пожиточні й потрібні.

О. Роман Лукань ЧСВВ: **Видання Марійського Т-ва Молоді.** Львів 1936. 23.8 × 15.9, 3 + (1). Друкарня оо. Василіян у Жовкві. Відбитка з ч. 2 „Вістника Марійських Товариств". — В цім списі поміщено 78 позицій книжок і журналів видання Марійського Т-ва Молоді у Львові, вул. Сикстуська 39а, що їх тепер можна ще набути. Повний спис видань згаданого Т-ва появиться пізніше.

Літургія св. Йоана Золотоустого. Праці Українського Наукового Інституту. Том XXXVI. Серія перекладів Св. Письма та Богослужбових Книг, книга 1. Варшава 1936. Сторін 40, формат 25 × 18 цм. Ціна 1 зл.

Літопис Бойківщини. Записки присвячені дослідам історії, культури й побуту бойківського племени. Рік VI, ч. 8. Самбір 1936. Сторін 84, формат 25 × 17 цм. Зміст: Др Володимир Кобільник: Знаки на днах посудин княжої доби зі Ступниці пов. Самбір; о. Ю. Кміт: Виливи бойківського говору в проповідях о. А. Полянського; др Володимир Кобільник: Матеріяльна культура села Жукотина, турчанського повіту. Ч. II.; др Ян Фальковскі: З етнографічної збірки музею „Бойківщина"; Miscellanea. Рецензії. Новинки. о. Юрій Кміт: Словник бойківського говору.

Роман Смаль-Стоцький: **Українська мова в Совєтській Україні.** Праці Українського Наукового Інституту том XXXIV. Серія фільольоґічна, книга 6. Варшава 1936. Сторін 270, формат 25 × 18 цм.

В. Садовський і ин.: **Сучасні проблєми економіки України,** том II. Праці Українського Наукового Інституту, том. XXXII. Серія економічна, книга 8. Варшава 1936. Сторін 176, формат 25 × 18 цм. Ціна 6 зл.

Андрій Лісовський: **Сучасна доба** (Ідеольоґія Вістника) Львів 1936. Накладом автора. Сторін 32, формат 19.5 × 14.5 цм. Ся брошура написана прихильником Д. Донцова в його обороні, злегка полємізує з відомим твором Ю. Липи.

Ол. Бабій: **Дві сестри.** Повість. Видавництво „Сад" ч. 1. Львів 1936. Формат 18 × 13.5 цм. Ст. 128. Ціна 0.95 зл.

Михайло Мочульський: **Опалева Мряка.** Оповідання. Накладом Видавництва „Ізмарагд" у Львові, вул. Косцюшка 5. Ціна зл. 2.—

М. Іванейко: **Проблєма української інтеліґенції.** (Інтеліґенція й політика). Суспільно-політична бібліотека „Перемоги" випуск ч. 1. Львів 1936. Ст. 23 + 1 нпг., формат 14 × 20 цм.

Інж. Юрій Крохмалюк: **Воєнний шлях Сагайдачного на Москву 1618 р.** (Стратеґічно тактична студія). Воєнно-історична Бібліотека „Перемоги", випуск ч. 1. Ст. 24, форм. 14 × 20 цм.

Степан Волинець: **Демократія без маски.** (На основі Р. Міхельса). Суспільно-політична бібліотека „Перемоги", випуск ч. 2. Львів, 1936. Сторін 20, формат 14 × 20 цм.

Ф. Н. Є. До ідеольоґії і тактики Фронту Національної Єдности. Видавництво „Батьківщина". Львів 1935. Сторін 47 + 1 нпг., формат 12.5 × 17 цм. — Видання Ф. Н. Є. в свій час обговоримо.

Леся Буковинка: **Внутрішня українська політика.** Чернівці, 1936. Накладом „Жіночих Справ". Національно-політична Бібліотека „Хліборобської Правди", ч. 1. Ст. 24, 16°. Ціна не подана. — Книжечка перенята живим патріотизмом.

Наука місячне видання Народної Бібліотеки. Календаріум на 1937 г. Ч. 8—9 (547 — 548). Серпень-Вересень 1936. Львів, 1936. Видане Общества ім. М. Качковского во Львові, ул. Валова 14. За редакцію відповідає Др Адріян Копистянскій. Формат 17 × 12.4 цм. Сторін 175 + XXXIV + 12 нпг.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Зухвалість, глупота й божевілля гріха. По перше розважте безнадійну зухвалість земного червака, що відважується добровільним гріхом виступати проти всемогутности Господа, Творця неба й землі, котрий держить у Своїй руці нитку його життя і може в одній хвилині запроторити його в пекло. І щож може нещасний ожидати з того, що він веде війну проти Бога? проти Бога, що вічний, безмірний і під кождим оглядом безконечний? проти Бога, котрого око все глядить на всі його кроки й котрий безконечно ненавидить смертельний гріх? проти Бога, без котрого він не може ні жити, ні порушатися, ні істнувати? Коли він Бога робить своїм ворогом, то чогож іншого може він очікувати з того, як не страти всего добра й тягару всеї нужди, дочасної й вічної? Ах, від хвилі, коли він зачинає ту безнадійну війну, меч Божий витягнений проти нього і постійно висить над його винуватою головою, а небезпеки смерти, суду й пекла окружають його з усіх сторін. Навіть сам вожд, за котрим він іде в війні, вже засуджений, його товариші боротьби щоденно падуть у провалля й наповняють пекло. Чогож він має сподіватися?

По друге розважте глупоту й божевілля, що є в кождім добровільнім гріхи. Бо добровільний грішник своїм поступованням з обдуманим заміром відлучується від Бога, від безконечного добра й жерела всего його добра, він зрікається свого права до неба, бо відкидає всі свої скарби чесноти, ласки і заслуги та кидає свою душу на поталу, щоб вона стала невільницею сатани й колись жертвою пекла. І за все те одержує він милині баньки й тіни, що навіть хвилину не можуть його дійсно задоволити, що лишають по собі тільки неприємність і грижу совісти та постійно виставляють його на нужду всякого рода на час і на вічність. І чи може бути більше божевілля ніж се? Ах, він заміняє небо на пекло, Бога на чорта, найвисше й безконечне добро на правдиву пропасть безконечного й безмежного зла.

По третє розважте, які глупі й божевільні грішники, коли вони сподіються якогонебудь щастя на своїх шляхах або якогонебудь благословення в своїх підприняттях, коли вони добровільним гріхом протиставляться святій волі Бога й парушують Божий закон та Його заповіди. Всі люди мають вроджене бажання свого щастя. Грішник хоче знайти його в нещасливім виборі, який він так часто робить, як часто впадає в гріх. Та надармо він шукає там щастя, де його не можна знайти. Він шукає щастя на шляху, що веде до нещастя всякого рода. Він шукає чести в тім, що само собою найбільше ганебне і що його обрабовує з усякої правдивої чести. Він шукає уроєного зиску в тім, що приносить з собою страту найбільшу з усіх. Він шукає вдоволення і знаходить біль, невдоволення і знеохочення. Він шукає спокою й радости, а знаходить тільки замішання й журбу. Він шукає фальшивої свободи й попадає в правдиву неволю. Він шукає життя, та зовсім надармо, бо шукає його в области смерти. І чиж може бути щонебудь більше безумне й божевільне як шукати добра, та свідомо відвертатися від жерела всего добра? Ах, в перешкодах і розчарованнях, що їх знаходить душа у всіх своїх замірах і підприняттях, пізнає вона на свою шкоду правдивість тих погроз Бога устами пророка Осії (К. 2, 6): „Я хочу огородити твій шлях терням і забудувати його муром, щоб вона не знайшла своєї стежки. Вона буде бігти за своїм любком, та не дожене його; шукати, та не знайде“. Бо бідний грішник, коли відвернеться від Бога, стрічає всюди, куди звернеться, терня на своїм шляху й не може його перестипити та біжить за тінями, що від нього втікають.

Постанови собі бути розумнішим і шукати свого щастя там, де можна його знайти, а саме в любови Бога і Його службі. Коли шукаєш його дсінде, то твої зусилля страчені й ти в небезпеці й себе самого стратити й задля своєї глупоти та безумства мусітимеш покутувати в довгій вічности.

Епп. Р. Челлонер
Апостольський Вікарій Лондону.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

„ВОЛИНЬ“ звідомляє, що т. зв. „Волиньскі Звйонзек Млодзєжи Вейскей“ зорганізував у 308 кружках коло 6.000 членів, з того 69% Українців і 28% Поляків. Цікаво, кілько українських шкіл дадуть на Волині по сій згоді, чи також 69% чи ні одної?

ПОЛЬСЬКИЙ МІНІСТР ВІЙСЬКОВИХ СПРАВ ген. Каспшицкий заявив м. ін.: Мусимо йти на схід цілою громадою. Як ми боролися за него збройно, таксамо тепер мусимо там працювати підчас миру, щоб цілковито наситити східні окраїни польською культурою.

САНАЦІЙНА „Мисьль Народова“ в ч. 17 пише: „Позволимо собі обжалувати цілий табор п. Рибарського і „Варш. Дзенніка Народового“ (ендеків) за вислугування не якимсь мутним комунізуючо-устроєвим ідеям, але реальній великодержавній акції Росії, що уживає комунізму як одного зі своїх знарядів у загр. політиці“. — З того обвинуваченя іронізує „Роботнік“ і пише: За таке належиться „мурованих 5 літ криміналу...“

ПОЛЬЩА домагається в Женеві кольоній, бо з 24 основних сирівців має на своїй території лиш 10 і то в незначній скількости.

В ГДАНСЬКУ відбулися віча. На них промовляли: президент сенату Ґрайзер і „ґавляйтер“ Ферстер. Оба достойники заявили, що Союз Народів вже не буде більше іменувати свого комісаря для Ґданська.

В МОСКВІ РОЗСТРІЛЯЛИ за „троцкізм“ польського комуніста Яна Домбского. Він був Жид з походження і виступав під псевдонімом Каміньский. Написав ряд брошур і розправ про марксизм. Два роки тому видав „Історію польської літератури“ з комуністичної точки погляду.

ПРАВИТЕЛЬСТВО СССР здержало замовлення на доставу риб з Норвеґії. Норвежська преса пише, що се пімста Сталіна за право азилю, уділене Троцькому.

НІМЕЦЬКИЙ МІНІСТР Франке прибув до Риму і відбув нараду з самим Муссолінім та з італійським міністром закордонних справ ґрафом Чіяні'м.

МАДЯРСЬКИЙ ПРЕМІЄР Юліян Ґембеш помер на уремію в німецькій санаторії в Віттельсбаху коло Мінхену в 50 році життя. Він був премієром від жовтня 1932 р.

НОВЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ФІНЛЯНДІЇ утворив провідник аґрарної партії Каліо. До правительства увійшло 9 аґрарників, два консерватисти і два поступовці.

ФРАНЦУЗЬКІ КОМУНІСТИ відбули партійну нараду в Парижі. Ґенеральний секретар франц. компартії Торес подав до відома вказівки комінтерну для французьких комуністів. Отже треба скріпити боївки, збільшити запаси зброї. Спеціяльні інструктори мають переводити військовий вишкіл комуністичних боївок.

ІТАЛІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО відкликало дотеперішнього італійського посла в Лондоні Ґрандія й іменувало його губернатором острова Родоса.

БУРМИСТЕР ЛОНДОНУ Моррісон заявив, що англійські фашисти дістають ґроші від заграничних правительств і заграничних орґанізацій.

НОВИНКИ

Перший сніг у Львові падав в середу 7 с. м. рано. Потім цілий день падав дощ.

Інґрес нового Апостольського Адміністратора для Лемківщини о. дра Якова Медвецького відбувся 3 с. м. в Риманові. В урочистім Богослуженні взяли участь римо-кат. епископ ординарій тарнівський, кількадесять пралатів і священиків гр.-кат. і римо-кат. обряду, представники влади, війська, польських суспільних орґанізацій і москвофільських орґанізацій зі Львова.

В Ковалівці, пов. Бучач, відбувся величавий обхід ювилею 948-ліття хрещення України. Се добрий помисл, особливо для торжеств читалень „Скали“.

В Бережанах відбувається процес 19-ох Українців з Німшина й Демешковець рогатинського повіту та з Перловець станиславівського повіту. Обвинуваченим закидають приналежність до ОУН (Орґанізації Українських Націоналістів). Процес потреває кілька тижнів.

Римо-кат. приходство посвячено в Юзефівці, пов. Тернопіль.

„Дом Людови“ посвячено в кольонії коло Купчинець, пов. Тернопіль.

Футра жіночі і чоловічі та ріжного роду футряні шкірки поручає по найнижчих цінах фабрика футер „Хром“, Львів, ул. Руська 20, тел. 271-83.
96 — 1 — 26.

В Розгірчу пов. Стрий хтось розкинув летючки, що закликали людей не купувати в Жидів та домагатися підвишки винадгородн за перевіз дров з жидівського зрубу. Поліція увязнила кількох молодих хлопців.

Загальнообразуючий ліцей рішило створити в Чорткові міністерство освіти.

Скоростріл у фортепяні. „АБЦ“ подає за жидівським часописом „Унзер Експрес“, що поліція в Сокалі знайшла скоростріл у фортепяні, який прийшов з Німеччини на адресу української кооперативи. Та вістка пахне провокацією. Цікаво, звідки „Унзер Експрес“ бере такі інформації?

Зброю знайшли в Вербіжі, коло Коломиї у Дмитра Ланового й Василя Трищука.

На Холмщині в томашівськім повіті в кількох селах переведено ревізії у звязку з комуністичними виступами. Увязнено кільканацять осіб і сконфісковано богато зброї. В Лукові увязнено окружного комуністичного діяча Сніжка.

Інавґурація Акад. року в університеті Й. Пілсудського в Варшаві відбулася дня 5 с. м. величавіше ніж попередних літ. Перед урочистим набоженством посвячено акад. прапор на терені університету. Святив еп. Шляґовский, доживотний опікун польськ. акад. молоді, орґанізатор ченстоховської прощі, що її відбула польська акад. молодь. Потім зібрана молодь пішла з прапорами походом на Сл. Б. до костела Візиток, заповняючи його по береги. Передні місця заповнили професори з новоіменованим ректором Антоневичем у проводі, в професорських біретах і тоґах. Співав акад. хор. Проповідав о. др Павловскі, що згадав на слюбования в Ченстохові, ставив за взір Скаргу й взивав, щоб польська акад. молодь сталася недоступним Альказаром проти покликів комунізму й матеріялізму. По Сл. Б. всі вернулися походом перед університет, де повішено новопосвячений прапор. (А-к).

„Вечур Варшавскі“ написав у ч. 250 таку дурницю: „Мабуть між Росією й Ватиканом мало дійти до порозуміння, внаслідок того скінчилося переслідування католицизму в Німеччині...“, то раз інформації!

Кара за перекупство. В поїзді на шляху Білосток-Ґродно кондуктор придержав якогось Б. Дуткевича, що їхав без білету. Він хотів перекупити кондуктора й давав йому 1 зл. Суд засудив Дуткевича на півтора року вязниці.

Циганська школа має повстати в Деревні на Закарпатті.

Всім знані та від давна впроваджені підручники до навчання релігії в народних школах а то: Малий катехизм зл. 0.60, Коротка Біблійна Історія зл. 1.— можна набути у В. Гірняка, Станиславів, Красінського 12. Отці Душпастирі та Катехити, що замовляють книжки гуртово для всеї дітвори, дістають даром підручники для найбідніших діточок. 92 — 1 — 10.

Союз Суспільних Обезпечень рішив перебудувати Краківський Готель у Львові на бюрову централю для Суспільної Обезпечальні у Львові. Львівська польська преса називає таке поступування марнотравністю і покривдженням Львова. Бо Союз Суспільного Обезпечення вибудував коштом міліонів палати в Гдині і Варшаві та навіть в таких містах як нпр. в Долині, в Калуші, Бучачі і Сколім. А у Львові замість вибудувати окремий дім, переробляє люксусовий готель на бюра.

ДОБРИМ ПРАВНИМ ПОРАДНИКОМ в справах родинного і спадщинного права є **„СПАДЩИННЕ ПРАВО" мра М. Топольницького.** В книжці богато взірців правних актів. На складі у всіх книгарнях. Ціна 2.40 зл. з поштов. оплатою 2.60 зл. 84—1—2.

В Будапешті відслонили памятник папи Іннокентія XI, що взивав до хрестоносного походу для відобрання Буди з рук Турків.

Зїзд Міжнародної Студентської Конфедерації відбувся в Софії. В нім взяв участь також представник Центрального Союзу Українських Студентів. Підчас зїзду відкрито виставу світової студентської преси. Її український відділ був одним з богатших.

ОВОЧЕВІ ЩЕПИ І КУЩІ на осінній сезон вже час замовляти в найбільшій українській фірмі **А. ТЕРПИЛЯК.** Розсадники овочевих дерев та насінне господарство в **ЗАЛУКВІ почта і стація ГАЛИЧ. Телефон, Галич ч. 1. ПКО ч. 500.855.** Щепи першорядні, здорові 2 рази щеплені; за правдивість відмін — гарантія. — Щепи і насіння є під контролею і кваліфіковані Рільничою Палатою і державною Стацією Охорони Рослин. Жадайте цінників та оферт.

Міністерство внутрішних справ Німеччини оповістило розпорядок про заборону прилюдних забав з танцями в день перед Рождеством Христовим та у Великім Тижні. Рівночасно провід гітлерівської молоді заборонив своїм відділам уряджувати вправи й походи, особливо з орхестрою, недалеко церков підчас передполудневих недільних богослужень.

У Франції „урядують" вже по свому „революційні суди" комуністів. „Журналь" оповістив лист жінки одного з членів партії де ля Рока до президента Франції. Вона пише, що її чоловіка схопила боївка червоних, поставила перед „рев. суд", де йому видовбали очі... Злочинців увязнено, але на інтервенцію кількох лівих міністрів випущено...

Гумор. — Тату, чи веґетаріянам вільно їсти ярину з таких ростин, що кормляться мясом?

Гумор. — Хитрий веґетаріянин. — Ви казали мені, що ви веґетаріянин, бо їх харч дає здоровля і продовжує життя, — а тепер їсте котлєт! — Я роблю спробу самоубийства.

Гумор. — Учитель в школі: Чи міґби ти показати на мапі границі Китаю? — Ученик: Ні, бо я ще нині не читав газет.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Важне для купців. В кождій крамниці, цукорні, ресторані, складі й інших підприємствах торговлі товарами щоденного ужитку мусять бути вивішені цінники товарів. Цінник має бути з картонового паперу величини бодай пів аркуша, печатаний або писаний чорнилом. На нім мусить бути назва фірми і список усіх товарів з цінами. Ціни подавати в відношенні до обовязуючих одиниць (1 кг., 1 м., 1 літра) або за штуки. Треба подавати ціни товарів, що є в крамниці й на виставі. Крімтого ціни мають бути унаглядненні на кождім роді товарів. Хто не буде придержуватися тих приписів, буде караний вязницею до 3 місяців і гривною до 10.000 зл.

В справі оподаткування адвокатських канцелярій веденних спільно кількома адвокатами в однім льокалі й на спільний рахунок Найвисший Адміністраційний Трибунал рішив, що така канцелярія творить один податковий предмет. Не можна її ділити під податковим оглядом на частини, що припадають на спільників.

Величаві „Обжинки" влаштувала філія „Сільського Господаря" в Ходорові. Обхід почався Службою Божою і посвяченням снопів та вінців. В 1 год. попол. вулицями Ходорова перейшов величавий похід представників централі „С. Г." і його філій, дітей в народних строях, жінок і мужчин. Похід закінчували вози й сільсько-господарські машини. Потім на площі виголошено кілька промов. Хори відспівали низку пісень. Молодь виконала відповідну інсценізацію. В ній представлено боротьбу нашого селянина з чужими спекулянтами.

Вивіз масла за границю виказує великий зріст. В першім півроці с. р. Польща вивезла 4.488 тон масла, коли в цілім 1935 р. вивезено всего 5532 тон. Найбільше масла вивозить Польща до Анґлії, бо 88 прц., до Німеччини 6.2 прц., решту в дрібних скількостях до інших европейських держав.

Вакаційні курси „Сполем". Союз польських споживчих кооператив „Сполем" уладив підчас ферій 13 вакаційних курсів. Участь в них взяло 325 осіб. З того видно, що польська кооперація добре розуміє вагу вакаційних курсів а працівники доцінюють їх. В нас відбувається щороку тільки один курс.

Як Жиди собі помагають. Від 1914 р. Жиди в Польщі одержали від Жидів з заграниці 27 міл. долярів. В самім 1935 р. Жиди дістали з Америки 1,040.000 долярів і з Анґлії 50.000 фунтів стерлінґів. Крімтого Жиди мають в Польщі безпроцентові кредитові каси. 1935 р. було їх 722 (в Варшаві 94, у Львові 65). Тепер їх майже два рази більше. Жиди дістають гроші не тільки з заграниці. Також богатші Жиди в Польщі складають датки на безпроцентові каси. Ті датки виносять пересічно 200.000 зл. річно.

Чеське правительство рішило здевальвувати чеську корону на 15 проц.

Отсі правительства заповіли, що в їх державах не буде девальвації: польське, югославянське, литовське, ромунське, альбанське.

Контролю цін споживчих товарів мають впровадити незабаром в Італії.

В Італії проголошено примусову позичку від усіх властителів недвижимостей з виїмком державних і релігійних установ.

БІРЖА

ҐРОШІ. Доляри амер. 5.32—5.29, дол. канадійські 5.28—5.31.

Німецька марка 1.26 — 1.30, фр. франци 24.80, шв. франки 122.44 — 121.60, фунти стерлінги 26.83 — 26.92, австр. шіллінги 99.00 — 98.00 чеські корони 19.70 — 20.10, ліри 34 36.

НАБІЛ. „Маслосоюз" повідомляє, що від дня 7. X. ц. р. кооперативом платить за:

1 кг. масла дес. без опакування	2.35 зол.
1 кг масла дес. експорт. з опакув.	2.40 „
1 л. молока	0.14 „
1 л. сметани	0.75 „
1 к. яєць	3.80 „

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 24 сот.

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 7. X. ц. р. платить своїм доставцям за 1 кг. живої ваги птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С." у Львові, (вул. Більчевського ч. 3):

Молоді кури І. кл.	0.85 зол.
Товщеві качки І. кл.	0.85 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

Іспитований дяк, Йосиф Штокало, вправний дірігент хорів, самітний, шукає посади. Адреса: Бережани, ул. Шевченка 30 (у п. Булика).

КІНА

МУЗА: Серця зі сталі.
ПАКС: Ґенералова дочка
СТИЛЕВЕ: Кенїґсмарк.

СТОМАТОЛЬОҐ-ДЕНТИСТ
Др. Ст. Дмоховський
Львів, Сикстуська 35.
Лябораторія дентистично-технічна.
ГОДИНИ ПРИЙНЯТЬ 9—12, 3—6

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ
О. ЛЕВИЦЬКА і С-ка
Львів, ул. Кордецького 51.
Тел. 60-04. ПКО. 503.881.
поручає власні вироби найкращої якости.
Пасту до взуття „Елеґант" терпент.
Пасту до підлоги „Французька маса'
Пасту до взуття „Елеґант" воскову
Віск комбінований до підлоги
Вазеліну до шкіри
Синку до білля
помадкову і коронову
Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську
Трутку на мухи

РІК ОСНУВАННЯ **1878.**

На осінний і зимовий сезон
КАПЕЛЮХИ ШАПКИ
поручає
Фірма **АНТІН КАФКА**
Львів, ул. Галицька ч. 4.
Ціни знижені! 3-? Вибір великий!

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 2/8 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Porto opłacono ryczałtem.

Рік XI. Львів, четвер, 15 жовтня 1936. Ч. 79 (978)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Городецких ч. 2.I. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

Ціна числа 20 с.

Конто П.Ш. Львів 505.796

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

Повінь лівих часописів у Польщі.

В послідних тижнях повстало на терені Польщі, головно на провінції, богато нових часописів. Се переважно тижневики. М. ін. також у Варшаві зголошено кільканацять нових часописів в правительственнім комісаріяті. В тім кілька щоденників. Коли орієнтуватися по особах зголошених видавців і редакторів, то се мають бути часописи лівого напряму.

Хочуть підпалити всі святині на цілім світі.

Голова совітських безбожників Ярославський заявив недавно м. ін.: Хочемо підпалити всі святині цілого світа! Наш атеїстичний рух стався величезною силою. Сей рух то найважніша галузь нашої клясової боротьби. Мусимо скріпити нашу безбожницьку акцію, бо вона підкопує фундаменти старого світа. Нехай слуги Бога всіх віроісповідань знають, що ніякий Бог, ніякий святий, ніяка молитва не спасе капіталістичного світа від згуби. (КАП).

Велике замішання в Мадриді.

Кореспонденти заграничних часописів звідомляють з Мадриду, що червоне правительство попало в повну безрадність і безголовя. Серед населення, також між робітниками, росте невдоволення. В Мадриді не стає вже й води. По ночах на вулицях столиці чути стріляннну. Червоні масово розстрілюють людей, що їх підозрівають у симпатіях до повстанців. Дисципліна серед червоних міліціянтів паде. З фронту надходять вісти про катастрофальне положення червоних. Повстанці йдуть вперед на всіх фронтах.

Міжнародний конґрес націоналістів.

В м. Осльо, столиці Норвеґії, відбувся міжнародний конґрес націоналістів. В нім взяли участь представники націоналістів: Австрії, Англії, Болгарії, Бельгії, Данії, Мадярщини, Німеччини, Норвеґії, Польщі, Франції, Швайцарії, Югославії, Злуч. Держав Північної Америки, Болівії й Полуд. Африки. Проводив Поль Жірард з Франції. Наради відбувалися в Нобліївському Інституті.

Ґіґантичні зброєння Італії.

В Римі відбулося засідання італійської ради міністрів. На нім Муссоліні здав звіт про військові приготування Італії. 1.200 фабрик виробляє воєнні матеріяли під доглядом окремого ґенерального комісаря. Декотрі фабрики працюють на три зміни. Рішено призначити 140 міліонів лір на будову нових летовищ здовж моря Адрійського і Тирренського, на Сицилії й Сардинії. Праця при летовищах зачнеться ще сего місяця. Число вихованків летунської академії подвоїлося. Рішено також збільшити персонал маринарки до 60.000 осіб. В корабельних варстатах викінчується кільканацять воєнних кораблів і суден. 30 баталіонів „чорних сорочок" призначено до кольоніяльної армії. На ті зброєння італійська рада міністрів ухвалила внутрішну позичку 8 міліярдів лір.

Велике напруження на Далекому Сході.

Агенція Райтера доносить з Токія: На манджурсько-совітськім кордоні скріплено військові станиці з обидвох сторін. Декуди противники віддалені від себе лиш на кількасот метрів. Рівночасно японська преса звідомляє, що Англія орґанізує протияпонський фронт з 9 держав, що ґарантували ненарушимість китайської території. На Дал. Сході скоро може дійти до вибуху.

Преміер Англії про значіння поетів.

На зїзді представників університетів всіх великобританських домінїй промовляв м. і. преміер Англії Болдвин. Світ привик думати, що державні мужі Англії се олицетворення реалізму. Тимчасом показалося, що преміер Англії — чистої води романтик. Він сказав ось що: „Образуйте більше поетів ніж техніків! Нпр. хеміків має світ досить, він уже повний їх, але хеміки не приносять щастя, тільки знищення. Давайте нам поетів, бо вони відбудують єдність і мир Европи. Розуміється, ті поети мусять бути свідомі історії люди, предвиджуючі, вливаючі найвисші надії в маси, накликуючі народи до метафізичної відповідальности перед Богом і історією, бо без того держави стануть просто купами інтересентів." — Хоч преміер Великої Британії приписує занадто великі впливи поетам, то все таки його думки про значіння поетів дуже цікаві й важні, особливо про значіння тих поетів, що мають свідомість історії й відповідальности перед Богом. Та кілько таких поетів можна зустріти?

Ціни збіжжа звишкують.

На неофіціяльній збіжевій біржі тенденція дуже сильна. Значна звишка цін зазначилася особливо для пшениці, жита й ячменю. За двірську пшеницю платили 24.50 зл. до 25 зл., за збірну пшеницю платили 17 до 17.50 зл., за пастівний ячмінь 19 зл., за інші роди ячменю до 22 зл. Звишкують також олійні насіння, особливо ріпак. За него платили 40 зл. Стручкові артикули без змін.

Світляні сиґнали у дентистів.

В Лондоні в однім дентистичнім заведенню примінили оригінальну систему світляних сиґналів. Ціль тих сиґналів уможливити тихе порозуміння з дентистом. Отже при дентистичнім фотелі вміщено табличку з ґузиками. Коли пацієнт відчує острий біль потискає перший ґузик і тоді запалюється червоне світло. Воно означає як звичайно: „стій!" Жовте світло значить: „позір!", зелене „спокій" і згоду на роботу. Показалося, що світляна сиґналізація впливає дуже добре на нервових пацієнтів і успокоює їх та влекшує працю дентистам.

Можете спокійно ЗАЛИШИТИ БЕЗ ОПІКИ СВОЄ МЕШКАННЯ, якщо Ви обезпечити собі від крадежі-влому домашне урядження в одинокому українському

Т-ВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА ч. 20.

З РИМУ

Послухання Папського Українського Семінаря ім. св. Йосафата в Римі у Св. Вітця.

Започаткування торжеств у 300-ліття смерти Митрополита Велямина Рутського.

Дня 28 вересня б. р. в літній резиденції в Кастель Гандольфі зволив Св. Отець приняти на торжественнім послуханні питомців Папського Українського Семінаря ім. св. Йосафата з приводу започаткування обходів тристаліття смерти великого Київського митрополита, Й. Велямина Рутського.

Монсіньор Йосиф Чезаріні, асесор Св. конґреґації для Сх. Церкви представив св. Вітцеві Настоятеліе і питомців семінаря. Хор семінаря відспівав псалом „Хваліте Бога". Св. Отець виразив признання за артистичне виведення композиції.

Опісля Мнср. Чезаріні відчитав привітне письмо з синівською чолобитнею та з просьбою о апостольське благословення. Мнср. Чезаріні представив св. Вітцеві радість Настоятелів і питомців, що можуть зібратися довкруги Намісника Христового в той час, коли серед українського народу зачинаються урочисті обходи тристаліття смерти великого київського митрополита Й. Велямина Рутського (ум. 5 лютого 1637), першого руського питомця, вихованого в Римі. Його, що був духовим провідником св. священомученика Йосафата так у справах чернечого життя як і в ревній і жертвенній його душпастирській праці, назвав Папа Урбан VIII „Титаном Унії й Атаназієм України". Велямин Рутський так глибоко відчув вплив римського духа, що проняв його ум і серце в часі побуту в Вічному Місті, що тужив за тим, щоб у Римі повстав український семінар, живе огнище розросту й надії українського духовенства.

Св. Отець Пій XI величаво й по-королівському виконав те бажання, вже вислухане його попередником, Папою Львом XIII. З Божого провидіння цей семінар так розвинувся, що вже тепер ввесь заповнений і стався замалий, — хоч який він великий, — супроти бажань Епископів висилати своїх здібніших питомців до Риму, щоб відітхнули в джерелі святих запахом католицької віри.

В болісні хвилини Еспанії, де католицька Церква переплачує кровю нових мучеників ненависть безбожних, що дійшла до неймовірних розмірів, „ми, що приходимо від тих, що за любов та оборону Риму не менших зазнали жертв і засвідчили віру силою тієї самої християнської крови", ми сьогодні уважні на слова Христового Намісника, злучені з Його молитвою до Цариці спокою, твердимо все, що Єдність є Царством Христовим у Христовім мирі.

Св. Отець заявив, що ці відвідини, ця присутність Його синів Йому особливіше милі, бо хочуть разом з Ним обходити память так славного імени, яким є митрополит Рутський. Цей ювілей не тільки видвигає такого великого й непобідженого борця за Унію, але також кидає в той сам час ясне світло на ті всі безчесленні ряди героїв, завдяки яким український нарід стався таким дорогим Христовому Намісникові. Рутський і його друг св. Й о с а ф а т зі своєю святістю, зі своєю апостольською ревністю та зі своїм римським духом були в серці Св. Вітця тоді, коли хотів, щоб у Римі повстав український семінар гідний цих великих імен, що про них богато лекше можна сказати, чим не були, ніж чим були. Вони нам вказують, як сповняти обовязки свойого стану, як відповідати ласкам одержаним від Небесного Отця, як відповісти призначеному апостольському покликанню... Семінар-же, що будовано його під Його особистим доглядом, сьогодні радує серце св. Вітця, коли Св. Отець довідується, як дійсно з Божого Провидіння той семінар збільшається, що кажеться у св. Письмі: „щоб наповнився мій дім". Святіший Отець бажає, щоб побут питомців у Римі не був тільки приготуванням до священства, але також школою в л а с н о г о у д о с к о н а л е н н я й освячення, що ним найбільше відділовується на душі.

Вкінці Св. Отець уділив апостольського благословення для присутних і для їх родин, що чим дальше тим Йому дорощі; благословив особливіше їх Епископів, науку, що є річю святою за словами св. Письма: „тому, що ви відкинули науку, відкидаю і вас", праці над усовершенням душ, Настоятелів і Вихованників семінаря. В. Д.

Інтервю Преосв. Бучка

Як його сфабриковано а як воно виглядало по правді.

Жидівський часопис „Хвіля" в ч. 6.285 помістив інтервю свого співробітника п. Шпунда з Преосв. І. Бучком. Показалося, що п. Шпунд передав ту розмову невірно й дещо просто перекрутив. Тому що редакція „Хвілі" не уважала за відповідне спростувати інтервю написане п. Шпундом, Преосвященний оповістив в українській щоденній пресі виясненння в справі тої розмови.

Преосв. Бучко пише м. ін.:

14. IX. с. р. прийшли до мене п. Шпунд і п. Шварц, абсольвент рабінатської школи. Головним предметом нашої розмови був антисемітизм і його причини. Я заявив цілком отверто, що головну причину до зросту антисемітизму дають самі Жиди своєю розкладовою роботою в світі; останними часами виявилася недвозначна провідна роля Жидів у пропаґанді комунізму й інших лівих течій і в нашім краю і всюди в світі. Пан Ш. у „Хвілі" вложив у мої уста слова, немов би се були злосливі небилиці, розсівані з легко проглядною цілю. Я заявив тільки, що не посуджую поголовно всіх Жидів в симпатії до комунізму. В справі оминання жидівських крамниць заявив я, що клич „свій до свого" се не антисемітизм. Організація нашого економічного життя подиктована вимогами самооборони.

Про те, як душпастир повинен зареаґувати на антисемітизм, п. Ш. взагалі не питав, бо на таке питання бувби не дістав ніякої відповіди. Чейже катол. епископ не може давати поучення для душпастирів через жидівський часопис, бо церковна Єрархія має на те свої органи. Осуджуючи брутальний антисемітизм я ужив вислову, що такий антисемітизм се антихристіянізм. Решта в тій справі се власна фантазія п. Ш-а.

Про напади на Жидів по селах я сказав, що їх причиною буває часто жидівська нахабність і нетерпимість як також поширювання Жидами комуністичної пропаґанди між нашим народом. Щодо моєї симпатії до Жидів сказав я, що вона походить з християнської любови ближнього. Рішуче заперечую, немов би я мав сказати, що жидівський нарід вибраний Богом для поучування світа. На привіти Жидів у єврейській мові відповідаю їм по єврейськи, бажаючи всім Жидам, щоб вони пізнали Христа й увірили в Нього. Щодо Талмуду відповів я отверто, що не можу висловитися про нього корисно, знаючи про те, що в Талмуді є місця, які противляться навіть природній, не то обявленій стиці. Не говорив я про якісь заслуги Жидів, за які належаласяб їм вдячність від людства.

Я висловився, що новопоганство й палення біблії старого завіту компромітують гітлеризм. Всеж таки видно, що те все вже минулося, коли нім. катол. Епископат погодився з гітлеризмом. Отже додаток п. Ш. про палення найвизначніших нім. письменників не вийшов з моїх уст.

Не вжив я звороту, що „Жиди поборюють аберрацію націоналізму". Я згадав про пророцтво св. Павла, що Жиди навернуться на християнство і будуть спасенні.

Одна одинока відповідь, віддана вірно п. Ш., се відповідь у справі виступів кардиналів Фавльгабера й Інніцера.

В справі ритуального зарізу сказав я, що він не має узасаднення в біблії. Дивно, що ведеться акція в обороні звірят, а не чути про якусь спеціяльну акцію в обороні людей, яких большевики винищують міліонами.

Признав я за слушні змагання Жидів до створення своєї держави. Я зробив застереження щодо Палестини. До неї Жиди, доки не є християнами, не маліб права з огляду на святі місця, дорогі серцю кождого християнина.

Я бажав Жидам з новим роком миру, але сказав також, що той мир можливий тільки тоді, коли Жиди впадуть до стіп Христа та признають Його своїм Месією, обіцяним пророками.

Всі річи немилі Жидам п. Ш. покрив мовчанкою і тому не вважав відповідним дати мені текст інтервю до узгідненя перед напечатанням. Я зжахнувся побачивши моє-немоє інтервю в такій формі в „Хвілі" з 17. IX. с. р.

На другий день, 18. IX., зявився у мене товариш п. Ш. п. Шварц, признав, що інтервю передано невірно й запевнив мене, що редакція „Хвілі" пришле п. Шпунда до мене в цілі приготування спростування. П. Шпунд прийшов до мене аж 24. IX. і заклинався на життя своєї маленької дитини, що він зробив те все в добрій вірі. Стверджую, що п. Шпунд і п. Шварц признали, що справді майже всі уступи невірні. П. Шпунд обіцяв прислати мені до узгіднення текст т. зв. простуючого інтервю. Прислав мені його на другий день. Та я не міг погодитися на нього, бо він простував тільки деякі місця нашої розмови, зате п. Ш. не мав відваги признатися прилюдно до фабрикації інтервю хочби тільки в добрій вірі. В листі до п. Шпунда я написав, що не посуджую його в злій волі. Я знаю, що є люди, які послугуються неправдою і вмовляють в себе без рефлексій, немовби се була чиста правда. Нині мушу заявити, що п. Шпунд постарався про те, щоб я скоро позбувся тої ілюзії дотично його особи. Я довідався, що п Ш. використав у Хвілі" з 29. IX с. р. уривки мого листа, писаного до нього, для полеміки з немилими йому часописами в цій справі, а не дає ніякого знаку про те, що він думає зробити, щоб спростувати сфабриковане ним інтервю.

Вкінці відкидаю злобний закид деяких націоналістичних польських часописів, немовби я своїм інтервю бажав шукати в жидівськім народі політичних союзників для української національної меншости в Польщі.

Українська захоронка

потребує помочі на зиму.

Дня 10 с. м. в салі Української Захоронки у Львові, вул. Руська 3 в подвірю, відбулася пресова конференція. В ній взяли участь: виділ Захоронки під проводом пані Ракової і представники української преси. Сих послідних, на жаль, прибуло тільки 5 (Нова Зоря, Мета, Діло, Новий Час і Українські Вісти). Нарада назначена на год. 6 зачалася з півгодинним опізненням. За той час розглядаємося в помешканні. Воно складається з двох кімнат і кухні. В них чистенько, на стінах образи. На входовій стіні портрети офіціяльних осіб: президента РП і марш. Пілсудского, над ними польський державний орел, на лівій образ: якісь цвіти, напроти дверей образ представляє льва, що пнеться по скалі вгору, на правій стіні портрет Шевченка. Під ним портрет Софії Русової. Йду до другої кімнати (вона в формі нижі) і дивлюся, чи нема де якого святого. Є! На правій стіні образ ангела хоронителя з дитиною а під тим малесенький образець Матері Божої. Пів до семої пані Ракова отворила нараду і подала коротко її ціль. Зближається зима. Захоронка має коло 400 наших дітей в 9 осередках у Львові. Крім того захоронка веде у Львові дві харчівні для бідної шкільної молоді. Харчіння на жовківськім передмістю видає денно 180 обідів, на городецькім 250 обідів. На все те треба грошей. В 1935/36 р. захоронка видала 56.000 зл. Обіди в обох харчівнях коштували поверх 13.000 зл. Тепер під зиму управа захоронки бажає дати найбіднішим дітям якусь одежину. Крім того треба закупити бульби, капусти, вугля. Щоб роздобути гроші, управа захоронки підготовляє кілька імпрез. Перша з них відбудеться в неділю 18 с. м. в українській академічній гімназії при вул. Сопіги. Се буде т. зв. ярмарок. Він триватиме від 2 год. по полудни до 8 год. вечер. Наші люди не розуміють ще добре цілі такого ярмарку. Думають, що то діточа забава. Ні. Се буде правдивий торг. Пані повинні прийти як на ринок і покупити собі все, чого потребують на понеділок. Там будуть всякі споживні артикули. Захоронка сподіється доходу з тої імпрези, оскільки пані купуватимуть. Пізніше будуть ще інші гарні і цікаві імпрези. — Після того пані Ракова приймала чаєм журналістів і присутних пань..

Японська жертвенність

На утворення катедри катол. релігії в університеті в м. Кіото в Японії жертвував один богатий Японець 50.000 єн. Досі була в тім університеті тільки катедра релігії Будди.

Лікарський фейлетонік.

Про перестуду

Перестуда се вступ до ріжних недуг як віддихового апарату, нирок, мочевого міхура й навіть жолудка. Чомуж людський організм звичайно занедужує по перестуді? Отже тому, що ослаблюється його відпорність на вплив бактерій, що вже є в його нутрі. Нема майже чоловіка, що не мавби в віддихових дорогах бактерій сухіт, грипи чи запалення легенів. Щоби встерегтися від перестуди, треба вміло одягатися, залежно від температури окруження й умовин атмосфери. В разі перестуди треба конечно напитися якогось горячого пливу, пр. чаю; добре тоді додати дещо алькоголю, пр. руму, горівки, й тепло вкритися, передовсім ноги і груди. Особливо слід стерегтися перестуди по відбутій недузі, пр. грипі. Се булоб дуже небезпечне. По грипі належить конечно коло 2 тижні пересидіти в теплій хаті. Тільки в полудневих годинах можна виходити на прохід. Тай тоді треба добре одягнутися. („М. Д.").

ОГЛЯД ПРЕСИ

Право до Волині

(З розважань польського державника).

„Новий Час" в ч. 229 пише:

Гарна, прекрасна Волинь — безмежна й таємнича. Країна з подавляючою більшістю українського населення, з невмірущими традиціями старої української державности, з постатями Романа Великого, Василька Романовича, Володимира Васильковича в історичних спогадах. Країна Константина Острожського й Гальшки з Острога. Володимир Волинський з Успенським собором Мстислава, Зимно з каплицею Володимира Великого, Луцьк з замком Любарта, Кремянець з традицією Кривоноса, Дермань з середньовічним монастирем, Острог з чарівним ренесансовим замком і византійсько-готицькою церквою.

Частина Волині на основі рижського трактату залишилася в межах Польщі.

Польський журналіст з табору „молодих" п. Ксавери Прушиньский пишучи в останніх „Вядомосьцях Літерацкіх" (ч. 43 з 11 ц. м.) про „Право до Волині", говорить на початку своєї статті: „Титулом, на якому польська держава сперла свої претенсії до тих земель, не була як у випадку Шлеська, величезна більшість, не була, як у випадку Поморя, конечність доступу до Балтику, але... польськість культури того краю."

Можнаб посперечатися з паном Прушиньским щодо польськости волинської культури в цілому, можнаб не бачити її поза тереном забудувань кремянецького ліцею, але не в тому справа. Якби тим з тою польськістю не було, вона належить до історії. Сам пан Прушиньский бачить це й мусить це признати. Традиція кремянецького ліцею зперед віку й цивілізаційна акція польського уряду з перших літ відзискання Волині для нової Польщі — це вже нині історія. Тимчасом ділають на Волині інші сили, яким Польща — не має що протиставити...

„Волинського селянина пробудила з вікового сну, як міцкевичівського зубра, світова війна. Війна потрясла напливом нових людей і нових подій: емігранти, розпряження великої держави, двократний перемарш большевиків, вид українських мазепинок на головах військ зі Східньої Галичини, все те зробило своє."

Колиж прийшла Польща й почала свій цивілізаційний наступ, заломилася на самих початках: „Процес ширення культури на Волині був процесом, що не міг мати масового характеру."

Польща хотіла й далі хоче вести його під прапором денаціоналізації, а тимчасом: „Там, де кілька мільонову масу населення за кілька літ підтягнено до вершин вселюдної школи, комасації, молочарських кооператив, могла маса ввійти в нові пороги, говорячи своєю старою, власною мовою. Там рівнобіжно з підйомом культури мусіла виступити національна справа. На Волині була нею українська справа."

Польща попробувала цю справу злегковажити. Вона: „взяла (волинського пастуха) Родіона до школи, навчила річей пожиточних і зовсім зайвих і назад випустила на луг. Польська держава скомасувала села довкола Дерманя, поселила селян у нових хатах і на нових ґрунтах. Але тепер повинен був прийти хтось інший, щоб показати Родіонові не як, але що читати й які користи витягнути з цього читання. Як господарити, як використати комасацію, хтось, що заложивши кооперативу, він її й здобувби довіря села. Це було завдання дуже трудне й невдячне. Вимагало розмірно невеликого знання, але самопожертви."

Пан Прушиньский вважає, що в інтересі польщини на Волині повинен був узятися за цю тяжку й невдячну працю польський інтелігент.

„Але, на його превеликий жаль, життєвим учителем людей зпід Дерманя став молодий чоловік зпід Львова, галицький Українець. Зрештою він мав над Поляком ту перевагу, що був тому народові куди ближчий. Як і він був селянським сином, говорив мовою дуже мало відмінною, почувався до спільноти. Розкривав перед волинським селянином нові обрії національного життя, нові, невідомі, величаві... Будував йому основу українського життя, кооперації, політичного й культурного життя." Почався рух могутній, стихійний:

„Це правда, що розвиток кооперації Волині був у тих часах однаково наглий, як своїми розмірами й економічною зразковістю імпонуючий. Було ясне, що це нове право культури, протиставлене давньому, польському праву."

„Польська держава не могла протиставити тому напрямкові і напливові іншого, рівного йому інтенціями й цілями напливу."

Тому не найшли іншого виходу як репресії на українське шкільництво, кооперацію.

„Але польська держава не завважила двох інших дуже важних річей: того, що українське життя Волині може поплисти або легальним руслом кооперації, політичного віча, національної школи, або вирватися в підскірні струї, що глибоко жолоблять землю..."

Не передбачила того й повернуло пробуджене українське життя в русла зовсім для неї небажані. Не знала вона, що „коли нема можливости змінити кількох мільонів волинських Українців на Поляків, то залишається нерішеним питання, яким буде той волинський тип Українця, котрий щойно народжується."

Вузька й короткозора політика. Польські патріоти думали про те, щоб перемалювати національний кольор волинського Українця, не думали про те, щоб його соціяльний світогляд був по можности протинаставом світогляду його земляка зпоза польсько-большевицького кордону. Не диво, що прийшло до заломання. І на перших буквах західньої цивілізаційної азбуки, як школа й комасація, покінчилося.

„Розгонові колеса зупинила на місці та сама рука, що пустила їх у рух. Заскреготіли глухоломані триби..."

Пан Прушиньский їздив по Волині й бачив, які сліди залишила по собі та короткотривала, але якаж органічна праця української кооперації:

„Кооперативи в Костополю вже сьогодні нема, зникла, як ціла мережа масло-союзних кооператив, як зникли українські школи, залишаючи тільки лекції української мови, якої вчать учителі з... Познанщини. Молоком у Костополі гандлює знову жидівський молочар, давній дворський пахтяр. Все вернулося до старого, але баньки, що їх розставляють селяни по дорогах, цілком нестережені, залишилися, як слід тої культурної роботи, яку започаткувала на Волині українська кооперація."

„Маслосоюз" навчив волинських селян не тільки мити баньки на молоко, але опаджувати час і залишати їх при дорогах, куди проїздитиме відпоручник кооперативи. Сьогодні з науки „Маслосоюзу" користає жидівський пахтяр з Костополя...

На думку п. Прушиньского Польща вже втратила своє право до Волині з титулу своєї культури. А чейже: „Такий гарний той Кремянець, стілько ми в нього вложили віками і такий він нашому серцю глибоко близький. Такби хотілось, аби ми тут дальше були культурно тим, що ніякої культури не ломить, кожду приносить і поширює, такби хотілося... мати право до Волині..."

Чи до тих щирих виливів і зітхань польського патріота-державника маємо ще що додати від себе? Все одно, ні слова п. Прушиньского, ні тим менше наші коментарі до них і так не навчать нічого тих, яких не навчила історія...

Українці в Басарабії

В 229 ч. „Діла" помістив редактор „Неділі" п. Роман Голіян п. з. „Басарабія — забута країна" цікаві враження зі своєї подорожі по Басарабії. Виймаємо з тих вражінь уступ про тамошних Українців:

А тепер про українське населення Басарабії.

Враження?

Сумне. Є тої маси понад 600 тисяч, але тільки етнографічної маси. Національна свідомість мінімальна, зате племінний інстинкт великий. І це нас ще рятує і дає вигляди.

Відвідую Шабо. Велике село між Акерманом і Бугазами, 6 тисяч мешканців. На басарабську міру — належить до свідоміших. Центр праці заслуженого патріота і письменника, б. посла до ромунського парляменту, Ілька Гаврилюка. Пів села Українці, друга половина — кольоністи Німці та Французи. І Німці і Французи говорять також по українськи, зате ніодин Українець не говорить по німецьки чи по французьки. Найкращі господарства і виноградники — німецькі, гірші французькі, найгірші — українські.

П. Гаврилюк показує мені гарний „Народній Дім", громадську бібліотеку, де крім обовязкових ромунських книжок є ще й російський та український відділ.

— Які книжки найбільше читають? — питаю.

— Російські.

— А українські?

— Менше. Українська книжка вимагає все ще пропаганди. Але з кождим роком є поступ.

— А хто читає ромунські книжки?

Переважно шкільна молодь. Відділ ромунських книжок обовязковий у кождій сільській бібліотеці.

Згодом знайомить мене п. Гаврилюк зі своїми співробітниками у громадській праці, пп. Тараненком, М. Щербиною, Русниченком, Кубієм, Сіденком, Сомненком та ін.

Говоримо на всі можливі теми. Очевидно в першу чергу про українські справи. В моїх нових знайомих велике зацікавлення Галичиною, Волинею. П. Гаврилюк аж горить:

— Львів! Моя мрія бути у Львові. Ніколи в житті я ще там не був. Так хотілосьби надихатися вашої сили. Не знаю, чи ви собі там узмістовлюєте, що всі наші думки переставлені тепер з Киева на Львів?...

Розмова переходить на льокальні відносини.

— Яка національна свідомість у вас? — питаю.

— З цим тяжко. Невимовно тяжко. Вже 15 літ працюю над цією масою, інші мені помагають, а проте йде, як з каменя.

— Ну, всеж таки. Ось напр. тут у Шабо. Скільки маєте свідомих Українців?

Мій співрозмовець призадумується. І по хвилині:

— Буде яких сто людей.

— Сто людей на три тисячі! Фатально.

— Було ще фатальніше.

— І які причини?

— Ріжні. В першу чергу старі російські впливи. Не забувайте, що Басарабія була за царських часів доменою московської чорносотенщини. Не дівде, але саме у столиці Басарабії, в Кишиніві, був осідок Пуришкевича, Крупенських, Маркових. Правда, басарабський селянин, з природи незвичайно повільний, не переймався зовсім гаслами великоросійського шовінізму, але дихав його атмосферою. Він знав одне: йому було добре з руською номенклятурою, вигідно і сито в тіні „двухглавого орла". А нині? Він почуває себе громадянином другої кляси. Українство?... Що йому дасть українство? Поправить його матеріяльний стан? Навпаки. Принесе йому лише неприємности і нові ускладнення. Українство в місцевих умовинах — це ідея. Для ідеї не має зрозуміння басарабський селянин. Йому треба цю Україну показати. Показати силу. Реальну. От, якби так готове „українське государство"! Своє „государство". Тоді пішовби без надуми, бо племінна солідарність у нашого селянина величезна.

— А молодь?

— Молодь ходить до ромунської школи. До 1920 р. було в Басарабії 200 українських шкіл, нині нема ніодної, хоч напр. Німці мають свої школи. Але всеж таки найкращі успіхи праці з молодю. Вона не тямить старих часів, а в нових не находить ніякої, ні матеріяльної, ні моральної атракції. Знаєте, якими засобами працюємо. Сценою. Даємо українські театральні вистави. Це єдиний спосіб згуртувати довкола себе активніший елемент і викликати водночас зацікавлення старших. Щороку даємо кількадесять вистав. На наших виставах саля тріщить, на французьких і ромунських — порожня. Зате на німецьких краще. Вони тримаються завжди культурно.

Вертаюся до Акерману нанятою селянською фірою. Візник — дядько, років під пятьдесять. Повільно ладить сидження.

— Ви Українець? — питаю.

— Я руський — відповідає знехоча.

— Значить, кацап.

— Який там кацап? Хахол.

Отже Українець? Всі хахли — Українці.

— Ну, так, Українець. А ви, пане, звідки будете?

— З Галичини.

— А де то тая Галічина?

— Хіба не знаєте „Галіції"? Город Львов?... — пояснюю вже з московською номенклятурою.

Дядько оживився.

— А Львов! Знаю. Австрія. Я був у Львові. Во время войни... Добрий у вас народ. І починає вичислювати місцевости, села, де стояв на квартирі. Броди, Красне...

— А люди в нас — кажу — такі самі, як ви, Українці. Чи ви знаєте, скільки нас, Українців, у світі?...

І починаю йому пояснювати розміщення нашого народу. Хочу добитися зрозуміння.

А він:

— Да всякий народ у світі бивает...

— — — — — — — —

Поїхали.

На землю клались вечірні сутінки. Повіяло холодом від Дністра і запахом садків. Рівненька дорога і степ... На небо викотився місяць.

„Да. Всякий народ у світі бивает"... — думав я.

Не їдьте до Варшави!

„Курієр Поранни" пише м. ін.: Шкільні власти видали управителям шкіл на провінції припоручення організувати прогульки молоді на металеву виставу до Варшави. Такий обіжник пішов по всіх містах і селах і зачався наїзд дітей на столицю.

Зачали прибувати сотки, тисячі, щодня по кілька потягів, без приготованих кватир, без порозуміння з Варшавою. Діти дослівно опинилися на бруку разом зі своїми провідниками, що були в розпуці. З негайною енергійною помічю поспішив, несвідомий таємничого обіжника і непригтований на масовий наїзд Союз Туристичної Пропаганди м. Варшави. Зачали приміщувати напливаючих постійно тисячами дітей. в театральних салях, змінених на нічлігові доми, в бюрових льокалях, напихати їх як було можна. Рівночасно зачали слати в світ розпучливі візвання: — Не приїзджайте до Варшави, бо вона вас приняти не може! Когож то винити за ту подію незмірно прикру і компромітуючу Варшаву? Чи шкільні власти, котрі якби не знали мешканевих умовин у Варшаві і не постарались перед висланням обіжника запевнити дітям відповідне приміщення? Чи Союз Туристичної Пропаганди?...

Чи у Вас вже основана читальня „Скали"?

Під ідолом імперії

„Всеросійська Фашистівська Партія".

(З політичного руху московської еміґрації).

В 1935 році московський ґенерал Денікін, так добре памятний у нашій історії з років 1919—1920, написав статтю про обовязок „російських патріотів" піддержувати большевицький уряд на випадок війни. Та справа повинна була викликати велике зацікавлення серед Українців. Та, наскільки тепер собі пригадуємо, такого зацікавлення нею не було. Се явище саме по собі було дуже цікаве, як абсурдальне: царський ґенерал виступив у характері союзника большевиків! Шукаючи за причинами такого виступу царського ґенерала, находимо її таки в його згаданій статті. Большевики, писав він у ній, всетаки з б-е-р е г л и ц і л і с т ь і м п е р і ї й се їх велика заслуга в історії Росії. Вони вміли здавити сепаратистичні рухи, як український, білоруський, донський, сибірський, кавказьких країв і т. п. Тому в обороні цілости імперії треба їх піддержати, щоб сепаратизми не віджили, коли Московщина ослабиться внутрішньою політичною боротьбою.

Стаття Денікіна (як знаємо з еміґрантських кругів — сам Денікін мало популярний в еміґраційних колах) цінна для нас головно з двох причин. По-перше вона відкриває моральну деґенерацію всеросійської імперської ідеї. Московські імперіялісти стратили вже, видко, всяке почуття моральности й слушности імперської ідеї, коли годяться на те, щоби їх виручили в праці — большевики. Імперія стає і д о л о м, для котрого можна принести в жертву все: культуру, традицію і — віру, ту саму православну віру, що для Москалів була моральним фундаментом імперського розмаху, що створила ідею „третього Риму" [1]) — Москви а притягала (й досі ще подекуди притягає) наших малоросів, „росіян" і всяку іншу морально слабу й національно слабохарактерну братію до „російської" ідеї. По-друге, вона вказує, що ті псевдо-автономії й гумористичні „державности", що їх натворили большевики для своїх чужородних націй-невільників, цілком нічого не дають тим націям, але цементують „імперію". І ще одно: стаття ґенерала Денікіна вказує, що большевики таки продовжують політику Петра І-го — очевидно, тай не лише політику, бо щодо релігії нпр., то відомо, що Петро не дуже її шанував.

Та, як вище сказано, Денікін не має великої популярности серед московських (і помосковщених) кругів. Зате є серед еміґрації ґрупа, що називає себе „Всеросійською Фашистівською Партією". Ся ґрупа виразно навязує до традиції царської Росії, але також до православя. Немає в ній нотки поганських, що чується в деяких націоналістичних рухах, чи радше — в частинах усіх націоналістичних рухів (головно їх ідеольоґії). Приглянемося ближче сьому рухові московських фашистів і його ідеольоґії.

Почався він у своїй орґанізованій формі в Х а р б і н і в 1931 році — отже тепер має за собою пять літ орґанізаційної праці. Як можемо бачити з ідеольоґічних брошурок і журналів сеї партії [2]), означає вона явище основної европеїзації московського життя — і то европеїзації не старого типу, що часом переходила в гостру критику Европи. На сім місці пригадується думка Липинського про европеїзовану хліборобську Московщину. Ідеольоґ українського монархізму думав, що експанзивна, імперська й імперіялістична Росія, що поневолила Україну, стала такою якраз тому, що вона орґанізована на азійський зразок, по охльократичній засаді (панування над незорґанізованою юрбою). Як довго Росія орґанізована тим способом, вона не може бути союзницею хліборобської, европейської, клясократичної (суспільність поділена орґанічно — на продукуючі кляси, зєднані варстатом праці) України. Якщо в Московщині зорґанізується хліборобська держава, себто Московщина зевропеїзується, тоді можливий „союз трьох Русей" (Україна, Московщина й Білорусь) — і самостійність України. [3])

Невже справді ВФП (Всерос. Фаш. Партія) заповідає таку европеїзацію? На се, на жаль, мусимо дати заперечуючу відповідь.

ВФП цілком наслідує зразки італійські: отже говориться про корпоративний устрій, про свободу в фашистівськім розумінні, про те, що „особистість (індивідуальність) се двигун історії", про боротьбу з большевизмом, не цураючись інтервенційної війни (за природних союзників уважається Японію й Німеччину). Кличем орґанізації є: „Богъ, нація, трудъ!" Се підкреслює релігійний момент у її основі. З того боку дуже цікаво, що фашизм (італійський) і ґітлєризм названі „напів поганськими" й зазначено, що в них переважають поганські елєменти в ідеольоґії (нпр. Розенберґ). Дальший рис — гострий протижидівський настрій, дуже ярко й безоглядно підкреслюваний у всіх виданнях. Врешті сама емблєма: царський двоголовий орел і під ним ромб, що містить у собі с в а с т и к у. Все це вказує на те, звідки черпані зразки для орґанізації: з націоналістичної Европи. Та не знаємо, оскільки згармонізований сей рух з національною психікою Москалів.

Люди, що творять ту ідеольоґію, виглядають по прізвищах корінними Москалями. Не знаємо лише, з якого середовища виходять ідеольоґи того руху: з інтеліґентського чи хліборобського. Лише в однім випадку можемо про се сказати— а саме в відношенні до поетки, що перенята тим рухом, з сильним захопленням ґітлеризмом. Се Катерина Т ю р п і к о в а, дочка московського селянина-хлібороба — й хліборобсько-сільські картини відбилися сильним ехом у її творчості. Вона талановита поетка, з великою легкістю віршування; в її поезії, крім рефлєксійної й особистої лірики, дуже сильні політичні тони. [4]) Та крім неї про інших не можемо покищо сказати, хто вони по походженні.

Оскільки йде про концепцію Липинського, то ВФП се не партнер-кандидат до союзу з відродженою Україною. Правда, є в ідеольоґії ВФП цілком розумні засади. „Не желай зла и не ищи уничтоженія и насильственнаго растворенія других народов, но признавай их

[1]) Докладніше кажучи, ідею „третього Риму" подарували Москві грецькі прошаки, що по здобуттю Візантії Турками приїздили в Москву просити милостині. — Гл. В. Соловьева „Національный вопросъ въ Россіи". — Ред. „Н. Зорі".

[2]) В наших руках отсі брошури: С. Н. Большакова й В. В. Кабардина „Фашизм и религія" (1936), Кабардина й Г. В. Тараданова „Личность, нація и національное государство в фашистском движеніи" (1936) і К. В. Родзаєвського „Задачи Россійскаго Фашистскаго Движенія" (1936). Крім того доводилося нам бачити журнали „Нація" и „Луч Азіи" та часопис „Наш Путь". Усі сі видання виходять в Харбіні.

[3]) В. Липинський, Листи до братів-хліборобів, с. 173—174.

[4]) Про її поезії появилося вже кілька рецензій, нпр. В. М. у львівськім „Очагу" (1936, ч. IV, с. 20), харбінськім „Лучъ Азіи", (1936, VIII, стор. 24), львівськім „Воскресеніи" (1936, ч. 4) й ін.

ОЛЕКСАНДЕР УБИШ

ТАНАС ГОРЛАЧ

Оповідання з життя передостанніх власників Угнова і їх служби.)*

Містечко Угнів в минулому — типове приватне шляхотське містечко, льоковане на магдебурськім праві. Від переміни з села в р. 1462 аж до половини 19 століття мало воно свойого пана, властителя. На підставі льокаційного привілею „міщани і мешканці перед своїм війтом, котрий в той час буде, а війт, колиб у виконуванню справедливости був недбалий або лінивий, перед Сигізмундом Хорунжим, зглядно законними наслідниками відповідати мали на всі скарги і то не інакше, як по свойому, німецькому праву."

Відношення міщан до війта і війта до пана в ріжних століттях було ріжне. Але вплив панів власників міста був дуже великий до року 1772. По тім щораз меншав, аж вкінци панів зовсім не стало.

Передостанніми власниками Угнова були пани Романовські, — батько й син, що прогуляли і прополювали колишне богате dominium Uhnów — панство Угнів, ґрунти розпродали жадним варстату праці угнівським міщанам, а ґроші пустили. Прикінці вся земля угнівського панства опинилася в руках працьовитого угнівського міщаиства; пропінацію викупив край, господарські будинки викупили Жиди. По угнівських панах осталися лише леґенди, оповідання.

[*]) Отсим зачинаємо містити дуже цікаве оповідання Олександра Холеви У б и ш а, в перекладі Степана Б о ж и к а, з життя давних панів і їх служби. Воно особливо актуальне тепер, коли переводять ліквідацію великої посілости. — Оповідання се має також гарне моральне значіння, що природно з нього випливає. — Ред. „Н. Зорі".

Частину оповідань про життя-буття передостанніх власників Угнова, Романовських, вібрав Олександер Холева Убиш, колишний власник села Остобіжа коло Угнова, вложив їх в уста старого слуги Романовського сліпого діда Танаса Горлача і під заголовком „Танас" напечатав у ловецькій ґазеті „Łowiec" в році 1884.

Ті цікаві оповідання даємо тепер в українськім перекладі. Олександер Холєва Убиш уродився в Остобужі коло Угнова в 1832 р. Він написав богато подібних оповідань по польськи. В р. 1863 брав активну участь в польському визвольному повстанні проти Росії. Помер у Львові 11 вересня 1890 р. і похований на Личаківськім цвинтарі.

Степан Божик.

І. На празднику в Угнові.

Був празник в Угнові. В Угнові? Щож це за Угнів? Містечко, навіть славне — з ковбас, що продавалися колись львовянам на святоюрськім ярмарку, і з селянської обуви. Виробами одних і других займалися колись многі славетні міщани Угнова. Але Угнів був передовсім селищем многих шевців, що їздили по цілім краю зі своїми виробами.

Празники, як відомо, відграють неостанню ролю в житті нашого народа. А коли ще в якійсь церкві є й чудотворна ікона, то стягаються до неї юрби селян здалека, а за ними жебрущі з найдальших сторін.

Перед літами, перебуваючи якийсь час в сусідстві цього містечка, потягнув і я на празник до нього головно длятого, щоб приглянутися народним і жебрацьким типам, що в сути річи часто бувають дуже ориґінальні й цікаві.

Характеристична сторона празника читачеви певно докладно знана. Тисячеголосний гомін прочан, голосні торги перекупнів з ріжним товаром, а найголосніші старечі причитування до „працівників", то є хлопів і побожні співи в супроводі ліри.

Замішавшися між ту юрбу я розпочав перегляд жебраків, що сиділи рядом наоколо церковного паркану. Праця то була мозольна і не дуже вдячна, бо серед сотні скігливих, дідівських голосів ледви один живіше вдарив в моє ухо, гейби Єрихонська труба, піснею видобутою з могутних грудей: „Святий Николаю, великий чудотворче!..." Хто був ближше, задрижав цілим тілом, навіть лірники замовкли, неначе рохкаючі жаби на відгомін грому.

Почувши цей грімкий голос, побіг я, щоб побачити співака з таким ґрімким басом.

В самих майже воротах, що ведуть на цвинтар, сидів жебрак, одягнений у бого, але в дуже чистій „мандині" (верхній одяг з грубого білого полотна, шитий східним татарським кроєм). Біла по пояс борода, біле довге волосся спливало йому на рамена. Обличча сильно опалене, дивно відбивалося від білого строю і білого як сніг волосся бороди й голови. Не був високий ані дуже плечистий, але по широких грудях і жилястім,

право на существованіе, как и свое собственное, живи и жить давай другим, в свободном соревнованіи сопрягая свои усилія", говорить Кабардін („Фашизм и релігія", с. 17) цілком розумно. Але Тараданов („Личность, нація...", с. 19) уже говорить інакше, та ще й підчеркує отсі слова: „Русскіе фашисты под русской націей понимают не только одних великороссов, малороссов и бѣлоруссов, но и всѣ элементы населенія Росіи, в которых соединены общей исторической судьбой (читай: територіяльною близькістю до заборчої Москви! Т. К.) с основными частями русской націи". Значить, Українці числяться до основної части „русскої" нації! Вторує тим нелим апетитам „русских фашистів" із Харбіна й вище згадана К. Тюрнікова, що звертається з таким віршом до галицьких москвофілів:

Борцамъ за православіе
Братьямъ Карпаторossамъ

Невдалекѣ, въ Руси Карпатской,
Гдѣ воли ширь и цѣпи горь,
Живетъ народъ, памъ милый, братскій,
Онъ вѣрный другъ нашъ съ давнихъ поръ.

Къ Руси Великой онъ стремится,
Чтобъ воедино слиться съ ней —
И знаю — онъ соединится
Съ Россіей — матерью своей.

Хранитъ онъ древніе завѣты,
Стремится бодро все впередъ,
И чтитъ священные обѣты
И свѣтъ въ душѣ своей несетъ.

И Православіе Святое
Восторжествуетъ всюду тамъ,
И время смутное и злое
Лишь сномъ казаться будетъ намъ.

И слава, честь борцамъ за Вѣру,
Во имя истины святой,
Служа всю жизнь Христову дѣлу,
Вы просвѣтили край родной![5])

Отже гльорифікація апостатів, що в консеквенції „просвітили" наш край большевизуючими „Русским Голосом" та „Землею і Волею". Гльорифікація тих, що з чисто політичних рахунків зрадили католицьку віру й є заразою релігійного індиферентизму й серед православних. Ними — як позитивно знаємо — незадоволені і правдиві православні. — Ось що величає фашистівська поетка... А як це все суперечить власній засаді ВФП про право жити кождій нації! І ще вони голосять, що нація не мусить підчинятися чужій владі („Личность..." с. 39). Значиться ні Українці, ні Білорусини не мають (і не будуть) підчинятися московській владі.

Як бачимо, ідол імперії ще дуже сильний. Коли в Денікіна він уже доводить до зради віри й культури, то тут лише до заперечення своїх власних засад про право націй до самостійности й голосить „обовязок" для них, бути під „всеросійським" фашистівським... чоботом. Ясна річ, що дійсність протверезить і сих нових імперіялістів. Коли вони справді хочуть ратувати свою віру, Церкву й націю, то матимуть досить роботи в себе, в Московщині. Починати боротьбу на всі фронти значить: робити те саме, що й Денікін: він колись воював і проти большевиків і проти України, аж у висліді — пише статтю про потребу піддержання „улюбленого Сталіна". При анальогічній „політиці" „всеросійські" фашисти мають „прекрасні" вигляди докотитися до того самого: проти українського „сепаратизму" будуть воювати члени ВФП разом з большевиками, щоб потому „каятися" й на еміграції далі співати, але вже на славу „геніяльного вождя" — Сталіна, не Родзаєвського (голова ВФП)...

Для кождого ясно, що большевизм можна розбити лише при дружній акції всіх націй, що нині стогнуть у большевицькім ярмі — але не наставляючи їм перспективу другого ярма. Оскільки ВФП не додумається до того, то марна її праця. Імперія здеґенерувалася — й такими способами, які пропагує ВФП, відродити її не вдасться. Колись її споювало православя й монархія. Большевики їх підрізали. Сьогодні споює її террор. Національні змагання при першій нагоді підріжуть його. Тоді нового ярма не вдасться накинути. Дійсні московські патріоти повинні се тямити!

Т. К.

[5]) Е. Тюрникова, Зовы Родины. Берлинъ, 1936, стор. 38.

Важні зміни в Австрії

В ночі з пятниці на суботу відбулося засідання австрійської ради міністрів у Відні. Воно тривало цілу ніч. Рішено розвязати півмілітарні орґанізації: „Гаймверу" і „Штурмшарен" та перемінити їх на т. зв. фронтову міліцію, підчинену безпосередно міністерству війни. Підчас нарад над сею справою зголосили димісію: віцеканцлер Бар-Баренфельс, мін. скарбу Дракслер і мін. освіти др Пертнер. Канцлер Шушніґ став одиноким диктатором Австрії внаслідок двох заряджень: 1) розвязання „Гаймвери" і 2) заприсяження всіх міністрів, що будуть льояльні супроти канцлера.

Новий террор в СССР

Большевицька ґазета „Правда" пише м. ін.: Викриття контрреволюційного троцківсько-зиновєвського осередка не означає ліквідації всіх контрреволюційних клітин. Положення вимагає особливої чуйности на Білорусі. В рядах комуністичної партії Білорусі загніздилися меншевики, бундівці і закаптурені буржуазні націоналісти. Ті послідні становили резерву для троцкістів. Найбільше троцкістів загніздилося в державнім видавництві Білорусі (Белґосіздаті). Вороги революції повлазили до фабрик, совхозів і колхозів і там роблять свою кертичну роботу. Стверджено, що троцкісти співпрацювали з Ґестапо і займалися шпигунством. „Правда" взиває чрезвичайку винищити троцкістів.

Чехословаччина і Франція

Віденська преса звідомляє: Шеф чеського ґенерального штабу ґен. Крейчі був недавно в Парижі і переговорював з французьким ґенеральним штабом в справі труднощів, які робить нове ромунське правительство будові стратеґічної лінії, що має лучити Чехословаччину з совітською Україною. Більша часть тої лінії має переходити через північну Ромунію. У військовім договорі між Чехословаччиною й Росією виразно передбачено будову тої стратеґічної лінії. Її вже зачали будувати. Та відколи уступив мін. Тітулєску, Ромунія не хоче позволити на будову. Ґен. Крейчі просив французький ґенеральний штаб ужити своїх впливів в Ромунії, щоб уможливити докінчення тої лінії.

Непорядки в Обезпечальні

Суспільна Обезпечальня належить до таких інституцій, що не можуть здобути симпатій суспільности. Недавно відбулася в Кракові розправа проти б. службовиків Обезпечальні в Кракові Л. Бітнера і Й. Томкевича. Їм закидали продаж фальшованих дентистичних бльочків. Внаслідок того краківська обезпечальня стратила 8.000 зл. Суд увільнив обжалованих від вини й кари. На розправі свідки зізнали, що один з дентистів затруднених в Обезпечальні присвоїм собі дентистичні інструменти. Коли се виявилося, дентист „уступив на власне бажання." Дисциплінарні акти, що відносилися до справи обжалованих, щезли з архіву Обезпечальні.

висушенім тілі пізнав ти, що колись перед літами був то чоловік сильний. Був зовсім сліпий.

Я слухав співу задивлений в нього. Коли скінчив, я вложив йому в руку милостиню. Діткнувшися злегка моєї руки, дід сказав: „Біг заплать паничу..." Здивувало мене сильно, що моя рука, зовсім не панська, вказувала йому, що я не хлоп. Я вдався з ним в розмову. Дід запитав: „А звідки ви?!" — „З Остобіжа", кажу. — „Ага! то син старого Убиша, ще раз Біг заплать, вибачайте, нема часу на бесіду, коли іноді."

Я відступив і почав розглядатися, від когоб про діда засягнути язика. Пятачок (давна срібна монета 5 кр. м. к.) полекшив мені зібрати відомости, ким і чим він був.

Називався Танас, за молодих літ був ловцем, робив службу доїзджачого у „підкоморжого" або, як його декотрі називали, „ловчого" Романовського, властителя Річицького ключа, що за нього також належало до нього й містечко Угнів.

Позвольте, ласкавий читачу, що перерву навязаний моток і роскажу дещо про „підкоморжого" Романовського, бо була це аж надто типова постать, щоб про неї можна було не згадати.

II. Дещо про П. Романовського.

Бл. п. мій батько, добрий і загорілий мисливий, сусідував з Романовським і дуже часто брав участь у панських ловах, що владжував їх Романовський. Я кількалітньою дитиною пізнав його у Львові. Старий вже тоді був, каліка. Приїхав до Львова лікуватися і замешкав в однім крилі палати Уланецьких, а колись ґрафів Коморовських.

З оповідань мойого батька знаю, що Романовський походив з Королівства Польського. В молодости перебував у Варшаві, як тоді вся богата молодь, що мала відкритий вступ на двір короля Станислава Понятовського. По останнім розборі Польщі прибув до Галичини і купив добра Делятин. Віддавна були там соляні джерела і навіть істнувала приватна варельня соли, як і в Комарницях, у Перемиській Землі, власність колись Подоських, а пізніше і тепер ґрафів Борковських. Варельні ті з наказу уряду знищено, а джерела, зглядно студні засипано. Коли астрійський уряд занявши Галичину впровадив сільний монополь, набув від Романовського дорогою заміни добра Делятин і дав йому за них Річицю з приналежностями. Інтерес був знаменитий. Делятин крім соли був гірським маєтком з лихою, вівсяною землею. Натомість Річиця посідала пшеничну землю, сіножати і величаві дубові та соснові ліси. Їх пізніше син „підкоморія", нині вже не живучий Францішок, знищив майже до пня.

Коли Романовський приїхав у Жовківський циркул дворно і засібно, казав себе титулувати „подкоморжи". Звідки це підкоморництво взялося, ніхто докладно не досліджував. Може дісталося йому так як всі того рода ґідности діставалися за Станислава Авґуста. Романовський своє підкоморство велів уважати за велику з його сторони скромність, бо величався, що в простій лінії походить від російських царів Романових — і вслід за тим, що він споріднений з сучасними йому володарями Росії. На доказ показував щирозолоту, старовинну печатку великих розмірів з ґербами Романових.

Першою його жінкою була Рищевська, панна з достойничого і заможного роду. Романовський був гордий і жорстокий для слуг, не менше також для жінки, але „трафила коса на камінь". Рищевська мабуть одиначка, ексцентрична, бо й диких досідала бахматів і ловами забавлялася по лісах, по плаях і в полі з хортами, не давалася взяти в ризи панові мужеві. По кількох сутичках, в головній битві набитим пістолем забезпечуючи нетикальність своєї особи і серед темної ночи з виправним своїм двором покинула дім мужа. Вернулася до родичів. Звідтам постаралася про розвід, відступаючи мужеві значну частину свого посагу. Другою жінкою Романовського була Макомаска. З неї уродився син Францішок, славний гуляка.

(Дальше буде).

За розвиток „Скали"

Реферат о. В. Микитюка на засіданні Головного Виділу Організації „Скали" в Станиславові (згадана в рефераті цифра читалень відноситься до кінця липня 1936 року).

Від останніх Загальних Зборів нашого Товариства число парохіяльних читалень „Скали" помітно збільшилося і вже переступило 200. Маємо богато зголошень нових читалень так, що можна надіятися, що з кінцем біжучого діловго року осягнемо число 300 читалень в станиславівській Епархії.

Цей успіх на організаційному полі доказує життєздатність нашої молодої організації, вказує, що в її основу лягла висока ідея, яка починає помалу й послідовно витискати індиферентизм а то й безбожництво і доказує, що наш організаційний апарат працює правильно після намічених плянів.

Та це наразі лиш одна ділянка нашої праці й наших завдань. Це — так сказатиб — тільки рами. В них має прийти щойно зміст, а саме освітня праця, те світське апостольство, яке має на меті Католицька Акція. Наше Товариство „Скала" є на терені нашої Епархії її виразником та приготуванням. Знаємо, що завдання Католицької Акції — приготовляти, творити й гуртувати католицькі стоваришення для цілей світського апостольства, себто для поглиблення та поширення, впроваджування в чин католицьких засад у житті одиниці, родини та суспільности й оборони тих засад, згідно з наукою Катол. Церкви і вказівками Апостольської Столиці. Иншими словами, Католицька Акція та з нею й наше Товариство має на меті відродити у нас одиницю, родину, громаду й суспільність у Христі й для Христа.

І такий власне зміст мусимо влити в наші організаційні рами, мусимо нашим поодиноким членам і читальням поставити перед очі ту велику ціль, до якої мають вони прямувати серед бурунів теперішнього зматеріялізованого, індиферентного, безбожного й большевицького життя. Коли ми сей зміст влиємо в наші низові організації, тоді наше Товариство сповнить своє завдання та осягне мету зазначену у своїому статуті, означену в § 3, який звучить: „Ціль Товариства: підпомагати, поширювати й поглиблювати освіту й культуру українського народу та його рел.-моральне життя, а саме на основах Католицької Церкви". Ціль нашого Товариства, як бачимо, це всі ті діяння й починання, обняті в католицькому світі назвою Католицька Акція. Др О. Назарук у своїому рефераті п. з. „Узасаднення Скали", виголошеному на наших Загальних Зборах, це відношення „Скали" до Католицької Акції сформулував ось як:

„Перша річ це ясно усвідомити собі в наших власних головах і закріпити в наших серцях, на що нам властиво тої „Скали" і до чого вона має служити. Бо коли ми це ясно зрозуміємо в своїх головах і міцно закріпимо в своїх серцях, тоді полюбимо ту свою організацію і будемо її будувати, поширювати, скріпляти і в її обороні терпіти. Бо вона буде нам дорога. — Отже організація читалень „Скали" має на ціли підготовку Католицької Акції (роботи). А Католицька Акція — то співпраця світських людей, так чоловіків, як і жінок, так хлопців, як і дівчат, з духовними, то значить з католицькими священиками, щоб усе життя перенятн християнсько-католицьким духом і будувати його на засадах католицизму, спертих на заповідях Божих і Церковних."

Як бачимо, то наше Товариство жде не мала праця тут на місці і в терені, серед інтелігенції та простолюддя, серед старшого громадянства і серед молоді особливо. Мусимо почати ту працю ще сього року, щоб з одної сторони Виділ міг прийти на найблищі Загальні Збори з якимсь конкретним вислідом праці, а з другої сторони — щоб тим нашим членам, яких ми вже згуртували і ще згуртуємо в нашому Товаристві, дати духову поживу, дати їм ціль належання до нашого Товариства та вказати конкретний шлях до відродження і їх і цілого народу. Коли ми не дамо того змісту в нашу організацію, то вона розпадеться по якомусь часі бездіяльности й паперового істнування та ще більша зневіра западе в серця людей доброї волі.

Щож має наше Товариство робити вже в найблищому часі?

Вказівки в тому подає нам вище згаданий реферат, який представив перед очі зібраних на Загальних Зборах нашого Товариства плян праці над здійсненням статуту. А статут в § 3. каже виразно:

„До осягнення цеї цілн прямує Товариство отсими способами:

1) Видаванням відповідних книжок, письм, часописів і т. п. та їх поширюванням.

2) Уладжуванням публичних лекцій, викладів і відчитів у справах релігійно-моральних, загально-освітних, культурних, економічних, рільничих, торговельно-промислових і т. п.

3) Закладанням на области свого ділання читалень Товариства.

4) Закладанням і утримуванням бібліотек, публичних читалень, випозичалень книжок і збиранням та консервуванням всяких цінностей, що відносяться до церковної та народньої культури й історії.

5) Пособляти організації при парохіяльних Читальнях окремих гуртків і Кружків членів з виховно-освітними цілями."

Всіх точок § III обнимає 16, їх всіх однак тут не наводжу, бо їх реалізація може наступити пізніше, повільно, в міру засобів нашого Товариства. А 5 точок обговорю блище, бо вони обовязують нас вже до праці, навіть при тих засобах, які Товариство має тепер, та будуть становити для Товариства так сказатиб основу до дальших починань, обнятих прочими точками того параграфу.

Цих 5 точок сього параграфу обіймe всі ті справи, які порушив др Назарук у своїому рефераті, а які повинні бути виконані перед иншими, бо вони дадуть зміст нашій освітній організації.

Перейду ті точки за порядком:

Точка 1): Видавання відповідних книжок, письм, часописів і т. п. та їх поширювання. Справу в цій точці порушену вчасти вже виконує бездоганно і в дусі нашої програми видавництво „Нова Зоря" та „Правда" у Львові. Те видавництво видає книжки, брошури й письма, які нам відповідають, належалоб лише переняти на себе поширення й кольпортажу тих видань через наших інструкторів, через наші читальні та через їх оо. Кураторів. Така кольпортажа, ведена пляново й економічно, уможливилаб дальше видавання корисних книжок для народу і з другої сторони принеслаб фонди для Товариства, які можнаб ужити на поширення наших аґенд. І цю справу порушено у згаданому рефераті, де на стор. 48 і далі сказано:

„Четверта недостача — це брак популярних книжечок для народа з ріжних областей знання, писаних з католицького становища. Цей брак тимбільше дошкульний і небезпечний, що такі книжечки якраз тепер масово видають противники наші: радикали, большевики, всякого рода ліберали та сектанти. Проти тих видань мусимо поставити свої католицькі видання і то такі, щоб були лучші від тих, цікавіші, правдивіші, красше оброблені й дешевші. Бо лише тоді зможемо тривко вдержати свою організацію і поширити її. „Скала" мусить також взятися до видавання таких книжечок. Мусить тому, бо хто творить організації, а не дає їм свого змісту, той творить не твердині, а діри-западні на шляху свого рідного народу. В ті діри напливе чужа брудна вода і закриє їх. Тоді будемо самі собі ноги ломати в тих дірах. Тому це дуже недобра річ організувати католицькі читальні лише тому, що „Епископ того хоче", а дальше не дбати про них і залишати їх без усякого змісту. Бо такі товариства з католицькою фірмою, а з некатолицьким змістом це очевидне найгірше зло, яке можуть зробити католики в зорганізованім публичнім життю. Тому коли творимо попит на продукти духа, то треба творити і подачу тих продуктів. Без того робиться не поправу, а руїну. З добрих католицьких книжечок можна складати парохіяльні бібліотеки. А такі парохіяльні бібліотеки тепер дуже важні особливо з огляду на новий закон про публичні бібліотеки."

До тих слушних думок належить додати ще ось що:

Перший ступінь Католицької Акції се апостольство доброї преси і книжки. Здається, що не треба богато тут аргументувати потреби поширювання й кольпортажі доброї катол. книжки і газети, вистане звернути увагу на агресивний наступ большевизму на наші землі під плащиком ріжних народніх фронтів. Грізною пересторогою нехай для нас буде страшне знищення нашого народу на великоукраїнських землях й події викликані комунізмом в Еспанії, Франції та в останніх часах і в Польщі. Нам не вільно дивитися бездільно на метушню комуністів і надіятися на якесь чудо, що зломить большевизм.

Кажучи конкретно, Виділ „Скали" мусить дати почин до закладання при наших читальнях Брацтв Доброї Преси й Книжки, комітети з кількох певних хлопців чи дівчат, які після вказівок поданих нашими інструкторами поширювалиб часописи і книжки по хатах та продавалиб їх під церквами. Розуміється, нагляд над таким Брацтвом повинен мати о. парох даного села, куратор читальні.

Точка 2): Уладжування публичних лекцій, викладів і відчитів у справах реліг.-моральних, загально-освітних, культурних, економічних, рільничих, торговельно-промислових і т. п. Цю справу наш Виділ вже започаткував минулого року. Тепер з наближенням зими повинен відновити відчитову акцію в Станиславові у своїй домівці, яка завдяки нашому Високому Протекторові досить простора і може змістити більше число слухачів. Треба тільки виробити плян відчитів у зимовому речинці і підшукати відповідних прелегентів.

Точка 3): Закладати на области свого ділання Читальні Товариства. Це у нас робиться як досі пляново і вже маємо гарні висліди нашої праці. Належить й тільки дальше вести інтензивно мимо всяких перепон зі сторони наших противників.

Точка 6): Закладання й утримування бібліотек, публичних читалень, випозичалень книжок і збирання та консервування всяких цінностей, що відносяться до церковної та народньої культури й історії.

Ця справа особливо важна саме тепер і Виділ „Скали" безумовно повинен взятися до неї й то негайно. Про вагу і значіння бібліотек при читальнях сказано вже висше. Тут тільки зауважу, що наше Товариство повинно створити при Головному Виділі центральну бібліотеку, випозичальню й читальню книжок для вжитку місцевих членів, та інструкторів. І потому започаткувати таку акцію по наших сільських читальнях. В тій ціли належить випрацювати взірцевий катальог добрих книжок до нашої центральної бібліотеки й читальні, а потому для сільських читалень „Скали" і дати його до затвердження Ординаріеви. Після тих катальогів створити бібліотеку тут на місці й опісля скомплєтувати відповідну скількість бібліотечок в ціні 50 до 100 зол. та зобовязати кожду сільську читальню взяти таку бібліотечку для своїх членів. Щоб наразі ще убогі читальні могли подолати цьому видаткови, треба дати ті бібліотечки на ратальні сплати, а вплату тих рат повинен допильнувати о. Куратор кождої читальні. В той спосіб зможемо ще до нового року дати до кождої читальні бібліотечку. Число тих бібліотечок повинно виносити не менше як 200 в Епархії. Опісля будуть вони в міру фондів читальні більшати.

Не менше важний обовязок на Виділ вкладає згаданий параграф відносно збирання й консервування всяких памяток, що відносяться до Церкви, культури й життя українського народу в границях нашої Епархії. Це справа Епархіяльного Музею, яку повинен рушити з місця якраз наш теперішний Виділ „Скали". Наш Виділ може се тим лекше зробити, бо у нас вже

є початок музейного діла, а саме оснований Нашим Ординаріем т. зв. Епархіяльний Музей, ведений зразу пок. радн. Чачковським; цей музей міститься в Дух. Семинарі під опікою Всч. о. Ректора Бойчука. По селах в церквах і парохіяльних урядах є ще тепер богато річей музейної вартости, як старих книг, документів, церковних риз, хрестів мистецької роботи, рукописів і т. п., які пропадають нераз задля байдужности священика й незнання парохіян. Ті річи можна при помочі наших інструкторів видобути на денне світло і примістити в нашому музеї, законсервувати їх та в той спосіб зберечи їх для наступних поколінь. Зверну тут увагу на те, що в Коломиї повстав при Народньому Домі т. зв. Гуцульський Музей головно старанням одної людини і при підпертю українського громадянства розвивається навіть дуже гарно. Музейної справи не буду тут просторо обговорювати. Хочу тільки звернути на неї увагу тим більше, що це наша статутова справа і ми повинні нею занятися.

Точка 15): Пособляти організації при парохіяльних читальнях окремих гуртків і кружків з виховно-освітними цілями.

Про одну таку організацію при наших читальнях, а саме про Брацтва Доброї Преси й Книжки я вже говорив. Тут зверну ще увагу на організацію практичної праці, звязаної з потребами життя. Маю тут на думці різні курси для членів читалень, як курси господарські, для неграмотних, торговельні, для господинь, крою, шиття, варення і т. д. Такі курси з одної сторони поширять знання на селі, з другої сторони будуть приєднувати членів нашим читальням і в той спосіб зможемо виконати ті великі завдання, які спочивають на нас, як на працівниках Католицької Акції.

Для переведення цих важних справ Гол. Виділ повинен покликати до життя Культурну Комісію, як цього вимагає § IV. нашого статуту, утворити відповідну референтуру при канцелярії Гол. Виділу та зобовязати перевести в життя вище обговорені справи.

Збираючи все вище сказане разом, ставлю конкретний внесок:

Головний Виділ Т-ва „Скала" розглянувши ближше реферат, ухвалює:

І) Утворити при канцелярії Гол. Виділу референтуру для культурно-освітних справ та припоручити їй:

а) заложити при Гол. Виділі прилюдну бібліотеку й читальню для власних членів на основі затвердженого Ординаріем катальогу й асигнує на ту ціль місячно по 50 зол.

б) занятися уложенням зразкового катальогу для сільських читалень „Скали", також затвердженого Ординаріем, та скомплетувати відповідне до скількости сільських читалень „Скали" число малих бібліотечок і розіслати їх по всіх читальнях „Скали", даючи їх також на ратальні сплати під відвічальністю о. Куратора,

в) урухомити кольпортажну акцію доброї преси („Нової Зорі", „Правди", „Українського Бескиду", „Місіонаря" й ин.) і катол. книжок, в першу чергу видань „Правди" і „Нової Зорі", при помочі інструкторів і при помочі покликування до життя при читальнях у кождій громаді Брацтв Доброї Преси і Книжки,

г) занятися за попереднім порозумінням з Всв. о. Ректором Бойчуком справою музею та при всяких нагодах припоручувати інструкторам звертати по селах увагу на предмети музейної вартости.

ІІ) Для переведення цієї акції Гол. Виділ звангажує окремого урядовця, якому припорунить перевести повисші справи в життя в порозумінні з Президією „Скали" і відносними чинниками, та дасть йому відповідні повновласти й засоби до переведення тих справ в життя.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Апостольська Адміністрація Лемківщини обіймає 9 деканатів, має 111 парохій, 203 церков і каплиць, 130 священиків і 127.305 вірних. На терені Адміністрації є 17.577 православних (відступників від Унії) і 298 сектантів.

Посвячення монастиря СС. Студиток з каплицею і захоронкою в Гаях Великих коло Тернополя відбулося 20. IX. 1936 р. Монастир і захоронку збудували СС. Студитки з добровільних датків з сіл і міст Тернопільщини. Площу під монастир подарували чотири сестри Кучерівні. Вони в 1930 р. вступили до монастиря СС. Студиток у Якторові. В посвяченні взяло участь кілька священиків, кількадесять СС. Студиток з ріжних монастирів і богато народу.

Кардинал Бертрам, архиепископ Бреславу, оповістив пастирський лист про небезпеку комунізму. В ним твердить, що боротьба з большевизмом мусить мати підпертя в релігії. Можна чути вдячність для держави, що поборює большевизм, та не вільно забувати, що небезпека є глибше, ніж може сягнути політична влада. Усунути її можна тільки зміцненням віри і християнських засад в народі.

Св. Місія в Чепі на Закарпатті відбулася в днях від 14 до 21. IX. с. р. До св. Причастя приступило 1.022 осіб. На закінчення місії Преосв. Александер Стойка відправив архиерейську Службу Божу.

В Бороняві біля Хуста на Закарпатті відбувся величавий відпуст. На нього поприходили люди з далеких гір і богато Гуцулів навіть з Ясіня. Священики з околиці ледви могли висповідати тисячі вірних.

Конференція катол. епископату Чехословаччини відбулася в Празі. Рішено видати спільний пастирський лист проти комунізму.

Зїзд Польок католичок відбувся на Ясній Горі коло Ченстохови. В ним взяло участь понад 50.000 жінок з цілої Польщі. На зїзд прибуло коло 300 священиків.

В Володимирі на Волині посвячено „Дом Акції Католіцкєй". В ним є велика саля на 500 осіб і кілька менших саль для поодиноких кружків Катол. Акції.

Католицький конґрес відбувся в Ґданську.

Православна Церква в Польщі. „Українська Нива" в ч. 15 помістила передовицю п. н. „На церковні теми". В ній пише про потребу українізації Служби Божої, церковного адміністраційного апарату і скликання Собору православної Церкви в Польщі. Бо тепер організація правосл. Церкви в Польщі хитка. Між митрополією і вірними є глибока прірва непорозуміння й незрозуміння. „Залежність від адміністраційної влади й москвофільський дух, захований у православній Церкві,... то було невсихаюче жерело незадоволення віруючих мас." „...Митрополія приняла для себе засаду польського патріотизму як прикриття для своєї моральної безсилости. Цей урапатріотизм вона накинула цілій православній єрархії. ...Майже всюди метричні книжки й церковне діловодство провадиться лише в польській мові. Усе шкільництво, духовні семинарії, богословський факультет, інтернати вживають виключно польську мову. Духовні консисторії до того перестаралися, що навіть на приватні листи з закордону, писані в російській чи українській мовах, відповідають лише по польськи... Навчання Закону Божого майже всюди по містах і селах по деяких воєвідствах провадиться в польській мові." Та „польський характер православної митрополії є лише димовою завісою, під якою вона удержує редути російських традицій на місцях." З тих всіх причин православна Церква не має авторитету серед віруючих. Змінити той стан мігби, на думку „У. Ниви", Собор. (Та чи можливо змінити аж такий стан?).

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ЯК ВИХОВУЮТЬ МОЛОДЬ. Ундівська преса принесла з тріюмфом інформацію, що в тов-ві техніків „Основа" Д. Паліїв виголосив реферат про організацію нації, але по тім рефераті завдали йому студенти ряд питань — і потому з криком „нема дискусії з п. Палієвом" припинили дискусію, себто не дали чоловікові відповісти на те, про що самі його питали. Шануюча себе преса кождого культурного народу поучилаб молодь, що так не вільно поводитися навіть супроти ворога, але треба і йому дати можливість відповісти на питання, які йому завдається. А ундівська преса тріюмфує з приводу такого поступку! Памятайте, панове, що на тій підставі і вам не дадуть колись боронитися в ситуації ще далеко гіршій для вас.

ДЕЛЕҐАЦІЯ УПР (Української Парляментарної Репрезентації) в особах послів Василя Мудрого і Вол. Целевича та сенатора О. Луцького була на авдієнції у премієра ґен. Складковского. На ній обговорено цілу низку найактуальніших українських справ. Такі вістки появляються в „Ділі" вже від півтора року і все точно з таким самим вислідом.

З ХОЛМЩИНИ І ВОЛИНІ, як звідомляє „Діло" в 230 ч., не принято на виділах медицини й ветеринарії варшавського університету ні одного Українця... Се видно „в надгороду" за те, що на Волині в спільній організації молоді є 69% Українців, як звідомляв недавно орган воєводи Юзефского. То розумна політика, нема що казати.

У ЛЬВОВІ перебував віцеміністр Сухенек-Сухецкий з міністерства внутрішних справ. Він відбув кілька конференцій з інж. Велплем, фінансовим дорадником „Народного Дому", як також з інж. Мудраком, що мавби репрезентувати в управі „Н. Д." українську сторону.

ОПОЗИЦІЯ НЕ ПРИЙШЛА. В Варшаві на Замку відбулася нарада в справі зимової помочі безробітним під проводом б. премієра Косцялковского. На ту нараду запрошено також провідників опозиційних політичних партій: ендеків, людовців і пепеесів. Одначе вони не прийшли на нараду. Се вказувалоб на непримиримість польської опозиції з сучасним режімом.

В ТРЕВІРІ І КОБЛЄНЦІЇ, в Німеччині, зростає між населенням опозиційний настрій проти гітлерівської влади. Політична поліція увязнила поверх 700 осіб. Між увязненими є також члени штурмових гітлерівських відділів. Такі вісти принесла віденська преса.

ЧЕСЬКІ ЛЕҐІОНІСТИ відбули зібрання в Братиславі і Брні. На них протестували проти большевизації чеськословацької армії, домагалися видання заборони належати до комуністичної партії та перерви військової співпраці з СССР.

АВСТРІЙСЬКА ПОЛІЦІЯ увязнила в Відні М. Фразера, англійського журналіста під закидом комуністичної діяльности.

ДО БІЛҐОРОДУ прибув ромунський міністр закордонних справ Антонеску і відбув нараду з кн. Павлом регентом Югославії.

В БОЛҐАРІЇ сильно зростає націоналістичний рух під проводом Цанкова.

В ІТАЛІЇ спущено на воду 10 нових підводних суден. Всі вони дістали назви абісинських міст.

ФРАНЦУЗЬКІ ВЛАСТИ поставили в стан обжалування полк. де ля Рока і 6 провідників виконного комітету французької соціяльної партії. Їм закидають, що вони старалися привернути діяльність розвязаних ліг і закликали до вуличних збіговищ.

В М. СОТІЛЛЬО відділ еспанського правительственного війська перейшов на сторону еспанських національних військ.

ЛІТАКИ ПОВСТАНЦІВ скинули 50 тисяч летючок над Мадридом. В них взивають населення, щоб піддалося повстанцям.

НОВИНКИ

Різдвяне число „Нової Зорі" вийде як що року в збільшеним обємі. Хто з Вп. Читачів нашого орґану мігби допомогти редакції в уложенні того великого числа, нехай буде ласкав прислати свою працю по можности до кінця листопада сего року.

Води прибувають в ріках Східної Галичини. Рівень води в Дністрі підніс ся на 80 цм.

Нову сітку бюрократії приготовляють в деяких кругах. А саме придумують асекурацію від огню на движимости по селянських хатах і забудованнях. Можна собі уявити, яку масу нової бюрократії треба буде удержати на те, щоб почислити і в евіденції тримати всі хлопські тапчани, столи, крісла, стільці, лавки (ослони), верети, ліжники, простирала, рушники, кожухи, сорочки, штани, кафтани, кацабайки, ходаки, хустки, капелюхи, клапані й інші накриття голови, мисники, горшки, цебрики, лохані, миски, тарелі, горнята, терлиці, коцюби, лопати, ґралі і богато інших предметів. На се треба булоб більше бюрократії ніж на всі дотеперішні асекураційні установи. А кому треба асекурації на ті річи? Та підчас огню що цінніше виноситься і викидається на обійстя, а инші дрібязки асекурувати нікому не оплачується і не треба. Та побачимо, що з того вийде, бо тягару удержання нової масової бюрократії села вже таки не витрималиб.

Максимальні ціни артикулів першої потреби устійнила управа м. Львова. 1 кґ. волового мяса І-ої категорії з 20-відсотковим додатком має коштувати 1.20 зл.; 1 кґ. волового мяса І-ої категорії без додатку або полядвиці 1.40 зл., 1 кг. волового мяса ІІ-ої катеґ. з 20-відс. додатком 1 зл.; 1 кґ. вол. мяса без додатку або полядвиці 1.20 зл.; 1 кґ. вол. мяса ІІІ-ої катеґ. з 20-відс. додатком 0.80 зл.; 1 кґ. телячого мяса без костей 2.20 зл.; 1 кґ. телятини передної 1.20 зл.; 1 кґ. телятини задної 1.50 зл.; 1 кґ. вепрової полядвиці 1.80 зл.; 1 кґ. вепр. мяса без костей 1.60 зл. 1 кґ. солонини свіжої грубої 1.60 зл.; свіжої тонкої 1.50 зл.; вудженої 1.80 зл.; соленої 1.60 зл.; 1 кґ. сала 1.70 зл.; 1 кґ. топленого вепр. смальцю 1.80 зл.; 1 кґ. ковбаси печеної 1.80 зл.; до смаження 1.50 зл.; до варення 1.60 зл.; 1 кґ. сальцесону 1.20 зл. Хто буде брати висші ціни, буде караний. Дорожнеча зросла вже значно.

ДОБРИМ ПРАВНИМ ПОРАДНИКОМ в справах родинного і спадщинного права є **„СПАДЩИННЕ ПРАВО" мра М. Топольницького.** В книжці богато взірців правних актів. На складі у всіх книгарнях. Ціна 2.40 зл. з поштов. оплатою 2.60 зл. 84—I—2.

Скарбові уряди почали розсилати платничі накази держаного доходового податку на 1936 р. Платники обовязані покрити податкові залеглости продовж 30 днів від дня одержання наказу. В тім самім часі прийматимуть також відклики від податкового виміру.

„Наше Слово", новий москвофільський тижневик, почало виходити у Львові. Видає його п. Т. Сулим, за редакцію відповідає п. А. Яськов.

Львівське городське староство припинило літературний тижневик „Сигнали" тому, що появлявся неправильно. Як відомо, „Сигнали" в останнім часі були дуже почервоніли...

Всім знані та від давна впроваджені підручники до навчання релігії в народних школах а то: Малий катехизм зл. 0.60, Коротка Біблійна Історія зл. 1.— можна набути у В. Гірняка, Станиславів, Красінського 12. Отці Душпастирі та Катехити, що замовляють книжки гуртово для всеї дітвори, дістають даром підручники для найбідніших діточок. 92 — 1 — 10.

Процес проти Миколи Лебедя і Степана Долинського, обвинувачених за зорґанізування нападу на поштовий уряд в Городку, зачнеться 19 с. м. перед львівським судом присяглих.

Виселюють. Староство в Калуші заборонило п. Степанови Барткови, урядовцеви ПСК, перебувати в калуськім повіті.

Новий український двотижневик „Прорив" почав виходити в Перемишлі під редакцією Степана Федачинського. Зі змісту першого числа виходить, що новий часопис задумує боротися проти комуністів в імя клича: Бог і Україна!

Садівничо-Огородничо-Пчолярська і Промислова Вистава буде відкрита в Перемишлі в неділю 18 жовтня о год. 12 в полудне в салях під церквою ОО. Василіян на Засянні. Виставу можна оглядати від 18 до 24 сего місяця включно від год. 9 рано до год. 5 веч. Вступ за добровільними датками.

В Ряшеві завішено в урядуванні дра Михайлівського, суддю окружного суду, в звязку з голосною аферою Парилевичевої. У неї знайдено векслі з підписом того судді. В слідстві стверджено, що Парилевичева старалася про перенесення дра Михайлівського на становисько судді до Львова.

Увязнили віцепрезидента м. Луцька Стефана Василєвского в звязку з викриттям надужить в магістраті.

В Детройті повстав українсько-американський політичний клюб.

Футра жіночі і чоловічі та ріжного роду футряні шкірки поручає по найнижчих цінах фабрика футер „Хром", Львів, ул. Руська 20, тел. 271-83. 96 — 1 — 26.

Україна — Чорні 0 : 1. В неділю 11.X. с. р. відбулися мячеві змагання між Україною й Чорними, двома найлучшими дружинами львівської Окружної Ліґи. Досі ні Україна ні Чорні не програли в сім сезоні ні одних змагань. Отже змагання між тими двома дружинами рішали, хто стане на першім місці в Окр. Лідзі. Гра була завзята й остра. Одного грача України розбили так, що він довго лежав на землі без руху. Мабуть се й рішило про вислід змагань. Україна перший раз програла в сім сезоні.

Гумор. — Скромна жінка. — Не розумію, чому визначні жінки виходять заміж за таких нічтожних мужчин. — І чому ти себе так не доцінюєш?

ЗАКЛИК

На листопад цього року припадає 15-а річниця мученицької смерти 359-ти українських вояків. Се було епільоґом збройного чину війська українського за визволення Батьківщини. Управа Українського Воєнно-Історичного Товариства закликає всі українські національні орґанізації й гуртки вшанувати память тієї славної і трагічної події влаштуванням урочистих академій з виголошенням рефератів. — Необхідний матеріял для рефератів і артистичних точок програм академій є в спеціяльнім збірнику „Базар", присвяченім 10-ій річниці розстрілу 359-ти в Базарі, виданім Українським Воєнно-Історичним Товариством. — Ціна збірника спеціяльно на сю річницю обнижена до 2 зол. (з коштами пересилки). — Замовляти по адресі: Варшава 22, Опачевська 54/15, полковник М. Садовський. Гроші надсилати на ПКО 68686 — Українське Воєнно-Історичне Товариство.

БІРЖА

ҐРОШІ. Доляри амер. 5·31—5.28, дол. канадійські 5.27—5.30.

Німецька марка 1.10 — 1.04, фр. франки 24.90, шв. франки 122.80 — 122.00, фунти стерлінги 26.14 — 25.98, австр. шіллінги 93.00 — 89.00 чеські корони 16·40 — 15.60, ліри 34—36.

НАБІЛ. „Маслосоюз" повідомляє, що від дня 12. X. ц. р. кооперативам платить за:

1 кґ. масла дес. без опакування	2.35 зол.
1 кґ масла дес. експорт. з опакув.	2.40 „
1 л. молока	0.14 „
1 л. сметани	0.75 „
1 к. яець	3.80 „

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 24 сот.

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 12. X. ц. р. платив своїм доставцям за 1 кґ. живої ваги **птиці, льоко подвіря** птахомясарні „М. С." у Львові, (вул. Більчевського ч. 3):

Молоді кури І. кл.	0.85 зол.
Товщеві качки І. кл.	1.00 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

Іспитований дяк, Йосиф Штокало, вправний діриґент хорів, самітний, шукає посади. Адреса: Бережани, ул. Шевченка 30 (у п. Булика).

КІНА

МУЗА: Серця зі сталі.
ПАКС: Дочка ґенерала Панкратова.
СТИЛЕВЕ: Кеніґсмарк.

СТОМАТОЛЬОҐ-ДЕНТИСТ
Др. Ст. Дмоховський
Львів, Сикстуська 35.
Ляборатория дентистично-технічна.
ГОДИНИ ПРИНЯТЬ 9—12, 3—6

Сестри Милосердя
ПРИЮТА ПРЕСВЯТОЇ ТРОЙЦІ
в Станиславові, вул. Голуховського ч. 47
винаймають кімнати для Пань з цілим удержанням для 1 особи і більші для кількох осіб. Приймають також дітей сиріт на виховання від 1 року за малою оплатою.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ
Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення
В рубриці: „Оголошення" . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення
На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25. — зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280. — зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Porto opłacono ryczałtem.

Рік XI. Львів, неділя, 18 жовтня 1936. Ч. 80 (979)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2.І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

Ціна числа 20 с.

Конто П.Ш. Львів 505.796

ВЕЛИЧАВЕ МАРІЙСЬКЕ СВЯТО У ЛЬВОВІ

Всі середношкільні Марійські Дружини Львова величаво відсвяткували день своєї Покровительки 14. X. с. р. Напередодні свята відбулася сповідь дружинників і дружинниць. В день св. Покрови в год. 8.30 рано до церкви ОО. Василіян прибуло понад тисім соток молоді середних шкіл з прапорами. О. дир. Лициняк, о. дир. Залеський і о. проф. Ждан рівночасно відправили три Служби Божі при трох престолах. До св. Причастя приступило 420 дружинників і дружинниць. Підчас Служби Божої гарно співав хор фахової школи СС. Василіянок під управою пані К. Гладилович при акомпаніяменті фісгармонії. Акомпаніював др Б. Кудрик. Дуже гарно випали соля уч. Куликівної. По Службі Божій відбулося приняття 92 нових дружинників і дружинниць до Марійських Дружин. О. Назарко ЧСВВ виголосив до молоді проповідь. Бказуючи на гарний приклад мужности молодих оборонців Альказару, закликав українську молодь гуртуватися в Марійських Дружинах, бо вони мають виховувати молодь на таких лицарів. Потім була спільна знимка всіх дружинників і дружинниць з їх провідниками священиками. Свято випало дійсно величаво. До того чимало причинилися директори й директорки наших середних шкіл, що пішли на руку Гол. Управі Марійських Дружин. У святі взяли участь майже всі учителі середних шкіл. Декотрі з них приступили до св. Причастя. Свято показало, що Марійський рух у нас дійсно поширяється. Його дальший розвиток причиниться до відродження нашої молоді.

Кардинал Інніцер про офензиву большевизму.

Віденський архиепископ кардинал др Т. Інніцер виголосив промову. В ній заявив м. ін.: Большевизм зачав тепер офензиву безбожництва. В минулому році Москва вислала 77 міліонів безбожницьких книжок на весь світ у ріжних мовах. Европейські держави заключають договори з большевиками. Маєтьсся враження, що людство осліпло і не бачить, звідки приходить нещастя. Денебудь появиться большевицька звізда, там пливе кров і вибухають пожари. Вкінці кард. Інніцер осудив тих католицьких працедавців, що використовують робітників. Такі ніби католики се фарисеї. Їх треба вистерігатися.

Релігійна боротьба в Німеччині.

У всіх католицьких церквах Німеччини оповіщено пастирське послання Епископів. Воно остро протестує проти антикатолицької тенденції великої більшости нац. соц. часописів. Владики опрокидають клевети на катол. Церкву і вказують на те, що богато острих суддів Церкви веде таке приватне життя, що воно рішучо не дає їм права судити инших. Послання кінчиться різким осудом тих, що хочуть завести „німецьку віру", себто поганство. Епископи наказали священикам, відчитати се послання, нічого не додаючи але й не опускаючи.

Легіонові офіцири творять нову партію.

„Хвіля" доносить, що група легіонових офіцирів резерви в стані спочинку організує нову політичну партію „Обуз народово-паньствови". В заяві каже та група, що вона хоче будувати великодержавну („моцарствову") Польщу. Уважає Польщу державою одної нації й заповідає, що кождий Поляк має вправлятися в спортово-військових організаціях від 6 до 60-го р. життя. Щодо суспільних справ то має наступити „рівнання вниз для гори і вгору для низу". Що се значить, трудно зміркувати. Таксамо не знати, як вони думають зробити однонаціональну державу там, де є кілька народів.

Зелена кров.

Німецький професор Фішер доказав, що істнує значне споріднення між гемогльобіною людської крови і зеленим барвником листків. На основі тих дослідів лікар др Саммерс з м. Омага зауважив, що туземці в Індокитаю втискають до зранених жил плин видушений з ліян. Др Саммерс дослідив і уліпшив ту методу та вкінци дістав ростинний сік. Він встрикнений вратував життя раненому коневи. Також свиням випускали кров і встрикували ту „зелену кров". Свині поправлялися, якби дістали трансфузію крови. Др Саммерс встрикував „зелену кров" також анемічним людям і вони також поправлялися.

Знаючи добре, що ощадність дає незалежність одиницям, а добробут цілому народові, СКЛАДАЄМО СВОЇ ГРОШІ в банках, але найкраще зложимо їх в найстаршому українському

Т-ві взаїмних обезпечень

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА Ч. 20.

ЙОСИФ РУТСЬКИЙ

*Митрополит Київський св. Уніятської Церкви. *1573 — †1637 *)*

В життю нашої Церкви й українського народу митрополит Рутський займає без сумніву одно з найбільше почесних місць. Його енергію, ревність для слави Божої і спасення душ підносили сучасні йому великі люди, як пр. Маффео Барберіні, пізніший папа Урбан VIII. Той папа у своїх бревах називав Рутського: Атляс Унії, стовп Церкви, Атаназій Руси (Atlas Unionis, columna Ecclesiae, Athanasius Russiae).

Православні історики й письменники згадуючи Рутського, з подивом підносять його спосібности, енергію і витревалість, називають його реформатором уніятського монашества і реформатором Церкви. Той велитень і світоч нашої Церкви, що разом з Потієм і св. Йосафатом становить ту преславну трійку, яка положила основи під нову будову нашої Церкви, закінчив своє життя повне заслуг у василіянськім дерманськім монастирі 5 лютого 1637 року. Отже незабаром мине якраз 300 літ від його смерти.

* * *

Митрополит Йосиф Рутський походив зі старого боярського роду Велямінових, який мав велике поважання в російській державі. За царя Василя III, батька царя Івана Грозного, дід Рутського був смоленським воеводою. Тоді рід Велямінових (по здобуттю Москалями Смоленська 1514 року) перейшов на Литву і дістав від польського короля маєток Руту в новогородському повіті. Від того членів роду і звали Рутськими.

За короля Зиґмунта II Августа (1548 — 1572) ширився в Польщі, особливо на Литві, протестантський і кальвінський рух, який мав богато приклонників між шляхтою. Родина Велямінових-Рутських приймила модний тоді кальвінізм і в тій вірі батько виховував малого Івана, що прийшов на світ 1573 року. В Новогрудку, де зразу вчився Іван Велямінов-Рутський, була вже кальвінська школа. Потому пішов він до висшої школи, також кальвінської, у Вильні. Тут молодий кальвінський учень заходив нераз до церкви Єзуїтів і слухав їх проповідей. Світло Божої ласки озорило його молоду душу. По смерти батька 1590 року виїхав мо-

*) Як відомо з попереднього числа „Нової Зорі", Св. Отець Пій XI отворив ряд торжеств в память 300-ліття смерти одного з наших найбільших Митрополитів і Відновителів нашого церковного і тим самим національного життя. Отсим містимо першу статтю з того приводу пера Впр. о. М. Карівця ЧСВВ. — Ред. „Н. Зорі".

Sygn. VI. I. Pr. 194/36. Wyciąg z protokołu wspólnego posiedzenia niejawnego. Sąd Okręgowy, Wydział VI. karny we Lwowie, w składzie: Przewodniczący Wiceprezes S. O. Ł. Malicki, Głosujący: S. S. O. Dr. J. Locker i S. S. O. W. Boczar, w sprawie konfiskaty Nr. 77, czasopisma p.t. „Nowa Zorja", z daty Lwów, dnia 8 października 1936 r. do Sygn. VI. I. Pr. 194/36, — na posiedzeniu niejawnym w dniu 9 października 1936 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie. Postanawia: uznać za usprawiedliwoną dokonaną dnia 7 października 1936 r. przez Starostwo grodzkie we Lwowie konfiskatę czasopisma pt. „Nowa Zorja" Nr. 77 z daty Lwów, dnia 8 października 1936 r. zawierającego: 1) w artykule p. t.: „Szczo pereżywaje nasz narid", — a) w ustępie od słów: „W medowych misiaciach" — do słów: „w łat. obrjadi", — b) w ustępie od słów: „U wyslidi" — do słów: „łat. obrjadu", — c) w ustępie od słów: „Piszły dopyty" — do słów: „polśkich świaszczenykiw", — znamiona przestępstw w art. 127 i 170 k. k. — zarządzić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z dnia 17 grudnia 1862 Dz. p.p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenia za przekroczenie na grzywnę do 400 złotych. — Uzasadnienie. — Ogłoszenie drukiem wymienionego wyżej artykułu ma na celu szerzenie fałszywych wiadomości o sytuacji Ukraińców w Wschodniej Małopolsce, powstałej wskutek normalizacji polsko-ukraińskich stosunków — co może wywołać niepokój publiczny, oraz nieuzasadnioną krytykę władz w sposób godzący w powagę władzy administracyjnej oraz znieważający tęże władzą. — Według §§ 487, 489, 493 p. k. oraz §§ 36 i 37 ustawy prasowej jest zatem powyższe postanowienie uzasadnione. — Przewodniczący: Ł. Malicki wr. — Protokólant: J. Pauli wr. — Za zgodność: kier. sekret. (підпис нечиткий).

лодий студент на дальшу науку в каролінськім університеті у Празі. Тамошні Гусити і таки свої рідні „земляки" хотіли захитати в нім віру і чистоту обичаїв, але саме там у Празі ректор єзуїтської колегії приймив його до католицької Церкви. І молодий студент зробив визнання віри в латинськім обряді. З Праги молодий Рутський поїхав до Вірцбурга. Там здав докторат фільософії й хотів учитися теольогії. Єзуїт Бокса, що стрінувся з ним, в бесіді пізнав, що має перед собою непересічного молодця і що той молодий чоловік може віддати колись великі прислуги Церкві. Тому порадив йому поїхати до Риму і дав йому поручаючі листи до Отців в Римі. Там справили Рутського до грецької колегії св. Атаназія, хоч він був латинником. Справді видно тут Боже Провидіння, що хотіло його мати головою нашої молодої уніятської Церкви. Папа Климент VIII (перше Гіполіт Альдобрандіні) завізвав його до себе і казав йому зложити приписану в грецькій Колегії присягу, що витриває в східнім обряді до смерти.

Маючи благословення Голови Церкви, прибув Рутський до Вильна і зголосився у митрополита Потія. В Вильні пізнав молодого купецького помічника Івана Кунцевича, пізнішого архиепископа й мученика св. Йосафата. Рутський тоді ще носився з гадкою вступити до Єзуїтів або до Кармелітів Босих, але його духовний провідник Єзуїт Ковальський (назвисько його опісля златинізовано на Фабриція) предсказав йому, що вступить до Василіян в монастирі св. Тройці в Вильні. І справді в осени 1607 р. вступив Рутський до Василіян. В 1608 зложив там монаші обіти, принявши по василіянському звичаю імя, що зачинається тою самою буквою, що надане йому при хрещенню, то є Йосиф. Ще в часі свого побуту в Римі знав Рутський, що там прибули руські епископи Потій і Терлецький, щоб приступити до єдности з Римською Церквою і бачив їх в колегії св. Атаназія при відправі Служби Божої, але тоді не прочував, що сам стане колись у проводі тої зєдиненої Церкви. Скоро по обітах був висвячений, став сповідником і магістром новиків, а 1609 архимандритом на місци Сінчила, котрого за відступство від єдности усунув і екскомунікував митр. Потій. Скоро Потій іменував Рутського своїм ген. Вікарієм для Вильна. З повним пожертвуванням цілого себе віддався Рутський свому покликанню. Його ревність для св. Унії була не лише примірна, але й подиву гідна.

Противники Унії цобачили, що мають проти себе велику умову й моральну силу. Тому коли митр. Потій усунув Сінчила, а король Зиґмунт III затвердив сей вирок, схизматики постановили згладити Рутського зі світа. Коли дістали засуд виленського трибуналу, що уніяти і Рутський будуть вигнані з Вильна, покинули свій намір убивства. Король однак уневажнив вирок трибуналу і Рутський міг віддатися своїй праці в Вильні. Митр. Потій зрозумів відразу, що Рутський не якабудь сила і тому виробив Рутському в короля грамоту на галицького епископа з правом наслідства по своїй смерти. І справді, по смерти Потія 1613 р. Рутський став митрополитом Київським, Галицьким і всеї Руси. Він перший з уніятських митрополитів, але й досі одинокий мав свою митрополичу резиденцію в Київі.

Від хвилі обняття архимандрії по Сінчилі а по смерти Потія від обняття митрополії до самої смерти працював Рутський з такою ревністю для справи Унії, що вповні оправдав надії папи Климента VIII, відтак Урбана VIII. В нашім василіянськім Чині і в нашій Церкві став не лише світочем, але як св. Василій, св. Теодор Студит і св. Плятон, законодавцем і реформатором. Як перший протоархимандрит Чина скликав перший василіянський собор 1617 року для піднесення дисципліни й нової організації Чина.

Дехто робить закиди митр. Рутському, що він запросив до ведення новіціяту Єзуїтів і переорганізував Чин на лад західних монаших чинів. Але чи се шкідлива річ, взяти щось звідтам, де воно лучше? Не зашкодило західній Церкві, що св. Бенедикт і Кармеліти взорувалися на правилах монашого життя взятих зі сходу від св. Василія, ні що Єзуїти в своїх аскетичних творах так часто ставлять за примір св. Василія і часто цитують його твори. Чомуж малоб се пошкодити василіянському Чинови і гр.-кат. Церкві, що Рутський приймив дещо з західної організації так для Чина як і в організації Церкви?

Як протоархимандрит Чина Рутський візитував монастирі, дбав про їх маєтки, котрі часто загарбувала шляхта, що навіть надавала монастирям свої „устави", як се зробив конюший Вел. князівства литовського і гродненський староста пан Кшиштоф Ходкевич в Супраслю... Ще й змусив монахів з архимандритом Веліконтієм, що вони підписалися на той „устав"! Коли один з монахів не хотів на те дати свого підпису, пан Ходкевич казав йому забратися з очей і викинув його з монастиря. Ходкевич спровадив до монастиря цілу родину, а архимандритови відібрав право до монастиря. Рутський процесувався з Ходкевичем в обороні монастиря то в Новогрудку, то в Гродні, то апелював до виленського трибуналу. Нарешті запізвав Ходкевича аж на королівський суд у Варшаві. Й аж в такий спосіб оборонив монастир. Таких наїздів на наші монастирі в XVI і XVII ст. було більше.

І між світським духовенством було богато зла. Рутський і тут заводив лад і дисципліну. Архимандрит Веліконтий показав Рутському лист митрополита Сильвестра Бількевича, де той митрополит надає супрасльському архимандритові право нагляду над білим духовенством і власть судити й карати за проступки. Ті самі права потвердив і Рутський. Крім того Рутський дбав про матеріяльні потреби духовенства, брав його в оборону перед сваволею панів, робив заходи, щоб уніятські епископи засідали в сенаті на рівні з латинськими. Знаємо се з його письма до членів слонімського зїзду шляхти.

Знаючи, що Унія буде тоді розвиватися, коли духовенство як світське так монаше матиме світлих людей, Рутський дбав про освіту клеру. Переписувався часто з Апостольською Столицею, представляв ріжні трудности, на які натрафляло поширення Унії. Ті трудности були так зі сторони польського правительства як також польського епископату і духовенства. Немалу перепону для Унії становило козацтво. Воно від самого початку далося збаламутити агітації Москви й виступало проти Унії.

За польського короля Владислава IV Вази понесла Унія особливо великі страти, бо той король хотячи позискати козаків для своїх політичних цілей, надавав щораз більші свободи православним з кривдою Унії. Митрополит Рутський все ставав в обороні загроженої Унії, а коли не міг здержати грізних ударів вимірених проти нашої уніятської Церкви, то бодай ослаблював їх. Не малою перешкодою в поширюванні Унії були й деякі тодішні наші епископи, що не все йшли по лінії, яку вказував їм митрополит. Думав митроп. Рутський також про отворення Семинарії для виховання питомців.

Словом наша Церква завдячує дуже богато митроп. Йосифові Рутському. Тому 300-літню річницю смерти того великого митрополита повинна ціла наша українська католицька Церква обходити якнайкраще. Йому належиться велика честь і пошана не лиш як великому митрополитові, але й як великому праведникові та ісповідникові.

о. М. Каровець ЧСВВ.

СТРАШНІ ВІДНОСИНИ

в скарбовім уряді в Радомю.

Радомський процес за надужиття в скарбовім уряді відслонює корупційну гниль, що панувала між урядниками скарбового уряду в Радомю. Місцевий комісар поліції Мусік зізнав на розправі, що він порозумівся з місцевим старостою Кльоцом і повідомив про надужиття Скарбову Палату в Кельцах. Вона вислала контрольну комісію до Радомя. Комісія ствердила, що в скарбовім уряді нема надужить. Провідник комісії Земаньский мав навіть заявити: „Такого совісного урядника як Криштофорский навіть трудно посуджувати про надужиття". Дальше зізнавав як свідок Мончиньский, начальник І. скарбового уряду. Раз стрінув його підпитий Криштофорский і сказав: „Пане Мончиньский, ваші дні почислені. Незабаром я обійму урядування в І. уряді і тоді покажу вам, як урядується". Свідок Мончиньский зізнав дальше, що раз Криштофорский зібрав всіх секвестраторів у своїм кабінеті і зачав їх прозивати злодіями. Тоді вони заявили йому: „Помалу, помалу, бо як хочете, то і ви будете сидіти в криміналі!" Возьний скарбового уряду Скупіньский зізнав, що коли раз обжалований Кельский не хотів впустити якогось Мандельмана до свого кабінету, то Мандельман кричав на коридорі: „Тепер то він такий великий пан, а як потребував моїх грошей, то сам приходив до мене! Я його й так всаджу до криміналу!"

Начальник виділу контролі Скарбової Палати в Кельцах Балицкий зізнав як свідок, що будучи на контролі скарбового уряду в Радомю ствердив фікційні позиції. — Урядничка Гелена Папевска зізнала, що Криштофорский давав їй нераз гроші кажучи, шо то за її добру працю і чесність. Возьний Романовский зізнав, що Криштофорский мешкав рік в своїм кабінеті в уряді. Тоді приходили до него „ріжні жінки". Урядник касового відділу в скарбовім уряді в Радомю Гадзьох зізнав м. ін.: „Втерлася була в нас пословиця, що всі брали за патенти, кілько хотіли і коли хотіли". Потому св. Гадзьох зізнав, що обжалований Козерацкий казав урядникам складати фальшиві зізнання перед контрольорами, котрі люстрували скарбовий уряд. Козерацкий признався на розправі до того і заявив, що робив се на припоручення Криштофорского. Урядничка Козлівна зізнала, що переробляла підписи на документах на припоручення свого шефа Криштофорского. Св. Целєцкий, референдар, зізнав, що коли його приділено до скарбового уряду в Радомю, він завважив, що Криштофорский був в товариських взаєминах з частиною урядників. Одначе обминав другу частину зложену з поважних урядників. З дальших зізнань видно, що Криштофорский фальшував рахунки коштів подорожі, брав хабарі, присвоював собі гроші зібрані на суспільні цілі і терроризував підчинених йому урядників.

Інспектор поліції і „Сліпий Макс"

Цікавий процес в Лодзі.

В Лодзі відбувається розправа проти підінспектора З. Носека, б. начальника слідчого уряду в Лодзі. Його потягнули до відповідальности за свідоме укривання злочинів, що їх допустилися знані йому особи, за невідповідне виконування службових обовязків та інспірування анонімових листів проти своїх товаришів. Підінспектор Носек удержував звязки з терористичними шайками, м. ін. з т. зв. „Моцними братьми", що їх провідником був „Сліпий Макс". Завдяки помочі Носека він міг безкарно „працювати" в Лодзі. („Польска Збройна" ч. 282).

ОГЛЯД ПРЕСИ

В справі товариства „Каменярі"

Під таким заголовком приніс „Вістник Станиславівської Епархії" в ч. 10—12 з 1936 отсю поучаючу передовицю:

Коли основано товариство „Скала" і пішов заклик до основування парохіяльних читалень „Скали" по парохіях, тоді наші голосні „патріоти" счинили крик, немовби грозила найбільша небезпека, або навіть руїна народови. А прецінь те товариство „Скала" і парохіяльні читальні не мають иншої ціли, як поширювати католицьке життя в одиницях, родинах і суспільности. А якраз засади католицької Церкви, віри і релігії становлять головну основу і головне жерело двигнення розвою і добробуту народу. Ясно отже, що читальні „Скали" хосенні і під оглядом національним і патріотичним. Крім того, ті парохіяльні читальні „Скали", коли візьметься на увагу і нинішні часи упадку віри в релігії, то вони конечні і майже необхідні.

Но як лунає крик і провадиться завзята боротьба проти „Скали", так з другої сторони не чути протестів і не видно боротьби проти читалень і організацій радикальних і большевицького духа. Про що це свідчить? Що ті наші „патріоти", котрі так ворожо побєрюють „Скалу" є одного духа з противниками і ворогами катол. Церкви і свідомо, чи несвідомо побивають катол. роботу, а тим самим перепинюють хосенну роботу і для народу. Видно, що ті патріоти хотяй иншої масти ніж радикали, або большевики, однак походять від одної мами. Вони хоч ніби відпекуються від радикалів і сельробів та большевиків, однак приготовляють грунт для радикалізму і большевизму.

В однім місті „Повітовий союз української поступової молоді ім. Михайла Драгоманова „Каменярі" уладив „повітове свято працюючої молоді" в неділю перед полуднем. Учасників, як сюди донесено, було до 5.000 (пять тисяч). По тім вічу парубки з дівками попід боки ходили по місті на посміховисько мешканців міста. І на те все не чути ані остороги, ані крику по часописах наших націоналістів і „високих та голосних патріотів". Ніхто з них не зверне уваги, яка руїна чекає нарід, котрого молодь переходить школу такого морального зіпсуття і безбожности.

Організації „Каменярів" — се передсінок до большевизму. Хоч вони ще не називають себе комуністами чи большевиками, одначе одно мають спільне з большевиками, а саме: безбожність і упадок моральности. Зверха імя мають „Каменярі", але внутрі, в дусі вони большевики.

Кромі сего члени організації „Каменярі", здається не всі знають, під чиєю командою вони стоять. Що в цім большевицька рука, не можна сумніватися. Що за ними є також Жиди, вказує одна подія, яка сталася в часі св. місії в однім селі, де по місії зложив протокол при свідках один парубок, котрий був членом „Каменярів". Протокол той так звучить:

„Дня 5 червня 1936 р. був я в Станиславові — зайшов до склепу (на старім ринку), щоб купити собі убрання до роботи. Підчас вибору й оглядин товару приступив до мене молодий Жидок, син купця і дуже приязно сказав до мене: „О, я бачу, що ви порядний чоловік, бо належите до доброї організації, бо ми належимо також до тої організації, т о т а к о ж є н а ш а о р г а н і з а ц і я" і по цім вказав на значок т-ва „Каменярів", який я носив на лівій стороні спортової блюзи. Це мене трохи вразило, та я пояснив собі, що Жидок насміхався з мене, а може підлещувався мені.

„Трохи пізніше зайшов я з мамою до блаватного склепу, теж на старім ринку. І тут знов подібно, приступила до мене молода Жидівочка, склепарка й на вступі сказала до мене: Ну, я виджу, що ви належите до організації, бо і ми належимо до таких організацій і вказала знов на відзнаку т-ва „Каменярів" на моїй блюзі... і цим потвердила, що та відзнака належить до їх організацій.

„Це так мене вразило, що я став щораз більше призадумуватись над тим, щоб якнайскорше з такої чесної компанії з т-ва „Каменярів" виступити.

„І якраз св. Місія була тим точком, що відразу поставила мене на правий шлях. Ясні, тверді й переконуючі слова о. провідника до решти переконали мене про спілку, один народний фронт соціалістів, радикалів (до яких і я належав як „Каменяр") і комуністів під проводом московського, жидівського інтернаціоналу на згубу св. кат. Церкви й рідного українського народу. Я отверто й сміло виступив з т-ва „Каменярів", візвавши до цього всіх своїх товаришів, які теж зробили те саме при помочі св. Місії".

Відтак той парубок, як і всі пєчі, котрі були членами „Каменярів", — виступили з тої організації, прилюдно се оголосили в часописи з своїми підписами („Правда" ч. 31. 1936 р.). Ся подія свідчить, куди йдуть „Каменярі" і хто їх провадить. Тому, хто не стратив віри і совісти, хто правдиво любить свій нарід, най старається по всім можливим силам опамятувати нашу молодь і відтягати від погубних організацій і товариств, а натомість гуртувати в католицьких організаціях і товариствах.

Все повище приказується всім ОО. Душпастирям і катехитам відчитати вірним з амвона, зглядно шкільній молоді в часі ексорти. Нехай священики зрозуміють небезпеку і протидіють, щоб відвернути кару і Божий гнів від себе і від народу, та щоб чужі не сміялися, як се було в тім місті, де відбулося вище сказане віче, котрі видячи як парубки з дівками водяться, так говорили: А деж їх ксьондзи, коли таке діється?

Від Епископського Ординаріяту. — Станиславів, дня 28. IX. 1936.

Тризуб — символ терпіння

„Українські Вісти" в ч. 226 принесли отсю інформацію:

В р. 1935 підчас церковної місії в Косові, в Чортківщині, о. М. Вовчук та його парохіяни поставили місійний хрест. Цей хрест селяни обвішали хрестиками, між якими були й хрестики зі знаком тризуба. На донос поліції чортківський суд покарав о. Вовчука карою 50 злотих. На спротив засудженого окружний суд відповів новим засудом, яким підвищено кару на 100 зл. або 5 днів арешту. У мотивах присуду сказано: „Поміщення гербу тризуба на хресті мало на меті представити символічно терпіння розпятої України і тим чином виявити нехіть до польської держави."

Що діється на Волині

Польський часопис „Тыдзень Роботніка" в ч. 44 п. приніс п. з. „Масова боротьба селян" репортаж про події в північній Волині. В нім пише м.і.: Підїзджаю до Ковля. На маленькій стацийці отвираються двері вагону і до переділу всувається постать хлопця, дивно штивного зі зложеними руками на грудях. Хлопець має на руках кайдани. За ним ще два підростки приковані до себе. Ззаду поліцаї з крісами.

Хлопці не виглядають на кримінальників. Дивляться просто в мої очі. В їх погляді рисується тільки якби здивування тим положенням, в якім вони знайшлися. Питаю кондуктора: Що то значить? — О! С е р і ч п о с т і й н а. Тепер постійно возять їх до міста... Та відповідь дана нерадо з виразним звязанням здержує мене від дальших питань.

* * *

Я в Ковлі. На головній вулиці кидається мені в очи відозва в українській мові, підписана: Громадський Комітет — Комітет Обивательский.

Селяни! — кличе відозва здалека. Зближаюся і читаю: „Несвідомі, невідповідальні, і може навіть коштом комуністичних агентів, — елементи..." Моє зацікавлення росте. Читаю зі щораз більшою увагою, перекладаю на польську мову: ...„елементи зачали акцію, котрою стремлять до загамування нормального торговельного руху між селом і містом. Вони не перебирають в способах: агітують, здержують вози, грозять, вибивають шиби і навіть підпалюють селянське добро."

Ті слова вяжуться з самою стрічею закованих в кайдани хлопців. То певно були ті „несвідомі, невідповідальні і може навіть елементи, що ділають на кошт комуністичних агентів."

* * *

Питаю товаришів про ту хлопську акцію. Інформують мене, що триває вже 6 тижнів. Здержання від привозу товарів до міста досить з а г а л ь н е. Відбивається се виразно на ринку. Обороти впали. Селяни виявляють велику солідарність. Згори заосмотрилися в нафту, сіль, цукор. Ті приготування проявилися скріпленими закупнами, що перед вибухом акції викликали навіть в Ковлі брак декотрих товарів.

В звязку з акцією наступили репресії, що проявилися „пацифікаційними" ревізіями на селах і масовими увязненнями. Порозуміння ніхто не пробував. Нема ніяких офіціяльних організацій, що кермувалиб селянською акцією. Відомо тільки, що яко кличі голосять господарські домагання: скасування оплат за постої в містах, скасування адміністраційних кар, вирівнання цін хліборобських предметів з промисловими, як також політичні кличі, вдержані в рамцях домагань політичної демократії.

* * *

Пять тижнів триває акція будь що будь масова, бо в містах торги і ярмарки світять пустками. Щодня сільські хлопці і старші господарі збільшують заселення вязниць і арештів. Діється все те на досить великім терені краю і... довкруги панує глуха тишина, якби все те було десь за горами, за лісами. Чижби вже такі далекі були від нас наші окраїни? — З. (Гляди „Пяст" ч. 41 з с. р.).

Хто має владу в СССР

Як відомо, процес Зиновєва і тов. в Москві скінчився розстрілом 12 визначних Жидів-большевиків, а недавно увязнено там 32 жидівських рабінів. На тій підставі появилася гіпотеза, що рос. большевики віджидовлюють червону владу. Тимчасом вже по тих фактах появилися в пресі зіставлення, з котрих видно, що влада в Москві майже цілковито в жидівських руках. Се доказ, що рос. большевикам ані не сниться зривати звязки з Жидами взагалі та що розстріли жидівських дівчів викликані причинами фракційними, а не расовими, національними та віроісповідними. Ось національний склад центральних державних урядів в СССР:

Н а р о д н і к о м і с а р і. Закорд. справи — Валах-Літвінов (жид); внутр. спр. — Єжов (москаль); внутр. торговля — Арон Розенгольц (ж.); закорд. торговля — Ізраель Вайцер (ж.); шляхи — Лазар Каганович (ж.); совхози — Мозес Калманович (ж.); легкий промисл — Любінов (м.); здоровля — Гр. Камінський (ж.); держ. контроля — Захарій Белєнський (ж.); почта і телєграф — Герш Ягода (ж.). Разом 8 Жидів і 2 Москалі. — З а с т у п н и к и к о м і с а р і в: Оборони — Янкель Гамарнік (ж.); важкого промислу — Михайло Мендель Каганович (ж.); скарбу — Лев Лейба Левін (ж.); освіти Мозес Епштайн (ж.); рільництва — Арон Гайстер (ж.); шляхів — Арон Любович (ж.); харчевого промислу — Маркус Белєнський (ж.); водного транспорту — Енох Розенталь (ж.); лісового промислу — Брілянт-Сокольніков (ж.); справедливости — Ізаяш Кольц (ж.); віцепрокуратор СССР — Йозеф Йошелєс (ж.); начальник господарської евіденції — Йосиф Кракаль (невідоме походження). Разом 11 Жидів, 1 невідомого походження. — Нар. Комісаріят внутр. справ (ОГПУ). Нар. комісар — Єжов (м); заступники: Янкель Льоренсон-Агранов (ж.) і Юрій Прокофієв (м.). Разом 1 Жид, 2 Москалі. — Г о л. у р я д б е з п е к и. Начальники відділів: особного — М. Гай (ж.); господарського — Самуель Міронов (ж.); тайно-політичного — Ю. Молчанов (м.); закордонного — Аркадій Арон Слуцький (ж.); транспортового — Абрагам Шанін (ж.); оперативного — Карло Павкер (ж.); спеціяльного — Венямин Добродіцький (ж.); протирелігійного — Ізаяш Йоффе (ж.); кримінально-слідчого — Леонід Лейзор Вуль (ж.); нач. головного заряду селянсько-робітничої міліції — Лев Бяльський (нев.). Разом 8 Жидів, 1 Москаль, 1 невідомий. — Г о л. з а р я д в н у т р. і з о в н. о х о р о н и. Начальник: Борух Могільський (ж.); інспектор граничних військ — Симон Ширвіндт (ж.); нач. конвоєвих відділів — А. Гайліс (лотиш). Разом: 2 Жиди і 1 Лотиш. — Г о л. з а р я д к о н ц е н т р а ц і й н и х т а б о р і в. Начальник: Янкель Берман (ж.); заступник Самуель Фірін (ж.); начальники конц. таборів поодиноких областей: Карелії — Самуель Коґан (ж.); північного краю — Фінкельштайн (ж.); свердловської округи — Погребінський (ж.); західної Сибірі — Шабо (ж.); Казакстану — Золін (ж.); Соловок — Серпуховський (ж.); Горішнього Уралю — Мецнер (ж.); бутурського табору — Адамсон (лотиш). Разом 9 Жидів і 1 Лотиш. — Н а ч а л ь н и к и з а р я д і в м і с ц е в и х к о м і с а р і я т і в в н у т р. с п р а в. Московська область: Реденс (ж.); Ленінградська: Заковський (ж.); Західня: Блят (ж.); Північна: Рінковський (ж.); Курська: Суворов (м.); Озівсько-чорноморський край: Фрідберґ (ж.); Саратівський: Пілляр (ж.); Сталінградський: Раппапорт (ж.); Оренбурська область: Райський (ж.); Горковський край: Абрагампольський (ж.); Північно-кавказький: Файвілович (ж.); Башкірський: Целікман (ж.); Свердловська область: Шкляр (ж.); зах. Сибір: Гоголь (ж.); Сх. Сибір: Троцький (ж.); Далекий Схід: Деньбас (ж.); Середня Азія: Круковський (ж.); Україна: Балицький (ж.); Білорусь: Леплевський (ж.); Закавказзя: Гоблідзе (грузин). Разом 19 Жидів, 1 Грузин.

П р и м і т к а Ред. „Нової Зорі". Ту статистику принесло також „Діло". Шкода, що не написало ще того, чи його редактор Василь Мудрий знав про жидівський склад центральних установ большевизму тоді, коли ходив на ікру до большевицького консуляту, чи не знав?

Не забуваймо о складках на сироти і католицьке виховання молоді. „Дайте, а дасться Вам". Лука IV. 83.

АКТУАЛЬНА БРОШУРА!

Важне для матуристів!

ВИБІР ЗВАННЯ

Написав д-р ОСИП НАЗАРУК

Порадник для молоді, що виходить у світ шукати хліба й долі.

— Ціна 40 сотиків. —

Набути можна в Адміністрації „Нової Зорі", Львів, ул. Ґродзіцких 2, І. пов. і в книгарнях.

За мораль і силу нашого народу

Поучаюча і цікава історія одного допису в „Ділі" про те, чому катол. Епископ заборонив відправити полеве Богослуження з приводу кооперативного торжества в Борщеві.

В 229, недільнім числі „Діла" з 11 с. м. появився великий допис п. з. „Велике кооперативне свято Борщівщини". Той допис присвячений в першій мірі нападови на Преосв. Григорія, Епископа станиславівського, а в дальшій мірі також звеличуванню кооперації й заслуг тамошнього посла Стефана Барана (котрого ми схарактеризували в статті п. з. „Рибалка Панас Круть"). Отже на тій підставі можна додумуватися, хто сплодив сей архитвір анархії і хто постарався, що його поміщено в „Ділі".

Допис зачинається ось як:

„До передових кооперативних союзів у Східній Галичині належить Повітовий Союз Кооператив у Борщеві, оснований перед десяти роками заходом пок. д-ра Андрія Лунева, обеднює сьогодні коло сто низових кооператив на терені двох повітів — борщівського і заліщицького — з централею у Борщеві й окремими складами: в Іваню Пустім і Тлустім, що їх обслуговує понад 30 службовиків. Згаданий П. С. К. занявся передовсім скупом збіжжя, висилаючи минувшого року понад 150 вагонів, а наладнавши вже комерційний апарат, сподівається у цьому році продати коло 500 вагонів збіжжя. Надзірна Рада і Дирекція рішили відсвяткувати десятиліття своєї праці та попрохати до участи в ньому теж духовенство. В депутації до Преосв. Хомишина виїхали окремо дир. Дуткевич і д-р Шалаута з проханням дати дозвіл на полеву Службу Божу й особисто взяти участь у ювилею. — Епископ д-р Хомишин, що ще передтим дістав письменне прохання, прийняв депутацію, з місця згодився дати дозвіл на відправу полевої Служби Божої в неділю 4 жовтня ц. р. на площі у мійському парку в Борщеві, заявляючи, що ще надумається, чи сам возьме особисту участь у ювилею. Тимчасом дирекція П. С. К. дістала 1 жовтня ц. р. таке письмо:

Ч. 5809/4.

До П. Т. Повітового Союза Кооператив в Борщеві.

„З огляду, що голова Надзірної Ради Повітового Союзу Кооператив в Борщеві є знаним радикалом, а містоголова живе з чужою жінкою, яка перейшла на православіє та що один з Дирекції того Союза є пяниця, Епископський Ординаріят не може узгляднити прохання тогож Союза на відправлення полевої Служби Божої дня 4 жовтня с. р. з нагоди Повітового Кооперативного Здвигу".

Від Епископського Ординаріяту.
Станиславів, дня 28 вересня 1936 р.
† Григорій, Епископ."

Заперечуючи правдивість епископського письма, дописувач називає те письмо „нечуваною особистою образою провідних орґанів ПСК в Борщеві" — так, якби на світі був десь якийнебудь епископ, що займавсяб без причини „особистими образами" і якби осуджування гріхів та невластивого поведення людей не належало до обсвязків священичого стану й епископської влади.

Річ ясна, що письмо Преосвященого Григорія або правдиве — і тоді нема що про те письмо взагалі говорити — або сперте на інформаціях, які не відповідають дійсности, і тоді також ніякий думаючий чоловік не буде закидати Епископови „особистої образи", тільки що найвисше вискаже жаль, що хтось мабуть через неувагу кепсько поінформував Епископа.[1]) В ніякій шануючій себе суспільности і пресі просто неможливе виволікання такої справи перед цілим світом та ще розмазування її. В розумних суспільностях мовчать в таких случаях звичайно навіть ліві шануючі себе орґани преси.[2])

[1]) В данім разі замість „містоголова" має бути „член Надзірної Ради" і то найбільше впливовий, що безперечно значить іще більше ніж „містоголова". Що так є, се дописувач в „Ділі" очевидно мусів знати, тільки вдає, що не знає. Таксамо як удає, що не знає, що „знаний радикал" може бути також чоловік, що до радикальної партії не належить—і навпаки, в радикальних партіях є нераз люди більше правих поглядів ніж в УНДІ, хоч УНДО не називає себе „радикальною партією".

[2]) У Варшаві в часі Скаргівського Зїзду катол. публіцистів і дівчів лучилася така пікантна подія: Заходом організаційного комітету того ювилейного зїзду уряджено в театрі два представлення, зложені з трох штук, двох побожних і одної патріотичної. Місцева церковна Влада заборонила священикам іти на ті вистави. Інтервеніювали дуже поважні церковні достойники, ба навіть оден з найповажніших і найбільше заслужених монаших Чинів, але церковна Влада не змінила свого твердого рішення. І ні одного польського священика не було на тих представленнях. Та в цілій польській пресі не появилася ні одна замітка про те. Мовчала навіть польська опозиційна й радикальна преса. Так виглядає здисциплінована суспільність. І тому вона не тільки держиться серед дуже тяжких обставин, але ще й панує над анархістами, котрі вмовляють в себе, що їм „належиться" держава. Згаданий зїзд відбувався для вшанування памяти 400-ліття уродин найбільшого польського проповідника і патріота та одного з найвизначніших польських католиків відколи взагалі існує католицизм в Польщі. Можна собі уявити, який рев підозрівання „задля браку патріотизму" піднялаб українська націоналістична преса, якби на щось подібне відважилася наша церковна Влада! А вся польська преса — ні чичирк. Очевидно, неможливо припустити, щоб у такім міліоновім місті як Варшава не дісталися вістки про ту справу до відома редакцій опозиційних і радикальних орґанів або щоб у Великім Міськім Театрі не запримічено, що на ювилейнім релігійнім представленні в столиці краю не було буквально ні одного священика! Але здисципліновано польська суспільність і преса з мовчаливою пошаною приняла зарядження своєї церковної Влади. А порівнайте з тим той шум, який роблять в „Ділі" ундівські „політики" з приводу події в Борщеві — і маєте пропорцію в виробленні провідної (пожалься Боже!) верстви в нас — і в них.

Та інсинуації про „особисту образу провідних орґанів ПСК в Борщеві" очевидно замало. Для викликання тимбільшого обурення проти нашої церковної Влади дописувач пише в „Ділі" ще ось що:

„Місцевий польський парох відправив скоріше Службу Божу, щоб дати своїм парохіянам спромогу приглянутися величавому українському святови".

Інакше кажучи: Гей Українці, чи ви бачите, що польський латинський парох „властиво" більше сприяє українській справі, ніж український епископ! Ану, до бунту!

Та грубо помилявсяб той, хто думавби, що се вже верх злоби і перверзії ундівського дописувача. О ні! Ще далеко ні. Тепер власне слідує „найкраще", слідує те, чим позбавлені всякого почуття такту й розуму думають „відбудовувати Україну". Дописувач в „Ділі" пише далі таке:

Єдиний священик у поході.

Одним з перших відділів у дефіляді був великий відділ членів кооперативи у Глубічку. Викликав він великий ентузіязм у присутніх, бо у його проводі йшов старенький сивоволосий о. парох Антін Казновський, що єдиний з духовенства як карний український громадянин мав цивільну відвагу взяти участь у здвизі та в поході. Його появу привитали присутні довгими оплесками і голосними окликами „слава".

Очевидно тут можливі тільки дві евентуальности: 1) Або о. Казновський не знав про те, що все наше духовенство, від його Епископа почавши, усунулося від участи в тім здвизі та поході і припадково в останній хвилі всунувся в похід та передефілював перед п. Стефаном Бараном з УНДА і п. Котом з „Народної Торговлі",[3]) — а тоді нема чим ні радуватися, ні задля чого сумувати; 2) або о. Антін Казновський знав у тій справі становище свого Епископа і всего нашого духовенства, а мимо того нарочно викликав згіршення перед тисячною товпою, зложеною зі своїх і чужих, згіршення тимбільше, що не лише зломав обовязок послуху супроти своєї церковної Влади та зломив солідарність зі своїм станом, але ще до того дефілював перед діячем таких „подвигів" як С. Баран (про те, що він зробив, гл. статтю „Рибалка Панас Круть") і пр. таким загально знаним большевизуючим типом як п. Кіт з „Народної Торговлі", — і тоді про все те думаємо ось що:

а) Треба здержатися з висновками, які з такого поведення священика витягне церковна Влада.

б) Товпі, що на той сумний вид дов-

[3]) Припускаємо, що се був п. Кіт з „Н. Т." на тій підставі, що іншого Кота в кооперації не знаємо. Коли не так, радо спростуємо.

ОЛЕКСАНДЕР УБИШ 2)

ТАНАС ГОРЛАЧ

Оповідання з життя передостанніх власників Угнова і їх служби.

Підкоморій був типом панка з часів по розборах Польщі. Їв, пив, полював, запрошуючи до товариства богату й убогу шляхту. І з неї з цілим цинізмом минулого віку, що ним перепоївся на дворі Станислава Авґуста, кпив собі, старих розпиячував, молодих розлайдачував. Лови відбувалися по панськи, з численною псярнею, з сітями і „доїзджачами". День присвячували ловам, а цілі вечорі й ночі розпусним орґіям. Неодна убога шляхоцька родина завдячує Річиці свій моральний упадок і в наслідках маєткову руїну. Склянка і карти були на деннім чи радше на нічнім порядку, бо за дня від вересня до марта полювано. Молодь майже з цілого краю зїздилася юрбою до Річиці, але найбільше деморалізувалися близькі сусіди. Дім, а радше Річицьке пекло завсіди було отворене. Господар популярний мов сатана-спокусник, що бажає приємністю приманити як найбільше жертв. Та киньмо заслону на цей страшний образ.

Романовський щодо ловецтва навіть в тім часі не богато мав собі подібних. В величезній псярні були ріжні ґатунки псів: дручкові на грубого звіра, огари, ямники, вижли, хорти. Під сіти йшло кількадесять возів. Стаднина гарна, коні пів польської раси, що мали лиш одну хибу — були злосливі. Були властиво два табуни: оден коней шляхотних в Річиці, другий робочих, потягових, під вози і службу в Карові. Численної служби уживано не до господарських робіт, бо на те була панщина. Всі служили як льокаї, станґрети, ловці, псярники або конюші. Для служби і підданих був „підкоморій" суворий. Після фантазії за щонебудь карав жорстоко, або надгороджував по панськи. Не довіряв нікому і підозрівав усіх, навіть жінку й сина. Безмежно довіряв лиш Ількові. Ілько, простий хлоп, що не вмів ні читати, ні писати, був всім у Романовського. Обдаровував його повним довірям, як також частими побоями, бо коли був у кепськім гуморі, а траплялося се досить часто, домівники й окруження пізнавали силу панського пястука. Ілько день і ніч не відступав від свойого пана, стояв все за фотелем, особливо в останніх десятьох літах життя Романовського.

Коли Ілько спав, не знати. Одно лиш певне, що завсіди як тінь стояв за панським фотелем. Коли пан задрімав, храпнув собі також Ілько, але сон старого подаґрика був короткий, уриваний. Отже коли збудившися побачив Ілька спячого в стоячій поставі, будив його сильним ударом в чоло галкою зі слоневої кости тростинової ліски, злобно вигукуючи: „A spisz, szelmo!"

Ілько був усім, мимо численної зґраї офіціялістів і служби. Робив службу камердинера і скарбника. Всі гроші, многі коштовности, столове срібло, богаті в коштовні напої пивниці були під його ключем. Мимо тих услуг і панського довіря не ріжнився Ілько нічим від других мешканців села. Говорив лиш по українськи. Літом одягався в довгу сорочку, перевязану крайкою в поясі. Від ранної весни до пізної осени ходив босо. На зиму натягав ходаки або постоли зроблені з липового лика..

Дрібниця, що таким був Ілько в Річиці, бо до того привикли вже домашні й гості, що відвідували двір Романовського, але в такім строю відбував також подорожі до Львова і навіть кілька разів до Відня. А подорожі ті відбувалися таким робом: день наперед виправляли віз навантажений кухонними приборами, акцессоріями комори і кухарем, бо на нічлігу в місточку Раві, на попасі в Жовкві, підчас побуту у Львові, влас-

го плескала і голосно кричала „слава", нема що дивуватися.

в) Та на велике здивування заслугує той інтеліґент, що такий прояв анархії уважав вказаним прославити друком у пресі перед цілим народом своїм — і на ще більше здивування заслугують ті інтеліґенти в найстаршім українськім щоденнику, котрі ґльорифікацію такого злого вчинку священика пускають у пресу і ширять між усім народом нашим. Панове! Хоч ми здавна в боротьбі з вашим орґаном, то всеж таки не припускаємо, щоб між вами не було людей, які не моглиб зрозуміти бодай тепер, по доконанню того злочину, який се поганий і шкідливий злочин — свідомо ґльорифікувати в пресі перед цілим народом зломання дисципліни у священика і хвалити прилюдно те, що коли священик мав до вибору пошанування рішення свого Епископа чи пошанування ноторично знаних типів між нашими кооператорами, перед котрими дефілював — вибрав прилюдно те останне і дефілював перед ними... Тай ще перед Бараном, котрий також чейже не може бути взірцем для католиків своїм загально знаним „політичним" поведенням. Ґльорифікувати таке в пресі тай ще до того в часі, коли большевицька аґітація загрожує розсадженням основ всіх суспільностей і нашої зокрема, — се прояв гірший і страшніший ніж на перший погляд виглядає. Ми майже напевно додумуємося автора тої злочинної ґльорифікації, а ви його напевно знаєте. Отже сподіваємося, що бодай на будуче не будете підлягати рівно глупим як руйнуючим впливам з того боку. Бо чейже ґльорифікуванням проявів анархії ні України не збудуєте, ні свому орґанови розвитку не забезпечите, ні навіть Баранови мандату з Борщівщини, — а осягнете тільки те, що велика більшість нашого народу наперед в дусі, а потому в дійсности передефілює — перед анархією і большевизмом.

Коли зломання дисципліни у священика супроти свого Епископа і зломання солідарности зі своїм станом заслугує на ґльорифікування, то чомуж не заслугує на похвалу кожде інше зломання дисципліни, напр. в УНДІ під оглядом політичним тай у кождім иншім стані, не лише священичім? А коли так виховаєте суспільність, то щож інше може з того вийти, як не анархія?

Станиславівський Владика своїм поведенням бореться очевидно за мораль і силу нашого народа, — а ви за анархію й за руїну! Се може бути неясне хіба тому, що вже зовсім затратив можливість оцінювати факти.

„Величавий" в своїм роді допис в „Ділі" кінчиться таким чудовим уступом:

Спільна трапеза.

Після оглядин виставн управа ПСК запросила делеґатів і гостей до кімнат ПСК на спільну трапезу. При співі і товариській гутірці проведено кілька приємних годин, при чому присутні у коротких промовах висказували свої думки і погляди на кооперативні теми. І тут не було ні одного священика, як не було його з причини становища Еп. Хомишина взагалі у цілому святі, найбільшому, яке досі бачила Борщівщина.*)

Сей уступ незвичайний тим, що в нім проявилася очевидно ослаблена алькоголем інтеліґенція дописувача: Він пише, що взагалі і в цілому святі не було ні одного священика, а забув, що в тім самім дописі вже вихвалив о. Антона Казновського за те, що взяв участь у здвизі та в поході. Отже насувається ряд питань з области льоґіки ундівського політика: 1) Чи здвиг і похід у Борщеві не належить до цілости свята, урядженого в тім самім Борщеві з того самого приводу? 2) Чи в очах ундівського політика, що дописує з терену діяльности посла Барана, „цілим святом" називається тільки спільна трапеза, де дають їсти і пити? А далі: 3) Чи о. Казновський зорієнтувався в своїй несвідомій помилці, що дефілював перед Бараном і Котом? 4) Чи може спамятався в тім, що зробив і вже не пішов — бодай до спільної трапези з Бараном і Котом?...

Нема сумніву, що се останне належалоб до облекшуючих обставин.

Трудно припустити, щоб у редакції „Діла" не запримітили противорічча між кінцем того допису і наймаркантнішою частиною його змісту в середині. Колиж мимо того пустили той допис, не справивши того противорічча, то се також облекшуюча обставина для тих, що се зробили, коли вони мусіли пустити допис, бо замогутні були впливи тих, що домагалися помістити новий напад на станиславівського Владику, впливи тих, що вже довго свідомо й безкарно анархізують наш нарід, щоб жити і блестіти з демаґоґії між тим бідним народом, жити з його руїни та з його нещастя.

Чи довго вони ще з того жити-муть? Се, щоб вони перестали жити з анархізування нашого народу, в значній мірі залежить від зорієнтування і зорґанізування правих людей.

*) Головна причина величавости того кооперативного торжества в Борщеві полягала очевидно на тім, що Повітовий Союз Кооператив оповістив був на афішах, що буде полева Служба Божа в міськім парку, ба навіть поширено між народом вістку, що на здвиг прибуде Преосв. Ґригорій. Колиж наспіла відмовна відповідь щодо відправи полевої Служби Божої, то „Союзники" толкували її людям тим, що мовляв у міськім парку збираються „всякі люди" і тому се місце мовляв „невідповідне". Колиж люди в се не повірили, тоді „союзники" мусіли вже виявити правдиву причину заборони. Та ще й тепер заслугу величавости того здвигу приписують — собі, а вини, що не було полевого Богослуження, ніхто з них собі приписати не хоче.

Нові розстріли

В СССР розстріляли також сельробівського посла Миколу Хама.

Хто в Галичині не памятає, як тут розбивався сельробівський посол Микола Хам? Хто не памятає, як він юдив на наших Епископів, що він виговорював на Церкву і як він вихвалював большевиків... Засуджений тут за большевицьку діяльність дістався він до Совітів, де його з великою парадою возили по Україні і показували як „жертву клєрикалів і буржуазії". А тепер видко знудився большевикам п. посол Хам. Отже вони просто оголосили, що він „властиво" не жертва, але „слуга клєрикалів і буржуазії". Тай розстріляли. Разом з ним розстріляли, як пишуть чужі ґазети, також інж. М. Данилка і Софію Дорошеву жінку лікаря (обоє з Перемишля) та польського посла „Незалежної Хлопської Партії" Александра Ткачова з Богухвали коло Ряшева, як також польського посла Балініна і дуже спритного жидівського аґітатора дра Мойсея Мандля, що його в Луцьку засудили були на досмертну вязницю і потому виміняли. Так большевики чистять те, над чим змилосердилися „клєрикально-буржуазні гнобителі"...

За кілька днів наступ на Мадрид

Мимо холоду й гористого терену повстанці постійно посуваються вперід. Опір червоних військ слабне. Головний вождь повстанців ґен. Франко заявив, що за кілька днів на всіх відтинках зачнеться наступ на Мадрид. — В столиці була велика демонстрація робітників проти затаювання правдивого положення на фронтах. Члени скрайних партій пильно стережуть червоних вождів, бо підозрівають їх, що вони хочуть втікати. Б. преміер Жіраль і жінка президента Азані вже втікли з Мадриду. Міністр внутр. справ зарядив реквізицію матерацїв, покривал і теплих одягів.

Величезна повінь у Бразилії

Внаслідок довгих зливних дощів вилила ріка Ґвагиба в стейті Ріо Ґранде до Суль. Значне промислове місто Порто Алеґре під водою. Рівень води в місті доходить до 1 м. В цілім стейті Ріо Ґранде до Суль повінь зірвала мости, знищила дороги і зелізничі лінії. 50.000 людей опинилося без даху над головою, між ними є люди з Галичини.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить

ний кухар робив обіди і вечері. На другий день коло полудня виїздив Романовський величезним старосвітським повозом, що його тягли запряжені в побіч чотири клячі ізабельоватої масти, 16 міри, повної раси і вибірно дібрані. Їхав також Ілько. Сидів на козлі, а що малого був росту, то босі його ноги гойдалися собі свобідно у воздусі. На плечах мав звичайну мандину, а голову його як також і пана покривав великий, домової роботи капелюх, виплетений сільськими хлопцями з житних „стрілок", то є стебел передвчасно доспілого жита, що підрите медведиками сохне чи радше біліє, зовсім не даючи збору, але зате дуже тревалу солому до виплітання капелюхів.

Около року 1828 вибрався був Романовський за якимсь інтересом до Відня. Обичаєм сучасної заможної шляхти відбув ту подорож власними кіньми і повозом. Серед кількох дворян не бракло з ним також Ілька, що не змінив свойого звичайного строю. Було то в літі. Сидячи на високім козлі в довгій сорочці сніжної білости, підперезаний крайкою і з босими ногами, зявився в саме полудне разом із своїм паном в мурах Відня.

Можете собі уявити враження, яке зробив на віденців. Перехідні з найжишою цікавістю приглядалися тій незвичайній появі. Дотепи і здогади сипалися щедро: Одні звали його китайцем, другі індіянином. Словом, думали про нього ріжно, а ніхто не відгадав правди. Навіть коли вже та ціла кавалькада, зложена крім повозу з двох бріських брик, покритих полотном, вточилася і зникла в величезних сінях готелю „Zur rothen Kugel", довго ще вулична юрба залягала вулицю, бажаючи ще раз побачити „diesen wunderlichen Menschen". Додам, що Ілько крім малого росту відзначався ще величезною лисиною з рештками сивого волосся по краях і дивно поморщеним обличчам.

На лови з гончими або з хортами не товаришив свойому панови, хіба коли польовано на лиси або борсуки з ямниками (лисів в ямах душили), або коли з допомогою тих ямників з нор вигребувано борсуків і навіть лисів. Найчастіше уряджував Романовський такі лови для пань, коли зїхалися в гостину до його жінки. Кількома і навіть кільканацятьома „карйольками" та бричками виїздило ціле товариство в ліс аж до лисячих чи борсучих нор. При норах розкладали полеві крісла і столи. На них заставляли підвечірок. Бавилися пани, пожвлялися, ямники впущені до нор душили й витягали лисів, а виполошених гості забивали зі стрільб.

Часом для заспокоєння цікавости пань розкопувано нори і ловлено звірят.

Романовський був любителем ловів з ямниками, улаштовував їх з усякими вигодами. Ставили йому його улюблений фотель. Асистував тоді також Ілько, сповняючи функцію „напихайлюльки". Що хвиля наповняв люльку, подавав її панові й запалював тліючим порохом або жаріючим угіллям.

Одної осени влаштував Романовський лови з ямниками. Товариство було численне. Були се лови незвичайні, бо „підловчий" Казимир під страшним закляттям „щобимся встік" запевняв, що в норах знаходиться сім лисів і навіть „криволапка" лис, старий „вига" (хитрун), мистець висмикатися від мисливих і „оґарів" в плаю, що викпивав нераз найліпших хортів у полі. Даремні були зусилля зловити його. „Франт-криволапка" завсіди всіх пошивав у дурні. Старий Казимир, що знаменито вабив також вовків, пізнав на снігу його ланцюшковатий слід, що йшов в сторону нори. Перед літами пострілено того лиса в передню лапу, він вилизався, але лапа лишилася кривою. Надто залишала мічений слід, звідси його епітет. (Д. б.).

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Новий том „Записок ЧСВВ"

Записки Чина св. Василія Великого. Т. VI. Вип. 1—2. Накладом Редакції „Записок ЧСВВ." Львів, 1935. Видавець і Редактор: о. Йосафат Іван Скрутень ЧСВВ. Формат 24·5×17·5 цм., ст. 480. Ціна 30 зл.

Після довгого очікування [1]) нарешті появився новий том (чи перша половина тому) „Записок ЧСВВ". Очікування се було загальне: не лише українські наукові (й ненаукові) круги очікували виходу з друку чергового тому „Записок ЧСВВ", але й чужі. Коли не казати про велике зацікавлення в польських наукових кругах, то можемо вказати, що нпр. у Франції витають „Записки" з захопленням. Очевидно — не лише у Франції, але й скрізь, де доходить сей прегарний твір української науки — відбиваний, на жаль, усього в 300—400 примірниках... (Останній том вже в більшім числі прим. — Ред. „Н. Зорі").

Бо й справді се найповажніший історично-науковий орган на всіх українських землях. Не лише найповажніший, але тепер і одинокий. Всеукраїнська Академія Наук у Києві стогне таксамо в большевицькім ярмі, як і ціле українське культурне життя. Давніше вона видавала дуже поважні праці, цілий ряд наукових періодиків, окремих збірників і творів — нині майже все припинене. Львівське „Наукове Товариство імени Шевченка" бореться з матеріяльними злиднями й лише коли-не-коли може щось видати. „Записки" Товариства (досі 155 томів), на превеликий жаль, уже від 117-ого тому не містять ні рецензій на нові наукові публікації, ні навіть побіжного огляду нових праць — що дуже обнижує їх науковий інтерес: се просто невеликі збірники праць ріжних авторів. Про інші (деякі пражські, берлінські й ін. еміграційні) шкода говорити. Також львівська „Богословія" ніяк не може рівнятися з „Записками ЧСВВ". [2])

Тому велику й дуже важну місію для української науки сповняє Василіянський Чин, що крім численних релігійно-моральних і аскетичних творів видає також науково-історичні „Записки ЧСВВ". Велике й відповідальне завдання їх Редактора й Видавця, о. дра Йосафата Скрутеня ЧСВВ., що при всьому обтяженні тяжкими працями священика-монаха, провідника реколекцій, нераз занятого й адміністраційними працями (недавно через рік ігуменством у Жовкві), знаходить час, силу й енергію до такої тяжкої праці — що крім редагування вимагає кореспонденції з науковим світом, наукових поїздок (як недавня до Болгарії) й т. д.; о. др Й. Скрутень незамінимий на своєму становищі: велика ерудиція й авторитет у наукових кругах, українських і неукраїнських, католицьких і некатолицьких, — се все хіба якнайкраще ціхує Редактора „Записок" того Чину, якого процвітання — за словами Вселенського Архієрея, Льва XIII, — се необхідна передумова процвітання греко-католицької Церкви.

Зміст „Записок", рецензійний відділ, імена, національність і професія (духовна і світська), а навіть віроісповідання (католики й православні) співробітників теж мають свою мову щодо високої наукової вартости „Записок". До того любов і привязання до свого Чину їх Редактора, що виражене й в одинокій (на жаль!) рецензії самого о. Редактора в сім томі (с. 402—403), а як часто в попередних томах, надають не лише природнокатолицький характер „Запискам", але рівночасно сповняють велику місію: вказування правдивих і високих вартостей, які вкладає в культуру наша гр.-кат. Церква й Василіянський Чин.

Сих кілька заміток бажав я подати перед докладнішою оцінкою VI-ого тому (його перших двох випусків) „Записок ЧСВВ", щоб підкреслити їх правдиву вартість.

Новий том ділиться, як і попередні, на такі частини: Статті (стор. 1—136), Матеріяли (137—257), Miscellanea (258—346), Бібліографія (себто рецензії, 347—475) і Огляд надісланих книжок (поазбучно, за лат. азбукою, A—M, 476—480). Очевидно, сей том, як і всі попередні, видані за дозволом духовної влади. В перших трьох частинах-відділах взяли участь отсі дослідники: Андрусяк Микола, (Львів), Годинка Антін (Печ), Голубець Микола (Львів), Заїкини Олександра (†) і Вячеслав (Львів), Коструба Теофіль (Львів), Крипякевич Іван (Жовква) [3]), Крупницький Борис (Берлін), Луб Ізидор о. ЧСВВ (Жовква), Мірчук Іван (Берлін), Огієнко Іван (Варшава), Олянчин Домет (Берлін), Переяславський О. (Берлін), Толочко Вл. о. (Вильно), Федоров Сергій (Прага), Хрущ Павло о. (Краків). Рецензії подали отсі автори: Гординський Святослав (1), Гординський Ярослав (2), Драган Михайло (1), Думка Никита (2), Заїкин Вячеслав (2), Кантриба Петро (1), Каровець Макарій о. ЧСВВ (1), Кацалай Аристарх ЧСВВ (1), Костельник Гавриїл о. (1), Коструба Теофіль (6), Крупницький Борис (2), Лаба Василь о. (1), Лев Василь (1), Лікі Іван ЧСВВ (1), Ліхарева Софія (2), Луб Ізидор о. ЧСВВ (2), Лукань Роман о. ЧСВВ (1), Маньковський Тадей (1), Мірчук Іван (4), Мох Олександер (1), Огієнко Іван (1), Полішко Конон о. ЧСВВ (1), Січинський Володимир (1), Скрутень Йосафат о. ЧСВВ (1), Табінський Петро о. (1), Толочко Вол. о. (6). Разом взяло участь у сім томі 35 авторів, між ними 7 Василіян і 4 світські священики, а 24 автори світські, 14 католиків і 10 некатоликів (отже разом 25 католиків і 10 акатоликів).

Переходжу до перегляду праць за відділами. Між „статтями" перше місце займає праця С. Федорова, Боротьба за межі в степовій епархії XIII—XIV ст. (с. 1—15). Тема статті незвичайно інтересна — оповідається тут про сарайську епархію, засн. 1261 р. під татарською владою й боротьбу її за юрисдикцію, проти посягань рязанських епископів на область Дону. Шкода лише, що автор не мотивує своїх думок у примітках під текстом — і так відразу не знати, що подане на основі знаних уже давніше праць, а що авторове оригінальне. Стаття дуже цікава, як і инші праці сього дослідника кубанського й донського минулого. Дрібні недогляди (нпр. у даті на с. 3 треба: 1283—1305) не ослаблюють вартости статті.

Слідуюча стаття Домета Олянчина, До історії торговлі Руси - України з Балтикою, зокремаж Стародуба з Кенігсбергом прикінці XVII й поч. XVIII ст. (16—40) опрацьовує джерельно свою тему. Се інтересний причинок до господарської історії Гетьманщини XVII—XVIII століть. [4]) — За нею слідує дуже цікава, основана на підставі багатого друкованого й рукописного матеріялу студія проф. дра І. Крипякевича, З історії міста Жовкви (40—69), закінчена виказом бібліографії предмету від 1786 до 1932 р. Автор висвітлює початки Жовкви, її устрій і культуру в XVI—XVIII ст. Найцікавішого для нас: церковного життя Жовкви не знаходимо тут, хіба мимоходом, бо се має бути предметом окремої студії автора. — Чергова студія М. Голубця, Зарайня дослідів над українським деревляним будівництвом (70—84) зробить прислугу тим дослідникам, що не є спеціялістами в історії мистецтва, й поможе їм зорієнтуватися серед праць і теорій з зазначеної ділянки (мова головно про галицькі деревяні церкви). Шкода лише, що автор не дотягнув дослідів до наших часів, лише обмежився XIX-им століттям. — Слідуюча праця М. Андрусяка, Боротьба за епископську катедру (Картина з історії православної Церкви на Україні в другій половині XVII ст.) (85—136) впроваджує читача в часи Еп. Йосифа Шумлянського. Її автор після написання сеї студії дав повну монографію про Еп. Шумлянського в польській мові. Се перша основна загальна праця про першого уніятського львівського епископа. Він, правда, цікавив дослідників (гл. спеціяльні праці про нього: В. Компаневича ЧСВВ,. о. А. Петрушевича, Із. Шараневича, Ів. Франка, о. Рудовича й А. Деруги), але ніхто не дав досі джерельної, основної праці про нього.

У відділі „Матеріяли" маємо напочатку збірку актів до діяльности й біографії Шумлянського, зібрані М. Андрусяком, п. н. Матеріяли до історії львівського епископства в 1667—1677 рр. (137—200). Видруковано тут 61 документів лише про 1667—68 рр. й заповіджено продовження. Акти взяті з ркп. „Актів гродських і земських" львівського Державного Архіву. — За ними йде 9 цікавих листів Пилипа Орлика чи про Орлика п. н. Варшавська збірка про Орлика, подав її проф. І. Огієнко. Листи сі з Варш. Гол. Архіву не були знані, здається, крім одного (під ч. II) (201—213). — Дуже цікавий причинок до діяльности Гетьмана Мазепи стаття о. П. Хрущ а, Деякі Mazepiana краківських бібліотек (213—223). Спершу маємо звіт королівського посла, львівського купця-Грека, Кирія-ка Ісаровича, з посольства до Гетьмана в 1692 р., з докладною студійкою про автора листа. Зазначимо лише, що о. автор, на нашу думку, невірно уявляє собі відношення Гетьмана Мазепи до Унії як неприхильне (с. 213 у зіставленні зі с. 217, де розбивка); Гетьман говорив при свідках, перед незнакомою людиною, й не міг висловити свого дійсного переконання. Зате — цікава річ — Гетьман не осуджує Унії, лише питає: чому в Польщі насильно перетягають на Унію? Направду отже було, здається, навпаки. [5]) Дальше йде вістка про листи Мазепи й деякі подано в цілості чи частинах. Се листи до Адама Сінявського з 1704—1708 рр. [6]) — Дальше А. Годинка, Переписка Еп. М. М. Ольшавського з ігуменами ЧСВВ. (223—257) друкує 60 листів того Епископа з рр. 1741—1766, незвичайно важних до історії Церкви на Закарпатті. В статті маємо знимку з портрету Епископа Ольшавського й малюнок його на смертній постелі.

„Miscellanea" починаються поважною працею проф. І. Огієнка, Розмежування памяток українських від білоруських (258—287), де автор на маргінесі слабої праці одного білоруського

---

[1]) Останній том (IV, вип. 1—2) виданий при кінці 1932 р.

[2]) „Добрий Пастир" станиславівський, одинокий і дуже добрий науково-пастирський журнал, лише рідко містить історичні твори.

[3]) Тепер проф. Ів. Крипякевич уже знов у Львові, але часово перебував у Жовкві — з того часу походить отся праця.

[4]) Про праці Федорова й Олянчина даю окрему оцінку в „Альманаху Василіянських Богословів", що друкується за ред. о. Романа Луканя ЧСВВ.

[5]) Пор. Т. Коструба, Унія і Гетьман Мазепа. „Нова Зоря", 1936, ч. 26.

[6]) Листів Гетьм. Мазепи знаємо дуже мало — пригадуємо собі в сій хвилині лише листи (3) до Галецького, гл. А. Ензен, Три листи Мазепи до Загмунта Галецького, ЗНТШ. т. 92., крім, очевидно, листів до Мотрі Кочубеївни.

вченого укладає критерії для розріжнення українських памяток від білоруських. — Проф. І. Мірчук у ст. Хрістіян Вольф і його школа на Україні (287—296) обговорює цікавий перелім у шкільній фільософії в сер. XVIII ст., в Київській Академії, коли замість старих підручників аристотелівсько-схолястичної фільософії заведено виклад за вольфіянцями, головно Бавмайстром. Подібно у Львові сталося в останніх десятилітіях XVIII ст. (професори П. Лодій і І. Лаврівський). — Особливо інтересна праця Б. Крупницького, Теофан Прокопович і Шведи (296—307). Маємо тут причинок до характеристики талановитого, але продажного каріеровича з наших земляків, що поїхали закріплювати московський батіг над українською спиною. Цинізм Прокоповича доходив до підлих доносів у страшну „преображенську канцелярію" (прообраз „судів" ГПУ), внаслідок чого сотки людей потратило життя — а все на те, щоб негідний епископського достоїнства Прокопович (з протестантськими переконаннями!) вдержався на своїм становищі. М. ін. довідуємося звідси, що Петро І помер як протестант (с. 297), що він заводив реформи в Церкві на протест. взір (с. 303) й т. п. А деякі православні автори ще й досі боронять Петра... — Закінчують сю частину статті Т. Коструби, „Середновічна традиція" пліснесько-підгорецького монастиря (307—313), о. І. Луба ЧСВВ, Лаврівський помяник XVII—XIX вв. (313—317), о. Вл. Толочка, „Останній Василіянин з Литви" (317—326, про о. К. К. Летовта) й коротка замітка о. П. Переяславського, Україна XVII віку в світлі тогочасного Заходу (326) з репродукцією старої картини.

До рубрики „Miscellanea" ввійшов також цінний бібліографічний огляд А. й В. Заїкиніе, Матеріяли до бібліографії української історії 1930—1931 (327—346), як доповнення до огляду польських учених.

Дальше майже до самого кінця (347—475) йде богатий рецензійний відділ. Зрецензовано 56 позицій. Деякі рецензії особливо обширні й цінні, напр. Я. Гординського, В. Заїкина, о. Р. Луканя ЧСВВ, Ол. Моха, І. Огієнка, о. Й. Скрутеня ЧСВВ., о. П. Табінського.

Вже сам побіжний перегляд свідчить, яким великим вкладом у нашу науку є „Записки ЧСВВ".[1]) Можемо лише побажати, щоб Чин і о. Редактор якнайскорше обдаровували нас дальшими томами. З них т. IV., вип. 3—4. і т. V., вип. 1—4 вже в великій частині випечатані — лише незакінчені.

Теофіль Кострyба.

[1]) Наша оцінка попередніх томів віддана до Альманаху згаданого в 4-тій примітці.

Нові видання

Слово, журнал словянської фільольогії. Редагує Константин Чехович. Видання семинара словянської фільольогії при фільософічному факультеті Української Богословської Академії у Львові. Накладом гр.-кат. Богословської Академії у Львові. Львів 1936 липень. Ст. 74 + 2 нпг. Формат 24.7 × 17.8 цм. Ціна 2.50 зл. Виходить два рази на рік. Адреса Редакції і Адміністрації: Львів, ул. Коперника 36.

Світло й Тінь, щомісячник. Журнал Українського Фотографічного Товариства у Львові та його філій. Ч. 8 (31). Серпень 1936. Рік IV. Формат 17.3×24.3 цм. Ст. 20. Ціна одного числа 80 сот. Зміст: 1) Вислід другого конкурсу „Світла й Тіни" на 1936 р. 2) Дещо про тонування на паперах для штучного світла. 3) Правильне наставлення на гостро. 4) З новин фотопромислу. 5) Хмари в світливстві. 6) Місяць у світлині. 7) Як твориться негатив? 8) З вистав і фотоконкурсів. 9) З нашого досвіду. 10) Від редакції. 11) Критичний куток. 12) Що читати.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Про страшне спустошення, що його спричинив гріх у світі. По перше розважте спустошення, що його спричинило страшне зло добровільного гріха в своїм першім початку навіть у небі. Тоді один одинокий гріх, що в нього впалося тільки в думках, в одній хвилині перемінив міліони найкрасших ангелів в огидних чортів, вигнав їх з неба й засудив їх на вічне пекло. О, страшна отруя, що в одній хвилині можеш знищити тільки легіонів небесних духів! О, страшна провино, що можеш приневолити Бога до такого страшного й невідкличного осуду своїх улюблених сотворінь, Бога, котрого природа се дійсна доброта й котрий любить усі Свої твори! І ти, моя душе, що знаєш се, як ти могла колинебудь осмілитися грішити і як Бог міг тебе стерпіти, коли ти провинилася тількома зрадами?

По друге розважте спустошення, що його спричинив гріх на земли, коли ту потвору по вигнанні з раю приняли наші перші родичі в земнім раю. Ах, в одній хвилі та потвора ограбила їх і всіх їх нащадків з їх первісної справедливости, невинности і святости, що в них вони були сотворені, та з усіх дарів Божої ласки. Та потвора зранила всі сили їх душі. Вона піддала їх тиранії сатани. Вона прогнала їх з раю і засудила їх на дочасну й вічну смерть. В міжчасі та потвора післала на них ціле військо душевних і тілесних лих всякого рода. Всі ті лиха це сумні наслідки їх гріха. Вона наділила всіх людей невимовною слабістю щодо виконування добра й сильною склонністю до злого. Се наповнило світ безчисленними гріхами й за кару безчисленними незвичайно страшними судами проти одиниць і проти цілих народів.

По третє розважте, що гріх, тому що він заразив і зіпсував так богато головних сотворінь Божих, в деякій мірі зруйнував все твориво і підчинив його богатьом лихам, що їх апостол (Рим, 8,20, 21) називає „підданством і зіпсуттям"; бо люди й діявол надуживають Божих творів, роблять їх підданими гріха і зіпсуття отже й гордости і через гріх примушують їх до постійної змінливости й до найгіршої уломности. Тому апостол каже образово, що все сотворене стогне й лежить в породових болях і тужить за освободженням з нещасного підданства гріхам — „до свободи величі Божих дітей". А се станеться тоді, коли царство гріха буде цілковито знищене. А коли останний огонь очистить світ, Бог створить для своїх дітей „нове небо й нову землю, де буде мешкати справедливість" (2 Петро 3,13). О, коли прийде ся щаслива година? Коли ся пекольна потвора, гріх, буде виключена на завше з усіх частей Божого творива і замкнена в її власнім місці, щоб та потвора ніколи більше не виходила й не нищила світа?

Постанови собі бридитися злом, що спричинило таке страшне знищення в небі й на землі, й не боятися ніякого зусилля, щоб те зло вигнати з себе і з інших. *Епп. Р. Челлонер.*

О. др І. Тарасевич, відомий білоруський католицький діяч в Північній Америці, вступив до Чина св. Венедикта.

В Женеві відбувся конгрес швайцарської організації католицької робітничої молоді. На нього прибули делегації таких організацій з інших країв. Організація катол. робітничої молоді в Швайцарії повстала рік тому. Вона розвивається дуже гарно. Доказом того факт, що на сегорічний конгрес прибуло понад 10.000 молоді. — Перша організація католицької робітничої молоді повстала 10 літ тому в Бельгії. Оснував її о. Кардійн. Потім та організація поширилася на інші краї. Тепер вона числить десятки тисяч членів, в кождім західноевропейськім краю.

Жіноча католицька ліга в Канаді має 767 відділів і 39.000 членок.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ УНДА під відомим „проводом" опільолістів ухвалив і оповістив в „Ділі" резолюції „проти розкладової роботи комунізму". Є в тих резолюціях около десять нонсенсів і несвідомих самополичників. Займемося ними на другий тиждень.

У КИЄВІ чрезвичайка увязнила 7 Українців. Їм закидують звязки з еміґрантами „петлюрівцями" в Празі.

ПОЛЬСЬКИЙ МІНІСТР закордонних справ Бек заповів візиту в Парижі. Французька преса пише, що се означає поглиблення польсько-французької приязні. Польські офіціяльні круги заявляють, що та візита приватна. Слухи про позичку якось притихли.

ДО ВИЛЬНА прибуло 6 італійських ґенералів. Вони мають навязати культурні взаємини між Римом і Вильном.

СОВІТСЬКИЙ ШАРЖ Д'АФЕР в Лондоні Каган передав дуже остру совітську ноту предсідникови комітету неінтервенції в Еспанії. Совітське правительство твердить, що Португалія, Італія й Німеччина нарушили невтральність. Тому домагається вислання слідчої комісії до Еспанії.

БОЛГАРСЬКІ ЛІВІ партії: радикали, соціялісти і комуністи ведуть переговори, щоб створити т. зв. народний фронт.

РЕҐЕНТ МАДЯРЩИНИ адмірал Горті іменував дра Кольомана Даранія премієром мадярської ради міністрів.

У ВІДНІ поліція увязнила кількасотьох комуністів совітських горожан. Вони прибули до Австрії на фальшиві паспорти і мали заложити у Відні осередок комуністичної пропаганди на Австрію і сусідні краї.

ШВАЙЦАРСЬКА НАЦІОНАЛЬНА РАДА в Берні ухвалила новий закон про орґанізацію швайцарських збройних сил. Закон передбачує сильне скріплення оборони границь.

НІМЕЦЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО запротестувало в Лондоні проти англійсько-совітського морського договору.

ПРАВОСЛАВНІ В ЛАСКАХ У ГІТЛЄРА. Німецький міністр віроісповідань Керль звернувся до російських православних епископів на еміґрації за посередництвом берлінського православного епископа з запрошенням, щоб патріярх російської еміґрантської православної Церкви переніссся до Берліна на постійний побут. Німецьке правительство годиться вибудувати власним коштом катедру для православного патріярха в Берліні.

В БЕЛЬҐІЇ прийшло до порозуміння між рексистами і флямандськими націоналістами. Провідник рексистів Деґрель приготовляє створення більшости в бельґійськім соймі, щоб повалити дотеперішне правительство й самому обняти владу.

ФРАНЦУЗЬКІ КОМУНІСТИ урядили віча в богатьох місцевостях Альзації й Льотарингії, щоб демонструвати проти німецького ґітлєризму. В деяких місцевостях відбулися маніфестації правих проти комуністичних зібрань. Сильні відділи поліції і жандармерії не допустили до бійок між комуністами та правими.

ПЛЕМЯ БАСКІВ в Еспанії проголосило своє незалежне правительство в м. Ґверніка недалеко Більбао. Першим президентом незалежного баскійського правительства вибрано А. де Агвірре Лекубба.

ЕСПАНСЬКІ ПОВСТАНЦІ розстріляли кореспондента французької ґазети „Ле Пті Парізієн" Наймана під закидом шпигунства.

ПРЕСА КОНЦЕРНУ ҐЕРСТА в Америці почала кампанію проти англійсько-французько-американського валютного порозуміння. Вона закидає през. Росвелтови, що хоче втягнути Америку в европейську суматоху.

НАЧАЛЬНИЙ АРАБСЬКИЙ КОМІТЕТ в Палестині рішив зліквідувати загальний арабський страйк у Палестині.

НОВИНКИ

Малий Семинар ім. св. свщм. Йосафата отворено 1. X. с. р. в Станиславові при вул. Собіського 44. В ньому удержується і виховується гімназійних учеників. Ректором Семинара назначений о. В. Микитюк, префектом о. Н. Остапяк. Провадження кухні обняли СС. Служебниці.

О. Др В. Василик іменований референтом станиславівської Епископської Консисторії.

О. Др Я. Біленький іменований сталим професором св. Богословія при Богословськім Науковім Заведенні в Станиславові.

Збірка на українських інвалідів буде переведена за дозволом влади в днях 18—24 с. м. в усіх місцевостях трох сх.-галицьких воєвідств. Хто не мавби можности зложити жертву на збіркову листу або до пушки, може переслати її прямо на адресу: Українське Т-во Допомоги Інвалідам, Львів, Потоцького 48. Зима йде. Всі маємо обовязок помогти нашим інвалідам.

Рада Т-ва Письменників і Журналістів видала такий комунікат: „Виступ п. М. Іванейка в 226 ч. „Українських Вістей" у статті „Пан видавець і його слуги, в якій він в некультурний спосіб напав на членів Т-ва, редакційних співробітників концерну „Українська Преса", понижує його самого як професійного журналіста. При цьому Рада Т-ва не брала під увагу політичної основи полеміки". Ну, а напад з другого боку зовсім в порядку? І ви, панове, хочете, щоб по такім „вироку" хтонебудь уважав вас за трибунал? Веселі кавалки стружете в сих сумних часах.

Футра жіночі і чоловічі та ріжного роду футряні шкірки поручає по найнижчих цінах фабрика футер „Хром", Львів, ул. Руська 20, тел. 271-83.

96 — 1 — 26.

Снігова хуртовина перейшла над Дрогобиччиною і Самбірщиною. Буря звалила богато дерев і телеграфічних стовпів.

Солтисів будуть звільняти від оплат за роверові таблички.

Пошесть червінки вибухла в Лисовицях пов. Стрий. Дотепер померли 4 особи.

В Таврові, пов. Бережани, члени місцевого „Стшельца" вбили сокирами й багнетами двох молодих Українців, братів Загробельних. Убийників арештовано. Помершим братам справлено величаві похорони.

На передмістю Берестя над Бугом наступила катастрофа самоходу, що ним їхали 4 особи. Поліський віцевоєвода Радванський дістав нервового потрясення, директор департаменту шляхів Новіцкий і шофер погибли, інж. Триліньский ранений.

В Березі Картузькій перебуває тепер около 300 осіб.

Виставу Української Студії Пластичного Мистецтва відкрили в Празі.

Летунсько-газовий музей відкрили в Іновроцлаві.

В Польщі є 157 адвокаток.

Першу фабрику локомотив будують в Югославії в місцевості Краґуєвац.

На монастир місіонарок у Венісіє коло Ліону у Франції урядили комуністи нічний напад, зовсім як в Еспанії.

У Франції є 408.000 безробітних.

В Парижі застрайкували всі гастрономічні й готелярські заведення.

В м. Сітард в Голяндії знайдено мощі св. апостолів Филипа, Томи й Вартоломея.

Машину до писання нот сконструювала одна німецька фабрика.

Ініціятор олімпійських ігрищ барон Кумбертен має дістати надгороду Нобля.

Клюб оптимістів повстав у Будапешті. Він має поверх 300 членів і видає власний орган.

Нафту зачали добувати на Керченськім півострові.

В університеті в Токію розпочалися виклади про християнізм.

Всім знані та від давна впроваджені підручники до навчання релігії в народних школах а то: Малий катехизм зл. 0.60, Коротка Біблійна Історія зл. 1.— можна набути у В. Гірняка, Станиславів, Красінського 12. Отці Душпастирі та Катехити, що замовляють книжки гуртово для всеї дітвори, дістають даром підручники для найбідніших діточок.

92 — 1 — 10.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

† **о. Венямин Василь Розгін ЧСВВ** упокоївся в Бозі дня 9 с. м. рано в підгорецькім монастирі. Покійний народився у Львові 21 січня 1892 р., як син робітника Василя й Марії з Веселовських. У парохіяльній церкві св. Параскеви одержав св. Тайну Хрещення й миропомазання з рук тодішнього сотрудника о. Василя Курдидика. Від 1902 р. вчився в Академічній Гімназії у Львові. В 1910 р. вступив до василіянського новіціяту в Крехові, де наступного року зложив перші монаші обіти. Врочисту монашу професію зложив у Лаврові 1916 р. в день Успення ПДМ на руки тодішнього лаврівського ігумена о. М. Повха ЧСВВ. В Чині Покійний продовжав гімназійну науку в Крехові, фільософічні й богословські студії покінчив у Лаврові. Це все було в роках 1912—1920. Священичі свячення одержав у квітні 1920 р. й як священик працював у монастирях в Жовкві, Лаврові, Улашківцях, Краснопущі, Михайлівці, Підгірцях, Погоні й Букові. В монастирях у Погоні та Улашківцях був настоятелем, як також в Підгірцях останній рік свойого життя провів на тім уряді. Був це совісний монах священик і всіма люблений. Хорував на грудну недугу все своє життя, почавши від шкільної лавки. Божій ласці треба завдячити, що при слабім здоровлі Покійний дожив 45-го року життя, сповняючи при тім ріжні обовязки. Похорони відбулися в неділю 11 с. м. пополудні при великім здвизі народу з Підгорець і з сусідніх сіл. Прибули місцеві оо. парохи, греко- й римо-католицький, оо. парохи з сусідніх парохій і оо. Капуцини з Олеська. Від оо. Василіян прибули оо. ігумени з Золочева, Краснопущі й Львова, як також інші священики з тих монастирів. Поховано Покійного на монастирськім цвинтарі на горі коло місцевої церкви, побіч могил колишніх підгорецьких ігуменів і іншої монашої братії. Коротку надгробну проповідь львівського ігумена о. Й. Чепіля ЧСВВ вислухали приявні серед щирих сліз, які видно було на обличчах вірних як нашого так чужого обряду. — В. Й. П.!

† **о. Северин Метелля,** парох Люблинця, крилошанин перемиської капітули, епископський радник і візитатор, помер 12. X. с. р. в 74 році життя. Покійний був послом до Галицького Краєвого Сойму й маршалом Повітового Виділу. ВІП!

ЗАКЛИК

до всіх Марійський організацій.

Управа Марійського Товариства Молоді у Львові з радістю повідомляє всі українські Марійські організації, що в Товмачі у стіп Фатімської Богоматери відбудеться в днях 24 і 25 жовтня ц. р. перший місцевий Марійський Конґрес. Мабуть зайве доказувати значення такого Конґресу в обличі зростаючої грози комунізму. Тому Управа Марійського Тов-а Молоді поручає: 1) Всім Марійським Дружинам ближчих місцевостей взяти ґреміяльну участь з прапорами, орхестрами й хорами. 2) Марійським Дружинам дальших місцевостей вислати делеґації або бодай писемні привіти. 3) Всім Марійським організаціям злучитися з учасниками Конґресу своїми дух. жертвами і молитвами в намірі триюмфу католицької Церкви, кращої долі українського народу, а головно української молоді.

Управа Марійського Товариства Молоді: о. Іриней Назарко ЧСВВ презес МТМ.

Львів, 15. X. 1936.

Виділ Марійської Дружини Студенток повідомляє, що інавґураційна Служба Божа відправиться в неділю, дня 18 жовтня 1936 р. о год. 9 рано в церкві ОО. Василіян у Львові при вул. Жовківській. — Сполудня о год. 3.15 відбудуться перші в тому акад. році ширші сходини членок М. Д. С. в ґімназії СС. Василіянок при вул. Длуґоша 17. В програмі Конференція о. Презеса М. Т. М. Ір. Назарка ЧСВВ і доклад тов. М. Білинської про враження з поїздки на XV Конґрес Пакс Романа. — Студенток, котрі хотілиб вступити в члени Марійської Дружини Студенток, просимо зголоситися на сходини. — Виділ.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

СТОМАТОЛЬОҐ-ДЕНТИСТ

Др. Ст. Дмоховський

Львів, Сикстуська 35.

Лябораторія дентистично-технічна.

ГОДИНИ ПРИНЯТЬ 9 — 12, 3 — 6

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ

О. ЛЕВИЦЬКА і С-ка

Львів, ул. Кордецького 51.

Тел. 60-04. ПКО. 503.881.

поручає власні вироби найкращої якости:

Пасту до взуття „Елеґант" терпент.

Пасту до підлоги „Французька маса"

Пасту до взуття „Елеґант" воскову

Віск комбінований до підлоги

Вазеліну до шкіри

Синку до білля

помадкову і коронову

Шварц до чобіт

Віск шевський

Смолу шевську

Трутку на мухи

Гумор. — Пех. — Бідний приятелю. Стратити жінку по 20 літах пожиття з нею то дійсно нещастя. — І то знаєш якраз тоді, коли я вже зачинав привикати до неї...

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуєтся по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: ½ стор. 180. — зол., ¼ стор. 90. — зол., ⅛ стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., ¼ стор. 140. — зол., ⅛ стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редаґує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XI. Львів, четвер, 22 жовтня 1936. Ч. 81 (980)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2.I. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чвертьрічно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чвертьрічно 9 золотих

Ціна числа 20 с.

Konto P.K.O. Львів 505.796

БЕЛЬҐІЯ ЗАХИТАЛА МІЖНАРОДНОЮ СИСТЕМОЮ

Голоси преси французької, англійської, німецької, італійської.

Велике вражіння у світі викликала промова короля Бельгії Леопольда III на засіданні ради міністрів. (Зміст її подаємо в передовиці). — Та промова викликала у Франції дуже пригноблююче вражіння. Французька преса порівнує крок Бельгії до кроку Німеччини з 7. III. с.р. (зремілітаризування Надренії). Бельгія виповіла французько-бельгійський союз — пишуть Французи — без ніякого порозуміння з Францією, зн. в односторонний спосіб. Тимсамим Бельгія виповіла льокарненський договір, ударемнила будучу конференцію льокарненських держав та захитала цілою міжнародною системою, спертою на Союзі Народів. „Ле Тан" пише, що Бельгія зірвала союз з Францією через французько-совітський договір взаїмної помочі. Бельгія боялася, щоб її не втягнули в европейський конфлікт, викликаний німецько-совітським спором. Безпосередною причиною кроку Бельгії був застрашаючий зріст впливів комуністів у Франції, їх відношення до подій в Еспанії та недавні комуністичні маніфестації в Альзації. — Промову бельгійського короля приняла англійська преса спокійно (недавно був король Бельгії в Лондоні). — В Німеччині приняли ту промову з великим вдоволенням. — Італійські політичні круги бачать у становищі Бельгії відповідь большевикам.

Чотири питання завдані французьким правительством бельгійському.

Французьке правительство поставило 4 питання бельгійському правительству. А саме: 1) Яку вартість приписує бельгійське правительство істнуючому льокарненському договорови. 2) Як думає поставитися до будучої конференції 5 льокарненських держав. 3) Яке буде відношення Бельгії до Союзу Народів. 4) Яке відношення Бельгії до заключених військових договорів між Францією й Бельгією. — Вже з тих питань видно велике напруження.

Важний обіжник проти спекуляції в Польщі.

Голова ради міністрів в характері міністра внутрішних справ розіслав до воєводів, магістратів міст і старостів обіжник такого змісту: Добру для цілости суспільного господарства підвишку цін хліборобських продуктів використано для викликання дорожнечі майже всіх товарів. Еґоїсти, що короткозоро використовують загал і розсівають неспокоячі поголоски, будуть карані без милосердя. Тому заряджую: Всі пп. воєводи, президенти міст і старости та їх персонал присвятять аж до відкликання бодай одну годину денно часу на особисту контролю цін і боротьбу з дорожнечею, спираючись на обовязуючих приписах. Назвиска спекулянтів оповіщувати в щоденниках і пятнувати як суспільних шкідників. Здержати всякі пільги їм, їх підприємствам і недвижимостям аж до замкнення їх підприємств включно. До тижня предложити умотивовані внески на висилку найбільше винних до Берези. Перестерігаю, що відемні висліди в боротьбі з дорожнечею уважатиму дискваліфікацією урядників і витягну з того службові консеквенції.

„Нашъ Путь" про чеські партії й автономію Закарпаття.

Представники чеських коаліційних партій в Празі й на Підкарпатській Русі безперервно нараджуються, якубито рафіновану автономію дати тій країні. Передовсім хочуть, щоб лишилися: власть чеських урядників і чеських партій, чеські школи і т. д. В тій власне ціли чеські партії приготовили проект автономії. На основі того проекту автономію малаб репрезентувати губерніяльна рада, зложена з 12 членів. 6 членів малоб призначити центральне правительство і 6 членів призначилоб земське представництво, де, як відомо, є вже 6 членів іменованих правительством. Ґубернатор мавби радитися в кождім случаї земського представництва. В губерніяльній раді малиб засідати тільки члени чеських коаліційних партій. Між чеськими партіями йде спір про краєву урядову мову. Клєрикали і соціялісти підпирають українську мову, аґрарники російську.

Наступ на Мадрид в повнім розгарі.

Кореспондент Аваса звідомляє: На північ і північний схід від Толєда розвинулися операції. Відділи ґен. Вареля йдуть постійно вперід. Передові відділи повстанців віддалені від Мадриду 27 км. По завзятім бою повстанці перервали зелізниче сполучення Мадрид-Валенсія. Повстанча артилерія веде дуже оживлену акцію. Повстанча кінnота здобула місто Вілясока. — В Мадриді шаліє террор. В столиці вже виразно чути гук гармат на фронті.

Таємнича візита Літвінова в Парижі.

Недавно був в Парижі большевицький комісар закордонних справ Літвінов. Він прибув до столиці Франції так потайки, що навіть совітська амбасада в Парижі нічого не знала про його побут в Парижі. Французька преса дуже занепокоєна тою несподіваною візитою. Вона пише м. ін.: Комісар Літвінов не вів ніяких розмов з офіціяльними кругами, отже треба побоюватися, що він відбув позакулісові розмови з французькими комуністами, щоб вони вплинули на французьку політику в напрямі, якого бажають собі совіти. Літвінов приїхав до Парижа, щоб сіяти неспокій між Французами.

Незломна сила українського племени.

Московська „Правда" з 13. X. принесла допис з Киева такого змісту: За перших 8 місяців с. р. вродилося на Україні 561.000 дітей, т. є. 14% більше ніж в тім самім часі м. р. Найбільший прибуток в Харківщині, бо на 38% більше ніж м. р., далі в Київщині 27% і в Катеринославщині 24%. В селах України вродилося за той час 405.000 дітей, а мин. року 362.000. — З того ясно, що розродча сила українського племени незломна мимо страшних обставин, в яких живе те племя. Провідна верства його має для кого працювати.

В часі пожежі горять не тільки будинки, але й УСЕ РУХОМЕ МАЙНО, що має звичайно більшу вартість від будинків, тому це майно треба безумовно обезпечити від огню в

Т-ві взаїмних обезпечень

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА Ч. 20.

ПРОМОВА КОРОЛЯ

Чому Бельгія опустила Францію?

Король Бельгії Леопольд виголосив на раді міністрів промову такого змісту:

Зброєння Німеччини дійшли до такої міри, що затрівожили всі держави, навіть такі миролюбиві як Швайцарія й Голяндія. Поступ техніки основно змінив ведення війни. Се стало особливо небезпечним для таких малих держав як Бельгія. Такі держави просто не видержать тепер уже навіть початкових ударів великої держави. Ми бачили недавно, з якою блискавичною скорістю реокуповала Німеччина своїм військом надренську область і посунула до границь Бельгії головні бази свого можливого нападу на Бельгію в разі війни, колиб Бельгія дальше оставала в звязку з Францією. Рівночасно бачили ми (на Абісинії), як скрушено підвалини самої ідеї міжнародного забезпечення, підірвані нарушеннями навіть таких договорів, які підписано не під примусом, а добровільно. Показалося, що Союз Народів не міг примінити тих параґрафів свого договору, котрі предвиджували спільну боротьбу народів проти нарушення договорів. Вкінці внутрішні роздори в деяких державах (Еспанія, Франція — Ред.) загрожують втягненням у боротьбу за ті або инші політичні та соціяльні системи також инші, звязані з ними, держави. А се може довести до ще більшої руїни й жорстокости ніж були ті, що їх ми пережили досі. Реокупація Ренської области Німеччиною знищила льокарненські договори і щодо їх змісту і щодо їх форми. Думаю, що тут кінчаться всі бельгійські зобовязання. Тепер всяка односторонна політика Бельгії ослабилаб її положення на зовні і викликалаб боротьбу внутрі. Ніякий союз, навіть чисто оборонний, на ніщо нам тепер не придасться: бо хочби поміч союзника (Франції — Ред.) була не знати яка скора, нам все таки прийшлосяб витерпіти перший удар нападаючого, а той власне удар сокрушивби Бельгію. Правда, по тім періоді наспілаб велика сила союзників, що моглаб нам на кінці знов забезпечити побіду. Та що нам з того? Атже війну велиб на нашій території. Се замінилоб Бельгію в купу руїн. При теперішній воєнній техніці нещастя, які ми пережили в рр. 1914 — 1918, булиб тільки слабими споминами того, що ждалоб нас тепер. З тих всіх причин думаю, що ми повинні вести політику виключно бельгійську. Ціль нашої політики повинна бути: поставити себе поза всіми непорозуміннями сусідів. Тільки така політика може обєднити всіх Бельгійців.

По тій промові короля рада міністрів під його проводом ухвалила збільшити час воєнної служби в бельгійській армії. А саме заведено 18-місячну службу в піхоті й 3 до 5-літну службу в кріпостній артилерії та у змоторизованій кавалерії.

Зміст наведеної вище промови короля Бельгії представляє дуже ясно її положення і причини її виповідження воєнного союза з Францією. А той крок Бельгії може бути дуже бременний в наслідки, хоч Бельгія се країна невеличка, навіть менша від Сх. Галичини (має всего 30.440 км.²). Бельгія се з давних давен одно з найбільше знаних побоєвиц Европи. Під оглядом чисельним переважають в Бельгії Флямандці (германського племени), їх є 52.7%. Під оглядом культурним мають там перевагу Французи й Вальони (романського племени); їх є в Бельгії 45.5%. Від прилучення округів Айпен і Мальмеді в 1918 р. є там і Німці, а саме 1.2%. Отже Бельгія се країна триязична. Зелізниць має вона коло 11.000 км., з того тільки частина державних, крім того коло 2.000 км. водних доріг. Населення в Бельгії поверх 8.248.000 душ, крім 9 міліонів в бельгійській кольонії Конго. Бельгія належить до найбільше промислових, найбогатших і найгустіше заселених країв Европи. В ніякім краю на земній кулі нема такої густої сітки зелізниць як в Бельгії. Се країна католицька на 98%. Преса в тій країні (з виїмком соціялістичної) майже вся в руках приватних підприємців. Та преса знаменито поставлена й поширена. Всі журнали там з виїмком одного невтрального — католицькі. Авт мають Бельгійці поверх 200.000. Найбільше торгують з Францією, потому з Німеччиною, Голяндією, Англією й Америкою. З Німеччини спроваджують головно вуголь, хемікалії, фарби й машини. До Німеччини вивозять головно вовну, нитки і металі. З князівством Люксембург має Бельгія цловий союз. Великоміського населення має Бельгія 17.9% (Франція 15.7%, Нідерлянди 27.2%, Німеччина 30.2%), з хліборобства жиє в Бельгії 19.3% людей. Вони заосмотрюють свій край в поживу на 85 процент — а яйця, ярину, овочі і хміль навіть вивозять за границю. Льняні вироби там особливо добрі, коноплі також. В краю є 4 університети, з них 3 французькі, оден флямандський в м. Ґент. Прапор Бельгії чорно-жовто-червоний (з прямовисними смугами).

Річ ясна, що зміна становища такої культурної держави як Бельгія се для Гітлера величезний успіх. Се щось більше ніж якби Німеччині прибув міліон добре заосмотреного війська. Нове становище Бельгії надзвичайно відтяжує Німеччину на північнім заході її границь. Гітлерови щойно тепер зачинає поважно щастити. Треба виждати на те, як він використає новий дуже сильний атут, щоб на тім тлі можна побачити зарис великих змін в Европі, які з Божої волі можуть вирішити — і нашу долю як державної нації на будуче.

Хто не служив у війську

буде працювати 30 днів.

У Варшаві відбулася пресова конференція в Військовім Науковім Інституті. Представник Інституту підполк. Умястовский зреферував декрет про заступну військову службу. Хто не служив у війську, мусить дати державі 30 днів безплатної праці продовж 5 літ, то є по 6 днів річно. Сей декрет увійде в життя з початком 1937 р. і обійме 5 річників. Інтелігенція мусітиме також фізично працювати. Крім того інтелігентні молодці мусітимуть належати до юнацьких відділів. Без того інтелігенти не могтимуть авансувати на офіцирів резерви, дістатися на університет чи на державну і самоврядну посаду.

З краю

Слово до урядових консерваторів.

Про те, на що ломати стару гарну і розумну топографію, усвячену довгими віками?

Пишуть нам:

Люблю в „Новій Зорі" читати довші статті в роді описів зїзду „УМХА", подорожей по Америці, а в послідних часах про „Гамаксойки". З захопленням їх читається — для науки, для розважань. Вони наводять на ум множество гадок, а волю любити добро. В тих статтях була згадка і про оселю Грузьку на Великій Україні, про заселення наших земель в передісторичних часах...

От хочби назви місцевостей. Кільо старих споминів, звязаних з минулим нашого краю, будять назви наших міст і сіл! Але тепер робиться заходи, щоб ті старі, розумні назви, усвячені тисячлітнім уживанням в устах народу, змінняти на нові, що перероблялиб їх на якісь дивогляди.

Щодо топографії то не лише тернопільський воєвода закликає устійнювати через староство номенклятуру місцевостей; се робиться і в станиславівськім воєвідстві, де товмацький староста наказав був (опісля здержав на часок) виписувати назви місцевостей в польськім язиці, навіть в українській мові і письмі, мотивуючи свої прикази подібно як тернопільська влада. Се не спорадичне явище...

Як відомо, номенклятура терену не припадкова і не легкодушна. Се виплив довгих застанов, звязаних з положенням і властивостями місця. Довго відай застановлялися старі господарі землі, заки устійнили якусь відповідаючу їй назву в терені, чи назву оселі. Тій оселі виключно. — Ми, сидячи тут на провінції, далеко від наукових осередків, думаємо собі по-свому: так як думали наші діди й прадіди, плекаємо залишену по них спадщину-традицію — не лише в стародавніх одягах, церквах і інших будовах, але й у живім слові й у назвах. Чуємо й читаємо, що десь істнують спеціяльні консерватори, що займаються охороною старовини, щоб не нищити слідів минулого нашої землі. Нові розпорядки адміністраційної влади насувають нам такі гадки: Чому ті самі консерватори не малиб подбати про охорону найглибшої старовини нашого краю — назв наших місцевостей? А криють вони прецінь глибоку старовину, що сягає перших часів славянської кольонізації в нас! З питанням назв місцевосетй, як сказано, тісно звязане первісне заселювання території. Звідки прийшли перші мешканці нашої землі? Беру під увагу побутові пісні населения Поділля, в яких повно згадок про „синий Дунай" і приймаю, що сі вискази не взяті з воздуха. Я схильний приняти, що первісні предки наші йшли з полудня, з околиць Відня, Країни, Угорщини. Витискані новими завойовниками пересувалися через Карпати на північ в рідше замешкані простори. Припущення основане також на психіці Українців, типових Славян, що все вступаються перед переможцями, на тужливих піснях Угрів, які удержалися тамже, бож не всі Українці виселилися, а богато остало, перемішавшися з завойовниками Уграми.

Заселюючи нові терени в нинішній Галичині поступали наші предки чимраз дальше аж над Балтик і на схід в сторону Дніпра. Напрям нинішної кольонізаційної лінії стверджує давну, історичну практику.

Згадавши мимоходом про первісну батьківщину Українців, візьму під увагу терен, в якім мешкаю і застановлюся над назвами місцевостей. Се жуківський деканат, зложений з парохій повітів городенського, коломийського і товмацького. Рівнина на північ від Прута до Дністра. Часть її має землю підгірську, тяжку, підмоклу глину, частинно порослу лісами. А північна близша Дністра має чорнозем, витвір, після геольогів, морського прибережжа. Серединою терену мала височина, що спричинює сплив вод одних на полудне до Прута, других на північ до Дністра. На сій височині вододілі є відповідні назви осель Обертин, Балагорівка, Розсохач. Сею височиною йшов давний княжий шлях до Нового Галича над Чорним морем, широкий як на Східній Україні, на якім непотрібно було будувати на просторі аж до Снятина (гадаю: оселя знята з гір = Снятин) ані одного, навіть маленького містка. Якже добре старі хозяїни сеї землі вимірювали шляхи!

При зелізнім шляху Станиславів Чернівці, тереном з підпочвою мокрою, є оселі з відповідними назвами задля їх родючости: Лісний Хлібичин, Черемхів, Коржів, Ліски, Камянки Малі і Великі. Там ще переважно пасовиська, сіножати, ліси і ліски, однак вже земля вродить коржі (з того зіпсована назва Коршів), трохи хліба, трохи кмену (зіпсована назва Каменки — кмін). Тут рівнини, — вже мож колом їхати тому Коломия („коло" і „мий"),*) бо вже вище на Підгірю Печеніжки — Печеніжин ходи верхом або пішки.

Сусідує з глиняною підгірською полосою Жукотин зі своїм чорноземом, — межа чорнозему — тин, бо дальше на північ вже лиш родючий чорнозем: тому Жуків, Джурків — рідка чорна земля з торфовиськами, Виноград і Острівець, — оселі плодовиті на бувшім морськім дні. Водосплив всіх вод з сих осель йде з річкою також прозваною Чорнявою до Прута. Та річка при Волчківцях, де ростуть на зарінках „волчци" і будаки, вливаєся до него.

Придністрянська полоса на північ вододілу з оселею Хотимир. Про неї згадує літопис, де приходив на лови Ярослав Осмомисл — тому Охотомир = княжілови, в яких помагали нагінкою мешканці сусідних Пужник, Бортник і Грузької (зіпсована тепер назва Грушка). Тут перепливає маціньский потічок на Жабокрики — і стави. І злучившися з подібним потічком пливучим з Чертівця, який вижолобив цілу балку для оселі (хибно кликаної Чортовець), силою вже взможеної води жолобить вапняні поклади терену і вливається без ніякого спаду в Дністер. Нанесеним намулом поміг зробити на нім переїздбрід, тому назвали Незвиска, оселю в тім місци переїзду через Дністер на Луку — Бучач, бо „Не з висока" зїзджати. Тут не такі Дністрові береги високі, як скрізь.

Коли принятиб назви місцевостей в їх польськім теперішнім виговорі, то повсталиб правдиві дивогляди. Вже під впливом давного урядового напору попсовано давні відповідаючі теренови назви навіть в устах простолюдя, а закріпивши їх ще тепер будемо мати таке: Жабокрукі — не Жабокрики, Хоцімерж — Хотимир, Росохач — Розсохач, Чортовець—Чертовець, Грушка—Грузька, Нєзьвіска — Незвиска, Коршуф — Коршів, Камьонкі — Каменки — Кмінки. Нові назви фалшиві в кождім случаю і в обох мовах. Г. Д.

*) Назви виводить Шан. Автор не всюди так як каже їх виводити найновіша наука, але виводить все цікаво і з любовю. Містимо й се як зразок оригінальних поглядів і сердечного привязання до тих назв. Розуміється, деякі помічення й висновки Автора не тільки правдиві, але навіть дуже бистрі. — Ред.

Статистика випадків

Статистичне Бюро в Нюйорку обчислило, що від 1 жовтня 1935 до 1 жовтня 1936 було в Злучених Державах Півн. Америки 9.500.000 нещасливих випадків. З того 110.000 смертельних. Самоходових випадків було 1.255.000, в тім 36.300 смертельних. 40.000 людей згинуло в повенях. Матеріяльні страти з тих випадків виносять 3 міліярди 800 міліонів долярів.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Нова конюнктура для села

„Українські Вісти" в 238 числі принесли під заголовком „Нова конюнктура для села" отсю статтю:

З дня на день звишкують ціни сільськогосподарських продуктів і то в темпі давно невідомім. Коли перед жнивами с. р. пшениця не доходила до 20 зл., а жито 13 зл. за 100 кг., нині перша платиться вже 25 зл., а жито по 18 зл. Таксамо замітно піднеслися ціни на рогату худобу, на коней і безрог. Сільська господарка починає виходити з довголітнього імпасу, вона починає оплачуватися.

Важко бути пророком, як уложаться ціни сіл.-господарських продуктів на майбутнє, чи це постійна звишка, чи тільки хвилева, кон'юнктуральна. Коли йде про причини тієї звишки, то подорожіння збіжжа, головно пшениці, стоїть безперечно у звязку з катастрофальним неврожаєм в Америці. Америка, головний експортер пшениці до Европи, цього року приневолена пшеницю імпортувати. Тим самим збільшився попит на збіжжа европейського походження.

Є ще й інші причини дорожіння, головно — непевність на валютовім ринку. Девалюація валют у цілому ряді держав витворила нервовість на ринках, втечу від валют і намагання льокувати гроші в товарах. Це спричинило збільшений товаровий попит і зменшену подажу. Селянство отряслося дещо з довгів, завдяки мораторійним законам його довги не тиснуть і тому може здержатися від продажі своїх продуктів по будьякій ціні. Не теж одна з причин звишки сільгосподарських товарів.

Нема сумніву, що село увійшло в нову господарську конюнктуру. Ясно, що годі говорити про якийнебудь добробут в українському селі. Добробуту не буде до того часу, доки пануватимуть того рода соціяльні й політичні відносини, як досі, доки надмір сільського населення не найде відпливу до міст, перш усього до промислу. Але в звязку зі звишкою с. г. продуктів покажеться в селі давно невиданий гість-гріш.

Довге „безгрішшя" навчило людей цінити гріш. Нема небезпеки, щоб українське село масово потопуло знов у шовкових панчішках, як це було в часах післявоєнної конюнктури. Це був би злочин супроти себе й народу. Коли такі прояви денебудь заіснували, треба з ними боротися з повною безоглядністю. Але разом з тим треба вказати українському селянству на дві головні льокати грошей, яких не знищить вогонь ані девалюація: в землю і знання.

Кождий морг землі добутий українським селянином — тривалий здобуток. Бо з твердих селянських рук він вже не перейде в чужі руки. А друга льоката, — знання. Книжка, газета, курси вважаються ще досі у більшости селян зайвим „люксусом". А тимчасом на кождому кроці кождий чоловік може переконатися, що освіта це не люксус, але велика поміч в житті. Тому враз з припливом гроша в українське село, повинна найти в ньому масовий збут кожда (?) книжка й газета. Над сим повинні попрацювати ті, що підчувають на собі обовязок за долю нації.

Про Червенську Землю

Під заголовком „Понури образ Земі Червеньскей" якийсь Маріян Цепліньскі в „Ютро Праци" пише м. і.:

„Безперечно всім відома сумна правда, що польщина у Сх. Галичині в нагальній дефензиві, що ті, які повинні там почуватися господарями, часто почуваються дуже непевно, а у всякому разі дуже затрівожені теперішним станом справи.

На цей грізний стан складаються на мою думку такі обставини:

1) Дика парцеляція і парцеляція взагалі. Коли Італійці кровю і зброєю шукають нових теренів, тисячі тисяч Поляків шукає хліба і землі далеко від батьківщини; германізація, чехізація і навіть романізація новонабутих теренів відбувається часто в нагальний спосіб, а в нас земля, що від давен-давна була в польських руках, переходить безвинно в чужі руки, майже без виїмку ворожі. Богато польських фільварків пішло й іде на марно, при чому закупи земді роблять пляново тільки Українці.

2) У всіх розмовах підкреслено з жалем, що в Сх. Галичині у відношенні до елементів, що явно бють у цілість і повагу Річипосполитої, не виказується сильної, рішучої руки. Є публичною тайною, що на богато виступів українських молодців дивляться крізь пальці, для святого спокою. Правдою є теж, що помимо розмов українських політиків у Варшаві ненависть до Польщі в багатьох їх землякіи зовсім не зменшіла. Хто знає Українців, тому відомо, що до них промовляє тільки сильна, дуже сильна рука й що до такої сильної руки там тужать усі прихильники спокою й поваги держави.

3) Сумний теж стан міст у Сх. Галичині. Єдина це країна в Европі, де субота по містах — дійсне свято, бо в цьому дні рух, життя, праця зовсім припиняється. В Коломиї й Заліщиках, в Скалаті і Підволочиськах, ба навіть у Тернополі й Станиславові є така перевага ресторанів, аптик і дрогерій у жидівських руках, що в суботу в такій Коломиї чи Збаражі подорожний мусить цілий день голодувати, а хто потребує лікарства, мусить вмирати. А цеж заведення, які отвирається на основі урядових концесій!

Стверджую, що перехід цих саме концесіонованих заведень у польські руки побільшивби число польських купців, направивби безсумнівну кривду Поляків на цьому полі. Се залежить від адміністрації. Етатизм повинен тут відіграти плянову ролю.

4) Вкінці делікатна справа. Населення Сх. Галичини жаліється майже загально, що старости мало стрічаються з населенням, а їх вплив на розвиток польщини — мінімальний. Їх урядовість і панськість радше шкодить, ніж помагає польщині".

Такий „понури образ" малює й такі способи аплікує органчик санаційного молодняку. Нічого дивного, що цю статтю передрукував ендецький щоденник „АБЦ". („Н. Час", ч. 222).

Що діється в Україні

„Народня Справа" в ч. 42 з с. р. принесла п. з. „Один великий жах" отсю інформацію:

Один наш селянин, родом з Галичини прислав листа до своєї родини. Сам він перебуває в Київщині. Лист цей вислала рідня до використання в українській пресі:

11. IX. 1936 р.

„Слава Ісусу Христу!

...Щоб описати тобі це все, що ти хочеш знати, то треба написати велику книжку і ти читавби не відриваючись від неї. Я тобі не можу описати, що тут сталося від 1918 р. до сего часу, але думаю, що тобі так ізвісно з газет, що тут за сей весь час робилося. А що тут робилося а в вас писалося, то все правда. Напримір ти запитуеш, чи правда се, що на Україні був великий голод: — бодай не згадувати 1932 і 1933 років, то були роки винищення народу. Престав собі брате, що і мені прийшлось попоїсти дохлої конини і всякого буряну: — ти знаеш малясу, оту чорну гадость, що відходить від цукру: — о! буде вона мені в памятку на все моє життя: — як я раз натер на терці хріну і помішав сею гадостію малясою, і зїв, но брате я думав, що дудам: — кричав гвалт, думав, що запече: Ти знаеш село *** добре: — о! воно славилось мабуть на всю Україну своїм людожерством: — ти подумаеш, що се значить людожерство, — а вот що брате: — в *** (і не тільки в *** а се було по всій Україні) були іспеціяльні люди, котрі ловили малих дітей, дівок і хлопців, і так хто попадеться, убивали і їли. Брате, я пишу сі рядки і аж волос дубом стає, як згадаеш, що сини поїдали свою рідну матір, мати поїдала свою рідну дитину, жінка поїдала свого чоловіка а чоловік поїдав свою жінку: — так було, — се все правда: — от напримір у нас в *** був случай що оден чоловік поїхав на поле кіньми, сам помер з голоду,его жінка привезла его до дому,порубала на куски, наварила з свого мертвого чоловіка мяса і винесла на ринок продавати. Се факт се було в нас в ***. І не тільки в ***, так було по всій Україні, що колись не їла свиня, то в 1932 і в 1933 році їли люди. Ти питаеш брате, чи в нас не існує віра Христова і чи всі церкви зруйновані. Не всі, но частина вже розвалена напримір: — в *** були дві церкви і обидві вже розвалені; а в яких зсипають збіжа і т. д. Ти питаеш за сімю Б. і его Економію — гм, де Економію: — а за таке господарство як зараз в тебе є що ти думаеш: — такі господарства як зараз в тебе є, ліквідовані ще в 1930 р., так зване розкуркулювання. Був іздан приказ, щоби всіх заможних селян так званих куркулів виселити з села. Вот і приходять до твоеї хати: — збирайся! Ти збираешся, залишаеш все своє господарство і везуть тебе на північ; — так було, а що до Економій то Економії були розграблені ще кажеться в 1920 чи в 1921 році. Се все минуле... Антін Ф. кажеться учителював, его батька з хати виселили а хату кажеться розвалили.

...Тут тепер закон такий: — вся земля, ліси, води, всі підземні і надземні багацтва лічуться Державними а ти лічишся як робоча сила. Ти приходиш рано на наряд, тобі дають пару коней з возом або з плугом, чи яку небудь іншу роботу, відробив день, и вечер тобі записують трудодень. При кінці року ти одержуеш плату хлібом за свої трудодні. І що ти думаеш, скільки заробить людина на свій трудодень: — не знаю як там по других місцях платять а тут кругом *** то платять на оден трудодень по 2—3, 4—5 кг. зерна. Жінка, котра робить поденно, щоб заробити на кіло меду, повинна робити 2 дні по 3 карб. в день на своїм вікті. 1 кіло меду коштує 5 карб. 1 карб. рівнається одному рублю. Щоб купити чоботи нові, треба робити жінці 80 день по 3 карб. в день, чоботи прості нові коштують 250 карб., хромові 350—400 карб. і нема де купити, бо товару нема, в магазинах нема зовсім. Мануфактури також нема, там хто привезе з Москви, то треба заплатити 5—8 карб. метер і треба людині робити 2—3 дні на метер полотна. Ти кажеш, що тобі там не весело живеться, якби ти тепер тут пожив, от тиб тоді сказав, що не весело живеться, що вот як я зараз обірвався і нема де набрати на сорочку або на штани..."

Правописний хаос

Польська преса пише: Тиждень тому минув місяць від впровадження нового правопису до шкіл і урядів. Якже приймалася реформа?

Учителі твердять, що зуживають більше червоного олівця і що ніколи не було тільке блудів, що тепер. Урядові письма виказують на тій точці споро неуважности і мають часто текст з ортографічними поправками в чистих приміщках. Особливо „ї" замість „й" і „и" замість „е". Жінки пишуть по старому і легковажать також ті правила інтерпункції, що не підлягли реформі. В щоденниках бувае ріжно. Проти декотрих новостей бунтуються складачі, а один з варшавських тижневиків оповістив навіть в окремій замітці від редакції, що нового правопису не впровадить. За той революційний поступок конфіскаті не підляг, хоч не відомо, як буде в будучности. Мабуть на верстаті є новий пресовий закон. Коли його авторам припаде до смаку литовський пресовий закон, можемо дочекатися репресій і в журналістиці. А саме в Ковні обовязує принціп, що всі друки мусять мати „взірцеву мову і правопис". Пильнуе сего міністр освіти, а виручае його поліція. Вона має право навіть завісити той часопис, що грішить проти „взірцевої мови і правопису".

Анкета переведена між польськими письменниками дала відемні висліди для нового правопису. З виїмком Серошевського, котрий (старий революціонер!) заявив, що нічого не скаже, бо звязаний льояльністю супроти членів Польської Академії Літератури, всі менше або більше остро осудили новий правопис. Поети заповідають, що будуть держатися старого, що дае більше римотворчих можливостей. Оссендовский відгрожуеться, що „в листуванні дальше писатиме так, як треба". Ілаковичівна йде ще дальше, бо „примінться в бюрі, не приміниться в приватних листах, ні в письменницькій творчости".

Коротко кажучи — вибух бунт і заноситься на повстання великої єресі. Побіч польського урядового правопису, істнуватиме приватний, побіч зреформованого — старообрядовий. Більше сферментовані малькотенти демонстраційно писатимуть так, як не належить писати і може бути, що той чинний протест принесе їм полекшу.

А коли послідовний натиск поступенно винищить осередки опору, вільний чоловік цофнеться в мряки конспірації.

(З того ясно, що у нас ще не найгірше, коли такий хаос настав у Поляків, хоч вони мають Академію Наук і державу та хоч їм очевидно лекше упорядкувати правописну справу ніж нам).

Мрії відрубаної голови

Відомий польський публіцист Адольф Бохеньский обговорює на сторінках „Бунту Млодих" збірку статтей молодого ендецького публіциста Пясецкого. М. ін. є там статті й на українські теми. При цій нагоді Бохеньский зазначує, що серед ендеків е аж три концепції асиміляції (винародовления) Українців:

1) Концепція примусової переміни означеного відсотка Українців на цілковитих Поляків. Її проповідуе Ст. Грабскі. 2) Концепція Гертиха переміни всіх Українців на руське племя, що політично признавалосяб до польської національности і 3) концепція Пясецкого. Він хотівби, щоб Поляки й Українці добровільно злилися в один нарід („обосторонна асиміляція").

Як бачимо, серед ендеків видно вже „поступ" в українській справі. Давніше всевладно панувала тільки концепція Грабского, а тепер є їх аж три. Є в чім вибирати. Цей „поступ" стоїть у звязку з розбиттям ендецького табору на „старих" і „млодих", при чому молоді дальше поділилися на менші або більші групки. Концепція Пясецкого не є лише його власністю. Визнає її і проурядовий табор, хоч не всі його групи до цього отверто признаються. Деякі для більшого замаскування своїх правдивих намірів говорять тільки про „державну асиміляцію" Українців. Хто може відрубаній голові в добі сильної натуги націоналізму в світі й у нас заборонити снувати такі „золоті мрії"... („У. В.").

Протибольшевицька ліга в ЧСР

З ініціятиви чеської католицької партії т. зв. „лідове страни" повстала в Празі національна ліга проти большевизму. Недавно відбулося загальне зібрання тої ліги. На нім ухвалено резолюцію, котра домагається від правительства рішучої акції проти большевизму. В резолюції сказано м. ін.: Совітський імперіялізм бажае завоювання Европи. До того потребуе великої випадової бази. Таку операційну базу на заході Европи большевики стараються створити в Еспанії. В середині Европи випадовою базою має для них стати Чехословаччина. Католицькі й національні елементи Чехословаччини рішили протиставитися тим большевицьким плянам і взятися до ослаблювання большевицьких впливів у Чехословаччині.

Про тактику поведення з людьми

ЗМІСТ: В галицьких селах повстає розрив між лівими і правими. — Страшні наслідки безоглядного розриву: розвал товариського й родинного життя. — „Звіринна, вовча книга". — Страшні вісти про взаїмні убийства в наших селах і містечках на політичнім тлі. — Селяни громлять селян. — Чи безоглядне зривання звязків між прихильниками ріжних ідеольоґічних напрямків теоретично уоснованє? — Про помішання двох засад. — До чого воно допровадило в історії. — Два типи монахів: пустинники і суспільники. — Де треба триматися строгого розділу добра від зла? — Чи всі католики можуть відокремлюватися від суспільности? — Котрі католики можуть і повинні читати некатолицьку пресу? Чи провідники католицьких організацій можуть мати особисті звязки з ворогами католицизму? — Коли може повстати згіршення з приводу взаємин з лівими? — Про значіння такту в політиці і в житті.

В 968 ч. „Нової Зорі" появилася стаття п. з. „Перелом на селі" з підтитулом „Яка практична наука з нього?" Автор ствердив, що на селі повстає цілковитий розрив між лівими і правими. Оскільки очевидно можна говорити на галицькім селі про лівих і правих. При кінці статті автор пропагує зривання зносин також між інтеліґентами. Він пише:

Мусить повстати розділ на правих і лівих. В народі той розділ вже є. Се добре сталося. І буде добре, коли й інтеліґенти ріжаться: або туди або сюди. Настали такі часи, що не можна вибирати середини. Нині: хто не з нами, той проти нас! — Скаже дехто: Таж у нас майже всі проти червоних. А я скажу: Замало: „бути" проти червоних на словах. Треба бути послідовним. Треба зірвати близькі звязки з червоними. Бо що з того, що хтось говорить проти червоних, а сам з ними сходиться, при однім столі їсть і тернить їх в українських товариствах, інституціях і т. д. Сеж навіть небезпечно. Хто проти червоних, нехай зірве тісні звязки з ними. А хто не хоче зривати з ними, нехай іде де них. Більше люблю ворогів ніж невтральних — Знаю, нашим інтеліґентам дуже трудно бути послідовними, трудно рішитися сюди чи туди. Їм так любо жити в мирі й тишині, вони такі делікатні. Деж так зривати звязки зі старим знакомим тому, що він інших поглядів. Таж він був таким добрим партнером до бріджа. Так думає богато. Таким треба сказати: Спіть, спіть! Грайте в бріджа, бавтеся. Ви навіть не стямитеся, як по вас сліду не остане. Зітре вас лявіна чи з права чи з ліва.

Справа поставлена остро. Колиб держатися послідовно такого становища, то се довелоб не лише до розвалу товариського, але й родинного життя взагалі. Адже відомо, що і в одній родині поодинокі її члени належать часто до ріжних ідеольоґічних напрямків. Як виглядалоб у практиці консеквентне переведення засади зривання зносин, можна пізнати з новинки, що була напечатана в 942 ч. „Н. Зорі" п. з. „Звіринна, вовча книга". Вона ілюструє гарно такий стан, тому наводжу її в цілости:

В Москві модна тепер переложена з української мови книжка Юрія Яновського п. з. „Всадники" (Їздці). В ній описана з захопленням горожанська війна на Україні в 1919 р. В першім оповіданні представлена історія чотирох братів Українців з родини Половців. Петлюрівець Оверко Половець взяв в полон денікінця Андрія Половця й убив його. Махнівець Панас Половець зробив таксамо з Оверком. Комуніст Іван Половець зробив те саме з братом Панасом. Кождий з братів з глумом згадував перед убийством поговірку батька: „Тому роду не буде переводу, в котрому братя люблять согласіе й згоду." Подібні й инші оповідання в тій жахливій книзі Яновського. А прецінь він називає той рік різні „милим, екстатичним роком"! Рецензент тої книжки в „Посл. Ведомостях" Г. Адамович пише: „Якаж се звіринна, вовча книжка! Куди йде людина, коли ті поетично-талановиті, навіть вдохновенні картини взаїмної різні і тровлі викликають в ній лише поетичні емоції... Чи і в Росії (на вид тої книжки) нікого не проймає жах, недоуміння, розпука?..." Так питає родовитий Москаль. А щож ми на те?

Тут є консеквенція того становища. Тут настає озвіріння поодиноких людей, а дальше родин і цілої суспільности.

Такий стан означавби цілковитий упадок суспільного життя. Людська суспільність перемініласяб у стада диких і кровожадних звірів, що вимордовувалиб себе взаїмно. Посмак такого суспільного розвалу зачинаємо власне переживати в нашім краю. Нема тижня, щоб часописи не принесли сумних вістей про взаїмні убийства в наших селах і місточках на політичнім тлі. В декотрих селах, як нпр. недавно в Настасові, відбувся формальний погром ідеольоґічних противників. Були вбиті і ранені. Було руйнування майна, богатьох домів і забудовань противників... То прихильники комуністичної ідеольоґії громили національно настроєних. Селяни — селян. Після того погрому на більшу міру була вістка в часописах, що національно настроєна молодь Настасова приступить до ліквідації комуністичної язви у своїм селі. Що та ліквідація не буде забавкою, можна наперед знати. Підуть в рух врізки (скорочені кріси), револьвери, коли, зелізні штаби, каміння. Правдоподібно не обійдеться й без погрому майна тих, котрих підозрівають в комунізмі. Коли таке повториться кілька разів, то можемо собі представити, як те наше нещасне село буде виглядати. А коли так сталосяб у всіх наших селах (бож усюди знайдуться прихильники ріжних ідеольоґічних струй), то весь наш край перемінивсяб незабаром в руїну.

Грізний бувби образ суспільного життя, коли побідилаб засада безоглядного зривання звязків між прихильниками ріжних напрямків. Та я не кажу, що та засада теоретично фальшива. В засаді автор статті „Перелом на селі" має рацію. Засадничо треба дійсно вистерігатися помішання двох принціпів. Знаємо з історії, чим скінчилося нпр. помішання поняття релігійного з понятям національним у Византії. Те помішання двох понять зродило відомий цезаропапізм, іншими словами надуживання релігії для світських, національних чи державних цілей. А Росія чому упала? Тому що російські правительства надуживали релігії та православної Церкви до своїх світських цілей. Тим причинилися до підірвання авторитету (поваги) Церкви в очах суспільности. А се знов улекшило роботу переворотних елементів, що стреміли до повалення монархії в Росії. І повалили її. А разом з поваленням царату настала страшна неволя на території бувлої царської монархії, неволя гірша як була в страшних деспотіях Батухана чи Тамерляна, бо тоді можна було перед нею втечи, а тепер годі, нема куди втікати. Таких прикладів можна навести з історії більше. А ось в найновішій історії ми були свідками, як в Німеччині провалилася могутна колись католицька партія т. зв. Центрум.

А провалилася вона тому, що занадто довго і занадто ревно співпрацювала з німецькими соціялістами. Коли Гітлер обняв владу в Німеччині, то аргументував розвязання католицького Центра тим, що він співпрацював зі шкідниками німецького народу, з марксівськими соціял-демократами.

Який повинен бути розділ тих принціпів? Виложу свій погляд на такім прикладі. Монах повинен відсепаруватися від гріха. А що світ грішний, то нпр. східні монахи дійшли до заключення, що треба втечи від світа. Треба замкнутися в монастирях десь у неприступних місцях. Так повстав м. ін. славний Афон. Там православні монахи, переконані, що жіноча істота може бути жерелом покус, рішили, що не тільки жінка, але взагалі ніяка істота жіночого роду не сміє перебувати на території монастиря. Навіть козам не вільно бути на Афоні, бо вони як відомо також жіночого

ОЛЕКСАНДЕР УБИШ 3)

ТАНАС ГОРЛАЧ

Оповідання з життя передостанніх власників Угнова і їх служби.

Було то вже пізної осени. Невеликий сніг укривав землю. Ціле товариство засіло при норах на кріслах. Під ними постелено шкури диків і медвежі. Крім того розкладено велику ватру. Романовський велів в головну нору, де мала знаходитися криволапка, „підправити" улюблену свою, архидосконалу ямничку Мурашку. Вона посідала привілей спати в кімнаті на медвежій шкурі, розстеленій край панського ліжка.

Незабаром відозвалася в норі Мурашка. Голос той то зближався, то затихав під мохом. Через півтора години чути було як ямниця вовтузилася з лисом. Вкінці затихло, але Мурашка не показувалася. Післати другого ямника на поміч Мурашці Романовський не хотів, щоб не зіпсувати слави своєї ямниці перед цілим збором присутних. Зрештою впустити другого ямника було небезпечно, бо мігби він утруднити і навіть унеможливити відворот першому.

Гавкання в норі втихло, але почулося виразне здушене харчіння нето напасника нето жертви. Досвідчений мисливий був певний, що лиси спільними силами опали Мурашку і душать її, або що вона поміж корінням дерев замоталася і душиться серед них. Накликування в нору, трублення і навіть стріляння сліпим набоєм було безуспішне. Харчіння і шамотання тревало все в одному місці.

Вирішено копати.

Кількох людей кинулося поспішно до роботи, але на це треба було богато часу. Романовський сильно збентежений гукнув: „Коня з упряжею тому, хто мені суку виратуе!"...

Надбігає псярчик мойого батька, прозваний за любов до крадежі Смиком. Хлопець то був невеликий, звинний як вуж. Докази зручности давав залізаючи через крати до спіжарні, де як кіт ласував по горшках і фасах.

„Я її добуду", сказав. І розібравшися до сорочки як гадина зник в норі. По квадрансі неменше було чути якесь шарудіння в нутрі нори, а вкінци спостережено Смика. Вхоплено їх і витягнено Смика з задними лапами Мурашки в руках, щеплену в пащу з лисом. Радість і тріюмф Романовського були не до описання. Мурашці розхилено писок, а лисови щойно по його забиттю.

Був то дійсно „криволапка", величезний і старий лисюра. Не диво отже, що хоч завзята але невелика ямниця не могла йому дати ради.

Смик не дістав вправді коня з упряжею, але 30 дукатів в золоті. Та се на добре йому не вийшло, бо втік зі служби, гроші прогуляв, потім як знаменитий мисливий з хортами знайшов приміщення у Романовського. Але що тутешній ригор йому не смакував, утік вдруге, вкрав коні, попав до криміналу, вкінці й слух про нього загинув.

Лови, що їх улаштовував Романовський, мали свою славу не лише в околиці, але і в цілім краю, бо улаштовував їх з великим апаратом і великим знанням ловецтва. Найрадше полював на дики і на вовки. В тих часах в цілій Белзькій землі, а передовсім в околицях Рави Руської, Угнова, Річиці, Карова, Мостів Великих аж до границь Холмщини і далеко ще в її глибину тягнулися величезні дубові і соснові бори. Множество там було ловної звірини. Серн і заяців було не богато, але диків і вовків численні стада. Облави і великі лови, що їх влаштовувано на тих шкідників, становили дійсну заслугу Романовського, бо сила вовків і диків падало рікрічно. Таке оповідав мій батько.

Сліпий Танас Горлач, що його я вишукав на угнівськім празнику, не вийшов мені з памяти. Я відшукав його, а знаючи, що він був в ловецькій службі Романовського, витягнув богато цікавих відомостей про Романовського і його ловецтво. І з його оповідань повторю тут декотрі інтересні подробиці.

(Далі буде)

роду. З другої сторони маємо нпр. монахів в католицькій Церкві в західних краях. І там монахи змагають до того, щоб відділити себе від гріха. Та не відділюються від грішного світа. Навпаки, йдуть в гущу того грішного світа і борються з гріхом. Католицькі монастирі є часто в великих містах, в самім осередку зла і гріха.

Не треба богато застановлятися, щоб пізнати, котре становище більше слушне. Колиб ми не могли рішитися, то пригадаймо собі слова Спасителя до апостолів: „Ідіть і научайте..." Кудиж вони мали йти? В світ, то значить до людей, до грішних людей.

Розділ добра від зла потрібний, але до скристалізування себе і своїх сторонників. Їх треба тримати вкупі, недопускати до сварні між ними. А коли показалосяб, що котрийсь зі сторонників поступає неправильно і нема надії на його поправу, тоді такого сторонника муситься без милосердя виключити з групи. Тоді нема іншої ради як ізолювати членів групи від такого типа. Бо інакше загрожувалаб небезпека, що від такого члена заразилисяб інші члени. Без такого добору, без виключення невідповідних типів, не може істнувати ніяка організація, що булаб здібна до життя і розвитку.

Але католицький табор не може ізолюватися від суспільности, в котрій жиє і ділає. Всі католики не можуть сказати: Помолімся Богу, замкнімся самі в собі, не читаймо лівої преси, бо вона і нас може згіршити і можуть згіршитися також вірні католики, котрі побачать, що нпр. католицькі провідники читають ворожу пресу чи ворожі книжки!

Гарно виглядалиб такі католицькі діячі, які так ізолювалисяб. Вони своїм поступованням заперечувалиб призначення католицької Церкви, котра прецінь має навертати грішників... Адже вона навіть називається воююча Церква. А щоб воювати з противником і перемагати його, на те доконче треба противника знати. Та то ще не все. Щоб добре пізнати противника, не вистарчить читати тільки його пресу чи книжки. До того потрібно особистих звязків, треба зносин з живими людьми. Бож се знана річ, що не все пишеться в газетах. Католицькі провідники потребують контакту з противниками і то особистого контакту.

В австрійській воєнній термінольогії був термін „Ман гат зіх фом Файнде гелєсст". Тепер залежить, хто на тім лучше вийде. Бо не всяке відлучення добре. Підчас війни „відлучувалися" від неприятеля звичайно ті, що програвали. Відлучувалися (то значить: утікали), бо були слабші. Отже мусіли втікати. Тому „відлучення", ізолювання себе від противника, може означати часом просто у м о в у с л а б і с т ь, брак сил до боротьби.

Маса мусить довіряти своїм провідникам. Мусить вірити, що провідник сходиться з противником не на те, щоб ту масу запродати, тільки на те, щоб сконтролювати, що думає противник.

Згіршення з контакту може бути. Чому ні. Коли нпр. католицький духовний достойник засівби прилюдно до стола з представником большевицької держави в публичнім льокалі — на свою власну руку. Згіршення буде тимбільше, чим висший достойник і чимбільше людей таке згіршення бачилоб. Колиж той самий духовний достойник пішовби до большевицького консуляту, післaний своїми зверхниками як представник духовної влади, нпр. в тій ціли, щоб довідатися про долю якогось християнина на Соловках і спробувати його відти добути, — то се очевидно не булоб згіршенням.

Про все рішає т а к т. Він буває вроджений, по предках одідичений і трохи вироблений, набутий. Набувається такт довголітним досвідом в поведенню з людьми. Це свого рода артизм, мистецтво.

Такт відграє велику ролю в політиці. Можна сказати, що політика то тактичне поступовання. Очевидно поступовання в рамцях певних засад.

З того бачимо, що клич повної ізоляції примінений в суспільности, довівби до цілковитої руїни суспільність, а примінений в провідних кругах довівби до звироднення політичної думки і до туманковатости провідників. Клич цілковитого зривання зносин може бути час до часу потрібний, але треба знати, коли. В усякому разі не вільно того клича генералізувати, бо він може довести до страшних наслідків. Мені все стоять перед очима „Всадники" (їздці) Юрія Яновського і 4 брати з одної української родини, що позривали з собою всякі взаємини, крім взаємин кулі, ножа і петлі.

Не знаю, чи я ясно висловив свою думку про зривання зносин між людьми. Зрештою про ту справу обіцяла ще колись написати і редакція „Нової Зорі".

С. Г.

Кождої ночі щось горить

Пишуть нам з Волині: У нас дуже палять. Кождої ночі 2—3 пожари — підпалюють умисне комуністи тих, котрі не хочуть страйкувати, бо везуть товар на продаж, або везуть панів до міста, або ходять на роботу до „попа". Се вже триває третій тиждень. У нас в Г. (коло Любомлі) ще не було пожару, але в околиці всюди по кілька. Мій господар боїться мене тримати, щоби за те не спалили його. Сьогодня мали їхати до Голодла на конференцію і селянин обіцяв поїхати, а потім боявся і не поїхав, а ми мусіли остатися вдома. Так багато учителів через те не поїхало. Одну учительку скинули з воза і казали йти пішки. Селянин віз телята Жида з другого села, то якісь в лісі приступили до нього, воза порубали на кавалки, його збили, а телята порізали. Кожної ночі десь горить, так боюся в ночі, що цілу ніч свічу лямпу — дещо повиносила до школи. Селяни такі злі на панів (інтелігенцію), що ідеш селом то як вовки дивляться. Трохи їх (аґітаторів) половили, збили добре, але мало помагає. До Матієва і Кримна приїхало по 150 поліцаїв, може трохи припинять те все, бо страшно, не дай Боже. — Хто поїде до міста, того зараз палять. Склепи по селах замкнені, панів (інтелігентів) не возити і їм не робити — такі летять картки по селі. Ще такого чогось не було. Чи пишуть про це львівські газети? Треба буде втікати з Г., чи що? День-у-день в такому страху жиється, що не можна навіть учити. В місті 7 зл. мішок бульби, люди кладуться на віз, удають що хорі, і під собою везе мішок соли з міста, бо до огірків, капусти і так конче треба, а до міста не пускають. — Як коло вас? Чи також щось подібне...?

Найблища війна

Під псевдонімом А. Мілєра видало німецьке т-во еміґрантів книжку „Змоторизована ударна армія Гітлєра". В ній наведено богато цікавого матеріялу на доказ, що найблищу війну на життя і смерть пічне Гітлєр без виповідження. Підготовку до тої війни робить він від хвилі, коли обняв владу, а робить її в напрямі моторизації. Вже в 1-ім році влади Гітлєра виріб самоходів піднісся в Німеччині о 109%, в другім році о 220%. Гітлєр хоче довести до того, щоб кождий Німець мав авто. Як тільки зачнеться війна, то кожде приватне авто легко буде перемінене на військове — доданням ще одної оси. — Подібно моторизується також червона армія СССР. Там будують такі авта, щоб вони могли їздити по суші і пливати по воді як човни. Ті авта, що на суші їдуть зі скорістю 160 км. на годину, мають масою атакувати в першій лінії. За ними йтиме піхота. — Річ ясна, що положення Польщі між такими двома змоторизованими велитнями також вимагає величезного тягару зброєння...

В обороні землі

Дня 15 жовтня с. р. в салі „Української Бесіди" у Львові відбулося зібрання в земельній справі за почином УНДА. На зібрання прибуло коло 150 осіб. Були також представники української преси. О год. 6.30 п. Целевич відкрив зібрання коротким вступним словом. Він заявив, що в Польщі йдуть тепер земельні реформи. Вони мають ціль відібрати землю українському селянинови. Треба утворити один український фронт для оборони землі. Про те, що ті зміни мають бути переведені при помочи кредитів з буджету, за котрим він сам голосував, п. Целевич не сказав ні словечка. Після того пос. З. Пеленський предложив покликати до президії зібрання: о. прелата Куницького і пп. дра Костя Левицького, інж. Павликовського, дир. Децикевича Волод., Мирослава Луцького, дра І. Брика, паню Макарушкову, інж. Палія, п. Сидорака і п. Федушку. На секретарів: дра Стецюка і ред. З. Пеленського. З черги інж. Павликовський відчитав довгий реферат „Земельна справа на ЗУЗ". Він сказав м. ін.: Кольонізація се справа політична. Вона обходить всіх Українців. Акція оборони землі се справа понадпартійна, всенаціональна. Йде про те, що наші селяни не можуть набувати землі. Поляки твердять, що Українцям не належиться земля, бо майже весь запас землі є в руках польських власників. Та з історії знаємо, що ті землі були українські і щойно в поході століть перейшли в руки Поляків. Боротьба за землю була довга і кровава. Вона тривала поверх 3½ століття. До 17 стол. щезли бояри як великі земельні власники або перейшли на польське. З ними пішла й їх земля. Поневолення селян в Польщі зачалося вже в 15 стол. Положення селян в Польщі було дуже тяжке. Його описує м. ін. Єзуїт Петро Скарга. Отже нинішна польська земля се кервавиця нашого селянина, що своєю працею збільшував панські доходи і тим самим маєтки. Навіть за Австрії домінія забирали землю селянам. До нині є в наших селах т. зв. пустки. Се земля побитих палками селян, що втікали в світ за очи перед знущаннями. Були навіть повстання селян проти домінікальної власности. Про се пише м. ін. недавно померший польський проф. Бузек. В 1848 р. прийшло увласнення селян, але воно не було за дармо. Селяни втратили великі лісові простори і заплатили грубі гроші. Домінія були майже монопольними власниками лісів і доброю ціною за дерево відбили собі страту, що повстала внаслідок увласнення селян. Отже історичні аргументи Поляків не видержують критики. — На основі статистики з 1921 р. в 5 воєвідствах (львівськім, тернопільськім, станиславівськім, волинськім і поліськім) було 1.250.000 господарств. Вони мали 8 міл. гектарів землі. З того було 1 міліон господарств несамостійних або голодних. Запас землі на терені 5 воєвідств виносив в 1921 р. максимально 1.600.000 гектарів. Від того часу він сильно зменшився. Густота населення в Галичині виносить: у львівськім воєвідстві поверх 100 душ на 1 кв. км., в тернопільськім 88 душ на 1 кв. км., в станиславівськім 72 душ. Отже в Галичині є дуже сильне п е р е л ю д н е н н я. Селяни просто дусяться і животіють в нужді. Тому ні господарські, ні соціяльні огляди не позволяють віддавати тут землю під кольонізацію. Також законодавство Польщі не дає правної підстави до кольонізації. Мимо того кольонізація йде. Міністр Понятовский хоче переводити кольонізацію на основі § 51, котрий м.ін. каже, що запас землі повинен піти на доповнення карловатих господарств. Тому треба використати сей закон і домагатися, щоб власники земель, призначених на парцеляцію, предложили лісти карловатих господарств. На них повинні знайтися наші малоземельні господарі. Тепер є на наших землях ще коло 500 тисяч гектарів землі, котрої мусимо бо-

ПОМАГАЙМО БЕЗРОБІТНИМ!

В самім Львові є тисячі українських безробітних. Діти їх плачуть: „Тату, дай їсти!" Та батьки їх не мають для них ні харчу, ні одягу під зиму, бо не мають роботи. Хто тільки може, повинен слати датки й річи на адресу: Т-во „Сила" Львів, Краківська 17, I поверх. Години урядові в Т-ві: 10—12 передпол. і 6—9 веч. — Можна також посилати датки на адресу: Кооп. Торг. Пром. Банк, Львів, Городзіцьких 1. ПКО 506.778 з дописко̀ю „для Сили".

Важне для втікачів від війська

Всім нашим людям, що втекли від війська в Польщі і скриваються в краю або перебувають за границею, треба пригадати, що можуть користати з амнестійного закона, коли зголосяться до дня 3 січня 1937 р. у приналежних староствах, магістратах або повітових командах. Проти кого є вже донесення за дезерцію, той може зголоситися також у приналежній військовій прокураторії. В тій ціли треба приїхати до краю, бо зголошення в польськім конзулятї за границею не вистарчає до того, щоб одержати амнестію. Нашим людям треба скрізь вияснювати, що втеча перед військом не належить до патріотичних учинків також зі становища української національної справи.

Загроза катедрі св. Марка

„Нюс Кроникл" звідомляє: На головній бані катедри св. Марка в Венеції появилися великі пропуклини. Побоюються, що вона завалиться. Підставлено тимчасові підпори і занято кількасот робітників під проводом архитектів. Вони працюють в катедрі так, що навіть на обід не виходять, а їдять там, щоб не лишити святині без догляду. Направа коштуватиме кілька міліонів. Вже в 11 столітті знавці говорили, що баня катедри св. Марка за тяжка для тої будівлі!

Княжна виходить заміж

В січні відбудеться вінчання голяндської княжни і престолонаслідниці Юліянни з князем Бернардом. Вже тепер в домах при тих улицях столиці Нідерляндів, котрими йтиме весільний похід, платять за місце при вікні від 25 до 125 ґульденів. Повінь депеш надходить з цілого краю вже з приводу заручин, а саме наспіло 4194. Найдовша депеша мала 8.000 слів. Прислали ту депешу відвідувачі вистави в Амстердамі, що всі підписалися.

Повстанці увільнили Овіедо

Ґен. Льомбарте, командант повстанчих військ в Еспанії, що здобули Овіедо, заявив кореспондентови Аваса: Ми здобули Овіедо. Червоні потерпіли дуже великі втрати. Поважні втрати мали й ми, та ми побідили і вратували людство і християнство. — В боях за Овіедо погибло понад 5.000 червоних міліціонерів. Повстанці здобули великі припаси воєнного матеріялу, переважно совітського виробу.

ронити. Чи той ½ міліон гектарів такий потрібний Польщі? Адже західні воєвідства Польщі мають досить землі. Там за німецької влади пересічні господарства мали по 16 гектарів! З того бачимо, що ціль кольонізації: політична. Се політичний диктат і він мусить знайти відпір у нас. В кождій громаді мусить залунати голос в обороні рідної землі. — З черги ред. Пеленський відчитав проєкт резолюцій. Зібрані приняли їх через аклямацію. Маніфестаційні збори закінчилися відспіванням національного гимну о год. 8 вечером.

В сітях злочинців

Один з найцікавіших карних процесів в Польщі.

Близько десять літ минуло від хвилі, коли у краківськім суді засів на лаві обвинуваченых Болеслав Земяньский, б. квестор і скарбник Ягайлонського університету. Популярний і загально знаний у Кракові вищий урядник університету був „героєм" голосного процесу за надужиття в квестурі університету. Разом з Земяньским заняли місце на лаві обвинуваченых Антоніна Навроцка, заступниця скарбника і ліквідаторка квестури, та Станислав Запюр, шлюсарський челядник. Акт обвинуваченя закидав Земяньскому, що він присвоїв собі 156.778 зл. і 97 гр. з повірених йому публичних грошей. Навроцкій і Запюрови закидав акт обвинуваченя, що вони порозумілися з Земяньским та умовилися з ним, що спроневіреня доконане ним прикриють урядженням позірного влому до університетської каси та спроневірену суму вивезуть й укриють у Величці, що в дійсности зробили. Ціла справа виявилася по викриті влому. Поліційні власти відразу мали сумніви, а шлюсарський знавець ствердив, що касу і двері отворено при помочі добре підроблених ключів. З тої каси забрано 103.000 зл.

Процес мав богато драматичних сцен. Земяньский заявив на початку розправи: „Моє сумліня чисте. В житті сотика я нікому не вкрав". В дальших своїх зізнаннях Земяньский жалувався на спосіб ведення слідства, оповідаючи про свій маєтковий стан та вказуючи, що він заможний чоловік, власник кількох реальностей, віллі в Криниці, цегольні і т. д.

Обвинувачена Навроцка призналася до вини й закинула Земяньскому, що він був автором пляну мнимого влому. Вона твердила, що Земяньский забрав гроші з каси й казав їй вивезти ту суму до Велички. Також обвинувачений Запюр признався до вини, кажучи, що він доконав мнимого влому з припоручення Земяньского.

По тридневій розправі засуджено Земяньского й Запюра на півтора року тяжкої вязниці, а Навроцку на два роки. Трибунал став на становищі, що Навроцка дала почин до крадежі, а два інші обвинувачені ділали під її впливом. В узасадненні присуду щодо Земяньского суд приняв, що хоч він не брав безпосередно участи у вломі, та маючи браки в касі на суму 53.778 зл. 97 гр., мав інтерес в тім, щоб доконано влому і тому взяв участь в заінсценізованім вломі.

Всі три обвинувачені відкликалися до Найвищого Суду. Там затверджено присуд окружного суду щодо Навроцкої й Запюра, а щодо Земяньского відхилено ту часть присуду, що признала його винуватим спроневіреня 53.778 зл. 97 гр. На другій розправі переслухано знавців-книговодів. Вони ствердили, що в записках і книгах не знаходять вини Земяньского в справі спроневіреня тої суми й тому його звільнено від тої части обвинуваченя. Найвищий Суд підчеркнув, що відпало первісне заложенія присуду, що Земяньский маючи браки в касі мав інтерес в тім, щоб доконано влому, — одначе з уваги на правосильність того присуду тої частини присуду не можна ухилити. Земяньский зачав старання про відновлення процесу. Два рази вніс він скаргу до Найвищого Суду, одначе її два рази відкинено. Тимчасом положеня Земяньского почало поправлятися. Бо зголосилася давна наречена Запюри, Валерія Пик. З нею Запюра мав уже двоє дітей. Вона зложила ревеляційні зізнання. Вже в 1924 р. Запюр з Навроцкою задумували обікрасти касу в квестурі. Вони плянували навіть убитя Земяньского. Коли він ставби їм на перешкоді, мали його вбити і вложити йому револьвер до руки, щоб виглядало, що він самовбийник. Рівночасно Пиківна подала, що вчасніше не складала тих зізнань, бо боялася імсти Запюра. У світлі тих обставин оборонець Земяньского вніс втрете скаргу про взновленя процесу, покликуючись: на повалення зізнань, що ствердчували браки, та нові обставини, що побачили денне світло. Сим разом Найвищий Суд пропоручив краківській прокуратурі дослідити предложені факти. Справа ще не вирішена, а в міжчасі зайшов неочікуваний випадок. Земяньского, що має ще відсидіти половину кари і що є тепер хорим старцем, арештовано, щоб відбув решту кари, присудженої ще в 1926 р. Його оборонець вніс до суду письмо, вказуючи на те, що його кліент тяжко хорий і може вмерти у вязниці під впливом подій.

Католицький Пресовий Інститут

Один з міщан Медіоляну жертвував 500.000 італійських лір на руки місцевого архиепископа кардинала Шустера. За ті гроші рішено утворити Католицький Пресовий Інститут. Він матиме завдання підпирати досліди і студії, звязані з життям католицької Церкви в Італії і поза границями, як також ілюстрування його проявів при допомозі преси щоденної і періодичної. Інститут матиме передовсім практичні завдання освідомлювати католиків про найважніші проблеми сучасности з ділянок релігійної і моральної. На презеса Інституту кард. Шустер покликав гр. Франка Раттія ді Дезіо. (КАП).

Який стан рільництва в СССР?

Совітська газета „Известия" нарікає, що в СССР сильно спізнилися осінні праці на ріллі. В богатьох округах полудневої Росії виконано пятилітний рільний плян тільки в 6 до 10 процентах. В Узбекістані і в інших частинах середної Азії тисячі пудів бавовни ще на полях. І там виконано пляновані на вересень роботи тільки на 1%.

Деморалізація червоних в Еспанії

Радіостація повстанців у Севіллі звідомляє: В рядах червоної міліції панує деморалізація і розвал. Полонені стверджують згідно, що настрій еспанських червоних військ песимістичний. Значна частина червоних міліціянтів втікла з фронту і вернулася до Мадриду з тим переконанням, що дальша боротьба безцільна. Столиця Еспанії залита відділами, що втікають з фронту. Комуністи роблять безперервне ревізії в приватних помешканнях і допускаються насильств.

Лікарський фейлєтоник.

Мигдалики

Зелези звані мигдаликами се скупчення пасокової тканини в горлі: мигдалики піднебінні по боках, мигдалик горловий на горішній стіні. Медицина ще не ствердила остаточно, яку ролю вони відграють в організмі. Більшість лікарів твердить, що мигдалики мають завдання охороняти організм перед заразками, що дістаються до організму через уста. Розуміється, се завдання можуть вони виконувати тільки тоді, коли вони самі здорові. Ствердити, чи мигдалик нездоровий, дуже тяжко. Він може бути осідком небезпечних заразків, що розвиваються, коли людина перестудиться або коли організм ослаблений. Нездорові мигдалики спричиняють навіть такі поважні недуги як астма, запалення нирок, сліпої кишки, недуги серця й ін. Ропіючі мигдалики треба конечно усунути. Колись операція мигдаликів була трудна. Тепер почали усувати нездорові мигдалики при помочі електрики. Наслідки відчувається зараз по операції. Температура паде, кінчиться мігрена й устають часті катари.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Апостольським нунцієм в Ромунії іменований архиєп. Андрій Кассульо. Він був досі апостольським делєгатом на Канаду. Ми писали про нього в 955 ч. „Нової Зорі" з приводу його відвідин греко-католицької парохії в Мондері в Канаді. Підчас тих відвідин Ексц. А. Кассульо виявив свою велику зичливість для українського народу.

В Білостоці в римо-катол. костелі 28. IX. с. р. відправив Еп. Чарнецький Богослуження. Потім в салі кіна „Світ" Прєосв. Чарнецький і о. Урбан, редактор „Орієнсу", промовляли про унійний рух і його успіхи. В тім Богослуженні взяв участь С. Мартинюк, псальміст православної парохії в Білостоці. Підчас Богослуження співало 10 б. членів правосл. хору. Крім того на Богослуженні були: предсідник Правосл. Дому в Білостоці Савицький і інші члени тої орґанізації. Городненська правосл. дієцезальна влада виключила С. Мартинюка зі складу православного клєру й відмовила всім співакам, що брали участь в катол. Богослуженні, права приступати до Причастя в правосл. Церкві, доки вони не відбудуть відповідної покути й не вискажуть жалю. („Слово" ч. 31).

Новий Костел посвячено в парохії Поворськ на Волині.

Статистику католицьких місій оголошено в Ватикані. Тепер на місіях працює 200.000 місіонарів і місіонарок разом з місійними працівниками туземного походження. Катол. місіонарі ведуть 40.000 шкіл, 400 семинарій, 800 лічниць, 130 заведень для прокажених з 14.000 пацієнтів, 2.100 сиротинців і 500 захистів для старців. Се велика армія працьовників Божих.

В Німеччині є 23,772.000 католиків, т. зн. 33 проц. всего населення.

Католицьке духовенство Анґлії створило комітет помочі втікачам, недужим і раненим, головно дітям — жертвам еспанської революції.

В Ню-Йорку відбувся зїзд „Товариства Найсвятішого Імени Ісус". Резолюції того зїзду викликали велике вражіння в Злуч. Державах Північної Америки. 5.000 делєгатів Т-ва висунуло домагання усунути з усіх шкіл учителів, що голосять комуністичні кличі. Резолюція принята на головній сесії стверджує, що „комунізм як форма життя валить усякий порядок. Він шкідливий для добра суспільности і для одиниць, що творять ту суспільність." На членів Т-ва наложено обовязок поодиноко і спільно познайомлювати шкільні власти з тою страшною загрозою й ужити всіх успішних способів до очищення виховних інституцій з червоних учителів. Б. ґубернатор Нового Йорку А. Сміт у промові заявив м. ін.: Мусимо зберегти Бога в нашім національнім житті! Не знаю, чого можемо очікувати без Нього. Погляньте на Росію, Еспанію й Мехіко! Без Бога неможлива ніяка цивілізація. Кругом себе бачимо право печерного чоловіка, право сили й насилля та жадібну товпу...",

Протестанти про католицизм у Зл. Державах Північної Америки. Англиканський часопис „Черч Таймс" (Церковний Час), що виходить в Лондоні, помістив цікавий допис свого кореспондента з Америки. Він твердить, що незабаром у Злуч. Державах Північ. Америки католицизм матиме рішаючу перевагу щодо числа своїх визнавців. Одна з головних причин того велика плідність католиків, що живуть в Америці. Друга причина се знаменита орґанізація катол. Церкви. Вона має в Злуч. Державах П. А. дуже сильну чисельно армію священиків, уроджених в Америці і привязаних до неї. Вони досконало знають психіку місцевого населення. Трета причина зросту католицизму се постійно зростаюче число навернень на католицизм. 1935 р. число католиків у ЗДПА побільшилося о 212.136.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

НА ЗАКАРПАТТЯ мав сеї осени приїхати прєзидент Чехословаччини др Бенеш. Підкарпатська суспільність очікувала приїзду президента, бо думала, що він скаже рішаюче слово про автономію. Одначе тепер подорож відкликано, бо в Празі відбуваються важні політичні події. Закарпатський „Нашъ Путь" пише з того приводу: Цікаво, що президент відвідав всі краї республики, та на Підкарпатську Русь не стало часу як звичайно... Ріжні аґрарники певно тішаться, що не мусітимуть здавати рахунків.

СОВІТИ отверто оповістили, що висилають мілітарну допомогу червоним в Еспанії. Того, що тепер зроблять Ґітлер і Муссоліні, в цілій Европі очікують з великим напруженням.

СТАЛІН вислав депешу до еспанського червоного премієра Кабалєра. В ній заявив, що Совіти уважають своїм обовязком помагати пролєтаріятови Еспанії в боротьбі проти фашизму.

СОВІТСЬКІ КОРАБЛІ привезли значні запаси зброї й амуніції для червоних в Еспанії і вигрузили їх у пристані Ґіон, в північній Еспанії. В тій пристані вигрузили також зброю з Мехіка.

СОВІТСЬКИЙ АМБАСАДОР В МАДРИДІ Розенберґ домагається, щоб червоні боронили Мадрид до послідної кроплі крови.

У ВАРШАВІ відбувся дискусійний вечір орґанізації „Заржевє". В дискусії промовляв мін. комунікації полк. Ульрих. Він сказав м. ін.: Мусимо стреміти до добробуту всіх горожан. Держава буде лагіднити непорозуміння між капіталом і працею. Мусимо перебудувати рільний устрій. В дальшій дискусії обговорено справи: жидівську, робітничу і ін.

КНЯЗЬ БІСМАРК, представник Німеччини в Лондоні, вручив державному секретареві, сер Робертови Вансітартові, відповідь Ґітлєра на запит у справі Льокарна.

НІМЕЦЬКИЙ ҐЕНЕРАЛ Міхль, заступник міністра летунства, прибув до Риму разом з шефом Ґестапо, Ґімлером. Запросив їх італ. мін. летунства ген. Валлє.

РОЗБУДОВА НІМЕЦЬКОЇ ФЛЬОТИ воєнної й торговельної така сильна, що німецькі корабельні варстати не можуть виконати замовлень. Тому часть робіт передано фірмам у Ґданську.

У ВІДНІ відбулися збори жидівських легітимістів. На них стверджено, що за влади Габсбурґів Австрія була христіянською державою, яка давала Жидам можливість працювати для спільного добра краю. Збори вислали привіт архикнязеви Оттонові.

АВСТРІЙСЬКИЙ КАНЦЛЄР Шушніґ виголосив промову до провідників фронту батьківщини. В ній остро осудив тих, що очернюють і зменшують заслуги Габсбурґів для Австрії.

ШВАЙЦАРСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО розписало позичку на цілі оборони краю, то є на зброєння. Субскрипція перейшла з великим успіхом. Підписано більше, як правительство домагалося. На вістку про гарний успіх позички національної оборони в цілім краю вдарили в дзвони і відбулися патріотичні маніфестації.

БЕЛЬҐІЙСЬКИЙ МІНІСТР закордонних справ Шпак заявив: територія Бельгії не може бути операційною базою для якоїнебудь держави, ні місцем перемаршу чужих військ.

ФРАНЦУЗЬКЕ МІНІСТЕРСТВО летунства оповістило декрет про націоналізацію всіх підприємств, що виробляють летунський матеріял для оборони краю. Се виглядає як початок офіціяльного заводження большевизму в тім краю.

В МАДРИДІ червоне міністерство війни іменувало премієра Лярґа Кабалєра начальним вождом всіх збройних республиканських сил. Кабалєра називають еспаським Леніном.

ПОРТУҐАЛЬСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО рішило творити окремі карні сотні з тих рекрутів і жовнірів, котрих світогляд не гармонізує з істнуючим порядком в Португалії.

В КЛИВЛЕНДІ відбувся зїзд американських ветеранів світової війни. Він ухвалив однодушно резолюцію, в котрій домагається острої боротьби з комунізмом й острого надзору над чужинцями взагалі.

В ПАРАҐВАЇ поліція увязнила провідників комунізуючого союзу фахових робітничих союзів. Вони приготовляли ґенеральний страйк. Президент Параґваю полк. Франко розвязав комуністичну партію на терені Параґваю.

ЯПОНСЬКЕ МІНІСТЕРСТВО закордонних справ заявило: Японія не бажає собі і не буде толєрувати втручування Великої Британії чи інших держав до японсько-китайських взаємин.

НОВИНКИ

Осінь се час, коли відновляється передплату на цілий рік. Суспільности, що так поступають, мають сильну пресу і в ній знаменитих співробітників. З тим звязаний розвиток свідомости, розуму і значіння таких суспільностей. Не занедбуйте сеї справи.

Перші збори „Долі", товариства священичих подруг, відбулися у Львові. На них були 22 учасниці. Обговорено історію оснування і ціль товариства й вибрано виділ. Домівка т-ва міститься в домі Т-ва св. Андрея у Львові при вул. св. Тереси 38.

Спортова анкета львівських клюбів, зорґанізованих в Українськім Спортовім Союзі (УСС), відбулася в неділю в домівці Союзу Купців і Промисловців. На анкеті обговорювано ряд актуальних справ.

Контролю крамниць у Львові перевела поліція й виготовила проти 1.200 купців донесення за те, що не подали у своїх крамницях приписаних цін. За невиявлення цін покарано купців гривною від 50 до 200 зл.

В школі „Студіюм Суспільної Праці" у Львові зачався 16 с. м. шкільний рік. На перший рік того студіюм вписалося 117 осіб.

Зі стипендійного фонду, устійненого міністром освіти на рік 1936/37, львівські висші школи одержали: Університет 172.000 зл., Політехніка 87.000, Академія Ветеринарійної Медицини 19.200, Висша Школа Заграничної Торговлі 9.000 зл. А українські студенти кілько?

Сесія бурмистрів, війтів і солтисів відбулася у Станиславові під проводом старости Пайончковского. Радили над пляном господарських робіт на терені повіту та над стяганням податків і публичних данин.

Страйк робітників у тартаку Гольдера в Калуші скінчився. Робітники дістали значну підвишку платень.

В Миколаєві над Дністром посвячено кооперативну пекарню „Своя Поміч".

В Бучачі зліквідовано контрольну станицю чортківської Суспільної Обезпечальні.

Посвячення 10 „людових домів" відбудеться незабаром в Тернопільщині.

На Поділля приїхала наукова експедиція заведення польської архитектури й історії мистецтва в Варшаві. Вона досліджує руїни кількох історичних замків. Цікаво, чи знайде „сліди Ґотів"...

В Денисові пов. Тернопіль в загороді Василя Сарика згоріло 12 кіп збіжжа.

В Тернополі арештував поліцай дійсного грецького князя Петра, бо думав, що його документи фальшиві. І що в Тернополі робила така особа? А князь фотографував якийсь старий мур, що стоїть коло військового обєкту. На комісаріяті князя перепросили й випустили.

В Ужоку на Підкарпатті викрили богаті жерела нафти.

Зїзд делеґатів товариства ім. Петра Могили відбувся в Луцьку під проводом посла Тимошенка. Зїзд радив над справами православної Церкви в Польщі. М. ін. ухвалено резолюцію, яка домагається скорого скликання собору православної Церкви в Польщі.

Всім знані та від давна впроваджені підручники до навчання релігії в народних школах а то: Малий катехизм зл. 0.60, Коротка Біблійна Історія зл. 1.— можна набути у В. Гірняка, Станиславів, Красінського 12. Отці Душпастирі та Катехити, що замовляють книжки гуртово для всеї дітвори, дістають даром підручники для найбідніших діточок.
92 — 1 — 10.

В Ковельщині переведено масові арештування серед тих, що намовляли селян не доставляти рільних продуктів до міст.

Процес проти українського вчителя Г. Шапки, обвинуваченого за навчання українських дітей української мови, відбувається в Чернівцях. Крім учителя перед судом станули 4 селяни з Орашен, котрі осмілилися твердити, що Шапка вчив по українськи на їх просьбу. Ось за що тягають людей по судах!...

В Чернівцях зачали печатати книжку „Ді Бешрайбунґ дер Украіне". Вона виходитиме поодинокими зшитками.

На Буковині та в Бесарабії ширить-ся пошесть шкарлятини.

Конкурс на памятник українським борцям за волю України, що лежать на цвинтарі в Йозефові в Чехословаччині, розписав комітет будови памятника.

В чеській Празі працювало 15.000 робітників з Підкарпаття і Словаччини. Тепер міські власти на домагання чеських робітників наказали всім підприємствам у Празі приймати тільки місцевих робітників. Таким чином кілька тисяч робітників з Підкарпаття опинилося без праці.

ГПУ працює. В останнім часі ГПУ почало (якраз під зиму!) масово виселювати підозрілих йому людей з великих міст. У вересні с. р. виселено з Киева 22.000, з Харкова 11.000, з Москви 12.000, з Ленінграду 20.000 і т. д.

Велика зелізнича катастрофа лучилася на зелізничій стації Ґульчевичі на Кавказі в СССР 12. IX. с. р. Погибло богато людей. Матеріяльні шкоди великі. Сов. преса тоді про катастрофу навіть не згадала. Аж тепер написала, що сов. влада потягнула до відповідальности за ту катастрофу начальника стації Любовича.

Футра жіночі і чоловічі та ріжного роду футряні шкірки поручає по найнижчих цінах фабрика футер „Хром", Львів, ул. Руська 20, тел. 271-83.
96 — 1 — 26.

Землетрус навістив Венецію й околицю. Він тревав около 10 секунд. У Венеції пірвані електричні проводи, в поблизьких місцевостях завалилося кілька старих домів. Під руїнами погибло 15 осіб. Матеріяльні шкоди великі.

Між Римом і Аддіс Абебою почалася правильна летунська комунікація.

В Індії повстала індійська терористична орґанізація. Недавно терористи виконали замах на одного англійського урядника.

Гумор. — Лікар: Чи ваш чоловік, пані, говорить в сні? — Ні, тільки усміхається, нікчемник...

Гумор. — Знаєте, Еспанія то дуже ретроґрадний край. — Чому? — Таж досі не вживають там отруйних газів...

Радіо

Радіо в Еспанії. Структура еспанської радіофонії дещо відмінна від структури інших европейських радіофоній. Скрізь в Европі бачимо кілька сильних надаючих стацій, що ґрупуються навколо ще сильнішої центральної стації. Зміряють до того, щоб центральна станція мала коло 150 клв., а реґіональні стації бодай по 50 клв. Інакше в Еспанії. Географічні, почасти й політичні умовини причинилися до того, що в Еспанії повстало коло 60 малих приватних надаючих стацій. Крім цих стацій є в Еспанії кілька сильніших стацій в Мадриді, Севіллі, Барсельоні, Валєнсії, Овієді і Сан Себастіяні. За ці стації відбувалися часто найбільш драматичні бої, бо обі сторони здають собі справу з переваги, яку в цього рода війні надає посідання сильної радієвої стації. Слабі радієві стації в Еспанії трудно відбирати навіть у безпосередній близькости еспанського кордону. Відбір цих стацій трудний передовсім тому, що вони не мають виключної хвилі, а працюють на филі спільній... з польськими стаціями. Деякі катальонські стації працюють на тій самій филі, що Краків, а Радіо-Барсельона на филі спільній зі Львовом. З тої причини навіть на найкращих апаратах не можна схопити цих стацій в Польщі, а на заході Европи більші сильні польські стації часто заґлушують слабші еспанські. Ще ґірше з двома еспанськими стаціями, які тепер в посіданні ворожих собі таборів. Радіо Севілля й одна з мадридських стацій мають однакову филю. Еспанські радіослухачі часом не можуть відріжнити, котра стація надає, коли нема відповідного заклику спікера. Тому ворожі сторони часто вживають взаємних містифікацій, надаючи через ці стації фальшиві відомості на рахунок противників. Крімтого в Еспанії істнують короткохвильні стації, призначені на передавання програми для латинської Америки, де як відомо є богато Еспанців. Ці стації тепер використовується для інформування закордону про розвиток подій та для пропаґандивних цілей. Обі воючі сторони спішно монтують нові надаючі стації. В м. Бургос повстала нова стація. З неї ґенерал Моля надає свої комунікати й відозви. Мадридське правительство старається відкрити таємну повстанчу короткохвильну радіостацію, яка інформує повстанчі війська про урядову акцію. Ця радіостація знаходиться в Мадриді, але постійно зміняє місце і затирає сліди так, що досі не вдалося її відкрити.

Преса і радіо. В часі XI Олімпіяди в Берліні показалося, що не може бути мови про конкуренцію між пресою і радієм. Слухачі зацікавлені відомостями, які надавано радієм, кидалися на часописи, щоб у них знайти подробиці поодиноких змаґань. Англійське радіо також ствердило, що запотребування на часописи збільшується наслідком радієвих відомостей.

Чехословаччина проти закордонних авдицій. Чехословацька почтова влада нагадує горожанам урядове зарядження з 1925 р., яким заборонений відбір пропаґандових закордонних авдицій, що можуть шкодити публичному порядкові, підюджувати одних горожан проти других, або загрожувати цілості держави. Відбір чужих стацій причиняється до частих заворушень.

Слово до священиків

Живемо в трівожнім часі. Важиться доля Христового Царства на землі. Відвічний божий ворог запалив Схід і намагається рознести пожар по цілім світі, щоби в огні і крові поставити свій світовий престол. Горить Еспанія, скрізь тліють іскри. Пожар пригашений в однім місци може навіть ненадійно спалахнути в другім. Небезпека тим більша, що протибольшевицький табор надто на свої сили вповає, забуває, що то наступає не людська а демонська сила.

Та не лякатися нам, бо з нами Бог! Заступник Христа на землі кличе всіх до Католицької Акції, ґуртує борців Христових під прапором Христа. А на прапорі наш потрійний клич: „Молитва, святість, праця". На першім місці молитва, що зроджує святість та дає силу й успіх у праці. Се кождий з нас добре знає, знає вагу молитви й непереможну силу Служби Божої. І оден тільки Господь може зчислити всі молитви своїх священиків і всі Служби Божі відправлені за Його Царство на землі. Та тепер злучім спільно наші молитви і спільно відправмо по 2 Служби Божі: одну за Христове Царство у світі, другу за Христове Царство в українськім народі. Ужиймо до сего трійкової системи, викликуймо себе по черзі аж доки не обіймемо спільнотою всіх наших священиків. І з сильною вірою йдім вперед, а перемога наша, бо з нами Бог!

Я відправив 2 Служби Божі у вище поданім наміренні і прошу відправити:

о. Романа Ріпецького
о. Василя Мельника.
о. Василь Стрільбицький
(Жизномир, п. Бучач).

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

† **о. Тимотей Бордуляк,** радник Митр. Консисторії, парох Ходачкова Великого й вислужений декан, знаний український письменник, помер по довшій недузі дня 16 жовтня в Ходачкові Великім, в 74 році життя. Покійний писав також під псевдонімом Ветлина оповідання з народного життя. Найбільше знані „Дай Боже здоровля коровї", „Іван Бразиліець", збірки: „Ближні", „Оповідання з галицького життя." Власноручно писані спомини покійного з часів великої війни є в редакційній теці „Нової Зорі", призначені до друку. Маємо також кілька листів покійного. З них деякі характеристичні задля поглядів покійного на старости літ його.

† **о. Омелян Боберський,** парох Полюхова Великого, помер 15 с. м. в 74-тім році життя. В. Й. П.!

СПРАВА ЦЕЛІБАТУ

СТАТТІ
ПРЕОСВ. ГРИГОРІЯ ХОМИШИНА І ПРОФЕСОРА РЕНАНУСА

Думки ріжних світських фільософів про целібат.

Бібліотека УКО. Сторін 69+3 Ціна 25 сот., з пересилкою 40 сот. Можна набути **в Адміністрації „Нової Зорі" Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2, за попереднім надісланням грошей.**

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/8 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Ґрафія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XI. Львів, неділя, 25 жовтня 1936. Ч. 82 (981)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Городецьких ч. 2.І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

Ціна числа 20 с.

Конто П.ПІ. Львів 505.796

ЧЕРВОНЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ВТІКАЄ З МАДРИДУ

З Барсельони звідомляють, що там приїхав президент Еспанії Азаня з кількома червоними міністрами та шефом свого військового кабінету. Зараз після приїзду през. Азаня відбув нараду з президентом автономної Катальонії Компанісом. Повстанчий ґен. Кейпо де Ляно в промові через радіо заявив, що ціле мадридське правительство задумує в найблищих днях втечи з Мадриду і виїхати до Барсельони. З того ясно, що коли бодай в частині народу є консеквентно вироблена воля до боротьби з червоним окупантом, тоді не помагають ніякі гроші й навіть дуже сильна та небезпечна пропаганда Москви.

Розпучливе положення червоних в Еспанії.

В мадридській пресі появився наказ начального вождя червоних збройних сил, премієра Кабалєра. Наказ стилізований зовсім таксамо як наказ французького маршала Жофра напередодні битви над Марною в 1914 р. В нім сказано: „Відділи, що не можуть іти вперед, не мають права відступати зі своїх становищ. Вони повинні радше вмерти, як зробити хочби крок назад". — В Мадриді террор. Міліціянти арештували понад 1000 жінок. Їх триматимуть в характері закладниць. — Населення Мадриду одержує щораз менші пайки поживи. Брак також вугля, електрики та ґазу. Настрій у столиці сильно пригноблений.

Ґен. Ридз-Сьміґли маршалом.

Дня 11 листопада с. р. президент РП має іменувати ґенерального інспектора армії ґен. Ридза-Сьміґлого маршалком Польщі. Того дня Президент РП вручить маршалківську булаву новоіменованому маршалкови. Такі вісти принесла німецька преса. Щойно опісля потверджено се з польської сторони.

Що ухвалив православний синод в Польщі?

ПАТ звідомляє з Варшави: Синод автокефальної православної Церкви в Польщі відбув засідання в днях 15, 16 і 17 жовтня та ухвалив одноголосно отсі постанови: По вислуханні звіту о. митрополита Діонізія синод одноголосно заявляє цілковиту солідарність і співділання св. православної Церкви в Польщі та її вірних у збірнім зусиллю всього польського народу. Крім того синод ухвалив співділати з комітетом зимової допомоги безробітним та уживати польських літурґічних текстів в тих місцевостях і святинях, де того вимагати-ме дійсна потреба.—А богато наших все ще думає, що та Церква одиноко національна.

Комуністи знов убили одного чоловіка й одного ранили.

Дня 15 с. м. в с. Камінці Боброїдах члени комуністичної боївки напали на Михайла Зеленого, Анну Зелену і Дмитра Гоція, що йшли вечером вулицею. Комуністи освітили їх електричними лямпками, пізнали і вистрілили. На місци впав трупом Михайло Зелений, прошитий кулею в серце та посічений опісля ще багнетами. Дмитро Гоцій ранений. Михайло Зелений був членом всіх українських товариств в селі і головою т-ва „Луг". Похорони на приказ поліції відбулися несподівано 16 жовтня вечером. — Такі злочини червоних булиб розуміється неможливі там, де в селі булоб добре зорґанізоване католицьке товариство „Скала" з порядним відділом нашої молоді.

Англійська преса про школу вбийників у Москві.

Англійська преса пише, що III. Інтернаціонал ввесь час співділав у приготуванні домашньої війни в Еспанії. Після зліквідування повстання астурійських ґірників в 1934 р. большевики запросили кількох провідників революти до Москви і там їх вишколювали на орґанізаторів міліції. Відтак вислали їх до Еспанії з відповідними інструкціями. Вони мали на початку повстання зорґанізувати масові убийства офіцирів. Таких „орґанізаторів" лагодять для всіх країв.

Масові увязнення троцкістів на Сибірі.

Японська преса звідомляє, що на совітськім Далекім Сході відбулися увязнення комуністів невиданих дотепер розмірів. Се рівнається розгромленню правлячої верстви в тім краю. М. ін. увязнено начальника зелізничого вузла в Уссурийську Жарова разом з помічниками і штабом „політробітників". Увязнено цілу управу Приморських Заведень, більшість членів партійної орґанізації Далекосхідної зелізниці, шефа краєвого комсомолу Когена, управу краєвого комісаріяту апровізації, політичних працівників краєвого водного комісаріяту і т. д. Вся комуністична еліта на Далекім Сході обжалована за „троцківські ухили" і за „зраду соціялістичної батьківщини".

Большевицька пропаґанда в Чехословаччині.

Орґан чеських аґрарників „Венков" оповістив цікаві дані про розміри комуністичної пропаґанди в Чехословаччині. Від 1 січня с. р. поверх 100 большевицьких делеґатів відвідало чеські фабрики. „Венков" твердить, що тут йшло про господарську шпіонажу. Від початку року 2000 Чехів їздило подивитися на СССР, в тім 500 учителів. „Венков" питається, які наслідки для шкільної освіти можуть повстати з таких прогульок і які з того небезпеки для народу та держави. („Поль. Збройна", ч. 289). Наслідків тих не тяжко догадатися.

Механічний ніс почуе запах перфум на 2 км.

Один американський інжинір сконструював т. зв. механічний ніс. Той ніс побільшує кождий запах 150 разів. Причіплений до звичайного носа механічний ніс відчуває найніжніший запах перфум на 2 кільометри. Невигідна сторона того механічного носа та, що він відповідно побільшує також запахи менше приємні як перфуми: нпр. оливи, смарів, диму й інших смородів.

Від висоти ощадностей, відданих до вжитку українським економічним установам, залежить наша господарська самовистарчальність і незалежність, тому складаймо свої ощадности в

Т-ві взаїмних обезпечень

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА Ч. 20.

Резолюції УНДА

„Проти розкладової роботи комунізму."

Про те, які в тих резолюціях противорічча, нонсенси та самополичники і про те, яку вони шкоду роблять і будуть робити.

I.

Як відомо, поняття „резолюція" має значіння рішення, заяви, оповістки. Коли вже резолюція одиниці повинна бути сперта на знанню справ, які хоче рішати, і на зрілій розвазі про те, як ті справи рішати, то щож доперва говорити про резолюції проводу політичної орґанізації! Та ще до того такої політичної орґанізації, яка має претенсії бути представницею всеї нації! Річ ясна, що її резолюції повинні бути сперті на знанню обставин і справ, про які хоче говорити й рішати, на добре обдуманій оцінці тих справ і напряму, в якім хоче їх повести, на предвиджуванні наслідків того, що оповіщує і на яснім пляні праці, що випливавби з таких резолюцій, та на можливости і правдоподібности виконання того пляну. В усякому разі не повинно в тім всім бути шкоди для тої спільноти, яку хоче репрезентувати дана політична орґанізація, й не повинно в тім бути осмішування себе самої.

Пригляньмося, як з тих точок погляду виглядають резолюції Центрального Комітету УНДА, звернені „проти розкладової роботи комунізму" серед українського населення поза межами Совітів.

І. Передовсім УНДО має в своїй програмі клич „земля без викупу селянам", себто інакше кажучи, УНДО пропаґує „засаду", що вільно „забездурно" й насильством (бо добровільно ніхто своєї власности не відступає) забирати землю в одної кляси людей і давати ту землю другій клясі людей. Вже з тої одної точки програми УНДА випливають отсі висновки і консеквенції: 1) Засада безвідплатного й насильного відбирання чужої власности в когонебудь противна заповідям Божим і тимсамим протихристіянська і протикатолицька. Розуміється, тим ми не хочемо сказати, що уважаємо теперішний суспільний стан таким, що його не треба змінняти або що уважаємо поділ суспільних дібр справедливим. Та від такого становища до насильної г р а б і ж і чужого майна „забездурно" далека дорога. 2) Вище згадана засада програми УНДА не лише протихристіянська але й не національна, то значить та засада виключає УНДО від права репрезентувати всю націю: по перше тому, що в українській нації є також християни, які визнають 10 заповідей Божих; по друге тому, що в українській нації є також такі люди й

цілі шари суспільности, які щось посідають і не хотілиб позбутися того, що посідають. А кождому ясно, що хто раз проголосить клич рабунку чужої власности без ніякої відплати, той не може спинитися перед поширенням того клича щодо всіх областей приватної власности: бо яка засаднича ріжниця між посіданням на власність землі а посіданням на власність інших засобів продукції, як копалень, машин, варстатів праці й готівки в банках? Коли вільно без відплати забирати насильно оден рід засобів продукції, то очевидно вільно забирати й другий, третій, четвертий рід і взагалі всі роди засобів продукції. Се власне й пропагує б о л ь ш е в и з м, тільки говорить в тій справі льогічніше ніж УНДО, бо каже: само насильне й безвідплатне забрання засобів продукції в тих, що їх посідають як приватну власність, до нічого путнього не може довести з тої простої причини, що таки те саме покоління, котре одержалоб землю забездурно і поділило її між себе, дуже скоро довелоб до такої самої або подібної нерівности як є тепер. Отже на що відбирати землю, коли все малоб знов вернутися до того самого й наново мусілаб зачатися давна попередна кривава історія з таким самим дурним вислідом — і так без кінця... Який же в тім бувби „толк", яка ціль, який поступ? Тому треба всім відобрати землю й усуспільнити її.

Хто вдумається в програму УНДА й у програму большевиків, той мусить признати, що в основнім принціпі ті програми не ріжняться, тільки большевицька програма очевидно льогічніша від ундівської. Колиж та льогічніша програма довела в практиці до такого голоду й безцільного кровопролиття, то можна собі уявити, наскільки програма УНДА ще більше безцільна, ще більше баламутна, ще більше позбавлена всякої остої. „Провід" партії з такою в засаді большевицькою програмою, тільки дурнішою ніж большевицька, не має н і я к о г о м о р а л ь н о г о п р а в а критикувати большевизм. Критика з т а к о г о „становища" сеж прецінь очевидний нонсенс. Колєктивізація се тільки дальший консеквентний наслідок відбираня „землі без викупу", отже як УНДО може поборювати консеквенцію своєї власної програми?

І се робить УНДО вже по тім страшнім досвіді, який спрактикувала Центральна Рада в Київі! Вона думала також, що „лівими кличами" зможе параліжувати вплив московських большевиків на Україні й рівночасно — боротися з ними. Практика показала, що ті ліві кличі Центральної Ради тільки розбурхали наш простий народ — і п і д г о т о в и л и с е р е д н ь о г о ґ р у н т д л я б о л ь ш е в и з м у. А УНДО робить точно те саме, що робила Центральна Рада, хоч має перед очима докази, що вийшло з такої роботи. Чи поважні люди можуть так поступати?

II. Центральний Комітет УНДА поучає наш нарід, що „політика червоної Москви на Совітській Україні змагає від часів збройної окупації України по нинішний день п о с л і д о в н о й р і ш у ч е до повного політичного й господарсько-культурного поневолення українського народу та до його денаціоналізації."

Ще якби Центральний Комітет УНДА не твердив, що Москва робить се „послідовно й рішуче", то можнаб сяк-так оправдувати УНДО, що воно при слабости ума і при недостаточній політичній освіті своїх провідників в Центрі могло не бачити того тоді, коли кумалося з большевиками. І то як кумалося! Послухайте тільки, що в тій самій справі ухвалив Народний Зїзд УНДА, отже установа в УНДІ ще висша ніж Центральний Комітет, — а ухвалив одноголосно і по дискусії, в якій перший забрав слово посол Володимир Целевич*) і переконував ундистів, що власне треба ухвалити такі резолюції. Ось резолюції найвисшої установи УНДА про відношення большевизму до нас під оглядом національним, культурним, політичним і взагалі на всіх ділянках національного життя:

„Там (за Збручем, за лінією ріжського кордону) ростуть і розвиваються українські національно-культурні цінности і рівнорядно та в парі з ними назрівають українські національні сили, що скорше чи пізніше віддадуть на всіх *українських землях суверенні права українському* народові. З а х і д н а в і т к а у к р а ї н с ь к о г о н а р о д у п і д П о л ь щ е ю о р і є н т у є т ь с я н а т і с и л и і дорожить як цінностями усіми їх дотеперішніми досягненнями на всіх ділянках національного життя... (Далі слідує типове ундівське противорічча і знов така ухвала:) *Народний зїзд осуджує політику* тих українських еміґрантських чинників, що є на міжнароднім арені, зокрема в Польщі, с л і п и м з н а р я д д я м у р у к а х політичних ворогів українського народу та його незалежницьких змагань і що на спілку з заінтересованими у фактичному поневоленні нашого народу *чинниками підготовляють збройну інтервенцію* на Україні. Ця інтервенція під серпанком кличів про визволення Наддніпрянської України х о ч е з а к р і п и т и ч у ж и н н е п а н у в а н н я н а з а х і д н о - у к р а ї н с ь к и х з е м л я х та може довести через інтервенцію до повної руїни ц і л у У к р а ї н у."

А що? Цікаво? І може гадаєте, що се хтось „пошахрував"? Зовсім ні. Се випечатало само УНДО і то на підставі стенографічного протоколу, значить слово в слово так як було говорене й ухвалене в днях 24 і 25 грудня 1928 року.**)

Застановімся над тим.

Що властиво сказано в тих ухвалах ундівського зїзду? Вони виїмково „обильні прекрасним змістом." І так:

1) В тих ухвалах стверджено передовсім, що за Збручем, під московською владою (котра заключила з Польщею рижський договір), ростуть і розвиваються (коби тільки не вречи!) українські сили — і то так ростуть, що на думку УНДА здобудуть суверенні права (то зн. державу) українському народові не тільки там над Дніпром, але й тут, бо сказано: „на всіх українських землях".

2) Коли аж такої благодати сподівалося УНДО від тих сил, що на його думку „росли" тоді за Збручем, то нема що дивуватися, що УНДО по сім боці Збруча витягнуло з тої своєї сподіванки таку консеквенцію, що оповістило отсю засадничо важну ухвалу: „західна вітка українського народу під Польщею орієнтується на ті сили". Була се ухвала очевидно не тільки неполітична й дуже шкідлива для нашого народу, але й безсоромна. А безсоромна з отсих причин: а) В тім часі вже був наш орган і новозорянська група остро поборювала ілюзії УНДА, заперечуючи йому право заступати всю західноукраїнську суспільність. б) Що більше, з тим становищем УНДА не годилося волинське представництво українського народу в Польщі, що видно таки з тої самої брошури, виданої УНДО-м. Там на ст. 110 в резолюції 5 УНДО звертається тільки до західно-українських н е з а л е ж н и ц ь к и х політичних угруповань, щоб вони разом з ним ішли на московську путь, а до Волиняків навіть не обзивається, бо вважає їх групою залежною від Польщі.

3) Тих Наддніпрянців, що тоді думали інакше ніж УНДО, називає ундівський зїзд „сліпим знаряддям у руках політичних ворогів українського народу". А тепер провід УНДА став точно на тусаму позицію, на котрій тоді стояло те „сліпе знаряддя в руках ворогів". Отже виходить, що або провід УНДА се тепер те сліпе знаряддя, або провід УНДА був тоді сліпим знаряддям у руках ворогів. А не вільно забувати, що той „провід" і тоді мав і тепер має тихсамих балакунів („дискутантів") на естраді. І тоді й тепер ухвали робив одноголосно. І тоді й тепер печатав їх в тій самій пресі.

4) Далі голосила наведена ухвала УНДА, що інтервенція під заслоною кличів про визволення наддніпрянської України а) має на ціли закріпити чужинне панування на західно-українських землях та б) „може довести до повної руїни цілу Україну". Словом „гарні" річи закидає УНДО — собі самому!...

5) Найцікавіше виходить власне з порівнання тодішнього становища УНДА з теперішним становищем. Бо тепер провід УНДА каже, що червона Москва від самого початку аж по нинішний день змагає п о с л і д о в н о й р і ш у ч е до повного поневолення українського народу та до його денаціоналізації. Отже нехай хто тепер покаже якінебудь резолюції якогонебудь іншого політичного проводу в нас або в чужих, котрі так виразно билиб по обличчі той сам „провід" тої самої партії, що всі ті резолюції ухвалювала. Бо коли червона Москва допускалася таких злочинів на нашім народі а) від самого початку, б) послідовно, в) рішуче, — то якже провідники УНДА могли того не зауважити від року 1918 аж до року 1928 включно? Таж то не день, не два і не тиждень і не місяць! Таж то десять битих років, в котрих політична недоля тяжко нас била і била. І як могли ті „провідники" представляти свому народови тут відносини під тою самою владою червоної Москви так, що з тих відносин мала виринути українська суверенна державна влада — і там і тут! І якже той провід УНДА міг називати сліпим знаряддям у руках ворогів якраз тих, котрі говорили, що червона Москва від самого початку послідовно й рішуче змагає до повного поневолення і денаціоналізації українського народу... Вкінці найважніше: Як не стидаються т і с а м і „дискутанти" і майже всі ті самі люди, що тоді й тепер такі резолюції ухвалювали, як вони не стидаються дальше репрезентувати найбільшу партію української нації? І де на світі таке було або є, щоб таких людей, що самі собі виставляють жахливе свідоцтво повної політичної сліпоти і глупоти, яканебудь партія держала на становищах представників, послів, референтів, пертрактантів, редакторів, директорів і т. д... Сеж люди дорослі, а не молодики, котрі мовляв були ще сліпі як цуценята задля молоденького віку свого і потому прозріли — і тому можна їм вибачити. Дорослим людям, деяким вже навіть з сивим волосом, що проявили аж так виразно доказану політичну глупоту, в ніякій серіозній партії, що хоче репрезентувати якийнебудь нарід, не вільно того „дарувати", — ніякий нарід, що хоче жити й розвиватися, не може того „вибачити", тільки мусить від них отрястися: бо коли сего не зробить, то ті політичні сліпці можуть довести дійсно до руїни цілу Україну (як самі й говорять), можуть довести тим лекше, що тепер часи страшні й безоглядні. А за провід найбільшої партії, котра з природи річи репрезентує націю, мусить очевидно відповідати вся нація — і тут і там і всюди, де вона тільки живе. Се закон суспільного життя. Він

---

*) Згадуємо се назвисько тому, бо генеральний секретар кождої партії відповідає в цілім світі за зміст і стилізацію резолюцій ще в більшій мірі ніж голова партії, хоч розуміється в деякій мірі відповідає також кождий член установи, що її іменем оповіщено резолюції (в найдальшім крузі відповідає своєю опінією також ціла організація за нісенітниці, які пустить у світ той, що їх безкарно пускає). Та в УНДІ вже від довшого часу нема відповідальности. Свідчить про се м. ін. прекрасне інтервю п. ген. секретаря про кілки з Опйолою, що з нього весь край до сеї пори має забаву. А УНДО *мимо того* не дало відпустки для поратування здоровля тим, що їм та відпустка безумовно належиться. Наслідок того такий, що генеральний секретар УНДА має вже привілей говорити й писати, щ о х о ч е, і вже щораз менше людей йому дивується. Просто — привикають.

**) Гл. Українське Національно-Демократичне Обєднання. Політична Бібліотека. В єдности сила! III. Народній Зїзд Українського Національно-Демократичного Обєднання в днях 24 і 25 грудня 1928 р. Звіт зложений на підставі стенографічного протоколу. Львів, 1929. Накладом посла Михайла Струтинського. Сторін 154. (Наведені тут ухвали напечатані на стор. 109).

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Резолюції

„Ліги Української Католицької Молоді" в Злучених Державах Північної Америки.

Українська преса принесла одноголосно прийняті резолюції згаданої вище рухливої організації нашої молоді за океаном:

На третьому національному конґресі української американської молоді, що відбувся недавно в Філядельфії, пятьсот делеґатів нашої молоді з усіх більших осередків української еміґрації в Америці ухвалило:

1. Ми, молоді американські Українці, вповні свідомі нашої української національности й вірні нашій католицькій вірі, українському обрядові й українській Церкві, заявляємо з цілою повагою, що вважаємо нашим святим обовязком і найвищим ідеалом зберегти всі наші національні й релігійні цінности, гордитися ними, пильно працювати для них і передати їх грядучим українським поколінням на цьому континенті.

2. Будучи Американцями з уродження, привязаними горожанством і синівською любовю до нашого славного краю, ми водночас почуваємося зобовязаними супроти нашої батьківщини — *України й висловлюємо наше глибоке переконання*, що обовязком кождого американського Українця помогти своїому народові в Україні здійснити його найвищий національний ідеал.

3. З особливою вагою заявляємо, що тільки виховання на християнських засадах се запорука здорового й нормального суспільного ладу, поступу й свободи, як також особистого щастя й вдоволення в житті. На нашу думку й погляд кожде відступництво від нашої к а т о л и ц ь к о ї віри й її принципів шкідливе для морального життя кождої одиниці, громади й цілого народу.

4. Закликаємо всю українську молодь остати вірними українській католицькій Церкві, а через неї й українській культурі й цілій Нації.

5. Тому запрошуємо всю українську молодь, що живе на цьому континенті, вступити в ряди „Ліги Української Католицької Молоді" й працювати для її розвитку, сили і впливів та в цей спосіб причинитися до єдности, сили й здорового розвитку українського громадського життя в Америці.

6. Вважаючи плекання українських культурних вартостей, одідичених нами, за конечне й потрібне в нашім особистім і громадськім житті, закликаємо всі відділи „Ліги Української Католицької Молоді" організувати в себе українські *хори, драматичні гуртки, культурно-освітні* секції та проявляти якнайвищу діяльність у ділянці української культури серед своїх і чужинців.

7. Розуміючи виховну й організаційну вагу спорту, закликаємо всі відділи нашої організації організувати свої спортові дружини й проявляти своє життя в спортових змаганнях.

Резолюції конференції „Союзу Українок"

В днях 16 і 17 жовтня ц.р. відбулася у Львові краєва конференція Союзу Українок, присвячена справам організаційним, фінансовим і видавничим Т-ва. У конференції взяли участь делеґатки 41 повітових Філій С. У. та члени Гол. Виділу. Нарадам прислухувалася весь час голова відділу Союзу Українок Америки з Дітройту п. Анна Курилло. — Першого дня нарад, що був всеціло присвячений методам організаційної праці між жіноцтвом, особливо на селі, виголошено три реферати, а саме: п. Марія Б і л я к о в а загально-організаційний та про потребу скріплення праці на селі, п. Марія М е л ь н и к і в н а про методику праці по сільських кружках С. У. та п. Олена К и с і л е в с ь к а про організацію міщанського жіноцтва в С. У. Після дуже оживленої кількагодинної дискусії прийнято постанови про необхідність удержати єдність українського жіночого руху. Конференція ствердила, що на нашому селі є місце тільки на одну українську жіночу організацію та що цією організацією є кружки С. У. У звязку з цим конференція осудила різко акцію (радикальних — Ред. „Н. З.") „Жіночих Громад", як шкідливу і розбиваючу єдність українського жіноцтва та зокрема її демаґогічні методи. У справі вишколу фахових сил, а саме організаторок і господарських інструкторок, які необхідні для дальшого розвитку Т-ва, конференція одобрила пляни Матірного Т-ва щодо три і півмісячного курсу, що відбудеться зимою ц. р. Для одноцілої плянової праці в цілому краю Централя С. У. вйпрацює трилітний плян та календарики праці для Філій і кружків С. У. — Другого дня делеґатки радили над справами фінансів і видавництв Т-ва. Були два реферати, а саме п. Олена Ш е п а р о в и ч говорила про матеріяльний стан і матеріяльну забезпеку С. У. і п. Мілена Р у д н и ц ь к а про справи пресові й видавничі. У висліді широкої дискусії конференція рішила м. ін. проголосити місяць травень місяцем збірки на цілі Союзу Українок та заявилася за тим, що крім журналу „Жінка", призначеного для інтеліґентського жіноцтва, Товариство повинно видавати ще другий популярний журнал, який мавби бути *рівночасно організаційним бюлетином* С. У. Останньою точкою нарад була справа організації дорослу в С. У. На цю тему виголосила реферат проф. Ольга Ц і п а н о в с ь к а. Конференція станула на становищі, що одинокою доцільною формою організації жіночого дорослу є гуртки дорослу при С. У. та визнала конечним подбати про вишкіл інструкторок дорослу. Тому медична підготовка інструкторок дорослу ввійде теж у програму вище згаданого курсу. — Нарадам проводила ввесь час голова Централі п. Мілена Рудницька, секретарювали п. Ростислава Богачевська, голова філії С. У. в Раві Руській та п. Оксана Джиджора-Дзьоба і м-р Олександра Нестор-Позуняк.

„Діло" помістивши сей комунікат в ч. 237, додає від себе м. ін.:

Поміщуючи льояльно надісланий нам звіт з краєвої конференції С. У., не можемо проте не висловити своїх сумнівів щодо трьох суттєвих точок: 1) Маємо враження, що Головний Виділ Союзу Українок, слушно дбаючи за поширення своїх впливів, неначе заперечує існування тих жіночих організаційних комірок і станиць, які таки існують поза С. У. та роблять позитивну й корисну роботу; маємо тут на увазі секції господинь при Сільському Господарі, Марійські Дружини, КАУМ, жіночі чети у тіловиховних організаціях (Луг, Сокіл), в яких членині находять також культурний та суспільний вишкіл. 2) Не знаємо, навіщо казати, що „одинока доцільною формою організації жіночого дорослу є гуртки дорослу при С. У., коли організацією дорослу займається з успіхом і Просвіта і Рідна Школа і Сільський Господар і згадані тіловиховні установи! Чому заперечувати доцільність праці над організацією жіночого дорослу всім тим найповажнішим нашим установам?! 3) Не знаємо теж, чи доцільно форсувати видавання ще одного популярного журналу?

(Ми також не можемо признати монополю організації „С. У." вже тому, що маємо гарні католицькі організації нашого жіноцтва. — Ред. „Н. З.").

СПРАВА ЦЕЛІБАТУ

СТАТТІ
ПРЕОСВ. ГРИГОРІЯ ХОМИШИНА І ПРОФЕСОРА РЕНАНУСА

Думки ріжних світських фільософів про целібат.

Бібліотека УКО. Сторін 69+3 Ціна 25 сот., з пересилкою 40 сот. Можна набути **в Адміністрації „Нової Зорі" Львів, ул. Гродзіцких ч. 2, за попереднім надісланням грошей.**

Наша кольонія в Шангаю

„Новий Час" в 235 ч. з дня 17 с. м. приніс під повисшим заголовком отсей допис з Китаю:

Українська кольонія в Шангаю (Китай) не дуже численна, але — як на азійські відносини — досить рухлива. Чи виходить чимало з цієї *рухливости на добре або на зле* — це вже інша справа, але важно, що Українці в Шангаю ведуть національно-українську діяльність. На перешкоді стоять у цьому відношенню матеріяльні труднощі та брак громадсько-культурних працівників з належною підготовою. Шангайська „Українська Громада" була ще перед роком *загальною організацією. Вона обединує головно* старших віком і назагал більш поміркованих земляків. Її приналежність до паризької „Головної Еміґраційної Ради", що є звязана з політичною ґрупою У.Н.Р., накладає серед місцевого українського громадянства певне „уенерівське" тавро на загал її членства. Центральною особою *в цій громаді є О. М е л ь н и к, який є її го*ловою та своїми власними грішми підтримує матеріяльно діяльність організації. М. Квашенко є заступником голови, а І. П а н і к а р — секретарем. Діяльних членів у Громаді коло 15, але в членських реєстрах записано до 200 членів. Дальшими організаціями Українців у Шангаю є *„25 Сотня Чорноморських Січей", що належить* до „Чорноморської Січі" в Америці, та „Український Добродійний Комітет". Ці обидві організації вважаються н а ц і о н а л і с т и ч н и м и. Зпоміж їх дівчів слід згадати в першу чергу таких харбінців як Тоцький або Вансович. Останні дві організації ґуртують переважно молодших віком Українців, серед яких є з десяток недавніх утікачів з підсовітської України. В Шангаю живе вже кілька років інж. Кость О н а д ч и й, що покінчив Українську Господарську Академію в Подебрадах і був, як студент, визначним спортовцем. Коли українська національно-культурна праця в Шангаю охоплює яких 300 — 350 земляків, то тисячі *національно несвідомих Українців* з походження залишаються далі під впливами московської еміґрації.

На шангайському ґрунті виявили себе особливо рухливими московські „фашисти". Їх централя в Маньджу-Куо і в Харбіні; мають вони свою щ о д е н н у ґ а з е т у „Н а ш П у т ь". Провідник цих „фашистів" (так вони самі себе називають) — К. Родзаєвський є начальним редактором згаданої ґазети, що отверто називає себе *„японофільською"* та „ґерманофільською". Від Японців має ця група значну підтримку через манджурську організацію „Се Го-гой" („Товариство мирної співпраці народів"). Головно з підтримкою з Харбіна видають московські фашисти *в Шангаю ч а с о п и с* „Н а д і я". Характеристичне для цієї ґрупки московських еміґрантів те, що вони пропаґують азійський месіянізм Московщини, вишукують позитивні сторінки в історичному пануванні Татар над Славянами на Сході Европи й виводять походження Українців з... Московщини. Такі теревені й ціла „фашистівська" бутафорія московських чорносотенців у Шангаю не заслуговалиб на якубудь увагу Українців, якби не перетягання деяких хитких одиниць зпоміж „також Українців" до московського табору. Крім цього час-від-часу виявляється, що серед шангайських Москалів фашистів нерідко знаходяться большевицькі агенти.

Шангайські Москалі спритно цькують також деяких Українців до внутрішньо-української громадської колотнечі на місцевому ґрунті. Відгуки внутрішньо-українських сварок у Шангаю попадали вже кілька разів і до московської еміґраційної преси.

Пошта з Европи приходить до Шангаю здебільша через СССР і Маньджу-Куо. Суходолом до Шангаю з Европи найближче. Та якби вибухла *совітсько-японська війна*, то це сполучення перервалось би відразу. Така можливість загрожувала в останній добі при поважних московсько-японських конфліктах.

Перед кількома роками спробувала Японія заєпопити Шангай, якщо не під владу, то бодай під військово-торговельну контролю. Японські кружляки та міноносці загрозили були Шангаєві дуже поважно, але акція Японців розминулася тоді з успіхом. Китайський маршал Чан-Кай-Шек не спить і повільно та мовчки щось підготовляє. Але Японці ще більше не сплять і не закинули своїх мрій про політичну владу над Китаєм. Китайці — старовинний, великий народ, якого політичні млини мелять занадто повільно. Китайці можуть чекати: їх так богацько, що зпоміж мільйонів зпоміж них мало помітний. 18 китайських провінцій настільки величезні, що відірвання кусника китайської території для цілої держави гостро не відчувається. Перед 5 роками почали були Японці свій похід на відірвання трьох північно-східніх провінцій Китаю, з яких повстала держава Маньджу-Куо. Четверта провінція — Джегол була здобута Японцями дещо пізніше. Але для опанування Шангаю Японці сили не мають. Шангай буде все більше китайським і буде бідніти... Подав М. Р.

відноситься до всіх народів, отже й до нашого.

Та се ще далеко не всі докази на цілковиту політичну глупоту „проводу" УНДА, що під таку пору оповістив такі резолюції...

Про се в слідуючій статті. Тоді й помістимо в цілости ті „знамениті" резолюції, що в них Секретаріят УНДА бє і сам себе по обличчі і Центральний Комітет і всю партію УНДА, ну й всіх Українців взагалі, що „випродуковали" аж такий „Центральний провід" в найбільшій зі всіх своїх партій. Так бє їх — з наївности своєї, що такої дивовижі вже давно не було в краю...

Тут звертаємо увагу тільки на те, як Центральний Комітет УНДА осмішує себе і свою партію думаючи, що такими ярко неконсеквентними резолюціями можна боротися з дуже консеквентною ідеольоґією большевизму. А яка та ідеольоґія сильна своєю консеквенцією, се добре оцінює Єзуїт о. Е. Косібович у статті, яку даємо в перекладі в сім числі „Нової Зорі". Чи такими резолюціями, які в справі большевизму оповіщує УНДО, можна викликати щось інше як усміх пожалування, нехай оцінить кождий читач сам, навіть ундівський.

Чи „Скала" у вас вже має католицьку бібліотеку?

В чім сила большевизму?

Передвоєнні покоління моглиб нам сучасним позавидувати шаленого темпа розвитку історичних подій. Одначе не завидувалиб нам напняття нервів, страху і журб, що пригнітають теперішне покоління майже у всіх краях і то не лише старої Европи. На наших очах продовж кількanацяти літ повстають глибокі, потрясаючі переміни, події з важними наслідками ґальопують з головокружною скорістю, сензації притупили вже вражливість нервів..., та уми здають собі справу з факту, що жиємо в часі, котрий в історії Европи і світа становитиме епоху. Не час іще на історіософічне підсумування білянсу доконаних перемін, бо невідомо ще, котрі з них викристалізуються в остаточну форму, а котрі перейдуть як ефемерна поява, не оставляючи глибоких слідів у психіці, чи в організації устрою. Та один факт переважає безсумніву своїм значінням в хаосі змін політичних, суспільних і економічних. Той факт се к о м у н і з м.

Ряд літ обманювано себе в нас та в ще більшім степені піддавалися тій омані інші, більше від Росії віддалені, держави, що кошмарна зява совітського комунізму зникне спонтанічно, що кровава революція вигорить і погасне, що створений нею режім розсиплеться в руїни своєю власною безсильністю, під напором не так зовнішного натиску як власних внутрішних суперечностей. Не забракло навіть держав, що передбачуючи скорий упадок червоного експерименту, бажали використати хвилеву добру конюнктуру і скріпити свою касу червоними рублями. Зачалися перегони фінансової співпраці і вслід за ними наступили короткозорі політичні перегоовори, договори й союзи. Відгомони останніх французько і чесько-російських переговорів ще не прогомоніли.

Тимчасом, мимо внутрішних потрясень, періодичних бунтів, язв голоду й саботажів, совітська держава не лише не заломилася але скріпилася. А приминивши крайні доктрини до вимог менше крайної дійсности, стала та держава політичною й мілітарною силою.

Нині до горстки недобитків упало число оптимістів, що віщували скорий упадок совітського комунізму. Російська еміґрація царських князів і царських ґвардистів, що піддержує рожеві надії в ряді столиць Европи, вимирає або дегенерується в нужді. Проєкти повороту до батьківщини на чолі білих полків російських і заграничних перемінилися в марево.

Совіти не тільки не впали, а стали завзятим аґентом і промотором комунізму в цілім світі. Комінтерн дав докази незвичайного сприту і величезної активности, оплітаючи дослівно весь світ сітю своїх законспірованих і явних стійок. І зовсім не є ніякою психозою твердження, що всі революційні замахи, нагальні і кровaві страйки, всі крайно ліві орґанізації й політичні партії — нині в цілім світі під безпосередною або посередною командою Москви. Зовсім не перебільшив мін. Ґеббельс, коли у своїй свіжій нірнберґській мові обтяжив конто Комінтерну соткою революційних кровавих заворушень за час тільки останнього року.

Навіть найбільш наївний оптиміст мусить признати, що в сучаснім комунізмі є стихійна, демонічна сила, що підміновує і помалу розсаджує дотеперішний лад і порядок.

Творці тої сили не особи. Ленін помер, Троцький пішов на вигнання, десятки найближчих співробітників Леніна і Троцького, співтворців комунізму, пожерлися у братовбийчій боротьбі — а комунізм треває й ділає! Можна глузувати з кровавої фарси московського процесу, можна висказуватися з погордою про жорстокість Сталіна й остаточне упідлення дрожачих перед екзекуцією підсудних Зиновєвів..., та моральне багно, в котрім потонули рештки людської гідности тих чи інших одиниць, не проковтнуло самого комунізму. Він перетривав останній московський процес, перетриває безсумніву дальші процеси і дальші кровaві масакри. Комунізм не стоїть на одиниці, не стоїть навіть на партії, — стоїть і ділає ідеєю.

Ідея та таксамо переворотна як і в великій мірі утопійна, але, в нинішній атмосфері перелому, могутня й поривае маси.

ВАЖНЕ ДЛЯ ЧИТАЛЕНЬ!

В кождій читальні повинна бути брошура під наголовком

Узасаднення „Скали"

Ціна 20 сот., з пересилкою 30 сот.

Вона виясняє, чому треба було оснувати „Скалу", які завдання читалень „Скали" і напрям їх праці.

Замовляти разом з надісланням грошей **в Адміністрації „Нової Зорі", Львів, ул. Ґродзіцких 2. І. поверх.**

„Тут Москва, тут Москва — пролетарі всіх країв єднайтеся!" кличе день в день у всіх мовах московська радіостація. По сильних звуках революційного гимну йдуть ще сильніші звуки слів, що нічим не зражені вщіплюють ідею і вказують практичні, передумані й випробовані шляхи до її здійснення.

Совітське радіо промощує шлях в умах для ідеї, а в її здійсненні помагають досвідчені аґенти, кермовані наймогутнішою нині й найсправнішою централею.

Ідеольоґія комунізму бє тараном невтомної і можливо всесторонної пропаґанди в найширші верстви передовсім пролетаріяту. А пролетаріят се нині богатомільонові маси. Маси згуртовані головно на передмістях великих міст, знужденілі, згірклі, шарпані деколи вибухами розпуки.

Тим масам комунізм голосить евангеліє освободження, добробуту, обіцює ясні помешкання і ситий харч та розривки, обіцяє крім того владу! В імя того клича, що промовляє до розуму й інстинктів і волю напружує до діла — ті маси мають йти на барикади революції, бо тільки революція може знищити капіталізм і ситу буржуазію відігнати від повного жолоба. Теза ясна і конкретна, не відкликається до засвітів, вказує на землю й її богацтва, а що її здійснення се не утопія, на се доказ наглядний, незбитий: могутня республика совітів.

Ту владу обіцяє комунізм пролетаріятові всего світа, понад тісні границі держав і народів. Се має бути диктатура кляси з міжнародним характером. І знову в добі завзятих конфліктів між державами, в часі обмежень митних і девізових, в добі вибуялих націоналізмів — комунізм кидає клич Інтернаціоналу, що не признає кордонів держав, рас і мов.

Комунізм голосить далі пацифізм, виповідає ідейну війну всяким війнам і збройенням. Представляє їх як заборчий імперіялізм, на котрім хоче годуватися анонімовий капітал. В імя пацифізму розпутав Комінтерн величезну пропаґанду проти заборчої виправи Італії, зібрав у спільнім атаку величезну частину світової преси, заманіфестував страйками і змобілізував санкції. І знов треба признати, що в часі шалених перегонів міжнародних збройень, коли в загальній крізі промислу тільки фабрики зброї йдуть на три зміни а в крізових буджетах 40, 50% і більше присвячується армії, — кличі комунізму не падуть в порожнечу.

Позірну суперечність клича з дійсністю в Совітах, де армія й мілітаризм тріюмфують, пояснює пропаґанда Комінтерну без ніякої трудности. Адже ар-

---

ОЛЕКСАНДЕР УБИШ 4)

ТАНАС ГОРЛАЧ

Оповідання з життя передостанніх власників Угнова і їх служби.

III. У с т р и й с ь к и х г о р а х.

З Танасом сходився я звичайно в сосновім лісі, що в одній части належить до Воронова, в другій до Остобіжа, між двома граничними кіпцями при перехресній дорозі. Там оповідав мені той отемнілий Немрод епізоди зі свойого бурхливого життя, як також декотрі події з життя Романовських.

Танас уродився в стрийських горах. Родичі його були дуже бідні, тому віддали його на науку жебракам-дідам. З малого хлопця був сліпцям проводирем. Як сам оповідав, хліб то дуже гіркий, особливо коли дід, що йому служив за провідника, був злосливої вдачі.

Одного року прибув Романовський у стрийські гори в околиці Мізуня, полювати медведів.

Тут наводжу власні слова Танаса: — „Я мав тоді літ около пятнацять, ішов власне з сліпим, старим жебраком, дорога вела через ліс, аж тут чуємо десь далеко в лісі гонять завзято оґари. Впало кількanацять стрілів. Втім недалеко від нас пробиваються чотири медведі, два старі, а двоє молодих. Останне було ще невеличке. Посувалося кілька кроків позаду за старими, що сполошені голосами псів і стрілами що духу втікали, не дбаючи за своє потомство. Зобачивши пестіїв, що втомлені ледви волоклися за старими, покидаю діда і женуся за ними. Ловлю одного за задні ноги. Угриз мене, висмикався, але стало в мене сили притримати його. Подумав я собі, що мисливі з охотою купять від мене живого пестія. З цілої сили я почав їх до себе накликувати, а голос мій був ще з дитинства такий грімкий, що названо мене горлачем. Так і доси називаюся. Надбігли вкінци мисливі і між ними мій пізніший пан, Романовський.

Тільки мене вздрів, що тримаю пестія, дав мені сороківця (давня срібна монета 20 кр. м. к.) і сказав:

— „О, то ти молодець, верховинець! Ходи до мене на службу." І додав звертаючись до инших панів:

— „Бувби з нього добрий доїзджач, бо струнκий, сильний і має голос, якого я ще в життю не чув."

З радістю приняв я службу, бо мені мисливі сподобалися. І пішов я разом з ними в ліс до обозовиська. На середині великої поляни розіпнято два великі намети, один для панів, другий для служби. При величезнім огнищі варили їдження. Возів, коней, псів була сила силенна. Шкода мені було діда, що його я покинув самого серед ліса. Не довго однак тревав той жаль, бо серед ловецького товариства забув я про сліпого.

Мій новий пан ще цілі два тижні полював в тих лісах. Досвідком вирушали ми до ліса, а пізно вечером вертались до обозу. Часом аж нічю. Забито тоді множество звірини, а медведів 6.

Одного ранку мисливі вже не йшли до ліса, спаковано річи, поприпинано собак. Мені казали сісти на віз. На нім у великій клітці уміщено пестія, і ми рушили до Річиці.

IV. В с л у ж б і у Р о м а н о в с ь к о г о.

В Річиці майже рік доглядав я медведя. Пізніше був я кітловим, то є варив осипку для собак і робив ріжні послуги. Притім мисливі і псярники не мало мене наштуркали. Та незабаром став я псярчиком. За два літа, коли по-

мія Совітів се зброя пролєтаріяту, знаряддя до повалення чорної реакції, до здійснення великих плянів перебудови устрою світа.

З кличами диктатури пролєтаріяту, інтернаціоналу, пацифізму лучиться програма перебудови економічного ладу, що сперта на комуністичний етатизм якраз має запевнити цілковитий добробут для дотеперішніх парій міст і сіл.

Річ просто очевидна, що система збудована на таких передумовинах не може спертися на ніяку релігію, а вже найменше може числити на симпатії католицизму. Комунізм побудований на крайнім матеріялізмі, розогнюючи ненависть кляс, не признаючи ніякої етики, коли йде про здійснення програми, відкидаючи всякі поняття права власности, — силою факту мусів виповісти завзяту боротьбу всякій релігії, а вже на першім місці католицизмови. Звідси льогічно зродилася безбожницька пятилітка і всяким комуністичним рухам товаришить безоглядний атеїзм.

Експеримент Белі Куна на Угорщині, Каллєса в Мехіку, Азані й Кабалєра в Еспанії... ілюструє тезу, та не вичерпує її пунктів. Нині се безсумнівний факт, що ввесь безбожницько-вільнодумний рух у світі знов під безпосередними або посередними вказівками Москви. Зогиджування і нищення релігії се вступний напад на дотеперішний лад і промощує шлях для замірів комунізму. Вбити сумління, розгнуздати інстинкти, щоб не здрігнулися перед ніяким злочином революції — ось підставове домагання комуністичної ідеольогії, звязане з нею найбільш суттєво і найглибше. Клич „релігія — опій народу" це синтеза комуністичного погляду на світ.

Збираючи все, можемо сказати, що в теперішню хвилю найбільшу могутність у світі становить комунізм, бо в ділянці ідеї має ясно скристалізовану програму, легку, притягаючу і промовляючу стихійно до мас пролєтаріяту, а в ділянці екзекутиви розпоряжає наскрізь новітньою орґанізацією пропаґанди, штабом сфанатизованих і рішених на все ідейних людей („ідеофцуф"), могутною армією, безоглядністю террору незвязаного ніякою етикою, врешті великими засобами фінансів, що з нечуваною розтратністю пливуть у світ за пропаґандою. Не останню позицію в білянсі сил становлять могутні союзи з масонеріею, безбожництвом і міжнародним жидівством. Один з проявів того союзу се народні фронти.

Кс. Едвард Косібовіч Т. І.

Слідуючі частини отсеї знаменитої статті, напечатаної в новім „Пшеґльонді Повшехнім" за жовтень с. р., п. з. „Спільний протикомуністичний фронт" — подамо в дальших числах „Н. Зорі".

Мій ученик — Сьміґли

Нераз чути питання, чому з леґіонових офіцирів якраз ґенерал Ридз-Сьміґли став першою особою в державі по президенті РП. Так рішила послідна воля марш. Пілсудского. А чому так сталося, поясняє цікава книжка Романа Завади п. з. Жовнірські оповідання про генерала Сьміґлого. Р. Завада пише м. і.: Півстоліття тому один убогий студент рішив виповісти війну могутному цареви Росії. Той студент називався Пілсудский. Фундаментальну заслугу у відзисканню незалежности Польщі мала армія. В її творенню одним з перших і найревніших помічників марш. Пілсудского був Едвард Ридз Сьміґли. 1914 р. застає його на становищі команданта львівської округи Стрілецького Союзу. Зі Львова йде в поле. Від першої хвилі всі воєнні операції переводить з виїмковим знанням річи, відвагою і зимною кровю. Німці увязнили бриґадієра Пілсудского і посадили в тюрму в Маґдебурґу. Бриґадієр самітний. Він протестує проти того і домагається, щоб дали йому перо і папір. Бриґадієр пише роздумування, щоб собі влекшити побут у вязниці. Згадує як то було в тім марші через Малу Улину. Командант здержує колюмну і хоче їхати вперед. Та рука Сьміґлого хапає коня за вудила. Команданте, не вільно. Я веду передну сторожу. То мій обовязок. Прошу почекати. Любий Сьміґли. Киваю головою на знак згоди й остаюся при колюмні. — Задумався Командант і дописав зі зворушенням: Тепер мій ученик Сьміґли прикликав мене до порядку. Книжка Р. Завади становить дуже цікаву лєктуру.

Хто винайшов танк?

Військові й учені займаються вже довгий час питанням, хто винайшов танк. Покищо відомо тільки те, що ідея танку зродилася кілька століть скорше, ніж її здійснено у світовій війні. В старих англійських хроніках є записки, що Джон Напера з м. Мерчествну в Шкоції задумував збудувати танк. А саме в листі до свого приятеля Напера описав воєнний віз, збудований з зеліза з подвійними стінами з грубої бляхи. Віз мав порушатися механічно і мав поконувати всякі перешкоди. Лист походить з 1580 р. Автор мріяв про панцирну зброю, що засипалаб противника градом зеліза й олова. „Вороги Бога і короля, писав Напер, впадуть перестрашені не знаючи як боронитися перед масою куль, що на них полетять". З того видно, що Напер спрецизував ідею танка.

Душпастирство і психіятрія

Недавно в Утрехті відбулося зібрання католицького товариства для охорони публичного здоровля. На тім зібранню виголосив реферат німецький капуцин о. Шульте п. з. „Душпастирство і психіятрія". Зміст: На життя сучасних людей нерви мають такий великий вплив, що душпастир мусить узгляднити той чинник у своїй душпастирській праці. Новочасний душпастир мусить добре орієнтуватися в богатьох справах психіятрії, зокрема в психопатольоґії. Очевидно, священик не може перебирати на себе ролі лікаря так, як лікар не може заступити душпастиря. Оба одначе повинні працювати поруч себе. Не можна дошукуватися в кождого каянника психопата, ґістерички або нервово хорого осібняка. Добрий сповідник мусить вміти відріжнити хорого каянника від нервового, такого, що панує над своїми нервами, від зовсім неопанованого. Вкінці мусить орієнтуватися чи і в якім степені істнує в даного осібняка відповідальність за вчинки. Все те незвичайно влекшує сповідникови його працю. О. Шульте ілюстрував свій виклад численними прикладами зі своєї душпастирської практики.

Ґаражі з мадридських костелів

Кореспондент „Таймса" доносить з Мадриду, що там червоні замкнули всі костели і заборонили відправу богослужень. Майже всі костели в Мадриді власти переміняли на ґаражі для самоходів. Безцінні твори штуки наражені на велику небезпеку. Вязниці не можуть змістити всіх увязнених. Ніхто не певний життя, бо по місті гуляють банди злочинців... Ось до чого дійшло в столиці колись найбільш католицької з держав Европи — за короткий час по званенню в ній леґальної, традиційної влади.

Вартість новобранців в СССР

уроджених в 1914 р.

Сам Ворошилов, головний вождь червоної армії, висказався прилюдно, що річник новобранців, уроджених в 1914 р., „испорченный": до 25% тих новобранців було вже караних за розбій і инше хуліґанство. А щож се за такий річник? І чому він такий? Бо коли хлопці того річника мали літ 12, отже вступали в переломовий вік, большевицькі мудрагелі заводили тоді „соціялізм". То значить — масово руйнували й замикали церкви, здіймали дзвони з дзвінниць, нищили родину, забороняли жінкам вдома варити, ґнали всіх до спільних корит як худобу, „розкулачували" то значить грабили селян і т. д. Підростки дивилися на ту руїну — і масово ставали хуліґанами, злодіями, розбишаками, пияницями і т. п. А тепер найчервоніший ґенерал Ворошилов бачить, що такими бандитами держави не оборониш і прилюдно жалується.

Депеша

Перед самим замкненням числа одержали ми з Товмача депешу такого змісту: Задля великої непогоди Марійський Конґрес в Товмачі відложений. Велика маса зголошених учасників змушує змінити програму. Замітна контрагітація, та ми підемо вперед.

о. Плавюк.

мер доїзджач, кличе мене до себе пан і каже: „Танасе, від нині будеш доїзджачем."

Ловчий Пліснярeвський віддав мені надзір над псярнею, два коні померщого доїзджача, одного мишастого, другого каштановатого, з гривою білою як коноплі, і вкінци заряд стайні.

Коли не було великого полювання, то я ходив собі зі стрільбою з другими мисливими. Але коли зїхалися до Річиці панове з далеких сторін, або також панові захотілося полювати по своїому, то вже тоді я майже не зсідав з коня. Я уживав найчастіше каштана, бо був витревалий, але злий як чорт. Крім мене і псярчика, що його доглядав, бив усіх передніми й задніми ногами. Мудрий то був кінь. Коли мені в Мізунських або Синевідських гірських лісах не раз випало йти пішки за псами, бо по вертепах не можна було кінно, то я лишав каштана неувязаного. Він стоїть хочби дві доби, аж його закличу.

Нераз пси затнуть... Десь пропали, треба їх шукати. Каштан як оґар ішов за собачим тропом, аж вкінці відшукав. Тоді схиляв голову, вітрив сюди й туди і шнурком тягнув в сторону, де пси мовчки пігнали.

Шалено пороли мої коні гущавину, коли мені випало зайти дорогу гоненому звірови. Калічилися і мені нераз мимо скіряного одіння добре дісталося. Але що там! Вперед з гоном псів, щоби грубому звірови недатися завести за далеко і змусити його проти його звичаю до повороту на лінію стрільців. Доїзджач на те все мусить мати уважне око: на звіра, на людей, на собак.

У собак ріжна буває натура. Оден гонить горячо, утинає, поправляє, той знов гонить повільно, витревало, невпинно, дає голос, — гавкає, — а не згубить тропу, і такий найкращий.

При злаї кільканацяти псів, головно коли прилучаться чужі собаки, найбільше для доїзджача праці. Не знаючи натури чужих собак, мусить їх пильнувати, і кропити гарапом і зганяти в чамбул. Доїзджач в лісі то командант, що веде відділ до наступу. Мусить пильнувати, щоб не розсипався, також і оґари лиш купою нехай гонять. Коли розбіжаться, вже по полюванні. Той до ліса, той до біса, кождий никає по инших слідах, баламутить. Звідси беруться випадки, що нераз в кількох місцях собаки гонять. Отже головний клопіт доїзджача тримати зграю вкупі. (Д. б.).

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

З НОВИН ЧУЖОГО ПИСЬМЕНСТВА

Theodor Willy Stadler. **Die sozialen Kundgebungen der Päpste 1832 — 1931.** Einsiedeln 1935. S. 128. Mark 3.15.

Що за останних сто літ сказали світови Начальники катол. Церкви в суспільних справах? Чи не важна, чи не цікава і чи не дуже поучаюча тема? І то в сих часах, коли на очах валяться основи суспільности! Невеличка праця пише про 15 відзивів найвизначніших папів за сто літ. Особливо інтересна й поучаюча єдність думок у всіх тих відзивах. Так і чути, що говорять з тої єдности ті, що покликані репрезентувати вічність на сім нетрівкім світі. Книжка недорога й може знайтися в бібліотеці кождого інтеліґентного католика.

Ks. Jan Poplatek **Błogosławiony Andrzej Bobola** T. J. Życie — męczeństwo — kult. Kraków 1936. St. 331. Zł. 7.

В польській ґаґіографії має бл. Боболя імя „Апостола Пінщини". Для нас також інтересна й важна нова праця про нього з ріжних причин. По перше тому, що й ми католики, отже і для нас повинна бути інтересна кожда особистість, виріжнена св. Апостольською Столицею. По друге бл. Боболя був діяльний на нашій землі, між нашим народом. По третє його діяльність припадає на такі для нас переломові часи як Хмельниччина. По четверте автор використав до своєї праці архівні матеріяли й на підставі тих матеріялів характеризує також тодішний стан нашої уніятської Церкви. Вкінці та нова життєпись бл. Боболі, 33-та з ряду, пригадує нам великий брак нової докладної життєписі нашого св. Йосафата. З тих всіх причин варт, щоб наші фахівці звернули увагу на працю о. Поплятка.

Alfons M. Rathgeber. **Heiligenlegende, Lebensbilder edler Menschen und heiliger Gottesfreunde.** D. H. B. (Deutscher Haus - Buchverlag). Nürnberg. Велика вісімка. 1188 сторін. Ціна 15 марок.

Се величава книга для католицького дому, не тільки поучаюча, але й поетично оброблена. В тій книзі є на кождий день року одна легенда. Отже як на таку обильність дібраного матеріялу на цілий рік та книга зовсім недорога. Між життєписами героїв католицизму не бракує й сучасних нам, щодо яких беатифікаційний процес ще нескінчений, як прим. щодо Папи Пія X, Кольпінґа, Марії Вайс і ін. При кінци книги є спис найбільше уживаних на Заході імен святих з поясненням, що значать ті імена, як також спис патронів ріжних станів, фахів і промислів. В книзі є 11 ілюстрацій кольорових на цілу сторону й богато образків в тексті. Мова німецька чиста, що дуже старається уникати чужих слів. Поручаючий вступ до тої книги написав епископ-помічник Йозеф Кольб.

P. Joseph Gredt OSB. **Die aristotelisch - thomistische Philosophie:** 1 Band: Logik und Naturphilosophie. Verlag Herder et Co. Freiburg i. Br. Сторін XII і 434. Ціна марок 6·50. — 2 Band: Metaphysik und Ethik. Сторін 373. Ціна марок 6·80.

Сій книзі присвятив автор майже 40 літ свого працьовитого життя, як професор в Анзельміянум, в Римі. Католицька критика подивляє майстерську ясність і клясичну форму писання. Мимо тої ясности сеї праці не можна читати скоро, бо предмет нелегкий і сама праця дуже сконцентрована щодо змісту. Та хто перебється величавим лісом думок в тій праці, той здобуде собі ту певність, що її дає тільки „philosophia perennis" під проводом такого мислителя як Тома. Сей твір вийшов передтим в латинській мові п. з. „Elementa philosophiae aristotelico-thomisticae."

Josef Pieper und Heinz Raskop. **Totale Bildung.** Die Grundformen ihrer Verwirklichung: Führerbildung und Volksbildung. Paderborn 1935. S. 79. Mark 1.80.

Отся невеличка праця заслуґує на пильну увагу всіх, що займаються справою виховування провідників і народа. Головні тези автора отсі: Суть правдивої освіти (образування) полягає на тотальнім перегляді всеї дійсности. Той тотальний перегляд можна здійснити не лише на тім степені пізнання, де можливе абстрактне знання, але також на степені т. зв. народного думання. Власне на тім полягають обі основні форми образування, що мають ціль виховувати провідників і нарід. Розуміється, здійснення тотального образування на степені народного думання підлягає деяким формальним передумовинам. — Така праця заслуґує на особлившу увагу в наших відносинах і в сих часах, коли загалові дітей нашої інтеліґенції щораз труднїше дістатися до високої школи тай навіть скінчивши й найвисші школи наша молодь не може жити з того, що скінчила ті школи — з відомих причин. Думаємо, що на зміни не заноситься і що взагалі значніших змін без війни не буде. Отже треба покинути мрії про те, що з високої освіти можна буде жити. Та не вільно покидати думок про високу освіту. Не вільно за ніяку ціну! Щож остає? Остає виховувати нашу молодь переважно до практичних фахів, з яких моглаб жити, але рівночасно давати тій молоді приватно якнайвисшу освіту. А в тій ціли треба основно занятися такими думками, як виложені в згаданій праці. Се одна з праць німецького „Інституту для новочасної праці над народною освітою." (Дортмунд).

K. Geiger. **Der Römische Kalender** und seine Verbesserung durch Julius Caesar. München 1936. S. 50. M. 1.80.

У сій невеличкій праці гарно представлено, як в Римі наперед уживано календаря Альбанців, що мав 10 місяців т. зв. місячного року і 304 днів. Потому римський король Нума Помпілій мав його змінити під впливом грецьким на т. зв. місячний рік з 12 місяців по 28, 29 і 31 днів. В р. 498 змінено його у звязку з т. зв. Аттійським Роком на т. зв. соняшний рік тим способом, що по кождих двох роках додавали т. зв. переступний місяць з 22 або 23 днів. В р. 207 перед Різдвом Христовим рахунок на підставі того календаря попав у замішання. Поправив його аж Юлій Цезар в р. 46 перед Христом при помочи александрійського астронома Созігенеса. Зразу й того календаря вживали кепсько, а правильно доперва від цісаря Авґуста в 5 році по Христовім Різдві. І тим календарем поганського цісаря послуговалося людство білої раси півтора тисячеліття, аж до реформи папи Ґрегорія XIII в 1582 р. (А є деякі народи, що до сеї пори не хочуть уживати лучшого календаря, хоч старий, поганський і кепський, відкинений всіми найкультурнішими народами, приносить значні шкоди тим, що його вживають. Глупота й упертість, потурання демаґоґії й руйнництву, покриті фальшивим „консерватизмом", причиняються очевидно до все більшого обезсилення і збіднїння таких народів).

Adolf Erman. **Die Religion der Aegypter.** Ihr Werden und Vergehen in vier Jahrtausenden. Ст. XVI і 465. 10 таблиць і 186 образків у тексті. Берлін і Липськ. Ціна марок 7.50.

Се праця цілого життя найповажнішого з німецьких егіптольоґів. Він працював над сею книгою 40 літ і сконтролював особисто всі доступні жерела. Тепер перед нами повний образ розвитку й упадку релїґії одного з найтугіших народів, може й найтугішого. Той процес тревав чотири тисячі літ. І мусів закінчитися упадком. Для віруючих християн се оден з сильних доказів, що тільки наша віра і Церква вічна, а всяке діло людське мусить упасти. Книжка читається приємно особливо задля делікатного гумору старого автора, що знає не лише науку, але й життя.

Adolf Oertel u. Eduard Bauer. **Heilpflanzen-Taschenbuch.** Ratgeber für naturgemässe Heil- und Lebensweise. Verlag E. Bauer, Bonn a. R. 8, 330 ст. Ціна марок 5·40.

Се цікавий і популярно писаний порадник для тих, що люблять лічитися тільки зелами. В тій праці є ліста лічничих зел з образками й поясненнями, як також поради про те, що їсти, як уживати світляних і воздушних купелів, ґімнастики, масажі, поливань водою системою Кнайпа, як пильнувати зубів, щоб не псувалися і т. д. Притім коротко і зрозуміло описані ріжні недуги. Коротку поручаючу рецензію пера Л. Ґлязера помістила „Ш. Цукунфт". Розуміється, до такої книжки треба доброго й докладного німецького словаря.

A. Glucker. **Schlank werden, Schlank bleiben** auf natürlichem Wege, ohne Entbehrungen. Stuttgart. S.61 Mark 1.80.

Як жити, щоб не згрубіти? Автор подає два роди способів: зовнішні (спеціяльна ґімнастика мязів і масаж) та внутрішні (відповідне віддихання й відживлювання). Рух і спеціяльна ґімнастика мязів не має як їх розуміє сей автор нічого спільного зі спортом інтензивним, бо він якраз викликає такий апетит, що людина не година йому опертися — і мусить ставати грубша, бо зі смаком їсть і більше їсть ніж звичайно. Се видно особливо виразно на пливаках-спортовцях. Головний спосіб, щоб не допускати до небезпечного згрубїння — се піст. А посту з інтензивним спортом очевидно получити на трівко негоден. Книжка цікава і потрібна. Має 70 образків.

Walter Flaig. **Lawinen.** F. A. Brockhaus. Leipzig. Велика вісімка. 174 сторін, 1 таблиця, 120 мідеритів в тексті. Ціна марок 6·30.

Ся праця призначена для любителів подорожей по високих горах. В ній описано, як повстають лявіни в Альпах, які є ріжні типи лявін, як вони котяться з верхів в долини і які є можливости охорони перед лявінами. Та книжка має вартість наукову і практичну. Автор її, досвідчений альпініст, особисто бачив майже всі роди лявін. Він дає богато порад і вказівок, як предвидіти, що зірветься лявіна, і як поводитися в терені, де загрожує небезпека лявін та як ратувати себе й інших в разі засипання лявіною.

Нові видання

о. Н. Саварин, ЧСВВ: **Чи є Бог.** Самоосвітні листки ч. 3. Накладом „Бібліотеки Добрих Книжок". Видавництво і друкарня ОО. Василіян Мондер, Альберта 1936. Сторін 90 + 4 нпґ., формат 18.2 × 12 цм. Ціна 15 цент. американських.

о. Макарій Каровець ЧСВВ: **Українці-ректори львівського університету.** Відбитка з „Доброго Пастиря" ч. 2—3, 1936. Жовква 1936. Сторін 15 + 1 нпґ., формат 24 × 17 цм.

О. Роман Лукань ЧСВВ: **Дрогобицькі Українці в краківськім університеті в XV і XVI віках.** Відбитка з „Літопису Бойківщини" ч. VII. 1936 р. Самбір 1936. Ст. 2 + 2. Форм. 24.7×17.5 цм.

Проф. д-р Іван Огієнко: **Наука про рідномовні обовязки.** Рідномовний Катехизис для вчителів, робітників пера, духовенства, адвокатів, учнів і широкого громадянства. „Бібліотека Рідної Мови" ч. 7. 1936, видає проф. д-р Іван Огієнко. Друкарня ОО. Василіян у Жовкві 1936. Сторін 72, формат 11.5×17 цм. Ціна 50 сот.

Плуг та Меч. Неперіодичне видання Українського Союзу Гетьманців-Державників в Республиці Аргентині. Ч. 1. Буенос Айрес 1936. (По еспанськи титул: **„El Arado Y La Espada. Almanaque de la Unión Ukrainiana „El Arado y la Espada" en la Rep. Argentina“). Сторін 24 вел. 8. Ціна 30 сентаґів. Адреса: Correo Central — Casilla Nr. 1060, Buenos Aires. Argentina.**

Сей новий український орґан в формі журналу (трохи більший як був тут „Хліборобський Шлях") особливо цікавий тим, що видає його робітнича орґанізація. Міркуючи по назвиськах представників тої орґ., ті робітники — Наддніпрянці з виїмком мабуть одного: Мик. Симоненко, Ілько Чередниченко, Вас. Щербина, Мик. Чорноіваненко, Юрко Мазуранчин, Ів. Олійник (Галичанин?), Тодось Мартиненко. Перше число „Плуга та Меча" зредаґоване дійсно інтересно і під оглядом ідеольоґічним і під оглядом інформативним. Нпр. зі статейки „Гетьманці в Північній Америці" довідуємося тут вперве, що в Шікаґу відбулася свого часу коло стації надземної зелізниці формальна битва між Січовою Гетьманською Орґанізацією й комуністами. В тій битві було поверх 200 ранених, а побідили Гетьманці: вулиця була застелена тілами ледви дихаючих комуністів. Многі „товариші" з тих ранених „вже получилися з Леніном". Совітський посол вимагав у Вашінґтоні закриття Гетьманських Орґанізацій, але уряд Америки перевівши слідство відкинув домагання посла. Сі вісти дійшли сюди, оскільки нам відомо, вперве. А. Ч.

Др Константин Чехович: **До проблєми народніх ритмів у Шевченка.** Львів, 1935. Формат: 24.1×16.6 цм.

Др Константин Чехович: **Мелетій Смотрицький як граматик.** Львів, 1935. Формат: 24.4 × 16.9 цм.

Др Константин Чехович: **Постать Мойсея в творчості І. Франка.** Львів, 1936. Формат: 24.6 × 17.4 цм.

Боротьба новочасного Прометея. Чернівці, 1936. Ст. 15. Ся брошурка звернена проти поневолення України московськими большевиками.

Василь Королів - Старий: **Зух-Клапоух та Роман Лопух.** Чарівна казка з рисунками автора. Передмова о. Ір. Назарка ЧСВВ. Бібліотечка Нашого Приятеля, випуск 9. Львів 1936. Накладом видавництва „Наш Приятель". Ст. 47, форм. 20.5 × 14 цм. Ціна 75 сот. (з пересилкою 90 сот.).

Герман Бар: **Столиця Европи.** Переклав О. Карашевич. Видання „Літератури й культури". Станиславів 1936. Сторін 7 + 1 нпґ., формат 25.2 × 17.5 цм.

Іван Сорокатий: **До складу й прикладу.** Перша книжка нових віршів. Накладом автора. Львів 1936. Формат 16.9 × 12.2 цм. Ст. 32. Ціна 40 сот.

Світло й Тінь. Щомісячник. Журнал Українського Фотографічного Товариства у Львові та його філій. Ч. 9. Вересень 1936. Рік IV. Формат 17.3×24.3 цм. Ст. 18. Ціна одного числа 80 сот. Зміст: 1) Психіка й інтелєкт у фотоґрафії. 2) Перспектива світлин. 3) Деякі дані про виявлення та хемізм виявлення. 4) Правильне наставлення на остро. 5) Сема Вистава Української Фотографії. 6) Критичний куток. 7) Вісті з УФОТА. 8) Новини фотопромислу.

Ганс Цбінден: **Життя Рудольфа Марії Гольцапфеля.** Переклав О. Карашевич. Видання „Літератури й Культури". Станиславів 1936. Сторін 8, формат 25.2 × 17.5 цм.

*

Оповіщення заголовка якогонебудь видання в сій рубриці ще не означає, що ми се видання поручаємо.

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Про страшне спустошення, що його спричиняє ґріх в душі християнина. По перше розважте, як гидко зміняється душа, коли вона зі стану ласки паде в смертельний ґріх. Ся переміна рівнається переміні ангела в діявола. Душа в ласці се дитина Бога, обручниця Ісуса Христа, святиня святого Духа. Та в хвилі коли душа добровільно годиться на смертельний ґріх, тратить вона всі свої почести й достоїнства. Вона стає невільницею пекла, наложницею сатани, яскинею нечистого духа. Душа в ласці гарна, рівна ангелови й мила в очах Бога та Його святих. А душа в смертельнім ґрісі погана, рівна чортови, в найбільшій мірі ненависна свому Творцеві та Його всему небесному оточенню, плюґава і бридка. Душа в ласці дуже богата, вона гідна вічного царства, вона все має Бога при собі і кругом себе, вона управнена до вічного посідання Його. Та коли душа паде в смертельний ґріх, тоді зараз тратить ввесь свій скарб чесноти й заслуги, вона стає жалюґідно бідна й нужденна й замісць посідати Бога, стає біснувата: її посідає біс.

По друге розважте, що ґріх смертельно ранить душу. Він смерть душі. Бо таксамо як людська душа дає життя тілови й тіло вмирає та стає купою землі, коли душа його опускає, — так ласка Божа дає життя душі. І мертва та душа, що через смертельний ґріх втратила Бога й віддалила від себе Його ласку. О, страшна се розлука! О, се дійсно жахлива смерть. До неї ще бракує тільки вічности, щоб зробити з неї пекло! Ґрішники, як ви можете себе самих терпіти в такім нещаснім стані? Коли трупячий кістяк, що з нього вийшла душа, такий відражаючий і викликує такий страх, що мало людей моглоб перебути ніч у тімсамім ліжку з таким товаришем, то як ви можете постійно день і ніч з собою носити плюґавий кістяк душі, що мертва в смертельнім ґрісі й зовсім зіґнила і збутвіла через свої ґрішні призвичаєння? Ах, отворіть свої очі бодай тепер, щоб побачити свій жалісний стан — і зненавидіти ґріх, сю потвору, причину вашої всеї нужди. О, без ніякої проволоки киньтеся через молитву й жаль в рамена Тому, що одинокий може збудити до життя мертвих!

По третє розважте, який правдивий висказ св. Письма, що вороги своїх душ ті, що чинять ґріх і несправедливість (Т. 12,10); і що ненавидить свою душу той, хто любить злочин (Пс. 10,6). Бо між усіми нещастями, що можуть нас стрінути, нема ніякого, що його можнаб порівнати з нещастям, яке ми самі собі спричиняємо смертельним ґріхом так, що якби всі люди на землі і всі чорти в пеклі за найсвобіднішим допустом Божим взаїмно змовилися, щоб наробити всякого зла і стягнути на нас всі терпіння і муки, які вони моглиб винайти, — вони й на половину так нам не пошкодилиб, як ми самі собі шкодимо одним одиноким смертельним ґріхом. Бо все, що вони можуть нам зробити, не може пошкодити душі, як довго ми добровільно не попадемо в ґріх. А ми самі скидаємо наші душі в страшну смерть на час і на вічність, коли добровільно допускаємося смертельного ґріха. Добрий Боже! Не дай нам ніколи бути такими страшно сліпими, щоб тим способом ми стали добровільними вбийниками наших власних душ.

Постанови собі більше ніколи не лучитися з твоїм смертельним ворогом, світом, тілом, або діяволом, щоб свідомим ґріхом вести війну проти своєї власної душі. Нехай твоя постійна молитва до Бога буде та, щоб Він ніколи не допустив, аби ти за якунебудь ціну попав добровільно в таке велике нещастя і ти мусів задля свого спротиву витерпіти тисячкратну смерть.

Епп. Р. Челлонер
Апостольський Вікарій Лондону.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ҐУБЕРНАТОР ЗАКАРПАТТЯ відбув нараду з парляментарними представниками проурядових партій. Радили над справою постепенного здійснювання автономії Закарпаття, а саме: над устійненням компетенції ґубернатора, над орґанізацією ґуберніяльного уряду і над створенням ґуберніяльної ради.

У ЛЬВОВІ відбувся процес проти двох молодих Українців Миколи Лебедя і Стефана Маріяна Долинського. Лебедеви закидали орґанізацію нападу на почту в Городку, Долинському приналежність до ОУН. Суд засудив Лебедя на 12 літ тюрми, Долинського на 6 літ тюрми і на 10 літ позбавлення громадянських прав. На основі амнестії знижено Долинському кару до 4 літ. Лебедь, як відомо, має доживотну вязницю і без того.

У ЛЬВІВСЬКІМ МАҐІСТРАТІ відбулося зібрання. На нім були архиепископи римо-катол. і вірменський, львівський воєвода, президент Львова й инші достойники. Устійнено, що торжества з приводу роковин незалежности Польщі й оборони Львова перед Українцями треватимуть цілий місяць листопад.

ПОЛЬСЬКІ АДМІНІСТРАЦІЙНІ ВЛАСТИ сконфіскували наднях 60 совітських книжок. М. ін. сконфісковано книжку Калініна і дві книжки п. з. Життя і боротьба рільних робітників у Польщі.

СОВІТИ хочуть вицофатися з комітету неінтервенції в Еспанії, щоб отверто помагати червоному еспанському правительству в Мадриді.

В МОСКВІ НА КРЕМЛІ відбулися на днях наради політбюра комуністичної партії СССР під проводом Каґановича. Радили над політичним положенням в Еспанії.

В ОДЕСІ большевики приготовили приміщення для 20.000 еспанських дітей і жінок, котрих евакуує еспанське правительство з Еспанії.

КАНЦЛЄР ҐІТЛЄР іменував пруського премієра ґен. Ґерінґа виконавцем 4 літного господарського пляну в Німеччині. Той плян ухвалено на зїзді націонал-соціялістичної партії в Норимберзі. Се становище робить ґен. Ґерінґа господарським диктатором Німеччини.

ШЕФ НІМЕЦЬКОЇ ПОЛІЦІЇ Ґімлєр прибув літаком до Риму. Він відбув нараду з шефом італійської поліції над тим, як спільно поборювати комуністичну небезпеку.

БЕЛЬҐІЙСЬКІ РЕКСИСТИ домагаються уступлення бельґійського міністра зелізниць Жаспара. Йому закидають, що побирав провізію недозволену бельґійськими законами.

ЦІСАР ІТАЛІЇ Й ЗАМОРСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ. Так звучатиме титул короля Італії, щоб уникнути титулу „цісар Абісинії", що його не хочуть признати деякі держави.

ІТАЛІЙСЬКИЙ МІНІСТР закордонних справ ґр. Чіяно відбув в Берліні нараду з мін Нойратом. Оба міністри обговорили: 1) справи басейну Дунаю, 2) сучасне політичне положення в Европі і 3) справу Еспанії в звязку з акцією совітської Росії.

ФРАНЦУЗЬКИЙ ПРЕМІЄР Блюм заповів, що правительство Франції предложить парляментови проєкт нового пресового закону. В нім передбачені високі кари для тих журналістів, що критикуватимуть неслушно правительство.

300 ФРАНЦУЗЬКИХ ПРАВИХ ЧАСОПИСІВ видало спільну відозву до французького народу. В ній остро критикують діяльність правительства Блюма. М. ін. твердять, що теперішне французьке правительство в неволі у комуністів. Тайні сили приготовляють советизацію Франції. Відозва викликала сильне враження у Франції.

В НОРВЕҐІЇ відбулися вибори до парляменту. Голосувало 90% управнених до голосування. Помітний поважний зріст соціялістичних голосів.

НОВИНКИ

На львівський університет сего року принято дуже мало Українців. Щодо числа Українці впали до рівня з 1880 р. Тепер в університеті у Львові є 73 проц. римо-католиків, 12.5 проц. греко-католиків, 14 проц. Жидів і 2.5 проц. євангеликів.

Товариство Українських Кооператорів улаштовує виклади на економічні та кооперативні теми, для своїх членів і впроваджених гостей. Кождого місяця відбудуться пересічно 3 виклади, в першім тижни місяця. І так: 1) 31. X. виклад сен. Павликовського: Роля кооперації в державному будівництві на В. Україні. 2) 3. XI. виклад ред. д-ра Коберського: Плянова господарка. 3) 6. XI. виклад сен. Луцького: Кооперативний і приватницький світогляд. Виклади відбуватимуться в салі „Бесіди" при вул. Рутовського 22, початок о год. 18 веч. Вступ за добровільними датками.

„День Ощадности" відбудеться у Львові 25. X. с. р. Орґанізує його Т-во „Ощадність", щоб між українським народом поширити клич масової ощадности. Ми відчуваємо велику потребу власних національних капіталів, щоб піднести наше хліборобство, розбудувати рідний промисл та поширити освіту й культуру українського народу. Ті капітали можемо зібрати складаючи свої ощадности тільки в українських кредитових установах. Коли будемо видавати гроші на непотрібні видатки або розносити свої ощадности по чужих установах, то ніколи не вийдемо з біди.

У Львові відбувся похорон одного з могікан галицького москвофільства Айтала Ясеницкого, що все своє майно записав на кацапські цілі. Покійник умер без сповіди і тому церковна влада відмовилася похоронити його з обрядами, належними примірному католикові. Кацапські „юноші" зареаґували на се в той спосіб, що в помешканнях духовників Успенської церкви, оо. Д. Лопатинського й Горчинського, вибили шиби. („Н. Час").

Футра жіночі і чоловічі та ріжного роду футряні шкірки поручає по найнижчих цінах фабрика футер „Хром", Львів, ул. Руська 20, тел. 271-83.

В Люблині відбулися збори Українців з Люблина й околиці. Головною темою нарад був вибір церковного комітету при гр.-катол. церкві в Люблині і справи звязані з церквою. Наша тамошня церква й парохіяльний уряд є в Люблині при вул. Зеленій 3.

Гумор. — Чи знаєш, як мають назвати вулицю, що йде через Саський огород у Варшаві? — Ні. — Вулиця Горожанських Свобід. — Чому? — Бо вона коротка й кінчиться за Зелізною Брамою. („Слово").

Всім знані та від давна впроваджені підручники до навчання релігії в народних школах а то: Малий катехизм зл. 0.60, Коротка Біблійна Історія зл. 1.— можна набути у В. Гірняка, Станиславів, Красінського 12. Отці Душпастирі та Катехити, що замовляють книжки гуртово для всеї дітвори, дістають даром підручники для найбідніших діточок. 92 — 1 — 10.

Ураган над надвірнянським повітом шалів 18 і 19 с. м. Він був такий сильний, що знищив богато домів і перевернув 50 телеґрафічних стовпів.

В Ляшках, пов. Ярослав, застрайкували робітники, заняті при копанні бураків і бульби на ланах ґр. Замойского. Вони домагаються підвишки платень. Досі діставали вони по 80 сот. денно.

Москва і Мадрид мають вже телефонічне полученнн.

В Ґданську зранили гітлєрівці 15 католиків і 20 Жидів („Нюс Кроникл").

Безробітних в Чехословаччині є тепер 480.340 осіб.

Нідерляндський Банк обнизив дисконтову стопу з 3 прц. до 2.5 прц.

В Парижі відкрили памятник югославянського короля Александра І.

Жертвенність на „Скалу"

Підчас будови Парох. Читальні в Делятині Виділ був змушений розписати в парохії безпроцентову позичку. Вислід тої позички був надсподіваний, бо мимо тяжких місцевих перешкод і ворожої аґітації, знайшлося 23 парохіян, котрі підписали і вплатили позичку в квоті 1.789 зл. Поодинокі позички виносять від 5 до 500 зл. Тепер читальня після спроможности сплачує ті позички. Між іншими зложив позичку дня 1. VIII. 1931 р. в квоті 100 зл. п. Олександер Жарівський, власник склепу „Говерля" в Делятині. Як запоруку одержав вексель підписаний членами Виділу. Дня 15. X. 1936 р. п. Ол. Жарівський звернув зложений у нього вексель, резиґнуючи зі звороту вплаченої позички і тим самим подарував читальні 100 зл. (сто зл.). Отсею дорогою Виділ Парохіяльної Читальні „Скала" в Делятині складає п. Ол. Жарівському щиросердечну подяку за його дар.

Струмінський Йосиф, голова,
Менделюк Іван, секретар,
о. Захар Золотий, куратор.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Впр. о. Р. Б. в Ст. Б.: Ваш допис напечатаємо в слідуючім тижні. Дякуємо.

Вп. Авторови допису про відносини в середних школах: Порушені Вами справи обговоримо приблизно за два тижні. Скорше нема змоги.

Не забудьте піти!

Концерт в честь Христового Серця в річницю 50-ліття улаштовує Апостольство Молитви при церкві ОО. Василіян у Львові 25 жовтня 1936 р. в салі Реміснічої Палати при Стрілецькій площі. Програма: 1) „Христе будь зі мною" — жіночий хор; 2) Святочна промова — о. Й. Чепіль ЧСВВ; 3) Виноградов: „Імже образом" — мішаний хор; 4) У. Кравченко: „Молитва до Христового Серця" — декл. П. Музика; 5) *** „Господи что-ся умножиша" — жін. хор; 6) У. Кравченко: „Молімся сестри" — збірна деклямація Фах. Школи СС. Василіянок; 7) Бортнянський: „Скажи ми Господи" — мішаний хор; 8) Стрільбицький: „Гимн Царя Христа" — мішаний хор. Концерт зачнеться в год. 18. Ціни місць: Три перші ряди 1.50., дальші ряди 1 зл., стоячі й балькон 0.50 зл.

БІРЖА

ҐРОШІ. Доляри амер. 5·31—5.28, дол. канадійські 5.27—5.30.

Німецька марка 1.12 — 1.18, фр. франки 24.80, шв. франки 121.65 — 122.45, фунти стерлінги 26.14 — 25.98, австр. шілінги 93.00 — 89.00 чеські корони 16·40 — 17.20, ліри 24—25.

НАБІЛ. „Маслосоюз" повідомляє, що від дня 22. X. ц. р. кооперативам платив за:

1 кг. масла дес. без опакування	2.35 зол.
1 кг масла дес. експорт. з опакув.	2.40 „
1 л. молока	0.15 „
1 л. сметани	0.75 „
1 к. яєць	4.50 „

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 24 сот.

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 22.X. ц.р. платив своїм доставцям за 1 кг. живої ваги птиці, яко подвіря птахомясарні „М. С." у Львові, (вул. Більчевського ч. 3):

Молоді кури І. кл.	0.85 зол.
Товщеві качки І. кл.	1.00 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

МУЗА: Серця зі сталі.
ПАКС: Дочка генерала Панкратова.
СТИЛЕВЕ: Кеніґсмарк.

АДВОКАТ
Др Роман Секела
Оборонець в карних і військових справах.
Львів, ул. Корущини 16. II п. Телєфон 209-07

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ
О. ЛЕВИЦЬКА і С-ка
Львів, ул. Кордецького 51.
Тел. 60-04. ПКО. 503.881.
поручає власні вироби найкращої якости:
Пасту до взуття „Елеґант" терпент.
Пасту до підлоги „Французька маса"
Пасту до взуття „Елеґант" воскову
Віск комбінований до підлоги
Вазеліну до шкіри
Синку до білля
помадкову і коронову
Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську
Трутку на мухи

Сестри Милосердя
ПРИЮТА ПРЕСВЯТОЇ ТРОЙЦІ
в Станиславові, вул. Ґолуховського ч. 47
винаймають кімнати для Пань з цілим удержанням для 1 особи і більші для кількох осіб. Приймають також дітей сиріт на виховання від 1 року за малою оплатою.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуеться по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XI. Львів, четвер, 29 жовтня 1936. Ч. 83 (982)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2.I. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

Ціна числа 20 с.

Ко[illegible] Львів 505.796

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

Кому кольоністи продають ґрунти.

„Дзєннік Польскі" в ч. 296 приніс отсю інформацію: „Дуже трудні умовини, що в них знайшлися кольоністи в Східній Галичині (в ориґ. „в Малопольсце Всходней"), вже зачинають приносити фатальні наслідки. Чимраз частіше доходять вісти, що польські кольоністи продають кольонії і виносяться з осад. Земля переважно переходить в чужі руки. Тепер подамо один приклад, що мусить зааляpмувати всю опінію: Осадничу кольонію в Рикові (12 км. від Золочева — Ред. Н. З.) опустило вже 40 польських родин. Решта кольоністів веде розмови й переговори з Українцями в цілі продажі своїх осад!" — В Рикові в 1932 р. було 891 греко-католиків і 402 римокатоликів. Є там і латинський костел і священик. Отже вістка „Дзенніка Поль." виглядає неправдоподібно, бо трудно припустити, чому Поляки з корінної Польщі хотіливб продати землю виключно греко-католикам, а римо-католикам ні одної скиби... Такі вісти розсівають люди злої волі, очевидно для підбурювання польської публ. опінії проти нашого народу. Так шовіністи викликують ненависть і деморалізують нарід.

За публичну мораль польської суспільности.

Півурядова „Іскра" принесла заяву міністра освіти проф. Сьвєнтославского про побивання Жидів у високих школах Польщі. Міністр уважає своїм обовязком закликати всю суспільність до боротьби з такими проявами, що виходять вже поза границі звичайних студентських вибриків, — бо в рух ідуть буки, ножі і кастети. Меншість терроризує більшість. Дальша пасивна постава загалу загрожувалаб етиці й публичній моралі. — Нема сумніву, що сі думки міністра зовсім слушні. До них слід булоб ще додати те, що засадничо таксамо загрожує публичній моралі пасивна мовчанка більшости польської суспільности в часі, коли меншість форсує на нашій землі кольонізацію, хоч та земля тричі більше перенаселена хліборобами ніж у цілій Европі...

Хто рішає про закордонну політику Москви.

Останні кроки совітської дипльоматії в Лондоні викликали в Берліні велике обурення на Москву. Берлінські політичні круги переконані, що Совіти дійсно явно зломлять політику неінтервенції в Еспанії. Причина: сильний натиск Комінтерну на закордонну політику Москви. Побіджає „протикапіталістична і протибуржуазійна большевицька орієнтація" над „европейською" політикою Літвінова. Совітська експанзія вже зовсім не числиться з небезпекою міжнародних комплікацій. Винні тому, на думку Берліна, ті міжнародні чинники, що толєрували визиваюче поведення Москви.

Мала Антанта розлітається?

Лондонський „Дейли Телеґраф" приніс таку депешу свого кореспондента з Білгороду: Промова короля Бельгії збільшила занепокоєння в Югославії, Болгарії й Ромунії. Тут говорять, що Татареску хоче розірвати взаємини Ромунії з СССР і тимсамим з Францією. Се булоб кінцем Малої Антанти, бо Чехословаччина не розірве союза з СССР, який має для неї просто життєве значіння. Тоді Ромунія і Югославія шукалиб інших союзників, бо розрив з СССР позбавивби їх і французької приязни, а союзника мусять мати.

Ромунський король про національні меншини.

З приводу приїзду короля Ромунії Карла до Праги тамошна преса пригадує його становище до національних меншин, представлене в інтервю з кореспондентом „Дейли Телеґрафу". Король Ромунії сказав: „Признаю, що я суверен держави, що має вправді населення переважно ромунське, але має також значні національні меншини инших племен. Сей факт мушу все мати перед очима, коли означую свою політику. Вправді я не мігби ділати проти бажань ромунської більшости, та з того ще не виходить, щоб не мусілося шанувати прав національних меншин." Німецька преса в Чехословаччині витає ромунського короля як приятеля німецької меншини в Ромунії.

Повстанці здобувають Мадрид.

Аґенція Гаваса звідомляє: Повстанці проломили фронт червоних під м. Наваль Карнера і наблизилися до Мадриду на 15 км. Повстанча тяжка артилєрія обстрілює вже передмістя Мадриду. В Мадриді вибухла паніка. Населення поховалося в пивниці. Північна повстанча ґрупа здобула місцевість Ескоріял, 18 км. від Мадриду. Всі шляхи до Мадриду в руках повстанців.

Важне рішення анґлійських стратеґів.

З Лондону звідомляють: Між анґлійськими стратеґами скінчився спір над тим, чи лучше будувати воєнні кораблі чи літаки-бомбовози. Окрема комісія знавців вирішила той спір, заявившися за будовою воєнних кораблів. Рішення узасаднене так: Се правда, що літаки-бомбовози збільшили небезпеки для фльоти, але пливучий корабель вцілити з воздуха все ще не легко. Зрештою бомби кидані з літаків менше небезпечні ніж великі ґранати, якими стріляють неприятельські воєнні кораблі. Отже треба дальше будувати воєнні кораблі в більшій мірі ніж воздушні бомбовози. Чи се рішення правильне, покажеться.

Касують „вінчання з рукавичкою."

В Голяндії здавна був звичай „вінчання з рукавичкою." Коли молодий жив у далекій кольонії коло Азії й не міг приїхати, то дівчина могла в Голяндії звінчатися — з його рукавичкою. Тепер в парляменті внесено законопроєкт, щоб скасувати той звичай, бо приїхати з далеких кольоній можна тепер легко, скоро й доволі дешево. Такі є ще дивні звичаї на світі.

Церковне майно (внутрішне уряджения церкви, ризи, білля, свічники) віддане в опіку й завідування Всч. оо. парохів повинно бути безумовно обезпечене від крадежі - влому і від огню в

Т-ві взаїмних обезпечень

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА Ч. 20.

МІЖНАРОДНА СИТУАЦІЯ

Справа Всеукраїнського Конґресу.

Еспанські повстанці дійшли вже майже до Мадриду. У Франції хитається т. зв. „народний фронт". Бельгія відходить від Франції. В Ґданську нарушено статут наданий Союзом Народів. В Польщі відбуваються тяжкі внутрішні змагання між ріжними польськими політичними силами. Совіти явно ломлять невтральність в еспанській справі. Італія наближається до Німеччини. Португалія зриває взаємини з Еспанією...

Чути в тім всім якесь давно небуване кипіння, — хоч кожда держава має внутрі великі трудности і не готова ще до війни мабуть ніяка армія ні одної з держав. Все те викликає филю неспокою й навіть песимізму і між комуністами і між фашистами і між демократами і між соціялістами. Кріза захоплює всі союзи й не годен зробити ні одного справді сильного союза. Бельґія вже ясно сказала, чому союз її з Францією мусів розлетітися. А инші держави не говорять виразно, але всі бачать причини, чому їх союзи і спроби союзів такі не міцні. І так Італія й Німеччина мають противні інтереси в Австрії та взагалі на великій дунайській долині. Між Польщею й Німеччиною лежать два яблока незгоди: Ґданськ і коридор. В Совітах розстрілюють на право й на ліво. Ніде не чути певности і спокою, ні внутрі, ні на зовні. Коли хтось щось зробить, то — пропало, хочби й великі держави були проти того. Так сталося з Абісинією, так сталося з обсадженням надренської области Німеччиною, так сталося з утворенням держави Манджу-Го, так сталося зі зорґанізованим Москвою масовим паленням найкращих святинь в Еспанії і т. д. Словом, переживаємо розклад союзів, звязків, зобовязань, культури і т. д. З т. зв. „системи збірної безпеки" втікає одна держава по другій. Великим така втеча може й не пошкодить, а малі „можуть бути застрілені в часі утечі", як говориться про вязнів, котрих постріляли буцімто в часі утечі. Перед очима встає Европа подібна до тої, що була перед великою війною: роздерта на ворожі табори, деякі держави зізольовані, всі узброєні до зубів, трохи не кожда нація хоче бути в найвисшій мірі суверенна — аж до повного безправства супроти инших. Політики раз-у-раз майструють нові ‚порозуміння', що раз-у-раз розлітаються. Ґенеральні штаби укладають без уговку пляни походів на чужі землі...

Таку характеристику міжнародної ситуації можна зустріти доволі часто в ріжних краях і органах: знак, що вона правдива.

„Матен" виразно пише, що нпр. за переговорами між Римом і Берліном

стоїть „постепенне ослаблення політичних, дипльоматичних і воєнних позицій Франції". В Берліні не тратять надії, що незабаром і політика держав Малої Антанти зачне посуватися за прикладом Бельгії, то значить: зачне відходити від звязку з Францією.

Подібно пише другий французький орган „Евр": Можна вже уважати справою постановленою, що Італія рішучо получиться з Німеччиною в цілі поборювання комунізму по цілій Европі. Тим самим обі ті держави змагатимуть до ослаблення порозуміння між Францією й совітами.

„Еко де Парі" пише з острахом про те, що буде, коли повстанці віддадуть до розпорядимости стратегічно важні морські й воздушні пристані — одній з держав ворожих Франції (себто Німеччині або Італії). Тому взиває французьке правительство, щоб порозумілося вже тепер з повстанцями. Се — каже — можна зробити легко, бо між провідниками повстанців є досить масонів, як теперішний предсідатель правительства в м. Бургос — Кабанелляс, як голова заговору, що повалив монархію в Еспанії, Санхурро, як Аранда, Моля, Годед. Здається, пише, що й сам генерал Франко, фактичний диктатор повстанців, належав колись до масонів.

Всі ті голоси преси про теперішню міжнародню ситуацію се докази, яка дуже напружена та ситуація. В такій ситуації Українцям надзвичайно потрібне якесь загальне представництво в світі. Таке представництво моглоб вийти або зі Всеукраїнського Національного Конгресу або з порозуміння бодай якогось бльоку українських політичних організацій. Від часу коли в УНДІ настав новий „провід", завмерла всяка акція в тій справі, бо з тими людьми, що тепер є на верху УНДА задля їх нельояльного поведення переговори просто недоцільні. Се нехай буде відповіддю на запити наших людей з заграниці, чому в краю перервалася всяка акція в справі скликання Всеукраїнського Національного Конгресу.

Причини сучасного хаосу

„Темно на землі, коли людський розум не бачить божеських річей"...

В м. Ліль у Франції відбувся конгрес організації католицької робітничої молоді „Жок" при участи 20.000 осіб. На конгресі промовляв кардинал Ліенар, епископ ординарій дієцезії Ліль. Кардинал представив сучасний хаос в людських розумах і душах. Той хаос спричинений відверненням від віри, заником почуття надприродних вартостей, здеформуванням моралі й етики. Темно на землі, коли людські розуми не бачать божих річей. Людство терпить, бо старалися загасити світло, що пливе з небес, видерти з серця довіря в батьківську доброту Сотворителя. Найбільше терпить на тім робітничий світ. На прапорах організації „Жок" треба помістити слово „милосердя", бо воно творить ключ до осягнення мира на землі.

Християнізм проти песимізму

Лондонський тижневик „Таймс" приніс цікаву статтю про спосіб лікування сучасного песимізму. В ній пише м. ін.: Істнування зла в світі зовсім не противиться християнському оптимістичному світоглядови. Весь світ виглядає ще величавіше, коли бачимо, що навіть зло мусить служити добру. З появою зла в світі ласка і милосердя Бога зійшли до людей: Син Божий воплотився і своєю жертвою на хресті відкупив рід людський. І фізичне зло може служити чесноті добра. Бо для християнина фізичне зло то не кара. Його терпіння получене з терпінням Спасителя стає жертвою, гартує душу, закріплює в чесноті. Християнське розуміння зла виключає розкладовий песимізм. (КАП). — Розуміється, се не значить, щоб не треба бачити реального світа й оманою вколисувати себе до приємного сну.

Парохіяльна читальня „Скала"

як осередок Католицької Акції в парохіях.

Реферат о. Романа Бачинського, виголошений на деканальнім соборі в Богородчанах, 9 жовтня 1936.)*

Св. Ігнатій у своїй реколєкційній книжечці, в розважанню про два прапори, ставить перед наші очі один повний враження образ: Христос і Люцифер вербують людей під свій прапор. Прислужники Люцифера мають завдання всіми способами зводити людей до гріха, то є до зневаги і бунту проти Бога. Апостоли ж Христові мають взивати людей до чесноти і святости.

Той образ по всі віки мав в історії всіх одиниць і народів свій реальний підклад, зокрема в нинішній добі. Кличі Люцифера і його прислужників, що дадуться звести до знаних двох слів збунтованого Світлоносця: „Не буду служити", гомонять нині довкола нас в найріжнородніший, нераз дуже приманчивий спосіб, часто таки в самих нас. Натомість заклик Христа ставати під Його прапор сильніще і більш переконуючо промовляє до нас від часу, коли нинішний Намісник Христа-Спасителя Св. Отець Пій XI візвав католиків доброї волі стати в ряди Католицької Акції.

Католицька Акція се по суті акція світських людей доброї волі, се участь світських католиків у єрархічнім апостольстві Церкви. Отже Католицька Акція се ніщо инше як поміч і співпраця, що її дають світські люди священикові, щоб нарід, нині в більшости зляїцизований а то й зіпсутий ріжними лівими течіями, подекуди вже ворожо наставлений до Христа і Його св. катол. Церкви, завернути до Христа і Церкви.

Трудно працювати нині давними методами душпастирства, коли відносини по парохіях були патриярхальні. Нині душпастирство в парохіях, відважуся сказати, майже в обставинах місійних. Священик це місіонар, що працює немов „in partibus infidelium".

Коли хочемо, щоб нарід до решти не відчужився від релігійного життя, мусимо виховати до помочи в душпастирстві собі своїх доброї волі вірних, які підпомагалиб нашу вже невистарчаючу особисту душпастирську працю.

Св. Отець Пій XI і вслід за Ним всі катол. епископи уважають Катол. Акцію за таку важну справу, що без неї душпастирство сталоб незабаром безуспішне. Головним старанням Катол. Акції мусить бути розбудження й укріплення почування відвічальности за долю спільної Матери-Церкви також у вірних. Вона бажає получити діяльність світських з діяльністю священиків і з тої злуки зділати велику збройну силу в руках Св. Отця і Епископів. Мусимо звільна викорінити в парохіях принятий вже спосіб думання, що церква і життя з віри се терен праці виключно священика. Така монополізація праці священика в области розбудження релігійного життя в парохії стала причиною слабости тогож життя. Старанням нашим має бути заняти сильні одиниці під оглядом релігійно-моральним справою духовного життя парохії; мусимо систематично вкорінити в душах вірних переконання, що діло релігійного життя парохії найперше хосенне таки для них самих, се добро спільне всіх і то добро найбільшої вартости, отже співпраця в области життя релігійного зі священиком се обовязок всіх людей доброї волі.

Так представляється ціль Катол. Акції.

В нашій дієцезії Катол. Акцію започаткував Впреосв. Владика Кир Григорій конкретно, наказуючи по парохіях оснувати парох. чит. „Скала" як осередки підготовки Катол. Акції. Діло це глибоко обдумане в своїх наслідках, коли тільки священики його добре зрозуміють і звільна, але вперто, не оглядаючись на ніякі перепони, ані не даючи себе ніким і нічим застрашити, будуть його в парохіях реалізувати. По якімсь часі це напевно принесе нашому народови духове відродження на засадах катол. віри. В кождій парохії скорше чи пізніше (се залежить від місцевих обставин) мусить бути основана парох. читальня „Скала". І в ній кождий священик з пожертвуванням мусить працювати. Осміляюся твердити, що від праці душпастиря в парох. читальні в нинішних часах залежати буде успіх його духовної праці в парохії. Праця в парохіяльній читальні ніколи нам не пропаде без сліду, як прим. в установах світських, де кождої хвилі можуть нас видалити, а то й збезчестити. Праця в парох. читальні се правдивий духовий капітал, що раз на все лишиться Церкві і в народі.

В кождій парохії мимо перепон і брехливих наклепів на „Скалу" по добрій підготовці, хочби й довшій, знайдеться кільканацять людей, які радо стануть членами основателями. По заснованню парох. чит. „Скали" її дальший розвій буде залежати від інтензивности праці в ній місцевого куратора і голови.

Життя в парох. чит. розбудимо:

1) Добірною бібліотечкою. Тут треба уважати, щоб до парох. чит. не вкралися книжки сумнівні під оглядом реліг.-моральним.

2) Рефератами, особливо на теми актуальні, як про „комунізм", „капіталізм", відношення катол. Церкви до одного і другого, „сектанство" і многомного инших, які зацікавилиб слухачів. Зрештою люди, коли з ними безпосередно в „Скалі" стрінемося, піддадуть нам самі не одну актуальну тему до опрацювання. Тут пригадно мушу звернути увагу Всч. отців кондеканальних, що священик нині, крім особистого високого, духовного, внутрішного життя, мусить безнастанно образуватися, мусить любити книжку, не сміє зривати контакту з бібліотекою та книгарнями (як Гердер) і инші. Нині священик мусить на кожде питання дати розумну і вичерпуючу відповідь. І в той спосіб здобуде собі у своїх парохіян більший авторитет і довіря.

3) Виставами сценічними. ОО. Василіяни у своїх видавництвах мають кілька дуже поучаючих сценічних творів, як „Свекруха", „Блудний син", „Українці мученики", „Фабіоля" і инші.

4) Католицькою пресою. Властиво преса це найважніший чинник, розбуджуючий життя парох. чит. Очевидно в першій мірі популярна „Правда", далі „Нова Зоря", „Місіонар", а колиб дозволяли матеріяльні засоби, можнаб пренумерувати також „Укр. Бескид", „Бібліотеку релігійної освіти", видавану ОО. Василіянами в Жовкві та ін.

Так працюючи в парох. чит. виробимо собі свідомих членів Катол. Акції в парохії. Вони стануть нашими помічниками в душпастирстві. Свідомість релігійна від членів парох. читальні поширіться згодом на цілу парохію. І так місце дотеперішної так званої „побожної" маси українського народу заступлять люди свідомо релігійні, для котрих кат. релігія ставеться добром найбільшої вартости. Для того добра вони будуть готові понести і найбільшу жертву. — Свідомість релігійна поглибить також свідомість національну, бо правдивий патріотизм немислимий без релігії. Любов батьківщини це приказ четвертої заповіди Божої: „Шануй Отця і матір свою, щоб тобі добре було і щоб ти довго прожив на землі". Тим Отцем

*) Звертаємо увагу на маркантну і правдиву характеристику обставин, серед яких відбуваеться тепер праця духовенства в нашім краю: мов у краю місійнім... се говорить томи! — Ред. „Нової Зорі".

ОГЛЯД ПРЕСИ

Резолюції Центрального Комітету УНДА

Проти розкладової роботи комунізму.

Центральний Комітет УНДА на свому засіданні дня 10 жовтня 1936 р. приняв у звязку з положенням на Совітській Україні і в звязку з розкладовою роботою Комінтерну серед Українців поза межами Совітів отсі постанови:

І. Політика червоної Москви на Совітській Україні змагає від часів збройної окупації України по нинішній день послідовно й рішуче до повного політичного й господарсько-культурного поневолення українського народу та до його денаціоналізації.

ІІ. Своєю економічною політикою, зокрема переведенням насильної колективізації сільських господарств, большевики спричинили постійний голод на Україні. В наслідку такої політики вигинули там міліони селян, а сотні тисяч повислано під покришкою опору колективізації на далеку північ, у Туркестан або на Сибір. Найновіші вістки з Сов. України стверджують, що там знов появилися масові репресії проти селян і голод.

ІІІ. Виселяючи масово українських селян, большевицька влада переводить таким чином на великі розміри денаціоналізацію української території, яку кольонізує спровадженим зпоза України неукраїнським елементом. Така політика перемішування населення змагає до того, щоби зуніфікувати червону імперію під національним оглядом і зробити її суцільною російською територією. Крім того большевицька влада переводить далі послідовно винищування української провідної верстви, щоб таким чином згнобити визвольницькі змагання українського народу. Одначе це їй не вдається і не вдасться, бо національні українські сили тим тільки гартуються й зростають.

IV. Семий Конгрес Комінтерну, що відбувся в Москві в липні й серпні 1935 р., намітив нову тактику для комуністів, що працюють поза межами СССР. Вона полягає на формуванні т.зв. народніх фронтів, у яких комуністи мають бути керманичами масових політичних акцій, що, як це показує Еспанія та Франція, мають приспішити в їх наслідку введення диктатури пролетаріяту. По VII Конгресі Комінтерну грянула й на українські землі в Польщі нова филя большевицької агітації, яка має на меті розложити український національний організм та зробити його мало відпорним на большевицькі затії. До тої цілі йдуть большевики в той спосіб, що намагаються впихати до всіх культурно-освітніх, господарських, політичних, спортових установ і навіть церковних брацтв своїх агентів і доручають їм там вести розкладову роботу. В місцевостях, де большевицькі впливи закріпилися, комуністи виступають явно, ширять безбожництво й організують комуністичні боївки. Події в Нагуєвичах, Бродах, Божковичах, Верчанах, Маківці, Настасові є пророчистим доказом цього.

З уваги на все повище, Центральний Комітет перестерігає українське громадянство перед большевицькою небезпекою й закликає до рішучого й плянового протиділяння розкладовій комуністичній роботі.

V. Останніми часами були в нас жалюгідні спроби комуністів вводити до боротьби зі своїми політичними противниками засоби кривавих розправ і террору, що в свою чергу спричинило анальогічні самооборонні відруси в наших національних колах. Центральний Комітет перестерігає українське громадянство, зокрема нашу молодь, перед уживанням таких засобів боротьби, поза винятками конечної самооборони. Такі засоби боротьби анархізують українське життя, не доводять до бажаних успіхів і причиняються хіба тільки до скріплення завзяття та активности тих збаламучених одиниць і гуртів, що впали жертвою комуністичної агітації.

VI. Таксамо Центральний Комітет перестерігає перед невідповідальними подвигами анонімових чинників на відтинку українсько-жидівських взаємин, що унаглядніились у деяких місцевостях протижидівськими бешкетами. Такі вчинки Центральний Комітет осуджує й закликає всі відповідальні чинники українського громадянства з ними рішуче боротися, бо вони тільки шкодять українській справі.

Узасаднена стаття про кольонізацію

„Діло" в ч. 238 принесло переклад статті з „Польсько-Українського Бюлетину" з заміткою від себе на вступі, яку також подаємо:

> Під наголовком „Чи кольонізація на південно-східних землях доцільна?" находимо на передовому місці в ч. 42 „Бюлетину П.-У." з 18. X. статтю, поміщену як дискусійну, та сигновану криптонімом „Малополянін". Автор виступає палко в обороні польських дворів, як промінюючих осередків польської культури, і тому се якийсь польський патріот; з ріжних подробиць статті видно, що автор знаменито орієнтується у місцевих, та спеціяльно в аграрних відносинах. Це одна з найрозумніших статтей, які на цю тему появились колинебудь у польській пресі. Вона творить неначе доповнення колишньої статті Ст. Лося у „Бунті Млодих", який так само (тільки з цілим апаратом цифрових даних) доказував незбитими аргументами, що кольонізація у Східній Галичині й Волині — це і господарський і політичний абсурд. — Ред. „Діла".

Постійно чуємо про потребу земельної реформи у Польщі, немов досі її не було і немов вона малаб розпочатися, як річ зовсім нова, — щойно з нинішнім днем. Тимчасом та реформа істнує вже від літ 15-ти, дуже поважна частина землі, призначена на реформу, вже розпарцельована. Отже оскільки кожда реформа істнує як річ, яка має бути переведена у певному часі, — то не може істнувати як постійне гасло. Тому, займаючись у цих міркуваннях земельною реформою, як актуальним гаслом, мусимо передовсім глянути ретроспективно на висліди дотеперішньої праці у цій ділянці. Зрештою, ті висліди загально відомі, якщо річ іде про три південно-східні воєвідства, з яких в одному — станиславівському — запас землі, передбачений на кольонізацію, майже зовсім вже вичерпався.

Зпосеред тих вислідів найбільше кидається в очі те, що загальний стан місцевих хліборобів не поліпшився, навіть в тих селах, де вони користали з парцеляції. Крім того, на місци (і замість) великої земельної власности, яку розпарцельовано, не повстав ніякий еквівалент під господарським і національно-культурним оглядом, — і за такий еквівалент зокрема не можна вважати елементу кольоністів з Заходу, з яких частина відплила з поворотом, а решта в досить незавидному матеріяльному стані. Завинила тут система, яка місцевим парцелянтам з т. зв. сусідської парцеляції фінансово далеко не йшла на руку. Через те нераз хліборобська культура у селянина, який заокруглив свій стан посідання, не покращала, а навіть погіршилася після побільшення господарства! В той спосіб не створено кадру людей вдоволених, від століть привязаних до свого рільного варстату праці.

Спроваджуючи кольоністів, держава мала ще менше змоги вивінувати їх як слід, — що проявилося хочби у вищезгаданому відпливі кольоністів, — хоча впливало на них також це, що вони не могли зжитися і привикнути, почувалися чужо в чужому національному середовищі. Хліборобських з Західної Галичини (в ориг. Малопольські — Прим. Ред.) лакомився під впливом пропаганди головно на ріжницю цін землі: продавав кілька моргів у себе і купував кільканацять чи навіть кількадесять на Сході, при чому видавав на ту ціль всю готівку, яку мав, рахуючи на поміч уряду на заго-сподарювання. Поміч не приходила, в кождому разі не достаточна, зате виходили на верх непередбачені теренові несподіванки, як кліматичні, ростинних хвороб і т. п., що стало вже причиною не одної трагедії, дарма, що сама новопридбана земля — першорядна. (Подібне явище трапилось уже в передвоєнних часах з дідичами, які тягнулись на Схід з Конгресівки і Зах. Галичини: з тих дідичів, які випродали тоді свої маєтки і вложили гроші у нові маєтки на Сході, — мало хто залишився).

Оскільки перехід парцельованої землі в руки місцевого малоземельного елементу (особливо, коли не наступила обнижка хліборобської культури) не зменшив висоти заробітків місцевого населення, що працює на рілі, — остільки прихід кольоністів, які самі управляють землю, позбавив на даному терені зовсім заробітків місцеве хліборобське населення. В той спосіб страшенне погіршився економічний стан хліборобського населення в околиці, куди прийшли кольоністи, що викликало вороже відношення місцевої людности — без ріжниці національности — супроти нових пришельців. Знаю місцевість, в якій перед приходом кольоністів істнувала перевага місцевого римо-католицького польського сільського елементу у відношенні около 55 прц. — 45 прц. Після приходу кольоністів це відношення дійсно змінилося сильно у користь Поляків під оглядом національної статистики, але автохтонне польське й українське населення, під проводом Поляків, веде тепер безоглядну кампанію проти кольоністів, взаїмно на цьому тлі зблизилося та цілком ізолювало кольоністів, які, мимоходом кажучи, ще недавно (і може й сьогодні) здебільша жили у землянках. Чи в той спосіб зискала польська рація, національна і державна?

Яке підложжа тої стихійної нехіті? Назагал населення охоче бачить нові можливости заробітків (напр. польська, жидівська чи інша фабрика, яка повстає у терені й затруднює місцевих робітників). Зате кольоніст відбирає тому населенню зарібок з землі. А що находиться сам у жалюгідному фінансовому стані, не має змоги дати йому ніяких заробітків. Ця справа особливо пекуча у нас, у півд.-східних воєвідствах, з огляду на перелюднення того населення, що займається хліборобством. Не те рішаюча річ, що у трьох півд.-східних воєвідствах (з виключенням гірських околиць) на 1 кв. км. приходить около 100 осіб, переступаючи ту цифру у деяких околицях: однак рішає те, що на тих 100 осіб 90 живе з хліборобства. Це стан зовсім виїмковий, тому, що трикратно переступає звичайну норму, істнуючу у хліборобських краях Західної Европи.

Наслідком того думка земельної кольонізації в подібному краю виглядає зовсім фантастично і вагітна у численні небезпек и. Начальним гаслом повинно бути: при парцеляції великої земельної власности брати під увагу виключно місцеве хліборобське населення, стараючись при тому піднести його під оглядом хліборобської культури, чого не можна вдіяти без фінансової допомоги. Доходить до того факт, що величезна більшість істнуючих рільних господарств не може прохарчувати своїх власників через свій малий обшар (карловаті господарства) і не може затруднити ужиткуючих землю осіб. З уваги на специфічний етнічний характер земель, передбачених під кольонізаційну акцію, соціяльний момент лучиться тут тісно з національним, не тільки збільшуючи павперизацію краю, але й викликуючи протипольські та частинно протидержавні настрої у людей зрештою супроти держави зовсім льояльних.

Чи проте парцеляція поміж місцеве населення, здебільша українське, не загрожує польському національному і державному станові посідання, погрожуючи залити край филею українського елементу? Передовсім взагалі не може бути мови про якусь филю, тому, що ввесь вільний запас землі розмірно дуже малий (здається мені, що менший, ніж його рахує статистика) і не всилі вирішити етнічного характеру краю. Слід пригадати, що велика земельна власність мала для Поляків свій питомий тягар не тільки тому, що находилась у польських руках, але, що творила осередок культури. Той осередок діяв і де-не-де діє по нинішний день, тим сильніше, чим більше звязків вяже двір з українською місцевою людністю, і тим слабше, чим більше двір від тої людности ізолюється (спроваджуючи напр. рільних робітників з Заходу або приймаючи парубків виключно зпоміж місцевих Поляків). Того впливу промінюючої польської культури кольоністи з природи річи мати не можуть, а величезна ненависть, яку викликує їх поява та звязана з нею втрата зарібків, не стоїть у ніякому відношенні до вартости збереження в руках Поляків частини землі, призначеної на кольонізацію, тим більше, що при нормальній парцеляції частина землі все одно перейшлаб у руки місцевого польського населення.

Головним аргументом для людей, які пропагують кольонізацію на нашому терені, се аргумент не так господарський (бо під сим оглядом навіть богато пропагаторів має поважні сумніви) — але аргумент національно-статистичний: віра у можливість змайоризувати Українців між іншими способами також аграрною кольонізацією. Тимчасом в разі здійснення найдалі йдучих кольонізаційних плянів число Поляків на цьому терені може зрости на 2—4%, а нестатистичні втрати в формі зросту ворожих і національно і суспільно настроїв (суспільно і державно не тільки серед Українців) може принести богато більшу втрату. Особисто вважаю, що се річ невиключена, — коли теперішні господарські відносини у краю триватимуть дальше, — що значний відсоток нових прищельців піде соціяльно так далеко на ліво, що разом з частиною місцевого населення — і польського і українського — буде поборювати польську державність „ад майорем Московіє гльоріям".

Нема найменшого сумніву, що розмірне вдоволення місцевого селянського населення в аграрному краю, населення, привязаного від віків до своїх рільних варстатів праці, се найбільший оборонний капітал держави, який ціле населення мобілізує до боротьби проти чужого наїздника: в даному разі проти Совітської Росії, яка гнобить у себе Українців, про що тутешні українські селяни знаменито поінформовані, — не кажучи вже про засадничу нехіть селянина до комуністичного устрою. Напливовий елемент завжди психольогічно більше податливий покинути у критичній хвилині землю, яку недавно і розмірно легко придбав, чого докази можемо найти на пречисленних теренах в історії останньої війни. Отже навіть з погляду чисто військових інтересів кольонізація може завести надії, що їх на ній покладають, зате витворення атмосфери вдоволення серед цілого місцевого населення на нашому пограниччі се мабуть найкраща запорука оборони, як найпевніше запілля для армії.

Примітка Ред. „Н. Зорі": Наші замітки подамо в окремій статейці.

Господь Бог — Отець і Творець всіх народів, як також отець природний, — а тою Матірю це Мати Божа, Мати-Церква катол., Мати-Україна і мати-природна. Отже свідомий католик буде свідомим і правдивим укр. патріотом з наказу четвертої Божої Заповіди.

Бачимо з повисшого, яка висока ціль парох. чит. „Скала". Вона має відродити наш нарід духово на засадах катол. релігії. Скаже хтось, що се в наших обставинах тяжко осягнути. На се відповім: Нехай праця поступає помалу, але вперто. Тоді таки осягнемо намічену ціль. Нас священиків мусить оживляти християнський оптимізм, це є свідомість, що діло наше це діло, на котрім спочиває благословенство Боже. А „коли Бог з нами, то хто проти нас"?

Руїна України

Як галицькі ліберали ундисти довершили її, оправдали, похвалили і підписали.)*

Політика се штука получена з наукою. І одна і друга мусить бути солідно вироблена. Без того політика робить лише шкоду й ослаблює якраз ту позицію, про котру вона каже, що хоче її боронити або й дійсно хоче боронити. А щож доперва говорити про таку політику, що її автори не то не мають відчуття, що, як і коли говорити та писати, і не посідають всесторонної науки, потрібної до ведення політики, але не мають навіть звичайної памяти про те, що вони самі робили в тій самій справі, яку представляють. Розуміється, хто говорить і пише без памяти про справу, в якій сам брав участь, той мусить договоритися до того, що сам себе бє і людям „спектакль" дає.

III. Такий власне „випадок" маємо в отсій частині резолюцій УНДА: „Своєю економічною політикою, зокрема переведенням насильної колєктивізації сільських господарств, большевики спричинили постійний голод на Україні. В наслідку такої політики вигинули там міліони селян."

Чи се правда? Очевидна правда. Та якже до тої страшної правди поставилися тоді ті самі „провідники" УНДА, що тепер ухвалили таку резолюцію? А тоді одні з них голосили, що там голод викликаний нарочно, а другі заперечували тому. А саме заперечували в той спосіб, що входили в склад комітетів, які стояли на становищі, що страшний голод на Україні викликаний не свідомою волею большевицького правительства, але що той голод повстав елементарно, стихійно, з неурожаю. І тому власне ті комітети збирали на голодних в СССР і на Україні: бо колиб вони були стояли на становищі, що то большевицький уряд своєю економічною політикою викликав постійний нарочний голод, тоді булиб не збирали ніякої допомоги для голодуючих з тої простої причини, що кожда висилка допомоги голодуючим в СССР попалаб у руки чекістів і булаб допомогою для чрезвичайки. Прецінь правительство, яке веде таку політику, щоб виголодити населення, не буде допускати харчів до того населення, бо тоді його політика не осягнулаб своєї цілі. Се ясне хіба кождому. Одначе видно воно не було ясне деяким провідникам УНДА, бо напр. п. Василь Мудрий дав себе вибрати на містоголову в комітеті, що займався допомогою голодуючим, а тепер як голова УНДА згодився на оповіщення такої резолюції як висше наведена. Отже деж се можна погодити з собою? Таж оба становища зовсім собі противні.

IV. Що більше! В тім часі, коли большевики переводили насильну колєктивізацію сільських господарств і тимсамим спричиняли постійний голод на Україні, — як тепер голосять провідники УНДА, — тоді панове ундисти запрошували на конґрес „Просвіти" у Львові большевицького конзуля Лапчинського, їздили в гості до Харкова і взагалі з сердечністю відносилися до большевиків і до большевизму. Від них тоді двері в большевицькім конзуляті у Львові не замикалися. Хто сего не знає?

Тодішне відношення провідників УНДА до большевиків закріпив на вічні часи цікавий „Лист делєґації кооператорів Західної України" до „дорогих товаришів кооператорів Радянської України." Той лист оповістив большевицький орган „Вісник Промислово-Кредитової Кооперації України". А підписали той лист не лише представники кооперації в Західній Україні, але також представники тодішної і теперішної ундівської політики. Ми нарочно не подаємо тепер їх назвиськ, хоч знаємо ті назвиська, бо не залежить нам на тім, щоб докучати комусь. Назвиська подаємо тільки там, де вони дійсно необхідно потрібні й то таких людей, що самі себе так бють, що ми їх вже лучше бити не годні.

А в згаданім висше листі провідників ундистів написана м. ін. така похвала большевикам: „Ви одні з перших зорґанізували Всеукраїнський Кооперативний Інститут", [1]) — хоч се неправда, бо Київський Кооперативний Інститут заснований ще за української влади. Хоч великим лінивством визначається з природи величезна більшість українських інтелігентів, то таки трудно припустити, щоб бодай один з наших кооператорів не перечитав десь про те, хто й коли оснував згаданий інститут та не сказав іншим кооператорам. Отже правдоподібно було так, що то політики з УНДА „ухитрилися" написати таку неправду нарочно або написали її з незнання, а кооператори або не читали того письма, що на нім є їх підписи або як і читали, то лише усміхнулися, може думаючи, що таким „способом" поможуть собі в здобуттю ласки в червоних товаришів.

Ще цікавіше світло кидає на сердечні звязки ундистів з большевиками інтервю напечатане в 9. ч. тогосамого „Вісника". Там оден з тодішних і теперішних „провідних" політиків УНДА так вихвалював большевицьку господарку: „Культурно-освітні кооперативні заклади Київа... являють собою надзвичайно велике, культурне надбання, що його не має жадна країна світу..."

А другий з тодішних і теперішних політичних провідників УНДА прилюдно виставив большевикам свідоцтво, що в СССР „розвиток української культури відбувається без жадних перешкод."

Розуміється, все те большевики записували з уст ундівських провідників, печатали в своїх газетах і журналах, розсилали по цілім світі на доказ, які вони культурні і справедливі тай навіть добрі для українського народу, перепачковували сі погляди й до Галичини, між наш простий нарід — а там руйнували Україну та виницували Українців тим сміливіше, що мали в руках такі знамениті свідоцтва своєї доброти і культурности, свідоцтва від представників найбільшої української політичної партії...

Які шкоди мала вся українська нація з такого становища проводу ундистів, се навіть обчислити не дасться, але се й дитина зрозуміє, коли їй представити факти.

На якім тлі відбувалися ті сердечности між ундівськими політиками і большевиками (а ті сердечности тревали довго, дуже довго), — про те була окрема стаття в 456 ч. „Н. Зорі" з 30 липня 1931 р. п. з. „Невтралізування Галичини (з приводу 50.000 американських долярів, які большевики „позичили" на-

*) Гл. статтю „Резолюції УНДА" в 82 ч. „Нової Зорі".

[1]) Гл. „Вісник Промислово-Кредитової Кооперації України", чч. 7—8 з року 1929.

ОЛЕКСАНДЕР УБИШ 5)

ТАНАС ГОРЛАЧ

Оповідання з життя передостанніх власників Угнова і їх служби.

V. На стрийських долах.

Одного року поїхали ми до Черниці, маєтку пана Нагуєвського. Славний то був мисливий і пан, яких мало. Бував він нераз в Річиці, поїхав Романовський також до нього. Нагуєвський мешкав у Черниці під Миколаєвом. Мав також маленький маєток Кропивню в Стрийських горах. Там були величаві букові і смерекові ліси на стрімких карпатських горах. Було там множество грубого звіра: медведів, диків, оленів. Передтим я ніколи не видів оленя. А Романовський каже мені:

„Танасе, поїдемо до пана Нагуєвського на олені. Казимир забере сіти, ти вибереш десять сфор найкращих огарів, пять дручків кундлів, бо заполюємо і на медведів. Знаю, що ти ніколи не доїзджав оленя, отже візьмися до купи, бо коли полювання не поведеться, сто нагаїв тебе не мине!"

Я знав, що він дотримає приречення. Але також я був певний, що в разі поводження його ловецька гордість зросте і нагаї заміняться в сороківці.

Досвіта дванацятьма возами, з псярнею, сітями і цілим ловецьким приладдям рушили ми на Львів до Черниці. Черниця лежить на Стрийських долах, отже там лише на дрібну звірину ми полювали і по кількох днях не було вже що робити. Не було там роботи для доїзджача, але Романовський, як завсіди гордий і примхуватий, хотів почванитися перед Нагуєвським і дооколичною шляхтою, що її ціла гурма зїхалася до Черниці. Отже казав мені виступити в повнім строю і ринштунку на тих заячих і сернячих ловах. Заклади були щільно оточені сітями, отже досить по дурному виглядав я, але „скачи враже як пан каже".

До меншого ліса одягався я в суконяну курту і чоботи, що щільно прилягала до тіла, й шапку з наличником.

До більшого ліса сукно заступала лосева шкура, що її мій пан казав закрасити на зелено. Отже виглядав я як зелена жаба. Припасував я також малий корделясок на меншу, корделяс на грубу звірину до правого боку. На плечі закидав я коротку, легку дубельтівку, бо було моїм обовязком в разі потреби добити раненого осаченого звіра, але не стрілом, лиш корделясом. Трубка, вкінці довгий гарап доповняли мій стрій. Гарап не був зайвий для доїзджача. Ним спрямовував він несфорну зґраю собак. Голосним тріскáнням завертав звірину, коли хотіла передертися або перекрастися поза заклад. Се найчастіше роблять вовки. Почувши брехання собак, голос трубки і стріли, виносяться цілком з „закладу".

Я сам нераз в сей спосіб здержав ту розбишацьку банду і вибито її до ноги. Але вернімо до Черниці.

В черницькім і дооколичних лісах було повно звірини, але дрібної. „Заклад" обставлено сітями. Я з псярчиками підложив собак збираною дружиною, бо були дві сфори наших і три Нагуєвського.

Наші пси йшли при мені. Шукали як належить. Лиш „Витропови", старому, витревалому, тропівцеви, вільно було довільно ходити. Гончі Нагуєвського, не тримані в карбах, лише їх пустили, помчали до ліса. І моїм тогож захотілося. Але кропнувши одного і другого на відлив гарапом, вмить здержав я ту їх охоту.

Троповець пішов на право, пси Нагуєвського на ліво. Незабаром бумкнув Витроп своїм грубим голосом. На той голос помчалися мої гончі як стріла за вказаним звірем. Щойно приняли троп. Троповець вернувся до мене й оба ідучи за псами, пильнуємо порядного гону.

А гонимо стадо серен і окладаємо їх аж любо. Поспішаю я за злаєю з Витропом, що нагло наїжив волос і загавкав, кидаючись в гущавину ліщини, що побіч неї я переїздив. Нараз вибігло з неї немов стадо баранів, шість вовків. Я кричу: гуп! гуп!. Витроп кидається за вовками і гучить своїм грубим голосом. Бачу, що вовки спрямовують в сторону „закладу" притикаючого до ріки, отже сітями не обведеного. Була небезпека, що вимкнуться з закладу й перепливуть ріку. Тому забігаю дорогу і кричу невпинно гуж! гуж! та трублю протягло на знак, що з вовками справа. (Д. б.).

шій кооперації).“ В тій статті написано м. ін. ось що:

„Москва від давна доцільно омотувала Галичину своєю „опікою“. Вже в XVI — XVII ст. московські царі посилали до нашого краю значні суми грошей на піддержку православія. Тим вони здобували вдячність і симпатії Галичан. Наглядним свідоцтвом того є нпр. московський царський герб, який по нинішний день зберігся в копулі Успенської (Волоської) церкви у Львові. — В XIX ст. обставини в Галичині змінилися, отже і титул „опіки“ став інший. Поплили з Росії до Галичини „пособія“ на піддержку „общерусских“ організацій, преси й агітаторів, що з одного боку вихваляли Росію і викликували прихильні їй настрої серед Галичан, а з другого вели завзяту боротьбу з українським національним рухом в нашім краю. Бо український національний рух у Галичині був грізний для Росії тому, що піддержував морально український національний рух на Вел. Україні. Отже знищити українство в Галичині було для Росії однозначним з забезпеченням тривкого посідання Вел. України. І підчас останньої великої війни Росія, здавалося, осягнула се. Та її радість тревала короткий час. — Побачивши, що українства вже знищити не можна, нинішна Москва постановила — осідлати його. В тій ціли вона взяла українство в свою „опіку“ і в себе зробила його нешкідливим для себе. Та як за царату, так і тепер, український національний рух знайшов собі захист у Галичині. Галичина і далі остала „Піємонтом України“, котрий постійно загрожує тривкому посіданню Вел. України Москвою. Тому як давна царська Росія, так і теперішний СССР постановив унешкідливити небезпеку зі сторони Галичини...

Паралєльно з омотуванням і „невтралізуванням“ української інтеліґенції большевики забажали узалежнити від себе також найважніші українські установи в Галичині. Одною з тих установ, „які большевики хотіли омотати і „зневтралізувати“, є Центросоюз, згл. наша кооперація взагалі. — Історія омотання Центросоюза большевиками уже відома нашим Читачам. Бо в ч. 35 (435)[2]) „Нової Зорі“ була передрукована стаття „Сель-Роба“ про се, а в ч. 37 (437)[3]) вияснення в тій справі пос. О. Луцького, поміщене у „Вєку Новім“. Зі статті „Сель-Роба“, котрий дня 28 червня у відповідь пос. Луцькому знова повернув до тої справи, і з вияснення пос. О. Луцького видно ясно одно: що Центросоюз винен большевикам велику суму 50.000 ам. долярів. Большевики твердять, що вони „позичили“ ту суму Центросоюзови на ведення з ними комерції, а пос. Луцький каже, що таку втрату поніс Центросоюз на комерції з большевиками. Та якби воно не було, факт остає фактом: наш Центросоюз є довжником большевиків.

Як загально відомо, большевики нікому з т. зв. буржуазного світа не зичили і не зичать ніяких грошей. І не тільки не зичать грошей готівкою. Вони не дають навіть своїх товарів на кредит. Вони тільки самі зичать і купують за позичені гроші згл. на кредит. Тому позичка готівкою чи взагалі кредит зі сторони большевиків такій українській національній установі, як Центросоюз, згл. українська кооперація, не належить до звичайних фінансових чи там торговельних трансакцій. Коли большевики зробили для Центросоюза згл. української кооперації такий виїмок у своїй звичайній практиці, то виїмок той мусить мати і свої виїмкові причини. Причини ті: зробити Центросоюз, згл. українську кооперацію в Галичині, фінансово залежними від большевиків і тим самим „невтралізувати“ їх...

„Невтралізування“ те відбувалося найінтензивніше якраз тоді, коли большевики приготовляли останній погром свідомого національного українства на Вел. Україні, зорганізованого в Союз Визволення України. Переводив те „невтралізування“ Галичини дуже енергічно, як відомо, б. большевицький конзуль у Львові Г. Лапчинський. Він то й є одним із творців також 50.000-долярового скандалу“.

Річ ясна й певна, що для большевиків похвали з уст тодішних і теперішних політичних провідників УНДА були далеко потрібніші ніж їх власна саморекляма, бо таких похвал ундистів уживала совітська пропаґанда як найміцнішої чемериці до запаморочування української національної думки, що розбивала над Дніпром, якгакож до викликування хаосу в нашім народі в Галичині й на Волині. Розуміється, се тяжко відбилося на всій українській нації тоді й відбивається по сей день. Та се не перешкоджує тим самим шкідникам радувати перед своїми й чужими з претенсіями на репрезентування, ба на монополь української національної політики взагалі!

Во істину, ніде в Европі, ба ніде в світі не знайдете аж так низько упавшої спільноти, щоб не тільки мовчки терпіла такі експерименти тих самих людей над собою, але й ще висказувала „повне довіря“ тим самим людям, що їх за таке поведення викинулиб за борт не тільки культурні спільноти, але взагалі всякі людські спільноти. Тут їм висказують „довіря“, а тих, що говорять правду, ганьблять і „пятнують.“ Та гірке буде пробудження з того дурману, котрим безсовісні „провідники нації“ напоюють сю нещасну суспільність. Вони знаменито помагають затроювати атмосферу в цілій суспільности. Тої моральної отруї вистарчилоб і на затроєння держави, якби ми її мали.

V. Головна причина того шкідництва „неодмінних“ і монопольних шкідників в Унді се їх очевидна політична глупота. Докази тої глупоти складають вони дослівно на кождім кроці. Нпр. в розбираних резолюціях Центрального Комітету УНДА є ще таке „геніяльне“ місце:

„Крім того большевицька влада переводить далі послідовно винищування української провідної верстви, щоб таким чином згнобити визвольницькі змагання українського народу. Одначе це їй не вдається і не вдасться, бо національні українські сили тим тільки гартуються і зростають.“

Отже з твердження Центрального Комітету УНДА виходить, що большевики „добро нам роблять“: бо коли вони, як каже УНДО, поступають з українським народом над Дніпром так, що там українські національні сили „тільки гартуються і зростають“, то се преціньь велика благодять для всеї нації. Отже чогож Центральний Комітет УНДА протестує? Таж гартування національних сил нам всім дуже придалосяб, а Центральному Комітетови УНДА особливо, бо якби мав гарт, то не хитавсяб на ріжні боки мов пяний.

Відкиж такі нонсенси беруться в резолюціях Центрального Комітету найбільшої української партії? Річ ясна, що автори тих резолюцій з шумними титулами ґенеральних секретарів і репрезентантів всеї нації не хотіли написати тих дурниць, що їх понаписували. А нагородили вони тих дурниць тому, бо вони очевидно не вміють поставити навіть двох думок коло себе так, щоб ті думки трималися купи і самі собі не перечили. І тому вони так від річи говорять і так від річи пишуть. В ніякій культурній спільноті такі політично неграмотні типи на верхах організації неможливі: бо коли такі типи ще молоді, то їх учать грамоти, а коли такі типи вже старі і не мають з чого жити, тоді їм дають відповідну чесну роботу, розуміється, фізичну, бо до духової роботи вони очевидно не надаються. Виносити й держати таких політично неграмотних людей в проводі найбільшої політичної партії якоїнебудь нації се річ нечесна. Се злочин супроти всякої спільноти і всякої нації. Се подвійний злочин, коли такі типи раз-у-раз складають докази своєї політичної глупоти і мимо того нікому не в голові, що з того виходить. А се потрійний злочин, коли таке діється в нації пораненій, розбитій, яка лежить розтоптана і ледви дише.

На чім саме полягає ядро тої злочинности, про се поговоримо в дальшім розборі сих капітальних резолюцій Центрального Комітету УНДА.

АКТУАЛЬНА БРОШУРА!

Важне для матуристів!

ВИБІР ЗВАННЯ

Написав д-р ОСИП НАЗАРУК

Порадник для молоді, що виходить у світ шукати хліба й долі.

— Ціна 40 сотиків. —

Набути можна в Адміністрації „Нової Зорі“, Львів, ул. Ґродзіцких 2, І. пов. і в книгарнях.

[2]) Гл. статтю в тім числі „Нової Зорі“ на ст. 2 п. з. „Наша кооперація і большевики“.

[3]) Гл. інформацію в тім числі „Нової Зорі“ на ст. 1 п. з. „Правда про 50.000 долярів“.

Кольонізація

буде ще збільшена.

В польськім міністерстві рільництва відбулася пресова конференція. На ній мін. Понятовский представив пляни правительства в справі рільних реформ. Він сказав м. ін.: В Польщі є велике перелюднення села. Промисл і торговля в містах не розвиваються так, щоб заняти приріст населення з сіл. Тому село само мусить приняти велику часть свого приросту. В сих обставинах дальша парцеляція більшої посілости се господарська й суспільна конечність. Ужиткування землі в менших господарствах дає більші суспільно-господарські користи ніж в більших господарствах. З доби кріпи менша власність у противенстві до більшої вийшла назагал з ненарушеним варстатом праці та зуміла скорше й раціональніше примінитися до змінених господарських умовин. Парцеляція причиниться до піднесення рільництва. Для інтенсифікації господарств потрібні комасація і меліорація. Правительство задумує в 1937 р. зміцнити парцеляційну акцію до висоти 120.000 га. Передбачене м. ін. зміцнення кольонізації в воєвідствах люблинськім, львівськім, тернопільськім і волинськім. Проєктується зміцнення надзору над приватною парцеляцією. Вона не буде заміна державною парцеляцією з оглядів фінансових і організаційних. Але приватна парцеляція мусить бути примінена до вимог державних інтересів. — Можна поважно сумніватися, чи парцеляція фільварків се добрий лік на перелюднення села. А вже ніякої користи не принесе для наших селян. Навпаки! Парцеляція, яку тепер переводять, засуджує тисячі наших селян просто на голодову смерть. Сеж відомо, що з праці на фільварках жиє богато наших безземельних і малоземельних селян. Коли фільварок розпарцелюють між кольоністів спроваджених з корінної Польщі, то наші найбідніші селяни остануть без ніякого жерела зарібку. Парцеляція й кольонізація витворить маси пролєтаріяту, податного на всяку аґітацію й ріщеного на все. Бож люди, засуджені на голодову смерть і поставлені в безвихідне положення, не мають нічого до втрачення. Розуміється, держава може дати собі раду з евентуальними розрухами на тлі безробіття й голоду. Та чи се вийде на добро державі в сих неспокійних часах і при такім сусідстві...

З большевицького „раю“

В „Соціялістич. Вестнік'у“ появився цікавий опис вражінь американського соціяліста, еміґранта з Росії, що був тепер 5 тижнів в СССР. Зміст: Я відвідав Петроград, Москву, Минськ, Київ, Харків, Катеринослав, Одессу, Крим і кілька колхозів. Міста, особливо Москва, роблять гарне враження. В улицях чисто, стрічаються красні нові будівлі. Та вже на подвірях будинків бруд. На міській товпі видно бідність. Люди в ваґонах трамваїв мають обув, з котрої видно пальці ніг. Деякі зовсім босі. Родина, що заробляє 250 рублів місячно, належить до кляси висше середної, але й вона живе лише хлібом і бульбою. Та є й такі, що їдять ікру, „балики“ й гарно одягаються. Се упривілеєна кляса. Ріжниться вона від давного дворянства (шляхти) тим, що положення її дуже непевне: люди з тої кляси з богацтва часто і скоро знов попадають в нужду. Вони не люблять політики. Горожани в масі жалуються на дорожнечу і брак помешкань, але мимо того вони настроєні добре, бо ще тому 2—3 роки голодували, а тепер мають хліб. Там поява хліба — сенсація. І люди вірять, що коли не буде війни, то „буде ще лучше“. Для підготовки оборони там нічого не жалують. Молодь вже не дискутує про справедливість, правду як колись, але про свою карієру. Молоді люди в СССР вже й не розуміють, як за границею можуть істнувати політ. свобода і ріжні партії.

Молодь і старші

Як засунути прірву між ними.

Думки під недалеке свято Николая.

У нас між молодою і старшою суспільністю є прірва. Богато про те писалося, та мало хто подумав про причину тої прірви. А причина того лежить по обидвох сторонах. Від старших богато залежить, яка та молодь. Звідки мають взятися добрі взаємини між молодою і старшими, коли старші не мають ніяких звязків з молодою, і тимсамим не знають її потреб і вимог. Отже не диво, що молодь іде самопас... і дуже часто сходить на манівці, пропадає.

Та з другої знов сторони про молодь майже не чути, щоб вона шукала зближення зі старшими. Прецінь трудно вимагати від старших людей, щоб вони самі напихалися молоді з відчитами, чи з дискусіями, чи з якиминебудь іншими порадами. Молодь культурних народів звичайно сама звертається до тих людей старшого покоління, що до них має довіря, і навязує з ними взаємини — передовсім на грунті духовім, ідейнім, а з того звичайно виходить згодом заінтересування всім життям молоді і також матеріяльна допомога. Та в нас буває й таке, що навіть найсвітліші уми, як прим. покійний С. Томашівський, одержували з кругів молоді вироки смерти й то за свої найрозумніші думки. А як усунено від допомогової діяльности для молоді одного з наших найповажніших людей, про те стидно писати. Правда, невинна сему вся молодь, але вина полягає не тільки на злім поведенні частини молоді, але й на браку спротиву інших.

Та коли говориться про молодь, то сі уваги можуть відноситися тільки до молоді висших шкіл, а не шкіл середних і народних.

Розуміється, ми не можемо займатися молодю так, як державні народи, що опікуються всіми своїми молодими горожанами від перших літ їх життя, не можемо удержувати численних орґанізацій, інституцій і товариств, що опікувалисяб молодю. Нас не стати на те все. Та ми мусимо й то конечно дбати про цвіт нашої молоді в школах, про нашу будучу інтеліґенцію. Мабуть не треба богато доказувати, що ми потребуємо інтеліґенції й то більшого числа її. Бо без інтеліґенції нема народу, лиш безобразна етнографічна маса. Є в нас і безробітні інтеліґенти. Та се не надпродукція інтеліґенції. Теперішний час виїмковий. На нормальні відносини ми маємо з а м а л о інтеліґенції. А всі жиємо тим, що прецінь колись скінчиться животіння в ненормальних відносинах. Кождої хвилі історія може знов зажадати від нас іспиту. Якже ми його здамо, коли не будемо мати або будемо мати замало мозку-інтеліґенції. А коли признаєте потребу інтеліґенції, то поцікавтесь тими, що мають стати тою інтеліґенцією. Посвятіть для того колись одну-другу чверть години. Станьте собі рано перед осьмою біля одної з наших шкіл. Не лякайтеся осіннього вітру і дощу! Виж маєте теплий плащ, кальоші. Щож побачите? Ось ідуть кандидати на інтелігентів. Що? Не подобаються вам? Кажете, не дуже надійна та „надія нації“. Бувають між нею і хлопці без життя, нужденні, з запалими личками. А онтому пальці з черевичат виглядають. Сей посинів з холоду, кашляє. Якаж з них надія нації? Власне така наша надія. А чому? Вибачте; ви до котрої школи ходили? До отсеї, що перед нею стоїте. Правда, потягло вас щось до тої школи, де ви ходили? Маючи до вибору богато, ви пішли нині під сю школу. Вона якась близша вам ніж інші. А чи цікавилися ви коли учениками, вашими наслідниками в тій школі? Чейже за ваших часів також були між учениками і бідні і голодні. Може й ви такі були. Чи не прийшла вам до голови думка, яку велику приємність зробилиб ви якому небудь бідному хлопцеви посилаючи йому пару злотих на хліб або й кілька злотих на черевики? Ви навіть не відчулиб браку тих грошей. А подумайте, якби так зробили не лиш ви, але всі, що ходили до тої школи. Кілько втіхи, кілько радости булоб. Як приємно булоб дивитися на здорових, усміхнених, одягнених хлопців. Який скарб вкладалиб ви в душі тих хлопців. Які вони чулисяб вдячні і зобовязані супроти старших. Вони почулиб, що належать до якоїсь спільноти, що не пропадуть марно, бо хтось за них памятає. І сильніше відчулиб, що й вони мають якісь обовязки супроти тої спільноти, супроти старших. І колись вони знов помагалиб своїм наслідникам у школах. Тоді не булоб прірви між молодими і старшими, бо булаб постійна звязь.

Свого духового звязку зі своєю школою не забувають культурні люди в ніякім культурнім народі. Час і в нас розвинути сю ідею, щоб бодай раз в рік кождий, що був у якійсь школі, згадав про найбідніших учеників у ній та прислав бодай невеличкий даток для них. Той культурний звязок з місцем, де ми колись ходили як діти чи як старша молодь, повинен бути дуже старанно вдержуваний через усе наше життя. Ті мужчини й жінки, що колись ходили до даної школи і тепер вже мають свій власний дім і родину, мають о б о в я з о к помагати бідним ученикам тої школи. Особливо тепер, коли в школах заведено високі обовязкові оплати, треба помогти біднішим ученикам. Самі вони не можуть заплатити тих оплат. Між тими учениками є нераз дійсно здібні. Коли вони мусілиб покинути школу через недостаток кільканацяти злотих, то се булаб велика страта для народу.

По містах у школах існують окремі Батьківські Кружки і клясові Патронати. Вони стараються помагати бідній дітворі. В тій ціли улаштовують чайні вечері і скромні приняття за вступом. Дохід іде на поміч тільки для найбідніших і найздібніших. Розуміється, таких щасливців мало, бо доходи з чайних вечерів малі. Дохід взагалі можливий тільки тоді, коли буфет зложений добровільними датками в натурі. Досі весь тягар складання таких буфетів падав на наші нечисленні родини по містах. А в їх домах і без того двері не замикаються від ріжних прохань і складок. Отже такі тягарі тим нечисленним родинам по містах не під силу. Час щоб і ввесь край подумав про такі датки в натурі або й грошеві для наших учеників. Навіть найменші датки можуть вратувати висшу освіту для богатьох наших дітей в сих тяжких часах. Наближається день св. Николая, традиційний день памяти про убогих. Н е з а б у д ь т е п р о у б о г и х д і т е й б о д а й у т и х ш к о л а х, д е в и с а м і в ч и л и с я. Се лежить в інтересі нашої культури і в інтересі нашої нації. Присилайте датки на адресу Батьківського Кружка в тій школі або Патронату тої кляси, в котрій маєте свою власну дитину або дитину зі своєї родини. А хто не має своїх дітей, то тимбільше повинен памятати про чужих дітей, убогих...

М. Д.

Домагання Жидів у Кракові

На терені м. Тшебіні веде діяльність Християнський Господарський Фронт. Внаслідок його діяльности повстало в Тшебіні 14 християнських крамниць. Обороти жидівських купців зменшилися. Тоді жидівські купці уложили обширний меморіял і передали краківському воєводі Гноїньскому з домаганням розвязати Християнський Господ. Фронт. („Глос Народу“ ч. 279).

В Англії про Україну

Вернувшися з довшої подорожі по континентальній Европі, др. Володимир Коростовець виїхав знов до Анґлії, де на запрошення англійських політичних орґанізацій має ряд викладів. 28-го жовтня викладає др. В. Коростовець в „The Unionist Canvassing Corps“ (Обєднаний корпус партійних робітників консервативної партії) в „Caxton Hall“. Се немов політична школа консервативної партії. Раз на місяць зїздяться сюди партійні працівники і тут члени парляменту, уряду, та відомі політичні діячі читають їм виклади на політичні теми. Др. Коростовець матиме тут виклад на тему „Політика Росії в минулому та сучасному“. Крім цього запрошено др. Коростовця написати статтю для офіційного органу цього корпусу про становище в континентальній Европі. В останніх днях жовтня має др. Коростовець виклад в Royal Central Asian Society (Королівське Центральне Азійське Товариство) на тему: „Політика Радянської Росії“. В цій доповіді прелєґент має намір зясувати політику совітської влади у відношенню до промислу, сільського господарства та військових доріг і каналів. Від 9 до 12 листопада має др. Коростовець 8 лекцій в „Folxeston Conservative Association“ про Радянську Росію, Україну, Схід Европи й Німеччину. 30-го жовтня в консервативному клюбі „1933 Club“ (Chesterfeld) має доповідь про „Европейські політичні справи“. На 1-го грудня запрошено др. Коростовця виступити з промовою на відкриттю політичної школи консервативної партії в Честерфілді на тему про міжнародні відносини, а при кінці грудня дати кілька викладів про Україну в „Chatam Dining Club“ (політичний клюб). Цей клюб улаштовує раз на місяць обіди, куди запрошують визначних політичних діячів, членів уряду, військових та інших визначних осіб. Др. В. Коростовець одержав також запрошення викладати про Україну від „Ashridge Circle, London“, під протекторатом британського премієра міністрів Болдвина. — Таким чином під сю пору Европу на її рішаючих верхах інформують про Україну лише гетьманці.

Дисципліна змислів се не смерть змислів, лиш їх виховання й очищення. (Станіслав Дунін Борковский Т. І. в творі „Дозрівлюче життя“, ст. 57).

Лікарський фейлетоник.

Попарення тіла

Є три роди попарення. Попарення першого степеня повстає через ділання сонця або вогню на скіру, але не безпосередно. При тім попаренні скіра червоніє й легко опухає. На попарене місце покласти чисту ґазу, на неї трохи білої вазеліни і прикрити її бандажем. Попарення першого степеня ґоїться звичайно до 6 днів. — Попарення другого степеня повстає через коротке зіткнення скіри з горячою водою, з парою або з полумям. Скіра червоніє. На ній творяться піхурі. І х н е в і л ь н о п р о к о л ю в а т и, бо тоді може дуже легко наступити закаження. Навпаки, піхурі треба охороняти, щоб не потріскали. Попарене місце обвинути бандажем, намоченим у вапняній воді і льняним олійку з додатком тимолю. По кількох днях піхурі присихають. Тоді посипати їх дерматолем. — Найтяжше попарення третого степеня. При нім творяться рани. Самому трудно й небезпечно лічити таке попарення. Його лічиться тепер спеціяльними застриками. Отже так попарену особу треба відвезти до лічниці. Передтим для забезпечення накрити рани чистою ґазою. Розуміється, найлучше взагалі стерегтися попарення. Тому все треба бути осторожним, уважним і не спішитися.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Концерт в честь Христового Серця в річницю 50-ліття оснування кружка Апостольства Молитви при церкві ОО. Василіян у Львові відбувся в неділю 25 с. м. в салі Ремісничої Палати. На стіні за естрадою уміщено образ Серця Христового вбраний вишиваними ручниками. Під образом уміщено великий надпис на білім тлі з зелених віток смереки: „Слава Христові нашому Цареві“, по боках образу дати 1886 і 1936. В рогах естради і під образом уміщено вазони. Образ і естраду прикрасили членки з Марійської Дружини Пань. Святочну промову виголосив о. ігумен др. Й. Чепіль. В ній подав коротенько історію повстання і значіння культу Серця Христового. На концерті виступали два хори: мішаний і жіночий. Вони відспівали зовсім добре ряд тяжких кусників під умілою батутою брата Дувірака Теоктиста ЧСВВ. Сильне вражіння зробила композиція Бортнянського „Скажи ми Господи“. Мішаний хор виконав ту довгу і трудну композицію справді по мистецьки. Були дві деклямації: Молитву до Христового Серця віддеклямувала панна Музика. Учениці фахової школи СС. Василіянок віддеклямували збірно „Молімся сестри“. Могутним гимном Христа Царя скінчився сей гарний концерт о год. 7.30. Численно зібрана публика розходилася з найкращими вражіннями.

Українці в Бразилії сего року дуже урочисто святкували день Успення Пресв. Богородиці. Особливо памятний буде той день для наших кольоністів в Ітапарі. На празник Усп. Пресв. Богородиці прибули до Ітапари наші ученики зі школи в Прудентополі зі своїм директором о. Й. Рогою ЧСВВ. 28. VIII. с. р. рано наші ученики співали підчас торжественної Служби Божої. По Службі Божій дали вони концерт для народу. Рідна пісня захоплювала й зворушувала до сліз наших кольоністів. Вечером наші ученики з Прудентополя й місцевий аматорський гурток відіграли представлення. Воно подобалося кольоністам і вони просили, щоб ученики лишилися в Ітапарі ще на неділю 30. VIII. В неділю ученики знов співали підчас Служби Божої, дали концерт і представлення. Потім наші кольоністи з жалем пращали наших учеників, що верталися до Прудентополя.

В Римі, в папськім „Колеґіюм Руссікум“ відбулася вистава комуністичної літератури й ін. середників пропаґанди безбожництва. Вона в наглядний спосіб виказала, що не тільки в СССР ділає 5-міліонова армія воюючих безбожників. Боротьба з релігією ведеться на цілім світі за посередництвом Комінтерну, богатьох вільнодумних орґанізацій і безбожничої преси. З Москви ведуть підземні канали до всіх країв, до всіх важніших місцевостей на землі. Та робота ведеться систематично і продумано та з великим вкладом грошей. Римська вистава була пересторогою перед грізною підземною роботою воюючого атеїзму, що з СССР закинув свої сіти на цілий світ. (КАП).

В Познані урочисто обходили 10-ліття правління примаса Польщі кард. Гльонда. Рано 25. X. с. р. члени католицьких товариств з прапорами уставилися здовж дороги від палати примаса до катедри. Тим шляхом перейшов примас до катедри й там відправив Службу Божу. Вполудне в авлі університету відбулася репрезентаційна академія. Потім представники армії й польської академічної молоді складали побажання примасови. Вечером відбулася релігійна маніфестація народу перед подобою Христа.

В Празі відбувся зїзд чехословацької „Ліги Ширителів Католицької Преси“. Учасників зїзду було дуже богато. Виголошено ряд рефератів про значіння катол. преси і про завдання католиків поширювати її.

ЗІ СЛІДУЮЧИМ (84) ЧИСЛОМ „НОВОЇ ЗОРІ“ ВИШЛЕМО ВСІМ НАШИМ П. Т. КРАЄВИМ ПЕРЕДПЛАТНИКАМ ПОЧТОВІ СКЛАДАНКИ (ЧЕКИ), КОТРИМИ ПРОСИМО ПРИСЛАТИ ПЕРЕДПЛАТУ Й ЕВЕНТ. ЗАЛЕҐЛІСТЬ. — П. Т. ПІСЛЯПЛАТНИКАМ, ЩО ЗАЛЯГАЮТЬ З ЗАПЛАТОЮ ЗА ЦІЛИЙ КВАРТАЛ, ЗДЕРЖИМО ВИСИЛКУ.

АДМІНІСТРАЦІЯ.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

КАЛУСЬКЕ СТАРОСТВО наказало п. Петрови Тягурови з с. Довжки коло Войнилова забратися з калуського повіта як прикордонного, бо Тягур був судово караний за переступлення арт. 47 закона про зброю, отже загрожує спокоєви. Виселений брав участь в українськім просвітнім життю.

БЕК, польський міністр загр. справ, вибирається до Лондону.

НА ТЕРЕНІ ҐДАНСЬКА скінчили вербувати добровольців до німецької армії. Зголосилося їх 6.000. З того приняли поверх 4.000 і відіслали їх головно до Сх. Прусії.

КОМУНІСТИЧНА ПАРТІЯ Чехословаччини оповістила, що пошукує 20 вишколених пільотів для червоної еспанської армії.

РОЗВЯЗАННЯ КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ в Чехословаччині домагається в кількох числах орган словацької людової партії „Словак“. Він пише, що чеські аграрники і людовці також домагаються розвязання ком. партії в Ч. С. Р. Чеські соціялісти мають противитися розвязанню. Домагаються тільки деяких обмежень діяльности комуністів.

КАНЦЛЄР ҐІТЛЄР заявив італійському міністрови закордонних справ гр. Чіяновi, що Німеччина рішилася признати формально анексію Абісинії Італією.

ПОРОЗУМІННЯ МІЖ ІТАЛІЄЮ Й НІМЕЧЧИНОЮ обіймає три точки: 1) В справі Еспанії обі держави виступатимуть солідарно. Колиб СССР зачав помагати червоним, тоді Німеччина й Італія поможуть еспанським повстанцям. 2) Італія зміцнить антисовітську нотку в своїй закордонній політиці. 3) В справах т. зв. нового Льокарна Італія піддержить Німеччину.

ПРОВІДНИКА БЕЛЬҐІЙСЬКИХ РЕКСИСТІВ Дегрелля увязнили в хвилі, як виходив зі свого дому, щоб виголосити промову на вічу, котре влада заборонила. Дегрель посидів одну ніч в арешті і його випустили.

ПРЕЗИДЕНТ ФРАНЦІЇ Лебрен заявив на торжестві відслонення памятника поляглим в м. Штрасбурґ: Колиб на горизонті появилася небезпека, то ціла Франція обєдналасяб, як се було в усіх важних хвилях її історії.

В ПАРИЖІ НАЦІОНАЛЬНЕ ОБЄДНАННЯ б. учасників війни оповістило заклик, щоб обєдналися всі уґруповання, котрі стоять на платформі боротьби з комунізмом. Провідник обєднання Ґой вже зачав переговори в тій справі.

НА КОНҐРЕСІ ФРАНЦУЗЬКИХ РАДИКАЛІВ в Біяріц були сварки між правим і лівим крилом. Праві кричали до лівих: „До Москви!“

ҐРУБШІ НЕПОРОЗУМІННЯ зачалися внутрі еспанських повстанців між націоналістами й монархістами ґрупи т. зв. Карлістів. Причина: Карлісти розліпили відозву, котрого видвигають кандидатуру князя Бурбонського на престол Еспанії

НАД МАДРИДОМ кружляло на днях 100 повстанчих літаків. Вони скидали бомби, відозви і летючки.

АНҐЛІЯ ТАК СПІШИТЬСЯ з побільшенням своєї воздушної фльоти, що рішилася не ждати на будову потрібної їй скількости воєнних літаків у своїх фабриках, але купує літаки в Америці.

АРАБСЬКИЙ ТЕРРОР в Палестині не вгасає. Крім того Араби зачали бойкотувати жидівські хліборобські продукти і товари та переводять той бойкот зі всею безоглядністю. Також в Багдаді положення Жидів дуже тяжке, бо арабські терористи нападають там на Жидів і вбивають їх.

НОВИНКИ

Українська вистава в Великім Театрі. Дня 5 листопада с. р. відбудеться заходом Батьківського Кружка при Філії Держ. Ґімназії з українською мовою навчання у Львові в год. 16 зполудня у Великому Театрі вистава для молоді середніх і народніх шкіл: комедія зі співами Ів. Котляревського „Наталка Полтавка“. Обсада роль буде знаменита, та сама, що на вечірній виставі дня 4. XI. с. р. (Марія Сокіл — Наталка, п. Леся Кривіцька — Терпилиха, п. Тисяк — Петро, п. Романовський — Возьний і ін.). За ближчими інформаціями і картами вступу для молоді звертатися до Управи Філії Укр. держ. Ґімназії у Львові.

До протижидівських заворушень дійшло у Львові в університеті й у політехніці. Побито й ранено кількох студентів Жидів й одного Поляка. Потім вибито шиби в кількох жидівських крамницях у місті. Ректори університету й політехніки завісили виклади в обох школах аж до відкликання.

В Бережанах почався новий політичний процес проти Василя Лаби, маґістра прав, та Дмитра Чмира, селянина, обвинуваченых за приналежність до Орґанізації Українських Націоналістів (ОУН).

У Волиці пов. Підгайці, посвячено „людовий дім“. В новім домі міститься школа Т. Ш. Л.

Пожежа рафінерії нафти вибухла в Дрогобичі. Згоріли маґазини й уладження. Причини пожежі не устійнено.

В Пукеничах пов. Стрий до місцевої кооперативи „Добро“ вломилися злодії і вкрали товар, вартости 300 зл.

На Волинь приїхали два представники німецької й італійської преси: В. Ленц, співробітник часопису „Фелькішер Беобахтер“ і А. Вальчіні, кореспондент „Коррієре делля Сера“. Оглянувши Луцьк вони виїхали в дальшу подорож по Волині. („Волинь“, 199).

Російські шкільні підручники впроваджено на Закарпатті. Вся українська закарпатська преса дуже обурена тим. „Українське Слово“ з 15. X. пише, що тепер зачнеться безоглядна боротьба за усунення хаосу. Та боротьба мимо всяких махінацій не може скінчитися інакше як побідою українського напрямку.

На філятелістичну виставу в Празі запрошено також Українців. Виріжнено збори інж. Евгена Вирового.

В російській мові видали большевики медичну енцикльопедію в 35 томах. А на українську, розуміється, „нема грошей.“

100.000 молоді принято до високих шкіл в СССР. Одначе навіть „Комсомольська Правда“ признає, що та молодь з малими виїмками не знає добре ніякої мови, ні граматики, ні правопису. Нпр. в московськім механічно-машиновім інституті диктат без блудів написали тільки три кандидати.

Большевицька преса звідомляє, що 151.500 колхозів, себто 70% всіх, одержало державні акти на вічне уживання землі.

Димитрова, відомого балканського большевика, наказав Сталін увязнити і вивезти в Сибір.

Кубанський хор орґанізують при фільгармонії в Ростові.

Суддя підпалив суд. Таку вістку принесли „Ізвєстія“. Суддя називається Димідов. Він за гроші фальшував акти в м. Сарамську і щоб затерти свої злочини, підпалив суд. Його увязнено.

В СССР прибуває кождого року по три міліони населення.

Гумор. — Перла не служниця. — Касуню! Таж ти вчера збила вазу, а нині два тарелі. Що буде завтра? — Завтра не зїбю нічого, бо маю вихід.

Всім знані та від давна впроваджені підручники до навчання релігії в народних школах а то: Малий катехизм зл. 0.60, Коротка Біблійна Історія зл. 1.— можна набути у В. Гірняка, Станиславів, Красінського 12. Отці Душпастирі та Катехити, що замовляють книжки гуртово для всеї дітвори, дістають даром підручники для найбідніших діточок.
92 — 1 — 10.

Звичайний Загальний Зїзд делеґатів Рідної Школи відбудеться у Львові 25 грудня 1936. Централя взиває повітові і місцеві орґанізації, щоб надіслали річні звідомлення по 31 серпня 1936 виповнені на розісланих друках та звідомлення про Гуртки Дорасту і дитячі садки. За членів уважає Р. Ш. лише тих, що їх членство затверджене Головною Управою Р. Ш. та що платять чл. вкладку або щомісячний даток. — Нема сумніву, що такий порядок повинен бути також в католицьких орґанізаціях, бо без того орґанізація жити не може.

Футра жіночі і чоловічі та ріжного роду футряні шкірки поручає по найнижчих цінах фабрика футер „Хром", Львів, ул. Руська 20, тел. 271-83.

В Уругваю живе коло 10.000 Українців з Галичини, Волині, Буковини, Підкарпаття й Великої України. В самій столиці держави, Монтевідео, є майже 7000 Українців. Під культурним оглядом життя української еміґрації незавидне.

Новий польський щоденник „Ютро" появився у Варшаві. Видає його ґрупа „Просто з Мосту" під редакцією Васютиньского і Пясецкого. Новий щоденник коштує 5 сотиків.

Розвязано масонську льожу в Острові Познанським. Вона називалася „Цум Темпель дер Трає ім Остен."

Населення Ґданська зменшилося в останнім році о 10.000 душ.

На польсько-німецькій границі придержано 9 молодих хлопців, що хотіли дістатися до Еспанії і взяти участь у війні.

В Лондоні комуністи устроїли маніфестаційний похід в східній частині міста. Влада стягнула всю поліцію туди. Фашисти скористали з того і здемолювали в жидівській дільниці, де не було поліції, 25 жидівських крамниць, спалили одно авто й побили одного Жида. Таких подій не було в Анґлії вже давно.

Анґлійський капітан Джордж Гілл оповістив два томи п. з. „Моє життя шпіона." В першім томі оповідає він про свою шпіонську діяльність з початком війни в Росії, в другім томі — на Україні і в балканських державах.

Анґлійська торговля з заграницею так поправилася, що подібно добрий стан був ще в 1930 р.

Канадійські фабрики зброї працюють на три зміни.

В Голливуді приготовляють новий фільм п. з. „Облога Альказару."

В Бомбаю дійшло до кровавих бійок між мусулманами й ґіндусами на релїґійнім тлі. Зрабовано кілька мечетів і пагод. Кількадесять осіб убитих, понад 200 осіб ранених.

Осінь се час, коли відновляється передплату на цілий рік. Суспільности, що так поступають, мають сильну пресу і в ній знаменитих співробітників. З тим звязаний розвиток свідомости, розуму і значіння таких суспільностей. Не занедбуйте сеї справи.

Гумор. — Батько: Вір мені, дитинко, що коли я тебе бю, то мене більше болить ніж тебе. — Син: Так, але не в тім місци.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Звишку цін на краєвім ринку зрозуміли деякі чинники як прояв спекуляції. На купців посипалися адміністраційні репресії. Се викликало занепокоєння серед купців. Для вияснення причин звишки цін скликано господарську конференцію у львівській Промислово-Торговельній Палаті. На ній були представники влади: Каштелевич, начальник воєвідства; Кірхнер, віцестароста й капітан Роліньский, представник військової достави. Предсідник Палати др Шарский заявив, що девальвація не принеслаб користи Польщі. Світова конюнктура поправляється. Ціни підносяться. В інтересі вивозу Польщі лежить вдержання внутрішних цін на постійнім рівні. Мимотого ціни ростуть. Боротися з тим адміністраційними карами — безцільно й неслушно. Коли купець підвисшає ціни товарів, бо сам дорожше купує, коли промисловець підносить ціни, бо зросли кошти продукції, то се не спекуляція. Звишку цін можна поборювати відповідним наставленням господарської політики. В дискусії сен. Луцький заявив, що звишка цін рільних продуктів се корисний прояв. Др Панет сказав, що звишкова филя хвилева. Від купецтва промовляв п. Пфав: Купецтво не завинило звишки цін. Останні адміністраційні зарядження не мали підстави. Пром. Торг. Палата повинна взяти дрібних купців в оборону. — П. Гаммер як промисловець сказав, що регулятором цін не є купець, тільки рільник і промисловець. Др Рукер сказав, що звишки цін не можуть видержати ті, що жиють з постійних доходів. Теперішне положення хвилеве. Досі підскочили ціни тільки рільних продуктів. Промислові артикули майже не похитнулися. — П. Вайнреб заявив, що мораторія дана рільникам позбавила купецтво всеї маєткової субстанції. — Принято резолюцію, що слушне рішення правительства вдержати дотеперішний паритет злотого і що на ціни в Польщі повинні мати вплив тільки конюнктуральні чинники.

В Оброшині, пов. Городок, посвячено великий кооперативний дім. В нім є саля й кілька кімнат на кооперативу й молочарню.

Нову українську крамницю „Базар зеліза" основано в Копичинцях в Ринку.

На Поліссю в останнім часі повстало кілька польських кооператив: кооператива шевців у Давидгородку, столярська в Івацевичах, молочарська в Дорогичині, кравецько-білизняна в Берестю. В Косові зорґанізовано перерібню овочів і лісних ягід. Повстало кілька споживних кооператив. Наші кооперативи на Поліссю з відомих причин не можуть розвиватися.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Впр. І. Ч.: Ваш великий допис репортаж, повний вправді дуже тяжких, але цікавих і поучаючих фактів, буде в цілости поміщений, бо Ви підписалися під ним. Та він писаний так невиразно і такий черканий, що відцифровуємо його вже близько півтора дня і ще маємо відцифрувати 3 сторони. Коли мимо дотягання букв і т. д. не прийме його до друку друкарня, треба буде перебивати його на машині і щераз читати, що розуміється знов припізнить оповіщення його. Тому просимо всіх ВП. Дописувачів писати по можности виразно.

СПРАВА ЦЕЛІБАТУ

СТАТТІ
ПРЕОСВ. ГРИГОРІЯ ХОМИШИНА І ПРОФЕСОРА РЕНАНУСА
Думки ріжних світських фільософів про целібат.

Бібліотека УКО. Сторін 69+3 Ціна 25 сот., з пересилкою 40 сот. Можна набути **в Адміністрації „Нової Зорі" Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2, за попереднім надісланням грошей.**

В Адміністрації „Нової Зорі"

можна дістати отсі видання
Бібліотеки Укр. Катол. Орґанізації:
Ціни в зл.:

Ч. 1.	**Основи соціольоґії**	3.—
Ч. 3.	**Спіритизм**	2.—
Ч. 4.	**Життя св. Кирила і Методія**	0.80
Ч. 5.	Я. Л. **Секти й сектанти**	0.60
Ч. 6.	С. Томашівський: **Петро, перший уніятський митроп. України-Руси**	1.50
Ч. 7.	**Греко-катол. Церква** (історія)	0.95
Ч. 8.	Д-р О. Назарук: **Преса**	3.—
Ч. 9.	**Борці за Церкву. Ч. І. Св. Павло**	2.—
Ч. 11.	Д-р О. Назарук: **Вчасна весна в північній Альберті**	0.50
Ч. 12.	о. Т. Галущинський: **Найвищий Пастирський Уряд в Хр. Церкві**	0.50
Ч. 13.	**Зброя до оборони і наступу.** Начерк проповіди про пресу (добров. даток)	
Ч. 14.	о. Т. Галущинський: **Царство сатани наступає на нас**	0.80
Ч. 15.	**Борці за Церкву. Ч. ІІ.**	2.—
Ч. 16.	**Християнське виховання молоді**	0.40
Ч. 17.	Еп. Гр. Хомишин: **Пастирський Лист про політичне положення**	0.40
Ч. 18.	О. Назарук: **Галицька делеґація в Ризі 1920 р.**	1.80
Ч. 19.	Борис Колодій: **Галицька Соціялістична Радянська Республика**	0.50
Ч. 20.	о. Т. Галущинський: **Недільний Дзвін**	2.—
Ч. 21.	А. Кругельський: **Тилявська Схизма на Лемківщині**	1.—
Ч. 22.	о. М. Карівець, ЧСВВ: **Три Синодальні Архіереї**	0.25
Ч. 23.	Еп. Гр. Хомишин: **Про грозу духової руїни (Пастирський Лист)**	0.40
Ч. 24.	А. Ч. **Українська молодь Христові**	0.60
Ч. 25.	о. В. Породко, Ч. Пресв. Із6.: **Хто такий був Лютер?**	0.30
Ч. 26.	Осип Назарук: **На спокійнім океані**	0.40
Ч. 27.	„ „ **Жінка і суспільність**	0.50
Ч. 28.	„ „ **Жіноча справа**	0.40
Ч. 29.	В. Маковський: **„Андрей" на засланні**	0.80
Ч. 30	А. Ч.: **Террор в минувшині**	0.40
Ч. 31.	Еп. Гр. Хомишин: **Українська Проблєма**	1.50
Ч. 32.	Осип Назарук: **Вибір звання**	0.40
Ч. 33.	о. Б. Кренціцкий: **Моя розмова з дослідниками св. Письма**	0.40
Ч. 34.	А. Ч.: **І-ий Зїзд Молоді**	0.40
Ч. 35.	о. С. Вапрович: **Про Аргентину**	0.40
Ч. 36.	Еп. Гр. Хомишин: **Справа целібату**	0.40

ІНШІ ВИДАННЯ:

Д-р О. Назарук:	**Гр.-катол. Церква і укр. ліберальна інтеліґенція**	3.00
о. Д-р Т. Галущинський:	**Думка і наука Церкви в питанню літург. мови**	0.20
Д-р С. Томашівський:	**Десять літ українського питання в Польщі**	1.50
Д-р С. Томашівський:	**Наша чільна партія у власнім зеркалі.** Критичні замітки	1.00
Д-р С. Томашівський:	**Про ідеї, героїв і політику**	2.00
О. Назарук:	**Роксоляна** (повість)	12.00
О. Н.:	**Ідеольоґічні основи Укр. Катол. Нар. Партії**	0.50
Проф. Л. Коплєр:	**Релїґія і політика**	1.80
	С. Томашівський, історик, політик, публіцист	1.00
А. Ч.:	**На калиновім мості** (Листи до молоді)	0.80
Д-р Осип Назарук:	**Католицький журналіст обвинуваченний за державну зраду**	1.30
Станіслав Лось:	**За конструктивну політику на Червоній Руси**	1.00
	Гадяцький Договір	0.50
Осип Назарук:	**Націоналізм Дониова**	0.60
„	„ **Венеція**	3.—
„	„ **Ерема кай аноніма**	0.50
„	„ **Гоги і Магоги**	0.50
	З історії анархії на Україні	0.80

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XI. Львів, неділя, 1 листопада 1936. Ч. 84 (983)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродвіцких ч. 2.І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

Ціна числа 20 с.

Конто П.Щ. Львів 505.796

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

Чинитьби на річ зимової помочи для безробітних.

У Варшаві відбулося засідання головного комітету зимової допомоги безробітним. Ухвалено звернутися з апелем до громадянства, щоб добровільно приняло отсю скалю жертв: 1) Оплати від льокалів. Се булиб жертви загальні й одностайні для всіх; 2) оплати від обороту від промислу, від промислових свідоцтв у торговлі і від доходу для інших зарібкових груп. Власники льокалів мешкальних, бюрових, торговельних платитимуть: від 2 кімнат місячно по 50 сот. за кожду, від 3 по 1 зл., від 4 по 2.50 зл. за кожду, від 5 по 5 зл. за кожду, від 6 і більше по 7 зл. Однокімнатні помешкання не будуть нічого платити. Оплати від доходів: платитимуть тільки від 400 зл. вгору. А саме: від 400—600 1% місячно, від 601—1000 1½%, від 1001—2000 2%, від 2001—3000 3%, від 3001—5000 4%, від 5000 зл. вгору 5%. За основу обчислень принято дохід в 1935 р.

Чистка в Міськім Апровізаційнім Заведенні.

Міське Апровізаційне Заведення у Львові се велике підприємство. Воно має 4 фільварки, 8 молочарських крамниць, 40 станиць продажі молока, 6 вуглевих крамниць і т. д. Господарка того заведення почала кульгати. Для провірення господарки МАЗ виделеґовано п. Ястжебовского, контрольора міських підприємств. Він заявив, що МАЗ се підприємство доходове. Та президент міста др Островський виделеґував осібну комісію для провірення господарки МАЗ. Вона ствердила, що те заведення — сильно дефіцитове. МАЗ має великий довг. Воно винно доставцям коло 250.000 зл.! По провіренні господарки МАЗ виповіджено працю цілому рядови урядників, м. ін. директорови Третерови, проф. Михальскому, п. Коханьскому, й завішено в службі начальника вуглевого відділу Сеньковского. Діяльністю Сеньковского, як пише „Дзєннік Польскі" в ч. 300, занялася прокуратура. Подібних випадків нотує преса богато.

Ще один „культурний" ксьондз.

В „Ділі" в ч. 243 появився допис селян з Мервич коло Жовкви. В тім селі є дві школи: українська й польська. До польської ходить дуже мало дітей. Катехит польської школи хотів притягнути до своєї школи українських дітей. До того вибрав такий „культурний" спосіб: „20. X. с. р. хотів аж семеро наших дітей, хрещених у церкві, завести силоміць до польської школи на реліґію. Коли він прийшов до нашої школи по українських дітей, то діти почали плакати, втікати і не хотіли ніяк іти з ксьондзом, хоч учителька теж їх до того намовляла. Тоді ксьондз зловив одну дитину і силоміць затягнув її на годину релігії, не зважаючи на її плач". Річ ясна, що такими способами лат. ксьондзи не тільки не притягнуть наших дітей до свого костела, але ще викличуть в них на все життя вкорінену нехіть або й ненависть.

Що діється в Мадриді.

Всі верстви населення в Мадриді зовсім стероризовані і жиють в постійнім страсі та непевности. Найменше підозріння вистарчає, щоб бути розстріляним без суду. До 10 жовтня с. р. червоні розстріляли в Мадриді 17.000 мущин і 2000 жінок. Ревізії і конфіскати на деннім порядку. Хто противиться конфіскаті найпотрібніших річей, того розстрілюють на місци.

Ґданськ і Польща.

„Варшавскі Дзєннік Народови" в ч. 294 передає статтю „Курєра Познаньского" про нищення опозиції в Ґданську, щоб уподібнити се місто до сучасної Німеччини. „К. П." доказує, що все те вже виразно змагає до злуки Ґданська з Німеччиною та що се й виписується щодня на орґані ґданського сенату „Дер Данціґер Форпостен", де видніє ґасло „Цурік цум Райх!" (Вертаймося до держави). Дальше пригадує „К. П.", як зі старих будівель Ґданська усунено польські орли і як сенат Ґданська на запит, чому се зробив, відповів, що не бачить причини утримувати історичні докази звязку Ґданська з Польщею. „Трудно за яркіший доказ — пише „К. П." — як дуже невеликодержавна („немоцарствова") сегодня позиція Польщі супроти міста, котре формально є під протекторатом Польщі." А „Варш. Дз. Н." пише, що „К. П." слушно дивується пасивности польської загр. політики супроти таких кроків ґданського сенату.

Торжество в честь Петра Скарги.

В днях від 3—8 листопада с. р. відбудеться у Львові торжественний обхід з приводу 400-ої річниці уродин кс. Петра Скарги. Протекторат над обходом обняли Архиепископи Твардовский і Теодорович та львівський воєвода Беліна Пражмовский. Обхід у формі „Скаргівського Тижня" обійматиме наукові відчити про Скаргу в університеті, торжественне Трідуум в костелі Єзуїтів і на закінчення, 8 листопада, торжественне богослуженння в катедрі та в 12 год. в полудне академію у Великім Театрі. (Католицька Аґенція Пресова).

Великі бурі й ураґани.

Над Англією перейшла сильна буря. Скорість вітру виносила 140 км. на годину. Шкоди дуже великі. Буря знищила м. ін. 24 літаків. Підчас бурі погибло 9 осіб, 40 осіб ранених. На морі кругом Англії шалів незвичайно сильний ураґан. Недалеко берегів Англії розбився шведський корабель. По якімсь часі филі викинули на беріг тіла 5 моряків. Також над берегами Німеччини перейшла сильна буря. Вітер перевернув корабель-ліхтарню на Північнім морі недалеко устя Лаби. 15 осіб залоги затонуло. Корабель „Ельбе" затонув з залогою.

ЗА МАЛУ РІЧНУ ОПЛАТУ забезпечите найкраще своє майно, асекуруючись від огню й від крадежі - влому в одинокому українському

Т-ВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА ч. 20.

Про тайну взірців

З приводу листопадової річниці.

Дзвони дзвонять на Відправу.

18-ий раз повторяється памятний для нас день 1 листопада. Велика річниця многострадальної Руської Землі — Землі батьків наших й українського народу її. Не будемо тут розписуватися про те, чим та річниця для нас памятна і чим велика. Не будемо тому, бо ми вже нераз про се писали. І тому, що з року на рік все тяжше про се писати.

А тут порушимо з того приводу тільки одну з причин, чому ми літ тому 18 не могли здійснити свого ідеалу. Нам бракувало людей на всіх областях ділання, людей предвиджуючих, метких, витревалих, що зналивб своє діло. Якби ми були тоді мали таких людей — навіть не богато, — ми сегодня не так стоялиб, як стоїмо.

А чому ми не мали потрібного числа таких людей?

Бо ми передтим не мали ясно описаних взірців таких діяльних людей. Не було навіть що поширювати. І тому ми не мали на чім виховувати таких людей.

А чомуж ми не мали передтим таких взірців?

І тут перед нами та таємниця, що про неї хочемо сказати кілька слів з приводу нашого національного свята.

Чи кажучи зовсім просто, ходить про те, що у звичайній мові називається „великими людьми"? Так. А під великими людьми розуміється тих людей, що мають за собою великі й успішні діла. Такі люди мусять бути передовсім моральні, здібні й високо вироблені в тих справах, до котрих беруться. Мусять мати почуття обовязку й успішну працездатність понад пересічну міру. Мусять мати цивільну відвагу й нахил до орґанізованого ділання. Мусять уміти вишукати собі відповідних помічників і ставити їх на відповідні місця. Коли в переломових хвилях є такі люди, то вони вміють переломити й побідити навіть дуже несприятливі обставини. А коли нема таких людей, то не поможуть навіть найбільш сприятливі обставини.

Отже в чім таємниця появи або відсутности таких людей у відповіднім числі в переломових хвилях життя й історії країв і народів?

Ядро того питання в іншім питанні а саме в такім: В чім таємниця появи або відсутности взірців для виховування більшої скількости моральних, предвиджуючих, метких, витревалих, обовязкових і жертвенних орґанізаторів?

Єзуїт Петро Ліпперт у своїй рецензії на книжку Беллока п. з. „Олівер Кромвель. Муж свого часу", що вийшла сего року в німецькім перекладі, каже про се так:

Чи „Скала" у вас вже має католицьку бібліотеку?

„Великий чоловік повстає властиво доперва через спомини тих, що живуть по ньому, але розуміється само собою, що се не діється зовсім безпідставно або самовільно. Такий чоловік мусів сам дати якийнебудь привід до того, щоб задержалася память про нього, він мусів якось вплинути на долю свого оточення так, що се впадало в очі, і то широкого оточення. Бо колиб його діяльність мала значіння тільки для малого круга, напр. для його родини, то людство поза тим вузьким кругом не займалосяб дальше ним і ніхто його не рахувавби до великих людей. Отже він мусів бути далеко й широко діяльний, мусів мати вплив, мусів щось створити або збурити, що його імя вирвалоб з загального забуття... Великий чоловік ніколи не повстає серед байдужного оточення: він потребує ревної любови або дикої ненависти оточення, або тих, що живуть по ньому." *)

Нема сумніву, що в кождім без виїмку часі і в кождім без виїмку руху були, є і будуть також непересічні люди. Нема сумніву, що вони щось роблять або бодай говорять, чим впливають на стан роботи інших. І нема сумніву, що коли їх оточення не утревалює на папері своїх думок про таких людей, то в такій суспільности не може виробитися вищий тип непересічного діяльного чоловіка в такій скількости, щоб міг заважити на долі суспільности. Бо тоді і ґрунт і атмосфера стають непригожі, ба — неможливі для виховування таких людей на більшу міру і в більшім числі, а рідкі одиниці, що все таки лучаються, тонуть у такій суспільности, нікого не запаливши, пропадають мов іскорки з кресила серед куп студеного багна і болота, де нема ні сліду сухого дерева, з котрого мігби бути огонь.

Так. Великі люди повстають доперва через спомини тих, що живуть по них. Так! Велике імя ніколи не повстає серед байдужного оточення. **) Велич і взагалі вартість народів пізнається по тім, як вони дбають про могили на своїх кладовищах і про спомини по своїх діяльних людях. Колиж навіть найдіяльніші люди сходять в могилу і не викликають ніякого або майже ніякого спомину, тоді про взірці для порядного виховування нових визначних людей нема що й говорити.

А прецінь є ще оден спосіб, щоб і таку суспільність байдужників витягнути з її духового отупіння. Цей одинокий спосіб то автобіографія бодай тих нечисленних діяльних людей, що час до часу виринають і на такім дуже невдячнім суспільнім ґрунті. Це спосіб дійсно одинокий і останний, то значить такий, що іншого вже в таких обставинах нема.

В таких тяжких обставинах як наші навіть на око незначні суспільні діла або хочби змагання до виконання суспільних діл повинні спонукати авторів тих діл чи тих змагань оставити по собі спомини. По можности як найдокладніші спомини: бо чим яке племя більше байдужне, тим більше число тупих одиниць видає воно з себе, тим виразніше та докладніше мусять йому оповідати про суспільну працю ті зпоміж такого племени, що не піддалися цілковитій байдужности і розуміють значіння плекання традиції суспільної праці та не затратили останної іскри почуття обовязку, лишити по собі те, що такому загалові найбільше потрібне. Бо тільки так може повстати атмосфера, в якій можуть виростати великі діяльні люди, що знайдуть колись відзвук і підпертя в уздоровленій суспільности. Іншого способу на те нема.

Тут діло не в геніях. Вони не тільки виїмково рідкі появи, але майже все — односторонні. Тут діло в діяльних людях на більшу міру, здібних до витревалого й послідовного думання, до витревалої праці над собою і над своєю суспільністю, здібних до організації й жертвенности.

Причинитися до створення атмосфери, в якій виросталиб у більшій скількости такі власне типи людей, має обовязок кождий з нас, що розуміє приниження, в яке ми всі попали та конечність виходу з нього для нас і для народу нашого. В таку річницю як перший день листопада присвятім десять мінут на думання в тій справі й одну мінутку на рішення — тай опісля виконуймо те, що обдумали й вирішили. Виконуймо одинцем або зорганізовано. Якже богато-богато моглиб ми зробити для загального добра!

Дзвони дзвонять на Відправу. Подумаймож з Богом над значінням її й над вихованням нового покоління свого.

Осип Назарук.

*) Гл. „Stimmen der Zeit", katholische Monatschrift für das Geistesleben der Gegenwart, 67 Jahrgang, 131 Band, Oktober 1936: Peter Lippert: „Cromwell. Von religiöser, menschlicher und geschichtlicher Grösse." Ст. 11—20.

**) „Der grosse Mann entsteht also eigentlich erst durch die Erinnerung der Nachwelt. Ein grosser Name entsteht niemals in einer Welt der Gleichgültigkeit."

З краю

Діяльність „Скали". — „Луг" і „Скала".

З Делятина пишуть нам:

Надійшла осінь а з нею вже довші вечері — найкраща пора для поглиблення і поширення релігійно-освітньої праці по парох. читальнях.

Ідучи сьому на зустріч Виділ Парох. чит. „Скала" в Делятині постановив на засіданні використати сю пору для оживлення праці в читальні, уладжуючи кождої неділі і свята ширші сходини членів з відповідними і ріжнородними рефератами. Дня 11 жовтня відбулися ширші того рода сходини, які розпочав о. парох З. Золотий першою частиною з цілого циклю „Узасаднення Скали" і Католицької Акції. Присутних на сходинах було 70 членів, обох полів. В тім гурток місцевої інтеліґенції. 25. X. „Скала" в Делятині урядила з нагоди неділі, призначеної в честь Христа-Царя, Святочний концерт при співучасти місцевого міш. церков. хору під проводом мґр. С. Гарасимовича. Щоб уможливити населенню з передмістя взяти участь в Святі, уладжено його перший раз в полудне по Богослуженню по низьких цінах, другий раз для місцевих, вечером. Концерт розпочав хор піснею Бортнянського „Царю небесний". По сім слідувала промова студ. І. Менделюка. Окрім висше згаданої пісні хор відспівав ще „Наче повний голос дзвону", „Царюй між нами", „Другий день" частина з циклю сотворення світа Гайдна, як також терцет: „Другий день" тогож самого автора. З трьох деклямацій: п. Пендораківної З. „Народе мій, я люблю тебе", ґімн. В. Нищея — Телеграма — і маленької дівчинки М. Бахмат — „З нами Бог", найбільше враження зробила деклямація у виконанні Бахматівної. Закінчено перше того рода, під кождим оглядом удатне, Свято в Делятині Католицьким Гимном і Боже Великий. З хорових продукцій дуже ефектовно випав не легкий до виконання терцет — завдяки гарним голосам мґр. Докторука і Гарасимовича, зокрема сопранові п. З. Пендораківної. Також другий твір Гайдна захопив публику, що ряснимі оплесками домагалася повторення пісні. Прецизійно в обидвох випадках акомпаніював о. проф. Сохацький. — Загально кажучи, імпреза була дуже дбайливо виконана і тому полишила дуже милі релігійно-патріотичні враження серед численно зібраної публики.

Годиться зазначити, що 18. X. відбулися Надзвич. Загальні Збори Т-ва „Луг" в Делятині. Головою Т-ва вибрано на місце дотеперішнього голови інж. Гр. Голинського — діяльного громадянина мґр. Ст. Гарасимовича, секр. інж. Г. Голинського, з. гол. п. Станіщука, скарб. Ґродзіцького, членами старшини: Н. Бахмата і Нищея М. До контр. комісії: дир. Ол. Жаровського, Брайляка і Пшеґродського. Чит. „Скала" пішла на зустріч „Лугові" й відступила йому безплатно площу до вправ, домівку і салю. Є надія, що Т-во помимо „муравлиної" нагінки радикалів буде розвиватися ще краще як дотепер.

Той — Сам.

Увязнення троцкістів у Москві

„Пті Парізієн" звідомляє з Москви, що там увязнено богато визначних комуністів під замітом троцкізму. Між увязненими є: Сокольніков б. совітський амбасадор в Лондоні; ґен. Путна командант корпусу; Аркуб високий банковий урядник, Радек, Пятаков і Раевский. На Україні увязнено кількох висших офіцирів, напр. Прімакова, начальника харківської воєнної округи і ин. Процес проти сих троцкістів має відбутися в Москві між 7 і 25 листопада с. р.

Протижидівські виступи

В Головній Торговельній Школі в Варшаві дійшло до поважних подій. По викладі одного з професорів якийсь студент виголосив промову проти Жидів і проти високих оплат. Потім студенти почали бити Жидів, нищити уряджения школи, бити шиби й розливати смердячі плини. Знищили цілком уряджения ректорату. До школи ввійшла поліція й завела спокій. Ректор Міклашевский зголосив своє уступлення.

Що сказав Муссоліні селянам

Муссоліні виголосив промову до селян, що здобули відзначення за меліораційні роботи в Сардинії й инших провінціях. Він сказав: Хто покидає землю, той зрадник. Молоді селяни, що оженяться між жовтнем і травнем, дістануть по 500 лірів, оскільки вони були в Африці як робітники. Оскільки були як військові дістануть по 1000 лірів. Маємо тепер великий шмат землі, що вимагає пильної обрібки. Міліони гектарів в Африці чекають на плуг італійського селянина.

Повстанці довкруги Мадриду

Повстанче радіо звідомляє: Стратеґічні позиції під Мадридом вже в руках повстанців. В тунелі на лінії: Мадрид—Ескоріял повстанці висадили в воздух панцирні поїзди, що везли червоних міліціянтів на фронт. Погибло кількасот червоних. — Кореспондент Аваса звідомляє, що всі міністри мадридського правительства повтікали до Барсельони. В Мадриді остався тільки преміер Кабалєро. — Червоний ґенерал Асенціо втік до Франції. На границі мав заявити, що серед міліції нема ніякої дисципліни і тому годі приготовити оборону Мадриду.

Інкасував гроші для себе

Недавно скінчив самовбивством Р. Міллєр, урядник магістрату в Городку Ягайлонськім. Він був м. ін. інкасентом готівки за електричний струм. Кілька днів по похоронах Міллєра комісія ствердила, що він допустився поважних зловживань на шкоду міста. В самім тільки відділі електричности надужиття сягають 38.000 зл. Бурмистр міста звертав увагу на марнотравний спосіб життя Міллєра. Та в 1935 р. делеґат союзу міст з Варшави три тижні люстрував цілу касу і знайшов усе в порядку. Ревізійна комісія зложена з радних міста провірювала касу що три місяці й ніколи не знаходила зловживань.

В Греції відживає поганство

З Атен доносять: В Коринті жив безробітний механік від авт Теодокліс. Він дійшов до погляду, що в давній Греції, коли ще шанували Зевеса, не було безробіття — й оснував секту почитателів богів Олімпу, з простих людей. Вони за містом збудували вівтар, вибрали собі жреця, назвали його Кальхас і в білих одягах та в сандалах приносили там звіринні жертви поганським богам. А потому устроювали собі вакханалії. Комісар поліції перебравшись на цивіля дістався в члени тої секти й потому увязнив всіх, що до неї належали.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Військове осадництво на Волині

В „І. К. Ц." Тад. Опйола в кореспонденції з Рівного про військове осадництво на Волині м. ін. пише:

„Тепер є на Волині 3.814 осадницьких господарств, скупчених в 258 осадах, що мають до диспозиції 56.000 гектарів землі. Осадницькі скупчення доволі розкинені по Волині. Окремі повіти мають таку кількість осадницьких господарств: Кремянець 730, Рівне 562, Дубно 506, Володимир 422, Горохів 390, Луцьк 374, Здолбунів 245, Ковель 185, Сарни 182, Любомль 111 і Костопіль 107.

Відемним є факт, що біля 15 проц. військових осадників не господарить особисто на приділеній їм землі і дається виручувати членам своїх родин, а частіше арендарям, помиаючи таким чином засаднічу мету військового осадництва. Відемним теж явищем продовж низки літ був постійний неспокій, чи варт працювати для будуччини, відносно якої нема ніякої запоруки. Щойно унормування задовження осадників вирвало їх з апатії. Все сконвертоване задовження військових осадників на Волині виносить около 7 міліонів 800 тисяч злотих. Пересічне задовження в Креховецькій осаді (під Рівним) доходить до 350 зл. на 1 гектар і у відношенні до вартости господарств вже можливе до видержання.

Інші осади менше задовжені, а наслідок цього той, що всюди прийшло до корисної зміни в психічному наставленні осадника до землі, з якою почувався мало звязаним в періоді найтяжчої кризи. Наслідком тієї психічної зміни й пристосування в періоді найтяжчої кризи до зменшених, але вже певних господарських можливостей, є рух, що дається завважити головно в осадницьких кооперативних організаціях. Є їх на Волині покищо 79, в цьому 29 кредитових, 24 молочарські, 4 рільничо-торговельні, 9 споживчих.

Після диверзійного періоду 1923-24, відношення українського (в ориг.: руського) населення до осадників назагал добре. Мірою впливів осадників є їх участь в громадському самоврядуванні (???), де осадники займають 35 становищ війтів і 9 підвійтів, 37 лавників і 192 гром. радних.

Воєвідський „Звйонзек осаднікуф" у Луцьку стверджує, що серед 2.834 родин осадників на Волині, відносно яких вспів здобути точні дані, число дітей виносить 12.236, отже на одну родину *припадає пересічно четверо дітей.* Числячи, що військових осад на Волині є 3.814, що нежонатих між осадниками вже майже нема, а при богатьох родинах хтось осів з близької рідні, можна населення військових осад числити на біля 25 тисяч, що творить около 7 проц. польського населення Волині. 25 тисяч — це майже стільки, скільки є Чехів на Волині". („Н. Час", ч. 239).

Про клич: Свій до свого

„Українські Вісти" в ч. 281 принесли отсю статтю п. з. „*Клич свій до свого з віднаротної сторони*":

Ту надіслану статтю містимо під увагу наших купців і ремісників. Автор порушує болючі, але дуже актуальні проблєми.

Клич „свій до свого" — нині один з найактуальніших кличів нашого національного життя. Нема сумніву, що перевівши цей клич в життя, ми господарсько і за тим культурно й політично пішлиби богато миль вперед. Тому в теперішній нашій тяжкій політичній і економічній ситуації треба нам особливої сторожкости й обережности, щоб того клича не скомпромітувати. — Клич „свій до свого" — не лише моральний обовязок для одної сторони, консумента: полагоджувати всі свої запотребування в українського продуцента й посередника. Це рівночасно й для другої сторони вимога солідности, точности, уважливости.

Є деякі загальні закони комерції без огляду на національність. До таких основних законів належить засада: товар (чи робота) має відповідати своїй грошевій вартості незалежно від того, який купець (фабрикант чи робітник) його продає. І друга: покупець повинен бути обслужений чемно, без огляду на те, чи він щонебудь купив, чи ні.

Я недавно прибув із чужини до Львова. З містом я незнайомий. Ходив я по місті й вишукував українських ремісників, щоб полагодити орудки. Зайшов я до шевської робітні, щоб купити легкі пантофлі. Пояснюю, чого потребую і на те чую таку „чемненьку" відповідь: „Ми того не тримаємо, шукайте деінде, коли хочете фабричної тандити". По такій „купецькій" відповіді забрався я хутенько з крамниці...

Другий випадок: весною замовив я кілька меблів в одному нашому підприємстві. При доставі виявилося, що в шафі неприпасовані двері і поличка на книжки потріскала, бо зроблена з мокрого дерева. Доставці обіцяли перемінити поличку й поправити двері, заінкасували належитість і пішли. На направу того, що обіцяли, жду по сьогоднішний день... Як думає цей шановний ремісник: чи можу я дати йому роботу вдруге після такої науки?

Третій випадок: у далекій дільниці Львова відшукали ми з дружиною прачку-Українку. Погодились, умовились. Напередодні намочили білля, *ранком розпалили, зробили все по її вказівкам* і ждемо. А вона приходить півтора годинн пізніше, як сказала. На другий тиждень мала прийти прасувати. Ждали й не діждалися...

Скажете, — дрібниці, або що не всі ремісники й робітники однакові. З таких дрібниць складається все наше життя. Правда, як згодом я переконався, це виїмки серед солідних українських ремісників і робітників. Але скільки шкоди спричиняють такі виїмки.

Відки вони беруться? Не забуваймо, що маємо двох учителів, з яких брати зразок небезпечно: несолідних Жидів і зі шляхетськими залишками — Поляків. Тимто слід пояснити, що назагал добрий український робітник часто сходить на манівці.

Обовязком всього нашого громадянства є виховувати в українськім продуценті чи купцеві — комерційну чесноту. Від того виграє не лише український робітник чи купець, але все українське народне господарство.

Я був свідком, коли купець-Жид захвалював покупцеві не-Українцеві масло „Маслосоюзу", мовляв, — нема на нашому ринку кращого масла, тому він його тримає. Це єдиний правильний шлях — не лише здійснювати клич „свій до свого", але й чужий гріш заставити працювати для нас. *При однобічнім розумінні клича „свій до свого" проганяємо наш гріш у чужу, солідніщу або спритнішу кишеню.* Тому хто хоче реалізації клича — український гріш в українські руки — мусить боротися з недбальством, несолідністю й легкодушністю не лише українського консумента, але й продуцента й купця.

Homo novus.

Большевії загрожує голод

„Нове Село" в 41 ч. принесло п. з. „За Збручем" отсю статейку:

Поволеньки й большевицькі газети до всего признаються, бо годі довше закривати те, чого неможна сховати перед світом. Так урядовий часопис большевицької влади „Ізвестія" пише, що сьогорічні жнива не дописали цілковито. Населення забезпечене хлібом тільки на 24 процент. (А звідки взяти 76 процент?) Дальше признаються большевицькі газети, що селяни цего літа всюди саботували жнива і не хотіли віддавати збіжжа державі. Ще гірше представляється стан осінних засівів. Селяни не хочуть цілком сіяти збіжжа наче хотіливб і себе заморити на смерть і всіх комісарів. В декотрих сторонах не засіяно навіть один процент того, що треба було, а в інших сторонах засіяно 6—10 процент. Дуже погано стоїть справа з господарськими машинами. Селяни їх нарочно нищать. Так наприклад в одній окрузі на всіх 25 тракторів є тільки 3 здатні до праці і то орють вони тільки по 3 десятини денно замість приписаних 8 десятин. — З того *всего виходить*, що селяни рішилися цілком не сіяти нічого. Воліють самі згинути раз з голоду і повалити голодом большевицьку владу ніж мають працювати для неї та самим жити в крайній нужді. З того видно, як большевики надоїли селянам.

Сестри Милосердя

ПРИЮТА ПРЕСВЯТОЇ ТРОЙЦІ

в Станиславові, вул. Голуховського ч. 47

винаймають кімнати для Пань з цілим удержанням для 1 особи і більші для кількох осіб. Приймають також дітей сиріт на виховання від 1 року за малою оплатою.

Зачнім від кози

„Український Бескид" пришіс отсю статтю п. з. „Прийшло до нас 50 кіз — в селі радість":

Зійшлися представники наших повітових установ на нараду й один каже:

„Шановна Громадо! Ми в місті не маємо такої нужди як селяни, бо кождий з нас дістає по трохи місячної платні та й якось вижие. А село без поратунку. Одно, що багато темноти, а друге замало у людей гроша. Неодин хотівби ліпше господарити, та сам один не вдіе того. Ось Вам один маленький примір. В теперішних часах майже всі часописи захвалюють тримати бідакам кози. Бо коза мало коштує, а дає около 600 — 1000 літрів молока річно. Козяче молоко ліпше від коровячого, бо не лише має більше товщу, але кажуть, що воно й лічниче. Нам міщухам, декому й смішно, що я якраз потребу кози на селі висуваю на чолове місце, але я уважаю, що коли наш селянин буде ситий і здоровий, то зовсім інакше ставитиметься й до інших життевих справ, ніж робив се дотепер. З голодним тяжко йти вперед, бо раз, що такий думає все про жолудок, а друге в далекій дорозі впаде. Тому зачнім таки від кози, хоч декому смішно. Селянин читає справді про поплатність кози і може розуміе й хоче її плекати, та що з того. Корову купивби зараз, якби була така дешева як коза, бо їх повно кождого торгового дня на торговицях. А кіз мало, так що дуже рідко їх здибати. Тому і тяжко козу дістати, а до того добру козу. Ось тут і причина, чому наше село, хоч і читає про кози, їх не має.

Та ми люди мудріші, живемож у місті і школи покінчили, знайдім раду. Даймо селу поміч і пораду, з якої наш селянин зараз буде мати користь. З козами найліпше буде зробити так: Всі повітові установи зложать добровільний даток на сільсько-господарський фонд, який передамо Філії „Сільського Господаря". За ці гроші пішле Філія свого агронома до міста Ланьцута, де закупить 50 санських чистокровних кіз. Якраз кажу до Ланьцута, бо там здавна тримають селяни санські кози, які вже зааклімативувалися. Заладуємо у вагон і легко привеземо до нас. Потім дамо їх всі до одного найбіднішого села і додамо гарного цапа такоїж раси. Знайдемо 50 бідаків і роздамо їм кози даром, але кождий мусить зобовизатися, що на другий рік віддасть нам з приховку по одній молодій козі. Отже наступної осені будуть в нас знову кози до роздачі в іншому селі.

Прошу не забувати, що коза родить першого року одно козеня, а в дальших роках по двоє і навіть троє. Тому по роздачі перших кіз піде приплід дуже скоро, так що за кілька літ будуть кози і на торговицях. Як не буде потреби дальше роздавати кози даром, тоді всі належні нам кози продамо й одержані гроші обернемо знову на якусь хосенну справу, або віддамо тим установам, які їх зложили. Бо не лише можна в цей спосіб поширювати кози, але також расові вівці, свині, кріліки, кури тощо. Коли підемо до села такою стежкою, то селянин навчиться розумно господарити і що вичитає в газетах, узнає за добре, набере до всього охоти. А нам міщухам буде весело на душі, бо де дамо козу, там кожда біднацька дитина випе бодай ½ літри доброго молока денно, замість пісного борщу. Думаю, що тоді селянин не пожалуе кількох шусток заплатити членську вкладку, бо наочно побачить свою користь. Як думаєте панове, чи треба почати нам такий підхід до села? Голосуйте!"

— — — — — — — — — —

За який місяць прийшло до нашого села 50 санських кіз. Вже здалеку пізнали їх діти й вийшли напроти. Сплеснули з радости руками. Кози всі білі як гуси, без рогів, та ще з борідками *наче жидики з пейсами. Лагідні, не бються й не* колять, звичайно, расові, та ще й санські — швайцарська кров.

В нас таких рідко де здибати, а по одній спроваджувати за дорого і тому не виплатно. Як прийшли до села, то вже знайдуть і теплу стайню і пашу. Кажу, настав в селі рейвах, гамірно, кози прийшли кози. Але нарік треба віддати приховок. Ну щож, берім, цеж не страшно.

Кождому по одній, тай я дістав козу. Веду, тішуся, от раз дійду до молока. Приховок віддам, але на другий рік буде коза моя та ще й власна. Доглядатиму не знати як, бож расова, дійна тай мусить бути добра. Самому, хоч як, а тяжко булоб придбати. Спасибіг, привели добрі люди працю в наше село. Не загинемо, памятають!

Йде коза, підскакує, наче тішиться, що зайшла до добрих людей. Ось вже й стайня. Кричу з далеку: „Жінко! Отвори-но двері, козу веду, буде молоко! Та бери зразу й горня на удій, попробуємо, що за смак..." Я... пробудився... то був сон. Може приснилося мені таке тому, бо якраз вечером читав я статтю в господарському часописі з року 1900, отже зперед 36 літ. Часопис називався тоді „Господар" і виходив в Перемишлі. Там на стор. 118 пишеться так: „Де є дбалість о бідаків, там давно вже взялися до поширення годівлі кіз". К. М.

Гумор. — Срібне весілля. — Знаєш старий, я вийшла за тебе тільки задля твого доброго характеру. — Ба, коби я міг собі пригадати, чому я з тобою оженився...

Спільний протикомуністичний фронт

*Під яким прапором може він мати успіх? *)*

Проти тої сили, що її загрозу усвідомляють собі чимраз більше поодинокі суспільности, орґанізується помалу спільний фронт оборони перед заливом комунізму. Називається він в мові совітів фашизмом. Всіх, що поборюють якунебудь з підставових тез комунізму чи цілий їх збір, називають фашистами. Ніщо дивне, що при такій „упрощеній" номенклятурі знайшлися в таборі фашистів італійський фашизм, ґітлеризм, капіталізм, лібералізм і католицизм...

Одначе річ далеко важніша, що совітській номенклятурі відповідає на жаль спора доза правди. І в тім якраз є рівночасно слабість протикомуністичного фронту.

Пристрасні маніфести канцлера Ґітлера, палкі виступи його підчинених Ґеббельса чи Розенберґа, спільний хор німецької преси творять у світі переконання, що кристалізаційна вісь протикомуністичного фронту біжить нині передовсім через Берлін. Там найясніше говориться про зорґанізування протисовітського хрестоносного походу для оборони культури Заходу. Ті погрози може поручувати становище Ґітлера супроти еспанських подій. А на вождя призначує його військова сила, зелізна дисципліна і знаменита орґанізація партії, що панує в Німеччині.

Не входячи в аналізу побічних цілей німецької політики і закулісових розгривок, що безсумніву товаришать протисовітській кампанії Ґітлера, можна одначе сформулувати скептичні рефлексії на засадничу тему успіху зачатої кампанії.

Ми підчеркували висше факт, що комунізм побіджає силою своєї ідеольоґії, що захоплює передовсім міський і сільський пролетаріят і частину інтеліґенції, зіпхнутої в ряди пролетаріяту. Отже ідеольоґією можна успішно побідити тільки могутною ідеєю. Фізична сила потрафить наложити каганець, може хвилево здусити і згнобити, та під попелом згарищ полишає розжарені іскри, що загрожують новим вибухом пожежі.

Отже ідеольоґії комунізму протиставить ґітлеризм містику поганського націоналізму, спертого на культі нордійської раси та її безоглядної переваги в світі. Та містика потягнула за собою більшість німецького народу, бо трафила на підложжа національної гордости, ображеної повоєнними договорами, та не зединила всего народу. Мимо терору та примінення найостріших репресій значна частина горожан Німеччини, що її релігійні переконання брутально знасилувано, не захоплюється блиском нірнберґських маніфестацій; очікує може таксамо тужливо сумерку ґітлерівського режиму як і заглади комунізму. А рівночасно булоб оманою припускати, що міліони німецьких комуністів і соціялістів погодилися з побідою ґітлеризму і зреклися своїх бажань. Знаменна погроза Розенберґа, кинена свіжо з Нірнберґу на филі етеру, що „коли комуністи заризикувалиб спробу перевороту в Німеччині, то стрінуться з такою репресією, що здивування обхопить навіть саму Москву" — має прецінь свою вимову...

Здається нам очевидною річю, що ґітлеризм не може захопити своєю ідеольоґією мас пролетаріяту, німецький расизм не потрафить побороти ідею міжнародного братерства, німецький мілітаризм не побідить ідеї пацифізму та неопоганський містицизм Розенберґа чи Ревентльова не може протиставитися побідно совітському безбожництву. Звідти пішла приповідка, що поборювати комунізм ґітлеризмом, означає менше більше тесаме, що виганяти чорта Вельзевувом. Отже коли Ґітлер зі своїми „наці" дійсно мавби обняти провід-команду над протикомуністичним хрестоносним походом, — то можна дуже песимістично оцінювати його вигляди на успіх. Він може довести до анексії тої чи іншої провінції, може завдати болючі удари совітській республиці, — та ідеольоґії комунізму не поборе і на другий день, по побідній виправі ґітлерівських відділів в глибину Росії, знов залунають на ріжних точках земної кулі фанатичні оклики: „Нехай жиє Сталін! Нехай живуть Совіти! Нехай жиє революція!" Того клича не заглушить оклик: „Гайль Ґітлер!"

Булоб вибиванням отворених дверей оцінювати критично вигляди лібералізму й капіталізму в зударі з комунізмом; адже ми свідки того, як комунізм розсаджує побідно власне устрої, сперті й розбудовані на тій власне ідеольоґії.

Значно ліпші вигляди на успіх мав би італійський фашизм. Як тип політичної і суспільної орґанізації був він першим протестом західної психіки і культури проти міязмів комунізму; та признаймо отверто, що італійський фашизм свою діяльність обмежив до апенінського півострову. Ставши в богатьох точках правзором ґітлеризму, не мав ніколи його за високих амбіцій. Своєї побіди не намагався здисконтувати на ширшім терені, остав появою специфічно італійською. А мрії про відновлення потуги „римської імперії" не збуджують захоплення поза границями держави Муссолінія. Той ґеніяльний орґанізатор, творець могутности новочасної Італії, втихомирив вправді у своїй батьківщині марево комунізму, майже цілком винищив його у границях своєї держави, — та не створив і не створить ідеольоґії, що побідно моглаб зміритися з комуністичною доктриною на міжнародній арені.

Чи нема отже нині на світі сили, що булаб в можности збудувати таму проти заливу комунізму?

Таку силу бачимо тільки й виключно в католицизмі. — Тільки католицизм зуміє протиставити могутню ідеольоґію, повну правди, що з умів і сердець може усунути затроєний посів комунізму.

Християнізм від самих початків боровся і побіджував ідеєю. А хоч сторінки його історії писані часто кровю і слезами, вставав все молодий і відроджений з моря крови воєн, революцій і переслідувань та неустрашимо голосив свої правди і свої засади. Не фізичним насиллям і не терором, але ідеєю перетворив клясичне поганство та з варварських наїздників створив сучасні цивілізовані народи.

Своїх перших прихильників християнізм здобув серед пролетаріяту і до плебеїв кликав: Єднайтеся, бо благословенні вбогі, ті, що плачуть, голодні і спрагнені, ті, що терплять переслідування... Перед очи видідичених ставив живий ідеал Христа, вбогого ремісника й захопленого убожеством, що з означкою найсердечнішої любови кинув великий клич: Прийдіть до мене всі працюючі й обремененні...Католицизм то „Магна карта лібертатіс" пролетаріяту всіх часів, то реліґія наскрізь демократична. Вона рівняє пануючих з жебраками, бо дивиться на душу й оцінює її вартости. І поза діланням ласки тим якраз найбільш демократичним настроям, тому євангельському підходові до бідних Церква все завдячувала свої найбільші успіхи. А практичний ухил від наук Учителя з Назарету завсіди жорстоко мстився в історії християнізму — відступництвом і гниттям. Се історична істина, що розспіване євангелієм життя Бідолахи з Асижу, виречення себе Вінкентих а Пав-

*) Гл. статтю: „В чім сила большевизму" в 82 ч. „Нової Зорі".

Про свиню можна сказати що завгодно, кромі того, що вона щось удає. (Новий Козьма Прутков).

ОЛЕКСАНДЕР УБИШ 6)

ТАНАС ГОРЛАЧ

Оповідання з життя передостанніх власників Угнова і їх служби.

В сам час став я при ріці. В тій хвили валять вовки гурмою на ріку. Я палю з обох цівок набитих „льотками". Один вовк перекинувся. Другий також мусів добре обірвати, бо залишився і вільно поступав за стадом. На стріл припав Витроп, обнюхує мертвого вже басюра, але підправлений пішов за свіжими тропами. І незабаром почав відзиватися після свойого звичаю повільно, але витревало.

В цілім закладі дивний розгардіяш, суматоха. Пси Нагуєвського гонять в иншій стороні, наші в иншій. Витроп самісенький йде за вовками. Спішу за його голосом. Здалека чути густі стріли. Нараз хлопи розставлені здовж сітяної стіни, щоб звір не перебився через сіть або її не повалив, почали під небеса кликати: „А бий, а бий! Вовк! вовк!" Трублю сиґнал на вовка з цілої сили, щоб мисливі поспішили на поміч. Але чужі мисливі не чули чи не розуміли сиґналу.

Романовський, як мені росказував Казимир, почувши мій сиґнал, гукнув до нього: „Єй, чи то не вовки?" Казимир послухавши хвилю, сказав:

„А вовки, ясний пане!"

„Тепер ти що духу біжи до найблищих мисливих і скажи, щоб зійшли зі становиск і йшли в напрямі північної части закладу, в напрямі того її краю, що обведений сітями, бо там вовки мають „змах". Навіть чую Витропа в тамтій стороні".

Казимир як олень полинув гущавиною.

Був то вже чоловік старий, високого зросту, пригорблений. Йдучи косив ногами. Дома звичайно ходив повагом, але в лісі лише почув гру псів, як стій простувалися його плечі, ногами манджав шпарко й рівно. Як він виконав наказ, що зробили мисливі, що сталося з вовками, — росказував мені опісля Казимир, бо мені не вільно було допирати до становиск, тимбільше до сітяних стін, як довго трубка ловчого не відозветься: „На збірку!"...

Послухавши хвилину, рушив я в сторону голосів нашої псярні, що окладала звіра по лісі не допускаючи вимкнутися з закладу, бо то вже річ доїзджача, щоб пси звіра добре тримали. Мусить він мати доброго коня і добре розважати, куди заїхати, де станути, де піти навпростець. Словом, не йти сліпо за музикою оґарів, але кермувати нею.

Не всі мисливі знали про вовків в тім закладі. Ті лише, що їх Казимир повідомив, поспішили в напрямку сітяних стін, де їх в короткім часі побили напираючих на сіти вовчиськ. Дальші мисливі зісталися на своїх становисках. Убили по кілька серен, почім ловчий на приказ Нагуєвського затрубів „на збірку" і тим заклад закінчився.

Романовський хвалився моїм спритом і добором своєї псярні. Два рази ми ще полювали в тих долинах і лісах, де мене було так потрібно, як пятого колеса в возі.

VI. Полювання на рогачів.

По дводневнім відпочинку виправлено мене і псярню до гірського маєтку Нагуєвського Кропивни, положеної в глибині стрийських гір. Заки панове приїхали, випочивала псярня, але не я.

льо, Бейзимів, Альбертів — зробило більше для піднесення людства, ніж весь блиск і виставність духовних маґнатів ренесансу.

І нині в скарбниці Церкви є ті самі скарби, тільки треба їх у вищій мірі активізувати. Знамениті суспільні енцикліки останніх папів відкрили нові видноокруги. В ділянці суспільної теорії відроблено богато. Фактична антанта з капіталізмом, що всупереч теоріям і науці євангелія дісталася в практиці в життя Церкви на богатьох відтинках — зірвана. Марксизм перестав бути майже виключним опікуном кляс покривджених і визискуваних самолюбним капіталом. І якраз тому католицизм може й повинен статися греблею проти заливу комунізмом, що кличе до пролетаріяту в імя неслушних, але і слушних його домагань.

Католицизм мусить тільки богато активніше перевести свою акцію змагання до суспільної справедливости. Мусить занятися орґанізацією суспільної оборони, розвиваючи рівночасно ще буйніше свою акцію милосердя. Одначе звідки взяти на те середники? А звідки бере їх комунізм? Чиж се не скандал 20 століття, що фанатики комунізму потрафлять більше дати на акцію перевороту, ніж католицькі суспільности на акцію справедливости й ладу?! Також правительства держав, що стоять на ґрунті християнської ідеольоґії, чи не повинні у власнім інтересі підперти ту акцію? Тут зарисовуються основи спільного фронту; не в збройнім хрестоноснім поході бачимо упадок комунізму, але в хрестоноснім поході справедливости й милосердя.

Се публична таємниця, що комунізм знайшов такий догідний ґрунт в Еспанії якраз тому, що при позірній владі католицьких засад і пануванню тої релігії забули в високім степені про накази євангелія та про місію Церкви: забули про оборону бідних, покривджених і визискуваних! Тихий союз з капіталізмом тріскає нині в лоскоті крісів і реві гармат, та в горячій крові обмиваються сумління і змазується вина. Реліґійний хрестоносний похід! Так кличуть еспанські націоналісти, але щоб той хрестоносний похід стався рівночасно потрясаючою ревізією поглядів і відробленням тяжких занедбань.

Католицизм має всі середники, щоб промовити до пролетаріяту і той пролетаріят позискати, — тільки треба примінити ті середники без ґльосси і без застережень. *В противнім случаю окалічене евангеліє буде витискати клич: „Реліґія то опій народу“.*

Та на сім не кінець. Будучи зі свого покликання патроном і опікуном пролетаріяту, голосить Церква рівночасно ідеольоґію, що здіймається понад границі держав і народів. І на сім оте терені може таксамо побідно відперти атаки червоного Інтернаціоналу. А католицький інтернаціоналізм, в противенстві до кличів комуни, шанує здоровий націоналізм і є його духовою підпорою. Комунізм намагається здусити націоналізм як свойого ворога, та в сій боротьбі мусить програти, бо се боротьба з правом природи, що лежить в основі людського єства. Комунізм напав на націоналізм за його перерости, еґоїзм, тісноту і звироднення, та в сій боротьбі дійшов до безглуздности, звертаючи свою ненависть проти націоналізму взагалі.

Тимчасом власне католицизм займає супроти націоналізму становище одиноко згідне з людською природою та її правами. Шануючи національність та її окремішности, бачучи в ній зарядження і волю Творця, рівночасно хоронить її перед звиродненням еґоїзму, ненависти і расизму.

І се знов ідеольоґія, що побіджає і мусить побіджувати. Національне почування, що пливе з самого єства людини, се свята річ, дар самого Творця, — так учить Церква; та рівночасно мимо національних ріжниць лучить всі народи у спільноті найшляхотніших вселюдських ідеалів, бо Божих, відкриває горизонти найідеальнішої співпраці, пятнуючи якнайостріше звироднення еґоїзму народів, що перероджується в культ раси чи в ненависть до інших народів. Гітлерівський расизм осудить таксамо сильно, з глибшим переконанням, католицизм як московська Правда.

Непотрібним булоб доказувати, що католицизм також ідейний противник пацифізму і то не облудно як російський большевизм. І в сій ділянці християнська ідеольоґія може успішно вибити зброю з рук комуністичної пропаґанди. Вправді не бракувало, навіть і в останнім часі, непочитальних вибриків декотрих одиниць, що уважають себе герольдами католицизму, — та ті вибрики можна і треба осудити в імя евангелія.

Збираючи разом ті фраґментарні уваги можемо сказати, що побідну круціяту проти комунізму може перевести у світі тільки католицизм, еднаючи у спільнім фронті всіх своїх ісповідників. Се круціята не меча а ідеольоґії. Вона сягає до глибин душі і в душах роззброює револьту. Умовина її успіху — повня євангелія,несена на передмістя герольдами на міру Франціщка з Асижу. Тій круціяті ніщо не опреться, бо булоб оманою і кривдою думати, що всі комуністи се єства вироджені, кровожадні, озвірілі. Ні, — і в них є „аніма натуралітер хрістіяна“. І в них дрімає туга, що рветься до ідеалу вищого ніж земля, влада й життя. Тільки що в тих душах розшаліло почуття кривди, що його переворотно ще підсичує демон безбожницької пропаґанди.

Не в гітлеризмі, не в фашизмі, не в капіталізмі бачимо ратунок перед варварським заливом комунізму, — а одиноко в круціяті справедливости й любови, котру побідно може перевести демократична та шануюча владу, міжнародна а признаюча палку любов батьківщини, найглибше мирна а вимахуюча мечем найвисших ідей — католицька Церква.

Отже в тім напрямі скріплення і помочі для католицизму повинні йти зусилля всіх правлячих і правлених, що їм на серці лежить ратунок цивілізації перед заливом і пожежею червоного варварства. Головна вісь, що довкруги неї має створитися спільний фронт, біжить не через Берлін а через Ватикан.

Кс. Едвард Косібович Т. І.

Примітка Ред. „Н. Зорі“: До сеї обдуманої й узасадненої статті можна замітити не одно, нпр.: Католицька Церква дійсно зможе припинити залив большевизму, але тільки тоді, коли духовенство тих її частин, що межують з большевизмом, не буде вживати катол. Церкви як знаряддя до націоналістичних цілей. Бо єресь шовіністичного націоналізму зовсім не ліпша від большевицької єресі у своїх руїнницьких наслідках. Поки так буде, як є, большевизм нестримно буде котитися дальше і буде розкладати щораз більше культурні суспільности на Заході.

З допомогою двох старших мисливих Нагуєвського пішов я розглянутись по кропивницьких і сусідних лісах.

Лісні і лісничі, що служили у мисливого, докладно знали стан звірини, особливо диків і навіть оленів, з котрих рогачі по відбутім риковиску, заходили з високого Бескиду в тамошні паровисті і гористі ліси, щоб відпочати по весільних трудах.

Вкінці надїхали пани. Дали приказ, щоб я завтра досвіта вирушив до ліса, бо за рапортом лісничого в ревірі званім „Голе” мали знаходитися два пишні рогачі. Боявся я за себе й за наших псів, що не знали доси оленя; чи зможуть його належно гонити.

Я знав, що нас жде: мене нагаї, а собак гиляка, перша ліпша в лісі. А як тут в таких високих горах кермувати собаками? Ані пішки, ані з коня.

Довгу осінну ніч розважав я над моєю і собак моїх долею. А досвіта побудив я людей своїх і Нагуєвського, вибрав одну сфору з наших, а другу з Нагуєвського собак і рушили ми на те „Голе”. Мисливих розставив лісничий, а я на каштані з лісним і двома сфорами огарів мав підкладати під вітер. (Д. б.).

Зі світа

Св. Отець про сучасну техніку.

Учасники зїзду італійських електротехнічних товариств були недавно на послуханні у Св. Отця. Папа виголосив до них принагідну промову про техніку і її поступи особливо в ділянці електротехніки. Св. Отець заявив, що рішучо не погоджується з тими, котрі думають, що перервання технічних поступів спинилоб сучасну крізу в світі. Навпаки, таке переконання не булоб ліком проти недуги сучасного світа. Бо хоч треба собі усвідомити, що в світі панує також економічна кріза, то все треба памятати і здати собі з того справу, що се в основі моральна кріза. Вкінці Св. Отець побажав присутним, щоб технічні поступи були хосенні для людства й уділив апостольського благословення для всіх людей праці. (КАП).

Жиди вибираються пішки до Палестини.

1000 варшавських Жидів вибирається пішки до Палестини. Представник ґазети „Час” відбув розмову з одним з орґанізаторів того пляну. Він заявив м. ін.: Ціль маршу звернути увагу цілого світа на те,що діється в Палестині. Не хочемо рушити на підбій Палестини. Се має бути символ з 1000 тіл, що має заявити Анґлії: „Анґліє, де твоє слово чести?” Перша тисяча вже повна. Друга тисяча вирушить трохи пізніше. Подорож має тривати коло три місяці.

Боротьба зі спекуляцією в СССР.

З Ленінґраду звідомляють. що там від якогось часу провадять енерґійну боротьбу зі спекулянтами. Продовж 20 днів м. місяця суди розглянули 21 справ поважних спекулянтів. Вони скуповували промислові товари в більших партіях і доставляли їх до Ленінґраду та до інших міст республик радянського союзу. 12-ох спекулянтів засуджено на вязницю від 5—8 літ, 6-ох на 10 літ кождого. Крім того 183 дрібних спекулянтів засуджено на ріжні кари за нарушення права про торговлю. Більшість з них засуджено на примусові роботи.

У Франції росте дорожнеча.

Французька права преса атакує правительство з приводу звишки цін удержання. Особливо хліб сильно подорожів. 1 кільоґрам хліба коштував в Парижі перед виборами 1.60 фр., а тепер коштує вже 2.15 фр. і має ще подорожіти аж до 2.25 фр. за 1 кґ. Преса звертає увагу, що зросло безробіття. Тепер є 408.589 безробітних, о 36.724 більше ніж було в тім самім часі в минулім році.

Військова диктатура в Японії.

Японські міністри війни і маринарки предложили премієрови Ґіроті плян реформ, котрі треба зараз перевести. Плян передбачує зменшення числа міністерств і створення незалежного орґану для узгіднювання праці всіх міністрів. Армія має призначати членів того орґану. На його чолі має стояти безпартійна особа. Добре поінформовані обсерватори твердять, що здійснення такого пляну рівналосяб диктатурі військових.

Подорож довкруги світа за 20 днів.

Репортер „Ню-Йорк-Таймсу” Лайон Кайран виїхав цеппеліном „Ґінденбурґом” в подорож довкруги земної кулі. Тура його така: Ню-Йорк — Франкфурт — Рим — Александрія — Філіпіни — Сан Франціско — Ню-Йорк. Має ту подорож скінчити за 20 днів. Шлях має 33.000 км. Маґелян розпочав подорож довкруги земної кулі в 1519 р. з 5 кораблями і 237 людьми залоги. Він помер в дорозі, з 5 кораблів вернувся оден, з 237 людей 18. Подорож тревала три роки й оден місяць. Тепер можлива вже така подорож літаком за 8 днів, але цеппелін „Ґінденбурґ” летить помалу...

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

КАТОЛИЦЬКІ ВИДАННЯ ОО. ВАСИЛІЯН

Фелікс Набор. **Німецька кузня.** Переклад з німецького. Видавництво ЧСВВ у Жовкві, книжка CXCVI. 1936. Ст. 240, форм. 11.6 × 16.8 цм.

Фелікс Набор се популярний німецький оповідач. „Німецька кузня" — повість з часів большевицької революції в Німеччині — надається дуже добре для простого народу, який не шукає в белетристиці літературних вартостей, а цікавої фабули та евентуально якогось морального поучення. І одно і друге знайде простий читач у „Німецькій кузні". А що до того тенденція книжки протибольшевицька, то тимсамим треба сю книжку поручити до всіх наших читальняних, парохіяльних і шкільних бібліотек.

Натомісць годі її поручити неутвердженим у вірі інтеліґентам і то з таких причин. Літературний примітивізм автора мігби відстрашити такого інтеліґента від католицької белетристики та впоїти йому хибне переконання, що ця белетристика з естетичного боку просто лубок. Тимчасом Набор се зовсім не чоловий представник величнього красного письменства католиків, а заблуканий у наші часи наслідувач старого. Друга причина, для якої годі „Німецьку кузню" поручати нашим ліберальствуючим інтеліґентам, се мова перекладу й жахлива окладинка. Обгортка якогось Д. К. нагадує найгірші лубочні видання, а барви кличуть просто еспанську інквізицію. Мова перекладу доказує виразно, що перекладач не вчувся в духа української мови, а дав переклад „живцем" з німецького з усіми хибами такої „кальки". Для приміру:

„Все пасувало (!) акуратно (!) як колісцятка в годиннику. Месть була всего пружиною. „Твої години почислені" — сказав при вході в двері". (Ст. 95).

Ко увеселенію подаю ще таку „еротичну" розмову в оригінальнім перекладі з „Німецької кузні":

„Вона кинулася розрадувана йому на груди і казала: „Яка я щаслива, що ти такий величний удостоїш мене бути твоєю женою! Ніщо ціннішого не можу собі бажати. Украсити тобі життя, усунути всяку журбу, рука в руку йти з тобою крізь життя і працювати для кращого і ліпшого — о яке це величне! Праця ублагороднює — любов ущасливлює! це нехай буде нашим гаслом. Любов є сонцем, що просвічує наше життя, і ціле море любови припошу тобі взаїмно, ти любий дорогий мужу". — Він притиснув її до своїх грудей. І в світлі майового дня, обняті чаром весни — вона стала його нареченою". (Ст. 213).

Чи можна собі уявити, щоб молода дівчина освідчалася в травні любому таким реколєкційним тоном?...

Отже, хоч була добра воля в автора й перекладчика, то проте не стало сил її якслід проявити й тому ця книжка стає для читача інтеліґента прикрим непорозумінням. Та як пропаґандивний засіб для простого народу „Німецька кузня" має досить актуальну вартість і тому можна її ширити між народом.

М. Стефанія Качоровська ЧСВВ. **Укрита фіялка.** Нариси з життя Сестри Василії Глібовицької Чина св. Василія Великого. Накладом СС. Василіянок у Пряшеві 1935. Ст. 240 + 2 ілюстр. вклади, форм. 11.6 × 16.8 цм.

Дуже потішаюча річ для нашої католицької літератури се поява життєписів жінок, що померли ін одоре санктітатіс. Давно вже появилися „Спомини про Сестру Анну Стадник", а тепер знову вийшли „нариси з життя С. Василії Глібовицької." Згадана С. Василія, родом з Галичини, померла на Підкарпатті в 1929 р. в опінії святости. Авторка „нарисів" безсумніву своєю книжкою зробила велику прислугу і нашим католикам і самому Чинові С. В. В.: „нариси" читається цікаво й вони зворушать та потягнуть неодно серце до совершенішого життя та — можливо — причиняться до піднесення побожної Сестри Василії на вівтарі.

Мажнаб мати деякі застереження щодо такого способу писання життєпису: авторка непотрібно — на мою гадку — поширила життєпис вставками про цілу історію Василіянського Чина та серед нарисів розсіяла безліч усяких моральних наук, дуже очевидно виложених. Тимчасом сучасна популярна ґаґіографія не хоче ділати на читача очевидним моралізуванням та проповідю. Сучасні популярні ґаґіографи звертають натомісць більшу увагу на захоплююче представлення психольоґії святого: краса такої душі ділає величніше й глибше, ніж розумові розважання та проповідування.

Що слід похвалити в творі Качоровської, так це її гарну й чисту мову. Коли порівняти Василіянські видання з Підкарпаття з такимиж виданнями в Галичині, то мимохіть чоловік любо розчаровується й дивується, що в такім „Беренлянді" краще пишуть по українськи, ніж у славному „Піємонті"...

Читачі зі Станиславова теж знайдуть богато близького в життєписі С. Василії, котра складала обіти саме в Станиславові й котрої життя було тісно звязане зі Станиславівщиною. Життєпис дає теж богато даних про добродійну діяльність Преосв. Григорія Хомишина, особливо для Чина СС. Василіянок.

Дуже ґарний вірш Зореслава п. з. „Сестра Василія", поміщений у „нарисі". Для приміру кілька строф:

Ішла... й, мов крила херувима,
Простерла руки в далечінь...
Ішла й невинними очима
Сягала зоряних склепінь.

У серці божеське говіння,
Лелія ніжна і любов,
В душі пречистеє горіння
Й акорди тихих молитов.

А на шляху і квіти й терня,
А на шляху ридання й спів,
У далі мріяла Алверна
В промінях щастя і хрестів.

І в тишині мовчазно мертвій
Дріжучі, спрагнені уста,
Згоряючи у тихій жертві,
Припали ніжно до хреста.

(Ст. 201 — 202).

Побажатиб дальшого розвитку життєписів наших святих. Може тоді показалосяб, що і в нас не бракує дітей Божого духа. Всталаб тоді і в інших охота наслідувати що добре й напевно скріпивсяб дух побожности в нашій нації. Святі се жертва, а без жертви не може бути воскресення. О. М.

Про масонерію й її філії

Verax. **Masonerja** czem jest, a czem nie jest. Przekład autoryzowany z francuskiego Z. Ł. Z przedmową Ks. Z. Kaczyńskiego. Księgarnia św. Wojciecha Poznań (1935). Ст. 116, форм. 13 × 19·1 цм. Ціна 1·60 зол.

Dr Mieczysław Skrudlik. **Masonerja w Polsce.** Katowice 1935. Nakładem i drukiem Księgarni i Drukarni Katolickiej S. A. Katowice, Marszałka Piłsudskiego 58. Ст. 96, форм. 14.8×21·7 цм. Ціна 1·70 зол.

Тойже. **Bezbożnictwo w Polsce.** Katowice 1935. (Видавництво й формат як вище). Ст. 120. Ціна 2 зол.

Jean Marquès-Rivière członek Katolickiej Federacji Narodowej. **Wolnomularstwo a szkoła.** Przełożyła z oryginału francuskiego Dr Anna-Danuta Drużbacka. Katowice 1936. (Видавництво й формат як вище). Ст. 68. Ціна 1·50 зол.

Labrousse-Mollière. **Liga Praw Człowieka i Obywatela.** Katowice 1936. (Видавництво й формат як вище). Ст. 100. Ціна 1·80 зол.

J. de Boistel. **Rotary-Klub a Masonerja.** Katowice 1936. (Видавництво й формат як вище). Ст. 48. Ціна 1 зол.

Між нашими радикалами є люди, що „не вірять" в істнування масонерії. Переконує їх у тому навіть „теольог з Діла" Галактіон Чіпка в своїх фейлетонах... Се ще пів біди: адже є в інтересі масонів, щоб якнайбільше скривати своє ганебне обличчя включно до заперечення власного істнування; ліпше й лекше тоді ловити рибку в каламутній воді загальної ігноранції.

Та гірше, що й між нашими католиками приймаються масонські інфільтрації. Одна з них це понимання масонерії як якоїсь нешкідливо-чудацької обрядової секти; друга легковажно - скептичне становище супроти тих католиків, що про масонерію пишуть. Першій хибі, пониманню масонерії як секти з таємничими обрядами, винно перш за все несьогочасне трактування католицької науки про масонів: наші люди й досі ще не вийшли поза перестарілі твори про масонерію Пельчара й Заленского, в яких головну вагу покладено на ґендарне походження й таємні обряди цеї секти. Таке „романтичне" розуміння масонерії католиками лежить таки в інтересі самої секти: одних воно залякує демонізмом, других приєднує романтизмом „Церкви Діявола".[1]) Не треба казати, що й другу хибу католиків, недовірчиво-насмішливе становище до тих католиків, які про масонерію пишуть та викривають її підлазки, безперечно теж треба звести в чималій мірі й до тайної масонської агітки в ріжних „католицьких" щоденниках і до сумної слави „що може бути доброго з Назарету" сиромудрих католиків.

Отже дуже важна річ представити католикам справу масонерії не в ґендарно-романтичнім світлі, а в правді фактів сучасного моменту, фактів зовсім не ґендарних і не романтичних. Треба розкрити діяльність тої протекційної спілки злочинців, якою є сучасна масонерія, діяльність суто протирелігійну, протиморальну, протидержавну і протинаціональну. А тоді впаде романтична маска ґенди й покажеться зпоза неї цинічне обличча „синів цього світа". Отому неромантичному ділу розкриття фальшів сучасної масонерії служать саме вище наведені книжки.

Ці книжки се переважно переклади з французького, отже з авторів нації, де масонерія сьогодня найбільше розпаношена, але й де про неї теж найбільше знають. І так Веракс пише нам про правдиве обличча масонерії загалом: чи вона істнує, про її анонімність, про пересуди в боротьбі з нею, про ціль боротьби з масонеріею. Дальше представляє відношення масонерії до проблемів сучасного моменту, до Церкви, до виховання, політики й соціялізму. На вступі до книжки Веракса директор Катол. Пресової Агенції (т. зв. КАП-у) о. Ж. Качиньский відкриває теж маску поль-

[1]) Що так воно є в дійсности, про те свідчать хочби часті зізнання „навернених" масонів про жахливі сатанізми й подібне в масонерії. Коли опісля така ґенда в католиків прийметься, то „навернені" масони оголошують в часописах про свій блеф і так осмішують основно „романтичних" католиків. Славні були прим у минул. столітті ревеляції „навернених" масонів Таксіля, Гакса, Марджотта й інших, які повидавали безліч фантастичних описів масонерії, включно з „автентичними" ілюстраціями та зробили на тім знаменитий інтерес. Опісля Таксіль — щойно по 12 роках містифікації! — проголосив прилюдно в Парижі, що всі його надзвичайні ревеляції це проста вигадка... Масони досьогодня сміються з отих „таксіліяд" і подають у своїх апольогіях славні „ілюстрації" Таксіля на доказ глупоти католиків...

ської масонерії, м. ін. її большевицько-безвірницьку діяльність. Ширше про масонерію в Польщі та про її звязки з безбожництвом пише в наведених вище книжках відомий католицький іконоґраф і полеміст др. М. Скрудлік. Отже про цілі й ослону масонерії в Польщі, про її історію, про криптомасонські організації, про інфільтрацію масонських впливів й ідеольогії. В книжці про безбожництво осібний розділ присвячено викриттю звязків масонерії з „вільною думкою“, большевизмом і всяким сектарством.

Зовсім нові річи для нас відкриває книжка Марке-Рівієра про відношення масонерії до шкільництва. Автор Француз, отже з країни, де масонські впливи на шкільництво найдовші та найбільше консеквентно розвинені. Не диво, що масонську діяльність на полі шкільництва у Франції треба вважати просто за викладник і зразок масонської програми й підлазки в інших „свіжих“ країнах. Отже й можна з тої французької акції заключати, яка буде діяльність секти в Польщі. Наші католики тут особливо неосвідомлені й недавно навіть читав я про відчит одного священика, який в добрій вірі захвалював ріжні масонські підлазки як „найновіші педагогічні методи“...

Спеціяльність масонерії це скривання себе й своєї діяльности не лише в тайну самих льож і їх організації, але й підлазка в суспільність за допомогою ріжних „філій“ масонерії, що виступають нераз під дуже гарними назвами. До того рода філій належить „Ліга Прав Чоловіка й Горожанина“ (до неї з Українців у Львові належить м. ін. проф. др. В. Старосольський) та Клюб Ротарі. Є дані припускати, що до обох організацій належать деякі наші ундівці й радикали, отже тим цікавіше буде для нас освідомлення в справах тих масонських філій. Особливо цінне відкриття правдивого обличча „Ліги Прав Чоловіка й Горожанина“ як організації суто-атеїстичної й большевизуючої. Цікава теж книжка про клюб „Ротарі“ (про який „Н. Зоря“ вже нераз писала), до якого прим. у Польщі належать самі аси, особливо економічних організацій, прим. дир. Польського Банку Бирка і ін. Свою льожу ротаристи мають також у Львові.

Безліч основних цитатів і джерел аж до папських енциклік включно, які містять в собі рецензовані книжки, дають не лише ясну річеву відповідь на питання, що таке масонерія, але й можуть бути першою основою для дальшого розсліду цеї секти з катол. боку. Інфільтрація масонських впливів через Варшаву (УНР), Париж, Женеву, Прагу й Чернівці на наш нарід вже давно розпочалася, отже освідомлення католиків у справах масонерії просто необхідне. „Злапати за руку“ панів-масонів майже неможливо; отже треба бодай знати їх духа, щоб вичути його в ріжних справах на вид гарних і скромних, та внутрі заражених проказою масонського „каменярства“ (лятомізації). Арамік.

Нові видання

Пісня над піснями. Переклад з грецької мови з поясненнями зладив о. Михайло Кравчук. Бібліотека „Дзвонів“ ч. 13. Львів 1936. Ст. 42, фор. 22×16.5 цм.

Др М. Гнатишак: **Тарас Шевченко й релігія.** (Надбитка з „Дзвонів“). Львів 1936. Ст. 20, формат 24.6×16.6 цм.

Інж. М. Боровський: **Шкідники і хороби саду та боротьба з ними.** Бібліотека „Сільського Господаря“ ч. 133. Накладом Краєвого Госп. Товариства „Сільський Господар“. Львів 1936. Сторін 96, формат 16.7 × 12 цм.

Володимир Шаян: **Орден Бога Сонця.** Поезії. Ст. 48. Львів, „Ізмарагд“. Ціна зл. 0.40. — В сих поезіях є такі місця: „О, Сонце-батьку, божий володарю! Ти любиш цей нарід, о, неню, він твій! Кинь їм промінчик небесного жару...“ — Чи це мітольогічна символіка, чи відгрівання поганства, покаже дальший розвиток сего поета. — А. Ч.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ВЖЕ МАЮТЬ ДОСИТЬ УНДІВСЬКОЇ ПОЛІТИКИ. В Дрогобичі відбулися сходини місцевої інтелігенції. Від УНДА промовляв пос. Кузьмович. Він заповів м. ін. зміну тактики ундівських послів на найблизшій соймовій сесії. Після реферату пос. К. промовляли др І. Блажкевич, др Гнатів, інж. Гожий, др Ільницький, о. Німилович, о. Канда і студ. Гладилович. Всі бесідники сильно критикували ундівську політику.

ПІДГАЄЦЬКИЙ СТАРОСТА вже третий раз відкинув подання громадян с. Завадівки на оснування читальні „Просвіти“ в тім селі.

ПРОТИКОМУНІСТИЧНА АНКЕТА відбулася в Кракові заходом українського студентського т-ва „Сян“ і при співучасти інших українських товариств у Кракові. В анкеті взяли численну участь: старші громадяни, робітники і студенти обох полів. Реферати виголосили студ. Лаба і Стебельський. Після рефератів була жива дискусія.

СОВІТИ ВИСЛАЛИ ВОЄННІ КОРАБЛІ ДО ЕСПАНІЇ з Чорного Моря. Через Суезький канал переплили 3 совітські кораблі, що прибули з Владивостоку. Вони везуть поживу, муніцію й авта для мадридського правительства. Рівночасно Совіти просили французьке правительство дозволу користуватися французькими пристанями.

ЗМІНИ В ПОЛЬСЬКІМ ПРАВИТЕЛЬСТВІ заповідає ендецька варшавська преса. Премієром мавби стати ґен. Каспшицкий, теперішний міністр військових справ.

ЛИТОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПРАПОР має бути змінений, бо як виказали історичні досліди, він не відповідає литовським історичним традиціям. Так заявив литовський премієр Тубеліс.

НОВИЙ НІМЕЦЬКИЙ АМБАСАДОР в Лондоні фон Ріббентроп заявив представникам англійської преси м. ін.: Німеччина бажає приязних взаємин з Великою Британією. Дійсна небезпека для мира Европи і для В. Британії се большевицька пропаґанда. Вона становить найстрашнішу недугу, бо народи занадто пізно усвідомлюють собі її. Тільки тісна співпраця Німеччини й В. Британії зможе вратувати культуру і цивілізацію Европи.

АВСТРІЙСЬКИЙ МІНІСТР закордонних справ Шмідт прибув до Будапешту і відбув наради з мадярським правительством. Радили над австрійсько-німецькими взаєминами, над справою признання анексії Абісинії й над иншими політичними справами.

ПРЕМІЄР ФРАНЦІЇ Л. Блюм заявив м. ін.: Чи є хоч один Француз, котрий думавби про іншу війну як про оборонну? Мабуть нема.

ФРАНЦІЯ зачне незабаром укріплювати свою границю від Бельґії.

ФРАНЦУЗЬКА ПОЛІЦІЯ викрила в м. Авініоні в одній каварні склад зброї й муніції. Було там богато крісів, скорострілів, револьверів. Увязнено власника каварні секретара місцевої комуністичної організації. Крім того в м. Ліоні викрито нелеґальну продукцію ручних ґранат. Власти зачали слідство проти 65 фабрикантів, що виробляли потайки ручні ґранати і висилали їх тисячами до Еспанії.

В АРАҐОНІЇ червоні міліціянти і жовніри оголосили незалежність червоної араґонської республики. Червоним премієром став анархіст Йоахім Аскако. Столиця тої анархістичної республики в Буяральоз, в провінції Сараґоссі.

ЕСПАНСЬКІ АНАРХІСТИ розстріляли червоного ґубернатора в м. Малязі.

ПОРТУҐАЛІЯ признала правительство еспанських повстанців законним правительством Еспанії.

АНҐЛІЙСЬКИЙ МІНІСТР летунства рішив отворити 6 нових фабрик. Вони мають виробляти мотори й инші складові части для літаків.

АНҐЛІЙСЬКА ФАШИСТІВСЬКА ПАРТІЯ здобуває чимраз більше прихильників особливо між молодю в Лондоні. Більшість Англійців, мешканців жидівської дільниці в Лондоні, симпатизує з фашистами.

ПРЕЗИДЕНТ АРҐЕНТИНИ ґен. Юсто скликав арґентинський парлямент і візвав його окремим закликом, щоб ухвалив закон про заборону комуністичної діяльности в Арґентині.

В АБІСИНІЇ колюмна італійських військ посувається в напрямі до м. Ґоре. Вона має дійти аж до границі англійського Судану і закінчити окупацію цілої Абісинії.

МАНЕВРИ ЯПОНСЬКОЇ ФЛЬОТИ відбулися на полудне від острова Кобе. В них взяло участь поверх 100 воєнних кораблів. Був присутний також японський цісар.

НОВИНКИ

Різдвяне число „Нової Зорі“ вийде як що року в збільшенім обємі. Хто з Вп. Читачів нашого орґану мігби допомогти редакції в уложенні того великого числа, нехай буде ласкав прислати свою працю по можности до кінця листопада сего року.

Ціни „від — до“ заборонені. Власти наказали оповіщувати ціни товарів зовсім виразно, а не „від — до“. За таке будуть карати.

„Жіночий Голос“, часопис українських працюючих жінок, почав виходити у Львові. Видає його радикальна „Самоосвіта“.

Підчас жидівських авантур у Львові вибито шиби також у книгарні „Рідної Школи“ при вул. Сикстуській.

Нові ціни хліба у Львові: 1 кґ. хліба житньо-пшеничного, так зв. люксусового, коштує 38 гр., так зв. куликівського 42 ґр.

Вечір дітвори відбувся в Галичі в салі захоронки СС. Студиток. Понад 60 дітей попысувалося деклямаціями, піснями, діяльоґами, вправами і ґрами. Серця родичів раділи на вид дітей, що в піснях і віршиках висловлювали свою любов і привязання до Церкви й народу.

В Дрогобичі українські дозорці хотіли оснувати своє т-во „Воля“. (Таке т-во мають дозорці у Львові). Дрогобицьке староство не хотіло затвердити того т-ва. В мотивах подало, що в Дрогобичі вже є польське т-во з подібними завданнями „Праця“. А до нього можуть вступати й Українці. Відклики до воєвідства й потім до міністерства внутр. справ — не помогли. Їх відкинено... Таким чином Українцям відмовлено права орґанізуватися в своїм власнім товаристві...

Апеляційний Суд у Львові перевів 2-дневну розправу проти дра І. Лякса адвоката в Станиславові і частинно ухилив присуд станиславівського суду, а частинно затвердив та вимірив обвинуваченому лучну кару в висоті 3 літ і утрату ґорожанських прав через 5 літ. („Хвіля“).

В білий день пополудні в м. Бужську коло Львова два мужчини з револьверами ввійшли в канцелярію адвоката дра М. Струтинського, стерроризували присутних і забрали машину до писання вартости 450 зл. Отже треба вже й у білий день берегтися — навіть у містах.

В Делятині нічю з 24.X. на 25.X. с. р. (з суботи на неділю) вломилися злодії і до церкви і до костела. На щастя не заподіяли більшої шкоди, бо тільки розбили скарбони і забрали всего по кілька злотих. Сосудів і риз церковних не нарушили.

В Сухоставі копичинецького повіту хтось вибив шиби в 10 жидівських домах. Рівночасно розкинено протижидівські летючки. До Сухостава приїхали з Копичинець повіт. староста й повіт. комендант поліції. Увязнено 6 осіб.

В Барановичах засуджено на 2 роки вязниці К. Леґачиньского, секретаря місцевої „Школьней Мацежи“, за спроневірення 6.000 зл.

Кооперативний Дім посвячено в Городниці, пов. Скалат. В посвяченні взяли участь члени кооператив цілого скалатського повіту.

Пошесть кору шириться в Дубні й околиці.

В Ольшині коло Білої Підляської згоріло 20 хат, 18 стоділ і 20 хлівів з живим інвентарем. Шкода 100 тисяч зл.

Футра жіночі і чоловічі та ріжного роду футряні шкірки поручає по найнижчих цінах фабрика футер „Хром", Львів, ул. Руська 20, тел. 271-83.

Всім знані та від давна впроваджені підручники до навчання релігії в народних школах а то: Малий катехизм зл. 0.60, Коротка Біблійна Історія зл. 1.— можна набути у В. Гірняка, Станиславів, Красінського 12. Отці Душпастирі та Катехити, що замовляють книжки гуртово для всеї дітвори, дістають даром підручники для найбідніших діточок. 92 — 1 — 10.

До Канади буде правдоподібно отворена імміґрація зі всіх країв, бо еміґрація з Англії не дописала.

З СИМ (84) ЧИСЛОМ „НОВОЇ ЗОРІ" ВИСИЛАЄМО ВСІМ НАШИМ П. Т. КРАЄВИМ ПЕРЕДПЛАТНИКАМ ПОЧТОВІ СКЛАДАНКИ (ЧЕКИ), КОТРИМИ ПРОСИМО ПРИСЛАТИ ПЕРЕДПЛАТУ Й ЕВЕНТ. ЗАЛЕГЛІСТЬ. — П. Т. ПІСЛЯПЛАТНИКАМ, ЩО ЗАЛЯГАЮТЬ З ЗАПЛАТОЮ ЗА ЦІЛИЙ КВАРТАЛ, ЗДЕРЖИМО ВИСИЛКУ.

АДМІНІСТРАЦІЯ.

Успіхи українського студента. Недавно вибрано п. Миколу Шаповала, студента економії, члена управи Союзу Української Гетьманської Молоді, головою Громади Студентів Чужинців при Високій Торговельній Школі в Берліні. Він здобув собі повагу й довіря не лише студентів, але і професорів високих шкіл. Тому скоро став віцепрезидентом Орґанізації Студентів Чужинців у Німеччині. Німецька Студентська Громада при Високій Торговельній Школі іменувала п. М. Шаповала своїм почесним головою, а Всенімецька Студентська Громада своїм почесним членом.

Олександра Архипенка, відомого українського різьбаря, запрошено на становище професора різьбарства у вашинґтонськім університеті.

Втікли з „раю" на вантажнім самоході дві особи через міст у Підволочиськах.

„Ізвєстія" пишуть, що італійська дипльоматія видвигає потайки плян, щоб великі держави згодилися на заспокоєння Італії й Німеччини — поділом кольоній малих держав, почавши від кольоній Португалії.

Совіти розпочали остру боротьбу з абортами (а ще недавно пропаґовано там той злочин).

В хемічних фабриках Німеччини 40-годинний тиждень праці замінено 48-годинним.

Недобір збіжжа у Франції сего року обчисляють фахівці на 500.000 тон. Тільки збіжжа мусітиме Франція купити заграницею.

Великий конкурс!!!

20.000 злотих надгороди.

Можете одержати беручи участь в конкурсі, зорґанізованім фірмою „Польська Продукція Волоконна".

Пояснення:
У вісім вільних квадратиків треба вставити довільні числа від 3 до 11 в той спосіб, щоб їх сума у всіх напрямах дала ч. 21.

1	надгорода	600 зл.	4	надгорода	70 зл.
2	„	150 зл.	5	„	50 зл.
3	„	100 зл.	6	„	30 зл.

яктакож за 19.000 зл. товарові надгороди в формі: радієвого відбірника, машини до шиття, купонів матеріялів оригінально бельських на мужеські й дамські одяги, шлюбні виправи і богато вартісних премій. Кождий читач, котрий продовж 8 днів пришле правильне розвязання (наліплене на папері) разом з замовленням на один або більше з низше поданих комплетів, одержить в пачці одну з надгород.

Зближається зима, а прецінь кождий з Вас потребує теплого одягу. Наша фірма не зважаючи на звишку цін волоконних виробів, рішила прийти з допомогою консументам міст і сіл, обнижуючи ціни всіх комплетів на короткий час, до рівня, дотепер не нотованого. Ми оголосили також великий конкурс з грошевими надгородами і цінними товаровими надгородами за добре розвязання шаради.

Уважайте на наші низькі ціни!!!

1. Тільки за злотих 7 гр. 50

висилаємо: 3 мтр. матерії на елеґантні мужеські одяги повної подвійної ширини (найновіші взірці бельських канґарнів) або 1 мужеський готовий одяг, гладкий або десеневий, добре викінчений від ч. 46 до 52 (після жадання), 1 мужеський пульовер-светер в добрім ґатунку на жакардових взорах дуже модний в теперішнім сезоні, одну мужеську сорочку доброго ґатунку з гарним сатиновим викінченням, або 1 пару білих калісонів доброго ґатунку, 1 п. скарпеток д. міцних, 1 мужеський вовняний шаль в модні десені, 1 шовкову краватку в найновіші десені і 3 мужеські хустинки до носа з кольоровим обрамуванням. Той сам комплєт ліпшого ґатунку зл. 11.90, а найліпшого ґатунку зл. 15, ґр. 90.

2. Тільки за 8 зл.

висилаємо: 4 м. матеріялу найновішого виробу на елеґантну сукню або 1 дамську готову сукню, модно вшиту, 1 зимову хустку в ясні або темні крати, 1 дамський светер-пульовер д. ефектовний, елеґантний, 1 п. пантофель (подати вимір обуви), 1 дамську люксусову сорочку, мадаполямову з гарною шовковою вставкою або 1 сорочку п. вовняну, 1 п. реформ з доброго елястичного трикоту, 1 апашку вовняну або шовкову в прегарні взори найлучшого ґатунку, 1 п. шовкових панчіх або 1 п. вовняних рукавичок, 1 дамський поясок і 3 дамські хустинки. Той самий комплєт лучшого ґатунку 11 зл. 95 ґр., а найлучшого ґатунку 15 зл. 95 гр.

3. Тільки за 22 зл. 95 ґр.

висилаємо: 1 штуку білого полотна 17 м. доброго ґатунку на 6 мужеських сорочок або 9 дамських, яктакож на елеґантну постіль, 2 пікові ковдри на ліжка в елеґантні жакардові квіти, 2 дивани на стіну, ткані в найновіші взірці, 6 м. мягкої і пушистої білизняної флянелі на всяке зимове білля, піжами і шляфроки або 6 м. фіранки, перетканої шовком і 6 м. ручникового трівкого полотна або 6 серветових ручників з френзлями. Тойсам комплєт лучшого ґатунку 25 зл. 95 гр., а найлучшого ґатунку 29 зл. 95 ґр. Ті комплети висилаємо за почтовою посліплатою. Товар висилається без завдатку. Платиться при відборі товару. **Без ризика:** Коли товар не подобається і услівя не відповідають, приймаємо товар назад, та гроші сейчас звертаємо.

Адресувати: Firma „Polska Produkcja Włókiennicza" Łódź, ul. Piotrkowska 28, oddz. 43.

Грошеві надгороди розішлемо 30 листопада 1936 року. 1—1

АКТУАЛЬНА БРОШУРА!

Важне для матуристів!

ВИБІР ЗВАННЯ

Написав д-р ОСИП НАЗАРУК

Порадник для молоді, що виходить у світ шукати хліба й долі.

— **Ціна 40 сотиків.** —

Набути можна в Адміністрації „Нової Зорі", Львів, ул. Ґродзіцких 2, І. пов. і в книгарнях.

БІРЖА

ҐРОШІ. Доляри амер. 5·31—5.28, дол. канадійські 5.27—5.30.

Німецька марка 1.12 — 1.18, фр. франки 24.80, шв. франки 121.65 — 122.45, фунти стерлінги 26.14 — 25.98, австр. шілінги 93.00 — 89.00 чеські корони 17·00 — 17.50, ліри 24—25.

НАБІЛ. „Маслосоюз" повідомляє, що від дня 29. X. ц. р. кооперативам платив за:

1 кґ. масла дес. без опакування	2.35 зол.
1 кґ масла дес. експорт. в опакув.	2.40 „
1 л. молока	0.16 „
1 л. сметани	0.75 „
1 к. яєць	4.40 „

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 24 сот.

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 29.X. ц.р. платив своїм доставцям за 1 кґ. живої ваги птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С." у Львові, (вул. Більчевського ч. 3):

Молоді кури І. кл.	0.85 зол.
Товщеві качки І. кл.	0.95 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

МУЗА: Серця зі сталі.
ПАКС: Давид Коперфільд.
СТИЛЕВЕ: Роберта.

СТОМАТОЛЬОҐ-ДЕНТИСТ

Др. Ст. Дмоховський

Львів, Сикстуська 35.

Лябораторія дентистично-технічна.

ГОДИНИ ПРИНЯТЬ 9—12, 3—6

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ

О. ЛЕВИЦЬКА і С-ка

Львів, ул. Кордецького 51.

Тел. 60-04. ПКО. 503.881.

поручає власні вироби найкращої якости:

Пасту до взуття „Елеґант" терпент.
Пасту до підлоги „Французька маса"
Пасту до взуття „Елеґант" воскову
Віск комбінований до підлоги
Вазеліну до шкіри
Синку до білля
помадкову і коронову
Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську
Леп на мухи

Гумор. — Злі часи. — Стрічаються два жебраки: Тепер з жебрання нема ніякого доходу, каже один. — Вже краще оплатиться працювати, додає другий.

Гумор. — Суддя: Ви, як показується, цілу зиму займалися крадіжю? — Обжалований: Так, ясний суде! А щож я мав робити в такі довгі зимові вечері?

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: ½ стор. 180. — зол., ¼ стор. 90. — зол., ⅛ стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., ¼ стор. 140. — зол., ⅛ стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Ґрафія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XI. Львів, четвер, 5 листопада 1936. Ч. 85 (984)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2.І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

Ціна числа 20 с.

Конто П.Ш. Львів 505.796

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

Дуже згіршаюча подія.

В українській пресі появився допис слідуючого змісту: Польський ксьондз Міхал Щенх, завідатель римо-катол. парохії в Рожнітові, вбіг 28. X. с. р. до народної школи, де о. декан В. Костюк вів науку релігії. Ксьондз Щенх почав силою тягнути Ф. Дмитришина, греко-кат. обряду, на науку римо-катол. релігії. Хоч дитина плакала зі страху, ксьондз шарпав її так, що обірвав їй рукав. Коли о. декан Костюк звернув ксьондзови увагу, що се не по душпастирськи, ксьондз Щенх кинувся на о. Костюка й почав бити його кулаками в груди. — Такі події зачинають лучатися щораз частіше. Розуміється, се не принесе католицизмові ніякого пожитку, коли в народній масі вкориниться погляд, що тут не ходить про віру, а про націоналістичну боротьбу.

Совітські летунські бази в Чехословаччині.

Німецьке Інформаційне Бюро звідомляє: Совітська ґазета „На страже" оповістила мапу. Вона затитулована: „Наші летунські бази в Чехословаччині" і вичисляє слідуючі місцевости: Мукачів, Ужгород, Кошиці, Братислава, Оломунець, Берно, Іглава, Пардубиці, Райхенберґ, Прага, Будишин, Пільзно, Карлові Вари і Хеб. Сей совітський документ — пише Інф. Бюро — це доказ, що Німеччина мала слушність говорячи про небезпеку совітсько - чехословацького союзу. Супроти сего доказу безцільні всякі заперечування, кінчить своє звідомлення. Большевики зробили собі з Чехословаччини випадову базу.

Сім днів і сім ночей серед грязюки і простацтв.

Лондонська „Морнінґ Пост" принесла опис подорожі директора австралійської телеґрафічної агенції Л. О'Коноллі. Він пише м. і.: Сім днів і ночей їхав я комуністичним експресом від стації Манджурія до стації Негорелое, весь час серед грязюки і грубостей. Ціла та подорож се оден жах. Харч огидний. Прислуга безсоромна і груба. Льокаї брудні, таксамо брудний ваґон-ресторан і особливо кухня. Край, котрим їдеться, гарний. Та як тільки вийти на стацію, зараз щезає ввесь чар його. Почекальні переповнені. Люди понуро сидять на своїх річах або просто на долівці. Більшість пасажирів „одягнена" в такі дрантиві лахи, що описати того не годен. Перед стаціями стоїть трохи старих-старезних фякрів. На них старе болото, може ще торічне. Тьма жебраючих дітей. Всюди нищета надзвичайна. І всюди видно те саме. З дня на день око подорожного бачить тільки бруд, грязюку, понуру втому на обличчах людей і повне їх одичіння. — Так виглядає „рай", де проголошено життя без Бога. Так буде виглядати Европа, коли не виступить проти большевиків.

Важна промова Муссолінія про Союз Народів.

На днях в Медіоляні Муссоліні виголосив промову про закордонну політику Італії. Промови слухало 250.000 людей. Прибула також делеґація Німців націонал-соціялістів. Її витали оваційно. Муссоліні сказав м. ін.: Праці роззброєневої конференції можна прирівняти до великої гори, що вродила малу миш. Збірної безпеки ніколи не було, нема і не буде. Дуже тяжко обновити Союз Народів, тому він може згинути зовсім спокійно. Згадуючи про союзників Італії, Муссоліні говорив особливо сердечно про Мадярщину. Італійці мусять виробити собі психольогію островної нації. Для Анґлії Середземне Море се тільки шлях, для Італії се найважніша справа життя. Італія не думає загрожувати той шлях, одначе домагається, щоб пошановано її життеві інтереси на тім морі. Програма фашистівської закордонної політики се збройний мир.

Фіяско т. зв. „Народного Фронту" у Франції.

З Парижа звідомляють: Провідник французьких комуністів Торез найострішими словами напав прилюдно на французьке правительство й особисто на його премієра Блюма. Торез закинув їм, що не виконали ні одної точки спільної програми „Народного Фронту". Потому атакував провідників радикалів Дельбоса й Міслера, закидаючи їм співодвічальність за фіяско „Народного Фронту" й постійну капітуляцію на користь правих.

Сталін поїде до Америки?

Російський еміґрантський часопис в Ню Йорку „Новое Русское Слово" звідомляє, що Сталін має незабаром виїхати до Злучених Держав Півн. Америки, щоб лікуватися на клініці в м. Бальтіморе. Його недуга настілько скомпліковала, що лікарі спеціялісти поважно радять Сталінови звернутися до американських буржуазних лікарів. Сталін має вибратися в подорож до Америки аж після президентських виборів в Америці. Вісти сі переповідає ужгородська преса.

Повінь у західній Галичині.

В останних днях сильно піднісся рівень води в ріках і потоках західної Галичини. Рівень води в Вислі в більським повіті піднявся о 4 м. понад нормальний стан. Богато рік і потоків вилило. Кілька сіл залила вода. Комунікація в богатьох місцях перервана. В ратунковій акції беруть участь місцеве населення, пожежна сторожа й окремі повеневі комітети. З загрожених теренів переводять евакуацію населення. Шкоди сягають у міліони.

Боротьба між яструбом і квочкою.

Один німецький господар з м. Ліббенштедту коло Лінебургу був свідком цікавої боротьби на своїм подвірю. Яструб хотів вхопити курятко. Квочка кинулася на хижака і видовбала йому очи. Господар зловив безпомічного яструба і зауважив на нозі бляшку з надписом: „Зоольог. стація Гельґолянд 3039".

РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО ЕКОНОМІЧНОГО ЖИТТЯ прискорює кожний громадянин що обезпечує своє майно від огню й від крадежі - влому в

Т-ВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА ч. 20.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

АНҐЛІЯ Й НІМЕЧЧИНА

На тлі італійсько-німецького зближення.

Французька преса звертає увагу на дві важні події у взаєминах між Англією й Німеччиною: 1) В Лондоні на компліменти і зазиви представника Німеччини Ріббентропа відповіли холодною мовчанкою. 2) Зараз потому перший по Гітлері чоловік в Німеччині Ґерінґ виголосив у „Спорт-Палясті" остру протианґлійську промову такого змісту:

Німеччина належить до найбільше на земній кулі залюднених держав, бо має 136 душ на 1 кв. км., коли Анґлія має 130. Але Анґлія має тілько кольоній, що заняла третину світа. Колиж Німеччина зовсім позбавлена кольоній, то се вина Анґлії, бо вона не хоче звернути нічого з німецьких кольоній. Колиж нема кольоній, то нема сирих матеріялів, потрібних до продукції, нема ні мяса, ні масла, ні яєць у достаточній кількости. У всім тім винна Анґлія. Чим Німці мають платити за сирі продукти? Віддайте нам золото, яке ви забрали в Німеччини на підставі версайського „мира", — кличе Ґерінґ, — тоді зможемо вам платити за потрібні нам сирі продукти.

До змісту сеї промови додає французька преса такі пояснення: В Берліні піднеслася филя пессимізму. По переговорах Чіяна з Гітлєром Німці прийшли до погляду, що істнує пропасть між їх концепцією й анґло-французькою і що в тім винна скорше Анґлія ніж Франція. Тому роздратування Німців переноситься з Парижа на Лондон. Ґерінґ рахує на те, що Анґлія скорше уступить грубому нападові ніж чемним дипльоматичним формам, бо чи не таким саме способом Італія здобула собі право на завоювання Абісинії?

Дальше підчеркує французька преса, що Ґерінґ має приятелів в червоній армії СССР і що він у тій своїй острій промові здержався від усяких нападів на червону армію большевиків. Се французька преса пояснює тим, що Німці тепер особливо потребують сирих матеріялів, а СССР має того великі запаси. Назагал Німеччина — пише „Евр" — рішилася ще більше замкнутися в господарській автаркії (самовистарчальности), а в заграничній політиці думає проводити в практиці ідею, яка вродилася в часі розмови між Найратом і Чіяном: розбити Европу на два блъоки держав.

З того виходить, що публична опінія Франції побоюється такої несподіванки, як зближення гітлєрівської Німеччини з большевицькою Росією. Колиб се наступило, тоді свіжо придбана союзниця Франції Польща знайшласяб у кліщах двох велитнів.

Рівночасно „Ендепанданс Румен" так характеризує ситуацію з приводу побу-

ту ромунського короля Карла у Празі: Тепер коли все валиться і розлітається, Мала Антанта тісно звязана з балканським союзом представляє властиво одиноку підставу для трівкої міжнародньої політики.

У звязку з тим паризький „Тан" признає, що по німецько-австрійськім порозумінні і по італійсько-німецькім зближенні політика, яку спільно ведуть держави Малої Антанти, набирає в тих нових обставинах особлившого значіння.

Лондонський „Морнінґ Пост" подаючи вістку про збільшення французької воздушної фльоти о 50% коштом 5 міліярдів фр., — пише, що французькі круги в Римі уважають се відповідю Франції на італійсько-німецьке зближення та на повторювані заяви, що Італія може виставити 8 міліонів баґнетів.

В Парижі щораз більше вкорінюється погляд, що Ґітлер має замір звернути великі сили Німеччини скорше проти Заходу ніж проти Сходу. Тому — пишуть — видвигає устами Ґерінґа домагання кольоній, які забрали в Німеччини західні держави. Тимчасом, пише паризька преса, значіння кольоній було в господарськім життю Німеччини зникаючо мале. Признав це сам Ґітлер у своїм творі „Моя боротьба" і на тій власне підставі заявив, що Німеччина повинна зречися кольоніяльної заморської політики і свою увагу звернути на Схід. А тепер устами Ґерінґа знов видвигає справу кольоній, щоб мати претекст до нападу на Захід у відповідну хвилю... Також Італія дивиться ласим оком на близькі їй французькі кольонії в Африці, загосподаровані колись іще старим Римом: на тім тлі й відбувається італійсько-німецьке зближення.

Найважніше в тім всім питання, чи можливе порозуміння між Німеччиною і СССР. Для Німеччини вистарчилаб уже невтральність СССР, щоб Німеччина разом з Італією осягнули свої ціли в Західній Европі та в Африці. Нема сумніву, що якби в СССР був інакший режім, то Німеччина моглаб порозумітися з Росією. Хто може напевно сказати, чи винищування старої ґвардії большевизму се не підготовка до зміни режіму на Сході? Чи Сталін вже не відограє тої ролі, яку в французькій революції відограв Наполеон? Коли так, то Европа і ввесь світ незабаром можуть змінити своє обличча.

Келеччина й Ченстохова під водою

Рівень води в Вислі в келецькім воєвідстві підноситься 5 цм. на годину. В пинчівськім повіті Висла залила цілковито три села: Рогів, Красник і Сенистовиці, частинно два села: Пйотрковичі і Пшемиків. Населення тих сіл евакуовано. — Ріка Варта та її допливи виступили з берегів і залили кілька дільниць Ченстохови.

Лікарський фейлетончик.

Дрібні поради

Перестуджені люди не повинні відвідувати хорих, бо в стані перестуди особливо легко заразитися ще одною недугою. Отже тільки зовсім здорові люди повинні складати візити недужим. Се в інтересі обидвох сторін.

Вода се 20 разів лучший провідник тепла ніж воздух. І се причина, чому не можемо таксамо довго видержати в студеній або в горячій воді, що має рівну температуру з воздухом.

Цигари „гаванна" найсильніші, хоч не все в них так богато нікотини як в інших. Річ в тім, що цигари „гаванна" смакують в як найсвіжішім стані, отже курять їх ще вогкими, а дим вогких цигарів має до 70% більше нікотини ніж дим сухих цигар. Тому воткі значно більше небезпечні.

Особливо в часах економічної скрути треба поширювати лікарські поради, бо вони не одного чоловіка й не одну родину охоронять від тяжких наслідків щодо здоровля й кошту. (З німецького).

Взірець обломовщини

4-та резолюція УНДА

Проти розкладової роботи комунізму. [1])

ЗМІСТ: — Що буде до 80 літ? — Про одну новину в УНДІ зперед року. — Хто такий Обломов і чи є між Українцями буддисти? — Чи був коли між нами т. зв. „народний фронт"? — Котра буква в УНДІ при укладанню резолюцій найважніша? — Чи ундівський „провід" хитрий чи ні? — Чи Маківка село чи місто? — Чим подібні Нагуевичі до Бродів, Божковичі до Верчан, Маківка до Настасова, або про верх хаосу й лінивства в головах „центральних провідників" УНДА. — Що доказують резолюції Ц. К. УНДА? — Чи бачив хто коли плян вироблений теперішним центральним „проводом" УНДА? — Про конечність проводу для того „проводу" і чого провід мавби вчити „провідників."

Коли мине богато літ, зміниться обличча Европи, бо воно основно змінюється приблизно що сто років. Від закінчення великої війни, що основно змінила вигляд Европи, доходить уже 20 літ, отже перед нами ще найбільше 80 літ до нової основної зміни (та тепер вік радія, отже зміна відбудеться скорше, може й значно скорше). При новій зміні можна вже мабуть сподіватися, що навіть найбільші зусилля українських демаґоґів не перешкодять створенню української держави на якійсь частині української етноґрафічної території, хіба що знов вибухне максималізм („хочемо всего або нічого"), то знов не будемо мати нічого. Як уже буде десь якесь пристановище для української державної думки і праці, тоді появляться цікаві студії наших будучих учених. Вони напевно будуть порядкувати факти й аргументи, чому наш 40-міліоновий нарід не міг виборти собі ніде навіть участи в самоуправі — коли й маленькі неісторичні племена в Европі, як Естонці або Лотиші, мали свої держави. І наші учені дійдуть очевидно до висновку, що причина того була в области духовій, а не фізичній. Дійшовши до такого висновку, вони будуть порядкувати факти й аргументи, що на їх підставі дійдуть до такого висновку. Отже ми переконані, що в тих фактах і аргументах одно з перших місць займе 4-та резолюція Центрального Комітету УНДА „проти розкладової роботи комунізму", ухвалена дня 10. X. 1936 р. у Льва-городі, як люблять писати деякі наші націоналісти.

Та резолюція звучить як слідує:

IV. Семий Конґрес Комінтерну, що відбувся в Москві в липні й серпні 1935 р., намітив нову тактику для комуністів, що працюють поза межами СССР. Вона полягає на формуванні т.зв. народніх фронтів, у яких комуністи мають бути керманичами масових політичних акцій, що, як це показує Еспанія та Франція, мають приспішити в їх наслідку введення диктатури пролетарияту. По VII Конґресі Комінтерну грянула й на українські землі в Польщі нова филя большевицької агітації, яка має на меті розложити український національний організм та зробити його мало відпорним на большевицькі затії. До тої цілі йдуть большевики в той спосіб, що намагаються впихати до всіх культурно-освітніх, господарських, політичних, спортових установ і навіть церковних брацтв своїх агентів і доручають їм там вести розкладову роботу. В місцевостях, де большевицькі впливи закріпилися, комуністи виступають явно, ширять безбожництво й організують комуністичні боївки. Події в Нагуевичах, Бродах, Божковичах, Верчанах, Маківці, Настасові є проречистим доказом цього.

З уваги на все повище, Центральний Комітет перестерігає українське громадянство перед большевицькою небезпекою й закликає до рішучого й плянового протиділання розкладовій комуністичній роботі.

Отже читайте, але читайте уважно ту висше наведену резолюцію Центрального Комітету УНДА. Коли її уважно перечитаєте, тоді знайдете в тій одній резолюції ось який р я д д о к а з і в неймовірної слабости політичної думки, політичного відчування й політичного реаґування „проводу" найбільшої з усіх українських політичних орґанізацій:

I. Семий конґрес Комінтерну відбувся в літі 1935 р. і тоді він дійсно намітив нову тактику для комуністів поза межами СССР. А в осени 1936 р., значить в рік і пару місяців по тім факті, якийсь Обломов з Центрального Комітету УНДА уважав своєчасним подати сю „новину" в офіціяльній резолюції УНДА. Такої „скорости" в орієнтації і перестеріганні своєї суспільности не проявляла ще ма-

[1]) Гл. статті „Резолюції УНДА" й „Руїна України" в 82 і 83 чч. „Нової Зорі".

буть ніодна політична установа на земній кулі. [2])

II. Обломови з Центрального Комітету УНДА звернули увагу своєї суспільности в офіціяльнім комунікаті на нову тактику комуністів поза межами СССР якраз тоді, коли власне та тактика зачала вже провалюватися. І так, як загально відомо, тактика спільного фронту комуністів поза СССР кріваво провалилася в Еспанії. Спільний „народний фронт" поважно захитаний у Франції, де 300 (триста) часописів видало спільно відозву проти союза Франції з СССР, *причім орґанізації чи поодинокі люди, що стоять за тими часописами розуміється вже давно передтим* звернули увагу на нову тактику Комінтерну. Поважно захитаний народний фронт також у Чехословаччині і взагалі всюди, де той народний фронт зорганізований. Якраз на тій підставі вся преса принесла вісти про захитання становища Літвінова, комісаря закордонних справ СССР, що найбільше потрудився перед роком для змонтування нової тактики поза межами СССР. [3])

А щойно тепер, коли події тай самі большевики вже гасять свічки над їх (новою перед роком) тактикою спільних фронтів, — ґеніяльні Обломови з Цен-

[1]) „Обломов" се герой одної з повістей знаменитого рос. письменника Івана Ґончарова (*1812 †1891). Се найбільший з рос. письменників, що вийшли з купецького стану й один з нечисленних спокійних та здорових письменників Росії. Подарувала його рос. літературі властиво мама (бо батько його Александер помер, коли Ів. Гончаров не мав і 3 літ). Та проста жінка не жалувала нічого, щоб дати синові найлучше виховання і найвисшу освіту. Гончаров се найбільше зрівноважений зі всіх рос. письменників, ворог усяких крайностей і хаосу, притім чоловік надзвичайно інтензивної умової праці, знавець класиків всіх часів і народів. Стиль його рівний, рівнесенький. *Коли читати його твори, то мається враження, що нема в них ніде нічого рапавого.* Гончаров відбув подорож довкруги землі на вітрильнім кораблі, служив у міністерстві фінансів, був цензором, потому редактором офіц. „Сєвернои Почти". Помер безженний. Літературну спадщину записав на власність родині свого старого слуги. Найлучший твір Гончарова се „Обломов", тип лінюха і дармоїда, що погодився з браком горожанських обовязків і прав, з недостачею людського й горожанського достоїнства. Обломовщина то щось ніби російський буддизм (який можна обсервувати також між українськими картоґраями). Тому що не оден з наших націоналістів думає, що не знати рос. (і польського) письменства належить до „українського патріотизму" — й не читають взагалі нічого крім газет, подаємо в сім ч. „Нової Зорі" уривок з „Обломова".

[2]) Хто дійсно інтересується політикою (а провід кождої політ. організації має обовязок се робити), той знає, що так зв. нову тактику Комінтерну большевики тільки п р о ґ о л о с и л и в літі 1935 р. А думали вони над нею вже цілі літа передтим, особливож інтензивно від хвилі, коли в січні 1933 р. прийшов до влади в Німеччині Ґітлер, хоч в тій Німеччині комуністи разом з соціяльдемократами мали в л а с т и в о більшість дорослих людей за собою, як показували вибори. Вже тоді большевики проломали в своїх думках і почуваннях нехіть не лише до соціяльдемократів, але й до інших ліберально настроєних груп, що свідчить про значну політичну ґнучкість большевицького проводу. Сильно поділало на створення нової тактики большевиків також те, що мала Австрія зміркувавши небезпеку стала просто на становищі соціяльних єнциклік Св. Отців. Всім тим затрівожені большевики вже давно згодилися в душі з ідеєю так зв. нової тактики, а в Еспанії підперли вони так зв. народний фронт навіть не уважаючи на те, що там на перший скрипці грали не прихильники Сталіна, а прихильники Троцького (котрих в Большевії вистрілюють до ноги). Се свідчить, що Сталін переміг у собі навіть особисту амбіцію, щоб тільки запалити Европу большевицьким огнем також з другого кінця. З резолюцій УНДА видно, що їх автори навіть не пробували вглиблюватися в те, що в тих резолюціях розбирають.

трального Комітету УНДА додумалися до того, що повідомили свою націю про „нову" тактику комуністів щодо спільних фронтів! Повідомили в офіціяльнім комунікаті, ухваленім дня 10. X. 1936 р... І ніхто між ними не мав навіть почуття комізму, в який так стилізована резолюція одягає „провід" УНДА, ну й до певної міри покриває смішністю п о г о л о в н о кождого Українця: бо прецінь кождий з нас належить до нації, що випродукувала аж такий „бистроумний і енергійний провід" у своїй найбільшій партії.

Та хоч яке се смішне, то ще далеко до вичерпання мимовільної смішности, яка криється лише в тій одній резолюції Центрального Комітету УНДА.

III. Як відомо, між нашим народом у Галичині нова тактика Комінтерну не витворила ніякого спільного „народного фронту". Не вступили до того народного фронту ні галицькі соціялдемократи, ні галицькі радикали, ні взагалі ніяка політична ґрупа. Навпаки, майже всі виступили доволі виразно проти нової тактики Комінтерну. Вплинули на те головно розстріли Галичан на Великій Україні та палення їх живцем у Москві на Лубянці. Між ними погинули навіть дійсні прихильники большевизму. Се очевидно спамятало в Галичині людей з кождої політичної ґрупи і нова тактика Комінтерну не створила в нашій Галичині ніякого народного фронту. Хоч ніхто не може посудити авторів резолюцій Ц. К. УНДА, що вони вміють дивитися на світ і політично думати, то вище наведені факти в Галичині були і є вже таки занадто очевидні, щоб навіть члени Ц.К. УНДА не зауважили їх. Отже що вони роблять? Наробивши шуму в першій части своєї резолюції „відкриттям", що большевики ухвалили нову тактику, яка полягає на формуванні так зв. народних фронтів, — зміркували мабуть вже по написанні тих слів, що прецінь ніякого „народного фронту" та „нова" тактика Комінтерну в Галичині не створила. Та з умового лінивства, щоб не переробляти в резолюції вже написаного алярму про нову тактику Комінтерну, я к а — по їхже словам — п о л я г а є н а ф о р м у в а н н і „н а р о д н и х ф р о н т і в", спробували викрутитися від конечного тут зусилля ума вложенням у резолюцію — букви „і". І написали так: „По VII. Конґресі Комінтерну грянула і на українські землі в Польщі нова хвиля большевицької аґітації."

Тою буквою „і" получили дві річи зовсім інакших категорій, яких у звязку з новою (перед роком!) тактикою Комінтерну лучити очевидно не можна. Бо, як загально відомо, навіть людям, що політикою не кермують, аґітація большевиків в кождій країні під сонцем іде филя за филею, то кріпшає то слабне, але ніколи цілком не переривається. Се поява постійна, яка істнує в меншім або більшім обсязі від хвилі, коли большевики захопили владу в СССР (ба навіть істнувала й передтим). А нова тактика Комінтерну, що появилася в літі 1935 р. (і тепер вже вяне або зівяла), се б у л а поява дійсно нова й іншої категорії ніж аґітація. Большевики все мали, мають і будуть мати ціль: розкладати к о ж д и й національний орґанізм. А „нова тактика" Комінтерну се був прийом ударний, се була спеціяльна тактика, якою большевики стягали вже до наступу (до „штурму") ріжні сили, бодай в дечім посвоячені з ними ідеольоґічно. Таких двох прийомів льоґічно думаючі політики не лучать разом у своїх думках, бо се баламутство. Воно свідчить тільки про невиробленість обсерваційного змислу й політичного думання. І сей власне брак разом з незглибимим лінивством ярко проявляється в головах тих членів Ц. К. УНДА, що укладали наведену резолюцію.

Дехто з наших прихильників звертав нам увагу на те, що ввесь той баламутний гармідер викликали автори резолюцій Ц. К. УНДА просто на те, щоб відвернути увагу суспільности від того, що вже півтора року минуло, як вони „нормалізують відносини" — й „успіхи" є такі, що їх власні сторонники зачинають уже ухвалювати, щоб зложили мандати; а кудиж вони підуть і до чого візьмуться, зложивши мандати? Отже вони просто хочуть відвернути увагу нашої суспільности в Галичині на зовсім іншу справу й пишуть резолюції про „нову" тактику Комінтерну, яка полягає на творенні народних фронтів, хоч та тактика не нова і хоч ніякого народного фронту між нашим народом в Галичині нема.

Та ми думаємо, що такої хитрости по авторах тих резолюцій сподіватися не можна. Бо якби вони були такі хитрі, то прецінь доміркувалисяб, що навіть у найтемніших колись околицях люди зорієнтуються, в чім річ (як і дійсно вже зорієнтувалися, на пр. в Турчанщині і т. д.). А тоді позиція таких хитрунів, що спробували свідомо замилювати очі своїй суспільности, булаб найгірша, яку собі тільки можна уявити. Се прецінь зміркувалиб хитрі люди. Колиж вони сего не зміркували, то се на нашу думку доказує, що не хитрість основа тих резолюцій, тільки таки звичайна політична глупота, що правда значна. І якби УНДО було большевизмови тепер чимнебудь небезпечне, то большевики не потребують впихати до Центр. Комітету УНДА свого чоловіка, щоб той комітет розкладав, — бо ту роботу знаменито й несвідомо виконують автори таких резолюцій як вище наведена. Ліпше розкладати якусь орґанізацію просто неможливо, як аж так компромітуючи її.

IV. Якби хто мимо повисшої нашої аргументації ще таки вірив у хитрість авторів капітальних резолюцій УНДА, то мабуть утратить ту віру, коли уважно перечитає найвеселіше місце в наведеній резолюції. Воно звучить:

„У місцевостях, де большевицькі впливи закріпилися, комуністи виступають явно, ширять безбожництво й організують комуністичні боївки. Події в Нагуєвичах, Бродах, Божковичах, Верчанах, Маківці, Настасові є проречистим доказом цього."

В тих 20 словах приблизно таке замішання як в Центральнім Комітеті УНДА. І так Нагуєвич, куди на т. зв. свято Франка прийшла національна чи націоналістична молодь, з чого й почалася бійка, не можна ставити на одну дошку з Бродами і Божковичами, де комуністи напали на націоналістів, а всіх тих місцевостей не можна ставити на одну дошку з Настасовом, де рахувалися між собою комуністи з радикалами, причім убито радикала. А всіх подій у тих місцевостях взагалі не можна класти на одну дошку з подією на Маківці, бо по перше Маківка се нагий верх гори в Карпатах, а всі інші місцевости се людні оселі (отже не вільно писати „в Маківці", бо се не село), а по друге на Маківці не було ніякої „бійки", тільки здезорієнтована товпа убила після всякої правдоподібности якогось невинного грекокатолика і Жида фотоґрафа, котрого вмить розірвали на шматки, хоч вини його ніхто не ствердив, тільки хтось — і не відомо хто — крикнув з товпи: „Він комуніст!"

Коли ті місцевости поставлені поруч себе одна по другій в монументальних резолюціях Центрального Комітету УНДА щонебудь проречисто доказують, то хіба цілковите незнання подій, які діються в краю, і повне недбальство та замішання в головах „проводу" найбільшої політичної партії українського народу. Думаємо, що навіть Виділ якоїнебудь студентської громади стидавсяб оповіщувати такі дійсно проречисті докази своєї нездарности, лінивства й неохайности в розбиранні й порядкуванні м а т е р і я л у, на підставі якого хочеться щось сказати свому народові.

Крім у названих місцевостях були ще інші менше або більше бурливі або й кривавi події: в Мечищеві (де вбито б. комуніста чи сельроба В. Снака), на Білій Горі коло Підлисся, де потурбовано одного кольпортера, здається, „Дешевої Книжки" й одного адвоката, і в Двірци, де вбито чоловіка, що тому 8 літ був сельробом, а тепер був головою якоїсь кооперативи. Здається, що були ще й інші події, які треба передовсім докладно розслідити на місци й устійнити фактичний стан, щоб знати, хто на кого і з якого приводу напав. Се повинна розслідити комісія, в якій повинен бути бодай один юрист (правник), щоб та комісія знала, що значить фактичний стан і як його устійнюється. Щойно тоді можнаб на тій підставі робити висновки й будувати резолюцію.

А хтож інший, як не УНДО, має до розпорядимости аж кільканацять послів і сенаторів, що мають від держави право вільної їзди зелізницями й утримання. Між ними є цілий ряд правників (адвокатів, б. суддів). Отже на когож іншого паде обовязок, виконати ту потрібну роботу? Та наші Обломови ані навіть не думають про ту конечну працю, тільки на підставі хаосу ґазетних вістей укладають резолюцію і в ній твердять про закріплення большевицьких впливів! Не переконалися на місци, чи може там якраз не закріпилися протикомуністичні впливи — і цілому рядови наших сел і околиць всуміш роблять опінію большевицьких! Коли є в тій тактиці хоч за макове зерно розуму, тоді наше теля зїсть вовка, то значить тоді УНДО виграє війну з СССР.

V. Вершок комізму є в додатку до тої четвертої резолюції. А той додаток звучить так:

„З уваги на все повище, Центральний Комітет перестерігає українське громадянство перед большевицькою небезпекою і закликає до рішучого і плянового протиділання розкладовій комуністичній роботі."

Верх комізму сего додатку полягає ось на чім:

1) „З уваги на все повище" то значить а) з уваги на те, що „новою тактикою" комуністів названо те, що зовсім не є новою тактикою, але тактикою, яка на очах провалилася, б) що ніяких „народних фронтів" між політичними угрупованнями українського народу нема, в) що не устійнено, хто, на кого і чому нападав, хто, де і кого переміг і на тій неустійненій „підставі" закинено в офіціяльній резолюції вкорінення большевизму в цілім ряді наших може й невинних сел та околиць, — з уваги на все повище можна приняти як певні тільки дві річи: що на такій „підставі" таку резолюцію можуть уложити лише люди, які мають ослаблений ум і нерозвинену розвагу та кепський спосіб думання, а згодитися на оповіщення такої резолюції могли тільки люди, що були заліниві перечитати її, себто Обломови, або українські буддисти, яким належиться вповні заслужена нірвана (небуття).

2) На тій підставі українська суспільність дійсно повинна бути перестережена, але не так перед большевицькою небезпекою (хоч та небезпека всюди грізна), як в більшій мірі перед „проводом", що ухвалює такі резолюції і при тім вибирається воювати з большевицькою ідеольоґією та орґанізацією, що становлять взірець розагітування й запалювання мас, взірець, якого ще не бачила історія в таких великих і страшних розмірах.

3) Вкінці сам шпиль того верха комізму полягає на тім, що наші Обломови - буддисти — закликають до р і ш у ч о г о і п л я н о в о г о протиділання... Панове! А колиж ви в життю щонебудь рішуче робили? А колиж ви який плян обдумали? А покажітьже його! Таж ви

АКТУАЛЬНА БРОШУРА!

Важне для матуристів!

ВИБІР ЗВАННЯ

Написав д-р ОСИП НАЗАРУК

Порадник для молоді, що виходить у світ шукати хліба й долі.

— Ціна 40 сотиків. —

Набути можна в Адміністрації „Нової Зорі", Львів, ул. Ґродзіцких 2, І. пов. і в книгарнях.

не то пляну, а резолюції обдумати не годні. Таж ви не то резолюції не можете обдумати, але ви не в силі устійнити і пляново упорядкувати навіть кілька фактів, потрібних до уложення резолюції. І се ваші резолюції доказують справді проречисто. На жаль лиш се одно вони доказують...

І когож ви закликаєте до п л я н о в о г о протиділання, не даючи ніякого пляну... І хтож той плян протиділання має укладати, коли „провід" найбільшої політичної організації в краю викручується від уложення й оповіщення пляну протиділання... Викручується пустим балаканням і закликом до маси, щоб вона пляново протиділала!... Ні, панове! Такої маси, щоб сама п л я н о в о протиділала (коли провід не дає пляну), нема ні в одній країні на цілім світі в пятьох його частях. Нема ні в Анґлії, ні в Німеччині, ні в Америці, ні в Японії. Також Абдера не булаб збудована, якби провід одної з грецьких громад не приготував був наперед пляну будови того славного міста.

І ви з таким знанням справ, яке ви виказали в тих резолюціях, з таким лінивством в провірюванні й порядкуванні фактів, з таким безприміpним браком здібности обсервації та з повним невмінням політичного думання—не стидаєтеся називати себе проводом найбільшої партії 40-міліонової нації? І то в часі такім грізнім! Не маєте в собі настільки почуття обовязку, щоби вглянути в свої хаотичні голови та в свої пусті фрази і сказати собі правду, що ви не дозріли до ніякого проводу, бо вам самим треба проводу і то такого, щоб зачинав з вами науку від азбуки, то значить від того, як обсервувати факти, як їх порядкувати і які висновки з них можна робити, а яких не можна.

Та се ще далеко не все, що можна сказати про капітальні резолюції Центрального Комітету УНДА.

Спробуємо здебільша закінчити наші замітки в слідуючій статті.

Демонстрація москвофілів

29. X. с. р. у Львові відбувалося засідання тимчасової управи „Народного Дому". На засіданні були: два Українці, інж. Мудрак і інж. Храпливий, москвофіл др Копистянский і Поляк інж. Вельпель. До кімнати, де відбувалося засідання, ввійшли москвофільські студенти, обкидали інж. Мудрака й інж. Храпливого гнилими яйцями й залишили в салі свої резолюції. Потім повідомили про все польську пресу й подали їй текст своїх резолюцій. В них протестують проти того, щоб Українці входили до „Народного Дому" й господарили його майном.

Командант червоних в Еспанії

„Матен" звідомляє: Совітський ґен. Ґорев обняв команду оборони еспанської столиці перед повстанцями. Се один з наймолодших ґенералів. Він визначився підчас революції при обороні Царицина перед білоґвардійцями. Внаслідок совітської допомоги продовжиться домашна війна в Еспанії. Совітське правительство посилає без перерви танки, літаки і панцирні самоходи для еспанських червоних.

Як вивезли ген. Кутєпова

Анґлійський кореспондент депешує з Еспанії, що коло Талявери познакомився з капітаном червоних військ Колтанесом. Він оповів йому, що сам схопив Кутєпова так, що перебрався в однострій французького поліцая, приступив на вулиці в Парижі до ґен. Кутєпова й заявив йому, що арештує його за незаконне ношення зброї. Оба сіли в авто, де вже сиділи два большевики. Ґен. Кутєпов зміркував, що його зловили в засідку і спробував ставити опір. Але йому силою заложили хльороформову маску і він заснув. Його доставили автом до моря, де вже ждав больш. корабель, що завіз його в СССР.

1. XI. у Львові

В дні 1 листопада в храмі св. Юра о год. 9 відправив Преосв. Іван Бучко Архієрейську Службу Божу з приводу 18 роковин 1 листопада. О. пралат Куницький виголосив проповідь про любов батьківщини і про значіння жертви у визвольних змаганнях. На Службі Божій були: бувший премієр галицького правительства презид. др Кость Левицький, б. начальний вожд Української Галицької Армії ґен. М. Тарнавський, представники українських центральних установ, товариств і преси. Церква була повна людей так, що богато стояло на дворі. Торжественна Служба Божа скінчилася о год. 11.30 відспіванням гимнів.

Вечером 1. XI. панував у Львові особливий рух. Вулиці, що ведуть до цвинтарів Личаківського і Янівського, були так переповнені людьми, що тяжко було йти ними. Звичайно порожні трамваї були битком забиті. Крім трамваїв курсували автобуси між середмістям і цвинтарями. Величавий вид представляли оба цвинтарі вечером. Вже здалека видно було над ними луну. А з віддалі кількох соток метрів здавалося, що цвинтарі горять. На гробах запалено тисячі ріжнобарвних світел. На цвинтарях був правдивий натовп і між гробами й на доріжках. Хоч се латинське свято, на цвинтарях було богато Українців, особливо біля могил вояків УГА. І на їх могилах засвічено свічки. Добре, що хтось подбав про те, бо серед моря світел неосвічені могили наших стрільців виглядалиб опущені, забуті. На Янівськім цвинтарі о год. 7.45 веч. світилося ще майже на всіх гробах, але людей вже було дуже мало, майже не видно. І власне той брак людей при догоряючих всюди свічках і лямпадах робив велике враження. Цікаво, що якраз на гробницях богатих людей доволі часто не видно було світел, ані слідів, що там були світла чи інші прикраси: знак, що серед богатої кляси заникає один з проявів релігійности. Та назагал Львів ще релігійний, коли можна про се судити після освітлення могил померших.

Перед виходом з Янівського кладовища можна було бачити ряд жебрущих дідів. Вони говорили по українськи.

На Личаківське кладовище від год. 8.30 поліція вже не пускала. Цвинтар ще горів світлами. Останки людей вже тоді з нього виходили.

ПАНСІОН Сестер Служебниць в Микуличині

ОТВОРЕНИЙ ЦІЛИЙ РІК

Гарно відновлений, має водотяги, елєктрику, радіо і дуже добру кухню. Положений близько ліса, близько води, близько стації і близько почти. В будинку є прекрасна дійсно артистично виконана каплиця. ЦІНИ ПРИСТУПНІ!

ОБЛОМОВ

Найлучша російська повість.

При Гороховій вулиці, в однім з великих домів, що його мешканців вистарчилоб на ціле повітове місто, лежав ранком в ліжку, в своїм помешканні, Ілля Ілліч Обломов.

Був се чоловік літ трицятьдвох або трох від уродження, середного росту, приємного зверхного вигляду, з темносірими очима, одначе з відсутністю всякої виразної ідеї, всякого скупчення в рисах обличча. Думка гуляла вільною птицею по обличчі, пурхала в очах, сідала на півотворені уста, ховалася в морщинах лоба, потому зовсім пропадала — і тоді в цілім обличчі ясніло рівне і тепле світло безпеки. З обличча почуття безпеки переходило в уложення всего тіла, навіть у фалди шляфрока.

Деколи вигляд його захмарювався виразом неначе втоми або нудьги. Та ні втома, ні нудьга не могли ні на мінуту зігнати з обличча мягкість, що була панівним і основним виразом не тільки обличча, але всеї душі. А душа так отверто й ясно світилася в очах, в усмішці, в кождім русі голови, руки. І поверховно-обсервуючий, студений чоловік поглянувши мимоходом на Обломова, сказавби: „Напевно добряга, простота!" А чоловік глибший і проникливіший, довго вдивляючись в його обличча, відійшовби в приємній задумі, з усмішкою.

Барва обличча в Іллі Іліча не була ні румяна, ні смагла, ні чисто бліда, тільки невиразна, або видавалася такою, може тому, що Обломов якось потовстів не на свої літа: або від недостачі руху, або воздуха, або може бути одного і другого. Назагал його тіло, судячи по матовім, занадто білім кольорі шиї, маленьких пухких рук, мягких плечей, здавалося занадто виніжненим для мущини.

Його рухи, коли він був навіть стріножений, здержувалися також мягкістю і ліню, не позбавленою свого рода ґрації. Коли на обличча набігала з душі хмара турботи, погляд захмарювався, на чолі появлялися морщини, зачиналася гра сумнівів, горя, переляку; та рідко та трівога застигала в формі виразної ідеї, ще рідше перемінялася в замір. Вся його трівога кінчилася зітхненням і завмирала в байдужности або дрімоті.

Як-же підходив домашний костюм Обломова до спокійних рис його обличча і до випещеного тіла! Він мав на собі халат з перської матерії, правдивий східний халат без найменшого натяку на Европу, без кутасів, без аксаміту, без стану, вельми просторий, такий, що Обломов міг двічі загорнутися в него. Рукави, по незмінній азіятській моді, йшли від пальців до плеча все ширше й ширше. Хоч той халат і втратив свою початкову свіжість і місцями замінив свій первісний властивий полиск іншим, набутим, — та все ще зберігав яркість барви і міцність ткані.

Халат мав в очах Обломова тьму неоцінених прикмет: він мягкий, гнучкий, тіло не відчуває його на собі; він як послушний невільник покоряється найменшому рухови тіла.

Обломов завсіди ходив вдома без краватки і без камізольки, бо любив простір і вигоду. Патинки на нім були довгі, мягкі і широкі; коли він, не дивлячись спускав ноги з ліжка на долівку, то напевно попадав у них відразу.

Лежання для Іллі Іліча не було ні конечністю як для хорого або як для чоловіка, що хоче спати, ні припадковістю, як у того, що втомився, ні насолодою, як у лінюха: се був його нормальний стан. Коли він був вдома — а він був майже завсіди вдома — він все лежав і все постійно в одній кімнаті, де ми його найшли. Вона служила йому за спальню, за робітню і за гостинну. Він мав ще три кімнати, та він рідко туди заглядав, хіба ранком і то не кождого дня, коли слуга замітав робітню, та сего щодня не робилося. В тих кімнатах меблі були закриті покровцями, стори спущені.

Кімната, де лежав Ілля Ілліч, з першого погляду здавалася прекрасно прибраною. Там стояло бюрко з червоного дерева, дві канапи оббиті шовковою матерією, гарні паравани з вишитими, небувалими в природі, птахами і плодами. Були там шовкові занавіси, коври (дивани), кілька образів, бронза, порцеляна і многота гарних дрібниць.

Та досвідчене око чоловіка з чистим смаком одним, навіть побіжним, поглядом на все, що тут було, вичиталоб тільки бажання, якнебудь зберегти „де-

Наші діти

Їх Евхаристійне життя.

З хвилею, коли папа Пій X в 1905 р. видав декрет про часте й щоденне св. Причастя та в пять літ пізніше вийшов другий декрет, що навіть малі діти, як прийдуть до розуму, зн. від 6—7 року життя, можуть принимати св. Причастя — *почалися нові часи серед діточого світу.*

Сповнилися слова Ісуса Христа, записані в св. Євангелії: „Позвольте малим діточкам приходити до Мене“.

Побожні родичі, доцінюючи, яким важним і великим чинником у релігійному вихованні дітей є вчасне св. Причастя, *пішли назустріч* гарному бажанню папи Пія X і почали впроваджувати цей благословенний декрет в життя.

Коли давніше деякі вибрані діти з туги майже умирали за Евхаристійним Ісусом в св. Причастю (як прим. св. Джемме Ґальґані й інші), не можучи дочекатися дозволеного часу 12-го року життя, то тепер діти від найраншого віку можуть лучитися з Евхаристійним Ісусом в св. Причасті. І це має благословенні наслідки в їх діточім і дальшім житті.

Щоб надати якусь форму цьому евхаристійному рухові, завязалася нова діточа орґанізація, що прибрала світову назву „Евхаристійна Круціята“, або денеде „Ісусове Лицарство“.

Вона зродилася в чудеснім місці в Люрді в 1914 р., у стіп Марії, на тодішнім Евхаристійнім Конґресі. І за благословенням папи Венедикта XV почала скоро ширитися наперед у Франції, відтак по всьому світі.

Ціль сеї орґанізації — гуртувати малих дітей від 7—12 року життя і вщіплювати в їх діточі серця Евхаристійне життя — Боже життя.

Нинішний світ стоїть під кличем Католицької Акції. Католицька Акція се ніщо інше, як тільки життя по Божій Волі, по Божим вказівкам. Щоб те надприродне життя якнайкраще розвинулося в кождій людині, треба зачинати від її основ, себто від дітей. Власне ця вище згадана орґанізація своєю формою якнайліпше надається до вироблення діточих сердець по взорі Пресвятого Ісусового Серця.

Завдяки Марійській Дружині Пань у Львові завязалася і в нас перша така евхаристійна орґанізація в 1932 р., як секція при цім Товаристві. Орґанізацію ту злучено з Апостольством Молитви при церкві ОО. Василіян у Львові.

Незабаром потім вийшов статут в українській мові під назвою „Підручник Ісусового Лицарства або Евхаристійної Круціяти“, видання ОО. Василіян в Жовкві, на підставі такого самого видання ОО. Єзуїтів після о. Й. Бока. Для потреб українського народу зладив о. С. С. Чина СВВ.

З виданням статуту почала і в нас *поширятися* ця ідея і *зачали повставати* щораз то нові станиці цеї орґанізації. І взагалі — евхаристійний рух серед діточого світу, так дуже поширений тепер на цілій кулі земній, знайшов зрозуміння і серед нашого народу.

Найкраще це зазначилося особливо в сім році. І так 1 червня ц. р. на Зелені Свята відбулося величаве, діточе, евхаристійне торжество в К р е х о в і. При тамошній церкві ОО. Василіян *засновано* таку вищезгадану орґанізацію під назвою „Евхаристійне Лицарство“. На торжественне приняття членів сеї орґанізації *запрошено дітей з околиць* Жовкви, приїхала також Евхаристійна Круціята зі Львова з прапором. Преосв. Владика Кир Йосафат довершив торжественного приняття і посвятив два діточі прапори. 2.500 дітей взяло участь в тім святі, старших було також дуже богато. До св. Причастя приступило 1.800 самих дітей. Перед і по св. Причастю Владика промовив сердечно до діточок, заохочуючи їх до молитви і до совісного сповнювання своїх діточих обовязків, а все з любови до Евхаристійного Ісуса.

Подібне евхаристійне торжество відбулося в Жовкві в церкві ОО. Василіян в день свята Пресв. Серця Ісуса, 5 липня ц. р. Там, в Жовківщині, при кождім кружку Апостольства Молитви існує діточий кружок. Для тих кружків Ап. Молитви уладжено окреме евхаристійне діточе свято з процесійним походом через вулиці міста. До походу стануло в однострояx около 2.000 дітвори — кожде село осібно з своїм прапором Христового Серця. Незатерте вражіння викликало це свято серед дітей, як і серед старших. (Бажаним булоб, щоб при таких кружках Апостольства Молитви, де існують діточі кружки, засновувати вище згадану діточу орґанізацію „Евхаристійну Круціяту“, — що саме є секцією Ап. Молитви).

І ще одно евхаристійне свято відбулося 18 липня ц. р. в Л а в р о в і к. Ст. Самбора також у церкві ОО. Василіян. Це *свято мало свій окремий характер.* Воно було уладжене на подяку Евхаристійному Ісусови за те, що маленькі діти допущено до св. Причастя. Це свято також звеличав своєю приявністю Преосв. Владика. До св. Причастя приступило 1763 дітей.

Такі спеціяльні діточі евхаристійні торжества се незвичайно радісний обяв в нашім народі. Невинні діточі серця радіють, що можуть на взір старших в особливіший спосіб спільно, орґанізаційно складати сердечну подяку Евхаристійному Ісусови за ріжні одержані ласки, а особливо за велику ласку принимання св. Причастя від найранших літ.

Нехай се буде заохотою та спонукою до дальшого плекання й розвитку евхаристійного діточого руху серед нашого народу — зокрема до основування евхаристійної діточої орґанізації, що саме є, — як сказано в статуті, — передшкіллям Католицької Акції.

Е. Ш а р к о в а.

Кольонізація

„Хвіля“ в ч. 6330 звідомляє: „Дзєннік Популярни“ приносить цікаві вістки про подробиці парцеляційного проєкту, що його у своїм часі опрацював міністр рільництва Понятовский. Той проєкт передбачував розпарцелювання в сім році 40.000 га землі. Плян був узгіднений з Начальним Вождом ґен. Ридзом Сьміґлим. Тимчасом проєкт, апробований Начальним Вождом, відкинено й рада міністрів вкінці устійнила континґент землі призначеної на парцеляцію на половину *менший, ніж континґент, що його* призначив мін. Понятовский. Після інформації того часопису рада міністрів з початку взагалі не думала займатися устійнюванням континґентів землі на парцеляцію. Згода наступила щойно тоді, коли впало назвище ґен. Ридза Сьміґлого.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

корум” необхідних приличностей, щоб тільки відірватися від них. Обломов старався, очевидно, про те тільки тоді, коли порядкував свій кабінет. Витончений смак не вдоволявсяб тими тяжкими, неґраціозними стільцями з червоного дерева і хитками етажерками. Плечки одної канапи осіли вділ, наклеєне дерево місцями відстало.

Точно тойсам характер мали і картини і вази і дрібниці.

Одначе сам хозяїн дивився на уряджения свого кабінету так холодно і розсіяно, неначеб питав очима: „Хто сюди натащив і наставив все те?“ Від такого холодного погляду Обломова на свою власність, а можливо, що від іще більше холодного погляду на тойже предмет слуги його Захара, вигляд кабінету, коли оглянути там все уважніше, поражав запущенням і недбалістю, що в нім панували.

По стінах, довкруги образів, ліпилося в формі фестонів павутиння, насичене порохом; зеркала замість того, щоб відбивати предмети, моглиб служити скорше за скрижалі для записування на них на поросі якихнебудь записок для памяти. Килими були поплямлені. На канапі лежало забуте полотенце. На столі мало котрого ранку не стояла неспрятана від вчерашної вечері тарілка з сільничкою і з обгризеною кісточкою та рідко коли не валялися окрушини хліба.

Якби не отся тарілка та не сперта до ліжка тільки що викурена люлька або не сам господар, що лежав на нім, то можна булоб подумати, що тут ніхто не мешкає — так всьо запорошилося, полиняло і взагалі було позбавлене живих слідів людської присутности. На етажерках лежали, що правда, дві-три розложені книжки, валялася ґазета, на бюрку стояла і чорнильниця з перами. Та сторінки, що на них були розгорнені книжки, покрилися порохом і пожовкли; видно, що їх кинено давно; число ґазети було минулорічне, а з чорнильниці, колиб замачати в ній перо, вирваласьби з бренінням хіба тільки сполошена муха.

Ілля Іліч прокинувся, проти звичаю, дуже рано, в осьмій годині. Він чимсь сильно зажурений. На його обличчі напереміну виступали не то страх, не то нудьга і досада. Видно було, що його одолівала внутрішна боротьба, а ум ще не приходив на поміч.

Діло в тім, що Обломов вчера одержав з села, від свого управителя, лист неприємного змісту. Відомо, про які неприємности може писати управитель: неврожай, недобір, зменшення доходу і т. п. Хоч управитель і торік і позаторік писав до свого пана цілком такі самі листи, то всетаки і сей послідний лист поділав так сильно як кожда немила несподіванка.

Чи се легко? Требаж було думати про способи якихнебудь заряджень. Впрочім треба бути справедливим для дбалости Іллі Іліча про свої справи. Він після першого неприємного листа управителя, що його одержав перед кількома роками, вже почав строїти в думці плян ріжних перемін і уліпшень в заряді своїм маєтком.

Після того пляну малося ввести ріжні нові, економічні, поліційні й инші зарядження. Тільки плян був ще далеко не ввесь обдуманий, а неприємні листи управителя щороку повторялися, побуджували Обломова до діяльности й очевидно нарушували *його спокій.* Обломов розумів необхідність підприняти щонебудь рішуче заки скінчить обдумувати плян.

Він як тільки прокинувся зі сну, таки зараз рішився встати, вмитися і, напившися чаю, подумати гарненько, дещо розміркувати, записати і взагалі занятися тою справою якслід.

З пів години він все ще лежав і мучився тим заміром. Та потому роздумав, що вспіє ще зробити се і після чаю, а чай можна пречінь пити після звичаю в ліжку тимбільше, що ніщо не перешкоджує думати лежачи.

Так і зробив. Після чаю він вже припіднявся зі свого ложа і малощо не встав. Поглядаючи на патинки він навіт зачав спускати до них одну ногу з ліжка, але таки зараз назад підтягнув її.

Вдарило пів до десятої. Ілля Іліч стрепенувся.

— Що се зі мною діеться? — сказав він голосно з досадою: — треба мати совість; час до діла! Дай тільки волю собі, так і...

— Захаре! — закричав він.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Новий ґрунтовий податок

„Українські Вісти" в ч. 289 принесли отсю пересторогу:

Вже від року переводять у скорому темпі клясифікатори з рамени повітових клясифікаційних комісій клясифікацію ґрунтів для ґрунтового податку. Доходять до нас вістки, що наш хліборобський загал, зокрема наша інтелігенція і установи, що безпосередньо зацікавлені в господарських справах, майже цілковито не звертають уваги на ту так важну для хліборобів акцію. Оповідають нам, що клясифікатори були вже на полях по селах і ніхто з селян навіть не звернув уваги на то, чого вони ходять по полю.

Таж се клясифікація ґрунтів до реформи ґрунтового податку. Адже досі по селах нарікають на несправедливий ґрунтовий податок. Кажуть, що дідичі за ту саму землю платять менший, а селяни більший податок, бо мовляв, дідичівську землю клясифікували нижче, а селянську вище. Це було тому більше, як 70 літ. Хліборобські товариства зачали домагатися переклясифікації ґрунтів і реформи податків. Сойм ухвалив дня 26. III. 1935 року закон про клясифікацію ґрунтів і саме тепер відбувається та клясифікація. Ця акція важна тим, що кому тепер склясифікують ґрунти зависоко, він платитиме зависокі податки. А не треба казати, як селяни люблять податки. І чому така байдужність в тій справі?

Це походить відтіль, що у нас більше зацікавлення високою політикою, резолюціями, як пекучими справами — податками, меліорацією, комасаціями й іншими життєвими і реальними потребами українського села.

Найпекучіша тепер справа — клясифікація ґрунтів. „Сільський Господар" подбав, щоби по клясифікаційних комісіях були й представники українських хліборобів, та видав окрему книжку „Клясифікація ґрунтів" (коштує 1.25 зл. з пересилкою). Але це замало. Справу мусить допильнувати в першу чергу низовий і повітовий провід. Вони мусять освідомити селян, які їм права застерігає закон і як мають доходити своїх прав. Запізно такі справи боронити на комісіях. Їх треба допильнувати на ґрунті, коли клясифікатор ходить по селі, а відтак пише протокол в канцелярії в селі, і коли той протокол підписують солтис і два сільські радні. Оттоді найважніший момент оборони інтересів селян перед надмірними податками.

Згідно з законом з 26. III. 1935 року про клясифікацію прислугує право брати живу участь в клясифікації ґрунтів клясифікаторам на полі і при протоколі.

І того ми мусимо припильнувати і користати з права. Бо то перша і найважніша інстанція. Тоді вже прислугує право устно, а хто хоче писемно зголошувати застереження щодо клясифікації. Прислугує право домагатися провірення наших ґрунтів, але рівночасно самому треба приготовити до того поле.

Треба знати нам, як поступати і на комісіях, коли й де можна переглянути реєстр і клясифікаційні пляни, які клясифікатор викладає до вгляду в селі. Як проголошується рішення клясифікаційних комісій і т. п. справи. На це замало місця, щоби все помістити в пресі. А містити то частинами в поодиноких числах часопису *не сповнить свого завдання. Длятого* „Сільський Господар" видав книжку „Клясифікація ґрунтів", в якій є законні приписи і вказівки.

Ту книжку поручаємо, а повинен її мати кождий, що платить ґрунтовий податок, хто купує землю й де комасують ґрунти.

Ще раз звертаємо увагу на клясифікацію, про що ми вже писали нераз, і у власному інтересі допильнуйте її, щоб ви опісля не чулися покривджені податками, бо буде запізно.

Інж. І. Лапчук.

Надужиття урядників

„Нови Дзеннік" застановляється над причиною численних надужить, котрі тепер часто трафляються в урядах. Причину того бачить в е т а т и з м і: „Держава — пище — вдирається в щораз більшій мірі в усі ділянки життя горожан. Щороку виходять сотки законів і розпорядків. Кожде міністерство, чи начальна адміністраційна влада видає до тих законів обіжники, інструкції і поучення. Вони разом становлять ліс трудний до переходу вже не тільки для пересічного горожанина, але навіть для правника. Многота законів і розпорядків вимагає великого числа урядників, що мають виконувати ті закони. Одначе далекойдуче втручування держави в господарські справи вяже горожанина і зменшує його енергію в праці над осягненням доходу. Урядників є забогато й очевидно зле платних. Внаслідок того ніколи не можна знати, де зачинається хабарництво, а де кінчиться. Стара німецька приповідка каже: „Гелеґенгайт махт ден діб". Можливо, що вже при розділюванню посад цвитуть надужиття. Що приділ посад відбувається не так, як в давних, зглядно ліберальних і демократичних часах під кутом дійсної придатности урядника, під кутом його особистих кваліфікацій і видатности його праці, але під кутом протекцій, особистих впливів, чи політичних заслуг. Нема в нас особистої відповідальности зверхників за малу видатність праці їх підвладних. За малу видатність такої праці, отже за страти, які має держава — платить потому податковий платник". („Глос Народу" ч. 298 з 1936 року).

Відкриття музею у Львові

В день великої річниці.

Дня 1 листопада в 12 год. вполудне відбулося у Львові, в Музею Наукового Т-ва ім. Шевченка, відкриття Відділу Історично-Воєнних Памяток. Велику салю в музею НТШ заповнили вщерть гості, особливо старші. Дир. Пастернак згадав коротко про значіння воєнно-історичного музею для українських комбатантів та молодого покоління. Др Лукіянович, голова історичної секції Т-ва „Молода Громада", вказав, що в новім відділі музею промовлятимуть герої без слів. Їх мова, хоч нечутна, пориватиме всіх, в чиїх серцях є ще любов до батьківщини. Опісля присутні одномінутовою мовчанкою віддали честь поляглим за волю. З черги ґен. Тарнавський перетяв стяжку й зібрані гості ввійшли до саль нововідкритого відділу музею. Він міститься в двох невеличких салях. Тут зібрано що найважніше. В першій салі на стіні зліва велика карта: Шлях походу наших УСС в рр. 1914—1918. Під картою в ґабльотці та в шафі й ґабльотці по противній стороні салі зібрані документи з часів визвольної боротьби як відозви до населення в перших днях листопада 1918 р., Вістник Державних Законів і Розпорядків, кілька менших військових документів, альбом УСС з рр. 1914—1918 і т. п. В куті оригінальна полева капличка о. Омеляна Баранського, капеляна УГА. В окремій шафі чаша з землею з Лисоні, кілька гарматніх стрілен, багнети, шолом та збірка військових ордерів, „портопе", печаток і стампілій. Крім того по стінах богато портретів висших військових. В другій салі загальну увагу звертають на себе три шафи з манекінами, убраними в однострої військових ріжних степенів армій Галицької й Наддніпрянської. На стіні зліва великий портрет полк. Вітовського, під ним вінець української кооперації призначений на могилу полк. Вітовського. В ґабльотці частина полевої каплички: одна книга, хрест, кропило, ложочка. На стінах образи та ряд карикатур зі стрілецького життя. Нововідкритий відділ Музею робить дуже симпатичне враження. Його варт оглянути. Він постійно відкритий. Ціни вступу для старших 50 сот., для молоді 20 сот., а при збірних прогульках від особи 10 сот. — Такі музеї мають велике виховне значіння для нації.

Чи „Скала" у вас вже має католицьку бібліотеку?

В кімнаті, що була відділена тільки невеличкими сіньми від кабінету Іллі Іліча далося чути зразу щось немов гарчіння ланцюхового пса, потому стукіт ніг, що звідкись зіскочили. Се Захар скочив з лежанки, що на ній звичайно переводив час, сидячи занурений в дрімоту. В кімнату ввійшов підстаркуватий чоловік, в сірім сурдуті з розпором під пахою, звідки звисав кусень сорочки, в сірій камізольці і з необнято широкими й густими русявими заличками з сивизною. Кождого з них вистарчилоб на три бороди.

— — — — — — — —

Ілля Іліч понурений в задуму довго не завважував Захара. Захар стояв перед ним мовчки. Вкінці закашляв.

— Щó ти? спитав Ілля Іліч.

— Адже ви кликали.

— Кликав? Пощо я кликав, не памятаю, відповів він протягаючись. Іди покищо до себе, а я пригадаю собі.

Захар відійшов, а Ілля Іліч лежав дальше і думав про проклятий лист.

Минуло з чверть години.

Ну, досить лежання! сказав він: адже треба встати... А зрештою, нехайно я прочитаю ще раз з увагою лист управителя, а потому вже й встану.

— Захаре!

Знов тойсам скок і сильніше ворчання. Захар увійшов, а Обломов знов понурився в задуму. Захар стояв зо дві мінути, неласкаво, трохи боком споглядаючи на пана, і вкінці пішов до дверей.

— Кудиж ти? нараз запитав Обломов.

— Ви нічого не говорите, то щож тут стояти дурно? захрипів Захар, не маючи іншого голосу, що після його слів, він стратив на ловах з псами, коли їздив зі старим паном і коли йому нібито дмухнуло сильним вітром в горло.

Він стояв боком серед кімнати і глядів все зпід лоба на Обломова.

— А твої ноги хіба всохли, що ти не можеш постояти? Ти бачиш, я заклопотаний — так і пожди! Не належався ще там? Пошукай листа, що я вчера дістав від управителя. Куди ти його дів?

— Який лист? Я ніякого листа не бачив, сказав Захар.

— Таж ти від почталіона дістав його: такий забруканий!

— Кудиж ви його поклали, відкиж я маю знати? говорив Захар, вдаряючи рукою по паперах і по ріжних річах, що лежали на столі.

— Ти ніколи нічого не знаєш! Там у кошику подивися! Або чи не засунувся де за канапу? От плечки канапи, бачиш, досі не направлені; що тебе коштувалоб закликати столяра і направити? Адже ти сам поломив. Про ніщо не подумаєш!

— Я не ломав, відповів Захар: плечки самі поломилися. Не вікуватиж їм: треба колинебудь зломатися.

Ілля Іліч не признав потрібним доказувати противне.

— Чи ти що знайшов? спитав він тільки.

— От якісь листи.

— Не ті!

— Ну, то нема більше, говорив Захар.

— Ну, добре, йди! нетерпливо сказав Ілля Іліч: я встану, то сам знайду.

Захар пішов до своєї кімнати. Та тільки він сперся руками на леговище, щоб скочити на него, як знов дався чути нетерпеливий крик:

— Захаре, Захаре!

— Ах, Господи, бурмотів Захар, йдучи знов до робітні. Що се за муки? Хочби смерть скорше прийшла!

— Чого вам? сказав він придержуючись одною рукою за двері робітні і дивлячись на Обломова на знак невдоволення...

— Хустинку до носа, скорше! Ти сам мігби догадатися! Не бачиш? суворо сказав Ілля Іліч.

Захар не виявив ніякого особливого невдоволення або здивування при тім приказі і докорі свого пана...

— А хто його знає, де хустинка? бурмотів він обходячи довкруги кімнату й обмацуючи кождий столець, хоч і так можна було бачити, що на стільцях ніщо не лежить.

— Все губите! сказав він отвираючи двері в гостинну кімнату, щоб подивитися, чи там нема.

— Куди? Тут шукай! Я три дні там не був. Та скорше! говорив Ілля Іліч.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Св. Отець проголосив реформу дотеперішної папської академії „Дель Нувові Лінчеї”. Вона тепер буде називатися „Папська Академія Наук”. Її членами можуть бути іменовані не лиш учені католики, але й некатолики, що ніколи не атакували релігії й не перечили засадам етики. Тепер між членами Академії є 32 Італійці, решта інших національностей, між ними кілька Жидів. (ПАТ).

Преосв. Григорій, Епископ станиславівський, занятий від 30. X. до 14. XI. с. р. місійною працею в дієцезії.

Жовква й околиця святкувала с. р. свято Христа Царя незвичайно торжественно. В церкві почалося торжественне богослуження молебнем в честь Христа з цілонічною адорацією. Цілу ніч церква була майже повна людей. Священики ввесь час слухали сповідей. Від 11 до 12 год. в ночі відбулася св. Година. В неділю понад 4.000 людей приступили до св. Причастя. Вечером відбулася святочна Академія. На се свято прибув до Жовкви Преосв. Йосафат.

В Самборі свято Христа Царя випало с. р. дуже величаво. По Службі Божій відбувся процесійний похід вулицями міста. В поході взяли участь молодь усіх самбірських шкіл, Марійське Товариство Пань і богато вірних. Підчас походу дута орхестра т-ва „Бандурист” грала релігійні пісні.

За гр.-кат. церкви в Англії. Між Англійцями в останнім часі зросло зацікавлення східнокатолицькими справами. В журналі „Істерн Чорчес Квортерлі” появилося кілька статтей у справі основання в Лондоні окремої греко-катол. каплиці. В останнім числі того журналу п. Д. Етвотер написав, що скорше треба збудувати греко-катол. церкву в Менчестері та в інших містах, де перебуває богато Українців. Їм придавсяб також греко-катол. священик. (За Укрбюром).

Чехословацькі власти оповістили статистику шкільної молоді після віроісповідань. Вона виказує зменшення числа безвіроісповідних в користь католицизму. 1936 р. на загальне число шкільної молоді 1,799.004 було: 1,414.641 католиків (80%), 145.766 протестантів (8.1%), 87.622 приналежних до „Чеської нац. Церкви” (4.8%), 38.221 Жидів (2.1%), 23.736 православних (1.3%) і 65.055 безвіроісповідних (3.6%). 1930 р. було ще 4.4% безвіроісповідних.

— Де хустинка? Нема хустинки! говорив Захар, розводячи руками і оглядаючись по всіх кутах. Та ось там вона, нагло сердито захрипів Захар: під вами! Ось кінець сторчить. Самі лежите на ній і питаєте за хустинкою!

І не чекаючи відповіди Захар пішов геть. Обломову стало трохи ніяково від власного промаху. Він мерщій знайшов другу причину, щоб зробити Захара винним.

— Яка в тебе чистота всюди: що тут пороху, бруду, Боже мій! Там, там, подивися в кути, нічого не робиш!

— Вже коли я нічого не роблю... заговорив Захар ображеним голосом: стараюся, життя не жалую!...

(І так Обломов перележав свій вік. А все дискутував. І весь час буцімто „мав” пляни ділання на будуче, але ніхто того „пляну” поважно не брав і він також ні. Точ-в-точ подібні до Обломова українські буддисти з Центрального Комітету УНДА. Таких Обломовів було в передреволюційній Росії дуже богато. Се був тип російського чоловіка з посідаючої верстви, котра повинна була бути і провідною. Одначе задля своєї лінн ніколи провідною верствою не стала. Тому власне Росією правили чужі люди, переважно німецького походження, що мимо довгого перебування в Росії, нераз з діда прадіда, таки не зжилися з нею. І тому лівий, руїнницький фермент так легко опанував ту найбільшу словянську державу і найбільшу взагалі зі всіх держав світа, які колинебудь бачила історія в однім суцільнім господарстві, неперервним морями. То головно обломовщина стала підложжам і першою причиною страшного нещастя великої Росії. Зовсім таксамо українська обломовщина в УНДІ вже звалила на наш край і нарід богато тяжких нещасть і доведе до повної катастрофи, коли наш нарід не отрясеться від тих Обломових).

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ВАТИКАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ СЕКРЕТАР кард. Пачеллі вернувся недавно з поїздки до Злучених Держав Півн. Америки. Французька преса пише, що кард. Пачеллі м. ін. мав переконатися, чи не вдалосяб змонтувати спільного фронту великих держав проти комунізму. Кард. Пачеллі має поїхати ще до Лондону провірити, оскільки і там дозрів терен для такої акції.

МЕМОРІЯЛ У СПРАВІ ЗЛІКВІДУВАННУ ТАБОРУ в Березі Картузькій зложила делеґація родичів і родин осіб засланих до Берези в міністерстві внутрішних справ.

ПОСОЛ ПЕТРО ПЕВНИЙ дотеперішний предсідник Української Парляментарної Репрезентації Волині, виступив з того клюбу. („Газета Польска” ч. 302 з 1936 р.).

В БРАТИСЛАВІ відбулося на днях засідання центрального комітету словацької людової партії під проводом о. Глинки. Він протестував у своїй промові м. ін. проти того, щоб словацькі школи в Пряшівщині були перемінені на руські.

СОВІТСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО видало приказ, щоб совітські кораблі не верталися з Еспанії порожні, тільки, щоб забирали ранених еспанських комуністів. Їх мають розмістити в кримських санаторіях. (Там напевно вилічаться з комунізму).

ФІНСЬКА ГРАНИЧНА СТОРОЖА застрілила совітського гранічара Спірина. Совітська преса пише, що подібні випадки бувають там часто. Се має бути наслідок протисовітської кампанії, яку провадить фінська преса.

РОМУНСЬКИЙ КОРОЛЬ Карло був на днях у Празі. Там відбув нараду з президентом Чехословаччини др Бенешом в присутности міністрів закордонних справ Чехословаччини і Ромунії. Обговорено докладно актуальні справи европейської політики, зокрема взаємини між Чехословаччиною й Ромунією. Президент Бенеш мав просити короля Карла, щоб він посередничив між Чехословаччиною й Польщею. Так пише польська преса.

МАДЯРСЬКИЙ МІНІСТР ЗАКОРДОННИХ СПРАВ Каня заявив, що 10 листопада поїде до Відня на конференцію міністрів закордонних справ Мадярщини, Австрії й Італії.

НІМЕЦЬКИЙ МІНІСТР ҐЕББЕЛЬС заявив: Зачинаємо боротьбу за наші кольонії. Англійські ґазети пишуть: „Можете купити собі сирівці”. Що се має значити? Чи англійські письмаки не знають, що не маємо защо купувати. Мусимо мати сирівці. Колиж їх не посідаємо, то мусять нас допустити до участи в скарбах світа. Та мимо того Німеччина миролюбива і не має аґресивних замірів. Подібну промову виголосив і Ґерінґ.

ЛОНДОНСЬКИЙ „ТАЙМС” виказує цифрами у відповіді на промову Ґерінґа, що Анґлія далеко більше перелюднена ніж Німеччина, та що Анґлія посідає не третину, а четвертину земної кулі.

МІНІСТЕРСТВО ЛЕТУНСТВА у Франції оповістило, що коштом 5 міліярдів франків скріпить о 50% воєнне летунство Франції.

ФРАНЦУЗЬКА ПРАВА ПРЕСА закинула була французькому мін. Салєнґрови, що він підчас війни втік з фронту до Німеччини і був засуджений на смерть. Окрема комісія під проводом ґен. Ґамелєна розглянула справу і регабілітувала міністра Саленґра.

АНГЛІЙСЬКИЙ КОРОЛЬ Едвард VIII оповістив відручне письмо з приводу відложення сесії парляменту. В нім сказано м. ін.: Взаємини Англії з іншими державами назагал дальше приязні. Моє правительство останеться вірним засадам Союзу Народів. З неспокоєм гляджу на перебіг випадків в Еспанії. Моє правительство буде працювати дальше над скріпленням оборонности держави.

В ІРАКУ відбувся переворот. Провідник Курдів Бегідкі зажадав уступлення дотеперішного премієра Іраку Засіма-Паші. Король Ґазі I приняв вимушену димісію премієра і припоручив утворення нового правительства Гікметови-Сулеймановi. Дотеперішних міністрів вигнано з краю. Нове правительство протурецьке.

В ПАЛЕСТИНІ знов відбуваються напади на анґлійських поліцаїв. Коло Тель-Авіву кільканацять Арабів обстрілювало анґлійську військову стежу. Кілька Арабів убито.

ЯПОНСЬКИЙ ҐЕНЕРАЛЬНИЙ КОНСУЛ в Нанкіні заявив, що політика Японії супроти Китаю останеться незмінена. На днях зачинаються переговори між Японією й Китаєм.

НОВИНКИ

Чергові сходини Марійської Дружини Пань у Львові (Руська 10) відбудуться ві второк 10 ц. м. в год. 17 з рефератом проф. др Марії Струтинської про св. Івана Боска. Гостям раді.

Вечір Стрілецької Пісні відбудеться у Львові в салі театру Ріжнородностей 12 с. м. в 8 год. вечером заходом Т-ва Допомоги Українським Інвалідам.

Помер Федір Щербина, професор і б. ректор українського університету в Празі. Був визначним статистиком. Походив з кубанських козаків і любив се підчеркувати.

Підчас їзди возом не вільно спати. Нераз лучалися випадки через те, що візники спали на возі, здаючи себе й віз на коней. Тепер заведено на шляхах перелетні поліційні стежі. Вони будуть карати візників, що сплять підчас їзди. На се треба всюди звернути увагу нашому народові.

Солтиси не мусять вміти по польськи, але тільки в воєвідствах новогородському, виленському і волинському і в повітах городненському і волковиському білостоцького воєвідства. Варш. міністерство внутр. справ скасувало обовязок знати польську мову в письмі й у слові як умовину, що під нею можна вибирати солтисів і подсолтисів, — на час одної каденції на просторі згаданих воєвідств.

Навіть „Товажиство Школи Людовей” на своїм зїзді в Кракові ухвалило резолюцію, щоб земля з парцеляції великої земельної власности переходила виключно в польські руки.

Чорноморська фльота СССР має 1 лінійний корабель, 4 кружляки, 7 міноносців, 18 підводних суден, 4 міноноски, 10 канонірок, 7 сторожевих кораблів, 3 допомогові, 5 для вишколу й кілька кораблів для обслуги фльоти та 48 боєвих гідроаероплянів. Між офіцирами й моряками є всего 15 прц. Українців, решта Москалі. („Український Тиждень”).

На місци, де стояла недавно знищена казанська катедра, будують большевики пять будок. В них будуть продавати мясо й инші харчі...

В Совітах виходить около 10.000 часописів у 86 мовах. Загальний їх наклад 37 міл. примірників.

Ген. ґубернатор Канади льорд Твідсмір відвідав українських поселенців у Фрейзервуді (Манітоба). Українці витали його дуже величаво. Ґубернатор виголосив гарну промову. Закінчив її словами: „Будете ліпшими Канадійцями, як будете добрими Українцями”. Вкінці промовив по українськи: „Я бажаю вам усім щастя і здоровля”.

„Очаг”, місячний журнал „русской женщины”, що виходить у Львові, в 10 ч. за жовтень пише в передовиці, що „если число подписчиков не увеличится и подписная плата будет вноситься с таким же опозданіем, как до сих пор, изданіе „Очага” мы вынуждены будем прекратить.” — Хоч се орган москвофілів, але треба признати, що редагований дуже добре (розуміється, з їх становища).

Гумор. — Професор: Що вміли старинні Римляни лучше від нас? — Ученик: Говорити по латинськи.

Помер Ігнатій Дашинський, провідник польських соціялістів, б. маршалок сойму. Вродився у Збаражи. Пережив 70 літ і весь час мав нахил до сухіт. Притім виказав велику енергію в аґітації.

Інститут наукових дослідів, що робив студії над мозком марш. Пілсудского, оповістив, що мозок марш. Пілсудского важив 30 проц. більше ніж мозок пересічної людини.

У Варшаві почав виходити новий польський щоденник „Дзеннік Популярни". Редаґують його б. соціялістичні посли Норберт Барліцкий і Станислав Дібуа.

В Познані засудили дра Твардовского, б. старосту в Дзялдові на Поморю, на 2 роки вязниці за те, що присвоїв собі 22.000 зл. урядових грошей.

Втікли з салі розправ два злодії підчас розправи в Кракові. Вони використали хвилину, коли на салю вводили свідків.

В Німеччині взивають молодь, щоб студіювала техніку, бо супроти розбудови на ріжних областях дається відчувати недостача молодих і дешевих сил інжинірських.

В Німеччині вийшов розпорядок, що державними урядниками не можуть бути особи, котрі по 30 січня 1933 належали до масонських льож.

Молодоросійська організація відбула в Парижі збори. На них виголошено реферат п. з. „Монархія як політична наука і життева необхідність."

Футра жіночі і чоловічі та ріжного роду футряні шкірки поручає по найнижчих цінах фабрика футер „Хром", Львів, ул. Руська 20, тел. 271-83.

У Франції за останніх шість місяців продано так мало книжок як ніколи досі.

Правий французький часопис „Еко де Парі" на домагання своїх читачів оголосив грошеву збірку на купно золотої шпади для команданта геройської залоги Альказару, ґен. Москарда.

„Трав мад а магат мад". Се значить: „Тут говорять по бретонськи." Такі надписи щораз частіше можна побачити в Парижі. Се оден з проявів того, як будиться націоналізм навіть серед розсіяних по світі членів маленьких племен.

В Лондоні сконфісковано американські ґазети, що принесли вісти, немовби король Англії мав женитися з якоюсь панею Симсон, що якраз тепер розводиться зі своїм чоловіком.

У Стамбулі помер в 95 р. життя останній великий везир Тевфік Паша. Покійний був турецьким амбасадором в Лондоні до вибуху світової війни, потім аж до упадку отоманської монархії був міністром заграничних справ.

Рас Насібу, відомий абісинський вождь в часі останної італійсько-абісинської війни, помер в м. Даво коло Женеви.

Ґенеральний страйк портових робітників вибух у Злуч. Державах Північної Америки. Страйкує 120.000 людей. Плавба зовсім спараліжована.

Статистика в Злуч. Державах Північної Америки устійнила, що там є 25.000 жебраків, котрі мають власні самоходи. Що правда, ті самоходи дещо „проходжені", але зовсім добре їздять. Бензину до самоходів жебраки вижебрують.

Гумор. — Фільософ. — Господиня: Я хотілаб знати, коли ви вкінці заплатите за помешкання. — Студент: Се питання знов пригадує мені, як чоловік мало знає.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Цикль викладів на господарські теми почався у Львові в салі „Бесіди". 31. X. с. р. сен. Павликовський виголосив реферат на тему: Роля української кооперації в будові української державности над Дніпром. Прелеґент дуже загально представив розвиток української кооперації від її початків до 1920 р. і заповів, що про кождий період історії нашої кооперації відбудеться окремий виклад. На реферат сен. Павликовського прибули головно директори і працівники наших економічних установ. Як для такої публики реферат був занадто легкий.

Українські приватні молочарні у Львові оснували своє товариство „Молочар". На чолі т-ва станув п. К. Михайлюк. Він колись перебував у Чехословаччині. В 51 ч. „Торговлі і Промислу" появився лист кількох українських діячів з Закарпаття. Вони остерігають Українців у Польщі перед п. Михайлюком і подають кілька фактів з його діяльности на Закарпатті, що представляють п. Михайлюка в дуже некориснім світлі. „Торговля і Промисл" закликає п. Михайлюка відійти від т-ва „Молочар". Він простує все в пресі.

11.147 робітників працює при публичних роботах на терені львівського воєвідства. В самім Львові занятих 3.294 робітників.

Показ українського промислу відбудеться у Скольому в днях 15—22 листопада с. р. заходом філії Союзу Українських Купців.

Районову Молочарню основано в Бурштині, пов. Рогатин.

Показ молочних коров відбувся у Видинові пов. Снятин. В часі показу роздано 90 надгород.

В Устріках Долішних п. Ізидор Лешеґа отворив крамницю текстильних товарів п. н. „Мануфактура".

Буджетовий прелімінар на 1937/38 р. ухвалила рада польських міністрів у висоті 2.223 міл. зл. Збільшено буджет міністерства освіти о 7.5 міл. зл., мін-ва комунікації о 6.5 міл. зл.

6-годинного дня праці домагалися делеґати гірничих професійних союзів на послуханні у віцепреміера Квятковского. Він відповів, що теперішне господарське положення Польщі не дозволяє на заведення таких реформ.

1,380.000.000 марок видала на будову автострад в Німеччині державна установа будови автострад „Райхсавтобагнен".

Німці купують в полудневім Китаю велику скількість амоніту й манґану для воєнних цілей. Ціни тих річей пішли вгору.

Гумор. — Поясни мені, що се капітал і праця. — Напр. коли ти позичиш комусь 1000 зл., то се капітал. Коли стараєшся відібрати їх, то се праця.

Нові видання

Добрий Пастир. Рік VI. 1936. число 2—3. Станиславів. Від ст. 93—232. Формат: 25.4 × 17.8 цм. Зміст: Енцикліка Святішого Вітця Пія XI „Вігілянті кура" про кінематографічні представлення; о. др Василь Василик: Причиновість св. Тайн; о. Е. Далекий: Сучасні завдання душпастирської праці; діякон Й. Г.: Римські катакомби; о. др Ярослав Біленький: Мораль і право; др Василь Пашницький: Культ Пр. Діви Марії на укр. землях; о. Макарій Каровець ЧСВВ: Українці-Ректори Львівського Університету; На вибрані теми: Новоіменований Секретар св. Конґрег. для Сх. Ц., Кардинал Е. Тіссеран; В. П.: Папське Діло Поширювання Віри; свящ. В. Д.: З полеміки довкруги целібату; Міраж і світло; Ватикан і большевизм; М. К.: Потреби наших часів; Душпастирські питання й випадки; Церковний огляд; З нашого церковного й релігійного життя; Вісти з католицького світу; З католицьких місій; Нові книжки й видання; Книжки й часописи надіслані до Редакції. — Річна передплата 10 зл., поодиноке число 2.50 зл. Адреса: Редакція й Адміністрація „Доброго Пастиря": Станиславів (Stanisławów, ul. Pierackiego 11). Конто П. Щ. 411.588. — І се число богате в добрий зміст як завше. Журнал варт якнайбільшого поширення.

ВАЖНЕ ДЛЯ ЧИТАЛЕНЬ!

В кождій читальні повинна бути брошура під наголовком

Узасаднення „Скали"

Ціна 20 сот, з пересилкою 30 сот.

Вона виясняє, чому треба було оснувати „Скалу", які завдання читалень „Скали" і напрям їх праці.

Замовляти разом з надісланням грошей **в Адміністрації „Нової Зорі", Львів, ул. Ґродзіцких 2. І. поверх.**

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЛЬО: Герої Сибірі.
КОПЕРНИК: Блакитна парада.
МЕТРО: Капітан Блюд.
МУЗА: Залога.
ПАКС: Давид Коперфільд.
ПАН: Тайни воєнної маринарки.
СТИЛЕВЕ: Малий король
ТОН: Робін Гуд з Ельдорадо.
УТІХА: Сестра Марта шпигун.

Сестри Милосердя

ПРИЮТА ПРЕСВЯТОЇ ТРОЙЦІ

в Станиславові, вул. Голуховського ч. 47

винаймають кімнати для Пань з цілим удержанням для 1 особи і більші для кількох осіб. Приймають також дітей сиріт на виховання від 1 року за малою оплатою.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Oplatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XI. Львів, неділя, 8 листопада 1936. Ч. 86 (985)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2.І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

Ціна числа 20 с.

Конто П.Ш. Львів 505.796

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

Св. Отець про значіння реклями.

В Римі відбувся міжнародний католицький конгрес реклями. Св. Отець приняв учасників конгресу на окремім послуханні. При тій нагоді висказав отсі думки про значіння реклями: Рекляма се форма мистецтва промовляти словом, рисунком або іншими мистецькими методами. Мистецтво промовляти означає вислів думки і людської волі і тому вступає до найтайнішого санктуарія людської душі. Рекляма роблена католиками повинна бути гідна християнина, щоб не треба було за неї стидатися. Та навіть рекляма замкнена в границях здержливости й оглядности може помагати виконувати апостольську працю. Послухання скінчилося уділенням апостольського благословення. (КАП).

Едвард Сьміґли-Ридз маршалом Польщі.

Узнаючи заслуги ґен. інспектора Едварда Сьміґлого-Ридза при здобуванні незалежности Польщі Президент РП надасть йому достоїнство маршала. Торжество вручення булави відбудеться на замку в Варшаві 10 с. м. і буде получене зі святом незалежности Польщі. Булаву одержить ґен. Ридз-Сьміґли 10 с. м. о год. 15 і тоді загремить 20 гарматних вистрілів. День 11 с. м. виповнить військова ревія на Мокотовськім полі і в Уяздовских Алеях.

Ліцитують великі добра за податки.

Коморник городського суду в Бродах на внесок Ґенер. Прокураторії у Львові приступив до опису й оцінки слідуючих маєтків „Спілки Броди": Клекотів, Монастирок, Руда, Шнирів, Станиславчик, Великі Фільварки, Смільно, Смоленськ, Гаї, Лагодів, Конюшків, Лешків, Піски, Білявці, Берлин, Болдури, Корсів, Кизя і Митниця. Екзекуцію зачинають в цілі стягнення 14 міліонів зл., які належаться державному скарбови за податки і гривни та відсотки проволоки. Всі ті маєтки будуть парцелювати, розуміється між польських кольоністів.

Вдарить як перун з ясного неба.

В парижськім журналі „Реві де Ди Монд" появилася стаття знаного французького ґенерала Вейґана. Зміст: Німецька військова сила виїмково велика. Німці осягнули її достойною подиву саможертвою і витревалістю. Аж такої великої сили не виставляється для оборони. Така сила призначена до нападу і то наглого, не тільки без виповідження війни, але й без ніяких проявів того, що приготовляється напад. Численність тої сили, степень її моторизації, розвій шляхів до нападу сушею і водою, досконалість викінчення, що становить прикмету Німців в такій підготовці, — все складається на те, щоб така армія вдарила як перун з ясного неба і щоб цілком заскочила неприятеля. Се віддалоби в її руки впадові брами. І по тім наглім ударі дякуючи скорій мобілізації народу, який живе в постійнім подражненню, може відразу наступити війна на великі розміри, війна мас підготованих духово і фізично до того, щоб залити землю противника. Ґенерал Вейґан належить до найповажніших знавців і в панікерстві його ніхто підозрівати не може.

Франція буде побита до 24 годин.

В Німеччині вийшла недавно повість п. н. „Світло на місяці". Орґан Оттона Штрасера єретика гітлєризму подає рецензію на ту книжку і її зміст. Повість описує майбутну світову війну. Вона скінчиться на західнім фронті побідою Німеччини над Францією. Перші побіди Німеччини наступлять блискавично скоро. Вже по 24 годинах війни Франція просити-ме мира. Вона згодиться звернути Німеччині Альзацію й Льотарингію. У Франції повстане націонал-соціялістичне правительство, що згодиться на ті умови. Мала Антанта не вспіє помогти, бо вистарчить їй загроза війни і в державах Малої Антанти повстануть націонал - соціялістичні правительства. Про Польщу нема згадки.

Сто тисяч війська на малім просторі.

„Вечур Варшавскі" алярмує польську опінію, що Гітлєр сконцентрував 100.000 війська на малім просторі Східної Прусії під командою Вальтера фон Бравншіша. До р. 1933 стояла там одна дивізія, тепер стоять три, в Кеніґсберґу, Ольштині й Мальборгу. Передтим дивізія мала три полки, кождий по три баталіони, — тепер дивізія має також три полки, але баталіон має не 9, тільки 14 сотень. Крім того компанію танків, обсерваторів, військових експертів і т. д. Кожда дивізія на мирній стопі має до 30.000 війська. Крім таких трьох дивізій є там ще полк наколесників, відділ военних летунів, баталіон тяжкої артилерії, обильно заосмотрена кінна артилєрія, спеціяльний відділ граничної сторожі і т. д. До того Німці ще фортифікують Східну Прусію і кажуть, що все те роблять проти евентуального нападу большевиків. Польська преса дає до пізнання, що тими збройоннями може бути загрожений Данціґ.

Повстанці атакують Мадрид без перерви.

Головна кватира повстанців оповіщує: Відділи ґен. Вареляса атакують Мадрид без перерви. Вони напирають на столицю з півдня і південного заходу трома дорогами. Совітські транспорти воєнних матеріялів, зокрема літаків і танків, стають щораз більші. Одначе літаки повстанців перемагають літаки червоних. Скорі повстанчі танки здержують атаки червоних. Відділи повстанців вже бачать доми Мадриду і високі будівлі радієвих стацій в середині м. Мадриду.

Статистика розводів в Европі.

Найменше розводів має тепер Велика Британія. На 10.000 мешканців припадає там 10.6 розводів. (Перед війною було 1.6). В Бельґії 30 (15), в Ромунії 44 (44), у Франції 48.3 (37.7), у Швеції 42.8 (13.7), в Данії 82.9 (28.3), в Німеччині 75.2 (27.9), в Лотвії 91.5. Та в Европі ще не найгірше. Японія мала в 1935 р. 113.3, Злучені Держави Півн. Америки аж 128.5 розводів на 10.000 населення. Як відомо, сила народу залежить від трівкої родини.

Церковне майно (внутрішне уряджения церкви, ризи, білля, свічники) віддане в опіку й завідування Всч. оо. парохів повинно бути безумовно обезпечене від крадежі - влому і від огню в

Т-ві взаїмних обезпечень

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА Ч. 20.

З Канади

Наше відношення до життєвих питань.

Видання Брацтва Українців Католиків Канади (БУК-а).

Роздумайте над прочитаним і творіть!
Будьте активні!
До праці, до чину!

Під такими наголовками появилася за океаном цікава летючка наших братів, що тепер дійшла до нас. Подаємо її в цілости:

В с т у п.

Хочемо в приступний спосіб і коротко згадати про наше відношення до життєвих питань дня, як ті питання часто насуваються.

Наше відношення до релігії — позитивне, творче, виражене у співпраці. Ми не валимо, не творимо нових вір, не ширимо хаосу і ненависти — ми голосимо пошану до релігії наших батьків, якою є Католицька Релігія і любов до нашого обряду, яким є український обряд. Ми свідомі того, що всі наші головні здобутки повстали тільки при помочі Церкви, тому шануємо Церкву та її духовенство і кличемо до помочі нашому духовенству на всіх ділянках його праці. На чолі БУК-а стоїть тому наш Преосвящений Епископ як Покровитель та священики займають в нашій організації ріжні уряди як щирі працівники в народній роботі. Для атеїстів-безбожників в нас місця нема. І тому також нема в нас місця для відступників від віри — сектантів. Вони нас зовсім не обходять і жадного стику з ними мати не хочемо. Наша праця творча, будівнича.

Наше відношення до політики: се відношення зі всіми будуючими чинниками, що бережуть добре а уникають непевного ризика, що може спричинити руїну міліонів. Тому ми будемо співпрацювати зі всіми конструктивними партіями, але жадна партія не буде виключно нашою партією. Ми понадпартійні в Канадійській політиці.

У відношенні до Старокраєвої політики ми не звязані з жадною політичною партією ані не будемо. Ми не будемо ніколи розсварювати нашого народу про те, котра партія чи сторонництво скорше і певніше виборе самостійність України — бо самостійність виборять не партії ані сторонництва — тільки нарід весь, коли буде зєднаний одним великим ідейним поривом духа. Тому ми ані демократи, ані монархісти, ані республиканці, ані за диктатурою. Ми за добро народу як цілости — а то добро вимагає єдности і любови, а не сварок і зненависти.

Школи.

Щоб осягнути вищий степень, треба наперед збудувати нищі степені і доперва постепенно й органічно розвивати цілі життя. Тому ми велику вагу кладемо на школи і виховання. Тому взиваємо всіх наших родичів посилати своїх синів тільки до тих заведень, що дають повну запоруку творчого виховання, релігійно-національного, що вчитимуть любови і вірности своїй українській католицькій Церкві та народности — а не зради і відступництва. Тому кличемо посилати хлопців до колегії св. Йосифа в Йорктоні, Саск. — а дівчат приміщувати в заведеннях Сестер Служебниць — в Йорктоні, Саск., Айтуні, Саск., Саскатуні, Саск., Мондері, Альта., Винипегу, Ман., Давфині, Ман., Монтреалі, Кв.

Культура.

Хочемо оберегти і звершити українські культурні надбання, через плекання рідної української чистої і доброї мови — через наш спів, промови, письменство, — дальше через плекання інших культурних форм нашого життя як музики, танку, малярства, різьбарства, будівництва, шитви. Це все має відмінні а тільки нам питомі ціхи нашого духа і тому хочемо це зберегти як нашу культурну окремішність і мистецький скарб в скарбниці людства. Осередками культурної праці стануть наші Парохіяльні Народні Доми.

Боротьба чи співпраця кляс?

Ми є за співпрацею всіх кляс і станів, для спільного добра. Корінем такої співпраці може бути тільки релігійне почуття любови, милосердя і помочі. Поганське розуміння життя через ненависть, визиск і шкоду відкидаємо як шкідливе і ложне, так в суті, як у практиці. У нас всі працюють спільно — кождий на своїм місці — для спільного добра цілости. Отже Епископ, священик, учитель, професіоналіст, робітник, хлібороб, промисловець — всі працюють спільно у своїм обсягу ділання — ради добра всіх. Тому трутнів, що живуть з агітації про загальне винищуваня, між нами нема і не може бути. Тільки щирі робітники — духа, ума і тіла — працівники і служителі великої ідеї мають між нами місце. А вся праця ведеться в нас безплатно — ради Христа.

Як з безробіттям?

Хочемо кождого поставити на своє місце — перше тим, що його духове наставлення буде правильне. Бо коли око душі криве, тоді все, що кругом, повите в темряву. Через любов і справедливість стремимо наладнати кращу долю всіх працюючих — робітників і хліборобів. Найбільший ворог се звичайно ворог внутрішний — в душі чоловіка. Отже його лихі нахили, розтрата, пияньство, розпуста — це намагаємо виницити і так чоловіка зробити зорганізованим внутрі і спосібним до творчої праці. Поле праці зовнішне, широке для всіх і нагод богато. Реально хочемо установити безплатну пораду правну і лікарську для всіх членів БУК-а — збудувати лічницю — та подавати даром провірені і довірені поради. Тому стремимо також заложити безплатне бюро посередництва праці.

Як з нашим промислом?

Хочемо його розвинути до можливо найвищих границь. Але тому, що в цім напрямі досі не зроблено майже нічого, треба нам починати з початків. І тому бажаємо помагати в першій мірі всім істнуючим нашим промисловцям, під кличем: свій до свого! Купувати і провадити своїм. Підпирати свої вироби! А дальше закладати власні підприємства — молочарні, гуртівні, харчівні, склади — дуже помалу й обережно, як вказуватимуть обставини і потреби.

Професіоналісти.

Наші професіоналісти мусять знайти повну нашу піддержку, моральну і матеріяльну. Наші лікарі, адвокати, нотарі, учителі повинні знайти повне підпертя наших членів в кождім поодинокім случаю. Нашим кличем має стати: Для наших учителів наша школа! Сей клич треба перевести послідовно у співпраці многонадійних сил — нашого довно і рішучо — усунемо богато лиха і примар руїни, що досі загрожували. А дістани — духово і організаційно. (Тут щось помішалося в друку. — Ред.).

Ремісники.

При кождій нагоді повинні ми підпирати наших ремісників, а коли їх в даній місцевости нема, дати вістку про можливість праці. Наші місцевости і відділи повинні стати самовистарчальними під кождим оглядом. Солідарність всіх се запорука сили організації.

Музей.

Хочемо заложити наш музей в Канаді, де зберігатимуться памятки нашої культури і духового добра народу. Початок вже зроблений у Виннипегу, Ман., через дарунок проф. Боберського. Такі музеї повинні повстати в кождій провінції, щоб надбання наше марно не минулося і свідчило для будучих поколінь, чиїх батьків вони діти.

Преса.

Хочемо поширити якість і скількість наших видань — нашої преси і нашого літературного надбання. Тому видаємо Бюлетень для наших членів і бібліотеку. На меті створити канадійську українську літературу і створити творчою працею такі відносини, щоб наш щоденник став необхідністю.

Підсумки.

Коротко — ми хочемо помагати всім творчим проявам нашого народного життя в Канаді, Церквам, Народним Домам, школам — оснувати свої заведення виховуючі і добродійні, як лічниці, захоронки, захисти і вакаційні оселі.

Ми понадклясові, понадпартійні. З ніким не хочемо воювати, крім зла. Нікого не зачіпаємо ані не думаємо вести жадних сварок під жадними обслонками. Наша праця творча, будуюча, від основ аж до вершка.

Тому справедливо кличемо до всіх творчих одиниць народу нашого: Вписуйтеся в члени нашої організації! Нехай живе БУК! Нехай живе Канада! Нехай живуть Українці католики! Нехай живе Христос Цар! Замітка: —

Річна вкладка до БУК-а виносить всего один доляр. За те наш член дістає Бюлетень, числа бібліотек і користає безплатно зі всіх осягів організації та її праці.

Примітка Ред. „Нової Зорі": Отсе письмо про відношення до життевих питань дня видав БУК (Брацтво Українців-Католиків Канади) дуже практично в формі невеликої летючки. Зміст сеї летючки назагал слушний. Тільки в одній точці на нашу думку вимагає та летючка інакшої стилізації, а в одній точці, чи радше в одній частині одної точки та летючка на нашу думку хибна і вимагає справлення.

А саме: 1) БУК як католицька організація зовсім добре робить, що відмежовується від партійної політики, але — з того ще не виходить, щоб політику представляти як розсварування нашого народу і писати: „Ми ані демократи, ані монархісти, ані республиканці, ані за диктатурою." Так хтож ви тоді такі є в політичнім життю, котре прецінь рішає про всяке життя суспільности, рішає також про законодавство у відношенню до Церкви! Так очевидно писати не можна, бо таке писання причиняється до вироблювання у католиків неохоти до всякого політичного життя та до організованости в політичну силу. Отже вільно написати, що БУК як організація не займається партійною політикою, але не вільно в звязку з тим представляти католикам політичні організації як жерело всякого зла і зненависти. Бо кожда організація може бути зла і добра. Се залежить від людей, які її творять, від їх ідейних основ, їх чесноти, їх виховання і їх цілей. Католики нігде і ніколи не повинні відсуватися від участи в політичнім життю, але повинні переймати політичне життя моральним католицьким світоглядом. А політичне життя неможливе без політичних організацій, котрі називаються партіями, таборами, фронтами, обєднаннями і т. д.

2) Кінець уступу „Боротьба чи співпраця кляс" виглядає так: „А вся праця ведеться в нас безплатно — ради Христа". Коли се має бути кличем на будуче, то се клич очевидно хибний і дуже шкідливий. Бо в теперішних відносинах ні Церкви, ні школи, ні музею, ні преси, ні ніякої більшої організації та культури вже не можна обслужити як слід безплатними людьми. А навпаки, треба так організуватися, щоб було чим заплатити й обезпечити життя людям, що надаються до праці в кождій области організованого життя. Без того сучасне збірне життя вже не може як слід розвиватися. В деяких областях було так в давних часах тай тепер ще можливе воно, але тільки в початках організованої праці, коли та праця ще маленька. А коли праця розростається, тоді треба до неї приймати доконче платних працівників — і то так платних, щоб вони не журилися насущними потребами, бо тільки тоді вони можуть весь свій ум і весь свій час присвятити публичній праці, до якої їх береться. Христос ніколи і нігде не вчив, щоб не платити працівникам, отже згадувати Його імя при безплатній праці в організації, яка має замір обхопити весь нарід — зовсім не на місци: така організація мусить бути велика і „вся праця" не може бути в ній безплатна. Зле навіть тоді, коли вона кепсько платна. Що се так, доказує напр. німецька католицька преса в Австрії. Як пише католицький тижневик „Шенере Цукунфт", при тій пресі католицькі журналісти не могли вижити і втікали на роботу — до жидівських пресових органів. А між власниками тих жидівських органів лучалися й такі розумні люди, що не тільки добре платили католицьким публіцистам, але навіть не забороняли їм час-до-часу оповіщувати статті, переняті католицьким духом. Так було напр. зі здібним католицьким публіцистом Германом Баром, що заробляв на життя у жидівській пресі. А в католицькій пресі не було кому працювати. Отже ставити як ідеал домагання безплатної праці в організації се річ в сих часах така, що колиб той „ідеал" здійснено, то з організації буде „пшик". І в тім місци відношення БУК-а до життевих питань дня повинно бути змінене, бо життя вимагає передовсім того, щоб на нього реально дивитися.

Академічні Вечорі

Богословське Наукове Товариство у Львові уряджує в салі „Української Бесіди" при вул. Рутовського 22 прилюдні виклади, а саме: 8. XI. 1936 о. др Й. Сліпий: Сучасний унійний рух на Заході. 15. XI. 1936 о. др Г. Костельник: Проблєма чуда. 22. XI. 1936 о. др А. Іщак: Історія української книжки (зі світлинами). 29. XI. 1936 др І. Копач: Платон про безсмертність душі. 6. XII. 1936 др Я. Пастернак: Археольогічні джерела української історії (зі світлинами). 13. XII. 1936 Мр П. Ісаїв: Фільософія сучасних природничих наук. 24. I. 1937 др В. Залозецький: Католицизм і консервативна ідея. 31. I. 1937 др М. Чубатий: Церква і держава в старій Україні. 7. II. 1937 о. др Л. Глинка: Проблєма меншин у світлі католицької науки. 14. II. 1937 о. др Й. Скрутень ЧСВВ: Оптимізм чи песимізм. 21. II. 1937 о. др М. Конрад: Основи марксизму. 28. II. 1937 о. др Й. Маркевич ЧСВВ: Проблєма правди. 7. III. 1937 о. др І. Гриньох: Оккультні феномени в світлі християнської фільософії. 14. III. 1937 др М. Дзерович: Проблєма стигматизації в світлі медицини. 21. III. 1937 др К. Чехович: Постать Вишенського в творчості Івана Франка. 4. IV. 1937 др М. Гнатишак: Ідейні основи творчости Маркіяна Шашкевича. 11. IV. 1937 др М. Драґан: Українські деревляні церкви (зі світлинами). 18. IV. 1937 др Р. Зубик: Українська торговля в княжих часах. Початок викладів в год. 6 веч. Вступ 50 сот.; для молоді 20 сот.

Большевицькі провідники

Больш. газета „Правда" пише: Вийшов розпорядок, щоб підвисшити культурний рівень відсталих товаришів — і в цілім ряді місць зачали няньчитися з поодинокими комуністами як з безпомічними дітьми. Дають їм окремих корепетиторів, увільняють їх від партійної роботи і навіть від обовязку ходити на засідання. Тимчасом партія не нянька для кождого поодинокого члена. Клич: „Комуніст — в осередку уваги" важний для нас не з точки погляду того, чи той або сей член партії ліквідує свою малограмотність і навчиться тої або иншої формулки. Партія не має обовязку няньчити своїх членів. Нехай кождий член партії сам дбає про свою освіту.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Не повезло...

Як то було на „інформаційнім" вічу пана посла Целевича.

„Голос Нації" в ч. 18 приніс отсей інформаційний допис:

В Ярославі неабияка „сензація". З жовтих афішів довідуємося, що до міста приїхав на інформаційне віче п. посол Целевич. Ідемо до салі. Тут богацько цікавих, іде оживлена дискусія. Цікаво, що буде балакати. Про те, що долю народу п. посол і взагалі УНДО не надто близько беруть до серця — знаємо. Найкращий цьому доказ креховицькі події, що ними, не зважаючи на прохання, ніхто з п. послів не поцікавився і не приїхав, щоб на місці прослідити справу. Та й слідне це з того, як зачав п. посол промовляти. Бо приїхав п. посол, щоб росказати нам „про світову політику, про табори, що взаємно себе поборюють, а саме комунізму й націоналізму, а далі про те, що ми „вибороли" протягом років, а вкінці як це водиться „вислухати наших бажань і скарг (а якже — с. т.), а якщо дасться (власне — с. т.) — полагодимо".

Опинившись на окраїнах нашої батьківщини, силою невідрадних історичних обставин під безупинним напором могли ми — мешканці оцих периферій, протиставити тому напорові тільки здоровий інстинкт народу, ховаючи в серці глибоке привязання до своєї національности і свойого релігійного обряду. І цей інстинкт може й не усвідомлений рятував нас і завжди рятує. По війні загальний процес усвідомлення широких українських мас не поминув теж і нас, випроваджуючи це почуття приналежности до одної спільноти з царини підсвідомости все більше в царину свідомости, переконання. І власне тут як ніде інде, нарід зрозумів, що тільки самотужки, хоч і з великими жертвами може дійти до кращого завтра. Без жадних орієнтацій і компромісів, що в наших обставинах нам як стороні слабшій можуть бути тільки шкідливі.

Отаке розуміння дійсности наглядно показалося на вічі в поставі слухачів до того, що говорив п. посол В. Целевич, який думав, що стріне темну масу, яку замотиличить фразами та переконає про „досягнення", що їх дала й може дати політика УНДА. Зразуж таки дістав пан посол відправу, що він не представник українського народу, за якого себе подає, бо не вийшов з його волі. Виглядало на кпини, коли пан посол говорив про нормалізацію як засіб в боротьбі проти комуни. Нарід добре бачить, хто бореться з комунізмом, хто комунізм може побороти; він бачить, чия в тій боротьбі ллється кров і хто накладає життям. За цю брехню й за намагання зробити випад в сторону ідейної молоді п. посол дістав відповідь, на яку собі заслужив. Замітна була відповідь одного священика, що боронячи ідейну молодь, закінчив: „проч з такими клеветами", на що саля відгомоніла: „Проч з хрунями!" Бо навпаки, можна сказати, що робота УНДА причинилася до поширення комунізму. Частина селянства, зневірившись у власний, продажний „провід", пішла за нашіптуваннями комунарів, що говорили їм про буржуїв, запроданців народу. П. посол все ще не резигнував і пробував грати на наївності слухачів.

Пробував пан посол говорити про такі виборені „блага" як український університет і ревіндикацію Нар. Дому. Недобре теж вийшло п. послові з тим законом про охорону границь. Порівнював відносини в тій справі в нас з відносинами в... Совітах. Пускав теж „буйди" пан посол про амнестію, мовляв, вони коло цього заходилися. Не мав пан посол відповісти що й на те, що ніхто з Парл. Репрезентації, хоча були повідомлені, не поцікавився тим, що в Дубні, коло Лежайська поліція забрала кількадесять метрик з парохії. Бажаючи рятувати ситуацію запрошував п. посол деяких з слухачів до себе на пополудне. Цілий час отого „інформаційного" віча пан посол діставав інформації, що таке УНДО, що воно зробило і що про нього думає загал. Українське населення Ярославщини вже настільки політично вироблене, що розуміє хто для нього приятель, хто байдужий.

С. Тебельський.

Країна духів й опирів

В 300 ч. „Малого Дзенніка" появився репортаж п. Естейки з Полісся п. з. „Як тиха і спокійна поліська земля переживає тепер час матеріяльної й моральної мужди". Подаємо з него цікавіші уривки:

„В сих днях відвідали ми екзотичні сторони Полісся на відтинку Мочульники й Запруди. Тиха і спокійна поліська земля, родинні сторони Косцюшка, Травгутта, а після вірувань тамошнього населення „країна духів й опирів" переживає тепер час нужди матеріяльної й моральної. На тій землі поселені бувші військові добровольці... Сама земля піскова й багниста, переправлятися там треба через карколомні корчі й рови, а тільки рідко завитає там рільний інструктор, бо неможливо дістатися до кождої оселі. Отже заходить питання, чи не булоб вказане відводнити той терен і потім навчити Поліщуків раціональної господарки?"

Осадники збудували костел в Ілоську (Шеметівка), та в неділі і свята тільки 30 проц. парохіян ходить на богослуження. А решта сидить дома і слухає агітаторів. В Запрудах вибудовано вселюдну школу. „На жаль школу будували Жиди, поліські люди бачили се, а потім наступило посвячення і почали сміятися, що Жид вибудував а ксьондз посвятив."

Жиди опанували всі ділянки торговлі. „В неділі і свята найбільше кують коней ковалі Жиди. А торговля в неділі і свята тут так розвинена як на заході в робочі дні. Жиди мають тут монополь на всю торговлю, винаймають маєтки, купують і продають худобу, торгують молоком, вивласнюють землю на ліцитації, винаймають навіть від осадників... Бувають такі, що продають доми і збіжеві магазини Жидам і схизматикам."

(Так говориться про автохтонне населення — нарівні з Жидами).

Між осадниками біда. Осадники дістають державні позички, але дуже мало. Одному осадникови навіть відібрано осаду.

„Безробіття на Поліссі нема й не буде, хіба професійний безробітний, котрому не хочеться працювати, то чекає на підпертя держави... Таких безробітних тут більше." Автор стрінув одного такого безробітного й дав йому кусень хліба, але стрінувся з такою відповідю: „Хліб дається свиням. Де маєш гроші й солонину?"...

„На шосах, оскільки їх можна назвати шосами, увихаються жидівські авта, як у Палестині, а поліський хлоп пішки спішить до міста..."

Автор кінчить свій репортаж думкою, що на Полісся конечно треба вислати освітних інструкторів і розпочати раціональне відводнювання тих земель, бо „польська земля марнується, хлоп карловатіє, а комуністичні агітатори мають там гарне поле до попису. О, треба там ще освіти, треба!"

Примітка Ред. „Нової Зорі": Годимося з тим, що на Поліссі треба освіти. Додамо тільки, що лише освіта в рідній мові може відбагнити ту країну. Ніякі чужі народови кольоністи не причиняться до піднесення ні культурного ні господарського рівня Полісся. Що більше, самі кольоністи можуть там утратити культуру і пропасти серед лівої агітації. Тільки свобідні взаємини нашого Полісся з нашою Галичиною, з її культурними й економічними установами можуть піднести Полісся з морального й матеріяльного занепаду. Думаємо, що сего повинна собі бажати й держава.

Сучасна фаза большевизму

„Возрожденіе" в ч. 4050 так характеризує сучасну фазу большевизму:

Революція в Москві „поглиблюється". Доноси, неласки, увязнення, вбивства, смертні кари множаться, ширяться, сіють страх, недовіря, взаїмну ненависть на верхах совітського правління і Комінтерну. Розстрілюють на Далекім Сході, в Тифлісі, в Києві, в Туркестані. Попали в неласку маршалки Комінтерну — Німець Пік і Болгарин Димитров. Увязнений в Москві сим разом поважно і надовго агент Комінтерну Зберляйн, що сидів в тюрмі у Франції і що його випустили други Комінтерну. Пік і Димитров в 1935 р. видумали і розробили теорію і практику народних фронтів в Европі — спосіб здійснення світової революції. Народний фронт в Еспанії погиб у крови і в пожарах. Народний фронт у Франції повільно конає. Всі нації, одна за другою, повстають проти комунізму. Представник комунізму в лондонськім комітеті невмішування мусів признати себе побідженим. Москва бє на відступ. Комінтерн відмовляється від тактики народних фронтів. Батьки їх — Пік і Димитров — відставлені покищо до резерви. Очікують „вищої мери наказанія" (кари смерти). На поверхню видвигається кат над катами, гидкий Беля Кун. Приготовляється нова тактика світової революції. В очікуванні падуть одна за другою голови большевицьких верховодів. Комунізм розбитий в генеральнім зударі.

Легкодушність Українців

„Українські Вісти" в ч. 254 принесли отсю статтю:

Що Українці легкодушні — не новина. Скільки легкодушности міститься, напр. у вірі Українців у вселюдські ідеали, у вірі в гарні слова, хочаб Москалів вбраних у червону кирею. Нічо інше як українська легкодушність веліла українським масам приглядатись бездільно — „чия візьме", а частину з них штовхнула навіть активно помагати червоній армії окупувати Україну. І ніхто інший, як саме українська легкодушність стала гробокопателем української держави.

Чи та болюча наука отворила очі українському загалові? Чи не зустрічаємося по сьогоднішний день з такою легкодушною вірою на кождому кроці? Чи мало розчарувань спричинених саме отою легкодушною вірою нотуємо в останніх часах?...

Але не про ту загальну легкодушність говоритимемо сьогодні. Присвятимо трошки уваги особистій легкодушности, що спричинює безліч родинних трагедій. А родина — підставова клітина національної спільноти!...

Ось кілька прикладів: Кождий адвокат є примусово обезпечений в адвокатській палаті. Вилачує кільканацять зл. місячно і за те його родина дістає на випадок смерти 10.000 зл. Це вже є певна підстава для існування. І ось в останньому році померло кілька українських адвокатів. І — як довідуємося — ніодна рідня покійних адвокатів не дістала обезпечення, бо... всі вони довший час не платили до адвокатської палати вкладок.

Говорять, що не було випадку, щоби рідня адвоката-Жида не дістала обезпечення. Бо всі вони, як ока в голові пильнують плачення вкладок. Вони дбають про те, щоби їх рідня не опинилася на бруку. У випадку, де йде про рідню, Жиди не поступають легкодушно...

Друге явище стало вже немов правилом: Вмирає священик — рідня обовязково опинюється на бруку. Буває — десяток дітей залишається на волю Божу і добрих людей. Було сяктак, доки жив батько. Ставало на найважніше. Могло стати і на обезпечення. Але українська легкодушність відповідала: „Якось то буде"... І є так, як звичайно...

Росте у нас новий стан, відірваний від землі, залежний від розуму і здібностей батька родини — купці, промисловці, ремісники. Чи за малими виїмками, дбають вони про забезпечення родини, як їх не стане? Чи у масі й того стану не покутує стара українська легкодушність — дбати лише про нинішний день.

Питання, над яким варт подумати. І конче тому лихові зарадити.

Про виборчу ординацію

Варшавський консервативний „Час" приніс в ч. 301 під заг. „Треба змінити виборчу ординацію" передову статтю. В ній сильно критикує сучасний польський парлямент, бо він не відзеркалює суспільної опінії.

„Парлямент — пише „Час" — став мертвим тілом і точка тяготи політичної боротьби, що прецінь зовсім не зникла, перенеслася на вулиці і на вічеві площі... Парлямент, що має вірно відзеркалювати публичну опінію, мусить отже складатися з представників політичних орґанізацій, що рядять суспільною опінією. На се нема ради. І на се не поможуть ніякі викрикування про гріхи й упадок партійництва. Доки партії не стратять опертя в суспільстві, а на се не заноситься, треба рахуватися з їх істнуванням і треба впровадити їх представників до парлямнту. — Істнує в Польщі тепер слідуючий парадоксальний стан річей. В парляменті засідають виключно люди, що підпирають сучасну систему. Зате в краю той відлом суспільности незорганізований. І навпаки, одинокі розбудовані політичні орґанізації в краю се опозиційні партії, а в парляменті нема їх представників. Очевидна річ, що такий стан не дасться вдержати. Се штучний стан і треба з ним скінчити як найскорше."

Чи „Скала" у вас вже має католицьку бібліотеку?

„Просвіта" і „Скала"

Дискусія про те, яка колись була і яка тепер є „Просвіта" та в якій ціли основано „Скалу" і чому її треба було оснувати.)*

ЗМІСТ: Прилюдна дискусія. — Що сказав просвітянець про співпрацю католиків і Церкви з „Просвітою". — Під якими умовинами булаб можлива та співпраця? — Чому була можлива співпраця в початках, коли засновано „Просвіту"? — Чому вона неможлива тепер? — Кого тепер обеднує „Просвіта"? — У „Просвіті" тепер не лише легковажать засади Церкви, але часто й поборюють. — Ряд доказів на се. — Образ „співпраці" „Просвіти" з католиками в окрузі, де філія Просвіти „у руках" католика. — Як одна читальня „Просвіти" поступає зі священиком, своїм основником. — Як виділ філії „Просвіти" не допустив до вибудування домівки читальні в селі. — Як просвітяни запросили священика на протектора вечерничь і яку несподіванку мав він на тих вечерницях. — Сходини в читальнях „Просвіти" відбуваються в часі відправ у церкві. — До чого причиняються просвітянські аматорські гуртки. — Чи католики можуть сему зарадити? — „Просвіта" радо бачить священиків у своїх рядах, та робить се з інтересу. — Як у „Просвіті" відносяться до справедливої критики? — Де наші селяни стрічаються з безбожництвом і безвірством? — Чи католики мають працювати з лівими в спільних орґанізаціях чи без лівих у своїх католицьких? — Кілько вже е католицьких читалень „Скали"? — Хто формує в нас публичну опінію і на чию шкоду? — Про брак відваги осудити публично зло і що з того виходить?

Недавно знайшовся я в товаристві людей, що дуже нападали на „Скалу". Воювали як звичайно ріжного рода неправдою, пустими демаґоґічними фразами та аргументами, що справді не видержували критики і легко було їх збити.

Закукурічені противники „Скали" помалу вичерпали ввесь — свій арсенал. Супроти річевих доказів, що потреба здорової орґанізації, основаної на засадах католицьких, для відпертя небезпеки нагляча і не терпить проволоки — почали помалу спускати носи і в горячці остигати.

Аж несподівано виступає один, що дотепер мовчав і до горячої дискусії не втручувався. Випростувався, прибрав дуже поважну міну, якби на нім „справді міліонів стан стояв" і сказав з емфазою: „Я, хоч горячий просвітянець, але я також католик. Розумію добре потребу Католицької Акції і проти неї я ніколи не важився б виступити: Я зрозумівби також потребу засновування таких нових просвітних товариств як „Скала", але тоді, колиб у нас подібних товариств не було, або колиб „Просвіта" зачиняла свої двері перед католиками і їх у члени не приймала. Одначе маємо вже готове і під кождим оглядом добре вивіноване Товариство „Просвіту", для народа таке заслужене і всіми поважане. Супроти того, що „Просвіта" для всіх католиків приступна і вони можуть у ній працювати тай навіть здобути більшість, — я, хоч католик, уважаю, що засновування хочби навіть такого чисто католицького товариства як „Скала" не може і не сміє у нас мати місця так довго, доки „Просвіта" перед нами стоїть отвором. Замість зуживати сили на творення нових читалень „Скали", далеко лучше буде ужити тих сил до співпраці з „Просвітою" і в читальнях „Просвіти", що мають вже свої домівки, бібліотеки, майно та світлу традицію, скріплювати католицького духа — а не відтягатися від них і віддавати їх без боротьби на поталу безбожникам. Тому мій погляд і клич: співпраця католиків і Церкви з „Просвітою" і в „Просвіті"! Під кутом тої співпраці „Просвіта" заснована, їй головно завдячує свій розвиток і її для добра свого і народу бажає і радо у своїх рядах бачить духовенство і навіть дуже свідомих католиків."

Просвітянці на ті слова якби зі сну прочуняли, а один не видержав і з захоплення крикнув: „А то його пришпилив!" Очи всіх тріюмфально звернулися в сторону „пришпиленого" оборонця „Скали"...

А він незбентежений відповів:

„Виводи сі справді річеві і з ними так я, як і всі навіть найзавзятіші приклонники „Скали" вповні погодилисяб, якби не одно маленьке „але". Церква і всі католики радо присталиб на співпрацю з „Просвітою", але щоб та співпраця була щира і можлива. Співпраця тоді щира, коли нею звязані обі сторони. Як се сама її назва вказує, співпраця повинна бути обосторонна, т. є. Церква і католики помагають морально і матеріяльно „Просвіті" до здійснення її завдань і розвитку а „Просвіта" шанує ідеали і святощі Церкви, придержується у своїй діяльности її засад, боронить Церкву й її науку перед ворогами. Така щира співпраця дійсно була в початках, коли „Просвіту" засновано за почином головно священиків, справді, як сказав передбесідник, під кутом тої співпраці. У початках справді не лиш Церква поширювала і боронила „Просвіту", але і „Просвіта" почувала себе донькою Церкви — придержувалася її засад, шанувала звичаї, богослуження і свята церковні, боронила нарід перед затіями схизматицьких агітацій, видавала побіч світських добрих та моральних книжок також книжочки змісту релігійного як молитвенники, життя Святих і т. п. Така щира співпраця була тоді зовсім можлива; тоді в народі були лише два табори: народовці і т. зв. русскі, руссофіли, що гуртувалися в Товаристві ім. Качковского. А в „Просвіті" були самі народовці, всі християни-католики. Слова „народний", „християнський" і „католицький" були тоді рівнозначні. Отже в „Просвіті" була єдність, що робила можливою правдиву співпрацю „Просвіти" і Церкви.

Тепер часи і обставини зовсім змінилися. Народовці з 70 років, що їх обєднувала і обеднує „Просвіта", поділилися на ріжні табори, партії та секти, що всі себе мають за „українські та народні". Але чи вони християнські і католицькі?... „Просвіта", як товариство загально-народне, обеднує Українців з р і ж н и х т а б о р і в, не лиш як колись самих християн-католиків, але і радикалів і соціялістів і навіть комуністів і ріжного рода сектантів, — ба навіть і таких, проти котрих колись „Просвіта" була основана: ренеґатів, схизматиків, апостатів. Супроти такої мішанини членів годі тепер по „Просвіті" навіть сподіватися правдивої співпраці з кат. Церквою: бо як може просвітянець, хочби який горячий, коли він або радикал або соціяліст або сектант, „співпрацювати" з католиками і держатися засад катол. Церкви — коли він їх не узнає, нехтує або й поборює.

І справді вже від десяток літ, хоч кат. духовенство і католики у „Просвіті" працюють, помагають їй, боронять її, то „Просвіта" свого обовязку супроти кат. Церкви зовсім не сповнює, її засади не лиш легковажить, але й часто поборює, з ворогами Церкви не лиш не бореться, але часто їм помагає, в крузі свого ділання Церкві не лиш не приносить хісна, але наносить чималі шкоди. Докази на се:

1) Видавництва „Просвіти", редаґовані тепер в дусі матеріялістичнім, для катол. Церкви байдужім, або й воро-

*) Чоловік, що довгі літа живе на провінції та вміє обсервувати факти, прислав нам сей образок з сучасного життя в Галичині. В нім відбиваються погляди людей двох таборів на „Просвіту" і на „Скалу". Табор, що заступає погляд про конечність монополю „Просвіти", се табор ундівський з його браком уміння дивитися на факти, на життя, та з невмінням робити висновки з того, що діється. Сподіваємося, що сей репортаж, обильний у факти та в висновки, викличе живішу обміну думок. — Ред. „Нової Зорі".

ОЛЕКСАНДЕР УБИШ 7)

ТАНАС ГОРЛАЧ

Оповідання з життя передостанніх власників Угнова і їх служби.

А Голе то була довга рівнина, що тягнулася верхами гір, бездеревна, від чого й пішла її назва. Зрідка тільки поростав низький ялівець, а денеде сторчали величезні почорнілі скали. На цілій тій поляні росла буйна трава, тому й олені з охотою тут жирували. Схили того верха укривав темний ліс — буковий, яворовий, смерековий і ясеневий, що не бачив ще сокири. Та хоч та поляна мала таку буйну траву, ніхто крім дикого звіря не ходив по ній. Доступ до неї був навіть для верховинців, їх худоби й овець, неможливий. Одинока стежинка вела до неї лісом через яри, потоки й скали.

У підніжжя гори казав я поставити кілька сфор гончих собак відводових. Сам я ведучи за собою свого коня каштана і дві сфори оґарів, з лісним за провідника, продирався на ту поляну.

Взяв я також з собою нашого Витропа, бо я був певний, що як при иншій звірині так і на оленя буде мені помічний. З трудом мозольно драпався я тою стежкою.

По дорозі знаходив я то менші полянки, то млачки, порослі сітником, то карловату вільшинку, а що хвиля шепотів потік.

В половині гори почав Витроп стягати, щурити вухами, вітрити. „Чуєте Танасе, каже лісний, тут треба добре глядіти, бачу собака зачула оленя, він туди перейшов".

Га! думаю, може то й правда. Отже підкладаю тропівця, а ми все драпаємося вгору до тої поляни.

По довгій хвилі відозвався Витроп десь далеко. По малій перерві бумкнув вдруге. Зісфоровані оґари почали лісному шарпатися.

— „Пускай!" кличу до него.

Незабаром озвалася музика чотирох оґарів, а Витроп зробивши своє, вернувся до мене. Спішимо на наші верхи, бо також бажаю побачити гоненого псами оленя. Дістався я на верх гори зіпрітий, а серце билося в грудях гей молотком. Стою й чекаю, а звір водить псів по темнім лісі і по найвищих верхах. Собаки то мовкнуть, то знов голосно відозвуться, взявши звіря на око, то блище, то знова десь далеко. Звір очевидно віддалюється в противну сторону від мисливих, а на поляну не виходить.

Вже три години водить так собак, але вони держать його чудово, а передує Плакса, наша сука. Стою на місці. Розумний каштан ухом стриже, наслухує. Аж тут нагло коло мене відозвалися оґари. Серце мені мов обухом вдарило. Витроп вирвався до псів. Здавалося мені, що цілий ліс тріщить — і раптом випадає пречудний олень. Величезний вінець положив на хребті і помчав самим хребтом вздовж поляни. Пять псів пішло за ним, а я що кінь вискочить жену за оленем, що шалено чвалає десь в сторону синіючих в далі Бескидів.

Шалена то була їзда в глибину скалистого яру. Я очи прижмурив і відмовляю „Богородице Діво". В тім гоні на споді яру впав мій каштан і я також через голову коня поточився на кілька кроків. То мене привело до притомности. Я зірвався й спішу до каштана, що також скоро станув на ноги. „Господи, Слава Тобі", але де пси, де олень? Слухаю. Десь далеко уїдають оґари на місци, мабуть осадили звіра.

Сідаю на коня і добігаю блище голосів. І вкінці бачу оленя, оберненого передом до псів, задом опертого до прямовисної стіни яру.

„Гурра!" — крикнув я охочо.

Пси рвуться до нього, але він борониться вінцем, грізно стріляє очима і зі свистом кидає з ніздрів струмочки пари.

Мені стрілити не вільно, отже трублю на мисливих і гукаю що сили.

(Далі буде).

жім. *) Про видання книжечки змісту релігійного тепер і бесіди нема, бо сеж, кажуть, товариство світське.

2) „Просвіта" між своїми урядовцями й у своїх виділах (від центральних почавши на читальняних скінчивши) толерує людей знаних з ворожні до катол. Церкви, Єрархії й духовенства. Вони безкарно свого уряду надуживають до поширювання і поглиблювання вражди та до пропаґанди шкідливої для катол. Церкви.

3) У своїх катальоґах і виказах „Просвіта" поручає членам книжки неморальні й безбожні. Про се були спеціяльні статті в „Н. Зорі".

4) У серіях книжок, призначених для сільських бібліотек читальняних має більшість книжок змісту сумнівного — споре число змісту неморального з кат. становища, дуже мало індиферентних а вже н і о д н о ї змісту релігійного.

5) „Просвіта" уряджуючи ріжні імпрези як віча, збори, анкети, часто зовсім ігнорує приписи кат. Церкви щодо шанування свят і вислухання Богослужень.

6) „Просвіта" у своїх прилюдних закликах, відозвах, комунікатах сіє вражду до катол. Єрархії й духовенства, обиджуючи католицькі почування (нпр. енунціяція про „святотатську (!) руку" у відозві з 1934 р.).

7) „Просвіта", колись „донька кат. Церкви", нині хоче бути „суверенною"; вона не лиш часто не підчиняється приписам і установам церковним, але зачинає мішатися до справ церковних, щоб там накинути волю своїх часто збаламучених членів. У читальнях „Просвіти" йде критика Епископа і священиків та їх чисто душпастирської праці! З читалень „Просвіти" часто-густо виходить формальний бунт проти розпорядків Епископа і парохів. В читальнях „Просвіти" беруться скидати вже не лише паламарів та дяків, але навіть священиків. У многих читальнях „Просвіти" безбожні книжки, ґазети, бесіди, сходини і проби амат. гуртків в часі Богослужень церковних, ріжного рода аґітації, шкідливі для народа. З многих читалень „Просвіти" замість здорової просвіти виходить формально моральна гниль і то головно між молодю через аматорські гуртки.

Головний Виділ „Просвіти" у звідомленнях з діяльности за роки 1933-1935 чваниться великим числом театральних гуртків, ще більшим числом членів аматорів (понад 40.000) та влаштуванням великого числа вистав (около 20.000). Все те булоб дуже гарне, якби Головний Виділ подбав був про добрий регулямін для творених гуртків, про заведення в них строгої дисципліни, а головно п р о д о б і р т в о р і в до представлень. Тимчасом аматорські гуртки при читальнях не маючи доброго регуляміну, „тішуться" занадто широкою автономією, не узнають над собою нікого; через брак дисципліни і нагляду та добрих моральних творів у гуртки вкрадається деморалізація та розпуста — часто скандали і згіршення на цілу громаду, до того гуртки виробляють зарозумілих амбітників, котрі хоч вийдуть з гуртків — остануть такими і стають правдивим раком на національнім організмі і в громаді. Автор статті в „Новій Зорі" ч. 76 знайшов на 465 наших драматичних творів аж 97 т.є. приблизно 1/4 „без сумніву" лівих, большевицьких, решта то або неморальні або „нісенітниці та луб найгіршої марки", а всього лише 16 (словами: шіснацять) творів, т. є. к. 3% добрих. Отже що дивного, що аматорські гуртки при читальнях „Просвіти" се гнізда деморалізації нашої молоді, се передшкілля „каменярів", від котрих лише пів кроку до „комунарів".

Так виглядає теперішня співпраця(!) „Просвіти" з кат. Церквою. Страшне се, гірке, але на жаль правдиве. І для добра народа очевидно не мож на се мовчати і сего покривати.

*) Прим. ярка атеїстична книжка Залізняка, видана з фонду „Учітеся брати мої" під управою „Просвіти".

Закине мені дехто, що я тут говорив може занадто „загально" та що в дійсности на місцях воно так зле не є. Тому дам кілька доказів з місць, з терену, а саме з округа, в котрім довший час працюю. Його відносини мені добре знані. Зазначу, що добре булоб, щоб так з кождого округа хтось подав свої помічення: не щоб ятрити, але гоїти, бо справді се на народнім організмі страшний і небезпечний боляк, котрий щоб вилічити треба конче розрізати й отворити.

Мельницький округ з філією „Просвіти" в Мельниці знаменний тим, що він в руках католиків. Голова філії щирий католик. Він католицьких практик дійсно не стидається і з ними не криється. Многі просвітянці „також католики" дуже сим чваняться, що тут „Просвіта" в руках католицьких. Пригляньмося, як виглядає співпраця навіть такої філії „Просвіти" з кат. Церквою і духовенством. Хоч вона в руках католика, то однак доказів на брак щирої співпраці з кат. Церквою і в нас не бракує, а саме:

1) Філія „Просвіти" в р. 1935 розписала до всіх читалень в окрузі анкету н а н е д і л ю о год. 10-ій перед полуднем, знехтувавши християнський обовязок вислухання Служби Божої лише тому, що так подобалося високому делеґатови Г о л о в н о г о В и д і л у. В письмі скликуючім анкету було всьо сказане, хто і з чим і пощо має на анкеті бути, додано навіть загрозу, що хто не прибуде, буде усунений зі свого становиска, але про Службу Божу згадки не було.

2) Деякі читальні „Просвіти" в окрузі замовили через філію в Мельниці серії книжок до читальняних бібліотек. Між присланими книжками не лиш не було ні одної змісту релігійного, але всі або сумнівного — або просто неморальні, безбожницькі. На заміт зроблений філії, чого такі книжки насилає, філія оправдувалася, що не має ані права ані спромоги всіх книжок цензурувати і розсилає такі, які Г о л о в н и й В и д і л п р и с л а в. Значиться Виділ філії „Просвіти" хоч в руках католицьких — супроти некатолицьких поступків Головного Виділу безсильний.

(Далі буде).

ВАЖНЕ ДЛЯ ЧИТАЛЕНЬ!

В кождій читальні повинна бути брошура під наголовком

Узасаднення „Скали"

Ціна 20 сот, з пересилкою 30 сот.

Вона виясняє, чому треба було оснувати „Скалу", які завдання читалень „Скали" і напрям їх праці.

Замовляти разом з надісланням грошей **в Адміністрації „Нової Зорі", Львів, ул. Ґродзіцких 2. І. поверх.**

Французи і Чехословаччина

Редактор пражської ґазети „Експрес" відвідав недавно Францію. Один французький журналіст порадив ред. Шмейкалеви урядити анкету на тему: Що зробилаб Франція, коли Чехословаччині загрожувалаб небезпека? Перший Француз відповів: Французи будуть боронити передовсім себе. Другий Француз, фабрикант, спитав: „Скажіть, будьте ласкаві, де та Чехословаччина?" Після таких заяв редакторови Шмейкалови відпала охота на дальшу анкету. Описуючи свою подорож, ред. Ш. згадує ще, що в одній французькій редакції уважали чеського міністра закордонних справ Крофту президентом „де ля репюблік Югосляв". В іншім місци заявили ред. Ш., що з Франції до Чехословаччини треба їхати цілий тиждень зелізницею і т. п.

Зимова поміч безробітним

Дня 30. X. с. р. в помешканні українського робітничого товариства „Сила" відбулася нарада в справі зимової допомоги безробітним. Присутні були: члени управи т-ва „Сила", представники українських установ і української преси. Разом 26 осіб. В год. 7.30 п. Соболь відкрив нараду й уділив голосу п. Петречкові, голові т-ва „Сила". П. Петречко сказав м. ін.: Ціль наради: справа допомоги українським безробітним. Наше товариство вже зачало акцію допомоги. Покищо хочемо провадити кухню для безробітних, лікарську поміч найбільше потребуючим, давати одяг дітям безробітних і т. п. Задумуємо перевести реєстрацію безробітних Українців. Мусимо знати, кілько наших людей не має праці. У Львові істнує при магістраті горожанський комітет зимової допомоги для безробітних. Та наші люди там мабуть не богато дістануть. Ми хочемо зорґанізувати оборону наших безробітних перед магістратським комітетом зимової допомоги. — Потому промовляв робітник Стельмах. Він сказав: Дотепер в нас мало опікувалися робітництвом. Тому наші робітники йшли до чужих орґанізацій. Ми маємо дати доказ, що цікавимося робітництвом і помагаємо йому в біді. Дамо, що зможемо. — Після того представники українських установ і видавництв деклярували гроші на зимову допомогу безробітним українським робітникам. Всі присутні погодилися, що допомоговою акцією українським безробітним займеться т-во „Сила" в порозумінні з Орґанізацією Українців Львова.

Завізвали „організатора голоду"

До Берліна приїхав славний американський лікар Гей, званий „орґанізатором голоду". Він має 70 літ, а виглядає на 40, бо держиться такої дієти: Рано пє каву або чай, обіду не їсть, тільки дуже легку вечеру і то лиш тоді, коли відчуває сильний голод. По дорозі Гей задержався в Лондоні, де заявив, що його завізвав до Берліна сам диктатор Німеччини Гітлер. Ціль його: спопуляризувати лічення голодом. Гей переконаний, що коли його систему примінити до дітей, то виростуть з них здорові і щасливі люди. Рівночасно німецький консуль в Норвеґії відкрив, що здорове тільки мясо з кита. Отже з таким мясом уряджено бенкет в Берліні. Про все те розписується паризька преса.

Корупція французької преси

Французький міністр без теки Поль Фор виголосив на днях промову про політику оголошень французької преси. Він закинув пресі, що капітал корумпує французьку пресу в нечуваний спосіб. Міністр зазначив, що нераз визначні вчені підписують статті, що служать як рекляма ріжним обманцям. Крім того на шпальтах щоденників появляються циклі статтей визначних військових і летунів, котрі перейшли з військової служби до приватного промислу на висші посади. Міністр заповів, що французьке правительство прослідить ту справу основно і виступить з законом, котрий позволить піднести моральний рівень преси, видавців і журналістів.

Катедра гумору на університеті

В університеті Колюмбія в Злучених Державах Півн. Америки утворено нову катедру гумору. Професор, що обійме ту катедру, має право титулуватися „професор гумору". Першим професором гумору став фільософ і гуморист Деймс Конан. Він радо приняв се почесне становище і хоче навчити своїх слухачів, як викликати добрий настрій і охоту до сміху та життерадісність.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Осмішування св. Письма

О. Подільський. **Пісня пісень** у вільних переспівах. Тернопіль 1935. Ст. 34, форм. 11.5 × 15.1 цм. Ціна ?

О. Подільський. **Псальми.** Тернопіль 1936. Ст. 87, форм. 11.5 × 15.1 цм. Ціна ?

Автор відомий мені з книжки приказок „Хоч неладно, але складно", яку я прихильно зрецензував в „Новій Зорі". Догадуюся, що за тим „О. Подільським" криється автор, що ще в „Новій Раді" містив переспіви з „Екклезіяста". А вже тоді автор не був новик у нашій літературі, бо ще до війни печатав свої сатиричні й ліричні вірші в „Неділі" й інших часописах. Такий шмат часу і праці — доброго чверть століття! — казавби припускати, що бодай теперішні переспіви автора будуть стояти на високім мистецькім рівні. Адже в такій прим. атеїстичній Франції надгородили сього року католицького поета Франсіса Жамма (Jammes) за його нові праці. Жаммові вже під шісьдесятку, до тогож має він жінку, шестеро дітей і живе на селі. Наш автор теж живе на селі, зате — оскільки мені відомо — не гризеться родиною й — як нам відомо — високоосвічений чоловік. Значить мавби можність і час дати справді щось вартного в літературі й то тим більше, що має легкість і мельодійність вірша. Требаб лише праці над собою, над формою, висловом, віршом. Такої праці треба богато ще й тому, що автор береться переважно до перекладів-переспівів. А як відомо, в перекладі вся вага у принадній формі; отже коли ся форма не совершенна, то й ціла праця нінащо.

Принялася в наших католиків кепська традиція нехтувати формою. Недавно переглядав я повоєнні вірші наших католицьких поетів і бачу, що в них згадана традиція приймається майже без виїмків, — і в старих і в молодих. Візьмім прим. такий справді поетичний твір як „Помершій донечці" Костельника: на жаль форма його примітивна, повно „ченстоховських" римів і под. А для другого приміру з молодших Меріям чи Лімниченко: і в них обох форма сьогодня таксамо примітивна, як була малощо не в початках їх творчости. Значить всі ті наші поети не працюють над формою своїх творів і тим неробством нераз просто самі себе виключають з вищих місць в сучасній українській літературі. Коли наші комуністи й ліберали, попри нужденні або й ніякі ідеї, всетаки доволі часто мають новочасну й досконалу форму: мову, вірш, стиль, то наші католики майже все забувають про те, що нема красного письменства без красної форми й оспівують величні ідеї мало що не на лад дідівських ярмарочних ляментів „про цісаря Францішка й цісареву"...

О. Подільський, на жаль, щодо форми пішов за згаданою сумною традицією. І ще довів сю традицію до „перфекції" в своїх переспівах. Длятого, що „скромність" автора дуже нескромна (гл. нижче), треба критично приглянутися тим переспівам.

На вступі до „Пісні пісень" автор хотівби, щоб його переспів зрівнявся з переспівом Б. Кравцева — „тільки не зверхнім виглядом, бо напевно, що посоромиться" (ст. 3). А в „Псальмах" О. Подільський „скромно" пише про себе:

„Йде слово за словом,
За псальмою псальма;
а кожне як перла,
а кожна як пальма (ст. 68).
— — — — — — — —
На очах є життя моє
в Тебе, як та карта;
і Ти знаєш, добрий Боже,
що я в Тебе варта.
Ріжно Ти вів мене, Боже,
у цім житті, ріжно,
але я все йшов відкрито
і не ходив грішно.
І тепер йду неінакше,
але прямо й сміло,
хоч вороги, як ті вовки
мене обступили,
щоб без часу поглинути —
не допусти, Боже!
в мені нема нічогісько,
що було б негоже." (Ст. 19).

Тимчасом, не беручись навіть порівнювати „Пісні пісень" Подільського з переспівом Кравцева, подаємо тут читачам уривок з переспіву Подільського; нехай самі читачі оцінять, чи можна було в 1935 році писати стилем „Русалки Дністрової" таке:

„Його голос і слова,
а я стала нежива!
Серце чуло, серце знало,
чом же битись перестало,
а тепер так бесь раз-два?" (Ст. 11).

Чи справді нема нічогісько негожого в таких порівняннях, як прим. „ти як лошичка (!) в у́зди прибра́на" (ст. 7), чи „наш ванькирик сердешнодишний" (ст. 7)? Чи можна тепер вживати таких слів, як прим. „лилійка гожа" (ст. 9), ябка (10), трепет (18), тво́ї (17), любви (23), вздру (24)? Чи має неґеніяльний поет право поетичної ліценції вживати таких наголосів, як прим. родовий однини во́ди (22), чи таких „римів", як прим. „зро́бить" — лю́бить" (14)?

Разить також у Подільського „Пісні пісень" грубість вислову, і то такого, що виходить з того не пристрасть, а смішність:

„Аж голова ходори(!) йде —
о, любощі! о, над меди!
ах, де воно? де ложе? де?
веди мене! веди! веди!" (Ст. 5)...

І се має бути місце з переспіву „Пісні Пісень"?!

Та для справедливости слід зазначити, що таких опростачень нема богато й назагал переспів „Пісні пісень" можнаб у деяких місцях назвати навіть вдатним, особливо там, де автор вчувся добре в атмосферу твору й рівночасно зумів представити її на наш народній лад:

„Ой, у садочку там квіття, квіття!
там мій миленький, як те блакиття:
в пахощах ходить, сяйвами сяє —
певно про мене думку думає...
Вийду я, вийду в садок між квіти:
там будем з милим разом ходити,
разом ходити і разом сяти
і одну думку обоє мати..." (Ст. 25).

Гарне й отсе місце:

„Ніби спиться, ніби ні,
ніби сниться сон мені:
знаний голос, любий звук
і в віконце стук-стук-стук:
відчини, голубко мила!
і я встала й відчинила.
Відчинила: тиша й тьма;
нікогісенько нема!
тільки гасла вартових
десь лунають в тьмах нічних —
а я таку певність мала!
я ж направду ще не спала!" (Ст. 16).

Вже з сих двох місць видно, що автор має поетичний хист і — якби попрацював — мігби дати правдиво вартісні переспіви св. Письма. Якби попрацював...

Наче на глум і осмішення своєї дотеперішньої праці, наче на ствердження повної недостачі самокритики О. Подільський видав (у рік по „Пісні пісень"!) переспів „Псальмів". Повинен був передтим помолитися власними словами:

„Рівняй нам дороги,
щоб нам ноги не піткнулись;
бо що наші ноги?" (Ст. 7).

Правда, свята правда. Особливо „поетичні ноги" автора ведуть його на справжнє бездоріжжя. Автор хоче славити Бога своїми псальмами, та робить це на жаль подражанієм... Шевченкових переспівів:

„Знає Господь путь праведних
і путь злих Він знає —
і праведних нагородить,
а злих покарає,
як прийде час на заплату
і на розрахунки;
а тепер лиш помічає
всі людські стосунки." (Ст. 13).

Так і чуєте в тім переспів з переспіву Шевченка, але ті стосунки, то вже оригінальна власність О. Подільського...

Часом авторові забагається „новочасних римів"; тоді його переспів нагадує подекуди — дзявкання пса:

„Коли ж вони отямляться
і будуть, як ранче?
І пізнають, що над ними
є Бог ще і Пан ще (Ст. 16).

Часом бува', автор вікраїнізує „галицьку нужденну мову":

„Такий кінець всім безбожним,
творцям беззакиния;
хто не знає милосердя,
не варт пожаління". (Ст. 20).

Чи ся „вікраїнізація" не відноситься до коня, бо до чогось іншого — трудно її причіпити.

„Є страх божий, серця чисті
неповинні душі —
чому ж на них муки люті
і тяжкі катуші?" (Ст. 29).

Видно з сего, що не даром проф. др. Іван Огієнко видає „Рідну Мову"... Правда не все автор вікраїнізує свій переспів: часом, бува', забудеться й напише по галицьки й до того ще в дусі приказок „Хоч не ладно, але складно":

„Який же той Господь добрий,
який же Він дивний:
вчора горяч, вчора спека,
а нині дощ зливний (!).
Як Він мудро всім керує,
як чудно (!) провадить:
що йно смагав, що йно хлостав (!),
а ось вже і гладить.
Вчора горе, вчора смуток,
нині радість, втіха;
вчора Він лиш був над нами,
а нині вже стріха" (!). (Ст. 33).

„Правда ходить, як матрона" — пише автор (ст. 39), а ворогів, що не хотіліб повірити авторовій „апольогетиці", Подільський прозиває просто „нікчемна стонога" (38). До лінивих духом (шкода, що не до лінивих поетів...) автор кличе „намятно":

„О байдужі і лінивці,
не будьте як мули:
Бог нагаєм, Бог уздою,
а ви гей поснули.
Чи Він сонце спинить має
задля вас, бездухі?
Він героям зупиняє,
борці клаповухі!" (Ст. 40).

Часом творчість Подільського нагадує не то Шевченка, не то славного „Дударя" о. Якова Зробека („Душа горіла, в тіло вітер дмухав..."):

„Не трать надії —
і в надбитій макітронці
май трохи олії!" (Ст. 78).
„Вже пропасті зяють —
Щезай в них, потворо!
і щезнеш напевно
і скоро вже, скоро." (Ст. 54).
„Лізе один, лізе другий;
а мені би трохи;
в мене біда, в мене нужда,
а вам що? лиш кохи (!)...
Та й налізло ж їх півроку,
що вже й жити годі;
поможи нам, благий Боже,
зробить лад в господі!" (Ст. 24).

Часом знову при читанні таких „поезій" нагадується фейлетон Тиберія Горобця про смерть „од затканя кагли":

„Не дав правди подоптати,
бо — що світ без неї?
тічня вовків, кагла, челюсть,
що пала брехнею". (Ст. 21).

То знов автора „поносить" націоналізм. Автор жалує наших борців, що:

„І відійшли. І не стало.
Сум заляг по горах,
по тих наших святих горах,
що були на порах,
що родили й не вродили,
бо не стало сили —
Боже милий: дай їм силу,
щоб вже раз вродили!" (Ст. 27).

Та автор не лише жалує минулого таким стилем; Подільський стає часом і на котурни пророка та кличе до зриву наче сам Сьціборський з Парижа:

„...таж там наші —
по волі й неволі;
я лиш кликну, лиш дам гасло,
лиш кину паролі —
понад тії кубла змії,
ті змійні ложа:
гей хто в Бога, вставай, вставай,
бо йде кара божа!" (Ст. 57).

Відома скромність автора і тут його не покинула, хоч бува', що й Подільський „пустить гадку на непевні звіди" (ст. 83) й „з'онтпить":

„Ізнемігся я вже, Боже,
втомилися очі;
меркне світло, меркнуть-никнуть
і слова пророчі.
Сиджу один, роздумую
і себе питаю:
чи я, Боже, Тебе славлю,
чи я зневажаю?" (Ст. 67).

Добре питання.

Шкода, що такі ясні хвилини „з'онтпіння" в автора рідкі. Він уже заздалегідь передбачив „злобу критиків" і дирнув їм під ніс таку псальму на тему простоти:

„Просте моє щире слово,
бо я щирий, простий —
від підошви (!) аж до чубка (!),
аж до шліку костей.
Таких, друже, Господь любить,
хоч люди не дуже;
нехай і так, а ти будь їм
ще простіший, друже.
Просте моє щире слово —
хто з вас стане проти,
щоби своїм хитро-мудрим
його побороти?
Ой не сила, ні під силу
мудрі мудрагелі:
його корінь так як сторінь
і не в піску, в скелі!" (Ст. 65).

Прочитавши таке, критик відразу каже собі, що справді не під силу йому боротися з автором „в простоті слова" й відразу вивішує білу хоругов здачі... Тимбільше, що корінь поетичного слова О. Подільського „наче" сворінь стримить у скелі. Якаж се скеля? Може скаже нам це таки сам автор — псальмою на 49 сторінці:

„Горо наша, красо наша —
Святоюрська скеле;
неодин вже бурун вдарив
і відпав без сили,
а ти стоїш, як стояла,
пишна й недоступна
ні для погроз, ні для ласки,
ні для ціни купна!
Нехай тебе Бог заступить
і Той, що там їде (!);
гарна ти нам, горо наша,
аж заздрять сусіди!
Чола пишні, чола чудні —
подивіться, люди:
хто прихилить їх до себе,
той тут паном буде!"

Чи не погрожують авторові яким грізним словом ті „чола пишні", що він аж так їх прославляє? Хотілосяб критикові сказати на те своє слово, та не випадає до старшої особи. Хіба, що повторити за самим автором, нехай сам автор догадається, яке воно мало бути, те слово:

„Тремтять губи, дрожить серце
і зринає слово —
то для Тебе, ще не вийшло,
але вже готово." (Ст. 46).

Чи автор часом не мав рації, коли псальмував скромно:

„Кинь мені хоч один промінь,
щоб знав йти кудою;
ратуй мене, Боже милий,
ратуй, бо не встою!" (Ст. 15).

Залюблені хлопці пишуть своїм дівчатам вірші ріжної поетичної вартости; деякі з них бувають направду гарні й нераз виходять друком. Гадаю собі, що коли хтось береться писати пісні не в честь дівчини, а на Божу славу, то повинен хіба більше дбати про форму як в марних еротиках... На жаль, деякі автори хочуть хвалити Бога таким „простим словом", що їх вірші не варт навіть згаданої висше надбитої макітроньки... А діється це не з дійсної простоти, тільки з недостачі самокритики і з великого лінивства. І добре сталося, що „пишна гора" не дає на такі твори свойого одобрення.

Для автора маємо щиру раду взятися до праці, коли хоче переспівувати а не осмішувати св. Письмо; колиж автор на те за лінивий, то нехай краще переспіву є „клясиків". Прим. який гарний і в стилі Подільського переспів з Фрайліґрата:

„Глянь! Жирафа крізь пустиню як велично там ступає,
Щоб язик сухий звохчити — жерельця собі шукає —
І щоби не вмерти з спраги й пережити сю при году,
Приклякає довгошия й сербає з калюжі воду."

Се для дітей зовсім „увійде", розуміється з поясненням, що цілий той образ неправдивий, бо жирафа ніколи в життю не приклякає й ніколи з калюжі не сербає води. Вона потребує так мало води, що вдоволяється майже все росою. А коли пє, то дуже рідко й тільки чисту воду, а не з калюжі... — Арамік.

Нові видання

Олена Ржепецька: **Вічне полумя,** оповідання. З передмовою Л. Нигрицького. „Українська Бібліотека", ч. 47. Львів 1936. Видавець Іван Тиктор. Ст. 128. Форм. 17.9 × 12.8 цм.

Ю. Каменецький: **На роздоріжжі або за і проти алькоголю.** Видання українського протиалькогольного товариства „Відродження", ч. 26. Львів 1936. Сторін 80, формат 17 × 12 цм.

Др В. Залозецький: **Рефлєксії з посмертної вистави Олекси Новаківського.** Львів 1936. Сторін 22 + 2 нпґ., формат 16.5 × 12 цм.

Хто винен? З історії комуністичного руху та його помічників. Написав М. Стахів. 13. Львів 1936. Накладом „Громадського Голосу". Ст. 232. Форм. 13.8× 10 цм. Про сю працю ми вже дещо писали в „Н. Зорі", коли вона печаталася в фейлєтонах „Гр. Голосу". При нагоді оцінимо її цілу.

Інж. І. Лучишин: **Прядення льону й конопель.** Не продавайте за безцінь прядива! Прядіть і продавайте пряжу! Бібліотека „Сільського Господаря" ч. 135. Львів 1936. Ст. 32. Формат: 16.8× 12.2 цм. Ціна 20 сот.

М. П. Сохін. **Початкова Військова Топографія.** (Військова бібліотека школяра). Державне військове видавництво „На Варті". Київ 1936. Ст. 99. Зміст: Передмова. І. Длячого бійцеві треба знати основи військової топоґрафії. Яке значіння має місцевість і т. д. II. Масштаби. III. Умовні знаки. IV. Нерівності місцевості і їх зображення. V. Військові карти. VI. Орієнтування. VII. Окомірне здіймання. VIII. Читання аерофотознімків. — Численні ілюстрації, таблиці і т. п.

Семен Гордєєв: **Чувство родины.** Державне Літературне Видавництво. Киев. 1936. Ст. 64.

Войди во двор и ты заметишь, —
Ты сразу узнаеш ее.
Есть отблеск на любом предмете,
Осенней нежности литье.
Тряхни каштан — и медью звонок
Каштановый о камни град...

Андрій Малишко: **Батьківщина.** Поезії. Держ. Літ. Видав. Київ. 1936. Ст. 79.

Як прийду я з Армії Червоної,
Стрінуть мати. Затремтить рука
В неї: — Сину! Виріс. Не впізнала.
Яж їй: — Виріс? — Сила в нас така,
Всіх доріг і всіх сердець начало...

Вже по сих виривках з поезій, які дуже здалека підходять до поняття „Батьківщини", можна зауважити, що большевики замовили ті вірші у зручних людей.

Висше зазначені видання свідчать очевидно про основну підготовку большевиків до війни. Цікаво, що в тій цілі видвигають вони спритно навіть „буржуазне" поняття Батьківщини, хоч довго голосили засаду, що „пролєтар не має вітчини". А тепер і вітчина вже знайшлася і для українських дітей є в українській мові військові підручники, видані совітською державою. А тут нема навіть дозволу на те, щоб наші діти виховувалися в своїм „Пласті". Наслідки того всего не трудно предвидіти. —

А. Ч.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В ПОЛІТИЧНІМ ПРОЦЕСІ 19 молодих селян з Бережанщини і Рогатинщини, що відбувся в Бережанах, засуджено на кару смерти Івана Любомирецького й Андрія Засєдка. На підставі амнестії замінено їм ту кару на досмертну вязницю. Інших засуджено на кару від 15 літ до 6 місяців, а 7 увільнено.

АТАКИ СОВІТСЬКОЇ ПРЕСИ НА ПОЛЬЩУ. В послідній часі совітська преса містить острі статті проти Польщі. Большевицька „Правда" принесла статтю премієра радянської України Любченка, а „Ізвєстія" статтю премієра рад. Білорусі Голодзєда. Любченко говорить про польські східні окраїни як про окупований край, а Голодзєд заявляє, що Білорусь стогне під нагайкою польських фашистів. („Дзєннік Польский", ч. 307 з с. р.).

ДО ВАРШАВИ прибула делєґація офіцирів німецької поліції під проводом ґен. Даліґе.

НАД СТОЛИЦЕЮ ЛИТВИ перелетів совітський літак з Москви до західної Европи. Він віз 97 кільоґрамів плятини для мадридського правительства. Таку вістку принесла литовська преса.

В КОВНІ істнує тайна комуністична радіостація. Так твердить литовська преса.

МАДЯРСЬКИЙ ПРЕМІЄР Дарані вислав до Муссолінія телеґраму. В ній дякує за те, що Муссоліні виступив в обороні Мадярщини в своїй промові, виголошеній в Медіоляні.

КОРОЛЬ ІТАЛІЇ разом з Муссолінім мають відвідати Будапешт. Булаб се перша подорож Муссолінія за границю відколи став диктатором.

АВСТРІЯ визнала анексію Абісинії Італією.

ВОЖД БЕЛЬҐІЙСЬКИХ ФАШИСТІВ Деґрель заявив кореспондентови гітлєрівської ґазети „Анґріф": Ми стремимо до створення великого націоналістичного руху в Бельґії, до зєдинення всіх Бельґів, до санації політичного життя в Бельґії. Рексисти противляться напливови Жидів до Бельґії. З Церквою бажають добрих взаємин. Особливо комунізм становить небезпеку міжнародних спорів.

ФРАНЦУЗЬКІ КОМУНІСТИ побили італійського консуля в м. Шамбері і секретара італійської делєґації в Союзі Народів.

ПРЕЗИДЕНТ ЕСПАНІЇ Азаня перебуває в Барсельоні. Кілька днів тому Азаня хотів виїхати з Барсельони, та місцеві анархістичні власти не позволили на виїзд. Азаня мав сказати: „Моє життя тепер в руках анархістів".

ВІДДІЛИ МАДРИДСЬКОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА покинули більшість укріплених позицій на передмістях Мадриду.

В ЕСПАНІЇ бореться 28.000 Марокканців по стороні повстанців.

АНҐЛІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО запротестувало в Берліні проти деяких уступів промов Ґерінґа і Ґеббельса. Велика Британія не може відповідати за господарські невдачі Німеччини.

АНҐЛІЙСЬКІ ФАБРИКИ ЗБРОЇ Вікерса і Гочкіса мали дістати монополь на доставу зброї китайській армії. Таку вістку принесла японська преса.

АНҐЛІЙСЬКІ ФАШИСТИ урядили протижидівські демонстрації в Лондоні, Ліверпулі й Едінбурґу.

ПРЕЗИДЕНТ ЗЛУЧ. ДЕРЖАВ Півн. Америки Русвелт знов буде президентом. З 48 стейтів аж 45 заявилося за ним, отже Русвелт матиме 519 елєкторів, а Лендон тільки 12.

В АНКАРІ відбулося відкриття сесії турецького парляменту. Промовляв турецький диктатор Ататурк. Він заявив м. ін., що турецька армія заосмотрена в наймодернішу зброю і що кождий рільник мусить мати своє господарство.

В АБІСИНІЇ коло м. Саде італійський відділ звів завзяту битву з відділом абісинських партизанів та побідив їх при помочи літаків і танків.

НОВИНКИ

Українське Товариство Допомоги Інвалідам (УКТОДІ) приймає датки для інвалідів Української Армії. Є їх тепер 2.000. Місяць листопад призначений на жертвенність для них. Адреса: УКТОДІ, Львів, ул. Потоцького 48.

До помешкання о. В. Лончини, пароха церкви св. Николая у Львові, прийшли три урядники львівського магістрату. Хоч о. Лончини не було тоді дома, вони самі відчинили шафу й забрали футро й пальто о. Лончини, мовляв, за грошеві кари, тому що о. Лончина веде листування з магістратом в українській мові. Сталося се потім, як Найвисший Адміністраційний Трибунал скасував кару, наложену на о. Лончину магістратом за листування з владою в українській мові... Так виробляється „пошану для права" в державі...

В справі ревіндикації 68 православних церков, що належали колись до Українців уніятів, Найвисший Суд станув на становищі, що справу ревіндикації тих церков повинна поладнати адміністраційна влада.

Начальна Адвокатська Рада приняла проєкт новелі до статуту про устрій адвокатури. Новеля передбачує примусову 3-літну судову аплікацію і судовий іспит для кандидатів на адвокатів. Крім того треба буде відбути 2-літну адвокатську аплікацію і здати адвокатський іспит. Доплив нових правників до адвокатури мавби бути обмежений. Набуті права дотеперішних аплікантів будуть вдержані.

Короткі бранжеві курси улаштовує у Львові Виділ Союзу Українських Купців. До поодиноких бранж: споживної, галянтерійної, текстильної, паперової, скіряної, порцелянової, зелізної, футряної, готелярсько-ґастрономічної та одягово-конфекційної будуть запрошені фахові прелеґенти. Курси мають на ціли доповнити фахове знання тим, що мають свої підприємства або що задумують присвятитися торговлі. За інформаціями звертатися на адресу: Союз Українських Купців, Львів, Гродзіцких 1.

Неграмотні не можуть їхати до Бразилії. Бразилійський консулят у Варшаві видає візи тільки грамотним.

Відкриття пластової вистави з приводу 25-літнього ювилею Українського Пласту відбудеться у Празі в салі „Унітарії" 29 XI. с. р. Виставу влаштовує Команда Союзу Українських Пластунів Еміґрантів.

В Т-ві Українських Інжинірів у ЧСР відбувся 16. X. виклад лєктора В. Приходька на тему: „Враження з подорожі по Галичині й Волині". Доповідь викликала живу дискусію. В ній виринула цікава думка скликати український освітньо-економічний конґрес. („Український Тиждень", ч. 37).

Іде до ліпшого? Інститут Дослідів Кон'юнктур у Варшаві в своїм бюлетині стверджує, що загальне господарське положення світа й Польщі постійно поправляється.

В Міській Касі Ощадности в Станиславові міністеріяльна комісія з Варшави перевела люстрацію та виповіла з місця службу директорови Каси і тром службовикам.

В Чорткові в середмісті згоріли три доми. Шкода значна.

Гумор. — В огороді. — Василю, спішися з поливанням, бо хмари надтягають, не вспієш перед дощем.

Зима зближається. Тисячі людей без даху, без одежі і без їжі. Ратуймо їх від студені й голоду.

О. пралат Олександер Евреїнов іменований титулярним епископом Піонії та епископом ординарієм византійського обряду з осідком у Римі. (КАП).

Увязнено заліщицького бурмистра у звязку з викриттям зловживань у магістраті Заліщик. Таких подій щораз більше.

Футра жіночі і чоловічі та ріжного роду футряні шкірки поручає по найнижчих цінах фабрика футер „Хром", Львів, ул. Руська 20, тел. 271-83.

Квітар без карток. В заряді ґміни Скороше, варшавського повіту, секвестратором ґміни був Зиґмунт Червіньский. В останнім часі війт ґміни Фелікс Ґризель одержав довірочні вістки, що Червіньский допустився надужить. Війт прикликав секвестратора до канцелярії ґміни й зажадав показання квітара. Виявилося, що в квітарі бракує кілька квітів. Червіньского звільнено з посади та повідомлено прокураторські власти про надужиття. Прокуратор зарядив слідство проти нечесного секвестратора.

Добре урядилися вязні у вязниці міста Сьроди. Підробленими ключами отвирали в ночі двері, виходили на місто й разом з товаришами на волі улаштовували злодійські виправи. Над раном заходили знов до вязниці. В тій справі ведеться слідство.

В Ґдині зачався великий процес проти управителів Т-ва Будови Осель за надужиття. На розправу візвано коло 200 свідків. Подібні карні процеси стають трівожно часті.

На Литві в кількох місцевостях вибито шиби в льокалях польських орґанізацій.

Литовська поліція увязнила Поляка Колбу за те, що вчив приватно ґрупу дітей у приватнім домі.

Ромунський король Карло відзначив кард. Кашпара, архиепископа Праги, великим хрестом ордеру Сервіцію Кредінціос першої кляси.

Велика повінь в Ромунії. Ріка Їу виступила з берегів і залила кілька сіл. Комунікація перервана. Шкоди величезні. Тисячі родин без даху над головою. Богато людей погибло.

В Німеччині відбувся страйк автомобільних робітників у рейнській области. Се перший страйк від приходу Ґітлера до влади. Викликали його комуністи.

40-годинний тиждень праці введено у французьких копальнях вугля.

Марш голодних на Лондон урядили анґлійські безробітні. Перебіг тої демонстрації був спокійний.

В 97 р. життя помер турецький ґенерал Кіязім, голосний оборонець Плєвни перед Росіянами, права рука Османа-баші.

Страйк в американських пристанях поширюється. До пристаней стягнено сильні відділи поліції.

В Гонолюлю вибух страйк пристаневих робітників. Всі кораблі в пристані унерухомлені.

Трясення землі було в Токію і в кількох інших містах Японії. Трясення було сильне.

Гумор. — В поїзді. — Кондуктор: Покажіть білєт. Не вдавайте, що ви спите. — Подорожний: Я зовсім не вдаю. Я сплю направду.

Гумор. — Яка ріжниця між дипльоматом і бандитом? — Така, що дипльомат може зайти високо, коли він зручний, а бандит, коли він незручний.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

† **Олександер Попович,** професор ґімназії в Дрогобичі, б. доцент українського державного університету в Камянці Подільськім, помер 1. XI. с. р. у 56 р. життя. В. Й. П!

ЛИСТУВАННЯ АДМІНІСТРАЦІЇ

Впр. ОО. Редемптористи в Йорктоні, Саск., Канада. Чотири доляри Адміністрація одержала і попередний річник „Нової Зорі" в комплєті вислала.

ЖЕРТВИ

Гр. катол. Уряд парох. в Уторопах, п. Яблонів коло Коломиї зол. 3 на укр. інвалідів.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

МУЗА: Залога.
ПАКС: Давид Коперфільд.
ПАН: Тайни военної маринарки.
СТИЛЕВЕ: Малий король

ЖЕНЩИНА, що розуміється на господарстві і провадженні дому, знайде заняття в домі священика. Зголошення: Гр. катол. Уряд парох., Красна, п. Ланчин.

СТОМАТОЛЬОҐ-ДЕНТИСТ
Др. Ст. Дмоховський
Львів, Сикстуська 35.
Лябораторія дентистично-технічна.
ГОДИНИ ПРИНЯТЬ 9—12, 3—6

РІК ОСНУВАННЯ 1878.

На ос'нний і зимовий сезон
КАПЕЛЮХИ ШАПКИ
поручає
Фірма **АНТІН КАФКА**
Львів, ул. Галицька ч. 4.
Ціни знижені! 3-? Вибір великий!

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ
О. ЛЕВИЦЬКА ІС-ка
Львів, ул. Кордецького 51.
Тел. 60-04. ПКО. 503.881.
поручає власні вироби найкращої якости:
Пасту до взуття „Елеґант" терпент.
Пасту до підлоги ‚Французька маса'
Пасту до взуття „Елеґант" воскову
Віск комбінований до підлоги
Васеліну до шкіри
Синку до білля
помадкову і коронову
Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську
Леп на мухи

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за *одношпальтовий рядок* (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: ½ стор. 180. — зол., ¼ стор. 90. — зол., ⅛ стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., ¼ стор. 140. — зол., ⅛ стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Ґрафія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XI. Львів, четвер, 12 листопада 1936. Ч. 87 (986)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2,I. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

Ціна числа 20 с.

Конто П.Ш. Львів 505.796

Як здобувають Мадрид

В улицях Мадриду почалися криваві бої ще заки повстанці дійшли до нього: то збунтувалася проти червоних частина їх цивільної ґвардії. Повстанчі летуни, що кружляли над Мадридом, бачили на своє велике здивування боротьбу в улицях міста, хоч знали, що повстанці ще не вступили в місто. В хвилі, коли повстанчі відділи з передмість зачали атакувати інші дільниці Мадриду, пустився зливний дощ. Се утруднило ужиття літаків і танків. Одначе повстанці витревало посувалися в глибину великого міста, здобуваючи вулицю за вулицею. Наперед здобули від червоних університетську дільницю Каза де Кампо, де лягло в бою богато червоних. Тут захопили повстанці три нові совітські танки, цінну здобичу. Рівночасно від сторони Естремадури, Сеґовії й Толеда обступали Мадрид інші повстанчі відділи, а повстанчий полковник Монастеріо обсадив шлях з Мадриду до Валенції, чим відтяв Мадрид від моря. По здобутті двох мостів на річці Манзанарес ґенерал Франко зачав здобувати паркову дільницю Мадриду і кинувся з 10 танками на великі тюрми, де червоні мучили богато вязнів. Тут бій був такий завзятий, що на повстанчі війська лили з дахів окріп і горячу оливу. Вкінці зломано опір червоних. Над вечером полковник Яґ вдерся серед кривавих боїв до комплексу великих палат королів Еспанії та обсадив їх.

Як танки перемінилися в палахкотячі домовини.

„Франкфуртер Цайтунґ" оповістила розмову свого кореспондента з полк. Ваґом, вождом лівого крила армії еспанських повстанців, що здобувають Мадрид. Він сказав м. і.: „Зразу було тяжко Червоні почали контрофензиву під охороною 15 російських танків. Кождий танк мав гармати і по 2 машинові кріси. Залога танків була переважно російська. Тоді я придумав таке, щоб мої жовніри кидали фляшки з бензиною на ворожі танки. А потому ми ті танки запалювали ручними ґранатами. Тоді більшість танків перемінилася в палахкотячі домовини. Чотири танки згоріли з усею залогою, два ми здобули, решта втекла. Їх контрофензива заломалася". — Бої в інших дільницях Мадриду тривають.

100.000-чна демонстрація католиків проти комунізму.

ПАТ звідомляє з Монтреалу: Сто тисяч французьких католиків Канадійців, зібраних на Марсовім Полі коло Монтреалу ухвалило поборювати комунізм і вірно стояти при катол. Церкві та при Св. Отцеві. Се найбільша релиґійна демонстрація, яку бачили Канада й Монтреал, від Евхаристійного Конґресу перед 25 літами. В тій демонстрації взяли участь Епископи, клер і ряд достойників провінції й міста. — Французькі католики в Канаді добре зорґанізовані.

500 міліонів зл. недобору має емеритальний фонд умових робітників.

Орґанізації умових працівників вислали меморіял до міністерства суспільної опіки. В нім домагаються ревізії локаційної політики в Інституті Суспільних Обезпечень. Особливі застереження викликує справа емеритального фонду умових працівників. Устійнено на основі дослідів спеціяльно покликаної комісії, що недобори сягають тут до півміліярда злотих. Супроти знижки обезпеченевих вкладок до 6½% платень істнує побоювання, що той недобір зросте ще більше. Як відомо, коли були приватні товариства обезпечень, тоді було так: І люди, що до них належали, платили менше, ніж тепер платять і діставали потому без трудностей все, що їм приречено, і держава мала від тих товариств значний чистий дохід за податки і ті товариства мали великі маєтки. А тепер ні держава не має доходу ні люди незадоволені і до того є такий дефіцит.

Великі надужиття в скарбовім уряді у Львові.

У львівськім скарбовім уряді викрито великі надужиття. Два податкові поборці спроневірили значні суми податкових грошей. В звязку з тим завішено в урядуванні обох згаданих поборців і ще двох урядників. Їм закидують занедбання нагляду. Прокураторія веде слідство.

Швайцарія борониться перед східною заразою.

Швайцарська федеральна рада рішила предложити парляментови проєкт закону про охорону публичного порядку і безпеки. Не чекаючи на ухвалу того проєкту, федеральна рада вже видала адміністраційні зарядження, що мають поборювати комуністичну діяльність. Видано приписи щодо участи бесідників чужинців в публичних зібраннях. Про се рішати-ме департамент справедливости і поліції. Власти будуть конфіскувати всі закордонні часописи й літературу, оскільки їх характер буде протирелиґійний, протимілітаристичний, комуністичний або анархістичний. Швайцарія ясно бачить небезпеку.

Чехи в 100-ліття смерти Пушкіна.

Чехи ладяться до великих обходів у 100-ліття смерти найбільшого поета Росії. Ті обходи матимуть характер національний і державний. На чолі загальнодержавного пушкінського комітету стоїть проф. Мурко. Осібна комісія при Словянськім Інституті видає ювилейне видання творів Пушкіна разом з науковою бібліоґрафією. В чеських театрах ґратимуть драми Пушкіна й буде уряджена спеціяльна пушкінська вистава. Будуть запрошені заграничні гості. Очікують спеціяльної делеґації з СССР. — Твори Пушкіна вийдуть в ріжних перекладах.

Як павук полює на ящірок.

В околиці Бенґалю в Індії живе спеціяльний рід павука. Він називається argiope pulchella і визначається тим, що живиться не мухами, а ящірками. Він будує великі сіти, в котрі попадає богато ріжних комах. Та сей павук не звертає на комах найменшої уваги. Чекає терпеливо, аж зловлені комахи звабляють якусь ящірку, що злакомиться на легку добичу. Коли ящірка вбіжить у розставлені сіти, павук приглядається спокійно шамотанням зловленого звірятка так довго, аж воно втомиться. Щойно тоді кидається блискавичним рухом на втомлену ящірку й обмотує її сильною павутиною мов перевязкою. Тоді завдає жертві смертельні вкушення і забирається до пиру. Наїджений павук жиє цілий тиждень без поживи. Потому будує нову сітку і чигає на нову ящірку.

КООПЕРАТИВНЕ МАЙНО треба добре берегти перед непотрібними втратами і тому слід товарі в крамницях і складах, готівку, векслі, бюрове урядження і т. п. обезпечити безумовно від крадежі - влому і від огню в

Т-ві взаїмних обезпечень

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА Ч. 20.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

„НОВИЙ ІСЛЯМ"

100 його веж і инші цікаві річи

в сучасній міжнародній ситуації.

Дипльоматичний співробітник англійського щоденника „Манчестер Ґардіян" пише, що промову Ґерінґа *) беруть в Лондоні поважно. Та промова підтверджує побоювання Анґлійців, що в Німеччині є тепер виразна протианґлійська струя. Вона майже не слідна в пресі й у публичних промовах, але тим сильніше виступає в інтимних нарадах нац. соц. провідників. Сам Ґітлер не виступає проти Англії, але та протианґлійська струя є. Викликало її нездійснення злудних надій, які Німці донедавна покладали на Анґлію. Таксамо в Анґлії були ілюзії щодо Німеччини. Анґлійці сподівалися, що Німці прийдуть до розуму по перших роках своєї нац.-соц. революції. Значить, Анґлійці кепсько оцінили суть тої революції. В дійсности німецький націонал-соціялізм це свого рода новий іслям. Ревність його ісповідників це поява трівка і суттєва. Властивости того нового ісляму все кріпшають: терор, переслідуваня Жидів, напади на Христіянство, хоч ті напади час до часу прибирають дискретніші форми. Та найбільшу ревність присвячує Третя Німеччина справі зброєння. Сегодня мають Німці тільки одної постійної сухопутної армії 920.000 людей, без СС. Кождого місяця прибуває Німеччині 300 нових воєнних літаків. Найближчі 4 роки призначені цілком на нові зусилля в зброєнні. Головний автор того пляну Кеплєр, найважніший противник економіста Шахта. По стороні Кеплєра і проти Шахта стоїть також Варнер, комісар від цін. До 4 літ після їх пляну мають Німці збудувати 100 веж, пляново розложених по цілій державі. Ті вежі мають ловити енерґію вітрів. Так освободиться Німеччина від браку деяких важних матеріялів.

Майже рівночасно з тим цікавим анґлійським голосом появилася в Парижі в накладні Каррефур'а книжка п. з. „Велика брехня — 25 літ мира". Автор її С. Еркнер. Головне з її змісту ось що: Майже на середині французької лучби між Марсилією й Альжиром лежать еспанські острови Балеари. Тим їх стратеґічне значіння (для Німеччини) надзвичайне, бо усадовившися на тих островах, моглиб Німці перервати морські транспорти Французів в кождім часі. А треба знати, що вже в часі останної вій-

*) Зміст промови Ґерінґа подали ми в 85 ч. „Нової Зорі".

ни Французи перевезли з Африки на европейські боєвища 650.000 чорних жовнірів, не кажучи про транспорти сирівців. Балеари лежать не тільки на шляху життєвих ліній Франції, але й Італії, бо попри них мусять перепливати італійські кораблі, що хочуть виплисти на Атлянтійський Океан. Від Мінорки до Сардинії є 400 км. Еспанія особливо загрожена Францією, бо французькі посілости обіймають Еспанію від півночі й від полудня, а від сходу й від заходу може Еспанію кождої хвилі напасти французька фльота. Отже Еспанія — так виразно пише німецький ґенеральний штаб у своїй публікації „Підручник новочасних наук про оборону" — мусить скріпитися мілітарно на стільки, щоб стала здібною до заключення з нею союза.

Цікаві також виводи в тій праці, що Еспанія вже в часі французько-німецької війни в 1870 р. немов покривала зади німецької армії. А тепер, коли до влади в Еспанії прийде правительство повстанців, Німеччина може рахувати на скріплення звязків з Еспанією, бо помогла повстанцям.

При тім всім можна приняти вже як певну річ, бодай на якийсь час, що Німеччина не позискає Анґлії до своїх плянів. І так Остен Чемберлєн пише в „Ексельзіор'і" в статті „Анґлія й Німеччина", що Анґлія й не думає причинитися до окруження Росії. Правда, Анґлійцям чужий комунізм. Щодо того точно таксамо думають в Анґлії консерватисти як і робітники з Лейбур-партії. Одначе Анґлії таксамо чужий німецький націонал-соціялізм. Анґлійці думають, що теперішні устрої в Росії й Німеччині будуть ще довго тривати і що кождому народові треба лишити право, уряджувати собі життя як він сам хоче, — розуміється, коли той нарід другим народам признає і дає таке саме право і можливість.

Вже з тої заяви Чемберлена видно, що він пише — про блудне колесо. Ще виразніше говорив про се в парляменті Іден. Він сказав: „Трівкого мира не можна осягнути без умовленого обмеження зброєнь. Та супроти загальних зброєнь Анґлія також мусить зброїтися..."

А з Москви звідомляють, що там у Кремлі видав Молотов парадний обід на честь предсідателя Монґольської республики Амора. В обіді тім взяли участь: Сталін, Каганович, Ворошилов, Орджонікідзе, Чубар, Микоян, Єжов, Літвінов, Розенгольц, Крестинський і Стомоняков. Отже се ті особи, що тепер в ласці Сталіна: вони і правлять в СССР. Розуміється, про наради в справах Далекого Сходу пускають вони хоч такі вісти в пресу, а про те, що радять у справах свого безпосередного сусідства на Заході — ні чичирк. Тільки їх преса виступає тепер сильно проти Польщі, а їх радіо проти правительства Блюма у Франції.

З замітних подій міжнародної політики наведемо ще дві: се поїздка польського міністра заграничних справ до Лондону і несподівано велика побіда при виборах дотеперішнього президента Злучених Держав Північної Америки. Цілі поїздки польського міністра покриті тайною, але преса додумується, що належить до них справа Ґданська. А про наслідки вибору Росвелта другий раз президентом пишуть, що се скінчиться сильним вмішуванням Америки в політику европейських держав, як було за президента Вилсона.

Як узброєний італійський полк піхоти.

У звязку з сегорічними осінними маневрами італійської армії італійська преса подає, як узброєний полк піхоти італійської армії. А саме полк має: 81 легких скорострілів, 36 тяжких скорострілів, 27 малих моздірів, 12 середних моздірів, 2 чети протилетунських армат і одну батерію гармат 65 мм. Кореспонденти німецьких газет, котрі бачили маневри італійської армії, признають, що італійська армія сильно скористала з італійсько-абісинської війни.

Правничі справи

Рішення Найвисшого Адм. Трибуналу в справі умових працьовників.

Найвисший Адміністраційний Трибунал розглядав недавно слідуючу справу з ділянки обезпечення умових працівників. Новеля закону з дня 15. III. 1934 р. про обезпечення умових працівників впровадила новий рід чинитьби, а саме похоронну допомогу. Та допомога прислугує по думці висше згаданого припису особі, котра, не маючи права до еметитури по помершім обезпеченім, докаже, що заплатила кошти похорону. На тлі приміненння згаданого припису повстав сумнів, чи допомога на похорон належиться особі, котра покрила кошти похорону з браку близшої родини (жінки, дітей обезпеченого), чи ту допомогу можна виплатити навіть тоді, коли є близша рідня, що має право до обезпеченевих чинитьб (нпр. брат покрив кошти похорону і зголошується по допомогу на похорон, мимотого, що по обезпеченім осталася вдова, що має право до вдовиної ренти). Найвисший Адм. Трибунал в присуді з 2 жовтня 1936 р. Ч. Реєстру 6690/35 вияснив згаданий сумнів, орікаючи, що слідує: Право до підмоги на похорон, передбаченої в арт. 30 а розпорядку Президента РП з дня 24. XI. 1927 р. про обезпечення умових працівників для особи, котра покрила кошти похорону помершого убезпеченого, не маючи права до емеритальних чинитьб по помершім обезпеченім, — не узалежнене від того, щоб після помершого обезпеченого взагалі не остала ніяка особа, управнена до згаданих чинитьб.

Хто відповідає за кепське лічення, лікар чи Обезпечальня?

В останній збірці оречень Цивільної Палати Найвищого Суду появилася м. і. постанова, що регулює відповідальність за невластиве лічення б. кас хорих. Та постанова відноситься тепер до Обезпечальні. Найвищий Суд рішив, що відповідальність кас хорих за невластиве лічення їх лікарів моглоб мати місце тільки в тих випадках, коли доказаноб очевидно неосторожне повірення чинностей, що вимагають далеко посуненої спеціялізації, невластивій особі (нпр. повірення переведення поважних операцій хірургічних або ґінекольоґічних лікареві з іншою спеціяльністю), або таке обмежування лікарів у виборі середників лікарських чи технічних, зглядно щодо часу переведення курації, яке могло заважити на наслідках курації; врешті в случаю кепської організації праці лікарів кас хорих, що полягалаб на приділенні лікарям нефахового помічного персоналу. Поза сими случаями відповідальність за евентуальні наслідки лічення або шкідливі способи лічення поносить на загальних підставах права сам лікар, що припоручав кепське лічення.

Міністр справедливости про корупцію і переворотну діяльність.

В Катовицях відбувся третий зїзд польських правників. На вікриттю зїзду виголосив промову польський міністр справедливости Витовт Ґрабовский. Він сказав:

В польськім вимірі справедливости істнують хиби. Перша хиба то повільність, що не має оправдання. Суспільність, що має почуття проступку, має право домагатися скорого задоситьучинення. Друга хиба то деякий надмір того, що називаємо лібералізмом. Кари зправила мінімальні, зправила завішувані. Судді йдуть переважно по лінії найменшого опору і вимірюють переважно мінімум кари. Виконання кари ілюзоричне, бо є відпустки, передтермінові звільнювання, амнестії. Обжалований стає не тільки бенямінком карного процесу, але й одиноким бенефіціянтом того процесу. Йому вільно все, мовчати, брехати, признатися. Кождий сумнів вирішують на його користь. Може се гарні засади, високі, та в конфронтації з засадами життя треба собі сказати, що се розкладає наші сили, гамує розвій і культуру народу. Що то є судейська незалежність? З яких елєментів вона складається? Передовсім незалежність від інших властей, неусувальність, непереносність. Правнича молодь переживає грізний стан. Тепер є 2000 аплікантів і 700 асесорів. Річне запотребування в судівництві — 70 асесорів. Ту молодь треба пересунути до інших ділянок державної управи, до промислу, торговлі і взагалі до інших фахів. Треба подумати над реформою правничих студій. Збираю до купи мої заміри і пляни: 1) Буду старатися: підтягнути якнайвисше польське право, примінити його до вимог сучасности й усправнити його. 2) В вимірі справедливости ширитиму засаду судейської незалежности. 3) Буду поборювати безоглядно всяку переворотну діяльність. 4) Буду поборювати без милосердя всяку корупцію, крадіж публичних грошей, хабарництво і саботаж в кождій формі.

Кард. Фавльгабер і Гітлєр

Римська преса присвячує богато місця візиті німецького кард. Фавльгабера у канцлєра Гітлєра в м. Оберзальцбергу. Вона переконана, що запрошення церковного достойника, котрий так рішуче бореться за права Церкви в Німеччині, висказує волю найвисшого авторитету Німеччини прийти з поміччю католицизмови проти надужить низших властей і партійних орґанів. Кажуть також, що італійський міністр закордонних справ ґр. Чіяно в часі своєї розмови з канцлером Гітлером мав звернути йому увагу на гармонійне співділання держави з Церквою в Італії та на влекшення культурної співпраці, яку моглаб навязати Німеччина з державами римських протоколів (Італія, Австрія й Мадярщина), коли злагіднилаб свою політику супроти Церкви. В Ватикані ще нема вістей з Німеччини про перебіг розмови кард. Фавльгабера з канцлєром Гітлєром.

Промова мін. Косцялковского

про зимову допомогу безробітним.

Зближається строга зима. В Польщі стоїть безборонна армія 600.000 безробітних. Разом з родинами коло 2 міліони осіб. Вони не мають вже ніяких засобів до життя. Держава може дати зимову допомогу 200 тисячам родин, то є одній третій. Лишається 400.000 родин, або коло 1,200.000 душ, що мусять одержати ратунок від суспільности. Суспільність мусить допомогти грішми, харчами, одягами, вуглем і иншими середниками. Хто бере участь в акції зимової допомоги, той помагає державі. Засібніші ґрупи населення мусять поділитися хлібом насущним з величезною армією голодних і голих. Тому підкреслюю ще раз рішучо в цілій тій акції елемент державного діла, а не момент дару. Се горожанський обовязок, а не ласка! 11 листопада зачинаємо грошеву збірку на зимову допомогу.

Військове положення Франції

Французький міністр війни Далядіє виголосив промову про військове положення Франції. Він сказав м. ін.: Безпека Франції з півночі запевнена. Оборонна лінія неможлива до переходу. Вона буде продовжена здовж бельґійської границі. Округ Юри буде також укріплений, щоб перешкодити евентуальній інвазії через Швайцарію. Лінія Мажінота буде продовжена аж до Північного Моря. Міністр заповів енергійну контрофензиву проти комуністичної пропаганди в касарнях. Правительство переведе націоналізацію фабрик зброї. В них також заборонять комуністичну аґітацію. Правительство не стерпить такого стану, який недавно лучився, що внаслідок страйку робітників армія дістала замовлені матеріяли два тижні пізніше. Робітники, що працюють для армії, не мають права страйкувати.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Резолюції радикалів

„Громадський Голос" в ч. 43 приніс отсі резолюції:

Головна Управа Української Соціялістично-Радикальної Партії на своїй нараді дня 1 листопада 1936 обміркувала основно політичне положення українського народу та приняла такі постанови:

Положення на західних землях.

І. Положення українського народу в кождій ділянці його життя дуже тяжке. Щоб це положення могло змінитися на краще, треба здобути політичну рівноправність для українського народу.

ІІ. Треба осягнути справедливе заспокоєння господарських потреб народу, а зокрема перевести земельну реформу в користь українського малоземельного і безземельного селянства, що терпить півголодову нужду з причини браку землі і недостачі праці.—Дальше треба добитися відповідної допомоги з державного і повітових бюджетів на допомогу українському безробітному селянству.—Вкінці треба осягнути повну свободу господарської, кооперативної та професійної організації. — До того здобути справедливе право, що для українських учеників мусить бути українська школа всіх ступнів від вселюдної школи до університету з українськими учителями, з українською програмою навчання та з повним шкільним самоврядуванням.

ІІІ. Ці життєві вимоги українського народу можна перевести в життя лише тоді, коли український народ на західних землях послідовною, організованою працею з низу вгору, буде неуступно добиватися свого права.

Українські назадники усіх барв в цьому році відступили від того змагання, а піддержують зате політику польського урядового табору. Ундівці висловили у всі можливі способи довіря і підтримку для урядової партії, при чому ще зреклися не лише всякої участи у владі, але навіть впливу в урядовій партії на її політику. В тім стані річей українське національне змагання за права народу мусіло до основ ослабитися. Наслідки того видко у кождій ділянці життя. Цю ундівську політику піддержують усіми силами клерикали та фашистівські націоналісти і тому вони поносять за неї однакову відповідальність. — Головна Управа закликає всіх українських працюючих людей до якнайбільшої активности, організації та жертвенної праці, щоб цим робом поправити сучасне положення.

Положення у Великій Україні.

ІV. У Великій Україні продовжує московська диктатура ту саму терористичну, винищуючу український нарід політику, що її провадила Москва від початку окупації українських земель. Іде там постійний національний утиск і господарський визиск, при чому кровавим терором нищать комуністичні комісарі всякий прояв свобідної думки, науки, переконання і свободу релігійної совісти, а спробу будь якої незалежної організації укр. селян і робітників клеймлять нові совітські, бюрократичні шляхтичі безсоромно як контрреволюцію чи фашистівський націоналізм, хоч саме ціла большевицька диктатура це організована контрреволюція і московський фашизм. — Винищуючи фізично усіх прихильників української демократії та соціялізму, комуністична Москва за кордоном пробує удавати прихильника демократії в Европі, а навіть на взір колись проповідуваного „пролетарського фронту" голосить тепер спільний із комуністами „людовий фронт", щоб у той спосіб вкрастися в довіря несвідомих легковірних людей та знутра здеморалізувати незалежні організації. — У. С. Р. П. завсігди поборювала диктатуру комуністичної Москви над Україною, а на західних землях послідовно, щоденною працею на місцях нищила деморалізуючий вплив прислужників Москви — Комуністичної Партії Польщі та її філії КПЗУ з усіма сельробівськими та упівськими фільварками. Це становище Української Соціялістично-Радикальної Партії було незмінно вороже для комунізму весь час. УСРП поборювала комуністичну язву ще тоді, коли ріжні ундобуржуазні політики, фашистівсько-націоналістичні редактори та святоюрські пралати проголошували орієнтацію на кровавих комуністичних комісарів, називаючи їх „українською державою" та роблячи для них рекляму серед несвідомих мас. За те своє протикомуністичне становище мусіла УСРП знести чимало лайки від усіх реакційних політиків. Нинішне положення українського народу у Великій Україні потверджує в цілій кровавій дійсності, що політика УСРП весь час була правильна. — Головна Управа закликає всіх членів і прихильників УСРП стояти вірно при тім протикомуністичнім становищі та на кождім кроці практичною працею поборювати комуністичний вплив. — Головна Управа звертає при тім увагу, що як до тепер, так і на будуче не сміє ніякий член ні місцева організація УСРП входити не то в якусь спільну акцію з комуністами, але не сміє входити навіть в розмови з ними на цю тему.

Лукавство реакційного табору.

V. Від недавна цілий реакційний табор, до якого входять ті, що цілими роками орієнтували свою політику на кровавy московську комуністичну диктатуру і їздили з окремими поклонами для неї до Харкова або навіть були довголітнимй платними комуністичними агітаторами і організаторами, нагло змінили свою політику і почали дуже голосно реклямувати себе, як одних „оборонців" перед заливом нібито незвичайно зростаючого комунізму на наших західних землях. — Український народ у своїй передовій, свідомій частині, у величезній більшости переборов під проводом УСРП комуністичну акцію і ослабив до основ вплив комунізму. Народня маса показала себе здоровим національним ядром не податним ні на комуністичну ні на фашистівську демагогію. Колиж тепер ундо-націоналісти нагло почали всюди устно і письменно голосити про величезний зріст комунізму, то тим фальшом вони роблять рекляму і пропаганду якраз московській комуністичній справі.

У народню масу, в першу чергу найбільш несвідому, в останніх роках пляново вносили клерикали пропаганду сліпої релігійної ненависти до всіх інших Українців та засліплену нетерпимість до свідомих народніх організацій, які дбають не про чужу керму нашого клєрикального реакційного руху, а про добро укр. працюючого народу. Ця релігійна засліпленість руйнувала і руйнує національну єдність народу та творить хаос, у якім може розвиватися всяка деморалізація. Найбільшу вину за страшний релігійний роздор поносить табор еп. Хомишина, поширюючи як овочі своєї праці сектанство і розбиття. *)

На тім тлі шкідливої діяльности цілого реакційного табору сходить ще страшніший посів: Деякі групи цього табору навіть пропагують і переводять акцію братовбийчої боротьби серед Українців під покришкою боротьби з комунізмом, а другі групи цього табору мовчаливо годяться на цей каїновий злочин. — Головна Управа УСРП стверджує, що вся та криклива акція нібито проти зростаючої комуністичної небезпеки має за одиноку мету відвернути увагу народніх мас від шкідливої політики цього реакційного табору та внести в народні маси роздор і кровaву різню, тому що тільки серед хаосу може процвитати політика ріжношерстної реакції. — Ціла та акція провадиться не проти самого комунізму, котрий не заваджав реакційному таборові майже 10 років, але вона звернена виключно проти українського демократичного руху на чолі з УСРП. Тому що реакційний табор не може побороти УСРП в отвертому чесному змаганні ідейними аргументами, то він користується в боротьбі проти укр. соц. радикалів і всіх поступовців найганебнішими очерненнями, видумками, а навіть огидними, фальшивими, поліційними доносами.

Головна Управа осуджує і пятнує братовбийчу боротьбу, яку вносять у народні маси темні фашистівські та комуністичні елєменти та взиває передову частину свідомих, чесних українських людей по селах без огляду на своє політичне переконання до послідовного скупчення духових і фізичних сил народу для боротьби з тим кровавим хаосом. Ця боротьба може мати успіх лише тоді, коли вона буде одночасно спрямована так проти комуністичних, як і проти фашистівсько-націоналістичних братовбивників.

Головна Управа висловлює тверде переконання, що якраз усі ті ганебні засоби боротьби, котрих уживає реакційний табор проти демократичного руху, є незбитим доказом на те, що цей реакційний табор є погибаючим і потапаючим і це його останні передсмертні судороги.

Головна Управа закликає тому до тимбільшої освідомлюючої та організаційної праці, щоби приблизити ясніший день правди українського працюючого народу.

(Зміст інших резолюцій знаний зі становища радикальної преси взагалі).

---

*) Се найцікавіше місце всіх радикальних резолюцій. Воно дає найбільше матеріялу до оцінки політичної здібности і зрілости радикалів. Щоб оцінити се, треба наперед пригадати собі два факти з історії радикальної партії: 1) Радикали виступають проти релігії, Церкви й духовенства поверх 40 літ. Ще далеко не чути було про большевиків, коли наші радикали мали вже у своїй програмі клич „Раціоналізм у справах віри". А раціоналізм вони зовсім правильно розуміли як безбожність. 2) Головним терeном діяльности радикалів була станиславівська дієцезія і то від часу, коли ще не було ніякого табора Преосв. Хомишина. Кождому ясно, що сі два факти мусіли мати якийсь вплив на релігійність нашого народу в цілім краю і зокрема в тих околицях, де радикали найбільше вкорінилися. Той вплив був очевидно руйницький. Він нищив релігійність інтелігенції й ослаблював релігійність простого народа. Сим, розуміється, підготовляв грунт під усяке розбиття та всякі єреси й секти. Отже зі всіх наших зорганізованих сил радикали мають найбільшу вину в підготовці до розбиття нашого народу й тимсамим в ослабленні його. А вони мимотого пишуть, що найбільшу вину того поносить „табор Еп. Хомишина", — хоч, як відомо, праця того Епископа, вложена в станиславівську дієцезію, була така велика, що в тій дієцезії було найменше відступств від католицької Церкви в часі російської інвазії, яка найдовше тяжіла власне над тою дієцезією! Супроти тих фактів висше наведений закид радикалів у їх резолюціях се передовсім — кажучи делікатно — політичний нетакт. А такий нетакт се свідоцтво політичної нездібности й незрілости. На підставі сего одного місця в резолюціях радикалів можна напевно сказати, що вони нездібні до того, щоб обняти спадок по УНДІ, хоч якраз з того місця резолюцій видно, що вони мали б на те охоту: бо уложили той уступ резолюцій так, якби їх нараз заболів релігійний роздор в нашім народі... Такий біль може проявляти тільки партія, яка думає про головне заступство інтересів нації. Та ба, так проявлений біль радикалів задля релігійного роздору в нашім народі може викликати — тільки усмішку: бо прецінь всім відомо, що автори тих резолюцій не перебули ніякої зміни в своїх особистих поглядах на релігію. А без того „прояву болю" задля релігійного розбиття ніхто поважно брати не може. До резолюцій радикалів ще вернемося. — Ред. „Н. Зорі".

Три місяці вязниці за увагу

„Українські Вісти" в ч. 241 принесли отсю інформацію:

Дня 7. X. с.р. закінчилася в городському суді в Богородчанах карна розправа п. Макара, 24-літнього селянина-діяча, що є головою 4-ох місцевих установ і є душею цілого культурно-освітнього життя в нашім селі. Дійсний перебіг справи такий:

Дня 16 серпня с. р. був попис місцевого Діточого Садка. По скінченні попису, почали зібрані співати „Ще не вмерла Україна"... Постерунковий Новіцкі (ч. 1462) сидів підчас того вигідно в лавці. Тоді приступив до нього п. Макар взиваючи, щоби встав, бо співають Національний Гимн. Постерунковий з криком відповів, що як „бендзе" Україна, то він встане. Макар спокійно повчив його, що як він є культурний, то повинен встати. По відспіванні Нац. Гимну, постерунковий з вуличною лайкою накинувся на п. Макара вживаючи при тім брутальних слів через „ти". На кожде його слово Макар давав йому спокійні але рішучі відповіді.

Постеруновий арештував Макара, а по 2-ох годинах випустив на волю. На розправі в богородчанському суді засуджено п. Макара на 3 місяці тюрми без завішення. Суд не переслухував свідків. Боронив др Осип Когут з Богородчан. Підсудний вніс апеляцію.

Кому це потрібне?

„Український Бескид" в ч. 41 приніс отсю статтю:

В неділю 18 жовтня ц. р. уладили наші емігранти з Великої України торжественне посвячення новозбудованої власної бурси ім. С. Петлюри в Перемишлі при Хотинській вулиці. Обряду посвячення довершив православний священик, якого в тій ціли спроваджено аж з Луцька. На це свято прибуло чимало укр. емігрантів з цілої Польщі. Та мабуть більшість всіх учасників свята творили наші перемиські громадяни. — На перший погляд випадалоб радіти з цеї нашої нової національної станиці і таку гадку висказують малощо не всі наші патріоти. На ділі справа стоїть інакше. Виховні установи в Перемишлі, як Дівочий Інститут і бурса св. Николая від ряду літ приміщують у себе по кільканацять дітей наших придніпрянських братів зовсім безплатно або за смішно низькою оплатою, бож годі домагатися плати від людей, що глодають твердий емігрантський хліб. Аж тут на превелике здивування наші придніпрянці розкрутили десь стільки гроша, що взялися будувати для своїх дітей окрему бурсу. І збудували. Очевидно не виключно своїм коштом, а при форсовній грошевій допомозі наших перемиських громадян і установ у найліпшій вірі. А може ще дехто причинився до цеї будови. — Інтересно булоб почути від тих, що будували цю бурсу, чи вона справді потрібна і на що? Бож у Перемишлі і в других містах Галичини емігрантських дітей приймають в наших бурсах запівдармо, а удержання бурси ім. Петлюри буде получене з немалими коштами. Чому Українці знад Дніпра не бажають собі, щоб їх діти виховувалися в українських установах поруч з дітьми їх братів Галичан? Кождому ясно, що віддільне виховання молоді може хіба поглибити прірву межи наддніпрянцями і наддністрянцями, щоб піддержати чужу й ворожу нам концепцію про національну окремішність. — На ділі в Перемишлі під теперішню пору не треба емігрантам окремої бурси. Придаласяб радше захоронка, але не окрема для емігрантів, а спільна для їх і наших дітей. Повинні були наші брати, якщо в них чиста інтенція, замість будувати окрему бурсу, своєю готівкою допомогти збудувати таку захоронку нашій Філії Т-ва Опіки над молоддю. Бо може вийти таке, що в тій бурсі незадовго замешкає православний священик, який поза духовною опікою над своєю паствою буде мати згори приділене завдання баламутити наших вірних. А що на це скажуть перемиські громадяни, які так щедро на протязі двох років підпомагали діло будови емігрантської бурси? Чи не порадно булоб заздалегідь домагатися заінтабульовання бурси на „Т-во Опіки над молоддю" або „Бурсу ім. св. Николая?" Інакше ціла історія з цею бурсою буде хіба вдячною темою до байки п. з. „Як мудріший брат перехитрив дурнішого брата, а їх обох пошив у дурні добрий сусід". — Ф. Г.

ПРАВДА В ОЧІ КОЛЕ

Як евангелики реагують у „Вірі і Науці" (ч. 9 за вересень ц. р. в статті „Стара пісня на новий лад") на появу книжки „Євангелики без маски"?

Передовсім найважніше: євангелики не спростовують ані не опрокидують річево змісту книжки, яка являється публікацією їх власних документів, котрі їх цілковито демаскують, але знов як станиславівський „Стяг" так і коломийська „Віра і Наука" (що виходить раз в місяць) а саме її редактор М. Костів вчіпився передовсім автора книжки, що посмів на підставі їх власних документів здемаскувати їх. Коли годі опрокинути закиди противника річевими протиаргументами, тоді найлекше вчіпитися його особи, що й зробив М. Костів накидаючись на мене.

Та тут не розходиться про те, „хто написав", тільки „що написав". Євангелицькі махери лають мене, — але не розводяться річево над змістом книжки, бо не можуть тому, що зміст книжки це їх довголітня, добре маскована руїнницька, т. зв. „місійна праця", виведена в 10-ліття святкування ними евангелизму на денне світло і то їх власними документами. Тож і не диво, що остерігають своїх вірних перед кольпортерами цеї, для них небажаної книжки, боячись, щоб їх люди не довідались правди про них та самі їх не осудили.

В своїй тактиці євангелики поступають таксамо як большевики, котрі для замилення очей та всупереч дійсности — в теорії голосять шумні кличі, відозви, досягнення — а всьо це лише блахман, фрази, один великий обман, бо дійсність виказує цілком що інше, противне. І п. Костів пише, що моя книжка пашквіль і наклеп, та забуває сердега, що зміст книжки це евангелицькі документи, авторами яких самі найчільніші евангелики — піоніри, провідники евангельського руху, почавши від „апостола" Павла Крата, скінчивши на „суперінтенденті" В. Кузіву та І. Бодругові, „сеніорі" українського евангельства в Канаді. Він сам дав найліпший осуд про моральну вартість провідників — пасторів та про ідейність руху, пишучи про них в листі до Др. Морозовича: „Не тільки вірю, але і знаю, що тутешні місіонарі УЄО будучи в Галичині, далеко не дописали організаційним хистом, деколи ставляючи своє „Я" понад Христове і народнє „Я". В цьому — по моїй думці — лягли всі причини того стану, в якому нині страждає перший розмах евангелізації рідного краю... Брати Бичинський і Федів — по моїй думці — відорвались від ев. громад, певно не ради ідеї, — але прямо ради старшування і грошей, що в Німців". *)

Це слова сеніора евангелизму, — а не автора книжки.

Щодо твердження, що Федів і комп. не має нічого спільного з реформованою евангельською Церквою, то знова розминається з правдою, бо ще цього року в червні В. Федів відправляв в молитовнім домі в Коломиї, а В. Кузів мав проповідь, після чого на спільній конференції пасторів мало що не побилися. Тому не поможуть тут ніякі викрути, спекування ні вибріхування, бо цеж загально знане, що Федів і комп. 10 років провадили еванг. рух в Галичині.

Відносно того, що книжка „мабуть" видана за гроші Католицької Акції — то це неправда, бо книжка видана за мої гроші, як також неправдою є, що автори книжки се бувші евангелики, що пристали до еванг. руху задля долярів. Тут М. Костів засадничо помиляється і зле трафив, бо автор книжки (а не „автори") з українським еванг. рухом як таким нічого спільного не мав і ніяких долярів з того титулу не брав і тому якраз маючи чисті руки, міг отверто виступити проти евангелицької кирині. А кілько хто з еванг. махерів брав „долярів" (про що згадується в книжці) — я маю на те посвідки і то власноручно підписані тими, що брали.

Щодо того, що книжку видав я під псевдонімом, чого передовсім вчепився п. Костів — то тільки тому, що не хотів я свойого імени вязати з висвітлюванням евангелицької кирині. Все зібране в тій книжці спирається на власних еванг. документах. Пишучи, мав я на увазі існування закона, який за наклепи чи калюмнії потягає до судової відповідальности. Я написав лише саму правду про евангеликів, за котру на мене евангелики в роді „Костевих" так накидаються. Та що доперва булоб, якби я був слово неправди написав?...

Очевидно, тут не поможуть евангеликам ніякі викрути, і вони не всилі нікого переконати, бо їх власні документи говорять „чорне на білім" проти них самих. Тому й не диво, що теперішний керманич еванг. руху В. Кузів, котрого польський варшавський Костел іменував „суперінтендентом", той — котрий висилав до рідного краю місіонарів, — с и д и т ь т е п е р т и х о і не береться сам боронити „покривджених" (а повиненби стати в обороні тих, котрих сюди висилав), — тільки знайшов собі гідного оборонця в особі М. Костева (знаного і здемаскованого в Коломийщині в своїй знахорській практиці „китайського лікаря"). Після нього „не той злодій, що краде — тільки той, що судить злодія". Не евангелицькі махери виновниками за свою руїнницьку роботу, тільки той, що вивів їх кириню на денне світло. М. Костів видно забуває, що тут не Китай та що тут обовязує християнська етика й мораль. Гідна справа знайшла гідного оборонця. Ставши нараз „з безбожника евангеликом, а заодно і віруючим", — як сам про себе пише — виливає тепер у „В. і Н." всю їдь ненависти до всього, що католицьке, — а перше писав те саме про всякі сектантські місії. Для приміру наведу його власні слова з „Грядучого Джінгісхана": „Свою вузьку, так сильно обмежену діяльність католицька Церква завдячує англьо-американському сектанству, зглядно тій ненависти до християн, яку сіють ці секти серед Китайців. Це всякому може здаватися дивним, що християнські секти сіють ненависть до християнства. Так, ці лжехристіянські секти. не мають нічого спільного з правдивим християнством, бож для проповідників цих сект християнська мораль є чужа, вона для них є лише засобом для своїх (а часто і чужих) долярових бізнесів"...

П. Мих. Костів зміняє своє переконання залежно від того, кому служить. Тому отже не диво, що не помістив мойого спростування, яке спираючись на § 19 пресового закона вислав я поручено до редакції „Віри і Науки" дня 18 вересня ц. р., і яке написав у відповідь на його безпідставні й обидливі напади на мене в звязку з появою книжки „Євангелики бе змаски" („В. і Н." ч. 9 за вересень ц. р.). Очевидно не помістив тому, що „правда в очі коле" — й вірні булиб довідалися хто їх редактор.

Пан Костів не помістив у „В. і Н." мойого спростування і не відкликав обиди. Се змушує мене звернутися з цею справою на судову дорогу.

Коломия, в жовтні 1936.

М. С т е п а н о в и ч-Т и м ч у к.

*) Тут пропускаємо 12 стрічок дальших тяжких закидів. Читачі можуть ті закиди і богато инших знайти в цікавій книжці „Євангелики без маски". — Ред. „Н. Зорі".

ОЛЕКСАНДЕР УБИШ 8)

ТАНАС ГОРЛАЧ

Оповідання з життя передостанніх власників Угнова і їх служби.

Вже сумерк западав і темрява огортала глибокий яр. Міркую, якби то з корделясом приступити до оленя і завдати йому смертельний удар. Але він з переду заставив себе вінцем, з боків боронить його вузький яр, ззаду пропасть. Нема иншої ради, лиш треба оленя псами виперти з того вузького корита, отже щую завзято.

Витроп кинувся нагально вперід, але незабаром повис на вінци рогів оленя. Заскавулів жалісно. Чуючи це, без вагання кидаюся на оленя і в хвилі коли він разом з псом підніс роги, затоплюю корделяс в його шию.

Олень рикнув страшливо.

Кров струмком триснула з глибокої рани. Він по хвилині повалився на землю разом з Витропом. Радість, що пощастило повалити величавого звіра, боролася в мені з тяжким жалем через утрату вірного і випробуваного пса.

Тимчасом надходила ніч. Я почав накликувати, трубіти, навіть стріляти на вітер. Тихо, ніякої відповіди, лиш пугач десь тужить по скелях. Наді мною зависло чорне небо, заслонене густою імлою. Я постановив ночувати на місци.

Сиджу і думаю. Голодні пси хлепчуть кров оленя, її височилася немала струя. Аж ось над яром заясніло трохи небо. Здавалося, що місяць сходить. Світло ставало щораз ясніше, пси почали гавкати. Вкінці почулися людські голоси. Врадуваний палю з обох цівок.

Був то лісничий з мисливими і кількома хлопами. Виправив їх до мене Нагуєвський. Принесли страву для мене і для псів. Ніч минула на оповіданню цілої події і на огляданню оленя.

Лиш на світ благословилося верховинці винесли на ношах оленя з яру. Витропа закопали ми на місци.

Як ми прибули до Кропивника, всі панове вибігли на зустріч, а коли я оповів їм цілу подію, врадуваний пан Нагуєвський аж поцілував мене в голову, а Романовський сказав:

— „Добре ти справився, надаю тобі пустку по кривім Яцкови і дам дерева на будинки".

Панове почали сипати гроші до моєї скіряної шапки, що її з пошаною держав я в руці. Около пів шапки було сороківців, а трафлялося й кілька червінців (дукатів). Але нащо то все здалося? От тепер не маю ні хати, ні грунту.

VII. Полювання на медведів в горах.

Якось раз захотілося Романовському полювати з доїзджачем на медведів у горах. Мусіло так статися, хоч пан Нагуєвський і инші панове уважали се за божевілля.

Мовить до мене Романовський:

— „Танасе, щоб ганьби не було, бо бачиш мені ганьба, а тобі — догадайся!"

Сідаю тоді на каштана. Старший мисливий Нагуєвського дірвався якоїсь шкапи. Чотири дручки псів повів місцевий побережник, що знав знаменито пропасти ліса. І рушили ми, а панове і решта мисливих за нами.

Місцевий лісничий розставив стрільців. А що було їх до 30, отже цілий маточник обставлено ними і хлопами узброєними в друки.

День був погідний, але як звичайно в пізну осінь. Віяв вітер, шуміли смереки. Буки, явори і ясені мовчали, бо були вже без листя.

Вкінці дійшли ми до місця, де лісний радив підложити собак на тропівця. Взяли ми огара з псярні Нагуєвського. Для наших дручкових псів була та виправа на медведя першою. При них ми брали диків на корделяс, що Романовський дуже любив. Такому, що „взяв", давав в надгороду два дукати. Кінно не можна було їхати по вертепах, отже залишив я каштана. Троповець пішов в ліс, я за ним сам, пси з дручків спустив, щоб у гущах не замоталися. Не було страху, щоб зажерлися. Робили се тільки в псярни, а в лісі завсіди панувала між ними найкраща згода. Спинаюся тоді з псами догори. Вже година минула, а тропівця ані чути.

(Далі буде).

„Просвіта" і „Скала"

Дискусія про те, яка колись була і яка тепер є „Просвіта" та в якій цілі основано „Скалу" і чому її треба було основуватв.

3) Відносини деяких читалень „Просвіти" в окрузі до Церкви і місцевих священиків дуже напружені, подекуди в о р о ж і. Читальні „Просвіти" брались „скидати" і паламаря і дяка і навіть священика, декуди відносини в і д к і л ь к о х л і т пірвані а Виділ філії (в руках католицьких !) се толєрує. Вправді легко вину приписати священикові, що він мовляв „з народом не хоче тримати, попросту хрунь, від народної праці ухиляється", то що — але се не видержить критики, коли зважиться, що колись через довший час ті самі священики в „Просвіті" працювали, були головами, причинилися до розвитку читалень — придбали майна для них. І коли тепер усунулися, то не з байдужности і „з хрунівства", але з якоїсь важної причини. Та Виділ філії не завдав собі труду причину ту пізнати і її усунути, але толєрує вражду на священика може не зі злої волі, але знаючи, що не має попросту спромоги в легальній дорозі запобічи злу.

Клясичний доказ на се дає читальня в осідку філії, в самій Мельниці. Тут парох о. Александер К а п у с т и н с ь к и й, бувший посол соймовий, яагально знаний, горячий патріот ще старої дати. Він у своїй парохії читальню „Просвіти" заснував, довгі літа її провадив, придбав для неї домівку, — а тепер до неї не має вступу, відносини пірвані, ворожі, співпраця неможлива. І таке тягнеться вже літами. Філія хоч в католицький руках безсильна, відносин до тепер не направила, — а старенький о. Декан майже зі слезами в очах на соборі деканальнім говорив і жалувався, що так щиро для читальні трудився, що собі і літям своїм від уст відривав, а вкладав свої гроші в закупно домівки для читальні „Просвіти" — і тепер на старі літа навіть голосу і вступу до неї не має.

4) „Просвіта" в Мельниці улаштувала вечерниці. — За почином голови Філії просили о. декана о протекторат, котрого він на бажання й інтервенцію голови піднявся і навіть на хвильку на вечерниці прибув. Якеж здивування огорнуло його, коли при буфеті я к в і д п о р у ч н и к а в и д і л у побачив чоловіка, свого парохіянина — що жиє в цикім супружестві!... Жалувався старушок о. декан після того, що йому тоді „я к б и х т о в л и ц е н а п л ю в а в" — і не знав де скритися так стидно йому було, що п і д й о г о п р о т е к т о р а т о м при буфеті засідає такий чоловік — а він неначе його регабілітує своїм протекторатом. Яке се було згіршення для парохіян і знов філія „Просвіти" (хоч в католицьких руках!) тому не зарадила, бо легально запобічи тому не була в силі...

5) В Дзвинячці читальня „Просвіти" хотіла будувати домівку. Місцевий парох, що співпрацював тоді з читальнею, щоб будова лекше пішла і щоб загал парохіян до неї притягнути, запроєктував, щоб на церковній площі вибудувати спільно церковний католицький дім, в котрім буде приміщена також читальня „Просвіти". — Всім в селі сей проєкт сподобався, лише Виділ Філії (хоч в руках католицьких!) на се не згодився і заборонив читальняникам таку спілку — зажадав, щоби площа була заінтабульована на „Просвіту" — і на ній станув дім „Просвіти". Розуміється, на таке не міг і не мав права згодитися священик і д о м і в к и н е м а дотепер.

6) По деяких читальнях „Просвіти", злі часописи і книжки — а підозрілі люди мають провід — і є сходини ба навіть збори в часі вечірні, проби аматорів навіть в часі Служби Божої, а філія мовчить, бо безсильна.

7) А що й у нас в районі філії, що в руках католицьких, аматорські гуртки як і всюди розсадниками деморалізації молоді, — про се була бесіда на послідньому деканальнім соборі. Всі священики з цілого деканату се загально запримітили по своїх парохіях...

Ось так діється в нашім районі, де філія в руках католика! І то знаного католика. А що мусить діятися там, де головою філії радикал, або який безбожник, про се лячно й подумати.

Се правда, що „Просвіта" офіціяльно співпраці з Церквою не зірвала, дверей своїх перед католиками не замкнула, не боронить католикам вступу до читалень, правда (як сказав передбесідник), що католики можуть у ній працювати і навіть здобути більшість. Але правда також се, що таке саме право до „Просвіти" зовсім легально по мисли статута прислугує і не-католикам, а радше всім ворогам католицької Церкви від сектантів та радикалів почавши а на комуністах скінчивши. Всі вони, мають право вписатися в члени „Просвіти" і працювати в читальнях „Просвіти" побіч католиків, мають право працювати п о с в о м у т. є не в дусі католицькім — але католицькому противнім та ворожім, мають право не допускати до співпраці „Просвіти" з католиками. — Правдою є, що „Просвіта" офіціяльно невтральна для всіх Українців — супроти католиків подекуди навіть прихильно невтральна, бо справді як підніс передбесідник радо бачить у своїх рядах священиків і католиків. Але сумна практика і дійсність свідчить, що робиться се не для Церкви і католиків, але з добре зрозумілого інтересу для самого товариства. Вплив Церкви в народі ще надто сильний, щоби „Просвіта" могла без помочи Церкви зовсім обійтися. Церква „Просвіті" надає авторитету, священики і католики дають солідну фірму, щирих робітників та організаторів, що по найбільшій части головно по селах нема їх ким заступити. Не дивно, що „Просвіта" справді радо бачить їх у своїх рядах. Як довго священик чи свідомий католик у „Просвіті" працює мовчки та без застереження, сповняє ролю звичайного просвітянця робітника, його шанують, величають добрим патріотом, і справді всюди радо бачать. Але коли тільки той самий священик раз другий зверне увагу на зло, — відважиться щось невідповідне скритикувати, зажадає усунення зла, пошанування нарушених прав і засад кат. Церкви, — сейчас у „Просвіті" счиняється проти него вражда і крик, що в „Просвіті" він як кождий звичайний член „не має права наказувати", „жадати", „учити", — лише мусить підчинитися виділови, зборам і статутови". Коли так заголюкуваний священик не дасться заголюкати і не уступить, не змовчить, вже перестає бути радо видженим патріотом, місця в „Просвіті" для него нема, він вже не лише не „свій — не з народом, не патріот, але — з р а д н и к і шкідник"... Дивне се і сумне та неімовірне, бо у правдиво культурних народів не практиковане, але у нас на жаль правдиве. Доказом на се ціла низка брутальних нападів та інвектив на наших Єрархів Церковних, многих священиків та свідомих католиків, ще так недавних прихильників добродіїв та щирих робітників просвітянських — а тепер осуджених як киринники-зрадники-шкідники... (Кінець буде).

Чим який нарід має більший відсоток людей в організаціях, тим той нарід сильніший і заможніший. Розуміється, хто тілько формально „належить" до якоїсь організації, а не виконує в ній своїх обовязків, той причиняється не до скріплення суспільности, а до ослаблення. Та є організації добрі і злі.

УНІЙНИЙ РУХ

Дня 8 с. м. в салі Української Бесіди у Львові відбувся виклад о. мітрата дра Сліпого п. з. Сучасний унійний рух на заході. В 19 столітті були 2 папи, що поставили ясно справу зєдинення Сходу. Папа Пій IX видав 1847 р. окрему енцикліку в тій справі. В ній взивав всіх східних християн до зєдинення. Та православні поставилися до тої енцикліки негативно. І папа Лев XIII. звернувся до незєдинених окремою енциклікою. Вона була написана в дуже прихильнім тоні. Та православні поставилися негативно й до тої енцикліки. Були в Росії поодинокі люди, що ставилися прихильно до ідеї зєдинення, нпр. фільософ Чаадаєв і инші. Та їх голоси були голосами вопіющих в пустині. Папи Венедикт XV і Пій XI звернули увагу на зацікавлення сходом і розвинули велику харитативну діяльність між незєдиненими. Римські папи не уживають назви „шизматики", щоб не дразнити православних. Рим не похваляє латинізаторських починів. (Тут прелєгент навів місце з журналу (котрого назви не подав) приблизно такого змісту: Дивно вражає домагання наших візантійців, котрі постійно домагаються якихось привілеїв для нашої Церкви). Отже коли порівнати се говорення з тим, що говорять папи і кардинали, то видно, що ті привілеї істнують. Один мій професор сказав: **„Meine Herren, seien sie nicht mehr päpstlich als der Papst selbst."** Папа Пій X. започаткував творення східних галузей західних чинів, скріпив семинарі для східних, оснував колєгії, побільшив східну католицьку Єрархію, підкреслював почитання східних святих. Унійні осередки на заході є в Німеччині, Бельгії, Франції, Америці. Н а й ж и в і ш и й у н і й н и й о с е р е д о к є в Б е л ь г і ї в м. А м е. Бенедиктини видають там орган „І р е н і к о н". Французькі Домінікани заложили в 1923 р. унійний осередок св. Василія в м. Ліль. Там відправляють богослуження в східнім обряді, мають гарну бібліотеку і видають журнал „І с т и н а" по російськи. В Парижі ОО. Асумпціоністи ведуть харитативну акцію між емігрантами з Росії. В Англії є товариство св. Йоана Золотоустого. Англійські католики живо цікавляться унійними проблемами. В Німеччині др Бер заслужився для емігрантів. В м. Галлен є „Уніо Католіка". В Америці „Уніон Кетолик" збирала гроші на допомогу голодуючим в СССР. Ще бувають літургійні тижні на Заході. Західні католики познакомлюються зі східною літургією підчас тих тижнів. Отже захід прихильно наставлений до проблеми зєдинення. Зате східна Єрархія ставиться негативно до унії, навіть ті православні епископи, що є під большевицькою владою. Виглядів на масову унію нема. Треба підкреслити, що захід відкидає спроби латинізації й не має такого ідеалу. Знання Сходу між західними католиками значно вище як у нас. Захід є миролюбивий супроти Сходу. Тепер черга на Схід. З того випливає велике завдання, яке чекає нас у унійній праці. — Виклад скінчився о год. 7.30. Дискусії не було. Публики около 200 осіб.

Вистава АНУМ

В неділю 8. XI с. р. в год. 12 в пол. в кімнатах Музею Наукового Тов-ва ім. Шевченка у Львові відбулося отворення VIII вистави Асоціяції Незалежних Українських Мистців (АНУМ) п.н.„Мистці митр. Кир Андрееви". Виставу отворив п. М. Голубець короткою промовою. На отворення прибуло коло 100 осіб. Образи розміщено в трох салях. Богато образів модерних, для звичайного смертельника вони незрозумілі. З того приводу помістимо в слідуючім числі „Н. Зорі" фейлетон про відношення між мистцями й публикою, — як на се дивляться чужі люди.

Французи у Варшаві

З Варшави пишуть нам:

Французький письменник Поль Валері, член Фр. Академії, приїхав був недавно до Варшави, як гість Польської Академії Літератури і в її домівці мав свій перший відчит про „клясичність в понятті сучасної людини". Другий відчит, радше вільний виклад того письменника для дещо ширшої публики, відбувся в репрезентаційній салі Палати Сташіца, на запросини Фр. Інституту, в пятницю дня 30 м. м. Добірне товариство (вступ тільки на запрошення) виповнило вщерть гарну салю, прикрашену мармуровими колюмнами. Дві галєрії заповнили слухачі Фр. Інституту. В президії між іншими засів амбасадор Франції Ноель. Між присутними були визначні особистости: Монс. Пачіні з Нунціятури, віцемін. освіти Уєйский, презес Акад. Літератури Сєрошевский, професори університету, члени дипльоматії (симпатично презентувалася пара Японців) й товариського світа столиці. Серед гучних оплесків увійшов сивавий, 65-літний, худощавий, середнього росту письменник. Перед викладом директор Фр. Інституту роздав кільканацятьом учням дипльоми потверджені Сорбоною. Доручував дипльоми амбасадор Ноель, що зробило миле враження на публику. Потім письменник на тлі особистих споминів представив свою літературну діяльність. Говорив поволи мов наперекір звичаєві французьких промовців, денеде жартобливо, трохи тихо, на що при виході жалілася між собою розцікавлена публика. Слід наконець додати, що французькі гості з світа літературно-наукового, які часто загощують до столиці, стрічають тут завсіди велику симпатію, плекану особливо Т-вом „Аліянс Франко-Польонез". Нпр. сього року столиця гостила перед тижнем проф. Труші, передтим дочку Марії Кірі-Склодовскої з мужем проф. Жоліо; минулих літ: політ. економіста Андре Зігфріда; лявреата Нобля фізика Бролі; проф. Вердіє й інших, що виступали з відчитами перед ширшим кругом слухачів. Почесний протекторат над подібними виступами обіймає звичайно фр. амбасадор, зновуж французька кольонія в Варшаві старається звеличити сю хвилю солідарною участю в викладах. Стихійна симпатія Поляків у столиці до французьких гостей нагадує слова Міцкевича, з Пана Тадеуша, сказані про парижську моду: „Що Француз вимисьлі, то Поляк полюбі". Не остигала вона навіть у хвилях політичних диссонансів останніх літ. — (А-к).

В місяці листопаді збираємо жертви на наших інвалідів. Адреса: УКТОДІ, Львів, ул. Потоцького ч. 48.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Божі суди над смертельним гріхом. По перше розважте, що крім усяких сумних наслідків смертельного гріха, — про які ми вже говорили й котрі більше як вистарчаючі, щоб доказати, яке огидне в Божих очах се найгірше з усіх зло, — є ще ріжні інші переконуючі докази про ненависть, що її має Господь проти гріха, а саме: ріжні суди, які Бог все виконував над тими, що допускаються гріхів. Бог ті суди все ще виконує і все буде виконувати аж до кінця світа й навіть через всю вічність. Доказ з минулого — суд потопи світа. Потопа світа за кару загального зіпсуття всего тіла нагло змела всіх грішників з землі і скинула їх в пекло. Доказ — суд огню, що впав з неба на Содому й сусідні міста. Доказ — многі суди над упертими Ізраільтянами в пустині, особливо той дивний суд, коли отворилася земля і живцем проковтнула Кора з його товаришами та вогонь від Господа, що в одній хвилині знищив чотирнацять тисяч сімсот бунтівників (Нум. 16). Свідоцтво — в усіх добах світа міліони тих, що їх хапала нагла або вчасна смерть за кару взиваючих о пімсту гріхів тоді, коли вони того найменше сподівалися. Поминаю богато прикладів цвитучих міст і цілих народів, що задля їх гріхів знищили їх війни, пошести, дорожнечі, землетруси. Великий Боже! Хто не повиненби боятися Твого всемогутного гніву, що все розторощує добровільних грішників? Хто не повинен боятися страшного зла смертельного гріха, що його визиває Твоя караюча справедливість?

По друге розважте, що хоч дуже звичайні й дуже страшні сі видні суди Божі над грішниками, що не каються, на підставі котрих перед часом схоплює їх нагла смерть в їх гріхах, — є ще інший рід тайних судів, що їх Бог щоденно виконує на тисячах. Ті суди ще далеко страшніші, бо вони стягають на грішників ще далеко страшніший засуд. І се наступає тоді, коли за кару їх надуживання ласки та їх закаменілости в грісі Бог лишає вкінці їх нікчемному наставленню, сліпоті й закаменілости серця так, що вони не мають більше ніякого страху й ніякої думки про Бога та Його суди й навіть більше ніякої журби про свої душі і про вічність. Се отже дійсно широкий шлях до остаточної непокаяности, що в своїх наслідках викликає найстрашніший з усіх суд Божий. Так поступив Бог проти Жидів, згідно з предсказанням царя пророка (Пс. 68): „Їх очі повинні стати темні, щоб вони не бачили, і їх хребет нехай на завше скривиться; допусти, щоб вони з одного гріха впадали в другий"; а саме тим що Бог відбирає таким Своє світло і Свою ласку й залишає їх — їх власним перверзним налогам. І так Бог все ще поступає щоденно проти тисячів грішників з призвичаєння за кару, що вони легковажать Його многократні заклики і спротивляються (Пр. 1,24). Притім Бог допускає, щоб такі грішники дальше йшли своїми фальшивими шляхами і щоденно допускалися гріха за гріхом (а про жаль вони ніколи не думають). Під ними збирається пекло за пеклом. Отже се далеко страшніший суд, ніж якби при першім їх гріху мала отворитися земля і живцем їх проковтнути в пекло.

По третє розважте суди Божі над смертельним гріхом у вічнім триванні пекольних кар. О, грішнику! Коли ти ще живий, полинь в дусі в ту бездонну пропасть і розглянь там якнайуважніше строгість Божої справедливости, оглянь того черва, що ніколи не гине, той огонь, що ніколи не гасне, те постійне шаління з розпуки й ціле те множество найстрашніших нещасть, що зібрані в тій сумній вязниці. І тоді скажи, що думаєш про ненависть, яку Бог мусить мати проти гріха, коли Він засуджує кожду душу, що вмирає в такій вині, на такий надмір горя на всю вічність, хоч Бог безмежно добрий і безмежно справедливий і нікого не може покарати більше, ніж він дійсно заслугує. Певно, страшний вид сеї сцени болю мусить вистарчити, щоб переконати тебе про безмежну величину смертельного гріха. Та коли щонебудь ще бракує до твого повного переконання, то зверни свої очі на Ісуса Христа, Сина Божого, й дивися, як справедливість Його Отця обійшлася з Ним задля наших гріхів, що їх Спаситель взяв на Себе, щоб нас відкупити. Дивися, як Він під величезним тягарем людських гріхів в огороді бореться зі смертю й обливається кривавим потом. Глянь на богато ріжних мук, які Спаситель терпить через них, доки не віддає Свого духа на страшнім і ганебнім хресті, та як не звертаючи уваги на безмежне достоїнство Його особи Божа справедливість не вдоволилася нічим меншим, лиш тими всіми терпіннями единородного Сина Божого для відпокутування одного одинокого смертельного гріха. І я переконаний, що образ Бога розпятого за гріхи ліпше тобі виказує, як дуже Бог ненавидить се величезне зло, ніж вид самого пекла з усіми страшними й вічними муками.

Постанови собі, дякувати Богу за те, що Він так довго ощаджував тебе в твоїх гріхах. І постанови собі відтепер з усіх сил старатися, скорим і щирим наверненням відвернути від себе карні суди, що (як ти можеш справедливо побоюватися) задля твоїх гріхів уносяться над твоєю головою.

Епп. Р. Челлонер
Апостольський Вікарій Лондону.

Читайте і поширюйте католицький часопис „П Р А В Д У"! Адреса: „Правда", Львів, ул. Гродзіцких 2. І. п.

Лікарський фейлєтоник.

Грізна отруя — чад

Вона особливо грізна зимою.

Окис вугля (чад) належить до найгрізніших отруй не лиш тому, що се сильна отруя, але передовсім тому, що він затроює людей неспостережно. Людина вмирає часто й не знаючи про те. Окис вугля забирає щораз більше жертв, вбиває людей або руйнує їм здоровля особливо часто зимою. Число затроєнь тим небезпечним газом зростає з року на рік рівномірно з розвитком промислу і чимраз ширшого примінювання світляного газу в домашних господарствах. Та назагал люди не доцінюють небезпеки, що загрожує їм з кождої печі, з кождої рури від газу, з кождого мотору, що порушується газом. Можливо, що в майбутности зникне та страшна отруя або бодай стане менше небезпечна для людей. Учені працюють над удосконаленням газових печей, запальників і т. д., стараються зробити світляний газ запашним, щоб можна було його пізнати в воздусі. Зрештою тепер чимраз більше світляний газ заступають елєктрикою. Та покищо небезпека існує і треба її пізнати і стерегтися.

Окис вугля (хемічний знак: CO) повстає при спалюванні вугля й органічних сполук, коли доступ кисня недостаточний. У великих скількостях виступає він при спалюванні вибухових матеріялів. Тому богато того газу в копальнях, каменоломах, в часі вибуху артилєрійських набоїв. Богато того газу в воздусі у великих містах, де є великий самоходовий рух. Гази моторів мають 3—7 проц. окису вугля. В світлянім газі є 6—12 проц. окису вугля, у вугляним чаді 3—5 проц. Є він також у тютюневім димі. Тому дуже нездорово перебувати в льокалях, де повно тютюневого диму.

Отруйна сила окису вугля полягає на тім, що він відбирає організмови кисень. Чоловік вдихає окис вугля з воздухом. В легенях окис вугля лучиться з гемоґльобіною в так зв. карбоксигемоґльобіну. При легкім затроєнні виступають болі голови і млости. Найліпша рада при легкім затроєнні: вийти на свіжий воздух.

При острім затроєнні печуть очі, течуть сльози, пече скіра обличча, робиться душно, виступають завороти голови. Ціле тіло дрожить. Затроєного треба зараз винести на свіжий воздух. При сильнім затроєнні конечна поміч лікаря. Дуже небезпечне так зв. затяжне затроєння окисом вугля. Повстає тоді, коли постійно перебувається в кімнаті, де постійно в воздусі є домішка окису вугля, прим. коли газові печі або проводи нещільні, потріскані. Чоловік з затяжним затроєнням за дня сонний, а в ночі терпить на безсонність. Недужий стає неспокійний і зідливий. Воля й енергія такого чоловіка слабнуть. Людина звичайно навіть не знає причини своєї недуги.

Окис вугля се незамітний, отже страшний ворог людини. Тому треба бути особливо обережним, щоб не затроїтися тим газом. Хто має газову піч або вживає світляного газу, повинен часто провірювати газові проводи.

Скандал в ПАЛ?

ІКЦ приніс в ч. 312 зіставлення виїмків з книжок двох авторів: англійського письменника Бертранда Россела п. з.: „Похвала лінивства” і члена Польської Акад. Літератури (ПАЛ) Ржимовского п. з. „Право до життя й обовязок праці”. І пише, що з порівнання показується, що оден з тих двох авторів мусів черпати з книжки другого, але не покликався на нього. ІКЦ так іронізує з того приводу: Цинічний плягіят Англійця не повинен перейти безкарно. Пан Ржимовский повинен його здемаскувати. А якби Россел був аж такий цинічний і відповів, що його книжка вийшла в оригіналі на рік скорше, ніж оригінал п. Ржимовского, то треба йому відповісти, що такими марними викрутами не оправдає свого плягіяту... Та досить жартів, кінчить ІКЦ. Польська Академія Літератури мусить витягнути консеквенції з того скандалу, бо та справка („вичин”) п. Ржимовского, члена ПАЛ, кидає тінь на ту установу. Ждемо, як та справа розмотається на форумі ПАЛ, бо в публичній опінії вона вже так скінчена як п. Ржимовский скінчений для публичної опінії. — Свої виводи ІКЦ навязує до статті Вітовского в „Просто з Мосту”. На те відповів Ржимовский в „Курєрі Поранням” ч. 311 статтею п. з. Бандитська напасть „Просто з Мосту”.

Грозять кулями адміралам

Паризька преса описує безприміpні події в арсеналах французької воєнної маринарки в Шербургу. А саме ті арсенали відвідав державний підсекретар воєнної маринарки в товаристві високих офіцирів маринарки. В часі його відвідин частина залоги в тих арсеналах зачала співати „Інтернаціонал”. Притім з особлившим запалом відспівано ту строфу, де говориться про кулі призначені для власних адміралів. Та сего було ще замало комуністам. В часі коли відділ моряків презентував зброю, укриті в товпі комуністи кричали „ганьба” і кидали ріжні обиди. „Матен” каже, що подібного скандалу не було ще в історії французької маринарки. — З того можна собі виробити опінію про те, як далеко поступив уже розклад Франції...

Щують проти Литовців

„ІКЦ”, що постійно підбурює польську публичну опінію проти Українців, час до часу для відміни щує і проти Литовців. І так у 305 ч. приніс передовицю п. з. „Демаскуємо”. В ній пише, що литовські орґанізації в Польщі видають кождого дня по 20.000 зл. на протипольські цілі та що всі ті гроші присилає їм литовська держава буцімто від орґанізацій Литовців в Америці. „ІКЦ” накликує просто до конфіскати всего майна литовських орґанізацій в Польщі. Польські шовіністичні публіцисти — просто майстри у викликуванні занепокоєння й ненависти серед горожан своєї власної держави. Подібних їм майстрів тепер в Европі не видно.

Совіти й Еспанія

Між Совітами й червоною Еспанією чимраз тісніша співпраця. Совіти приготовили 24 кораблів до відпливу до Еспанії. Вони нагружені харчами і воєнним матеріялом. Особливо нагружено богато розібраних літаків. До Еспанії вислано кількадесять совітських летунів, спеціялістів до монтування літаків і артилеристів. В СССР відбуваються примусові збірки на допомогу есп. комуністам.

ПОДЯКА

Оцим почуваюся до обовязку зложити подяку Товариству взаїмних обезпечень на життя „Карпатія” у Львові за скоре й без зайвих труднощів виплачення повної обезпеченевої суми по мойому бл. п. мужові Михайлові Каричек в Демні п. Сколе. — Скоре й акуратне виплачення обезпеченевої суми уповажнює мене поручити це одиноке українське Товариство обезпечень на життя „Карпатія” у Львові найширшим кругам української суспільности. — Юліянна Каричек.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

СИЛЬНА Й НЕЗАЛЕЖНА УКРАЇНА се необхідність не тільки для Европи, але й для Анґлії. Так заявив анґлійський публіцист сер Ворден Чілкот в передовиці англійського консервативного тижневика „Національ” в числі за вересень 1936 р. Більше ніж половина вересневого числа згаданого часопису присвячена українським справам.

ПРЕЗИДІЯ УПР ВОЛИНІ, зложена з послів С. Тимошенка і С. Скрипника та сен. Маслова, відвідала п. Ґ. Сухенка-Сухецького, начальника відділу національних меншин в міністерстві внутрішних справ. Бесіда мала інформаційний характер. Рішено відбути в найблизшім часі нову конференцію для обговорення актуальних питань українського життя.

В ЧЕРНІВЦЯХ ромунська поліція закрила український тижневик „Самостійність” на неозначений час. Сконфісковано також календар альманах „Самостійности” на 1937 рік.

ЙОСИФ БЕК, польський міністр закордонних справ, виїхав до Лондону. Там відбув довгі наради з анґлійським правительством.

ОТВЕРТИЙ ЛИСТ ДО МІНІСТРА СПРАВЕДЛИВОСТИ помістила ґазета „Ґонєц Варшавскі”. В нім апелює до міністра Ґрабовского, щоб усунув труднощі, з якими стрічається преса, що хоче співділати з міністром справедливости при винищуванні надужить.

ПОЛКОВНИК СЛАВЕК рішив вицофатися з політичного життя і зачати писати спомини. Таку вістку принесла польська преса.

В БУКАРЕШТІ відбулася нарада шефів штабів: ромунського, турецького, грецького й югословянського.

ПРОТИ БОЛЬШЕВИЗАЦІЇ РОМУНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ виступив провідник ромунської організації „Зелізна Ґвардія”. Він в окремім меморіялі до короля заявив, що ромунська молодь не візьме участи в війні по стороні большевицьких держав проти національних держав.

СЕКРЕТАРІЯТ СОЮЗА НАРОДІВ оповістив, що річні видатки держав піднеслися з 3 міл. 500.000 золотих долярів в р. 1925 на 5.400.000 зол. дол. в р. 1934. Тоннаж воєнних кораблів піднеслася з 5.299.000 тон в р. 1932 на 6.013.000 в р. 1934.

ЗМІНА ПРАВИТЕЛЬСТВА наступила в Австрії. Канцлєром став Шушніґ, дотеперішний канцлєр; віцеканцлєром став маршал Гільґерт, головний командант фронтової поліції. До правительства не ввійшов представник розвязаної Гаймвери Бар-Баренфельс.

РЕСТАВРАЦІЮ ГАБСБУРҐІВ в Австрії заповідає французька преса. Над тою справою мають радити підчас віденської конференції міністри закордонних справ: Італії, Австрії й Мадярщини.

БЕЛЬҐІЙСЬКА КОМУНІСТИЧНА ПАРТІЯ зорґанізувала в гірничім басейні точки вербунку добровольців для Еспанії.

НА ВІДКИТТІ ФРАНЦУЗЬКОГО ПАРЛЯМЕНТУ комуністичні посли кричали: „Фашистів до Секвани!”

ФРАНЦУЗЬКІ КОМУНІСТИ роблять натиск на правительство, щоб увязнило де ля Рока, вожда французьких фашистів. Фашисти знов домагаються розвязання комуністичної партії. Між французьким селянством помітний зріст протикомуністичних настроїв.

ЧЕРВОНЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ЕСПАНІЇ втекло з Мадриду і резидує в м. Валенсії. Головна команда червоних військ перенеслася до м. Таранкону в провінції Куенца.

СОВІТСЬКИЙ АМБАСАДОР в Еспанії Розенберґ радив еспанському червоному правительству проголосити республику рад на всій території, що є під владою червоних.

НА ЕСПАНСЬКІЙ АМБАСАДІ при Ватикані вивішено королівський прапор: червоно-золотий з королівськими гербами.

В ПРОВІНЦІЯХ ОБСАДЖЕНИХ ЕСПАНСЬКИМИ ПОВСТАНЦЯМИ ширится рух проти Франції. В деяких містах змушено властителів ріжних підприємств скасувати французькі надписи і назви. Каварня „Кафе де Парі” в Севілі змінила назву на „Кафе де Ром”. На вулицях продають жетони з надписами „Не консумуємо французьких товарів”.

МІЖ ФРАНЦІЄЮ Й АНҐЛІЄЮ прийшло до порозуміння в справі признання правительства ґен. Франка. Обі держави думають, що до признання не вистарчить здобуття Мадриду. Національне правительство стане леґальним щойно після затвердження його кортезами. Таку вістку принесла французька преса.

ВИБОРИ ДО МІСЬКИХ РАД відбулися на днях в Анґлії. Консерватисти зискали в 132 містах 79 мандатів, стратили 35; Лейбур Партія зискала 47, стратила 128. Вислід виборів вказує, що англійські маси виборців виразно відсуваються від тої партії, що підлягає комуністичним впливам.

ПРАВИТЕЛЬСТВО ПАРАҐВАЮ оповістило декрет, що всяка комуністична діяльність підлягає карі вязниці.

НОВИНКИ

Осінь се час, коли відновляється передплату на цілий рік. Суспільности, що так поступають, мають сильну пресу і в ній знаменитих співробітників. З тим звязаний розвиток свідомости, розуму і значіння таких суспільностей. Не занедбуйте сеї справи.

З приводу 100-ліття „Русалки Дністрової” улаштувала львівська школа ім. Маркіяна Шашкевича гарну академію. На неї прибули крім дітвори батьки учеників. Академія була дбайливо підготована й робила добре враження.

Гроби київських князів з 12 ст.? В Давидгородку на Поліссі відкрито якісь стародавні могили. Догадуються, що се могили київських князів з 12 ст.

Українське лісництво в небезпеці. У правительственних кругах підготовляють проєкт зміни закону про охорону лісів приватних і ерекціональних. Одна з проєктованих змін се новий параґраф про працівників у прив. лісах. В лісах можуть бути затруднені тільки ті особи, що на них власник ліса отримає дозвіл влади. Влада має право без подання причин відмовити дозволу або дозвіл відкликати. Від рішення влади нема відклику. Новий закон розтягавсяб на всіх без виїмку працівників у лісах. — Коли сей закон таки ухвалять, то се буде новий удар для українського життя під Польщею й удар такий, якого не знають інші суспільности.

Друкарню „Слово”, де печаталися „Українські Вісти”, орган ФНЄ, замкнула санітарна комісія львівської міської управи. „Українські Вісти” перенеслися до друкарні „Вікторія”. За кілька днів опечатано й сю друкарню.

До Боротьби! Під такою назвою появилася у Львові 8. XI. с. р. „однодневка українського пролєтаріяту”. Однодневка закликає українських робітників організуватися в самостійну професійну орґанізацію українського робітництва й голосить, що українським робітникам „не подорозі з большевизмом”.

В Бережанах почався політичний процес проти 13 Українців селян. Між ними є дві жінки. Се відгомін події в Залипю 1. VI. 1936. В тім дні відбулася там панахида за поляглих стрільців УГА. По панахиді побито постерункового Прищевского з Рогатина.

Важне для Скільщини! Заходом всіх укр. товариств у Сколім відбудеться в салях Захисту „Вистава українського промислу” в днях від 15—22 ц. м. Святочне відкриття 15 ц. м. о год. 12. Виставу можна відвідувати щодня від год. 9—19. В міжчасі будуть виголошені доклади про рідний промисл, як також буде висвітлений фільм з рідної продукції. Вступ на салю вільний.

Фіялки зацвили вдруге в околиці Ряшева.

Складайте жертви на зимову поміч для безробітних.

Марки на „зимову допомогу" для безробітних видав комітет зимової допомоги. Поштові уряди продаватимуть ті марки по 5 і 10 сот. Купування марок залежатиме від доброї волі покупців. Устійнено деякі норми в справі продажі тих марок. При поручених посилках, поштових і чекових переказах до 50 зл. — марка за 5 сот., при вартісних листах, переказах і чеках більше як на 50 зл. — 10 сот., більших як на 100 зл. — 20 сот. Також зелізничі власти продаватимуть марки по 10 сот. як додаток до кожного білєту.

Футра жіночі і чоловічі та ріжного роду футряні шкірки поручає по найнижчих цінах фабрика футер „Хром", Львів, ул. Руська 20, тел. 271-83.

В Ужгороді Українці урочисто обходили 1 листопада. В торжественній академії взяло участь кілька соток осіб. На цвинтарі відбулася величава панахида за поляглих стрільців УА при численній участи громадян.

Зліквідують станиславівське воєвідство? У варшавській пресі знов появилися чутки, що незабаром мають зліквідувати деякі воєвідства, між ними також станиславівське.

Старостою в Городенці іменований Леон Кочур Рудковский, майор у стані спочинку. Дотеперішний староста в Городенці п. Скшиньский перенесений на інше становище в адміністрації. (Всхуд).

Прокуратор окружного суду в Коломиї зарядив слідство проти інж. Вл. Гарбуза, начальника Повітової Дорогової Управи в Городенці. Йому закидають зловживання. У звязку з тим поліція перевела ревізію в помешканні інж. Гарбуза, інж. Фрішлінґа, Сімхе Шніцера, власника складу зеліза, і в Яреми, муляра. — Звертають увагу чисто українські назвиська в таких аферах. Не знаємо, як є в сім випадку, але звичайно бувають се люди, що змінили обряд і покинули свою Церкву і свій нарід.

До Берези Картузької вивезли інж. Сергія Дуркота, москвофільського діяча на терені західної Лемківщини. Інж. Дуркот вів акцію за переселенням малоземельних і безземельних Лемків на Сибір.

Новий польський щоденник „Правда Народова", орґан „незалежної суспільної думки", почав виходити у Львові. Видавець і відповідальний редактор часопису Юзеф Земковский.

Зелізнича катастрофа скоїлася на днях під Варшавою на перехрестю підміських зелізничих ліній з лінією Варшава—Радом. Один електричний підміський поїзд наїхав на другий, що чекав на переїзд поїзду до Радома. Наслідки зудару були жахливі. Зпід поломаних вагонів, що ними їхала переважно шкільна молодь, видобули 20 осіб тяжко ранених і 4 трупи. Кілька осіб померло в шпиталі. Причина катастрофи ще недосліджена.

Летунська катастрофа лучилася біля Варшави. В ній погибли два польські визначні конструктори та два ромунські офіцири, запрошені до лету.

Гумор. — Презес Польської Академії Літератури телефонує: Пане міністре, просимо прислати новий транспорт лаврів, бо вже нам забракло. — Міністр? — А кілько прислати? — Вистарчить 15 міліонів. Приблизно тілько є в Польщі людей, що мають такі самі заслуги як більшість тих, що ми їх відзначили. („Врубле на даху", ч. 45 — 334).

Радіо

Коштовні політичні авдиції в Америці. У передвиборчій кампанії в Америці радіо відгравало поважну ролю. За всі політичні авдиції пропагандивного характеру радієві товариства побирали незвичайно високі оплати. Навіть сам президент Росвелт мусів за кожду свою промову платити, як за рекляму мила або самоходів. Товариство „Колюмбія", що має 100 стацій, брало за годинну вечірню авдицію 3.600 долярів. Т-во „Національне", надаючи годинну авдицію на свою сітку з 65 стацій, брало 3.200 долярів. Найменша ціна, яку брало одно з радієвих товариств, виносила 600 долярів за годину.

Радіо і політика. Французький публіцист Вотель полемізує з французьким послом до парляменту Базеном, з яким ріжниться в погляді на корисність трансмітування парляментарних дебат. На його думку, уставлення мікрофона в парляменті не здержить послів від балаканини, а навпаки — може причинитися до обниження поваги, парляменту серед виборців, які через радієві приймачі будуть свідками атмосфери нарад не все поважних.

Радіо в часі заворушень у Палестині. В часі примусового домового арешту, на який засуджено мешканців Єрусалиму від год. 7-ої веч. до 5-ої рано, радіо було їх одиноким звязком зі світом. Тільки через радіо, можна було довідатися про розпорядки місцевої влади, бо часописи виходили неправильно. Наслідком того дуже зріс попит на приймачі. Зросла також значно кількість абонентів.

Міжконтинентальні радієві концерти. Наданий 20. IX. с. р. американський концерт був перший з серії міжконтинентальних радієвих концертів, організованої Міжнародньою Радіофонічною Унією. Ті концерти мають відбуватися два рази на рік. Кождий з них буде цілковито присвячений музиці одної країни. Програма кождого концерту має дати світови зразки музики, характеристичної для даної країни і відбиваючої її культурне підложжа. Перший концерт дав нам барвний образ народньої музики Злуч. Держав Північної Америки і її впливу на сучасну американську музику. Другий концерт буде наданий в лютім 1937 р. з Буенос Айресу. — Обговорюючи програму першого концерту, треба підкреслити цікавий склад авдиції, в якій дано перше зразки властивого фольклюру, а потім його використання в композиціях сучасної музики.

Гумор. — Синок воєводи. — Ясю, а ти що робиш у спіжарці? — Те саме, що тато. — Якто? — Та контролюю ринки. („Врубле на даху").

ЗАЯВА

„Я Дмитро Колодій, с. Федора і Марини Мазурак і я Гафія Колодій з дому Волощук, заявляємо, що з нинішним днем зриваємо з „Укр. Реф. Євангеликами" в Уторопах, відкликаємо всі наші блуди, в які втягнули нас евангелицькі обманці і киринники агітатори, зложили ми свої приречення в церкві перед о. Михайлом Божаком, що будемо вірно і твердо триматися катол. віри і свого гр.-катол. обряду аж до смерти. Рівнож ми висповідалися, запричащалися і заключили важне катол. супружество. Дотепер жили ми в дикім супружестві. — Рівнож охрестили ми свою дитину після катол. віри й обряду."

Свідки: Лучка Іван, Будуляк Дмитро, о. Михайло Божак.

Уторопи, дня 5 листопада 1936 р.

НА БЕЗРОБІТНИХ ЗЛОЖИЛИ:

Центросоюз ваґон бараболі; В-во „Дешева Книжка" зл. 250.—; В-во „Нове Село" 100.—; В-во „Неділя" 75.—; Політичні вязні львів. тюрми з нагоди 1-го листопада 51.45; „Дендра", ф-ка кілків 25.—; працівники друкарні Медицький—Тиктор 18.10; В-во „Фронтом" 5 сотн. вугілля; Тор. Пром. Банк, Львів 5.—; др. Волошин 5.—; др. Хуст Марія 5.—; др. С. і І. Махник, Гута Зелена 5.—; робітники зорґанізовані в Т-ві „Сила" ухвалили зложити однодневний заробіток, з того вплат. зл. 35.— Задеклярували без означення суми: „Маслосоюз", „Золотий Колос", К. І. Р. Гроші слати на Тор. Пром. Банк, Львів, Гродзіцьких 1, І п. для „Сили". — Натуралії слати до Т-ва „Сила", вул. Краківська 17, І п., від год. 10—12 рано і 6—9 вечір.

БІРЖА

ҐРОШІ. Доляри амер. 5.31—5.28, дол. канадійські 5.27—5.30.

Німецька марка 1.17—1.14, фр. франки 24.69, шв. франки 121.65 — 122.35, фунти стерлінґи 27.19 — 25.95, австр. шілінґи 93.00 — 95.00, чеські корони 17.00 — 17.50, ліри 24 — 25.

НАБІЛ. „Маслосоюз" повідомляє, що від дня 10. XI. ц. р. кооперативам платив за:

1 кґ. масла дес. без опакування	2.75 зол.
1 кґ. масла дес. експорт. з опакув.	2.80 зол.
1 літра молока	0.17 зол.
1 літра сметани	0.75 зол.
1 копа яець	4.60 зол.

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 24 сот.

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 10.XI. ц.р. ц. р. платив своїм доставцям за 1 кґ. живої ваги птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С." у Львові (вул. Більчевського ч. 3):

Молоді рури І. кляси	0.95 зол.
Товщеві качки І. кляси	0.90 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЛЬО: Герої Сибірі.
КОПЕРНИК: Блакитна парада.
ПАКС: Цирк Сарен, Пат і Патахон.

Сестри Милосердя

ПРИЮТА ПРЕСВЯТОЇ ТРОЙЦІ

в Станиславові, вул. Голуховського ч. 47

винаймають кімнати для Пань з цілим удержанням для 1 особи і більші для кількох осіб. Приймають також дітей сиріт на виховання від 1 року за малою оплатою.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуеться по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Oplatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XI. Львів, неділя, 15 листопада 1936. Ч. 88 (987)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2.І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

Ціна числа 20 с.

Конто П.Ш. Львів 505.796

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

Офіціяльний протест СССР проти діяльности гетьманських організацій.

„Діло" в ч. 256 звідомляє: (ВУ). Большевицький посол у Вашингтоні Трояновський склав державному секретареві Злучених Держав протест проти діяльности гетьманської організації „Січ". Трояновський протестував головно проти летунських шкіл, які вдержує організація „Січ", бо вони — запевняє большевицька нота — підготовляють Українців до нападу на територію СССР. Американський уряд розглянув ноту і відкинув протест большевицького уряду як необоснований, мотивуючи своє становище тим, що не може обмежувати свободи своїх горожан. — Больш. нахабність дістала належну відправу.

Наруга над людським достоїнством.

Два роки тому совітський кіновий режісер Савченко одержав припорученя, уложити аґітаційний фільм. В нім мав прославити мудрість Сталіна за те, що той „увільнив горожан від родинних обовязків." То значить, фільм мав пропаґувати т. зв. вільну любов. Савченко видав міліони і накрутив такий фільм. Тимчасом військові круги переконали Сталіна, що без сякої-такої родини неможливе військо. Отже Сталін заборонив пропаґувати насміхи над родинним життям. Щож робить Савченко? Попередному фільмови, що мав назву „Місяць май" — дав іншу назву „Припадкова стріча", дещо додав і зробив з нього „родинний фільм", а сцени, в котрих висміває родинне життя, приписує — троцкізмови. Так у „раю" виглядає людське достоїнство мистця: сегодня так, завтра якраз навпаки, як накаже деспотична влада...

Жахливі річи діються в Еспанії.

Принагідний дописувач Чехословацького Пресового Бюра прислав таку коротку депешу: „Цілу ніч шаліла жахлива боротьба в Мадриді. Горизонт був безнастанно освітлюваний огнем артилерії. Рівночасно й над містом відбувалися завзяті воздушні бої." — Кореспондент „Ентрансінжан'у" звідомляє: За останні три місяці погибло в Еспанії коло 300.000 людей, з того мабуть не більше як 30.000 в боях. Решта се вимордувані полонені, вязні й закладники та взагалі люди, що в боях участи не брали. Їх розстрілювано масово. Деякі міста стратили $^4/_5$ населення... Так страшно терпить і нищиться нарід, що навіть частинно піддасться безбожним впливам.

Політичний розкол між чеськими католиками.

Вся чеська католицька суспільність була поражена, коли представники чеської католицької партії т. зв. лідове страни зачали хвалити порядки в СССР, марксівську Францію і чеських соціялістів. Правдиві католики в Чехії й Моравії відвернулися від своїх провідників і створили нову католицьку партію під проводом посла Зеленки і дра Грнчіржа, що виступили з партії о. кан. Шрамека. Нова партія вже має свій орґан і 216 орґанізаційних клітин. Орґанізація відбула недавно зїзд. Орґан партії оповістив, що дотепер видано 8.000 членських легітимацій для членів новоосновапої партії. („Нашъ Путь", ч. 179).

Грізний німецький винахід.

Паризький „Матен" приніс на першім місци статтю англійського морського експерта Гектора Байветера про грізний німецький винахід. Він полягає на порушуванні підводних суден ґазами воднем і киснем. Отже німецьке підводне судно мати-ме не два мотори, як було досі, тільки оден. Се дасть Німцям більше місця в їх підводних суднах, а се можна буде ужити на лучше узброєння. Крім того промінь ділання німецьких підводних суден буде значно більший ніж инших і пливуть ті нові судна під водою так, що на поверхні моря не лишають за собою ніякого сліду. Се викличе переворот у воєнній маринарці.

Ниви незорані і землеплоди гниють.

Большевицька ґазета „Молот", орґан азовсько - чорноморського краєвого партійного комітету, пише, що до 25-го жовтня зорано 300 тисяч гектарів менше, ніж в тім самім часі минулого року, хоч тракторів прибуло і є там 8.000 штук. Одначе трактори зорали два рази менше, ніж було призначено. Ґазета „Северно-кавказкій большевік" нарікає на повільне виконування пляну державних збіжевих достав. Декотрі райони взагалі перервали доставу збіжжа. В декотрих районах збіжжа лежить на полі і гниє. Як колхози так і совхози не виконали пляну орки на зиму. Совхози Північного Кавказу мають ще зорати 100.000 гектарів. Значно спізнені збори бавовни на Кавказі. Зачали будувати сушарні бавовни, та незібрана бавовна лежить на полі і гниє. В наурськім районі гниє 800 гектарів бавовни. Також в інших місцевостях осінні роботи невиконані.

Товариші винищують дорогоцінні ліси.

Зі славних лісів в околиці Тули, що складалися з дубів, лип, яворів, ясенів і берестів, з лісів, що колись були обороною і схоронищем перед Татарами, майже ніщо не остало. Вони знищені внаслідок злочинної господарки большевиків. Таксамо мається річ з лісною пущею коло Базавлука, коло східної Самари, з великим комплексом ліса, що вдирався у степ. Він міг бути вихідною точкою для дальшого заліснення степу. Тепер знищений. Безгранична глупота у спілці зі злочинністю винищує Росію й Україну. Сі вісти принесла католицька „Натур унд Культур". Для України винищування лісів матиме такі наслідки, що степ і посуха посунуться дальше... Се загрожує катастрофою.

Поділ бельґійської армії на флямандську і вальонську.

В бельґійськім парляменті поставлено на дневнім порядку правительственний проєкт поділу бельґійської армії та її адміністрації на флямандську і вальонську. Кожда стояти-ме у своїй частині краю. Також до військових шкіл впровадять дві краєві мови. Річ ясна, що се одинокий спосіб на дійсне скріплення держави, в якій живуть ріжні народи. В сих часах націоналізму інакше годі.

РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО ЕКОНОМІЧНОГО ЖИТТЯ прискорює кождий громадянин,що обезпечує своє майно від огню й від крадежі - влому в

Т-ВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА ч. 20.

Інваліди

Надходить зима. Соткам родин українських незареєстрованих безробітних загрожує марево голоду й холоду. Вся українська суспільність мусить занятися долею своїх найбідніших братів. Бо як ми їх не поратуємо, то хтож їм поможе?

Нема в нас що правда великих богачів. Ми переважно убогі. Та мимо того мусимо себе якось взаїмно ратувати і спомагати. Наперед з релігійного обовязку. Потому тому, що вважаємо себе нацією й хочемо, щоб інші з нами числилися й нас шанували. Мусимо ділитися й тим, що маємо, зі своїм голодним братом. Навіть найменша жертва має велику вартість. Помагаючи безробітним не лише вратуємо їх від голодової смерти, але й не допустимо до того, щоб матеріяльну нужду українських безробітних використовували большевицькі агенти. Наша допомога матиме й велику моральну вартість. Наші найбідніші почують, що вони належать до великої української родини, яка памятає за них і не дасть їм пропасти. Тоді й большевицькі опікуни не мати-муть доступу до них.

А тепер слово про інвалідів.

Се між нашими безробітними — перші безробітні.

Богато між ними не може працювати тому, бо вони свої руки, свої ноги, своє здоровля поклали на жертвенник — за нарід свій.

За нас всіх потерпіли.

То значить — і за те покоління наших прадідів, що колись давно стратило державу свою і нашу. І за те покоління, що тепер живе. І за ті покоління, що прийдуть по нас.

Наші інваліди се ті, що лили свою кров за свобідний розвиток нашого народу, за його державу.

Інваліди се наші живі памятники.

Ми всі, ввесь український нарід, маємо обовязок памятати про них. Бо памятаючи про своїх інвалідів, памятаємо про свою минувшість — і будучність.

Особливо в сім часі, перед зимою, повинні ми згадати про тих, що винесли рани з української війни. Ми всі повинні пригадати собі, що вони потребують нашої допомоги.

Де ми не булиб, чи тут, у Рідпім Краю, чи на еміґрації розсіяні, чи в Европі, чи за Океанами, — всюди згадаймо тих, що потерпіли за свій край і нарід. Всюди даймо свою лепту для них. І всюди добрим особистим прикладом привчім наших дітей, щоб памятали про них і про всіх сиріт і потребуючих.

А ми, Українці католики, маємо подвійний обовязок, згадати про своїх інвалідів і сиріт: обовязок національний і ще висший — релігійний.

Нехайже збірки наші йдуть через церкви наші — скрізь, і тут і за морем.

Памятаймож науку св. Письма. Вона вчить: „Дайте а дасться вам".

В ЧИЇХ РУКАХ УКРАЇНСЬКА ПОЛІТИКА

Реасумпція, висновки й уоснована пересторога з приводу резолюцій Центрального Комітету УНДА „Проти розкладової роботи комунізму".

Мотто: „Вся исторія новаго общества совершается въ области мнѣнія. Слѣдовательно здѣсь настоящее воспитаніе. Новое общество, основанное на этомъ началѣ, двигалось впередъ только мыслію. Выгоды всегда слѣдували за идеями, но никогда имъ не предшествовали. Мнѣнія рождали выгоды, но выгоды никогда не рождали мнѣній. Всѣ успѣхи Запада въ сущности были успѣхи нравственные. Искали истину и нашли благосостояніе."

П. Чаадаевъ

(родоначальник російських „западників", дуже близький католицизмові).

Резолюції се дозрілі овочі думки кождої політичної орґанізації, що плекає ті овочі на ґрунті своєї програми і науки та знання і практики своїх найлучших голов.

Політичні резолюції се в політичнім життю мас приблизно те, що писаний приказ-маршрута для жовніра, щоб він знав, куди йти і що робити. Що сталосяб з військом, якби так його команда написала і розіслала по полкам і сотням приказ, що противиться цілому пляновi й самому істнуванню армії? Якби не наступила зміна такої команди, то очевидно військо під таким „проводом" мусілоб дійти до цілковитої катастрофи, до нещастя, до знищення.

Таку власне команду представляє тепер Центральний Комітет УНДА, що виразно видно з його резолюцій „проти розкладової роботи комунізму." Кажемо се на певних підставах, які тут коротко збираємо:

I. Ті резолюції Центрального Комітету УНДА виразно противні програмі УНДА, що ми виказали в першій статті п. з. „Резолюції УНДА" в 82. ч. „Нової Зорі".

II. Ті резолюції Центрального Комітету УНДА ярко противорічать резолюціям III Народного Зїзду УНДА, причім не вільно забувати, що Зїзд кождої демократичної партії се установа висша ніж Центральний Комітет. Отже перед українською суспільністю така дивовижа, що Центральний Комітет її найбільшої політичної партії зовсім не журиться тим, що його резолюції противляться і програмі його власної партії і резолюціям найвисшої установи партії, яких досі ніхто основно не збивав у публичних виступах тої партії з таким авторитетом, з яким їх видано тай ще до того в окремій брошурі. Отже чи можна уявити собі більший хаос вношений в політику якогонебудь народу, як той хаос, що його вносить Центральний Комітет УНДА під його теперішним проводом?

III. В самих тих резолюціях ЦК. УНДА нема льоґіки а є повно нонсенсів і противоріч, що ми виказали.

IV. Ті противні собі річи робили і роблять т і с а м і л ю д и, чого в політиці нема на цілім світі, бо се убийство для всякої поважної політики і найбільша шкода, яку тільки можна заподіяти в політичнім життю та в виховуванні народу. Чому?

З отсих причин:

Політика се велика річ, бо вона порядкує або хаотизує життя цілих народів. Політика се дуже поважна річ, бо розпалені нею люди йдуть навіть на смерть за свої погляди. Та з політики, річи великої й поважної, можна також зробити й останню погань, пропасть, западню. Політику можна осмішити дурним поведенням. Політикою можна наробити своєму власному народови такої шкоди, що він не годен прийти до себе і по десятках літ правління невідповідних „політиків." Політика стає страшна тоді, коли верх у ній мають люди, які не знають, що чинять. Політика мусить бути осмішена і шкідлива тоді, коли провадять (а властиво „роблять") її люди, що не мають політичного розуму, політичного знання, політичного відчуття, що, коли і як говорити та робити і п о я к і й п і д г о т о в ц і з о г л я д у н а т е, щ о б у л о.

Та навіть люди дійсно освічені, вироблені й розумні все уступають зі своїх становищ, коли їх політична лінія показалася недобра, безвиглядна або хочби тільки несвоєчасна. На їх місце приходять нові люди. Діється так з тої простої причини, що без такого поведення політика сталаб несеріозна, то значить ніхто не бере поважно ні такої політики, ні таких „політиків", ні такого народу, що має таку „політику" і таких „політиків". Тим самим в суспільности мусівби наступити розстрій і розклад. А мусівби тому, бо коли хто дав виразні докази, що він на політиці не розуміється, або що вибрав кепську політичну лінію, або що хотів свою політичну лінію перевести в невідповіднім часі, або що переводив її тактично зле, — до того люди вже не мають довіря. Тому від непамятних часів усували невдачників від усяких публичних справ, навіть коли ті невдачники не конче винні. Мимо того невдачників усувають і від високих урядів і від команди війська і від усякої публичної роботи, в котрій треба самостійно рішати, а дають таким невдачникам тільки роботу підрядну. Суспільність, в якій діється інакше, мусить розложитися, мусить попасти в замішання й хаос, мусить згодом стратити всяку самопошану і з тим усяку силу внутрі й назовні. Таку суспільність мусить захопити гниття, і то скоро поступаюче, бо — як слушно запримітив наш простий народ — від голови риба смердить. А якже можна вимагати від суспільности, щоб вона поважно відносилася до такого проводу, в якім засідають люди, що раз-у-раз роблять противні собі річи і все роблять зле і все роблять по часі і навіть двох думок не вміють до купи зібрати? Чи під таким проводом може яканебудь суспільність мати надію, що до чогось дібється? Сеж виключена річ. І тому власне в кождій суспільности уступають на бік ті політики, що нічого путнього не здобули. Люди делікатні уступають самі, а тих, що не хочуть самі вступитися, випрошують з політики.

А що діється, коли якась орґанізація вже настільки обломовська, що просто нема в ній кому випросити таких людей? Тоді загал усувається від такої „орґанізації", при найблищих виборах не голосує на її членів. І тоді не слухає викрутів, що мовляв було сяк або так, тільки усуває всіх, що репрезентували ту орґанізацію й не противилися голосно тим, що вели її. А що діється тоді, коли загал за дурний або за байдужний і за лінивий, щоб се зробити? Тоді терпить той загал, чи се буде стан, чи кляса, чи нація, чи держава. Таке є правило, такий закон спільнот. Він не знає виїмків.

Те, що діється в УНДІ і через УНДО з нашим народом, кличе великим голосом, щоб усунути теперішний „провід" УНДА раз на завше від усякої політики, бо се, що той „провід" робить, се вже не політика, а скандал — під кождим оглядом, скандал задля цілковитої нездібности людей, що дивним дивом опинилися в „проводі". Тільки наївні люди можуть сподіватися, що люди, які зложили яркі докази, що просто не вміють думати, можуть довести до чогось іншого, як до шкоди, що такі люди можуть сконсолідувати свій табор або здобути собі дійсне поважання у чужих. Як виглядає сконсолідування ними їх власного табору, се вже виразно видно. Відколи істнує українська політика ще не було випадку, щоб на зборах членів чи симпатиків якоїсь партії люди масово осуджували політику тої партії. А так є тепер з політикою УНДА на його власних зборах. Навіть його дотеперішні пресові органи як „Діло" і єкоалізований з ним „Новий Час" перестали обороняти те, що оборонити не дасться. Одна тільки „Свобода" під „редаґуванням" знаного вже Тартарена з Тараскону пише, що для неї цілком несподівано (та певно!) появилися різкі атаки всеї української преси (той ґеній пише „з боку всякого рода преси", а не з живота або з плечей) тай поучає, що не лише УНДО, але й його резолюції повинні мати — авторитет... Се домаґання почитання інкарнації буддійського ідолопоклонства. Розуміється, серіозно ніхто не бере ні Тартарена, ні його нової веселої теорії, бо навіть у нас люди вже знають, що не вистарчить писати останні нонсенси й домаґатися почитання тих нонсенсів, мовляв на тій підставі, що автор „тепер пише проти большевиків." Прецінь ті нонсенси люди читають. Їх розбирають свої і чужі. По перечитанні т а к и х резолюцій смішно й думати про якийнебудь авторитет їх авторів на тепер і на будуче: бо якби вони навіть на будуче вже й не оповіщували аж таких нонсенсів, то всі матимуть слушну підставу підозрівати їх, що вже дають собі виробляти свої резолюції. Таких „політиків" держати на верхах і пускати між чужих людей очевидно не вільно, бо нонсенси, які такі люди виписують в резолюціях, видно, а того, що вони з доказаної вже наївности виговорюють перед чужими, не видно — і се тим більше небезпечне. Се річи зовсім очевидні і самозрозумілі. В інших суспільностях про такі річи не говориться навіть, а в нас ще треба се прилюдно вияснювати.

Комунізм і большевизм се дві дійсно грізні небезпеки. Розібратися і зміркувати, що одно і що друге, та пізнати їх жерела, се річ нелеґка. А хто складає яркі докази, що взагалі льоґічно думати не вміє, на того очевидно не можна покладати надії, що він годен вести боротьбу з тими двома загрозами.

Комунізм се ціль. Большевизм се метода (спосіб). Та метода сперта на брехні й на безоглядним насильстві. І тому не можуть успішно боротися з комунізмом і большевизмом ті, що самі мають большевизм у нутрі, хочби в формі одної його частини, а саме неправди. Як ундівська преса к у л ь т и в у є неправду, про се писали ми вже нераз і ще будемо писати.*)

Тут на закінчення розбору резолюцій УНДА „проти розкладової роботи комунізму" підчеркнемо ще тільки дві річи. Вже в тім підтитулі „проти розкладової роботи комунізму" є нонсенс, бо се большевизм як метода (тих, що змагають до комунізму) може робити розкладову роботу, а комунізм як ціль, далека мета (що стоїть перед тими, які до нього змагають) — у звязку тих слів ніпричім. А друга наша замітка, яку ми винні Читачам, се звернення уваги на те, на чім полягає ядро злочинности людей, що беруться до проводу нації в найгрізнішім для неї часі, а н е м а ю т ь д о п р о в о д у н і я к и х п і д с т а в. Нема в наслідках ріжниці між тим, чи та злочинність свідома чи несвідома, чи вона роблена з заміром чи без заміру. Тому застановлятися над тим не будемо, тільки стверджуємо богатьома доказами, що та злочинність істнує, бо вона творить зло. Ми навіть прихиляємося до того, що творячі те зло занадто умово не вироблені, щоб могли зрозуміти всю глибину зла, яке викликають. Такі люди заслугують на милосердну оцінку їх самих, хоч які злі й тяжкі наслідки можуть принести їх діла. Т а н а д у ж е т я ж к и й о с у д з а с л у г у ю т ь т і, к о т р и м Б о г д а в р о з у м і м о ж л и в і с т ь н а б у т и в і д п о в і д н у о с в і т у д л я р о з у м і н н я з л а, я к е т в о р и т ь с я, — а в о н и м и м о т о г о п о к р и в а ю т ь т е з л о, с о л і д а р и з у ю т ь с я з н и м, а б о

*) Два найновіші зразки ширення неправди знаходимо в „Ділі" з 1. XI. на ст. 7 у статті п. з. „Щось як у большевії" та в ундівськім органі для народа „Свободі" з 8. XI. 1936 у статті п. з. „На цьому фронті їх нема". Сподіємося, що знайдемо час занятися і тими статтями.

мовчки на нього дивляться, замість ужити всіх своїх сил для унеможливлення культивування зла.

А саме ядро того зла полягає на повній невмілости думання. Великий фільософ руської землі Петро Чаадаєв (котрий на десятки літ передбачував жахливе нещастя, в яке котився його рідний край і нарід, виказував причини того й показував способи лічення), — слушно пише, що вся історія нової людської суспільности довершується в области думання, погляду. Слушно пише, що нова суспільність основана на тім принціпі й поступає наперед тільки думкою та що вигоди, користи все йшли за ідеями, а ніколи не було навпаки.*) Отже хто замітив цілковитий занепад думання, думки й погляду у проводу якої небудь партії, — а якже того не замітити по таких резолюціях ЦК УНДА! — той повинен рішучо виступити проти такого „проводу", все одно, чи чоловік є в тій партії чи поза тою партією, чи належить до її членів чи не належить: всі маємо обовязок творити відповідну опінію в ціли повалення такого „проводу". А приклад в такім поведенні супроти такого проводу повинен давати передовсім стан духовний з двох причин: 1) Власне тому, що він стан духовний, отже з обовязку і з рації свого істнування повинен мати виробленого духа, і той його вироблений дух повинен відчувати відразу до занепаду думання всюди, де той занепад проявляється. 2) Тому що представлений в наших чотирох статтях жахливий занепад думання теперішнього ундівського проводу має своє очевидне жерело в лібералізмі, а саме в найгіршім того слова значінні. А такий лібералізм мусить бути органічно противний всему, що має в собі виробленого духа й основи правильного, морального думання.

Очевидно, коли кажемо „стан духовний", то розуміємо під тими словами людей вихованих у тім стані як горожан і членів суспільности, а не „стан" офіціяльно. Розуміється, дуже зле булоб, якби десь який-небудь цілий стан стояв за такою „політикою", яка зацвила в розбираних головах і резолюціях...

Суспільність, яка твердо і рішучо не борониться перед хаосом, вливаним їй у мозок, мусить стати сліпою безборонною отарою. А який безпримірний хаос ширить теперішний „провід"УНДА, ми — гадаємо — виказали, розібравши в 4 статтях його останні резолюції.**)

Думаємо, що мабуть навіть члени УНДА не скажуть, що ми виконали свою роботу неясно. А хто так думавби, того просимо написати, в чім є неясність.

*) Гл. „Философическія письма. П. Чаадаева. Письмо первое — в книжці п. з. „Князь М. М. Щербатовъ. О поврежденіи нравовъ въ Россіи. П. Чаадаевъ. Философскія письма и апологія сумасшедшаго. Девятый выпускъ „Русской Жизни", — на ст. 112.

**) Гл. статті „Резолюції УНДА", „Руїна України" і „Взірець обломовщини" — в чч. 82, 83 і 85 „Нової Зорі".

Пушкінські торжества

І большевицька влада.

Большевицька влада наказала відновити в Ленінграді отсі доми, звязані з памятю про найбільшого російського поета Пушкіна: 1) Дім його батьків на Фонтанці. 2) Дім на Фонтанці ч. 20, де жив Тургенев, у котрого відбувалися засідання літер. кружка „Арзамас". 3) Дім при вул. Екатерингорській, де відбувалися засідання літер.-політичного т-ва „Зелена Лямпа". 4) Дім княгині Голіциної, що описана в творі „Пікова дама". 5) Будинок, в котрім була книгарня видавця Смирдина. 6) Дім, де жив декабрист Рилєєв. 7) Дім Китаєвої в Царськім Селі, де Пушкін мешкав в 1831 р. Там у нього бували Гоголь, Жуковський і инші. Всі ті доми відновлять для показування їх туристам у століття смерти Пушкіна.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Де причина?

„Дзеннік Польскі" в ч. 306, в статті п. з. „Як виглядає життя на полуднево-східних окраїнах", пише:

Приглядаючись ближче суспільному життю на наших полуднево-східних окраїнах, не можливо не завважити великої ріжниці, з якою працюють Поляки й Українці (в оригіналі — Русіні — Ред. „Н. З.") над вдержанням своїх станів посідання. Поляки пассивні коли йде про загал, Українці щораз активніші. — І коли Українці й Жиди підпирають своїх у всім, Поляки байдужі.

Велику шкоду польськости приносить брак католицьких костелів на окраїнах. Кількож то польських родин винародовилося з браку опіки і звязку з костелом. Доказом сего надписи на сільських кладовищах, в селах нині українських, що колись були польськими селами. Є цілі хутори в околицях Ходорова, Товмача, Любинець замешкалі Домбровськими, Білинськими, Долянськими, Біляльвівськими Павловськими (коло Збаража Доманські), Менцінськими, отже польською шляхтою, що нині гр.-катол. обряду й послугується українською мовою. Повищий стан се наслідок занедбань польської інтеліґенції, що подібно як нині перед сто літами не журилася будовою католицьких костелів. Натомісць богато Поляків фундувало українські церкви...

Дуже характеристичний факт, що польські еміґранти напр. у Бразилії задержали мову й духа польськости, підчас коли їх родини, що остали в краю, українізуються! Так є в Озерянах коло Товмача. Половина села се Камінські, Кремінські, Здановичі, свідомі свого польського походження, одначе говорять по українськи. Про еміґрантів з Озерян, осілих у Бразилії, згадує кс. Посадзи в описах з подорожі до Поляків у Бразилії як про горячих патріотів й римо-католиків. Отже ті, що вимігрували, могли задержати польськість, а ті, що остали в краю, винародовлюються!

Брак солідарности серед польського сільського населення ударемнює всякі спроби перебрання торговлі в польські руки. В богатьох місцевостях заложені стрілецькі крамниці не вдержалися з браку підпертя. В Хотимирі коло Товмача була молочарня Малопольського Молочарського Союзу й незле функціонувала. По кількох роках заложено молочарню Маслосоюзу. Нині остав тільки Маслосоюз, а польська молочарня мусіла злучитися з іншою молочарнею в Озерянах. Тепер має вона разом денного обороту около 2.000 л. молока, підчас коли Маслосоюз в Косові переробляє понад 10.000 л. молока й вибудував уже великий поверховий дім коло зелізничої стації!

Організація українських торговельних установ ліпша від польської, бо працюють там люди добре підготовлені, з середною освітою. А чому у нас (Поляків) не подумається про те, щоб змобілізувати (як у Познанщині) молодих безробітних по матурі, вивчити їх і затруднити в торговлі?...

Наш стан посідання в полуднево-східних воєвідствах постійно корчиться. Вже тільки польської землі перейшло в чужі руки! Яке чисельне відношення наших сил у Львові, нехай посвідчить факт: всіх промислово-торговельних установ у місті є около 9.000, в тім польських около 1.000. Числа говорять за себе.

Примітка Ред. „Н. З.": Отсе типовий алярм вшехпольського покрою. Не знати, що в ім наперед подивляти. Чи неуцтво? Чи заздрість? Чи мимовільну наївність? В ній ті польські націоналісти виставляють і свому простому народови і своїй інтеліґенції як найгірше свідоцтво — нездарности, нездібности до організації та солідарности, покидання свого і т. д. — Про неуцтво тих панів свідчить факт, що вони всі родові назвиска з закінченням на „ські" уважають польськими, хоч такі назвиска є буквально у всіх словянських народів: у Лужицьких Сорабів, у Чехів, у Словаків, у Словінців, у Хорватів, у Сербів, у Білорусинів, в Українців і в Москалів. Се річ відома, щонайменше від соток років. А польські інтеліґенти не стидаються, що того не знають. Дальше не бачать і не знають ті наївні люди, що коли на українській території польська кооперація паде а українська розвивається, то причина того не в тім, що Поляки се елемент менше солідарний і тимсамим гірший ніж Українці, але в тім, що Поляки раз-у-раз вичікують допомоги від уряду і шикан для української кооперації, — а те все мусить їх деморалізувати. Річ ясна, що навіть цілковите знищення української кооперації не довелоб до розцвіту польську кооперацію на нашій території, а навпаки цілковито забагнилоб польську кооперацію та згодом всяку польську публичну діяльність на нашій території. Ломання організаційної сили Українців від століть було, тепер є і все буде закажуванням польського національного організму.

Життя в совітськім „раю"

„Мали Дзеннік" в ч. 275 приніс отсей опис очевидця:

Сиджу в Ленінграді у знакомих. Родина складається з сивої пані дому, трох її синів, замужної дочки та пів тузина внуків і внучок. Розмовляємо без ніякого страху, бо знаємося з передреволюційних часів і тепер ми самі в цілім помешканні.

За ходження до церкви звільнення зі служби.

По старшій пані, котра заявила, що не може погодитися з совітським устроєм і що ненавидить його з цілої душі, забрала голос її дочка, жінка 40 літ. — Мама як звичайно, коли говорить про большевиків, трохи пересаджує. Можна і помолитися, хто хоче, і думати, як кому подобається.,

— Що ти говориш! обурилася старша пані. В який спосіб вільно молитися? Пригадай собі історію з... (сказала назвище). То наш добрий знакомий. Працював в одній з тутешних державних інституцій. Сего року підчас Великодних Свят пішов два рази до церкви. А два тижні потому звільнили його зі служби за симпатію до буржуазного устрою. Тепер вмирає з голоду разом з родиною. І ти кажеш, що вільно молитися!

— Ще раз повторяю, що вільно. Тільки треба молитися так, щоб про се буквально ніхто не знав. В себе вдома, в парку підчас проходу, за містом. Господу Богу не йде про те, де чоловік молиться, тільки як молиться. І думки можна мати, які хто хоче. Тільки не треба висказувати їх голосно. Треба скривати їх. А голосно говорити так, як жадають правителі сучасної Росії.

— Погодитеся на те, пані, що се не може бути занадто приємне для чоловіка, сказав я.

Провадимо подвійне... життя.

— Овшім, погоджуюся. Та се вже що інше. Про приємність не може бути мови. Одначе тепер так живуть міліони Росіян. Так живемо всі ми, котрі знаємо давний режім і рівночасно ще такі молоді, що мусимо брати участь у життю при большевицькім режімі. Ми так зване друге покоління. Кождий з нас провадить подвійне життя. Назовні — трафаретне життя після большевицьких приписів, з большевицькими кличами, з большевицькими поглядами, з большевицькими фразами. А внутрі — своє власне життя, старанно скриване, часто навіть від осіб найблизших. І коли ви стрінете особу понад 40 літ, котра походить з давної інтеліґенції і запевняє вас, що на 100% жие тепер большевицьким життям, думає большевицькими категоріями, посідає большевицькі ідеали — не вірте. Брехня! Брехня спричинена страхом, побоюванням за життя.

Давна інтеліґенція жие під постійним страхом.

По хвилі понурої тишини, що по тій промові запанувала в кімнаті, говорила дальше:

— Сучасна трагедія другого покоління давної російської інтеліґенції полягає власне на тім, що вона змушена жити під постійним страхом. Памятаємо ще давні часи. Згадуємо про них зі смутком, з жалем.

Не встигли ми перервати ниток, що вяжуть нас дотепер з минулим... А через те ми не встигли, не можемо ввійти до сучасної совітської суспільности з почуттям, що ми абсолютно такі самі, як ті всі представники давного пролетаріяту, рівноправні з ними. Вони дуже часто критикують те або тамте. Роблять се голосно і розмірно сміло, бо критикують своє власне. Ми собі на те позволити не можемо. Бо те, що ми хотіліб критикувати, не наше, тільки „їх." А „вони" можуть нас за те розстріляти, або в лучшім разі вислати на страшні Соловецькі Острови. Страх і тільки страх се домінуюче почуття в душі кождого інтеліґента в моїм віці.

В обширній кімнаті наставав сумерк.

Р а п.

Наслідки мішаних подруж

„Українські Вісти" в ч. 260 принесли отсю замітку:

Віктор Емпель, 30-літній власник крамниці в Грудзьондзу, був Німцем і визначним організатором „Юнгдойче Парті", але закохався колись в Польці Вінді Войтовяк та оженився з нею.

Ванда Войтовяк любила Емпеля як мужчину, але ненавиділа німецьку родину свого чоловіка, а Емпель ненавидів Поляків.

На цім тлі між молодою подружньою парою були щораз то гостріші непорозуміння. Дійшло до того, що Ванда Войтовяк написала до свого батька в листі: „Я мушу покинути чоловіка, хоч він добрий і я люблю його. Забери мене, татку, з того німецького пекла, в якім я мучуся. Нема дня, щоби вони не сварились зі мною". Та Емпель не хотів розвестися з жінкою, бо любив її.

І ось вчора, коли Емпель побачив, що жінка знов посварилась з його батьком і пакувала речі, щоби відїхати до дому своєї матери, Емпель убив жінку, а потім і сам застрілився.

„Просвіта" і „Скала"

Дискусія про те, яка колись була і яка тепер є „Просвіта" та в якій ціли основано „Скалу" і чому її треба було основувати.

III

Серед таких обставин і та ласкаво католикам дозволена праця в „Просвітах" не лиш без найменшого значіння для католицької справи, але просто невказана та небезпечна. Церква забороняє католикам співпрацювати з ворогами віри й релігії,—читати і слухати читання безбожних газет, слухання бесід вірі противних — а читальня „Просвіти", котрої членами побіч католиків можуть бути і ріжного рода ліві та сектанти, — прецінь дає до того нагоду з великою моральною шкодою для католиків. Колиб хто нині зібрав усіх наших селян, збаламучених ріжними „ізмами", байдужних і навіть ворожих для Церкви (а є їх уже в кождому селі не мало !) і вглянув докладно в історію їх життя, то пізнавби, що недавно ще були вони добрі християни, — привязані до Церкви, прихильні для своїх душпастирів, з безбожництвом і безвірством стрінулися вони вперве на терені „Просвіти" — на анкеті або таки в читальні і через читальню.

Точна і вірна статистика всіх наших сільських недовірків виказалаб нам дуже сумну і болючу правду а саме, що найменше кождий другий недовірок то читальник - просвітянець, колись добрий і побожний, що в читальні „Просвіти" так „просвітився", що кинув молитвеник і катехізм, якими від дитинства і до недавна дорожив, а проміняв на кепський часопис і злу книжку і став таким, якого недавно ще сам боявся: став безбожником.

Може хтось сказати, що коли так є, то се кепське свідоцтво для католиків, що терену праці в „Просвіті" не вихіснували з браку рухливости і активности такої, як її проявляють скрізь всякого рода „ліві". На се відповім, що на спільному терені католикам з лівими годі конкурувати в праці — се навіть не вказане з огляду на спосіб і методу праці „лівих."

„Ліві" не знають праці солідної, спокійної — лише демагогічну, крикливу, обчислену на популярність. Вони не перебирають в середниках, послугуються брехнею, обманом, лестю, обіцяють все те, про що напевно знають, що не додержуть, — вихісновують невдоволення, грають на низьких інстинктах — поривають маси демагогічними кличами. Католики такими способами праці бридяться і тому на спільнім терені навіть при найбільшій активности конкуренції з лівими не видержать. Тому для католиків найлучше з лівими при спільнім варстаті праці не стрічатися.

Впрочім не ходить тепер вже про саму працю, тепер йде боротьба і то завзята і не для праці, але для боротьби платні агенти на поручення комінтерну як головного штабу втискаються до „Просвіти". Вони приходять сюди з готовими плянами й інструкціями, щоби знутра розкладати і нищити.

До тої боротьби нам католикам треба приготовитися — треба нам спокійного, вільного від ворога, місця — де ми моглиб зійтися, нарадитися, уложити собі плян, розділити ролі, підготовити не лиш оборону, але і протинаступ. Мило мені було почути з уст передбесідника просвітянця, що він розуміє потребу Католицької Акції. Але щоб вона могла розвинутися, потребує відповідного терену — основи — варстату праці, т. є якоїсь організації, в котрій моглаб знайти пристановище для себе, де її члени моглиб збиратися на наради над тим, як мають її ціли здійснювати — і боротися з бурителями Божого Царства.

Вправді „Просвіта" з готовими читальнями і домівками перед католиками своїх дверей не зачиняла, але Кат. Акція там пристановища для себе шукати не може, з тої простої причини, що до „Просвіти" мають також вступ якраз ті вороги, що з ними Катол. Акція має боротися. Отже Катол. Акція потребує для себе місця від них свобідного, перед ними статутово забезпеченого, де вони легально не моглиб втиснутися. Тільки тоді Кат. Акція в спокою може підготовити оборону і протинаступ. Сам розум і добре зрозумілий інтерес диктує, що не може і не сміє сего робити в товаристві, куди вороги мають доступ і нема легального способу їх усунення. З тої причини є пекуча потреба створити свіжу, чисто католицьку, організацію, у котрій легально статутом вплив Церкви бувби загарантований і доступ ворогам замкнений.

Головний і правний Провідник Кат. Акції в дієцезії Преосв. Григорій, Епископ Станиславівський, що проголосив Кат. Акцію Пастирським Листом з дня 14. X. 1933, подбав також і про таку організацію для неї: се товариство „Скала" і „Парохіяльні Читальні Скали".

Ціль тих читалень — підготовка Католицької Акції, боротьба з бурителями Царства Христового і католицьке освідомлення. Не мають вони на ціли руйнувати „Просвіту" або якінебудь инші народні установи як се злобно говорять вороги Церкви. Яка ціль „Скали", видно з виразних слів Епископа в Пастирськім Листі з дня 22. VII. 1935, котрим закладання тих читалень духовенству поручено. Там на стороні 26 написано виразно: „Приказуючи основувати парохіяльні читальні „Скала", я далекий від того, щоб поборювати без розбору всякі світські установи й організації як: просвітянські, економічні та инші, коли вони для Церкви не ворожі, коли члени їх добрі християни католики. Ні! До них треба відноситися прихильно і їх по можности спомагати, а заразом чувати й остерігати, щоб вони не звиродніли і не стали лівими. Одначе головний труд і змагання треба звернути на основування і розвій читалень парохіяльних „Скали", котрі будуть заразом гальмою і для світських установ, щоб до них не закрався розкладовий вплив."

(Кінець буде).

ВАЖНЕ ДЛЯ ЧИТАЛЕНЬ!

В кождій читальні повинна бути брошура під наголовком

Узасаднення „Скали"

Ціна 20 сот., з пересилкою 30 сот.

Вона виясняє, чому треба було оснувати „Скалу", які завдання читалень „Скали" і напрям їх праці.

Замовляти разом з надісланням грошей **в Адміністрації „Нової Зорі", Львів, ул. Ґродзіцких 2. І. поверх.**

ОЛЕКСАНДЕР УБИШ 9)

ТАНАС ГОРЛАЧ

Оповідання з життя передостанніх власників Угнова і їх служби.

Вітер шумів переразливо.

Нараз жахнулися собаки. Дрижать і скавулять тихо. Вкінці і я почув голос тропівця, отже щую: „гуж! гуж!" Пси полетіли за голосом тропівця. Я з цілої сили затрубів, щоб мисливих остеречи, що звір троплений.

Спішу за псами, але трудно поспішити по горах і по ровах. Медвідь наперед сунув як заяць. Пси гомонять на верху. Я жену з обовязку і з цікавости, щоб зобачити перший раз в життю, як то медвідь вже вділ повів псів. Як божевільний літав я то вгору то вниз. Вкінці пси почали уїдати на місці, отже спішу.

Гей! гей! було на що глядіти!

Сидить кудлай, спертий на грубий виверт. Три пси атакують його зпереду. Медвідь дре землю брилами, рве галузя і кидає на псів і ціляє добре, бо за кождим разом котрийсь з псів заскавулить і знова скажено уїдає, але вже здалека.

Сука Гидра, дуже завзята, хотіла так, як то практикувала при диках, вилізти на колоду і вхопити медведя за вухо, але воно вимкнулося їй з пащі, а медвідь вхопив її в свої лапи. Притиснув до грудей, затріщали кости і бідна сука впала нежива до ніг космача. На той вид огорнула мене злість. Я вхопив за корделяс, але здержала мене пригадка, що то не для мене жертва, але для панів мисливих.

Трублю без перестанку. Вкінці чую відзив, ідуть мисливі. Якось надбігли чотири пани: Нагуєвський, два чужі і Романовський, котрий до мене кличе: „Пильнуй, щоб не втік!"

— „Не бійтеся — відповідаю — собаки добре його тримають!" Мойому панови дали першенство поборикатися з розюшеним борутою. Але то не з диком справа, що його пси за вуха схопили і тримають як кліщами. Осаджений медвідь видячи, що Романовський з корделясом зближається до него, спинається і починає ревіти.

— „Ззаду його беріть, кличу, зпоза колоди, поміж передні лопатки!.."

Чув то Романовський. Окружує виворот, заходить медведя ззаду. Я тимчасом підщував псів на него, котрі почали завзято добиратися до його кудлів. Медвідь знов спустився на чотири лапи — і в тійже хвилі затопив йому Романовський між лопатки ціле вістря корделяса. Медвідь рикнув страшливо та звернувшися нагло до колоди, почав її гризти зубами і шарпати пазурами.

Пси шарпали його, особливо один цілою пащею схопив його за карк і разом почалися качати по землі. Пес життям заплатив за ту боротьбу.

Видячи, що медвідь готов кинутися на людей, бо рана не була смертельна, я скоренько подав мойому панові гвінтованого штуца. Пан випалив в самий лоб медведів і медвідь повалився мертвий.

Панове йому крикнули „віват!", а Романовський, сягнувши до кишені, дав мені 30 сороківців. Вернулися ми до двора. Романовський цілу дорогу був веселий і ласкавий, в кождій корчмі заставлювано столи.

VIII. По повороті до Річиці.

Вернувшися до дому Романовський був суворий і лютий. Головно по відібранню листа від панича, що був у війську і стояв в той час в італійськім краю. Мусіло там бути щось дуже злого, бо навіть Ілько дістав батогів, чого ніколи не бувало.

Каже він раз до пана: „Коли панич приїдуть, то треба в його покоях запалити, бо вже мороз".

Романовський на те: „Заки йому запалю, запалю я тобі шельмо, що й у баби за пічю не буде тобі гарячіше!... Гей, є там хто?! Кликати Казимира!"

І Ілько дістав двацять відливаних. Ще гірше було з паничем. В пару неділь приїхав зі Львова екстра почтою. Ледви увійшов на поріг, а старий Романовський по свойому гукнув: „Гей! Є там хто? Кликати Казимира, Танаса і широкого Семка!" (Гайдук, сильний як медвідь). Зміркував панич, що недобре, став як вкопаний, а поблід як хуста. Пані, що прибігла повитати одинака, почувши ті слова, крикнула і зімліла. Романовський її отверезив. А коли йому до ніг впала і просила за сином, сказав: „Пані дала йому життя, я йому дав розум". (Д. б.).

ВЕЛИКЕ ТОРЖЕСТВО У ВАРШАВІ

Ґен. Сьмігли Ридз маршалом.

Дня 10 с. м. відбулося у Варшаві велике торжество: іменування ґенерального інспектора збройних сил ґен. Сьміґлого-Ридза маршалком Польщі і вручення йому маршалківської булави. Варшава мала святочний вигляд. Державні і приватні доми прибрано державними прапорами: балькони були удекоровані зеленю й диванами. О год. 10 передполуднем відбулося посвячення маршалківської булави в каплиці на Королівському Замку. В посвяченні взяли участь президент РП, преміер правительства й інші військові та цивільні достойники. Коло 2 год. пополудні на замковім подвірю зачали збиратися державні достойники, представники духовенства й війська. При вході до Замку уставлено бюст марш. Пілсудского, прибраний прапором президента РП. На головнім замковім бальконі завішено м. ін. польські прапори з наполеонських війн. Перед 2 год. вмашерували на замкове подвіря відділи з прапорами під проводом ґен. Бончі-Уздовского. Почесні відділи і військові делеґації уставилися в півколо фронтом до головного входу. На окремих фотелях напроти бюсту марш. Пілсудского засіли примас кард. Гльонд, кард. Каковский, преміер ґен. Складковский, маршалки сойму і сенату. На ліво від бюсту марш. Пілсудского засіли члени правительства, презес Найвисшої Палати Контролі ґен. Кшеменьский, презес Найвисшого Суду Супіньский, презес Найвисшого Адмін. Трибуналу Гельчиньский, сенатори, посли, віцеміністри, православний митрополит Діонізій, суперінтендент евангелицької Церкви кс. Бурше, голова караїмського віроісповідання Ґаган ґан Шепшер і представники міських властей на чолі з президентом Варшави Старжиньским. По правій стороні бюсту марш. Пілсудского засіли представники польської армії і військові аташе чужих держав. Почесна швадрона полку шволєжерів приїхала до Ґенерального Інспекторату, щоб супроводжати достойного номіната на Королівський Замок. Прибув також шеф військового бюра президента РП ґен. Шальльи. Ґен. Сьміґли-Ридз в товаристві ґен. Шальльи переїхав у відкритім авті серед шпалірів військових відділів і лісу прапорів ріжних орґанізацій. Юрби публики кричали радісно: „Нехай живе маршалок Сьміґли-Ридз! Нехай живе Начальний Вождь!" Перед 3 год. заїхав ґенеральний інспектор на замкову площу. Після того удався він до кабінету президента РП і побув там хвилину. Потому шеф військової канцелярії президента РП ґен. Шальльи в товаристві прибічного адютанта РП виніс футерал з булавою і поставив під бюстом марш. Пілсудского. За хвилю в головнім вході показався президент РП в товаристві ґенерального інспектора збройних сил ґен. Сьміґлого-Ридза. Оба вони вийшли на середину подвіря і стали коло бюсту марш. Пілсудского. Всі встали, почесна чета спрезентувала зброю, похилилися прапори на приказ міністра військових справ, орхестра відіграла польський національний гимн. Потому промовив президент РП. Він сказав м. ін.:

Нинішний день зазначиться в історії нашого відродження як момент великого значіння. В тім дні вручаю тобі, Начальний Вожде, маршалківську булаву, як символ Твоєї важної ролі в державі. Маєш разом з Президентом РП провадити Польщу до найвисшої слави, шануючи конституційні обовязки Президента.

Після промови президент РП вручив достойному номінатови маршалківську булаву і сердечно поцілував його. Підчас того орхестра відограла польський національний гимн і залунало 20 гарматних вистрілів. Після одержання булави промовив новоіменований маршалок Едвард Сьміґли-Ридз. Він сказав:

„Пане Президенте!

Я не бувби жовнір, якби я не був глибоко зворушений у хвилі, коли Найвисший Зверхник Збройних Сил, Голова Держави, вручає мені булаву зі словами зичливої заохоти і приятельського признання. Хвиля та довершується серед сих старих королівських мурів, що в минулому були осідком королівського маєстату Польщі. Серед сих мурів, що насякли відгомонами кроків давних польських ґетьманів, що ходили тут з булавою в руках. Ся хвиля довершується в присутности наших гордих, побідних, військових прапорів, в присутности моїх колеґів, товаришів війни, котрі разом зі мною давали своє найвисше зусилля, щоб виконати приказ нашого Великого Учителя війни, Творця нинішної Польщі, Маршалка Йосифа Пілсудского.

Не бувби я жовнір, якби я не був в сій хвилі глибоко перенятий. Пане Президенте, складаю мою глибоку жовнірську подяку, що походить з глибини серця, за вшанування мене сим найвисшим військовим достоїнством. Дякуючи присутним тут достойникам церковним і світським, правительству, представникам Палат, представникам суспільности, фахів і станів, позволю собі зробити одно визнання.

Коли дивлюся в сій хвилі на книжку обрахунку мого життя, то нинішний день не записаний по тій стороні, що обіймає дорібок мого життя, але бачу його по стороні, що обіймає довг мого життя. Довг, що його маю щойно сплатити. Паде на мене трудне завдання: переказати сю незменшену булаву і сю гідність, котру окружено найвисшим блиском слави і незмірною, глибокою заслугою Першого Маршалка Польщі, — переказати її слідуючим поколінням, що будуть трудитися в службі Батьківщини.

Коли тяжко передбачувати висліди своєї праці тоді, коли вона лучиться з долею народу, що є в руках Провидіння, коли зухвальством є давати в сих обставинах якінебудь запевнювання, то думаю, що вільно чоловікови завсіди дати одно запевнення: запевнення чистоти інтенцій, замірів і солідности зусиль."

З черги підійшов до маршалка Польщі кард. Гльонд і зложив йому сердечні желання іменем духовенства. Іменем правительства зложив желання преміер ґен. Складковский.

Маршалківська булава маршалка Едварда Сьміґлого-Ридза — з кованого срібла. На головці булави є стилізоване листя, на шийці державний орел і моноґрам Е. Р. С. На рукояті булави є два перстені зі стилізованими леґіонівми вужиками. Булава зложена в футералі. Внутрі футералу на металевій табличці вирито надпис: „Маршалкови Польщі Едвардови Сьміґлому-Ридзови — Президент Річипосполитої Ігнатій Мосціцкий."

Такі державні торжества як те, що відбулося у Варшаві 10. XI. 1936, мають особливші значіння й особливші наслідки. Отже особливше значіння мають також появи і події, звязані з такими торжествами, а головно те, хто в них брав участь, який був зміст промов і символів, запрезентованих в часі такого торжества. Правдоподібно все те буде освітлене в пресі польській і в пресі національних меншин, що живуть у Польщі, та в пресі заграничній.

На другий день 11. XI. перед новим маршалом Ридзом Сьміґлим відбулася дефіляда військ, одна з найбільших, яку бачили в Польщі. Новий маршал приймав ту дефіляду в присутности президента РП, найвисших державних достойників, духовенства, дипльоматичного корпусу і представників суспільности.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

Ганнібаль на екрані

Ґеніяльний і найбільший полководець Картаґіни, Ганнібаль Баркас, син Гамількара, появиться на екрані модерних кін. Буде се оден з найбільш величавих фільмів. На нім будуть представлені римські святині, Капітоль, Форум, римська Кампанія, сцени в сенаті і довкруги нього. В них возьмуть участь около 3.000 людей. Для боєвих сцен Муссоліні дозволив ужити фільмовій компанії 12.000 італійського війська. Сцени плянуватимуть найлучші історики й археольоги. Фільм той буде готовий в лютім 1937. року.

Кровавий напад

В Лаврикові пов. Рава Руська в небуденних обставинах доконано зухвалого нападу. Напастники нагально застукали до дверей дому Ізака Вальдмана. Коли ніхто не відповів на оклики, напастники зачали стріляти з крісів і вибили отвір у дверях. Опісля дісталися до помешкання і домагалися грошей. Притім стріляли дальше й ранили в бедро 50-літню жінку Вальдмана та її сина в рамя. Коли старший син зачав кликати сусідів на допомогу, бандити втекли та з пімсти за неодержані гроші підпалили стайню. Вогонь перекинувся на мешкальний дім, що згорів цілком. Пожежна сторожа зльокалізувала вогонь, що загрожував цілому селови. Жінку й сина Вальдмана перевезено в тяжкім стані до шпиталю в Жовкві. („Хвіля").

Шкільні бібліотеки в СССР

К. Чуковський, люстратор комуністичних бібліотек в СССР, так їх описує в „Правді" з 4. XI.: Я відвідав у Криму кілька шкіл, російських і татарських. Нпр. в татарській корсізській школі офіціяльно істнують дві бібліотеки: російська й татарська. Обі вони в одній маленькій шафі на двох поличках. В рос. „бібліотеці" сама аґітка, така як: „Спутникъ агитатора" і т. и. А в татарській „бібліотеці" ні одна книжечка навіть не розрізана: ніхто їх не домагається. На диво діти показалися начитані. Відкиж ти знаєш про Робінзона? питаю дівчинку. „Бабуся оповідала." А оден ученик від товариша позичив Робінзона.

Тай смішні ті червоні

Еспанське червоне правительство перестерігає повстанців та їх вірителів і заграничних спільників такими словами: „Не дістанете ні ґрама національного золота. Радше затопимо золото в морі, ніж дамо вам хоч частинку. Війну будемо вести далі. Побіда наша певна. Наш обовязок далі провадити війну. Се обовязок, що лежить в інтересі не лише самої Еспанії, але також обовязок супроти демократії світа. Яканебудь буде доля Мадриду — вона не матиме рішаючого значіння для остаточного висліду. Мадрид не має ніякого значіння з військової точки погляду. Щойно тепер для правительственних військ зачинається правдива війна. Війна, що її правительство вестиме з периферій краю". Смішність сеї заяви полягає на тім, що комуністи говорять, що воюють „за демократію" і що Мадрид не має військового значіння. Сам центр краю, де сходяться всі шляхи...

Масові увязнення в Надренії

Віденська преса звідомляє, що німецька тайна політична поліція увязнила богато осіб в басейні Саари в м. Ґіттерсдорф, Лімбах і Авсен. Їм закидають, що підчас плебісциту голосували проти прилучення басейну Саари до Німеччини. Увязнено богато осіб також в окрузі Кільонії, в м. Кіль-Гольденав, Рентсбурґ і в м. Брунс-Біттель. Між увязненими богато бувших членів розвязаної правої орґанізації.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Мистці й публика

З приводу VIII мистецької вистави АНУМ.

Подаємо отсі замітки зі становища ляїків. На нас VIII вистава АНУМ зробила враження слабшої й менше зрозумілої ніж дотеперішні вистави. Напр. образ ч. 9 зробив на нас просто жахливе враження. Се якийсь відражаючо неестетичний „малполюд" — і ми взагалі не розуміємо, як такі річи можна виставляти. Хіба що се мала бути вистава не для публики, а для мистців, чи радше для адептів мистецтва. Тоді такий „образ" булоб навіть добре виставити, а саме на науку, як не вільно малювати. Таких „творів мистецтва" запримітили ми на сій виставі більше.

До іншого рода незрозумілих для нас малюнків належить напр. „композиція", щодо котрої не можна напевно сказати, що се таке: незугарне представлення слона, чи людей, що несуть дерево, як нам поясняли знакомі мистці. Одинока терракота на виставі се Архипенковий „Шевченко": так бодай написано в катальозі. Одначе той твір більше пригадує — дир. Творидла з Центросоюза ніж Шевченка. Зрештою та праця Архипенка вимагає зовсім окремої студії, бо кінець кінців не в самій подібности річ.

Розуміється, є на тій виставі також річи гарні й без заміту. До них належать між ін. на нашу думку оригінальні твори Осипа Сорохтея (Зняття з хреста, Тайна вечера й Автопортрет), твори Олекси Грищенка, карикатури Едварда Козака і ще деякі. А з молодих особливо звертає на себе увагу малюнок Андрія Петрушевича, а саме портрет його батька. Відчути силу таланту, вложеного в той портрет, можна відразу. Та вповні оцінити її можна тільки тоді, коли особисто знається намальовану особу.

Та назагал вистава робить враження, що в ній не було ніякої порядкуючої ідеї, от просто зложено ряд малюнків і рисунків вибравши їх з того, що хто прислав. Ми не мали почуття, щоб ті річи до себе чим небудь належали, щоб їх вязала якого небудь рода суцільність. І тому хоч деякі поодинокі твори при оглядинні можуть давати й дають насолоду, то з сеї вистави виходиться без задоволення. Бодай ми так сим разом вийшли, хоч назагал уважаємо вистави АНУМ гарними й потрібними подіями в нашім публичнім життю взагалі. Зрештою, хто думає, що ми помиляємося, нехай огляне докладно сю виставу і збиває наші погляди. Та враження, на нашу думку, збити трудно або й неможливо, бо яке враження є, таке воно й є.

Щоб уникнути (зі становища нового мистецтва) може й неоправданого дальшого осуджування поодиноких творів сеї вистави, подаємо тут з приводу неї погляди Вільгельма Дессавера на взаїмовідносини мистців і публики. Притім звертаємо увагу на його погляд, що на нашу думку належить до найважніших, а саме на те, що безсмертні архитвори мали успіх у сучасних людей. Розуміється, ми не вимагаємо, щоб усі малюнки були „безсмертними архитворами".

На тему „Мистці й публика" пише В. Дессавер ось що:

„Блеску соняшного світла в природі не можна намалювати. Того навіть поновний додаток білої краски не зможе змінити". Такими острими словами пів сотні літ тому один професор історичного малярства привитав німецьких імпресіоністів, що якраз тоді виступали. Пізніше в цілій Европі ще десятки літ шалів духовий спір між двома партіями, розятреними противенством. І непричасний міг притім подумати про Фірцайлєра Рікерта: „Де бачиш боротьбу двох смоків, не виступай там як посередник; бо вони можуть помиритися і тебе самого зловити за голову."

Нині лають і купують менше ніж передтим. Так сильно втратила посідаюча публика значіння для мистця. Заможне молоде супружжа купує може один одинокий образ. Зрештою голі стіни нового помешкання повинні ділати постійно як стіни. Одна одинока маска портрету з терракоти спочиває біля шафи на книжки й заступає мистецтво портрету. Змисл краси показується на добре вимірених меблях, а передовсім на власнім самоході. Оскільки можливо, хочеться мати все потрібне. З легким серцем зрікаємося позірно злишнього, роскоші уяви. Богатьом нинішним людям видається незрозумілим життя колишнього збирача, що переходячи своїм помешканням набитим ритами, малюнками й різьбами, при кождім погляді кругом переживав якусь пригоду душі: бо величність, фантастика, гумор чудно окружали його. Що в 19 ст. так безмірно роздражнено сперечалися над тим, чи се або те належить до високого мистецтва, — люди 20 ст. слухають з усміхом здивування.

Молодий мистець походить звичайно не з висших кругів, тільки з народа. Перебіг життя давних малярів видається нам давноминулою казкою. Колись мистці надавали тон товариському життю. Нині молодий мистець майже не знає особисто людей, що моглиб купити образ або різьбу. Вже тому що він звичайно убогий, буває рідко в їх товаристві. Так тратить він виховання, яке діставали мистці давніших часів у товаристві висше поставлених осіб і потім могли суспільности віддати набуте з відсотками. Оскільки нинішний мистець взагалі думає про публику, пригадує собі, що так звані образовані люди все висмівали сучасних їм великих мистців, бо мистці випереджували свій час.

Дивна пересада! Безсмертні архитвори мали успіх у сучасних людей. Історію мистецтва заповняють мистці, що полагоджували замовлення й жили з того. Безперечно, Рембрандт утратив ласку публики по невдачі „Нічної сторожі", але й пізне мистецтво Тіціяна ставало все сміливіше й мимитого ніхто не буде твердити, що він помер в нужді.

В 19 ст. захитання всіх основ людської суспільности поділало також на душу мистця. Мистець Курбе все був у боєвім положенні проти товариства. Розуміється, наповняє нас стидом, що добре ситуовані Парижани так цілковито не пізналися на величі свого сучасника Манета! „Яка шкода, думали вони, що сей елеґантний молодець з доброго дому, сей добрий розмовець, що так радо перебуває в наших кругах, малює такі огидні образи!..." Та не можна, як се часто діється, так бездумно узагальнювати такі яскраві випадки, що їх так богато пережило девятнацяте століття. Як мистець повинен відпирати закиди, учить Геббель: „Артисте, ніколи словами, лиш ділами стрічай ворога! Кидає він камінням на тебе, роби статуї з них!"

Студія душі мистця, яка не має рівної собі, се „Тассо" Ґетого. Страшна „Скарга Тасса" льорда Байрона се його епільоґ. Він повстав підчас оглядання келії в лічниці св. Антонія в Феррарі, де замкнено поета.

Так сумно кінчиться на щастя не кождий зудар чутливої, здібної до терпінь душі мистця з простими душами зарозумілих людей. Ні, вони самі вкінці тратять. Колиб той, що в 60 рр. з надмірним обуренням глядів на перші образи молодих малярів, як Кльод Мане, або Ренуар, не лише був лихословив, але й купив, заризикувавши кількома тисячами франків, — тільки для жарту, без віри у вартість тих творів, немов з замкненими очима, — його спадкоємці булиб нині міліонерами.

Найглибша підстава так званого незрозуміння се брак пошани для мистця. Твори музею віддалені щодо часу; давно минулі часи перук і „плястрів краси" такі далекі, що люди, які не дуже цікавляться мистецтвом і виїмково раз відвідають музей, з пошаною приймають старий світ краси як незмінні дані й не показують великого подиву. Вони отягаються дивитися з пошаною на живучого мистця, доки він не осягне майже віку патріярхів. Він сидить при каварнянім столі не висше як всі інші й вони малиб у думках ставляти його на педестал?

Тому люди не хочуть вчитися від нього „закона мистецтва". Люди думають, що вони самі докладно знають, як має виглядати твір, щоб міг бути принятий до помешкання ліпших людей. Що їм притім стоїть перед очима, се трудна до розмотання мішанина слабих, пережитих конвенціональностей та — вічних правд! Бо й такі вічні правди посідає світ ляїків необзнакомлений з мистецтвом, навіть таких, що найменше розуміють. І тих правд можна навчитися тільки від публики. Навіть у найліпших мистецьких журналах нема про те ні слова.

Та люди ніколи не хочуть згодитися з тим, що не можна від мистця вимагати всього після свого уподобання, що він силою своєї ограниченої людської природи може знає тільки одно, але досконало. „Людський талант найчастіше удосконалений тільки в однім спеціяльнім напрямі", думає Нестрой і дає на те забавні приклади: „Я знав одного чоловіка, що покривав дахи дахівками. Він як кіт вилазив на найвисші дахи, а йдучи до дому — він майже щоденно падав на рівній землі! Я знав публичного бесідника, що вдома не відважився сказати ні одного слова. Я знав одного кріслоносця, що підносив найгрубших панів як ніщо, а його худа жінка була для нього не до знесення." Так є й малярі тільки кольористи, і є різьбарі тільки пластики. Коли їх творови бракує по людськи зрозумілого змісту, публика не хоче потвердити ентузіястичну похвалу знавців.

Один мистець викликає спротив лиш тому, що його спосіб вислову новий і непривичний; другий тому, що він самітник, що його душа дуже самітна. Захоплюють такі появи як великі старі мистці Goes, Bosch, Brueghel, Grünewald: величезна відвага духа, фавстівське змагання виявляються в остро замкненій формі перенятого й добре вивченого ремесла, мимо всякого розкладу — творчою особовістю, що пізніше ставала свобідна.

Проти небогатьох нинішних удачників, що їм мнимо печені голуби летять в рот, кидається часто несправедливі обвинувачення. Удачник звичайно не робить ніяких концесій, він робить, що йому самому подобається; він і його публика мають тойсам смак, живуть і старіються разом у щасливій згоді.

Дехто знаходить на селі заохоту і зрозуміння. Так було вже в часах мистецьких боротьб. Селяни, що раз приглядалися, як імпресіоніст Фріц фон Уде малював на вільнім воздусі, не мали нічого закинути його відданню природи. Коли він потім поніс образи в великі міста, там з обуренням боронилися проти зривання з старими звичаями сальонового мистецтва.

Всі верстви населення повинні могти покріплятися благословенствами мистецтв, але завдання образованих людей повинно бути, відзначатися розумінням. Новий напрям у мистецтві має звязок з іншими явищами духового життя. В новітнім мистецтві є щось, що в найбільшій мірі вдоволяє теперішне покоління мистців і чого не мали старі великі мистці. Задля того теперішні мистці ведуть героїчну боротьбу з пригнітаючими їх противенствами життя. Та боротьба вимагає уваги не лише для них, але й для їх цілей. Мистці не можуть жити без публики, але й публи-

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Св. Отець приняв на послуханні ґубернатора міста Риму. Він предложив Св. Отцеви плян перероблення цілої дільниці міста перед церквою св. Петра. Там малиб повстати широкі гарні вулиці. Се зовсім змінилоб вигляд околиці церкви св. Петра.

Подорож кард. Пачеллія до Вашінґтону увінчалася успіхом. У Вашінґтоні рішено навязати дипльоматичні взаємини між Злуч. Державами Північної Америки й Ватиканом.

У Скваряві, пов. Золочів, відбулася св. Місія під проводом ОО. Редемптористів, о. Карла Більке й о. Миколи Якимовича. Вона тривала 10 днів. Мимо дощу на науки все приходило богато людей. До сповіди приступило 3.243 осіб. При кінці Місії прибуло до Скваряви сім священиків з сусідних сіл. По торжественній Службі Божій відбувся величавий похід з хрестом на кінець села. Місійний хрест закопано біля хреста з першої Місії в тім селі, що була в 1897 р. По скінченні Місії кілька соток селян з бандерією відпровадило ОО. Місіонарів на стацію. Підчас Місії розпродано релігійних книжок за 155.15 зл.

Свято Христа Царя в Ужгороді відбулося сего року особливо величаво. В катедральнім храмі вечером було торжественне виставлення Пресв. Евхаристії, потім була проповідь, по ній цілонічна адорація. В монастирській церкві ОО. Василіян вечером була велика вечірня і литія з виставленням Найсвятіших Тайн, потім цілу ніч адорація. В монастирській каплиці СС. Василіянок і осібно в каплиці дівочого інтернату була цілонічна й потім цілоденна адорація. В сам день празника Преосв. Александер відправив архиерейську Службу Божу в катедрі.

В Куритибі (Бразилія) відбувся величавий храмовий празник Пречистої Діви Марії. Мимо дощів підчас цілої девятниці вірні численно ходили на Богослуження в честь Матери Божої й на проповіди. В сам день празника погода була дуже гарна. Прибуло дуже богато людей. Були три священики. Торжественну Службу Божу відправив о. Маркіян Шкірпан. По Службі Божій відбувся довкруги церкви обхід з Найсв. Тайнами. Підчас Служби Божої співав хор під проводом бр. Лаврентія Струка ЧСВВ. — З приводу того празника бразилійський „Місіонар” пише: Можна тут усюди зауважити з одного боку цілковиту байдужність до Церкви і свого рідного великої частини наших людей і почасти навіть вороже наставлення до Церкви й української школи, а з другого боку впаде кождому в око велика ідейність і навіть посвята малого гуртка свідоміших громадян, що всіми силами стараються підтримати християн своєї католицької Церкви й розбудити між нашим робітництвом в Куритибі більше заінтересування до релігійних і здорово-національних справ. Є надія, що релігійно-національне життя поплине ширшим руслом і своєю силою пірве за собою тих, що зійшли на бездоріжжа й повірили ворогам Церкви й народу.

ка правдоподібно не моглаб відповідно жити без мистецтва.

Духовими приемностями тішимося рідко на вільнім воздусі. Не може принести ніякого тілесного відсвіження непорушне сидження на кріслі в театрі чи на концерті або ходження кругом в ґалеріях і на виставах. А духовий працівник, що його тіло веде кімнатне життя, не відчуває фізично ніякої зміни, коли в вільних годинах відпочиває при доброй книжці. Мистецький корм причиняється до того, щоб тяжко здобутому існуванню дати щойно почуття достоїнства, змисл і зміст. Він може бути й не такий сприяючий здоровлю як спорт, одначе він означає незаступиме переживання. Отже не можна обійтися без муз, без тих споконвічних дівчат, що для кождого, хто має для того очи, ясніють у вічній красі.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

РОЗВЯЗАННЯ СОЙМУ має наступити після ухвалення буджету. Нові вибори малиб відбутися на основі дотеперішної виборчої ординації. Так пише „Дзєннік Популярни”. Та є також вістки, що буде зміна виборчої ординації.

ПОВСТАННЯ В СССР? Французька преса повідомляє, що грузинське пресове бюро дістало з Тифлісу вісти про протисовітські заворушення в Азербейджані, Арменії, Північнім Кавказі та в Грузії. Переведено масові увязнення. Кількасот осіб розстріляли.

ҐУБЕРНАТОРА ЗАКАРПАТТЯ не запросили на торжества підчас побуту румунського короля Карла в Празі. „Нашъ Путь” в 179 ч. пише, що се очевидне легковаження Підкарпатської Руси тимбільше, що її ґубернатор займає на основі конституції щодо ранги пяте місце в республиці. Навіть чужі дипльомати дивувалися, що підчас таких торжеств у Празі не було офіціяльного репрезентанта одного з країв республики.

ОКРЕМА ДЕЛЄҐАЦІЯ Поділля, злożена з Поляків, відвідала марш. Сьмігґлого-Ридза. Делєґація домагалася, щоб земля, призначена на парцеляцію, не переходила в чужі руки. В звязку з тим їздив до Варшави також тернопільський воєвода др. Білик. („Дзєннік Польскі” ч. 314).

НАЧАЛЬНА РАДА ППС (Польської Партії Соціялістичної) ухвалила резолюції. В них сказано, що Польщі загрожує суспільно-політична реакція під проводом ендеків. Начальна Рада ППС відкинула можливість співпраці з комуністичною партією Польщі. Польща повинна провадити політику збірної безпеки й оборонних союзів спільно з демократичними державами.

ШЕФ ШТАБУ СССР марш. Єґоров виїхав до столиць балтійських держав: Литви, Лотви й Естонії.

ПОЛЬСЬКИЙ КОМІСАР В ҐДАНСЬКУ мін. Папе́ має уступити. Його місце має заняти енерґійна особа зі спеціяльними повновластями.

СЕРБСЬКИЙ РЕҐЕНТ князь Павло виїхав до Лондону. Там має відбути важні наради з англійським правительством.

КАНЦЛЄР ҐІТЛЄР виголосив промову в Мінхені. Він сказав м. ін.: Німеччина, колись слаба і легковажена, стала знов могутною державою. Можливо, що нас давніше більше любили, та тепер нас більше поважають. Знаємо всі добре, що наш ворог большевизм бажає знищити одну державу за другою. Та Німеччина окружена сталевим панциром, за котрим може бути спокійна.

ДАНІЯ будує 20 воєнних літаків-бомбовозів.

ІТАЛІЯ має відступити Угорщині свобідний доступ до моря а саме у пристані Фюма.

АНҐЛІЙСЬКИЙ АМБАСАДОР в Римі передав ноту свого правительства італійському міністрови закордонних справ. В ноті сказано м. ін., що Анґлія тоді признає анексію Абісинії Італією, коли Союз Народів признає офіціяльно італійську східно-африканську імперію.

В ПАРИЖІ невідомі справники вкрали часть документів з міжнародного суспільного інституту. Се головно приватні листи і документи, які інститут закупив у Троцького. Французька преса догадується, що документи вкрали прихильники Сталіна, щоб їх використати в процесі проти троцкістів, що його підготовляють в Москві.

СКЛАД АМУНІЦІЇ викрито у французькім м. Варей, в департаменті Аісн. Викрито 28 скринь набоїв і 2 паки ручних ґранатів. Власти увязнили провідників місцевих комуністів.

В ТУЛЬОНІ увязнено 5 французьких моряків у підводнім судні.

ЧЛЕНИ КАТАЛЬОНСЬКОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА відбувають постійні наради з большевицьким консулем в Барсельоні Овсієнком. Крім того він бере участь у публичних вічах і далі обіцяє поміч Совітів для червоних в Еспанії.

ПЯТЬ ПОСЛІВ ҐЕН. ФРАНКА переїхало через Рим до Міляна для стрічі з королем Еспанії Альфонсом XIII і його сином, принцом Астурійським.

З АТЕН У БЕЙРУТ перенесли большевики свою централю на весь т. зв. „Близький Схід”. Неспокої в Сирії й Палестині та переворот в Іраку не без участи тої централі, („Матен”).

ДО ПАЛЕСТИНИ прибула великобританська королівська комісія під проводом льорда Піля. Вона має розглянути спір між Арабами і Жидами в Палестині. Араби оповістили бойкот тої комісії.

В ПАЛЕСТИНІ обєдналися всі арабські політичні ґрупи: мусулманські і християнські довкруги особи великого муфтія.

БІЛЯНС ЖЕРТВ ЗАВОРУШЕНЬ В ПАЛЕСТИНІ від 19 квітня до 31 жовтня с. р. виносить: Анґлійців 29 убитих і 142 ранених, Жидів вбитих і ранених 200, Арабів 200 вбитих і 800 ранених.

НОВИНКИ

Зїзд українських природників і лікарів відбудеться у Львові в днях 16 й 17. V. 1937. В справі зїзду звертатися на адресу: Зїздове Бюро в Природничім Музею Наукового Т-ва ім. Шевченка, Львів, Чарнецького ч. 24. II. пов.

В Українськім Науковім Інституті в Берліні відбудуться в зимовім симестрі отсі регулярні курси лекцій в нім. мові: 1) Доц. Б. Крупницький: Україна в її відносинах до Польщі від початку 18 ст. аж дотепер. 2) Доц. Р. Димінський: Сільське господарство України. 3) Проф. З. Кузеля: Українська кольонізація на півдні і сході. 4) Проф. І. Мірчук: Пануючі духові течії в сучасній Україні.

Про історію літератури та культуру Підкарпаття вийшла мадярська книжка С. Бонкала, б. професора української мови в будапештанськім університеті. („Український Тиждень”).

Новий водопроводний збірник посвячено у Львові при кінці вул. Зеленої. Він займає поверхню 3.662 квадр. метрів. Кошт його будови 370.000 зл.

Управа м. Львова приступила до виготовлення подрібного пляну забудування ґрунтів між улицями Снопківською, Красучинською, Ґданською, Тешинською та західною границею парку Зелізна Вода.

Оселю для бездомних посвячено в Голоску Малім коло Львова. Оселю збудовано заходом львівської громади коштом 70.000 зл.

В Ряшеві відбувся процес проти В. Кобільника з Дрогобича, обвинуваченого за приналежність до ОУН. Підсудного засуджено на 3 роки вязниці й утрату горожанських прав на 5 літ.

В Княждворі коло Коломиї влада припинила діяльність т-ва „Каменярі”. Як узасаднення подано, що т-во переводило військову муштру, непередбачену статутом.

Завалився міст на ріці Пістинь. Комунікація між Коломиєю й Косовом утруднена. Вози їздять через ріку. Хто їде автобусом, мусить пересідати на другий автобус по другій стороні ріки.

Люкс-торпеда має курсувати між Тернополем і Заліщиками. В той спосіб час переїзду з Тернополя до Заліщик зменшився б з 7 годин на 3 години.

В особовім поїзді на лінії між Ряшевом і Тарновом ґрупа молодих людей увійшла до вагону в часі руху поїзду й почала кастетами бити Жидів, кидати на долівку й копати їх ногами. Поранених купців привезли одних до Ряшева, других до Кракова, а до Львова вернувся 54-літний купець Ґер зі зломаним пальцем у нозі. Його поміщено в жидівськім шпиталі. („Хвіля”).

Ще раз звертаємо увагу, що за зміст анонсів не відповідає ні Редакція (се оповіщується постійно в кождім числі), ні Адміністрація, ні Видавництво — з тої простої причини, що вони ніде не займаються справджуванням якости товарів, які анонсують.

Польський єпископ Станіслав Адамский виголосив перед 3-им зїздом польських правників у Катовицях проповідь в катедрі про те, що людський ум не зносить без шкоди подвійної моралі. Службу Божу відправив на інтенцію повороту до одностайної етики.

Футра жіночі і чоловічі та ріжного роду футряні шкірки поручає по найнижчих цінах фабрика футер „Хром", Львів, ул. Руська 20, тел. 271-83.

У Варшаві відбувся процес дитячого часопису „Пломик", що його видає Союз Польського Вчительства, проти „Ілюстрованого Курєра Цодзєнного". Свого часу вийшло було спеціяльне число „Пломика", присвячене Совітам. Поява того числа викликала в польській пресі велике негодування. „І. К. Ц." закинув „Пломикові" скриту пропаґанду большевизму між молодю. „Пломик" запізвав редактора „І. К. Ц." до суду. Окружний суд у Варшаві оправдав „І.К.Ц.".

Примусові табори праці заведено в Литві.

У ґданській пристані данський корабель „Рона" наїхав на польське судно „Реґіна", котре пішло на дно. Жертв у людях нема.

Повінь у Греції. Річки Ілїссос і Кіпіссос виступили з берегів і залили частину Атен. Завалилося кілька мостів і домів. Над Атенами перейшла сильна буря. Град падав 15 мінут. Дві особи погибли.

Університет у Владивостоці має 18 катедр, але тільки три обсаджені професорами. Ніхто не хоче туди йти на професора, бо там нема помешкань. Університет також не має доброго приміщення.

Гумор. — Порадь мені, що робити, щоб мене не обмовляли в кождім товаристві. — Приходи все перший і виходи останній.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

При купні ґрунтів з парцеляції треба бути обережним. Передовсім треба поінформуватися у земельних комісарів при повітових староствах: 1) Чи староство видало дозвіл на парцеляцію і на яких умовинах. 2) Чи парцельовані ґрунти звільнені від сервітутів, довгів, т. зн., чи продавець-власник перевів т. зв. сеґреґацію довгів у банках довгоречинцевого кредиту. 3) Чи продавець-власник має умову з приватними вірителями щодо ліквідації приватних довгів. 4) Кому й де можна вплачувати задатки, щоб потім не було клопоту з табулею. Се дуже важне, щоб не платити грошей надармо й не дістати землі з більшим довгом як вона варт, або щоб не ліцитували набувців разом з рештою непроданого двора. („Сільський Господар" ч. 21).

У Львові від 10. XI. с. р. 1 кґ. хліба пшенично-житного коштує 35 ґр., куликівського 40 ґр., житнотемного 20 ґр., житного з муки урядового типу 29 ґр.

В Копичинцях основано філію Союзу Українських Купців.

Фальшиві 50-злотові банкноти появилися в обігу. Фальсифікат пізнати по тім, що довжина рисунків на передній і протилежній стороні фальшивого банкноту виносить 131 мм, коли оригінальний рисунок має тільки 127 мм. Фальсифікат виконаний на звичайнім, мягкім папері з сіткою, що імітує рипс. Натомісць папір правдивих банкнотів доволі штивний і рипсований. Також рисунки фальсифікату менше виразні як в оригіналі.

Гумор. — Між знакомими. — Я вчора їхав автом так скоро, що придорожні дерева видавалися мені величезним лісом. — Я знов їхав в коло так скоро, що бачив докладно число свого авта.

СПРАВА ЦЕЛІБАТУ

СТАТТІ
ПРЕОСВ. ГРИГОРІЯ ХОМИШИНА І ПРОФЕСОРА РЕНАНУСА
Думки ріжних світських фільософів про целібат.

Бібліотека УКО. Сторін 69+3 Ціна 25 сот., з пересилкою 40 сот. Можна набути **в Адміністрації „Нової Зорі" Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2, за попереднім надісланням грошей.**

ЖЕРТВИ

Гр. катол. Уряд парох. в Пробіжній, п. в місци зол. 12.— на українських інвалідів.

БІРЖА

ҐРОШІ. Доляри амер. 5.32—5.29, дол. канадійські 5.28—5.31.

Німецька марка 1.07—1.14, фр. франки 24.69, шв. франки 121.65 — 122.35, фунти стерлінги 27.19 — 25.95, австр. шілінги 95.50 — 95.00, чеські корони 17.00 — 17.50, ліри 24 — 25.

НАБІЛ. „Маслосоюз" повідомляє, що від дня 12. XI. ц. р. кооперативам платив за:

1 кґ. масла дес. без опакування	2.75 зол.
1 кґ. масла дес. експорт. з опакув.	2.80 зол.
1 літра молока	0.17 зол.
1 літра сметани	0.75 зол.
1 копа яєць	4.60 зол.

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 24 сот.

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 12. XI. ц. р. платив своїм доставцям за 1 кґ. живої ваги птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С." у Львові (вул. Більчевського ч. 3):

Молоді кури І. кляси	0.95 зол.
Товщеві качки І. кляси	0.90 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

Польський консумент купує безпосередньо в фабриці.

25.000 злотих надгороди

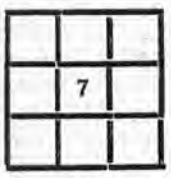

Пояснення:
У вісім вільних квадратиків треба вставити довільні числа від 3 до 11 в той спосіб, щоб їх сума у всіх напрямах дала ч. 21.

1	надгорода	600 зл.	4	надгорода	50 зл.
2	„	200 зл.	5	„	30 зл.
3	„	100 зл.	6	„	20 зл.

яктакож за 24.000 зл. товарові надгороди в формі купонів матеріялів ориг. бельських на елеґантні мужеські одяги і дамські сукні, шлюбні виправи і богато вартісних премій.

Для вшанування ювилею нашої фірми, в цілі приєднання собі постійних клієнтів між широкими шарами консументів нашого краю рішили ми оголосити великий конкурс з грошевими і товаровими надгородами за добру розвязку шаради. Правильну розвязку шаради треба прислати рівночасно з замовленням на один або більше з низше названих реклямових комплєтів.

Уважайте на низькі ціни!!!

Лучший комплєт тільки за зл. 11, ґр. 50.

висилаємо : 3 мтр. матеріялу на елеґантний мужеський одяг повної подв. ширини (найновіші взірці бельських камґарнів) або 1 мужеський одяг гладкий або десеневий, добре викінчений, від ч. 46 до 52 (після жадання), 1 мужеський пульовер-светер в добрім ґатунку на жакардових взорах, дуже модний в теперішнім сезоні, 1 мужеську сорочку доброго ґатунку з гарним сатиновим викінченням або 1 пару білих калісонів доброго ґатунку, 1 п. скарпеток дуже міцних, 1 мужеський вовняний шаль в модні десені, 1 шовкову краватку в найновіші десені і 3 мужеські хустинки до носа з кольоровим обрамуванням. Той сам комплєт найлучшого ґатунку 15 зл.

Лучший комплєт тільки за зл. 11, ґр. 75.

висилаємо: 4 м. матеріялу найновішого виробу на елеґантну сукню або 1 дамську готову сукню, модно вшиту, 1 зимову хустку в ясні або темні крати, 1 дамський светер-пульовер д. ефектовний, елеґантний, 1 п. пантофель (подати вимір обуви), 1 дамську люксусову сорочку, мадаполямову з гарною шовковою вставкою або 1 сорочку п. вовняну, 1 п. реформ з доброго елястичного трикоту, 1 апашку вовняну або шовкову в прегарні взори найлучшого ґатунку, 1 п. шовкових панчіх або 1 п. вовняних рукавичок, 1 дамський поясок і 3 дамські хустинки. Той самий комплєт висшого ґатунку 11 зл. 75 ґр., а найлучшого ґатунку 15 зл. 95 ґр.

Лучший комплєт тільки за зл. 25, ґр. 50.

висилаємо: 1 штуку білого полотна 17 м. доброго ґатунку на 6 мужеських сорочок або 9 дамських, яктакож на елеґантну постіль, 2 пікові ковдри на ліжка в елеґантні жакардові квіти, 2 дивани на стіну, ткані в найновіші взірці, 6 м. мягкої і пушистої білизняної флянелі на всяке зимове білля, піжами і шляфроки або 6 м. фіранки, перетканої шовком і 6 м. ручникового трівкого полотна або 6 серветових ручників з френзлями. Тойсам комплєт висшого ґатунку 27 зл. 40 ґр., а найлучшого ґатунку 29 зл. 50 ґр. Ті комплєти висилаємо за почтовою посліплатою. Товар висилається без завдатку. Платиться при відборі товару. **Без ризика:** Коли товар не подобається і услівя не відповідають, приймаємо товар назад, та ґроші сейчас звертаємо.

Адресувати: **Fabryka wyrobów dzianych „Pulwer", Łódź, Zachodnia 52, odz. 3.**

Зазначуємо, що се не є ніяка льотерія, ні льосування, тільки кождий, що пришле правильну розвязку шаради разом з замовленням, може одержати надгороду.

Надгороди розділимо і вишлемо 30 листопада 1936 р.

КІНА

АПОЛЛЬО: Герої Сибірі.
КОПЕРНИК: Блакитна парада.
МЕТРО: Капітан Блюд.
МУЗА: Залога.
ПАКС: Цирк Сарен, Пат і Патахон.
ПАН: Тайни военної маринарки.
СТИЛЕВЕ: Малий король
ТОН: Робін Гуд з Ельдорадо.
УТІХА: Сестра Марта шпигун.

СТОМАТОЛЬОҐ-ДЕНТИСТ
Др. Ст. Дмоховський
Львів, Сикстуська 35.
Лябораторія дентистично-технічна.
ГОДИНИ ПРИНЯТЬ 9—12, 3—6

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ
О. ЛЕВИЦЬКА і С-ка
Львів, ул. Кордецького 51.
Тел. 60-04. ПКО. 503.881.
поручає власні вироби найкращої якости:
Пасту до взуття „Елеґант" терпент.
Пасту до підлоги „Французька маса"
Пасту до взуття „Елеґант" воскову
Віск комбінований до підлоги
Вазеліну до шкіри
Синку до білля
помадкову і коронову
Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську
Леп на мухи

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Ґрафія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XI. Львів, четвер, 19 листопада 1936. Ч. 89 (988)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2.І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

Ціна числа 20 с.

Конто П.Ш. Львів 505.796

ПОСВЯЧЕННЯ НАШОЇ БУРСИ У ЛЬВОВІ

Дня 15 с. м. о год. 12 в полудне відбулося посвячення нового дому ремісничо-промислової Бурси у Львові, при вул. Бартосівни ч. 3. На посвячення прибули делеґати українських товариств і преси та запрошені гості. Разом коло 200 осіб. Делеґація Марійської Дружини учениць при школах СС. Василіянок прибула з гарним вишиваним прапором. Акту посвячення довершив о. пралат Куницький в сослуженні о. Лициняка і о. Годунька в т. зв. світлиці, прикрашеній зеленю. Після того о. прал. Куницький виголосив коротку промову. В ній передав привіт і благословення від Впреосв. Митрополита і від себе та висловив свою радість з того приводу, що Українці нарешті зрозуміли вагу і значіння ремісничого і промислового стану. Потому посвятив інші кімнати. Нове приміщення Бурси складається з двох домів: партерового і поверхового. В них приміщено 45 вихованків. В домі Бурси при вул. Пасічній є 65 вихованків.

Перед порозумінням Німеччини з Росією?

„Еко де Парі" пише, що треба рахуватися з оповіщенням диктатури Ворошилова. Той червоний ґенерал разом з головою „ради народних комісарів" вже тепер фактично володіє совітами. Ворошилов належить до прихильників порозуміння з Німцями й удержує звязок з ґенералами „Райхсвери", котрі також хочуть порозуміння Німеччини з совітами. „Еко де Парі" звертає увагу на небезпеку, яка з того повсталаби для Франції. За найбільше впливових людей в СССР у найблищій будуччині треба вважати Єжова, Андреєва і Жданова, трьох секретарів виконного комітету комуністичної партії.

Змоторизовані гітлерівські відділи в Ґданську.

З Ґданська звідомляють, що на вулицях того міста виконують тепер службу члени організації „Націонал-Соціялістішер Крафтфарерфербанд", змоторизованих відділів зложених з гітлерівців, німецьких горожан. Їх призначено до служби в Ґданську наслідком порозуміння сенату з шефом політичної поліції в Ґданську, офіциром Ґештапо ф. Ґрезнером.

Завзяті бої в горіючім Мадриді.

Агенція Гаваса звідомляє: Тиждень тревали неповодження повстанців. Потому о год. 15 їх мароканське військо і чужоземний леґіон рушили до наступу на Французький міст. З ними сунуло 19 танків. Битва тревала 4 години і була дуже нагальна. Урядові війська зміркували, що моста не вдержать і висадили його в воздух. Страти повстанців великі. Мадрид бомбардують з воздуха тільки летуни німецькі й італійські, бо еспанські заявили, що на цивільне населення їм ніяково стріляти. Повстанці здобувають дім за домом і в сусідній дільниці.

Посли зречуться мандатів?

Між послами польського сойму зачинає будитися невдоволення з жалюгідної ролі, яку виконує теперішний польський сойм, відсунений від усякого впливу на державу. На чолі ґрупи невдоволених стоїть пос. ґен. Желіґовский. Він і його товариші не можуть погодити зі своєю совістю і зі своєю гідністю факту, що беруть посольські платні і нічого не роблять та позбавлені всякого впливу і значіння. Ґен. Желіґовский має виступити на найблищій сесії з острою промовою проти легковаження сойму й відсування його від впливу на державне життя. Кажуть, що пос. ґен. Желіґовский по тій промові зложить мандат. Його слідами має піти кілька польських послів з т. зв. рільничої ґрупи. Таку вістку приніс „Дзєннік Популярни" в ч. 32. Та вістка викликає загальне заінтересування.

Німці опановують Марокко.

Французька преса алярмує публичну опінію небезпечним положенням у французькім Марокку. Німецькі аґітатори з еспанського Марокка навязують зносини з начальниками племен у французькім Марокку, підбурюють їх проти Франції й обіцяють їм визволення при допомозі Німеччини. Вже два роки прибуває до французького чужинецького леґіону богато Німців-добровольців. На вулицях м. Фезу чимраз частіше чути німецьку мову. Рівночасно Німці закупили цілий ряд теренів і нерухомостей у французькім Марокку і зачинають опановувати торговлю. Торговельний оборот Німеччини з Марокком постійно зростає.

Конґрес французьких фашистів.

В м. Ст. Дені відбувся конґрес французької народної партії. Її провідник Жак Доріо виголосив промову про сучасну тактику комуністичної партії у Франції й подав плян діяльности своєї партії. Доріо сказав на закінчення: Утворимо фронт всіх Французів проти комунізму без огляду, чи ті Французи праві чи ліві. Доріо се бувший комуніст. Порядку на конґресі стерегло 800 членів партійної боївки. Розуміється, що Доріо особливо зненавиджений комуністами.

Смішне і несмішне про мертвих і живих.

В січні 1932 р. помер в Новім Битомі лікар др Владислав Ц. В жовтні тогож року скарбовий уряд у Великих Гайдуках прислав на адресу помершого платничий наказ заплатити доходовий податок. Скарб. уряд був повідомлений, що той лікар помер. Тому заадресував свій наказ: „Бл. п. др Владислав Ц." На просьбу вдови справу уморено. Та 1933 р. знов прийшов платничий наказ також самому адресований. Нові старання, нове уморення. Потім пані Ц. перепровадилася до Кракова. Та й там досягнув її скарбовий уряд у В. Гайдуках. Він далі стояв на становищі, що й померші мусять платити доходовий податок. Кілька днів тому прийшов новий наказ для померщого дра Владислава Ц.!!! („Глос Народу" ч. 314). Особливо вдалася скарбовому урядови адреса платника...

Закладайте католицькі бібліотеки!

КООПЕРАТИВНЕ МАЙНО треба добре берегти перед непотрібними втратами і тому слід товарі в крамницях і складах, готівку, векслі, бюрове урядження і т. п. обезпечити безумовно від крадежі - влому і від огню в

Т-ві взаїмних обезпечень

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА Ч. 20.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

ВАННА З НАФТОЮ

Як в неї кидають звязаного чоловіка або нарід і запалюють сірничком.

Тепер найбільш характеристична поява в західній Европі се публична дискусія, чи те, що діється в Еспанії, не перекинеться на Францію і як воно виглядало б у Франції...

Французький історик Люї Мадлен перестерігає Французів в „Еко де Парі", щоб не дурили себе, що горожанська війна у Франції не може прибрати таких жахливих форм як в Еспанії, „бо Французи не Еспанці". Але Французи люди, пише Мадлен. А історія вчить, що нема горожанської війни без жаху. Еспанські звірства властиві не тільки клясовій боротьбі. Також боротьба карлістів лишила по собі в Еспанії жахливі спомини. Нпр. в рр. 1869—1873 діялися там такі річи: алькадів (міських урядників) вязали і кидали в ванни повні нафти, а перед відходом жовнір кидав у ту ванну запалений сірник... Люди, що передтим не скривдилиб навіть мухи, стають підпалячами, мучителями, катами... Бо істнує правдиве революційне божевілля: студії над ним належать до области психіятрії, а не історії. Се збірне божевілля до кількох годин може перемінити народне роздразнення в криваву лазню. Подібно було і в часі релігійних воєн... В той день, коли порядок не знаходить сили для своєї охорони, наступає непорядок. А нелад переходить в горожанську війну. Революційне божевілля дуже небезпечне своєю сліпотою. До того рознуздана товпа має примхи, яких пояснити не можна. А хто запалить революційний пожар, той ніколи не може бути певний, чи той пожар не звернеться проти нього — як не за першим, то за другим, найдальше за третим вибухом...

Немов зі страху перед тим, що жде Францію й може цілу Европу, паризький „Ентрансіжан" просив ряд визначних Французів, відповісти на питання, як на їх думку виглядатиме Европа в 1970 р.? М. ін. відповів член Академії Поль Валєрі ось що: Ніхто не годен уявити собі Европу в 1970 р., бо найбільш характеристичною особливістю епохи, яку переживаємо, є власне повна неможливість предвиджувати і предсказувати... 20-те століття позбавило Англію її островного вигідного становища, її панування над морями, її монополії підводних каблів, її торговельної і промислової переваги, її верховодства на Середземнім Морі... Причин того богато: поступ летунства і радіо, заміна вугля нафтою, конкуренція німецьких

і японських фабрик і т. д. Та хто все те міг предвидіти нпр. за кор. Вікторії?

В тій відповіді дуже цікава та коротка але ярка характеристика зміни становища Великої Британії в короткім часі.

Голос „Ентрансіжан'у" про Анґлію немов доповняє берлінський „Фелькішер Беобахтер". Він пише: Лондон був пригноблений, довідавшись, що Чіяно лишив по собі в Берліні й Берхтесґадені (резиденція Гітлера) не тільки добре враження, але й по всякій формі підписані протоколи. Той факт був тяжким ударом для надій Лондону на згоду між Римом і Парижем, або Римом і Лондоном, або навіть між Римом, Парижем і Лондоном. А про се, що Анґлійці леліяли таку мрію, свідчить демонстративний характер їх зброєнь, звернених проти Німеччини, та ощаджуючих Італію.

До Лондону їздив на днях регент Югославії, найважнішої тепер з держав Балкану. А Балкан се бочка пороху, що може спалахнути кождої хвилі. Наше покоління вже раз переживало ту хвилю, коли з тої бочки пороху занялася війною Европа і майже вся куля земна. Тому політичні круги з трівогою слідять кождий рух балканських дипльоматів. А недавно представник Югославії Стоядинович їздив до Анкари (Анґори), з візитою до Кемаля-Паші. Югославія звязана з Туреччиною двома договорами: тим, що й инші держави з т. зв. Балканської Антанти і спеціяльним договором. Всі держави Балканської Антанти при заключенні тої спілки мали дві ціли: 1) Не допустити до того, щоб Болгарія добилася зміни мирового договору в Нейї та приневолити її вступити до Балканської Антанти, — або зізолювати. 2) Не допустити, щоб Італія поширювала свої впливи на Балканськім Півострові. Та від того часу наступили важні події. Італійська королівна Іванка стала жінкою болгарського короля і матірю. Колиж наступило зближення між Болгарією й Югославією, то тим самим злагідніли противенства між Італією й Югославією. Згодом почалися розмови й між Римом та Білгородом. Отже оба пункти договору, яким звязана була Балканська Антанта, стають властиво безпредметові. З того ясно, що подорож Стоядиновича до Анкари мала на ціли основну зміну структури Балканської Антанти. Чи і що постановлено там, невідомо. Може тільки розпочали переговори. А при тій нагоді полагоджено деякі торговельні справи.

Тимчасом Муссоліні виголосив відому вже промову в Медіоляні. В ній дуже сердечно висказався про Мадярщину. З тої промови вносять, що Муссоліні бувби просто за тим, щоб Мадярщині звернути деякі відібрані її землі. А що Італія через Болгарію наблизилася до Югославії, отже — міркують посторонні політичні круги — жертвою ревізії мирових договорів малиб упасти Чехословаччина й Ромунія, що забрали частини земель б. Угорщини (а не Югославія). Чи в тій справі їздив до Лондону регент Югославії, не знати, бо ціль його поїздки покрита строгою тайною. Та може в тій справі, бо преса Чехословаччини й Ромунії дуже занепокоєна.

А з червоної матушки Москви надходять без уговку сензаційні вісти. Пишуть, що на місце Літвінова комісаром заграничних справ стане Микоян, що зелізнича лінія Москва—Одесса зареквірована виключно для перевозу зброї й амуніції для Еспанців, що Сталін тяжко хорий та що незабаром відбудеться в Москві новий великий політичний процес. Судитимуть м. і. чотирох штабових офіцирів Червоної Армії: Путну і Примакова з Ленінграду, Шмідта з Києва і Турівського з Харкова, а з цивільних Пятакова, Сокольникова, Радека, Серебрякова, Аренса, Угланова і Сокольникову. Раевського і Членова мають судити в іншім процесі.

Може найцікавіше на кінці.

Полковник Бек, польський міністр заграничних справ, приняв у Лондоні журналістів. Про справу Гданська не хотів говорити. (Гітлерівська преса пише вже отверто, що Німці займуть Гданськ в 1937 р.). Зате, як звідомляє агенція Гаваса, говорив мін. Бек цікаво про жидівську справу в Польщі. А саме сказав, що для Жидів бачить тільки оден вихід — еміґрацію до Палестини.

Річ ясна, що навіть самі польські Жиди не моглиб помістити в Палестині. Та коли вони знайшлися в такім положенню, що так про них говориться, то мимохіть пригадується, як галицькі Жиди не хотіли тут боротися разом з Українцями за укріплення свого становища. А тепер перед ними перспектива — їхати в ванну з нафтою, в котру Араби, Німці або Італійці на злість Анґлії так легко можуть кинути запалений сірничок...

„Просвіта" і „Скала"

Дискусія про те, яка колись була і яка тепер в „Просвіта" та в якій ціли основано „Скалу" і чому її треба було основувати.

IV.

Що так воно дійсно є, про се свідчить факт, що в дієцезії засновано вже понад 200 парохіяльних читалень „Скала", а не зруйнувано ані одної „Просвіти" — і нікому з найгорячіших католиків навіть на гадку се не приходить. Ми пересвідчені і практика се показує, що в тім самім селі побіч „Просвіти" може стояти і розвиватися також „Скала". „Просвіті" вона не шкодить ані заваджає і місце є і люди охочі до праці в обох товариствах знаходяться. Справі народній не приносить се рівнож найменшої шкоди, так як у кімнаті одній лямпі не шкодить друга, лише дві більше і яркіше освітлюють кімнату. Тимто дивна се річ, чому просвітянці так ворожо до „Скали" настроєні і її так завзято беруться поборювати.

Колиб се робили лише самі ліві просвітянці, то булоб се зовсім зрозуміле, бож ціль „Скали" спинювати і параліжувати руйницькі затії. — „Скала" засаднично проти лівих. — Та чому в тій ворожнечі не лише вторують але подекуди навіть перед ведуть просвітянці, що називають себе католиками, — сего ніяк зрозуміти не можна. Се дасться хіба пояснити засліпленням, що його спричинює всемогутна в теперішних часах „публична опінія." На її уформовання переважний вплив має тепер криклива, демаґоґічна, ліва і ліберальна преса. „Просвіта" се установа загально народня, що колись на народній ниві зробила справді велике діло, дала темним народним масам національне освідомлення, оборонила їх перед змосковщенням — задля того справді ввесь український нарід перенятий до „Просвіти" любовю, вдякою і пошаною. Се вихіснували ліві до вироблення фальшивої публичної опінії а саме, що у „Просвіті" не може бути нічого злого — а всьо саме добре, що критика „Просвіти" зайва і навіть недопускаєма, а хто відважився б на неї і звернувби увагу на зло, що його зауважив у „Просвіті", сей тимсамим стає киринником, ворогом і зрадником народа. Звідти походить, що більшість незрячих католиків у засліпленні не добачує зла у „Просвіті". А многі, що видять його й осуджують у совісти своїй, або не мають відваги публично до того признатись і виступити до боротьби з тим, щоб не наразитися публичній опінії і не стратити марки патріота, — або з пересадної пошани для „Просвіти" не хотять публично напятнувати зла, бо думають, що тим можна нанести „Просвіті" шкоду та підкопати її авторитет. Тимчасом ліві всіх відтінків від ліберялів почавши, на комуністах скінчивши під ослоною туманів тої фальшивої опінії, без спротиву засліплених нею католиків щораз більше опановують „Просвіту" й уживають її до своєї руйницької роботи проти Церкви і церковних установ на велику шкоду Церкви і народу.

Великим добродієм „Просвіти" і в повнім того слова значінню правдивим патріотом бувби чоловік, що відважився б протиставитися тій фальшивій опінії — розвіяти її тумани, відкрити зло і сказати правду, хочби яку гірку і прикру, але правду. Завдання се дуже тяжке і невдячне, бо непопулярне. Треба до сего неабиякої любови до народу і великої сили духа. Піднявся сего з уряду свого Епископ Ординарій Станиславівський Впреосвящений Григорій Хомишин.

Піднявся задля оборони найбільшого добра, яке люди можуть мати: задля оборони віри.

Від перших хвиль вступлення на Владичий Престіл — слідкує сей Владика за кождим проявом народного життя, відкриває блуди, що те життя ґангренують, і бореться зі злом у Пастирських Листах, відозвах і розпорядках.

Робить се з очевидною прикрістю, а не для якоїсь амбіції чи кирині та розбиття народу, як се вороги Церкви закидують, робить для добра народа, як се слідно з виразних слів „Пастирського Листа" з дня 22. VII 1935 „Розвал чи шлях творчости" стор. 19. „З гірким болем душі я пишу сей Пастирський Лист, в котрім я представив печальне положения нашого народу, бо я люблю мій нарід і бажаю для него всего найлучшого добра."

Розпорядок про заснування парохіяльних читалень „Скали", що серед деяких просвітянців викликав цілу низку нападів, се ніщо инше, лише виплив тої любови та батьківської дбайливости Епископа за добро повіреного собі народу, щоб для Католицької Акції в нашім народі створити основу і пристановище, де католики моглиб свобідно збиратися лише між своїми та приготовитися до оборони загрожених найвищих дібр свого народу і до наступу проти бурителів Христового Царства. За сей почин належиться його творцеви хіба лише щире признання та синівська вдяка кождого щирого Українця-католика.

По тих спокійних річевих виводах оборонця „Скали" горяча дискусія її противників устала. Всі замовкли, бо не мали що на се відповісти. А „просвітянець також - католик", що здавалося так міцно його „пришпилив", по хвилі серіозної надуми сказав: „Тепер доперва мені направду отворилися очи, я пізнав, що зі „Скалою" у відношенню до „Просвіти" не є так зле, як мені здавалося та що католик хочби найгорячіший „просвітянець" не сміє поборювати „Скали". Доперва тепер я направду зачинаю розуміти свого Епископа та вповні оцінювати Його апостольську працю. Розумію вже, що Епископ неоглядаючися на голос фальшивої публичної опінії, формованої ворогами Церкви, без обиняків говорить терпку правду, щоб повірене собі стадо остеречи перед справжніми вовками в овечій шкірі і заохотити до організованої боротьби з ними — в обороні науки і засад католицької Церкви та загроженого з усіх боків Христового Царства в нашім народі.

Примітка Редакції „Нової Зорі": До сего допису, повного конкретних фактів, прийдеться нам мабуть ще нераз вертатися в обороні постійно нападаних читалень „Скали", найпозитивнішого організаційного діла в нашім краю за останне пів-століття. Для більшої успішности нашої боротьби придалосяб зібрати провірені факти про те, де наші люди найбільше заражувалися байдужністю а то й ворожістю до віри і Церкви. Такі факти можна зібрати, бо є вже й люди, які знов вертаються до Бога і до Церкви, отже вони зіанають щиро історію свого духового життя. Тільки треба такі історії списати і потому відчитати їм при свідках для більшої успішности в використовуванні такого дуже потрібного матеріялу. Свідки повинні такі зізнания також підписати. Так зібраний і провірений матеріял мавби високу вартість.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Молодь і політика

„Новий Час" в ч. 237 приніс отсю статтю:

Як в житті кождого недержавного народу, так і в емансипаційних змаганнях галицьких Українців молодь відігравала завжди визначну ролю. Куди більшу, ніж у житті якогонебудь державного народу.

Виступ гуртка Маркіяна Шашкевича в 30-их роках мин. віку, діяльність молодого богослова Д. Танчакевича і тов. в 60-тих роках, Вол. Навроцького, Барвінських, Романчука і тов., відтак Франка, Павлика і тов. в 70-тих роках, — Костя Левицького, Евгена Олесницького, В. Коцовського і тов. у 80-тих роках, — В. Охримовича, Е. Левицького, В. Будзиновського і тов. у 90-тих роках, — В. Старосольського, Л. Цегельського і тов. на порозі нового століття — етапи, над якими мусить спинитися історик Галицького Відродження.

Виступ кождої з цих генерацій молоді викликував творчий фермент. Нераз „батьки" тяжко нарікали на збунтованих „дітей", всеж кінець-кінців „батьки" зговорювалися з „дітьми" й у висліді цих всіх „бунтів" наше національне життя щораз більше поглиблювалося і поширювалося. Нераз падало слово „пайдократія". Вічно ним оперувала москвофільська преса, поборюючи народовецький табор. А бувало й народовецькі органи нарікали на „землетрясців", „пайдократів", „жовтодзюбів" і т. д., що захоплювалися новими ідеями і течіями та старалися прищепити їх на галицькому ґрунті. Одначе провідники народовецького табору ніколи не пускали молоді самопасом, завжди старалися піддержувати звязок із нею, впливати на неї, переконувати й виховувати її.

І завжди, бунтуючись проти політики „батьків", „діти" шанували тих зпоміж них, що свою позицію в громадянстві завдячували своєму вкладові (праці) в розбудову національного життя.

В останніх передвоєнних роках, коли національний табор вправся вже з язвою москвофільства і зробився позицією, з якою мусів числитися віденський уряд і Поляки, такими безперечними авторитетами на відтинку молоді були: М. Грушевський та І. Франко, а поруч них лідери націонал-демократії Ю. Романчук, др. К. Левицький, др. Е. Олесницький та ін., лідери радикальної партії — М. Павлик, др. Л. Бачинський, др. О. Назарук та ін., лідери соціял-демократії — др. В. Старосольський, В. Левицький та ін. Молодь симпатизує з тою чи іншою партією і становище партійних авторитетів для неї вирішальне. — Безпосередній контакт з акад. молодю націонал-демократія піддержує через професорів (Дністрянський, Колесса, Рудницький), часто виступають, як референти на зібраннях в „Акад. Громаді", Л. Цегельський, Панейко та інші.

Таксамо, а то й більше уваги присвячують молоді провідники радикалів і соціял-демократів.

Безпосередно перед світовою війною на терені молоді дискутується питання: чи молодь повинна брати участь в політичному житті? Цю проблему на терені організації молоді (Акад. Громада) видвигає не політик, тільки педагог — др. І. Копач, що з грубими томами німецького фільософа (Павльзена) в руках переконує молодь, мовляв — вона повинна стояти здалека від політики й виключно вчитися. З ним різко полемізують: редактор „Діла" др. В. Панейко (націонал-демократ), співробітник „Діла" — др. М. Лозинський (анархіст), др. О. Назарук (радикал). Теза др-а І. Копача не здобула найменшої підтримки ні з боку політичних кол, ні з боку студенства.

І старше громадянство і молодь були тої думки, що високошкільна молодь недержавної нації мусить з ранніх літ цікавитися цілістю національного життя, заправлятися в громадській праці, підготовлятися до боротьби за політичні права свого народу.

Чому це все пригадуємо?

Притоку до цього дає нам стаття в тижневику „Свобода" (ч. 40). — Автор статті каже:

„Засадничо відмовляємо тим чи іншим студентським зборам покликання оцінювати тактично-політичні рації або нерації того чи іншого нашого політичного табору".

А дальше він пише:

„Студенти мають вчитися — а не бути політичними суддями. Тимчасом ще перед роками зарвалася в нашому громадянстві несамовита мода йти до молоді по моральну апробату своїх вчинків! Бо щож інше означає політична агітація серед студентів, як не те, щоб добути для себе опінію цього студенства, його моральну апробату? В тім стилю наші політичні групи навипередки добивалися продовж цілих років, щоб могти про себе сказати, що — мовляв — „молодь не з вами, а з нами!" В консеквенції наступила в нас понижуюча ліцитація перед молодю, позбавлені всякого стиду політичні залицяння. Не державна рація рішала про політичні потягнення провідників, але охота бути популярним серед молоді! Нема дива, що в того роду умовинах молодь — як кажуть — „почулася", почала вростати в пишність та амбіт, почала помітувати ділами й прямуваннями своїх рідних батьків. У висліді того роду „вихови" ота молодь почулася швидко „сіллю землі української" і мало не пупом цілого світа. Все це виростило на нашому ґрунті незнану просто в історії інших народів політичну пайдократію. Донині лежить мов кошмар над нашою суспільністю пригадка цих несамовитих часів, коли Академічний Дім при вул. Супінського був найвищим вирокуючим трибуналом навіть у найбільш засадничих політичних справах".

Читаючи наведений уступ зі „Свободи", кидаємо думкою в недавне минуле й ніяк не можемо второпати: коли це „наші політичні групи навипередки добивалися продовж років, щоб могти сказати, що — мовляв — „молодь з нами!"; коли відбувалися „понижуюча ліцитація перед молодю, позбавлені всякого стиду залицяння"? Бо до появи тієї статті ми були свято переконані, що старше громадянство, отже в першу чергу політичний провід, в повоєнних часах щораз більше занедбувало відтинок академічної молоді. Бо скажім собі правду в очі: що в нас робилося після ліквідації Українських Високих Шкіл (як довго вони існували, на молодь впливала професура!), щоби зберегти вплив на молодь, щоб цю молодь втягати в рямці нашої зорганізованости, щоб вона дійсно розуміла „тактично-політичні рації". Що дало старше громадянство, точніше кажучи: політичний провід, на місце авторитету професури після ліквідації УВШ?

Після повстання УНДО молодь з симпатією поставилася до тієї концентрації національних сил. Як се використав провід УНДО в перших роках його існування для опанування відтинку молоді? Чи бодай скликав б. професорів УВШ, представників культурно-освітніх та економічних установ і т. д., щоб розробити плян акції на відтинку молоді й налаштувати апарат, який цей плян проводивби в життя? Ні! Обмежився до іменування референта справ молоді в особі... п. Д. Паліева. Сьогодні ясно, що вибір був найнещасливіший. П. Паліїв після невдачних спроб сплести з впливів серед молоді особистий батіжок скоро на дорученому пості провалився і взявся за „високу політику". Чи після 1930 року богато разів бачили ми політичних лідерів серед молоді? Чи пробував політичний провід навязати звязки з молодю, впливати на неї, виховувати її, використовувати її національний патос для пристосування його в практичній праці на окремих царинах життя?

Нічого подібного!

Щож дивного, що кілька літ тому на терені неполітичної установи (допомогової інституції!) при нагоді вибору виділу у ввесь зріст зарисувався провал між „дітьми" і здивованими „батьками"?

Автор цитованої статті в „Свободі" пише, мовляв — „не державна рація рішала про політичні потягнення провідників, але охота бути популярним серед молоді!"

Шан. автор робить враження, що впав з місяця. Наскільки нам відомо, між штабами легальних політичних партій і молодю від „х" років нема ніякого звязку. Цей терен штаби політичних партій давним давно занедбали, отже нічого дивного, що на ньому герцював, хто хотів.

Тому нічого дивного, що терен молоді занархізований. Одначе занархізований не тому, що на ньому шукали апробати своєї політики „наші політичні групи", тільки тому, що відповідальні політичні чинники цей терен занедбали й не протиставилися серіозно герцям окремих „отаманчиків".

В сьогоднішніх умовинах, коли політикою є навіть курс для неграмотних (що більше: навіть метрика!), тезу, мовляв — акад. молодь має тільки вчитися і стояти здалека від політичного життя, може видвигати тільки людина зовсім здезорієнтована. Тому згадану статтю в „Свободі" вважаємо дивним непорозумінням.

Коли ми потребували б виключно державних урядовців, тоді ще від біди можнаб розуміти становище автора згаданої статті. Одначе так воно не є. Зрештою бачимо, що державні народи в повоєнних часах богато енергії і засобів вкладають в політичне вицколення молоді.

(Наші замітки з приводу сеї дискусії „Нов. Часу" зі „Свободою" помістимо в однім з дальших чисел „Нової Зорі". — Ред.).

Зміст листа з Волині

П. з. „Ні одної народньої школи, ні одної державної гімназії..." принесло „Діло" в ч. 258 отсі поучаючі інформації:

Дістаємо з Волині листа про тамошні відносини: здебільша відомі речі з дійсности „тихої волинської сторони", трохи інформацій про „бунт" певняків проти П. Певного (його карієра остаточно закінчена) та звязані з цим надії, що може таки при більшій самопошані і відвазі нових провідників ситуація Українців поволі кращатиме, — врешті кілька прикладів на ілюстрацію тої ситуації, яка тепер там є. Містити цілого того листа не можемо — не тільки з уваги на „крепкі" слова, якими автор перетикав свої уваги. Але виймаємо з нього дещо, що дійсно волинські відносини яскраво характеризує, і то саме в найбільш „аполітичній" ділянці, бо в ділянці освіти. Правда, в тій самій ділянці у Галичині таксамо невесело: живеться тут рештками старих надбань ще зперед 1914-го року. А проте культурно-освітня справа на Волині це мабуть найбільш характеристична сторінка для волинських відносин: для великого шуму з тамошньої „українізаційної" політики та повної пустки щодо конкретних діл.

Як відомо, нема там ніодної української народньої школи (себто з українською мовою навчання). Були якісь 4 фіктивні, фігуруючі в офіціяльних статистиках, — та ніхто не знав і не знає, де вони. Всі народні школи на Волині, у воєвідстві з найвищим відсотком українського населення, що творить там безспірну значну національну більшість — фактично цілком спольонізовані. Української мови як предмету навчання вчать українських дітей здебільша учителі й учительки... з Познанщини і Шлеська, масово вислані туди з початком цього шкільного року...

Нема на Волині теж ні одної державної середньої школи з українською мовою навчання. Надармо згаданий П. Певний і за ним один його оборонець в одному львівському часописі розписувались були про великий здобуток — удержавлення рівенської приватної української гімназії. На ділі цій гімназії запропонували перенестися під спільний дах з польською державною гімназією (українські паралельки), на що не могли погодитися навіть „певняки". До речі: ту саму штуку бачили ми і з тернопільською гімназією. Цікаво, що — як тепер виявляється, — достойники з волинської шкільної кураторії покликувалися вже на приклад тернопільської гімназії, як на прецеденс, не припускаючи, що Галичани так само відкинуть таку „концесію", як відкинули її Волиняки. Остаточно, замісць удержавлення, рівенська українська гімназія дістала права державної гімназії, таксамо, як гімназія у Луцьку. Ці обі гімназії дістали навіть офіціяльну назву „з українською мовою навчання", а не з „рускою", як у Галичині: це вже специфічний привілей Волині, — єдиний, що його вона має... (Чужинець, який приїде до Галичини та звідси на Волинь і поцікавиться статистикою шкільництва „меншин", буде переконаний, що в Галичині є одна меншина, на Волині друга, та що тут і там (у „руских" школах та в „українських") учать двома зовсім іншими мовами).

Але третя гімназія з українською мовою навчання — у Кремянці — не заznала ласки. Навпаки, вона стрінулася в цьому році з такими новими труднощами, яких не бачила в минулих роках. Тепер волинська куратория не дозволила вчителеві математики викладати фізику, учитель природи не може вчити географії, а катехитові заборонено вчити пропедевтики: для всіх тих предметів треба спроваджувати окремих учителів, — що знову не є можливе з аж надто відомих причин! Очевидно, найти спеціялістів від кождого научного предмету можна, але звідки їх оплатити, коли гімназія — приватна і величезна більшість учеників не селянські діти! Вправді дехто пригадує, що в університетах існують спільні фізико-математичні факультети та існує безліч прецеденсів, що вчителі математики викладають по школах фізику; вправді таки у львівському університеті географію викладають на природничому факультеті, отже ті два предмети таки мають щось спільне, — і вправді пропедевтика фільософії як предмет навчання все була і є „причіпкою" до головних предметів, — проте заборона забороною, і в наслідок тої заборони грозить сьогодні ліквідація кремінецької гімназії, одної з трьох українських приватних гімназій на Волині.

Булаб се велика шкода, бувби справжній удар для Українців у Польщі, зокрема Українців на Волині. Бо найкращим доказом на те, як горнуться люди до рідної школи, є факт, що саме цього року записалося до першої кляси кремінецької гімназії 43-ох учнів — усе діти селян з Кремяненчини. І коли порівняти цей факт з фактом несподіваних труднощів від шкільної влади, то мимохіть виринає думка: чи саме в наростаючій популярності української школи не криється тайна, що найшлися „приятелі", які дбають за те, щоб ту освітню станицю зліквідувати?!

Булоб се дуже прикре явище, коли взяти під увагу, що саме недавно міністер освіти вважав за відповідне заповісти, що спеціяльною опікою оточуватиме селянських дітей у середніх і вищих школах. Опіка над українською шкільною дітворою у Кремянці виглядає так, що в мурах кремінецького ліцею існує ціла низка шкіл — польських. Є теж у Кремянці чисто польська державна гімназія, а повітовий соймик утримує ще свою гімназію „утраквістичну", — хоч Українці творять у тому повіті округло 90% населення... Але найбільше здивування викликує така шкільна політика, коли згадати, що Кремянець лежить майже над самою совітською границею, — що кремінецький повіт безпосередньо межує з Совітами, звідки йде найбільш неперебірчива агітація і пропаганда під націоналістичними гаслами. Нащо давати цій пропаганді такий чудовий матеріял?!

Ніби маленька справа, але яка вона повчаюча, яка знаменна для польсько-українських відносин, яка знаменна для причин радикалізації українського села.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

ПРОБЛЕМА ЧУДА

На таку тему виголосив о. др Костельник виклад 15. XI. с. р. Християнські теольоґи уважають чудо одною з найсильніших ознак правдивости Божого обявлення. Дорога до Бога витичена чудами. Чудо се діло надприродне, надзвичайне й таке, що підпадає під наші змисли. В нашій мові є два слова: чудо й диво. Чудо щось більше як диво. Не кожде диво є чудом. Диво й чудо виглядають як неможливі, а вони всетаки дійсні. Чуда бувають на етичнім і фізичнім полі. Коли пізнаємо причини чуда, воно стає для нас меншим чудом. Для Бога ніяке чудо не є чудом. Чудо поглиблює наш світогляд. Воно відкриває нам глибший, богатший світ. Зразу технічні відкриття видаються дивами. Прим. геліоцентричну систему зразу вважали незгідною зі св. Письмом. — Проти чуд виступають люди з упередження, з обмеження ума, з глупоти і т. д. Чуда не признають атеїсти. Вони взагалі заперечують, що чуда колинебудь діялися; колиж чудо очевидне, висувають ріжні сумніви, а вкінці говорять, що се природні явища, яких ми ще не вміємо пояснити. Чуда діялися всюди й нерідко. Й тепер діються чуда, пр. у Люрді. Вороги чуда хибно уявляють собі процес чуда. Вони говорять, що чудо мусілоб нарушувати закони фізики. А процес чуда полягає на тім, що одна причина здержує другу. Навіть у звичайних явищах бачимо се. Прим. коли якийсь предмет паде, а ми здержимо його рукою, то ми не нарушимо закону ґравітації. Вона ділає дальше, тільки сила руки її перемагає. Атеїсти ще й тепер заперечують чуда й існування Бога. Та відкриття природничих наук опрокидують погляди атеїстів. Поступ науки потверджує погляди віруючих людей. На основі явищ у світі заключаємо, що Бог мусить бути. Бог не підпадає під наші змисли. Зате підпадає під наші змисли Божий твір світ. На підставі твору довідуємося про автора. Бог се чудо. Коли Бог не бувби чудом, то наша віра в Бога переміниласяб у наглядне знання. — Виклад був занадто довгий, бо тревав до год. 8.30 і зміст його не давав нічого нового. Дискусії не було.

В місяці листопаді збираємо жертви на наших інвалідів. Адреса: УКТОДІ, Львів, ул. Потоцького ч. 48.

ХАРАКТЕРИСТИКА

Кароля Радека-Собельзона.

М. Ліпский, московський кореспондент польської преси, оповістив характеристику голосного большевицького публіциста й політика, Кароля Радека (правдиве його назвисько Собельзон). З неї довідуємося цікавих річей: Уроджений і вихований в Галичині Кароль Собельзон, син дрібного конфідента австрійської поліції, знаний ще в школі як „клептоман", був олицетворенням засади Леніна: „В великім господарстві придасться всяке сміття". Мав він великий сприт, але не мав твердого характеру. А без того не можна зробити великої політичної карієри. Його відношення до революції все було настроєвим, а в його світогляді було всего потроха, від ліричної туги згістеризованого інтеліґента почавши. Большевицька влада вживала його до всего: до розмов з Німцями, Поляками, Китайцями, масонами, троцкістами, французькими радикалами, Лігою Прав Чоловіка, міжнародними союзами комуністичної молоді, з жидівським „Бундом" і иншими жид. орґанізаціями, з фаховими публіцистами і т. д. Радек був в потребі всім: і радикалом і „бундівцем" і масоном і польським націоналістом і безпартійним публіцистом. І та власне робота на всі фронти завела його в тюрму. Він знає за богато справок большевиків, щоб ГПУ випустила його тепер на світ. Якраз його знамениті звіти з політ. ситуації обтяжують його найбільше, особливо звіти про Німеччину, Польщу і Далекий Схід. То м. і. Радек лянсував можливість втягнення большевиками Польщі до розгривки з Німеччиною. Не любить його Сталін. Ненавидить його Ворошилов, на котрого Радек видумував зїдливі дотепи (нпр. що то „Ворошилова кобила — інтерпретаторка Маркса"). Перед увязненням Радек пробував ратуватися компліментами для Сталіна й Ворошилова, але було вже запізно. Карєра його скінчена. Увязнення Радека потягнуло за собою увязнення його приятеля Аренса (того, що в Парижі й Америці монтував контакти з масонерією й жидівською фінансієрою), редактора Раєвского і безпартійного „спеца" совітської амбасади в Парижі, Членова. — Родина Радека зажадала в пресі доказів на те, що батько його був конфідентом, інакше загрозила судом.

З Ґданська

З Ґданська звідомляють, що директором Ґданського Банку іменований Ворбс, гітлєрівець, горожанин Німеччини. Та номінація викликує невдоволення польських акціонарів Ґданського Банку. Ґданська преса стверджує, що польські акціонарі маючи 28% акцій того банку не можуть мати претенсій до впливу на рішення в справі іменування. Ті інформації недокладні, бо в руках польських акціонарів є більше ніж 28% акцій Ґданського Банку. Крімтого не без значіння факт, що Німеччина не є взагалі акціонарем Ґданського Банку. Фінансова співпраця Ґданського Банку з Банком Німеччини вже спричинила девальвацію ґданського ґульдена й наразила акціонарів Ґданського Банку на страти. Польські акціонарі не хочуть стратити більше наслідком фінансово-валютової політики Ґданського Банку кермованої Банком Німеччини. Іменування Ворбса, гітлєрівця й горожанина Німеччини, директором банку се доказ, що гітлєрівський сенат вільного міста Ґданська реалізує клич „Цурік цум Райх!" в кождій ділянці. („Хвіля").

Нова звишка цін дроту і цьвоків.

Недавно оповіщено новий цінник картелю дроту і цьвоків. Він підвисшає ціни обох сих потрібних товарів на 10%. Коли дорожіють якісь товари, то консументи мають право довідатися, чому вони дорожіють. Чи може подорожіли сирівці або праця? Ні одно, ні друге. Се чисто спекуляційне дорожіння. Власти повинні заглянути до бюр картелевих синдикатів. Спекуляцію треба покарати. („Ґлос Народу", ч. 313).

Чи виборча ординація буде змінена?

У звязку з недалекою соймовою сесією посипалися з ріжних сторін атаки на теперішний польський парлямент. Крім опозиції атакують сойм також декотрі проурядові ґрупи. Отже атакує його виленське „Слово", „Час" і т. зв. „направячі". Вони оповістили недавно в своїм орґані „Нарід і держава" засади виборчої ординації, спертої на корпораційній системі. На тлі тих настроїв появилася недавно вістка, що підчас найблизшої сесії буде зголошений проект нової виборчої ординації. Покищо невідомо, хто має зголосити той новий проект.

ОЛЕКСАНДЕР УБИШ 10)

ТАНАС ГОРЛАЧ

Оповідання з життя передостанніх власників Угнова і їх служби.

Кивнув і сейчас служебні панни випровадили паню.

Панич стояв як мур.

— „Положися тут на „кобєрцу", бо ти шляхтич!" гукає старий до сина.

Панич стоїть, а вкінці відповідає: „Я офіцер, мене бити не вільно", а убраний був в мундір тирольських стрільців.

— „А скурчибику! кричить старий, ти для мене син, не офіцер, беріть його!..."

Схопили ми пана Францішка, розложили на дивані, а старий бив черкескою нагайкою. Панич їнчав, а пані добивалася до покою і заводила аж серце рвалося. По трицятьох ударах панич зімлів і лежав як неживий. Старий Казимирови казав числити, а сам бив далі. Сто нагаїв дав паничеви!

За що його так тяжко карав, ми не знали. В рік потім росказував Ілько, що панич наробив в якімсь італійськім місті боргів, а на векслях підписувався „ґраф", що найбільше розлютило старого.

Бючи вигукував: „Ти не кепський ґраф, але шляхтич! Ти походиш з Романових, отже хіба князь!"

Панич відхорував „бізуни" три неділі. Виздоровівши, забрав свою службу, самих Німців, і виїхав не попращавши пана.

Вернувся 10 літ по смерти батька. А вернувся, щоби стратити цілий маєток, Річицю з трома фільварками, Заставє, місточко Угнів і село Карів.

Чи знаєте, пане, де тепер мешкає пан Францішок? Коморує у міщанина Решетила в Угнові. Щось йому там ще Жиди платять з угнівського млина. Такий він нині як я, жебрак без хати і родини. Пропав маєток, бо на ньому не було Божого благословенства.

IX. Панська ласка на бистрім коні їде.

Щож Вам більше ще росказати? Хіба про себе.

Добре каже пословиця: „Панська ласка на бистрім коні їде".

Романовський дарував мені пустку, панщини я не робив, бо служба моя в дворі числилася за панщину, крім того брав я платні 100 зл. р. К. м. і трохи ординарії. Роботи не було богато в порі, коли не польовано, то є на весну і в літі. Отже пильнував я свого господарства, а зрештою аби лиш явитися у дворі, скоро пан закличе, бо інакше нагаї і то великі.

Якось завсіди прочував я, коли мене закличе, і якось удавалося то кілька літ, що я видалявся з двора.

Аж раз несподівано кличе пан: „Гей, є там хто? Танас!" А був я тоді вже жонатий, мав двоє дітей, земля на моїм ґрунті була добра, при пенсії і дарунках, які я діставав від панів, що з Романовським полювали, добре мені велося. Власне вертав я з найдальшої моєї ріллі до хати, а тут моя вибігає і кричить, їнчить: „Буде тобі, буде, пан кликав тебе з двора!"

Зле буде, думаю собі. І йду до двора. На подвірю хрещуся святим хрестом, бо то не жарти були, ставати перед Романовським, а найгірше було, коли по польськи промовляв: Коли мене побачив, гукнув по польськи: „Гей єст там кто? Ти сял на моєм полю, а я на твоєм посєєн!"

Вскорі явився підловчий Казимир з двома гайдуками і хапають мене за руки. Якась злість мене напала і мовлю: „Не бий пане, я не твій підданний, возьми собі ґрунт, а мені дай спокій, бо..." Недокінчив я, бо Романовський кинув на мене свою тяжку лягу зі слоневою галкою і трафив в лице. Всі скаменіли зі страху, а Романовський сказав з усмішком: „Досьць на дзісь, рушай!" Я втік що духу до хати, а знаючи, що щось страшне мене жде, забрав я на віз жінку, дітей, що було ліпшого в коморі, кілька мішків збіжжа, готові ґроші і за пів години виїхав з села в ліс до Польського Королівства, котрого границя була недалеко.

В граничнім селі Махнівку мав я знайомого лісничого Кучкевича. Добрий то був пан. Маєтний, з панського роду. Лісничим став з фантазії, бо йому того зовсім не було треба. У нього я був безпечний. Кучкевич не боявся Романовського, і вони взаїмно не любилися.

Жінку зіставив я на лісничівці, а сам ніччу підходжу до Річиці, поглядаючи, що діється з моїм обійстям. (Д. б.).

ОСИП НАЗАРУК

Українська політика

ЧОМУ ВОНА ВИГЛЯДАЄ ТАК ЯК ВИГЛЯДАЄ?

З приводу резолюцій радикалів і ундистів.

ЗМІСТ: Порівнання форми резолюцій радикалів й ундистів. — Що сказавби чужий чоловік по перечитанні резолюцій головних управ обох партій? — Нащо ми пишемо оцінку тих резолюцій? — Як радикальна партія ріжниться традицією від УНДА. — Яку традицію могло мати УНДО і чому воно її не має. — Чи є ріжниця між УНДО-м і народовецькими партіями від 1848 р. — Коли повстала ідея відродження нашої державної самостійности? — Чому Українці мали ряд партій, між котрими трудно доглянути ріжниці — Лінивство се головна причина нікчемности нашої політики. — Чи в нас дбали про потомство мозків і про мозки потомства? — Рванням традиції не можна позбутися відповідальности за свої гріхи і занедбання. — Про традицію руїництва. — Про безнадійне туманство нашого найбільшого табору. — Погляди наших прадідів з 18 ст. на справу нації — Пересторога для наших правих кругів.

„Твоихъ сыновъ паденье и позоръ*)
И нищету увидя, содрагаюсь,
Но иногда суровый приговоръ
Забывъ, опять съ тобою примиряюсь."
А. А. Фетъ „Полное Собраніе Стихотвореній", Вид. „Ниви", І. 213.

Дня 1 листопада 1936 р. Головна Управа „Української Соціялістично-Радикальної Партії" обмірковувала політичне положення українського народу й ухвалила ряд резолюцій.

Справедливість вимагає признати, що резолюції Головної Управи УСРП уложені формально без порівнання лучше ніж резолюції Центрального Комітету УНДА (які ми недавно розібрали й оцінили в чотирох статтях у „Новій Зорі"). Резолюції радикалів мають передовсім широкий кругозір, з котрого видно всю українську землю, — розуміється видно їх очима і з їх становища.

В першій части резолюцій п. з. „Положення на західних землях" виказали радикальні автори навіть деякий сприт, бо схарактеризували незавидне положення українського народу на сих землях таким способом, що тих резолюцій не сконфісковано. Вони зробили се так, що замісць індикативної форми дієслів ужили оптативної, причім кождий уважний читач може сам додуматися, яка форма в тій части резолюцій повинна бути й чому є інша форма.

Вкінці, що дуже важне, нема в резолюціях радикалів таких разячих нонсенсів, як у резолюціях УНДА. Так і видно, що над резолюціями радикалів хтось думав, хтось головою працював, а не тільки списував поруч себе такі нісенітниці, що одна другої не держиться.

Хто порівнає резолюції Головної Управи УСРП і Центрального Комітету УНДА, а має хоч трохи політичної практики, той відразу скаже, що резолюції радикалів укладані людьми, які — при всіх їх недостачах — репрезентують якусь політичну традицію (в якім напрямі пішла та традиція, про те поговоримо окремо).[1]) Так сказавби на основі одних і других резолюцій не тільки свій думаючий чоловік, але також чужий, який зовсім не знавби наших відносин, — якби йому ті резолюції перекласти й попросити його, щоб видав свою опінію про них і їх авторів. Отже він на підставі того матеріялу відповівби: „Не входжу в слушність змісту обох резолюцій, але на підставі їх форми скажу, що резолюції радикалів укладали люди з деяким політичним вишколенням, а резолюції ундистів укладали люди без ніякого політичного вироблення. Тому резолюції радикалів се доказ, що за ними стоїть якась справжня політична орґанізація, хоч я не знаю її величини. А резолюції ЦК УНДА се очевидний доказ, що за їх авторами або взагалі ніхто не стоїть або стоїть якесь припадкове й дивне збіговище. Якби за тим стояла якась дійсна політична орґанізація, тоді такі резолюції як ЦК УНДА взагалі не моглиб появитися на світ."

Та на що ми, в католицькім орґані, пишемо се? Чи тільки тому, що се правда?

Зовсім не тільки тому: бож не всяку правду вказано в кождій порі відразу голосити. Адже не добре сказати правду напр. мамі, що її сина щойно застрілили, не підготовивши тої мами до такої вістки. Колиж ми написали повисшу загальну оцінку резолюцій двох українських політичних партій, найстаршої й найбільшої, і коли по справедливости признали, що резолюції радикальних провідників назагал розумніші від безнадійно глупих резолюцій Центрального Комітету УНДА, — то зробили ми се головно з таких причин, які відповідно роздумані можуть мати позитивне значіння в дальшім розвитку українського політичного життя взагалі — і зокрема для тих Українців католиків, що думають переймати католицьким духом всі области нашого суспільного життя й тимсамим також дуже важну область політичну.

Головна причина того, що резолюції радикалів лучше уложені від резолюцій УНДА — та, що радикальна партія має за собою безперервну політичну традицію вже поверх 40-літню. А ундисти могли мати за собою ще довшу традицію: бо УНДО вийшло з Трудової Партії, а Трудова Партія з Націонал-Демократичної, а Націонал-Демократична Партія з народовецького табору, а народовецький табор з табора Руської Ради, а табор Руської Ради се спадкоємець ідей Подолинського й Шашкевича. Та ундисти свідомо пірвали той цікавий ланцюх. І лише в тім рванню виказали вони „традицію", злу традицію негативізму й руїнництва, страшну в наслідках традицію байдужности до доброго спадку по батьках, який могли й повинні були перенятн, а не переняли. А ту злу традицію ундисти переняли від своїх батьків, що робили таксамо. Зло тої руїнницької традиції, що нівечила власний дорогоцінний спадок у формі політичного досвіду, полягало на частім руйнуванню старої й оповіщуванню нової політичної орґанізації — без найменшої причини. Бо коли кинути оком на зміст і форму всіх наших політичних орґанізацій, що попередили УНДО, від 1848 р., то побачимо, що по суті нема між ними ріжниці (розуміється крім тої, що були перед УНДО-м розумніші народовецькі партії, розумніші й під оглядом програми й під оглядом тактики й під оглядом своєї публіцистики). Є між тими партіями тільки ріжниці в насиленню деяких ідей, а не в самих ідеях. Нема між тими партіями ріжниці навіть щодо ідеї про державну самостійність: бо та ідея дуже ясно висказана в праці о. Подолинського, а він виховувався ще перед 1848 р. Річ зовсім певна, що се був чоловік, який вийшов з окруження, що мало вже в собі ідею самостійности нашого народу, бо одиниця без оточення з такою ідеєю се поява неможлива. З сего слідує ясно, що і в Руській Раді мусіла бути тасама ідея, і тільки з тактичних причин її не оповіщувано.[2])

Що та ідея була у наших батьків, на те вказує не лише запал, з яким вони кинулися до орґанізації свого рода національного війська (розуміється під цісарськими кличами, бо тоді видвигати напр. революційні кличі булоб у Галичині рівнозначним зі злиттям нашого руху з польським рухом) [3]). На се, що наші батьки мусіли мати ідею державної самостійности, вказує не тільки праця Подолинського й надзвичайно скоре темпо орґанізування свого війська, але вказує на те також льоґіка: прецінь на очах наших батьків у 1848 р. Мадяри й Поляки підняли повстання в імя своєї власної державности. Гриміли гармати в Будапешті, гриміли й у Львові, ширилися повстанчі відозви, йшла до повстань молодь навіть з наших домів. Велика ідея свободи й незалежности потрясала нашими сусідами. Мадярами потрясала навіть дуже сильно й доводила їх до мученицьких екстаз. В казематах мукачівського замку Австрійці батогами й нагайками катували розібраних до нага мадярських повстанців. Все те тоді було загально відоме. Тай не тільки те, що ми тепер знаємо. А наші звязки з Мадярщиною були тоді далеко живіші ніж тепер. Отже се річ напевно неможлива, щоб таке горяче кипіння національно-самостійницької ідеї в тім часі не скріпило серед наших батьків думок про те, що й нам належиться своя держава (бо що такі думки наші батьки мали вже перед 1848 р., знаємо з праці Подолинського, яку витягнув на денне світло В. Щурат).

Отже навіть у тій ідеї нема в основі ріжниць між теперішним УНДО-м, яке становить не партію, а табор, — і тим нашим табором ще перед 1848 р., що видав Подолинського і з котрого потому вийшла Руська Рада.

А під оглядом економічних кличів то здавна був у нас клич „ліси й пасовиська народови", а тепер є в УНДІ клич „земля забездурно". Ріжниці в тих кличах були. Та вони не виходять на користь теперішних партій, бо Головна Руська Рада ставила справу розумніше.

Намагання вживати Церкви до політичних цілей було й тоді і тепер є.

Отже якіж були суттєві ріжниці між цілим рядом народовецьких політичних орґанізацій, що попередили УНДО, й теперішним УНДО-м?

По суті і в основі не було ріжниць, окрім земельної справи, яку нинішні партії ставлять по большевицьки, хоч кажуть, що вони противники большевиків.

Отже відки взявся цілий ряд партій з подібною програмою і з тою самою тактикою, а все окремих?

Ось тут ми при найглибшім питанню нашого політичного життя — щодо його якости, його браку традиції, його переняття якоюсь розумною аналізою та побудування на ній якоїсь льоґічної синтези.

Автор сих стрічок так уявляє собі причини того, що мимо одностайної психіки нашої провідної верстви й наших мас раз-у-раз ми самі переривали свій політичний розви-

---

*) позоръ значить ганьба.

[1]) Сею оцінкою радикальних резолюцій зовсім не заперечуємо того, що ми сказали в 87 ч. „Н. Зорі" з приводу одного місця в тих резолюціях, а навпаки, ще підчеркуємо се, підчеркуючи вагу традиції в політичнім виробленні. Про відношення радикалів до релігії й Церкви напишемо окремо.

[2]) Гл. надзвичайно поучаючу студію дра Василя Щурата п. з. „Речник незалежної України в 1848 р. о. Василь Подолинський" у збірці 17 дуже цікавих статтей тогож автора п. з. „На досвітку нової доби", на ст. 134 — 178. Львів 1919. Наше місто Сянік має ту честь, що там в р. 1848 напечатано першу брошуру про українську державну незалежність. Автор її о. В. Подолинський походив зі священичої родини. Прадід його вийшов коло 1730 р. з Подолинця на Спижській Землі в Закарпаттю. Сам автор уродився вже в Галичині, в Биличах, самбірського повіту 15. І. 1815 з батька о. Івана й матери Юстини з Кульматицьких. До шкіл ходив у Перемишлі й у Львові. Замолоду тяжко бідував. Йшов пішки аж до Черновець шукаючи удержання з лекцій. Скінчивши Богословію оженився з дочкою балигородського пароха о. М. Чайківського в Стежниці. Перше його приміщення було на капеляній в Ветлині ліського повіта. Приятелював з польським письменником, критиком й істориком літератури К. Турівським. По вибуху мадярського повстання Подолинський лишив у Ветлині жінку і троє дрібних дітей та пішов боротися проти Австрії. Але на галицько-угорській границі зловили його вартові з нашої селянської самооборони та відставили до Сянока, де він пересидів місяць у вязниці.

[3]) Про орґаніз. нашого війська 1848—1849 гл. І. Кревецький: Руська самооборона на галицько-угорськім пограничу 1848—1849 (з 2 таблицями). У Львові 1912 і Проби орґанізовання руських національних гвардій у Галичині 1848—1849. (З 2 фот. знимками). У Львові 1913.

СПРАВА ЦЕЛІБАТУ

СТАТТІ
ПРЕОСВ. ГРИГОРІЯ ХОМИШИНА
І ПРОФЕСОРА РЕНАНУСА

Думки ріжних світських філософів про целібат.

Бібліотека УКО. Сторін 69+3 Ціна 25 сот., з пересилкою 40 сот. Можна набути **в Адміністрації „Нової Зорі" Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2, за попереднім надісланням грошей.**

ток і раз-у-раз видвигали все нові політичні партії:

I. Все, що існує, має свою історію.

II. Отже має свою історію також збірне життя і мають свою історію його збірні прояви в формі людських організацій.

III. Кожда історія має те до себе, що вимагає а) усвідомлення її собі, б) передання того усвідомлення. Себто вимагає передання і щодо фактів і щодо невиконаних замірів, плянів та ідей.

IV. Невиконання тої вимоги, іманентної всякій спільноті, мусить розложити кожду спільноту.

V. Невиконання усвідомлення собі своєї історії та брак її поширення може мати отсі причини:

1) Суспільно-національний примітивізм наших мас і нашої провідної верстви (т. зв. інтеліґенції), що виходить з тих мас, і поза нечисленними одиницями мало ріжниться примітивізмом від тих мас.

2) Страх перед наслідками виявлення істор. усвідомлення (з причин цензурних, поліційних і т. д.).

3) Брак на те здібних людей.

4) Головний ґріх — лінивство. На нашу думку отся 4-та причина була головна і властиво одинока. Бо зусилля і праця людського ума може перебороти і примітивізм і страх і навіть брак здібности. Отже тут властивий корінь усеї жалкости й нікчемности нашої політики.

VI. Та хоч як важно пізнати причини того, що діється, то пізнання тих причин не може змінити ні подій, які вже сталися, ні їх наслідків, які вже наступили. А ті події проявилися власне в наслідках як з а с н і ч у в а н н я тих наших політичних спільнот, що одна по другій не виконували свого суттєвого завдання: подбати про потомство мозків і про мозки потомства.

VII. По кождім засніченні або й уже в часі, коли те заснічення зачиналося, інстинкт самозбереження людей, що мали неясне почуття потреби якоїсь спільноти, казав їм „махнути рукою" на те, що заснічувалося — і творити нове.

VIII. Той інстинкт самозбереження мав очевидно неясне відчуття, що таким способом позбувається відповідальности за те, що було досі, за всякі занедбання й недотягнення.

IX. Розуміється, той інстинкт самозбереження був хорий з причин наведених під V. 1 — 4 (головно під 4). Тому і його відчуття (наведене під VIII) було хибне, бо рванням традиції не можна позбутися відповідальности за свої занедбання, а за те можна стратити свій дорогоцінний спадок, — що й наступило.

X. Таким чином одна й тасама верства української інтеліґенції д о в е л а д о т р а д и ц і ї р у ї н н и ц т в а в своїм політичнім житті. А традиція руїнництва спричинила брак усякої політичної культури якраз у тім найбільшім нашім національнім таборі, що ту політичну культуру повинен був мати в найвисшій мірі й повинен нею перевисшати всі інші українські політичні угрупування. Замісць того той політичний табор виказує тепер на своїх верхах безнадійне політичне туманство і брак усякої політичної культури тай наслідком того навіть примітивного політичного спри-ту.[4])

Зате виказує деякий с п р и т молодша радикальна політична організація, а виказує якраз з противенства тої причини, задля якої УНДО не виказує ніякого політичного сприту. То значить, радикали виказують політичний сприт тому, що від близько пів століття не ломали своєї партії, а вдержували її традицію з покоління на покоління й ні разу не перервали її існування, хоч мали хвилі й цілі роки та ряди літ для них дуже тяжких, в яких їх організація ледве-ледве животіла. Бували часи, коли місяцями не появлявся одинокий радикальний орган. Та мимотого вони вдержували традицію своєї партії. Пресовий орґан має в сих часах для кождої спільноти приблизно таке значіння як вода для ростинности. Отже, коли радикали не були в силі вдержати свій орган, то навіть тоді вдержували звязок між собою живим листуванням і сходинами, — а партії не розвязали й тимсамим не розірвали традиційного звязку зі своєю минувшиною.[5])

І с е, а н е щ о і н ш е, — п р и ч и н а т о г о, щ о в р а д и к а л ь н і м т а б о р і з а п о в е р х 4 0 л і т с к р и с т а л і з у в а в с я п е в н и й п о л і т и ч н и й т и п з о з н а ч е н и м и р и с а м и с в о є р і д н о г о д у х о в о г о о б л и ч ч я. Радикала можна пізнати по кількох реченнях, в яких він висловлюється на якунебудь суспільну тему. А ундист може з вами говорити й цілий день—і коли ви навіть опитний чоловік, що має життєвий досвід і знання обставин, не все можете сказати, до якої партії та людина належить, чи з якою симпатизує. А коли вже і знаєте, що се ундист, то й тоді не скажете, чи се ундист з походження ОУН, чи ундист католик, чи з нахилом до большевизму, бо в одній справі той сам ундист говорить як терорист, у другій як католик, у третій як большевик і т. д.

Тепер ясно, що тільки на такій неуправленій безтрадиційній ріллі як ундівська могли вирости такі дивні резолюції Центрального Комітету УНДА як ті, що їх ми недавно в „Новій Зорі" розібрали й оцінили.

А другий наслідок перозривности традиції радикалів і руїнницької традиції розривів ундистів та їх попередників є те, що люди з одного і другого табора зовсім інакше дивляться на події в широкім світі поза Україною й інакше реаґують на них та добувають з того свого відношення до зовнішного світа зовсім інакші овочі. Радикали се група безперечно матеріяльно бідніша в засоби і значно менше численна щодо інтеліґентів ніж табор УНДА. Радикальна ґрупа має в собі богато злих сторін (про які ми писали в великій статті „Ґоґи й Маґоґи" та ще будемо писати). В радикальній ґрупі були також дуже неприємні події, як прим. між пок. Бачинським і Трильовським, з Лаврука, з Даниловичем, з Шекериком, з Когутом і т. д. Та навіть серед тих подій, з яких деякі були прямо скандалами, — якіж се виразні людські типи в порівнанні з тими людьми з замазаними очима й запорошеними вухами, що переважно видніють з будинків ундівської загороди. А які маркантні типи письменників і публіцистів виростали на радикальнім ґрунті! Франко, Стефаник, Мартович, Черемшина, Вол. Охримович, Евген Левицький, Окуневський, Роман Яросевич, Вячеслав Будзиновський, Ярослав Весоловський, Стефан Томашівський, Семен Вітик і інші.[6]) Відійміть ви їх в уяві з нашого політичного, літературного й публіцистичного життя, тоді побачите, яке воно булоб без них б і д н е й н а в і т ь м е р т в е. Значна часть тих людей, вироблених на радикальнім ґрунті або бодай в радикальній атмосфері, перейшла дозрівши до ін. таборів, а саме до народовецького, до соціял-демократичного й навіть до католицького. І всюди ті люди були діяльні, всюди пробували творити життя, з більшим або меншим успіхом, або й без успіху, але пробували.

І зновже одиноку причину того добачую в безперервній традиційности радикалізму — в протиставленню до постійного зачинання „наново" (від себе!) всякої організованости поза тим радикальним табором на українськім ґрунті... Зачинання „від себе", навіть не завдавши собі труду довідатися, чи і що робили попередники.

Коли дивитися на те вічне зачинання „від себе", на те неоглядання на минувшину, на те життя з дня на день, на те закладання собі кінських кляп з боку на очи, „щоб не полошитися", — то мимохіть мається враження якогось на пів звіринного оточення і дуже низького животіння, серед якого всяке говорення про етику, про Церкву і взагалі про високі річи лунає так, як голос заблуканого подорожника в пустині. Бо говоріть ви про етику до такого барана непомящого.

Отсей ланьцух спостережень і думок уважав я вказаним представити на письмі своїй суспільности, щоб перестерегти її на яскравих прикладах перед зриванням традиційної нитки раз розпочатої праці. Особливо потрібна така пересторога для наших правих кругів. Якуж величаву будову і яку прекрасно управлену ниву в народі нашім малиб напр. ми,

---

[4]) До якої міри в нашім найбільшім таборі і тимсамим в нашій суспільности затратилися політична культура і політичний спосіб думання, видно напр. з порівнання поглядів, які мали наші прадіди на справу нації вже в 18 ст., з поглядами які мають теперішні пересічні Українці. І так перемиський канонік Андрій Якубинський у своїй політичній коляді, написаній для української шляхти на рік 1764, так означує національне поняття „Українець" (по тодішньому „Русин"):

Rusin bowiem, tak jak Niemiec,
Francuz, Anglik, cudzoziemiec,
Naród znaczy, a nie wiarę.
Więc przebaczy, kto maszkarę
Tę przypisuje Rusi.
Kto w tych krajach lub się rodzi,
Lub w mieszkanie długie wchodzi,
Rzymianinem chociaż będzie,
Lub Kalwinem, przecież wszędzie
Rusinem zwan być musi.

Нема сумніву, що висказані тут думки старого каноніка з 18 ст. і розумні й новою наукою цілком підтверджені. Якби у нас не переривано традиції політичного думання та політичної культури, то сі думки булиб нині переконанням всеї нашої й сусідської суспільности, а практичний наслідок того бувби такий, що коли латинник се також Українець (коли він постійно мешкає на українській землі), то з національного сусідського становища не булоб ніякої ціли в перетяганню грекокатоликів на латинський обряд. А такі розумні погляди так у нас заснітилися, що навіть інтеліґентні люди вже від давна ототожнюють латинство з польськістю. І аж латинник В. Липинський мусів за нашої памяти наново аргументувати розумний погляд Якубинського про територіяльну підставу нації та державности — покищо безуспішно, бо українська лінь (з малими виїмками) не читає і не знає знаменитих писань Липинського. (Пор. op. cit. ст. 176).

[5]) Ту ціпку лучність і витревалість у раз розпочатім ділі бачимо у радикалів вже й перед початком їх формальної політичної організації, а саме дотично їх преси, що підготовляла їх політичну організацію. І так в році 1878 почав виходити радикальний орган „Громадський Друг" в формі журналу. Коли його державні власти сконфіскували, радикали видали в тім самім форматі журнал „Дзвін" як продовження „Громадського Друга". На се вказує також та обставина, що „Громадський Друг" скінчився на стороні 186, а „Дзвін" почав виходити від ст. 187 і дійшов до ст. 300. Коли і його сконфісковано, почав у тім самім форматі виходити „Молот", але вже від першої сторони. Правдоподібно поліція звернула увагу на попередну штучку радикалів. „Молот" дійшов до ст. 220. Все те вийшло в році 1878. Якаж поучаюча та ціпкість в роботі, за яку вони раз взялися, хоч за ґрупкою тих людей ще не стояла ніяка формальна організація: вона появилася аж у 12 літ потому, по довгій пресовій підготовці. Коли рахувати історію радикального руху від появи „Громадського Друга", то вона має вже 54 літ.

[6]) Переглядаючи до сеї праці перші радикальні журнали, ґазети і брошури, знаходжу в них ще імена людей, про котрих теперішне покоління вже не знає, що й вони були радикалами, як прим. ундист В. Загайкевич, с.-д. М. Ганкевич і Юліян Бачинський (автор „України ірредента"), знаний як катол. поет Василь Щурат і инші. Ба також про Евгена Олесницького знаходжу в „Радикалі" р. I, ч. 12 з 5. X. 1895 в передовиці таке речення: „На пів радикальний др Олесницький одержав в Жидачеві 47 голосів против 59, і бувби певно вийшов, еслиби були перед виборами не поарештували його виборців".

українські католики, якби так від виступу нашого Подолинського, то зн. від 1848 р. аж до сегодня, католицькі круги культивували були ту політичну ідею, яку він заступав і якби наші католики вдержали були хоч один невеличкий, але дійсно свій пресовий орган від 1848 дотепер! Якже інакше виглядалаб сегодня і наша провідна верства й наша народня маса! Якеж інакше значіння малиб ми сегодня і в Римі і в столицях усіх держав, що посідають наші національні території! Навіть страшна Москва рахуваласяб інакше з українським народом. Якже інакше виглядалаб не тільки сила нашої політики світської й церковної, але також сила нашої публіцистики й журналістики, великої і дрібної белетристики, науки й усякого іншого організованого прояву організованого церковного та національного життя.

Все те видно виразно на прикладах резолюцій двох згаданих політичних таборів. Одні з тих резолюцій неймовірно глупі та безприкладно неконсеквентні, а другі, що вийшли з постійно управлюваної ріллі, навіть у своїй злобі виказують консеквенцію і гнучкість, хоч розуміється зовсім закрити внутрішнього зла не можна ніякою штукою.

Виказанням зла і негативізму радикальних резолюцій (властивого всякому радикалізмові) і складників того зла займуся в дальших статтях. Найблизші будуть статті про відношення радикалів до релігії, Церкви і духовенства.

В сій статті порушив я тільки одну важну справу — формальну, а саме наслідок трівкости політичної лінії організації, що витворює політичну традицію. В слідуючих статтях возьмуся вже до мерітум справ наших радикалів.

Масові арешти чужинців в СССР

„Пті Парізієн" і „Матен" звідомляють, що арешти чужинців в СССР відбуваються масово. Між чужинцями увязнено 28 визначних комуністів ріжних націй. Говорять, що серед молодих комуністів відкрили організацію під іменем „Нац.-соціялістична опозиція". — „Дейли Експрес" доносить: Увязненим загрожує кара смерти. Большевики кажуть, що СССР має 5 міліонів фунтів шкоди через тих чужинців. „Таймс" пише, що в Москві увязнено адвоката німецького посольства.

Боротьба з гумором

„Дайтше Артістік" пише, що в Німеччині втікають від гумору і каже, що се річ для нації небезпечна. Гумор свідчить про здоровля, життєву силу і добре самопочуття не тільки одиниці але й цілої суспільности. Недостача гумору підтинає сили нації як отруя. Еміграційна німецька преса пояснює втеку від гумору в Німеччині тим, що там суди караються за актуальні політичні дотепи, навіть коли в них не зачіпають самого Гітлера.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Остання серія реколекцій для священиків відбудеться в реколекційнім домі ОО. Єзуїтів у Львові, вул. Дунін-Борковських 11. Початок 28 грудня ц. р. в год. 17, кінець 1 січня 1937. Кошти удержання за 3 дні 15 зл.

Успенська церква у Львові при вул. Руській дістала нову мистецьку прикрасу: три вітражі на вікнах від вулиці. Один вітраж уфондувало Наукове Т-во ім. Шевченка, другий „Народна Торговля", на третий зложилися вірні пожертвами. Вітражі ті уложені по плянам пок. мистця Холодного.

СС. Василіянки з вул. Убоч ч. 4 у Львові переносяться до Суховолі й там отвирають новіціят. Листи адресувати: Монастир СС. Василіянок, Суховоля, почта в місци.

В Корсові коло Бродів відбулися чотиродневні реколекції перед празником св. Покрови. В день празника вечером відбулася Академія в честь Божої Матери Цариці України на цвинтарі коло церкви під голим небом. Дуже гарно виглядав ілюмінований хрест на каплиці й образ Богоматери на естраді, освічений смолоскипами, що їх держали чотири хлопчики. Академія була солідно підготовлена. На неї прибули також Волиняки. — В Корсові є наша стара церква; в ній чудотворна ікона Почаївської Богоматери.

В Кузмицях на Словаччині відбулася Місія під проводом василіянських місіонарів о. Севастіяна Сабола й о. Сильвестра Андращика. Народ брав численну участь у науках. Церква не могла помістити всіх людей. До св. Причастя приступило 2.434 осіб. При кінці Місії вірні присягли вірність Церкві й заявили готовість навіть і кров пролити за Христа і за Його науку.

Міжнародний Конґрес Місійної Унії Духовенства відбувся в Римі в днях 11 — 13 с. м. Прибуло на него майже 3.000 священиків ріжних національностей. Наради відбулися в головній авлі Папського Григоріянського Університету. Місійна Унія Духовенства має в Італії 40.000 членів, в інших краях 165.000.

Богослуження по польськи відправив митрополит Діонізій 11 с. м. в православнім соборі в Варшаві. („Слово" ч. 379). Цікаво, що на те скажуть наші „тверді".

Кардинал Фабльгабер переслав до Ватикану звідомлення зі своєї розмови з канцлером Гітлером. В римських кругах запевняють, що в найблизшім часі не треба очікувати зміни в теперішнім труднім положенні Церкви в Німеччині. Та німецькі епископи мають надію, що розмова кард. Фавльгабера з канц. Гітлером зверне увагу державних і партійних властей на конечність порозуміння між Церквою й державою. На підставі відбутої конференції нім. епископи припускають, що мусітимуть відбутися переговори й нім. державні власти пороблять конечні кроки в тім напрямі. (КАП).

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В СПРАВІ КОЛЬОНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ у Польщі зголосив інтерпеляцію в англійськім парляменті пос. Бен Райлей. Міністр закордонних справ відповів, що меншостеві справи належать до компетенції Союзу Народів і він повинен такими справами занятися.

НА ВЕЛИКІЙ УКРАЇНІ зросли сильно протибольшевицькі настрої у звязку з процесом проти Юрка Коцюбинського. Лучаються численні акти террору і саботажів. Населення вбиває аґентів ҐПУ і підпалює склади збіжжа. Такі вісти принесла з України французька преса.

УКРАЇНСЬКЕ ВОЛИНСЬКЕ ОБЄДНАННЯ й Українська Парляментарна Репрезентація Волині вислали желання начальному вождови польської армії марш. Сьміглому Ридзови з приводу вручення йому маршалківської булави. Желання підписали посли Тимошенко, Скрипник, Бура, Волков і сен. Маслов.

В ЧЕРНІВЦЯХ відбулася демонстрація кілька тисяч членів крайно правих ромунських організацій. В демонстрації взяв участь ґен. Кантакузен і провідник націоналістичної молоді Кодреану.

VIII-ИЙ ЗЇЗД СОВІТІВ з усего СССР має відбутися до місяця. Той зїзд має ухвалити нову конституцію.

ВІЗИТА МІН. БЕКА в Лондоні має м. ін. той наслідок, що Польща має бути принята в число великих держав Локарненської конференції.

НОВИМ РОМУНСЬКИМ ПОСЛОМ у Варшаві іменований Замфіреску. В дипльоматії працює від 1915 р. Його батько знаний ромунський публіцист і повістяр.

КАНЦЛЄР ҐІТЛЄР виповів клявзулю договору про уміжнароднення німецьких рік. 12 стаття Версайського договору каже, що німецькі ріки Рен, Лаба, Одра, Німан і Дунай вільні для міжнародної плавби. Тасама стаття установляє вільні стрефи для Чехословаччини в німецьких пристанях Штетін і Гамбурґ.

В МОСКВІ увязнили 5 німецьких горожан. Їм закидають протидержавну діяльність. Крім Німців увязнили також кількох Фінляндців і ин.

НІМЕЦЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО запротестувало проти увязнення 5 німецьких горожан. Німецька преса пише, що се пімста Комінтерну за те, що в Німеччині знищено комуністичну заразу.

В ВІДНІ скінчилися наради міністрів закордонних справ Італії, Австрії й Мадярщини. В урядовім комунікаті сказано, що правительства Італії, Австрії й Мадярщини ствердили, потребу дозброєння Австрії й Мадярщини.

ДЕРЖАВИ МАЛОЇ АНТАНТИ (Чехословаччина, Ромунія й Югославія) видали спільний комунікат, що годяться на дозброєння Австрії й Мадярщини. Одначе під умовою, що в тій справі відбудуться переговори Малої Антанти з Австрією й Мадярщиною і що обі дозброєні держави дадуть формальні ґарантії безпеки.

ФРАНЦУЗЬКІ СОЦІЯЛІСТИЧНІ І КОМУНІСТИЧНІ ПОСЛИ поставили внесок у французькім парляменті, щоб скоротити військову службу, впровадити представників робітничих синдикатів до найвисшої воєнної ради й утворити робітничо-жовнірські ради у французькій армії. Більшість відкинула той внесок.

ФРАНЦУЗЬКИЙ МІНІСТР війни Даладіє заявив: Комуністична партія зорґанізувала в армії клітини. Їх називає „комітетами оборони республики". Я рішився зліквідувати їх. Не допущу до того, щоб політичні колотнечі загніздилися в армії, бо в такім случаї французька армія пересталаб істнувати.

НАД МАДРИДОМ відбулася велика летунська битва. 10 повстанчих літаків з 15 літаками червоних на висоті між 400 м. і 2000 м. Битва тривала кілька годин. Повстанці стратили 6 літаків.

АНҐЛІЙСЬКИЙ КОРОЛЬ Едвард VIII переводить інспекцію фльоти, призначеної до оборони побережжа Анґлії.

Лікарський фейлетоник.

Вплив природи на здоровля

Погода все має вплив на здоровля людини. Найліпше відчувають се люди хорі на ревматизм. Про звязок між погодою і станом здоровля людини переконалися лікарі також на підставі статистик. Данський лікар Б. Дюль обчислив, що на стан здоровля мають великий вплив магнетичні бурі. Вони виступають пересічно що 27 днів. Ті бурі повстають через явища на сонці, досі докладно недосліджені. В порі тих бур є найбільше випадків занедужань і смерти. Найбільше недуг нервової системи виступає безпосередно по бурі, недуг віддихового проводу 8 днів пізніше. Американські лікарі зауважили, що найбільше тріснень вереду жолудка припадає на час цикльонів. Досліди учених виказують, що людина мимо своєї високої цивілізації не може увільнитися від залежности від природи.

Очевидно звязок з природою виходить людям тільки на добро. Й тому так довго жиють ті роди, що постійно посідають землю. Яктільки якийнебудь рід покидає свою землю, то до третого покоління або вигибає або цілком вироджується. Отже з ріллі ніколи не повинна виходити до міста ціла сімя, тільки все повинен лишатися бодай один жонатий член на ґрунті й управляти той ґрунт. А знов ті роди, що живуть ще в містах, повинні доконче закупити бодай невеликий шмат управної землі й туди час до часу переноситися з дітьми на мешкання. Без того звироднення або вимертя наступає вже в третім поколінні. Недавно оповіщена статистика міста Франкфурту над М. виказує, що нема в тім великім місті родин замешкалих там від чотирох поколінь.

◆◆◆

НОВИНКИ

Бібліотека Наукового Т-ва ім. Шевченка одержала зі Стокгольму цінний дар, музичну бібліотеку нашого співака бл. п. Модеста Менцінського. Вона складається з 321 книжок і 1691 музичних творів композиторів цілого світа.

Загальні Збори Т-ва „Молода Громада" відбулися у Львові 14 с. м. Головою Т-ва вибрано знов дир. Ю. Шепаровича.

У Львові помер в 49 році життя польський новеліст і повістяр Ст. Грабіньский. Важніші його твори: „Демон руху", „На узгірю рож", „Шалений паломник" і драма „Монастир і море". Свого часу Грабіньский дістав був літературну надгороду м. Львова.

В Бережанах скінчився процес проти 12-ох Українців обвинувачених за участь в подіях в Залипю, до яких дійшло 1 червня с. р. у звязку з панахидою за поляглих. 4-ох обвинувачених засуджено по 2 р. вязниці, одного на 1 рік і 6 міс., двох на 6 міс. вязниці. Всім засудженим зачислено слідчий арешт.

В Тернополі арештовано адвоката Стахевича за те, що він під загрозою смерти намагався вимусити в жінки запис камениці для себе. Жінка його з дому Корінцівна.

В Бучачі пожежа знищила два доми й 10 господарських будинків з живим і мертвим інвентарем.

В Рудках скінчився процес проти дальших 16 селян обвинувачених за участь у кровавих подіях в Острові Тулиголовськім. Засуджено І. Шпака з Макарова на півтора року вязниці, інших на кари від 3 місяців до 1 року вязниці. Дві особи увільнено.

„Дом Людови" посвячено в Журавні, пов. Жидачів.

Невідома нова пошесть поширюється між дітьми в віці від 7—12 літ в Ямельниці пов. Стрий. Вона обявляється горячковим станом, кашлем і болем горла. Дотепер захорувало там на ту недугу около 100 дітей.

В Старичах коло Скла яворівського повіту відбувалася нарада кількасот робітників на тлі страйкової акції в маєтку Вайсмана-Завідовского. Підчас наради ввійшла до салі поліція й намагалася усунути силою робітників з салі, при чім ужила слізних газів. В замішанні ранено двох постерункових. До Старич вислано спеціяльний поліційний поїзд.

Футра жіночі і чоловічі та ріжного роду футряні шкірки поручає по найнижчих цінах фабрика футер „Хром", Львів, ул. Руська 20, тел. 271-83

В Белзі викрито централю пачкарів сахарини на цілу Польщу.

„Другим виданням Паралевичевої" називає преса жінку бурмистра Олеська Регіну Моралевичеву. Та її увільнено, а її чоловіка засуджено за лапівки на рік і 10 місяців, рахмистра К. Пташиньского на 4 і пів року, сек. Тишковского на 2 і пів року. Справа опинилася в висшій інстанції.

Надгороди Нобля з ділянки фізики одержали австрійський учений Гес і Американець К. Давид Андерсон, з ділянки хемії Голяндець П. Дебіє. Літературну надгороду Нобля одержав американський драматург Евген О'Нейл.

Гумор. — Що становить гвіздь сегорічного політичного зимового сезону? — А те, що пан премієр зарядив, щоб у всіх урядах завісили портрет маршалка Ридза-Сьміглого. („Врубле на даху", ч. 46).

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Кілько вільно заробляти купцеві? Досі по містах урядували комісії, що провірювали, чи купці виписують ціни на товарах. Незабаром мають урядувати т. зв. цінникові комісії, що будуть провірювати купецьку калькуляцію на підставі фактур закупу. У звязку з тим Львівське Т-во Купців урядило дискусійний вечір. На нім виголосив реферат др Шпіґель. Він представив теперішне тяжке положення купців і заміри правительства. Визначити, кілько вільно заробляти купцеві, дуже трудно. Припису на те нема. Прим. йде про сукно. В фактурі написано, що 1 м. сукна коштує купця 10 зл., а купець продає його по 13 зл. Ті 3 зл. се не є чистий зиск купця, се зиск разом з адміністраційними кошами. Ті кошти можна обчислити після такої калькуляційної табелі: I. Видатки звязані з удержанням льокалю: 1) комірне, 2) світло, 3) опал, 4) телєфон, 5) консервація льокалю, 6) асекурація. II. Видатки звязані з персоналом: 1) платні, 2) Суспільне Обезпечення й Фонд Праці. III. Видатки звязані з закупом товарів: 1) подорожі, 2) провізія, 3) порторія і телєґрами, 4) товарове манко, 5) фрахт, 6) довіз товарів, 7) відсотки. IV. Видатки звязані з продажею товарів: 1) рекляма, 2) векслеві блянкети, 3) канцелярійні прибори, 4) опакування, 5) провізія, 6) ризико товарове і кредитове. V. Податки: 1) патент, 2) оборотовий податок, 3) доходовий п., 4) льокаторський п. VI. Видатки звязані з удержанням дому: 1) чинш, 2) кошти удержання, 3) датки на ріжні ціли. Коли обчислиться всі адміністраційні видатки, тоді не можна говорити про завеликі зиски в теперішних часах. — В дискусії висунено проєкт, щоб до цінникових комісій увійшли представники поодиноких бранж. Вони моглиб уділяти конкретних вияснень і тим помагалиб комісіям у праці.

Положення на ринку рільних продуктів. На краєвім збіжевім ринку слаба знижкова тенденція. Ціни яєць і масла постійно йдуть вгору. Економісти передбачують знижку цін худоби на заріз. На заграничних збіжевих ринках замітна тенденція до устійнення цін збіжжа.

Протестувати векслі після нових приписів треба найдалі продовж двох будних днів, що слідують по звичайнім дні платности. Векслі виставлені по 1. VII. с. р. треба протестувати вже після нових приписів.

На Волинь прибуло кільканацять торговельних агентів з рад. України. Вони скуповують конюшину в великій скількости. За речинцеву доставу дають 50-відсоткові премії.

В кождій культурній родині на цілім світі роблять подарунки з книжок при численних подіях і нагодах, а саме: 1) в день уродин, 2) в день імянин, 3) в день коли молодець чи панночка кінчить школи, 4) в день заручин, 5) в день вінчання, 6) на Святвечір, 7) на Великдень, 8) в день патрона місцевости, 9) в кожде родинне свято, 10) при кождій більшій щасливій або нещасливій події, щоб радість утревалити доброю книжкою, згл. щоб смуток злагіднити розумними думками доброго автора. Пригадайте Собі, чи Ви поступали так і чи в Вашій родині робилося так? Коли ні, то направте се, бо з культурних одиниць складається культурна родина, а з культурних родин складається культурна нація. Сила не полягає на грошах, ні на землі, тільки на уморальненні й укультивованні духа. При виборі книжок не забувайте про католицькі книжки „Нової Зорі" і „Правди".

ВАЖНЕ ДЛЯ ЧИТАЛЕНЬ!

В кождій читальні повинна бути брошура під наголовком

Узасаднення „Скали"

Ціна 20 сот., з пересилкою 30 сот.

Вона виясняє, чому треба було оснувати „Скалу", які завдання читалень „Скали" і напрям їх праці.

Замовляти разом з надісланням грошей **в Адміністрації „Нової Зорі", Львів, ул. Ґродзіцких 2. І. поверх.**

ЛИСТУВАННЯ АДМІНІСТРАЦІЇ

Впр. о. Константин Созанський, Brodalbin N. Y.: Просимо подати свою докладнішу адресу.

ЖЕРТВИ

1) о. Ілля Чорнодоля в Кудринцях, п. в місци: зол. 14 на катол. пресу (збірка в церкві в Боришківцях), 2) о. Йосиф Дуплавий, в Самолусках, п. Городниця: зол. 5 на укр. інвалідів (збірка в церкві), 3) Гр. кат. Уряд парох. в Заліщиках, п. в місци: зол. 30 на укр. інвалідів (збірка в церкві).

БІРЖА

ҐРОШІ. Доляри амер. 5.32—5.29, дол. канадійські 5.28—5.31.

Німецька марка 1.07—1.14, фр. франки 24.77, шв. франки 121.65—122.40, фунти стерлінґи 26.04 — 25.88, австр. шілінґи 95.50 — 95.00, чеські корони 17.20—17.70, ліри 24—25.

НАБІЛ. „Маслосоюз" повідомляє, що від дня 17. XI. ц. р. кооперативам платив за:

1 кг. масла дес. без опакування	2.80 зол.
1 кг. масла дес. експорт. з опакув.	2.85 зол.
1 літра молока	0.19 зол.
1 літра сметани	0.75 зол.
1 копа яєць	4.60 зол.

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 24 сот.

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 17. XI. ц. р. платив своїм доставцям за 1 кг. живої ваги птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С." у Львові (вул. Більчевського ч. 3):

Молоді кури І. кляси	0.80 зол.
Товщеві качки І. кляси	0.80 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЛЬО: Їх троє.
КОПЕРНИК: Під двома прапорами.
МЕТРО: Капітан Блюд.
МУЗА: Залога.
ПАКС: Цирк Сарен, Пат і Патахон.
ПАН: Розе Марі.
СТИЛЕВЕ: Малий король
ТОН: Робін Гуд з Ельдорадо.
УТІХА: Сестра Марта шпигун.

Приймаю пацієнтів в моїм заведенні У ЛЬВОВІ, ВУЛ. СИКСТУСЬКА Ч. 17 від 9 — 1 і від 3 — 6.30, в неділю і свята за попереднім замовленням. Пльомби, корони золоті, платинові і емаліовані, штучні зубки в золоті і каучуку. Полекші в сплатах.

НАСС.

Гумор. — На моїм столі не сміє показатися ні одна каплина алькоголю. — То ти такий майстер в наливанні келішків?

Гумор. — Знаєте пане докторе, я ніколи не лічився б у вашого колеґи, дра Х... Вже волю вмерти. — Но, то прийдіть до мене!

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Oplatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XI. Львів, неділя, 22 листопада 1936. Ч. 90 (989)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2.І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

Ціна числа 20 с.

Конто П.Щ. Львів 505.796

НАДЗВИЧАЙНІ ПОДІЇ В МІЖНАРОДНІЙ ПОЛІТИЦІ

Німецьке Інформаційне Бюро й італійська Аґенція Стефані рівночасно оповістили, що Німеччина й Італія визнають правительство ґенерала Франка тому, що він заняв більшу часть території Еспанії. Ще важніша вістка про підписання договору між Німеччиною й Італією та Японією. Лондонський „Таймс" у передовиці пише про те надзвичайно остро й каже, що Японія пожалує ще того, що зробила. Новий бльок оповістить, що його союз тільки оборонний, каже „Таймс", але трудно буде тому повірити. Японія далася втягнути в чужий окріп. Річ ясна, що твориться бльок авторитативних держав, що відчувають пекучу потребу боротьби з СССР. Грізний конфлікт, зарисований двома містичними ідеольоґіями, сильно зростає. Тілько „Таймс".

Воєнна рада в Берліні.

„Ню-Йорк-Геральд" приніс депешу свого кореспондента з Берліна такого змісту: Ґітлєр завізвав до себе фельдмаршала Бльомберґа, адмірала Редера й инших головних начальників армії та фльоти. Нарада тревала від год. 10 рано до 3 пополудні з короткою перервою на обід. На ній обговорювано наслідки евентуальних репресій супроти Москви за увязнення 23 Німців в СССР та в звязку з отвертим вмішуванням Москви в еспанську справу. Бльомберґ мав висказатися, що війна для Німеччини булаб тепер передвчасна.

Розрив між Німцями й Мадярами.

В головнім орґані ґітлєрівців „Фелькішер Беобахтер" появилася стаття ідеольоґа ґітлєризму Альфреда Розенберґа, звернена проти ревізіонізму. В статті сказано, що Німці не мають заміру ставати спасителями народів, приневолених мировими договорами до ревізіоністичної політики. На мадярську пресу подіяла та стаття як перун з ясного неба. Звертає увагу, що стаття появилася по прихильній для Мадярів промові Муссолінія. Се значить, що Німці сказали Мадярщині: Ґоді на двох стільцях сидіти. Треба вибирати.

Украли воєнні пляни СССР.

Лондонський „Дейли Експрес" приніс сензаційну вістку: Че-ка розкрила таку велику шпіонажу, якої не було від 1918 р. Чотири роки виробляла большевицька влада плян оборони від Заходу. По маневрах коло Минська в жовтні сего року той плян затвердив Ворошилов. Плян сховано в Кремлі. Знало про се тільки 5 висших офіцирів ґенерального штабу. Десять днів тому два з тих офіцирів ствердили, що плян хтось виймав, очевидно в ціли скопіювання його, і поставив на попередне місце. Підозріння впало на одного з тих 5 офіцирів. Чека увязнила його і його любку, ґрафиню, знану під іменем „Ірина Михайловна". Їх тепер випитують у слідстві. У звязку з тою крадіжю пляну увязнено 100 осіб.

В Росії вернулася історична форма правління.

Паризька преса принесла таку характеристику чужинця, що вернувся тепер з Москви: „Там часи Івана Грозного. Опричнина бушує, виконуючи царську волю. Та чого хоче цар, ніхто за стінами Кремля не знає. СССР се тепер одинокий в світі край, де нема ні сліду комунізму, ні соціялізму. Вернулося самодержавіє як історична форма правління. Воно тільки припадково (тимчасово) в червоній мантії... Вся стара большевицька ґвардія вимордована з малими виїмками. Навіть сам Маркс якби жив, то рубавби ліс в якім концентраційнім таборі або бивби вуші в тюрмі на Лубянці. Та не треба перецінювати значіння тих змін: дуже помиляться ті, що думають, немовби СССР ступив на шлях демократії..."

Фіяско експерименту воєводи Юзефского на Волині.

„Курєр Поранни" приніс дві великі статті А. Вечоркевича. В них стверджено повну невдачу польської політики, яку на Волині 8 літ „здійснював" воєвода Генрих Юзефский при помочи сокальського кордону і всяких инших спроб, що надзвичайно болюче відчували весь час всі Українці. — Надвигаються події великої ваги, а на всій Волині (тай не тільки на Волині!) викликано замість поліпшення настроїв — велике погіршення. Що за безприміpний хаос в т. зв. політиці з Українцями: там фіяско, тут кольонізація — і все те перед очевидною бурею, яка надтягає на ввесь світ. Поживемо, побачимо, що з того буде.

Хто має право до зимової допомоги.

Головний комітет зимової помочі для безробітних випрацював і розіслав інструкції районовим комітетам. В них сказано, що зимову допомогу мають право дістати ті 1) Що удержувалися виключно з наємної праці в промислі, торговлі, ремеслі, транспорті, бюрах і в заведеннях публичної ужиточности. 2) Що можуть фізично працювати. 3) Втратили працю не зі своєї вини. 4) Мешкають бодай 3 місяці в місцевости, де хочуть діставати зимову допомогу. 5) Не дістають законних допомог з Фонду Праці, чи з Суспільної Обезпечальні, згл. вже вичерпали ті підмоги. 6) Не дістають ренти або емеритури і не посідають майна, ні инших середників удержання. Молоді люди, приготовані до фахової праці, що не можуть виказатися наємною працею, можуть діставати зимову допомогу на основі згаданих засад. Треба про те всюди поучувати наших людей. Подання вносити до Горожанського Комітету Зимової Допомоги.

Як Відклична Комісія зни зила податок — о 3 гроші.

Відклична Комісія при Скарбовій Палаті в Люблині прислала одному платникови слідуючий документ: Відклична Комісія ухвалою з дня 25. III. 1935 р. після розгляду відклику, внесеного проти виміру оборотового податку за 1932 р., що устійнював оборот підприємства на 510 зл. і вимірив податок в сумі 20.40 зл., устійнила загальну суму обороту на 509.38 зл. Тому рішила знизити оборотовий податок з 20 зл. 40 гр. на 20.37 зл. — Треба додати, що се рішення „знизити" податок о 3 гр. „йшло" до адресата 18 місяців. („М. Дзєннік").

Ощадність виробляє характер, вправляє волю та вчить тверезо глядіти на життя. Тому складаймо ощадности, але тільки в

Т-ВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА ч. 20.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

СТАЛІН ЧИ ҐІТЛЄР?

Важні і дивні міжнародні події наступають тепер з такою скорістю, що не все вистарчає писати про них раз на тиждень. І так:

В Еспанії наступили події, яких мабуть ніхто не сподівався: як похід повстанців доволі легко посувався наперед, так нараз став. По 4-дневних боях за перехід малої річки Манзанарес (яка ділить Мадрид на дві нерівні части) показалося, що повстанці тої річки перейти не годні. Отже війна замінилася в позиційну. Обидві сторони вичікують підкріплень. Від кого? Повстанці від Німців й Італійців, червоні від большевиків, Французів, Мексиканців і навіть від Англійців. Річ в тім, що банк з золотом старої Еспанії опинився в руках червоних. Крім того ограбили вони величаві католицькі святині Еспанії, в яких від часів Колюмба були величезні богацтва. Отже мають чим платити. Тому й англійські фірми не беруть серіозно справи невтральности, але доставляють червоним за добрі гроші все, чого їх душа забагне. А знов Німці за свою поміч одержали умову. На тій підставі (коли виграють повстанці) Німці матимуть в Еспанії немов другу базу до нападу на Францію.

А все таки — яким чином так нагло й несподівано скріпився опір червоних в Мадриді? Прецінь вони і передтим одержували допомогу від тих самих чужих сил, але опір їх був слабий. Отже що сталося, що опір червоних нараз скріпився, коли повстанці дійшли до самого Мадриду?

Сили червоного правительства Еспанії були слабі й відступали перед повстанцями головно з двох причин: 1) Червоні вимордували офіцирів у своїй армії й не мали фахового проводу. 2) Ще гірші наслідки мало для них те, що серед них вводило анархію таки їх власне правительство т. зв. „народного фронту", сперте на ріжношерстних партіях. На чолі того дивного правительства — соціяліст Кабалєро. В його правительстві засіли з одної сторони „буржуазні елементи" ліберального напряму, з другої сторони цілком ліві до комуністів включно. Розуміється, що згоди між ними не могло бути. До того ще й ціле те правительство не мало дійсної влади, бо поза ним стояли анархістичні орґанізації, які в Еспанії мають впливи в синдикатах робітників. Все те разом сварилося. Анархісти отверто голосили, що не признають такого правительства. Отже анархія була там взірцева. Річ ясна, що та анархія перекидалася з правительства на команду червоної армії, а з команди й на саму армію. І вона відступала...

А коли повстанці бючи червоних дійшли до самого Мадриду, тоді анархісти

погодилися з правительством і вступили до нього. Та ще важніше було те, що правительство разом з головними партійними крикунами — втекло з Мадриду. Отже в столиці не стало головного розсадника анархії й безголовя. Тим самим влада опинилася в команді армії червоних і та армія скріпилася. А рівночасно з СССР наспівало щораз більше червоних офіцирів. Так відпали обі головні причини слабости червоних.

А в таборі повстанців наступило ось що: Повстання в Еспанії зробили, як відомо, ґенерали разом з більшістю офіцирів, що потягнули за собою часть регулярного війська. Ґенералітет вірить офіцирам, але весь час не довіряє простим жовнірам: мабуть слушно побоюється впливу большевицької агітації на них. Тому до сеї пори не вислав на фронт головної маси свого регулярного війська, а оперує переважно т. зв. „фалянгістами". Се добровільно набрані відділи фашистів, запалені, але як жовніри мало виправлені й тому під боєвим оглядом маловартні. Дальше оперує повстанчий штаб збираниною професійних військових, що зїхалися туди з цілого світа, кольоніяльним легіоном і магометанськими Маврами, котрих все в більшій мірі перевозить з Африки до Еспанії. А свого власного регулярного війська боїться ужити в більшій мірі. Так виглядає нутро сили повстанців під оглядом військовим.

А під оглядом політичним в нутрі повстанців також настали зміни на гірше. В першій фазі війни згідно йшли монархістичні карлісти з переважно республиканськими націоналістами. Карлісти мали стару тайну орґанізацію, виправлену в підземеллі й дуже впливову. Колиж вони переконалися, що республиканські націоналісти таки не згодяться на відбудову монархії під владою старшої лінії, почали щезати з фронту. При ріжношерстности армії повстанців се опущення її монархістами-карлістами мало той наслідок, що її ударна сила значно ослабла.

Все разом зложилося на те, що повстанці в 4-дневних боях не могли перейти малої річки Манзанарес... Аж спочавши тиждень, знов почали посуватися помалу, дуже помалу, беручи дім за домом.., Та хто в Еспанії побідить, Сталін чи Гітлер, знов стало непевним.

Серед лондонської мраки блиснули цікавими промовами два державні мужі: Черчил і Болдвин. Черчил рахував прилюдно сили Німців на тлі міжнародної ситуації ось як: Бачимо такі події й факти: Німці узброєні так сильно як ніколи досі. Ми розсварилися з Італією, а Німеччина погодилася з нею. Бельґія опустила Францію й тим самим нас. Всі менші держави просто здезоріентовані й не знають, що робити й до кого пристават. Якби так тому два роки предсказав був хтось те, що тепер бачимо, то ніхто не повірибви ні одному слову такого предсказування. А ми все те бачимо. Воно таке дивне й несподіване, що і я не беруся ставити ніяких гороскопів. Бо що тут можна предвидіти? В Німеччині стоїть уже 39 готових дивізій, а формується ще 80 дивізій. Вже в 1937 р. німецька армія буде далеко більша від французької. Коли між нами і Французами буде т і с н а єдність і співпраця, то будемо безпечні ще ряд м і с я ц і в. Дня 31. III. 1937 Анґлія матиме 124 ескадриль воєнних літаків. А Німці вже тепер мають півтора тисячі боєвих літаків першої лінії! То значить, мають таку перевагу над нами, що хочби ми не знати що робили, то вже лишимося позаду, бо коли будемо будувати нові літаки, то будуть будувати й вони. Навіть спільні зусилля Франції й Анґлії незабаром покажуться недостаточні. Европейські демократії мусять притягнути до себе всі елементи колективної безпеки. Головний блуд наш в тім, що здійснюємо свої пляни зброєння з а н а д т о п о м а л у і неконсеквентно.

Тоді піднісся перший міністр Болдвин і сказав: Так, Анґлія повинна бути готова на трагічну можливість, коли мир буде загрожений. Здається мені, що Черчил трохи переціннив німецькі воздушні сили. Та коли його оцінка і правдива, то що робити? На наше нещастя демократична форма правління постійно с п і з н я є т ь с я н а я к и х д в а р о к и в порівнанні з диктатурою. Мимо того уважаю недоцільним творити окреме міністерство зброєння. Мир в Европі укріпиться тільки тоді, коли всі будуть знати, що Анґлія готова до війни.

Видно Гітлер знає, що вона до війни неготова, бо повідомив столиці 14 держав, а саме Париж, Лондон, Рим, Брукселю, Прагу, Варшаву, Копенгаґу, Стокгольм, Ковно, Відень, Букарешт, Білгород, Амстердам і Будапешт, що не признає вже 2-ої точки 12-го розділу версальського договору. Там були установлені сервітути в користь чужих держав на ріках Лабі, Одрі, Німані, Дунаю й Рені, що перепливають німецьку територію.

Можна припустити, що з того приводу буде щонайбільше трохи шуму і більше ніщо.

В Англії говорили проти себе два визначні державні мужі — та се не викликало замішання. У Франції говорив оден державний муж і се викликало велике замішання. Маємо на думці промову М а н д е л я, якою він узасаднював франко-совітський договір.

„Жур" так критикує ту промову: Тепер ясно, що Мандель і проти кабінету Блюма і проти Німеччини а за скріпленням союза з Росією — під услівям, що Комінтерн не буде анархізувати Франції. Все те правдоподібно дуже парляментарне, а л е с е н е п о л і т и к а. Мандель був прекрасним міністром почт і телеґрафів, але на становищі міністра заграничних справ він накоївби такого, що ну.

Зовсім інакше пише „Евр" з приводу промови Манделя, а саме так: Союз з совітами для Франції конечний. Франція без нього не може сподіватися взагалі ніякої серіозної спілки, ні воєнної, ні іншої, ні в середній Европі, ні на Балкані. Без союза з совітами не вдасться Франції видержати напір Німеччини.

Таксамо пише й „Ордр": Дурні й огидні — каже — ті Французи, що кричать: „Лучше Гітлер ніж Сталін!" Вони думають, що Гітлер лучше забезпечить їх ощадности в сейфах. Тимчасом в разі, колиб ми програли війну, наступить така жахлива грабіж і руїна, що подібної не знали й Середні Віки. Союз з СССР не мусить довести до збольшевичення Франції. Адже Туреччина від довгого часу в найлучших взаєминах з СССР, а се не перешкодило Туркам оголосити, що в них комуністи поза законом. В Туреччині комуністів просто вішають, як слушно сказав Мандель. Наївні ті, що вірять, немовби Гітлер був проти франко-совітського порозуміння тому, „щоб спасти цивілізацію". Атже Гітлер ще в 1934 р. отверто висказав бажання піддержувати приязнь з совітами. Атже то Німці ввезли Леніна в Росію. Атже владу по Леніні переняв Сталін. І став той Сталін ненависним для Гітлера щойно тоді, коли повернувся обличчам до Франції. Мандель правдиво сказав, що мир можна зберегти тільки збірним зусиллям тих держав, котрим загрожує Німеччина. І СССР і Франція належать до тих держав. Якби щезло франко-совітське порозуміння, то се довелоб тільки до повного осамітнення Франції...

СПРАВА ЦЕЛІБАТУ

СТАТТІ
ПРЕОСВ. ГРИГОРІЯ ХОМИШИНА І ПРОФЕСОРА РЕНАНУСА
Думки ріжних світських філософів про целібат.
Бібліотека УКО. Сторін 69+3 Ціна 25 сот., з пересилкою 40 сот. Можна набути в Адміністрації „Нової Зорі" Львів, ул. Городіцких ч. 2, за попереднім надісланням грошей.

Відозва

Поможім вдовам і сиротам по поляглих членах У. Г. А.

Товариство Український Фонд Воєнних Вдовиць і Сиріт у Львові від ряду літ займається уділюванням підмог воєнним вдовам та помагає в науці сиротам поляглих стрільців Української Галицької Армії. Одначе дотеперішня поміч вдовам була доривочна і залежала від стану фондів Т-ва. Така доривочна підмога показується тепер невистарчаюча, бо старенькі вже родичі та знищені працею й горюванням вдови потребують хочби невеликої, зате постійної помочі. Під сю пору є зареєстрованих у Т-ві понад 300 родин, з чого 250 потребує навіть негайної допомоги. Тому Управа Т-ва рішила доложити всіх старань, щоб наладнати виплачування постійних підмог найбільше потребуючим тимбільше, що поміч така їм вповні належиться за їх велику жертву, зложену в часі найгарячійшої потреби Батьківщини. Позатим Управа рішила допомогти дорастаючим вже сиротам, заступити їм рідних батьків поляглих в обороні чести народу та виховати їх на свідомих Українців та корисних громадян. Се своє завдання Управа виконує вже від кількох літ, оплачуючи науку сиріт, що вчаться в школах або в ремеслі та звертаючи пильну увагу на те, чи вони надаються до науки.

В біжучому році таких підмог дає Т-во на суму 170 зл. місячно. На місячні підмоги-ренти вдовам та поміч в науці сиротам потребує Т-во бодай 1.500 зл. місячно, або 18.000 зл. річно. Фонди Т-ва складаються виключно з членських вкладок та добровільних жертв суспільности. Ті доходи невистарчаючі на задуману допомогову акцію, а зокрема дохід з жертв нестійний та залежить зправила від того, чи Т-во дістає дозвіл на прилюдну збірку (раз у році). Постійні, згори означені, видатки Т-ва вимагають постійних та певних впливів. Їх можна осягнути тільки масовим членством в Т-ві як найширших кругів суспільности. Управа Тва, рішаючись на виплату постійних підмог вдовам, бере на себе великий та важкий обовязок, який зможе виконати тільки при активній допомозі цілої суспільности. Сі завдання такі великі та конечні, що Управа ні трохи не сумнівається про те, що вся суспільність допоможе їй в переведенні того благородного діла. Помогти воєнним вдовам та сиротам по поляглих членах УГА — се наш спільний і святий обовязок. Від нього ніхто не повинен відмовитися! Воєнні вдови та сироти мусять бути забезпечені, хочби найскромнішою, але постійною підмогою! Управа Т-ва просить усіх вступати в члени Т-ва (місячна вкладка 50 ґрошів, або річно 6 зол.), признавати з чистих зисків кооператив одноразові жертви та при кождій нагоді памятати про воєнних вдовиць та сиріт по поляглих членах Української Галицької Армії. Членські вкладки та жертви можна пересилати почтовими складанками на конто ПКО. ч. 148.655, або на адресу Товариства, Львів, Потоцького ч. 48. — Товариство Український Фонд Воєнних Вдовиць і Сиріт, Львів, Потоцького ч. 48.

Троцький про положення в СССР

Троцький видав недавно книжку „Зраджена революція". В ній описує сучасні відносини в СССР. Оптимісти, пише Троцький, не повинні датися ошукувати мнимим „добробутом", що його большевики показують ріжним прогулькам. Не повинні вірити навіть статистичним даним. Положення в СССР просто розпучливе, особливо в тяжкім промислі. Він працює тепер дефіцитово. Машини нові, та люди не вміють або не хочуть з ними добре обходитися. Робітники працюють у фабриках нерадо. Більшість рільничих тракторів не до ужитя. Авта псуються зараз після виходу з фабрик. Совітські дороги скандальні. Подібно також в інших ділянках совітського господарства.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Гетьман Скоропадський і Коновалець

П. з. „Коновалець і Скоропадський під одним омофором" помістив „Громадський Голос" в ч. 44 отсю замітку:

Американська газета „Пора" з Дітройту містить таку цікаву для нас інформацію: „Літом був кілька разів у Берліні п. Евген Коновалець і відбув „авдієнцію" у Розенберґа. Розенберґ, заграничний референт гітлерівської партії, велів Коновальцеві погодитися з гетьманом Скоропадським. Коли Скоропадський зразу не хотів, то Розенберґ загрозив, що віддасть провадження української політики в Німеччині другому московському генералові. Тому Скоропадський нарешті пристав на згоду з Коновальцем. Скоропадський має бути головним „диктатором", а Коновалець лише його адютантом. Цілу ту справу перевели гітлерівці ще при тій умові, що Коновалець змінить політику ОУН у краю, а навіть розвяже ОУН. Після того відбулася зокрема нарада провідних членів ОУН, які постановили ОУН не розвязувати, бо цим робом провід ОУН втративби вплив на дотеперішних членів. Зате постановлено змінити політику і йти за клерикальним напрямом. Коновалець і Скоропадський видали інструкції до своєї преси, щоб заперестати взаїмні спори.

Примітка Ред. „Нової Зорі": Ся замітка наскрізь баламутна, а кінець її очевидно брехливий, бо якби такі інструкції вийшли, то й ми чулиби щось про них.

Вісти з Канади

„Українські Вісти" в ч. 302 принесли отсі вісти з Канади: Успішний Зїзд БУК-а в Саскатуні. В днях 10 до 12. X. с. р. відбувався в Саскатуні, пров. Саскачеван, четвертий Зїзд Брацтва Українців Католиків у Канаді. На Зїзді було поверх 600 учасників. Проводив Зїздом Я. Д. Стратійчук, управитель одного з відділів Комерційного Банку. Зїзд той відбувався під кличем національно-релігійного виховання нашої молоді в Канаді. Тій справі присвячені були головні реферати, як також наради учителів, шкільних радних і батьків. Крім організаційних справ у програму Зїзду входили пописи 6-ох провінціональних хорів і пописи бесідницькі та декляматорські, в яких брало участь 16 українських хлопців і дівчат. — Протибольшевицька акція серед нашої суспільности. Спільними силами БУК-а й гетьманців у Вінніпегу відбулося недавно протибольшевицьке віче. На нім провід візвав усі національні товариства створити протибольшевицький фронт і піти наступом проти комуністичної гидри, що нищить нашу імміграцію. У відповідь на той заклик Канада зароїлася протибольшевицькими вічами. В більших містах ті віча підготовляють спільними силами всі наші національні товариства і брацтва. Одно з таких віч відбулося в Едмонтоні при участи 800 осіб. В парі з протибольшевицькими маніфестаціями йде оживлена праця в наших товариствах.

Емеритури в Польщі

Проф. Рибарский написав статтю в „Курієрі Познаньскім" про стан емеритур у Польщі. В ній пише м. ін.:

Скількість емеритів росте також в послідних роках мимо заповідження, що давна емеритальна політика, особливо фабрикування молодих емеритів, буде спинена. Осіб, що побирають емеритальне заосмотрення з державного скарбу, як також з фондів декотрих підприємств і державних монополів, було з кінцем 1933 р. 171.825; 1934 р. 184.404, а 1935 р. 192.530. Та величезна армія проковтує богато, хоч постійно редуковалосяб емеритальні вивінування, не числячися з правними зобовязаннями.

До чого доходять видатки на емеритури, ілюструє слідуючий приклад. Всі доходи (брутто) підприємства „Польські Державні Зелізниці" принесли в 1934 р. 895 міл. злотих, а видатки на емеритури в тім році аж 93 міл. зл. Чи можна собі представити підприємство, котре мусілоб призначувати на емеритури поверх 10% всіх своїх впливів брутто? Де тут місце на чистий дохід? Чому в 1928/29 р. призначено на се ще тільки 59 міл. зл.? Хоч емеритальне вивінування було висше без порівнання...

Коли скількість емеритів надмірна, то не викликав її тільки природний процес старіння і викликана ним нездібність до праці. В 1933 р. 31-го січня було державних функціонарів, без контрактових працівників, в адміністрації й підприємствах 387.000, а з кінцем 1935 р. було емеритів, без вдів і сиріт, 113.930. Отже на 100 державних функціонарів припадають 32 емерити (підчеркуємо: без вдів і сиріт)!

Тимчасом в 1928 р. чисельне відношення населення Польщі в віці від 20 до 59 літ до населення від 60 року вгору було як 100 до 15.4. Се значить, що в Польщі є два рази тілько емеритів, ніж би се випадало після таблиць віку. Правда, мігби хтось сказати, що між роками 20 і 24 є відносно мало урядників. Одначе з другої сторони ми зачислили до емеритального віку всіх, що скінчили 59 літ. А в тім віці є ще богато в чинній службі.

Вкінці в Польщі наново організовано державну службу після відбудови Польщі. Отже адміністрація є розмірно молода і повинно бути тепер менше емеритів.

Що кажуть ті числа? Безсумніву признавано нераз занадто легко емеритальне право. Та що важніше, переводиться часте відмолоджування адміністрації. Се коштує дуже богато. Усувають людей здібних до праці, людей з фаховим приготуванням; роблять се на те, щоб зробити місце своїм. Часами ощадностева акція проявилася просто у зрості скількости емеритів. На місце післаних на емеритуру приймали інших раніше чи пізніше. („Глос Народу", ч. 305).

Коли Німеччина занялаб Ґданськ...

„Вєк Нови" в ч. 10.638 приніс статейку п. Ареса п. н. „Коли Німеччина занялаб Ґданськ... Мілітарне значіння Вільного Міста". Подаємо її в перекладі:

Акція гітлерівців на терені Вільного Міста Ґданська не тільки загрожує політичним і господарським інтересам Польщі, але також може погіршити її мілітарне положення. Влучення Ґданська до Німеччини, а се ціль політики пп. Форстера і Ґрайзера, означалоб велику поправу шанс німецької армії на случай війни на сході. — Анексія Ґданська передовсім збільшилаб чисельний стан німецької армії. Вільне Місто се щоправда невеликий простір, та підчас війни цінний кождий полк, кожда бригада. Коли візьмемо під увагу, що підчас світової війни мобілізовано до 18 прц. населення, що 65-міліонова Німеччина сформувала загалом вверть тисячі дивізій, то стане ясно, що 400-тисячне населення Ґданська виставилоб 1 дивізію. Німецький штаб працює пляново й систематично. Він хоче сформувати ту дивізію не з добровольців, але з вишколених вояків. Тому вже тепер молоді Ґданьшани відбувають військову службу на терені Німеччини. — В Ґданську є ряд станиць военного промислу (фабрика крісів, корабельні варстати і т. д.). Отже заняття Ґданська влекшилоб заосмотрування німецької армії в Східній Прусії. — Та найбільші користи давалоб Німеччині географічне положення Ґданська. Границі Вільного Міста біжать попри саму Ґдиню й перетинають польську зелізничу сіть. Німці мають звичай сейчас фортифікувати заняті простори. Тепер роблять се в Надренії. Коли захопилиб Ґданськ, коли збудувалиб як над Реном могутні зелізобетонові кріпости коло Оліви і Пшивідза, то загрожувалиб безпосередно всім полученням Польщі з побережжам. — Головна зелізнича лінія, що лучить Ґдиню з осередком Польщі, переходить через територію Вільного Міста. Нові лінії, збудовані вже за польських часів, біжать дуже близько границі. Відтинок Ґдиня-Кокошки зближається на кількасот метрів до границі Вільного Міста. Відтинок Ґдиня-Косцежина (часть вуглевої магістралі) в декотрих точках віддалений на 2 до 3 кільометри від границі. Отже нема сумніву, що з терену Вільного Міста можна легко бомбардувати всі полученння Польщі з побережжам.

Але й сама Ґдиня булаб поважно загрожена, коли німецька армія обсадилаб Вільне Місто. По розширенні простору Ґдині, по влученні до неї поблизьких осель польська головна пристань сягає майже до границь Вільного Міста. Отже коли німецька фльота, наймогутніша на Балтику, не моглаб зблизитися до Ґдині, напр. з огляду на поля мін, то Німцям осталоб бомбардування Ґдині з суші, з території Вільного Міста.

По обсаді Ґданська німецькі війська, що оперують у Східній Прусії, дуже зблизилисяб до армії на німецькім Поморі. Головну мілітарну перешкоду, Вислу, малиб уже поза собою. Летунський майдан у Ґданську ставби базою німецького летунства, бомбардуючого й мисливського.

Розглядаючи сі теоретичні можливости, не можемо потішатися тим, що Німці не думають про війну з Польщею. Бо люди та їх стремління зміняються, а війська і твердині лишаються. Ґданськ, раз захоплений Німцями, оставби в їх руках очевидно й тоді, коли вони зірвалиб теперішний договір про ненапад. Тому Польща мусить енергійно протиділати стремлінням гітлерівців до опанування Ґданська.

Св. Отець до пресових світливців

Св. Отець приняв на послуханні пресових світливців і журналістичних кінооператорів з Риму. Світливці зложили дар для Св. Отця: 20 фотографічних апаратів для місій. Папа розмовляв з прибувшими незвичайно зичливо. Притім жартуючи твердив, що оскільки давніше ілюстратори підпорядковувалися редакціям, то тепер редакції підпорядковуються ілюстраторам. Давніше люди читали текст і ледви оком кидали на ілюстрації в тексті. Тепер оглядають передовсім ілюстрації, а тексту не читають, уважаючи його за додаток до ілюстрації. Роля пресового ілюстратора дуже поважна і про се повинні памятати працівники того фаху. Ілюстраційне мистецтво повинно причинятися до поширювання чесних думок та служити все правді і добру.

Нормалізація

Як її боронить „Дзєннік Польскі".

Ендецько-санаційний „Дзєннік Польскі" в ч. 321 подає вістку про інтерпеляцію посла Райлєя в анґлійському парляменті в справі кольонізації українських земель у Польщі й пише, що вона без сумніву інспірована українськими кругама. „Д. П." уважає, що та інтерпеляція нарушує засаду нормалізації. — Розуміємо, що інтерпеляція в анґлійськім парляменті в українській справі неприємна редакторам „Д. П." Та не можемо повірити, щоб їм лежала на серці ідея польсько-української співпраці.

Німецько-совітський конфлікт

В СССР масово увязнюють чужинців. М. ін. увязнено 23 Німців, німецьких горожан. Німецьке правительство вислало протест до Москви й зажадало або сейчас доказати вину увязненим або увільнити їх. На перший протест Німеччини Москва не відповіла. Гітлєр зарядив вислати другий протест. В Берліні вважають увязнення німецьких горожан большевиками провокацією, що може довести до зірвання дипльоматичних взаємин між Німеччиною й СССР. Німецький амбасадор фон Шуленберґ, що перебував на Кавказі, поспішно виїхав до Москви.

Мадрид в огні

Еспанські повстанці здобули ряд мадридських улиць та дійшли до центра міста. Велике стратеґічне значіння для повстанців має здобуття університетської дільниці та рільничої академії. З тих становищ повстанці панують над більшою частю Мадриду. Їх артилерія безупинно бомбардує становища червоних. Кореспондент Гаваса звідомляє, що повстанцям удалося увійти до столиці також на тім відтинку, де довший час годі було проломити опір червоних.

Французька позичка для Польщі

Переговори в справі позички добігають до кінця. Варшавські фінансові круги твердять, що поділ французької позички буде приблизно такий: 800 міліонів франків дістане Польща як товаровий кредит, 200 міл. фр. готівки на урядження фабрик, 300 міл. фр. готівки на розбудову зелізниць, 700 міл. фр. на розбудову вуглевої магістралі Шлеськ — Ґдиня. Кажуть, що готівковий кредит буде зревальоризований і що в звязку з тим сума позички 2 міліярди піднесеться до поверх 2.800.000.000 франків. Крім того переговорюють у справі окремого кредиту для Банку Польського.

В місяці листопаді збираємо жертви на наших інвалідів. Адреса: УКТОДІ, Львів, ул. Потоцького ч. 48.

Віцеміністерство винародовлювання

Божевільний проект польського націоналіста.

Людська глупота безмежна, — каже з давен давна загальна опінія. Що се дійсно так, свідчить наглядно ціла книжка польського націоналіста Ґертиха п.з. „За програму окраїнної політики", яку ми обговорили докладно в попередних статтях. *) Та вершок глупоти згаданого польського націоналіста міститься щойно в окремім додатку при кінці його книжки. Той додаток має заголовок: За запевнення одноцільної національної політики правительства.

Ціхою нашої державної адміністрації — так починає Ґертих кінцевий додаток — є брак в її починах одноцільної провідної лінії, котра задовольнялаб польський національний інтерес. — Як нарід ми під богатьома оглядами у виїмково труднім і повнім небезпек положенню, — котре вимагає отже примінювання енергійної, консеквентної і смілої політики. — Нема другого великого народу в Европі, котрий мавби у своїй національній державі таке велике число елементів, чужих йому (бодай у теперішній хвилі) своїми стремліннями: елементів, котрі (як Русини і вчасти Білорусини) займають значні простори земель, що входять у склад держави, становлячи там більшість загалу населення — елементів, котрі (як Жиди) займають упривілеєне, майже монопольне, становище в деяких галузях господарського життя, а котрі стремлять до того, щоб займати упривілеєне становище також у деяких галузях умової праці, — вкінці елементів, котрі (як Німці) солідаризуються з заборчими стремліннями сумежної держави і котрі мають (на Шлезку і вчасти на Поморю і в Познанщині) поважні впливи в области промислової і рільної власности. Тому нема другого великого народу в Европі, для котрого справа внутрішної політики супроти чужих елементів: політики а с и м і л ю в а н н я одних, а в и п и р а н н я других, малаб рівно велику вагу як для Польщі.

Вже отсей вступ кінцевого додатку до книжки Ґертиха свідчить наглядно про глупоту її автора. Бо глупотою є, коли в Польщі, котрої третину території становлять не-Поляки і котра до того знаходиться між двома могутними історичними своїми противниками, між Німеччиною і Росією, коли отже в т а к і й Польщі Ґертих радить замість розумної політики з є д н у в а н н я собі непольського населення — вести „енергійну, консеквентну і смілу" політику винародовлювання, отже д р а з н е н н я того населення і роблення собі з нього ворога.

Глупота тим більша, що наслідки подібної політики показалися ще так недавно такі фатальні для такої держави, як Росія, котра займала і займає 1/6 частину земської кулі. І не тільки для одної Росії. Політика винародовлювання вповні збанкротувала також в цілім ряді інших держав, котрі вели колись таку політику. Згадатиб тільки б. Австро-Угорщину і Туреччину, які за ту політику заплатили вичеркненням їх з карти Европи, як велико-держав. Згадатиб далі нпр. Велику Британію, котра також вела колись політику безоглядного винародовлювання в Ірляндії, а нині мусіла признати Ірляндії — ірляндську державність.

Та по що шукати прикладів на шкідливість політики винародовлювання для держав, що її ведуть, поза Польщею. Таж хто знає історію старої Польщі той також знає, що одною з головних причин її упадку була власне політика, яку стара Польща вела супроти своїх непольських народів, зокрема супроти українського народу. Та політика найперш змобілізувала була весь український нарід проти Польщі, відтак кинула його в обійми Москви, котра 1½ століття пізніше зліквідувала Польщу як державу. А сталося се тоді, коли почуття національної свідомости в народів взагалі і зокрема в народу українського не було ще таке розвинене, як нині. А щож говорити про нинішні часи, коли майже всюди на світі тріюмфує націоналізм у позитивній чи негативній формі!

Та факт остається фактом: польський націоналіст Ґертих пропагує й далі політику винародовлювання в новій Польщі і в тій цілі виробив і видав навіть програму тої політики. Як бачили ми, та програма дуже докладна. Вона обнимає всі ділянки публичного і навіть приватного життя в Польщі. Вона втягає у вир тої політики всі польські державні і суспільні установи й організації і навіть кождого Поляка, що живе на окраїнах Польщі.

Одначе все те не вдоволяє ще Ґертиха. Його болить, що не всі польські державні чинники ведуть політику винародовлення в Польщі з однаковою енергією і безоглядністю. Тому він уже по виробленню цілої програми докладних вказівок для поодиноких ділянок польської державної адміністрації, як вести в Польщі політику винародовлювання непольського населення, вважав потрібним долучити до тої програми ще окремий „д о д а т о к", в якім подає н о в і в к а з і в к и, як довести до того, щоб вироблену ним програму винародовлювання вся польська державна адміністрація виконувала з о д н а к о в о ю енергією й однаковою безоглядністю.

Найбільш некорисна тут річ — пише він — се розділення справ, що входять в обсяг національної політики в начеркненім вище розумінню, між ряд урядів і нескоординування починів тих урядів, — завдяки чому кождий уряд веде свою власну політику (або не веде ніякої політики) — і навіть тоді, коли уряди порозуміваються в якійсь справі, те порозуміння має звичайно тільки доривочний характер.

В яких урядах хоче Ґертих скоординувати національну політику, себто політику винародовлювання? Розуміється, передовсім в тих, котрі полагоджують справи з обсягу національної політики. Всі ті уряди він вичисляє поіменно, зазначуючи при кождім більш або менш докладно обсяг національних справ, що належать до компетенції тих урядів. Отже:

1) Міністерство внутрішних справ має в обсязі своєї компетенції величезне число справ, що торкаються національних меншин в Польщі.

2) Міністерство віроісповідань і публичної освіти завідує двома великими ділянками, що мають вплив на формування національних відносин в державі: ділянкою шкільництва (справи допускання або недопускання чужомовних шкіл і т.п.) і ділянкою віроісповідань (м. і. такі важні справи, як справа церков православної та греко-уніятської і т. п.).

3) Міністерство рільних реформ, займаючись парцеляційною політикою, має змогу скріпляти польський стан посідання в области дрібної земельної власности (що нпр. в деяких округах східних окраїн має велике значіння) та ослаблювати стан посідання чужих елементів (нпр. Німців на заході) в области великої власности.

4) Міністерство промислу і торговлі має змогу (хоч з тої змоги не дуже користає) причи-

*) Гл. „Н. Зорю" чч. 780, 784, 788, 792, 800, 810, 813, 822, 824, 826, 828, 832, 834, 840, 843, 847, 866, 869, 879, 888, 905, 925, 951, 956, 959, 961, 964, 966, 970, 971.

ВАЖНЕ ДЛЯ ЧИТАЛЕНЬ!

В кождій читальні повинна бути брошура під наголовком

Узасаднення „Скали"

Ціна 20 сот, з пересилкою 30 сот.

Вона виясняє, чому треба було оснувати „Скалу", які завдання читалень „Скали" і напрям їх праці.

Замовляти разом з надісланням грошей **в Адміністрації „Нової Зорі", Львів, ул. Ґродзіцких 2. І. поверх.**

ОЛЕКСАНДЕР УБИШ 11)

ТАНАС ГОРЛАЧ

Оповідання з життя передостанніх власників Угнова і їх служби.

Романовський казав будинки розвалити, сад витяти!... Я пішов до брата моєї жінки. Він оповів мені, як то з наказу пана господарство моє стало пусткою і що є найстріший приказ мене зловити і приставити до двора.

Втік я на Холмщину.

Осів я в Ріплині і жив з готівки, а коли її забракло, зі стегунства. *) На службу йти я не міг, бо боявся Романовського, котрий бував в тих сторонах. Зі звірини не богато мав я, бо зле за неї платили.

Весною вмерла одна моя дитина, по ній друга, жінка почала хорувати, бо страшна біда заглянула до моєї хати. До господарської роботи я не був призвичаєний, отже лише стрільба ратувала нас від голоду. Я вмів вабити вовків, отже ходив до ліса вабити і нераз удавалося вовка убити. Уряд за вовків нічого не платив, хіба Жид у Грубешові купив шкуру за два золоті. З розпуки почав я пити.

Коли вертався я з корчми до дому, серце краялося з розпуки на вид хорої жінки й одинокого сина. Жінка незабаром умерла, я осліп і пішов з сином жебрати. Волікся я сліпий від села до села, а син мене провадив.

Памятаєте, паничу, моє оповідання про те, як то я притримав пістуна і пішов до Романовського на службу, покинувши сліпого діда, що там може з голоду й загинув. Отже Бог мене за той немилосердний учинок тяжко покарав.

Був празник в якомусь селі, множество дідів зійшлося там тоді, пішов і я.

Вечером мовить хлопець до мене: „Сидіть, татуню, я зараз поверну". Пішов. Я жду і жду. Ніч проминула, хлопець не вертається. Щойно на другий день каже якийсь жебрак до мене, що мій син „помандрував" з громадою люблинських дідів до Люблина, а може аж до Варшави. Я заплакав гірко.

Отож і моя власна дитина відплачує мені давню провину.

По кількох літах я довідався від дідів, що старий Романовський помер. Постановив я вернутися в околиці Річиці, отже з громадою жебраків пішов я на св. Марка до галицького місточка Варяжа на відпуст і звідти до Угнова. Вже пятнацять літ ходжу від села до села, але не до Річиці, бо і пощо? — хіба по прикрі спомини?

А тепер бувайте здорові, паничу!

То кажучи шпарко зірвався з місця, вхопив за руку свойого провідника і зник мені з очей. Від того часу ніхто його не бачив.

X. Ще кілька слів про Романовського.

На закінчення сеї моєї рамоти хіба кілька слів про життя Романовського.

В тих часах неодин зі шляхти, передовсім богатої або достойнішої, не міг погодитися з долею, що припала їй в уділі. Колотнечі, авантури з урядниками, неплачення податків, докучання виконавцям правних приписів і инші подібні вибрики були річею звичайною і надавали навіть пятно якогось геройства. Дульські, Калиновські, Романовські становили чоло поміж досить численними рядами тих лицарів. Панувала між ними під тим оглядом певна емуляція, перегони в дивацтвах, що польському імені ви слави не приносили.

Дульський в своїм часі зводив не криваві, але безнастанні бої з акцизними стражниками. Романовський, що в цілім своїм маєтку по запровадженню горівчаної і пивної акцизи скасував був всі броварі і горальні, иншим способом докучав Німцям. Ніколи добровільно не платив податків. Звідси походили періодично повторювані поїздки циркулярних комісарів, секвестрації, ліцитації.

*) Стегун, стегунство = kłusownik, kłusownictwo, Raubschütz, Raubschützerei. — Ред. „Нової Зорі".

нятися до скріплювання польської торговлі і тимсамим ослаблювати монопольне становище Жидів в нашім господарськім житті.

5) Міністерство скарбу має певні можливости в тім самім напрямі, — напр. в ділянці кредитової політики або в тих позірно дрібних справах, котрі одначе мають певне значіння, як справа роздачі монопольних концесій і т. п.

6) Міністерство рільництва і державних дібр має такі самі можливости в ділянці лісної господарки (експльоатація лісів, тартакові концесії і т. п.).

7) Міністерство праці і суспільної опіки має через підчинений собі еміграційний уряд вплив на важну ділянку національної політики, якою є еміграційна політика. Та політика може з одної сторони причинятись до влекшування еміграції з Польщі елементів, котрі тяжать на нашім національнім організмі в небажаний спосіб (напр. Жидів), а з другої сторони зробити, щоб Поляки, котрі еміґрують з Польщі, поселювалися на чужині в скупленнях, під національним оглядом відпірних. Нині, завдяки загальному наставленню Міністерства пр. і с. оп., еміграційний уряд має нахил мимоволі кермуватися радше духом індивідуальної опіки над емігрантом (котрого матеріяльний інтерес може напр. диктувати йому одиничне розпорошення серед чужих, — коли між ними найлекше знайти зарібок), ніж національним інтересом.

8) Міністерство заграничних справ має змогу опікуватись еміґрантами за посередництвом конзулятів (з хвилею, коли еміґранти опинилися вже на чужині), має змогу довірочного підпирання польського національного руху на опільськім і чеськім Шлезку, в пільській і мальборській землі, на Вармії і на Мазурах, на Литві й Інфлянтах і т. д. і т. д., та має змогу впоминатися за внутрішно-державним польським інтересом перед Ватиканом (справи католицької Церкви латинського і грецького обряду, справи Унії і т. д.), Ліґою Народів (скарги меншин) і т. д.

9) Військовість має чималі можливости завдяки змозі впливати на чужоплемінний рекрутський матеріял і також завдяки розпоряджуванню військовими доставами і т. д.

Без сумніву — читаємо далі — і в інших міністерствах і урядах знайшласяб не одна ділянка праці, що торкається питань національної політики.

Як бачимо — пише Ґертих — майже нема галузи державної адміністрації, яка не малаб у своїм заряді якоїсь ділянки, важної з точки погляду національної політики в начеркненім вище розумінню. Розпилення ділянок тої політики — між ріжні, відповідальні за неї уряди — повне. А тим чином в наших умовинах, в яких обговорювані питання мають таку виїмково велику вагу, тільки стисле скоординування всіх починів може запевнити їх льоґічне і консеквентне зреалізування.

В таких урядах і в таких справах хоче Ґертих „скоординувати і згармонізувати" національну політику в Польщі в його розумінню, себто політику винародовлювання.

Не будемо розглядати тут кождий той уряд і кожду ту справу зокрема зі становища доцільности такої політики. Се зробили ми докладно при обговорюванню поодиноких розділів самої „програми окраїнної політики" Ґертиха. Там виказали ми наглядно всю її „вартість" для Польщі як держави.

Тому перейдемо до розгляду самого проєкту Ґертиха, як він хоче перевести те „скоординування і згармонізування" національної політики в Польщі.

В сучаснім устрою нашої адміністрації — пише Ґертих — можливий тільки оден вихід. Се створення уряду з дорадчим характером, що одержувавби до відома від всіх міністреств відписи важнішої переписки, яку вони ведуть, а яка торкається згаданих питань. Той уряд маючи на основі тих матеріялів докладний вгляд у хід урядування в поодиноких ділянках і в стан поодиноких справ в життю краю і закордонних Поляків виступавби супроти поодиноких урядів з внесеннями дорадного характеру щодо лінії поступування в поодиноких справах і також займавсяб опрацюванням матеріялів для нарад Ради Міністрів.

Одначе такий вихід Ґертихови не подобається. Бо, на його думку, той вихід має всі прикмети половинности і недостаточности. Та половинність і недостаточність лежить у тільки дорадним характері пропонованого уряду. А дорадний характер внесень згаданого уряду — каже автор — не унеможливлює того, щоб поодинокі міністерства і далі кермувалися іншими зглядами, ніж оглядами національної політики (напр. міністерство внутр. спр. оглядом на стан спокою в краю, міністерство скарбу фіскальними оглядами і т. д. — не кажучи вже про ріжниці політичних програмів і поглядів ріжних міністрів, викликані неодноцільним складом правительства, напр. вразі коаліційного кабінету). Тоді практичний вислід діяльности нового уряду мігби — боїться Ґертих — в богатьох ділянках бути в сути річи досить марний.

Ми нарочно переповіли скептичні замітки Ґертиха про запроєктований ним самим уряд для винародовлювання. Бо ті замітки аж надто наглядно показують вершок націоналістичного божевілля того польського націоналіста і разом із тим і вершок його політичної глупоти.

На чім полягає те божевілля і та глупота?

Те божевілля і та глупота в тім, що Ґертих лякається, щоб напр. міністерство внутр. справ не кермувалося оглядом на спокій у краю а міністерство скарбу оглядом на державний скарб, але тільки оглядами „національної політики". А се значить, що Ґертих волить, щоб міністерство внутр. справ своєю національною політикою радше кинуло край у вир горожанської війни, ніж малоб не вести політики винародовлювання! І далі — се значить, що Ґертих волить, щоб міністерство скарбу своєю національною політикою радше наразило державний скарб, ніж малоб зректися політики винародовлювання горожан непольської народности! Отже нехай хаотизується і пропадає держава, аби тільки не пропало винародовлювання!

Перед нами виразна теорія, як зруйнувати державу...

Яку велику вагу привязує Ґертих до винародовлювання, видно з того, що він не бере під увагу навіть життевих інтересів держави, але виступає далі з новим проєктом, який бере під увагу тільки винародовлювання. Правда. Той новий його проект у теперішнім державнім устрою Польщі здійснити не можливо. Та Ґертих має на се раду: змінити теперішний устрій польської держави і здійснити той новий його проект.

Здається нам, — читаємо в Ґертиха далі — що можнаб знайти розвязку, котра не малаб згаданих вище мінусів. Се радикальна розвязка, котра спричинює основну зміну в устрою нашої виконної влади і разом з тим рішучо відбігає від чужих взірців, на котрих сперся той наш устрій. Та розвязка се усунення засади, що Рада Міністрів становить колегію, в котрій премієр є тільки провідник, але не зверхник (przełożony).

Чомуж се така радикальна розвязка в ділянці політики винародовлювання?

Відповідь на се питання подає Ґертих в слідуючім уступі. В нім розвиває докладно другий свій проєкт „скоординування і згармонізування" національної політики в Польщі.

Якжеж виглядає той новий проєкт Ґертиха?

Пропонуємо — пише Ґертих — щоби премієр (чи не моглиб ми привернути йому передрозборового титулу Канцлєра?) став зверхником інших міністрів в анальоґічний спосіб, в який міністр є зверхником директорів департаменту, — щоб отже ціле правительство перемінилось в певного роду надміністерство. Не порушуємо тут інших справ поза справою національної політики у вище означеним розумінню, тому не хочемо пересуджувати, чи компетенції премієра малиб бути і в інших ділянках відносно до теперішнього стану в анальоґічний спосіб розширені й усталені. В кождім разі в ділянках, що складаються на цілість національної політики в означеним вище розумінню, дозволяємо собі поставити під дискусію внесення, щоб право рішення (отже м. ін. право підпису і т. п.) належало не до ресортового міністра, але до премієра. Премієр мігби покликати до тих справ окремого, виключно тими справами обтяженого, віцеміністра або підсекретаря стану, котрий в щоденнім урядуванню виручавби його в тій ділянці. В практиці річ виглядалаб так, що віцеміністр бувби чимсь в роді віцеміністра, приділеного рівночасно до всіх міністерств — і до його компетенції в кождім міністерстві належалоб полагоджування тих власне справ, котрі отже у більшости припадків навіть взагалі не потребувалиб іти до ресортового міністра. Незвичайність подібного уряджения тільки позірна: таж у кождім міністерстві, в котрім є оден або кілька віцеміністрів, істнує між ними і міністром певного роду поділ компетенцій. При тім справи, котрі полагоджує і підписує даний віцеміністр, взагалі не йдуть до міністра (хіба у сумнівних, спірних справах і т. д.). Вигода з того приділення одного вищого урядника рівночасно до всіх міністерств булаб у тім, що в руках того урядника (котрий зрештою мусівби мати і власне прибічне бюро) булиб зосереджені всі без виїмку справи, що складаються на цілість національної політики в означеним вище значінню. Одначе ті справи не булиб виняті зпід компетенції заінтересованих міністерств, котрі їх безпосередно полагоджувалиб й опрацьовувалиб предкладаючи віцеміністрови, що заступає в тих справах премієра, тільки до остаточного рішення. Урядник (директор департаменту, начальник виділу), котрий предкладавби ті справи з рамени свого міністерства тому віцеміністрови, завсіди мавби змогу узгіднити з його становищем і з загальною лінією веденої ним політики становище репрезентованого собою міністерства та виложити згляди, котрі евентуально промовлялиб зі спеціяльних причин, що випливають з току праць даного міністерства, проти вирішення даної справи в спосіб, в який згаданий віцеміністр має намір вирішити її. Очевидно, в припадках, колиб становище того віцеміністра не дало в даній справі узгіднитися зі становищем даного міністерства (і його шефа), булоб конечне передати остаточне вирішення в руки самого премієра, котрий вирішивби справу по вислуханню думок ресортового міністра і згаданого віцеміністра.

Такий „остаточний" проєкт Ґертиха „скоординування і згармонізування" національної політики в Польщі, себто „скоординування і згармонізування" винародовлювання Українців, Білорусинів, Німців і Литовців під Польщею.

Щож сказати про той проєкт?

Передовсім належить ствердити, що дійсно вповні згідне з правдою те, що Ґертих написав на вступі до наведеного вище свого проєкту розвязки національного питання в Польщі. А саме: що той його проєкт „odbiega zdecydowanie od wzorów obcych". Так, справді! Ніхто, навіть найпоганіші русифікатори в старій Росії, найбрутальніші гакатисти в старій Німеччині, не видумали чогось подібного, як Ґертих. Се його вповні оригінальний винахід, який він повинен як найскорше опатентувати.

Далі належить ствердити також, що наведений вище Ґертихів проєкт „скоординування і згармонізування" національної політики в Польщі через створення „віцеміністерства винародовлювання" — се тільки льоґічне завершення цілої його „програми окраїнної політики", якій таксамо трудно знайти взірець у новочасній всесвітній літературі про національну політику. Під сим оглядом „твір" Ґертиха се правдива „перла" новочасної польської політичної літератури, якою та література блистить серед новочасної політичної літератури світа взагалі.

Вкінці належить іще ствердити, що проєкт Ґертиха досі формально не здійснений. Та до чого йде, про се нехай говорить сама дійсність.

Це минало йому яких літ десять, вкінці перебралася міра. Одного дня заїхав до Річиці сам жовківський староста з двома швадронами шволежерів. Коли ротмістр в очах Романовського, узброєного в дубельтівку й оточеного своїми слугами рівнож узброєними, казав військови набити карабінки, Романовський злякався. Утік до своєї канцелярії, отвираючи тим самим вступ до замку. Староста заняв в секвестер не збіжжа в стодолах або шпіхлірах, не гарну і численну стаднину, а цілу псярню. А була то осінь, пора найкращого полювання.

Коло 120 псів ріжного ґатунку, посфорованих, рушило до Жовкви в асистенції шволежерів з набитими карабінками. Романовському здавалося з початку, що се жарт, бо чижби міг нужденний староста поважитись йому з Романових Романовському вчинити таку кривду? Був певний, що псярня вже з Рави поверне і староство його перепросить. Колиж минали години, ба навіть дні цілі, а псярня не зявлялась, Романовський злий як сто дідьків наперед казав вибити Ілька, а опісля гукнув: „Гей, є там хто? Пліснярського кличте!" Зявився прикликаний ловчий: „Поїдеш сейчас до Жовкви до того дурного шваба старости і згодишся, нехай мені пси віддасть. Що належиться заплатиш, а гроші взяти у Мендля в Жовкві."

(Кінець буде).

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Католицькі видання

НА ПОДРУЖІ ТЕМИ.

H(elene) Haluschka. **Adam i Ewa.** Psychologja na wesoło. Przełożyła Zofja Starowieyska-Morstinowa. Warszawa (1936). Wydawnictwo Księży Jezuitów. Ст. 112, форм. 13.4 · 20.1 цм. Ціна 2·00 зол.

H. Haluschka. **W cztery oczy.** Przełożyła Zofja Starowieyska-Morstinowa. Warszawa (1936). Ст. 128, форм. 13.4×20.1 цм. Ціна 2·50 зол.

Німецька письменниця з Австрії п. Гелєна Галюшка дала в обох наведених книжках твори непроминаючої вартости й незвичайно оригінальні в формі. Описати духову сторінку подружжя так, щоб книжку можна було читати не то без найменшого зусилля, а ще й з приємністю, описати психольогію подружнього життя з католицького становища так, щоб і некатолики могли і твір і його гадки приняти за свої, се неабиякий вислід.

Форма обох творів п. Галюшки се рід розмови з читачем. Розмовляють властиво Адам і Ева, взаїмно себе обвинувачують, а читач прислухується сьому процесові з толєрантним усміхом судового видця. Та з часом непомітно відзивається суддя-авторка, при тім так вирозуміло й поетично, що годі не піддатися її проводові. Провідникові суду йде в сім процесі про те, щоб обі спірні сторони зрозумілися й вибачили собі взаїмно свої прогріхи, щоби процес Адама й Еви, процес, що почався ще в раю й триває донині, врешті закінчився згодою.

Яка рація змагати до такої згоди? Рація велика: адже католицьке подружжя й згода в ньому се добра основа родини, тої суспільної комірки, на яку сьогодня так з усіх сторін нападають вороги Божого царства. Поставити се подружжя на міцних основах людської природи — се сперти його на правдиво тривкій основі. А щоб сього довершити, треба пізнати сю природу, треба її зрозуміти. Можна до сього дійти щойно гірким життєвим досвідом, можна се набути основними студіями. Та чи справді загал подружих пар має такі поважні згл. гіркі аспірації?... Ясно, що ні. І тому саме треба тій легкій більшости подати науку подружої психольогії „на весело", легко приємливою формою. І в тім якраз вартість обох книжок п. Галюшки, що весела форма так їй вповні вдалася, що навіть пересічний і тяжкий до думання читач таки „згризе" легко таку „психольогію на весело". Улекшують се „травлення" ще й гарно виконані гумористичні образки, що ілюструють усякі подружі типи.

А типів таких — безліч. Ось прим. Еви, яких Адам не може знести: фатальна жінка, невільниця домашніх чеснот, дама в найкращому тоні, нехлюйна, сиромудра, рухлива, недоцінювана, підзорлива, красива, хлопчиця, нерішена, наперекірна, заздрісна, сентиментальна, непомильна, гуска. А се Адами, яких знову Ева не стерпить: стовідсотковий мужчина, педант, мальконтент, безоглядний, незалежний, без характеру, бляґер, достойний пан, мистецька вдача, оригінал, філістер. І деж тут знайти ідеал? А проте може істнувати щось близьке до ідеального типу подруга чи подруги. Забуті шляхи до цього ідеалу вказує нам саме авторка. Шляхи, що ведуть крізь тяжке життя, та все просвічує їх сонце віри в безсмертя.

Нераз у подружжі треба стрінутися зі справами, які навіть подруги в чотири очі бояться порушити. Се такі прим. питання: Чи Адам справді такий розумний? Чи Ева справді така добра? І ось на тлі таких недомовлених питань повстають дальші: Чого хоче Адам від Еви, чого Ева від Адама? Які злі духи розбивають подружжя? Як блудні вогні блукають у подружжі ріжні типи нестерпних жінок та неможливих чоловіків. Богато винні в злому подружжі фальшиві ідеали, які подруги мають перед вінчанням. Бувають теж у подружжі всякі крізи, буває „той третій". Всі ті нещастя можна оминути, коли йно трохи розглянути ті справи зі становища християнської в и б а ч л и в о с т и й провідних ідеалів.

„Любов сильна як смерть", сказав один мудрець. „Та більша і краща любов, що її поблагословив Бог, бо вона — сильніша від життя" — пише авторка. І справді мабуть неодин читач книжок пані Галюшки буде вдячний досвідченій авторці за поради, як дійти до такої любови, як себе й подругу свою до щасливого подружжя виховати.

Мова перекладу п. Морстінової гарна, видання естетичне, европейське. Видно, що ОО. Єзуїти — майстри видавничої пропаґанди, не лише щодо змісту, але навіть щодо самого зверхного вигляду видань. Слідби й нашим католицьким видавцям брати собі примір від освічених і второпних монахів того Чина, що зпоміж своїх членів виховав уже 17 тисяч письменників і журналістів.

J. E. Georg. **Eheleben und Kindersegen.** Ein Weg aus der Ehenot. Verlag A. O. Czerny, Prag I. Mit Druckerlaubniss des erzbischöflichen Ordinariates. Wien vom 21 Juni 1934, Z. 6054/1.

J. E. Georg. **Z tajników pożycia małżeńskiego i jego społecznych powikłań.** Wydanie drugie. Księgarnia Św. Wojciecha, Poznań (1936). Ст. XXIV. 192, форм. 13.1×19 6 цм. Ціна 4 зол.

Важна суспільна хиба і причина богатьох гріхів се тепер неомальтузіянські практики, що своїм грішним досягом обняли вже не лише міста, але замандрували й під сільські стріхи. Душпастирі й сповідники знають добре труднощі, з якими приходиться їм боротися з пенітентами, які нераз завзято обстоюють „рацію" свого тяжкого гріха. А проте є вихід з дуже тяжкої нераз проблєми, як обмежити число потомства, не вступаючи рівночасно на слизьку дорогу неомальтузіянських практик. Саме такий спосіб виходу з тої ситуації, спосіб, який не накладає на супругів тяжкої повсякчасної повздержности, лише спрямовує її до деяких періодів часу, отже спосіб згідний з католицькою мораллю, подає книжка лікаря Ґеорґа.

Вже те, що книжка вийшла в перекладах на мови анґлійську, чеську, голяндську, польську й інші, свідчить про її потребу. До тогож автор щирий католик і не приступає до річи відразу з лікарсько-фізіольогічного становища, а викладає читачам найперше в дуже приступний і гарний спосіб теорію супружжя зі становища католицької етики. Не диво, що такий знавець у справах католицької науки про подружжя, як єзуїт о. Ст. Подолєньский, в рецензії на книжку Ґеорґа („Пшеґльонд Повшехни", том 210, ч. 4 (628), ст. 98) пише таке:

„Заслуга автора в тім, що не обмежився до викладу фізіольогічних процесів та способу, як їх використати, але й присвятив також значну частину книжки проблємі подружжя й родини. Ця установа свята для автора, отже й відкидує він всякі практики незгідні з правами природи, а хоче на їх місце завести інші, які вміло примінені причинилисяб до фізичного й духового добра подругів. З правдивою сатисфакцією читаємо розділи, в яких автор, розвиваючи фізіольогічну сторінку супружого життя, старається виказати гармонію, яка заісновує між фізичною й духовою сторінкою подружжя. — Становище автора розумне і християнське. Перше завдання супружжя це діти й їх виховання; длятого супружий стан „вимагає характерів і високого морального почуття". Де умовини на це призволяють, там треба стреміти до „нормальної родини", що має 4—5 дітей; а в кожнім разі, підчеркує автор, „правдиво християнські супруги не будуть бездітні без важних причин" (ст. 132). Та коли такі причини є, то (автор) хоче їм (супругам) дати вихід згідний з природою і найліпший (такий вихід) бачить саме в методі Кнавс-Огіно-Смульдерс'а, котрої поодинокі точки представляє ясно і практично так, що інтелігентна одиниця сама може руководитися поданими вказівками; очевидно користування доброю порадою лікаря все буде ліпше, а в деяких разах навіть конечне."

Книжку Ґеорґа (в польськім перекладі) попереджує вступ професора пасторальної медицини дра П. Ґантковского з Познаня, котрий поручає книжку як безпечний провідник для розвязки делікатних а проте дуже трудних життєвих проблємів.

Переклад і видання дуже старанні. Прикра лише зміна приличного заголовка німецького оригіналу „Eheleben und Kindersegen" на якийсь дивний „Z tajników pożycia małżeńskiego". Можнаб навіть добачувати в тім брудний підступ крамаря, якби рівночасно книжка не мала витисненої печатки „Książka nie dla każdego".

С. Б.

З новин чужого письменства

Die Heilige Schrift für das Leben erklärt. Herders Bibelkommentar. Herausgeber: Edmund Kalt (für das Alte Testament) und Willibald Lauck (für das Neue Testament). 16 Bände. gr. 8° Freiburg im Breisgau, Herder.

Band VI: **Die Psalmen,** übersetzt und erklärt von Dr. Edmund Kalt. (XIV u. 524 S.) 1935. Bei Abnahme des Gesamt-Bibelwerks: Geheftet 9.50 M.; Leinen 12 M.; Halbleder 14 M. Bei Einzelbezug: Geheftet 11. M.; Leinen 14.40 M.; Halbleder 16.80 M.

З Псальмами появляється перший том Старого Завіта з нового 16 томового коментаря Біблії. Його видають професори: др Едмунд Кальт в Майнцу і Віллібальд Лявк в Баден-Бадені. Се нині дуже важне підприняття: упристутнити Боже слово широким кругам. Видавці поставили собі два завдання: по перше виложити наглядно і загально зрозуміло властиве і найбільше зближене до правди значіння слів св. Письма при помочи наукових вислідів в екзеґезі. Дальше виразним способом вичерпати і зробити корисними релігійні життєві вартости Св. Письма.

Сей виклад Біблії ріжниться отже від дотеперішних коментарів, що переважно в першій лінії подумані для теольогів, що займаються екзеґезою, через зречення наукового способу представлення в користь виразної цілі релігійного використання Біблії. Одначе зрезигнування з зовнішної наукової форми не означає обезцінення влучности пояснення. За скромними біжучими поясненнями, що часто написані в найвисшім степені цікаво, криється величезна дрібна праця з історичних, фільольогічних і теольогічних дослідів. Вони самі в собі втомилиб і відстрашилиб читача, невишколеного екзеґетично. А так впроваджується його легко в культурне життя людей тих часів і часто темні слова Святого Письма одержують своє вияснення. Вони говорять до нас і захоплюють нас релігійною пошаною. Бо через те, що виклад Св. Письма поясняє, як розуміли слово Боже люди того часу, до котрих воно було безпосередно сказане, як вони його понимали, той виклад має для нас також релігійну вартість, святе освячення, що нас дотикають в нашім найглибшім нутрі і скріпляють до життєвої боротьби.

Псальми се вислів пульсуючого життя, як ніодна інша книга Старого Завіта. Всі релігійні настрої душі відзеркалюються в тих старинних піснях, що в своїй взнеслій красі донині остались молитвою Церкви. А все таки є в них неодно, що видається нам чуже з огляду на вислів і зміст, ба дещо, що зразу немов вражає наше християнське почування. Те все можна пояснити тільки глибокося-

гаючим викладом. Едмунд Кальт виказує також в кождім поодинокім псальмі його найблизше значіння, то є те, що мав на думці автор пісні, ставить молитви в звязок з народом і батьківщиною, релігією й історією, моралю і звичаями, способами думання і говорення Жидів так, що нам стає зрозумілий рід тих молитов.

Спосіб викладу якраз тут особливо характеристичний для цілої Біблії: а саме показується, що виклад при всім зреченню з зовнішного наукового апарату всетаки памятає про основне і совісне пояснення. Тим показується також, що Гердерів коментар Біблії не хоче витиснути інших наукових коментарів. Навпаки, він спонукає до дальшого студіювання у фахових коментарях. Одначе ще більше характеристичне гомілетично-аскетичне уприступлення понадчасового значіння псальмів — випрацювання взнеслої релігійної ідеї Бога, збудження живої віри в Боже провидіння в усіх хвилях життя і певного як скала довіря до доброти Бога.

Священик, котрий щодня відмовляє псальми з молитвослова, очевидно втішиться таким викладом псальмів. Він буде для него крім того знаменитим середником для літургічних проповідей. Але також ляїки, котрі мають зрозуміння для літургії, позискають в сім коментарі, а спеціяльно тут в сім томі псальмів, богато спонук і взагалі проникнуть глибше в духа Святого Письма.

Нові видання

За нові методи душпастирської праці. Реферати І. Окружного Душпастирського Курсу в Золочеві, відбутого 3 і 4 липня 1935 р. Львів 1936. Накладом окружного відділу тов. св. Андрея в Золочеві. Ст. 85. Формат: 24.2 × 16.1 цм.

о. Маркіян Марисюк ЧСВВ: **Звідки взялась людина на землі?** Видавництво ЧСВВ у Жовкві, книжка 205. Бібліотека релігійної освіти ч. 11. Друкарня ОО. Василіян у Жовкві — 1936. Сторін 31 + 1 нпг., формат 16.8 × 12 цм.

Юліян Павликовський: **За землю батьківщини.** Реферат виголошений на протестаційних зборах Українського Львова дня 15 жовтня 1936, в справі кольонізації українських земель у Польщі. Накладом Видавничої Спілки „Діло“. Сторін 40, формат 16.7×12 цм.

Федір Дудко: **Великий Гетьман,** історичний роман. Літературна бібліотека „Української Культури“ ч. 1. Ст. 239. Формат: 22 × 16 цм. Ціна 5.80 зл. Книжка ілюстрована.

Василь Ткачук: **Золоті Дзвінки.** Нариси. Львів 1936. Обгортка рисунку Св. Гординського. Накладом автора. Ст. 76 + 2 нпг. Формат: 18.3 × 12.3 цм. — Рецензію на сю нову збірку молодого автора помістимо пізніше.

Українська Педагогічна Вистава у Львові 1937. Програма й інструкції. Головна Управа Рідної Школи у Львові. Львів 1936. Передрук з журналу „Рідна Школа“. Сторін 16, формат 16.8×12.5 цм.

*

Оповіщення заголовка якогонебудь видання в сій рубриці ще не означає, що ми се видання поручаємо.

Гумор. — В р. 1936 воюють в Еспанії війська національні й червоні. Перші дістають поміч від Італійців і Німців, другі від рос. большевиків, Французів. — В р. 1937 прибудуть до Еспанії китайські війська на поміч одним, японські на поміч другим. — В р. 1938 прибудуть до Еспанії Індіяни й Маляйці. — В р. 1942 війна ще буде тревати, але в Еспанії не буде вже ніодного Еспанця. Горстка їх, що втече з Рідного Краю, житиме на еміграції. А зі всіх сторін світа все ще їхатимуть до Еспанії ріжні люди, щоб там боротися по обох сторонах.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Звичайного (повседневного) гріха не сміємо легковажити. По перше розважте, що хоч не може бути зовсім ніякого порівнання між виною смертельного гріха і простительного гріха, так мало як між тріскою і поліном (Мат. 7,3), мимотого також вина звичайного гріха як образа безмежно великого й безмежно доброго Бога в Його очах така прикра, що ніяка душа тим сплямлена не сміє навіть приблизитися до Нього, доки та вина не буде змита. І ніяка влада в небі й на землі не може дозволити ніякому чоловікови, зробити один одинокий звичайний гріх, щоб ратувати державу, ба навіть цілий світ, бо образа Бога се більше зло ніж затрата цілого світа. І ми не сміємо робити нічого злого, щоб ратувати цілий світ. Християни, чи думаєте ви над тим, коли з низького страху, щоб подобатися людям, послугуетеся брехнею, яка мусить не подобатися Богу? Чи думаєте про се, коли ви так легкодушно віддаетеся пустоті, нерозумній цікавости, змисловости, марнуванню свого дорогого часу, гнівові, нетерпеливости й іншим грішним звичкам, — бож се тільки звичайні гріхи й тому їх — мовляв — не треба так дуже боятися? О, колись на свою гірку шкоду пізнаєте, як дуже ви помилялися, коли в пору не відкинете сеї страшної й погубної помилки.

По друге розважте небезпеку, на яку виставляється душа, коли легковажить звичайний гріх, а саме на небезпеку найбільшого зла з усіх, т. зн. смертельного гріха та всіх його страшних наслідків у часі й вічности. Бо мудрець (Ек. 19) каже: „Хто не звертає уваги на мале, йде постійно до упадку.“ Се правда, що звичайний гріх не нищить безпосередно через себе самого ласку й любов Божу та безпосередно не проганяє їх з душі й тим зараз не спричиняє смерти душі, як се робить смертельний гріх. Та він ослаблює і зменшує вогонь Божої любови, він робить побожність літеплою, він спинює повний вплив надхнень святого Духа в душі, він робить душу слабою й оспалою, втомленою й недужою так, що вона легко піддається більшій покусі й незабаром паде в смертельний гріх. І як можемо сподіватися чогось іншого, коли маємо так мало пошани для Бога або Його приязни й любови, що не журимося тим, як дуже Йому не подобаємося, коли можемо тільки уникнути Його караючої справедливости? Або як може вогонь Божої любови довше горіти в душі, коли він постійно тратить на обємі через поменшування його горячі й сили, замісць підсилюватися своєю власною оливою?

По третє розважте, що коли ми мало уваги звертаємо на звичайні гріхи або не звертаємо уваги на них, то ся небезпека незабаром упасти в смертельний гріх тим більша, чим тяжше ми часто можемо розріжняти між тим, що смертельний гріх, і тим, що звичайний гріх. Бо навіть найбільші теольоги часто не вміють знайти границь між обома. Так що всі, що в своїй нещасній легкодушности без роздумування відважуються аж на найдальші границі звичайного гріха, щоденно виставлені на очевидну небезпеку посунутися поза них і впасти в пропасть смертельного гріха. Він тим більший задля многих крутійств і оман самолюбства, що все готове вдоволяти наклони зіпсутої природи й оправдувати їх та в усіх таких случаях представляти незначним те, що дійсно тяжке. Дальше — гріх тим більший, коли віддаемося обоятному, недбалому життю, як се роблять ті, що легковажать звичайні гріхи. Бо ся недбалість робить душу безжурною, обеззброює її та покидає її нутро на поталу гріхам гордости, заздрости й іншим непорядкам, якими є смертельні гріхи. Вони легко опановують безжурні душі й рідко можна їх основно вилічити.

Щиро постанови собі, ніколи добровільно та з повною розвагою не вдавати ся в щось, що є дійсним, хочби не знати яким звичайним гріхом. І постанови собі тим більше не допустити до того, щоб такий гріх увійшов у привичку. Такі привички дуже тяжко злучити з великою заповідю любити Бога над усе. Бодай не можна сподіватися, що Божа любов буде довго перебувати в серці, що в нім Бог так часто легковажений.

Епп. Р. Челлонер
Апостольський Вікарій Лондону.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В ОБОРОНІ РІДНОГО КРАЮ І НАРОДУ треба всюди організувати віча й ухвалювати резолюції проти кольонізації. Земля в сім краю належиться його мешканцям. Так каже справедливість.

СОВІТСЬКА ПРЕСА ОСТРО АТАКУЄ Польщу з приводу поїздки мін. Бека до Лондону. „Правда“ пише, що по тій поїздці не можна очікувати від Польщі щирої акції для вдержання мира.

НОВИМ ПРЕМІЄРОМ ПОЛЬЩІ має стати др Гражиньский, з групи „направячи“, теперішний шлеський воєвода. Таку вістку принесла польська преса. Урядові круги заперечують ту вістку.

ПІДЧАС ПОБУТУ МІН. БЕКА в Лондоні група жидівських діячів довго нараджувалася з ним в справі частинної еміґрації Жидів з Польщі до Палестини.

СОВІТИ нарушили т. зв. рапальський договір увязнюючи німецьких горожан в СССР. Той договір постановляє, що ніодна з договірних сторін не може увязнити горожан другої сторони без попереднього порозуміння з дипльоматичними властями другої сторони.

В МОСКВІ відбулося засідання виконного комітету Комінтерну. Делегати еспанських комуністів зложили докладний звіт про положення в Еспанії. Потому обговорено нові способи допомоги червоним в Еспанії на случай, колиб повстанці здобули Мадрид. На засіданні був також Сталін.

РОМУНСЬКА ПОЛІЦІЯ увязнила в м. Хотині в Басарабії 30 осіб під замітом приналежности до тайної комуністичної організації. Між увязненими богато учеників місцевих середних шкіл.

МАДЯРСЬКИЙ РЕҐЕНТ адмірал Горті вибирається до Риму. Там відбуде наради з Муссолінім. Крім того буде на послуханні у Святішого Отця.

НІМЕЦЬКИЙ МІНІСТР ВІЙНИ марш. Бльомберґ заявив: Партія й армія стоять в однім ряді і працюють для тої самої цілі. Підставу спільного довіря становить націонал-соціялістичний світогляд. Всі ми жовніри Адольфа Гітлєра. Добрий жовнір мусить бути добрим націонал-соціялістом.

ЯК КАРАЮТЬ В БЕЛЬҐІЇ. Суд в Брукселі засудив провідника „Рексистів“ Дегрелля на 10 франків кари за нарушення поліційних приписів підчас відомого походу „Рексистів“ на Брукселю в дні 25 м. м.

САЛЄНҐРО, ФРАНЦУЗЬКИЙ МІНІСТР внутрішних справ, скінчив самогубством у своїм помешканні в м. Ліль. Йому закидали, що в часі війни втік з фронту до Німеччини.

150 ФРАНЦУЗЬКИХ ПОСЛІВ ріжних партій підписало заклик до французького народу, щоб всі Французи обєдналися з огляду на теперішне непевне міжнародне положення.

ҐЕНЕРАЛ РЕЕК, шеф естонського ґенерального штабу, прибув до Німеччини на запрошення начальної команди Райхсвери, щоб пізнати орґанізацію німецької армії.

ЧЕРВОНІ В ЕСПАНІЇ хотіли вже віддати Мадрид повстанцям. Проти того виступив совітський амбасадор Розенберґ і рішуче домагався як найдовшої оборони Мадриду, щоб уможливити викінчення останніх приготувань для оборони Катальонії. Розенберґ загрозив, що відкличе совітську поміч, коли його не послухають.

ЯПОНСЬКЕ ПОСОЛЬСТВО у Варшаві мають піднести до ранґи амбасади. Таку вістку принесла японська пресова агенція „Домеї“.

НОВИНКИ

Ратуймо безробітних від студіні і голоду.

Зимові ферії у школах триватимуть від 23 грудня до 9 січня. 10 січня зачнеться другий шкільний піврік.

Вечір стрілецької пісні відбувся у Львові, в салі театру Ріжнородностей, 12 с. м. На програму вечора зложилися: вступне слово ред. Миколи Голубця про історію стрілецької пісні, виступ студентського хору „Бандурист", дві деклямації п. Ґургулівної, сольоспів п. М. Дуди та музичне тріо. Вечір був дбайливо підготований та полишив у присутніх миле враження. Публика рясними оплесками надгороджувала виконавців поодиноких точок програми. Саля була вщерть виповнена, знак, що стрілецька традиція живе в українській суспільности.

Виклади Товариства Українських Кооператорів у Львові. В понеділок 23 листопада відбудеться корреферат інж. В. Несторовича до реферату сенатора О. Луцького на тему: „Кооперативний і приватницький світогляд". По рефераті дискусія. В четвер 3 грудня відбудеться черговий виклад сенатора Ю. Павликовського з циклю викладів на тему: „Роля кооперації в державному будівництві на В. Україні". В суботу 5 грудня відбудеться виклад Дра К. Коберського п. н. „Ідеольоґ польської кооперації Едвард Абрамовський". Виклади будуть в салі „Української Бесіди" при вул. Рутовського 22, початок о годині 18-ій. Вступ за добровільними датками.

У звязку з перебудовою Личаківської вулиці перебудовано також трамваєвий шлях, що доходить тепер до личаківської рогачки. Вози завертатимуть на Пасічній улиці. До Личаківської рогачки буде заїздити тільки „одинка", а „вісімка" тільки до церкви св. Петра і Павла. Трамваєвого доїзду до Личаківського двірця не буде.

Дирекцію Мит мають перенести зі Львова до Варшави і частинно до Мисьленіць. В ній працює коло 300 осіб. Вони зі своїми родинами мусіливби перенестися. Недавно була подібна історія з переношенням Державного Видавництва Шкільних Книжок зі Львова до Варшави.

Начальником суспільно-політичного виділу у львівськім воєвідстві іменований капітан З. Харевіч.

У фабриці дріжджів у Лисиничах коло Львова вибух був демонстраційний півгодинний страйк робітників. Вони домагалися від дирекції усунення працівника, що йому робітники закидають поміч у крадежі дріжджів.

У Винниках знищено памятник польських вояків поляглих в рр. 1918—20, таблицю на хресті повстанців з 1863 р. і плиту на гробі пострелункового Коята, що погиб 1932 р. в Глинній Наварії. — Таку вістку приніс „Дзєннік Польські" в ч. 321.

В Станиславові скарбові власти викрили шайку, що перепачковувала валюту за границю. Осередком шайки був зелізничий двірець. В аферу вмішаних кілька зелізничих працівників.

За спроневірення 300 зл. арештовано в Долині коморника городського суду, Тадея Марцінковского.

Черевний тиф появився в селі Корналовичах самбірського повіту.

В Гологорах пов. Золочів до почтового будинку вломилися злодії і вкрали дві підручні каси з готівкою 3.000 зл., почтові значки, стемплі та почтові блянкети.

В Золочеві відбудеться на днях політичний процес проти б. старшини УГА, Григорія Макітри, вчителя зі Львова. Прокуратор закидає йому, що 27 березня 1919 р. виступав в Золочеві у військовім державнім наглім суді як прокуратор у процесі 4 Поляків, обвинувачених за державну зраду, й домагався для них кари смерти через розстріл, що і сталося.

Футра жіночі і чоловічі та ріжного роду футряні шкірки поручає по найнижчих цінах фабрика футер „Хром", Львів, ул. Руська 20, тел. 271-83.

В Луцьку зачався процес проти б. гіпотечного писаря Гната Прусакевича за надужиття на суму 300.000 зл. Рівночасно Скарбова Палата вимірила Прусакевичеві гривну в висоті около пів міліона зл. Той „порядно" дефравдував.

Віцеміністром скарбу Польщі став на днях Каєтан Моравский, представник поміщицтва Познанщини, б. міністр заграничних справ в останнім кабінеті Вітоса. Польська преса вважає сю номінацію уступкою для консерватистів і зворотом направо.

У варшавській політехніці знов дійшло до авантур. Підчас викладу фізики студенти обкидали проф. Вольфке яйцями. Професор зажадав, щоб зголосилися ті, що мають до нього якісь претенсії. Коли ніхто не зголосився, проф. Вольфке сказав: „Боягузам, що воюють зза плечей, плюю в лице". По тім вийшов з салі. Між студентами дійшло до бійки. Кільканацять студентів тяжко ранених.

Острий поєдинок відбувся в Варшаві між знаним ґенералом В. Д. і адвокатом з Нового Санча п. Д. Причиною поєдинку було непорозуміння в дні 10 листопада в однім варшавськім ресторані. Наступила трикратна виміна стрілів з 10-метрової віддалі. Поєдинок скінчився щасливо. Противники розійшлися не погодившися.

Ґданська влада сконфіскувала польські часописи „Дзєннік Познаньскі", „Курєр Поранни" і „Слово Поморске" за статті про польсько-ґданські відносини.

В Москві в будинку „нар. комісаріяту" тяжкого промислу вибухла пожежа. Згоріли м. ін. всі пляни і проєкти нових промислових підприємств. Шефом того комісаріяту є Орджонікідзе.

Землетрус навістив східну частину СССР. Його відчули особливо сильно в Петропавловську й Уст-Камчатську. Осередок землетрусу був на морі Берінґа на островах Командорських.

Жахливий вибух порохівні наступив у Сен-Шама коло Марсилії. 60 осіб убитих, 150 ранених. Вибух був такий сильний, що його відчули в промірі 20 км. від місця вибуху. Довколичні села потерпіли значні шкоди.

Гумор. — В давних часах Еспанці вигнали Арабів і Жидів. А в 20-м ст. одна з воюючих сторін спроваджує Арабів, друга (червона) Жидів.

АКТУАЛЬНА БРОШУРА!

Важне для матуристів!

ВИБІР ЗВАННЯ

Написав д-р ОСИП НАЗАРУК

Порадник для молоді, що виходить у світ шукати хліба й долі.

— Ціна 40 сотиків. —

Набути можна в Адміністрації „Нової Зорі", Львів, ул. Ґродзіцких 2, І. пов. і в книгарнях.

БІРЖА

ҐРОШІ. Доляри амер. 5.32—5.29, дол. канадійські 5.28—5.31.

Німецька марка 1.07—1.14, фр. франки 24.77, шв. франки 121.65—122.40, фунти стерлінґи 26.04 — 25.88, австр. шілінґи 95.50 — 95.00, чеські корони 17.20—17.70, ліри 24—25.

НАБІЛ. „Маслосоюз" повідомляє, що від дня 19. XI. ц. р. кооперативам платив за:

1 кг. масла дес. без опакування	2.80 зол.
1 кг. масла дес. експорт. з опакув.	2.85 зол.
1 літра молока	0.19 зол.
1 літра сметани	0.75 зол.
1 копа яєць	4.75 зол.

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 24 сот.

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 19. XI. ц. р. платив своїм доставцям за 1 кг. живої ваги птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С." у Львові (вул. Більчевського ч. 3):

Молоді кури І. кляси	0.85 зол.
Товщеві качки І. кляси	0.85 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

СТОМАТОЛЬОҐ-ДЕНТИСТ

Др. Ст. Дмоховський

Львів, Сикстуська 35.

Лябораторія дентистично-технічна.

ГОДИНИ ПРИНЯТЬ 9—12, 3—6

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ

О. ЛЕВИЦЬКА і С-ка

Львів, ул. Кордецького 51.

Тел. 60-04. ПКО. 503.881.

поручає власні вироби найкращої якости:

Пасту до взуття „Елеґант" терпент.
Пасту до підлоги „Французька маса"
Пасту до взуття „Елеґант" воскову
Віск комбінований до підлоги
Вазеліну до шкіри

Синку до білля

помадкову і коронову

Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську
Леп на мухи

Сестри Милосердя

ПРИЮТА ПРЕСВЯТОЇ ТРОЙЦІ

в Станиславові, вул. Ґолуховського ч. 47

винаймають кімнати для Пань з цілим удержанням для 1 особи і більші для кількох осіб. Приймають також дітей сиріт на виховання від 1 року за малою оплатою.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: ½ стор. 180. — зол., ¼ стор. 90. — зол., ⅛ стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., ¼ стор. 140. — зол., ⅛ стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Oplatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XI. Львів, четвер, 26 листопада 1936. Ч. 91 (990)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Городецких ч. 2.І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

Ціна числа 20 с.

Конто П.Щ. Львів 505.796

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

Засідання Головної Управи „Скали".

Дня 20. XI. с. р. відбулося в Станиславові засідання Головної Управи „Скали". Присутні були п.п. Недільський, Заморока, Барановський, Гординський, о. Микитюк, Голінатий, Зубрицький, Дутькевич, Реннер, Бодак, Чагур, Олінкевич, Назарук і проф. Мацьків як заступник голови місцевої читальні та о. Винничук як її делеґат. Засідання виповнили цікаві звіти 4-ох орґанізаторів, що обїздять край в ціли основування й люструванння читалень „Скали". Засідання з дискусією тривало від год. 5 до години чверть на дванацяту в ночи з короткою перервою на вечеру. Ухвалено Загальні Збори Т-ва скликати приблизно в квітні 1937 р. і справі уладження тих Зборів присвятити окреме засідання Головної Управи, яке має відбутися коло 1 березня 1937. Всі читальні „Скали" повинні вже тепер приготовлятися до того, щоб їх делеґат мав що сказати на заг. зїзді „Скали".

Над чим буде радити сойм?

Незабаром має зібратися сойм у Варшаві на буджетову сесію. Правительство має предложити кількалітний інвестиційний плян. Віцепремієр виголосить промову про той плян. Опозиційна польська преса присвячує богато місця тій справі. Вона пише, що консервативні парляментарні ґрупи приготовляють атаку на віцепремієра Квятковского і на міністра рільництва Понятовского. Правительственний інвестиційний плян передбачує річні видатки на 350 міліонів зл. Інвестиції підуть в напрямі скріплення промислу й оборони держави. Цілий плян має бути докладно узгіднений з рішаючим чинником.

Столиця Еспанії конає з молитвою на устах...

Вісти з Мадриду щораз страшніші. То вже не Ірун і навіть не Верден, а величезна спільна могила: в ній збожеволілі з ненависти червоні рішилися похоронити і себе і все цивільне населення з жінками і дітьми. Такого жаху як у Мадриді, не було досі ні в одній війні, ні в одній революції. Велике місто горить. В нього безнастанно бє артилєрія повстанців і з воздуха падуть на нього бомби з літаків. В полуміні й димі валяться камяниці. Виголоднілі й помарнілі жінки і діти клячать на площах і вулицях горіючого міста і під градом куль підносять сухі руки до неба: їм вже все одно. В усякому разі їм лучше, ніж тим, що схоронилися до підземної зелізниці. Бо падаючі бомби засипають підземні тунелі й люди дусяться там. Мадрид стає страшною могилою...

Італійці окуповали остров Майорку.

Агенція Фабра звідомляє, що Італійці окуповали найбільший з Балеарських островів Майорку і що се етап до переміни Середземного моря в італійське озеро. — На тім острові є тепер 10.000 жовнірів правильної армії та 20.000 фашистівської міліції. В пристані Пальма стоїть постійно 20 італійських гидроплянів і инших суден. — Майорка має 3.400 кв. км. і 250.000 населення.

Хто сторпедував воєнний корабель?

Комунікат анґлійського міністерства маринарки оповіщує, що якесь чужоземне підводне судно сторпедувало воєнний корабель мадридського правительства „Сервантес" і поважно його ушкодило. В Римі заперечили, немовби се зробило італійське підводне судно. В Берліні заявили, що тепер нема на Середземнім морі ні одного німецького підводного судна. Еспанські повстанці не мають підводних суден. Отже повстає загадка, хто сторпедував корабель.

Нова небезпечна филя страйків у Франції.

В північній промисловій окрузі Франції вибухла нова филя страйків. Робітники окупують фабрики. В металюрґічних заведеннях в м. Фівес коло Ліль вибух знов ґенеральний страйк. Металеві робітники в м. Лєсквін також застрайкували. В окрузі Валенсієн страйкуючі домагаються підвишки платні о 15%. В пристані Бордо триває страйк вже довгий час. Страйкують портові робітники і вуглярі кількадесятьох кораблів. Тому кораблі не можуть рушити з місця.

Німці дозброять Японію танками і літаками.

Бюро Райтера звідомляє з Шанґаю, що завдяки німецько-японському договорови Японія зможе виконати свій плян дозброєння в 4 літах замість у 6. Кошти дозброєння мають винести коло 3 міліярди єн. Німеччина має достарчити Японії танків і літаків. Бо послідні маневри японської армії виказали недостаточне технічне узброєння японської армії. — Здається, що тілько триватиме мир з СССР, кілько треба буде часу, щоб дозброїти Японію.

Важні події на Далекому Сході.

До китайської провінції Суйиану над середним Гоанґго входять тепер сильні відділи манджурського війська. Всі чужинці опускають той край. Рівночасно Монґоли йдуть на столицю тої провінції поспішним походом.

Золотий дощ паде на Америку.

З Ню-Йорку доносять, що ріжні фірми американського промислу виплатять з кінцем сего року поверх пів міліярда долярів дивіденди та що наступить значна підвишка платень приватних урядників і робітників. Нпр. бавовняний промисл підвищує платні на 10%, відома фабрика напитку „Кока-кола" дає всім, що в ній працюють, 13-ту місячну платню в році і т. д. Причина того золотого дощу в тім, що Русвелт заявив, що буде наложений надзвичайний податок на чистий дохід... Отже ріжні фірми волять дати своїм службовикам те, що малаб у них забрати держава. Також Европі не зашкодивби такий золотий дощ.

В ТЕМНІ, ДОВГІ ОСІННІ НОЧІ є все найбільше крадежей і вломів! Крайна отже пора обезпечити від крадежі - влому своє майно в

Т-ВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА ч. 20.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

Европа над краєм безодні

Паризька „Репіблік" пише з приводу признання правительства ґен. Франка Німеччиною й Італією:

Европа опинилася над краєм безодні. Булоби злочином, закривати се. Зударилися два табори, дві тиранії. На чолі одної стоїть Німеччина, на чолі другої Росія. Нам Французам глибоко противні обидві тиранії. Та ми не кружок фільософів, а нація відповідальна за долю великої імперії. Від Франції Берлін, Рим і Москва можуть одного дня зажадати, щоб вона вибирала одну або другу доктрину. В Німеччині середні партії роздавлені. В Росії те саме сталося ще в 1917 р. з есерами, меньшевиками й ліберадами: вони бистро щезли з політичної арени та лишили місце двом крайним силам—прихильникам Леніна і білих ґенералів, російських „Франків". Російські ґенерали Франки програли, еспанські Врангґлі можуть виграти. Суть справи не в льокальних побідах, а в тім, що всюди боєздатні стають тільки крайні сили. Европа стремить до одного з двох бігунів: до большевизму або до фашизму. Є тільки один спосіб, як оборонитися перед конечністю вибирати між тими крайностями: треба обєднити людські маси Франції, Анґлії, Бельґії, Швайцарії, Голяндії та трьох скандинавських держав. Провід над ними повинні взяти Франція і Анґлія: від їх енергії буде залежати доля і будучність людської індивідуальности.

По ухваленні нових величезних видатків на армію займеться французький парлямент видатками на збільшення воєнної фльоти. Міністр французької маринарки Гасніє-Діпарк сказав про те на пресовій конференції ось що:

Для оборони своїх кольоній і морських шляхів до кольоній потребує Франція скріплення своєї фльоти. А що инші держави зброяться, отже Франція мусить скоро дозброїтися. В р. 1937 кілька старих великих воєнних кораблів треба буде замінити новими. Тепер будуємо 4 панцирні кружляки: два по 26.500 тон, два по 35.000 тон. Крім того один на 8.000 тон. Особливо скоро потребуємо торпедових суден і таких, що стереглиб транспортів. Кілька старих підводних суден треба заступити новими. Океанічні кораблі одержать модерні гидроаеропляни найбільшого калібру. Се збільшить їх ударну силу. Тепер персонал у корабельних робітнях виносить 28.000 людей. Він буде побільшений.

В Парижі, як видно з французької преси, вже здебільшого знають зміст договору між Італією й Німеччиною. Він полягає на тім, що Гітлер зобовязався не мішатися в справи Австрії, навіть якби Австрія хотіла знов покликати на престол Габсбурґів. Гітлєр згодився також на перевагу італійського економічного впливу в Австрії й на Угорщині.

Мимо того Італія не довіряє Німеччині й хоче перепинити її впливи на Балкані. В тій власне ціли позискала собі Угорщину уступками господарської натури й обстоюванням домагання Угорщини щодо звороту її б. територій (з виїмком того, що забрала Югославія).

Гітлерови дальше щастить. Відколи на прикладі Еспанії ріжні держави зміркували, як небезпечно бути в Союзі з СССР, зачали помалу вицофуватися з ріжних договорів з СССР. А котрі не робили того, ті тратили своїх союзників, як пр. Франція утратила Бельґію, котра немов отворила Німцям свою територію до евентуального нападу на Францію. Те, що зробила Бельґія на Заході, хочуть для Німців зробити балтійські держави на Сході. Вони ведуть в Берліні переговори з Німцями. Большевики почулися зізольовані й загрожені зі всіх сторін — і почали у себе арештувати всяких чужинців.

Масові арешти чужинців у Москві викликають щораз більше занепокоєння в ріжних державах. Редакції великих ґазет раз-у-раз дзвонять до своїх кореспондентів у Москві, запитуючи, що властиво є на річи. Та вони й самі не знають того, хоч сидять на місци, отже й не можуть про те нічого певного сказати. На тім тлі паризька преса пригадала тепер цікаву анонімну розмову, напечатану в тижневику „Сирано" з 4. IX. с. р. в часі побуту в Парижі ґен. інспектора, тепер маршала Ридза-Сьміглого. Розмова та мала відбутися з якимсь „високим представником одної з наддунайських держав". Він мав сказати таке:

„Відтепер Франція й Росія розділені новим европейським блъоком держав, який зорганізувала Німеччина. Перша ціль її осягнена. А другою ціли (Німеччини) буде вибір, на кого з двох розєднаних союзників напасти зразу як на слабшого і — коли можна — побити. Нема сумніву, що вибір Німців впаде на Росію. З кінцем жовтня стануться на Україні події, дуже бременні в наслідки для внутрішної політики Сталіна. Вибухне повстання фінансоване ззаграниці, і Сталінови сторицею звернуть те, що він стратив на викликанню анархії у Франції й Еспанії. Повстання те поставить Москву в таке трудне положення, що в Німеччині без огляду на зиму повстане погляд, що Україну легко буде відділити від большевицької влади, яка розкладається..."

А потому прийшлаб черга на Францію, писав тоді „Сирано" — і тим пояснював поворот польської заграничної політики, бо Польща не може допустити до погрому Франції. Зізольованій на сході Росії її французька союзниця не моглаб дати помочі, навіть якби хотіла. А иншим державам (з виїмком Чехословаччини) розібрання Росії байдужне.

„Посл. Новости" навели се з такою заміткою від себе:

Тижневики типу „Сирано" присвячені політичним сплетням, т а в о н и ч а с о м д о б р е о с в і д о м л е н і.

Коли напечатана 4. IX. розмова була сплетнею, то тепер вона набирає злободневного інтересу: виглядає якби події йшли їй на стрічу...

Лондонська „Морнінґ Пост" звідомляє, що автострада Москва—Минськ уже скінчена і що незабаром скінчать будувати автостраду Москва—Київ. Західну границю СССР укріпляє 50.000 робітників і богато вязнів. З днем 1. XII. 1936 р. на західній границі СССР сконцентрують большевики 1.000 воєнних літаків. А на сході з Японією стараються за всяку ціну заключити договір про ненапад.

З Москви доносять, що арешти чужинців, особливо Німців, тревають дальше. З Берліна повідомляють офіціяльно, що Німеччина зарядить „контрміри". Рівночасно скріплено нагляд над совітським посольством в Берліні „Унтер ден Лінден".

ПОДЯКА

Оцим почуваюся до обовязку зложити подяку Товариству взаїмних обезпечень на життя „Карпатія" у Львові за скоре й без зайвих труднощів виплачення повної обезпеченої суми по мойому бл. п. мужові Томі Бортникові, парохові в Маковій п. Риботичі. — Скоре й акуратне виплачення обезпеченої суми уповажнює мене поручити це одиноке українське Товариство обезпечень на життя „Карпатія" у Львові найширшим кругам української суспільности.

105-1—1 Михайлина Бортникова.

Російська політика

Зміст викладу д-ра В. Коростовця виголошеного в Лондоні на запрошення Royal Central Asian Society та в Unionist Convassing Corps в днях 27 та 28 жовтня 1936.

П. з. „Російська політика до і після війни" виголосив Др В. Коростовець отсей замітний виклад:

Історія се політика в минулому, а політика се історія сучасности. Щоб розуміти політику, треба розуміти сучасність, треба бачити події в правильній перспективі. Для цього потрібне докладне знання фактів. Треба знайти правду, бо постійно чуємо загальники, як „демократія", „колєктивна ґарантія безпечности", „визнання договорів", „самовизначення народів"... В дійсності: грабунок стали називати „соціялізацією", війна обернулася в „громадянську війну", невтручання обернулося у втручування в справи іншої держави і т. д. Брехлива пропаґанда, що виходить з закордонного джерела, доводить маси до гістерії... Все це наслідок незнання правди. Коли в звіринці над кліткою з ослом стоїть надпис „лев", то треба вірити не надписові, а своїм очам. Тепер на світі дуже мало країн, де надписи відповідають правді.

Характеристика царського режіму.

Щоб зрозуміти політику царської Росії, не вільно забувати, що це була абсолютистична держава, яка спіралася на військову і поліційну силу. В тій державі було 48 народностей, ріжних своєю історією, своїми традиціями, мовою й релігією. Було там до 10 релігій.

Управління знаходилося в руках тонкого шару (верстви) бюрократії. Середнього шару, як сформованого вповні клясу, в Росії не було. Його місце заступала деклясована ґрупа, що звалась „інтеліґенцією". Вона була позбавлена державницьких здібностей і постійно була в опозиції до імператора.

Російська імперія континентальна. Її методи протилежні до метод кольоніяльної імперії. Метода першої — завоювання, анексія, упокорення захоплених країн. Нема Українців, Татар, Фінів! Всіх називано просто „Росіянами". Її тактика — союз з сусідами своїх сусідів і ворожнеча з сусідами. — Метода кольоніяльної імперії інша. Вона поширюється як комерційне підприємство, додержує умов, признає права за місцевим населенням, будує звязок з окремими частинами на обопільних вигодах.

Петро І-ий, віднявши в правосл. Церкви Голову (Патріярха), підпорядкував її синодові, який призначував цар. Таким чином Церква на ряду з поліцією і військом стала знаряддям у руках влади. — Петро І переніс столицю з азійської Москви до космополітичного Петербургу (нині Ленінґрад), злученого морем з Західньою Европою. Росії потрібна була від Европи техніка, щоб озброювати армію, а не ґуманітарні думки, але це вікно в Европу через Петербург влада могла відчиняти й зачиняти, щоб не допускати революційних ідей. Ленін зачинив вікно до Европи, перенісши столицю назад до азійської Москви. Ленін відбудував азійську абсолютистичну імперію.

Значна частина служилої (урядничої) кляси в Росії ненавиділа европейські ґуманітарні ідеї. Середній прошар хотів їх перенести до Росії, але був на те заслабий. Обидві сторони бажали війни. Але надії їх обидвох завели. Революційні події знесли обидві ці ґрупи, очистивши місце для влади Леніна.

Етичні основи царської імперії.

Кождий режім має свою власну етику і свій кодекс моралі, які пояснюють стремління, політику й цілі того чи іншого режіму. Який був моральний кодекс царської Росії і її владущого клясу?

По перше, вони претендували, що підтримують істинну релігію, греко-православну російську Церкву. — По друге — вони твердили, що вони провідники европейської вищої раси в її впливах на варварів і цим виправдували стремління російських царів до завойовування територій варварів. — По третє, царська Росія вважала, що вона покликана боронити Европу від наполеонських революційних ідей і длятого має завдання боронити і зміцнювати засаду богопомазаної, дідичної монархії. Длятого був заснований „Священий Союз" на Віденськім конґресі, длятогож послано російську армію на підтримку законного австрійського монарха проти мадярських революціонерів у 1848 р. — По четверте, славянофільська ідея, ідея протекторату царської Росії над всім славянством, оправдання експанзії царської влади на Балкан, щоб відреставрувати хрест на Святій Софії в Царгороді, щоб визволити християнське населення зпід влади невірних.

Остання ідея панувала в російській політиці аж до самого 1914 р. Революція 1917 р. знищила разом з режімом і опозицію Його Величности — Думу (рос. парлямент). Це показало, що її звязок з народом був слабий. Маси, що віками звикли підлягати необмеженому абсолютизмові, були принижені й політично байдужні. Се використав Ленін.

Теорія і практика Леніна.

Прелеґент навів зміст своєї розмови з Леніном у Ціріху в 1908 р. Ленін знав, що селянство в російській імперії здебільша неграмотне і добровільно не згодиться на соціялістичний режім, та він вважав, що коли цар з 300 тисячами аристократії може правити цією країною, то чому він, Ленін, не міґби зробити тогож самого, зорґанізувавши 300 тисяч своєї аристократії з робітників? Ленін розумів, що спроба ся буде коштувати богато крови і в в а ж а в, щ о с о ц і я л і с т и ч н а в л а д а д о в г о н е в д е р ж и т ь с я т а щ о п о н і й п р и й д е р е а к ц і я. Але він також висловлював думку, що реакція ще ліпше підготує ґрунт для другої соціяльної революції та що задля такого експерименту не шкода й пролити богато крови.

Ленін взагалі виключав якубудь еволюцію, визнаючи тільки одинокий спосіб — революцію. Ленін пізніше здійснив свій плян, зорґанізувавши своїх триста тисяч аристократії в комуністичній партії і в відділах ОҐПУ. Для внутрішньої політики він взяв гасло „самоозначення народів" на території СССР. Для зовнішньої політики гасло „визволення поневолених народів" в інших країнах. Це останнє й означає світову революцію. Її мають підтримати робітники цілого світу в ім'я клича „пролетарі всіх країн єднайтеся". Ця світова революція має здійснитися під проводом III Інтернаціоналу, виконуючим органом якого є совітська влада. Диктатор Сталін се не член уряду, але (фактичний) голова III Інтернаціоналу.

Коли Ленін міцно захопив владу, він довів, що гасло самоозначення народів се порожні слова. Хоч § 3 совітської конституції дає кождому народові право виступити з Союзу, але 17 червоних дивізій і 100 тисяч війська ОҐПУ, що окупують Україну, недвозначно показують у відношенні до України, яке значіння цього параграфу.

Комуністична молодь, що виросла за комуністичного режіму й ніколи не бачила іншого, ще більше вірить у світову революцію, ніж старі большевики. Для неї світова революція се ціль життя. — Знов, як і за царського режіму, відсутність у большевицькім режімі середньої кляси.

Роля середньої кляси.

В Західній Европі революції завжди зупиняла середня кляса. Вона повертала сили революції в конструктивнім напрям-

ку і тим рятувала країну. Наполеон, стягнувши до армії ввесь революційний намул, розпорошив його по всіх боєвищах Европи й Африки, а тимчасом середня кляса провадила Францію до порядку. „Кодекс Наполеона", захищаючи принципи середньої кляси, стабілізував засаду власности і дав нації обеднання, що його висловом є патріотичний гимн — „Марселеза".

В Німеччині середня кляса під проводом Гітлєра привела до національного відродження. Гітлєр уратував не саму тільки Німеччину, а й цілу Европу від большевизму. — Він підніс значіння середнього клясу плебісцитарною системою, приватну власність протиставив комунізмові, національну ідею — інтернаціоналізмові, релігію — аморальному безбожництву.

Совітська Росія в тенетах екстремізму.

Совітська влада — се влада максимально централізована, військово-поліційна, зорганізована на зразок азійських деспотій. Ленінська аристократія — се тоненька верства владнучої кляси, що править і гнітить народи террором. Нема там середньої верстви, що одна могла б зменшувати й регулювати крайні ідеї і цілі необмежених володарів життя й майна 160 мілионової людности Совітського Союзу. Влада щораз більше централізується в Москві. Ленінська аристократія мусить мати при собі величезну, добре озброєну військову силу. Для світової революції потрібна сильна армія. Арена діяльности занадто обширна навіть для модерно устаткованої армії. Відси надзвичайний розвиток червоної авіяції й приготування до хемічної війни. Сими справами займається крім червоної армії ще й масова організація „Авіохім". Останній, затверджений вже проєкт створить організацію нових пятьох авіяційних корпусів по 850 авіо-машин при кождому. По одному корпусі в Україні, на Кавказі і над Волгою (резервовий) та два на Далекому Сході. Ціла Радянська Спілка обертається в військовий табор.

Два вожди і одна ціль.

Експеримент совітської революції відбувається під кермою двох вождів — Троцького і Сталіна. Без огляду на тертя їх обеднує одна ціль — світова революція. Сталін на чолі III Інтернаціоналу, що кермує цілою акцією світової революції. Між ними поділ сфер впливу. Сталін контролює експанзію на схід. Троцький має під своєю кермою Захід, Европу. Ще в 1924 р. СССР підписав з Китаєм умову, що визнає Монголію невіддільною частиною Китайської Республики. А в 1934 р. Сталін робить умову з Монголією про військову підтримку її, як самостійної народньої радянської республики.

Загальний плян праці такий:

1. Поширення комуністичних ідей у некомуністичних країнах.

2. Забезпечення III Інтернаціоналові підтримки зближених до комунізму сил: длятого союз II і III Інтернаціоналів і творення „Народніх Фронтів" у демократичних країнах.

3. Творення під сфальшованими вивісками особливих організацій, щоб лекше входити в ворожі табори для розкладання їх.

Так відомо, що за кордонами СССР існує мілионова українська еміграція, непримирима до большевиків, що сильно проти них працює. Давня історична традиція Українців обеднує їх у протикомуністичній акції і робить з Українців елемент неприступний для розкладових большевицьких впливів. Тому большевики творять ріжні „українські бюра" й „комітети" з участю осібняків, вязничні рекорди яких у цій країні досить відомі; їх завдання — прикривати українською назвою розкладову роботу Інтернаціоналу.

Закордонна політика червоних.

Совітський уряд се виконуюча влада в руках III Інтернаціоналу. Ціль його закордонної політики — розбити Европу на два ворожі табори. Приклади:

Совіти підписують Рапальську умову з Німеччиною, щоб разом поборювати Версайський трактат. Німеччина за це дає Совітам кредити й технічну поміч. Укрита ціль Совітів — викликати конфлікт Німеччини з Антантою. Приязні відносини з Німеччиною використовуються для комуністичної пропаганди. Наслідки: Перед приходом до влади Гітлєра в марксівській Німеччині 5 мілионів голосує на комуністів і коло 2 мілиони боєвиків мають „червоний фронт". Професійні організації Німеччини в руках Москви. Страйки, кріваві розрухи, проповідь аморальности, руїна родини, поширення атеїзму. Все це осягнено за великою поміччу Жидів зі Сходу. В останню хвилину Гітлєр рятує Німеччину від червоної пошести. Побачивши це, Совітська влада відразу перекидається на бік творців версайських пактів. Так повстав союз Совітів з Францією і Малою Антантою.

Наступає жвава протинімецька аґітація в Чехії, Ромунії та Франції й енергійна комуністична пропаганда в цих заприязнених країнах та на Балкані. Болгарського комуніста Дімітрова призначено вождом III Інтернаціоналу. Разом з цим совітський уряд енергійно підтримує Туреччину в справі мілітаризації проливів. Чорне Море стає внутрішнім морем для совітів, захищеним від інтервенції ворожих сил. Абісинська справа дає совітам нові надії на збройний конфлікт в Европі.

Троцький організує IV Інтернаціонал. Щоб довести, що він не має нічого спільного з III Інтернаціоналом, інсценізується в Москві „процес троцкістів" проти Каменева та Зіновєва. Є відомости, що засуджені на кару смерти по цьому процесі були живі ще у вересні, хоч у „Правді" було повідомлення, що всіх засуджених розстріляно 25. VIII. Зміна Ягоди на посаді голови ОҐПУ показує, що він викликав проти себе невдоволення за те, що деякі відомости дісталися за кордон проти волі большевицької влади.

(Другу часть сего допису про внутрішну політику СССР помістимо незабаром).

ОГЛЯД ПРЕСИ

Америка у Львові і під Львовом

„Нове Село" в ч. 46 принесло отсю статтю:

У Львові близько Личаківського гробовища побіч міських лічниць є кільканацять моргів міського городу, так звана „Баварівка". Той город довго лежав неужитком, аж доки не звернули на него уваги болгарські городники. Вони за дуже дешеві гроші винаняли його і перемінили в правдиву копальню золота. Цего літа на тому городі господарило 7 Болгар, кажуть, що всі сім брати (може не всі рідні, а близькі кревняки). Через літо держали безперервно кілька робітниць і разом з ними управляли той великий город. Два продавали, один довозив їм городину, а інші працювали. Пополудні всі працювали. Робота ще не скінчилась, але брати вже розчислились і пятьох вже виїздить до Болгарії разом з грішми. У Львові буде зимувати двох. Вони мають випродати решту городини, що ще росте (зимові калафіори, капуста, кель) накупити гною і заложити на початку весни теплі розсадники (інспекти). Кажуть, що на кождого припало на чисто по 5 тис. зол. зиску. Кілько вони від весни дотепер проїли, пропили, прокурили, видали на насіння і робітників — все те почислено окремо.

Питаємося: Чи треба їхати до Америки? Ні, не треба, бо Америку можна знайти всюди серед нас, треба тільки вміти глядіти кругом себе і знайти ту Америку. Ось не дуже більше від нас освічені Болгари мають той дар, що вміють глядіти на світ та бачити те, чого ми не бачимо. Вони аж з далекої Болгарії спостерегли, що в нас селяни наче більмо мають на очах і не вміють знайти скарбів власної землі. Тож приїздять до нас і добувають з нашої землі наші скарби, а наші діти або їдуть в далекі краї Аргентини чи Бразилії, або йдуть до Болгар працювати як наймити.

Радимо тим батькам-селянам, що хочуть пробувати дорівняти Болгарам, нехай так поступають: посилайте своїх синів до Болгар на роботу (вони хлопців не радо приймають, радше дівчат). Треба два роки попрацювати в них (один замало) приглянутись, як вони працюють і братись до подібного городництва.

Ще на одне треба звернути увагу: на болгарський збут городини. Погляньте у Львові, Станиславові, Стрию на Болгар та порівнайте з ними наших селянок. Болгарин раненько привезе кілька фір всякої городовини на ринок чи торговицю, частину відпродасть на гурт перекупкам, а решту виложить на столи, аж вгинаються під тягарем. Прийде міщанка, має доступ до стола, усе бачить і купує. А наша селянка прикуцнеться десь в куточку, порозкидає вязаночку моркви, вязаночку петрушки, пару головок капусти і чіпіє коло того майже цілу днину. 50 селянок не продасть того, що один Болгарин. Почисліть, кілько вартує втрачений час 50 баб і одного Болгарина та зрозумієте, чому він в осені повезе 5.000 зл. до Болгарії.

Які ми ще безпорадні.

Нашу безпорадність використовують не тільки Болгари, але всі. Ми навіть з мишами не вміємо собі дати ради і живемо гейби в неволі у мишей. Не вірите, то послухайте.

Перед пару днями зайшов до нашої редакції один наш передплатник. Слово по слові і він росказав нам таке: В їх стороні в пятьох селах ніхто не сіяв ще озимини, бо бояться мишей. Дідич засіяв, але усе насіння визбирали миши. „Такі в нас миши, що спасби всю траву. А хомяки то попід вікна гавкають. Я сам на подвірю вбив два хомяки, розуміється, що молоді" — розказував він нам.

Колиж ми його спитали, чому люди не труїли мишей, то він усміхнувся глумливо і сказав: „то не в нас". А далі зрадив нам таємницю, що всі люди в пятьох селах ждуть на приморозки і будуть сіяти озимину під груду, значить перед самою зимою. Або буде щось з того, або нічо.

Повище оповідання то жахливе свідоцтво нашої нездарности і безпорадности. Люди воліють майже на пропаще кидати „під груду" дороге насіння, чим зібратись разом і разом розпочати боротьбу з мишами. Скажім, що в тих пятьох селах є 1000 господарів, що разом мають 4000 моргів орного поля. Щоби винищити всіх мишей, требаби заплатити пересічно 6 зол. за 4 кг. затроєної пшениці на кождого. Ціла околиця булаб видала на ту боротьбу 6.000 зол. Це дуже богато (троєння мусілоб було обняти всі поля, межі, луки, навіть пасовища і треба було його бодай два рази повторити). Цего не зроблено. Всі ждуть, аж Бог сам вигубить мишей.

В цілій околиці засіють до 1000 моргів озимини „під груду"; 1000 сотнарів насіння вартости коло 20.000 зол. або цілком пропаде або пропаде на половину. На всякий випадок врожай такої пізної озимини буде далеко гірший від ранної озимини і селяни втратять на тім десятки тисяч золотих (бодай по 2 сотнарі з морга озимини); замість видати найвище 6 тисяч золотих (при ощадній боротьбі може лише одну третину того) то через свою нездарність втратять в десятеро або в двацятеро більше.

Це лише один такий приклад. А подібних прикладів можна мати десятки. Так то ми самі себе руйнуємо. Нема гіршого ворога українського народу, як ми самі, як наша погана вдача, що нас руйнує. Доки ми її не змінимо, доки ми самі себе не переборемо, то не надіймось кращих часів. Але кождий зачинаймо від себе.

По сім і по тім боці Рену

В „Малім Дзенніку" ч. 310 появилося цікаве зіставлення, як виступають прилюдно найвисші особи Франції й Німеччини. Се до певної міри характеризує відносини в обох краях: „Від часу правління Блюма самохід президента Франції одержав ріжні удосконалення. Президент їздить тепер опанцирением самоходом. Перед кождою урочистістю, що в ній має брати участь найвисший достойник Франції, відбувається богато проб, щоб згори устійнити перебіг походу, уникнути замішань і не допустити до зупинок, що моглиб мати катастрофальні наслідки. — Те все, пише парижський „Гренґуар", діється в нас тоді, коли Гітлер переїздить свобідно серед безчисленної товпи стоячи в відкритім самоході." — Зле зачинає діятися у Франції.

3.000 прокажених у Франції

Парижська преса звідомляє, що у Франції є коло 3.000 прокажених, з того коло 300 в Парижі. Більшість їх живе на свободі. Мимо того ніхто з їх окруження не заражується від них. Всі ті прокажені заразилися проказою в кольоніях. Мікроорганізм, що викликає проказу, є тепер в стані виродження. Тому в сім кліматі заразитися проказою досить трудно, але можливо.

Ріжниці між „Скалою" і „Просвітою"

На підставі статутів і инших фактів се дві засадничо відмінні установи.

ЗМІСТ: Як невірно з позорів судять „Скалу" та який крик піднісся, коли вона появилася. — Що „Скалі" надає особливше знамя? — Як у „Скалі" вплив Церкви правно узаконнений? — Чим є священик у „Скалі", а чим у „Просвіті". — Яке незавидне положення священика у „Просвіті" та які несподіванки там чекають його? — Яка сумна доля стрічає тих, що у „Просвіті" поважуться зло напятнувати? — Який склад членів у „Скалі", а який у „Просвіті" та з чим може католик у „Просвіті" стрінутися і на що себе наражує? — Як „Скала" забезпечила себе перед безбожниками та як загарантувала вплив Церкви? — Чому напади просвітянців з причини появи „Скали" безосновні? — Чому „Просвіта" тішилася підпертям Церкви колись і чому тепер не може мати до того претенсій? — Який тепер наказ хвилі? — Як безбожники омотують незрячих католиків сітями своїх організацій? — Чому вони підняли такий рев, коли повстала „Скала" та що пустили в рух, щоб її повалити? — Чи се дивне, що від Епископа вийшла ініціятива до заснування „Скали"? — Яка несподіванка стрічає „Єремію Теольоґа" в першу річницю його виступу?

„Скала" і „Просвіта" се установи на перший погляд зовсім подібні. Мають „однакову ціль", а саме освіту і піднесення культури українського народу. До осягнення тої ціли змагають такими самими способами. Параґрафи їх статутів деякі зовсім подібні пр. § III. 1—16 „Скали" і § 2 а—о „Просвіти"; инші у многих точках також подібні.

Отже на перший погляд видається, що між обома товариствами нема ріжниці, хіба та, що „Просвіта" се установа стара, що має за собою кількадесятьлітну традицію, посідає своє майно, урядничий апарат, домівки, бібліотеки й видавництва, — а „Скала" се установа нова, без нічого, щойно родиться в масах нашого народа.

З тої причини, коли тільки появилася ініціятива до заснування „Скали", счинився великий крик. З многих уст не сходили шумні реторичні запити: „Пощо основувати нове освітне товариство, коли воно вже у нас є і гарно та з хісном для народа працює й розвивається? Пощо марнувати народні сили, котрих і так у нас забогато нема, на творення нової освітної установи, коли є стара, загально поважана, що перед ніким своїх дверей не замикає? На що розбивати без потреби народню єдність і творити дві такі самі організації? Чи не лучше тої енергії, що потрібна на заснування „Скали" і боротьбу за неї, ужити до позитивної співпраці у „Просвіті" для її ще більшого і хосеннішого розвитку?"...

У слід за такими балачками пішли підозріння, злобні інсинуації та наклепи на „Скалу" і її Ініціятора а саме: „Скала" се конкуренція для „Просвіти", се удар „ззаду" в її читальні, се робота „на шкоду народу", се кириня для догодження вибуялій амбіції одиниць, або таки попросту „святотатська рука" піднесена на приказ ворогів народу проти „Просвіти"...

Признаю, що колиб справді межи „Скалою" і „Просвітою" не було иншої ріжниці, лише та позірна щодо літ, то такі закиди булиб зрозумілі.

Та на щастя так не є, бо ріжниця межи „Скалою" і „Просвітою" велика, і то не лише щодо віку, але основна, з а с а д н и ч а.

Се вправді дві освітні установи, але цілком инакші. Доказом на се передовсім їх статути, а саме: Статут Товариства „Просвіта", ухвалений надзвичайними загальними зборами у Львові дня 5 марта 1924 р. З друкарні Вид. Спілки „Діло" Львів 1924 і Статут Товариства „Скала", Станиславів 1934. Накладом Епископського Ординаріяту.

І. § 1. статута „Просвіти" дослівно такий: „Ціллю товариства є: просвіта і піднесення культури українського народу у всіх його верствах і напрямах життя."

Відповідаючий йому § III. тов. „Скала" складається з двох частей.

Перша частина звучить так: „Ціль товариства: підпомагати, поширювати й поглиблювати освіту й культуру українського народу". Ся частина вповні покривається зі статутом „Просвіти". Але є ще друга частина: „т а й о г о р е л і ґ і й н о - м о р а л ь н е ж и т т я, а с а м е н а о с н о в а х с в. к а т о л и ц ь к о ї Ц е р к в и."

Сей додаток надає „Скалі" окреме знамя, що її з а с а д н и ч о відріжнює від „Просвіти", а саме відріжнює ідеольоґічно.

По мисли параґрафів своїх статутів „П р о с в і т а" п і д о г л я д о м і д е о л ь о ґ і ч н и м н е о з н а ч е н а, а „Скала" се товариство під ідеольоґічним оглядом згідне з духом св. катол. Церкви.

З того слідує, що сей на перший погляд дрібний додаток з кількох слів се не маловажна річ. Це справа засаднича, що „Скалі" надає окрему виразну ціху орґанізації, основаної на трівких засадах християнсько-католицької ідеольоґії, ціху установи не лише національної, але й католицької, тісно звязаної зі св. кат. Церквою.

„Просвіта", що у свойому статуті подібного додатку не має, носить лише ціху установи національної, підчас коли ціхи христ.-кат. орґанізації „Просвіта" зовсім позбавлена.

Правда, вона може ту ціху набути, але таксамо може її легко і скоро затратити, може її зовсім не посідати, ба навіть може набути ціху зовсім противну вірі і Церкві.

Словом, „Просвіта" се орґанізація чисто світська, ляїцистична, що свою ідеольоґію може кождої хвилі зміняти відповідно до ідеольоґії тих людей, що нею хвилево заволодіють та її до своїх ідеольоґічних цілей запряжуть.

Се перша засаднича ріжниця між „Скалою" і „Просвітою".

II. § V і VIII 4. статуту „Скали" впроваджує новість, що її нема в статутах „Просвіти", а саме: § V. говорить про „Покровителя" товариства, котрим є кождочасний гр.-кат. Епископ Ординарій у Станиславові. А § VIII. 4. говорить про „куратора" читальні „Скали", котрим є місцевий парох, або священик Ординаріем назначений.

Се знов засадничо инакша справа ніж у „Просвіті". Сими параґрафами так товариство „Скала" як і її читальні статутово визнають свою залежність від Церкви, піддаються під її вплив і той вплив узаконнюють, то значить: законно признають.

По мисли тих параґрафів Епископ у головнім товаристві а Його відпоручник священик в читальні не є лише звичайними членами, у правах зі всіми зрівнаними. Вони і в товаристві є тим, чим зі свойого уряду і Божого установлення все і всюди повинні бути, т. є. пастирями, керманичами, сторожами й учителями католицьких засад і в справах віри та моралі суддями своїх вірних, що є звичайними чи почесними членами товариства.

У „Просвіті", що у свойому статуті такого параґрафу не має, не лише священик, але навіть Епископ може бути тільки звичайним або почесним членом, має в товаристві голос і вплив лише такий,

---

ОЛЕКСАНДЕР УБИШ 12)

ТАНАС ГОРЛАЧ

Оповідання з життя передостанніх власників Угнова і їх служби.

Ілько знаючи, що в такім случаю треба чинити, присунув до фотелю столичок з папером, перами, запаленою восковою свічкою, ляком і тою стародавною печатію з гербом. Романовський писати не любив, витиснув отже лиш печатку на папері, а віддаючи його Пліснярському сказав: — „Кілько возьмеш грошей від Мендля, запишеш на тім квіті, себе підпишеш, а не забудь поторгуватися зі швабом, може щось опустить". Посумнів Романовський по такім деспекті, а перед дооколичною шляхтою виправдувався: „Nec Hercules contra plures."

Поїхав Пліснярський. По кількадневнім пактуванню зі старостою заплатив ріжні належитости в сумі 300 дукатів, а що не мав більше гроша, податки позістали в рестанції, почім староста видав псярню.

Очікував її нетерпляче Романовський, а коли зявився Пліснярський і доніс, по податки не покриті, Романовський дуже задоволений з такого обороту справи, сказав: „Знаменито справився ти Пліснярсю, ошукали ми Німців, за те вибери собі пару молодих коней з карівського стада".

Надійшов термін плачення нових, заплати залеглих податків, знова секвестрація висіла над головою Романовського як меч Дамокля.

„Не дамся, — мовить до пригадуючого мандатора, — поїду до Відня зі скаргою на старосту".

В осени заїхав комісар на секвестрацію, забрав псярню, тим разом всякі пактування позістали без успіху, псярня позістала в Жовкві.

Вперся Романовський, що таки не заплатить невеличкої квоти залеглих і біжучих податків. Отже вибрався особисто до Відня і там дав слово цісареви, що буде податки платити. Відтоді хвалився тим, що платить лиш на підставі даного слова.

Був лихим горожанином краю, навіть щодо перестерігання чисто польських обичаїв: одягався по французьки, а Франція була для него „модлою і вирочнею". Яким був паном для своїх підданих і слуг, знаємо з оповідання Танаса. Тиранізував другу свою дружину, жінку великих чеснот, і притім допускався нераз смішних дивацтв. Посідав численні „цуґи" коней у своїх стайнях, одначе його жінка, відбуваючи близшу або дальшу подорож, їздила хлопськими кіньми, достарченими за панщину. Забавний був вид величезної карити, тягненої шістьма хлопськими хмизами. Чотири поруч впряжені поганяв звичайно старий хлоп з високого козла, а парою коней, ідучих вздовж, керував хлопський підросток, босий, що уживав замість сідла мішка випханого сіном.

Полювання в лісі і з хортами в полі уряджував Романовський по панськи. На болотах і з хортами сам не полював. Мав завсіди кільканацять вижлів, переважно курляндської раси, малі еспанські до перепелиць. Англійських ще в той час не знали. Часом, коли в лісі не можна було полювати, уряджував собі болотне полювання. Тоді стрільці його бушували по обширних карівських і угнівських болотах, що тягнулися вздовж ріки Солокії, а він був лиш глядачем. Сидячи на візку, так званім шарабанику, дивного вигляду й будови, на низеньких колесах, зацікавлено приглядався стрілам мисливих і викрикував час до часу з захоплення своїм тубальним голосом. Коли болото було дуже грузьке, що не міг їхати на лінію стрільців, випрягано коней, а кілька хлопців тягнуло шарабаник, котрого кола були в тій ціли широкі, щоб не грузли. На качки польовано з іще більшим апаратом.

Крім річки Солокії, що вилася серединою Заставських, Угнівських і в части Карівських лугів і лук, на її заломах, себто кутах, порослих високою тростиною і шуварами, було множество качок. На Річицьких сіножатах і в Карівських лісах було богато озер, що були селищем і гніздом качок.

Вузьке але дуже довге човно служило до тих водних виправ. В ціли підїхання обережного птацтва човно було обложене зеленою рогожею. По середині на лавочці сідав Романовський з довгою турецькою яничаркою, при нім

як кождий член, не є і не може бути серед підчинених собі вірних тим, чим є для них силою свого уряду.

Кождої хвилі священик у „Просвіті" може наразити себе мимоволі на компромітацію, як се лучилося двом священикам членам Головного Виділу „Просвіти", що їх підписи фігурують побіч підписів ліберáлів та радикалів під сумно знаною відозвою з 1934 р., або старенькому патріотови о. Капустинському в Мельници, що піднявся протекторату над вечерницями у „Просвіті".

Коли в читальні „Просвіти" самі віруючі і побожні християни, тоді положення священика ще можливе, бо віруючі чесні християни з його голосом все будуть числитися.

Коли однак у „Просвіті" знайдуться також люди збаламучені, індиферентні або просто ворожі для Церкви і коли вони зачнуть надуживати товариства до погубної пропаганди, тоді положення представника Церкви стає невиносиме. Він трактований ними навіть гірше як звичайний член. Не має ні права ні способу злому протиставитися і запобігати. Мовчати совість не дозволює, а обізватися на ніщо не придасться, хіба що може ще наразити себе на зневагу.

Вправді прислугує йому як кождому членови право голосу, критики і спротиву. Але се лише пуста та безхосенна теорія. Сумна дійсність показує, чим така критика пахне супроти знаної аґресивности та безличности лівих.

Закричуть, заголюкають, обкидають лайкою, що все готова у їх репертуарі: „зацофанець, киринник, руйник, зрадник" тай на тім сумнім згіршенню кінчиться.

Така доля стрінула вже не одного священика, ба навіть часто і самого Епископа, коли лише на зло у „Просвіті" важився щось сказати.

Супроти великого ідеольоґічного зріжничкування нашого народу в теперішних часах статутове запевнення авторитету і впливу Церкви у світських товариствах нині просто конечне. Се наказ хвилі.

Дає його висше цитованими парáграфами статута „Скала", але нема його у „Просвіті".

Се друга засаднича ріжниця між обома товариствами.

III. По мисли § V. A. і § VIII. 4. членом „Скали" і парохіяльних читалень може бути лиш Українець-католик, або „орґанізація, товариство, инші правні особи католицького напряму". А членом „Просвіти" на основі § 6 а може бути „кожда особа української народности" або „громади, товариства і инші особи правні під тим самим услівям", т. є кождий Українець і кожда українська правна особа без огляду на її релігійну чи партійну приналежність.

Чваняться просвітянці, що „Просвіта" перед католиками дверей не замикає. Се правда, але таксамо широко їх отвирає і для некатоликів, для всіх ліберáлів, індиферентів, радикалів, соціялістів, комуністів та всякого рода сектантів, коли вони тільки признають себе Українцями.

Се співпрацю католиків з „Просвітою" робить нещирою та неможливою, ба навіть небезпечною, шкідливою і тим самим невказаною, подекуди навіть з католицького становища забороненою.

У „Просвіті" католик може стрінутися з ріжними, навіть з ворожими для його віри людьми, може наразитися на образу своїх католицьких почувань і навіть на оказію до гріха (слухання безбожних бесід, висмівання правд св. віри, читання злих книжок і часописів). А в „Скалі" він знайде своїх однодумців.

Се трета засаднича і дуже важна ріжниця між „Скалою" і „Просвітою".

Річ ясна, що в такім стані читалень „Просвіти" віруючі родичі католики і самі не можуть туди ходити та належати і тим більше своїх невинних дітей не можуть в таке товариство посилати. І треба просто дивуватися, що аж так пізно почався в нас рух за зорґанізованим оберіганням себе і своїх дітей перед впливами ріжного рода сектантів і всяких соціяльних руйників, що мають правний доступ до загально-народних читалень „Просвіти". В таких часах як теперішні ми мусимо перед такими впливами боронити себе, свій нарід і дальші покоління, коли не хочемо, щоб руїна захопила все. І тому „Скала" се товариство дуже потрібне для всего нашого народу і всюди, де він тільки живе.

IV. На основі § 28а і § 50а у „Просвіті" членів приймає і виключає виділ. У „Скалі" членів принятих виділом на основі § VII.1 і § VIII.4 має затвердити у головнім товаристві Покровитель § VI.A 1., а в читальнях Куратор. § VIII. 4. статутів „Скали" звучить так: „Членом читальні може бути кождий вірний парохії Українець (-ка), католик (-ка) в даній місцевости, якого Виділ прийме та якого приняття потвердить Куратор. Виділ може відмовити приняття когось у члени без подання причин, також таксамо може відмовити потвердження приняття Куратор".

Се також справа засаднича і дуже важна, головно в теперішних часах, коли агенти і прислужники комінтерну по мисли резолюцій послідного конґресу III-го Інтернаціолу дістали інструкцію удавати націоналістів і навіть католиків та втискатися до всіх народних установ, щоб їх в основах підважувати і приспособлювати для комун. пропаганди.

„Просвіта" не може у себе легально проти них виступити, ані їх руйницьку роботу припинити, бо не має можности усунути їх з читальні правним способом. У „Скалі" на основі висше наведених парáграфів хочби найменше підозрілого виділ без подання причин у члени не прийме. А якби приняв, то Покровитель чи Куратор не потвердить, а затвердженого вже без подання причини виключить.

Дальша засаднича ріжниця між обома товариствами є в уступах статута про заряд і власти товариств.

„Просвіта" в уступі Д § 18 і дальше вичисляє між своїми властями: загальний збір, виділ, контрольну і ревізійну комісію, — а „Скала" в відповіднім уступі § VI. А в головному товаристві ставляє на першім місци Покровителя а в читальнях § VIII. 8. Куратора з правом нагляду над цілою діяльністю товариства.

Сими парáграфами леґальний вплив Церкви на „Скалу" статутово забезпечений. (Кінець буде).

Пструг, знаменитий вижел-апортер. Веслярі ослонені були рогожею, а на голові мали ніби шолом з сітнику. Решту тіла покривав татарак або шувар. Люди ті в тім дивнім, фантазійнім строю виглядали на мешканців багнистої Зеляндії. Хлопець, що сидів при Романовськім, набивав йому яничарку або подавав иншу зброю, що її мав кілька штук.

Полювання з хортами відбувалися виставно. Особливо коли з Поділля і навіть з України приїхали до Річиці гості. Хортів мав Романовський богато, головно подільської раси. Хорти ті мають ту прикмету, що радше форсують заяців, а не беруть. Ту останню прикмету мають хорти українські або мішані. Отже подільські хорти не можуть себе показати на короткім полі, де корчі, гори і инші перешкоди.

Польовано з хортами збірно. Околична шляхта прилучувалася до кавалькади Романовського і полювали цілими тижнями.

А тимчасом хлоп на них робив панщину... і молився до Господа Бога, щоб „пан не проливав невинної людської крови і не нищив псами хліба", або до Святого Отця Николая:

„Святий Николаю візьми ключі до раю,
Замкни псів, хортів, польових і лісових,
Щоби худібки не жахали і не розбивали,
Людям кровці не розливали, жалю не
[задавали".

Переклав Степан Божик.

З краю

Турка н/Стр. „Нарада" з п. Мудрим.

Дня 19. XI. с. р. відбулася в нашому місті „нарада" турчанського міщанства з головою УПР п. В. Мудрим. Нараду цю можна назвати хіба нарадою односторонною, бо представники укр. турч. і дооколичної суспільности радились п. Мудрого, от. прим. — що їм робити з акцією перетягання укр. шляхти на латинство і польське, а п. М. не дав їм ніякої ради в тому й инших справах, кажучи: Ви самі тут на місцях маєте давати собі раду; впрочім така справа як поборювання перетягання укр. шляхти на латинське і польське „це для нас нова річ. Ми теж наразі не маємо способу підходу до неї". А загал присутніх, як сказав у своїму дискусійному слові п. Др Бабій, ждав на вказівки якраз в тому і в инших справах.

В рефераті п. В. Мудрого, що тривав півтора години (від 7½—9 вечер.), була велика сила слів тай більш нічого. Широко розвівся він над недолею України — під СССР. Навіть запалився говорячи про неї. (Цікаво, що аж тепер запалюється). Вказував на наші „здобутки з нормалізації" забуваючи, що сама УПР, в котрій він головою, у своїх ухвалах з дня 13 і 14 липня с. р. ствердила виразно, що висліди нової політики — майже ніякі, а орґан УНДА „Свобода" в ч. 28 в статті п. з. „Короткозорість Поляків" дотеперішні висліди описала коротко так: „В останніх часах наше положення замість покращати, — погіршилося" й у висліді того стверджує „тимчасовий провал політики нормалізації".

А тут п. Мудрий тратить з пів години на вичислювання самих „благодатей" з нормалізації так, що приходилося питати: Ще що й ще що ми зискали з нормалізації? Та гарно відповів п. Мудрому п. Горечко, просвітянський урядовець в Турці, кажучи: А я стверджую, що ми тут у Турчанщині відчули нормалізацію противно. Бо коли до 1935 р. не замкнено нам ні одної читальні, то від хвилі „нової ери" замкнено нам 5 читалень „Просвіти" в повіті, а про инші добра й не говорю".

Деякі присутні устами п. Дра Марціва одобрили політику УПР й УНДА, але зробили це з простої куртуазії, бо попри инших і ті самі люди забираючи голос в дискусії майже з жадним з виводів п. Мудрого і тим самим з політикою УНДА не годилися.

Голос в дискусії забирали в такому порядку: п. Др Марців, о. М. Вовчик, п. А. Горечко, п. посол Тершаковець, п. Др В. Бабій, п. М. Утриско й инші. Всі забираючі голос в дискусії, між ними половина ундистів, віднеслися з недовірям до виводів голови п. Мудрого. Тому й настрій на „нараді" був депримуючий.

Ще належить при кінці сего звіту завважити, що п. Мудрий повідомляючи про свій приїзд до Турки, просив, щоб не було опозиції. Тому й на його прохання опозиція була лагідніща, але була. Навіть п. посол Тершаковець не у всьому погоджувався з п. Мудрим, а то в користі для „Дністра" з нормалізації, бо сказав — ледви чи цих членів, яких мав „Дністер" з ⅓ вартости, дасться по 10 літах реасекурації назад позискати. Теж опрокинув як член Над. Ради „Дністра" твердження п. М., що сам „Дністер" зрікся асекурування ⅓ вартости будинків.

Міщанство опускало салю нарад не збудоване, а ще більше огірчене до парляментарного проводу, а зосібна до проводу УНДА, яке „очолює цілість нац. життя й за него відповідає", як заєдно висказувався п. Мудрий. Присутніх на нараді було около 40 осіб.

(Не даємо до сего допису ніякого коментаря, бо — гадаємо — не треба: Зміст допису досконалий і без коментаря).

Як побороти крізу

В днях 17 і 18 XI с. р. в салі „Колеґіюм Максімум" у Львові проф. Ст. Ґрабский виголосив два виклади на теми: „По девальвації франка" і „До чого маємо змагати".

Зміст: По девальвації франка французького і швайцарського та голяндського ґульдена — одинока валюта, що держиться паритету золота, се польський злотий. Польща осягнула рекорд вірности засаді золотої валюти. Та рівночасно Польща має ще інший світовий рекорд: найнижший у світі покажчик промислової підприємчивости (74). У світі вже властиво нема крізи. Нині світова продукція перевисшила продукцію з 1928 р., т. зн. з часу найліпшої конюнктури. Тільки в одній ґрупі держав покажчик підприємчивости все ще був досить низький і безробіття постійно зростало. Були се держави золотого бльоку: Франція, Голяндія, Польща й ін.

Франція здевальвувала свойого франка тому, бо переконалася, що політика, за всяку ціну триматися паритету золота, провадила до постійного зросту безробіття. Ще перед Францією тим шляхом пішла Англія, потім скандинавські держави, врешті Злучені Держави Північної Америки. Англія здевальвувала свою валюту, бо зорієнтувалася, що головна причина господарського застою в Англії була трудність конкуренції на міжнародних ринках. По переведенні девальвації в Англії збільшилася конкуренційна здібність англійського промислу і набувча сила англійського робітника.

Цілком інші причини мала девальвація в ЗДП Америки. Се оден з найбільш самовистарчальних країв. В рр. 1926—29 в ЗДПА дуже сильно розвинулася продажа всего на кредит. Цілі Злучені Держави становили одну велику скількість довжників при розмірно невеликім числі вірителів. Опрацьовуючи свою господарську програму, Росвелт признав, що для переломання застою треба піднести набувчу силу внутрішного ринку. Одним з найважніших способів до того мало бути віддовження. Воно мало полягати на приверненні цін рільничих і нерухомостей до того рівня, на якім вони були в часі повстання довгів. В тій ціли Росвелт зменшив відношення доляра до золота та двократно збільшив обіг долярів на внутрішнім ринку.

Франція перевела девальвацію радше з тих причин, що Англія.

Помимо ріжних мотивів, є в тих девальваціях щось спільне. А саме факт, що ті краї добровільно й доцільно відступили від паритету золота.

Перед війною ідеалом суспільно-економічної господарки була якнайбільша стійність гроша. По війні всі держави відступили від того ідеалу і перейшли до гроша рухомого, маніпульованого. Особливо Росвелт станув на становищі, що не постійний ґріш, а постійні ціни се властиве запевнення стійности господарського життя.

Тут проф. Ґрабский звернув увагу на одно речення у версальськім договорі, а саме: людської праці не можна трактувати як товар і кожда держава, що підписує той договір, зобовязується запевнити свому робітникові приличний заробіток і приличне удержання. Та постанова має тісний звязок з девальвацією. Бо держави уважають тепер своїм першим і найважнішим обовязком запевнити безробітним працю й заробіток. Перед війною держави могли приглядатися пассивно як слабші підприємства банкротували. По війні держава зачала помагати тим підприємствам лякаючись, що мусіти-ме взяти на себе удержання робітників позбавлених праці. Ратуючи банкротуючі підприємства, держави причинялися до продовження крізи. Вміжчасі виринуло питання, що важніше: інтерес працюючих мас, чи інтерес рентієрський? Се питання вирішено на користь працюючих мас. Відступлення від аксіому стійности гроша і створення високої набувчої сили гроша як головної підстави господарської рівноваги, ось засада економічної політики в світі по девальвації.

По тих розважаннях проф. Ґрабский перейшов до відносин в Польщі, одного з найбільш самовистарчальних країв у світі. Застановляючись над додатніми й відємними сторонами обниження вартости злотого прелеґент дійшов до висновку, що Польща рішучо більше зискалаб на тім ніж стратилаб.

Для своєї господарської політики Польща мусить витягнути висновки з тих великих перемін, що тепер відбуваються в цілім світі, а саме: 1) поставлення інтересу праці понад інтересом гроша, 2) відступлення від стійности гроша і 3) маніпулювання грошем так, щоб переломити застій. Польща не може остати вірна „клясичній економії" й засаді золотої валюти, коли весь світ зірвав з ними. Одначе поправи не можна осягнути копіюванням чужої економічної політики. Положення Польщі зовсім відмінне, інша також національна психіка Поляків.

Перед Польщею виринає питання, що зробити з сильним приростом населення, котрого вона не в силі виживити. Приріст населення може стати за кілька літ причиною суспільного нещастя. В масах населення ширится безнадійність, що вбиває віру в себе і в державу та створює догідний ґрунт для суспільної революції. А Польща в своїм ґеоґрафічнім положенні не в силі видержати суспільного перевороту.

Польща мусить розвязати питання, як власними силами затруднити й виживити ввесь приріст населення.

Дехто думає, що тут поможе еміґрація. Популярний тепер клич виекспедіювати з Польщі кілька міліонів Жидів. Коли навіть удалосяб висилати з Польщі по 100.000 Жидів річно, то приріст около пів міліона річно по 6 літах дасть 3 міл. нового населення. Отже еміґрацією не дасться усунути безробіття й надміру населення.

Порушують також справу кольоній для Польщі. Приймім, що добродушний світ згодивсяб дати Польщі кольонії. Чи тим справа вже розвязана? Таж кождому емігрантови, що вибирається до кольонії, треба дати на дорогу капітал. А Польща не має досить капіталу, щоб виживити приріст населення. Отже і на тім шляху Польща не знайде розвязки справи. Хіба що Союз Народів до кольоній додасть нам ще капітал...

Отже що робити? Переміни, що в останнім часі наступили в цілім світі, дають також Польщі змогу розвязати те питання. Та важна переміна се відступлення всего світа від засади золотої валюти та приступлення до рухомого гроша. Польща се край з найменшими інвестиціями в Европі.

Німеччина зліквідувала своє безробіття розбудовою воєнного промислу і воєнних комунікаційних середників. Се шлях, що веде або до війни або до заломання політичної системи. Тому тепер так богато говориться про війну. Під сим оглядом Польща в ліпшім положенні. Продовж 20—25 літ Польща може дати працю 200.000 населення річно, щоб під оглядом скількотси доріг, зелізниць, кораблів, змеліоризованих піль і т. п. дорівнати своїм західним сусідам. Щоб се осягнути, треба одної річи: відваги зірвати з дотеперішним трактуванням гроша як найвисшого господарського добра і признати, що ґріш се тільки цінний знаряд визволення потенціяльної енергії в народі й заміни її на кінетичну енергію.

Відступивши від засади золотої валюти, Польща сама може собі створити конечні кредити на переведення всіх тих робіт. Та не вистарчить саме побільшення скількости гроша й поширення кредитів. Поділом тих кредитів мусить кермувати якась влада по думці загального господарського пляну. Треба віддержавнити й відбюрократизувати господарське життя в краю. В Польщі господарське життя більш удержавнене як в деяких соціялістичних краях. Приватне господарське життя в Польщі дуже слабе. Се небезпечне для Польщі як держави. Коли Польща дісталасяб під сильніший вплив большевизму, то вона перестaлаб істнувати. Господарське життя в Польщі мусить спиратися на приватну ініціятиву. Тою ініціятивою держава повинна тільки кермувати, бо вона одинокий кредитодавець. Господарський поступ в Польщі мусить полягати на рівномірній продукції рільничій і промисловій. Се може зробити тільки держава пляновою господаркою.

На обох викладах проф. Ґрабского велика саля Колеґіюм Максімум була виповнена по береги. З Українців було кільканацять студентів. Не видно було якось наших патентованих економістів.

Співжиття

Земля і посади тільки для Поляків.

В Станиславові відбувся зїзд членів польських орґанізацій: „Заржевя", дружин Стшелецких і Тайного Скавту при участи 300 осіб. На зїзді ухвалено резолюції. В них сказано м. ін.: Хочемо братного співжиття тільки з тими Русинами, котрі стоять цілковито і без застережень на ґрунті польської державности і дають докази конечности того співжиття. Кождочасна політика державна супроти Українців не може впливати відємно на умовини розвитку місцевої польської суспільности. Згідливе співжиття з Русинами не може спиратися на резиґнації з польських дібр чи стремлінь на сих землях. Треба створити Банк Осадництва, що мавби сфінансувати кольонізацію окраїнних лятифундій безробітними і малоземельними Поляками з центральних частей Польщі. Домагаємося, щоб центральні власти обсаджували урядові становища в полуднево-східних воєвідствах Поляками, що звідси походять або знають тутейші відносини.

Привілеї для журналістів

В Ромунії опрацьовують проєкт пресового закону. В нім є такі привілеї для журналістів: Супроти них не вільно примінювати слідчого арешту. Журналіст матиме право до відшкодування за наказ адм. урядника, суперечний з законом. Той урядник відповідатиме солідарно з державним скарбом. Журналіст у виконуванні своєї праці має користати з такої самої охорони як державний урядник. Хто безпідставно називає себе журналістом, буде караний вязницею до 6 місяців. — Такі великі привілеї мають одержати журналісти як виховавці всеї суспільности.

Чого домагаються католики

В Мільгавзені, в Альзації, відбулася недавно велика католицька маніфестація 40.000 католиків. Вони ухвалили резолюцію, в якій сказано: Супроти чимраз живішої діяльности революційних партій і їх недавних виступів в Альзації альзацькі католики ще раз публично проголошують своє опозиційне відношення до марксізму і комунізму. Католики Альзації болюче зранені в само серце полученням прапору національного з червоними коругвами. Тому заявляють, що хочуть Франції вірної Христови і традиції та рішуче відкидають комунізм.

Проти кого зброїться Англія

Англійський міністр закордонних справ виголосив промову. В ній м. ін. заявив: Ми ужиємо англійської зброї в обороні власній і Франції та Бельгії перед неспровокованою напастю. Можемо її ужити також в обороні Німеччини, коли на неї напавби напасник.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Св Отець прислав 10.000 зл. на зимову поміч для безробітних у Польщі.

Неправдиві поголоски про стан здоровля Св. Отця появилися в декотрих часописах. Від свого повороту з Кастельгандольфа Св. Отець ні одного дня не перервав уділювання послухань. Від 29. XI. до 5. XII. с. р. авдієнції будуть завішені, але не з приводу слабого здоровля Св. Отця, тільки з приводу реколєкцій у Ватикані. (КАП).

О. Діонізій Ткачук, архимандрит ОО. Василіян, перевів візитацію монастирів у Галичині, Чехословаччині й Ромунії. О. Діонізій має 70 літ. До монастиря вступив 53 літ тому.

Католицьку віру приняла відома українська артистка театру „Заграва“ пані Ніна Конашинська (Блавацька) перейшовши з православія. Торжество приняття її на лоно католицької Церкви відбулося в понеділок дня 23 с. м. в церкві ОО. Василіян у Львові. Акту принятя довершив о. Ір. Назарко, ЧСВВ.

В Добрянах коло Стрия сего року дуже торжественно обходили празник св. Димитрія. На той день припав ювилей 50-ліття посвячення парохіяльної церкви. З того приводу в Добрянах відбувся зїзд інтелігентів, уроженців Добрян.

В Пинську відправлено торжественне богослуження в словянсько-византійськім обряді в честь св. Йосафата. На богослуження прибули члени катедральної капітули, оо. професори, питомці духовної семинарії та богато вірних.

Новий костел у Львові рішили вибудувати Поляки. Він буде призначений для парохії св. Вінкентія а Павльо. Вона обіймає вулиці: Стрийську, Дверницького, Св. Софії, Снопківську, Персенківку й околицю. Парохія має коло 8.000 душ.

Міжнародний Конгрес у честь Христа Царя відбудеться в Познані в днях 25 до 29 червня 1937 р. Протекторат над конгресом обняли кардинали Гльонд з Познаня, Інніцер з Відня і Вердіє з Парижа.

В краківськім університеті відбулося торжественне завішення хрестів у всіх викладових салях.

Німецькі епископи видали спільний пастирський лист проти обмежування свободи совісти. В останнім часі до німецьких епископів вплинуло богато скарг на поведення учителів у школах і впливових осіб в урядах, що ображає релігійні почування католиків. Епископи заповідають, що дальше будуть отверто ставати в обороні вірних.

Міжнародній Катол. Пресовій Агенції відібрано дебіт у Німеччині.

Католицький епископ Ґрант з м. Лє Ман вибраний членом Французької Академії.

Великі поступи католицизму в Англії виказала найновіша статистика. Прим. в католицькій дієцезії Сутверк за останних 80 літ число католицьких священиків зросло з 67 на 630, число церков з 57 на 183, число монастирів з 9 на 151. Пересічне число навернень на католицизм виносить 1000 осіб річно.

Апостольським нунцієм Болівії іменований пралат Федеріко Люнарді.

Лікарський фейлетоник.

Кровотоки з носа

При частих кровотоках з носа треба робити холодні оклади на ніс і на чоло. Добре ділає також холодний оклад на карк. В ніс втягати холодну воду заправлену етером або алуном. Не зле також встрикувати в ніс сік з цитрини. Ніздря можна заткати ватою або кусками полотна змоченими в оцті. Спинити кров можна також вкладанням маленьких кусників леду до носа. Підчас кровотоку держати руки піднесені вгору. Розуміється, з шиї треба скинути ковнірець чи інше ярмо.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

УКРАЇНСЬКІ ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ на еміґрації, Українська Радикально-Демократична, Українська Соціял-Демократична і Українська Партія Соціялістів Революціонерів, оповістили спільну заяву. В ній твердять, що нова конституція СССР се знаряддя поневолення України.

„МАЛИ ДЗЄННІК“ ПРО КОЛЬОНІЗАЦІЮ східних окраїн Польщі помістив 3 статті Януша Міхаловского в чч. 319, 320, 321. Автор доказує, що кольонізація Східних Земель се передумовина могутности Польщі. Кольонізацію треба провадити пляново. Осадники повинні дістати ріжні полекші м. ін. малиб платити 1/10 податків продовж 10 літ. Осадники повинні йти на Схід ґрупами з одного села і вдержувати контакт зі своїми рідними оселями. Окремі осадничі комітети малиб опікуватися кольоністами зі свого села. Автор боїться бездушного бюрократизму. Так пише католицький часопис, видаваний монахами...

ҐЕН. ТОКАРЖЕВСКИЙ, командант Корпусної Округи у Львові, виголосив промову підчас польських торжеств 22 листопада. Він сказав м. ін.: „Жиємо тут не самі. Ту певність, що звідси ніде і ніколи не вийдемо, висловім в рівній мірі утреваленням і справедливим розбудуванням польського стану посідання під кождим оглядом, як також чуйним і практично тверезим шуканням доріг, аби з польської сторони зробити на час і все, чого вимагає мудрість польської державної рації на те, щоб наше співжиття з Українцями і Русинами... перейшло вкінці в новий, ясніший день чесної і льояльної співпраці в рамах і для добра спільної польської державности“. Ґен. Токаржевский застерігся, що говорив виключно в своїм імени.

В МОСКВІ отворили першу школу для дівчат, що в ній мають учитися стріляти з машинових крісів (кулеметів). До школи принято покищо 54 дівчат.

СОВІТСЬКИЙ АМБАСАДОР в Токію Юреніев відвідав японського міністра закордонних справ Аріту і заявив йому м. ін.: Трудно припустити, щоб Німеччина потребувала помочі японської поліції до поборювання комунізму у власнім краю. Німецько-японський договір про боротьбу з комунізмом се замаскований договір проти третої держави. Такий договір може пошкодити взаєминам між СССР і Японією. — Міністр Аріта вислухав того протесту і — не відповів нічого.

ҐЕНЕРАЛЬНИЙ СЕКРЕТАР КОМІНТЕРНУ Дімітров дістав відпустку. Се мабуть початок його усунення з Комінтерну.

В НОВОСИБІРСЬКУ відбувся процес 9 троцкістів. Їм закидали плянування замахів на Сталіна й Молотова. Всі підсудні призналися до вини. Їх засуджено на кару смерти через розстріл. Між засудженими є один інжинір Німець Штіклінґ.

В БОЛҐАРІЇ увязнили 41 членів аґрарної партії за те, що розсівали неправдиві чутки про політичне положення в Болгарії.

КАНЦЛЄР ҐІТЛЄР приняв на послуханні провідника ґоляндських націонал-соціялістів інж. Місерта.

НІМЕЦЬКИЙ МІНІСТР ПРОПАҐАНДИ Ґеббельс заявив представникови бельґійського часопису „XX століття“, що Бельґія повинна приступити до протибольшевицького фронту. Німеччина не має ніяких ворожих замірів супроти Бельґії.

В СІМ МІСЯЦІ, листопаді, появилося в Берліні перше число ілюстрованого тижневика „Вегрмахт“. Видає його міністерство війни в 90.000 прим. Ціль його: популяризувати симпатії до військової служби.

АВСТРІЙСЬКИЙ МІНІСТР заграничних справ Шмідт їздив до Берліна і там відбув нараду з канцлером Ґітлером. Нарада тревала поверх дві години.

ПРАВИТЕЛЬСТВО ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ оповістило, що хоче затягнути внутрішню позичку в висоті 10 міліонів фунтів стерлінґів (поверх 10 міліярдів франків) на 2¾%. По оповіщенні позичку покрила англійська суспільність до двох годин.

200 АНҐЛІЙСЬКИХ ПОСЛІВ вислало депеші до обох воюючих сторін в Еспанії. В них домагаються, щоб обі сторони не допускалися таких звірств, як нпр. бомбардування місць, що в них перебувають жінки і діти.

ҐРУПА ІРЛЯНДСЬКИХ ФАШИСТІВ під проводом ґен. Даффи виїхала до Еспанії на поміч повстанцям.

НАЦІОНАЛЬНЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО Еспанії оповістило комунікат. В нім заповіджено блькаду пристані Барсельони. Крім того візвано чужі кораблі, щоб опустили пристань, бо вона буде бомбардована.

НОВИНКИ

В сім числі „Нової Зорі“ кінчимо печатати оповідання „Танас Горлач“. Воно вийде окремою книжечкою. В нім легко представлена мораль: не опускати безпомічного каліку і глибоке переконання народа, як тяжко карає за те Бог. А друга мораль з того оповідання: Як марнується добро і вироджується рід тих,що несправедливо поступали з людьми. Книжечка ся буде дуже надаватися до бібліотечок читальні „Скали“ і до масового поширення.

Шкільний плєбісцит за українською мовою навчання слід перевести найдальше до 31 грудня с. р. в тих громадах, де минуло 7 літ від останнього правосильного рішення про мову навчання в місцевих школах (отже в громадах, в котрих те рішення датоване до 31 грудня 1929 р. або ще скорше).

Панахиду за 359 героїв, поляглих 22. XI. 1921 р. під Базаром, відправив о. прал. Куницький у Львові в церкві св. Юра 22. XI. с. р. Співав хор студентів. Церква була переповнена. Богато людей стояло під церквою.

У львівських високих школах вже зачалися виклади. Як відомо, ті школи були довший час замкнені з причини протижидівських заворушень.

За зловживання засуджено у Львові С. Вакерманівну, управительку почтової агенції в Бродках, на півтора року вязниці.

Вулична збірка на безробітних у Львові в дні 15. с.м. дала 11.237 зл. 32 с.

Староство в Коломиї розвязало українські спортові товариства „Сокіл“ і „Довбуш“. Своє рішення мотивує староство тим, що оба товариства всупереч статутові затруднювали у змаганнях учеників середних шкіл та мали у проводі людей судово караних. Розвязання спортових товариств викликало велике враження серед української суспільности Коломиї.

За комуністичну діяльність і пропаґанду серед війська засуджено в Станиславові на 4 р. вязниці лікаря повітового шпиталя, дра Едварда Фріда.

Пошесть кору і красухи ширіться в Городенці. Всі місцеві школи замкнено до 5. XII. с. р.

Увязнення в Сокальщині. „Ґазета Польска“ в ч. 324 пише: „В сокальськім повіті викрито тайний архів ОУН. Знайдені документи стверджують, що на українську інтелігенцію був наложений спеціяльний податок на ціли ОУН. Увязнено 15 осіб.“

В Товстоголовах пов. Зборів трапився особливий випадок зачадження. Від горіючої лямпи занялася вогнем дитяча перинка. Від зачадження помер 3-літній синок господаря; жінку і двоє нелітних дітей перевезено в безнадійнім стані до шпиталя.

Гумор. — Знайшов лік. — Моя жінка ходить цілий день з кута в кут і нарікає на біль голови. — Ну, і як ви стараєтеся запобігти тому? — Затикаю вуха ватою.

Два рази дає, хто скоро дає. Складайте як найскорше жертви на зимову допомогу для безробітних.

В Ліщинцях пов. Бучач пожежа знищила господарство Дмитра Олійника. Шкоди є на 1000 зл.

В Заліщиках до бюра міської управи вломилися злодії і вкрали вогнетривалу касу, ваги 250 кг. В касі було 1080 зл. готівкою, 61 блянкетів особистих доводів, квіти ПЗУВ на суму 120 зл. та облігації державних позичок вартости 2500 зл. Каса була обезпечена.

52 корови і 30 коней згоріло підчас пожежі двірських забудувань в Великім Селі під Тарновом.

Серія зелізничих катастроф. Минулого тижня в Польщі скоїлися три зелізничі катастрофи одна по другій. На лінії Закопане—Краків вискочив з рейок особовий поїзд. 4 особи вбиті, 14 ранених, з того одна вже померла в шпиталі. В катастрофі на лінії Варшава—Краків погибла 1 особа, кільканацять ранених. Трета з черги катастрофа лучилася на стації в Ценжковіцах коло Кракова. Жертв у людях не було.

Футра жіночі і чоловічі та ріжного роду футряні шкірки поручає по найнижчих цінах фабрика футер „Хром", Львів, ул. Руська 20, тел. 271-83.

Головна Лікарська Палата внесла до міністерства скарбу просьбу, щоб у відношенні до лікарів опінію знавців заступити опінією властивих Палат, бо вони совісно і старанно займаються вимірами податку. Крімтого Лік. Палата просить, щоб звільнити лікарів від подавання назвиськ пацієнтів, бо се суперечить з лікарською тайною.

Сенат варшавського університету припинив у чинностях доцента того університету дра Райхмана за те, що він на сторінках „Дзенніка Популярного" оповістив лист, у якім написав, що відповідальність за протижидівські заворушення студентів паде на сенати і професорів високих шкіл.

В Познані відбувалася розправа проти кишеневих злодіїв. Підчас перерви в розправі поліція зарядила облаву між публикою на салі. Арештовано 25 кишеневих злодіїв.

Ромунська молодь, зорґанізована в „Зелізній Ґвардії", вислала меморіял до короля проти заграничної політики Ромунії, що зближає її до СССР. В меморіялі написано м. ін., що ромунська молодь не візьме участи в війні по стороні большевиків, що поборюють християнську цивілізацію.

Православного митрополита Басарабії Ґурію поставив ромунський міністр віроісповідання під суд. Митрополитови закидають, що він легкодушною господаркою наразив дієцезію на 12 міл. леїв шкоди.

Німецьке підводне судно затонуло в заливі Любеки. 8 членів залоги втопилося.

Протибольшевицьку виставу влаштовано в Берліні. В двох великих салях виставлено богато документів й образів про большевизм в СССР і про большевицьку пропаґанду в світі.

Гумор. — Ощадна жінка. — Мушу купити собі нову парасолю, каже муж до своєї ощадної жінки, бо стара вже дуже знищена. — Ну, ну, знищена, то правда, та вдома можеш її уживати.

Гумор. — На границі. — Пашпорт? — Не маю, та маю лист моєї жінки, в котрім вона згодилася на сю мою подорож. Се було трудніше видобути ніж пашпорт!

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Лічничі зела. Ростини дуже пожиточні для людини. Вони служать їй як пожива, що має в собі найбільше вітамінів, і доставляють ліків на ріжні недуги. Крімтого ростини се конечний сирівець для промислових перетворів, головно фармацевтичних і косметичних. В останних часах запотребування лічничо-промислових ростин сильно зросло. Польща не може покрити власного запотребування. В 1935 р. спровадила з заграниці 16 міліонів кг. лічничих зел за 8 міліонів зл. Отже плекання лічничих зел дуже попплатне. При тім може богато людей знайти добре заняття. Наша земля надається до плекання лічничих зел, отже маємо всі дані до гарного розвитку зільництва. Справу влекшує ще й те, що маємо свою кооперативу „Зелоцентр". Вона уділяє безплатних поучень за надісланням почтового значка 50 сот. — „Зелоцентр", кооперативу з відповідальністю уділами, основано 20. X. 1936 у Львові. Мета кооперативи: купувати і продавати всякі лічничі і промислові зела, гриби й овочі, вести підприємства для перерібки тих артикулів і вести плянтації всіх тих ростин. Наш загал повинен зацікавитися тою кооперативою і вписуватися в її члени. Уділ 10 зл., вписове 2 зл. Писати на адресу: Кооператива „Зелоцентр" у Львові, Руська 3. I. поверх.

10 проц. обнижку емеритур впроваджує проект новелі до емеритальних приписів. Зпід сеї обнижки будуть вилучені тільки ті емеритури, що не переступають — для емерита 100 зл., для вдови 50 зл. і для сироти 25 зл. місячно.

Яке наше село перелюднене, показує слідуюче зіставлення: На 100 гектарів орної землі працює в Польщі 88 людей, в Чехословаччині 68, в Мадярщині 63, в Німеччині 51, в Данії 38, в Естонії 37, в СССР 30.

В Станиславові основано українську приватну гуртівню п. н. „Купецька Поміч — Торговля мішаних товарів".

В Сколім коло ратуша повстав український ґаляптерійний склад. Власник Володимир Середяк. Напроти двірця І. Ватаманюк отворив кравецьку робітню. Скрізь треба йти до своїх.

Союз споживних кооператив звернувся до міністра скарбу з просьбою обнизити ціну сірників.

В Варшаві відбулися наради лодських промисловців і представників молочарських кооператив у справі продукції вовни з молока.

В Німеччині ввіз товарів у жовтні мав вартість 356 міл. марок супроти 336 в попереднім місяці, а вивіз 431 міл. супроти 412 міл.

У Франції обезцінення франка не принесло сподіваної поправи в торговлі, тільки, розуміється, цифри ввозу і вивозу значно висші ніж були.

ВАЖНЕ ДЛЯ ЧИТАЛЕНЬ!

В кождій читальні повинна бути брошура під наголовком

Узасаднення „Скали"

Ціна 20 сот., з пересилкою 30 сот.

Вона виясняє, чому треба було оснувати „Скалу", які завдання читалень „Скали" і напрям їх праці.

Замовляти разом з надісланням грошей **в Адміністрації „Нової Зорі", Львів, ул. Ґродзіцких 2. I. поверх.**

ЖЕРТВИ

1) Гр.-кат Уряд парох. в Кутах Старих, п. Кути: зол. 11 (одинацять) на укр. інвалідів (збірка), 2) о. Софрон Коліда в Михнівці, п. Лютовиська зол. 21 на укр. інвалідів і зол. 1 на викуп площі Сокола-Батька.

БІРЖА

ҐРОШІ. Доляри амер. 5.32—5.29, дол. канадійські 5.28—5.31.

Німецька марка 1.07—1.14, фр. франки 24.74, шв. франки 121.65—122.45, фунти стерлінги 26.04 — 25.88, австр. шілінги 89.50 — 94.50, чеські корони 17.20—17.70, ліри 24—25.

НАБІЛ. „Маслосоюз" повідомляє, що від дня 24. XI. ц. р. кооперативам платив за:

1 кг. масла дес. без опакування	2.80 зол.
1 кг. масла дес. експорт. з опакув.	2.85 зол.
1 літра молока	0.19 зол.
1 літра сметани	0.75 зол.
1 копа яєць	4.75 зол.

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 24 сот.

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 24. XI. ц. р. платив своїм доставцям за 1 кг. живої ваги птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С." у Львові (вул. Більчевського ч. 3):

Молоді кури І. кляси	0.90 зол.
Товщеві качки І. кляси	0.85 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЛЬО: Каїн і Мабель.
КОПЕРНИК: Під двома прапорами.
МЕТРО: Капітан Блюд.
МУЗА: Роз-Марі.
ПАКС: Шопен співець волі.
ПАН: Чу-Чін-Чав.
СТИЛЕВЕ: Малі герої.
ТОН: Робін Гуд з Ельдорадо.
УТІХА: Сестра Марта шпигун.

Приймаю пацієнтів в моїм заведенні У ЛЬВОВІ, ВУЛ. СИКСТУСЬКА Ч. 17 від 9—1 і від 3—6.30, в неділю і свята за попереднім замовленням. Пльомби, корони золоті, платинові і емаліовані, штучні зуби в золоті і кавчуку. Полекші в сплатах.

НАСС.

Сестри Милосердя

ПРИЮТА ПРЕСВЯТОЇ ТРОЙЦІ

в Станиславові, вул. Ґолуховського ч. 47

винаймають кімнати для Пань з цілим удержанням для 1 особи і більші для кількох осіб. Приймають також дітей сиріт на виховання від 1 року за малою оплатою.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: ½ стор. 180. — зол., ¼ стор. 90. — зол., ⅛ стор. 45. — зол., 1/32 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., ¼ стор. 140. — зол., ⅛ стор. 70. — зол., 1/32 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Ґрафія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XI. Львів, неділя, 29 листопада 1936. Ч. 92 (991)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

Чому зміняємо календар?

Під таким наголовком в „Українськім Місіонарі у Бразилії" появилася статейка про потребу й хосенність зміни календаря. З тої статейки довідуємося, що ОО. Василіяни в Бразилії за дозволом наших духовних властей від 1 січня 1937 р. рішили змінити календар юліянський на григоріянський. Річ ясна, що життя скрізь вимагає тої зміни. В тій справі містимо окрему статтю в сім ч. „Н. Зорі".

Оповіщено текст німецько-японського договору.

Німецьке Інформаційне Бюро доносить: Амбасадор Японії в Берліні віцеграф Мушакой з припоручення цісаря Японії й амбасадор Німеччини в Лондоні фон Ріббентроп з припоручення канцлера Німеччини дня 25. XI. в полудне підписали договір про поборювання комуністичного Інтернаціоналу. Зміст: Обі сторони постановили давати собі інформації про діяльність комінтерну і в тіснім порозумінні видавати проти неї конечні зарядження. Інші держави будуть запрошені до співучасти. Договір входить в життя з днем підписання і триває пять літ. Перед його упливом буде нове порозуміння. Договір підписано в Лондоні. Присутний при тім був також японський ґенерал Ошіма. Крім сего договору підписано також додатковий протокол. Ним утворено постійну німецько-японську комісію, що має опрацьовувати дальші зарядження.

Грізне положення на Середземнім морі.

Французькі політичні круги сильно занепокоєні положенням в західній частині Середземного моря. Британська адміраліція вислала часть своєї воєнної фльоти з Мальти до Еспанії. М. ін. вислано фльотилю 8 підводних суден до пристані Аліканте. Крімтого вислано тудиж фльотилю зложену з 9 контрторпедовців і одного кружляка. Команда анґлійської фльоти на Мальті здержала всі відпустки морякам. Се знак, що положення вважають грізним.

Свіжа велика совітська поміч Еспанії.

Французька преса пише, що в найблизшім часі нові совітські кораблі, нагружені амуніцією й воєнним матеріялом, виїдуть з Одеси до Еспанії в супроводі воєнних кораблів і підводних суден. З тим транспортом приїде до Еспанії 200 техніків, інжинірів і механіків. За все те дістає Москва золото, вивезене з Еспанії і зложене в совітськім державнім банку. На підставі окремого порозуміння еспанські пристані червоних стоять до розпорядимости совітської маринарки. Управитель мобілізаційного відділу мадридського правительства ґен. Вальпе виїхав до Одеси, щоб наглядати над транспортами. До Еспанії прибув недавно цілий совітський полк, 3.000 жовнірів. Його вислали на мадридський фронт.

Совітська Росія перед новою революцією.

Закордонна преса звідомляє, що сегорічна 19 річниця повстання совітської Росії не була торжеством комуністів, тільки радше торжеством маршала Ворошилова і російської національної армії. Ні слова ніхто не говорив ні про комунізм, ні про народний фронт, ні навіть про Сталіна. Часописи звідомляють, що маршал Ворошилов вже явно говорить, що Росії не треба більше комуністичної програми, ні комуністичної революції. Сам Сталін відчуває, що вже не має власти в руках, що Комінтерн буде висланий з Росії і що комуністична ідеольоґія вже провалилася. Там очікують побіди національної Росії.

Коморникам відібрали право інкасування грошей.

В канцеляріях коморників лучалися часті надужиття. Коморники інкасували ріжні оплати і не записували їх до книг, підробляли квіти і т. п. Тому міністерство справедливости відібрало коморникам право інкасувати грошеві суми, переказувані інтересентами почтою. Почтові уряди дістали приказ, щоб грошей присланих переказами і чеками не виплачувати коморникам на руку тільки переливати на їх конта в Почтовій Касі Ощадности.

Задля 5 зл. залеглости 9 робітничих родин без хліба.

На днях мала відбутися ексмісія шлюсарського варстату при вул. Рицерській ч. 7. Ексмісія була вислідом незвичайного спору. А саме властитель варстату занедбав заплатити чинш за кілька місяців. Властителька реальности заскаржила його, дістала присуд ексмісії і хоч властитель варстату вирівнав залеглий чинш і хоч на конті довгу осталося тільки 5 зл., прийшов коморник, щоб викинути варстат. У варстаті працює 9 робітників. Всі вони жонаті. На случай ексмісії 9 родинам загрожував голод. Коморник побачивши скорбні міни робітників, змяк і відложив ексмісію до 30 с. м. Коли до того часу майстер не знайде нового приміщення на варстат, наступить ексмісія і 9 робітничих родин опиниться без праці. І все те можливе за марних 5 злотих.

Яке тепер населення в Св. Землі.

З Англії приїхала до Св. Землі королівська комісія. Вона ствердила, що літ тому 14 було в Палестині 752.000 душ, з того 589.000 Арабів і 84.000 Жидів, — тепер є 1.336.000 душ, з того 940.000 Арабів і 370.000 Жидів. Еміґрація Жидів з СССР зовсім припинена, Жиди з Польщі становлять 40% всіх іміґрантів, з Німеччини 16%. З того видно, як дуже змінилася пропорція сил у Св. Землі.

Яка буде сегорічна зима.

Шведський метеорольог Зандштрем оповістив, що після його дослідів чекає с. р. цілу Европу дуже остра зима. Те своє предсказання спирає Зандштрем на поведенні звірят сеї осені. А саме: риби угри виїмково вчасно вирушили в море, птиці дуже вчасно зачали свою мандрівку на південь, кури т. зв. „сніжки" збілили сего року 4 тижні скорше як звичайно. Вкінці ягоди зародили обильно. Зандштрем уважає й те послідне передвісником лютої зими. Крім того завважено, що теплий Ґольфштром дещо відхилив свій біг від Европи. Се явище типове для тих літ, в котрих бувають острі морози. Побачимо, чи предсказання справдиться.

КООПЕРАТИВНЕ МАЙНО треба добре берегти перед непотрібними втратами і тому слід товарі в крамницях і складах, готівку, векслі, бюрове урядження і т. п. обезпечити безумовно від крадежі - влому і від огню в

Т-ві взаїмних обезпечень

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА Ч. 20.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

Який буде пожар?

Промова анґлійського міністра заграничних справ, виголошена в Лімінґтоні, на довго остане памятна. В ній сказано ясно, що поза рейнським районом Анґлія воювати не буде. Іден сказав, що „може", але „не мусить" і „не обовязана".

Найповажніші англійські орґани преси, як „Таймс" і „Обсервер", пишуть по тій промові, що границі на сході не дадуться вдержати і що вдержання їх, навіть якби було можливе, не лежить в інтересі Анґлії. „Обсервер" називає теперішні границі на сході монструальними і радить Анґлії, взагалі не мішатися в справи Східної Европи.

Сей зворот в англійській опінії викликав велике вдоволення в Німеччині. Німецька преса пише, що Анґлія не ґарантуватиме східних границь і що лишить Німеччині свобідну руку на Сході. Подібний зміст має мати також анґлійська нота в справі західного договору, яку Англія тому кілька днів прислала Німеччині. Оден з німецьких дипльоматів заявив кореспондентові „Курєра Варшавского" в Берліні, що справа ревізії східних границь стає щораз більше актуальна.

Немов у відповіді на те становище Англії головний орґан большевиків „Ізвєстія" в Москві спалахнув небувалим російським національним патріотизмом. Так патріотично не писала большевицька преса ще ніколи.

Паризький консервативний „Фіґаро" все писав спокійно, а тепер він занепокоєний. І пише так: „Першим наслідком німецько-японського порозуміння буде те, що Анґлія мусить концентрувати свою воєнну фльоту на Океанах Індійськім і Спокійнім. Від сеї хвилі Анґлія не може тих сил ужити на ніякім иншім пункті земної кулі. З другої сторони непорядки в Палестині вимагають скріпленої охорони анґлійського сухого шляху до Індії. Вкінці постійно тліючий конфлікт між анґлійським престіжем й італійським імперіялізмом на Середземнім морі, в самім узлі морських, сухопутних і воздушних шляхів до Єгипту й Індії, звязує там значні англійські сили і відволікає їх від инших театрів. Не можна також забувати еспанських подій. Таким чином сили Англії просто розсіяні. Те саме хоче Німеччина зробити з силами Франції. Вже тепер моральні сили Франції розпилені внутрішною боротьбою політичною. А в ділянці матеріяльній увага її прикована до Альп, де витворюється неспокійна цона, — до еспанської гра-

Ріжниці між „Скалою" і „Просвітою"

(2) *На підставі статутів і инших фактів се дві засадничо відмінні установи.*

Є ще й инші ріжниці в статутах обох товариств. Та вони льогічні висновки висше наведених параграфів і тому нема потреби над ними подрібно розводитися тимбільше, що з дотепер сказаного виходить ясно, що „Скала" і „Просвіта" се два засадничо ріжні товариства.

„Просвіта" се товариство загально народне, світське, чисто ляїцистичне, від Церкви незалежне, без ясно скристалізованої ідеольогії — а „Скала" не загальне товариство, лише католицько-народне,—світське але неляїцистичне, тільки від Церкви залежне, Церкві підпорядковане, з ідеольогією чисто католицькою.

З того виходить ось що: І. Коли „Скала" і „Просвіта" се установи засадничо ріжні, то всі теревені, побоювання та підозріння і наклепи просвітянців, противників „Скали", зовсім безосновні; поява „Скали" не представляє для існування і розвитку „Просвіти" ніякої небезпеки і ніякої шкоди так, як для неї нешкідлива Рідна Школа, або яканебудь инша народна інституція. При добрих взаїмовідносинах може навіть бути помічна. Докладніше про се буде у слідуючій статті.

ІІ. Коли „Просвіта" се товариство від Церкви незалежне, то не може мати ніякої претенсії до Церкви. Не може ніхто вимагати, щоб Церква покривала її своїм авторитетом, давала фірму та спомагала.

Се річ зовсім ясна, бо настали часи, коли Церква мусить творити і спомагати товариства католицькі, з собою тісно звязані і собі підпорядковані.

Се річ конечна в теперішних відносинах!

Може хтось сказати: „Просвіта" не нинішна тай статут її не новий. На протязі літ Церква нею піклувалася, спомагала її, причинялася до її розцвіту, часто навіть з авторитетних уст падали слова, що „Просвіта се донька Церкви". Чомуж тепер малаби Церква перестати дарити „Просвіту" своєю опікою? Таж „Просвіта" ще з Церквою не зірвала, дверей своїх перед католиками не зачинила, первісного свого статута на шкоду Церкви в нічім не змінила.

Се всьо правда. „Просвіта" від Церкви не відірвалася і статута свого засадничо не змінила, але засадничо змінилися відносини в „Просвіті".

„Просвіту" засновано в 1868 р. для одного т. зв. народовецького табору. Тоді той табор представляв під оглядом ідеольогічним одну цілість: всі в нім були Українці, християни, католики. Тим людям, що укладали статут для „Просвіти", навіть через гадку не переходило, що в тім таборі знайдуться колись люди Церкві ворожі та що перед ними треба товариство статутово забезпечити.

В початках свого істнування була „Просвіта" товариством не лиш загально народним як тепер, але й тимсамим християнсько-католицьким, бож тоді слова народний і християнсько-католицький були рівнозначні. Тому Церква могла спокійно давати „Просвіті" свою фірму і її спомагати, бо хоч не статутово то на ділі „Просвіта" була з Церквою звязана та на її впливи зовсім податна.

„Просвіту" можна було тоді справді уважати за доньку Церкви і вона могла користати з опіки Церкви.

Та від тої пори якже змінилися відносини! Одноцілий тоді народовецький табор розпався на ріжні партії, підпартії,, секти. Вправді всі залишилися Українцями, але лише частина остала християнами-католиками, прочі то ліберали, радикали, соціялісти, комуністи, сектанти, менше або більше Церкві ворожі. А всі вони як Українці мають право стати членами „Просвіти" і здобути у ній вплив!

„Просвіта", що обеднує тепер таких ріжних членів, під напором членів Церкві ворожих мусіла щораз більше „видобуватися" зпід впливу Церкви. „Виеманциповувалася"... І тепер не лише силою свого ліберального статута, але таки на ділі „Просвіта" від Церкви зовсім „незалежна". Хоч статут її не змінився, у „Просвіті" засадничо всьо змінилося. І вона вже далеко не та „донька Церкви", що була в 70-их роках. Хочби навіть в центрі хотіла такою бути, то її члени некатолики, опираючись на статуті, до того вже не допустять.

Щоб „Просвіта" могла позістати такою, якою була в початках, мусілаб передовсім змінити свій статут і правно вплив Церкви загарантувати — і потому викинути всіх своїх членів-некатоликів. Чи се можливе? Кождий скаже: Неможливе.

Я свято переконаний, що колиб великі св. памяти основателі „Просвіти", що в 70-их роках укладали для неї статут, укладали його нині, в теперішних відносинах, то певно уложилиб його так, як статут „Скали". Отже тепер „Скала" се стара „Просвіта"

Задля великої зміни в „Просвіті" Церква мусить відноситися до неї з резервою, мусить бути для неї щораз більше здержлива і не може дарити її таким довірям і допомогою, як се було в початках.

Се на жаль твердий наслідок браку ідеольогічного обличча у „Просвіти" — а для Церкви се строгий наказ хвилі!

Хвиля, що її переживаємо, дуже важна. Вона переломова. Важиться доля народів.

Організація це слівце чародійне, що днесь всемогучо всіми заволоділо. Всьо, що жиє, нині організується!

Розбуджений під впливом рішаючої хвилі природний, але приспаний гін до організації вихісновує справді по майстерськи сатана і його прислужники, вороги Бога, Церкви і релігії.

Невинним кличем „пролєтарі всіх країв, еднайтеся"; що від довгих літ лунає по цілому світі, вспіли безбожники запрягти у своє ярмо значну більшість робітників та велику скількість селян цілого світа.

Вони заволоділи безкраїми просторами могучої Росії, мають до своєї розпорядимости її невичерпані богацтва, розкидають ними по цілім світі на погубну пропаганду. Силою тої пропаганди опановують щораз більше пролєтаріят цілого світа і ведуть його мов на шнурку у сферу своїх змагань до безбожництва.

Тепер большевики почулися вже настільки сильні, що скидають заслону, якою дотепер прикривалися і невинне слово „пролєтарі" заступають вже правдивим і властивим словом „безбожники".

Тепер їх клич: „Безбожники всіх країв, еднайтеся!" Тепер на приказ Москви не лише пролєтарі і робітники, але всі безбожники безоглядуна клясову приналежність лучаться в один фронт, ніби проти мнимого фашизму, а в дійсности проти Бога, проти Церкви й релігії.

Коли так безбожництво горячково організується, коли сітями погубної організації омотує цілий світ, то чи Церква, та Божа Мати людей, має на се дивитися з заложеними руками? Чи не повинна той вибуялий гін до організації також використати, коли вже не до наступу, то бодай для оборони перед наступом безбожників?

Чи Церква не має права до організації? Чи воно не прислугує Церкві і її керманичам Єрархам?

Керманич Церкви Епископ на основі Божих і людських законів має не лише право, але й обовязок підчинених собі вірних організувати і творити світські організації — освітні й економічні, господарські на засадах католицьких і під впливом Церкви.

ІІІ. „Скала" се якраз така від Церкви залежна і на засадах католицьких сперта організація. Отже ніщо дивне, що керманич Церкви Епископ Станиславівський дав не лише ініціятиву до її оснування, але і зарядження до засновування парохіяльних читалень „Скали" та ними по батьківськи опікується.

До сего має повне право, се навіть Його обовязок! Сего Йому ніхто за зле не може і не сміє брати.

Що з тої причини піднесли крик всі ліві просвітянці, се не диво; їм здається, що лише їм прислугує монополь організувати і провадити світські товариства; а по друге вони свідомі того, що таке ляїцистичне товариство як „Просвіта" вони можуть з часом зовсім опанувати, бож статут „Просвіти" дає їм до того право і підставу. І враз з усіми просвітянцями, навіть „також католиками", можна таку організацію затягнути в орбіту безбожницьких впливів, в один фронт.

Але зовсім инакше мається річ зі „Скалою". Вона статутово згори перед безбожниками забезпечена, перед ними замкнена, її опанувати ніяк їм не вдасться. Вони чують з її сторони поважну небезпеку для своєї погубної агітації і тому попросту бояться її. Проте не дивно, що хотіливби „Скалу" таки в її завязку повалити і не допустити до її розвитку.

В тій цілі безлично пустили в рух цілу купу підозрінь, інсинуацій, наклепів і клевет на „Скалу", на її Ініціятора та Покровителя і на всіх її прихильників. І се нічо дивного, на се всі були приготовані і при Божій помочи з сим дамо собі раду.

Та одно дивне і просто лячне, що у тій злобній роботі лівих просвітянців не лише беруть участь, але подекуди перед ведуть деякі просвітянці „також католики", ба навіть і священики, що з сорому, бо справді є чого стидатися, скривають себе під псевдонімами, як пр. „Єремія Теольог".

Се справді болюча та страшна річ. Безбожники по приказу з Москви втискаються непостережено до всіх народних установ, щоб їх опанувати. Почитальняхпросвіти" ажкишить від їх погубної пропаганди. Платні агенти комінтерну сітями своїх організацій омотують щораз ширші

ниці і до шляхів на Середземнім Морі в напрямі Африки".

Коли все те вислід свідомої німецької роботи — пише „Фігаро" — то треба признати, що се робота чиста й акуратна.

„Фігарові" вторує „Еко де Парі" ось як:

Від Японії до Еспанії, від краю до краю Европи творяться системи военних союзів. При тім кожда країна шукає якнайдальших союзників, щоб тим основніше і кріпше обхопити сусіда. Німеччина обєдналася з Японією, щоб остаточно закліщити Росію — і зближилася з Італією, щоб — усадовившися в Еспанії— задушити Францію. В той механізм вкручені й такі краї як Манджурія, Зовнішна Монголія, Австрія, Угорщина... Мається враження, що як вибухне пожежа, то буде воістину світова... Англія до кінця збереже почуття реальности і не дасть втровити себе в ніякий „хрестовий похід" на підставі політичної ідеольогії. Коли Японія побідить в Азії, Німеччина в Европі й Італія на Середземнім морі, тоді впаде й розсиплеться сила старої Велико-британської Імперії. Тут англійські інтереси сплітаються з французькими, бо від таких змін, задуманих і підготованих иншими, Англія і Франція можуть тільки стратити.

В ультра-правім „Амі де Пепль" пише англійський журналіст Авгур, співробітник „Таймса", що Англійці будуть зближатися до Москви. А „Ом Лібр" пише, що тепер вже тільки Америка може гарантувати мир. Президент Русвелт! Про нього иншим разом.

верстви нашого темного робітництва та селянства і то на жаль також у „Просвітах" і через „Просвіти".

Із столиці антихриста на радієвих филях по всіх закутинах лунає зухвалий голос пейсатого безбожника: „Запалю всі Церкви, знищу всяку релігію."

А католики, навіть священики, поборюють чисто католицьку організацію, що поставлена в основу Католицької Акції! Кидають злобні підозріння на керманича Церкви, що скористав зі свого Божого і людського права, виконав свій Апостольський обовязок і для добра свого народу, для йоро ратування перед безбожництвом дав ініціятиву до закладання парохіяльних читалень на засадах католицьких з повною запорукою впливів катол. Церкви.

Дивна се і болюча річ, що у нас першому ліпшому молодикови віриться на слово у його патріотизм і любов до народа, хоч є наглядні докази, що його робота марна, часто навіть получена зі шкодою і ганьбою для народу, — а старенькому Епископови, що з народа вийшов і для його добра ціле життя своє посвятив, приписують злобно „вибуялу амбіцію" та клевечуть, що „робить на шкоду народа, навіть на приказ його ворогів..." І не зважають на се, що той Епископ як на долоні щиро цілу справу кат. орґанізації вияснив та її потребу доказав, а до того ще торжественно заявив: „Я люблю мій нарід і бажаю йому добра". (Паст. Лист Григорія Хомишина, Епископа Стан. з дня 22. VII. 1935 року, стор. 20).

Зближається річниця, коли укритий під псевдонімом „Єремія Теольог" просвітянець „також католик", накинувся в „Ділі" на старенького Епископа, якраз ізза вище цитованого Пастирського Листа до свого Духовенства.

Кажуть, що се має бути священик. Вірити в се трудно, що він справді священик... А „Діло", що межи своїми читачами має не одного священика, не повинно було друкувати такого гидкого анонімового пашквілю на заслуженого Владику-Ювилята.

Та сталося! Минулося і перешуміло, а Епископ Апостол продовжує розпочате діло з питомою собі енергією. Тепер вже воно само свідчить за себе, бо виявило життєздатність.

В першу річницю нікчемних наклепів, що мали на ціли „Скалу" в її зародку знищити, „Скала" обєднювати буде вже понад 200 парохіяльних читалень. І є в Бозі надія, що в другу річницю будуть читальні „Скали" вже у всіх селах цілої дієцезії — на славу Божу і для добра нашого народу. *Священик.*

Важні ухвали фашистівської ради

В Римі відбулося засідання головної фашистівської ради під проводом Муссолінія. Він виголосив двогодинну промову про міжнародне положення і про внутрішне положення в Італії. Міністр закордонних справ Чіяно здав звіт про переговори з канц. Гітлєром і про вислід нарад у Відні. Рада ствердила, що переговори мін. Чіяна створили тревалу підставу фактичної співпраці між Італією, Німеччиною, Австрією й Мадярщиною. Дальше рада апробувала поступування амбасадора Грандія в Лондоні. З черги Муссоліні ствердив, що Італія мусить приспішити свої зброєння на морі і в воздусі, щоб утревалити свою військову і господарську незалежність. З того видно, що Італія тепер більше дбає про свою безпеку зі сторони моря ніж зі сторони суші, бо на суші рахує на Німеччину.

Великий страйк в Америці

Страйк моряків в Ню-Йорку поширився. Застрайкувало ще 4.000 офіцирів торговельної маринарки. Крімтого професійні союзи корабельних капітанів, інжинірів, пільотів і стевардів повідомили, що їх члени пристають до страйку у всіх пристанях Злуч. Держав Півн. Америки. Страйк триває вже місяць і нема виглядів на скоре його закінчення.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Неймовірний законопроєкт

„Українські Вісти" в 272 ч. принесли отсю статтю:

На найближчій сесії польського сойму — — пише польська преса — має бути зголошений законопроєкт, що буде обмежувати оборот недвижимостями, які повстали з парцеляції й тим самим зберігатиме неподільність тих рільних господарств. Тому що справа ця торкається в великій мірі українського хліборобського населення, яке життєво заінтересоване в парцеляційній акції на наших землях, займемося цею справою докладніше. Пригляньмося передусім самому законопроєктові. Він звучить так: Стаття І: Цей закон відноситься до наділів, що повстали шляхом парцеляції земельних недвижимостей незалежно від того, чи парцельована недвижимість була власністю держави, державного „Рільничого Банку" чи інших правних і фізичних осіб. Стат. ІІ. 1) Наділів, що повстали з парцеляції не можна збувати в цілости або частинно, не можна їх ділити, арендувати, заставляти або обдовжувати без дозволу влади. 2) Власники наділів, що повстали з парцеляції, обовязані до особистого господарування на тих наділах. Влада може дозволити на те, щоб господарство довірити іншій особі. Стат. ІІІ. У ліцитації наділів, що повстали з парцеляції, можуть брати участь тільки ті особи, які добули дозвіл влади на набуття недвижимостей. Тій владі буде доручуватися оповістки про ліцитацію. Стат. ІV. 1) В актах продажі наділів, що повстали з парцеляції, нотарі з уряду поміщують обмеження, які випливають з цього закону. 2) Обмеження, що випливають з цього закону, стосуються так до первісних набувців як і до їх законних наступників. Брак згадки про ті обмеження в умові продажі або в гіпотечнім виказі не звільняє наділи від тих обмежень. Ця постанова не торкається недвижимостей, вичислених у статті 5. Стат. V. 1) Наділи, що повстали з парцеляції перепровадженої перед уведенням в життя цього закону, а після дня 1 вересня 1919 можуть бути теж піддані обмеженням, що випливають з цього закону, якщо ті обмеження будуть виявлені в гіпотечнім виказі. Виявлення те наступає на внесення влади. 2) У процесі („трибе") окресленім в 1-ім уступі можуть бути піддані обмеженням, які випливають з цього закону теж і господарства збільшені в дорозі набуття наділів з парцеляції. Стат. VІ. 1) умови, заключені всупереч приписам ІІ статті,—неважні. 2) Наділ, яким розпоряджено всупереч приписам ІІ статті може бути підданий примусовому викупові. Якщо викуп слідує ізза продажі недвижимости, довершеної всупереч приписам ст. 2. влада може окреслити винагороду за викуплений наділ. Виплата винагороди слідує після засад й у ході („трибе") стосованім при виплаті винагороди за недвижимости примусово викуплювані на ціли земельної реформи. Ст. VІІ. 1) Хто розпоряджає наділом, що повстав з парцеляції, всупереч обмеженням, які містить ст. І. — цей підлягає карі арешту до 3-ох місяців і гривні до 3.000 зл. або одній з тих кар. Тій самій карі підлягає той, хто набуває або ужиткує наділ всупереч приписам стат. ІІ. 2) До доходження і карання проступків окреслених в уступі 1) є компетентна повітова влада загальної адміністрації (себто староство). Стат. VІІІ. Компетентним уділювати дозволи передбачені в стат. ІІ. і ІІІ. та складати внесення по думці стат. V. — є староста. Стат. ІХ. За виявлювання в гіпотечних книгах, разом з правом власности обмежень, що слідують з цього закону, суди й гіпотечні писарі не побирають осібних оплат. Судові гіпотечні оплати й ставки винагороди гіпотечних писарів від вписів, що вносяться по думці стат. V., знижується на 50 процент. Стат. Х. На внесення міністра хліборобства й земельних реформ може рада міністрів у дорозі розпорядків цілковито або частинно завішувати діяння цього закону у відношенні до поодиноких воєвідств, повітів та поодиноких категорій підприємств. У цій статті вичислені обовязуючі закони й розпорядження влади, які далі діятимуть попри новий закон. Вкінці та стаття говорить: Але цей закон не нарушує правної вартости гіпотечних вписів, довершених перед введенням у життя цього закону на підставі 54 стат. закону про виконання земельної реформи. Стат. ХІІ. Цей закон обовязує на цілім просторі Річипосполитої з виїмком горішньошлеської частини шлеського воєвідства.

Так звучить у суттєвих точках законопроєкт про збереження господарств, що повстали з парцеляції. Кожда стаття і кождий уступ цього законопроєкту надзвичайно вимовні. Цей законопроєкт має на меті внеможливити продажу навіть одного морґа землі господареві, на якого не погодиться староста. Таксамо він унеможливлює продажу землі кольоністами, як се часом мало місце. Його передбачене ділання взад аж до 1919 р., малоб дати право ревізії обороту землею і в деяких випадках право відібрати землю у тих селян, що її з другої руки набули. Це покищо лише законопроєкт.

(Нема сумніву, що якби сей законопроєкт став законом, то се означалоб не тільки нову кольонізацію, але й вивласнення українських селян і внесення великого неспокою в населення з причини відбирання йому добре набутих прав. Проти такого поведення виступають однодушно всі Україні, без ріжниці поглядів. Думаємо, що викликування такого неспокою між населенням відбиранням приватної власности не може вийти на добро державі. — Ред. „Нової Зорі").

Тяжка доля українського студентства

„Новий Час" в ч. 242 приніс п. з. „Катастрофальний стан українського студентства" отсю статтю:

Треба бити в дзвін тривоги: українська студентська молодь в катастрофальному стані! Не тільки тому, що її ряди з року на рік зменшаються, на очах топніють, але й тому, що позісталі студенти не мають відповідного матеріяльного забезпечення, хочби на найбільш примітивному рівні життя.

Останні статистичні дані стверджують, що число Українців-студентів у Польщі маліє. За даними Головного Статистичного Уряду число студентів і вільних слухачів у Польщі в мин. шкільному році по віроісповіданнях було таке: 36,7 тис. студентів римо-католиків, 1,5 тис. греко-католиків, 1,3 тис. евангеликів, 1,3 тис. православних, 7,1 тис. евреїв, інших: 200. Українців-студентів у Польщі можна отже (за чужою статистикою, бо на свою українське студенство від 1932. р. не спромоглося!) налічити около 2 тис.

Коли йде про відсоткове відношення, то студентів римо-католиків було у Польщі 76,4 відс., евреїв 14,8 відс., греко-католиків 3,1 відс., евангеликів і православних по 2,7 відс., інших 0,3 відс. Найбільше число Українців у львівському університеті; статистика виказує, що в 1935-36 шк. році греко-католики становили 12,5 відс. студентства, на 70 римо-католиків і 14 евреїв.

В порівнанні з попереднім шк. роком число студентів греко-католиків зменшилося в Польщі на 0,5 відс.

Де причини такого катастрофального стану української академічної молоді? В основі їх можна звести до таких двох явищ: 1) Українців не приймають на високі школи в Польщі так, як цього вимагалаб відсоткова кількість українського населення в Польщі й 2) богато з українських студентів чи кандидатів на студентів не має матеріяльних засобів на студії.

Як виказав досвід, усякі інтервенції в справі лекшого прикладання „нумерус клявсус" для Українців, не зважаючи на т. зв. нормалізаційну еру, завели. Тимто нам треба звернути більшу увагу на другий бік справи: матеріяльну забезпеку тих небогатьох щасливців, що їм удалося всетаки попасти на лісту студентів.

Треба згори ствердити, що матеріяльна допомога українському студенству збоку українського громадянства неймовірно мала, чи краще ніяка. Після розвязання перед кількома роками Т-ва Прихильників Освіти й самочинної з боку студенства ліквідації Академічного Дому український студент опинився попросту „на бруку". Моральний спадкоємець Т. П. О. Наукове Т-во ім. Шевченка перейняло агенди студентської допомоги на себе й вивязується з цього завдяки рухливості голови — великого прихильника молоді, проф. дра І. Раковського та витривалій запопадливості референта допомогової акції, дир. І. Голейка, по змозі, як найкраще. Тількиж єдине джерело студентських фондів — зобовязання давніх студентів, тепер старших громадян на становищах — замале. „Батьки народу" — а є й між ними наші визначні діячі (щоб їх ще цим разом не називати) — якось не почуваються до обовязку сплачувати свої довги. Нічого дивного, що ізза малих впливів тільки деякі студенти й то в дуже малих сумах можуть користати з допомоги. Супроти цих стоїть велика більшість, голодна й боса, задивлена на чорну таблицю своїх Виділів, чи часом не „скресьльоно з лісти студентуф споводу неуішченя оплати".

А річинець складання (високих) оплат до кінця листопада. Якщо громадянство не зрозуміє цього в свій час і прогайнує справу знову, стратимо й цих кількандцять позицій, що їх на кождому Виділі маємо. Тимто треба приступити негайно до акції. Широкі кола громадянства в краю й за границею мусять оподаткувати себе на Фонд допомоги студенству при Наук. Т-ві ім. Шевченка у Львові, довжникиж його як найскоріше посплачувати свої зобовязання. Зокрема треба сподіватися, що не зістануться при цій акції позаду наші торговельні та промислові організації чи приватні підприємства. При цьому всьому треба памятати, що час горячий, що тут іде про скорість. Хай наш студент у сотій частині бодай зазнає тієї опіки, що її зазнають студенти державних націй! Б. Бій-Бійченко.

Закладайте католицькі бібліотеки!

Калєндар і письмо

Чи кожда корисна для нас реформа мусить зустрічати в нас опір?

„Справа реформи календаря на нашому грунті ще не дозріла і моглаб тепер викликати навіть непередбачені несподіванки та довести до шкідливого для нас потрясення. — Ідея переходу на латинку — хоч і не нова, проте завжди ще зовсім ніценітна." — „Діло", 1936 ч. 228.

Якась дивна прикмета характеризує наше племя. Та прикмета виявляється в тім, що майже всі корисні для нас реформи, які мали місце в нас впродовж нашої історії, зустрічали і зустрічають у нас завзятий опір.

Вже перша велика і для нашого племени вельми спасенна реформа, котру започаткував наш Вел. Князь св. Володимир Великий в ділянці релігії, себто христіянізація, зустрілася була у нас з довготреваючим пасивним опором. От що читаємо про се в „Історії України-Руси" проф. М. Грушевського (т. I³, ст. 517): „Христіянізація народа в масах поза межами більших культурних центрів мусіла поступати дуже поволі, про неї за часи Володимира не можна ще було й думати. Вона могла бути осягнена тільки протягом віків, спільними силами правительства і єрархії, а ще більше — силою натурального впливу христіянства, як релігії вищої і більш виробленої, втіленої в конкретні форми й обряди." Так сильно трималося наше племя поганства, так „приймало" христинство.

Подібно малася річ і з другою неменше великою і не менше спасенною для нас реформою в тій самій ділянці: з Унією. Чи треба подрібно пригадувати, з яким опором зустріла її після 1596 р. більшість тодішньої Руси? Вистане згадати мученичу смерть св. Йосафата Кунцевича, щоб мати поняття про силу того опору. Тут слід згадати, що опір проти Унії ставляли найдовше Галичани. Бо се наші епархії львівська і перемиська були тими, котрі приняли унію найпізніше. А прецінь унія нині одинока наша національна віра, найбільш рідна для нас зі всіх вір, що істнують нині на українських землях!

А реформа Чина св. Василія Великого, котра підняла той Чин з упадку і поставила його на нинішню висоту — якийже завзятий опір зустріла вона серед нашого громадянства після її започаткування!

З подібним опором приняли в нас і реформу наших духовних семинарій в напрямі введення целібату серед нашого духовенства. Той опір не вигорів іще до нині, хоч кождий бачить, що нинішні обставини рішуче й необхідно вимагають у нас клиру безженного, котрий всеціло посвятивсяб Церкві і народови свому.

Отсе кілька фактів з нашої церковної области. Подібно малися річи і в інших ділянках нашого національного життя. От возьмім нпр. ділянку культури:

Всі ми нині вживаємо устно і в письмі української живої мови. Але який же опір зустріли в нас перші проби ввести українську народню мову в нашу літературу і в наше публичне життя! Той опір тревав в одної частини нашого громадянства в Галичині аж до недавна. Та частина нашого громадянства протиставила була українській живій мові — мову мертву, церковно-славянську, або штучну, т. зв. язичіє. І тільки в останніх часах той опір устав і дотеперішні противники народньої мови, т. зв. москвофіли, приняли її в своїх видавництвах.

А реформу нашого перестарілого етимольоґічного правопису на фонетичний, що у високій мірі облекшила науку нашого письма і нашої мови — як приняла її свого часу велика частина нашої суспільности? Таж фонетика була довгі часи для москвофільської частини нашого племени синонімом загибелі Руси і на поборювання фонетики зужили в нас мабуть тільки енергії, кілько зужили її у свій час на поборювання унії, котру також уважали однозначною з загибелю Руси. І тут знов повторилося те, що з мовою. В останніх часах опір проти фонетичного правопису в нас зовсім устав і фонетикою пишуть уже нині навіть недавні її противники.

Так було з корисними для нас реформами, які вже доси введено в нас у життя. Так є й далі з таксамо корисними для нас реформами, котрі є ще тільки в проєкті. Свідчить про се наглядно становище загалу нашої суспільности супроти тих проєктів реформ.

Якіж се проєкти нових корисних для нас реформ доси не здійснені?

Перший проєкт се проєкт реформи нашого перестарілого юліянського калєндаря. А другий проєкт се проєкт реформи нашого письма.

Як відомо, галицькі гр.-кат. Українці се одинокі Українці, що держаться ще юліянського калєндаря. Бо ні православні Українці на Волині, ні на Поліссі, ні на Холмщині, ні на Підляшу не держаться вже того калєндаря, тільки нового григоріянського, якого держиться нині ввесь христіянський, між ін. і православний, світ. Не держаться юліянського калєндаря також ні Вел. Україна, ні українська Буковина. Тай галицькі Українці в щоденнім життю не вживають уже юліянського а тільки новий григоріянський калєндар. А держаться вони юліянського калєндаря тільки в Церкві! Тому коли всі Українці на Волині, Поліссю, Холмщині, Підляшу, Вел. Україні, Буковині святкують Різдво або Великдень або якенебудь інше свято, то одинокі галицькі Українці роблять вилім і святкують ті свята пізніше окремо.

Та не тільки про згаданий вилім ходить тут. Тут ходить ще про щось, що зі становища українських національних інтересів богато важніше. Річ у тім, що отсе вперте консервування галицькими Українцями в Церкві юліянського калєндаря приносить великі шкоди і гр.-кат. Церкві в Галичині і галицьким Українцям як нації.

В чім шкідливість юліянського калєндаря для гр.-кат. Церкви й Українців у Галичині?

Як відомо все публичне життя в Галичині йде по новому григоріянському калєндареви. Тому галицькі Українці мусять примінюватися до того. І примінюються.

А наслідки того примінювання?

Ті наслідки видні дуже наглядно особливо по більших містах Галичини і то в гр.-кат. свята по наших церквах! Як мало тоді вірних по наших церквах, нпр. у столиці краю, у Львові. А мало тому, що в той день, коли по старому юліянському калєндареви в наших церквах наше свято, то поза нашими церквами се звичайний буддень зі всіми консеквенціями звичайного будня. Отже гр.-кат. Українці-урядники мусять іти в гр.-кат. свята до урядів, гр.-кат. Українці-робітники — до державних, міських і приватних підприємств і фабрик, гр.-кат. українська домова служба — на ринки по закупна і т. д. і т. д. Мусять іти, бо коли не пішлиб і хотілиб святкувати, то втратять працю. Та не тільки гр.-кат. Українці: урядники, робітники та домова служба не можуть по більших містах нашого краю, зокрема у

АНТІН ЧЕХОВ

„Свідомий" переступник

Перед слідчим суддею стоїть малий, незвичайно худий мужичок в пестрій сорочці і латаних штанах. Його лице порослe волоссям і рябе, а очи, ледви видні зпід густих, обвислих брів, мають вираз понурої суворости. На голові ціла кучма давно вже нечесаного волосся, що надає йому ще більшої павучої суворости. Він босий.

— Денис Григоріїв! зачинає слідчий суддя. — Приступи ближче і відповідай на мої питання. Дня семого липня сего року зелізничий сторож Іван Семйонов Акінфов, переходячи рано по зелізничій лінії на 141-ій верстві, застав тебе, як ти відкручував шрубку, якою прикріплюють шини до порогів. Ось вона, та шрубка!... З тою шрубкою він затримав тебе!... Чи так було?...

— Чого?

— Чи так воно було, як обясняє Акінфов?

— Та відомо, було.

— Добре; а длячогож ти відкручував шрубку?

— Чого?

— Ти покинь те своє „чого", а відповідай на питання: нащо ти відкручував шрубку?

— Якби не потрібно, не відкручувавби, хрипить Денис, споглядаючи на стелю.

— Нащож тобі потрібна та шрубка?

— Шрубка? Ми зі шрубок робимо грузила.

— Хто такий „ми"?

— Ми — люди... Климовські мужики, значить.

— Слухай чоловіче, не вдавай дурного, а говори розважно. Нема тут чого брехати про грузила!

— З роду не брехав, а тут брешу... муркоче Денис, кліпаючи очима. Та чиж можна, ваше благородіє, без грузила? Коли ти насадиш на гачок живця або „виполочка", то хіба він піде на дно без грузила? Брешу... усміхається Денис... Чорт в нім хіба, в тім живци, коли по верху буде плавати! Окунь, щупак, меньок — все на дні хапає, а котра по верху плаває, то ту хіба лише „шилішпер" вхопить та й то рідко. В нашій ріці не жиє „шилішпер"... Ся риба любить простір...

— Нащо ти про „шилішпера" розповідаєш?

— Чого! Та ви самі питаєте! У нас і пани так ловлять... Найостатніший хлопчисько не буде вам без грузила ловити... Для дурня закон не писано...

— То ти кажеш, що ти відкрутив ту шрубку на те, щоб зробити з неї грузило?

— А щож би? Не на забавку!...

— Але на грузило ти міг взяти олово, кульку, який цьвяшок...

— Олова на дорозі не знайдеш, треба купити, а цьвяшок нездалий. Ліпшого як шрубка не знайдеш... І тяжка й дірка є.

— Он якого дурня удає з себе! Наче вчера народився, або з неба впав... Хіба ти не розумієш, дурна голово, до чого веде таке відкручування? Нехай би сторож не доглянув, так поїзд мігби зі шин вийти, людей убилоб! Ти людей убивби!

— Заступи Господи, ваше благородіє! Нащо я убивавби? Абож ми не хрещені або лиходії які? Слава Тобі Господоньку, пановьку хороший, вік я прожив, тай не то що не убив, але й гадки такої в голові не було... Спаси і помилуй, Царице небесна... Що се ви?!

— А від чого, ти думаєш, розбиваються поїзди? Відкрути дві, три шрубки й готове нещастя!

Денис усміхнувся і недовірливо поглянув на суддю.

— То-то! Вже тілько літ відкручує ціле село шрубки і Господь стеріг, а тут би й поїзд розбило... Людей убив... Якби я шину забрав, або скажім, поліно поперек дороги поклав, но, тоді, може бути, звернулоб поїзд, а то... тьфу, шрубка!

Львові, святкувати наші свята по юліянському календарю. Не святкує їх навіть богато гр.-кат. Українців вільних фахів. Досить перейтися в гр.-кат. свято нпр. по вулицях Львова, щоб побачити, як майже всі українські приватні підприємства, склепи, варстати, канцелярії і т. п. в той день відчинені і працюють, як у будні.

Так виглядає „святкування" гр.-кат. свят по юліянському календареви Українцями по більших містах Галичини і зокрема у Львові. А зате всі вони дійсно святкують, бо м у с я т ь, всі свята римокатолицькі.

Які наслідки такої дійсности?

Наслідки фатальні: гр.-кат. Українці чимраз більше відчужуються від своєї гр.-кат. Церкви і тимсамим від своєї української народности. Тому по містах і зокрема у Львові так богато переходів з гр.-кат. обряду на римо-кат. Бо посад за переходи Поляки вже майже не дають: вони і для своїх вже не мають тих посад.

Якийже вихід з того фатального для нас становища?

Одинокий корисний для нас вихід се зложення д о а р х і в у нашого перестарілого церковного юліянського календаря та приняття нашою Церквою нового григоріянського календаря. Тоді всі Українці будуть мати змогу святкувати свої свята. Тоді наші церкви у Львові будуть у наші свята повні вірних. Тоді буде менше змін гр.-кат. обряду й української національности по наших містах.

Як відомо, ще 20 літ тому станиславівський Владика Преосв. Григорій Х о м и ш и н перевів був у станиславівській дієцезії реформу нашого церковного календаря, вводячи до нашої Церкви замість старого юліянського новий григоріянський календар. Одначе та хосенна реформа супроти завзятого опору галицької української суспільности тоді не вдержалася.

Не менше важна і пекуча, як реформа календаря, є також справа реформи нашого письма. А важна і пекуча та справа з отсих причин:

Як відомо, народне шкільництво в Польщі дуже занедбане. Та особливо занедбане воно на українських землях Польщі. У висліді около міліон дітей у Польщі в шкільнім віці остає поза школою. А з того міліона около половина припадає на українських дітей. Тому неграмотність на українських землях Польщі дуже велика. І чим далі вона стає все більша.

Та одна частина тих неграмотних дітей українських земель Польщі вже в пізнішім віці стає грамотною. Та частина се ті, що відбувають військову службу. Бо п р и в і й с ь к у у в с і х ч а с т и н а х і с т н у ю т ь к у р с и д л я н е г р а м о т н и х, на яких обовязково вчать неграмотних писати і читати. Розуміється, вчать писати і читати тільки по польськи. Тому богато Українців, що стали грамотні через військо, вміють читати тільки польське письмо, себто латинку. Річ ясна, що такі Українці книжок і часописей, писаних нашою кирилицею читати не можуть і не читають. Вони, оскільки хотять щось читати, то з браку українських книжок і часописей, писаних латинкою, читають книжки і часописи польські. А які наслідки того, не треба й говорити.

Та не тільки ті Українці, що не ходили до школи і відтак навчилися читати при війську, не знають нашого українського письма. Не знає українського письма також богато Українців, що навіть ходили до народніх шкіл. А не знає тому, що в школах, до яких вони ходили, українського письма не вчилися; бо майже всі народні школи на українських землях Польщі польські, в яких українського письма або зовсім не вчать (як нпр. на Холмщині і Підляшшу), або коли і вчать (на Волині, Поліссю і в Галичині), то дуже мало. Отже також богато і тих Українців, що перейшли народню школу, не може читати нинішньої української книжки і часописи, писаної кирилицею, бо вміє читати тільки латинку. Також вони, оскільки хотять читати, то з браку українських книжок і часописей, писаних латинкою, читають книжки і часописи польські.

Ось чому також справа реформи письма для нас як нації важна і п е к у ч а.

Та реформа може бути двояка: 1) більш радикальна через повну заміну нинішньої кирилиці латинкою і 2) менш радикальна через введення в нас латинки п о р у ч кирилиці.

Що торкається повної заміни нинішньої нашої кирилиці латинкою, то заміна така булаб можлива тільки в порозумінню й одночасно з Великою Україною. А се тому, щоб взаїмно не відчужитися. Що Велика Україна в засаді не противна такій заміні, свідчить про се наглядно всеукраїнська правописна конференція, що відбулася в 1927 р. в Харкові, на якій представники молоді Вел. України виступили були з домаганням приняття латинки. Одначе та справа тепер там не актуальна.

Та коли не можна ще нині перевести основної реформи нашого письма через повну заміну кирилиці латинкою, то л е г к о м о ж н а п е р е в е с т и р е ф о р м у ч а с т и н н у ч е р е з в в е д е н н я в н а с л а т и н к и п о р у ч к и р и л и ц і. Тут прикладом для нас можуть і повинні стати найближчі нам Б і л о р у с и н и в Польщі. Вони таку реформу вже перевели в себе і нині видають свої часописи і книжки двома письмами: кирилицею і латинкою.

Та як ствердили ми вище, майже кожда к о р и с н а для нас реформа викликала в нас пасивний а то й активний опір. Так було з християнізацією нашого народу, так було з приняттям Унії, так було з реформою ЧСВВ., так було з введенням у нас безженности нашого духовенства, так було з введенням до нашого письменства живої народньої мови, так було з введенням фонетики. Чиж дивно, що таксамо є і з реформою нашого церковного юліянського календаря і нашого кирило-петрівського письма?

Богато причинялися і причиняються до того опору наші сусіди Поляки, бо часто мішалися і мішаються до наших внутрішних справ та займали і займають у них певне становище. А се при слабім національнім і політичнім виробленню нашого загалу мало і має часто такі наслідки, що наш загал кермувався і кермується при оцінці тих справ не так с в о ї м и національними і політичними раціями й інтересами, як радше п р о т и в е н с т в о м до становища Поляків. Так було з Унією, так з реформою ЧСВВ., так було також з фонетикою.

Так є і з реформою календаря і письма.

— Та розумій-же ти, що шрубками примоцовані шини до порогів!

— Та се ми розуміємо... Ми не всі відкручуємо, а й лишаємо... Ми по дурному не робимо... ми з розумом...

Денис позіхає і хрестить рот.

— Торік тут зійшов поїзд з шин, каже суддя. Тепер вже знаємо, чому...

— Що кажете?

— Тепер, кажу, знаємо, чому торік поїзд зійшов з шин!... Я вже розумію!

— На то ви й учені, щоб розуміти, ласкавці наші! Господь знав, кому давав розуміння... Ви от і розсудили, що і як, а сторож хлоп без ніякого розуміння, хапає за обшивку тай тягне... Ти вперед роздумай і потім вже тягни! Знана річ — хлоп тай хлопський розум має... Запишіть також, ваше благородіє, що він мене два рази по зубах ударив і в груди...

— Як у тебе трясли, то знайшли ще одну шрубку. Де ти її відкрутив і коли?

— Се ви про ту, що під червоною скринчиною стояла?

— Не знаю, де вона у тебе стояла, досить, що знайшли. Коли ти її відкрутив?

— Я її не відкручував, мені її дав Гнатко, син кривого Семена... Се я про ту, що під скринчиною стояла, а сю що на дворі у санях качається, то ми разом з Мітрофаном відкрутили.

— З яким Мітрофаном?

— З Мітрофаном Петровим. Хіба ви не чули за него? Він у нас неводи робить і панам продає. Йому таких шрубок треба богато. На кождий невід з десять...

— Слухай, 1081-ий параґраф карного кодексу говорить, що за кожде нарочно роблене ушкодження зелізниці, коли воно може ввести в небезпеку транспорт, що їде тою дорогою, і обжалований знав, що наслідком сего має бути нещастя... Розумієш? Знав! А ти не міг не знати, до чого веде таке відкручування... Він має бути засуджений на каторжні роботи!

— А щож, ви ліпше знаєте, ми люди темні... Хіба ми що розуміємо?...

— Ти всьо розумієш! Ти брешеш, удаєш!

— Нащо я брехавби? Спитайте в селі, коли не вірите... Без грузила тільки верховодицю ловлять, а що вже гірше від вюна, тай він без грузила не піде.

— Ти ще роскажи про „шилішпера"! сміється суддя.

— Шилішпер у нас не трафляється... Пускаємо по воді язичок без грузила з метеликом, бере „голавль", та й то зле.

— Но, мовчи вже!...

Наступає мовчанка. Денис переступає з ноги на ногу, споглядає на стіл з зеленим сукном і сильно кліпає очима, так якби видів перед собою не сукно а сонце. Суддя скоро пише.

— Чи йти мені? питає Денис по короткій мовчанці.

— Ні! Мушу тебе взяти під варту й відіслати до арешту...

Денис перестає кліпати і піднявши свої густі брови, з питанням глядить на урядника.

— Себто, якже до арешту, ваше благородіє! Я не маю коли, мені треба на ярмарок! Від Юрка відібрати три рублі за сало...

— Мовчи, не перешкаджай!...

— До арешту... Якби було за що, то я пішовби, а то так... ні з сего ні з того... За що?... І не крав, відай, і не бився... А коли ви за податок сумніваетеся, ваше благородіє, то не вірте війтови... Ви спитайте пана непремінного члена... Хреста на нім нема, на тім війті!

Мовчи!

— Я й так мовчу... бурмоче Денис. А що війт набрехав у виказі, то я то хоч під присягою... Нас три брати: Кузьма Григоріїв, значить Юрко Григоріїв, і я Денис Григоріїв...

— Ти мені перешкоджуєш... Гей Семене! кричить суддя. Вивести його!

— Нас три брати, муркоче Денис, коли два сильні вояки беруть і ведуть його з салі. — Брат за брата не відповідає... Кузьма не платить, а ти Денисе... відповідай! Судді! Вмер небіщик, пан-генерал, царство йому небесне, а то показавби Вам, суддям! Треба судити вміючи, не аби як! Хоч і вибий, але щоб було за що, по совісти...

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Тимотей Бордуляк

ЧИМ ВІН ПЕРЕВИЩАЄ СТЕФАНИКА Й ІНШИХ НОВЕЛІСТІВ.

В пятницю, дня 16 жовтня 1936 помер у Ходачкові Великім о. Тимотей Бордуляк, проживши 74 роки. Покійний був радником Митрополичої Консисторії, деканом і парохом Ходачкова Великого. Перенесення тлінних останків до церкви в Ходачкові Великім відбулося в понеділок, дня 19. X. а похорони у вівторок, дня 20. X.

Ще рік і мігби був святкувати ювилей 50-ліття свойого першого печатаного твору (вірш „Русалка" у львівській „Зорі" 1887 року). Мігби був. Та чи святкувавби?... Може, та правдоподібно лише в своїм деканаті. Бо галицькі католики за 37 літ від виходу першої збірки оповідань о. Т. Бордуляка („Ближні" — „Бібл. Діла" 1899, сторін 414) ні разу не спромоглися їх перевидати, хоч за той час большевики видали аж чотири збірки оповідань цього письменника... Ба, що більше: ми й досі не маємо осібно виданих книжкою дальших оповідань Бордуляка, які він написав уже по виході „Ближніх". Про се згадував у листі з 1929 р. до ред. „Нової Зорі" сам о. Бордуляк. Писав, що крім 23 оповідань збірки „Ближні" й 2 оповідань печатаних у 1907 і 1916 рр., він після 1899 р. написав (до 1929 р.) ще 5 інших оповідань. (Пор. новинку „Оповідання о. Т. Бордуляка. Скільки їх написав автор?" у 33 (236) ч. „Н. Зорі" з 1929 р.). А в листі о. Бордуляка з 1. II. 1931 р., який цитує проф. В. Радзикевич („Назустріч" ч. 21 з 1936 р., стаття „Забутий у сільській закутині"), читаємо:

„Що до моїх літературних творів, то я маю такий плян: Всі ті оповідання й нариси, що є надруковані в збірці п. н. Ближні р. 1899. і ті оповідання, які опісля були друковані по фейлетонах різних часописів і ті речі, які у мене знаходяться в рукописах і які я тепер пишу і то інтензивно пишу, щоб „відбити" за той час, який я стратив через війну і через інші перешкоди, які потім наступили — видати в своїм часі в кількох томах і я певний того, що таке видання моїх творів буде добрим вкладом в українську літературу і що я їх не повстидаюся." (Розбивка моя. Ар.).

Коли Бордуляк 31 жовтня 1929 року обходив 42-ліття своєї письменської діяльности, то обходив його не велично при співучасти всеї галицької католицької суспільности, обходив не у Львові, столиці, а на соборчику кізлівського деканату в селі Кальнім... На тім соборчику о. Антін Радомський мав гарну річеву промову до Ювилята:

„—Великі гадки походять з серця, сказав один з фільософів. Ті слова можна в цілости віднести до Ваших творів, з яких віє тепло Вашого серця. Ви не сортуєте людей, не ділите їх на кляси, на правих і лівих, на своїх і чужих; не вихвалюєте одних і не ганите других, далекі Ви від тенденційної публіцистики, а однаковою любовю і самаританським милосердям огортаєте нашого мужика, як і болієте над недолею бідного жидка. І тому кращого заголовку над „Ближні" не мож було покласти над Вашими творами. Ви берете життя з чисто християнського становища, дивитеся на чоловіка, як на свого ближнього, прикладаєте ухо до його болів, переживаєте його злидні й недостатки, підглядаєте його світлі й темні сторони, а все те робите з правдивою обективністю і та власне обективність забезпечує Вашим творам велику тривкість." („Нова Зоря" ч. 87 (290) з 1929 р.).

І „клерикали" і безвірники високо поважають творчість о. Бордуляка. Ось кілька примірів:

„Покійний був також одним з кращих репрезентантів нашого літературного світа. Оповідання його особливо цінні тим, що майже кожду тему він умів пронизати щирим душевним теплом і зрозумінням для переживань, горя і злиднів народу. Наголовок його книжки оповідань — „Ближні" — найкраще характеризує підхід Бордуляка до людини; для него — ходять по світі не просто люди, але ближні, в тому сенсі, як це слово розуміє християнська етика. І без незугарної тенденційности, без натягання життевих ситуацій, автор уміє головну засаду християнської етики — засаду любови ближнього — виявити у чисто мистецьких формах. Не впадає в патос, не пропагує харитативної акції, не розпачає словами над людською нуждою — лише самим підбором тем і способом представлення вміє збудити в читача живу, теплу симпатію до людини, до ближнього. Таке є найпопулярніше його оповідання про корову — кормительку вбогої селянської сімї; такі настрої й ідеї можна знайти і в інших його оповіданнях. Духова атмосфера, з якої випливає творчість Бордуляка, так сильно пронизана християнським духом, що певно можна сказати: такі оповідання могла писати лише людина з ясним світоглядом, побудованим на твердих основах Христової науки. — Бордуляк, як каже історик літератури, вміє теж „вдарити по нервах тяжкими картинами селянського бідування", — і цим він зближений до майстра в цій ділянці — В. Стефаника. Але те, що нас найсильніше вражає в творчості Стефаника — направду гігантична сила розпуки й чорно-понурий настрій — випливає безперечно з песимістичного наставлення, і є глибоким контрастом до настрою деяких оповідань осіненого християнським світоглядом Бордуляка. Глибші, світоглядові причини, що лягли в основу ріжниць між настроями Стефаника й Бордуляка — ясні. — Одною з тих рис творчости Бордуляка, що роблять його оповідання направду мистецькими творами, є їхня, такби мовити, нетенденційна тенденційність. Тенденційність вищого стилю, яка хапає за серце не словами й фразами, а мистецьким малюнком в освітленні рефлєкторів серця. Під цим оглядом деякі оповідання Бордуляка перевищують навіть такий твір як „Пятизолотник" Коцюбинського, де автор, захотівши зобразити силу ідеї любови ближнього, не міг обійтися без, так сказатиб, „харитативного" сюжету. Творчість Бордуляка — найкращий доказ погляду, що лише внутрішньо пережита й відчута ідея може оформитися в направду мистецькому творі. — Тимотей Бордуляк не належить до найвизначніших талантів у нашій літературі; його місце — в середніх рядах; але оповідання його не старіються, і в цьому доказ його творчої, мистецької сили. Діти читають і захоплюються його оповіданнями, поміщеними в шкільних читанках. А правдиве захоплення у дитини може викликати лише такий твір, у якому пульсує жива кров. Лишатиж по собі направду живі твори — це привілей добрих письменників і добрих людей."—(„Мета" ч. 43 (288) з 1936 р.).

В „Новій Зорі" в ч. 26 (229) з 1929 року маємо основну статтю про життя й творчість Покійного п. з. „Тимотей Бордуляк" а в ч. 87 (290) з тогож року статтю п. з. „Літературний день о. Т. Бордуляка". В обох статтях їх автори признають велику моральну вартість творів о. Бордуляка і при тім виразно зазначують їх літературну стійність, річ, яку рідко стрінемо в нашій католицькій белєтристиці.

Та візьмім дальші приміри вже від ліберальної критики. Отже вже в 1898 р. Осип Маковей у VIII кн. „Літ. Наук. Вістника", а З. К. в 1903 р. в IV кн. „Кієвскої Старини" дуже похвально висловилися про творчість Бордуляка та закликали письменника продовжувати свою діяльність.

В лібералістичній „Назустрічі" (ч. 21 з 1936) проф. В. Радзикевич пише про Бордуляка:

„Нема сумніву, що такий постійний побут у далекім, „Богом забутім" селі не дає змоги розвинутися талантові письменника, каже обертатися у крузі тісної тематики, послуговуватися давними мистецькими засобами та давними формальними досягненнями. Одначе таке відокремлення від „літературного світу", дозволяє письменникові зберегти свою індивідуальність, затримати свій оригінальний підхід до тем та їх насвітлення. — Бордуляк має саме таке питоме, собі характеристичне літературне обличчя. Хоч у праці над відтворенням образу українського села довелося йому станути поруч Франка та Стефаника, все таки його образ вийшов окремий, оригінальний, інший у насвітленні, лагідніший і ніжніший у тонах колірів."

Дещо дальше тойже критик й історик літератури наводить цитат з оповідання Бордуляка „Дід Макар", про те, як жебрак змилосердився над бідною жінкою. По тім цитаті проф. Радзикевич заключає:

„Те, що робить старий жебрак, Макар — це такий прекрасний приклад глибоко вкоріненого розуміння християнської любови ближнього, яких взагалі небагато в літературі. Бордуляк умів найти цю високу красу людської душі в ряді сірих, незамітних селянських постатей, добути її на верх і насвітлити простим, природним мистецьким ладом. У тому характеристична риса його як письменника. В українській літературі раз на все він полишиться з почесним імям: Автор „Ближніх"."

Навіть знаний з безвірства критик Андрій Ніковський на вступі до збірки оповідань Бордуляка (вид. большевицьке „Книгоспілки", Київ 1927), воюючи в фальшивий спосіб з християнськими ідеями о. Бордуляка, всетаки виразно зазначує літературну вартість тих оповідань:

„В гурті галицьких письменників Т. Бордуляка можна без особливого порушення хронологичних дат поставити в такий еволюційний ряд: Іван Франко, Т. Бордуляк, Лесь Мартович, Марко Черемшина, Василь Стефаник..." (Ст. XVI).

Дальше Ніковський легко зазначує навіть деяку літературну вищість творів Бордуляка від оповідань Франка та заключає, що Бордулякова (навіть з її християнством!)

„оповість про галицькі злидні від того не втрачає на силі ні проти Франкових образків, ні проти сцен Стефаника і Черемшини." (Ст. XIX).

На наш погляд тих похвал для Бордуляка — замало. Замало, особливо коли розглядати його творчість під кутом християнського світогляду. Бордуляк перший у нас дав зразок християнської белєтристики без „християнського" моралізування, зате з виразними признаками сущного християнства в правдиво літературній формі.

Перш за все в правдиво літературній формі, то значить з вічними признаками краси: гармонії мови, стилю й будови твору. Бордуляк

„заховав кругом у своїх творах кращі й зрозумілі елєменти свого діялекту, але то так, що скрізь і завжди дотримує повної коректности щодо мови української літературної. Я сказавби, що тільки терміни, певні назви певних речей мають у Бордуляка місцеву ознаку, — все останне являє собою майже бездоганну літературну мову, особливо синтаксис і фразеологія. Письменник уміє дати витриманий настроєвий опис природи, але разом з тим він не порушить основного тону оповідання ради діялога" —

пише про Бордуляка такий суворий ахристіянський критик, як А. Ніковський (цит. вступ, ст. XX—XXI). Хто знає традиційне в наших християн-письменників незнання літературної мови й занедбання літературної форми, щойно той признає, що Бордуляк між ними дійсно правдивий расовий письменник.

Брак проповідництва в белєтристичних творах Бордуляка відмічує його навіть і вивищує в порівнанні з таким прим. Іваном Франком як оповідачем. Проповідницький активізм Франка часто вилазить з його оповідницьких творів, нераз як публіцистична писанина (прим. в оповіданні „Як Юра Шикманюк брив Черемош"), нераз перетворює історичну дійсність в нереальну мрію соціяльного проповідника („Захар Беркут"), нераз просто всуперіч початковим добрим намірам письменника перемінює типовим Deus ex machina характери поодиноких персонажів ради... проповідницького памфлєту („Перехресні стежки"). Того в Бордуляка нема: він не пише річей „з тезою" й не накручує для неї ні реального життя, ні передачі того життя згідно з правом приємливої правдоподібности. І се знак безсумнівного расового белєтриста.

А проте безтезове оповідання Бордуляка не означає якогось буддійського „мистецтва для мистецтва". Зрозуміємо се знову при порівнанні Бордуляка з таким прим. Стефаником. У Стефаника маємо богато жахливих картин селянської нужди, та відповіди на неї автор не дає ніякої.

„Я поставив би просто на карб письменникові глибокий брак інтелєктуального матеріялу, сказав би грубо, що письменник не дає мені ні одної думки, ніяк не впливає на мій світогляд, не допомагає мені шукати правди життя, а сурмить на весь голос про саму кривду, трактуючи її тільки як емоцію, як біль, як рану, без жадних тенденцій, висновків, провідних ідей..."

Так нарікає Ніковський на Стефаника (цит. вступ, ст. XXV). Таксамо не да-

ФАБРИКА СВІЧОК „КЕРОС“ ЛЬВІВ 15. вл. П. ДУРБАК син.

ють ніякої розвязки терпінню такі дальші погани в нашій літературі, як радикали Мартович і Черемшина, особливо Мартович. Вже кращі під тим оглядом Придніпрянці - гуманітаристи: Дмитро Маркович („Серед степів та хуторів“) і Модест Левицький. В їх творах місце Мартовичевої іронії в відношенні до чоловіка займає любов ближнього, але сю любов вони розуміють в дусі масонської гуманности, без усякої надприродности. Длятого не диво, що при ближчій зустрічі з гидотою людського життя ці письменники-гуманітаристи заломлюються. Незвичайно подібний до Бордуляка в своїм чоловіколюбстві, але не християнин, Дмитро Маркович, кінчить своє передостаннє оповідання словами глибокої безнадії:

„А серце от-от розірветься...

Отак було вчора...

Якже я писатиму? Про кого? Мій малий талант не обійме усього горя, не сила моя обговорити героїв, величезну постать їх, немає сили виявити моря страждань і горя людського... Про когож я писатиму? Про комах?

Судіть мене, судіть усі, — нехай судить моя рідна Україна...

Чи винен я?

Якже я писатиму, коли моє серце розірване на шматки, коли душа моя вигоріла од безмірного жалю!?“ („По степах та хуторах“, Вид. „Рух“ — Київ 1929, ст. 443 — 444).

Чи не чуєте в тих словах безнадії всеї правди слів великого апостола народів, слів про „поган, що не мають надії“?

І саме при такому порівнанні виявляється правда про те, що Бордуляк не лише добрий письменник, але і — християнин. Його „Ближні“ хоч і терплять безмірно, ба й він сам хоч страждає з ними як їх брат і душпастир рівночасно, то проте і йому і ближнім його присвічує християнська надія. Хоч Бордуляк тільки обсервує а не проповідує, то проте його християнська активна постава до життя стає тою „проповідю“, що переконує й потішає.

„Галицький селянин в Бордулякових оповіданнях твердо стоїть на основах християнського світогляду... одначе і в бідності він заховує певну систему відносин з своїми ближніми, не злобиться проти свого брата і памятає всі приписи не тільки морального, але й церковно-побутового характеру.

„Світ Т. Бордуляка — це якийсь католицький Purgatorium (чистець), де блукають доволі вже чисті, малогрішні взагалі душі...“

Се стверджує з деяким призирством поганина А. Ніковський (цит. вступ, ст. XVIII). І оте ствердження християнськости нашого народу, що його дав згідно з життєвою правдою в своїх творах о. Бордуляк, це друга „проповідь“ сього письменника-душпастиря. І „проповідь“ не марна, ні гідна легковаження, коли зважимо, як неправдиво описали той наш нарід, свідомо підшукуючи в ньому доказів поганства, такі погани, як Стефаник, Коцюбинський, Хоткевич і ін.

Так виглядає в дійсности „справа“ того непроповідницького проповідника й белетриста-душпастиря, незрозумілого та промовчуваного своїми католицького пароха Бордуляка, (котрого в більшій мірі пошанували погани большевики, більше ніж свої, бо ті погани видали його твори, а в нас ніхто на те не спромігся). І для тих усіх моментів українські католики мають важкий обовязок сповнити недоміряну мрію Покійника: видати його твори, по можности гарно й по можности в дешевій ціні, щоб можна їх було якнайбільше поширити. Видання творів католицьких письменників належить до життєвих дезидератів нашого католицизму. А без такої культури наш католицизм і надальше буде „славний“ — як гето в галицькій Абдері.

Арамік.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В ОБОРОНІ РІДНОГО КРАЮ І НАРОДУ треба всюди орґанізувати віча й ухвалювати резолюції проти кольонізації. Земля в сім краю належиться його мешканцям. Так каже справедливість.

У ЛЬВОВІ відбулося засідання краевої ради Фронту Національної Єдности (ФНЄ) при участи 21 членів. Реферати виголосили пп. Паліїв та Іванейко. Потому була дискусія. Підчас нарад увійшли на салю представники адміністраційної влади і провірivши легітимації опустили салю. Нарада була присвячена орґанізаційним справам. Вона тривала 9 годин. „У. В.“ підчеркують, що прибувші з краю приїхали своїм коштом.

В РІВНІМ НА ВОЛИНІ, відбулася торжественна академія в річницю битви українських військ з большевиками під Базаром в 1921 р. і розстрілу 359 українських полонених большевиками. Підчас академії виголошено реферати про історію українсько-большевицьких боїв. Академію зорганізувало Українське Волинське Обєднання.

НАРАДИ польської ґрупи послів і сенаторів з Галичини відбулися у Львові. Обґоворено справи господарського і політичного життя. Зокрема була широка дискусія над справою парцеляції. Вкінці вибрано предсідником ґрупи віцемарш. Шецеля.

В ЛУЦЬКУ відбулося недавно засідання Ради Обєднання Польської Політичної Думки. На ній ухвалили резолюцію, що Волинь і взагалі східні землі мають надзвичайну вагу для Польщі. В шкільництві Волині має запанувати польський дух. Для дітей непольських народностей треба створити атмосферу доброзичливости та пошани національної окремішности. Отже замість українських шкіл — теоретична „доброзичливість“ і пошана національної окремішности.

ДО ВАРШАВИ прибув ромунський міністр закордонних справ з офіціяльною візитою. Він відбув наради з президентом РП, марш. Сьміґлим-Ридзом, премієром Складковским і мін. Беком.

МІЖ СЕРБАМИ І ХОРВАТАМИ в Югославії йдуть переговори в справі політичного порозуміння.

В ҐДАНСЬКУ виголосив промову гітлерівський „ґавляйтер“ Ферстер. Він сказав м. ін.: „Ми приготовили несподіванку для мешканців Ґданська на саму ялинку“.

НІМЦЯ ШТІКЛІНҐА, засудженого на смерть у СССР, помилували, бо Німеччина загрозила, що коли його стратять, зірве дипльоматичні взаємини з СССР.

ПЕРЕХІД ЧЕРЕЗ КІЛЬСЬКИЙ КАНАЛ мав відбуватися щодо всіх кораблів (торговельних і воєнних) всіх держав, які не воюють з Німеччиною, на рівних правах з німецькими кораблями, а то на основі 380 §-у версальського договору. Тепер Німеччина оповістила, що не признає сего параґрафу.

ПРОВІДНИК АВСТРІЙСЬКИХ МОНАРХІСТІВ Візнер заявив, що Муссоліні відноситься з симпатією до ідеї відновлення монархії в Австрії.

МАДЯРСЬКИЙ РЕҐЕНТ адмірал Горті прибув до Риму в супроводі міністра закордонних справ Даранія. Його витали в Римі італійський король Віктор Емануіл, Муссоліні і міністр закордонних справ Чіяно.

ФРАНЦУЗЬКИЙ МІНІСТР КОЛЬОНІЙ заявив в інтервю, що Франція не буде воювати за те, щоб довше управляти бувшими німецькими кольоніями. Як довго Союз Народів матиме довіря до Франції, так довго Франція буде адмініструвати тими кольоніями.

ДЕЛЕҐАЦІЯ ФРАНЦУЗЬКОЇ ЛІВИЦІ звернулася до премієра Блюма з домаганням, щоб вже раз ясно висловився в справі невтральности Франції в горожанській війні в Еспанії.

ФІНСЬКА ҐРАНИЧНА СТОРОЖА увязнила трох вишколених комуністичних агітаторів, що хотіли дістатися з СССР до Фінляндії.

АНҐЛІЙСЬКИЙ ПРЕМІЄР Болдвин заявив на засіданні парляменту, що не може подати до відома послів плянів великобританської оборони взагалі і плянів летунської оборони зокрема.

АНҐЛІЙСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ ухвалив закон про збереження публичного ладу. Закон забороняє носити партійні однострої, впроваджує обмеження маніфестацій і инші.

АНҐЛІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО повідомило обі воюючі сторони в Еспанії, що не годиться на бльокаду Барсельони, бо не признає обох сторін за воюючі сторони в розумінні міжнародного права.

В ТРИПОЛІСІ були протифранцузькі демонстрації. Товпа заатакувала постерунок поліції і стежі жандармів. Покликано військо. Воно стріляло до товпи. Товпа обкидала військо камінням. Було богато ранених з обох сторін.

МОНҐОЛЬСЬКИЙ ВІДДІЛ 3.000 жовнірів заатакував китайську місцевість Тао-Лін в східній части провінції Суї-Ан. Монголам помагали відділи манджурського війська та японська артилєрія й літаки.

НОВИНКИ

Більшу працю п. з. „Радикали і релігія“ зачнемо печатати на слідуючий тиждень.

Зїзд „Учительської Громади“, т-ва учителів середних і висших шкіл, відбувся у Львові 22. XI. с. р. Головою т-ва вибрано знов проф. В. Радзикевича.

Велику аферу в дирекції зелізниць викрито у Львові. Арештовано кількох вищих зелізничих урядовців. Подробиці афери покищо держать у тайні. В останнім часі покинув своє становище шеф персонального бюра зелізниць Мончка, а двох референтів перенесено до Радомя.

В жидівськім шпиталі у Львові трапився великий скандал. У звязку зі смертю сімох жінок на пологове закаження в гінекольоґічнім відділі того шпиталю прийшла воєвідська комісія й на місці перевела доходження. На підставі тих доходжень прокуратура потягнула до відповідальности директора і двох лікарів шпиталя.

Ринву вкрали злодії з каменици Малопольского Рільничого Т-ва у Львові.

В Винниках хтось порозбивав був могили польських вояків. Увязнено двох Українців. Їх обтяжив місцевий Поляк Божемский. Потім виявилося, що то сам Божемский ушкодив польські могили. Українців увільнено.

В Годові пов. Зборів пять узброених бандитів напало на дім солтиса і зрабувало гроші зібрані в людей на податки.

Виставу книжки зорганізовано в Делятині. Вона викликала велике зацікавлення між українською суспільністю.

В Стрию вкрали около 200 штук бетонових плит з хідника при вул. Конопніцкої.

На Волині сконфісковано майже всі українські календарі з Галичини, хоч тут пустила їх польська державна цензура.

Повітове староство в Рівнім покарало Олексу Кузьмиченка з с. Даничів на Рівенщині ґривною 50 зл. з заміною на 3 дні арешту тому, що він відповідав перед поборовою комісією по українськи. О. Кузьмиченко відкликався до окружного суду в Рівнім. Суд затвердив рішення староства з тим, що в разі незаплати ґривни Кузьмиченко має відсидіти 7 днів арешту. На Волині наш нарід становить майже 98% населення.

В Луцьку та в дооколичних селах поліція перевела численні ревізії й увязнила кільканацять осіб. Причина ревізій і арештувань невідома.

Гумор. — Рум з горячою водою. — Як ви вже ніяк не можете відзвичаїтися від пиття руму, каже лікар до пацієнта, то бодай пийте його з горячою водою. — Звідкиж я буду брати горячу воду? — Скажете жінці, що се до голення. — На другий день телефонує жінка пацієнта до лікаря: — Пане докторе! Мій муж збожеволів! Що десять мінут голиться.

Як кождий зложить жертву на зимову допомогу для безробітних, то вони не зазнають голоду й студіні.

Деканом права й суспільних наук в Українськім Вільнім Університеті в Празі вибрано проф. Мицюка.

В Київі виготовлено перший том „Історії України" (від княжої доби до скасування Гетьманщини). Метода писання історії ленінсько-сталінівська: „розвіяти леґенди й виправити фальсифікацію, що їх створили українські історики-націоналісти".

Протикомуністичний вечір відбувся в Харбіні заходом української кольонії. Участь у ньому взяли також Японці.

Зелізнича катастрофа скоїлася на стації Ґріґоре—Ґіка Вода. Поспішний польський поїзд наїхав на ромунську льокомотиву та два ваґони. Обі машини вискочили з шин. Кілька осіб тяжко ранених.

В поїзді на лінії Катовиці—Варшава злодії вкрали жінці італійського конзуля кримське футро вартости 2.000 зл.

В цілім ряді університетів у Польщі вшехпольські студенти викликали розрухи й бійки. У Вильні відбувся навіть напад на дім ректора. Відносини крайно нездорові.

Проти кузина Парилевічової б. старости Ст. Кравчика відбудеться незабаром розправа за спроневірення 17.000 зл. Цікаво, що він був уже раз засуджений на пять місяців за хабарництво. Задля амнестії справу уморено. І потому зробили його старостою. Тоді він наказав громадам, надати йому гонорове горожанство. 11 громад виконало вже той наказ. Зовсім як у байці.

Варшавський суд засудив Гелену Кісельніцку, авторку польських популярних повістей для дітей, на 5 літ вязниці за шантажі, крадежі щадничих книжечок і т. п.

Футра жіночі і чоловічі та ріжного роду футряні шкірки поручає по найнижчих цінах фабрика футер „Хром", Львів, ул. Руська 20, тел. 271-83.

Курс алькогольоґії улаштовує міністерство суспільної опіки в Варшаві в днях від 30. XI. до 6. XII. с. р.

В Москві увязнено Бухаріна, головного редактора „Ізвестій", та Волґіна, секретаря совітської Академії Наук. Обом увязненим закидають приналежність до тайної орґанізації та підготовку терористичних актів. Бухарін се голосний автор „Азбуки комунізму."

В днях 5 і 6 грудня православні Москалі на еміґрації святкуватимуть 75-ліття свого Александро-Невського Храму в Парижі. Як відомо, першу жертву на будову того храму дав цар Александер II в висоті 50.000 рублів. Подібно були будовані також інші їх церкви за кордонами Росії.

В Білгороді помер рос. сенатор С. В. Безобразов, знаний автор статтей в журналі „Природа і люди" з области ловецтва і статтей у великих словарях Брокгавза й Ефрона.

Мирову надгороду Нобля за 1935 р. признано відомому німецькому пацифістові Карлові Осецкому. Се викликало велике обурення в Німеччині. Німецьке Інфор. Бюро пише, що признання надгороди Осецкому се зневага Німеччини й Німеччина витягне з того консеквенції.

Осінь се час, коли відновляється передплату на цілий рік. Суспільности, що так поступають, мають сильну пресу і в ній знаменитих співробітників. З тим звязаний розвиток свідомости, розуму і значіння таких суспільностей. Не занедбуйте сеї справи.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Зновелізований закон про доходовий податок накладає обовязок платити податок на тих, що заробляють місячно понад 125 зл. Досі платилося щойно від 225 зл. Новий закон зрівнує платників податку від платень з платниками податку від доходу з усіх інших жерел як купці, промисловці, лікарі. Одначе наємний працівник не має ніяких полекш з титулу удержування родини, які мають пр. купці і промисловці. Працівникам потручують податок від платень що місяця рахуючи, що він заробляє річно понад 1500 зл. Одначе тепер лучається й таке, що працюється один або два місяці в році, отже не заробляється 1500 зл. річно. Працівник платить у тих місяцях податок завеликий, бо не береться під увагу, що він не працює цілий рік. Купець чи лікар не платить податку, коли докаже, що не заробляє 1500 зл. річно. Богато клопоту мають працедавці при щомісячних обрахунках. Кожду неправильність карається гривною до 500 зл. Працедавець мусить виповняти преріжні формулярі й робити богато рахунків і обчислень, навіть коли раз у рік виплачує понад 5 зл. якомусь працівникови. І кому потрібні всі ті бюрократичні страхіття? І чи можна вимагати податку від людини, що заробляє 125 зл. і ще до того має родину...

Кооперативний і приватницький світогляд. На таку тему інж. В. Несторович виголосив 23. XI. виклад в салі „Української Бесіди" у Львові. Зміст: Між українським приватництвом та українською кооперацією панує незгода. Се наслідок непорозуміння. Бо хоч приватництво й кооперація се два ріжні світи, то між ними можлива й повинна бути співпраця. Обі ті форми господарського життя мають свої добрі сторони. Тези українського приватництва: 1) Центральна точка господарського життя се одиниця. Усуспільнення підприємця без усуспільнення підприємства. Воля підприємця обмежена моральною контролею загалу. Культ сильної одиниці. 2) Якнайбільший зиск при справедливій винадгороді нанятої праці. 3) Приватна власність. Її повинен уважати підприємець частиною національного майна.

Посвячення дому „Сільського Господаря" відбулося в Любіні Великім, пов. Городок.

В селі Добрянах, коло Стрия, зачався тримісячний господарсько-кооперативний курс. На нім є 71 осіб з 49 сіл.

„Калина", українська фабрика паперців і туток у Тернополі, продала 1935 р. товару за 1.282.000 зл.

Українці в Польщі прокурюють около 70 міліонів зл. річно.

В Англії імпорт товарів у жовтні с. р. був найбільший від 1930 р. Експорт підріс також, але слабше.

В кождій культурній родині на цілім світі роблять подарунки з книжок при численних подіях і нагодах, а саме: 1) в день уродин, 2) в день імянин, 3) в день коли молодець чи панночка кінчить школи, 4) в день заручин, 5) в день вінчання, 6) на Святвечір, 7) на Великдень, 8) в день патрона місцевости, 9) в кожде родинне свято, 10) при кождій більшій щасливій або нещасливій події, щоб радість утревалити доброю книжкою, згл. щоб смуток злагіднити розумними думками доброго автора. Пригадайте Собі, чи Ви поступали так і чи в Вашій родині робилося так? Коли ні, то направте се, бо з культурних одиниць складається культурна родина, а з культурних родин складається культурна нація. Сила не полягає на грошах, ні на землі, тільки на уморальненні й укультивованні духа. При виборі книжок не забувайте про католицькі книжки „Нової Зорі" і „Правди".

БІРЖА

ҐРОШІ. Доляри амер. 5.31—5.28, дол. канадійські 5.28—5.31.

Німецька марка 1.07—1.14, фр. франки 24.74, шв. франки 121.55—122.35, фунти стерлінґи 26.05—25.89, австр. шілінґи 95.50 — 94.50, чеські корони 17.20—17.70, ліри 24—25.

НАБІЛ. „Маслосоюз" повідомляє, що від дня 26. XI. ц. р. кооперативам платив за:

1 кґ. масла дес. без опакування	2.80 зол.
1 кґ. масла дес. експорт. з опакув.	2.85 зол.
1 літра молока	0.19 зол.
1 літра сметани	0.75 зол.
1 копа яєць	4.75 зол.

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 24 сот.

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 26. XI. ц. р. платив своїм доставцям за 1 кґ. живої ваги птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С." у Львові (вул. Більчевського ч. 3):

Молоді кури І. кляси	0.90 зол.
Товщеві качки І. кляси	0.85 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЛЬО: Каїн і Мабель.
КОПЕРНИК: Під двома прапорами.
МЕТРО: Вероніка.
МУЗА: Роз-Марі.
ПАКС: Послідні дні Помпеїв.
ПАН: Чу-Чін-Чав.
СТИЛЕВЕ: Малі герої.
ТОН: Геройська бриґада.
УТІХА: Нові пригоди Тарзана.

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ
О. ЛЕВИЦЬКА І С-ка
Львів, ул. Кордецького 51.
Тел. 60-04. ПКО. 503.881.
поручає власні вироби найкращої якости:
Пасту до взуття „Елеґант" терпент.
Пасту до підлоги „Французька маса"
Пасту до взуття „Елеґант" воскову
Віск комбінований до підлоги
Васеліну до шкіри
Синку до білля
помадкову і коронову
Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську
Леп на мухи

СТОМАТОЛЬОҐ-ДЕНТИСТ
Др. Ст. Дмоховський
Львів, Сикстуська 35.
Лябораторія дентистично-технічна.
ГОДИНИ ПРИНЯТЬ 9—12, 3—6

РІК ОСНУВАННЯ **1878.**

На зимовий сезон

КАПЕЛЮХИ ШАПКИ

поручає
Фірма **АНТІН КАФКА**
Львів, ул. Галицька ч. 4.
Ціни знижені! З-? Вибір великий!

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: ½ стор. 180. — зол., ¼ стор. 90. — зол., ⅛ стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., ¼ стор. 140. — зол., ⅛ стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XI. Львів, четвер, 3 грудня 1936. Ч. 93 (992)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ВОЄННИЙ ПЛЯН ҐІТЛЄРА Й УКРАЇНА

Лондонський кореспондент „Еко де Парі" звідомляє: Англійські воєнні круги добре знають плян Ґітлєра. Він предложить Чехословаччині, відмовитися від порозуміння з СССР, бо Німці хочуть через чехословацьку територію йти на Україну. Отже хочуть зізолювати Чехословаччину. Мають також намір викликати внутрішні непорядки на національнім ґрунті в Чехії та Словаччині, а се буде претекстом до інтервенції з одної сторони Німців, з другої Мадярів.

Таємний договір між Німеччиною і Японією.

(ПАТ) „Ізвєстія" пишуть: Оповіщений текст німецько-японського договору у справі боротьби з Комінтерном тільки маскує таємний договір між обома державами. Японія бачить в тім договорі спосіб до устійнення свого монополю у Східній Азії й на Спокійнім Океані. Німеччина бачить в нім знаряддя до переведення своїх агресивних плянів. — Подібно висказується преса французька й американська. „Ню-Йорк Гералд Трібюн" пише, що Америка не може рівнодушно дивитися на той договір, бо він скріпляє становище Японії в Азії й на Спокійнім Океані. Коли в Европі зачнеться війна, то мусить стати світова.

Величезні зброєння СССР.

На зїзді совітів у Москві виголосив промову Орлов, начальний вождь морських збройних сил СССР. Адмірал Орлов заявив м. ін., що число совітських воєнних кораблів зросло від 1933 р. о 300%, підводних суден о 750%, морських літаків о 510%, зенітних гармат на побережжі о 100% і число надбережних гармат о 75%. Воєнні кораблі збудовані в совітських варстатах визначаються великою боєздатністю. Зі зростом числа воєнних кораблів сильно зросли кадри моряків. Рівень їх вишколу, на думку совітського адмірала, високий.

Франція не буде жебрати мира...

„Парі Суар" подає зміст промови французького міністра оборони Далядіє: „Ми свідки величезних перегонів у зброєннях. І в такім часі німецько-японський договір впроваджує Азію до европейських спорів. Хоч які се грізні явища, то Французи не повинні впадати в паніку, яку дехто сіє. Дух армії дуже високий, її узброєння могутне. Не угнемося. Ми за миром, але не будемо жебрати мира." — З тону сеї промови видно, що надії на мир нема.

Щораз блище і блище...

Преса пише про фантастично дивний плян Англійців: розпростерти над Лондоном охоронну сіть на бальонах, на висоті 11.000 метрів! Такий там страх перед нападом воздушної фльоти Німеччини. Притім Англія зброїться з таким поспіхом, що кождого тижня прибуває їй одна воздушна ескадра. Та здається, що в Німеччині будують що тижня дві. Річ ясна, що таких перегонів довго видержати не можна. І тому війна все блища і блища...

Український учитель засуджений на смерть.

В Золочеві відбулася кількадневна розправа проти вчителя „Рідної Школи" у Львові, п. Гриця Макітри. Прокуратор закидав, що п. Макітра в 1919 р. виступав як прокуратор у процесі кількох Поляків, обвинувачених за державну зраду, та домагався для них кари смерти. Такий присуд оголошено й виконано. Візваний на розправу в характері свідка полк. Пеньонжек не зявився на розправу і його зізнання у слідстві відчитано. З них виходить, що в 1919 р. Пеньонжек був засуджений українським наглим судом на кару смерти, та його помилувано і ту кару замінено йому на 10 літ вязниці. В 1919 р. Пеньонжек ствердив, що одним з суддів був Макітра, але тепер в часі слідства на конфронтації не пізнав його. В „останнім слові" обвинувачений Макітра дальше запевнював, що він невинен. Коли він бравби участь в суді, то признавсяб до того, бо як офіцир в тім случаю він виконавби тільки свій обовязок. Питання про вину підсудного потвердили судді присяглі 11 голосами. На тій основі суд засудив Макітру на кару смерти, замінену на основі амнестії на 15 літ тюрми з позбавленням горожанських прав на все. Оборона зголосила касацію.

Прелімінар буджету на 1937/38.

Польське правительство зголосило в соймі буджетовий прелімінар на 1937/38 р. Видатки передбачені в сумі 2.293.429.000 зл. На покриття сих видатків передбачено приходи в сумі 2.293.747.000 зл. Приходи більші від розходів о 318.000 зл. Новий прелімінар висший о 72 міліони зл. по стороні приходів і розходів. До прелімінаря долучено виказ урядничих етатів. Він обіймає 63.280 етатів, в тім 43.332 урядничих, 3.590 судейських і прокураторських, як також 16.358 етатів нижчих функціонарів державної адміністрації.

Викупно промислових карт.

Самоврядні господарські організації видали заклик до промислово-торговельних фірм і ремісників, щоб тепер викупляли промислові свідоцтва і реєстраційні карти на 1937 р. Вже від 1. XI. можна було викупляти промислові карти і реєстраційні. Час викупна буде тревати до 31 грудня с. р. Скарбові уряди заповіли, що речинець викупна не буде продовжений і що зараз по новім році скарбові власти зачнуть контролю промислових підприємств. Нашим людям треба на се скрізь звернути увагу. Гірка буде доля того, хто не викупить карти.

Четверта часть Мадриду в руїні.

Делєгація англійських парляментаристів, що була в Мадриді, оповістила звіт про цивільне населення в Мадриді. Його положення розпучливе, бо населення наражене на постійне бомбардування і летунські напади. Більше як четверта часть Мадриду се звалища і руїни. Цивільне населення голодує. Дотепер виевакуовано коло 200 тисяч населення, та сего ще замало.

КООПЕРАТИВНЕ МАЙНО треба добре берегти перед непотрібними втратами і тому слід товарі в крамницях і складах, готівку, векслі, бюрове урядження і т. п. обезпечити безумовно від крадежі - влому і від огню в

Т-ві взаїмних обезпечень

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА Ч. 20.

Перед хаосом

Старости мають зачати боротьбу з життям?

У хвилині коли се будете читати, в соймі у Варшаві буде внесений новий законопроєкт, зложений з 13 артикулів. Він важний не лише для селян, але й для всеї суспільности. Навіть проурядовий орґан ІКЦ ось що пише про той законопроєкт:

Засади нового законопроєкту такі: ґрунтів виділених з усяких парцельованих маєтків, не вільно буде ні продавати, ні ділити, ні винаймати, ні заставляти, ні задовжувати, хіба що староста дозволить. Всі ті заборони можуть відноситися не лише до тих ґрунтів, що будуть виділені з парцеляцій, але й до тих, що вже виділені від 1. IX. 1919 р. Не віримо — пише ІКЦ — в поводження примусу в области господарській. Боротьба старостів з життям і з силами села не вийде на добро ні селам, ні рільництву, — але життя не спинить. Чи не треба побоюватися, що (по ухваленні того законопроєкту) умови між рільниками приберуть форми більше покутні і що се тільки погіршить правний стан села, вже й сегодня дуже недобрий. Що на тім скористає хлібороб? Його право власности буде ограничене. Він купить землю, а не могти-ме її продати, хоч схоче перенестися до иншого села, або до міста, або виеміґрувати. Навіть коли схоче винаймити свою землю, мусітиме просити старости, аби дозволив! Ніякої позички на ґрунт не дістане, бо власність того ґрунту так якби не була його. Ні продати, ні винаймити, ні заставити! Новий закон здержить парцеляційний рух, а не оживить його, бо рільник не матиме охоти набувати землю з такою ограниченою „власністю." Таких управнень не вільно давати старостам, їх треба дати судам. Навіть тотальна німецька держава дала судам подібні управнення над дідичними загородами („Ербгоф"). Чи все те в практиці не доведе до величезного правного хаосу, до шахівниці приписів і прав, р і ж н и х в ріжних повітах і в ріжних родах господарств (бо рада міністрів мати-ме право вилучити зпід нового закона не лише цілі воєвідства, але й повіти). Застереження будить також постанова, що закон має ділати взад, то значить, що ограничення мають обняти також старих парцелянтів від 1. IX. 1919 р., як тільки староста схоче. Чомуж обмежувати права тих людей, що набули ґрунти ще перед появою того закона, набули в тім переконанню, що вони необмежені власники тої землі. І чому важність обмежень має бути залежна від внеску старости в ґіпотечнім уряді? На

підставі чого старости робитимуть такі внески?... Треба побоюватися, що такий закон тільки загамувавби конечну на селі парцеляцію, отже зашкодивби ідеї рільної реформи. Тілько ІКЦ в ч. 333.

Нема сумніву, що та критика ІКЦ зовсім слушна з загально-господарського й загально-суспільного становища. Той законопроєкт може викликати тільки здивування і найбільше занепокоєння. Колиж його ухвалять, то се може викликати хаос, замішання, якого ще не викликало ніяке право. А на сході держави викликавби такий закон ще й ненависть чи радше скріплення ненависти до такої міри, якої ми ще не бачили. Бо як такий закон бувби примінюваний до Українців, Білорусинів і Литовців? Всі знають, яка атмосфера панує. І все те — робиться перед бурею, яку заповідають всі знаки на землі й на небі й яка може викликати небувалий хаос в цілім світі... Чи не повинно всім мешканцям сеї держави що справді хочуть мира залежати на тім, аби той хаос, що загрожує всему світові, не застав у Польщі поряд-ного хаосу і кипіння населення, занепокоеного навіть в добре набутих правах власности. І не тільки в тих правах, але взагалі занепокоєного в усіх правах: бо колиб ухвалено такий законопроєкт, то все населення може сподіватися нових дивних ударів — і може витворитися атмосфера готовіська до загальних потрясень. Се зовсім ясне.

Вже сегодня лучаються напади в білий день по дорогах і на доми в малих містах і по селах. Навіть у Львові порядніше одягнені люди нерадо виходять поза осередок міста, як тільки вибє 10 година. Замітно понизилося почуття безпеки від 2 літ. А як воно виглядатиме, коли ще так захитається почуття права і власности? Прецінь тоді кождий думатиме: Коли вільно зробити залежним від старости право власности набуте тому 17 літ, то чому не може вийти розпорядок чи закон, який те саме зробить з правом власности набутим тому 20, 30 або й більше літ? Деж границя і чому десь має бути границя?...

З викладової салі

Історія української книжки.

На таку тему був реферат о. дра Іщака 22. XI. с. р. в салі „Української Бесіди" у Львові. Прелеґент подав коротко історію книгопечатання на українських землях мабуть головно на основі книжки Іл. Свєнціцького „Початки книгопечатання на землях України", виданої в Жовкві 1924 р. При тім узгляднив тільки книжки печатані церковнословянською мовою від початку появи друкарства на наших землях до 18 століття включно. Референт сипав назвищами і датами на слухачів як зі скорострїла. Поодинокі части реферату референт ілюстрував світляними образами зі згаданої книжки І. Свєнціцького. В дискусії промовляли: Др К. Чехович, Шемлей і о. Лукань. Др Ч. заявив, що прелеґент ужив завузького поняття книжки обговорюючи тільки книги печатані, а полишивши на боці рукописні, скупо потрактував техніку книжок і справу меценацтва; п. Шемлей: Референт замало звернув уваги на південнословянські впливи; о. Лукань: Федорович був білоруського походження. Перша книга українського автора Дрогобича печатана по латині в Римі 1483 р. Референт відповів коротко дискутантам. Виклад скінчився о год. 8.

По написанні цих наших слів о. Р. Лукань ЧСВВ подав нам отсі замітки до реферату о. д-ра Іщака: 1) О. Прелеґент почав історію печатаної укр. книжки від краківських друків Швайпольта Фіоля (1491) й пражських Франциска Скорини (1517—19). Думаю, що це питання треба покласти на давніший час, а саме на рік 1483, коли появився твір хоч не в українській мові, але перший печатаний твір Українця-автора, а саме Галичанина Юрія Котермака з Дрогобича, що видав свій твір в Римі 1483 р. п. н. Iudicium prenosticon. Це твір астрономічно-астрольоґічний, присвячений Римському Папі Сикстові IV. Юрій Котермак був нашим визначним ученим у XV стол. († 1494 в Кракові), доктором фільософії й медицини, професором в університеті в Больонії в Італії й ректором у тамошнім університеті, професором в Істрополітанській Академії в Угорщині й наконець у краківськім університеті. По нім лишилися ще рукописні праці в бібліотеках в Німеччині й Франції. В історії печатаної української книжки Юрій Котермак повинен заняти перше місце. — 2) Щодо походження І. Федоровича о. прелеґент відповів мені, що він спирає російське походження його на тім, що Федорович сам підписувався: друкар Москвитин. На це відповідаю: хоч Федорович у львівськім Апостолі (1574) підписався: Йоанн Федорович друкар Москвитин (з технічних причин подаємо це в нинішнім правописі), то се ще не свідчить і не доказує, що Іван Федорович був московського, російського походження. Назва: друкар Москвитин може означати: друкар з міста Москви. Новіші наукові досліди Лукомського, Беркова про І. Федоровича стверджують, що він був не московського, але білорусько-українського походження. Про се маємо окрему статтю також в нашій історичній науці, а саме статтю п. І. Кревецького, напечатану в ч. 926 „Нової Зорі". Крім цього львівські архівні документи про Федоровича з 1573-1584 рр., що їх напечатав С. Пташицький у „Rozpraw'ax i sprawozdania'x z posiedzeń wydziału filologicznego Akademii Umiejętności". XI. Kraków 1886. 21—43, називають І. Федоровича: Iwan impressor Ruthenus (7 грудня 1573), Iwan Fedorowicz, impressor ruthenus (6 травня 1574), honestus Iwan Fedorowicz, impressor ruthenus (15 червня 1577), Iwan impressor ruthenus incola de Ostrog (3 лютня 1582). — 3) Папір для львівського „Апостола" Федорович купував не деінде, але в Кракові. В цім помагав йому дуже тоді відомий у Польщі лікар Мартин Сінник, автор медичних творів; за його допомогою Федорович брав на борг папір з краківської папірні Лаврина (див. В. Романовський, Друкар Іван Федорович. „Труди Українського Наукового Інституту Книгознавства." І. Київ 1926. 25). — 4) Гравюра св. апостола й евангелиста Луки в львівськім Апостолі (1574) зівсім відмінна від ґравюри св. Луки в Апостолі, що його видав Федорович в Москві 1564 р., є українського походження. Про це див. В. Січинський, До питання про автора гравюр українського перводруку. „Бібліологічні Вісті". Київ 1926. Ч. 3 (12), с. 58—61. — 5) Мандрівні друкарні о. П. Лютковича (Угерці Заплатинські, Минськ, Четвертня, Луцьк, Чорна) та й інших зосереджувалися в монастирях в згаданих місцевостях. — 6) В цім рефераті не звернено уваги між ін. на видання уніятської василіянської монастирської друкарні в Супраслі, заснованої при кінці 17 стол. Продовж 18 стол. та друкарня випустила цілий ряд цінних українських книг. — 7) В Супраслі й Почаєві в 18 стол. появилася низка книжок в українській народній мові, чого о. прелеґент не згадував, а се річ не малого значення. Виданням згаданих книжок у народній мові супрасльські й почаївські василіяни сталися предтечами нашого народнього літературного відродження. — 8) Зі змісту реферату видно було, що о. прелеґент користувався в першу чергу книжкою І. Свєнціцького: Початки книгопечатання на землях України (Львів — Жовква 1924). Шкода, що не використав для свойого реферату цілого ряду інших праць з історії української книжки. Згадаю тут праці Хв. Тітова (Матеріяли до історії книжної справи на Вкраїні в XVI—XVIII вв. Київ 1924), збірки праць в журналі „Бібліологічні Вісти". Київ 1924. Ч. 1—3, призначенім ювілеєві 350-ліття появи львівського „Апостола", у львівській „Старій Україні" (1924), в І томі „Трудів Українського Наукового Інституту Книгознавства" (Київ 1926), працю І. Огієнка: Історія українського друкарства (Львів 1925) й б. ін. Використавши ці праці, слухачів можна було зацікавити ще більше тим усім, що звязане з нашою давньою книгою. Булоб цікаве знати також про вплив чужих видань на наші й навпаки, особливо про культурну долю друкованої української книжки. — 9) Відомий гравер Іннокент Іван Щирський не називався Щирецький, як читав се о. прелеґент у своїм рефераті. — 10) Думка п. д-ра К. Чеховича, висказана в дискусії по рефераті, що булоб добре подати нашій публіці огляд та історію також нашої рукописної книги в давнину й пізніше, — дуже пожиточна. Побажатиб, щоб це сталося якнайскоріше й познайомити нашу суспільність з дуже цінними скарбами нашої давньої культури й з численними культурними осередками в нас в давнину хочби тільки в самій Галичині.

МУЗЕЙ

Визвольної Боротьби України в Празі.

Для збирання і зберігання памяток з нашої визвольної боротьби основано в Празі (Чехословаччина) товариство „Музей Визвольної Боротьби України". Воно веде живу діяльність. В короткім часі назбирало богато матеріялів. Треба було подумати про їх приміщення. В тій ціли наші люди винаймили в Празі три кімнати і три ґаражі. Одначе таке приміщення не вистарчає. Ґаражі й кімнати просто завалені музейними збірками. В таких обставинах неможливо їх упорядкувати тай ніхто не може користуватися музейними матеріялами. Тому рішено вибудувати окремий український дім, в якім можнаб відповідно розташувати всі музейно-архівні матеріяли. Про велике значіння такого музею не треба переконувати. Кождий Українець (чи Українка) повинен обовязково зложити якийсь даток на таку ціль. Ґроші слати на адресу директора музею: Prof. D. Antonovyč. Praha Nusle 245. Czechoslovakia. або ще вигідніше через Земельний Банк Ґіпотечний у Львові на почову складанку ПКО 500.170 з дописком МУД (Музей, Український Дім).

Досі зібрано на Український Дім у Празі досить поважні суми. Найбільше зібрано в Чехословаччині 50.233 кч., далі в Польщі 45.692 кч., в Злуч. Державах Північної Америки 41.153 кч., в Англії 29.920 кч., в Канаді 16.045 кч., в Ромунії 13.342 кч. і т. д. Розуміється до вибудування відповідного дому треба ще богато. В останнім часі почали впливати поважні датки з Америки. Се м. ін. наслідок поїздки по Америці скарбника Т-ва Е. Вирового. Він відвідав майже всі головніші українські осередки в Америці. В своїм звіті з тої поїздки п. Вировий пише про велике зрозуміння наших національних потреб в американських Українців. Вони радо гостили п. Вирового і старалися йому в усім помагати. Зі звіту п. Вирового довідуємося, що Українці в Америці мають свої власні радієві стації. П. М. Сурмач в Нюйорку дозволив п. Вировому виголосити промову через своє радіо. Прихильно ставилося до висланника Т-ва МВБУ також наше духовенство. Перший дар, переданий на його руки в Америці, був дар нашого Епископа Преосв. Константина Богачевського в сумі 100 дол.

Український Дім рішено будувати в Празі. Не знаємо, чи се остаточне рішення. Розуміється, тепер трудно передбачити, котре місто „певне". Добре булоб заздалегідь подумати над тим, щоб цінні памятки з нашої визвольної боротьби не пропали. І тому дуплікати їх та фотоґрафії з цінніших документів добре булоб вивести також до нашого музею в Америці.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Переписують на римо-кат. обряд

„Діло" в ч. 260 п. з. „Протизаконно переписують греко-католиків Українців на римо-католицький обряд" принесло отсю статтю:

Повітове Староство в Раві Руській рескриптом ч. А. С. 2/261/36 зажадало від греко-кат. парохіяльного уряду в Ульгівку, щоб він предложив відпис метрик громадян, охрещених у церкві, хоч вони є практикуючими греко-католиками і почувають себе Українцями. Між іншими староство зажадало, щоб предложити витяг для Івана Пєкного літ 50, Миколи Пєкного 18 літ, Володимира Пєкного 10 літ, Теофілі—Ярослави Рачинської 20 літ, Марії—Антоніни Рачинської 19 літ, Емілії—Володимири Рачинської 18 літ та інших. Парохіяльний уряд не знав, нащо староству потрібний метрикальний витяг і тому переслав його, а староство відіслало його громадському урядові у Тарношині з дорученням записати витяги у списках населення як римо-католиків та передати метрики римо-кат. парохіяльному урядові у Тарношині, щоб втягнув їх як римокатоликів. Колиж Рачинські довідалися про те, внесли до Воєвідського Уряду відклик проти такої поведінки староства. З уваги на те, що таких випадків є і буде більше, подаємо зміст того відклику до публичного відома, щоби дати змогу нашим громадянам боронити себе перед насильством.

1) Теофіля—Ярослава (2 ім.) Рачинська, 2) Марія—Антонина (2 ім.) Рачинська і 3) Емілія—Володимира (2 ім.) Рачинська в Ульгівку внесли відклик від рішення повітового староства в Раві Руській у справі зміни обряду.

Високий Воєвідський Уряде!

Дня 28. жовтня 1936. р. довідалися підписані від управи збірної громади у Тарношині, що повітове староство в Раві Руській розпорядком з дня 19. липня ц. р. Ч. А. С. 2/261/36 наказало переписати підписаних з грек.-кат. обряду на римо-кат. обряд. Згаданим розпорядком повітове староство в Раві Руській веліло греко-кат. парохіяльному урядові в Ульгівку виготовити і надіслати витяги з метрик уродження підписаних, опісля передало ці витяги управі збірної громади в Тарношині, щоб записати підписаних у книгах спису населення збірної громади як римокатоликів і вручити дотичні витяги з метрик уродження римо-кат. парохіяльному урядові в Тарношині.

Проти цього розпорядку повітового староства в Раві Руській зголошують підписані в законному речинці відклик такого змісту:

„1) На підставі ст. 5. уст. 2. конституційного закону з 23. 4. 1935. р. (В. З. Р. П. 30. поз: 227) Річпосполита Польська запевнює своїм громадянам свободу совісти, яка обіймає теж свобідне визнавання віроісповідання. Всякі справи, що відносяться до виконування релігійних практик, як також зміни віроісповідання управильнює конкордат, заключений з Апостольською Столицею дня 10. лютого 1925. р. Цей конкордат між іншим постановляє у ст. I., що католицькій Церкві без ріжниці обрядів прислугує повна свобода у виконуванні її духовної влади. До обсягу цієї влади належать також постанови щодо переходу з одного обряду на другий. В тих справах міродатними є першзавсе постанови канонічного права. Ці останні виразно постановляють, що змінювати обряд у католицькій Церкві вільно лише за окремим дозволом Апостольської Столиці. Отже якщо якийсь католик забажає з одного обряду перейти на інший, тоді повинен він першзавсе виєднати на це дозвіл від найвищої влади католицької Церкви і щойно на основі такого дозволу може бути звільнений з даного віроісповідного союзу і його можуть приняти до нового.

При цьому і конституційний закон і всі інші закони, які обовязують дотепер у Польщі виразно постановляють, що справа приналежности до цієї чи іншої Церкви та зміна віроісповідання чи обряду належить до групи особистих прав, яким диспонує свобідно і виключно дотична особа, а державна влада не має щодо цього ніякого примусу. В слід за тим, державна влада не може приказувати своїм громадянам змінювати обряд, якщо вони цього самі добровільно не бажають.

У згаданих справах державній адміністрації прислугує інґеренція тільки в такій мірі, як це потрібне для цілей евіденції населення. Під тим оглядом обовязують дотепер постанови т. зв. міжвіроісповідного закону з 25. 5. 1868 р. Д. З. 49. Зокрема дотичні постанови цього закону постановляють виразно, що кожний, хто забажає змінити віроісповідання, повинен зголосити це устно до протоколу, або на письмі адміністраційній владі I. інстанції, себто повітовому староству. Ця влада є обовязана приняти до відома дотичне зголошення та повідомити про це зацікавлену особу і віроісповідну організацію, з якої вона виступає. Одначе староство не може заборонити цього дотичному громадянинові або взагалі якнебудь впливати на постанову цього громадянина. Зокрема адміністраційна влада не може з власного почину наказати зміну обряду, як це сталося у даному випадку. Бож тут без волі і відомости підписаних повітове староство в Раві Руській рішило, що підписані одного дня мають перестати належати до греко-катол. Церкви, в якій вони охрестилися і виховувалися та мають перейти до римо-катол. костела. Це рішення незгідне з обовязуючими постановами, а зокрема з постановами вище згаданих законів. 2) Якщо йде про мериторичну сторінку справи, то і під тим оглядом оспорюваного рішення повітового староства в Раві Руській не можна погодити з обовязуючими законами. Бож у справі, до якого віроісповідання громадянин бажає належати, обовязують дотепер постанови міжвіроісповідного закону з 25. 5. 1868. Цей закон каже якнайвиразніше, що про віроісповідання дітей рішають виключно і одиноко їх батьки, але тільки до скінченого 14 року життя дітей. Після осягнення цієї межі віку, кожний має право свобідного вибору свого віроісповідання. Це означає, що громадянин, який скінчив 14 років життя, може цілком самостійно і свобідно або залишитися при даному віроісповіданні, яке визнавав до 14 р. життя з волі своїх батьків, або теж вибрати собі інше віроісповідання та без ніякого обмеження приступити до дотичної віроісповідної організації. Так отже по осягненні 14 року життя під оглядом вибору віроісповідання кожна особа стає цілковито самостійною і повноправною і то так далеко, що навіть її правні заступники, себто батьки не мають права накидувати їй своєї волі. Тим менше до цього є управнена адміністраційна влада, як це вище згадано, і не має законної підстави рішати про те, до якого віроісповідання хтось має належати. Всі 3 п. Рачинські давно вже покінчили 14 рік життя і вслід за тим по думці вище згаданих постанов закону, тільки вони самі і ніхто інший, можуть рішати про евентуальну зміну віроісповідання чи обряду. Одначе вони зовсім не мають наміру змінювати греко-кат. обряд, в якому їх охрещено і до якого себе зачисляють. Також не заявили вони ні устно, ні писемно наміру виступити з греко-кат. Церкви, ані теж їх іменем ніхто такої заяви не складав.

Тому згадане рішення повітового староства в Раві Руській безпідставне і позбавлене всякої основи, на основі обовязуючих законів.

На тій основі підписані прохають Воєвідський Уряд, щоб відхилив рішення повітового староства в Раві Руській, який рішив переписати підписаних з греко-кат. обряду на римо-кат. обряд, та щоб витяги з метрикальних книг уродження звернено цьомуж греко-кат. парохіяльному урядові в Ульгівку".

Так то сама влада нарушує закони, для яких вимагає пошани від громадян. Тому компетентна влада повинна негайно не лише змінити рішення згаданого повітового староства, але теж повчити підлеглі собі органи, щоб стояли на сторожі законів і не загострювали подібними рішеннями і так напружених до краю національних відносин на українських землях у Польщі.

Пресова конференція в „Просвіті"

„Новий Час" у ч. 269 приніс отсю замітку:

25. XI. Президія „Просвіти" скликала конференцію представників української преси, щоб поінформувати їх про теперішній стан праці Товариства. Конференцію отворив голова Т-ва — др Брик, нарадами проводив голова комісії пропаганди — ред. Глібовицький. Вичерпуючі реферати виголосили: секретар Головного Виділу — М. Дужий, директор канцелярії Т-ва — С. Магаляс і ред. Глібовицький. Над рефератами вивязалася довша, оживлена дискусія, в якій усі бесідники гостро осуджували кампанію проти „Просвіти" з боку „Нової Зорі" й „Громадського Голосу" (радикалів зправа й ліва). У висліді дискусії вирішено однодушно поперти Головний Виділ „Просвіти" в його праці та з признанням прийнято до відома плян створити при Головному Виділі Інформаційне Бюро, яке піддержувало би постійний звязок з пресою, інформуючи її про все, що діється в Товаристві. — В конференції взяли участь представники 19 часописів.

Примітка Ред. „Н. Зорі": Найцікавіше в тім всім те, що між референтами знайшовся і п. ред. Глібовицький. А що в замітці сказано: „Усі бесідники гостро осуджували кампанію проти „Просвіти" з боку „Нової Зорі" — і нема сказано, що п. ред. Глібовицький виступив проти того гострого осуджування, то з того виходить, що він солідаризувався з тим гострим осуджуванням. Притім навіть не сказано, за що саме осуджувано „Нову Зорю". Як нашим читачам відомо, ніякої неправди в статтях у справі „Просвіти" в нашім органі не було, тільки виказувано на підставі статутів і фактів, що в „Просвіті" є тепер люди не лише католицьких поглядів, але також ліберали, радикали і всякі сектанти, а в такім товаристві католики над культурою і світоглядом свого народа співпрацювати не можуть. Отже п. ред. Глібовицький з одної сторони засідає разом з представниками католицької „Нової Зорі" і бере участь в ріжних анкетах та комітетах, що висилають письма до Риму в спеціяльно католицьких справах, а з другої сторони засідає разом з редакторами либеральних газет і бере участь в засіданню, на якім однодушно осуджують „Нову Зорю", очевидно за її католицьке становище. Як назвати таке поведення і як воно відбивається на виробленню нашої суспільности, — се лишаємо до оцінки всім католикам.

„Русь ідьот!"

„Бюлєтин Польско-Українськї" в ч. 48 приніс цікаву статтю п. з. „Русь ідьот!" Подаємо її з деякими пропусками:

„В якім темпі совітське правительство змагає до відновлення традиційної „матушки Россії", свідчить остання голосна подія з придворним поетом СССР Демяном Бедним (псевдонім б. Фельчера Придворова) й оперою „Богатирі". „Богатирі" се комічна опера відомого російського композитора А. Бородіна (лібретто В. Крилова), основана на т. зв. „билинах", геройськім епосі Київської Руси. Совітському режисерови А. Таірови... прийшло до голови виставити на ново ту забуту і в суті річи „контрреволюційну" оперу. Зі зрозумілих причин уважав він конечним оперу відповідно „примінити", отже царистичне лібретто переробити на пролетаріятське. Вкорінений глибоко в совітській „революційности" устійненого стилю і не відчуваючи видно найновішого в СССР реставраційного курсу, звернувся в тій ціли до найбільше правовірного державного віршороба СССР — Демяна Бедного, що недавно... одержав... титул „всесоюзного поета". Державний „поет" виконав те „суспільне замовлення", розуміється, по стахановськи. І будучи на терені совітської штуки особистістю понад усяку критику,... помістив у „Правді" похвальну авторецензію."

Три тижні пізніше в „Правді" оповіщено отсю постанову комітету для справ мистецтва при Совнаркомі СССР: „З огляду на те, що оперо-фарса Демяна Бедного „Богатирі", виставлена в Камеральнім Театрі... се: а) спроба гльорифікації розбійників Київської Руси як позитивного революційного чинника, що перечить історичній правді і є наскрізь фальшиве у своїй політичній тенденції, б) осуджує загалом героїв російського билинного епосу, хоч найголовніші з тих героїв олицетворюють в фантазії простолюддя героїчні риси російського народу, в) подає протиісторичний і глумливий образ хрещення Руси, що в дійсности було позитивним етапом в історії російського народу, бо помогло зближитися словянським народам до народів з вищою культурою. Комітет для справ мистецтва при Совнаркомі СССР постановив: Штуку „Богатирі" зняти з репертуару як твір чужий для совітського мистецтва."

Крім того в „Правді" та „Ізвестіях" дня 15 м. м. появилася велика стаття самого предсідника комітету до справ мистецтва СССР — т. Керженцева п. н. „Фальшування національної минувшини". В ній головнокомандуючий совітського мистецтва оповідає... про „богатирів" і хрещення Руси. Покликуючись на авторитет Соловйова, автор доказує, що хрещення Руси становило „успішний етап в історії"... російського народу, а християнські священики (донедавна — продуценти „опіюм для народу"!) відограли найбільше творчу і поступову ролю...

„Бюлетин Польсько-Український" додає:

„Россія в СССР реставрується і відновляється у стахановськім темпі, в „ударном парядкє". Того не бачать тільки сліпі або люди, що їх раз на завше задурманив „соціялістичний" опій.

Не дивує нас навіть „сприт рук" совітських щодо нової, сим разом „марксівської" заміни київської Руси на „Россію", українського народу на „російський" (в ст. IX—XII!). Се одна з богатьох „комуністичних добичей" теперішнього СССР... Тепер з наказу совітських властей на терені київської Руси IX—XII ст. зявився „знова", як за давніх добрих пуришкевичівських часів — нарід Калінінів, Постишевів і Кагановичів, або „російський" нарід через два „с". — Ікс.

Битва між Японцями й большевиками

Совітська гранична сторожа завважила японську стежу на совітській території в районі Турий Ріг коло озера Ганка. Зачалася стрілянина. Японці відступили залишаючи одного вбитого. Потому японсько-манджурські стежі зачали сильно обстрілювати большевиків. Стрілянина тревала цілий день. В ночі вже цілий баталіон Японців наступав на совітські відділи. Колиж вони дістали підмогу, зробили протинаступ і виперли японсько-манджурські відділи за граничну лінію. По обох сторонах є вбиті і ранені.

Війна чи мир?

Взаємини між „Скалою" і „Просвітою".

Зміст: Як заочно без провірення вини запав засуд на „Скалу" та що зроблено, щоб не допустити до її розвитку? — З яким фактом треба тепер погодитися та над чим поважно призадуматися? — Яку важну проблему треба чим скорше розвязати? — Про три невдатні зразки її розвязання. — Чи дасться се зробити одинцем і на борзі? — Чи „Скала" і „Просвіта" справді собі сестри та чи вказане співжиття під одним дахом і при одній мисці? — Чому така тісна спілка не на місці? — Як підійти до розвязання тої проблеми? — Як означив її Ініціятор „Скали"? — Війна чи мир? — Від кого се залежить? — Яка конечна передумовина до сего? — Чому медвежу прислугу „Просвіті" зробили незрячі просвітянці? — Як прочистити душну атмосферу? — Буряни і хабаззя на просвітянській ниві: монополь народньої освіти, патентований патріотизм, ексклюзивність, мегальоманія, непомильність і недоторкаємість. — Які шкоди і небезпеки для народа і Церкви випливають з тих сумних проявів? — Які заяви висуває „Скала" для прояснення ситуації та які може дати запевнення? — Куди лину я думками та які тепер у мене міркування? — Добрий знак для „Скали".

На вістку, що за почином Преосв. Григорія Хомишина у Його дієцезії в основу Католицької Акції організується католицько-народне товариство „Скала", просвітянці всіх напрямків від лівих почавши, на правих 105% націоналістах і також католиках скінчивши, узнали се у своїому засліпленні, деякі таки зі злоби, за предсказане головним виділом „Просвіти" в заяві з грудня 1934 підняття святотатської руки на „Просвіту".

Тому без суду, заочно, не стараючись навіть розібрати, що се таке та страшна „Скала", чи тяжить на ній яка вина, та чи справді грозить від неї яка **небезпека „Просвіті" і народови, видали** острий присуд: „Товариство „Скала" як противага „Просвіті" не може і не сміє мати місця в нашому суспільному організмі та життю! Так писав нпр. „Голос Нації".

Щоб ворожо настроїти публичну опінію проти „Скали", з питомою лівим безличністю пустили в рух цілу низку безосновних підозрінь, інвектив та наклепів; підняли також клич організувати „каменярів" навіть дітей, щоб лиш ту страшну „Скалу" розвалити.

Та мимо того всього „Скала" розвивається правильно і навіть надсподівано скоро. Число парохіяльних читалень з місяця на місяць помітно росте. З кінцем 1935 року було кількадесять читалень „Скали", а в липни 1936 р. вже понад 150. В річницю попису „Єремії Теольоґа" в „Ділі" є їх понад 200.

Се безперечно свідоцтво потреби і життєздатности „Скали" та доказ того, що велика Ідея, яка лягла в її основу (Ідея від літ кидана в наш нарід Преосвященим Григорієм) в р е ш т і прозябла і зачинає запускати коріння.

Тепер вже скрізь по містах і по селах значної части нашого краю побіч читалень „Просвіти" повстають і розвиваються читальні парохіяльні „Скали". І ледви чи знайдеться сила, яка змоглаб сему протиставитися.

Се факт, з котрим треба тепер числитися. І добре булоб, поважно над ним призадуматися. Замість тратити час і енергію над видумуванням способу, як розбити „Скалу", лучше призадуматися над тим, як уложити взаїмовідносини обох читалень до себе, коли вони вже побіч себе існують.

Це справа важна не лише для обох товариств, але і для народної справи взагалі.

В першій мірі нею заінтересовані с в я щ е н и к и просвітянці, що працюють по читальнях „Просвіти" і ніби держать їх у своїх руках. Та справа сама їм накидається, щоб над нею подумати.

Знані мені такі случаї:

1. Священик, голова читальні „Просвіти", признає пекучу потребу парохіяльної читальні „Скали" і без застанови сейчас її засновує. Вписуються до неї головно члени читальні „Просвіти". Сейчас виринають труднощі. Священик, що є головою в „Просвіті", з уряду стає куратором „Скали". Треба працювати і тут і там, а на се не стає часу. Ще більша трудність повстає з приміщенням „Скали". А „Просвіта" має свою домівку і то близько Церкви. — Вкінци третя трудність: Членів до „Скали" вписалося небогато, нема грошей на закуплення бібліотеки. З тих трудностей виходить священик в той спосіб, що влучив „Скалу" до „Просвіти" і вдоволений, що собі улекшив працю, а для „Скали" здобув домівку і бібліотеку.

2. Другий случай такий: В селі нарід дуже „свідомий" (у знаках наведення, слова того священика). Читальня „Просвіти" вже від давна гарно розвинулася, членів кілька соток, головою постійно священик. „Прийшов наказ заснувати Скалу", він узнаючи вповні її потребу, щоб „не робити конкуренції Просвіті", щоб „не прибільшувати собі праці через Скалу як її куратор" а головно, щоб „не робити в селі роздору", — вирішує справу так: При читальні „Просвіти" закладає „Скалу", а членів „Просвіти" ділить на дві ґрупи. Молодших „завзятших і рухливіших" призначує до ґрупи „Просвіта", а „старших поважніших" до ґрупи „Скала"... Вдоволений, з гордою міною, якби втяв не знати яку штуку, чванiться і каже: „І вовк ситий і коза ціла, маю дві читальні, спокій в селі й упрощену працю".

3. Третій випадок: „Коли появилося зарядження оснувати парохіяльну читальню „Скали", я (так дослівно говорив заінтересований священик) як довголітний просвітянець і голова читальні „Просвіти", знайшовся у колізії, що робити. А що в читальні мав я кількох людей розсудних, поважних і мені щиро відданих, скликав я їх, щоб з ними порадитися, як маю поступити, щоб і зарядження виконати і „Просвіті" не спроневіритися". Врадили таке: без розголосу потихо заснувати „Скалу" і з присутних уконституювати перший її Виділ та надзірну раду, полагодити всі формальности, але в життя її не впроваджувати. „Тимчасом" буде вона лише на папері при „Просвіті". Але колиб лише в читальні „Просвіти" зачали до впливу приходити ліві, тоді сейчас автоматично покличеться до життя готову вже читальню „Скали".

Ось три ріжні „взірці" розвязання важної справи взаїмовідносин між „Просвітою" і „Скалою"! Зроблено їх не зі злої волі, а в найлучшій може інтенції та в пересвідченню, що се „найліпший вихід" з ситуації. Та мимо всього ті всі три „взірці" хибні і не ведуть до цілі.

Така важна справа на борзі, одинцем і без глибшої надуми влучно не дасться розвязати. А найважніше се, що не може і не повинен її розвязувати кождий куратор після свого уподобання.

Се справа з а с а д н и ч а і її ми українські католики повинні розвязати не під кутом мнимого добра для місцевої читальні „Просвіти" і вигоди куратора, але без огляду на місцеві відносини і то лише так, щоб не минутися з католицькими засадами й цілями товариства „Скала". Тому передовсім треба мати на оці її статут і зберегти однозгідність між нами. Всюди і всі мусимо ту справу однаково трактувати й однаково розвязувати. (Кінець буде).

Критик-пережувач

про українське письменство.

М и х а й л о Р у д н и ц ь к и й. **Від Мирного до Хвильового.** Львів 1936. Накладом Видавничої Спілки „Діло" у Львові. Стор. 440, форм. 15.3 × 21.3 цм. Ціна 5 зол.

„Нова Зоря" писала вже пару разів про офіційного критика „Діла", дра Михайла Рудницького. Ми показували в „Новій Зорі" смішні претенсії того критика „на европейський ріст", його фальшування дійсности[1]) і — головно — його деструктивну безідейність, яку він ширить скрізь, де лише може. В трьох статтях про культуру[2]) доказали ми, що др М. Р. старається прищепити нашій нації „ідеї" масонсько-большевицьких вимітнів, чи — як він сам тих вимітнів називає — „представників культурної Европи". На послуги тому представникові розкладового дефетизму стоять наші ліберальні часописи („Діло" й інші), а спомагають його діяльність ще й жидівські ґазети: большевизуючі „Сиґнали" та вільнодумна „Хвіля".

Як прихильник розкладових ідей др М. Р. найясніше виложив їх свого часу в „Хвилі", виступаючи там в ролі викладника історії української літератури. В тій своїй статті, яка викликала обурення нашого громадянства, др М. Р. обезвартнив майже зовсім наше нове письменство, пишучи, що нема в нім ніяких більших літературних талантів ані творів. Подібні погляди др М. Р. висловив і в большевизуючих жидівських „Сиґналах". Якось саме тепер „запахло" надіями на університетську катедру. І ось др М. Р., як кажуть: ундівський кандидат на неї, мусів чимось виявити свої „наукові заслуги". „Твердий" у переконаннях співробітник „Нових Шляхів" і „Діла" (рівночасно...) пішов по розум до... „Хвилі" й „Сиґналів", видобув з них свої старі ідеї про безвартність українського письменства, розпустив їх водою до обему 440 сторін і Видавнича Спілка „Діло" видала книжку „Від Мирного до Хвильового".

Нема на тій книжці написано, що вона наукова, та так її називають приятелі колхозу Рудницьких, прим. ліберальна пані К. М. з „Нової Хати". Видно й сам др М. Р. хотів сій книжці надати вигляд наукового твору, бо додав при кінци мнимо наукові „Примітки" (ст. 399 — 404) та справді поважні інформації.[3])

На жаль, комбінація не вдалася: переоцінюючи книжку маємо враження, що ми в Африці: Голий муринський кацик, без штанів, зате в португальськім золотованім фраці, — босоніж, зате в циліндрі на голові, виходить нам назустріч. Як годиться з собою одяг кацика, так „годяться" з собою й ненаукові фейлетончики власного виробу дра М. Р. з доданим при кінці науково-інформативним апаратом. Сам автор на 176-177 ст. пише, що найсумніше завдання, „якому може служити критик", це завдання „постійно інформувати, на точно означений реченець давати матеріял, систематично прочитувати безліч нецікавого рукописного та друкованого шпаргалля." А дальше сам др. М. Р. жалує Франка, якому „доводилося зупинятись на життєписних даних, бібліографічних і переказі змісту." (177). Коли так, то пощо др. М. Р. додав до своєї книжки згаданий інформативно-науковий апарат, на якім м. і. фейлетони самого др М. Р. зовсім не основуються? Читач, що знає творчість письменників, про яких пише др М. Р., часто має враження, що цей критик не читав усіх творів тих письменників. Та читач ще більше певний того, що богатьох джерел, поданих у науковім апараті при кінци книжки, наш критик навіть на очі не бачив... Зрештою це булоб зовсім згідне з вище наведеними жалями дра М. Р. над Франком як критиком.

(Далі буде).

[1]) „Тінь на Енцикльопедії. Як у ній большевствуючий тип рішає про оцінку літературних цінностей" — („Н. Зоря" ч. 810).

[2]) „Мода на Европу" („Н. З." ч. 826), „Дві культури Европи" („Н. З." ч. 828 і 838).

[3]) „Життєписи і твори" (405 — 421) та „Бібліографія" (422 — 438), хоч і зложені переважно на основі большевицьких джерел, все-таки мають біо- й бібліо-графічну вартість. Вони — одинока наукова позиція в тій книжці, та — не стоять у ніякім звязку з самим текстом так, що один рецензент припускає, що се не оригінальна праця дра М. Р...

ОСИП НАЗАРУК

РАДИКАЛИ і РЕЛІГІЯ

З приводу резолюцій Головної Управи Української Соціялістично-Радикальної Партії з 1. XI. 1936, в котрих радикали напали на „табор Епископа Хомишина".

З якого приводу написана ся праця?

Дня 1 листопада 1936 р. Головна Управа галицьких радикалів обмірковувала політичне положення українського народу і ствердила, що те положення незавидне під кождим оглядом. Між іншим провід радикальної партії ствердив, що в области релігійній запанував у нашім народі страшний роздор, а саме на тлі розбиття і сектанства. Та замість приписати передовсім собі, то значить 40 літ триваючій радикальній аґітації наслідки релігійного ослаблення і сектантського розбиття нашого народу, — радикали приписують се — „таборови еп. Хомишина"! З того приводу й написана отся праця. В ній на підставі радикальних жерел і власних помічень спробуємо представити, як від самого початку зорґанізованої радикальної аґітації виглядала історична правда в области ослаблювання релігії та розбивання Церкви в нашім краю й народі.

Релігія і публичне життя.

Відношення до релігії рішає про вартість кождої одиниці, що проявляє свою енергію в публичнім житті і ще більше кождої спільноти, кождої орґанізації. Чиє відношення до релігії позитивне, добре, того діяльність в публичнім житті є і все буде таксамо позитивна, добра. І навпаки: чиє відношення до релігії байдуже або вороже, того діяльність в публичнім житті є і буде або безвартна або шкідлива. Се доказує історія всіх народів і особливо виразно історія наших часів.

Трудности справи.

Про радикалів і релігію нераз писалося в християнській пресі. А проте ся справа у нас непросліджена. Тай взагалі, котра справа в нас просліджена, обдумана, оцінена?

До причин, чому ся тема непросліджена, належить не тільки лінивство української інтеліґентної верстви, але й трудність самої теми. Та трудність многогранна. І так:

I. Передовсім треба розріжнити радикалів в загальнім того слова значінні від радикалів зорґанізованих політично.

II. Дальше треба розріжнити боротьбу радикалів:

1) З релігією взагалі, себто з вірою в Бога.

2) З означеними релігіями, бо нпр. радикали всякого сорта найостріше поборюють католицьку релігію, православної не поборюють так (Дрепер навіть прихильно висказувався про православя, за що на нього гнівався наш Михайло Павлик, бо волів, щоб Дрепер поборював і католицизм і православя). А ріжні протестантські віроісповідання богато визначних радикалів навіть підпирало й аґітувало за ними, як пр. Драгоманів аґітував за баптистами, ес-ер Михайло Грушевський представляв взагалі протестантський рух в симпатичнім світлі, Мих. Павлик продавав книжки сектантів між нашим народом і т. д.

3) Були й є також такі радикали, що не поборювали й не поборюють релігії як такої, але поборювали й поборюють Церкву та взагалі всяку конкретну орґанізацію релігійного життя.

4) Були й є такі радикали, що поборювали й поборюють тільки а) духовенство (священство) всякої форми, б) тільки духовенство зорґанізоване в священичий стан.

5) І навпаки: були й є такі радикали, що поборювали й поборюють віру в Бога і не визнають ніякої релігії, але кажуть, що Церква й духовенство потрібні для орґанізування суспільного життя народів.

6) Вкінці були й є навіть такі радикали, що активно беруть участь в будові церков, ба стають провідниками в церковних комітетах і то не для розвалу тих комітетів, а дійсно для збудування церковного будинку, бо вважають Церкву потрібною для якихсь світських цілей нпр. з національних причин. До таких радикалів належав у нас нпр. Др. Михайло Новаківський, за що його й виключили з радикальної партії.

III. Дальше треба розріжнити ріжноманітні мотиви (спонуки) ріжних ґруп радикалів, що борються а) з вірою в Бога, б) з Церквою чи з Церквами, в) з духовенством взагалі, г) з духовенством як станом. А розріжнити ті спонуки до їх боротьби треба не задля самого розріжнення і навіть не для (зрештою потрібної) прозорости писання про це, тільки задля суттєвого значіння ріжних спонук до боротьби. І так нпр. є деякі дані припускати, що Михайло Драгоманів, що зі всіх українських діячів найбільше нашкодив справі релігії та Церкви, робив се не так з атеїзму, як може ще в більшій мірі з хибного переконання, що до української національної вдачі підходить більше протестантське сектанство, ніж католицизм або православя. Щоб вирішити се питання не тільки цікаве теоретично, але важне також практично, треба докладно перечитати й передумати не лише писання Драгоманова в книжках, брошурах, журналах і ґазетах в ріжних мовах, але також його велике листування з ріжними людьми. Вирішення таких питань важне практично тому, бо інакше треба боротися з аґітатором чи письменником, який поборює релігію та Церкву виключно з безбожницьких (атеїстичних) спонук, а інакше треба з ним боротися тоді, коли його спонуки до боротьби з Церквою інакшого рода, або також інакшого рода. І взагалі се безвиглядна річ братися до боротьби з якимнебудь противником, коли не знається того противника.

Ще цікавіша, бо більше складна історія боротьби з релігією, Церквою та духовенством в житті Івана Франка. У нього зустрічаємо ріжні фази у відношенні до Бога, до віри й до Церкви — від дуже делікатного поведення з ними (за що його висмівав Драгоманов) аж до найбрутальнішого.

Обмеження теми.

Вже з цего далеко неповного перечислення трудностей теми п. з. „Радикали й релігія" видно, що оброблення сеї теми на письмі вимагалоб інтензивних студій і літ праці. Тай тому оброблення сеї теми в нас нема, хоч як воно придалосяб для успішної боротьби з тими, що нівечать найбільші добра людства.

Розуміється в ґазеті треба якнайбільше обмежитися і писати якнайлекше. Тому здебільша зарисую сю тему щойно від часу формального зорґанізування радикальної партії в Галичині, т. зн. від року 1890.

Релігія в першій програмі радикалів.

Зачинаю від першої програми „Руско-української радикальної партії", напечатаної в „Народі". Дотичне місце, що відноситься до релігії, напечатане в максимальній частині програми під 3 точкою і звучить дослівно так:

„В справах культурних стоїмо на ґрунті позитівної науки, за раціоналізмом в справах віри і реалізмом в штуці, і домагаємося, щоби всі здобутки культури і науки сталися власностію всего народа".[1])

[1]) Гл. „Народ". Рік I. ч. 20, з дати Львів 15 л. (латинського) жовтня 1890.

Ціла та програма невелика. Вона має дату: „У Львові, 6 н. ст. жовтня 1890." Під нею підписані: др Северин Данилович, др Евген Левицький, Володимир Охримович, Михайло Павлик і др Роман Яросевич. З виїмком Павлика мабуть всі сини священиків.

Чим була радикальна партія?

З наведеного місця першої радикальної програми видно, що се була не тільки політична партія, а щось більше: се була орґанізація світоглядова, що хотіла захопити (і дійсно захопила) ввесь світогляд тих, що до неї горнулися, значить вкладала в них крім поглядів політичних, економічних і суспільних також погляди на релігію й навіть на мистецтво. Тільки знаючи се, можна зрозуміти розмах радикального руху і його прояви так серед простого народа як і серед провідної верстви. Всі прояви до літературних включно, т. зн. разом з проявами в области белєтристики та поезії.

Перший промах радикалів.

Се був рух і під оглядом змісту і під оглядом форми пригадуючий теперішний большевизм. Він мігби був відограти велику ролю в часі коли теперішний большевизм змагався з українськими молоденькими соціялістичними партіями на Україні по великій війні, якби галицький радикальний рух видержав був на шляху, на який зразу вступив. Та він уже по 5 літах свого оформленого існування зачав хитрувати. І так на 4 зїзді радикальної партії, що відбувся 29 грудня 1895 р., змінено точку про відношення до релігії в слідуючий спосіб:

„В справах релігійних жадаємо якнайширшого здемократизованя заряду справами церковними; відданя права презентованя всіх пребенд і властей церковних і адміністрації маєтку церковного в руки громад віроісповідних."[2])

Так скоро наступила в радикальнім таборі засаднича зміна програми у відношенні до релігії. Зник виразний клич раціоналізм (себто безбожність) у справах віри, а на його місце зявився вище наведений викрутас, що про релігію як таку не говорить ані слова, хоч зачинається словами „в справах релігійних".

Можливі причини хитрунства радикалів з протирелігійною точкою програми.

Яка була причина такої зміни?

Причина та могла бути або в силі нашої Церкви й нашого духовенства, або в ідеольоґічній невироблености та взагалі в психічній слабости тодішних провідників радикального руху. Розуміється, до тої другої ґрупи причин рахую також евентуальний опортунізм провідників радикалізму, про що далі.

Про якусь особлившу силу нашої Церкви і духовенства в тім часі трудно говорити, бо знаємо, що в тих кількох літах, від 1890 до 1895, не наступило ніяке замітне відродження тай не могло наступити. Ніхто його не підготовив. Не було нових маркантних діячів і орґанізаторів, ідеольоґів та публіцистів по стороні церковній. Розуміється, був якийсь крик і навіть якийсь опір супроти наступу радикалізму, але той крик міг також сприяти поширенню радикалізму, а той опір, що вибухав то тут то там, не був ані основно передуманий, ані зорґанізований настільки, щоб міг аж так переломити радикалізм, щоб той радикалізм під тим напором зрікся основної точки свого світогляду.[3]) Якби ми навіть не знали, що ні той опір Церкви, ні той крик духовенства не були рішаючі, то могліб нас про те повчити документи з тих часів і то такі документи, авторів яких не можна посудити в симпатіях до

[2]) Гл. „Радикал", політичний часопис, рік I, ч. 7.

[3]) Що наша Церква на верхах зорієнтувалася в небезпеці, бодай по двох літах, видно з пастирського листа трьох наших Владик, з котрим полемізує сам Мих. Драгоманов у „Хліборобі", Рік III, ч. 4. з 1. III. 1893 на ст. 19 — 22. Замітна також популярна полеміка з радикалами в „Місіонари". Вів її не без успіху в народі наш одинокий тоді Чин С. В. В.

радикалізму і в ворожости до Церкви. Маю на думці передовсім студію польського єзуїта Яна Баденія, печатану тоді в „Пшегльонді Повшехнім" і потому відбиту як окрему брошуру. В 9 числі цікаво редагованого „Радикала" з 1895 р. є обширна рецензія на ту брошуру під польським заголовком „Radykali ruscy", а в слідуючім числі „Радикала" є ще остра Франкова критика тої брошури, критика на нашу думку неконче справедлива.

Характеристика радикалів пера чужого чоловіка.

З брошури кс. Яна графа Баденія Т. I. видно, що був се здібний обсерватор і живий публіцист. В розмірно невеличкій брошурі змалював він яркими кольорами й дуже цікаво ввесь наш тодішний радикальний рух, його підложжа в народі й інтелігенції, його властивий духовий провід, його рушійні сили, його наслідки й перспективи та спробував також представити способи до боротьби з радикалізмом. І так Драгоманова називає кс. Бадені „радикальним папою", що „публичними енцикліками додає вірним духа". Потому на підставі автопсії малює легіон амазонок-агітаторок, головно дочок і взагалі своячок наших священиків, готових за Франка, за Будзиновського, за Даниловича датися порубати на кусники. Ще сегодня не можна без теплого почування читати, як той правдивий католицький священик старається по людськи зрозуміти тих радикальних агітаторок зі священичих домів. Він зрештою слушно уявляє собі тих попадянок на підставі оповідань таки наших людей, що їх добре знали, як дівчат з природи повних чуття, що немов інстинктовно потребують якогось горячого „набоженства", потребують якихсь ідеалів, хочуть щось любити, для чогось посвятитися. Наше релігійне і церковне життя не било тоді надто живим і горячим ключем. А зате радикали кидали шумні й нові в сих сторонах гасла еманципації народа, жінки, усунення всякої несправедливости і т. д. Чиж можна дивуватися, що вражливі і правди жаждучі серця нашого молодого жіноцтва без намислу проковтували гасла радикального руху, а спосібніші й резолютніші одиниці з того жіноцтва поширювали ті гасла дальше, агітуючи за вибором радикала навіть проти кандидатури власних батьків. Радикальних агітаторів характеризує кс. Ян Бадені як людей спосібних і для справи, за котру воювали, запалених та головно як таких, що не вагалися наставити за свою ідею свої власні особи.

Що каже про радикалізм наш чоловік з тих часів.

Дуже цікаву характеристику відношення нашого духовенства до радикалізму наводить кс. Бадені з уст одного нашого священика:

Радикалізм змагається — говорив йому той священик — і ми його не поборемо, коли не возьмемося до радикальних средств. Дотепер ми займалися політикою, майже кождий з нас, аж тут розшалілася суспільна буря і захопила нас неприготованих. Дотепер не вміємо зорієнтуватися. Йдуть орди, ударяють, а ми з папіроскою в зубах зустрічаємо їх оттак якби ми ішли на прохід. Намби треба взяти в руки хрест, вийти на вулицю босо, най люди бачать і знають, що ми бідні, що не лиш словом, але життям голосимо евангеліє. Нам треба кількох людей незвичайної міри; кількох з таким щонайменше посвяченням, з таким гартом і запертям себе, до якого часом, на ганьбу нашу бачимо, що радикали спосібні, коли не бояться ні правительства, ні процесів, ні вязниці; намби треба доконче кількох святих. Крикнути: „Драби!" і списати протокол, то не вистарчає.

Порада польського Єзуїта.

Рація, каже кс. Бадені, але заки сонце зійде, чи сидіти з заложеними руками? Йдуть між народ радикали, їх „Громадські Голоси" й ріжні брошури, товпи розцікавлених хлопів і бабів тиснуться на вічах і з отвореними очима слухають чудесних казок про будучність золотих часів, в котрих хлоп переміниться в пана, а пан у хлопа. Кс. Бадені радить робити те саме, що роблять радикали, значить іти в народ і працювати, розуміється під християнськими й католицькими кличами.

Головна причина нашої дивно довгої слабости.

Вже з того зовсім ясного представлення бачимо, що наше духовенство було заскочене суспільною бурею, яку викликав радикалізм, і навіть — як само признається — не знало, що робити, не орієнтувалося. На мою думку воно й не могло нічого зробити, навіть якби мало докладний плян праці. А не могло просто тому, що у власних домах, у своїх власних родинах мало ворогів Церкви й завзятих прихильників радикалізму у своїх дітях і нераз навіть у своїх жінках. З такою армією вибиратися до бою неможливо, а думати про побіду взагалі нема що. Таку боротьбу з успіхом може вести тільки нежонате духовенство: бо навіть найздібніший священик і проповідник, коли виступить проти якогонебудь „ізму", а його власний син чи його дочка прилюдно йому законтрує, то викличе тільки сміх і дивовижу, що обернеться на користь і пропаганду радикалізму, а не в хосен Церкви.

Все те добре знали тодішні провідники радикалізму. Вони аж до подробиць знали безсилість нашого духовенства в боротьбі з радикалізмом, бо самі походили зі священичих домів.

Що зломало розмах наших радикалів?

Отже що поділало на провідників радикалізму так, що вони самі на 4 зїзді радикальної партії зреклися свого основного клича „раціоналізм (безбожність) у справах віри"?

На се могли зложитися дві причини: 1) якийсь опір в народній масі проти безвірницької агітації та 2) ще важніше — за скоре бажання тодішніх провідників радикалізму, відіграти політичну ролю, а саме на парляментарній арені.

Друга причина була важніша від першої тому, бо якби та друга причина не існувала, то першу причину (опір мас проти ширення безбожництва) можна було очевидно проломити, розуміється, по якімсь часі, або щонайменше можна було викликати в цілім краю таке замішання в тій справі, що Церква сяк чи так мусілаб на тім тяжко потерпіти. Отже у провідників радикалізму, що добре знали обставини духовенства, Церкви, народу й цілого краю, рішив одинокий мотив: Як найскорше виплисти на парляментарну трибуну. В тій власне ціли викинули радикали зі своєї програми виразне протирелігійне гасло, щоб не зражувати собі простого народа при виборах. Та в душі вони, розуміється, лишилися такі як були, то значить назагал — безбожники.

Що зломило могутню соціял-демократію в Европі?

І тут була перша й головна програна радикалізму. В щілині, яка утворилася в їх душі між тим, що вони думали, а що від 1895 р. зачали говорити народові, зачало творитися порохно. І се не дало вирости галицькому радикалізмові на таку страшну силу, на яку той радикалізм міг вирости. Зрештою зовсім таксамо і з тої самої причини зачала в середній і західній Европі слабнути також соціял-демократична партія, що з тої самої причини сконала на наших очах мимо великанських засобів, якими розпоряджала. Сконала в боротьбі з такими зразу дуже слабими противниками як Муссоліні й Гітлер: бо ніщо так не мститься на організаціях як внутрішна нещирість їх проводу. Простий нарід каже про се коротко: „Там нема правди". А правда може бути абсолютна, Божа, або людська, уломна, що полягає на згоді того, що людина говорить і робить, з тим, що думає. Се також може бути хибне, одначе коли й того нема, тоді нема навіть тіни ніякої правди, навіть нічого подібного до правди — і тоді такий рух скорше або пізніше мусить завалитися, хочби був не знати який великий і вкорінений. А коли він ще малий і молодий, тоді він не дозріє. Може поширюватися, але до зрілости не дійде. І такий власне випадок маємо з галицьким радикалізмом.

Хитрість радикалів.

Як дуже радикали з тої причини притаїлися були зі своєю ворожнечею супроти нашої Церкви, свідчить їх популярно обдумана і написана програма п.з. „Чого хоче руско-українська радикальна партія". Та програма складається з 19 точок, уложених дійсно по мистецьки під оглядом агітаційним. Все в ній є, чого тільки хочете: від податків почавши на стемплях скінчивши. А про Церкву і релігію буквально ні одного словечка. [1])

Чому?

Бо такої хитрости треба їм було для хлополапства, щоб заманювати селян у свій табор у виборчих цілях. А щойно потому вони обробляли вже тих селян передовсім в напрямі протицерковнім, коли вже з тими селянами познакомилися докладніше.

Позірні противенства в агітації радикалів.

Та розуміється справи Церкви й духовенства радикали ні на мить не спускали з ока. В тім самім числі „Хлібороба", де напечатана згадана висше популяризація радикальної програми, є вступна стаття пера дра Северина Даниловича п. з. „На чім стоїмо". В ній обговорює він м. і. ріжні тоді істнуючі партії і пише так:

„Окрім того є у нашій державі (значить в Австрії) партія клєрикальна. Є то партія католицьких епископів, священників і їх прихильників. Клєрикали в цілім світі стараються о то, щоби придбати сили і значіння для папи римского і сотворити для него осібну державу в Італії, а також намагають (!) до того, щоби всі публичні справи пішли під власть священників. Всі три сказані партії (висше обговорював ще партії ліберальну та консервативну) такі, що їм добро простого робучого народу не в голові, бо вони мають свої цілком інші ціли."

Тут мігби хтось подумати: „Якже се, то в однім і тім самім числі популярної газети призначеної для народа в популярній програмі не згадують ні словом ні Церкви, ні релігії, ні духовенства, а рівночасно в передовій статті пишуть, що перше змагання всіх клєрикалів полягає на тім, щоб папі римському відбудувати світську державу? Таж кождий може собі перечитати одно й друге!"

Ба ні! В тім то й річ, що не кождий. Бо хоч „Хлібороб" був популярною газетою, то радикали знали, що його читають тільки їх мужі довіря між селянством. А коли в читальні він і попадав в руки загалу, то їх мужі довіря були тими, що пояснювали „нове откровення народови." А народ був тоді ще менше вироблений ніж тепер. Отже радикальні агітатори говорили йому так: „Ось бачите тут написано, чого хоче руско-українська радикальна партія. Придивіться всі що до одного, що нема тут ніякого згірдного словечка ні на Господа Бога, ні на Церкву, ні навіть на попів. І того, що тут є, ми хочемо. Чи може то несправедливе?"

— „Справедливе!" відгукує громада. А муж довіря говорить далі:

„А там знов висше, що ми читали про штучки клєрикалів, то написано на те, аби ви розуму набирали. Та воно до програми не належить. А як вірно побудете в радикальній партії, то вона вам відкриє ще не такі штучки попів і клєрикалів."

(Далі буде).

---

[1]) Гл. знаменито редагований радикальний часопис для народа „Хлібороб", рік I., ч. I. з 25. л. квітня 1891.

Помер найбільший ліверант зброї

У своїм замку коло Монте Карльо помер Василь Загаров, найбільший ліверант зброї. Оставив величезне майно: фабрики, копальні, поля, ліси, села й міста, а передовсім акції, акції, акції й готівку. Був він Грек, родом з Малої Азії. З родичами переїхав до Одесси, де змінив своє грецьке назвиско Загаріяс на російське Загаров. Був якийсь час кельнером. Потому в Царгороді торгував зі своїм вуйком. Опісля виринув в Лондоні, де його вуйко запізвав до суду, закидаючи йому, що вкрав у нього значні гроші. Суд увільнив Загарова, бо приняв, що він забрав тільки свій уділ з собою. Потому Загаров виринув в Атенах. Там грецький політик Скулюдіс порадив йому вступити до фірми Норденфельдт і Ко. Потому Загаров занявся продажею підводних суден і взагалі зброї. Продавав зброю постійно обидвом воюючим сторонам: Грекам і Туркам, Англійцям і Бурам, Еспанцям і Американцям. Оженився з еспанською княжною з дому Віляфранка, але вона померла бездітна. Кому припаде величезне майно Загарова, не знати. Доробився головно язиком: був дуже вимовний і вмів переконувати людей. Знав добре ряд мов. Смерть його звертає увагу головно тим, що найбільший ліверант зброї вмер перед найбільшою війною, на яку заноситься.

Хочуть вигнати чорта велзевувом

У Варшаві відбувся загальнопольський зїзд Центрального Союзу Молодого Села (в польськім скороченні „Віці”). Зїзд радив два дні. Він ухвалив резолюції. В них сказано м. ін.: Зїзд протестує проти комуністичної роботи. Ту роботу треба спинити виконанням рільної реформи без відшкодування і піднесенням хлопської кляси на висший культурний і матеріяльний рівень. Дальше зїзд Віці домагається від клеру, щоб в костелі навчав про Бога, а не роздував ненависти та аби не займався політикою в т. зв. Католицькій Акції. Землю з парцеляції повинні дістати тільки ті, що самі будуть її обробляти. Двірські осередки треба замінити на хлопські університети і фахові школи. Крімтого зїзд Віці виступив в обороні міністра рільництва Понятовского і Союзу Польських Народних Учителів, осуджуючи атаки консервативної преси.

Лікарський фейлетоник.

Що їсти в недугах

артретичних і ревматичних.

В артретичних і ревматичних недугах конечна дієта. Дієти треба придержуватися. Без того нема поправи здоровля. Найуспішніша — безмясна дієта. Треба уникати особливо вудженин, дичини, страв з утроби (печінки), нирок і мозку. Вільно їсти мучні страви, овочі й овочеві зупи та молоко в невеликій скількости. Добре ділає курація цитринова або виноградна. — Виноградна курація триває коло три тижні. Підчас неї треба здержуватися від молока й сира. Дозволене тільки десерове масло в малій скількости. Виноград їсти три рази денно. Порції винограду поділити собі так: Зачати від пів кільограма денно. Постепенно збільшати денну порцію винограду так, щоб за три дні дійти до ¾ кг. денно. Слідуючі три дні їсти від ¾ до 1 кг. денно, дальші три дні 1—1¼, пізніше що три дні 1¼—1½, 1½—1¼, 1¼—1, 1—¾ і ¾—½ кг. — З овочів добре їсти яблока, суниці, малини. З ярин не вільно їсти шпінаку, помідорів і щавнику. Треба уникати передовсім алькоголю й чорної кави. Розуміється, в часі виноградного лічення не їсти звичайного харчу, бо якраз на тім полягає дієта, що тоді переводиться майже голодівку, а голод заспокоюється виноградом. Така голодівка перечищує організм і лічить його. (З німецького).

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Свято-Йосафатівські торжества у Львові відсвяткували величаво учениці шкіл СС. Василіянок (Потоцького 95) в середу 25. XI. с. р. В год. 17 відбувся святочний вечерок у честь св. Йосафата, Заступника згаданих шкіл. Крім точок хорових і фортепянової на увагу заслугують: дві деклямації уч. П. Хаврони й В. Антоновичівної. Сестра Павла Шеремета Служебниця Преч. ДМНЗ., учениця III курсу Захор. Семинаря, мала відчит п. з. Св. Йосафат жертва віри. Діти людової школи дали сценічну виставу „Поворот св. Йосафата” М. Соняшника. Найкраще грала уч. Мирося Лукавецька (Вітер). Ролю св. Йосафата відограла уч. Ярослава Пилипів. Слід згадати, що учениці тих шкільних заведень відбули день передтим сповідь і приступили численно до св. Причастя в середу рано на Сл. Божій, що її відправив для згаданих шкіл у каплиці СС. Василіянок о. Я. Сеньківський ЧСВВ з наукою для шк. молоді. — Тогож дня торжество св. Йосафата відсвяткувала молодь Малого Семинаря, що приступила численно до св. Тайн і уладила святочний концерт. — Учениці гімназії СС. Василіянок (Длугоша 17 а) відбули сповідь в суботу 28. XI. 1936. і громадно приняли св. Причастя в неділю 29. XI. с. р. — В церкві св. Юра відправлялася триднівка в честь св. Йосафата. — Найвеличавіше торжество в честь св. Йосафата відправилося в василіянській церкві св. Онуфрія. В ній вже від 20. XI. с. р. відправлялася девятниця в честь Святого, себто щодня Служба Божа в 6 год. рано й Молебен з проповідю і Благальною Піснею в год. 18. В неділю 29. XI. с. р. Преосв. Іван Бучко відправив в тій церкві торжественну архиерейську Службу Божу. Проповідали о. кан. Дзерович і Преосв. Іван. Вірні численно приступили того дня до св. Тайн.

В честь св. Йосафата улаштували ученики української гімназії в Перемишлі святочний концерт 25. XI. 1936 з такою програмою: 1) А. Федорів ЧСВВ: Пеан мучеників уніятів — мужеський хор. 2) Й. Кишакевич: Пісню слави заспіваймо — муж. хор. 3) Діяльність св. Йосафата в перших трох роках епископства — реферат уч. Р. Мариновича. 4) Пісня до св. Йосафата — баріт. сольо уч. В. Саковського. 5) А. Трух ЧСВВ: Боже, дай єдність — деклямація уч. О. Лазурка. 6) Л. Бетовен: Лярґетто з 2 симфонії — секстет на скрипки, фортепян і фісгармонію. 7) Д. Бортнянський: Возведох — мішаний хор. 8) Анрі Віетам: Ревері — скрипкове сольо уч. Гучка. 9) Д. Бортнянський: Господи, силою Твоєю — муж. хор. 10) Останні хвилини св. Йосафата — сценічний образ укладу уч. VIII. кл. Р. Мариновича. 11) Аббате Россаті: Місійний гимн — муж. хор. Хорами дириґував проф. Волянський, секстетом проф. Хиляк, при фортепяні проф. Поповська. Сценічні декорації кисти Мельничука, уч. VII кл.

Торжество св. Йосафата в Улашківцях. В день св. Йосафата відбулося торжественне богослуження в честь св. Йосафата в монастирській церкві ОО. Василіян. Торжество було попереджене тридневним набоженством: вечером по вечірні ,в неділю, в понеділок і ві второк. Ві второк відправлено торжественну вечірню з литією і молебен до св. Йосафата. Сповідалися з вечера ві второк і рано в сам день св. Йосафата. Люди були з околиці то є: з Миловець, Капустинець, Заболотівки, з Улашковець і Сусулівки. Майже всі прибувші приступили до св. Тайн. Крім трьох священиків монахів сповідали ще два світські з сусідства.

Видавництво ОО. Василіян у Прудентополісі (Бразилія) видало два молитовники. Один для дітей, другий для старших. Се перші українські молитовники видані в Бразилії.

34 Міжнародний Евхаристійний Конгрес відбудеться в Будапешті в травні 1938 року.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В ОБОРОНІ РІДНОГО КРАЮ І НАРОДУ треба всюди організувати віча й ухвалювати резолюції проти кольонізації. Земля в сім краю належиться його мешканцям. Так каже справедливість.

У ЛЬВОВІ відбулося засідання ундівської Української Парляментарної Репрезентації. На засіданні п. Мудрий зрікався свого становища, але „перевибрано” президію УПР в той спосіб, що остались в ній тісамі особи, що були передтим.

В ЛУЦЬКУ відбулося засідання Гол. Управи Волинського Українського Обєднання. Реферати виголосили: голова УВО пос. С. Тимошенко про діяльність УВО і ред. Ковалевський про ідейні підстави пресової праці „Української Ниви”. Потому була оживлена дискусія

ГОЛОВНА УПРАВА ВОЛИНСЬКОГО УКРАЇНСЬКОГО ОБЄДНАННЯ позбавила п. Петра Певного членських прав. („Українська Нива” ч. 23).

ПРЕЗИДЕНТ Р. П. скликав засідання сойму на 1 с. м. і сенату на 3 с. м. Се т. зв. буджетова сесія.

У ВАРШАВІ відбулися загальні збори адвокатської Палати. 250 адвокатів Поляків зголосило резолюцію, в якій домагаються замкнення доступу Жидам до адвокатури до часу, коли скількість адвокатів Жидів буде відповідати процентови жидівського населення в Польщі, то є около 3.50% . Тепер число адвокатів Жидів виносить в Адвокатських Палатах: у Львові і Кракові коло 80%, у Варшаві поверх 60%.

ВИСЛІД ВІЗИТИ РОМУНСЬКОГО МІНІСТРА закордонних справ Антонеска в Польщі обговорений коротко в урядовім комунікаті. В нім стверджено цілковиту згідність поглядів правительств польського і ромунського та конечність вдержання найтіснішого взаїмного контакту. Зокрема передбачено близьку візиту в Варшаві шефа ромунського ґенерального штабу, ромунського міністра освіти і директора ромунського державного банку. Вкінці підписано окрему конвенцію про культурну співпрацю Польщі і Ромунії.

СОЮЗ ПОНЕВОЛЕНИХ НАРОДІВ „Прометей” в Парижі оповістив протест проти ухвали нової совітської конституції. Протест підписали представники еміґрантів з України, Грузії, Азербейджану, Горців (верховинців) північного Кавказу, кримських Татарів, Карелії і Туркестану та Донців і Кубанців.

МАДЯРСЬКИЙ РЕҐЕНТ адмірал Горті був на послуханні у Св. Отця. Послухання тривало 45 мінут. Потому адм. Горті з женою відвідав державного секретаря кардинала Пачеллія і відбув з ним довгу нараду.

НІМЕЦЬКИЙ ГОЛОВНИЙ ШТАБ рішив укріпити побережжа мор Балтійського і Північного. Особливо сильно мають укріпити околиці пристані военної фльоти Кіль як також остров Гельголянд і Фризійські острови.

В НІМЕЧЧИНІ переведено реорґанізацію націонал-соціялістичної партії. Т. зв. провідники бльоків партії одержали ширші управнення не тільки щодо членів партії, але також щодо прочого населення, замешкалого в їх районах. Крім дотеперішної поліційної реєстрації населення прибула ще партійна реєстрація.

В БЕРЛІНІ увязнили богато робітників, що потайки збирали датки на „червону поміч” для Еспанії.

ДО БЕРЛІНА прибула делеґація японського офіцерського корпусу під проводом полк. Отсу.

УКРІПЛЕННЯ ФРАНЦУЗЬКО-ШВАЙЦАРСЬКОЇ ҐРАНИЦІ рішило перевести французьке правительство. Мають продовжити лінію Мажіно в околицях м. Понтарліер і в долині Мон Д'Ор. Се сталося після інспекції французької границі, що її перевів недавно міністр Даладіє і ґен. Гамелєн. Всі ті приготування пригадують великі старорімські вали перед упадком римської держави.

НОВИНКИ

Виконайте громадянський обовязок супроти українських інвалідів. Дайте поміч окалічілим воякам українського війська. Датки можна слати: УКТОДІ, Львів, ул. Потоцького ч. 48.

Почтова оплата за картки з побажаннями, поздоровленнями і т. д., висловленими найбільше в 5 словах, не вчисляючи підпису й дати, виносить 5 сот. Ця знижкова оплата має значіння особливо в часі Різдвяних свят і Нового Року.

Вищу школу заграничної торговлі у Львові зачислено до академічних шкіл.

Право прилюдности на шкільний рік 1936/37 дістала Прив. Доповняюча Професійна Школа т-ва „Рідна Школа" в Перемишлі.

Нові польські школи повстали в Блюдниках і Загвіздю, станиславівського повіту, заходом Т. Ш. Л.

Пошесть пятнистого тифу ширить ся у Снятинщині.

В суспільній обезпечальні в Золочеві делегат міністерства суспільної опіки перевів контролю та звільнив директора тої обезпечальні і двох урядовців.

На стації Красностав товаровий поїзд наїхав на особовий, що йшов зі Львова. Розбилося сім ваґонів товарового поїзду та один особового. Кілька осіб потовклося.

В Луцьку скінчився процес проти 15 селян з села Пустомит горохівського повіту, обвинувачених за приналежність до КПЗУ і протидержавну діяльність. Одного підсудного засуджено на 8 літ вязниці, трьох по 6, двох по 5, шістьох по 4, двох по 3, одного увільнено.

В Холмі, столиці кор. Данила, підчас каналізаційних робіт відкрили сітку підземних коридорів. Вони тягнуться попід ціле місто та своїми розгалуженнями сягають до давних оборонних веж, у віддалі 4 км. від теперішних границь міста. Досліди устійнили, що ті лябіринти своїм виглядом зближені до підземель в Київській Лаврі. Се правдоподібно останки з часів Галицького Князівства. („Ґазета Польска", 332).

На Підкарпаттю у Великій Копані почав виходити популярний місячник для молоді „Карпатска Молодь". Видає його Микола Вайда. („Укр. Тиждень").

Українське Бюро в Женеві припинило свою діяльність з днем 1. XII. 1936 р. Як причину ліквідації оповістила управа бюра ось що: Большевики так омотали інтригами осідок Союза Народів, що поважні політики й журналісти обминають Женеву, бо навіть до добрих починів, які виходять з того міста, почали в Европі ставитися з підозрінням.

У Варшаві відбулося пленарне засідання головної Управи Союзу Скарбових Працівників у звязку з численними надужиттями в скарбових урядах. Ухвалено резолюції. Головна управа іменем загалу скарбових працівників стверджує, що не може відповідати за надужиття, котрих допускаються нечесні одиниці, та взиває міністра скарбу безоглядно боротися з надужиттями у скарбовій службі.

Конґрес людовців відбудеться у Варшаві в другій половині січня 1937 р.

Конґрес лікарів Польщі відбудеться у Варшаві в травні 1937 р.

Гумор. — Вона: Чи пригадуєш собі, який був сильний мороз, коли ми брали шлюб? — Він: О, так. Ще тепер мене морозить, коли думаю про те.

На редактора виленського „Слова" Кет-Мацкевича, у звязку з його статтею про діяльність Андрія Морачевського, напав на вулиці заступник секретаря ЗЗЗ (Звйонзек Звйонзкуф Заводових) у Вильні студ. Вроньский. Ред. Мацкевич зловив напасника і віддав його в руки поліції. На другий день знова пробувано виконати напад на ред. Мацкевича. Так зачинає виглядати „свобода слова."

Промову Сталіна, виголошену на останнім зїзді Совітів, випечатано у 20 міл. примірників!

В Німеччині заборонено приватні бюра детективів.

Ґамбурґська поліція заборонила вороження з карт та іншими способами.

Підчас пожежі у пристані Копенаґи згоріло 70 вітрильних суден.

Зима зближається, тисячі людей без даху, без одежі, без їжі. Ратуймо їх від зимна і голоду.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

† **Яків Кривіцький,** артист українського театру, помер у Львові 29. XI. с. р. Кривіцький уродився 1883 р. як син священика в с. Палянецьке, Камянець-Подільської губернії. По скінченні духовної семинарії та правничого факультету був він суддею в Черкасах. За Центральної Ради призначено його начальником Черкас, пізніше інспектором міліції на Київщину. За Гетьманату був секретарем Найвисшого Трибуналу, пізніше за УНР директором департаменту Мін. Внутр. Справ. На еміґрації працював зі своєю дружиною в театрі. Покійний перед смертю навернувся на католицизм і став членом нашої св. Церкви. — В. И. П.!

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Всім Вп. Панам, що прислали листи до редакції в ріжних справах: На відповіди просимо ласкаво почекати, бо тепер в редакції особливо богато роботи з огляду на підготовку великого числа ґазети, яке має появитися перед святами.

Вп. Авторови „Євангелики без маски": Просимо прислати нам до оповіщення адресу, де можна набути Вашу книжку й ціну книжки, бо люди попитують.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

Приймаю пацієнтів в моїм заведенні У ЛЬВОВІ, ВУЛ. СИКСТУСЬКА Ч. 17 від 9—1 і від 3—6.30, в неділю і свята за попереднім замовленням. Пльомби, корони золоті, платинові й емаліовані, штучні зуби в золоті і кавчуку. Полекші в сплатах.

НАСС.

В Адміністрації „Нової Зорі"

можна дістати отсі видання

Бібліотеки Укр. Катол. Організації:

Ч. 1.	**Основи соціольоґії**	3.—
Ч. 3.	**Спіритизм**	2.—
Ч. 4.	**Життя св. Кирила і Методія**	0.80
Ч. 5.	Я. Л. **Секти й сектанти**	0.60
Ч. 6.	С. Томашівський: **Петро, перший уніятський митроп. України-Руси**	1.50
Ч. 7.	**Ґреко-катол. Церква** (історія)	0.90
Ч. 8.	Д-р О. Назарук: **Преса**	3.—
Ч. 9.	**Борці за Церкву. Ч. І. Св. Павло**	2.—
Ч. 11.	Д-р О. Назарук: **Вчасна весна в північній Альберті**	0.50
Ч. 12.	о. Т. Галущинський: **Найвищий Пастирський Уряд в Хр. Церкві**	0.60
Ч. 13.	**Зброя до оборони і наступу.** Начерк проповіди про пресу (добров. даток)	
Ч. 14.	о. Т. Галущинський: **Царство сатани наступає на нас**	0.80
Ч. 15.	**Борці за Церкву. Ч. II.**	2.—
Ч. 16.	**Християнське виховання молоді**	0.40
Ч. 17.	Еп. Ґр. Хомишин: **Пастирський Лист про політичне положення**	0.40
Ч. 18.	О. Назарук: **Галицька делеґація в Ризі 1920 р.**	1.80
Ч. 19.	Борис Колодій: **Галицька Соціялістична Радянська Республика**	0.50
Ч. 20.	о. Т. Галущинський: **Недільний Дзвін**	2.—
Ч. 21.	А. Кругельський: **Тилявська Схизма на Лемківщині**	1.—
Ч. 22.	о. М. Карівець, ЧСВВ: **Три Синодальні Архіереї**	0.25
Ч. 23.	Еп. Ґр. Хомишин: **Про грозу духової руїни (Пастирський Лист)**	0.40
Ч. 24.	А. Ч. **Українська молодь Христові**	0.60
Ч. 25.	о. В. Породко, Ч. Пресв. Ізб.: **Хто такий був Лютер?**	0.30
Ч. 26.	Осип Назарук: **На спокійнім океані**	0.40
Ч. 27.	„ „ **Жінка і суспільність**	0.50
Ч. 28.	„ „ **Жіноча справа**	0.40
Ч. 29.	В. Маковський: **„Андрей" на засланні**	0.80
Ч. 30	А. Ч.: **Террор в минувшині**	0.40
Ч. 31.	Еп. Ґр. Хомишин: **Українська Проблема**	1.50
Ч. 32.	Осип Назарук: **Вибір звання**	0.40
Ч. 33.	о. Б. Кренціцкий: **Моя розмова з дослідниками св. Письма**	0.40
Ч. 34.	А. Ч.: **І-ий Зїзд Молоді**	0.40
Ч. 35.	о. С. Вапрович: **Про Аргентину**	0.40
Ч. 36.	Еп. Ґр. Хомишин: **Справа целібату**	0.40

ІНШІ ВИДАННЯ:

Д-р О. Назарук:	**Ґр.-катол. Церква і укр. ліберальна інтелїґенція**	3.00
о. Д-р Т. Галущинський:	**Думка і наука Церкви в питанню літург. мови**	0.20
Д-р С. Томашівський:	**Десять літ українського питання в Польщі**	1.50
Д-р С. Томашівський:	**Наша чільна партія у власнім зеркалі.** Критичні замітки	1.00
Д-р С. Томашівський:	**Про ідеї, ґероїв і політику**	2.00
О. Назарук:	**Роксоляна** (повість)	12.00
О. Н.:	**Ідеольоґічні основи Укр. Катол. Нар. Партії**	0.50
Проф. Л. Коплер:	**Релїґія і політика**	1.80
	С. Томашівський, історик, політик, публіцист	1.00
А. Ч.:	**На калиновім мості** (Листи до молоді)	0.80
Д-р Осип Назарук:	**Католицький журналіст обвинуваченій за державну зраду**	1.30
Станіслав Лось:	**За конструктивну політику на Червоній Руси**	1.00
	Гадяцький Договір	0.50
Осип Назарук:	**Націоналізм Донцова**	0.60
„ „	**Венеція**	3.—
„ „	**Ерема кай аноніма**	0.50
„ „	**Ґоги і Магоги**	0.50
	З історії анархії на Україні	0.80
Осип Назарук:	**Галичина й Велика Україна** з пересилкою	0.50 / 0.70

Сестри Милосердя

ПРИЮТА ПРЕСВЯТОЇ ТРОЙЦІ

в Станиславові, вул. Голуховського ч. 47

винаймають кімнати для Пань з цілим удержанням для 1 особи і більші для кількох осіб. Приймають також дітей сиріт на виховання від 1 року за малою оплатою.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Ґрафія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XI. Львів, неділя, 6 грудня 1936. Ч. 94 (993)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Ц.Львів 505.796

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

Що сказав у соймі представник УНДА посол Мудрий.

Посол В. Мудрий, голова УПР, пригадав у соймі домагання Українців висунені перед роком, пригадав, що посли, яких він репрезентує, голосували разом з ним за буджетом і за повновластями для правительства та настроїли більшість українського населення так, що на українській території був весь час більший спокій ніж на етноґрафічно польській. І мимо того всего нічо не змінилося — ні в справах освіти, ні в справах фінансових і господарських, ба навіть не можна вичути щирого змагання з польської сторони, щоб уґрунтувати новий етап у відносинах. Нема навіть о д н о ї позиції в буджеті, яка показувалаб, що в Польщі жиє 6 міл. Українців! Чи ундівські посли голосуватимуть за таким буджетом, посол Мудрий не сказав і ундівська преса не пише.

Українські справи на зїзді в Москві.

Перший секретар комуністичної партії України Косьор заявив у своїй промові, що українські націоналісти, підпирані капіталістичними державами, працюють над реставрацією капіталізму на Україні. Косьор заповів, що українські націоналістичні елементи будуть зовсім знищені. Заслуґує на підкреслення, що промова Косьора була більше здержлива, ніж промова „премієра" України Любченка. Такі вісти принесла чужа преса. З того ясно, що деякі земляки для каріери збираються винищувати рідних братів. Та розуміється самі скінчать таксамо з рук московських „товаришів", як скінчили многі перед ними.

Світова війна вже зачалася.

Аґенція Аваса звідомляє, що до еспанських пристаней занятих повстанцями прибули німецькі військові відділи. Скількість того війська ще неустійнена. Та вістка викликала велике вражіння в Анґлії. Анґлійське правительство тим поважно занепокоєне. Одначе деякі анґлійські круги підчеркують, що французькі добровольці вже нераз у значнім числі переходили французько-еспанську границю. — З Ґібральтару повідомляють, що до Маляґи прибуло 100 совітських офіцирів під проводом сов. ґенерала. Вони обняли провід над червоною еспанською міліцією. В Мадриді вже віддавна повно совітських офіцирів. — До Барсельони прибуло 2000 французьких комуністів. Італійці обсадили еспанські острови на Середземнім морю. Кілька днів тому на поміч еспанським повстанцям прибув відділ Ірляндців. Мехіко вже віддавна помагає червоним. Світові сили вже зударилися, покищо на еспанській території. З неї війна розгориться.

Над чим застановляється Сталін?

У своїй промові на надзвичайнім зїзді совітів Сталін застановлявся над тим, який „властиво" суспільний устрій є тепер в СССР і чи є в нім кляси? З промови видно, що навіть самому Сталінові неясна та справа. Бо там, як він казав, зникли всі услівя для істнування пролєтаріяту, а прецінь пролєтаріят істнує. Таксамо є ще селянський стан, хоч „не повинен" істнувати. Як інакше назвати ті кляси „увільнені від капіталізму"? Сталін мучився над тим, але іншої назви таки не придумав. Одну тільки сказав певну правду: що історія людства ще ніколи не бачила такого суспільного устрою, як той, що його завели большевики. Та се зовсім не значить, що в тім устрою добре жити. Пересічний заробіток пролєтаря в СССР виносить місячно 20 до 21 рублів на передвоєнну міру, себто 206 кґ. хліба, або 13½ фунта на день. За царів робітники при таких заробітках нарікали, страйкували і бунтувалися. А тепер мусять „веселитися" і хвалити Сталіна. Якби могли, то певно й тепер страйкувалиб. Та тепер за страйки тяжко бють і розстрілюють. Таксамо мусять тихо сидіти й селяни.

Новий правительственний табор.

Поінформовані політичні круги твердять, що полк. Коц і його штаб вже направду кінчать працю над приготуванням орґанізаційних форм нового правительственного політичного табору. Наперед появиться загальникова декларація. Загальне „вірую" нової партії малоб міститися в словах „Все для Держави". Між ініціяторами ще нема згоди щодо тактики й орґанізаційних форм. Передовсім малиб створити клюби воєвідські і повітові. В повітових клюбах малоб бути тільки по 10 осіб, старанно дібраних. На чолі тих клюбів будуть іменовані команданти. Вже мали зачати укладати лісту командантів. На ній є м. ін. бувші офіцири кавалерії. Еліту мають добирати продовж 1 — 2 літ. Щойно після того і після виконання ріжних орґанізаційних праць мають приступити до формування масової орґанізації. Вона не має бути подібна до ББ.

Як Жиди бороняться в соймі.

У варшавськім соймі іменем жидівського клюбу промовляв посол Рубінштайн. Він сказав м. і.: Чи можна спокійно говорити, коли над головою вививають палкою і кастетом? Отже треба наперед ґоворити про безпеку життя. І так ми ґадали, що Вильно стане Швайцарією Сходу. А там в днях 22 і 23. XI. до жидівської громади зголосилося 96 пошкодованих на тілі. Під претекстом, що розганяє товпу, поліція била Жидів палками впадаючи до крамниць. А дня 22. XI. навіть діти рушили на жидівську дільницю й били шиби Жидам. У Вильні панує скрізь застій. Рух є тільки в промислі склянім. Та посів ненависти до Жидів нищить не тільки жидівські шиби; він може наразити також мурована й зелізо-бетонову Польщу. Тепер кажуть Жидам еміґрувати з Польщі, але еміґрація не може бути звязана ні з релиґією ні з народністю. Еміґрувати повинні також хлопи. (Посол Дудзікский перериває: Хлопи підуть на ваше місце, бо ми тут господарі!). Демократії з брутальністю не погодите.

В ТЕМНІ, ДОВҐІ ОСІННІ НОЧІ є все найбільше крадежей і вломів! Крайна отже пора обезпечити від крадежі - влому своє майно в

Т-ВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА ч. 20.

З сойму

Що міністри сказали про нас?

Дня 1 грудня с. р. відбулося засідання сойму. На правительственних лавах засіло польське правительство в комплеті. Після вшанування памяти м. ін. пок. І. Дашиньского довголітного посла і маршалка сойму і після полагодження формальних справ виголосив промову преміер ґен. С к л а д к о в с к и й. Він сказав м. ін.: Тішуся, що зібрався високий сойм. Чому? Бо, прошу колеґів, трудно правити державою без законодатних палат. Передовсім трудно тому, що назбиралося мені 60 проєктів законів, з чого 40 законопроєктів є нині до диспозиції Високої Палати. То, прошу Високої Палати, не є ніякі закони-плотички, то закони щупаки, кремезні і великі. Тому нема мови про якесь виголоджування парляменту і про захланність правительства. 60 законів. В попередних роках видано: в 1932—91 декретів, в 1933—78, в 1934—55, 1935—44, а в сім році тільки 29. Декрети видано в справах, що наглили, або в справах війська, або в інших особливіших справах. Правительство стремить постійно до того, щоб осягнути суспільну с п р а в е д л и в і с т ь д л я в с і х горожан Польщі. Сі гарні слова в теорії мають трудноші в практиці. От нпр. сего року по вакаціях прийшло до ґімназій поверх 1000 хлопських дітей, стипендистів сіл. Се мають бути діти направду здібні. Дехто каже, що ми легкодушно пускаємо поверх 1000 дітей до ґімназій і цікавиться, що з ними станеться, коли скінчать школи. Я про се не думаю, бо тоді, коли вони скінчать школи, я правдоподібно буду вже в таких високих реґіонах, де не досягне мене не тільки критика правительства, але й критика Високої Палати. Уважаємо пильно, щоб не було протижидівських ексцесів. Всі случаї ексцесів строго караємо і всі случаї ексцесів мають свої послідовности. Одначе тасама суспільна справедливість приказує тішитися і витати з радістю ті найздібніші одиниці з хлопів, що йдуть до міста з перелюднених сіл, щоб шукати чесного зарібку в торговлі і промислі. Працюємо в атмосфері повільної, але постійної поправи господарського життя. Дальше правительство працює в атмосфері сталости і безпеки в Польщі. Се можливе тому, що істнує співпраця президента РП і маршалка С ь м і ґ л о г о. Ту співпрацю витворив Йосиф Пілсудский не на те, щоб хотів влади, бо він її мав досить, тільки на те, бо розумів, що запізно давати начальному вождови владу, коли неприятель вже на границі. Начальний вождь мусить мати постійний вплив на оборонність границь держави. Побіч тої піднеслої атмосфери є ще в Польщі атмосфера доктринерів і політикерів. Вони видять в Польщі все зле. Вони радяться в каварнянім димі і крають Европу на кусники. Коли їм сказати, що 1200 хлопських дітей пішло до ґім-

ЧИ У ВАС ВЖЕ Є КАТОЛИЦЬКА БІБЛІОТЕКА?

назії, то се їх не зацікавить, скажуть, що се дурниця, бо се додатна цифра. Їх цікавить, чи буде яка „розгривка" між соймом і правительством. Ось що їх цікавить. Колеґи! Коли Жолкевский бив Москалів під Клушином, то московські бояри на Кремлі виривали собі бороди і сперечалися та билися за місце при столі нарад. Думали, що в той спосіб спасуть Росію. Ми, потомки Жолкевского, не хочемо політичних розгривок. Ми хочемо співпраці правительства і сойму.

Потому виголосив промову віцепреміер і міністр фінансів Квятковский. Він сказав м. ін.: З позиції господарської дефензиви ми перейшли до офензиви і поступаємо в ній крок за кроком вперед. До офензиви перейшли і правительство і суспільність. Вже й найширші круги суспільности відчули, що ми відірвалися від дна кризи. Найбільше рішаючий чинник поводження і господарського поступу се стан орґанізаційний і політичний, як також психічний і моральний кождого народу. До 25. XI. 1936 р. вказівка промислової продукції (приймаючи в 1928 р. вказівку 100) виносила в 1932 р. 52, 1935 — 66, а в вересні 1936 р. підскочила до 79. Але продукція се тільки один з найважніших чинників господарського життя. Ціллю тільки чоловік, його потреби, розвій моральний і культурний. Спеціяльну увагу звернено на розвій внутрішнього ринку. Консумпція цементу зросла нпр. о 25%, виробів зелізних о 20%, штучних погноїв о 15%, паперу 15%, електричних жарівок о 40% і т. д. По довгій перерві зявився селянин яко консумент на товаровім ринку міста. Також поважно зросли обороти заграничної торговлі. Ввіз до Польщі зріс в 2 і 3 чвертьріччу о 24%. Дефіцит в буджеті зростав систематично від 1930/31 до 1933/34 і виносив по черзі 64 міліонів зл., 206, 246 і 372 міліонів зл., в 1934/35 — 115 міліонів зл., помимо зужиття народової позички. Видатки і приходи устійнено на висоті 2.300 міліонів зл. до 2.400 міл. зл. Вкінці вдалося нам осягнути рівновагу буджету. Державні підприємства вплатили за 7 буджетових місяців с. р. 43.8 міліонів зл., або коло 30% того, що ми сподівалися. В тім ще є 24 міл. зл., вплачених державними лісами. Отже зелізниці не дописали. Та вони мусять самі санувати свої фінанси. І треба признати, що фінанси підприємства Польські Державні Зелізниці поправляються. В сім році ми осягнули першу буджетову надвишку по 6 дефіцитових літах дальшим зниженням видатків. Предложений прелімінар буджету ми старалися зробити більше переглядним, ніж були попередні буджети. Він передбачує зменшення адміністраційних доходів о 30.785.000 зл., зменшення впливу з державних підприємств о 69.310.000 зл. Зате передбачено збільшення майбутніх впливів о 172.903.000 зл. з публичних данин, з державних монополів і з декотрих державних підприємств. У видатках велику позицію займають емеритури і ренти інвалідів, а саме 400 міліонів зл. Видатки на адміністрацію винесуть около 1,110.000.000 зл. Буджет освіти збільшаємо о 7.5 міл. зл. Буджет міністерства військових справ остається незмінений. — Дальше віцепреміер Квятковский обговорив коротко справу надужить, справу податкового протекціонізму і справи девізових обмежень та французької позички. Девальвація, заявив, може бути деколи корисна, та в Польщі вона спричинилаб бодай переходово дефіцит в буджеті. Вкінці віцепреміер К. порушив справу банкроцтва обезпеченевого т-ва „Фенікс" та справу інвестицій.

В промовах обох високих державних достойників не згадано ні словечком про українську справу, про справу населення, яке займає третину території польської держави. На нашу думку слушно і справедливо не згадано, бо хто має таке представництво як те, що верховодить в УНДІ, про того очевидно нема що говорити.

З краю

З Косова (повіт Чортків).

У Косові всі члени Т-ва „Луг" є заразом членами Т-ва „Скала". Успіх праці, що ведуть оба Т-ва, найкраще доказує перший листопад. На спільнім засіданню опрацьовано й вирішено таку програму на день першого листопада. Дня 31 жовтня в суботу від год. 14-тої сповідь, в першій мірі для молоді, що творить Т-во „Луг". О год. 19-тій парастас за наших поляглих Борців. У неділю Служба Божа і св. Причастя, по Службі Божій панахида, а вечером академія в домівці Т-ва „Скала". Був сумнів, чи всі Луговики і Луговички підпорядкуються зарядженню та приступлять до св. Сповіди й св. Причастя. Одначе косівська лугова молодь зрозуміла, що найбільшу прислугу зробить своїм Найдорощим Братам, які зложили свої буйні голови в темних могилах за кращу долю своєї Батьківщини, коли в першій мірі щиро помолиться за їх душі та коли пожертвує за них свої святі Причастя. Зрозуміла наша молодь, що тільки Евхаристійний Ісус може вложити в її душі ту велику любов своєї України, яку мали поляглі Борці. Тому дня 31 жовтня о год. 14-тій цілий „Луг" разом зі своєю старшиною чвірками ввійшов до своєї церковці. Був се вид прекрасний і дуже будуючий. Найперше приступили до св. Сповіди Луговички, за ними Луговики. В часі св. Сповіди всі стояли чвірками, з молитвенниками в руках. І ніхто не виходив, тільки один член за другим підходив до сповідальниці, а висповідавшись, вертався знов на своє місце. Так висповідався й приступив до св. Причастя цілий „Луг", що має 86 членів. — О год. 7-ій о. Михайло Вовчук відправив парастас за поляглих Борців і виголосив проповідь, по якій з усіх грудей залунали жалібні слова „Вічная Память". По всіх обличчах покотилися рясні сльози. Так і видно було велике зворушення і любов народа до тих своїх синів, що життя своє віддали за Рідний Край.

Другого дня вечером зійшлися майже всі члени Т-ва „Скала" і „Луг" в домівці „Скали", де відспівали ряд стрілецьких пісень, вдруге ушанували память наших поляглих три-мінутовою мовчанкою й оба Т-ва вирішили стати членами Т-ва УКТОДІ.

Праця Т-ва „Луг" зі „Скалою" дуже наглядна також у приватнім житті луговиків і луговичок. Від часу спільної праці не було ні одного випадку, щоб де луговик бився, упився, чи зробив який інший неморальний учинок, хоч передтим було се на деннім порядку. Лугова молодь кормлена тепер католицькою пресою й бібліотекою здобула собі найкращу опінію всего села. Її велика пошана до Церкви дає запоруку, що з неї вийдуть найкращі сини й доньки католицької Церкви й своєї України.

Благословлять Сталіна

„за добродійства."

На конґресі совітів у Москві не бракувало і комічних моментів. На одно з засідань прийшли дві делеґації: народних учителів з Москви і робітників з Ленінграду, щоб привітати зїзд. Представники делеґацій у своїх промовах „благословили Сталіна за добродійства, яких совітські горожани зазнають під большевицькою владою." Велику сензацію викликала на салі нарад поява військової делеґації. 200 піхотинців, моряків і летунів увійшло на салю в повнім узброєнні з прапором під командою капітана Козакова. Вони уставилися двома рядами в переходах поміж делеґатами. Поява узброєної сотні війська в салі нарад викликала несамовите враження між закордонними журналістами, що перший раз бачили таку маніфестацію. Капітан Козаков виголосив палку промову, що армія СССР буде боронити конституції тисячами танків і літаків та иншими родами зброї.

Св. Отець про червону ґанґрину

Орґан Ватикану „Оссерваторе Романо" оповістив лист Св. Вітця Пія XI. з привітом для катол. конґресу в Австралії. В тім листі, підписанім кард. Пачеллім, сказано м. ін.: Комунізм мов їдовита ґанґрина ширіться по всім світі й хоче знищити культуру й людство. Катол. Церква робить зусилля, щоби побороти ту джуму. В Еспанії знов повстають мученики як за часів старого Риму. Видно в тім силу катол. виховання. В Еспанії заломлюється суспільний устрій, який комуністи хочуть накинути світови. Тільки св. Евангелія провадить до удосконалення одиниць, родин і суспільностей.

Тільки з Богом або з сатаною

Німецький комітет „Про Део" оповістив заклик слідуючого змісту: Безбожний большевизм зачав новий острий наступ. На приказ Москви мордують в Еспанії дуже богато християн задля їх віри. Щодня підноситься до неба полумінь пожеж збурених костелів і монастирів. Не вистарчає большевикам та шеста часть світа, над котрою знущаються вже 19 літ. Большевики хочуть здетронізувати Бога в Еспанії та людей кинути в нужду і терпіння. В таких часах обовязком всіх християн напружити всі сили, щоб спинити большевицьку заразу. Не можна служити рівночасно Богу й сатані. Взиваємо до ясного рішення, до рішучого опору. Атака пекольних сил темноти мусить розбиватися на непоколибимій волі всего християнства. (КАП).

За що каратимуть смертю?

Проєкт нового закона в Німеччині передбачує кару смерти в слідуючих случаях: державна зрада, зрада „Фірера", зрада державних таємниць, зрада „основного національного порядку", ряд проступків проти національної оборони, тяжкі случаї підпалу, спричинення вибуху і переховування вибухових матеріялів, спричинення повені, затроювання колодязів і водотягів, морд, вхоплення дітей та плянований замах.

Хто править Катальонією?

Кореспондент щоденника „Дейли Мейл" звідомляє з Барсельони, що на терені Катальонії весь промисл і шкільництво, всі театри і кінотеатри — під контролею совітських висланників. До пристані в Барсельоні прибувають постійно совітські торговельні і воєнні кораблі. В Барсельоні зорганізовано тайну поліцію на взір совітської чрезвичайки. Масові розстріли бувають щоденно. Розстріляних вивозять щодня рано і хоронять у спільних ямах за містом.

155-ліття щіточки до зубів

Англійська торговельна палата оповістила недавно історію найстарших лондонських фірм. Довідуємося, що фірма Адділс зачала виробляти щіточки до зубів 155 літ тому. Та фірма істнує ще дотепер. Віллям Адділс основатель фірми сконструував в 1781 р. щось в роді щіточки до зубів. Подобалося се йому і він пробував тим чистити собі зуби. Отже зачав фабрикувати такі щіточки. Коли інтерес зачав добре йти, він уліпшив винахід і доробився з него гарного маєтку. Фірма Адділс дотепер виробляє знамениті щіточки до зубів.

Боротьба з гумором

В Німеччині закрили журнал „Квершніт" за оповіщення „сатиричного словаря". Ось виїмки з того „словаря": Абсурд - надія на лучші часи. Характер-перешкода в карієрі. Фейлетон - одинока частина газети, яку ще читають. Фокус-покус - гл. політика. Ідеал - забавка для дорослих дітей. Журналізм-балянсування між стрічками. Оптиміст- гл. невилічимий. Політика-сучасна назва „чорної магії."

ОГЛЯД ПРЕСИ

Волинь у світлі цифр

„Діло" в ч. 270 принесло отсю статистику:

Віроісповідні і національні відносини у волинському воєвідстві: Відомий український громадянський діяч на Холмщині і Волині та колишній секретар УПР п. Володимир Косоноцький помістив у тижневику „Бюлетин Польско-Українські" з 22. ц. м. (ч. 47) статтю п. н. „Населення Волині", де подав стан віроісповідних і національних відносин на Волині на основі статистичних даних загального спису населення з 30. вересня 1921 р. і 9. грудня 1931 р. Тому подаємо її в перекладі майже в пілости враз з деякими його завваґами щодо першого і другого загального спису населення. І так при першім загальнім списі населення — списові аркуші не признавали назви Українець — українська мова, лише назву „Русин". Тому то автор цілком слушно зідентифікував обі ці назви. Далі автор підкреслив, що дрібніші віроісподання (уніяти, сектанти і т. д.) і народи (Росіяни, Німці, Чехи і т. д.) в публікації „Загальний спис населення з 9. грудня 1931 р." рідко коли мають окремі рубрики і підтягнені під рубрику „інші", тому точне обчислення їх неможливе.

Загальне число населення: На просторі 11 повітів волинського воєвідства було дня 30. вересня 1921 р. 1,569.559 мешканців (по містах — 181.450 і по селах — 1,388.109), а дня 9. грудня 1931 р. — 2,085.574 (по містах — 252.524 і по селах — 1,833.050). Загальний приріст осягнув 516.015 (по містах — 71.074 і по селах — 444.941), себто 32,9% населення з 1921 р. Одначе природний приріст за цей час осягнув лише 25,2% (на основі публікації Головного Статистичного Уряду п. н. „Складники приросту населення 1921 — 1931"), себто 396.135. Отже надвишка населення за 10 років у волинському воєвідстві дійшла до 119.880 осіб. Сюди слід зачислити ще утікачів зі світової війни, які вернулися до краю по загальнім списі 1921 р. і осадників, кольоністів та урядовців з інших воєвідств.

Віроісповідний стан волинського воєвідства: Православні. В 1921 р. на терені воєвідства було 1,170.918 (74,6%) православних, а в 1931 р. — 1,455.882 (69,8%), себто загальний приріст дійшов до 284.964; тимчасом природний приріст православного населення мусів дійти за цей час до 292.671; отже „недобір" („еміграція") православних у цілому воєвідстві сягає 7.707 осіб. Цей „недобір" є в дійсности далеко більший, бо велика частина „утікачів", які прибули на Волинь по першім списі, належали до православних. У кожному випадку мусимо ствердити, що православні на Волині стратили значну частину своїх вірних на користь сектантів та уніятів (як побачимо нижче — при рубриці „інші" — втратили вони 42.000).

Римокатолики. — В 1921 р. було їх 179.935 (11,5%), а в 1931 р. — 327. 856 (15.7%), себто загальний приріст сягав 147.921; тому що природний приріст за цей час дійшов до 47.019, стверджуємо „надвишку" римо-католиків на 100.902 (56,1% рим.-кат. населення в 1921 р.). Тому що „шематизм римо-католицької Волинської Дієцезії" не виказує більших переходів до костела з інших віроісповідань, мусимо прийти до висновку, що „надвишка" римо-католиків дійшла внаслідок напливу урядовців (державних і приватних), осадників і кольоністів. Найбільшу надвишку обсервуємо в повітах: ковельським (+ 102,3%), горохівським (+ 78,2%), сарненським (+ 87,5%) і володимирським (+ 68,2%). Слід підкреслити, що майже третина цієї „надвишки" припадає на міста (+ 32.501) і сягає + 130.1% римо-кат. населення тих міст у 1921 р.

Жиди. — В 1921 р. Жидів (мойсеєвого віроісповідання) було 178.277 (11,4%), в 1931 р. 207.792 (10%), себто загальний приріст дійшов до 29.515 осіб; тому що природний приріст населення мойсеєвого віроісповідання дійшов до 45.444, констатуємо „недобір" (еміграцію) Жидів на 15.929 осіб. В цілому воєвідстві обсервуємо незначну „надвишку" Жидів лише у двох повітах (володимирським і дубенським), а з 9-ох повітів вони емігрують і то в доволі великому числі (рівенський повіт — 20,5% в 1921 р.; ковельський — 18,6%; здолбунівський — 17,6%).

Інші. Вірних інших віроісповідань було в 1921 р. уже 94.044 (4,5%), з того евангеликів — 50.895; загальний приріст — 53.615, а „надвишка" осягнула 42.614 осіб. Якщо відокремимо евангеликів, то сектантів та уніятів у 1921 р. було ледви 992, а в 1931 р. — 43.059, себто їх число збільшилося на 42.067 осіб. Ось так можна ствердити, що православні втратили понад 42.000 осіб на користь уніятів, сектантів та атеїстів.

Національний стан волинського воєвідства. — Зріст національної свідомости Українців на Волині: Українців було в 1921 р. 1,076.250 (68,6%), а в 1931 р. 1,418.324 (68,0%), себто загальний приріст осягнув 342.074 осіб, якщо взяти під увагу природний приріст (269.372), ствердимо надвишку Українців +72.701. Звідкіля повстала ця надвишка? Отже підчас першого спису понад 67.000 православних подалося за Поляків і Росіян, а при списі в 1931 р. таких осіб було вже лише 10.000 (православних було 1,456.000, Українців — 1,418.000 і православних Чехів — 27.000), себто 57.000 вернулося до української нації; решта 15.000 „надвишки" це уніяти і сектанти Українці. Ось так бачимо, що національна свідомість Українців на Волині дуже зросла.

Поляків у 1921 р. було 263.528 (16,8%) осіб, а в 1931 р. — 346.640 (16,6%); себто загальний приріст осягнув 83.112; якщо взяти під увагу природний приріст (68.358), стверджуємо надвишку + 14.754 осіб. Цю надвишку завдячують Поляки виключно містам, які дали + 28.998 Поляків, зате села виявляють „недобір" — 14.244 Поляків. В 1921 р. було 179.935 римо-католиків, а в 1931 р. — 327.856; зате Поляків: у 1921 р. — 263.528, а в 1931 — 346.640. Отже доходимо до висновку, що з інших віроісповідань подалося за Поляків підчас першого спису — 83.593 особи, а підчас другого спису вже лише 18.784.

Жидів перший спис виказав 164.789 (10,5%), другий — 205.545 (9,9%), себто загальний приріст осягнув 40.756; якщо взяти під увагу природний приріст (42.037), ствердимо „недобір" Жидів на 1.284. При обговорюванні віроісповідного складу підмітили ми „недобір" осіб мойсеєвого віроісповідання на — 15.929, а „недобір" Жидів сягає лише 1.281; цей факт можна виясни-ти так, що частина Жидів підчас першого спису подалася за Поляків; а при другім списі признавалася до жидівства.

Інші. До „інших" зачислено в 1921 р. 64.992 особи (4,1%), а в 1931 р. — 115.065 (5,5%). Між ними находимо Німців, Чехів, Росіян, „русскіх" і т. д. У 1931 р. Німців було 49.404, Чехів — 27.600. Решта припадала на Росіян, „русскіх" та на інші дрібні національности.

Щоб зясувати собі національний і віроісповідний стан населення волинського воєвідства на день 1. січня 1936 мусимо додати до вислідів спису населення з 9. грудня 1931 р. природний приріст за 4 роки. Цей приріст згідно з даними Головного Статистичного Уряду сягав: для православних — 6.17%; римо-католиків — 5,21%; Жидів — 3,75%; евангеликів — 2,23.

Ось так стверджуємо, що в січні 1936 р. було: православних — 1,545.710, римо-католиків — 344.940, Жидів — 215.590; евангеликів — 52.120; уніятів, сектантів та атеїстів — 45.710.

Українців — 1,505.850, Поляків — 364.710; Жидів — 213.270; Німців — 50.530; Чехів — 29.310 та інших (Росіян, „русскіх" і т. д.) — 40.400.

Разом на 1. січня 1936 р. населення Волині сягало 2,204.070 осіб.

Щурі втікають з корабля

„Діло" не годиться на політику ундівського проводу.

„Українські Вісти" в ч. 279 принесли статтю п. з. „Щурі втікають з корабля". В ній покликуються на вступну статтю „Діла" ч. 271, в котрій „Діло" каже, що не погоджується з півторарічною політикою ундівського проводу, хоч воно „не є і не може бути проти з а с а д и нормалізації польсько-українських відносин. Одначе інша річ засада, інша річ практична її реалізація та всі методи практичної політики..."

До того „У. В." додають від себе:

Стався явний розрив „Діла" з теперішним „УНДОМ" і його політикою. „Діло" розправлялося зі своїм недавним начальним редактором п. Мудрим, який став керманичем нової ундівської політики й перейшло на невтральні позиції. Чому? „Діло" само дає відповідь: загальна громадська опінія є проти ундівської політики, а „Діло" не хоче переставати виходити. Непорозуміння „Діла" з УНДО-ом тягнуться вже кілька місяців. Ми подали були свого часу, що п. Мудрого усунули з дирекції „Діла". Тоді „Діло" спростувало, що се лише ізза... перетяження п. Мудрого політичними обовязками... Вміжчасі відбулася ширша ундівська нарада, на якій п. Мудрий вже явно закидував „Ділові", що воно кидає йому колоди під ноги, а п. Целевич погрожував, що УНДО знищить „Діло". Тоді зголосився до голосу п. Тиктор і заявив, що він ставить до диспозиції ундівської парлямент. репрезентації — „Новий Час". Таким чином властивим офіціозом УНДА став замість „Діла" — „Новий Час". На як довго, це вже залежить від калькуляції видавця. А тепер — найважніше: що таке громадсько — нова незалежна сила на нашому терені — Видавнича Спілка „Діло" і редакція „Діла"? Головою Надз. Ради є др Дмитро Левицький. Це безумовно політична фігура і — здається — єдиний явний опозиціонер в УНДІ проти теперішної політики. Позатим в Надз. Раді й Дирекції поза кількома унд. послами більшість — аполітичні люди. Питома вага Н. Ради й Дирекції, її вплив на „Діло" — не надто великі. А редакція? Єдина політична і публіцистична індивідуальність це без сумніву п. Кедрин-Рудницький. Він — фактичний редактор „Діла". П. Кедрин: В 1930 р., коли редактор „Діла" п. Мудрий сидів у вязниці, п. Кедрин помістив статті, які властиво започаткували нинішну ундівську політику. П. Мудрий по виході на волю прилюдно відпекався тих статтей. Ролі змінилися... п. Мудрий взяв статті п. Кедрина за свої і по їх лінії повів політику, а п. Кедрин перейшов до опозиції. Не проти політики, ні! Він твердить, що така політика — це „коронкова робота" і він її краще робивби в лякерках, як Мудрий і Целевич у чоботах. От і вся ріжниця. Позитивне у тій сензації одне: щурі втікають з корабля — знак, що корабель вже дуже близько підводних раф. Позатим nihil novi. А головна небезпека в тому, що комусь може здаватися, що „щось сталося" і те „щось" може вколисувати до дальшого сну. А тимчасом це лише сварка в фамілії і більш нічого.

Поляк про польську мову в богослуженнях

Виленське „Слово" в ч. 307 з с. р. принесло статтю „Люди не доросли до розвязування державних завдань". В тій статті Поляк і католик, начальний редактор „Слова", Кет (псевдонім) виступив остро проти ухвали Синоду православної Церкви, що впроваджує до православної літургії польську мову замість церковно-словянської. Кет пише м. ін.:

„Ми католики і рівночасно Поляки. Та чи можемо собі представити, щоб кардинали Гльонд і Каковский, архиепископи Ялбжиковский і Сапега постановили, що Служба Божа буде відправлятися в польській мові, що замість „Домінус вобіскум" буде говоритися „Pan z wami". Очевидно, що ні. Чи се має значити, що висше згадані князі Церкви злі патріоти? — Борони Боже! Вони без сумніву як найлучші, найревніші патріоти, бо з польскістю не має нічого спільного літургічна мова. Ксьондз Скарга відправляв богослуження по латинськи, зате п. Годур називає себе „епископом народового костела" і відправляє богослуження по польськи. Думаємо, що більшим патріотом був Скарга.

Польські епископи ніколи не ухвалилиб такого спольщення богослуження, навіть якби се було можливе з канонічних оглядів. Не ухвалилиб зміни латини на російську мову за російських часів ні на польську за часів незалежности.

А православні архиереї згодилися змінити свою літургічну мову!

Се доказує безсумніву висшість характерів католицького духовенства над духовенством православним. Яко католики можемо сим гордитися, та яко Поляки б о л і ї м о н а д а б с о л ю т н и м б'р а к о м і н т е л і ґ е н ц і ї польської політики у віроісповідних справах.

Православна Церква, православний піп, православна суспільність се льояльні середовища, ультральояльні, найльояльніші. Ті архиереї, що повтікали від большевиків, що не вибираються на еміграційний хліб, що не мають ні свого Папи, ні якоїсь сильнішої організації, не тільки такої, що боронилаб, але взагалі якогонебудь осередка поза Польщею, — щож їм остається? Очевидно тільки се, що роблять, а саме триматися Польщі, польського правительства, польського уряду...

Чув я про таке речення, що його хтось сказав: — Польський жовнір повинен слухати богослуження в польській мові.

Йосиф Пілсудский був також польським жовніром, одначе слухав богослуження по латинськи.

Подібний афоризм може сказати тільки хтось, хто не знає, що в Польщі н і я к и й ж о в н і р не слухає богослуження по польськи. Бо жовнір католик слухає його по латинськи, магометанин по арабськи, Жид по еврейськи, Караїм по караїмськи.

Церковно-словянська мова таксамо головна літургічна мова в східній Церкві, як в західній Церкві латинська мова. В церковно-словянській мові відправляються богослуження від часів св. Кирила й Методія з IX століття. В церковно-словянській мові відправляються богослуження у нас, в Росії, в Болгарії, в Сербії. Александер III і Побєдоносцев славилися як „обруситєлі", а всежтаки не замінили церковно-словянської мови на російську мову.

Може знайдеться якийсь півінтелігент, що признає ту тенденцію польщення богослужень за „національну" політику. Одначе національна політика не є такою страшно примітивною річчю. Національна політика мусить користати зі всего, що може скріпити наш нарід, але не робити потягнень, що не дають позитивно нічого, а з а т е в и к л и к а ю т ь б о г а т о з л а. Бо оскільки волимо католика від православного, то знов скажім собі, що під кождим оглядом воліємо православного, ніж безбожника. А як зачнемо поступати так безцеремонно з культом православної Церкви, то прецінь як о д и н о к и й вислід можемо викликати зріст безбожництва на православнім селі..."

К е т.

(До сих розумних думок нема що додати. — Ред. „Нової Зорі").

Гумор. — Возьний до хлопця до посилок: Ти спиш?! І то в часі бюрових годин?! Тай ще до того храпаєш так голосно, що можеш збудити пана директора, який працює в сусідній кімнаті!!

Гумор. — Вона його знає. — Я бачив вчера одного пана. Був страшно пяний. — А де ти його бачив? Певно в зеркалі!

Плятон про безсмертність душі

Радник Др Копач виголосив 29. XI. 1936 в салі „Бесіди" у Львові реферат про погляди Плятона на безсмертність душі. Зміст: Фільософія займається двома питаннями: 1) чим є світ; 2) чи і як ми можемо щонебудь про те знати? Люди не можуть осягнути повного пізнання. Вже Сократ говорив, що тільки Бог може все знати, тільки Бог мудрий. Отже чоловік може бути тільки приятелем мудрости. Слово „фільософія" („любомудріє") повстало як противенство до слова „софія".

Плятон се перший европейський фільософ, котрого всі твори знаємо. Всі його твори збереглися. Що було перед Плятоном, з того знаємо тільки фрагменти (пор. Hermann Diels: „Fragmente der Vorsokratiker"). Хоч Плятон жив 400 літ пер. Хр., він і донині найживіший фільософ з усіх, що досі були. Нині часто вживаємо слів: ідея, ідеальний, ідеаліст. А се Плятон створив ті поняття ідеалізму. Розуміється, богато людей вживає понять створених Плятоном і не має поняття про Плятона.

Представити Плятона в одній годині трудно. Душа людини відбивається в обличчі. Гете казав: „Коли я не бачив обличча чоловіка бодай на образі, то не знаю, з ким маю діло". Отже щоб представити Плятона, найлекше булоб показати його портрет. Або можнаб показати повне видання творів Плятона і сказати: „Отсе Плятон! Беріть і читайте!" Обговорити всю творчість такого фільософа в одній годині неможливо. Тому треба обмежитися до обговорення найважнішого й найціннішого його твору, а саме діяльогу про безсмертність душі. Той твір називається: „Файдон". Плятон написав його кільканацять літ по смерти Сократа, маючи около 40 літ життя. Смерть Сократа була центральною точкою в життю Плятона. Зі смертю Сократа звязані безпосередно передовсім три твори Плятона: Апольогія (Оборона Сократа), Крітон і Файдон. В діяльогах „Крітоні" і „Файдоні" описані останні дні життя Сократа у вязниці в Атенах.

Сократа поставили Атенці перед суд в зимі р. 400/399 пер. Хр. за „безбожність і псуття молоді". Він мав тоді 70 літ. Застановляє, чому не судили його скорше. Се дасться пояснити настроями, що тоді панували в Атенах. Се був час по великій катастрофі Атен у війні зі Спартою (т. зв. Пельопонезькій, що тривала 27 літ). Ми по світовій війні можемо знати, які настрої опановують суспільність по таких катастрофах. Богато людей у таких часах шукає „жертвенного козла". Сократ богатьом не подобався за свою науку. Суд в Атенах складався з 501 суддів. Тільки більшістю 60 голосів признано „вину" Сократа. Друге питання відносилося до роду кари. Сократ мав заявити сам, яку собі кару вибирає. Коли він заявив, що за свою науку заслугує не на кару, але на державне удержання, — велика більшість суддів голосувала вже за карою смерти для Сократа. „Файдон" оповідає про останній день життя Сократа. Ученики посходилися до Сократа. Він весь час був спокійний і розмовляв з ними. Розтираючи місце на нозі, де наглодали його через ніч кайдани, Сократ здивувався, якто чувство приємности — зглядне: перед хвилею на нозі відчував біль, а тепер уже приємність. Одно з другим, видко, нерозривно звязане. Ціле життя людина хитається мов маятник між болем і радістю.

Коли ученики запитали, чому Сократ такий спокійний, хоч незабаром має йти на смерть, він відповів: Чомуж маю бути неспокійний? Ціле життя чоловік бореться зі своїм тілом. Тепер душа моя увільниться від тілесних пут і я не буду потребувати боротися з тілом. Сократ весь час вірив, що йому нічого злого не станеться, бо він усе робив добро і вірив, що за ним у добрі все стоїть Бог.

Один ученик замітив, що то всеж таки тільки надія, а не наукова певність. Сократ відповів: У світі прецінь відбувається безнастанна зміна матерії, як от нпр. безнастанна злука й розлука. Все повстає зі свого противенства, нпр. спати і будитися, рости і нидіти, і т. п. Та мимо тих безнастанних змін життя — безнастанне. Коли життя переходить у смерть, то й смерть мусить переходити в життя.

Щождо нашого пізнавання, то ми на думку Сократа властиво не пізнаємо, тільки пригадуємо собі так, що всяке пізнавання се властиво пригадка (т. зв. анамнеза). Бож на якій основі чоловік може говорити, що се рівне, а те нерівне, коли ми змислами не можемо ніколи і ніде ствердити, що дві річи є вповні дійсно собі рівні. Колиж душа видить рівність, то мусить звідкись приносити поняття рівности. Отже душа мусіла жити, заки прийшла в тіло і звідтам має ті поняття (ідеї).

Плятон признає, що се тільки його гіпотеза. Він твердить, що мусить її собі приняти, бо інакше не може ніяк пояснити собі явищ сего світа. Отже Плятон приймає, що всесвіт має дві царини: світ видимий і невидимий. Перший підпадає під наші змисли, другий під розуміння нашої душі.

По тій науковій розмові ученик Крітон запитав Сократа, як його поховати. Сократ відповів: Таж „Сократ" то не той труп, що буде завтра лежати мертвий, але се душа, що тут говорить. Для мене, каже, се властиво вже не дуже важне, що ви зробите з моїм тілом.

Сократ помер, але доси жиє в творах Плятона.

В дискусії о. др Конрад вияснив погляд Сократа на пізнавання. А мгр Ісаїв виказував неконсеквентність науки 19 ст., яка твердила, що істнує тільки матерія й сила. Та наука твердила, що енергія не гине. А чомуж енергія в нашім тілі, та наша „душа" (психе) малаб гинути? Нинішна наука потверджує погляд про безсмертність душі.

Реферат був дійсно цікавий і вміло виголошений. Др Копач говорив приступно і переплітав реферат веселими відхиленнями, що дуже добре відсвіжувало слухачів та улекшувало їм „травлення" навіть тяжких річей. Саля „Бесіди" була виповнена по береги.

В обороні судів присяглих

Недавно появилися були в пресі вісти про скасування судів присяглих в Галичині й на Шлезьку, щоб в той спосіб зуніфікувати судівництво в цілій Польщі. На послідньому зібранні Адвокатської Палати в Катовицях члени Палати виступили проти скасування судів присяглих і домагалися, щоб їх впровадити в цілій Польщі. При тім вказувано, що 1) суди присяглих істнують у всіх демократичних державах Заходу, що 2) вони мають за собою славну минувшину, що 3) становлять визначний чинник в вихованні суспільности і 4) що не тільки правничі науки але й природничі однодушно висловлюються за істнуванням судів присяглих.

Новий закон про запальнички й камінці

В офіційному письмі Уряду „Денник Законів" ч. 84 з дня 5 листопада с. р. напечатаний декрет п. Президента Річипосполитої ч. 581 з дня 3 листопада с. р. п. н. „Карний скарбовий закон", що торкається відвічальности за переступства проти Скарбу.

Читачам слід зазнайомитися з двома артикулами того декрету, поміщеними в І-ій його частині, розділ VIII, котрі кажуть ось що:

Арт. 99. Хто збуває, **набуває або посідає запальнички незаосмотрені в податковий значок,** підлягає грошевій карі від 5 до 10-кратної монополевої оплати від тих запальничок.

Арт. 100. Хто посідає в торговельному обороті камінці в опакуваннях незаосмотрених у приписані опаски, підлягає грошевій карі від 20 до 3.000 злотих.

В обох разах, згідно з декретом, предмети проступку, себто запальнички й камінці, підлягають конфіскаті.

Критик-пережувач

про українське письменство.

2) Спитаймо: як там з науковістю властивого твору дра М. Р.? Даймо слово йому самому:

„Т. зв. наукова критика нагадує догматичну плутанину неустійненого правопису. Вона хотіла б пошанувати всі факти живої мови і, замісць спромогтися на їх синтезу, запорпується під румовище, зроблене своєю кертичною аналізою. Вона аналізує літературні форми, не маючи ніяких ідей про літературу, і цитує всі можливі ідеї, тому, що не відчуває ніяких різниць між літературними формами".

По такім висказі хіба годі причислити дра М. Р. до наукових критиків, коли він сам того не хоче. Та рішає про те не лише ця його ясна виповідь, а й інші, в яких видно його „науково"-критичні методи. Ось прим. на 33 ст. пише:

„Не віримо, що вартість твору залежить від його ідеї, яку можна „добути" із твору, або від його форми, що впливає на нас чаром своєї краси".

Що научна критика полягає на вірі, в те і ми не віримо і навіть певно це знаємо. Але в що вірить учений автор, коли в творі не цінить ні ідеї ні форми?...

І на це він має відповідь, теж „наукову":

„Вся сила твору — у враженнях і споминах, які він залишає на нас підчас спільної мандрівки й у споминах, коли розстаємось із ними." (33).

Др М. Р. не хоче (?) мати назви наукового критика. Бо хоч дає інформативно-науковий апарат, то в самім змісті сеї книжки заперечує мірила наукової критики і щодо змісту і щодо форми. Пропонуємо йому — за його вище наведеними словами — приняти нову назву для цього рода критиків: критик-пережувач. Сю назву оправдувавби ще й стиль деяких критиків цього рода. Прим.:

„Що таке образ літератури якогось віку? Низка імен і ряд творів, від яких ідуть тисячі ниток до життя народу. Ці імена та твори наче маленькі острівці серед океану. Океан — життя народу, має далекі невидні береги і непросліджені глибини з різними течіями та цілим світом тварин, а з них тільки деякі виринають на поверхню вод. Якби ми хотіли прирівняти літературні твори до кораблів та човнів, що влекшують нам взаємини з різними суходолами та іншими морями, то це порівняння не змінило б дійсного стану: з невеличких більш-менш сталих чи рухомих пунктів ми пробуємо боротись із хвилями, досліджувати морські простори та вибиратись у подорож до нових країн. Хто хоче добачувати в літературних творах синтезу всього духового життя даної доби, той може говорити про маяки, що показують кораблям дорогу, або літаки" і т. д. і т. д. (65).

І про не знати що може говорити. І може так говорити і говорити і говорити, а як наговорить 400 сторін, то „Діло" йому видасть...

Такий стиль підходить і для деяких шмоків між читачами: вони — як усякі пережувачі — люблять січку. Та думаючим людям така балаканина нагадує враження ц. і к. воєнного хліба чи вистоялої лімоняди на сахарині.

Врешті маємо в дра М. Р. ще одно розуміння критики: „Критикувати це — прирівнювати; прирівнюємо дві величини на те, щоб зясувати їх вартість." (9). Добре, скажемо, але де ті величини, коли др М. Р. „не вірить" у творі ні в ідею, ні в форму? Вінже виразно каже, що „суспільні ідеї (твору)... коли їх проголошують дієві особи твору — не мають іншого значіння, як усі інші ідеї, якими письменник захопився..." (13). „Письменник — каже — не мусить матисвітогляд" (31), але... повинен (!) за нього боротися (32), хоч зновже світогляд це перешкода для письменника (32)!...

І хто та де бачив такий визначно некритичний і баламутний ум? А в нас він — критик...

(Кінець буде).

РАДИКАЛИ і РЕЛІГІЯ

З приводу резолюцій Головної Управи Української Соціялістично - Радикальної Партії з 1. XI. 1936, в котрих радикали напали на „табор Епископа Хомишина".

Наслідки хлопістики.

2) По такій „автентичній інтерпретації" громада темних людей тільки цмокала з задоволення, що знайшлися такі „мудрі та добрі панове." Люди з невиробленим способом думання були тим всім і задоволені і заспокоєні: бо ні Господа Бога ніхто не нарушував у програмі, ні на їх церкву не нападав, ні навіть їх єґомосця не зачіпав. Ну а рівночасно було в тій програмі всьо „по правді" написане і проти тяжких податків і за своєю школою упоминалися і було таких 19 „пунтів", „справедливих щодо одного." У вогонь за такою партією можна йти.

Оттак міркували собі наші чесні селяни, навіть не припускаючи, яку отрую заживають від тих „мудрих та добрих панів", своїх людей, що „з високих шкіл повиходили" тай ще до того від синів знакомих їм єґомосців, ба навіть деканів, совітників, крилошан і каноніків, яких ті селяни бачили і в церквах, при Божих престолах і навіть коло самого Владики. Тай дякували Господу Богу, що такі часи настають, коли й хлопське право „зачне показуватися" на світ.

А ті „мудрі та добрі панове" мали очевидно такі думки: Висше описана „хлопістика", хоч в дійсности дуже примітивна, цілком вистарчала для заблахманення очей тодішній селянській масі тим, що мовляв радикальний рух не чіпає ні Бога, ні віри, ні Церкви. Під охороною того можна було сміло йти в народні ще віруючі маси по їх голоси при виборах. А здобувши мандати, можна було ширити свої погляди з далеко більшим авторитетом і з парляментарної трибуни і з ґазет і на вічах.

„Ключ разумінія" радикалізму.

Як сам спосіб думання тодішних провідників радикалізму з кождої справи скакав на парляментаризм і взагалі пересяк був парляментаризмом і бажанням брати участь у нім, про се свідчить найлучше напр. спосіб представлення атмосфери, в якій у своїх початках кристалізувалася радикальна партія:

„Доси старі рускі партії, народовска і москальофільска, хоть як вони найбільше займалися іншими річами байдужними для простого народу, то всеж таки хоть трохи тримали з простим народом і все по трохи ширили просвіту, хоть дуже мізерну, і доси обі ті партії вели завзяту борбу з польською шляхеччиною, особливо за права рускої мови і виступали нераз досить остро протів уряду в обороні Русинів. Алеж при кінци тамтого року прийшла охота народовцям за всяку ціну запанувати над москвофілами і всіми іншими рускими партіями, а щоби до того дійти, піддалися під опіку митрополита і через своїх послів Романчука, Телішевского та Січинского зробили угоду з урядом і з шляхтою польскою в той спосіб, що митр., уряд і шляхта польска мають народовцям помагати поборювати інші рускі партії, а народовці-угодовці будуть робити так як їм митрополит, уряд і шляхта польска скажуть, а при тім малиб Русини дістати яку ґімназію та деякі полекші для руского язика в урядах. Тим способом перейшли отже народовці (хоть правда, що не всі) на сторону клерикально-консервативну, то є на сторону попів і великих панів. За тую угоду помогли митрополит і епископи через своїх підвладних попів, Поляки і уряд угодовим народовцям при сегорічних виборах до Ради державної так, що 7 таких угодових народовців вибрано на послів, а жадного Русина з іншої партії не вибрано. Упали навіть два кандидати чисто селянські, котрі ані до москальофільскої, ані до народовскої партії не належать, Др Сев. Данилович в Коломиї і Др Т(е)офиль Окуневский в Городенці. Протів тих кандидатів, а особливо протів Дра Даниловича виступили обі старі рускі партії, попи, Поляки і уряд, бож їйх вибору найбільше боялися тому, що вони прихильники радикальної партії."[5])

Тут у сій політичній горячій мраці криється ключ до зрозуміння душі радикальних провідників від самого початку існування радикальної партії аж по сей день.

Правдиве значіння першої програми радикалів.

Та помилявсяб той, хто думавби, що радикали для здобуття політичного значіння (себто просто посольських мандатів) пожертвували боротьбу з вірою і Церквою. Зовсім ні. Вони тільки хитріше ту боротьбу поставили. Бо тільки вдумайтеся в обидві програми радикальної партії, то зн. в першу програму, оповіщену в р. 1890, і в другу, оповіщену в р. 1895, а саме вдумайтеся в ті місця обидвох програм, що відносяться до Церкви. В першій програмі говориться тільки про раціоналізм у справах віри. Ті слова, правильно зрозумілі, означають у справах віри — безвірство, атеїзм, безбожність. Точно таксамо як у кличі Маркса: „Релігія се опій (отруя) для народа". Той клич опісля переняли большевики. Таке значіння має первісний зміст першої програми галицьких радикалів, коли його чесно інтерпретувати (пояснияти).

Можливість крутійства в пояснюванні радикальної програми.

Та якеж прекрасне поле до крутійства є в словах „раціоналізм у справах віри"! Передовсім народ слова „раціоналізм" не розуміє. А колиб який побожний чоловік з народа й запитав, що се слово має значити, то прецінь богато сприту радикальному агітаторови на те не треба, щоб простим людям відповісти напр. так: „Слово раціоналізм походить від слова „раціо". А слово „раціо" значить по нашому слушність, справедливість. Ось ти напр. маєш рацію, коли кажеш, що хлопови й робітникови тяжко на світі жити, а панови легко. Коли так говориш, то маєш рацію, значить, говориш справедливо. Отже „раціоналізм у справах віри" значить, щоби в справах віри говорити народови слушно і справедливо. Чи зле говорить радикальна програма?"

Та добре, відповість простий чоловік по такім поясненню. А раз він познакомиться з такими панами, що по мистецьки вміють крутити словами, поняттями, ідеями, замірами і плянами, — тоді той бідний простий чоловік буде щораз глибше встрявати в забагнений, нездоровий мочар ріжних розумовань, з якими він сам уже ради собі не дасть, бо не має потрібного на те знання й вишколення ума.

Але також з інтеліґентом, який (задля своєї молодости або тому, що його увага звернена на інші річи) не знає рутинницького наставлення всякого радикалізму щодо релігії та Церкви, — спритний радикальний агітатор дасть собі раду в дискусії над такою точкою. Бо щож стоїть йому на перешкоді, „вияснити" — навіть згідно з наукою католицької Церкви, — що християнська віра не виключає власного самостійного думання й розумування, а навпаки, вона спирається також на розумі; розум значить по латині „раціо", а раціоналізм у теольогії означає такий спосіб думання, який признання правд віри людиною робить залежним від розумного понимання тих справ; отже „раціоналізм у справах віри" се не тільки ніщо страшне, але „властиво" навіть згідне з добре зрозумілою наукою християнства взагалі й католицької Церкви зокрема!

Католицьке розуміння віри.

Очевидно при такім крутійстві радикальний агітатор не буде поучувати молодого або недосвідченого інтеліґента, що до віри в католицькім розумінні треба ще власної волі і вдержуваної молитвою Божої ласки, що правдиве все те, чого вчив Ісус Христос і чого з Його наказу навчає і все буде навчати католицька Церква. Агітатор не буде поучати, що воля людини мусить бути свідомо й постійно звернена в напрямі вдержання віри, бо без того віри вдержати не можна.

Отже чому радикали змінили клич у боротьбі з вірою?

Отже клич „раціоналізм у справах віри" вложений у першу програму радикальної партії, могли дійсно розуміти тільки справді освічені люди, які знали походження того клича, знали корінь, з якого він вийшов, і знали історію того, як той клич дістався в програму радикальної партії. Без такого знання добрий радикальний агітатор міг і з тим кличем закрутити голови не лише простим людям, але також звичайним інтеліґентам.

Отже коли так, то нащо радикали викинули той клич і замінили його іншим? А з тих причин, що були й між їх противниками люди освічені: отже зустрітися з такими в дискусії не конче вигідно тай ще до того в часі виборів. А по друге, коли клич „раціоналізм у справах віри" навіть був для них добрий, то що їм шкодило замінити його ще лучшим для себе кличем? Пять літ — було досить часу, щоб основно роздумати свою власну програму й переконатися, як голошення її ділає на людей у практиці. Річ ясна, що коли радикалам ходило про те, щоб зискати якнайскорше і як найбільше прихильників і між простим народом і між нерішеною інтеліґенцією, то лучше було для них викинути з програми будь-що-будь абстрактний клич „раціоналізм у справах віри" та замінити його більше конкретними кличами про „здемократизування заряду справами Церкви" і про „адміністрування церковними маєтками" світськими людьми. (Далі буде).

Великий клопіт Анґлії

Король Анґлії познакомився тому три роки з Американкою панею Симпсон і залюбився в ній. Описують її як стрункy брунетку невисокого росту, гарну і все старанно і з ґустом одягнену, що добре розуміється на огородництві і сама знаменито варить. Пані Симпсон вже двічі розведена, отже вся публична опінія Анґлії заявилася проти подружжа короля з нею. Від Епископату почавши, на пресі всіх відтинків скінчивши, все спротивилося. Рада міністрів заявила, що коли король ожениться з тою панею, то всі міністри уступлять. Нема виглядів, щоб можна було зложити нове правительство. Отже королеви остає зречися подружжа або престола. Може знайдуть іще один вихід: що король зречеться права наслідства іменем евентуальних дітей, які мавби від пані Симпсон. В хвилі коли замикаємо число справа та ще не вирішена.

Большевики грозять війною

На конґресі совітів у Москві м. ін. виголосив промову Зданов, секретар ленінґрадського партійного комітету. Він заявив, що коли Естонія, Латвія й Фінляндія піддадуться підшептам „фашистівських авантурників, то червона армія розширить вікно до Европи й загляне, що за тим вікном діється". Ся безлична погроза викликала обурення в балтійських державах. Латвійська преса зазначує, що Латвія все вела політику невтральности, отже не можна зрозуміти причини большевицьких погроз. Часопис „Брігва Земе" пригадує большевикам роки 1918 — 20, коли червона армія вже пробувала „розширити вікно на Захід", але її відперто і примушено відступити. Німецька „Дипльоматично-політична Кореспонденція" з обуренням пише про промову Зданова й запитує, як погодити мирні заяви большевицьких дипльоматів з нечуваними погрозами під адресою невтральних держав.

Хто не є активним членом своїх організацій, то зн., не виконує правильно своїх обовязків в організаціях, той становить мертву точку в суспільнім організмі. З таких мертвих точок найскорше зачинається загнивання і розклад суспільности.

[5]) „Хлібороб", рік I, ч. 1.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Найновіша історія України

Велика Історія України від найдавніших часів до 1923 року. Зі вступом Д-ра Івана Крипякевича. Зладив Микола Голубець. Видав Іван Тиктор. У Львові 1935 р. Сторін 864.

Видавництво анонсуючи ту свою книжку називає її найкращою книгою й найбільшою окрасою українського дому й української установи.

В сьому епохальному часі справді придалосяб таке евангелія українського народа, глибокий своїм змістом твір: „велика історія Руси-України."

Та чи се дійсно такий епохальний твір, як його реклямує видавництво, чи се лиш велике непорозуміння? Свого часу вже писала „Нова Зоря", що тою книжкою український нарід одержав торбу січки з половою. Справді так мається річ: та коротка й досадна оцінка відповідає правді. Та „історія" М. Голубця, якою „ущасливлено" український нарід, — поверховний, маловартісний і місцями шкідливий плід... Гей, гей, хто вже не набирав нашого українського чоловіка! Та коли можуть робити се більші авторитети, то чому не міг втяти такої штуки й меткий скорописець? Чому велика книжка з численними — понад 300! — ілюстраціями не може бути „найбільшою окрасою українського дому й української установи"? Дійсно, сміліть автора потрактувала суспільність сим разом трохи занадто...

Згадана „історія" вийшла в 18 триаркушевих зшитках по 48 ст., що дає майже 900 ст. 8⁰ вже разом з дуже несистематично і не на місци розміщеними ілюстраціями, які часто нічого не ілюструють.

А кождий, хто не стратив ще віри в долю і будуччину свого народа, так бажав побачити на екрані нашої тяжкої теперішности, переживаної під впливом громів і підземних струсів у світі, обороблену, грандіозну, вірну прагматику українського народа, того спараліжованого, а колись так активного велитня, що довгими століттями заслонював розсвареного невдячного йому білого чоловіка від голодних, анархію сіючих зі сходу ідучих Гогів і Магогів... Хотілося вже раз видіти секрети нашої історичної проблематики в іншому світлі ніж його давали історики минулих часів слабо напруженого патосу. Хотілося побачити овочі обсервації з глибини того величезного досвіду, якого набули нові повоєнні історики, що мали за собою факти страшної війни і культурної кризи. Ті факти стали немов заломовим комплексом причин для нових більше животних елементів, конечних для здоровля і розвитку держав і народів з їх суспільними устроями і їх моралями. Обсервація нових істориків повинна дати під оцінку історичного еволюціонізму пробуджені нові сили, чого не були в можности дати старі історики. Хотілося одержати нову для душі поживу, яка кріпилаб слабодухів, опамятувалаб відступників та будилаб сплячих, як каже наш сучасний поет Б. Лепкий, щоб будила „дрімучу тугу до потуги".

А тимчасом — що ми дістали в тій „історії", призначеній для... широкого загалу?

Беручи річ загально, з формальної сторони, „історія" п. Голубця се поспішне еклектичне вичислювання величезної маси фактів і не все достроєних до себе поглядів. Се недбайливе й неумістне скорочення історії проф. Грушевського й інших 2—3 історичних видань. Сам спосіб викладу виявляє, що історичний скорописець це невеличкий чоловічок, „старший молодик", який ще по студентськи оперує історичними категоріями, у якого не високе начитання по ділам історії всяких напрямків і того всього, що стоїть у звязи з історією. Мимо правдоподібної симпатії до історії, нема, як каже Німець, у автора ще повного „Befähigung für das historische Studium". Основний світогляд його вузький і хаотичний. Всюди пробивається мінімальне сконцентрування уваги на суть держави, через що нема широкого уняття умовин її формування, просперування й її падання.

В кождій історії безумовно конечний хребетний стовп, а в історії п. Голубця нема його. Ним повинна бути зображена ідея, яку мала здійснити українська держава. Ідея, до якої та держава вже в своїх зародках була наставлена. Такою ідеєю могло бути поширювання на сході християнської віри і культури, що з тої віри випливає (Religionsstaat), або перетворення у себе грецької культури і під її проводом уладження своєї держави для воспринимання життя під кутом науки і мистецтва і тим капіталом промінювати (Kulturstaat). А може шукаючи ідеалу правди розвинути своєрідне словянсько-арійське право — і ним розвязувати суспільні проблеми (Rechtsstaat). Був у нас цілий ряд істориків (від Костомарова й Антоновича почавши), що дошукувався того хребетного стовпа нашої історії в ідеї демократичности. Отже й до тої ідеї можна було заняти становище в світлі нових воєнних і повоєнних подій і вислідів з них.

А може Україна з рації свого положення мала вже зародки творення між Европою й Азією типу своєрідної посередної евразійської держави ности й культури та їх розвивання. З огляду на великий простір України і розмірно велике число її населення головною засадою (домінантою) українсько-евразійської державности й культури, свого рода нашим державним категоричним імперативом можна уважати східно-абсолютну владу з обовязком вислухування дорадного голосу волостей в найширшому того слова значінні. Серед дразливого положення можна видіти в тім ключ істнування і розвитку української державности. Поставлення державности під знак торговлі уважаю передвісником її скорого занику, бо держава, яка хоче мати будучність, починає своє життя під знаком релігії і рицарства (ставляючи матеріяльні цілі на другий плян). Бо чейже бути для Европи тільки мілітарним поліцаєм і тільки „не пускати" руїнницьких орд — сего замало для поступової творчости народа, що займав такі великі простори при границях двох континентів. В представленні розвоєвих явищ треба було для більшого зрозуміння повязати їх сильніше з рівночасними їм явищами в державах західної Европи.

Дуже неприємно вражає кепський метод, запозичений з публіцистики: надробляти брак річевости пустою реторикою слова, загальниками без змісту, неначеб ходило про те, аби дешевим пустословям побільшити обем „великої книжки". Мимохіть читаючи цю історію мусить чоловік здвигнути раменами і завдати питання, чи автором при написанні сеї історії кермувала повага розуміння завдання, чи йно легко зрозумілий „buseness". До того виступають за явно і зачасто порожнеча і безсоромність особливо в тих фрагментах, в яких автор, не маючи ширшого, а часто ніякого поняття, говорить про вирішення або невирішення якоїсь квестії, де автор оповідає, неначе професор з катедри про історію і розвій побічних галузей науки, застосованих до історії (як антропольогія, геольогія, археольогія, етнографія і т. п.), очевидно, часто на підставі йно підручника передвоєнного видання, де є інформації вже давно перестарілі. Нову літературу автор не спішився пізнати і тому не міг справити перестарілі погляди. На се у скорописного „універзаліста" не було ні часу ні ладу. Як часто се чинять принагідні амато ри, так і автор сеї „історії" дає часто виклад неясний і баламутний. Не дбає аби як слід поділити й упорядкувати матеріял і відріжнити більше важне від побічного. Скорочуючи нераз добрі тексти, автор робить се часом так боязливо, що для ясности і проглядности боїться від себе додати якесь пояснююче слівце, щоб часом не проглянули його нефаховість і просте неуцтво. Зате автор любить подавати заширокі очерки з історії будівельної штуки на Україні, не вдоволяється загальною характеристикою цієї галузи в даній добі, а прямо дає неначе скорочені монографії дещо лучше йому знаних памяток.

Думаю, що мистецтво остільки потрібне до популярної історії якогось народа, оскільки воно віддає оригінальність даної національної індивідуальности в її творчости або асиміляції. Історія радо розглядає будівельне мистецтво, оскільки воно відбиває в собі духову і фізичну силу держави, її богатство і т.д. Найгарніше виходить провірка тих елементів, коли порівнати якийсь характеристичний свій український памятник з сучасним памятником в Польщі або у Византії.

Стилізація виказує місцями вже таки надто великий поспіх. При лученні з собою думок не все видно льогічну послідовність у змісті. Нераз забракне лучника і виходить така недорічність, як у малого ученика, що описуючи лиса пише: „Лис хитрий, а під сподом білий"...

Не знати, для кого автор пристосовував виклад своєї історії. Для простолюддя се річ дуже мало зрозуміла. До того за обємиста і за хаотична і недоладна. Для середняка — се якийсь непроглядний і недоладний „ліс всячини". Для інтеліґенції — та „історія" без глибшого змісту, без глибшої ідеї й без доцільности — полова слів. Якби авторова історія в приступній формі старанніше і глибше віддавала хочби тільки зміст Історії України-Руси М. Грушевського (очевидно з деякими доповненнями), тоді вона для молодіжи і для загалу могла послужити від біди за підручне скорочення її. І се не булоб без пожитку. Та на жаль так не є.

Як пишуться великі історії, в яких виступає величава ідея любови вітчини і сильна воля виховати покоління в гарті волі до державности, моглаб дати взірець історія нашого славного Г. Полетики.

Гарний приклад солідного викладу й оброблення мігби був п. М. Голубець найти нпр. в короткім але змістовнім нарисі історії російського проф. Ключевського. В ній навчивсяб примінювати пропорції, які можуть всякі побічні науки дати в порівнанні до цілости. Там найшовби взорець знаменитих, сильних, влучних характеристик з усякої матерії, взірець простоти та прозорости викладу й опанування річи.

А знов англійський автор Велс у своїй голосній всемірній історії, поминаючи в дечім поверховні дані про Схід Европи, обробив знаменито часові інтервали всяких культур.

Та що тут говорити про метод, або звалювати вину на недібрання відповідного методу у нашого автора! Де нема знання і де нема опанування предмету, там не може бути мови і про метод. Широке і глибоке знання знайде все форми, як пролізти на світ і подасть інтересний зміст. Відповідно до переваги якогось напрямку студій (духовість, е-

кономізм, етнольогія) добирається і відповідних способів, щоб висказатися. Хто хоче обєктивізувати культуру духа, звичайно йде за Геґлем. Економіст, чи матеріяліст пробує уживати методи біольогії, чи говорячи просто, розвязує і толкує історичні і суспільні справи з площини асфальту (пояснює явища суспільні і державні як боротьбу кляс — з улиці нпр. Маркс). Дехто як Brooks Adams уважає історію за функцію грошевого обороту. Дехто, як фільософ Дільтай, поручає психольогічний підхід як найлучший спосіб до зрозуміння історії та еволюції суспільних устроїв.

В теперішній історіографії історик комбінує зображення з волею, значить: лучить природу і духовість, спирає розвій на доцільности, се є на тенденції (волюнтаризм).

Це вже річ вибору, річ індивідуальна. Примірники всяких методик дають ключі й інформації до пізнання тих способів підходу до історичного матеріялу. Теперішний етнографізм вводить ще новий елемент до історіографії: є ним узгляднювання поняття вартости якоїсь раси, підношення духового патосу і набутого минувшиною ритму крови народа. Від чистоти зглядно від устійнення раси, її життєздатности і спосібности, залежать здоровий суспільний устрій і творче наладнання до розвою-еволюції. Тільки як деінде так і в сій теоремі треба уміркованости й осторожности, треба й емпіричного провірювання. Одначе, як сказано, про се може бути мова там, де автор бодай сяк-так виспеціялізований у своїй доктрині та праці, до якої забирається і де ним керує серіозність і почуття відповідальности за свій труд та розуміння відповідальности і її засягу. Нажаль, „геніяльна універзальність і ризиковність“, якою може повеличатися автор „великої історії“ — се вже припізнені річи. Такі вальори не мають тепер ні віри ні кредиту, тільки осмішують. Одного ця історія є виразом: виразом характеристики нашого теперішнього часу, на імя якому застій і занепад.

В дальших частях сеї оцінки займуся в дечім докладніше історією п. Голубця.

В. Г.

Нові видання

Світ летить у пропасть! Де ратунок? Бібліотека Товариства „Скала“ ч. 2. Станиславів, 1936. Коштом і заходом Товариства „Скала“. Формат: 17.8 × 12.1 цм. Ст. 27 + 5 нпґ.

Осип Назарук: **Галичина й Велика Україна.** Трактат присвячений українським жінкам і військовим. 1. Про поцілуї сатани, 2. Смагу з пламенного рога..., 3. А лисиці брешуть на щити червоні... Львів 1936. Накладом „Нової Зорі“. Ст. 156 + 4 нпґ. Формат: 17.9×12.9 цм. Ціна з пересилкою 0.70 сот.

Др Кость Левицький: **Українські політики.** Сильвети наших давніх послів і політичних діячів. Львів 1936. Формат: 21.1 × 14.8 цм. Ст. 140. В книжці поміщено 32 портрети.

о. О. Пристай: **З Трускавця у світ хмародерів.** Спомини з минулого й сучасного з ілюстраціями в тексті. Під редакцією д-ра Л. Мидловського. III. том. В американському Вавилоні. Львів — Ню-Йорк 1936. Сторін 243 + 5 нпґ., формат 23.8 × 16.9 цм. Рецензію на сей том помістимо в окремій статті.

Інж. Юрій Крохмалюк: **Жовті води** (стратегічно-тактична студія). Воєнно-історична бібліотека „Перемоги“, випуск ч. 2. Львів 1936. Накладом видавництва „Батьківщина“. Сторін 24, формат 20×14 цм.

І. Конґрес ФНЄ. Суспільно-політична бібліотека „Перемоги“, випуск ч. 5. Накладом видавництва „Батьківщина“. Сторін 46, формат 20×14 цм.

*

Оповіщення заголовка якогонебудь видання в сій рубриці ще не означає, що ми се видання поручаємо.

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Св. Отець приняв на послуханні Преосв. Николая Чарнецького, апостольського візитатора католиків византійсько-словянського обряду. (КАП).

Заходом „Марійських Дружин“ українських середніх шкіл Станиславова влаштовано 25. XI. 1936. в салі „Сокола“ Святочну Академію для вшанування памяти Патрона української шкільної молоді — св. Йосафата. Святочні обходи почалися Богослуженням у катедральному храмі, — опісля уся молодь перейшла до салі „Сокола“, де відбулася академія. Програма Академії була така: Кишакевича — К. С. — „Владико Отче“ відспівав муж. хор укр. держ. ґімназії. Вступне слово виголосив Ст. Ганушевський (уч. VIII. кл. укр. муж. держ. ґімн.). Жіночий хор ґімназії СС. Василіянок відспівав Бортнянського „Хвалите Господа“. Д. Дрогобицька, уч. IV. кл. ґімн. ССВ. говорила про причини й наслідки мученичої смерти св. Йосафата. Оперові винятки відіграла на цитрі Г. Дзуль (VII. кл. ґімн. Р. Ш.). Е. Пеняк, уч. II. кл. ґімн. ССВ, віддеклямувала О. Труха: „Боже, дай єдність“! Недільського-Федорова: „Прийми Владико“ співав муж. хор. укр. держ. ґімн. „16-тка“. — Вірш Уляни Кравченко: „В Роковини“ віддеклямувала Л. Мойсеовичівна (VIII. кл. ґімн. Р. Ш.). Цілість доповнював Псалом Бортнянського, виконаний хором „16-ткою“. Академію закінчено католицьким гимном. Всі точки програми виконано бездоганно, що свідчить про старанне й гарне підготування. Саля по береги виповнена молоддю й громадянством та поважний настрій причинилися до піднесення тієї імпрези на належний їй рівень. — С. Р.

Провід Катол. Акції при церкві в Надвірній урядив дня 29. XI. с. р. в салі „Народного Дому“ „Святочний Вечір в честь св. Йосафата“. На програму зложилися: Реферат про св. Йосафата (15 мінут), пісні й деклямації в честь святого Покровителя укр. молоді та сценічна картина: „Поворот св. Йосафата“. Всі точки виконано силами молоді. Саля була набита дітворою. Порядку добре пильнували місцеві Луговики. Свято було добре підготовлене, тому лишило гарний спомин.

До Бразилії прибули два нові священики з Галичини: о. Мелетій Камінський ЧСВВ родом з Розбора Довгого, пов. Ярослав, і о. Орест Дуб ЧСВВ родом з Тисова, пов. Болехів. Перший був сотрудником при василіянській церкві в Станиславові, другий був у дрогобицькім монастирі.

В Кракові вслід за університетом завішено хрести в салях Висшої Торговельної Школи.

Господарсько-суспільний курс для духовенства відбувся в Познані.

Навертаються до Церкви. По війні в Австрії сильно поширився був соціялізм. Богато людей вирікалося віри. В самім Відні в повоєнних роках відпало від Церкви 28.837 осіб. Потому зачався поворотний рух. Від 1933 р. в Австрії навернулося до катол. Церкви понад 50 тисяч осіб.

На католицизм перейшло в Анґлії 322 англиканських пасторів за останних 25 літ.

Нова катол. архиепархія. Епархію Лос Анджелос у Злуч. Державах Півн. Америки піднесено до степеня архиепархії. До неї належать три суфраґанії.

Конґрес православних теольогів відбувся в Атенах. В нім взяли участь представники шкіл і виділів православної теольогії з Атен, Софії, Букарешту, Білгороду, Черновець і Варшави та з теольогічного інституту в Парижі. Ініціятори конґресу вийшли з заложення, що православна теольогія в останних роках стратила контакт з життям і наслідком того не зуміла заняти становиска супроти питань біжучої хвилі. Кроком до направи тої недостачі має бути сей конґрес. (КАП).

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

АНҐЛЬО-УКРАЇНСЬКИЙ КОМІТЕТ в Лондоні помістив в анґлійській пресі отвертий лист п. з. „Польща й Українці“. В тім листі сказано м. ін., що поки не поладнається вдоволяючо українського питання, так довго не буде в Польщі упорядкованих відносин. („Н. Час“).

ПОЛЬСЬКІ ПОМІЩИКИ відбули недавно зїзд у Тернополі. Учасників було 80. Проводив ґраф Степан Бадені. Пос. Трачевский підніс у своїм рефераті, що повне поминення Українців при розділі землі мусить викликати невдоволення. Тернопільське воєвідство має 104 тисяч гектарів земельного запасу. Якби розпарцелювати весь той запас землі тільки між Поляків по 1 гектарови, то польський елемент збільшився б тільки о 6%. Мимо тих пересторог збори ухвалили резолюцію, щоб безоглядно заборонити продавати землю „в чужі руки“, себто Українцям.

В ОБОРОНІ РІДНОГО КРАЮ І НАРОДУ треба всюди організувати віча й ухвалювати резолюції проти кольонізації. Земля в сім краю належиться його мешканцям. Так каже справедливість.

У 15-ТІ РОКОВИНИ БАЗАРСЬКОЇ ТРАҐЕДІЇ відбулися у Варшаві врочисті парастаси і сходини. Жалібний парастас відбувся в православнім соборі. На богослуженні були почесні чети з історичними прапорами 6 стрілецької дивізії й 3 кінного полку. Вечером відбулася академія в будинку мін. рільництва з обширною програмою. М. ін. промовляв учасник II. зимового походу полк. Ремболович.

В СОЙМІ на першім місці підвисшення буджету поліції о 1 мільйон 90.000 зл. На 2-м місці підвисшення буджету граничної сторожі коло Ґданська о 202.000. На 3-м місці підвищення помочі для рільників (діткнених стихійними нещастями) о 750.000. На 4-м місці підвищення видатків о 210.000 на утримання Центральної Імпортової Комісії.

ПРЕМІЄР СКЛАДКОВСКИЙ заявив, що прийшов до сойму з сердечністю, а слова його принято студено, з глумом і сарказмом.

МІЖ СССР І КИТАЄМ заключено союз звернений проти Японії. Договір підписано в м. Сіян при участи китайського диктатора Чанґ-Кай-Шека. Таку вістку принесла японська аґенція „Кокутсу“. Вона додає, що вже сего місяця обі союзні держави мають виступити зачіпно проти Японії.

РЕҐЕНТ УГОРЩИНИ Горті опускаючи Рим заявив: „Тепер може вже йти дощ, ми тут посіяли і будемо жати.“

КАНЦЛЄР ҐІТЛЄР відбув знов конференцію з кард. Фавлгабером. Обговорено справу католицьких товариств і виховання католицької молоді.

6000 НІМЕЦЬКИХ ОХОТНИКІВ мало прибути до Севілі і Кадиксу на поміч еспанським повстанцям. Німецькі півурядові круги заперечують сю вістку.

В РИМІ зачалася осінна сесія фашистівського парляменту. Всі міністри і посли прибули на засідання у військових одностроях. Пошанували тих послів, що впали в африканській війні. Відслонено таблицю з надписом: „9 мая 14 р. фашистівської ери Муссоліні заложив імперію“. Після промови предсідника члени парляменту зробили овацію Муссолінієви. Потім зібралися на площі перед парляментом і під проводом Муссолінія дійшли аж до його палати співаючи по дорозі революційні пісні.

ФРАНЦУЗЬКІ ФАБРИКИ ВОЄННИХ МАТЕРІЯЛІВ спізнилися з доставами для французької армії внаслідок частих робітничих страйків.

МІНІСТР НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ Франції заявив, що оскільки приватні французькі фабрики будуть спізнятися з доставою воєнних матеріялів, то він зарядить змілітаризування фабрик.

В СТОЛИЦІ ПАРАҐВАЮ вибухла чергова революта. Получення столиці з краєм перерване.

55 книжок за 35 злотих
АЖ ДО СВЯТ

Адміністрація „Нової Зорі" висилає за половину ціни всі свої видання, коли їх хто разом замовить і пришле готівку. Ціла бібліотека коштує 64 зл. Отже половина 32 зл. Крім того 3 зл. на почтову пересилку. Отже за 35 зл. можете одержати 55 книжок. За поодиноку книжку ціни не знижується.

НОВИНКИ

Допомога безробітним се не милостиня. Се обовязок і приказ сумління.

Військовий податок знесуть з днем 1 січня 1937 р. Всі залеглости з того податку стягнуть у дотеперішних вимірах.

Ревізії в адвокатських канцеляріях можуть переводити тільки представники суду, а не поліції, і то в супроводі делеґата Адвокатської Ради. Ревізії получені з задержанням актів і документів, повірених адвокатові кліентами, треба обмежити тільки до тих актів, що мають служити до устійнення сути вчинку і викриття особи справника. Такий обіжник видав міністр справедливости до судових властей.

Два нові музеї, етноґрафічний і праісторії „червенської землі", мають повстати незабаром у Львові. Вони будуть приміщені в палаті Бесядецких при Галицькій площі.

Віцепрокуратором окружного суду у Львові іменовано Едварда Ольшевского, дотеперішного суддю в Пултуску.

Львовянин Юзеф Барґель, керманич польського літака, погиб у катастрофі під Атенами. Літак куплено в Америці в січні б. року. Радіотелеґрафіст Зичевский ранений. Пасажири легко контузіовані.

Управа м. Львова пригадує, що на кождім промисловім підприємстві має бути читкий надпис. Він має подавати повне імя і назвиско власника та рід підприємства. За невиконання сего припису — кара.

„Дзеннік Польскі", львівський санаційно-ендецький часопис, напав був на ОО. Домініканів у Жовкві закидаючи їм продажу землі в непольські руки. У відповідь на те ОО. Домінікани виповіли пренумерату „Дзенніка Польск'ого", мимотого, що передплата була заплачена до кінця с. року. „Дзеннік Польскі" звернув ОО. Домініканам надплачену передплату.

Футра жіночі і чоловічі та ріжного роду футряні шкірки поручає по найнижчих цінах фабрика футер „Хром", Львів, ул. Руська 20, тел. 271-83.

В „Хвилі" в ч. 692 на ст. 3 є таке: „...совітського ґенерала Клєбера заступив інший ґенерал тоїж народности." Виходить, що є якась совітська народність...

Промислові свідоцтва й реєстраційні карти на 1937 р. на терені Скарбової Палати у Станиславові треба набути до 31. XII. 1936 р.

В Товмачі, в домі дра Макуха, орґанізатор „Каменярів" п. Чаплінський побив директора Окружного Союзу Кооператив у Станиславові інж. Семянчука.

11-літнього Українця, сина о. Северина Сапруна з Дрогобича, приняли до славного віденського хлопячого хору.

Нове українське видавництво на Волині орґанізує ґрупа діячів з Українського Волинського Обєднання. Завданням нового видавництва — заспокоїти голод печатаного слова на Волині. („Ґазета Польска" ч. 336).

Осінь се час, коли відновляється передплату на цілий рік. Суспільности, що так поступають, мають сильну пресу і в ній знаменитих співробітників. З тим звязаний розвиток свідомости, розуму і значіння таких суспільностей. Не занедбуйте сеї справи.

На Волині в Івановій Долині заломався міст на вузькоторовій зелізниці. Погибли робітники Франц Брузда і Юзеф Замек.

В Новім Санчі арештовано дра Людвика Гарнера, б. начальника суду в Чорнім Дунайці та суддю в Тарнові. Арештування стоїть у звязку з урядуванням Гарнера як судді.

У Варшаві за надужиття у Шкільній Раді засуджено урядовця Вісневского на 6 літ вязниці, інкасента Мельчарека на 1 р. і б. директора шк. ради Лопіньского на 6 місяців.

Жінка солтисом. Громадська рада села Облончкова в Познанщині вибрала солтисом Юзефу Зґаліньску. Се вже другий жіночий солтис в тих околицях.

Марш. Едвард Ридз Сьмігли одержав з приводу своєї номінації маршалом 11.000 привітів у листах і 30.000 депеш.

Гель зникає. На відтинку 150 м. вода підмила беріг гельського півострова мимотого що море було зовсім спокійне. Вода забрала цілком пляжу, полишаючи ледви 40-центиметровий скравок, та підмила видми. Се сталося з причини нагальних вирів, що несподівано витворилися на тім відтинку польського побережжа. Беріг мають забезпечити палісадою.

В Москві знищено і зрівнано з землею вже майже всі кладовища. Мармором з надмогильних памятників вистелюють стіни московської підземної зелізниці. Словом, „культура".

Помічником Єжова, совітського комісаря внутрішних справ, став Жид Лев Николаєвич Бельский (псевдонім).

225-ліття уродин Ломоносова пошанувала совітська преса в Москві передовими статтями.

Фірма Круп'а, що продукує для Німеччини головно гармати, святкувала 125-ліття свого оснування. В р. 1826 мала вона 4 робітників, тепер має 91.500.

В Німеччині в признання геройської боротьби оборонців Альказару заборонено назву „Альказар" для розривкових льокалів.

В Парижі виконано напад на вантажне авто, яким везли транспорт часопису „Ґренґуар". Ввесь наклад часопису вкинено до ріки Сени. „Ґренґуар" вів завзяту кампанію проти мін. Салянґра, що недавно скінчив самовбийством.

Кількох міських радних арештовано в Загребі під замітом приналежности до комуністичної орґанізації.

Лік на втому. В Лондоні виголосив відчит індійський вчений С. Йоґаганда. Він твердив, що сміх се найліпший лік на втому.

Гумор.—Котра птиця найкорисніша? — Курка. — Курка? Чому? — Бо можемо їсти її заки вродиться і потім, коли її заріжемо.

ВАЖНЕ ДЛЯ ЧИТАЛЕНЬ!

В кождій читальні повинна бути брошура під наголовком

Узасаднення „Скали"

Ціна 20 сот., з пересилкою 30 сот.

Вона виясняє, чому треба було оснувати „Скалу", які завдання читалень „Скали" і напрям їх праці.

Замовляти разом з надісланням грошей **в Адміністрації „Нової Зорі", Львів, ул. Ґродзіцких 2. І. поверх.**

ЖЕРТВИ

Гр. катол. Уряд парох. в Карликові, п. Буківсько: зол. 2 для укр. інвалідів і зол. 2 на воєнні вдови і сироти.

БІРЖА

ҐРОШІ. Доляри амер. 5.31—5.28, дол. канадійські 5.27 — 5.31.

Німецька марка 1.10—1.16, фр. франки 24.80, шв. франки 121.45—122.35, фунти стерлінги 26.10 — 25.94, австр. шілінги 95.50 — 94.50, чеські корони 17.40 — 17.80, ліри 24 — 25.

НАБІЛ. „Маслосоюз" повідомляє, що від дня 3. XII. ц. р. кооперативам платив за:

1 кг. масла дес. без опакування	3.00 зол.
1 кг. масла дес. експорт. з опакув.	3.05 зол.
1 літра молока	0.19 зол.
1 літра сметани	0.75 зол.
1 копа яєць	5.40 зол.

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 24 сот.

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 3. XII. ц. р. платив своїм доставцям за 1 кг. живої ваги птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С." у Львові (вул. Більчевського ч. 3):

Молоді кури І. кляси	0.90 зол.
Товщеві качки І. кляси	0.85 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЛЬО: Альтрія.
КОПЕРНИК: Антонія Адверсі.
МЕТРО: Ґраф Монте Хрісто.
МУЗА: Променада кохання.
ПАКС: Послідні дні Помпеїв.

СТОМАТОЛЬОҐ-ДЕНТИСТ
Др. Ст. Дмоховський
Львів, Сикстуська 35.
Ляборатория дентистично-технічна.
ГОДИНИ ПРИНЯТЬ 9—12, 3—6

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ
О. ЛЕВИЦЬКА І С-ка
Львів, ул. Кордецького 51.
Тел. 60-04. ПКО. 503.881.
поручає класкі вироби найкращої якости:
Пасту до взуття „Елеґант" терпент.
Пасту до підлоги „Французька маса"
Пасту до взуття „Елеґант" воскову
Віск комбінований до підлоги
Вазеліну до шкіри
Синку до білля
помадкову і коронову
Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську
Леп на мухи

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczone gotówką.

Рік XI. Львів, четвер, 10 грудня 1936. Ч. 95 (994)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ГОСПОДАРСТВО АНҐЛІЇ ПЕРЕД РУЇНОЮ

Що може викликати одна жінка.

Справа подружжа короля Едварда VIII з розведеною жінкою лондонського адвоката Симпсона ще не вирішена. Прем'єр Болдвин заявив у парляменті, що король ще не рішився і що ситуація така трудна, що правительство не може на короля напирати, щоб скоро рішався, хоч продовжування стану непевности може наразити на великі шкоди господарські й навіть імперіяльні інтереси Анґлії. Рівночасно звідомляють з Лондону, що господарство Анґлії стоїть перед несподіваною руїною. Річ в тім, що вся Велика Британія приготовлялася до коронації Едварда VIII. Готелі мають уже тепер замовлені всі кімнати, корабельні підприємства приготовляють спеціяльні прогульки до Лондону з ріжних країв імперії, торговці спровадили за міліони горностаїв на строї для аристократії, кравці, шевці, друкарі і т. д. одержали великі замовлення в звязку з коронацією, такєамо могутний промисл памятковий. І все те булоб відкликане якби король Едвард VIII зрікся престола. Особливож булиб зруйновані асекураційні товариства, котрі підприємцям ґарантували дату коронації. Потрясення господарського життя Великої Британії булоб тяжке і загальне. Вулицями Лондону маніфестують величезні товпи народа. Вони несуть таблиці з надписами, що абдикація короля буде сигналом до революції... Не знати, чи Анґлія видержалаб її.

Нова штука українського театру.

„Український Молодий Театр Заграва" виставив в днях 3 і 4 грудня в салі „Народнього Дому" у Львові інсценізацію відомого твору Сенкевича „Кво вадіс" п. з. „Камо грядеши". Інсценізація обіймає 11 відслон і поділена на 2 части. Вона дуже вдатна, хоч трохи задовга. Варт булоб її скоротити так, щоб можна її виставити одного вечера. Дуже гарні були строї й декорації. Гра артистів назагал першої кляси. Тільки декотрі артисти (от. нпр. Курило в ролі Віниція) говорили часом або заскоро або невиразно так, що навіть в перших рядах не мож було їх добре зрозуміти. Гарно підкреслений контраст між упадаючим поганським світом і ростучим християнством. Інсценізація дуже актуальна в сих часах. Її варт оглянути. Горячо поручаємо сю песу всій нашій суспільности.

Нова домівка т-ва „Сила" у Львові.

Товариство українських робітників „Сила" у Львові містилося дотепер в тісній домівці при вул. Краківській ч. 17. Коли зачало прибувати членів, т-во вишукало собі нову домівку при вул. Третого Мая ч. 10, І поверх в офіцинах. В неділю 6 грудня с. р. посвячено ту домівку. Рано о год. 9 відбулася в катедральному храмі св. Юра торжественна Служба Божа в наміренні товариства й українського робітництва. Службу Божу відправив о. пралат Куницький. Прибуло до церкви 200 членів з прапором. Співав хор т-ва „Воля". Відповідну проповідь виголосив о. прал. Куницький. О год. 12 посвячено домівку в присутности коло 250 членів т-ва, представників инших українських товариств і преси. Акту посвячення довершив о. прал. Куницький в сослуженні о. Каштанюка й о. Хомина. Потому присутні відспівали многоліття і Боже Великий. З черги о. прал. Куницький зложив желання для т-ва. Потому всі відспівали нац. гимн. Вкінці була спільна знимка гостей і виділових та членів. Нова домівка має 5 кімнат. До своїх орґанізацій, що йдуть з Богом, повинен належати кождий Українець.

Волинський воєвода Юзефский має уступити.

В політичних кругах Варшави кружляє поголоска, що дотеперішний волинський воєвода Юзефский покине своє становище. Він є волинським воєводою від 1928 р. Воєв. Юзефского мають покликати на становище більше відповідальне. Він мав спеціяльні повновласти в ділянці ведення окраїнної політики. Підчас свого урядування на Волині воєв. Юзефский утворив був власну українську партію під проводом Петра Певного, котрого недавно усунули з партії. Причина уступлення має бути та, що воєвода Юзефский нібито замало (!) співпрацював з місцевим польським елементом. Такі вісти принесла польська преса.

Що сказав Муссоліні про Церкву.

Муссоліні виголосив промову в Больонії. Він поділив час, в якім не був у Больонії, на три части: на добу поєднання з Церквою (1926—1929), добу будови корпоративної держави (1929—1934) і добу імперії (1934—1936). Про першу добу сказав Дуче дослівно: „Першу добу, що тривала від 1926 до 1929, можна назвати добою поєднання зі св. Столицею. Величезної ваги подією була подія з 11. II. 1929, що запечатала мир між Церквою й державою. Було се питання, що 60 літ тяжіло на совісти нації. Фашизм розвязав його. Всі ті, що висловлювали понурі предсказання, упокорені й понижені. В житті народу особливо важне, щоб Церква й держава були поєднані в совісти кождої одиниці й загалу."

Німеччина се один військовий табор.

Віденська преса пише, що ціла Німеччина виглядає чимраз більше як правдивий воєнний табор. Німецькі шкільні власти впровадили рід т. зв. воєнної матури і скоротили час навчання в ґімназіях з 9 на 8 літ. Потреба маси нових офіцирів. Дальше зарядження, що пригадує воєнні часи, се нове обмеження споживання товщів. Їх продають тільки на картки. Ґестапо переводить чимраз частіші увязнення в ріжних шарах суспільности. Скасований табор інтернованих в Ораніенбурґу знов привернено, бо інші концентраційні табори переповнені.

Америка по стороні пані Симпсон.

Юнайтид Пресс звідомляє з Нью-Йорку: Симпатії переважаючої більшости населення Злучених Держав Північної Америки цілковито по стороні пані Симпсон. В богатьох містах на засіданнях міських рад ухвалено резолюції, що протестують проти упосліджування чести американських жінок анґлійським правительством, яке противиться подружжу короля з Американкою.

НАЙКРАЩИМ ДАРУНКОМ на Св. Николая і на Ялинку є премійна вкладкова книжечка

КООПЕРАТИВНОГО БАНКУ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА Ч. 20.

на яку крім звичайних відсотків можна одержати ще й надгороду за ощадність у висоті 25—100 зл.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

Анґлія в небезпеці

В огні любови свого короля.

Сучасне міжнародне життя приносить богато дивних появ. Та мабуть найбільше дивне і заразом найбільше поучаюче те, що бачимо в огні любови короля Едварда VIII... З причини його любови — затріщала в основах своїх Велика Британія, найбільша з держав, які знає історія людства. Велике занепокоєння потрясло столицями всіх країв і доміній Великої Британії в Европі й за океанами. Перед палатами короля і прем'єра міністрів стоять вже від тижня величезні товпи анґлійського народа, очікуючи вісток з таким напруженням, якби від них залежала доля держави. І може справді залежить. Може інстинкт простого народа, що жде на вісти від рана до ночі, правильно відчуває, що тут у ґрі велика річ, а не лише справа вінчання з панею Симпсон. І тому власне майже безнастанно засідає рада міністрів у Лондоні. І тому без уговку працює каблеве получення лондонського правительства з правительствами Канади, Полудневої Африки, Індії, Австралії й Нової Зеляндії. І тому в палаті королевої-вдови, матери Едварда VIII, до півночі й поза північ освітлені вікна. Стара мати-королева не спить з жури за сина й за державу. Так! Вона ціле життя своє і як королева і як приватна особа не приймала ні в королівській палаті ні в своїх приватних апартаментах ніякої розведеної жінки — без огляду на те, яка була причина розводу. Ішла в тім за прикладом найбільшої монархині Великої Британії, королевої Вікторії, котра не тільки робила таксамо, але й не хотіла вийти другий раз заміж, коли помер її чоловік. Таким строгим зберіганням чистоти родинного життя утримували анґлійські королеві високий взірець того, як повинно виглядати здорове життя родини й нації. Се давало повагу й силу не тільки анґлійським родинам поодиноко, але також цілій державі. Не дивота, що перед членами так виховуваної династії століттями клякали на коліна міністри, які переймали владу з рук короля, а прем'єр міністрів цілував короля в руку, навіть коли тим прем'єром був соціяліст. Не дивота, що найповажніші дами з найстарших аристократичних родів по глибоких поклонах приклякали перед монархами з так виховуваної династії. І та пошана перед авторитетом символічного осередка анґлійської нації та держави надавала тому народови й тій державі більше сили ніж її величезне богацтво, торговля, дипльоматія, звязки, наука та військова сила на суші й на морі. Бо все те було й є

в великій мірі залежне власне від чистоти осередного авторитету англійської нації і від пошани того авторитету.

А тепер головна особа великобританської династії хоче входити в нечуваний мезаліянс, в подружий звязок з подвійною розвідкою! І тому такий неспокій заволодів всею Вел. Британією. Тепер показується, що між молодим королем і правительством були непорозуміння в цілім ряді поважних справ, одначе правительство все те зносило терпеливо, а занепокоїлося направду доперва тоді, коли король виявив намір, оженитися з панею Симпсон. І тоді пішов в рух весь апарат великої держави. До Америки виїхали найліпші розвідочні агенти „Інтеллидженс Сервис" (так називається англ. розвідочна служба). Вони обїхали найменшу місцевість, де колинебудь була королівська любка. Обїхали також в Европі всі місцевости, де король був з нею. І зібрали докладні інформації. Показалося, що королівська любка була вже два рази карана і що вона пристрасно любить відвідування нічних забавових льокалів та газардову гру в гроші. Одної ночі програла 50.000 фунтів стерлінгів. На такі вісти жах потряс Великою Британією. Правительства всіх її доміній повідомили премієра Болдвина, що в справі подружжа короля з панею Симпсон скажуть точно те саме, що скаже лондонське правительство...

Конфлікт між королем і Болдвином як представником ради міністрів зачався вже давно. Премієр не тільки не одобряв приватного життя короля, але і його політичних замірів і кроків. Молодий король вмішувався безпосередно в політику. На те Болдвин говорив йому нераз, що Англію веде правительство в згоді з королем, а сам король царствує а не робить політику, бо завдання його репрезентувати всю націю й державу. Отже справа подружжа з п. Симпсон була тільки тою каплиною, що перелила чашу. З другої сторони незадоволене королем духовенство і то не лише тому, що пані Симпсон вже двічі розведена, але ще більше тому, що король Едвард не проявляє найменшого привязання до Церкви і релігії, ба навіть зацікавлення тими справами.

А тепер серед того великого клопоту, який має вся англійська нація, вирінають великі науки з нього. Перша наука та, що мимо повної свободи преси в Англії ні одна англійська газета не позволила собі на н і я к у неприличність не лише супроти свого короля, але також супроти його караної любки, яка за одним махом програє в нічнім льокалю великанські суми... Найповажніші органи англійської преси від правих до лівих включно (Дейли Експрес, Дейли Мейл і ін.) навіть злегка обороняють короля, але притім у статтях просять його б л а г а л ь н о, щоб не доводив до нещастя велику державу й сотки міліонів населення в ній... Коли з таким поведенням порівнати поведення української преси супроти авторитетів у нас (як Особа Епископа в Галичині, або Особа Гетьмана Павла на Великій Україні), — з останними лайками, сипаними десятки літ на людей очевидно чистих і невинних, — тоді в яркім світлі стає перед нами с в і д о м і с т ь я к д а л е к о м и в і д д а л е н і в і д м о ж л и в о с т и о с я г н е н н я с в о є ї д е р ж а в н о с т и і як дуже віддалює свій нарід від здобуття сили й держави та частина української інтеліґенції і та її преса, що так поводиться супроти наших церковних і державницьких Авторитетів.

Друга рівно велика наука з тої справи та, як на око і сама собою така звичайна подія як звязок з одною жінкою — може потрясти в основах найбільшу й найсильнішу державу світа. Се показує, що держава, наймічніше твориво людей на землі, се в дійсности дуже делікатна річ. Коли в центрі її, в самім ядрі зайде мрякою авторитет, зачинається в державі в ту мить сильна горячка — й держава може розлетітися на шматки. І зновже порівнайте з тим відомі факти з нашої історії: як галицький боярин в часі пира хлюснув вином в обличча одного з найлучших монархів наших, щоб прилюдно понизити його, понизити Данила, Романового сина!... Порівнайте з тим дике поведення галицьких бояр з Настасею Чагрівною — для пониження авторитету одного з наймудріших князів всеї української історії. Порівнайте з поведенням Анґлійців прилюдне повішення Галичанами двох внуків Ярослава Осмомисла (синів його дочки Ярославни, знаної з поеми „Слово о полку Ігоря", й Ігоря Святославича, що грудьми своїми й ранами своїми боронив нашу землю перед диким степом), — повішення Романа Ігоревича, що княжив у Галичі в 1209 р., та Святослава Ігоревича, що княжив у Володимирі Волинськім. Стратили також Анґлійці свого короля Карла І. дня 30. І. 1649 р., але стратили його за доказані грубі надужиття влади, доконувані дуже довго і, що далеко важніше, — не вішали його для пониження і збезчещення авторитету.

А що зробили Кияне з трупом убитого ними свого доброго князя Гліба на київській торговиці, — про те перо здрігається писати.

Та є ще тяжші в наслідках провини ніж такі одноразові злочини: се затроювання публичної думки дальших поколінь понижуванням морального й державницького Авторитету свого народу. Та про се іншим разом.

Спис авторів

яких назвища стрічаємо в „Покажчику змісту" перших девяти річників „Н. Зорі".

Цифри біля назвища означають сторінку покажчика. Автори, які бажалиб собі відкрити свій псевдонім чи криптонім, зволять н е г а й н о написати про се до редакції „Нової Зорі" та подати попри закрите теж своє дійсне назвище та повне імя.

(+) 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12
(—) 7, 12, 17, 18, 19
(×) 26, 72, 79
(а) 10
А. Б. 9, 18, 123
Ал. 15
(а л) 18
Альфа 143
А. Н. 40
Андрейчик, о. Петро 48
Андрусяк, Др Микола /Григорович/ 29, 105
Аненко, Ів/ан/ 6, 18
А. О. 36
Араміс /Олександер Мох/ 57, 93, 100, 101, 112-115, 118, 124, 126, 133
А. С. 40
А. С., о. 48
А. Ч. 28, 31, 34, 35, 47, 50, 53, 54, 56, 57, 59, 60-65, 74, 77, 79, 80, 82-86, 88, 90, 91, 99-101, 105, 107, 111, 112, 115-118, 122, 123, 126, 127, 129, 131-138, 140-142, 145-148, 150, 151
(б) 10, 11
Б. 53, 109, 112, 116, 141, 143
Бабин, о. др В/асиль/ 10, 124
Банах, Т/арас/ В/олодимир/ 153
Банґа, о Адальберт, Т. І. 26, 92, 93
Баранецький, о. М. 107
Барнич, о. Володимир 32
Бахівський, о. Дмитро 61
Бензн, Монс. Р. Ю. 1
Бенцін, о. А/нтін/ 6
Березюк, о. Михайло 65
Берталон, Нірі 43, 94
Бехер, о. Г. Т. І. 26
Білорусин 38
Б. К. 64
Б/оберський Іван/ 133
Бобжиньский, Ян 74, 76
Богачевський, Ї. Е. Епп. Константин 24
Боровський, інж. М. 132
Бохенський, Александер 73, 74, 75, 78
Бохонко, Іван 64
Братик, о. Ілля 18. 20, 36. 38, 45, 50, 51, 53, 59, 60, 93, 119, 128, 146
Брик, др Іван 58
Бугера, о. Іван 47, 91, 132
Будзиновський, Вячеслав 108
Будка, Ї. Е. Епп. Никита 141
Бурнадз, о. Лев 35
Бялік, Хаїм Нахман 119
Ваґнер, проф. др Ріхард 105
Вань, о. Лев 1, 27
Василевич Осип 15
Василик, о. др Василь 27, 102, 142
В. Б. 50, 113, 115, 122
вв. 41
(Вг) 46, 85
В. Г. 81, 113
Вергановський, /радник О./ 127
В. З. 10, 11, 28, 99, 102, 104, 105, 106, 112
В. І. 76, 81
Вігілянс 40, 147
Вільшенко, Ярослав 15, 16, 119
В. К. /о./ 3, 8, 109
В. К-ий 128
(в. л.) 8
В. М. 110, 112, 116
Вовчик, о. Михайло 3, 13, 51-53, 73, 75, 92-94, 119, 142-144
Войнаровський, о. Тит 75
Волиняк 135
Волянський, др Іван 77
В. П. 29, 120, 129
В. С., о. 53
Второпа, І. /Й. Клюг/ 16
Вчк., М. 28
В. Я. /о./ 3
Г. 19
Г/айдук/, Р/оман/ 5, 10, 52, 53, 59, 78, 93
Галабурда, о. Михайло 37
Галичанин 38
Галібей, о. Іван 44
Галицький, Володимир 10
Галущинський, М/икола/ 128
Галущинський, о. др Тит Теодозій ЧСВВ 1, 22, 25, 26, 27, 28, 33, 34, 35, 40, 41, 49, 75, 83, 87, 109, 137, 141
Гащак, о. М. 38, 90, 95
Герасимович, Іван 132
Гетьман, Михайло 71
Гірняк, о. Ю/стин/ 14
Гладилович, Іван 6, 12, 15, 18, 99, 134
Гліб, Василь 88, 107
Г/одований/, др С/тепан/ 108, 118
Гонтова, Елеонора 55
Горлицький, Ростислав 48
Горникевич, о. др Мирон 29
Гребенюк, о. Семен 4
Григорович, Микола 105
Громадянин 3
Громницький, о. Евген 15
Гуньовський, о. Олександер 34, 65
Гіль, о. Марко 12, 35, 50, 51, 55, 64, 93, 95
Гіро, Іван 26
Ґорчинський, о. Омелян 2
Ґоцький, др Роман 132
Ґуль, о. Петро 45
Ґургулівна, мр Ірина 137
Давосир, о. Григорій 6
Дацько, о. К. 67
Д. В., о. 33
Демміх, Шарльота 115
Демчук, о. Павло ЧСВВ 37
Децик, Володимир 135
Дзедзик, о. Петро 93
Дзьомбак, о. Василь 36
Дичковська, А. 16
Дмитришин, о. Степан 51
Дмитрович, А. 15
Довголітний обсерватор села 59
Дойль, Конен 119
Домницький, Г. 79, 80
Дороцький, о. Михайло 50
Дорошенко, проф. Д/митро/ 14
Дурбак, Іван 122, 124,
Еберле, др Й/озеф/ 11
Е. К. 40
Е. Л. 127
ем пе 125
Ер. Ар. 11
Естет 136,
Єримівський, М. 41
Є. М. 32
Жизневська, Антоніна 55
Жінка священика 51
З. 36
Заверуха, о. Іван 16
Завізіон, В. 19
Заїкин, проф. Вячеслав 14, 37, 104
Залозецький, др Володимир 10, 11, 14, 82
З/астирець/, о. /др/ Йосиф 2, 14, 17, 27, 50, 64, 91, 92, 108, 112, 122
З. В. 141
З-кий, В. 10
Золотий, о. Захар 146, 147
Зощенко, М. 120
З. Ф., о. 4
—ий 9, 80
Й. Й. 15
Й. І. Л. 65
Й. Р. 55, 56
Й. Скр. 2
І. 7
І. Г. 18, 82
І. Д. 44, 102, 112, 115, 125, 130, 133, 137, 139, 140
Із., о. 51
І. К. 2, 14, 89, 108
І. К-ий, 99, 101, 106
І. Кр. 101
І. К-ч 2, 14, 17, 106
(іл.) 42
І. Л. 4, 6, 22, 37, 38, 40, 42, 45, 50, 83, 88, 118, 125
Ільковецький, В. 81
(=ін=ий) 15
І. С. 41, 52, 122-125, 140, 142
К. 28, 54, 57, 76, 89, 99-101, 103, 107, 109, 110, 112, 113, 116, 117, 123, 127
(к.) 40, 88
Кавецька, Ольга 115
Камінчик, Й. 116

(Далі буде).

ОГЛЯД ПРЕСИ

Характеристика сойму

„Діло" в ч. 273 п. з. „Сойм почав свою працю"... принесло отсю статтю з підписом В. Кузьмовича:

Безумовно зібрання і наради сойму є все ще в Польщі замітною політичною подією. Кажемо „ще", бо в цій хвилині той цілий комплекс понять, який звязаний зі словом „сойм", переходить у Польщі цікаву еволюцію. Декаденцію, чи лише хвилеве заломання, чи може вступлення на нові шляхи? Сьогодні на ці питання трудно дати відповідь. Та проте кождий — і прихильник теперішніх (себто тих, що повстали з виборчої ординації 1935 р.) парляментарних установ і їх противник — мусить признати, що доба справжнього парляментаризму скінчилась у Польщі з хвилиною, коли почалося життя теперішнього польського парляменту. І не тому, що тут нема партій — у властивому їх значінні — не тому, що нема в соймі справжньої опозиції і не тому врешті, що цей сойм і сенат на 90 прц. подиктований чи приготований перед виборами. А тому, що — вживаючи іншої не політичної термінольогії, — ця гра, яка відбувається перед нами на соймовій арені, аж надто... вирежисерована. Вона має хоч і дискретні, проте яскраві і всім видні куліси: вони не дуже годяться для змагань — політичних. Тут, перед нами, не боротьба, не суперництво, розрахунки, не те, що допускає виладування нервів, іноді навіть вибух (спонтанічний!) пристрастей, обурення... Все тут „статечне", розраховане, оглядне, продумане, навіть штучне. Не перечимо, що й у теперішньому соймі можливі несподіванки, та проте кождий признає, що й ці несподіванки можна сьогодні легко — „знормалізувати". Словом, поза соймом є чинник, який хоч і скривається, то проте має достаточно сили, зручности і кебети, щоб теперішній сойм віддалити від образу, який звязаний з поняттям парляменту. — Такі думки тиснуться у голову, коли хочете в соймі — аналізувати. Та годі, ми є на засіданні. Дискретний дзвінок маршала втихомирює зразу вщерть повну салю (прийшов навіть бувший диктатор і творець цього сойму, п. Славек). Повні теж урядові і сенатські лави, галерія. Ось ви під впливом дзвінка спадаєте з висот політичних рефлексій у реальну метушню соймової салі. Ви перестаєте „аналізувати" і слухаєте. Короткі формальности, згадка про померших (м. ін. про Дашиньского і Стпічиньского) і — на дниво! — підтвердження того, про що ви перед хвилиною думали: хід виборів до соймових комісій. Тринацять комісій „вибрано", але виборів — не було. Формально — все в порядку, згідно з новим регуляміном. Фактично секретар сойму відчитав кількасот імен, запропонованих маршалом, і саля мовчки приняла це до відома. Колиб хтось схотів був робити пакости, міг до кождої комісії зголосити кілька інших імен і тоді прийшлаб морочлива процедура голосування. Не зголошено ні одного нового прізвища до 13-ти комісій і найнебезпечніший параграф регуляміну показався нешкідливий. Чи це булоб можливе в атмосфері опозиції? Пролунали оплески. Кому? Чи маршалові за його зручність? Може, — але ці оплески могли бути рівно іронічні: вони могли підтверджувати передбачене, що сойм буде далі слухняний. — Промову премієра Складковского завжди слухають усі з цікавістю. Він отвертий, прямий і не вміє, хоч лікар з фаху, завивати у бавовну. Та проте, його цьогорічна промова викликала деяке розчарування. Може бути тому, що премієр — приготовився. Він навіть деякі уступи своєї промови читав, хоч минулої сесії злегка сам кепкував собі з тих міністрів, які приносять на трибуну виготовлені елябораты. Тон промови самопевний, оптимістичний. Тверді були слова про „атмосферу стійности і безпеки" та про „джерело сили", яке лежить у співпраці з двома найвищими чинниками у державі; самопевні й оптимістичні були фрази про успокоєння нервів, стабілізацію життя, про те, що „починаємо думати про спокійне завтра". Почули ми теж нове окреслення дотеперішньої діяльности уряду: його постійним змаганням мало бути „бажання осягнути суспільну („сполечну") справедливість супроти всіх громадян нашої батьківщини". У тому окреслені змістив премієр Складковский не лише своє досягнення, що того року ввійшло до гімназій 1.000 мужицьких дітей як стипендистів сільських волостей, змістив не лише рівні права й обовязки у плаченні податків. Туди зарахував теж справу антисемітизму. Безперечно це було дуже оригінально, але для Жидів не дуже приємно. Пан премієр виступив проти антижидівських ексцесів — в імя суспільної справедливости, — однак не згадав ні словом про те, хто ці ексцеси спричинює. Зате покликуючись на цю суспільну справедливість, сказав: „однак ця сама суспільна справедливість наказує тішитися і з радістю витати ті найздібніші одиниці мужиків, які з перелюдненого села йдуть до міста, щоби шукати чесного зарібку в торговлі і промислі." Як сказано, висновок для Жидів не надто милий. Ось у тому місці Українець мимохіть насторожував вуха. Може у праці, доконаній урядом, прийде згадка (після Жидів!) про Українців. Але — пан премієр був для Українців ласкавіший, ніж для Жидів. Його формулка про „суспільну справедливість" не вмістила, наразі, ніяких досягнень на українському відтинку. — Треба тепер хіба ждати, що скажуть ресортові міністри, особливо рільництва. Та проте, хто знає красномовчі здібности міністра Понятовского, цей ні на хвилину не буде сумнівatись, що п. міністр рільництва придумає теж якусь формулку для оправдання кольонізації. А може це вже не буде йому потрібне? Може отвертість ріжних „кресових" організацій, які ухвалюють резолюції за осадництвом, найде без того підтвердження в соймі? Поживемо, побачимо... Безперечно добра була і цікава змістом двогодинна промова віцепремієра Квятковского. Вона вимагає окремого, фахового розгляду. Спинюватись над нею не маємо місця. Дискусія над обома експозе відбудеться в середу 2-го ц. м. У вівторок вечором записалось до слова 20 промовців, між ними й голова УПР. Чи скріпить ця дискусія значіння сойму? Чи перекреслить глумливі наголовки, які опозиційна преса додавала над статтями у день його відкриття? (напр. „У день відкриття так — як ніби — сойму"). Чи залишить „терен фікцій"? Хоч у нашому інтересі був би безперечно зріст поваги сойму як терену праці і трибуни слова, то проте ми в цей зріст дозволимо собі не вірити. І ще одно завваження з приводу початку праці сойму. Богато говорилося в кулюарах сойму про те, що ще перед латинськими різдвяними святами буде в соймі проголошена декларація про підстави організації А. Коца. Цю декларацію навіть називають уже „малою програмою". Її основою має бути ствердження, що ніхто з майбутніх членів організації не має мати претенсій до признання чи нагороди за заслуги, добуті в часах революції і збройної боротьби, себто в рр. 1905, 1914 і 1920. Так говорять і пишуть. Та всі ці поголоски нотуємо лише з денникарського обовязку. Скільки в них правди, не має ніхто змоги перевірити. А тим менше маємо цю змогу ми, Українці.

За ціну допущення до парцеляції

„Земля і Воля" в ч. 47 принесла отсю замітку:

„По декотрих селах на Подолю, передовсім в Скалатщині, крутятся ріжні типи в ролі агітаторів і намовляют людей, щоби переходили з греко-восточного на польско-латинскій о б р я д, а взамін за то будут, мовляв, допущені до купна землі з парцеляції. А декотрі темнодухи- агітатори обіцюют мало що не совсім даром парцельовану землю за відступництво від своєї Церкви. Иньші знова заманюют в денаціоналізаційні сіти хитростями. Они говорят звичайно: „Ви переходіт, дістанете парцеляцію, а пізніше можете цофнутися назад". І на жаль, трафляются такі наівні темнюхи, чи може захланні шкурники, правда, досить рідко, котрі піддаются таким несовістним намовам. Свідоме селянство повинно освідомляти меньше свідомих, а подібних агітаторів, що ловлят душі і ними торгуют треба просто без всяких церемоній гнати далеко від своіх хат."

Обіцяна земля

В 334 ч. католицького „Глосу Народу" в статті п. н. „Долюднення Волині" п. др Януш И. Дунін-Міхаловский обговорює національний склад населения Волині й накликує Поляків, щоб „долюднили" ту країну. Бо „Волинь се країна нечувано богата й має величаві перспективи господарського розвитку. Вона притім неперелюднена. А що має більшість непольського населения, а іменно Русинів, склонних до спольонізування, тому нині на Волинь требаби „йти громадно", як то говорить ген. Каспжицкий, щоб спольщити її та звязати сильними вузлами з цілістю Річипосполитої."

Автор твердить, що Волинь може виживити майже ще раз тілько населення, як має тепер. Статтю кінчиться таким закликом: „На Волинь можуть іти всі: так рільники як промисловці, купці, ремісники, представники вільних фахів і навіть робітники. Одначе перші повинні вирушити хоробрі й підприємчиві купці та кваліфіковані рільники, бо тих на Волині відчувається найбільший брак, щойно за ними нехай тягнуть інші. А всі нехай ідуть там з думкою ширення польськости й польської державної ідеї, що їх нині на Волині так дуже треба."

Примітка Ред. „Н. Зорі": Автор обіцює золоті гори кольоністам на Волині. Думаємо, що пришелці з Польщі дещо розчаруються. Чи автор бере відповідальність за всі свої слова? На всякий случай радимо авторови перечитати розумну статтю „Малополяніна" в 42 ч. „Польсько-Українського Бюлетину" п. н. „Чи кольонізація на південно-східних землях доцільна?"

З Підкарпатської України-Руси

В Братиславі відбулися недавно збори „Словацької Ліги". Вони м. ін. ухвалили резолюції про руську проблему в східній Словаччині. Ось вони: 1) Затвердити законом теперішну границю між Словаччиною і Підкарпатською Русю. 2) Обсадити уряди східної Словаччини тільки словацькими урядниками. 3) Звільнити всіх урядників, що ведуть або піддержують руську пропаганду. 4) Переслідувати всіх руських людей, котрі займаються поширенням руської проблеми в східній Словаччині. 5) Політичні партії не повинні робити руським ніяких уступок. 6) Установити словацький греко-катол. Епископат на чолі зі Словаком. 7) Словакізація всіх руських шкіл. 8) Заложити словацький учительський семінар в Михайлівцях і відкрити окремий відділ при державнім семінарі в Пряшеві для Словаків греко-католиків. 9) До шкіл у східн. Словаччині призначити учителів виключно Словаків. 10) Звернути подвійну увагу на области з руським „змадяризованим населенням". — Щодо Підкарпатської Руси, то „Словацька Ліга" ухвалила м. ін. ось що: 1) Оснування словацьких шкіл з учителями Словаками. 2) Оснування словацької гімназії в Ужгороді. 3) Домагатися окремої охорони прав Словаків на Закарпатті.

„Нашъ Путь" навівши в 177 ч. ті резолюції додає від себе:

Вся руська суспільність глибоко стрівожена тою постановою „Словацької Ліги" і бачить в тім цілковитий брак не тільки любовно-братерського відношення до карпато-руського народу, а просто замах на нарушення підстави нашої держави — на конституцію.

§ 134 Конституції ЧСР каже: „Не дозволяється на ніякий спосіб насильного винародовлювання. Недбале відношення до сеї постанови закон розглядає як п е р е с т у п н е д і л а н н я". А офіційна статистика подає слідуючі дані:

Бардіїв: 13.505 Русинів, 13.988 греко-католиків і вірмен. Гиральтовці 769 — 4.362, Гуменне 769 — 4.302, Кральовский Хлюмець 514 — 8.874, Межиляборце 15.829 —15.952, Михалівці 501 — 17.831, Пряшів 1011 — 8545, Сабінов 6968 — 11.031, Снина 20.118 — 21.252, Собранци 1850 — 13.450, Спишська Нова Весь 1440 — 2208, Стара Любовня 6.314 — 9.719, Стропків 17.316 — 19.502, Требишів 251 — 18.484, Великі Капушани 161 — 4.912, Вранов н. Т. 462 — 9668.

З того видно, що Карпаторуси живучі на Словаччині не мають навіть меншостевих прав! Край Адольфа Добрянського, край руських людей, історично руський край — у небезпеці! Надходять темні тучі... Вже чути гуркіт грому... Се страшні передвістники хуртовини, що наближається... Русини! Беріться за діло! Спасайте свій край — Пряшівську Русь! Край наших будителів! Стійте на сторожі нашої руської культури! Охороняйте її від посягань, нападів та її знищення! Всі Русини повинні виступити з чеських і словацьких партій. Бо тільки аграрники і соціялісти, сей зелено-червоний інтернаціонал винен всему, що насувається на нас. Вони ненавидять все, що руське. Відчуваючи пробудження здорового руського національного духа і боячись його сили, вони стремлять до знищення всего руського.

Русини! В кім іще не закостеніла совість, обєднайтеся всі в національний широкий фронт! Відкиньте на бік всі свої релігійні й політичні сварки! Скажіть самі собі: Передовсім я Русин! Інтереси мойого народу понад все! Жадайте установлення точних границь і прилучення до Підкарпатської Руси всіх Карпаторусинів! Домагайтеся скликання сойму! Тільки він і засідаючі в нім наші народні представники можуть охоронити від нападів і покласти кінець всім непорядкам внутрі краю. Домагайтеся того для добра і в імя збереження інтересів і мира внутрі нашої держави. Скиньте з себе вікову дрімоту! Обєднайтеся! Ділайте! Жадайте!

Стремління до монопартії в практиці

Виленське „Слово" в ч. 330 пише: На ліво від „Стшельца" є „Звйонзек Млодей Всі" (в польськім скороченні „Віці"). Що є ще більше на ліво від Віці, не знаю. У всякім разі се організація під патронатом мін. Понятовского. Як зачуваємо, Віці поширює свою діяльність на Підляшу, де відтягає більше лівих членів від „Стшельца". Минувшина „Млодей Всі" знана: то „визволенє", в будучности може сектор в організації полк. Коца. Під патронатом мін. Понятовского є також одна півурядівка, що печатає статтю з життя „Млодей Всі". Довідуємося з тої статті, що організація „Млода Весь" має 200.000 членів. Так виглядає в практиці стремління міністрів до монопартії в Польщі. Майже кождий з них творить партію, на котру може спертися.

Війна чи мир?

Взаємини між „Скалою" і „Просвітою".

2) При вирішуванню взаємин межи „Скалою" і „Просвітою" треба мати на увазі, що „Просвіта" і „Скала" с е д в і з а с а д н и ч о р і ж н і у с т а н о в и. Вони так основно ріжняться у многих параґрафах своїх статутів, що за „сестри" тих орґанізацій уважати не можна.

Колиж вони не сестри, то і спільного пожиття під тим самим дахом, під одною управою і при одній мисці, себто при одній бібліотеці не може і не сміє бути.

Що иншого читальня „Просвіти" а що иншого парохіяльна читальня „Скали"; що иншого голова в „Просвіті" а що иншого куратор „Скали". Тай межи членами є ріжниця; бо хоч всі члени „Скали" можуть бути членами „Просвіти", бо вони всі Українці, але не всі члени „Просвіти" можуть бути членами „Скали", бо не всі члени „Просвіти" — католики. І тому „Скала" в тісній звязи і спілці з „Просвітою" минулабся зі своїми цілями та не відповідалаб свому статутови.

Справу сю треба поставити ясно і засадничо і згори виразно зазначити, що „Скала" ніякої спілки з „Просвітою" не може мати, хочби навіть читальня „Просвіти" була в руках і під головством священика.

Священик не може роздертися і рівночасно провадити дві ріжні читальні, одну як голова, другу як куратор. І не сміє їх лучити. Треба рішитися на одно і вибрати те, що уважає для себе за відповідніше.

Лучення „Скали" з „Просвітою" в одній домівці під головством куратора се булоб щось неприродне, се просто недозволений конкубінат!

Щоб справу взаїмовідносин межи „Просвітою" і „Скалою" вирішити як слід, треба обі ті установи трактувати як дві сусідки. Лише на засадах сусідства відносини межи ними можуть уложитися.

Сусіди можуть собі бути щирими приятелями. Приповідка говорить, що „добрий сусід лучший від брата і сестри".

Основатель і перший Покровитель „Скали" Впреосвященний Еп-п Григорій Хомишин поставив сю важну квестію зовсім ясно і щиро у Пастирськім Листі з дня 22 липня 1935 на стор. 26. „До них (т. є до світських установ, просвітянських і пр.) треба відноситися прихильно і їх по можности спомагати, а заразом чувати й остерігати, щоб вони не звиродніли і не стали лівими", але найважніша умовина: „к о л и в о н и д л я Ц е р к в и н е в о р о ж і і коли їх члени є добрими християнами-католиками".

З того слідує, що се, які відносини мають бути межи читальнею „Просвіти" і „Скали" в селі, чи межи ними має бути війна чи мир, згода чи боротьба, залежить лише від читальні „Просвіти".

Коли в ній нема ворожнечі до Церкви, коли в ній не нехтується католицьких засад, коли вона поставиться до „Скали" як до своєї сусідки прихильно, то „Скала" відплатить їй прихильністю, буде по можности спомагати і головно остерігати перед небезпекою та в разі потреби й боронити. Думаю, що се в інтересі „Просвіти", щоб вона для добра Церкви і народу дала „Скалі" можність до таких приязних сусідських відносин.

Уважаю, що справді медвежу прислугу „Просвіті" зробили ті просвітянці „також католики", що з появою „Скали" поставилися до неї ворожо, пускаючи в рух безосновні підозріння та наклепи. Сим, як свідчить дійсність, розвитку „Скали" не спинили, а „Просвіті" зашкодили, бо на якийсь час унеможливили ту гармонію, що межи „Скалою" та „Просвітою" у многих місцевостях моглаби вже істнувати з хісном для обох установ і для добра Церкви та народа.

Щоб усунути ворожнечу, треба прочистити душну атмосферу, треба проломити упередження, підозріння і недовіря, що їх накопичили деякі просвітянці на дорозі до мирного сусідського пожиття.

При вирішуванню сеї важної справи добре мати на тямці староримську знану приповідку: „Ясні умови роблять щирих приятелів". *) Тимто і я як католик і прихильник „Скали" уважаю за відповідне ясно і щиро висказати свої думки, погляди та завваги — і таксамо щиро й отверто сконкретизувати жадання-заяви і запевнення в сторону „Просвіти" і просвітянців також католиків.

Як кождий чоловік склінний до помилок і блудів, подібно також кожда людська установа і тим самим „Просвіта" підлягає тому загальному людському законови. У „Просвіті" пособляє сему брак ясно скристалізованої ідеольоґії, сильне розріжничкування її членів під оглядом ідеольоґічним, а головно брак сталого, незмінного проводу з повним авторитетом і від членів незалежного.

Нива народньої освіти се огород, що вимагає дуже стараннього догляду й управи. При найменшім недогляді і занедбанню виростає повно хабаззя та бурянів, що спинюють хосенну працю і зовсім псують.

Така доля стрінула „Просвіту". Наслідком частої зміни на провідних місцях і недогляду нераз з байдужности, часом і злої волі деяких членів просвітянська нива заросла хабаззям, що унеможливило співпрацю з католиками, остудило прихильне колись та материнське відношення Церкви до „Просвіти" а тепер з появою нової католицько-народньої освітної установи „Скали" унеможливлює на самім вступі навязання мирних та приязних сусідських відносин.

Тимто уважаю своїм не лиш католицьким але й народним обовязком щиро і без обиняків вказати на те хабаззя на просвітянській ниві, не щоб „Просвіту" осудити або відказати їй заслуг, які вона справді має, не щоб комунебудь дорікати, не щоб ятрити — ні! Моя ціль звернути увагу міродайних чинників на ті буряни, щоб їх виполоти, бо лише в той спосіб та душна атмосфера, що залягла межи „Скалою" і „Просвітою" на дорозі до навязання добрих сусідських взаїмовідносин, може бути прочищена. А се вийшлоб на добро обом установам і Церкві та народові.

На просвітянській ниві бачу таке хабаззя: монополь освітної праці, одинокий патент на патріотизм, ексклюзив-

*) „Clara pacta claros faciunt amicos".

Критик-пережувач

про українське письменство.

3) По такій цікавій і глибоко „науковій" критиці автора, навіть звичайний читач усумниться в науковість книжки тай самого дра М. Р. Отже візьметься до лекшої частини твору, до поодиноких сильвет-нарисів наших письменників, що їх автор у заголовку вичислив „від Мирного до Хвильового."

Згідно зі своїми „науковими" тезами др М. Р. дав у тій серії лише тих письменників, яких йому подобалося дати... з невідомих причин; інших, нераз більше вартних, пропустив, хоч обіцював на початку книжки (5): „У цій книжці охоплена одна д о б а нашої літератури..." Та — попри всю ту довільність вибору — треба признати, що фейлетони (а хіба лише так можна назвати ті „критичні" нариси) читається з цілої книжки ще найлекше (бо крім фейлетонів є ще вступ, додаток і пояснення). Може тому, що в фейлетонах автор помістив споро своїх споминів-с п л е т е н ь про письменників, яких сам знав. Нераз такі спомини переходять у каварняну балачку, начинену цинічною обмовою (пр. про пиянство Мартовича), нераз в анекдот, що його приписують ріжним людям (прим. справа винайдення заголовку для книжки Маковея „Прижмуреним оком", яку др М. Р. приписує собі, хоч таку хвальбу чув я сам від иншого знакомого Маковея). Для деяких зі своїх знакомих др М. Р. має богато вирозуміння. Він лагідний і вибачливий для всіх грішних письменників, та з одним виїмком: н е в і л ь н о їм м а т и і д е й у т в о р а х! Чи се Чупринка, чи Олесь, чи Яцків — усі людські гріхи др М. Р. їм вибачить; зате вилає їх основно за... ідеали! Ось такий приміром Лепкий, Олесь, Чупринка чи навіть Франко могли були — по думці М. Р. — дати добрі твори, якби не ідеї! Бо „з поезій, начинених ідеалами, наче правильник для інституток, часто не можна добути ніодного настрою й ніодної думки." (295). Особливо для нього небезпечні боєві ідеали, бо вони спеціяльно псують творчість. Авторові жаль, що „наша нинішня молодь... витворює силоміць народнього співця — ударного боєвика" (274), тимчасом, коли „найцінніше в світогляді — сумніви." (36). „Поет може не змагатися з ідеями та не журитися своїм світоглядом: досить, коли він схоплює ритм життя довкола себе та ритм свого серця." (199).

Щоб пізнати всю шкідливість сеї мнимої обєктивности дра М. Р. для мистецтва та оборони цьогож мистецтва перед усякою ідейною „тенденцією", пригляньмося ближче п і д с т а в а м, з яких виходить критик з „Діла". До кого він прирівнює наших письменників, кого цитує, кого лає, кого вивищує?

Отже порівнює наших письменників переважно з „культурними Европейцями", т. зн. з авторами, які ширили або ширять розкладові ідеї безвірства, аморалізму та бунту для бунту. Найбільшим критиком у нього очевидно сатаніст данський Жид Брандес: „Раз на 50 літ родиться в Европі критик такий як Б р а н д е с" (50). Бібліографію др М. Р. подає переважно з радянських джерел; отже й не диво, що сам хвалить... совітську марксівську критику на всі заставки (366-367). Зновже з наших критиків за найбільшого й одинокого вважає „найбільшого нашого европейця XIX віку Михайла Д р а г о м а н о в а" (62) та вихвалює його аж на чотирьох сторінках.

З письменників, якими др М. Р. захоплюється, наведім імена: воюючого безвірника й циніка Шова, совітославця Ввелса, соціяліста (тепер уже... гітлерівця) Гавптмана, типових хаотиків духа Гамсуна й Піранделля, комуніста Жида А. Жіда (не мішати з економістом), так же комунізуючого Жіль Ромена, соціяліста Манна, пропаґатора розводів й иншого „поступовства" (в злім безвірнім розумінні) Расселя, типових псевдомістиків Мережковського й Кайзерлінґа, порноґрафа Гакслея, пропаґаторку лесбійської любови і т. п. В „Примітках" др М. Р. подає від себе слова одного з „найоригінальніших сучасних критиків" Ортеґа і Гассета, мовляв: „Пересічний европеєць не розуміє, що н о в и й с в і т, де він живе, п о в с т а в з а в д я к и г а с л а м л і б е р а л ь н о ї д е м о к р а т і ї..." (402). Ось де собаку запорпано! Ми зате добре бачимо й розуміємо, що ширити сьогодня таку „Европу" се те саме, що змагати до панування масонсько-большевицької кліки „людового фронту"!

Др М. Р. поміж стрічками пропаґує люциферівський б у н т д л я б у н т у, той сам, що його так „прекрасно" представив цинічний безвірник Франс у повісти „Бунт ангелів." Наш критик — що правда — не говорить так ясно, як Франс. Зате між стрічками кидає натяки про те,

ність, меґальоманію, почуття непомильности і недоторкаємість.

„Просвіта" присвоїла собі монополь освітної праці для народа з тої простої причини, що довго була одинокою у нас освітною установою; донедавна вона одна держала всевладно у своїх руках всю працю на ниві національної освіти і з часом виробила собі хибний погляд, що лише вона до того покликана і ніяка инша освітна установа „не може і не сміє мати місця у народному життю"'.

Чому? З якої розумної причини? Таж на освітній ниві є богато місця і богато ріжних ділянок. Всіх їх опанувати і всьо як слід обробити одна установа просто не в силі і з браку матеріяльних фондів і з браку урядничого персоналу і з инших причин. Що „Просвіта" справді ще богато не виконала, про се свідчить „Історія Просвіти", стор. 108.

Друга подібна установа хочби і „Скала" може „Просвіту" в дечім виручити і в праці облекшити.

Просвітянці повинні зрозуміти, що і поза „Просвітою" можуть знайтися спосібні й охочі до праці люди, що також віддадуться праці на поли народньої освіти.

Змонополізування освітної праці в однім товаристві для загального добра очевидно шкідливе, бо затяжке і неможливе до виконання, як також небезпечне, бо може спровадити весь нарід на манівці.

Не беруся осуджувати ні нашого колишнього ні теперішнього політичного проводу, бо я не політик і політикою не займаюся. Та одно скажу. Відколи память моя сягає, то все так було, що у нас верховодив гурток, просто кліка людей як абсолютний, всезнаючий і всемогутний володар, що присвоював собі право наділювати патентом патріотизму собі сліпо відданих людей. Без того патенту нікого не вільно було уважати за народнього діяча, за патріота на якомунебудь полі, хочби ним у дійсности був та любов свою до народу і працю для його добра засвідчив не знати якими ділами. Коли він не тримав з верховодячою клікою та ще до того мав цивільну відвагу дещо скритикувати, або в дечім спротивитися, вже він не був патріот, але киринник, зрадник, хрунь!

Та се ще не все.

НОВИЙ БУДЖЕТ

Що в нім є про віроісповідання?

Кореспонденція з Варшави.

Перед нами голуба, обширна, пять центиметрів товста книга, що обіймає 770 сторінок однобічно задрукованих. Вона повна найріжніших чисел, рахунків, зіставлень і зветься: „Прелімінар Буджетовий Р. П. на час від 1 квітня 1937 до 31 березня 1938". Згідно з новою конституцією з дня 1 квітня м. р. (§ 58) уряд повинен предложити сю книгу 4 місяці перед кінцем буджетового року, щоб Сойм мав найменше 90 днів до розглянення нового буджетового проєкту.

На початку Прелімінара знаходимо „Скарбову Уставу", що її проєктує міністр Скарбу. В 14 параґрафах тої устави, що обіймають дві сторони, начеркнено зміст цілого Прелімінара. З неї довідуємось, що плянований буджет виносить понад два міліярди золотих.

Книга ділиться на 5 частин: А) Адміністрація: Президент, Сойм і Сенат, Державна Контроля, Президіюм Ради Міністрів, 11 міністерств: Мін. Справ Заграничних, Військових, Скарбу, Справедливости, Промислу й Торговлі, Комунікації, Рільництва й Рільних Реформ, Релігійних Віроісповідань і Освіти, Суспільної Опіки, Почт і Телеґрафів; далі: Емеритури й убезпечення, Інвалідські ренти й пенсії, Державні довги. — В частині Б) маємо „Підприємства й Інституції" кождого міністерства, всіх 16. — В частині В) списані „Монополі": сільний, тютюновий, спіртовий, льотерійний і сірниковий. Четверта частина Ґ) містить спис „Фондів" („Кватирунок військовий" і „Фонд Праці").

Для нас займаве особливо Мін. Віроісповідань і Освіти, що розпоряджає найбільшим (по Мін. Військових Справ) буджетом в сумі 354 міл. 620.000 зл. Зі спису бачимо, що Міністерство призначило для всіх віроісповідань 22,213.690 (в минулім році 21,982.700). З того для католиків (Греко-католики не займають окремої рубрики) призначено 19,908.380 зл. (в минулім році 19,845.550) на етатів: 14.167 (в мин. році 14.162). Для протестантів: 354.000 зл. (в мин. році 173.840) на етатів: 648 (в мин. році 573). Для православних: 1,333.600 зл., (в мин. р. 1,333.600) на 2.920 етатів (те саме в мин. році). Для мусулманського віроісповідання: 56.950 на 39 етатів (в мин. році те саме). Для віроісп. мойсеєвого: 182.760 на 156 етатів сталих і 173 нестатих (в мин. році те саме). До числа етатів для католиків прибуло в новім прелімінарі 5 нових, для протестантів 75, решта віроісповідань без змін. З побільшенням числа етатів на 5 збільшилась теж і буджетова сума для католиків числом: 62.830 зл., для протестантів збільшилася числом 180.160, то значить буджет сих останніх зріс більше як 100% в порівнанню з минулим роком.

Замітне явище в буджеті се етати віроісповідання магометанського. Має воно 1 муфтія, 4 членів колеґії, 17 імамів і 15 муезінів, разом 39. Правне положення мусулм. громади нормує закон з дня 21. IV. 1936. Рухливість сеї громади пізнати з того, що вона задумує збудувати репрезентаційний мечет у Варшаві, під котрий вже приготовано площу на Повислю. Модель сього мечету був на сьогорічній виставі „Варшава Пшишлості" в Нар. Музею. Крім сього перед кількома днями ПАТ подав відомість про подорож великого муфтія в Польщі Шимкевича до Бомбаю, де зазнав гарного приняття від тамошніх мусулман і в промові підніс „незвичайно приязне відношення" польського уряду до своєї громади. (А—к).

Тяжка доля Жидів

„Хвіля" доносить: Начальник департаменту для справ меншостей в міністерстві внутрішніх справ п. Сухенек Сухецкий відбув конференцію з делеґацією „Союза дрібних купців" в особах Мойсея Гебера і дир. Берлінера у звязку з постановою 360 магістратів міст і місточок у воєвідствах познанськім і поморськім, щоб недопускати жидівських торговців на міські торговиці. Ситуація така, що в торгові дні ті міста допускають тільки вози християнських торговців а жидівських ні. Таким чином тисячі жидівських родин доведено до руїни і нужди, а рівночасно викликано дорожнечу. В однім тільки місті Каліші голодує около 2.000 родин жидівських торговців. Яку відповідь одержала жидівська делеґація, „Хвіля" не пише.

що релігія рівнозначна з астрольоґією (383), що католицизм не має в нас ґрунту (104), слово „віруючі" бере в знаки наведення (53) і т. п. Про релігію як „нову ідею" для письменника навіть не згадує, хоч вичислює любов ближнього (читай: масонська гуманність), кохання, свободу (читай: бунт проти моралі) і т. п. (97). Виразно видно його моральний індиферентизм хочби з такого цитату:

„Хто торкається загальнолюдських проблем, не стає вже тимсамим вартісніший від того, хто описує свої чисто особисті трагедії. „Утрачений Рай" і „Месіяда" не стоять вище від „Чайльд Гарольда" або „Книжки пісень" (126).

Соціяліст-критик Іжиковский на подібне твердження одного жидівського професора іронічно спитав: чи прим. той професор не вважає, що добрий твір про Христа ліпший від доброго твору про кита, чи може рівний йому?... Для нашого критика з „Діла" — оба твори будуть очевидно рівнозначні... Ну і буде це вповні згідне з ухвалами масонського фронту атеїстів, що недавно рішив змінити свою тактику: з яркого воюючого безпосереднього безвірства треба перейти на посереднє. [4])

Цікава річ, що тойсамий др М. Р., який воює з Донцовом навіть в рецензованій книжці, таксамо як і Донцов ширить деструктивні кличі життя гонами: прим. шанує Мазепу не за державнотворчу працю, а за його непогамованість і пристрасність (278). Видно вплив деструктивної фільософії Жида Берґсона — і на антисеміта Донцова і на фільосеміта Рудницького...

Національних письменників Чупринку, Олеся, Лепкого й і. др М. Р. осуджує згл. легковажить саме за проявлення національних ідей у їх творах. Зате підносить і вивищує Яцкова, Стефаника й ін. саме за брак таких ідей у їх творчости. Очевидно й др М. Р. хотівби посередно якихсь „ідеалів" у творах; „найкращі" булиб ідеали полової розперезаности. Ось прим. на ст. 58 жалує Марію Марковичку, що в неї „вся сила індивідуальности пішла на твори, які нічим не виявляють справжнього обличчя автора." Шкода, що Марковичка описувала життя кріпаків, значить мала якісь ідеї; ліпше булоб очевидно, якби вона була писала що инше, адже „мала у свому приватному житті жінки не менше матеріялу на любовні романи, ніж Жорж Санд" (57). Шкода... Шкода, що в Лесі Українки „її Дон Жуан так мало половий" (205). Очевидно вся та біда з того, що:

„Наші „реалісти" приймали психольоґію без фізіольоґії — згадували багато про ідеали у звязку із шлунком, але дуже мало говорили про серце у звязку з рештою тіла" (264).

Може й який „теольоґ з Діла" й здивується стрінувши такі подвизанія дра М. Р.; та хто читав і бачив попередні писання того пана, не найде в тім нічого нового. Аджеж не хто инший, а саме др М. Р., співредактор „одинокого національного щоденника", тому кілька літ висказав у своїй попередній книжці („Між ідеєю й формою") виразно такі „будуючі національні ідеали":

„Без огляду на те, в чиїх руках буде вплив на розвиток нашої літератури, не уявляємо собі, щоб він міг бути доцільніший від тої свободи, з якою нинішній европейський письменник змальовує свої переживання по власній вподобі аж до меж бунту проти національних ідеалів, загальних релігійних вірувань і святощів традиції."

Др М. Р. має вплив на розвиток нашої літератури, бо в руках його й його брата опинився найстарший український щоденник. І ось вислід того доцільного впливу такий, що „Діло" передруковує з жидівського українофобного брукового „Експресу Вечорного" — літературні фейлетони, очевидно несамовито европейської вартости!... І зновже дальший, ще доцільніший вислід: накладом тогож „Діла" й за грубі гроші наївних українських передплатників виходять такі „наукові й будуючі твори европейської критики" як книжка „Від Мирного до Хвильового."

Хоч наш часопис не конче в добрих відносинах з „Ділом" і УНДО-м, то проте ми всетаки бажалиб їм від щирого серця розділу з колхозом Рудницьких. Можеб так можна їх відступити „Сигналам" або „Хвилі"? Попри всю їх „европейськість" наша нація якось далаб собі без них раду, хоч безсумніву не пішлаб так певно на ґачок захвалюваного порохна старої ліберальної Европи.

Аραміс

[4]) На останнім зїзді Інтернаціоналу Вільнодумців (у Празі 22. V. 1936) рішили: Не нападати на релігію в старий спосіб, коли безпосередно атаковано догми віри й устрій Церкви, а боротися посередно. Треба організувати в усіх країнах популярно-научні видавництва й виклади „в дусі культурного поступу". Такі виклади, книжки й видання „освітлюючи життеві закони, виключалиб і поминали мовчки всякий надприродний первень". (Лондонський „The Universe" з 9. X. в статті „The Atheist Front").

ОСИП НАЗАРУК

РАДИКАЛИ і РЕЛІҐІЯ

З приводу резолюцій Головної Управи Української Соціялістично - Радикальної Партії з 1. XI. 1936, в котрих радикали напали на „табор Епископа Хомишина".

Краса і прелесть нових кличів в очах товпи.

3) Чим сі конкретні кличі були для радикалів лучші ніж попередний клич?

Передовсім нововставлені кличі були для кождого більше зрозумілі, ясніші та в часі найбільшої демократичної дурійки більше популярні, улюблені всіми недовареними головами (а таких в кождій суспільности більше ніж людей зрілих, вишколених і розумних). „Здемократизування заряду справами Церкви"! Якаж се приманчива, зарумянена і смачна солонинка для кождого, хто розумом недалеко відбіг від миші. Сеж значить: Ти Іване, ти Михайле і я з тобою будемо вибирати не лише дяка, але й священика, ба навіть епископа й митрополита! Правда, що за краса і прелесть? Ну й забава і трактамент при тім неякийнебудь. А так що?

Надія радикалів від Сходу і Заходу.

Такий клич кинути в темну масу, то напевно можна знайти в ній відгомін. І чим та маса дурніша, тим відгомін буде голосніший. Таксамо зрештою як і в масі невироблених і недумаючих інтеліґентів. Такий клич обіцяв провідникам тодішних радикалів доволі богато. Вони як люди начитані очевидно знали, що допомогу в поширюванні того клича дістануть і від Сходу й від Заходу: бо на Сході той принціп мав і має своє небезпечне коріння в так званім соборництві (себто в участи світських у церковних соборах з рішаючим голосом), — а на Заході клич про здемократизування заряду Церквою видав це пишніші овочі в цілім протестантизмі. Отже виступаючи з таким кличем на нашім ґрунті радикали могли сподіватися симпатій і від ментальности Сходу і від ментальности протестантського Заходу. Могли рахувати на те, що ті східні й західні впливи причиняться до озорення їх блискучим ореолом „толерантних, ліберальних, прихильних народови" опікунів, які все життя свого народа, до церковного включно, хочуть переняти ідеєю т. зв. „народовластя". А треба памятати, що в тім часі ще не виявився був весь хаос і весь жах, який з собою несе крик про ту ніде й ніколи нездійснену ідею „народовластя", якої тінь доводить до божевілля й руїни навіть найбогатші народи і країни світа.

Чого не треба пояснювати.

А другого клича (про адміністрування церковним маєтком світськими людьми, розуміється з вічевого вибору громади) навіть пояснювати нікому не треба. Сей клич ясний сам собою, зрозумілий і конкретний для кождого: бо хто не хотівби управляти якимнебудь майном, коли не має свого...

Війна з властивим ворогом безбожности.

Оба ті радикальні кличі (здемократизування заряду справами Церкви й управа її майном) звернені вже очевидно проти католицької Церкви, хоч виразно того не говорять. А звернені проти сеї означеної Церкви тому, бо в інших християнських Церквах, як у православній та у всіх сектантських громадах, ті кличі вже здійснені — на шкоду і розвал церковного життя: здійснений або оден той клич, або другий, або здійснені й оба. Таким чином радикали в наші громади почали вносити аґітацію за розвалом католицької Церкви. А зробили се зміною своєї програми так спритно, що трудно придумати спритніший спосіб.

Радикали і большевики.

В міру того, як радикалізувалася українська інтеліґенція взагалі (навіть та, що не була в радикальній партії), безбожність щораз більше поширювалася в усій нашій суспільности так по містах як по селах: бо злий приклад інтеліґенції (до священичих дітей включно) мусів між народом робити своє. Отже в міру того розвалу радикалам відпадала потреба острої та виразної протирелігійної аґітації. Тому згодом бачимо вже злаґіднення її. А від близько 20 літ, то зн. від закінчення великої війни, безбожницьку роботу в острій формі роблять за радикалів вже большевики. Отже радикали приблизно від 1935 року зачинають вже прикидатися навіть оборонцями „правдивої релігії", як вони її розуміють. А вони кажуть, що вони її так розуміють як учив Ісус Христос і раз-у-раз покликаються на святе Письмо так, немовби вони були віруючі люди, тільки незадоволені з Церкви, Єрархії та з духовенства. Радикали зовсім не зле зорієнтувалися, що тепер підкопувати релігію як таку в народних масах не треба, бо вона вже підкопана. А зате тепер актуальна для всіх руйників справа — нищити одиноку моральну силу людства, яка йому ще остала і яка має по всім світі розміщений апарат, себто нищити католицьку Церкву. Ось тут причина їх нападів на найбільш активні і найбільш орґанізуючі чинники, звязані з католицькою Церквою. Тут якраз треба шукати причини того, чому радикали найбільше нападають на станиславівського Владику, на орґанізацію „Скали", на „Нову Зорю" і „Правду" і т. д. В тій тактиці вони більше помічні Комінтернови в ширенні безбожництва ніж найостріші орґанізації безбожників і ніж усякий „народний фронт", хоч самі радикали навіть виступають проти народного фронту, орґанізованого під командою комуністів. Радикали в своїй безбожній роботі між народом остали такі як були літ тому 46, то значить при основуванню своєї партії в 1890 р., тільки набрали практики в тактиці. А що й большевики не змінилися на точці безбожництва, отже робота радикалів і робота большевиків щодо релігійно-церковних справ має буквально ту саму ціль: знищення релігії й Церкви. Радикали і большевики на тій точці звязані тою саміською ідеольоґією — і тому ціль їх є і мусить бути тасама, хоч тактика може навіть значно ріжнитися. Се називається: „окремо йти, разом бити." [6])

Так виглядає правдива історія відношення радикалів до релігії і Церкви від оснування радикальної партії аж по наші дні — в найкоротшім зарисі. А тепер пару ілюстрацій до сеї історії.

Що радикали зробили в столітя української модерної літератури?

Верхом теоретичного уоснования радикальної боротьби проти релігії, Церкви і духовеиства в історії радикальної партії треба уважати рік 1898. Тоді радикали видали велику книжку Дрепера [7]) і малу, але дуже спритно написану, брошуру Івана Франка. [8]) Се не припадок, що обидві ті річи видано в столітну річницю появи „Енеїди" Котляревського. Павлик виразно вяже видання Дрепера з тою річницею. Не маємо доказів на те, щоби Павлик знав, що Котляревський мав звязок з масонами. Та з усею певністю можемо сказати, що видання Дрепера якраз в 100-літні роковини т. зв. відродження української літератури мало на цілі надати більшого блеску появі найбільшого руйницького твору виданого в українській мові. Тай заповітрив-же той твір душу української інтеліґенції і в богатьох околицях також душу народа!

Чому на нашій суспільности тяжко відбилася книжка Дрепера проти релігії?

Джон Вільям Дрепер уроджений 5. V. 1811 в місцевости Ст. Гелинс коло Ліверполу, студіював в Лондоні, а від 1833 р. в університеті Пенсилвенія в Америці. Був опісля професором фізіольоґії в Ню-Йорку, але писав також історичні праці. Помер в р. 1882 коло Ню-Йорку. Він написав і видав досить богато творів з области природничих наук, отже на студії історії не лишалося йому богато часу. Тому і його історичні погляди не мають основної підмурівки. Вони розмірно скоро перестарілися і сегодня про Дрепера вже ніхто в світі й не згадує, хіба спеціялісти. Та в нас його книжка про боротьбу між релігією і наукою до сеї пори ділає на уми майже всеї інтеліґенції. Чому? Та просто тому, що наша популярна історична література надзвичайно убога. У нас взагалі нема ніякої, добре й цікаво написаної історії. Нема її ні в области історії рідного краю, ні в области історії Церкви, ні Унії, ні про взаємини між Церквою та державою. Словом, нема майже нічого ні в оригіналі, ні в перекладі, бо ніхто з правих кругів про те не подбав. А мала ґрупка радикалів подбала про переклад більшого твору з области популярної історії про відношення між релігією й наукою. Отже по бібліотеках в наших інтеліґентних домах і є той одинокий популярний твір з тої области — тай ширить спустошення.

Наскільки висший розум мав Дрепер від наших радикалів?

Дрепер, хоч руйнував релігію та Церкву, але розумів їх велике значіння для орґанізованости народів і держав. І так на стороні 234 (наводжу після І-го видання Павлика) Дрепер каже ось що:

„Найсеріозніше нещастя перебуває суспільність тоді, коли скидає з себе релігійні окови. Історія Греції та історія Риму показує нам найочевидніше, яка велика ся небезпека."

Дрепер сими словами звертає увагу на те, що суспільність, яка позбувається релігії, розкладається і пропадає. Так каже Дрепер!

А Павлик пише:

„Видаючи по українськи книжку про боротьбу віри з наукою... ми цікаві бачити вплив її на теперішню віру наших народніх мас, яка в сути однакова на всему просторі Руси-України з кольоніями, але правду кажучи далека від християнства. Отже ялося сказати, що й тої віри сеся книжка сама про себе розуміється не звалить навіть коли дійде до відома всіх одиниць нашого народу; але вона певно підотне в ній до-разу темноту, забобонність, бездушні форми, грубий матеріялізм і найгірше лихо релігійне, що перебралося з поля віри й на всі инші людські відносини, декуди й на поле науки, — нетерпимість." (Далі буде).

Лікарський фейлетоник.

Їдь пчоли як лік

Вкушення пчоли, як дехто переконався може й на власній скірі, не належить до приємности. Місце, де вкусила пчола, напухає й болить. Одначе досліди над тою їдю показали, що вона може й помагати людині. Лікарі переконалися, що їди пчоли можна вживати до лічення ревматизму й артретизму. В богатьох случаях вдалося вилічити недужих на ревматизм власне їдю пчоли. Їдь та добувається з жал пчіл і потім встрикується під скіру недужого. Притім треба памятати, щоб не впихати глибоко в тіло голки, якою встрикується їдь. Бо тоді реакція дуже слаба. Найліпше ділає їдь встрикнена неглибоко під скіру. Реакція така як по вкушенні пчоли. Та не всім недужим можна встрикувати їдь пчоли. Деякі орґанізми дуже вражливі на ту їдь, тому треба се випробувати пробним застриком. Також треба випробувати серце недужого перед курацією їдю і слідити, як серце реагує підчас курації.

---

[6]) **Getrennt marschieren, vereint schlagen.**

[7]) Джон Вільям Дрепер: Історія Боротьби між релігією і наукою. Переклав Мих. Павлик. Вид. Ред. „Житя і Слова". Львів, 1898. Сторін XVI+276.

[8]) Хлопська Бібліотека XVII. Радикальна тактика, часть IV. V. Радикали і попи. Написав Іван Франко. Львів, 1898, сторінок 24. Накл. редакції „Громадського Голосу".

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Свято Преч. Діви Марії Громничної. По перше розважте, що нині Пречиста Діва Марія згідно зі звичаєм приписаним старим завітом пішла до Божої святині, щоб очиститися по породі і принести жертву, на яку дозволяло Її убожество, а саме дві горлиці або двох молодих голубів, одного як жертву цілопалення, другого як жертву за гріхи (Левіт. 12). Подивляйте Її добровільний послух законови, що зовсім не відносився до Неї. Від нього була Вона увільнена особливим привілеєм, що породила Свого Сина без ніякого нарушення Своєї дівичої чистоти. Подивляйте Її покору, що Вона радо годилася на те, щоб Її уважали за нечисту особу, Вона, що була чистіша ніж ангели! І добровільно підчинилася забороні 40 днів дотикати щонебудь, що було святе, або приближатися до Божого дому. Вона була готова очистити Себе жертвою за гріхи, так якби потребувала такої покути. Подивляйте Її любов чистоти, що її вона привела нині до Божої святині, щоб очиститися тою законною жертвою; Вона не хотіла занедбати нічого, що якнебудь могло причинитися до піднесення або вдержання чистоти. І пильно наслідуйте сі великі чесноти, а саме Її готовість до послуху, Її глибоку покору та Її велику запопадливість і велику любов чистоти.

По друге розважте, що Пречиста Діва нині принесла Богу в Його святині богатий дар, що безконечно перевисшав усі дари, які досі колинебудь принесено. Вона після закону первородства (Ек. 13) принесла Свому вічному Отцеви Свого Сина, уродженого ще перед усяким творивом, через котрого сотворено всі річи, видимі й невидимі. Родичі, запамятайте собі се принесення й наслідуйте його: жертвуйте своїх дітей Богу через руки Марії, щоб вони були на все посвячені Його любови та Його службі. Християни, даруйте Богу свої серця з усіми їх почуваннями, свої думки, слова й діла. Жертвуйте Йому все своє єство кождого дня й кождої години свого життя. Та на тім не сміете поперестати, лиш мусите приносити Богу також Його Сина Ісуса Христа й себе самих з Ним щоденно у святих Тайнах і що години в духовій святині своїх душ. Божа святиня в Єрусалимі була нині високо звеличена присутністю Божого Сина, згідно з предсказанням пророка Аггея (К. 2,8 і сл.): „Прийде всіми народами Ожиданий; і Я наповню сей дім величю, говорить Пан небесних сил. Велич сего останного дому має бути більша ніж першого, говорить Господь небесних сил, і на сім місці хочу дати мир, говорить Пан небесних сил". Моя душе, чи ти не маєш ніякого тужливого бажання брати участь у сій величности, сім мирі й сій щасливости? Отже запроси тогосамого Сина Божого, того Ожиданого всіми народами, до свого дому! І він прийде і зробить тебе святинею Своєї величі та принесе тобі Свій дійсний мир, що зробить тебе справді щасливим.

По третє розважте, що сегодня за Божим вдохновенням прийшов до святині достойний Симеон. Він від св. Духа одержав приречення, що перед своєю смертю буде ще бачити Спасителя світа. Симеон прийшов, як представляли нашого Господа, взяв Його на свої руки й визнав Його обіцяним Месією, славою Ізраіля і світлом всіх народів. Тоюсамою ласкою була відзначена в тімсамім часі також свята вдова пророчиця Анна. Вона богато літ очікувала Господа в Його святині в безперервній молитві й пості. І вона зложила тесаме прилюдне визнання своєї віри в се Дитя, в нашого Спасителя. Ту памятну стрічу так богато таких визначно святих осіб у Божій святині з Божим Сином і Його святою Матірю святкує Церква в нинішній процесії. Підчас неї ми являємося з горіючими свічками в наших руках. Їх торжественно посвячується в імени Христа й одержується з рук Божих священиків як символи Христового світла. О, вчіться при сій нагоді від святого Симеона шукати тільки Христа, тільки за Ним зітхати, з цілої душі зміряти до Його обіймів, а погорджувати всім іншим, щоб тільки Його дістати. О, не забувайте, що Христос правдиве світло світа в Своїм житті й у Своїй науці. І від нині будьте твердо рішені все Його наслідувати!

Постановіть собі, добре запамятати всі науки, що випливають з представлення Сина Божого та з очищення Його святої Матери, й совісно урядити все своє життя після того так, щоб ви очистилися з усіх своїх гріхів та щоб ви також могли бути гідні колись бути представленими Богу в вічній святині Його величі.

Епп. Р. Челлонер
Апостольський Вікарій Лондону.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В СОЙМІ І СЕНАТІ настала кількадневна перерва в нарадах. Працюють тільки комісії. Коло 15 зберуться знов сойм і сенат. Ґенеральним референтом буджетового прелемінаря в соймі буде пос. Дух, в сенаті сен. Еверт.

„ЧАС" називає „експозе" премієра товариською гутіркою і застерігається, щоб обіцяна соціяльна справедливість не була підбурюванням проти дідичів, як у мін. Понятовского. На те каже „Роботнік", що такі закиди се звичайна „буйда".

„РОБОТНІК" закидає промові премієра „брак позицій у заграничних справах і Ґданська, брак заяви щодо плянів полк. Коца, щодо виборчої ординації, крізи" і т. д.

ПРЕМІЄР СКЛАДКОВСКИЙ перевів люстрацію повітів воєвідств тернопільського і станиславівського. М. ін. в Теребовлі жертвував 500 зл. на відновлення башти теребовельського замку.

НАЦІОНАЛЬНИМИ ПРОБЛЄМАМИ цікавився премієр Складковский підчас своєї інспекції східно-галицьких повітів. Таке пише „Ґазета Польська". Як саме цікавився, не пише.

МІН. БЕК був на офіціяльнім обіді в чеськім посольстві у Варшаві. Політичні і дипльоматичні круги переконані, що се передвісник покращання взаємин між Польщею і Чехословаччиною.

ЗЇЗД СОВІТІВ ухвалив нову конституцію для СССР. В ній у § 10 сказано, що посідачам приватної власности признається право наслідства. В § 40 сказано, що всі закони будуть оповіщені в мовах 11 союзних республик.

ДИМІТРОВ, секретар Комінтерну, виїхав до Барсельони. По дорозі задержався в Парижі і відбув наради з делєгатами Комінтерну.

РОМУНСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ ухвалив збільшення видатків на армію.

ЧЕСЬКІ КОМУНІСТИ заявили в чеськім соймі, що будуть голосувати проти предложеного прелємінаря буджету, зокрема проти видатків на армію.

НІМЕЦЬКА ФЛЬОТА заняла вже перше місце по англійській і розбудовується дальше: у третім кварталі 1936 р. в німецьких доках збудовано 60 суден, з того 30 німецьких, а 30 на замовлення з инших держав.

ФРАНЦУЗЬКІ ВЛАСТИ заборонили президентові Катальонії Компанісови приїхати до Парижа. Він мав там виголосити промову на зібранню лівих на річ помочі для червоних в Еспанії.

НОРВЕЖСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО заборонило норвежським кораблям перевозити зброю до Еспанії.

ЛОНДОНСЬКА ТОВПА демонструвала проти англіканського архиепископа з Кентербери, коли він виходив з наради від премієра Болдвина. Жінки тримали транспарент з надписом: „Лишіть нашого короля в спокою. Абдикація буде кличем до революції."

АНҐЛІЙСЬКА ПРЕСА пише, що Німеччина й Японія заключили таємний договір в справі поділу прекрасних кольоній Голяндії.

НОВИНКИ

В сім числі „Нової Зорі" зачинаємо містити покажчик імен, псевдонімів і криптонімів авторів згаданих в перших 9 річниках „Нової Зорі". Хто з тих Вп. Панів хоче дати дозвіл Редакції, щоб відкрила Його псевдонім або криптонім в окремій книжці, якою вийде покажчик, — буде ласкав якнайскорше повідомити про се редакцію „Н. З." на письмі (не устно). Звертаємо увагу, що для будучих дослідників нашої преси і нашого життя такі відкриття псевдонімів і криптонімів можуть бути дуже пожадані.

З **Ватикану** звідомляють, що Святіший Отець занедужав на ліву ногу. Лікарі порадили Папі лежати в ліжку.

Українську студентську харчівню відкрито у Львові при вул. Міцкевича 11.

Основні збори Т-ва Українських Аґрономів відбулися у Львові 25. XI. с. р.

Ректором Академії Ветеринарійної Медицини у Львові вибрано проф. Казимира Щудловского.

В „Дзєнніку Польскім" ч. 340 є отся кореспонденція з Бучача: З громади Полянці (Полівці?) виїзджає незабаром кільканацять Поляків кольоністів, власників кільканацять моргових господарств. Кольоністи не можуть знайти набувців Поляків, отже є небезпека, що вони будуть змушені продати землю Українцям, котрі зложили вже на ту ціль кільканацять тисяч зл... Може компетентні чинники займуться тою справою і не допустять до того, щоб польський стан посідання на сході дальше корчився. — Цікаво, кого дописувач розуміє під тими „компетентними чинниками", що малиб не допустити до того, щоб українські селяни за свої гроші не могли купити кілька моргів української землі...

Розкол в польськім синдикаті журналістів. З львівського журналістичного синдикату виступили співробітники „Дзєнніка Польского" й „Ґоньца Вєчорного". Вони оснували окреме товариство.

В інвалідськім рефераті при повітовім старостві у Львові викрили м. р. великі надужиття. Арештовано наперед 20 осіб. Слідство тривало цілий рік і виявило богато подробиць інвалідської аферы. Тепер увязнено дальших 37 осіб. В звязку з тою аферою судові власти опечатали союз жидівських воєнних інвалідів у Львові.

Львівські поліційні власти опечатали льокалі професійного союзу мулярів і теслів та професійного союзу робітників будівельного промислу. Вісім осіб увязнено.

Премієр Складковский підчас побуту в тернопільськім воєвідстві злюстрував крамницю „Маслосоюзу" в Тернополі та районову молочарню „Маслосоюзу" в Буцневі.

Старостинський суд у Сяноці засудив о. Івана Гайдукевича, пароха в Добрій Шляхотській, на гривну 300 зл. за те, що мовляв підчас богослуження в дн. 11. XI. с. р. заборонив шкільним дітям розмовляти по польськи та співати „Боже цось Польскєн".

„Брідські Вісти", новий український місячник присвячений суспільному житю Брідщини, почав виходити у Бродах. Відповідальний редактор і видавець Володимир Чубатий.

За невивішення польського національного прапору в дні 11 листопада с.р. повітове староство в Бучачі покарало Михайла Бріля, голову „Просвіти" в Сороках, і Дмитра Лисого, голову „Просвіти" в Жизномирі, гривною 10 зл. з заміною на 3 дні арешту.

В Комунальній Касі Ощадности в Перемишлі викрили надужиття на суму 1.170 зл.

Гумор. — Жінка пише до чоловіка з купелевої місцевости: За 4 тижні я стратила 50% ваги. Як довго дозволяєш мені тут лишитися? — Відповідь: Ще 4 тижні.

Гумор. — Жиють над стан. — Но, знаєш Петре, кажуть, що Богата повила троячки. — А що, я не казав, що вони жиють понад стан?

КОЖДИЙ УКРАЇНЕЦЬ (КА)
повинен перечитати
НОВУ АКТУАЛЬНУ БРОШУРУ

Галичина і Велика Україна

пера Дра О. НАЗАРУКА

Трактат присвячений українським жінкам і військовим. В тій праці є новий підхід до справи соборности України.

Ціна 50 сотиків, з пересилкою 70.
Замовляти разом з надісланням грошей в адміністрації „НОВОЇ ЗОРІ", ЛЬВІВ, ул. ҐРОДЗІЦКИХ 2. I п.

Кождий, хто має працю й заробляє, повинен допомогти безробітним.

Конфіскату українських календарів луцьким староством затвердив окружний суд в Луцьку. З того приводу „Газета Польска" ч. 339 пише: „Конфіскату затвердили, бо ствердили у змісті календарів уступи ворожі й образливі для польської держави."

В Луцьку розійшлися поголоски, що внаслідок реорганізації Українського Волинського Обєднання „Українська Нива", тижневик тої ґрупи, перестане виходити з кінцем б. року. І січня 1937 має виходити в Луцьку новий український часопис „Волинське Слово". Воно не має бути партійним органом УВО. Сторінки нового часопису мають бути отворені для всіх українських конструктивних чинників на Волині. („Бюлетин Польско-Україньскі" ч. 49).

Петро Холодний, син, артист маляр і ґрафік, іменований асистентом професора Академії Мистецтва у Варшаві, Котарбіньского (технольоґія малярства).

На дні упадку. Виленське „Слово" в ч. 331 а принесло статтю п. н. „Від вершка могутности на дно морального упадку. Куліси карієри й гомосексуальних брудів." В ній п. Й. М. пише м. ін. про найнизшого сорта неморальні вчинки православного ґродненського епископа Антонія. Про се докладніше не хочемо писати. „Слово" заповіло більше статтей на ту тему.

Футра жіночі і чоловічі та ріжного роду футряні шкірки поручає по найнижчих цінах фабрика футер „Хром", Львів, ул. Руська 20, тел. 271-83.

Новий тижневик „Зачин" почав виходити у Варшаві. Уважають його органом полк. Коца. Автори статтей в новім часописі підписуються числами.

М-во внутрішних справ на прохання Комітету Зимової Допомоги припинило до 15 січня 1937 р. всякі вуличні збірки.

Студентська олімпіяда відбудеться в Парижі в квітні 1937 р.

Гумор. — Урядовець: Пане директоре, я працюю у вас уже 6 літ і цілий час маю таку саму платню. — Директор: Се правда. Я вже нераз думав над тим, чи не знизитиб вам платню. Та маю згляд на вашу велику родину.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Зміни в девізових приписах ухвалила девізова комісія. Девізових аґентів уповажнено скуповувати заграничні чеки в краю. Потім мусять їх відпродувати Польському Банкови або Девізовому Банкови. Девізові Банки обовязані відпродувати куплене золото бодай раз кождого місяця Польському Банкові. Коли запас золота перейде 10.000 зл., Банк мусить відпродати його до трох днів. Аґенти мусять відпродувати до трох днів золото або заграничні чеки, коли їх запас перейде 5.000 зл. Девізові Банки й аґенти, що ведуть кантори виміни на зелізничих двірцях, можуть побирати 1% провізії при купні загр. грошей до 100 зл. Скуп загр. грошей понад 100 зл. може відбуватися тільки в границях курсу на грошевій біржі в Варшаві. Акційні банки, каси ощадности і кредитові кооперативи, що не мають девізових управнень, можуть приймати до інкаса документи, платні заграницею. Та інкасо й висилку заграницю тих документів будуть переводити Польський Банк або Девізові Банки.

Міністерство рільництва призначило 4 міл. зл. на позички для рільників, щоб протиділати надмірному поділови сільських господарств. Позички опроцентовані на ½% річно. При виплаті позички потручується 1% на кошти адміністрації.

Сегорічний збір бараболі 20 проц. менший від минулорічного збору. До сего причинилися сегорічні дощі.

Нарада українських приватних ґуртівників відбулася у Львові. В нараді взяло участь богато наших купців з краю. Майже всі заявилися за тим, щоб конечно оснувати в усіх повітових містах українські приватні ґуртівні.

Загальні Збори Союзу Українських Купців відбудуться у Львові 14. II. 1937.

Бранжеві курси Союзу Українських Купців відбудуться в днях від 10—16 січня 1937 р. в домівці Союзу у Львові, при вул. Ґродзіцких ч. 1.

Нові філії Союзу Українських Купців затвердила влада в Глинянах і Перемишлянах.

„Волинська Продукція", садівничо-огороднича кооператива, повстала в Луцьку. Рільнича Палата в Луцьку не дала своєї опінії сій кооперативі, тому суд не може її зареєструвати. В тій справі делеґація „Волинської Продукції" зложила меморіял у волинського воєводи.

Світові біржі се добрий покажчик стійности чи непевности міжнародного положення. Тепер на світових біржах сильна депресія. До того причинилися клопоти Англії з подружими плянами короля, замотана ситуація в Еспанії й непевне внутрішне положення Франції. На біржах звишкують акції металів і кавчуку та акції военного й хемічного промислу. Тільки на берлінській біржі панує сильний настрій. На варшавській спокій.

Швайцарський Банк обнизив дисконтову стопу з 2 до 1.5 проц., процентову стопу від заставних кредитів з 3 до 2.5 проц.

Посмертна згадка

† **Василь Стефаник,** оден з найбільших мистців між українськими письменниками в усій українській літературі, помер у селі Русові снятинського повіта, в понеділок 6. XII. 1936 р. в 65 році життя. Покійний уродився як син заможного селянина в тім самім селі. До народної школи ходив також у тім селі, до міської у Снятині, в Коломиї та Дрогобичі, медицину студіював у Кракові. Не скінчивши її, вернувся до рідного села на господарку. Якийсь час жив у Стецевій у свого тестя, о. Гаморака, був послом до державної ради у Відні з радикальної партії, бував на Великій Україні. Оставив по собі небогато творів і майже всі вони маленькі, та мають високу мистецьку вартість. Про життя, літературне виховання і творчість Стефаника були в „Новій Зорі" дві статті, а саме „Василь Стефаник, у 60-ліття його уродин" М. П. в 441 ч. і „Стефаник і Успенський" А. Ч. в 443 ч. Обі ті статті були доволі острі в оцінці життя і творчости Покійного. Отже коли Василь Стефаник в короткий час по оповіщенні тих статтей відвідав редактора „Нової Зорі", редактор був певний, що прийде до дискусії щодо змісту тих статтей. Тимчасом Василь Стефаник зачав розмову заявою, що правдиво його скритиковано. Від того часу ряд літ був пильним читачем „Нової Зорі" і час до часу писав листа до редактора. Листи ті маємо і колись оповістимо. Покійний належав до оригінальних обсерваторів і тому був у розмові дуже інтересний. До Церкви відносився тактовно. Добре булоб видати всі його писання, бо в ювилейнім виданні нема перекладів покійного. В. Й. П.! — А. Ч.

БІРЖА

ҐРОШІ. Доляри амер. 5.31—5.28, дол. канадійські 5.27 — 5.31.

Німецька марка 1.10—1.16, фр. франки 24.80, шв. франки 116.00—122.00, фунти стерлінги 26.10 — 25.90, австр. шілінги 94.00 — 93.00, чеські корони 17.40 — 17.80, ліри 24 — 25.

НАБІЛ. „Маслосоюз" повідомляє, що від дня 8. XII. ц. р. кооперативам платив за:

1 кг. масла дес. без опакування	3.00 зол.
1 кг. масла дес. експорт. з опакув.	3.05 зол.
1 літра молока	0.19 зол.
1 літра сметани	0.75 зол.
1 копа яець	5.40 зол.

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 24 сот.

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 8. XII. ц. р. платив своїм доставцям за 1 кг. живої ваги птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С." у Львові (вул. Більчевського ч. 3):

Молоді кури І. кляси	0.90 зол.
Товщеві качки І. кляси	0.90 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

Добру пару коней, літ 6, каштани, високість 156 і 148 цм. за около 600 зол. (шістьсот зол.) продасть Кость Савчин в Дуброві коло Нижнева, п. Нижнів.
109—1—4

КІНА

КОПЕРНИК: Антоні Адверз.
МЕТРО: Граф Монте Хрісто.
МУЗА: Пастер.
ПАКС: Їх ексцеленція шофер.

Приймаю пацієнтів в моїм заведенні У ЛЬВОВІ, ВУЛ. СИКСТУСЬКА Ч. 17 від 9—1 і від 3—6.30, в неділю і свята за попереднім замовленням. Пльомби, корони золоті, платинові й емаліовані, штучні зуби в золоті і кавчуку.
Полекші в сплатах.
НАСС.

55 книжок за 35 злотих

АЖ ДО СВЯТ

Адміністрація „Нової Зорі" висилає за половину ціни всі свої видання, коли їх хто разом замовить і пришле готівку. Ціла бібліотека коштує 64 зл. Отже половина 32 зл. Крім того 3 зл. на почтову пересилку. Отже за 35 зл. можете одержати 55 книжок. За поодиноку книжку ціни не знижується.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуеться по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: ½ стор. 180. — зол., ¼ стор. 90. — зол., ⅛ стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., ¼ стор. 140. — зол., ⅛ стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Ґрафія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XI. Львів, неділя, 13 грудня 1936. Ч. 96 (995)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

300-ЛІТТЯ СМЕРТИ МИТРОПОЛИТА РУТСЬКОГО

За благословенням Високопреосвященого Митрополита і Преосвящених Владик Галицької Церковної Провінції рішила Рада Богословського Наукового Товариства у Львові при участи наших Монаших Чинів, ОО. Василіян, ОО. Редемптористів і ОО. Студитів, започаткувати святочний обхід 300-ліття смерти нашого великого Подвижника св. Зєднення, митрополита Йосифа-Велямина Рутського низкою викладів про 300-літню творчість католицької Церкви на українських землях та виставкою церковних книг і популярної та наукової теольогічної літератури. Архиєрейське Богослуження відправиться в день празника Непорочного Зачаття дня 22 грудня ц. р. в архикатедрі св. Юра. Виклади відбудуться в трьох днях 23, 24 і 25 грудня 1936 в авлі Богословської Академії у Львові при вул. Коперника 36. Всесвітліші і Високопреподобні Отці зволять взяти ласкаву участь. *)

За Раду Богословського Наукового Товариства:

о. Др Йосиф Сліпий, голова,
Др Константин Чехович, секретар.

*) Приміщення з харчем і помешканням на три дні викладів знайдуть учасники в Духовній Семинарії за оплатою 10 зл. (постіль треба привезти з собою). Зголошення приймає Ректорат Гр.-кат. Духовної Семинарії у Львові, Коперника 36. Для незаможних причиниться датком Впреосв. Митрополит.

Програма викладів для Духовенства 23, 24 і 25. XII. 1936 р.

1) о. Величковський Василь Чина Св. Ізб.: Методи унійної праці між незєдиненими православними на Волині. — 2) о. др Глинка Лев: Правні основи Унії. — 3) о. др Голинський Володимир (подасться пізніше). — 4) Др Залозецький Володимир: Мистецька творчість Унії впродовж останніх 300 літ. — 5) о. Др Іщак Андрій: Становище Унії до автокефалії. — 6) о. Др Костельник Гавриїл: Ідеольогія Унії. — 7) о. крилошанин Лободич Роман (подасться пізніше). — 8) о. Рудь Степан: Літургія св. Йоана Золотоустого в І. полов. XVII. ст. — 9) о. Скрутень Йосафат ЧСВВ: Митрополит Рутський в житті сьогоднішніх Василіян. — 10) о. Др Сліпий Йосиф: Погляд на зєдинені Церкви і догматичні ріжниці з незєдиненими. — 11) о. протоєрей Табінський Петро: Що потрібно для успішности церковного поєднання. — 12) о. Хомин Петро: Погляд незєдиненої преси на Унію. — 13) Др Чубатий Микола: Погляд на 300-ліття смерти митроп. Рутського. — По викладах відбудеться дискусія.

НАЙКРАЩИМ ДАРУНКОМ на Св. Николая і на Ялинку є премійна вкладкова книжечка

КООПЕРАТИВНОГО БАНКУ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА Ч. 20,

на яку крім звичайних відсотків можна одержати ще й надгороду за ощадність у висоті 25—100 зл.

РАДІСНИЙ ПРОЯВ НА ЗАКАРПАТТІ

Українці і Старорусини зійшлися в Центральній Руській Раді.

В Ужгороді відбулося засідання представників обох закарпатських Рад: народовецько-української і москвофільської. Були заступлені майже всі автохтонні політичні уґрупування. Центральна Руська Народна Рада закликає все наше населення Закарпаття, щоб її підтримало і складало датки на окремий „Автономний Фонд". Вибрано окрему правничу комісію, котра має остаточно зредагувати проєкт автономічної конституції Закарпаття. Солідарний виступ обох закарпатських Народних Рад у спільній Центральній Руській Народній Раді зробив велике враження на своїх і чужих. — Тільки в Галичині „провід" УНДА думає, що має монополь на „непомильну" українську політику і з ніким (крім Опйоли з краківського „Куреґка") не говорить.

Від ріки Рену аж по Чорне Море...

Лондонська „Морнінґ Пост" пише: Кольоніяльна пропаґанда Німеччини се правдоподібно маневр, яким Німці хочуть страшити нею так довго, аж поки не дамо їм свобідної руки на Сході. Ґітлєр у своїй книжці пише, що передвоєнні границі не можуть вистарчити Німеччині. А наша відповідь на те: „Держава, яка сягалаб від Північного Моря по Адрійське і від ріки Рену по Чорне Море, розпоряжалаб *такою силою, що* Франція і Велика Британія разом булиб їй видані на ласку і неласку..." „Морнінґ Пост" се ґазета протикомуністична, та вона очевидно за порозумінням Анґлії з совітами — зі страху перед Німеччиною.

Розвязали Т-во Білоруської Школи.

(ПАТ). Городський староста у Вильні завісив діяльність Т-ва Білоруської Школи. В мотивах підчеркнув, що майже від хвилі свого повстання товариство те стало прибудівкою Комуністичної Партії Західної Білорусі. При ревізії власти знайшли обильний матеріял, що ствердже шкідливу діяльність товариства.

Орґан анґліканської Церкви проти короля Едварда VIII.

„Черч Таймс", офіціяльний орґан анґліканської Церкви, *пише про свого* покровителя короля Едварда VIII ось що: З ґірким здивуванням довідалися ми про намір королівського Величества, оженитися з Американкою Симпсон, двічі розведеною. Говорять, що король мігби оженитися з нею під іменем герцоґа Лянкастерського або Корнвалійського та що парлямент мігби окремим актом загородити шлях до престола дитині, яка вродиласяб з того подружжа. Подібний компроміс ніяким чином не захитавби позиції, яку заняла Церква в сій справі. Коли король ожениться з панею Симпсон, відносини між Церквою і державою поважно потерплять. — Значить, анґлік. Церква ставить справу засадничо.

Отже король Анґлії Едвард VIII зрікся корони.

По довгих нарадах ради міністрів офіціяльні представники правительства уділили пресі вияснень. З них виходить, що король Великої Британії Едвард VIII постановив зречися корони. Сталося се по одногодинній розмові з братом, князем Йорку, що по нім засяде на престолі. Потому відвідала короля його мати, королева-вдова Марія, його сестра і брат мами, потому князь Кенту з жінкою. Нервовий стан Едварда VIII такий розстроєний, що родина очевидно нарочно його не опускає. Зрештою ті візити уважають також пращальними в разі якби король на завше хотів опустити Анґлію.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

Президент Америки

Французька преса пише, що мир в Европі можна буде вдержати тільки тоді, коли на сторону Франції й Анґлії перехилиться знов Америка. Значить вся надія на президента Русвелта. Отже цікаво і важно придивитися його позиції.

Помалу напливають до Европи листи з Америки по останних виборах на президента. Оден з тих листів, що наспів аж з Лос Енджелес, так цікаво описує виборчу боротьбу:

Проти Русвелта виступав могутний пресовий концерн Герста, що має свої знамениті аґентури на цілій кулі земній. Апарат того концерну в Америці — величезний! А та преса поборювала Русвелта не перебираючи в аргументах. Вона прозивала його рівночасно комуністом і фашистом. Вмовляла в публику, що син Русвелта збогатився корупційними договорами і що притім заробляв сам президент! Писала та преса, що навіть Сталін вибирається до Америки, щоб відвідати Русвелта. Словом, видумували, що їм слина на язик принесла. І так день у день — по цілій Америці! І так писала проти Русвелта не лише преса могутного Герста, але й инша. Нпр. в Шікаґу всего один одинокий орган „Таблойд", що мав не конче добру славу, заявився за вибором Русвелта, а вся инша преса — проти. В Ню-Йорку з поважніших орґанів тільки „Ню-Йорк-Таймс" писав за Русвелтом і ще кілька вечірних орґанів, між іншими радикальна „Пост". А сотки орґанів — проти. У великих містах над Спокійним Океаном ні одна з великих ґазет не заявилася за вибором Русвелта. Проти Русвелта говорив і славний на всю Америку „радієвий проповідник" Кофлєн: він агітував за п. Лемке, безнадійним кандидатом і прозивав Русвелта ґанґстером, драбом, брехуном, торговцем невільників і т. п. І мимо того всего — Русвелт побідив величезною більшістю голосів. Його противникам не помогла велика преса, не помогло радіо, не поміг фільм. Розуміється, Русвелт також мав за собою троха преси і сам безпосередно промовляв до виборців через радіо.

Вислід останніх виборів в Америці дуже поучаючий. В тім краю ще так недавно велика щоденна преса пігнала цілий нарід до кріваво̀ї війни. А тепер її вплив зломався: бо занадто брехала.

Русвелт, се тепер головний провідник демократії в цілім світі. Послухаймож, як його позицію представляє демократ Александров у „Посл. Новостях":

Приймаючи свою другу кандидатуру на зїзді демократичної партії в Кліфленді, Русвелт предсказав, що побіду при

виборах прийме з віддихом полекші вся европейська демократія, яка веде тяжку боротьбу за своє самозбереження проти натиску прихильників диктатури й „тотального" удушення свободи. Тепер німецька преса тішиться тим, що американський нарід, вибираючи вдруге Русвелта, висловився якраз за „сильною, кермуючою владою". В дійсности нема сумніву, що ті вибори се не тільки побіда демократії, що доказала свою реальність вибором того, проти котрого обєдналися майже всі способи „набивання черепів". Ті вибори, що одобрили діяльність Русвелта, разом з тим означають важний етап в розвитку американської демократії. В особі Русвелта в Америці створилося вкінці те політичне провідництво, в недостачі котрого була причина многих темних сторін американського державного життя. Та се провідництво не має нічого спільного з ідеєю „вождя" в фашизмі або „сталінізмі".

Ті, що недостачу парляментарної демократії добачують в браку „твердої й сильної" влади, часто покликаються на американську конституцію, що витворила таку владу в особі президента. Ті розумування основані на непорозумінні. Воно виясняється, коли спитаємо себе, з ким саме треба порівнувати президента Злучених Держав: з головою держави при парляментарнім устрою, чи з премієром при тім устрою? Американський президент се рівночасно голова держави й голова правительства: міністри залежні виключно від нього, він змінює їх по своїй уподобі. Вони політично не відповідають перед конґресом (парляментом). Вся відповідальність за напрям правительственної політики лежить на президенті, вибранім безпосередно народом. Розуміється, американський президент „сильніший" від монарха чи президента при парляментарнім режімі, що голові державі лишає тільки ролю почесного головства влади й моральний авторитет. Колиж порівнувати його з правдивим правительством парляментарної держави, т. зн. з премієром і кабінетом міністрів, то покажеться, що влада американського президента також сильніша, бо він задержує своє становище продовж чотирохлітнього речинця, хоч як змінявсяб настрій конґресу. Але та міцність була окуплена давніше, бодай в нормальні часи, відповідною слабістю правительства, котре, не маючи звязку з конґресом, не мало спромоги впливати на його рішення, — інакше як в чисто заперечнім змислі: президентським „вето". Се останнє дає президентові змогу, перешкодити в виданні відомого закона, — але не осягнути конечні для нього законодатні чи фінансові рішення, від котрих всетаки залежить спромога переведення його політики! Та слабість показується особливо виразно в ділянці заграничних справ, в формі конечности згоди сенату (вищої палати парляменту) на заключення міжнародніх договорів. В разі, коли більшість сенату булаб проти президента, голосування сенату може опрокинути всю заграничну політику голови держави. Так сталося з Вилсоном, коли республиканська більшість сенату відкинула Союз Народів — дитину того президента, приняту Европою. Але й більшість тоїж партії в сенаті і в палаті представників ще не дає запоруки можности переведення політики президента! Бо провід парляментарної праці, задля браку кабінету міністрів, що її вівби, є в руках комісій, в дійсности невідповідальних. І тому нема можности добитися відповідного вотум, поставивши внесок довіря. До того вся федеральна влада в цілости обмежена правами поодиноких станів і контролею головного суду щодо вдержання тих меж.

Вибори президента все були центральною подією в політичнім житті Америки. Увага виборців все зосереджувалась на особі і програмі президента. Побіда кандидата якоїсь партії на се високе становище майже автоматично потягає за собою її побіду в виборах до палати, що відбуваються рівночасно, і в виборах третини сенаторів. Точно таксамо голосування даного „стейту" на того або іншого кандидата на президента потягає звичайно за собою вибір місцевого ґубернатора й більшости місцевого законодатного зібрання з тої самої партії. Та якраз той стан доводить до дуже тяжких наслідків, бо в дійсности президент не має змоги ні контролювати всю величезну масу кандидатів його партії, видвигнених партійною „машиною", ні кермувати працею маси установ, зовсім від нього незалежних... У висліді внаслідок недогляду виборців і партійної „струї", що пориває їх при президентських виборах, до ріжних установ дістаються нерідко кандидати, що не вдоволяють найменших моральних вимог, — а роздріблєність державної машини перешкоджує в конечних реформах. І доводить до того, що американський нарід „вічно є в положенні того вчителя, що не знає, котрого ученика треба бити". Кінець-кінців нарід „бє" всю партію, даючи більшість противній партії. А з нею потому — повторяється те саме...

Які зміни можливі в дальшім розвитку демократії, се вже инше питання. На разі справа не виглядає весело...

ОСИП НАЗАРУК

РАДИКАЛИ і РЕЛІҐІЯ

З приводу резолюцій Головної Управи Української Соціялістично-Радикальної Партії з 1. XI. 1936, в котрих радикали напали на „табор Епископа Хомишина".

Що кажуть провідники радикалів про ціль видання книжки Дрепера?

4) Тут маємо всю есенцію думки тодішних провідників радикалізму про те, нащо видається книжку Дрепера. Кажемо „провідників" тому, бо хоч оден Павлик писав і підписав ті слова про ціль видання книжки Дрепера, то нема сумніву, що ту книжку і той додаток Павлика як перекладчика мусіли читати инші провідники радикалізму перед друком. Вношу се на тій підставі, що старанне видання перекладу книжки Дрепера з покажчиком і на дуже добрім папері мусіло коштувати значні гроші. Редакція „Життя і Слова" дала тільки фірму на перше видання, але грошей на нього дати не могла, бо не мала. Отже видання те мусіли сконтролювати перед друком ті, що дали на нього гроші або їх повновласники, і редакція „Життя і Слова", що дала свою фірму. І тому відповідальність за те видання паде не лише на одного Павлика.

Що властиво кажуть тодішні провідники радикалізму про ціль видання тої книжки?

Передовсім кажуть, що видали її з цікавости, щоб подивитися, який вона вплив буде мати на народні маси...

Що за пуста і цілковито непотрібна цікавість! А непотрібна тому, бо вона вже згори заспокоєна самим Дрепером, що в висше наведенім місци зовсім ясно говорить, які наслідки має руйнування віри для кождої суспільности — і навіть називає се найповажнішим нещастям.

Та ба, наші радикальні провідники крім бажання заспокоїти свою цікавість видвигнули ще одну причину видання книжки Дрепера, а саме: бажання підтяти темноту, забобонність, бездушні форми, грубий матеріялізм і нетерпимість. Вони очевидно брали під увагу висше наведену пересторогу Дрепера, що видно по тім, як вони себе пробують заспокоїти. А саме пишуть, що „віри ся книжка сама про себе розуміється не звалить." Мовляв, їм ходить тільки про звалення забобонности і нетерпимости, яка є навіть на полі науки. Отже коли так, то чому не поборювати тої забобонности і тої нетерпимости на полі науки, але бити прямо в віру? І то як вони били в неї! Як на наші відносини скоро, бо вже в шість літ опісля видано друге видання тої самої книжки. [9])

І найбіднішим відібрати останню їх відраду!

В передмові до другого видання Павлик виразно пише, що „назначено дуже низьку ціну, аби книжку могла купити собі й бідніша людина." Інакшими словами кажучи, щоб і бідні люди, яким віра в Бога се нераз одинока осолода в тяжкім житті, могли купити собі отруї для знищення своєї одинокої відради. Ну й купували. Тай поплила та отруя двома виданнями в наш народ і в нашу інтеліґенцію! Ніхто з людей не годен навіть в приближенню сказати, кільо невинних душ та книжка зганґренувала, кинула в розпусту і в инші пороки та знищила назавше, — як дуже вона ослабила моральну силу й відпорність всеї нашої суспільности: ослабила під оглядом моральним, економічним, національним і політичним.

Чому страшна книжка Дрепера не ослабила так инших народів?

А чомуж та сама книжка не ослабила так инших народів, напр. англійського, хоч в Англії появилася вона в кількадесять виданнях, появилася в Німців, у Поляків і т. д. Відповідь: Іншим народам та книжка не зробила такої шкоди як нашому тому, бо всюди, де пущено в суспільність ту отрую, появилася якстій відтрутка на неї: інакша для інтеліґенції, инакша для простого народа, відповідно зроблена і відповідно видана в окремих брошурах і навіть книжках. До того инші суспільности вже передтим мали сильніші організми, могутніше релігійне життя, добре приготоване на такі й подібні отруї, сторожкі органи, що в тій хвилі звертали увагу на появу таких річей і в тій хвилі протиділали. Навіть недержавні тоді Поляки мали добрі твори для поборювання таких книжок як Дрепера і взагалі на поборювання видань, що ширили безвірство і руйнували суспільність. [10])

У нас нічого більшого і солідніщого для боротьби з атеїзмом не переложено і не видано. В малопоширеній церковній пресі писалося дещо проти Дрепера і з приводу атеїстичного руху, поширюваного радикалами, та ніхто не спромігся навіть на те, щоб поширити відбитки бодай з того, що писалося. [11])

Інтеліґенція й народ.

Наслідки того, що у Поляків була відповідно ведена боротьба проти атеїзму а в нас майже не було, мусіли бути такі, як були: польська інтеліґенція по містах і селах дальше мала і назверх показувала глибоке привязання до свого костела, а серед нашої інтеліґенції виставляв себе на сміх той, що ходив до церкви і чимнебудь в дома показував, що вірить в Бога та шанує релігію. Сей „світогляд" захопив масово також людей з наших священичих домів. Все те мало великий вплив на простий народ. Він бачучи як „учені люди" байдужно або й ворожо ставляться до своєї Церкви, зачав іти за злим і дуже нерозумним прикладом своєї інтеліґенції.

---

[9]) Дж. Дрепер: Історія Боротьби Віри з Наукою, 2 українське видання 1904. Коштом Ярослава Федорчука. Ціна 1 кор. (з пересилкою 1.20).

[10]) **Нпр. Morawski: „Wieczory nad Lemanem" і богато инших.**

[11]) Про такі гарні виїмки як праця о. Щепковича і праці ОО. Василіян тай взагалі про докази боротьби правих кругів з руїною буде окрема праця.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Що діється з землею?

Польський консервативний часопис „Час" приніс в 334 ч. статтю під заг. „Що діється з польською землею?" пера Станіслава Мерженьского. В ній пише м. і.:

„Фактичний стан справді жахливий. Цифри слідуючі: В часі від 1919 до 1934 р. розпарцельовано загалом 300.000 гектарів польської землі. З того у львівськім воєвідстві 105.000 га., в станиславівськім 40.000 га і в тернопільськім 155.000 га. — З сеї скількости зужито 220.000 га. на доповнення карловатих господарств як також на доповнення при переводженню комасації. — З того польське місцеве населення одержало тільки 10%, решта то є 90% обшару перейшла в посідання Українців.

На кольонізацію пішло 80.000 га. З того дотепер вже коло 73% частинно безпосередно набуто, а почасти шляхом відкупна перейшло від польських кольоністів в українські руки. — Загальна втрата землі, що була дотепер в польських руках, виносить 76%.

Отже з 300.000 га. розпарцельованої польської землі 228.000 га. перейшло в українські руки, а тільки 72.000 га. остало в польських руках!

Нема сумніву, що сей стан переходить найсміліші і найдальше висунені жадання Українців. Трудно також дивуватися алярмам малопольської преси і виступам тамошної польської суспільности.

Кілько землі посідаємо?

Варт зорієнтуватися в теперішнім стані посідання землі... Отже стан посідання на терені трох полудневосхідних малопольських воєвідств представляється так: більша польська власність посідає ще 200.000 гектарів, мала власність 334 тисяч га., грунти громадські й инші 59.000 г. — Велика українська власність посідає 6.000 гектарів, мала 675.000 г., інші національности як Жиди і Чехи 38.000 г.

Загально в польських руках є ще 593.000 г. В українських і инших руках 719.000 г.

Те відношення без сумніву вже тепер для нас Поляків дуже некорисне. Одначе коли навіть удалосяб вдержати теперішний стан, дійсність не булаб така грізна, якою мусить бути при продовжуванні дальшої парцеляції, переводженої під „опікою" адміністраційних властей."

Автор невдоволений поступованням адміністрації в справі парцеляції в Східній Галичині. Він наводить слідуючі факти:

„Отже в днях 12—15 жовтня с. р. перебувала на терені Східної Галичини (в ориг. „Малопольскі Всходней") міністеріяльна комісія, міністерства рільництва, під проводом начальника відділу п. Кравульского (з Варшави). Комісія оглянула створені польські кольонії в Копичинцях, пов. Гусятин (над большевицькою границею). В тих Копичинцях п. Кравульский висловив голосно велике невдоволення, що осадники тільки Поляки і що при парцеляції поминено місцеве населення, то є в сій місцевости виключно українське. — Потому тасама комісія поїхала до Лосяча в борщівськім повіті, де п. начальник висловив живе вдоволення й уділив публичної похвали за те, що... всі грунти розпарцельовано поміж місцевих селян Українців.

Для вияснення додаємо, що грунти розпарцельовано між Русинів з тої причини, що лежали між полями руського населення і купуючі Поляки з огляду на це сусідство відмовлялися від купна тих грунтів.

Таке поведення не може бути зрозуміле для польської суспільности в Східній Галичині. Автор пише дальше, що „аграрну політику приміновану п. Понятовским осуджують тут загально і не треба сподіватися зміни того становища (розуміється, супроти уряду). — В цілі оборони польського стану посідання й оборони польського населення перед рутенізацією повстали тепер „комітети порозумінння" створені з усіх польських організацій, що ділають на тім терені."

Вже навіть їздила окрема делеґація з тернопільського воєвідства до марш. Сьміглого Ридза і представила домагання польської суспільности в справі парцеляції в тернопільськім воєвідстві. Якіж ті домагання?

Їх реферує п. Мерженьский в дальшій статті п. з. „Чого жадає суспільність?" в 336 ч. „Часу". Там автор пише м. ін.:

„Дотеперішна парцеляція не здала іспиту. Не була добра і не була поставлена в належний спосіб. Передовсім тому, що не трактовано її з точки погляду польських національних інтересів. — Чиж тепер можна сподіватися радикальної зміни в переводженні парцеляції? Можу з цілою певністю відповісти, що ні." — Що ж робити? питає п. М. і відповідає: Передовсім треба собі усвідомити, що парцеляція не може бути переводжена тільки властями. Власти ніколи не зможуть вилучити всяких небажаних елементів навіть при найлучшій організації і волі. Того навіть не можна жадати від властей.

Парцеляцією в Східній Галичині (в ориг.: в Малопольсце Всходней) повинна кермувати тамошна польська суспільність. Вона найлучше орієнтується в тих справах і тільки вона одиноко може бути обороною польського стану посідання. — Кількісні контингенти землі, призначені на парцеляцію, належить віддавати спеціяльному органови, витвореному з суспільности. Той орган буде рішати про вибір кандидатів на набувців землі, якотакож визначати маєтки, з котрих будуть черпані ті контингенти... Очевидно повиннося парцелювати в першу чергу знищені господарства, яких ще є подостатком. Тепер, на жаль, діється якраз навпаки.

Землю з парцеляції треба передовсім ужити на доповнення карловатих польських господарств, котрих в загальнім числі є тепер коло 72%. Ті господарства належить доповнити бодай до величини 5 гектарів... Те скріплення польського елєменту, що замешкує землі Східної Галичини, найважніша справа. Нові польські кольонії мусять повставати в суцільних комплєксах. При тім величина поодиноких осель не повинна бути менша як 15—20 гектарів. Ті комплєкси в цілі охорони перед винародовленням повинні бути випосажені в костел, школу, читальню і т. д.

Заки одначе зачнеться працю в нових умовинах... засадничим домаганням мусить бути негайне здержання цілої парцеляційної акції в Східній Галичині.

Передовсім належить сейчас взятися до ратування польських кольоністів, котрі борикаються в тяжких умовинах і котрим незабаром може забракнути сил до тої боротьби так, що ті землі можуть також перейти в українські руки... Належить збільшити число римо-католицьких парохій і польських шкіл...

Кольоністи в більшости задовжені понад сили, узалежнені фінансово від найміцніших на тім терені інституцій то є українських кооператив.

На ту ціль, на скріплення польського елємету й упорядкування дотеперішної парцеляції мусять знайтися гроші.

Заява землевласників.

Представники землевласників заявили п. воєводі Біликови, що по думці своїх традицій завсіди готові до якнайдальше ідучих жертв і посвят, коли йде про добро польської держави, та не можуть погодитися з фактом, що землі, котрі від віків в їх володінню, нині без ніякої користи для польської держави, переходять в українські руки. Тих заяв не вільно нікому легковажити...

Ті землевласники мали повне право спитати, що зроблено з сотками тисяч гектарів землі, дотепер розпарцельованої? Чи видно які додатні наслідки, чи відчувається якусь полекшу для працюючих мас? Куди провадить шлях, котрим веде міністр Понятовский? Ті справи не можуть бути доменою групи, або навіть поодинокої особи. До них мусить мати право втручуватися цілий нарід.

Примітка Ред. „Нової Зорі": Так хочуть гамувати природний хід справ у господарськім життю нашого краю. Річ ясна, що наша суспільність повинна тому скрізь і всіми силами протиділати, бо земля в сім перелюдненім краю належиться передовсім його мешканцям. В нашій пресі появляється замало вістей про те, що діється з землею, вістей справджених і списаних нашими людьми.

Вітос про польську кольонізацію

Зі споминів б. берестейського вязня.

„Діло" в ч. 267 принесло отсю замітку:

Доля змусила мене перебути цілий місяць в одній келії берестейської військової вязниці у двійку з творцем першої повоєнної кольонізації, б. премієром В. Вітосом. Там, за грубими мурами, коли кожний день здавався нам пережитим роком, оповідав мені мій товариш недолі і сойму, ріжні цікаві речі зі свого життя. Одного разу зійшла балачка і на кольонізацію наших земель. Вінкентій Вітос признав, що кольоністів спроваджували на наші землі необдумано, що було політичною помилкою не допускати місцеве українське населення до купна землі, про яку воно довгі роки мріяло, що колись буде його. Через цю помилку спроваджені мазури мають в українському селянстві вічних ворогів, тому то і втікають вони назад на захід. Далі В. Вітос заявив, що він на дальше не виключає кольонізації східних земель Поляками, але не такої вже хаотичної. Одначе тепер він ясно бачить, що неможливо не допустити місцевих українських селян до набуття панської землі. Признав теж Вітос, що велика частина мазурів з його околиці, яких він сам особисто заохотив іти на схід за землею, вже по кількох роках вернулася назад, бо там годі було їм жити серед моря українських селян, які з ненавистю дивляться на польських кольоністів. Признав і те, що якби Польща допустила була при помочі державних банків Українців до купна землі, булаби мала тих селян за собою; вони булиб добрими і вдоволеними громадянами держави та не булоб того ферменту і ворожнечі на місцях через землю, скольонізовану Поляками, як воно тепер фактично є. Але здається, що наслідники Вінкентія Вітоса йдуть шляхом старим, утоптаним. Історія колись скаже, чи то був добрий шлях для польської держави.

Олександер Вислоцький б. посол.

Скасують свободу преси?

Львівський польський часопис „Век Нови" приніс в 10.658 ч. статтю п. з. „Вільна преса". В ній пише м. ін.: (а) Французьке правительство приготувало проєкт закона, що сильно редукує свободу преси, традиційну в Третій Республиці... Власне ті найдальше ідучі ригори викликали в деяких кругах в Польщі зичливий відгомін. Поспішно написано: коли навіть правительство Блюма виступило з такою ініціятивою, то се хіба очевидний доказ, що свобода преси се пережиток шкідливий і дозрілий до згільотинування...

Десь в міністеріяльних закамарках опрацьовують в найглибшій таємниці право, що має зуніфікувати польське неодностайне пресове законодавство і при тій нагоді змодернізувати його в дусі актуальних понять та інтересів. Сим також треба пояснювати факт, що тут то там у пресі появляються голоси, що стараються накинути... суспільности деякі опінії про границі свободи преси, близькі до цілковитого її звязання. Коли пітиб за тими підшептами, то нове польське пресове право не богато ріжнилосяб від гітлерівського або фашистівського. Істнувати мігби тільки часопис, що бувби інструментом адміністрації, і журналіст добре записаний в політичній картотеці...

Та не тільки у Франції, але й у Польщі розумні люди здають собі справу з наслідків, які принеслоб таке право. 150 літ історії журналістики доказало, що свобода преси, навіть надужита се менше зло від неволі преси. Що менше зло крик, піднятий в неслушній справі, ніж у слушній — мовчання під каганцем. Що вільна преса нераз може викликати замішання, може скріпити кипіння, та революцію все попереджує скнеблювання преси. Що голод, нужда і кривда стають найгрізнішими тоді, коли про се не вільно писати. Що устрій, котрий вбиває свободу преси, тим ударом завдає собі смерть, зглядно стверджує власну смертельну недугу.

Ті ствердження се не видумки „могіканів". Можна їх легко сконтролювати в історії 19 і 20 століття. Особливо за Наполеона III, в Німеччині підчас великої війни і в Росії перед революцією. Гітлеризм, фашизм і большевизм також не будуть виїмками. Всюди, де в імя незаколоченого виконування диктатур, в імя спокійного життя клік касується свободу преси, твориться передумови під розклад, під тайну агітацію, під моральне багно, під нагле заскочення правлячих кошмарною несподіванкою.

Примітка Ред. „Нової Зорі": Сі уваги „Веку Нового" спертi на знанню справи і цілковито слушні. До них додамо ще пять: 1) В сих часах знаменитих цикльостилів, шапірографів і т. п. винаходів цілком відобрати свободу преси суспільности досить трудно. Бо при мінімальній активности публична опінія перенесеться в продукцію преси зовсім неконтрольовану. 2) З природи річи осягне вплив також преса, видавана закордоном, яку будуть всякими способами пачкувати до краю, в чім особливо молодь буде знаходити насолоду. (Хто не памятає, з якою радістю наша молодь пачкувала до Росії тоненьку, заборонену бібулу!). 3) Преса, що стояти-ме цілком під впливом адміністрації, не знаходитиме віри в суспільности навіть тоді, коли писатиме правду. А недовіря всеї суспільности до такої преси перенесеться і на адміністрацію взагалі. 4) В несвобідній пресовій атмосфері не зможуть вироблятися ніякі нові публіцистичні сили, що заслугувалиб на таку назву. А се в часах мінімальних книжкових накладів довелоб до повного упадку навіть тої культури, яка ще остала по великій війні. 5) Чинники, що змагають до суспільного перевороту, нічого не очікують більше тужливо, як знесення в Польщі свободи преси; бо слушно сподіваються з того наслідків, яких вже не можна буде відробити.

КОЖДИЙ УКРАЇНЕЦЬ (КА)
повинен перечитати
НОВУ АКТУАЛЬНУ БРОШУРУ

Галичина і Велика Україна

пера Дра О. НАЗАРУКА

Трактат присвячений українським жінкам і військовим. В тій праці є новий підхід до справи соборности України.

Ціна 50 сотиків, з пересилкою 70.
Замовляти разом з надісланням грошей в адміністрації „НОВОЇ ЗОРІ", ЛЬВІВ, ул. ҐРОДЗІЦКИХ 2. I п.

Війна чи мир?

Взаємини між „Скалою" і „Просвітою".

3) Щоб те можновладство над темним народом верховоди тим лекше могли виконувати, постаралися вони втягнути під свої впливи всі народні установи і за признаний їм та їх управителям і членам патент патріотизму тримали їх у своїх руках і вихісновували для своїх цілей.

Така доля стрінула також „Просвіту". За підчинення себе верховодам „Просвіта" дістала від них патент патріотизму, навіть тоді, коли під її омофором почали виходити ярко атеїстичні книжки і катальоги, що поручали большевицькі видання, які очевидно розкладають народ. А хто на се зверне увагу і скритикує, на того всі „патріоти".

У нас втерся погляд, що просвітянець то патріот, а хто не є у „Просвіті", або з неї виступив, той тимсамим і патріотом не є, або перестав бути. Погляд се дуже хибний і в наслідках своїх шкідливий; бож се зрозуміла річ, що сама приналежність до „Просвіти" не становить про патріотизм даної одиниці, як і навпаки: може хтось до „Просвіти" не належати, може з неї виступити, але з сего ще не виходить, що він не патріот. Патріотом називаємо чоловіка чесного, характерного, що свій нарід любить і для його добра працює, трудиться та готов для него на всяку жертву і дійсно щось жертвує постійно а не лише користає з народа. Імя патріота треба собі заслужити працею й жертвенністю, а не набути як „патент" за свою улегліть для верховодячої кліки, або за приналежність до установи наділеної тим патентом (навіть коли не платиться ніякої вкладки!).

Під плащик патентованого патріотизму радо ховаються ріжного рода амбітники, лехкодухи та „штребери", щоби приналежністю до „Просвіти" за маленьку ціну вкладки або й без вкладки та за участь у сходинах, зборах і анкетах закрити свою нездарність, неробство а нераз навіть справжне ділання на шкоду свого народа і своєї Церкви.

Справді не лише лячно, але ще більше соромно стає днесь неодному чесному та заслуженому правдивому патріотови, коли лиш має нагоду розглянутися по наших містах і селах та близше придивитися теперішним патентованим патріотам в читальнях „Просвіти".

Кілько там всякої дряни, кілько ворогів Церкви, безбожників і розпусників, комуністів, тайних агентів, крикунів, самолюбів, амбітників, платних агентів комінтерну, розбивачів народної єдности, ворогів народних — а всі вони „патріоти": бо завдяки ліберальному статутови належать до читальні „Просвіти", платять членські вкладки, беруть участь у сходинах, зборах, анкетах та виставах і за се їм патент патріотів правно належиться. І вони ним залюбки чваняться і найповажнішим та заслуженим людям в очи цьвіркають. А тепер найбільшими „патріотами" уважають тих, що найбільше на „Скалу" уїдають. Такі вже і вкладок не потребують платити, а титул „патріотів" мають забезпечений. Такі хоробливі настрої...

Лучиться, що їх погане діло вийде на яв, або їх партія в читальні стане в меншости, при виборах до виділу перепаде — і вони в читальни не мають вже більше що робити. Тоді сейчас ті ще так недавно знані, голосні на ціле село просвітянці-патріоти стають тим, чим все були: явними киринниками. Де лише можуть, уїдають і шкодять тій самій читальни, що нею ще так недавно чванилися і заслонювалися, готові для її поборення піти на найпоганіше діло, на шкоду народу.

Се правдиві сумні наслідки пустої системи патентованого патріотизму в нашій суспільности. На високих достоїнствах, навіть на репрезентативних місцях, на котрих репрезентується націю, держать людей, що тільки платні беруть і то високі, а навіть звичайної вкладки до своєї орґанізації не платять, навіть своєї преси не передплачують. І се всі довкруги знають — і ніхто нічого в таких справах не робить, хоч се до краю деморалізує суспільність, коли вона бачить, що без виконування навіть примітивних обовязків можна мати марку патріота і навіть гроші з патріотизму. Ось до чого довів погляд, що не вільно критикувати „патріотів". Найвисший час, щоб наша суспільність а в ній і „Просвіта" для свого добра і в інтересі всеї нації з такої „практики" отряслася і своїх членів від тої шкідливої патентованости відучила. Сего й вимагає від неї „Скала", що вносить нове життя в нашу суспільність.

Дальшим сумним проявом на просвітянській ниві є ексклюзивність. Просвітянські діячі впоюють у членів „Просвіти" погляд, що хто не належить до „Просвіти", той „не тримає з народом", той прямо „ворог народу", зрадник і хрунь.

Так воно не є. Може хтось свій нарід дуже любити та про його добро дбати, але до „Просвіти" не належить через зло, яке бачить по многих читальнях. А те зло спричинює власне та чесна компанія патентованих патріотів просвітянців, на ділі народних шкідників. І тому не один справжній патріот не може належати до „Просвіти". Чиж через се він вже зірвав зі своїм народом, спроневірився йому, стратив право горожанства? Ні! Сеж абсурд! А у нас на жаль такий абсурд загально принявся а діячі-просвітянці, головно просвітянські урядовці по селах тим абсурдом часто воюють і залюбки пописуються.

Ще сумніший прояв у просвітянському життю — меґальоманія, та справжня пошесть наших часів. У нас „Просвіту" ототожнюють з „народом"! Нарід і „Просвіта" то в них одно. Доля „Просвіти" то в них доля народу, її упадок то упадок народу. Виступ проти „Просвіти" то виступ проти народу, бо мовляв „Просвіта" двигає на собі долю цілого народу.

Ся меґальоманія плекана просвітянськими урядовцями засліпила просвітянців так, що з долею читалень „Просвіти" звязують не лише долю народа, але й духовенства, ба навіть Церкви! Пригадую собі, що перед кількома роками обїздив наш округ оден священик, достойник, голосний просвітянець, патріот. Аґітував, щоби священики подбали про вибір певних делеґатів на загальні збори „Просвіти" у Львові, бо комуністи заходяться, щоб її всеціло опанувати. І говорив між иншими так: „Отці, ратуйте „Просвіту", бо як не дай Боже її випустите з рук, то лишитеся пастирями без стада і всі ми пропадем і Церква з нами"!...

Що за нечувана меґальоманія гідна осудження! Аж так вивисшувати „Просвіту", щоби з її долею звязувати долю католицького духовенства, ба навіть Церкви — се дійсно абсурд, що вводить у темні маси помішання понять і хаос.

А яке се небезпечне!

Таж „Просвіта" се установа чисто людська, підчинена загальному законови минучости. Днесь вона є, істнує, розвивається, а за якийсь час може її не бути. Не було колись „Просвіти", а нарід, духовенство і Церква істнували. Прийде час, не стане „Просвіти", але ані нарід, — ані духовенство, ні тимбільше Церква через те не пропадуть.

Меґальоманія товариства виробляє меґальоманію у своїх членів та урядовців. А які шкоди від таких меґальоманів має народ і мають народні установи, се нині вже часто можна бачити. Богато їх днесь бушує на народнім орґанізмі, головно по наших читальнях: сіють враж-

ДВА ЗЛОЧИНЦІ

Російське оповідання про те, котрий революціонер, а котрий бешкетник?

Сплячого пристава[1]) Бухвостова розбуджено й повідомлено, що хлопи привезли йому до переслухання двох зловлених злочинців, Павла Шестихатку і якогось другого, незнакомого, що укриває своє назвиско.

В документі, який хлопи вручили приставови, доносила громадська власть, що арештовані люди „нарушили засадничі права і підпадають під кару відвічальности".

Пізніше громадський писар простим людським язиком оповідав, що оба зловлені поводилися низше всякої критики. Шестихатка влетів до арендаря, Жида Зельмана, позбивав і поломив усі знаряди, зранив ручкою від сковороди жінку арендаря, а синови арендаря обірвав одно вухо. Допроваджений до уряду побив війта, десятникови вибив два зуби, а йому, писареви, „хотів ушкодити фронтові части тіла".

Обірване вухо й вибиті два зуби прислано рівночасно з письмом, завинені в засохлу шмату, перепоену кровью.

Другий, незнаного імени чоловік показав себе винним, бо коли стрінули його в огороді, не хотів виявити свого назвиска. А при ревізії знайдено у нього пачку проклямацій, бомбу і штучну руду бороду!

Пристав Бухвостов перечитав папір, засвистав, почіхався в свою необбриту бороду і пробурмотів:

— Лайдацький народ!

По обличчі його не можна було пізнати, про кого він так думав, чи про тих хлопів, що перервали йому сон, чи про Шестихатку, що урвав ухо синови арендаря, чи про чоловіка, котрого назвиска не знали, а котрий носив якісь проклямації.

Пристав відхилив двері від канцелярії до передної кімнати й закликав на десятника:

— Впускай по черзі!

До кімнати вступив високий, почорнілий хлоп в короткій свитині, з вузенькими, калмуцькими очима, зі стоячим волоссям як віер на шишковатій голові.

Стояв перед бюрком пристава і понуро вдивлявся в конець свого розірваного лівого чобота.

Пристав Бухвостов скоро наближився до него, енергійним рухом руки підніс догори його спущену голову і примкнувши очи сказав:

— Гарний з тебе пташок, ти Шестихатка! Тобі не Шестихатка називатися, але...

Пристав хотів сказати щось смішне, що полягалоб на гумористичнім перекрученні назвиска Шестихатки, а рівночасно, щоб звучало злобно й смішно супроти його опису, але замісць сего закінчив несподівано:

— Але драбом!

Потім пристав перейшов у поважний, урядовий тон.

— Пишуть тут на тебе, що ти урядив бучу в арендаря, що ти урвав одно вухо його синови, що ти вибив війта й вибив десятникови зуби! Чи се правда?

Почорнілий хлоп поглянув зпід лоба на пристава і пробурмотів:

— Правда!

— Чувані се річи?! стріпнув руками пристав. І до того ще відразу признався! Щож завинив тобі арендар?

Хлоп ще раз глянув уважно на пристава і сказав:

— Я все бю Жидів.

— За щож ти їх бєш?

— Вони мучили Ісуса Христа і не узнають також власти. Найбільше бю їх за се неузнавання начальства.

— Гм... застановився пристав. Але мимо того бити їх ти не маєш права.

— Но, а се як? розложив руки хлоп.

[1]) Пристав-поліційний комісар за царських часів.

ду і зневіру, підкопують авторитет, кидають погубні демагогічні кличі, баламутять незрячі темні народні маси, а самі прикриті плащиком патентованого патріотизму, бо вони — просвітянці. А як вони „просвітянці", навіть скритикувати їх не вільно, бо без них мовляв „пропаде нарід і Церква"... Вкінци прийде час, нераз случайно вилізе шило з мішка, пізнається загал на таких пташках, викине одного-другого меґальомана поза скобки народнього життя — а він подразнений у своїх високих амбіціях, обкидає всіх і всьо болотом, потрафить звязатися з найбільшими ворогами тої самої „Просвіти" і всякої иншої установи та народа і де може ділає на його шкоду!

Наслідком тої меґальоманії виробилося у нас передівсім на глухій провінції поняття, що „Просвіта" се щось таке важне, велике та необхідне, що се просто осередок всіх народних справ і всеї народної роботи, що вона вся сконцентрована у „Просвіті", а поза нею вже її нема і не може бути. Під кутом відношення до читальні оцінюється всіх людей, навіть і священиків. Належить священик до читальні „Просвіти", платить правильно вкладки, бере участь у сходинах, зборах, анкетах, то він вже „свій чоловік", „тримає з народом", він патріот і тимсамим ревний священик. А як лише він від читальні навіть з важних оправданих і справедливих причин тримається осторонь, то хочби був найревнішим священиком і навіть найдіяльнішим народним працівником, хочби свій нарід не знати як любив і для него був готов на всякі жертви, — він уже „не свій", він не з народом, він не лише не патріот, але просто нездара, киринник, хрунь і кепський священик!

У нас дійшло до того, що чим більше священик віддається просвітянській праці, тим його мають за ліпшого і ревнішого священика, хоч у дійсности ціла його ревність полягає лише на тім, що він пильнує точно всяких читальняних сходин і зібрань то що і то по найбільшій части з занедбанням своїх сущних душпастирських обовязків. Се ревність лише чисто просвітянська, що не має нічого спільного з правдивою ревністю священичою. Дуже часто покриває вона нездарність і нерадивість, а нераз навіть разячі промахи такого „славнозвісного священика", „діяча і патріота."

Священик.

Всяка людина брехлива (псалом 61, 9), немічна, нестала й хитається вельми, особливо в словах. Отже не треба всьому відразу вірити навіть тоді, коли воно видається правдивим. — Тома Кемпійський, III, 45, 3.

Я кажу їм: „Почекайте, пан ґубернатор всіх вас вивішає", а вони кажуть, ніби арендар каже: „Що мені там твій ґубернатор! Я його за три рублі куплю!"

— Так сказав?

— Зовсім так. Почекай, кажу я йому, буде пан пристав знати про твоє говорення! А він паскуда сміється й каже: Як ваш ґубернатор варт три рублі, то пристава можна мати за пів рубля.

— Що? Що?! Говорив так?!...

— Зовсім так.

Пристав несподівано розсміявся.

— А за що ти обірвав його синови одно вухо?

— Бо я так собі подумав: коли ти обиджуєш мою владу, то я справедливо твому синови пообриваю вуха. Маю право! Востре право!

— Га! га! Ах... ти осле! Ти баранятча голово! Але уважай. Тут пишуть, що ти там прямо різню счинив. Защо ти арендарку сковородою вдарив?

— Вона, ласкавий пане, на жінку ласкавого пана клепала обиджаючо. На добродійку!

— Що—о? якось немило усміхнувся пристав. Добре, вже про се ми запитаємося арендарки. То лише, брате, недобре, що ти війта скривдив і що витрутив тому десятникови зуби. Защож ти їм се зробив? (Кінець буде).

Замітна вистава

Для вшанування 60-ліття малярської праці Войтіха Коссака відбувається тепер в Европейськім Готелі у Львові ювилейна вистава його образів. Дивно, що українська преса не звернула досі уваги на ту виставу. А прецінь се надзвичайно поучаюча малярська епопея, створена для скріплення поневоленого народу в чорних днях його неволі. Епопея, в яку вложено дуже богато любови і праці. Се може послужити за взір для української нації і її працьовників. Виставу ту не тільки оглядається очима: її дійсно переживається серцем і думками.

Зараз на вступі великий образ п. з. „Спомин з дитинних літ". На нім представлена масакра варшавського населення в день похорону ґенералової Совіньскої 8. IV. 1862, коли автор портрету був у пятім році життя. На рамі того образу прибите пояснення, що се „дикі кубанські козаки" масакрують населення. Хоч Кубанці зовсім не дикі і хоч т и п їх належить до визначно арійських типів, автор представив їх як Монґолів зі скісними очима. Та се одиноке неприємне враження, яке Українець може мати на тій виставі.

Всі инші картини В. Коссака викликають враження позитивне, навіть картина ч. 24 „З оборони Львова". На ній представлена дівчинка-школярка зі старим револьвером і 4 ученики, як боронять позиції перед нашими в памятні дні здобування Львова. Мимохіть на той вид добувається з глибини серця признання для народу, що так виховав своїх дітей — і горяче бажання, щоб і ми так виховували свою молодь.

Звертає увагу картина ч. 33 „Візія польського війська": молоде польське військо з вірою вдивляється в маршала Пілсудского, що сидить на кони, над Вислою. Розуміється, можна дивитися з вірою в вождa, який знає чого хоче і готов потерпіти за справу свого народу.

Варт особлившу увагу звернути на образ ч. 15: портрет англійського ґенерала, що був 16 разів ранений в часі великої війни, стратив око і руку, але й потому ще не вступився з фронту: робив службу до самого кінця. Оглядаючи такі типи, кождий признає, що нації, яка продукує т и п и таких мужчин, належиться влада.

Великий образ „Крівава неділя в Петрограді" 22. V. 1905 разом з карткою, що поясняє його, повинен оглянути кождий, хто хоче зрозуміти упадок Росії... Та може найбільше зворушення викликає образ ч. 7 „Пруський Дух. Вивласнювання": на нім представлено, як під прапорами хрестів витягають хрестоносці словянських жінок і мужчин з ограблених і підпалених хат і загород... Тупі обличча вивласнюючих... А хрести мають навіть на плечах. Роблять се в імя свого костела... Жахлива картина. Від неї дрожать нерви. Вона важна не тільки для історії пограничних боїв німецько-словянських, але також між Словянами.

Оглядаюся по салі. Нігде не чути українського слова, не видно українського обличча. Чи бойкот сеї вистави лише тому ,що вона польська? О, се дуже нерозумний бойкот. Бо тут моглиб навчитися богато і наші малярі баталісти і вся наша суспільність, а особливо наша молодь, молодь, молодь.

Вистава та триває від год. 9 рано до години 19 вечером. Вступ 1.20 зл., для урядників і студентів 60 сот., для шкільних прогульок 30 сот. від особи. Значіння сеї вистави далеко більше, ширше і глибше ніж виключно мистецьке. — А. Ч.

Боротьба в Сирії

Взаємини між християнами і мусулманами в Сирії напружені. Бойкотують взаїмно крамниці і не хочуть перебувати в тих самих каварнях .Християни рішили, що ніхто з християн не сміє навіть мешкати в мусулманина. Умірковані круги побоюються, що се може довести край до господарської руїни.

Віча в справі кольонізації

Проти кольонізації українських земель відбулися недавно віча в отсих місцевостях: Чортківщина: Білобожниця, Колиндяни, Угринь, Мухавка, Біла, Полівці, Нагірянка, Улашківці, Свидова, Шманьківчики; Старий Самбір; Чесанів, пов. Любачів; Вікно, пов. Скалат; Камінка Струмилова; Тернопіль; Жовква; Турка над Стриєм; Долина; Калуш; Войнилів; Мостиська; Теребовельщина: Деренівка, Мшанець, Могильниця Нова, Могильниця Стара, Романівка, Вербовець; Львів. Такі віча повинні відбутися в цілім краю, бо земля для нашого селянства се одна з найважніших підстав істнування і того селянства і нашої Церкви та нації. Тому боронім тої підстави всіми силами і боронім всі.

Як стережуть паню Симпсон

Вілля Лювіє в м. Канн, у Франції, де перебуває п. Симпсон, окружена детективами місцевої французької поліції. Їй на поміч прислали окремий відділ детективів з Парижа. Крім того анґлійська тайна поліція (Скотленд Ярд) вислала відділ детективів. Вони боронять віллі головно перед влізливими репортерами і фільмовими операторами. Поверх 60 репортерів і фоторепортерів прибуло до Канн спеціяльними літаками і вистоюють днями й ночами під віллею п. Симпсон, щоб роздобути про неї якінебудь подробиці.

Заострена скарбова контроля

В міністерстві скарбу в Варшаві приготовляють зорґанізування апарату заостреної скарбової контролі. Ціль тої контролі: викривати і переслідувати податкові і девізові переступства. Аґенти заостреної скарбової контролі будуть провадити систематичну, довірочну розвідку про маєтковий стан, доходи і спосіб життя горожан: в потягах, на залізничих двірцях, на торгах, в корчмах і взагалі при всяких нагодах. В тій ціли значно збільшено скількість контрольних районів. Нові контрольні райони утворено м. ін. у Вильні, Луцьку, Лодзі, а на терені львівської скарбової палати в Збаражі, Бережанах, Переворську, Добромилі, Ніску і Ліску. Та скромне життя все вказане, без огляду на контролю.

Безробітна молодь

і резервісти до війська.

Міністерство військових справ рішило зорґанізувати спеціяльні відділи „Оборони Народовей", щоб зменшити безробіття, затруднити молодих безробітних людей, головно резервістів і хлопців в передпоборовім віці. Відділи „Оборони Народовей" утворять тільки при декотрих полках піхоти в округах, де найбільше безробітних. До згаданих відділів будуть приймати передівсім молодь зорґанізовану в „Пшиспособеню Войсковем", і тільки виїмково незорґанізованих з сіл. Час побуту в відділах „О. Н." триватиме від 4 січня до 20 березня 1936. Члени відділів „О. Н." дістануть працю, удержання й одяг. Кандидати повинні зголошуватися від 10 до 15 грудня 1936. Вони мусять мати леґітимації для безробітних, згл. посвідку з ґміни, оскільки вони незареєстровані в Фонді Праці.

Книжка за пів міліона долярів

Ню-Йорська видавнича фірма Добл-дей і Доран видала в 12 примірниках книжку покійного анґлійського полковника Ловренса й оповістила, що продає ту книжку по 500.000 дол. за примірник. Така була остання воля покійного. По звичайній ціні буде та книжка видана доперва в р. 1950. Причина того, в тім, що пок. автор представив у тій книжці в поганім світлі анґлійських офіцирів, що вчать летунів. Отже він сподівався, що до 1950 р. всі офіцири вже вимруть.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Наш край і народ

Як вони виглядають у „Великій Історії України" М. Голубця від найдавніших часів до 1923 року. Львів, 1935. Як М. Голубець уживає цитатів і як він знає та розуміє географію Рідного Краю.

Автор починає свою історію дивовижним вступом. Певно, що се індивідуальна річ, що і як якийсь історик хоче говорити до читачів. Та звичайно в простих і щирих словах автор дає на початку деякі завваги або свою сповідь, як то тяжко осягнути замірену ціль і т.п. Сповідаються автори з усяких недостач свого твору, то що. А пан Голубець втяв у своїому вступі таку мороку, що тяжко розібрати, як те все розуміти і чого він хоче. Така путанина думок, така кучерявщина льогіки! А до того ще прикінці жадає макабрики!...

Як собі з тим дасть раду наш селянин, чи кооператор, чи хто там, не розберу.

Пан Голубець починаючи свою історію, розсипав перед нами екзотику цитатів про Україну з писань літератів — подорожників давніших часів. Без сумніву, треба відноситися з пошаною до наших давних політичних приятелів з чужини, але з того ще не виходить, щоб нещасно вибрані автором цитати мали якийсь історичний сенс... То були інші часи, тепер наука тих поглядів не може брати як научні і їх апробувати. Зміст тих поглядів може видаватися тепер прямо смішним. Без пояснення такі цитати можуть незаслужено компромітувати обидві сторони. Возьмім для прикладу наведені п. Голубцем слова Гердера про Україну з його записника з 1769 р.:

„Україна стане колись новою Грецією: прекрасне підсоння цього краю, весела вдача народу, його музикальний талант, плодовита земля, колись проснуться: із тільки малих племен, якими чейже були колись Греки, повстане велика культурна нація: її межі простягнуться до Чорного моря, а відтіля ген, у далекий світ." (Ст. 1).

Чи автор бодай дрібку застановився над тим конвенціональним компліментом?... Чи веселість вдачі це підстава до здійснення майбутньої величі якогось народу? Чи може тим бути його музикальний талант? Зазначу, що він на жаль дотепер ще не видав і якостево і скількостево великих творів, які своєю вартістю заважилиб у міжнародних перегонах. А знов урожайна земля все ступлювала енергію народа і звабльовала голодних азійських степових грабіжників тай европейські мілітарно зорганізовані народи з гірших земель. Історики і соціольоги поневолення мешканців урожайних земель уважають — прямо загальним і природним явищем. Коби то у панівних народів кінчилося на збиранні данини, але вони, що гірше, переводять дисоціяцію й асиміляцію... І клімату України не можна порівнувати з кліматом напр. більше південної Греції, положеної розчленованим півостровом на рухливому теплому Середземному морі, на роздоріжжі між трьома континентами. Чиж мало лиха заподіювала і заподіює дотепер посушність східних сухих вітрів нашому урожайному східному півдню, обертаючи його в степ... Через сей степ ми ще й дотепер не скольонізували як слід сеї полоси і не взяли в посідання Чорного Моря. 50% тамошної людности се чужинці, а міста мають там іноплеменників навіть 80%, часом і більше.

Етоси двох відмінних народів не совпадають з собою; кождий нарід чистої крови має свою вдачу („свого гєнія"). І по своїй лінії розвиває він свою індивідуальність. У Гердера всі народи без розбору щодо духових богацтв — рівня собі. Певно, Гердер був високий ум і має світове імя в своїй области, але не як історик! Історіософія знає тільки його теорію, в якій він виводить фізіогноміку народів з їх мов, що зі слабшими аргументами піднесли передтим Бекон, Ляйбніц, Зульцер і інші. Тепер ся теорія — означування єства народу і його гєнія з мовних прикмет майже зовсім стратила кредит! Значіння еволюції, природного мілїе (оточення), добору, раси, що в части дає нам антропольогія, етнографія й інші елементи, які тепер беруться під розвагу, у Гердера виступає тільки як слід інстинктовного прочуття, але він сам не виводить з того висновків і їх не уживає. Сей учений для нас вже з далекої доби.

Цитати се добра річ, але треба вміти їх ужити.

Або що позитивного дають шабльонові слова французького історика Шерера, приблизно з того самого часу:

„Українська історія має богато схожости з історією старинних Греків і Римлян (Отже наша історія і наш культурний потенціял має ті самі вальори, що їх мали Греки і Римляни!??): виховані як спартанці (?), озброєні як Римляни (?), не завойовували громадяни козацької республики чужих земель, але хоробро й завзято обороняли своїх вівтарів і домашнього багаття. З їхньої історії довідуємося, якто батьки передавали синам у спадщині горде почуття незалежности й із гаслом: „смерть або перемога" залишали їм як одиноке майно — шаблю." (Ст. 1).

Гей, гей, якби так дійсно наші предки в своїм діянні йшли за словами: „смерть або перемога", то певно наша доля булаб інша.

Третій цитат се завважа подорожника Георга Коля з р. 1838. Завважа про необєднаність нашої землі, занятої пятьма державами. Його побажання доторкує появи великого будівничого-героя, бо каміння для тієї будівлі (се є самостійної держави) все ще лежить готове. Може з часом найдеться будівничий-герой, що складе його до купи. І це каміння і герой — вияснення сієї метафори дає авторови притоку до такої плутанини, що аж не добре робиться. Отже каміння — се досвід набутий зі знання історії. За 1000 літ життя українського народу нагромадилося того каміння богато-богато. Майбутній будівничий матиме з чого вибирати сягаючи в скарбницю будівельного матеріялу, що нею є — історія України.

Але того ще замало.

А коли хочемо (слова п. Голубця) приспішити прихід цього, стільки літ вичікуваного героя-будівничого, мусимо піти слідами козацького літописця Самійла Величка і... побачивши на ріжних місцях богато людських кісток сухих і нагих, що мають одно тільки небо за покров, запитати в душі: Хто вони такі? Мусимо на їх мертвих і не похоронених надивитися душею й серцем поболіти. А коли самі того не звідаємо (чиї це кости і чому вони порозкидані), мусимо запитати многих людей старинних (певно так від 120 літ!): чому так було, через що і хто нам землю попустошив... Доперва тоді може наступити надхнення... Тоді може наступить стан душевний (потрібний) до зрозуміння книг про минуле... починаючи від літописця временних літ, а кінчаючи на М. Грушевському (й очевидно не поминаючи й великої історії М. Голубця) чого треба сучасному поколінню — на нині й завтра...

Що сказати на таку премодерну алєгоричну льогіку? По апотеозі Греків і твердженні, що Українці се так сказать їх наслідники, можна було сподіватися, що автор схоче піти слідами льогіки Аристотеля або величавого ясного стиліста Плятона. Тимчасом — маємо незріле макабричне студентське пустословя „степового Скита". Расісти-теоретики твердять, що до магії й макабрії мають вроджений нахил азійсько-африканські породи. В Варшаві антропольогічний інститут безплатно вимірює череп і кости і дає неомильні відповіди на процентове запозичення уроди й таланту від Сходу чи відки инде. Якої то саламахи можна наварити, як хто хоче повязати цитати, що до себе не підхожі. Кепський з автора історик, коли він думає, що наша історія вже розроблена і викінчена працьовитим М. Грушевським і його попередниками та його школою. Таж се, що зроблено — то кроплина в керниці води! До здобуття своєї держави треба не тільки знання самої історії, але треба ще ґрунтовного, глибокого, всесторонного, національного перевиховання, треба здисциплінування нашої збірної індивідуальности, здинамізування нації всіми елєментами, які дають сучасна цивілізація та її могутня техніка враз з богатим економізмом. Певно, приявність героя, себто гєнія, великого чоловіка се добра річ, але він звичайно продукт народа богатого в духову й матеріяльну культуру. Бо, як каже Спенсер, заки цей великий чоловік своє оточення перетворить, мусить вперед оточення його виховати. Оточення дає виховуваному ним великому чоловікови напрям своєї програми. Мислителі тої міри як Спенсер і Бордо, Тардє й інші, що числяться зі збірним чоловіком, кажуть, що сей великий чоловік є тільки дрібною принагідною причиною, яка розвязує-увільняє вже зібрану укриту енергію. В найліпшім разі він дещо збільшує її силу.

Індивідуалістичне понимання історії, трактування героїв як одиноких носіїв, сподвижників і моторів дій (як се є у Томи Карлейля) сьогодні значно скореґоване. В першій мірі будівничим своєї долі сам нарід, спільнота. На доброму підложжі сейчас і напевно зявиться будівничий. Знання минувшини очевидно потрібне, але само „нагромаджене каміння" серед бідноти й бездержавности небогато може дати. А ждати з заложеними руками на будівничого може тільки деморалізувати.

Після короткого пояснення звідки пішла назва Русь і Україна (ст. 4), автор подав читачеві жмінку географічних понять про нашу землю, щоб читач орієнтувався в місцевостях. І зовсім слушно. Географізм землі мав, має й буде мати величезний вплив на долю народів. І без зрозуміння географії своєї землі не можна зрозуміти розвитку подій і характеру чоловіка. Передовсім у прадавних і давніших часах природа чоловіка всею своєю силою пригнічувала, сковувала й дуже тиранізувала. Доперва тепер людина внаслідок культури, легкої комунікації і подібних чинників звільнюється дещо з пут природи й оточення.

Та наш історик з географією наших земель поступив собі недбало і не завдав собі труду дати переглядну, пластичну, інтересну лекцію своїм читачам. Видно, що сам автор Великої історії не мав давніше богато спільного з сею наукою. Якось тяжко було йому дібратися до того, що сю науку робить інтересною й важною також для історії. Не богато там того предмету, але до нього рішучо забогато подробиць, вимірних цифр, а передовсім не достає гарно зладженої мапки. Не здавав собі п. Голубець справи, що в історії треба говорити про географію остільки, оскільки вона була чинником помічним або шкідливим при розбудові державности і характеру народа. Ось наприклад ріки, які розпливаються від осередної височини на всі сторони, як напр. було у Франції, були чинником обєднуючим племена й улекшували політику централізуючу і централістичну силу панівного осередка, яким був Париж. А знов ріки пливучі до себе рівнобіжно припізнювали обєднання (Німеччина, Україна) та піддержували всякі сепаратизми земель. Слід було підчеркнути уємне і навіть злочинне значіння степу для України, уємне значіння віддалення її від моря, сього вікна і дверей у світ. — Найхарактеристичніших прикмет нашої землі автор не подав. Вичислення

гірських верхів, їх височин, річок-допливів, без зібрання сього в якусь систематику — се балаган, який не відкриває нам важних секретів нашої величезної території. Якби п. Голубець був собі переробив хочби якусь політичну географію, бувби не тільки сам богато скористав, але бувби поширив в тому напрямі й світогляд своїх читачів і подав цінний матеріял до обсервації. Даючи деяким частинам нашої території (кажучи по теперішньому) регіональні назви як Гуцульщина, Волинь, Підляше, Полісся, Слобожанська височина, Поділля і т. д., треба було сказати, чи до такого означення послужив факт адміністраційного поділу, чи се памятка по давних племінних назвах, чи се вислід місцевих ріжниць, які не улягли українській асиміляції, се значить, що сі области відповідають певним діялєктичним або антропольоґічним відмінам. Чи Підляше, Холмщина, Галичина, Лемківщина се перехідні, пограничні области в напрямі Польщі, Литви, Біло-Русі і т. д., де відбувався фермент етнічного вимішування. (Тут підчеркую, що в нас у напрямі Польщі й Литви нема перехідних діялєктів). Говорячи про всякі ґрупи земель і їх назви, п. Голубець не згадав про Галичину. Не знати чи забув, чи не зробив сього з пересердя, маючи жаль до „невдячних краян". За се впакував більшу частину галицької землі під „Розточча", якому казав заняти всю площу між Бугом та Сяном. Се доволі вузьке, розмите, прапрадавне гірське пасмо, назване в шкільних підручниках „Львівсько-томашівським вододілом", себто „розточем". Решту Галичини анектував п. Голубець для гуцулів і бойків як продовження Підгіря. Волинь, де височина горбовини денеде переходить 200 м., зачисляє п. Голубець до „плоскої високорівні". При Гуцульщині між граничними пунктами згадує жерела Золотої Липи...

Про инші „цікаві річи" — напишу в дальших частинах сеї оцінки. — В. Г.

Нові видання

Омелян Квіт: **Зоря світу.** Оповідання з життя Пречистої Діви. Львів 1936. Накладом видавництва „Наш Приятель". Ст. 60 + 4 нпґ. Формат 14.2 × 20 цм. Ціна 75 сот., з пересилкою 90 сот. Книжка ілюстрована.

D-r. Włodzimierz Kołpaczkiewicz: **Spór o „Narodny Dom" we Lwowie.** Nakładem autora. Lwów 1936. Сторін 31+1 нпґ., формат 20×14 цм. Ціна? Се цікава книжка. Автор подає оригінальну розвязку спору.

Юра Шкрумеляк: **Гості з Вифлеєму.** Вертеп для хати і сцени. Друге поправлене видання. Накладом автора. Львів 1936. Формат: 16.9 × 12.2 цм. Ст. 16. Ціна 40 сот.

Юра Шкрумеляк: **Три князі в Вифлеємі.** Найновіший вертеп для хати і сцени. Накладом автора. Львів 1936. Формат: 16.8 × 12.2 цм. Ст. 24. Ціна 60 сотиків.

Юра Шкрумеляк: **Веселий Вертеп „Біда в мішку".** Накладом автора. Львів 1936. Формат: 16.9 × 12.2 цм. Ст. 16. Ціна 40 сот.

Найновіший Колядник. Старі й нові, вперше друковані, коляди, дитячі коляди і коляди Івана Сорокатого. Старі зібрав і справив та нові уложив Юра Шкрумеляк. Накладом автора. Львів 1936. Формат: 16.9 × 12.2 цм. Ст. 61 + 3 нпґ. Ціна 80 сот.

Евген Рудий: **Поворот Пінокія з Абісинії.** Гумореска у трох діях. В-во „Русалка". „Діточий Театр". Вип. IV. Львів 1936. Ст. 32, формат 16.2×12 цм.

Евген Рудий: **Пінокій сватом.** Гумореска на три дії. В-во „Русалка". „Діточий Театр", вип. V. Львів 1936. Ст. 32, формат 16.2×12 цм.

І. Я. Луцик: **„Вертеп",** різдвяна сцен. картина на одну дію. Театральна Бібліотека, вип. 85 (нове вид.), рік вид. VII. В-во „Русалка". Львів (дата видання не подана), сторін 8 + 8 сторін оголошень, формат 15.1×22.9 цм.

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Академію в честь Пречистої Діви Марії улаштувала Марійська Дружина при львівській дівочій ґімназії „Рідної Школи" 6. XII. с. р. в салі Т-ва ім. Лисенка у Львові. В програму академії увійшли продукції жіночого хору під проводом проф. Гриневецького, соля фортепянове і скрипкове та деклямації. Хоч се була перша академія сеї Дружини (ся Марійська Дружина повстала в вересні 1936 р.), всі точки програми випали добре. Знаменита була деклямація уч. Дрогомирецької. Без закиду було фортепянове сольо уч. Гарасимівної. Варт, щоб наші музичні круги занялися тою талантовитою ученицею. (Вона сирота й не має змоги продовжати свої музичні студії). Розумне було вступне слово уч. Гадзевичівної. Загальне вражіння дуже гарне. До успіху академії причинилися о. Ждан, опікун сеї Дружини, та проф. Гриневецький. На академію прибули Преосв. Будка, ОО. Василіяни й богато старшої інтеліґенції. На салі не було видно нікого з Головної Управи „Рідної Школи". Невже її не цікавлять академії, що їх улаштовують ученици її заведень?

Кардинал Фавльгабер знов відбув нараду з канцлером Ґітлєром. Потім Ґітлєр відвідав недужого ігумена дра Альбана Шахляйтнера.

Ґенеральна капітула Бенедиктинів Баварії припоручила монастиреви Нідеральтайх коло Деґґендорфу занятися працею над зєдиненням східної Церкви з Римом. Той монастир оснований коло 1200 літ тому. Він має стати осередком всіх німецьких кругів, зацікавлених унійною працею, та вишколювати священиків для унійної праці в східній Европі.

Виклади катехизму для дорослих заведено в 70 церквах берлінської дієцезії. Вони будуть відбуватися раз на тиждень вечером. Епископ Берліна так узасаднює своє зарядження: „Досвід богатьох парохій виказує, який великий голод слова Божого в наших часах також між дорослими людьми. Сама проповідь не вистарчає. Парохіяни хочуть ґрунтовного, систематичного й позитивного навчання про справи віри при помочі катехизму."

Реставрують базиліку св. Марка в Венеції. Італійське правительство на внесок Муссолінія призначило на ту ціль півтора міліона лірів.

Помер епископ Базилеї др Ї. Амбіль. Він особливо заслужився для розбудови католицької преси у Швайцарії.

Союз катол. орґанізацій молоді Швайцарії, що має тепер 50.000 членів, вислав до правительства домагання заборонити большевицьку пропаґанду й „не терпіти більше висланників Москви у Швайцарії". Союз висловив охоту чинно помагати правительству в обороні Швайцарії перед большевизмом.

Церква й політика у Франції. Епископ Версалю звернувся до духовенства, щоб трималося здалека від усіх політичних орґанізацій і не відповідало на запрошення до співпраці в орґанізаціях незвязаних з Католицькою Акціею.

Конґрес приятелів католицького шкільництва у Франції відбувся в Клєрмонті. Взяли в нім участь представники французького Епископату, батьківських кругів й учительства. Рішено основувати приватні католицькі школи. — Державне шкільництво у Франції ляїцистичне, в більшости протикатолицьке.

В Копенгазі, столиці Данії, повстав перший католицький монастир. Тепер минає 400 літ, як Данія стала протестантська.

Канадійські католики започаткували енергійну акцію проти комунізму. Масові віча католиків відбулися в Монтреалі, Оттаві, Квебеку й ін. На вічах протестовано проти релігійних переслідувань в СССР, Мехіку й Еспанії. До канадійського правительства вислано просьбу, щоб воно опрацювало проекти нових законів на підставі засад виложених у папських енцикліках.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ЦЕНТРАЛІЗАЦІЮ СУДІВНИЦТВА в СССР ухвалили Центральний виконний комітет і Рада народних комісарів. Відтепер союзний комісаріят справедливости в Москві буде кермувати справедливістю в усіх т. зв. союзних республиках.

В ҐДАНСЬКУ політична поліція увязнила соціялістичного посла і редактора Фріца Вебера і ще кількох членів соціялістичної партії. Сподіються дальших увязнень в найблизших днях.

РОМУНСЬКИЙ ШЕФ ҐЕНЕРАЛЬНОГО ШТАБУ ґен. Самсонович прибув до Польщі і відбув наради з провідними військовими кругами Польщі.

СОВІТСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО звернулося до комітету неінтервенції в Еспанії, щоб він поробив заходи в ціли здержання напливу чужих добровольців до Еспанії.

СОВІТСЬКИЙ ПОСОЛ у Фінляндії Австин заявив фінляндському привительству, що недавна промова Жданова не означає загроження незалежности Фінляндії. Се тільки пересторога, колиб Фінляндія дісталася під вплив великих авантурників, ворожо настроєних супроти СССР.

БОЛЬШЕВИЦЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО рішило вислати до Еспанії 500 морських офіцирів, 500 підофіцирів і 200 інжинірів та механіків.

ЗАКОН ПРО ЗБЕРЕЖЕННЯ ПАРТІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ оповіщено в Німеччині. Члени нац.-соціялістичної партії обовязані зберегти службову тайну навіть після опущення партійних рядів. Колиб члена націонал-соціялістичної партії суд покликав на свідка, то член має право відмовити зізнань, поки відповідна партійна влада не звільнить його з таємниці.

НІМЕЦЬКА ПРЕСА дістала приказ нічого не писати від себе про конституційну кризу в Англії.

ШВАЙЦАРСЬКА СОЮЗНА РАДА ухвалила закон про охорону держави. Він звернений проти діяльности III Інтернаціоналу на території Швайцарії.

ФРАНЦУЗЬКИЙ МІНІСТР закордонних справ Дельбос заявив у французькім соймі: „Всі сили Франції на суші, в воздусі і на морі булиб негайно використані для оборони Великої Британії на случай неспровокованого нападу. Те саме можна сказати про Бельґію."

В ПАРИЖІ до совітської амбасади прийшло 9 симпатиків Троцького і домагалося віз на візд до СССР. Коли їм відмовлено, вони счинили авантуру.

БЕЛЬҐІЙСЬКИЙ СЕНАТ ухвалив проєкт реорґанізації бельґійської армії.

В КАТАЛЬОНІЇ оповістили декрет про обовязкову військову службу.

2.500 ІТАЛІЙСЬКИХ ДОБРОВОЛЬЦІВ прибуло на поміч еспанським повстанцям. Їх привіз до пристані Альжерікас корабель без фляґи.

ГОЛОВНА УПРАВА анґл. соціялістичної „Лейбур Партії" ухвалила великою більшостю голосів в конфлікті між королем і консервативним правительством стати по стороні правительства.

ПРЕЗИДЕНТ РОСВЕЛТ виголосив промову в бразилійськім парляменті, де був гостем. В ній закликав до панамериканської співпраці.

З ВАШІНҐТОНУ звідомляють, що урядникам американської дипльоматичної служби не вільно відтепер женитися з чужинками без спеціяльного дозволу департаменту стану.

ЧІЛЄ признало анексію Абісинії Італією.

МЕКСИКАНСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО признало право азилю Л. Троцькому, що дотепер перебуває в Норвеґії.

В ОСТАННИХ БОЯХ між Англійцями й індійськими племенами є 20 убитих і 88 ранених Англійців. Кілько ранених і вбитих між туземцями, не знати.

В ТЕҐЕРАНІ підписали на днях договір чотирох мусульманських держав: Туреччини, Іраку, Афґаністану й Ірану.

НОВИНКИ

Від 9 грудня с. р. у Львові піднесено ціни на декотрі роди хліба. 1 кг. пшенично-житнього, т. зв. люксусового, хліба коштує 43 сот., житнього темного 38 сот.

При викупні промислових свідоцтв на 1937 рік можна дістати деякі полекші. Подання про полекші можна вносити до скарбових урядів до 31. XII. 1936 р.

Безробітні не зазнають в зимі голоду, коли кождий зложить жертву на зимову допомогу.

Новий будинок політехніки мають будувати у Львові при вул. Пелчинській або Малаховского.

В Адвокатській Палаті у Львові дійшло до непорозуміння між адвокатами Поляками й Жидами в справі поділу мандатів у властях Палати. Адвокати-Поляки зложили мандати.

„Курієр Поранни" в ч. 342 приніс таку вістку: „До куратора львівської шкільної округи Гадомского прийшла делеґація Т-ва Взаїмної Помочі Українського Вчительства та в імени управи Т-ва зложила 500 зл. на ФОН (Фундуш Оборони Народовей). Рівночасно делеґація заявила, що всі члени Т-ва оподаткувалися на ФОН і вплачують відповідні вкладки в місцях своєї праці."

В с. Розтічках, пов. Долина, хтось ранив трьома револьверовими стрілами місцевого солтиса. Здогадуються, що це сталося на політичнім тлі.

З Берези Картузької вийшов на волю по 7 місяцях селянин Чуба з Болехівців, повіт Дрогобич.

В Самборі зачався процес проти 47 селян, обвинуваченых за участь у подіях в Острові Тулиголовськім дня 1-го липня 1936 р.

В Ярославі засуджено Феліціяна Папару, б. суддю й секретаря магістрату м. Ярослава, на рік вязниці і 500 зл. гривни за фальшування документів і покутне писарство.

Дві нові церкви посвячено на Холмщині в с. Київцях, більського повіту, і в м. Савині, холмського повіту.

Горохівське староство припинило діяльність місцевої читальні „Просвіти", останньої на Волині.

У 22 селах Дубенщини приступлено до комасаційних праць. Вони обіймуть около 20.000 га, себто около 6.000 господарств.

Поза межі Волині виселило повітове староство в Рівному на 10 літ Пилипа Влодичука, мешканця с. Городка. Він мав бути пачкарем.

Виставу емалій Марії Дольницької відкрито у Празі.

У Варшаві помер нагло виленський віцевоєвода Ґінтовт Дзєвалтовский.

На зїзді „Союзу польського вчительства" у Свенцянах ухвалено кілька резолюцій проти катол. видавництв. На другий день префект ґімназії кс. Ґрамс підчас проповіди в костелі гостро виступив проти тих, що ухвалювали такі резолюції. Боївка, скрита на хорах, переривала проповідникові проповідь окликами „Преч!" Батьки учеників свенцянських шкіл вислали до міністерства освіти меморіял проти поведінки вчителів у костелі. Директор ґімназії припинив в урядуванні кс. Ґрамса.

Гумор. — Статистика. — 99% населення Польщі займається писанням подань про відложення податків, розложення на рати, про допомоги, емеритури і т. д. Решта населення се анальфабети. („Дзєннік Популярни").

Масові ревізії переведено на днях в білоруських культурних і господарських організаціях та у приватних осіб. Заквестіоновано акти кількох білоруських товариств і видавництв.

Грошеві зловживання викрито в бюрі вшехпольської партії в Лодзі.

На стації в Пельпліні (Поморя) маневруючий паровіз вїхав на вантажний поїзд. 6 вагонів зовсім знищених.

На лінії Варшава—Сєрпц вискочив з шин поїзд. Кілька осіб потовклося.

Величезний метеор упав у Совітах на терені колхозу Нова Дерівня в середкінськім районі. Гук підчас падання метеору чути було в промірі кількох км.

В чеській Празі завалилася підчас будови частина зелізно-бетонового будинку біржі. Зпід руїн видобуто дотепер 21 робітників, з того 11 тяжко ранених.

Чеська преса пише, що мапа Чехословаччини, видана большевиками, мала надпис „Нові летунські бази в ЧСР", а не „наші". Сим вона хоче сказати, що німецькі донесення про 15 совітських баз в ЧСР — неправдиві.

Маршал фон Макензен скінчив на днях 87 літ. Канцлєр Ґітлєр вислав старенькому маршалові сердечну ґратуляційну депешу.

Німецький письменник о. Ґеорґ Севастіян Губер, що його дві праці: „Фом Хрістентум цум Райхе Ґоттес" і „Вайсґайт дес Кройцес" уміщено 10 червня с. р. на індексі заборонених книжок, піддався рішенню Апостольської Столиці та відкликав свої твори.

Футра жіночі і чоловічі та ріжного роду футряні шкірки поручає по найнижчих цінах фабрика футер „Хром", Львів, ул. Руська 20, тел. 271-83

Муссоліні роздав ґрошеві надгороди на суму 2 і пів міл. лірів рільникам, що побідили в загальнодержавнім річнім конкурсі на найлучшу управу рілі.

На Деґреля, провідника бельґійських рексистів, виконано замах. У хвилі, коли він всідав до самоходу, хтось з товпи стрілив до нього з револьверу. Стріл хибив.

Альґер Тіболє видав „Історію французької літератури від 1789 р. по нині."

Процесувалися 333 роки дві громади Бофор і Лє Шапель у Франції. Процес зачався 1603 р., скінчився 1936 р. полюбовно.

Франція винна Злученим Державам 347,000.000 долярів за воєнні довги; всі инші держави разом 1.315,000.000 дол.

Приїзд чужинців до Анґлії сильно збільшився. В липні, серпні й вересні с. р. висіло в Анґлії 200.000 чужинців (себто 30.000 більше ніж у тих 3 місяцях мин. року). З того було 23.901 в інтересах, решта туристи.

ИМКА видала книжку К. В. Мочульського п. з. „Володимир Соловйов. Життя й наука".

Найбільший міст на світі будують тепер між Сан Франціском і Овклендом. Він буде довгий 13 кільометрів і коштуватиме 77 міліонів долярів.

Китайка Ча-Ванґа вродила нараз 10 дітей: 9 хлопців і одну дівчинку. Дівчинка і пять хлопців померли на другий день.

Гумор. — Прошу мені подати бефштик з полядвиці. Та упереджую, що маю таку натуру, що попадаю в фурію, коли побачу щось мале.

Гумор. — В суді. — Чи обвинуваченый признається, що позичав ґроші від ріжних людей і не хоче тепер віддати? — Алеж я Богу духа винен!... — Прошу запротоколувати, що обвинуваченый має ще одного вірителя!

СПРАВА ЦЕЛІБАТУ

СТАТТІ
ПРЕОСВ. ГРИГОРІЯ ХОМИШИНА І ПРОФЕСОРА РЕНАНУСА
Думки ріжних світських фільософів про целібат.

Бібліотека УКО. Сторін 69+3 Ціна 25 сот., з пересилкою 40 сот. Можна набути **в Адміністрації „Нової Зорі" Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2, за попереднім надісланням грошей.**

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

ПОРЯДОК БОГОСЛУЖЕНЬ

в храмовий празник в Церкві св. О. Николая у Львові:

Пятниця 18 грудня 1936 год. 17 Всеночне, Наука, благальна пісня, Благословення Найсв. Тайнами, цілування св. Мира з Мощей св. О. Николая в Барі. Слухання св. Сповіди від 16—21 години.

Субота 19 грудня 1936, празник храмовий св. О. Николая: год. 5 Утреня, в год.: 6, 7, 8 і 9 читані св. Літургії. Год. 9.45 прибуття Архієрея Преосв. Кир Никити. Год. 10 торж. Архієрейська Служба Божа, о год. 11 Проповідь. Год. 13 Водосвяття перед церквою, Обхід. Год. 16 Вечірня, Акафист св. О. Николаю, благальна пісня, Обхід з Найсв. Тайнами довкола церкви, Благословення, Панахида за упокой парохіян і цілування св. Мира. Слухання св. Сповіди від 5—13 г.

Неділя 20 грудня Попразен храма і І-ша Неділя місяця, цілодневна адорація Найсв. Тайн. Порядок Богослужень як в Неділі і Свята.

Свящ. Василій Лончина.

Добру пару коней, літ 6, каштани, високість 156 і 148 цм. за около 600 зол. (шістьсот зол.) продасть Кость Савчин в Дуброві коло Нижнева, п. Нижнів.

109—1—4

СТОМАТОЛЬОҐ-ДЕНТИСТ
Др. Ст. Дмоховський
Львів, Сикстуська 35.
Лябораторія дентистично-технічна.
ГОДИНИ ПРИНЯТЬ 9—12, 3—6

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ
О. ЛЕВИЦЬКА І С-ка
Львів, ул. Кордецького 51.
Тел. 60-04. ПКО. 503.881.
поручає власні вироби найкращої якости:
Пасту до взуття „Елеґант" терпент.
Пасту до підлоги „Французька маса"
Пасту до взуття „Елеґант" воскову
Віск комбінований до підлоги
Вазеліну до шкіри
Синку до білля
помадкову і коронову
Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську
Леп на мухи

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: ½ стор. 180. — зол., ¼ стор. 90. — зол., ⅛ стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., ¼ стор. 140. — зол., ⅛ стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XI. Львів, четвер, 17 грудня 1936. Ч. 97 (996)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

Новий король Великої Британії.

Коли в англійськім парляменті читали письмо Едварда VIII, яким він зрікався корони за себе і за потомків своїх, — старі льорди слухали тих слів зі слезами в очах. А рівночасно перед королівською палатою плакали загартовані в боях ветерани великої війни. Юрій VI, новий король Великої Британії, хоровитий і несмілий. Тому мало знаний. В перших роках війни хорував і тому на фронт міг піти аж пізніше. Показався дуже хоробрим і як летун і в маринарці. Літ тому 13 оженився зі шкотською ґрафянкою Єлисаветою Бовес-Ляйон. Се взірцева жінка і господиня. Сама займається домом і вихованням дітей. Має дві донечки, старша Єлисавета скінчила 10 літ, молодша Маргарета 5. Мама найрадше бавиться з ними ляльками, що в цілій Англії викликає найбільший ентузіязм. Місто Лондон справило дітям величавий „дім ляльок". Престолонаслідниця Англії тепер мала Єлисавета, „найлучша партія" на кулі земній. Вона говорить плавно по французьки і по німецьки. — Уступлення Едварда VIII се безперечно удар в монархізм. Одначе внесок посла Максвела, щоб проголосити республику, одержав в палаті послів всего 5 голосів. Отже монархія ще кріпка в анґ. опінії.

Комуністичний переворот у Китаю.

Маршал Чанґ-Суеґ-Ліянґ, начальний вождь китайських військ, що боролися проти комуністів, перейшов до большевиків і доконав перевороту в м. Сіян-Фу, столиці провінції Шен-Сі. Він увязнив маршала Чанґ-Кай-Шека й вислав домагання до нанкінського правительства, щоб воно признало комунізм у Китаю й виповіло війну Японії. Правительство вислало проти бунтівників сильні відділи війська. — Вістка про комуністичний переворот в м. Сіян-Фу викликала велике вражіння в Японії. Японці уважають переворот замаскованою совітською інтервенцією в Китаю. — „Ніші-Ніші" доносить у депеші з Шангаю, що зорґанізовано правительство з маршалом Чанґ-Суеґ-Ліянґом на чолі. Те правительство заключило зачіпно-оборонний союз з російськими большевиками.

За що і як карають Лемків?

Господар Іван Піх, в селі Лосе новосандецького повіту, дав своїй дочці шкільній учениці гроші на купно лемківського букваря. Дочка купила буквар і принесла його до хати. Батько переглянув буквар і знайшов у нім богато незрозумілих слів, мимотого що він добре знає українську мову, зокрема лемківський говір. Уважаючи, що буквар не надається для дитини, спровадив зі Львова книжечку-буквар, апробовану шк. властями, і зачав з неї вчити вдома свою дитину. Лемківський буквар відіслав він назад учительці своєю старшою дочкою. Учителька приняла буквар і переказала, щоб Іван Піх прийшов на слідуючий день до неї. Селянин пішов на другий день до школи, де крім учительки застав інспектора з Нового Санча. Інспектор зачав з ним розмову на тему лемківського букваря. В розмові з інспектором Іван Піх доказував, що лемківський буквар незрозумілий для дітей. Вся розмова відбулася у спокійнім тоні. 25. XI. с. р. одержав Іван Піх старостинське карне оречення, яким покарано його гривною 100 зл., з заміною на 2 тижні арешту. Такесаме карне оречення прислано також Романові Стащакові з Лосього, що також відніс учительці лемківський буквар, а з інспектором навіть не бачився. („Наш Лемко" ч. 24).

Масонські льожі у Львові, Станиславові й Перемишлі.

„Польска Аґенція Народова" звідомляє, що в ряді міст у Польщі істнують жидівські масонські льожі. Між ін. у Львові істнує льожа „Леополіс". Її основано 29. X. 1899 р. Вона має тепер 191 членів. В Перемишлі істнує жидівська льожа „Гуманітас", основана 18. III. 1924 р., має 53 членів. В Станиславові є льожа „Ахдутґ" (Єдність), заложена 14. II. 1928 р., має 82 членів. Всі ті льожі получені у велику льожу Бнеі Брітґ з осідком у Кракові.

Проти корупції преси правительством.

У французькім парляменті соціяліст Дешізо поставив внесок, ухвалити такий § у пресовім законі: Міністрам і урядникам забороняється давати субсидії ґазетам, журналам і журналістам, а останним забороняється приймати такі субсидії. Кара для тих, що дають і тих, що беруть, від 500 до 10.000 франків й обовязок звернути скарбові гроші. — Міністр справедливости Рікар домагався відкинення тої поправки, але палата ухвалила її 578 голосами проти двох.

Таємничий склад кулеметів у магістраті міста Пйотркова.

На припорученнє лодзького воеводи власти безпеки перевели наглу ревізію у скарбниці міської управи м. Пйотркова. Ревізія дала сензаційні висліди. Замісць грошей знайдено там кільканацять цівок від машинових крісів і поодинокі части тих крісів, дбайливо запаковані й наоливлені. Власти ведуть енергійне слідство, щоб вияснити справу. Батьки міста твердять, що знайдені кріси походять ще з окупаційних часів... Та се вимагає ще справдження.

Велика повінь в Малій Азії.

Велика повінь навістила турецьку провінцію Кілікію. В м. Адана вода сягає на вулицях до висоти двох метрів. Втопилося кілька сот осіб і богато овець. 200 домів залитих водою. Також в інших місцевостях повінь наробила богато шкоди. В цілій провінції 30.000 осіб без даху над головою. Причина: обезлісення країни. Ось до чого доводить руїнницька господарка в лісах.

НАЙКРАЩИМ ДАРУНКОМ на Св. Николая і на Ялинку є премійна вкладкова книжечка

КООПЕРАТИВНОГО БАНКУ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА Ч. 20,

на яку крім звичайних відсотків можна одержати ще й надгороду за ощадність у висоті 25—100 зл.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

Престолонаслідниця Англії

„Найважніша дитина світа".

Десятьлітню донечку нового англійського короля Юрія VI називає вся англійська преса „Найважнішою дитиною світа". А саме тому, що на неї жде корона найбільшої з держав. І ще тому, що Англія мала щастя до монархинь. До найбільш блискучих часів Великої Британії належать ті часи, коли в ній панували: Єлисавета, Анна й Вікторія. І тому сотки міліонів горожан тої держави з великою надією й любовю дивляться на свою 10-літню престолонаслідницю, що колись має стати королевою Єлисаветою II.

Тепер вона ще бавиться ляльками. Та вже „вміє репрезентувати": коли їде повозом або автом і товпа народа радісно кричить на її вид, мала Єлисавета усміхається до народа і махає рученятами на привіт. Всі знають, що вона сама веде свою маленьку господарку, розуміється, в „домі ляльок", який їй і сестричці подарувало місто Лондон. Сама в тім домику варить і запрошує своїх гостей. Сама збирає фотоґрафії дітей з пануючих домів і вираховує своє посвоячення з ними. Досі нарахувала коло 400 свояків. Се в Анґлії знають всі люди.

Гей, гей! Таксамо вся Анґлія займалася колись Едвардом VIII в дитинстві його, тим, що тепер її покинув і пішов за старшавою вже розвідкою. Аж до подробиць був вироблений плян його виховання. Виробляв його ще дідо Едварда VIII, Едвард VII, виробляв при помочі найлучших педаґоґів і державних мужів Великої Британії. Та — чоловік стріляє, а Божий допуст кулі носить.

Мимо того досвіду також плян виховання малої Єлисавети приготовив її діду-ньо, батько Едварда VIII, Юрій V. Приготовив таксамо точно і таксамо при помочі найлучших педаґоґів і державних мужів Великої Британії: видко додумувався, що з подружжа найстаршого сина не буде наслідства і що донечку другого сина треба приготовляти, щоб уміла колись держати на голові не легку корону Великої Британії. Тільки „вуйко Давид" (так у родині називають Едварда VIII) змінив той плян виховання на „свобідніший". Та він тепер виїхав — на завше.

До 10-го року життя виховувала Єлисавету головно її немолода вже ґувернантка, панна Марія Креффорд. Тай тепер її не відправлено. Але від скінченого 10 року життя малу Єлисавету допускають вже до стола зі старшими. І має вона вже богато учителів і учительок. І вже тепер вводять її в помотаний лябіринт англійської конституції, історії та політики. Та має вона і свободу: в деяких годинах може робити, що сама хоче. Як усі діти з богатих англійських

ЧИ У ВАС ВЖЕ Є КАТОЛИЦЬКА БІБЛІОТЕКА?

домів має вона свій власний огородець, котрий управляє своїми рученятами. Сама в нім копає, сама садить і підливає квіти. Сама запрошує своїх товаришок до гри. І їде на малім грубенькім коніку („поні") до Гайдпарку — і то їде на нім сидячи як хлопчик, а не як дама. Бо тоді її свобідна година — і вона має право не вважати на етикету. А на уродини купили їй родичі ровер. А бабця купила їй маленьке авто, що їде бензиною. Виглядає зовсім як правдиве. І ручних робіт також учиться мала Єлисавета, будуча королева Британії й цісарева Індії.

Все те знає вся Англія, ба вся Велика Британія, знають всі її мешканці в Европі й за океанами, де лише читають газети. А родичі все беруть її з собою між народ, на всякі торжества, щоб будуча королева привикала, свобідно чутися між людьми. І се справляє їй багато радости, що нарід так радісно кричить, коли побачить її тата, маму і її з сестричкою.

Справді ідилічна картина. Вона представляє, як наймогутніша нація світа з любовю дивиться на малу дочку свого короля — і з вірою, що Бог її слабенькими руками вдержить лад і порядок на великанських землях і океанах світа.

Від тої ідилічної картини думка мимохіть летить до окрівавленої країни великого народу над Дніпром, котрому ще більше ніж англійському треба такого органічного осередка влади своєї. Та ба, люди з його „провідної верстви" за часто волять стояти під дверми кождого агента кождої з держав і державок, — ніж покоритися своїй органічній владі та полюбити її. Волять... і тому кровю стікає і буде стікати їх прекрасна країна, де навіть полин краще пахне ніж деинде цвіти. Бо тяжко карає Бог за брак покори і гордість...

І лунають молитви по всіх церквах англійських за здоровля будучої монархині Великої Британії. І лунають прокльони на прегарній землі України, бо стогне народ її під безбожною владою наїздників. Стогне і конає в муках... А старі святині його висаджують динамітом червоні руйники, бо не було їх кому боронити — і тепер нема... Бо не оборонить нічого гордість людська...

Як Американці хочуть реформувати світ.

На конференції мира в столиці Аргентини, Буенос Айресі, представник Злуч. Держав Північної Америки Гул предложив плян регулювання міжнародних спорів без війни. Він зібрав свою програму в 8 точках: 1) Всі правительства малиб вповюватн населенню мирні доктрини. 2) Представники народів малиб відбувати регулярні конференції в цілі розвитку зрозуміння для співпраці народів. 3) Для збереження американських народів від війни правительства поодиноких держав повинні запевнити успішність мирних договорів, до яких приступили. 4) Створити американську політику спільної невтральности. 5) Ввести ліберальну торговельну політику, що передбачувалаб скасування митних перегород. 6) Примінити підставові засади міжнародної співпраці. 7) Привернути і зміцнити міжнародне право. 8) Пошанувати міжнародні договори, пакти і трактати, що становлять головну підставу міжнародної рівноваги. Гул заявив, що конечно треба привернути довіря в міжнародних зобовязаннях. Се незвичайно пильне завдання. „Міжнародні договори стратили свою силу й успішність. Світ стоїть супроти небезпечного феномену: Топчуть ногами не тільки загальне право, але також моральне та честь правительств. Наступило банкроцтво чести."

Большевицькі вчені.

„Комсомольська Правда" доносить з Саратова, що катедру біольогії в місцевім медичнім інституті займає цілковитий ігнорант і неук Тюмаков. У своїх викладах розвиває він теорії, що „земля спирається на трох китах" та що „сонце, заходячи, занурюється в ріці — океані". В 10 викладах займався Тюмаков питанням, який зріст може мати 18-літня дівчина на планеті Юпітер.

ОСИП НАЗАРУК

РАДИКАЛИ і РЕЛІГІЯ

З приводу резолюцій Головної Управи Української Соціялістично-Радикальної Партії з 1. XI. 1936, в котрих радикали напали на „табор Епископа Хомишина".

Причини нещастя нашого народу.

Се тяжко відбилося на нашій нації вже підчас війни тай відбивається досі. Переходи наших людей на латинство мають тепер своє жерело не конче в обіцянці посад, бо Поляки вже й для своїх посад не мають. Ті переходи і в слід за ними йдуча польонізація мають своє головне жерело в потрясенню віри і зруйнуванню пошани до своєї Церкви, чого довершили радикали ще в 90 роках і серед інтеліґенції і серед простого народа. Розуміється співвину в тому мають також ті, що з уряду свого були обовязані відповідно протиділати безбожницькому рухови радикалів, але свого завдання не виконували, або виконували слабо. Наслідком того ми, числом велика нація, опинилися сегодня в такім пониженню, що можемо завидувати навіть найслабшим племенам в Европі і в инших частях світа. О, якже слушно писав Дрепер, що „найсеріозніше нещастя перебуває суспільність тоді, коли скидає з себе релігійні окови."

Чому ми всі тяжко терпимо?

Такого нещастя як тепер ми ще не перебували. Бо навіть татарська руїна була більше зовнішна, фізична, — а теперішна безвірницька руїна, головно викликувана й організована радикалами, се наша внутрішна руїна духова, завинена зрештою не самими радикалами, а всею нашою суспільністю: і лівою її частиною, що ту руїну безпосередно робила, і правою частиною, що своїм недбальством і лінивством думки влекшувала радикалам ту роботу. А що вся наша суспільність має вину в тій справі, тому вся вона тепер тяжко терпить і буде терпіти, поки щиро не звернеться до одинокого жерела моральної сили і не спокутує своєї вини.

Головний трік Франка.

Книжка Дрепера в двох виданнях українського перекладу розійшлася головно між нашою інтеліґенцією, між нашим робітництвом по містах і між селянською аристократією. Для зовсім простих людей та книжка була завелика і затяжка змістом. Та про них „подбав" Іван Франко, що написав і видав згадану висше невеличку і популярну брошуру п. з. „Радикали і попи". Вона має всего на всего 24 сторінки маленького формату, та се взірець спритного писання і підривання поваги Церкви в народі. Головний трік Франка полягає на тім, що він не нападає безпосередно ні на релігію, ні на Церкву, тільки бє „навідлів." Ось для прикладу дещо з думок тої брошури Франка:

„Чи попи самі є церква? Ні, вони є тільки слуги церкви, а церква, то є всі вірні, отже й ті самі радикали. Чи коли я говорю, що чийсь слуга є кепський, я тимсамим бунтую проти господаря?"

З такого поставлення справи виходилоб, що Франко проти Бога не виступає. І не тільки проти Бога — ні, але навіть — мовляв — проти Церкви нічого не має. Ба, він у тій брошурі називає вірними Церкви навіть радикалів, отже як може виступати проти своїх власних партійників? Він — мовляв — тільки проти „попів". Але в тім самім часі, коли Франко виводив такі крутійства в брошурі для простого народа, — він виписував ярко атеїстичні поезії для інтеліґенції. Тим нашим людям, що уважають Франка „великим чоловіком", вказуємо на се крутійство Франка в найделікатнішій справі совісти і кажемо: Ану, пошукайте якоїнебудь иншої суспільности, що вважалаб великим чоловіка з таким поведенням і клала його на педестал світоча, після якого має формуватися душа дальших поколінь...

Як спритно підривав Франко повагу Церкви в простім народі, нехай про те свідчать дальше його власні слова:

„Найліпші з апостолів — писав Франко — звали себе „слугами слова", але ніколи не вважали себе його панами. І завсігди пізніше бувало так, що в часі упадку правдивої релігійности попівство вважало себе паном церкви і паном слова божого, а тільки в часі розцвіту правдивої побожности і релігійности підносилося до того скромнішого становища: слуг слова і слуг церкви, тобто слуг того загалу, тих бідних, темних і обтяжених великим горем життя... Радикали не виступали (!) і не виступають (!) ані проти правдивої релігійности, ані проти віри, ані проти її тайн і обрядів."

Що писав про католицизм Др Евген Левицький?

Яка се лож (твердження, що „радикали не виступали і не виступають проти правдивої релігійности, віри, тайн і обрядів") — свідчить 40-літне висмівання Церкви, релігії та її обрядів, 40 літна боротьба, яка до самих основ потрясла моральною силою нашого народу. Щоб не бути голословним у сім твердженню, наведу дослівно те, що писала про католицизм найздібніша теоретична голова радикалів (і потому — без відкликання своїх жахливих виступів — довголітний провідник і посол народовців) др Евген Левицький. Він писав так:

„Що значить пропагувати католицизм і сервілізм серед цілого малоруського народа, як не плювати на его будучність, его людскі права, его поступ, его освіту?!" [12])

Значіння католицизму для українського народу.

Що за перверзія! Католицизм, котрий в усіх часах і краях виказав найтвердший і незломний опір навіть супроти найтвердшої державної влади (доказ нпр. католицизм в Ірляндії або в Росії), той католицизм мішає радикальний провідник з сервілізмом і вчить, що ширення католицизму серед усеї нашої нації — рівнозначне з плюванням на її будучність, на людські права народа, на його поступ і на його освіту! Се вже був виразний передвісник большевизму, гідний стати в ряді теперішних руйників і безбожників в Москві. А кожде слово його наведеного писання правдиве якраз наоборот, то значить, що католицизм не має нічого спільного з сервілізмом, бо католицизм се найтвердша релігія боротьби, яку знає людство. І в ширенні сеї релігії між цілим „малоруським народом" — будучність того народа. І тому що в нім не поширено в свій час, а властиво не вдержано вже поширеного колись католицизму в формі Унії, стратив той народ всякі людські права (нпр. під большевизмом), стратив усякий поступ і має освіту хіба від тих нагайок, якими його женуть большевики до тяжкої роботи на своїх фільварках, при копанню каналів, при рубанню дров у тайгах сибірських — в нагости, в голоді і холоді.

І не міг Франко не знати, що так виступав проти релігії оден з його товаришів та співробітників, бо се, що ми висше навели, напечатане в органі, якого редактором був Франко. А мав він знамениту память, як сам про се свідчить у своїй автобіографії, написаній на бажання Драгоманова.

Тай чи тільки оден Евген Левицький таке виписував проти релігії а особливо проти католицизму в органах редагованих Франком? А що виписував сам Франко!

---

[12]) Гл. „Народ", орган руско-української радикальної партії під редакцією М. Павлика й Івана Франка. Рік І. 1890. Ст. 397.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ
І з того приводу в переписку не входить.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Нормалізація в теорії і практиці

„Діло" в ч. 278 принесло отсю статтю:

Залишім на боці роки воєнної розправи, пригадаймо тільки два історично безспірні факти з того часу: 1) не з української сторони впали слова „тилько дрогом меча" і 2) всі випадки завішення зброї були використані польською стороною виключно для стратегічних цілей. Але — минулася війна і принесла більшу перемогу польській стороні, ніж сама вона могла колинебудь про це мріяти. А проте не минулася проблема польсько-українських взаємин. Не перекреслили її такі доконані факти: дбайливе усування всіх зовнішніх познак самого істнування Українців у Галичині, скасування двомовних написів на залізничих двірцях і державних та самоуправних будинках, заведення нової територіяльної назви, штучний адміністраційний поділ краю, польонізація всього адміністраційного апарату, льокавт українських службовиків (навіть і після того, як вони заявили готовість присягати, головно в ресорті залізниць і почт та в адміністраційних установах), повна польонізація університету, скасування краєвої самоуправи, — врешті — кольонізація й осадництво, зведення українського народнього шкільництва майже до зера, фактична ліквідація давньої повітової і громадської самоуправи. Не помогла політика строгої централізації правління та уніфікації держави, що помалу щораз більше перетворюється в політику тотальности держави (кооперативний закон): не тільки щораз сильніша контроля і нагляд держави над усіми установами й організаціями, але просто підпорядкування всього організованого життя державі. Безліч було за останніх 19 літ теорій та практичних спроб „вирішити" українську проблему в Польщі — і все одно вона по нинішній день невирішена...

Невирішена вона, не вважаючи і на всі спроби безпосередно порозумітися. Тих спроб всетаки було кілька, — минулорічна не була перша і не явилась як „деус екс махіна". Отож варт пригадати, що в серпні 1921 року була така спроба з польської сторони, за посередництвом п. Ст. Лося й о. мітрата Войнаровського: вона розбилася через домагання польської сторони, щоб еміграційний уряд през. Петрушевича спершу вирікся всякої дальшої діяльности та признав польську державність, після чого щойно прийшлиб мериторичні переговори. Другу в хронольогічному порядку спробу порозуміння зробив голова першої Української Парляментарної Репрезентації (без Галичини), пок. пос. Антін Васильчук: у висліді його розмов з премієром ген. Сікорським тодішня УПР голосувала за державним буджетом, а пос. Підгірський задекларував — як політичну вимогу Українців — дезидерат автономії в межах польської держави. Однак уряд п. Сікорського не дотримав ні одної обіцянки, зробленої пос. Антонові Васильчукові. Відома теж доля закону з 22 вересня 1922 року: про воєвідську автономію та український університет на терені одного з трьох східно-галицьких воєвідств — найдалі до двох років від появи закону... Виконання закону стало „непотрібне" після постанови Ради Амбасадорів з 15. III. 1923. Той сам аргумент рішив мабуть про те, що в порожні зависла українська постанова про зміну засадничої політичної тактики, принята на Народньому Зїзді 21. V. 1923 (т. зв. автономічна резолюція). Безслідним, мало навіть кому відомим, епізодом було виготовлювання „мінімальної програми" в національній проблемі за першого міністра внутрішніх справ післятравневого уряду п. Млодзяновского, — на прихильному становищі до справи українського університету провалився теж мін. освіти проф. Суйковский.

Пізніші роки принесли повстання і діяльність ОУН та — пацифікацію. Подорожі митр. Шептицького до Варшави підчас „пацифікації" польська сторона не тільки не скапіталізувала для справи замирення, але використала для ще більшого приниження Українців. Аж у січні 1931 р. була знов офіціяльна спроба безпосередніх розмов, звязана з іменами М. Галущинського і Т. Голувка — обох сьогодні вже неживих. І та спроба не вдалася через польську вимогу, яка жадала спершу українського покаяння, після чого щойно мали прийти незясовані реформи: спершу заверщути скаргу з Женеви на „пацифікацію" та оголосити заяву льояльности, після чого щойно прийшлиб мериторичні переговори. Але взаємини польсько-українські не кращали. Нічого не помогла тут і нова конституція, що перекреслювала автономічні устроєві тенденції, ані нова виборча ординація, яка справу всього парляментарного представництва узалежнила фактично від адміністраційних чинників.

Польсько-українські взаємини ставали щораз гірші так, що і в польському таборі почали щораз частіше лунати голоси, що така ситуація для інтересів держави на довшу мету нестерпна. Білих круків у польській публіцистиці, що вязали українську національну рацію з польською державною рацією ставало щораз більше. Правда, промова голови УПР д-ра Дмитра Левицького з дня 6 лютого 1935 р., в якій він з усіми точками над „і" казав про спільну платформу співпраці, — широку платформу спільної історичної місії на Сході Европи, — та промова зустріла яскраво негативну відповідь уряду (куліси саме такого тодішнього становища уряду сьогодні вже відомі). А проте справа не змінилася: для Українців вона означала стару дилему „Польща чи Росія", получену з аксіомним обовязком боронити своїх національних справ у Польщі, для Польщі польсько-українське порозуміння було і справою внутрішньої державної консолідації і питанням, як тривко усунути вічну загрозу, що її творить геополітична ситуація держави: з заходу сусідство могутньої імперіялістичної Німеччини, зі сходу сусідство могутньої імперіялістичної „єдіної неділимої" Росії.

Якими мотивами кермувався польський уряд на весну 1935 р.: чи тими далекими істнуючими в широкій історичній перспективі, чи мотивами внутрішньої політики, що казала розвязати одну з найважніших внутрішніх проблем, якою від початку істнування Польщі була національна проблема, чи може тільки оглядами чисто тактичними, з уваги на вибори, бойкотовані всіми польськими політ. партіями, — чи може тими мотивами етики і „людської справедливости", про яку казав свого часу Йосиф Пілсудский, — се річ другорядна: сутньою річю є те, що весною минулого року мала місце остання в історичній черзі спроба офіціяльного польсько-українського порозуміння, яка приняла назву і під тою назвою перейде до історії польсько-українських взаємин — „нормалізація".

З цією теперішньою нормалізацією повторяється історія всіх дотеперішніх, коротко вище перечислених спроб українсько-польського порозуміння: українська сторона підходить до такого порозуміння, як до можливости стати рівнорядним громадянським чинником, польська сторона — як до можливости ліквідувати українство як політичний чинник. Українська сторона вяже з нормалізацією (і вязала з усіми дотеперішніми „нормалізаціями") питання дійсної, не паперової реалізації своїх громадянських прав при збереженні свого значіння, як окрема національно-політична особовість, польська сторона вважала і вважає нормалізацію як засіб позбавити Українців саме їх питомої політичної ваги... (Тут біла пляма). Конкретно: Українці завжди сподівалися, що з моментом „угоди" дістануть у Польщі більше значіння, що зросте не тільки їх матеріяльний і духовий стан посідання, але що взагалі стануть на тій території, де творять етнічну більшість, співгосподарями та через те й на хід усіх державних справ матимуть якийсь більший вплив, як етнічний колектив, як сильний зорганізований гурт громадян, що явно і славно стають до льояльної співпраці. Тимчасом польська сторона робила (і робить) все, щоб ролю Українців обмежити щонайвище до ролі якоїсь одної проурядової політичної партії, яка в умовинах істнуючої системи повинна б перетворитись у партію послуху та адорації.

Той бігуново ріжний підхід до тої самої справи видний навіть на зовнішньо-декларативних проявах. І так Українці оголосили урбі ет орбі на міжнародньому форумі, користаючи з минулорічного конґресу національностей у Женеві, що беруть участь у виборах, маючи деякі вигляди на безпосереднє порозуміння. У варшавському соймі склали у вступній промові на генеральній буджетовій дискусії заяву льояльности супроти держави, заявили своє довіря до президії ради міністрів, голосували з державним буджетом, голосували за надзвичайними повновластями для двох чергових польських урядів, проголосили відому заяву у справі польської армії, не тільки підтримуючи предложений військовий буджет, але й проголошуючи засаду, що сильна польська армія стоїть в українському інтересі. Колиб таке становище було тільки „на показ" на варшавському терені, колиб це була тільки тактика УПР, то можна булоб казати про дволичну гру. Але ні: президія УНДО видала була чейже до українських виборців поклик, щоб вони голосували на двох перших кандидатів, себто — і на кандидата польського, щоб своїми голосами вибирали поль. посла. Цю заяву і кождий із вище наведених актів відповідальні діячі політичного проводу широко мотивували в національній пресі. Від того часу по нинішній день перевели сотки віч і нарад у цілому краю, в якому повторювали всі аргументи, що кажуть станути саме на такому становищі. І самі вибори перейшли спокійно, і всі наведені маніфестаційні українські політичні акти не стрінули ніодного голосного і яскравого спротиву в українському громадянстві, — велика більшість українського громадянства здисциплінованно підтримувала своїх провідників. Щож на це польська сторона?

Передусім польська офіціяльна сторона у відповідь на цілу низку українських декларативних актів не оголосила прилюдно ані одної заяви, в якій булоб перед власним і українським громадянством та перед зовнішнім світом моральне зобовязання усунути аномалію — фактичного поділу громадян на дві кляси. Короткі, дуже загальникові і неначе мимоходом вставлені звороти у промовах пп. Косцялковского і Рачкевича — не мали характеру обовязуючих декларацій. Позатим відбувся у львівському воєвідстві великий равт з участю міністра, який провадив з Українцями живі розмови. Відбулася теж ціла низка кабінетних нарад. Але про зміст тих розмов широке українське ані польське громадянство нічого не знає. Колиж додамо, що не було ніодного обіжника до повітової та воєвідської адміністрації, ані тим більше міжміністеріяльного характеру — з напрямними нової національної політики, то ні урядові чинники ні польське громадянство не вважали себе зобовязаними заявами чи приреченнями, про які чули лише кабінетові стіни і — дискретні українські парляментарі. Не почували себе зобовязаними приймати до відома, що щось змінилося, — не бачучи й маніфестаційних конкретних актів зміни національної політики.

Примітка Ред. „Нової Зорі": Треба признати, що „Діло" в сій статті основно побило нормалізаційну політику „проводу" УНДА. Ще ніхто на світі не бачив такого „проводу", який видавби з рук всі атути і в краю і закордоном, хоч його партнер не видав ані одного атута. Та виказання комусь абсолютної нездібности до політичного „проводу" потягає за собою обовязок, безуговку накликати суспільність до скинення такого „проводу": бо, як відомо, цілком скомпромітований „провід" залишений надальше мусить компромітувати і розкладати цілу суспільність вже самим своїм істнуванням на тім місци, де не повинен сидіти. Се загальний закон, від якого нема виїмку.

Політичний замах

П. з. „Скритовбийчий атентат на Вол. Кохана (Вчинок Каїна)" пишуть „Укр.Вісти" в ч.288:

В Сокалі дня 12. грудня с. р. скоїлась подія, яка порушила до глибини людей, що мають ще сумління. О год. 6.45 вечором, коли тов. Кохан по цілоденній праці (переводив люстрацію каси в однім з поблизьких сіл) вертав до дому ведучи за руку свого малого сина, дістав удар гострим штилетом в плечі вище правої лопатки. Завдавши цей удар, душегубці, два молоді хлопці в селянських одягах втікли у бічну вулицю, скривившись у темині вчасного зимового вечора. Синок тов. Кохана переляканий утік взиваючи для батька рятунку. Цікаво, що присутність дитини не здержала руки узброєної в штилет перед ударом в плечі батька. Аджеж відома річ, що найбільш закамянілі душегубці здрігаються вчинити своє кроваве діло на батьках в приявності їх дитини.

Тов. Кохан почувши, що є ранений, рештками сил доволікся до близького дому адв. дра Богдана Чайківського, де уділено йому першої помочі, а в першу чергу затамовано обильно спливаючу кров. Вскорі зявився лікар др Решитило, який дбайливо заопікувався важко раненим тов. Коханом, прочистив та заклямрував рану і наложив перевязку. Рана широка на два пальці. Ціле щастя, що тов. Кохан був одягнений в кожух і це спинило силу удару. Рана на 2 і ½ цм. глибока. Крім того на щастя вістря штилету натрапило на кість ребра і лиш злегка зранило олегочну. В противному разі рана булаби дуже грізна. Удар був вимірений так, що мав бути смертельний.

Стан раненого був дуже грізний, бо була загроза внутрішнього кровотоку тому, що штилет нарушив олегочну. Негайний застрик відповідного лікарства спинив цей кровоток і раненому зразу полегшало.

Цікавий збіг обставин. Рана, яку дістав тепер тов. Кохан, віддалена лиш на кілька центиметрів від рани, яку він дістав підчас українсько-польської війни. Тільки сьогоднішна рана далеко більш болюча, вона нестерпно пече. Цеж рана від своїх непомящих братів. Так. Загальна опінія Сокаля і Сокальщини виразно вказує на джерело замаху. Виконавці, два селянські хлопці, це лиш безвільне знаряддя в руках звироднілих у дослівному того слова значінні і душевно хорих одиниць, що вже від довшого часу, неначе змора нависли над цілим повітом, який супроти них безрадний. Сокаль має вже цілу ленту різних безглуздих вчинків отих одиниць, а роблених усе з тіни, з укриття при помочі рук невинних, ідейних непомящих того, що роблять — селянських хлопців. Згадатиб хоча цьогорічні кровавi напади на А. Дячишина, В. Василевського, мґр. Е. Ґонака і С. Гнатюка, крім того цілий ряд якихсь кровавих розправ та жахливих неетичних вчинків, яких тла і сенсу ніхто в повіті не розуміє. Може останній кровавий вчинок заподіяний тими божевільними одиницями сколихне сумлінням ідейної селянської молоді, що може в добрій вірі виконує вчинки, які людство вже здавна наклеймило як вчинки Каїна.

Примітка Ред. „Нової Зорі": Нема сумніву, що сей замах політичний. В. Кохан се один з визначних діячів ФНЄ (Фронту Національної Єдности) під проводом Дм. Паліева. Слідство повинно виказати, чи той замах повстав на тлі ріжниць в поглядах на справи соціяльні чи національні, евентуально, чи замах не стоїть у звязку з тим, що п. Кохан був співосновником банку в Сокалі. Та якби там не було — аргументація ножем і палкою заслугує в кождім разі на осуд. Всі органи української суспільности повинні такі прояви якнайбільш рішучо осудити і то не так, щоб лише здавалося, що осуджується. Осуд повинен бути без застережень. Коли в публичній опінії нашої суспільности будуть в тій справі якінебудь вагання, то такі прояви будуть множитися і кріпшати — аж до повного розкладу суспільности й унеможливлення вияву в ній свобідної думки і праці. Разом з тим наступилоб завмирання всякої організації, яке захопилоб всі табори і всі области життя.

ВНУТРІШНЯ ПОЛІТИКА В СССР

Зміст викладу д-ра В. Коростовця виголошеного в Лондоні на запрошення Royal Central Asian Society та в Unionist Convassing Corps в днях 27 та 28 жовтня 1936.

Прославлений пятилітній плян виконано тільки щодо розбудови мілітарної совітської індустрії. Величезну сітку каналів для комунікації кінчать будовати. Вся політика вказує, що підготовлення йдуть повним ходом для експанзії в напрямку Центральної Азії. Праве крило на Українській Землі впирається в Чорне море, ліве в Монголію й Туркестан. Центральний пункт — Москва. Урал, Магнітогорськ, Кузнецк се центри мілітарної продукції. Важніші пункти матимуть з Москвою звязок системою каналів. Сотки тисяч рабів, покараних невільництвом переважно за спротив колєктивізації, будують цю совітську „піраміду" для московських фараонів. Міліони людей вже знищено варварськими умовами праці. Всі ці затії вимагають величезного внутрішнього напруження сил. Відповідно до цієї потреби зорганізовано в СССР господарство і цілий внутрішній невільничий режім совітів.

Індивідуальне господарство знищено. В державних господарствах („совхози") і в колективізованих хліборобських кооперативах („колхози") встановлено одноманітну оплату праці натурою з розрахунком: півтора кільограма хліба за робочий день. Встановлені норми праці такі, що середній робітник при найбільшім напруженні може виконати однодневну норму за півтора дня. За рік, як показав досвід, робітник виробляє 210 — 280 „трудо-днів", жінка не більше 170. Ставки „продналогу" дуже високі, виробляються на рік вперед. Їх нізащо не зменшують навіть при лихім врожаю. Колхози не мають власних машин, мусять їх наймати від державних машиново-тракторових стацій. Крім того колхози оплачують всю адміністрацію і контролю, сільських учителів і т. д. Все це виплачують натурою. Після виплати податків і всіх цих „належностей", після відрахування продуктів у посівний і резервовий фонди решта врожаю розділюється по трудо-днях. За даними „Ленінградської Правди" і „Соціалістическаго Земледелія" за вересень 1936 в біжучім році середня платня за трудо-день: 200 грамів хліба. Значить більшість хліборобського населення України голодує.

Пролетарський сектор у совітськім господарстві характеризується слідуючими даними, взятими з совітських опублікованих джерел:

Робітник у хліборобстві одержував місячно до війни 240—300 кг. хліба, тепер 130—150 кг.

Служачий у домі до війни місячно одержував 120—140 кг. хліба, тепер 75—125 кг.

Необучений робітник у промислі до війни місячно 380—480 кг., тепер 112—138 кг. хліба.

Робітник при фарбуванні до війни місячно 600—1200 кг. хліба, тепер 150—250 кг.

Робітниця при фарбуванні до війни місячно 300—500 кг. хліба, тепер 67—150 кг.

Чорноробочий до війни мав місячно 1200 кг. хліба, тепер 225—375 кг.

Продавець у крамниці місячно до війни 600—3000 кг. хліба, тепер 100—375 кг.

Інжинір до війни місячно одержував 6400 — 8000 кг. хліба, тепер 1875 — 2500 кг.

Директор фабрики до війни місячно 16000 — 60000 кг., тепер 1875 — 2500 кг.

Про пролєтарські злидні писав голова англійських професійних спілок Цитрін після подорожі по Україні, що „середній безробітний в Англії краще оплачений, ніж середній робітник у пролетарській країні".

Ми чули багато хвастощів совітів з приводу системи так званої стаханівщини. З совітської преси виходить, що „стаханівців", себто робітників, що виконують високі совітські норми праці, влада так добре надгороджує, що вони можуть купувати автомобілі і т. інше. Що се за „совітські норми праці" і чого варті перехвалки совітів, видко хочби з того прикладу: в буряково-цукровій промисловости занято всього понад 2 міліони робітників, з них за минулий рік досягло привильованого становища „стаханівця" — тільки 169 робітників. На тих, що не виконали норми праці, падають кари в ґеометричній прогресії...

Пригадуються жорстокі слова Леніна про селянина як головного ворога соціялізму. З певністю можемо сказати, що сьогодні в СССР вороги соціялізму не тільки селяни, але й робітництво в промислі. Добре всім заосмотрені в СССР тільки члени комуністичної партії, червона армія й ОГПУ як головне знаряддя для проведення світової революції.

Не забувайте, що найцінніша річ в кождій бібліотеці се оправлений річник доброї газети.

Обман.

В головах Европейців не малу плутанину зробила одна совітська інституція — т. з. „Інтурист". Ця орґанізація має завдання не тільки влаштовувати подорожі по СССР, але й вести пропаґанду. Подорожнім показують тільки те, що для совітської влади потрібно. Обскакавши за три тижні одну шесту часть земної поверхні, такий Европеєць-турист вертається зачарованим і зараз же пише 2 томи оповідань наочного свідка про СССР. Здебільша це тільки збірка відомостей зручно підсунутих „Інтуристом", які свідчать про повне незнання правди автором-туристом.

Такий турист оповідає, що „совіти стають нормальною демократичною республікою". Докази такі:

1. Нова совітська конституція.

2. Інститут шлюбу відновлено вповні суворими приписами. Розводи утруднені. (Правда, Ленін залишається ідеольоґом, єдиним і непомильним, а Ленін дав формулу, що шлюб се тільки інститут для статтєвих зносин і його треба трактувати не більше як каналізацію для випуска брудної води).

3. В колективних фермах дозволено їх членам мати дещо приватної власности: корову, телицю, три барани, трохи курей і навіть (!) овочеві сади.

Всі ці арґументи цілковито безвартісні, брехливі. В дійсности вся влада залишається в руках ленінської аристократії, зорґанізованої в комуністичній партії. Влада — абсолютистична. Ніякої свободи нема та й не може бути без приватної власности в повному розумінні цього поняття. Незалежних суддів також нема, що найліпше показує хочби суд з приводу відомого Віккерсовського діла, або останній процес троцкістів. Комуністична партія все ще сильна й активна. Як тільки Сталін побачив, що зорґанізована в „Комсомолі" молодь щодалі тимбільше стає антибольшевицькою, він позбавив цю орґанізацію політичного значіння.

Інститут шлюбу почали совіти регулювати не як соціяльну й моральну форму, а виключно для осягнення певних матеріяльних цілей: зменшити видатки держави на безпритульних дітей і зменшити нахил робітництва до мандрування. Сувора заборона колхозникові мати власну збрую, ярмо і віз і надалі залишається в силі.

Думка про можливість еволюції совітів вже за першої НЭП-ки в роках 1923 — 24 принесла великі розчарування тим, хто їй повірив, обзавівся власним господарством та дещо надбав. Надба-

ДВА ЗЛОЧИНЦІ [2)]

Російське оповідання про те, котрий революціонер, а котрий бешкетник?

— Вони також... Я кажу: Не важтеся мене арештувати! Я поставився за пана пристава. А вони мені на се: А щож то за цяця твій пристав? Так, так. Відповіли: „цяця". В очах мені потемніло. Щоб про начальство так говорити! Ну й я замахнувся.

— Га! га! Як виджу, ти не дурний хлопець, з засадами! Справу твою треба буде закрутити... бо й так вона дуже замотана.

— Іди собі, Шестихатка. Зачекай. Горівки напешся? Що?

Пристав Бухвостов пошукав у кишени й витягнув двацятькопіївку.

— На, маеш. Випий там, де хочеш.

— Кланяюся покірно. Я би ще ласкавого пана просив о якісь чоботи. Не булоб там яких для мене? Зовсім подер я чоботи...

— Добре! Веселий з тебе хлопчисько. Дам тобі свої. Ношені не цілі два місяці... А ти її сковородою мацнув?

— А щож. Тріснув я її тай вже. З ними так треба!

Пристав вийшов з канцелярії до спальні й по хвилі виніс чоботи.

— Маеш, каже, і йди собі, брате, дальше.

— Ласкавий пане, може би я дістав ще який плащ?

— Но, но. Іди вже собі. Досить того. Не будь такий лакомий. Гей, десятник! Того пустити на волю. Нехай собі йде. Подавай тут другого. Будь здоров, Шестихатко. Сказав „цяця"? Так? Га, га, га!

— Пращаю ласкавого пана. Желаю щастя.

Десятник впровадив другого злочинця, приведеного хлопами і тріснувши його „для порядку" в карк, вийшов.

— А, сокіл наш ясний! закликав пристав. Літав, літав, аж загряз пазурами. Давно одного з вас ми не бачили... Як там ерфуртська програма?

Перед приставом стояв невеликий, кріпкий чоловік з воловим карком, у джокейській потороганій шапці і спустивши тяжкі посинілі повіки мовчки слухав.

— Певно не варт тебе питати про твоє суспільне становиско: мелініт, динаміт, нітрогліцерина і подібних спеціялів цілий лік...

Потім змінивши тон, пристав глянув в обличча незнакомого й запитав сухо:

— Маеш спільників?

— Не маю, тихо відповів незнакомий чоловік.

— Но, зовсім природно. Я також думав не інакше. Щож, пане реформаторе? Звір з вас певно червоний, треба буде з вами поїхати до міста. Що?

— Та я з міста.

— Якто? Який вітер заніс вас на тутешні огороди?

— Нащо мені тутешних огородів? Я їхав до Боркіна, ласкавий пане!

— Но так! Отже війт і писар і хлопи очорнили бідолаху?

— Чорт помотав, сказавши правду.

— Хіба? Що ти говориш! Перший раз чую про співучасть того пана в ваших орґанізаціях. Може ви й на вбивання йшли не по своїй волі, але за допустом того спільника?

— Таж не було ніякого убийства. Я хотів їх пострашити.

— Зовсім природно. Кинути бомбу під ноги, тільки легкий перестрах і нервове потрясення. Га, га! Ваша платформа се справді в першім ряді любов і співчуття до ближних. Що? Чого мовчите?

Незнакомий переступав з ноги на ногу і сказав:

— Я був пяний!

не сконфісковано, а легковірний його власник вже давно загинув на засланні.

Доля колишніх концесіонарів, що легковірно кинулися з своїми капіталами в СССР, як в обіцяну землю, та потім були наражені на конфіскату всього, що туди принесли, повинна навчити й легковірних чужинців.

Всі ці заходи совітської влади се тільки заходи тактичні, для осягнення своїх власних цілей, звязаних з основною ідеєю світової революції.

Тріщини в совітській системі. Промінь надії.

Совітська дійсність має назагал вигляд безнадійний і сумний. Нема там ніякої перспективи конкретного поліпшення. Совітська влада і система видаються сильними, як ніяка інша влада й система на світі. На щастя се тільки так видається довірчивим чужинцям, що легко піддаються облуді совітської пропаганди.

Коли довго й уважно слідкувати за життям в СССР, то можна зауважити глибокі тріщини в совітськім моноліті. Вище згадано опозиційні настрої молоді, вихованої в умовах совітського життя, під знаком матеріялістичної марксівської ідеольогії. Ця молодь прагне кращого життя, якого ні соціялізм, ні комунізм дати не можуть.

Масовий спротив інжинірно-технічного персоналу в Донбасі заведенню „стахановщини". Коло 800 інжинірів і техніків прогнано там з посад. Ці люди ризикують своїм життям за інтереси дорученого їм діла й робочого люду. Се чесні люди. Як бачите, їх так богато серед нової совітської середньої кляси. В тому самому Донбасі в обороні інтересів робітництва проти „стахановщини" виступають індивідуально робітники як виконавці актів террору проти совітської адміністрації.

По колхозах серед примусово колективізованих хліборобів напружені настрої. Влада ясно бачить, що існуючий комуністичний режім тримається тут одним примусом.

Вогнище невдоволення — в Україні. Тут традиція індивідуальної власности, земельної власности. Всі старання совітів, щоб спролетаризувати Україну, банкротують. Привязаність до індивідуальної власности, любов до волі не дозволяють українському хліборобові примиритися з комуністичною неволею. Терпіння від революційних подій активізували в Українцях їх природній селянський консерватизм. Переслідування релігії піднесло ще більше релігійні почування. Надзвичайно зміцнився націоналізм як реакція проти інтернаціоналізму.

Середня кляса, якій на долю завжди випадає ліквідація наслідків революції й якої цілком бракує Росії, представлена в Україні дужою верствою козацтва і заможнішого селянства.

32 міліони Українців в СССР і коло 9 міліонів у Польщі, Ромунії, Чехословаччині та на еміґрації в Европі й Америці — всі працюють для одної цілі визволення й усамостійнення України як держави.

Історія дає місію українському народові — звільнити світ від червоного пороку. Прелеґент переконаний, що схід сонця свободи вже недалеко.

Росія червона і біла.

Є далеко йдучий паралєлізм між політикою царської Росії й червоним імперіялізмом. Москва III Інтернаціоналу переняла від царів їх богатовіковий досвід. Вона старається примінити ту саму систему: завойовування й підпорядкування все нових територій. Та проводить вона цю систему стораз гірше, більш жорстоко і по варварському ніж колинебудь це робилося за царів. Але політичний принціп залишається той самий: водити за ніс людей за кордоном і загрожувати спокоєві цілого цивілізованого европейського світа. Національне відродження богатьох країн прибрало інші форми ніж в Англії. Се не дає підстав відноситися до цих явищ зневажливо. Головне: чи бажаємо ми світової революції, чи стабілізації, спертої на конструктивній програмі й національнім відродженні, яке є нічим іншим, як щепленням сироватки проти світової революції.

Увага світа звернена

на президента Америки Русвелта.

В м. Буенос Айрес, столиці Аргентини, одної з найкультурніших держав полудневої Америки, відбулася панамериканська конференція. Президент Злучених Держав Північної Америки, Русвелт, на тій конференції, що має положити підвалини під окремий „Союз американських народів, виголосив промову, з якої виходить, що незабаром може бути відбудована давна антанта з Анґлії, Франції й Америки. „Берлінер Таґеблят" приніс на ту тему замітну статтю. В ній підчеркує дві річи: 1) що створення такої антанти булоб у міжнародній політиці ще важніше ніж французько-російське порозуміння; 2) що президент Русвелт у своїй промові не сказав ні слова про комуністичну небезпеку (з чого виходилоб, що нова антанта може в потребі порозумітися і з большевиками проти Німеччини і Японії).

З листів до Редакції

Високо Поважаний Пане Редакторе!

Прошу ласкаво узгляднити мою просьбу й помістити у Вашому цінному часописі „Нова Зоря" підписану нище мною заяву. В ній прилюдно заявляю мій виступ з Євангелицької Церкви А. Г. Вона останніми роками в своїй руїнницько-розкладовій роботі нанесла чи мало лиха для українського народу.

ЗАЯВА.

Захоплений евангелицьким рухом сусідних сіл в 1934 році й демаґоґічними проповідями Євангелицьких пасторів заложив я в своїому селі в томуж році Євангелицьку громаду. Вона для більшої певности й віри Євангелицької висилає мене до Місійної Школи А. Г. в Вельцборґу (нечитке) на Поморю. А опинившися в цьому Семинарі, мав я нагоду блище познайомитися і пізнати правдиве лице Євангелизму, ширеного за чужі гроші на наших українських землях. Я переконався, що це все лиш обман, яким заманюють евангелицькі пастори легковірних людей на свою паству. А побувши на місці, я мав змогу блище познакомитися й пізнати правдивість Євангелизму як такого, ширеного за чужі гроші на наших західних землях. Тепер вже можу з місця видати правдивий осуд, що те все лиш обман і грубо зроблений інтерес. А дальше зражений боротьбою самихже евангелицьких сект, рівночасно осуджую цей рух як розкладовий та шкідливий для нашого народу, як під оглядом релігійним, так і національним. Рух, який цілком завів вірних і здеморалізував до найнищого степеня!...

Тому з нинішним днем зриваю я і більша частина громади цілком з евангелизмом. Дальше заявляю з усіма тими, котрі пізналися на фарбованих еван. лисах. І з нинішним днем вертаю до прадідної Греко-католицької Церкви!

підписаний

Теодор Винник, в. р.

Прошу о передрук всі українські часописи.

Ворона 8. XI. 1936.

Проти авантур на університетах

14 ректорів високих шкіл Польщі видало спільну відозву. В ній осуджують недавні виступи студентської молоді на університетах і инших високих школах. „Високі школи мусять працювати, пишуть ректори, в атмосфері, що позволяє на правдиву працю. Молодь мусить зрозуміти, що науково-дослідна праця вимагає спокою і тяглости. Вчинки насильства й вандалізму, що недавно трафилися у Варшаві, не повинні повторитися. Боротьба за ідеали не може йти впарі з бруканням тих ідеалів."

Старі наслідують молодь

На засіданні міської ради в Білостоці радний Флеменбавм скритикував протижидівські авантури студентів. Тоді радний Беґаньский поставив внесок призначити осібні фотелі для радних христіян і окремі для радних Жидів. Внесок принято оплесками. Коли радний Вакс хотів протестувати, радні христіяни разом з президентом міста опустили салю. Засідання замкнено. („Мали Дзеннік" ч. 343—4).

Цікава книжка про большевизм

Німецька письменниця Александра Рахманова видала в формі споминів трильогію про життя в СССР. Перша часть називається „Студенти, любов, чрезвичайка і смерть", друга „Супружжа в червоному пеклі" і трета „Молочарка з передмістя". В німецькій мові появилося дотепер вже 20 видань того твору. По польськи вийшла ся книжка в перекладі Яніни Ст. Закжевскої накладом Католицької Книгарні і Друкарні в Катовицях. Книжка надається до протикомуністичної пропаганди. (КАП).

— Що...о...о?

— Я був пяний. А вони за сіно трицять копійок. Чи то можливе?

— Яке сіно? Що ти говориш?

— Сіно. Я їм кажу: Не боїтеся Бога? А вони: Так чи не так, а ми Васьки без заплати не випустимо!

— Нічого не розумію! Якого Васьки?

— Чугреївського. Я їхав на чугреївськім. Мені зробилося так прикро. А ви, кажу, сякі-такі!... Пороху не лишу з вас!...

— Чекай, чекай, любчику! Я нічого з того не розумію! Кому ти так сказав?

— Арендареви.

— Но, а та бомба де була?

— Бомба? Яка?

— Чогож ти до чорта арендаря все мішаєш? Звідки ти взяв бомбу?

— Я не брав бомби, ласкавий пане. Що мені! Мені нічийого не треба.

Пристав насупився.

— А хтож ти є?

— Також чугреївський. Вони: трицять копійок, позвольте сказати. Я: Як? Де таке право, щоб за зогниле сіно? Но і з того пішло.

— Що пішло?

— Що з пяного чоловіка взяти, лакавий пане? Відома річ: нічого не возьме.

— Ти, брате, щось хвостом крутиш. Дурного вдаєш. Хлопа нібито.

— Та бо я таки дурний! Мудрий пречінь не буде жидинятам ушей обривати. По пяному свербить мене рука. А як витверезіеш, то видиш ага... Перешкробав...

Пристав Бухвостов скочив до незнакомого і схопив його за горло.

— Ти!... Ти!... Як називаешся?

— Я ніби? Мене кличуть Савлом. У Чугреева за парубка служу. Савло Шестихватка називаюся.

Пристав відтрутив Савла і з криком вибіг до передпокою.

— Утік? Пустили злодюгу!

— По указу... Ваше благородіе казали його пустити, то ми його й пустили.

— Гоніть за ним і приведіть його мені зараз.

— Коли, прошу ваше благородіе, він як тільки вийшов з уряду, так всів до дорожки і казав гонити що сили. Я чув на власні вуха, як казав до візника, що дасть йому пять рублів, коли погонить так як на вогонь.

— Чорт бери, закликав пристав і вдарився по чолі. Мусів то бути якийсь великий революціонер. Шкода, бо чоловік діставби ордер і аванс...

Взаємини між „Скалою" і „Просвітою"

4) Засліплені великою меґальоманією священики просвітянці правдивої ревности священичої не лиш не доцінювали, але нею нераз помітували і її нехтували. Свого собрата сусіда справді ревного, що точно виконував свої душпастирські обовязки, легковажили і нераз навіть прилюдно осуджували. Найменше його поблудження роздували до великих розмірів, бо він не з ними, „не з народом", „не діяльний": він „католик". А за то на разячі промахи сусіда діяча дивилися крізь пальці і тушували їх, бо то „великий чоловік", „славнозвісний просвітянський діяч-патріот."

Кілько з того було згіршення! Бо християнські маси иншим оком на те дивилися і правильно та справедливо всьо оцінювали. На тім терпів авторитет і повага духовенства взагалі, се підкопувало у вірних довіря і привязання до священиків, а в слід за тим йшли необчислимі шкоди для справи Божої, для Церкви і тим самим для народа.

Найвисший час тій справжній гидрі меґальоманства у „Просвіті" скрутити голову. А ліком на се покора. Не виносити себе тай установи понад дійсний стан тай не переціновати свого значіння. Памятати, що „Просвіта" хоч заслужена (ніхто їй того не відказує і не відбирає), але вона нічо инше лише звичайна народня установа, така як инші, от хочби навіть і та страшна „Скала". Що „Скала" не має ще таких заслуг як „Просвіта", се правда, але вона поверх 6 десяток літ молодша. Прийде час і „Скала" заслужиться, може ще й більше ніж „Просвіта".

Таксамо кождий просвітянець то нічо инше лише звичайний собі громадянин. Сама приналежність до читальні не становить ще його вартости і значіння. Є великі і заслужені патріоти у „Просвіті", але можуть такі самі бути і поза „Просвітою", нпр. у „Скалі". Можуть найтися поза „Просвітою" нездари, нероби, киринники, шкідники, — але є їх і то не мало також у „Просвіті". Сама приналежність до „Просвіти" їх не змінює, хіба що той нещасний патент прикриває їх блуди, але через се тим більше вони тиснуться до неї, щоби при своїй нездарности могли удавати великих діячів патріотів.

А що найважніше і проти чого найрішучіше треба застеречися, то не вязати з „Просвітою" Церкви і духовенства та не оцінювати священиків під кутом їх відношення до читальні „Просвіти", не мішати ревности просвітянської з правдивою ревністю священичою!

Та се ще не все. Є ще манія непомильности і недоторкаємости. Всім відомо, що милитися, блудити се людська річ. Одна Церква і то лише, коли промовляє „з катедри" в справах віри на основі спеціяльної Ласки і Дарів св. Духа, є непомильна. А поза тим помильний кождий чоловік, помильна кожда людська установа, не виключаючи також „Просвіти".

Тому треба памятати, що звернення уваги на блуд, розумна критика та реагування на зло не приносить ніколи ані образи, ані шкоди ніякій установі, хочби й як заслуженій.

Розумний чоловік не може заперечити, що й у „Просвіті" не мало було промахів, блудів та справжнього зла. Ніхто не може і не сміє заперечити, що відношення „Просвіти" до Церкви засадничо змінилося, що вона вже не та давня колись щира донька Церкви, якою перед 70 роками вийшла з рук основників, що співпраця „Просвіти" з Церквою стала прямо неможлива, що від многих читалень „Просвіти" і ще більше від богатьох просвітянців шириться формальний бунт проти Церкви і Церковної Єрархії та духовенства. Нічо проте дивного, що ті, що до сего покликані, керманичі Церкви, Епископи, від часу до часу звертають на се „Просвіті" увагу, на зло реагують. Се їх право й обовязок. „Просвіта" повинна уваги приняти і зло усувати та більше до нього не допускати.

А тимчасом як дотепер було у „Просвіті"? Сейчас підносить крик, обурення — якби справді була непомильна і недоторкаєма — якби справді ніхто не мав права і не смів її критикувати. А того, що не зі злого серця, не у злім намірі лише в почуттю свого обовязку для добра підчиненого собі народа, поважився звернути зовсім слушну увагу, обкидується споза плота (як се робить священик з „Діла" „Єремія Теольог" і ин.) грязюкою найнікчемніших наклепів. Про се вимовно свідчить трицять і пару літна історія Станиславівського Владики Григорія Хомишина.

В інтересі якогось наладнання сусідських взаїмовідносин зі „Скалою" та ще більше для добра народу і Церкви мусить „Просвіта" і то чимскорше усунути висше вичислені сумні прояви, ті справжні буряни-хабаззя на просвітянській ниві. Мусить їх стеречися і вилічити з них себе та своїх урядовців і членів. Лише сим дасться прочистити та душна атмосфера, що нависла над краєм. Щоб се „Просвіті" влекшити й уможливити, члени і прихильники „Скали" від себе повинні в кождій місцевости вияснити противникам ось що:

1) „Скала" не заснована на те, щоби „Просвіту" руйнувати, або її поборювати. 2) „Скала" не хоче влазити в дорогу „Просвіті", бо вона свідома того, що є ще богато ділянок на просвітянській ниві, „Просвітою" нетиканих. Впрочім головна ціль „Скали" Католицька Акція і „поширювання католицького життя в одиницях, родинах і суспільности" (Вістник Стан. Еп. ч. X—XII. з року 1936 ч. 6250/III). 3) „Скала" хоче відноситися до „Просвіти" як до доброї сусідки. 4) „Скала" готова і буде по можности спомагати „Просвіту" і боронити перед спільними ворогами.

Така є воля Ініціятора і першого Покровителя „Скали". Таку інструкцію і поручення дістали від Нього куратори. Такий витичив Він дороговказ для виділів і всіх членів „Скали". Його волю і приказ всі члени „Скали" дійсно шанують і всі виконають, але зазначуємо се ясно: під одною умовиною, а саме, щоби „Просвіта" „не була ворожа для Церкви, аби її члени були добрі християни-католики" (Паст. Лист з дня 22/VII 1935 стор. 26).

„Скала" свідома того, чим проти неї воюють її вороги і чого наслідком того „Просвіта" побоюється. Можемо „Просвіту" впевнити, що всі ті підозріння та побоювання зовсім безосновні. На доказ того можемо дати „Просвіті" на основі певних даних, як „Пастирські Листи", Відозви і Розпорядки Ініціятора і першого Покровителя „Скали" такі запевнення:

1) Від „Скали" не грозить „Просвіті" та її читальням найменша небезпека. „Скала" не думає ні її членів відбирати, ані в її домену влазити. У нас є ще місця на кілька освітних установ — не булоб їх забогато—для кождої знайшлисяб і члени і ділянка праці. Вистарчить перечитати § 2 статутів „Просвіти". Кілько там преріжних способів, що прислугують товариству до осягнення ціли! Кілько там ділянок, зовсім ще нерушаних! Тай сама „Просвіта" у своїй Історії на стор. 108 і дальших признає, що всьому подолати не може. І в тім може якраз виручить її почасти сусідка „Скала" без шкоди для неї а з хісном для народу.

2) Не потребує також „Просвіта" боятися, що наслідком повстання нової подібної народньої установи зменшиться число її членів. Таж по наших містах і селах є богато людей свідомих, чесних, діяльних, що з ріжних причин політичних, соціяльних, ідеольогічних і навіть чисто приватних до „Просвіти" не належать. А до „Скали" вони може якраз впишуться і то радо. Впрочім „Просвіта" побивається за поголовним членством. Вона числить на маси, а „Скала" по мисли свого статута рахує лише на вибраних одиниць. А зрештою члени „Скали" моглиб також бути членами „Просвіти". При добрих сусідських взаїмовідносинах „Скала" може помочи „Просвіті" у її змаганнях до масового членства.

3) „Просвіта" зі сторони „Скали" не лише не потребує нічого боятися, але овшім може навіть від неї сподіватися помочи і то у дуже важкій потребі. Таж се загально знана справа, що було тому кілька літ. Тай тепер комуністи не дали за вигране і приготовляють лише для себе пригожий грунт: підмінovують „Просвіту" знутра, щоб накінець таки її розсадити і для себе виключно здобути. Поміч „Просвіті" може бути й дуже потрібна. — А може вона на неї числити зі сторони своєї сусідки „Скали" і то напевно, бо якраз поміч у тім напрямку у висше цитованім Пастирськім Листі на ст. 26 підчеркує Покровитель „Скали".

Але повторяю вдруге, що до того всього треба і то конче одного — а саме, щоби „Просвіта" „не була для Церкви ворожа". Так. Се передумовина, без виконання котрої не може бути навіть бесіди про добрі сусідські взаємини.

Коли я писав ті стрічки, то думки мої без упину линули в минувшину у роки 1907 — 1908 перед війною, коли вперве з уст Епископа Високопреосвященного Григорія Хомишина впали слова „Парохіяльні читальні" і викликали нечувану бурю підозрінь та спротивів.

Наклепи ворогів Церкви до спілки з незрячими просвітянцями священиками віднесли тоді успіх і до заснування парохіяльних читалень тоді на жаль не прийшло — на загальну втіху всіх просвітянців, але на велику шкоду нашого народу і самої „Просвіти".

Я певний, що якби тоді патентовані патріоти й „також католики" не були поставилися так ворожо до того почину, то нині справа католицька а з нею й народна зовсім інакше у нас виглядалиб. Нарід і „Просвіта" уникнулиб не одних сильних потрясень, вороги Церкви і народа не малиб сили так зухвало підносити голос як тепер і для спроб „народного фронту" не булоб тепер такого податнього грунту. Тимсамим і в „Просвіті" та її читальнях не булоб тільки ріжного рода лівих, що її знутра щораз більше розсаджують. Нарід мігби спокійніше дивитися на безбожницьку пропаґанду, певний, що у нас податного грунту для неї нема, не мавби причини боятися тої пропаґанди так як тепер.

Парохіяльні читальні булиби вже зробили своє. Булиб підготовили нарід до відпертя наступу безбожництва. Але й тепер ще не запізно. При Божій помочи, що опізнене, дасться надробити.

Виглядає, якби якесь прокляття зависло над нами. Яканебудь новість (але лише добра) нас дразнить і випроваджує з рівноваги. В нас всьо, що добре і для народа хосенне, мусить бути спізнене і наперед опоганене й оплюване, лише тому, що нове.

Так було з реформою Чина св. Василія В. Так було з Культом Найсвятішого Серця Ісусового. Так було з Майськими набоженствами. Так було з Целібатом. Так було з реформою календаря. Вже ті самі, що так завзято ту реформу поборювали, тепер справді щиро жалують, чому вона не вдержалася. Словом, так було зі всім, що добре і хосенне! Така доля не минула і „Скали", того справді, як се влучно завважила „Нова Зоря" у примітці Редакції у ч. 89, „найпозитивнішого організаційного діла в нашім краю за останнє півстоліття." Та се для „Скали" добрий знак!

Се дає їй свідоцтво і запоруку, що подібно, як всі перед нею опоганювані великі діла, так і діло „Скали", коли вона нарешті по літах переборе всі трудности і ворожнечі, скорим ходом розвинеться і принесе великий хосен Церкві й народови — а своєму Ініціяторови за терпіння і витревалі труди правдиву радість і вдоволення. Священик.

З сенату

Остра критика правительства.

14 с. м. зачалися наради сенату. Перший промовляв проф. Маковский. Він заявив м. ін., що Польща мусить викресати свій імперіялізм; створити суспільну державу, сперту на співділанню всіх горожан з державою. Другий промовець, сен. Розтворовский, остро критикував правительство премієра Складковского й поодиноких міністрів. На початку сен. Р. висловив надію, що премієр відступить від свого твердження, що тільки каварняні політики цікавляться важними державними питаннями. Промовець уважає, що скликування наздвичайних сесій сенату конечне для ухвалення богатьох законів. Не можна згодитися з твердженням премієра, що ті закони повиннося „перебичувати". Сен. Р. стверджує, що правительство в своїй декретовій діяльности пішло дальше, ніж се було йому признане в повновластях, ухвалених парляментом. Не всі розпорядки правительства були пильні й конечні. Нпр. розпорядок про карно-скарбовий закон означає переступлення повновластей. Той закон накладає тяжкі кари на горожан. До накладання таких тягарів управнений тільки парлямент. Дальше сен. Р. критикував мін. Понятовского за видання розпорядку про примусовий викуп землі. Не було ніякої конечности ані потреби видавати такий розпорядок. Спеціяльний посмак має розпорядок з 30. IX. про державну лісову господарку. Сенат і сойм в минулій сесії ухвалили деякі резолюції в справі лісової господарки. В розпорядку злегковажено ті резолюції. Той розпорядок видано перед новою сесією сойму і то проти виразної волі того, що дає повновласть. „Се вже не злегковаження законодатних палат, заявив сен. Р., се злегковаження закону!" — Дальший промовець, сен. Сліві́ньский, домагався виразної заяви правительства в справі Гданська, говорив про питання обсрони держави і внутрішнього життя в краю та остро критикував ендеків. Він пригадав, що зпоміж них вийшов убивник першого президента Польщі. Осудив також протижидівські авантури. — Сен. Трокенгайм заявив, що суспільна справедливість, про котру говорив премієр Складковский, в Польщі не відноситься до Жидів. Господарське й політичне положення Жидів погіршилося. Щодо протижидівських виступів, сен Т. уважає, що їх не можна ліквідувати лагідними способами. — Крім сих промовляли ще інші бесідники.

Лікарський фейлетоник.

Як віджившятися

Коли досліджено, з чого складається людський орґанізм, лікарі почали думати над тим, яка пожива для людини найвідповідніша. Чоловік повинен їсти корм, в якім є складники потрібні до будови орґанізму. По дослідах ствердженo, що важні для орґанізму м. ін. вапно й фосфор, оба потрібні для будови костей. Тому потребують тих складників головно діти. Для старших вони також конечні, але в меншій скількости. Вапно входить також у склад крови, фосфор у склад нервної ткани. Більшої скількости фосфору потребують люди, що працюють умово. Розуміється, не вільно заспокоювати потребу вапна й фосфору в орґанізмі тим способом, щоб наїстися вапна чи фосфору в чистім виді. Орґанізм вибирає собі потрібні складники з харчу. Вапно й фосфор є в молоці, в яйцях і овочах. Орґанізм присвоює собі оба складники найлекше з молока. Діти повинні діставати денно бодай літру молока, старші пів літри. Фосфор є передовсім у стручкових ростинах, у шпінаку й у звірячій утробі. Для присвоювання собі вапна й фосфору з потрав орґанізм потребує вітаміни „Д". Вона є особливо в сирім або пастеризованім молоці та в сирім жовтку яйця.

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Архиєрейська місія в Богородчанах. В днях від 1 до 14. XI. 1936 р. відбулася в Богородчанах місія під проводом Преосв. Ґрицорія. Взяла в ній участь велика маса народу, який горнувся до церкви з повним віддaнням спрагненої душі, котру в останних роках так мучили ріжні апостоли розкладу. Науки місійні відбувалися два рази денно: рано в год. 9, після чого відправлялися Богослуженя до полудня, потім вечером в год. 5.30 був молебен, а по молебні друга місійна проповідь. Весь час тягар місійного проповідництва ніс сам Владика, лиш рано помагали Всч. отці: Лев Бурнадз з Городенки, Захарій Золотий з Делятина й Іван Лоточинський. Сповідали і відправляли Всч. Отці: Володимир Березюк, Роман Бачинський, Настюк Іван, Василь Гординський, Любомир Давидяк, Василь Чира, Іван Пасічняк, Михайло Цюпик, Ґриґорій Кульматицький, декан Вслодимир Яримович, Осип Микитин, Микола Вонсуль, Іван Корсан й Іван Пилипець. Виконанням наміченого порядку місії кермував Всч. о. Зиновій Кисілевський. З кождим днем прибувало все більше учасників, що приступали до св. Тайн. Нова церква, хоч простора, не могла зміститн всіх вірних. В декотрих днях проповідь мусіла відбутися на дворі. Особливо горнулися вірні до проповідниці, коли вступав на неї сивий як голуб старенький Владика, що мимо свого віку кождого дня вечером сам навчав. Його прості і сердечні слова, переняті щирою любовю до своїх вірних і журбою за їх духове життя і добро всего українського народу, зворушували вірних до сліз, а жартовливі влучні порівнання розяснювали їх обличча усмішкою зрозуміння людських хиб і слабостей. Тому й не було ні одної душі в місті, яка не старалася б двигнути себе на ті висоти духових переживань, на які провадили проповідники. І тому кождого дня велике число вірних приступало до сповіди так, що всі сповідники були в облозі. До св. Причастя приступило в часі місії коло 5.500 осіб. Найчисленніші маси народу зібралися останнього дня місії. — Вірні з жалем бачили, що дні їх наближення до досконалости, дні благодатного духового корму, так скоро минули. Відчували це особливо старші учасники, для котрих ця місія була може останною в їх життю. Витесаний М. Мартинцем і О. Білевичем і гарно вирізьблений дубовий місійний хрест, на 10 м. висoкий, обнесли довкола церкви Соколи, а посвятив його Всч. о. декан Яримович в окруженню всіх Всч. Отців. Тут-же Владика виголосив останну місійну науку, посвятив місійні памятки й окремими словами попращався з вірними, взиваючи їх до витревалости в стремлінню до досконалости і в сповнюванню обовязків супроти Церкви і народу. По закінченню місії вірні не розійшлися зараз, але зібралися, побіч усеї без виїмку місцевої греко-католицької інтеліґенції, коло бічного виходу церкви, щоби ще раз побачити свого старенького Пастиря та виявити свою відданість для нього. Молодь „Сокола" і „Рідної Школи" рядами по обох боках вулиці і маси вірних відпровадили Владику аж до воріт його дому. Окрема делеґація вірних міста, під проводом нотаря п. Мосори, зложила Владиці подяку за велику потіху, яку дав вірним, спрагненим духової розради і піддержки в тих страшних нинішних часах, які наш нарід переживає. — Учасник.

У Відні відбувся зїзд делеґатів Католицької Акції Мужчин з цілої Австрії.

В столиці Ірляндії Дебліні провідники Католицької Акції скликали збори католиків у справі торговлі хрестиками й подобами святих. До Ірляндії привозять їх Жиди з Японії. Католики рішили самі занятися виробом девоціоналій.

Читайте і поширюйте католицький часопис „ПРАВДУ"! Адреса: „Правда", Львів, ул. Ґродзіцких 2. І. п.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ЧЕХОСЛОВАЦЬКИЙ ПРЕМІЄР ГОДЖА заявив на днях, що правительство поважно займається питанням здійснення автономії Закарпаття і хоче дати тому краєві більше, ніж ґарантує конституція. В тій ціли премієр запросив до себе всіх політичних діячів Закарпатської України, щоб обговорити з ними ту справу і доповнити предложені вже проекти автономії. („Наш Путь", ч. 188).

„ДЗЄННІК ПОПУЛЯРНИ" в ч. 67 коротко згадав статті „Діла" й „Укр. Вістей" про розрив „Діла" з УНДО-м і додав: „Отже круціята під протекторатом Ґітлєра, знаємо вже ту пісоньку... Що Ґітлєр і його палядини мають в українських фашистах горячих приклонників, се річ знана...

АНТОНЕСКУ, міністр заграничних справ Ромунії, виїхав до Парижа.

В РИЗІ СКІНЧИЛАСЯ КОНФЕРЕНЦІЯ мін. загр. справ балтійських держав (Литви, Латвії, Естонії). Міністри оповістили спільний комунікат. В нім заявляють, що нема ніяких познак на те, щоб міжнародне положення поправилося. Навпаки, росте небезпека безпосередних конфліктів між державами.

ШВАЙЦАРСЬКА ФЕДЕРАЛЬНА РАДА ухвалила законопроект про охорону ладу й безпеки. Швайцарці, що будуть займатися комуністичною діяльністю, будуть карані вязницею. Гострі кари передбачує новий закон також проти комуністів-чужинців.

100 СОВІТСЬКИХ ОФІЦИРІВ під проводом ґенерала прибуло до Маляґи на поміч червоним. Крім того до Маляґи має прибути 20 тримоторових совітських бомбових літаків.

В СПРАВІ УВЯЗНЕНИХ НІМЦІВ в СССР інтервеніював німецький амбасадор в Москві Шуленберґ у комісаря Літвінова. Літвінов не дав йому вдоволяючої відповіди.

ІТАЛІЯ заключила з Німеччиною господарський договір у справі співпраці в басені Дунаю й німецького вивозу до Абісинії.

МІЖ ІТАЛІЄЮ Й АНҐЛІЄЮ ведуться розмови в справі признання анексії Абісинії.

ІРЛЯНДСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ використав конституційну крізу Великої Британії та ухвалив закон про знесення становища ґенерал-ґубернатора, що репрезентував британське правительство в Дубліні, — але визнав короля Юрія VI.

КОЛО МАЛЯҐИ підводне судно невідомого походження сторпедувало підводне судно червоного еспанського правительства. Дотепер вратовано капітана і двох моряків. Залога червоного судна складалася з 47 моряків.

ЕСПАНСЬКІ ЧЕРВОНІ закупили воєнні матеріяли в чеських фабриках зброї за 90 міліонів чеських корон.

ПАНАМЕРИКАНСЬКИЙ ДОҐОВІР орґанізації мира підписано на конференції американських народів у Буенос Айресі. В разі війни в Америці або поза Америкою договір забезпечує співпрацю американських республик в ціли запевнення мира на американськім континенті.

КОМУНІСТИЧНИЙ ПЕРЕВОРОТ В КИТАЮ уважає світова преса відповідю большевиків (і ще деяких укритих сил) на таємний договір між Японією й Німеччиною.

ВІЙНА В КИТАЮ. Між червоними військами марш. Чанґ-Суеґ-Ліянґа й військами правительства дійшло до битви в м. Лянґ-Чев. Червоні відступили.

МІЖ КИТАЄМ І ЯПОНІЄЮ знов заострилися взаємини з причини перерванння переговорів в Нанкіні. Японська преса пише, що японський міністр закордонних справ провадить залагідну політику супроти Китаю.

АРАБСЬКИЙ КОМІТЕТ У ПАЛЕСТИНІ приняв запрошення королівської комісії зясувати перед нею становище арабської суспільности. Арабські скарги редагує комітет в порозумінні з королями Геджасу, Іраку й Ємену.

55 книжок за 35 злотих

АЖ ДО СВЯТ

Адміністрація „Нової Зорі" висилає за половину ціни всі свої видання, коли їх хто разом замовить і пришле готівку. Ціла бібліотека коштує 64 зл. Отже половина 32 зл. Крім того 3 зл. на почтову пересилку. Отже за 35 зл. можете одержати 55 книжок. За поодиноку книжку ціни не знижується.

НОВИНКИ

Різдвяне число „Нової Зорі" заповідається особливо цікаве, бо від читачів наспіли інтересні дописи і замітки. Проситься в час відновити передплату, щоб перед самими святами не треба було здержувати висилку часопису.

Почтовий уряд у Львові не хоче приймати від Українців радіоабонентів реєстраційних карток до Польського Радія, виповнених українською мовою. Мовляв, Польське Радіо се центральна варшавська установа, а з Варшавою листування йде в урядовій мові. Се ще один доказ, як Польське Радіо трактує тисячі українських радіоабонентів — в часі коли з СССР заливають нашу землю день у день большевицькою пропаґандою в нашій мові.

Фільософія сучасних природничих наук. На таку тему виголосив реферат мр П. Ісаїв 13. XII. 1936 в салі Бесіди у Львові. Прелеґент представив, як змінялися погляди учених. Колись учені не вірили в Бога; їх світогляд був механістичний. Тепер вчені переважно релігійні. Виклад був дуже довгий. Прелеґент зашироко представляв нові теорії, — прим. зглядности, квантів. В дискусії забирали голос др Копач, др Дзерович і др Левицький. Слухачів було менше як на попередних акад. викладах.

„Голос Нації" перестав на якийсь час виходити внаслідок непорозумінь між членами редакції пп. Ж. Процишином і Бойдуником.

Віча в оборонї рідної землї відбулися в Мельниці, Косові, Коршеві, Шандрівці та Яворові. Йдім усі на ті віча.

Леон Василевский, перший міністр заграничних справ Польщі, колишній чільний діяч ППС, голова Інституту Національних Дослідів та редактор варшавського журналу „Неподлеглосьць", помер у Варшаві в 66 році життя. Покійний був одним з найкращих знавців української справи. Українським життям інтересувався він від своїх студентських часів аж до самої смерти. Важніші його твори на українські теми отсі: „Українська справа народова в ей розвою гісторичним", „Справа кресув і мнейшосьці народових в Польсце", „Справи народовосьцьове в теорії і жицю" і „Квестія українська яко заґаднене мендзинародове".

На рік вязниці засудили у Львові Мечислава Керніцкого, б. контрактового військового урядовця, за спроневірення 4.331 зл.

Під закидом спроневірення 40.000 зл. на шкоду львівської фабрики цукорків „Газет" увязнено у Львові представника тоїж фірми Соломона Цімета та його сина магістра фармації.

До церкви в Золочеві вломилися злодії і вкрали ріжні предмети вартости 100 зл.

Політичний гумор. — В соймі кажуть, що лучше... — Я також кажу, що лучше... — Лучше? — Так, лучше не питати... („Врубле").

Тисячам дітей у краю загрожує голод. Подумайте про се і зложіть жертву на зимову допомогу для безробітних.

У зборівськім повіті віддано до ужитку 4 „Людові Доми": у Волчківцях, Млинівцях, Присівцях і Білокерниці. На укінченні „Людові Доми" в Товстолугах і Гукалівцях. Костели будують у 8 селах зборівського повіту.

В Станиславові увязнено б. директора МКО (Міської Каси Ощадности) Леона Зьобровского й урядника тої каси Вайсберґа. На черзі дальші увязнення.

В Конюхах, пов. Бережани, до стодоли фільварку вломилися злодії і вкрали бензиновий мотор до молотільні. Збуджена вартівником двірська служба пустилася в погоню за злодіями і примусила їх покинути мотор.

В Самборі скінчився процес проти 47 осіб, обвинувачених за участь у подіях в Острові Тулиголовськім. Двох обвинувачених засуджено по 1 р. вязниці, пятьох по 10 місяців, двох по 7 міс., сімох по 6 міс., одного на 5 міс., вісьмох по 4 міс. вязниці. Решту обвинувачених звільнено від вини й кари. Оборона зголосила апеляцію.

В Касі Стефчика в Роздолі викрито спроневірення на суму 20.000 зл., що їх допустився продовж 12 літ касієр Михайло Довголітний. („Длуґоляти"). Його арештовано. Він був відзначений Хрестом Заслуги і як доброволець брав участь у польсько-большевицькій війні. Треба було аж 12 літ, щоб викрити злодійства.

Футра жіночі і чоловічі та ріжного роду футряні шкірки поручає по найнижчих цінах фабрика футер „Хром", Львів, ул. Руська 20, тел. 271-83.

В Ужгороді відбулася нарада українських діячів у справі заложення українського щоденника. Редактором ставби о. Августин Волошин, старий український діяч на Закарпатті.

40-ліття свого істнування обходило на днях Товариство українських робітників у Відні „Родина".

40 висших урядників краківськоі дирекції зелізниць перенесено нагло до інших дирекцій зелізниць.

Пращання короля Едварда VIII з народами Анґлії тревало 13 мінут. Се повинні собі запамятати передовсім українські промовці. Весь той час в Лондоні не було ні одної телефонічної розмови — на міліони телефонів! Всі слухали короля...

Абдикація Едварда VIII коштує 70 міліонів фунтів стерлінґів. В те не вчислені безпосередні страти ріжних галузей промислу. Ті страти величезні.

Князь Віндзор, б. король Анґлії, прибув до Відня 13 с. м. Він замешкає в віллі Ротшільда коло Відня.

36 міл. самоходів є тепер на цілім світі. З того на самі Злучені Держави Півн. Америки припадає 26 міл.

Гумор. — Адміністраційний поділ. — 17 воєвідств Польщі ділиться на комісаріяти поліції, судові ревіри, райони коморників і дільниці суспільної обезпечальні. („Дзеннік Популярни").

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Впр. О. В.: Стаття про „Наші Брацтва" піде до святочного числа. Дуже дякуємо. — **Впр. О. Василь Д.:** Стаття „Про науку релігії у школі під теперішну пору" піде до святочного числа. Дуже дякуємо й очікуємо статті про наші церкви та ще дечого, що Ви прирекли в останнім листі. — **Впр. О. Г.:** Стаття „Душпастирський винахід" належить до найбільш інтересних, які в нашім орґані були. Піде до святочного числа. Дуже дякуємо.

Вп. Дописувачам. Хто має справи і до редакції і до адміністрації, того просимо вкладати в коверту листа дві окремі карточки і на одній з них вгорі написати „До редакції" а на другій „До адміністрації". Хто пише разом до обох на одній картці (а часами ще й до двох редакцій на одній картці, до „Новоої Зорі" і до „Правди"), той нехай не дивується, коли з того виходять опізнення і плутанина і коли нераз відповіді не одержить, бо вона неактуальна, або одержить по часі. Всі ті справи полагоджують ріжні люди, які нераз довго з собою не бачаться, отже заки оден другому їх передасть, справа нераз спізнена. А якби ті справи були записані на окремих карточках, тоді вже при сортуванні листів одержалиб, що до них належить, редакції та адміністрації обох ґазет.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

† о. Іван Еманоїл Туркевич, ем. катехит і парох церкви св. Пятниць у Львові, помер 13 с. м. у 64 році життя. — В.Й.П.

ЖЕРТВИ

ВПані Ірина Людкевич в Лаврові п. в місци: зол. 4 на безробітних.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

ПОРЯДОК БОГОСЛУЖЕНЬ

в храмовий празник в Церкві св. О. Николая у Львові:

Пятниця 18 грудня 1936 год. 17 Всеночне, Наука, благальна пісня, Благословення Найсв. Тайнами, цілування св. Мира з Мощей св. О. Николая в Барі. Слухання св. Сповіди від 16—21 години.

Субота 19 грудня 1936, празник храмовий св. О. Николая: год. 5 Утреня, в год.: 6, 7, 8 і 9 читані св. Літуржії. Год. 9.45 прибуття Архиєрея Преосв. Кир Никити. Год. 10 торж. Архиєрейська Служба Божа, о год. 11 Проповідь. Год. 13 Водосвяття перед церквою, Обхід. Год. 16 Вечірня, Акафист св. О. Николаю, благальна пісня, Обхід з Найсв. Тайнами довкола церкви, Благословення, Панахида за упокой парохіян і цілування св. Мира. Слухання св. Сповіди від 5—13 г.

Неділя 20 грудня Попразен храма і І-ша Неділя місяця, цілодневна адорація Найсв. Тайн. Порядок Богослужень як в Неділі і Свята.

Свящ. Василій Лончина.

Добру пару коней, літ 6, каштани, висикість 156 і 148 цм. за около 600 зол. (шістьсот зол.) продасть Кость Савчин в Дуброві коло Нижнева, п. Нижнів.

109—1—4

КІНА

КОПЕРНИК: Антін Адверз.
МЕТРО: Ґраф Монте Хрісто.
МУЗА: Пастер.
ПАКС: Остання стійка.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XI. Львів, неділя, 20 грудня 1936. Ч. 98 (997)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

СВІТОВИЙ КОНҐРЕС БЕЗБОЖНИКІВ

Дня 9 лютого 1937 р. відбудеться в Москві світовий конґрес безбожників. Очікують коло 1600 делеґатів з 46 держав. На дневнім порядку отсі справи: 1. Оснування централі для світової пропаґанди проти релігії. 2. Зорґанізування спеціяльного Інтернаціоналу безбожників. 3. Створення в тій цілі міжнародного фонду. 4. Вимін агітаційного досвіду з ріжних країв. 5. Звіти. Народний комісаріят в Москві вже оповістив свій звіт. В році 1935 замкнув він на території СССР 14 тис. церков, каплиць і синаґог. ГПУ перевело 3687 слідств проти духовників і розстріляло 29. З 1624 православних церков і каплиць у Москві лишилося ще 90, з 5 католицьких 2, з 3 лютеранських 1. Священиків всіх віроісповідань було в Москві 11.000, тепер нема і 200. Спеціяльна комісія слідить за валенням решти церков. — Слуги антихриста орґанізуються. Католики мусять дати їм відпір.

Чеський дипльомат про ревізію польських границь.

„ІКЦ" в ч. 349 помістив статтю про книжку п. І. Шеби, чеського посла в Румунії, п. н. „Росія й Мала Антанта в світовій політиці". Передмову до тої книжки написав п. Крофта, міністр заграничних справ Чехословаччини. Шеба виступає в своїй книжці з предложенням ревізії границь Польщі. Він бажавби, щоб Чехословаччина мала спільну границю з СССР. Жалується на „заняття Галичини Польщею" й заявляє, що та справа для Москви дальше отворена. Обговорюючи чесько-совітський договір взаїмної помочі, доказує, що коли в ділянці летунства виконання того договору просте, то положення для інших родів зброї булоб корисніше, коли Чехословаччина малаб спільну границю з СССР.

Примас Англії гостро осудив б. короля Едварда VIII.

Примас Англії, архиепископ Кентербери, виголосив проповідь з лондонської радіостації. В ній остро осудив поступування б. короля Едварда VIII, закидаючи йому, що він для особистого щастя усунувся від виконування святого обовязку, наложеного на нього Богом. Се тимбільше дивне і сумне, що король шукав того щастя в спосіб незгідний з християнськими засадами супружжа і в товариських кругах, що їх рівень і спосіб життя чужі найлучшим інстинктам і національним традиціям. Нехай ті, що до тих кругів належать, — говорив архиепископ — знають, що осудив їх нарід, котрий любив колись короля Едварда. Проповідь архиепископа викликала в Англії велике вражіння. Думають, що по тій проповіді б. король не скоро вернеться до Англії.

Наслідки мобілізаційного закупна пшениці.

На великій збіжевій біржі в Шікаґу нотують найвисшу ціну пшениці в останних сімох роках, а саме 1.35 дол. за бушель. Причиною тої високої ціни є вісти, що на 1937 р. Німеччина має закупити міліон тон пшениці й міліон тон жита, а Італія два рази тілько. Також інші держави роблять мобілізаційні закупи збіжжа, що вже нікого не дивує супроти вогню, який совіти розпалили в Еспанії та в Китаю. Величезний евразійський континент горить уже з обидвох кінців.

Пожар на Сході.

Комуністичний переворот в китайській провінції Шен-Сі звернув увагу світа на Схід. По стороні червоних можуть стати російські большевики, проти них Японці. І буде ситуація подібна як в Еспанії. Покищо Японці вислали сильну ескадру кораблів на китайські води „для оборони життя й майна японських горожан". А тимчасом китайське нанкінське правительство старається само зліквідувати бунт. Се може вдатися йому, бо в м. Сіян-Фу, столиці збунтованої провінції, вибухла контрревольта прихильників нанкінського правительства. Вони мали навіть увязнити провідника бунту марш. Чанґ-Суеґ-Ліянґа. — АТЕ звідомляє з Пекіну, що маршал Чанґ-Кай-Шек, увязнений червоними на початку бунту, вже на волі. — „Дейли Експрес" пише, що російські большевики зібрали велику скількість війська на східній границі. — Большевицька „Правда" старається доказати, що переворот у м. Сіян-Фу викликала Японія.

Перед змінами в УНДІ

Льокалізування невдачі. — Головою УНДА др Кость Левицький. — Пан Целевич відходить на ласкавий хліб до Нар. Дому.

УНДО зі своєю новою політикою, яку започаткували пп. Мудрий і Целевич, переходить гостру крізу. Банкрутство цієї політики вже очевидне і тепер йдуть намагання рятувати що дасться. „Діло" рятується на власну руку й відмежовується від ундівської парлям. репрезентації, заявляючи, що воно дальше стоїть при партії. А партія теж хоче рятуватися і намагається відділити себе від парлямент. репрезентації. Досі партія і її репрезентація були одно й те саме. П. Мудрий є ще досі головою і партії і репрезентації. Значить все, що робить репрезентація, йде на карб і партії. Щоби невдачу зльокалізувати, себто обмежити лише до парлям. репрезентації, має наступити в найкоротшому часі відділення партії від репрезентації. Головою партії на місце п. Мудрого має стати старий ветеран — др Кость Левицький, який, як дехто переконаний, ще досі тішиться в краю авторитетом. Позатим децидуючий вплив на партію має мати „ґрупа Діла". Була ще друга комбінація — щоби унд. посли й сенатори зложили мандати. Але та комбінація виявилася нереальною. Відповідальні за нову політику люди помалу приготовляють собі нові неполітичні позиції. Головний філяр тієї політики п. Целевич правдоподібно заміняє політику (на її велику втіху) за місце платного „байратника" в Нар. Домі. Як ми вчора вже доносили, інж. Храпливий з чемности опорожнив для него місце. („У. Вісти" ч.291).

НАЙКРАЩИМ ДАРУНКОМ на Св. Николая і на Ялинку є премійна вкладкова книжечка

КООПЕРАТИВНОГО БАНКУ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА Ч. 20,

на яку крім звичайних відсотків можна одержати ще й надгороду за ощадність у висоті 25—100 зл.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

Злоба старої дівиці

На кого Німці нападуть наперед?

В паризькім орґані „Маріян" Емануїл Берль пише цікаво про цілковите внутрішне розбиття Франції: З політичної точки погляду головна вина за внутрішне розбиття паде на комуністів. Та назагал психіка французьких буржуїв ще більше небезпечна ніж настрої робітників. Сиджу, пише він, в кіні. Показують похорон міністра Салянґро (його клеветами загнали до гробу). Поруч мене сидить якийсь пан. На вид того похорону кричить: „Одного менше!.." В сальонах 50-літні панове заявляють, що хотілиб перед смертю „покінчити хоч з одною каналією." Крайно-праві мають такісамі цілі як крайно-ліві: зничити теперішній устрій, розігнати парлямент, послів вивішати, радикалів на ґільотину, соціялістів на розстріл! Вони безуговку говорять іменем якоїсь неістнуючої мітичної Франції, що складається — тільки з них самих. Французькі буржуї ненавидять робітників, бо вони страшні для них, ненавидять урядників за те, що ті правильно одержують платню зі скарбу, ненавидять масонів, Жидів, протестантів, чужинців! Ненавидять всіх, що не живуть в їх кварталі і не належать до їх фамілії. Але і в своїй фамілії один ненавидить другого. А коли французький буржуй загляне у своє нутро, тоді показується, що він ненавидить навіть сам себе! Словом, французьку буржуазію обхопила свого рода „злоба старої дівиці." Такий настрій може довести до катастрофи. Він не дає погодитися працедавцям з робітниками і параліжує господарське життя краю. Той настрій може вкінці посунути „народний фронт" ще більше на ліво.

На тлі того внутрішнього ослаблення Франції через розбиття на підставі політичній набирає особлившого значіння нова стаття члена Академії Жоржа Дюамеля, що вернувся з далеких подорожей. Він пише: Я говорив з представниками яких 50 держав. В очах і словах всіх я бачив і чув одно: що Франція погибне, коли з а р а з не усвідомить собі небезпеки і не зробить всего, щоб відвернути її. Всі знають, що на Францію приготовляється напад і що час того нападу не за горами. Займаючись виключно внутрішними спорами Французи ризикують те, що ворог заскочить їх непідготованими. А той ворог сильний і численний, повний ненависти і злоби, загартований недостатком і настроєний на війну. Історія останних 10 літ, а особливо останних 20 місяців показала, як точно переводиться плян ізоляції Франції. Отже скор-

З краю

Торжества в честь св. Йосафата.

Гарне торжество в честь св. Йосафата в Бучачі. Цього року відбулося в нашій парохії величаве торжество в честь св. священом. Йосафата. Через девять днів вечером відправлявся молебен з проповідю та суплікацією при набитій церкві вірними. В сам день св. Йосафата, патрона нашої шкільної дітвори, літвора з Нагірянки коло Бучача в церкві св. Николая торжественно заявила готовість служити Евхаристійному Ісусові, вступаючи до т-ва „Лицарство Ісусове або Евхаристійна Круціята". Дуже гарно виглядало се, як молоді лицарі Ісуса держали горіючі свічки і молилися клячучи перед Найсв. Евхаристією. В останній день цього торжества відбулася цілоденна адорація, а вечером при переповненій церкві св. година, в часі якої молоді лицарі адорували Ісуса. — В неділю на співаній Сл. Божій приступило велике число вірних до св. Причастя. Відспіванням „Тебе Бога хвалим" закінчено се гарне торжество. В ОО. Василіян відбулася Академія в честь св. Йосафата в суботу та в неділю вечером. Дуже гарно і мило слухалося тамборової орхестри молодих вихованків ОО. Василіян. Сала, вправді мала, але була переповнена; інтелігенція наша чомусь не дописала. Та на загал можна завважити, що набожність до св. Йосафата Богу дякувати з кождим роком зростає.

В Сороках деканату бучацького відсвятковано 29. XI. с. р. академію в честь св. свщмч. Йосафата заходом Парохіяльної Читальні „Скала" з такою програмою: Вступне слово про значіння св. Йосафата для нашої Церкви і нашого українського католицького народу виголосив місцевий парох, куратор Читальні „Скала" о. Николай Бріль. Хорові продукції, а саме псалом Бортнянського „Вси язици...", „Владико Отче" (Кишакевича), „З плачем і стоном" Кишакевича, „Ой зійшла зоря" (дума про Матір Божу Почаївську) відспівав місцевий мішаний хор. Його підготовив місцевий дяк, дирігент і секретар Читальні „Скала" п. Василь Василик. Дальшу програму Академії виповнила місцева орхестра під умілою управою того самого дирігента, пана Василя Василика, відогравши пісні „Коль славен", „О всепітая Мати", „Серце Христове". Хори й орхестра вийшли добре. Пізнати було добру руку вправного дирігента. Побажатиб тільки, щоб члени орхестри витревало вправлялися в поважних церковних піснях. Тоді звук інструментів буде щораз чистіший і мягкий. При самих маршах і танках краси звуку осягнути не можна.

Крім хорів і орхестри були ще 4 деклямації в честь св. Йосафата. Виголосили їх з належним зрозумінням змісту і переняттям шкільний хлопчик Евген Гуляк, син місцевого учителя, позашкільна дівчина Марія Гришко, молодець Дмитро Сверлик і молодий господар Стефан Лизуник. Академія закінчилася відспіванням католицького гимну „О спомагай нас..."

Академія відбувалася за дня, зараз по Службі Божій, в салі місцевої школи, яка була битком наповнена, а не вечером, і се людям дуже сподобалося. Всі присутні парохіяни зі сльозами в очах розходилися з Академії повторяючи, що перший раз в життю виділи таке релігійне торжество, а многі парохіяни казали: Тепер допервa бачимо, яку добру ціль має парохіяльна Читальня „Скала". Вона ширить правдиву освіту, сперту на законі Христовім і на засадах св. католицької Церкви і розбуджує релігійно-моральне життя в парохії. Неправду проте говорять загорілі націоналісти і радикали, що ціль „Скали" — валити „Просвіту". А були між парохіянами присутними на Академії й такі, що говорили: Нехай Бог заплатить нашому дорогому Владиці Григорієви за се, що поручив закладати в парохіях Читальні „Скала", бо вони розбуджують релігійне, моральне життя, яке по війні, правду сказавши, зачало підупадати.

Піднести належить, що всі місцеві національні культурно-освітні товариства помагали щиро виділови Читальні „Скала" і всі разом доложили старань, щоб Академія випала якнайкраще. Академію з тою самою програмою повторено слідуючої неділі 6 грудня с. р. в селі Ліщинцях, прилученій парохії до Сорік, в салі Читальні „Просвіти". Дохід з Академій призначив виділ Читальні „Скала" на доповнення парохіяльної бібліотеки при Читальні „Скали" в Сороках.

Святочна Академія в честь св. Йосафата в Трибухівцях над Збручем. В цій закутині нашого краю парохіяни села Трибуховець дуже величаво відсвяткували свято в честь св. Йосафата. Закінчено його Академією, урядженою заходами місцевого душпастиря о. Володимира Чорного в дні 29 листопада с. р. Програма Академії була богата й добре обдумана на відносини цього надграничного села. Виступав хор шкільних дітей. Він під управою свойого катехита відспівав дуже удатно кілька релігійних пісень, які учасники зі сльозами радости в очах нагороджували рясними оплесками. Вступне слово на тему: „Роля української Церкви в минувшині і теперішности в нашому релігійному й національному житті" виголосив о. Вол. Чорний. Виступав також мішаний хор, що з повним зрозумінням відспівав пісні: „Владико Отче", „Церковний дзвін", „Пісню слави заспіваймо" і псалом Бортнянського: „Услиши Господи глас мой". Кромі деклямацій, що викликали на слухачах помітне добре враження, місцевий аматорський гурток відіграв однодіеву сценічну картину під наголовком: „Рим чи Москва", написану о. Вол. Чорним. Задля актуального змісту і мистецького укладу (збудування) належалоб видати її друком. Закріпощеним большевикам селянам являється Дух св. Йосафата, що зворушуючими до сліз словами закликає їх до боротьби з прислужниками Антихриста й до вірности Римові. Клячучи з піднесеними до присяги руками селяни співають: „Вислухай Боже могучий", музичного укладу о. М. Борси ЧСВВ, а Дух св. Йосафата розвиває над їх головами блакитний прапор з золотим хрестом і тризубом. Академію закінчено відспіванням: „Боже великий, єдиний". 6-го грудня повторено цю Академію в сусіднього селі Личківцях з дуже гарним успіхом. Ввесь дохід в сумі 200 зл. призначено на купно нового фелона.

ше або пізніше Франція стане око в око з невмолимим противником, а всі инші народи будуть дивитися на Французів або з жадобою спільників, або з безплідним співчуттям. Богато Французів чіпається в думці надії, що Німеччина приготовляється до нападу на СССР. Та се ілюзія — і як на ілюзію дивляться на ту надію чужі визначні полководці, з якими я говорив. Вся ставка Німеччини поставлена на скорість нападу! До того не надається велика Росія тай ще відгороджена від Німеччини иншими державами. Якийже штаб кинувби таке делікатне знаряддя як змоторизовану армію в країну без шляхів, покриту 6 місяців снігами? Навіть знаменита німецька воздушна фльота булаб спаралїжована великанським простором Росії. І який ефект малиб Німці з бомбардування російських міст? Таж се в більшій мірі — величезні села, а не міста. Отже заяви Німців, що вони звертаються проти большевиків, проти Сходу — мають на цілі тільки обманути Францію. Вся німецька армія приготована до нападу на Францію. Оден знаменитий військовий сказав мені, що вже перша ніч війни може коштувати Францію — міліон людей... Та війна буде — на життя і смерть. Коли Франція не зєдиниться внутрі, то Гітлер мусить побідити...

Такі дуже нервозні настрої й голоси нераз появлялися перед великими потрясеннями.

Промова князя Радивила

На обіді приятелів „Часу" в Кракові князь Я. Радивил виголосив промову про заграничну політику і внутрішне положення Польщі. Він хвалив давний Безпартійний Бльок. Провідною ідеєю ББ було змусити людей ріжного походження й ріжних політичних переконань до праці для величі держави. Його кличем був суспільний солідаризм. Та доба скінчилася. Нині відроджується партійництво, дбання про особистий інтерес, мафії. Відроджується по смерти маршала Пілсудского все, що від 1926 р. поборювано. Воно знаходить підпертя у високостоячих державних чинників і навіть у членів кабінету! По смерти марш. Пілсудского преміер Славек заявив, що авторитет людини муситься заступити авторитетом права. Одначе в практиці діється інакше! Се недобре й небезпечно, свідомо й доцільно зменшувати і той скромний комплекс управнень, що його полишено законодатним палатам. Пр. у справі державних лісів правительство видало розпорядок, що усуває всяку контролю над лісами зпід впливу законодатних палат. В теперішнім часі кожде ослаблення конституції, так недавно ухваленої, се річ дуже небезпечна. В ББ 8 літ учили, що головне завдання поправити мораль. А підчас останної буджетової сесії ми стрінулися з сумним і прикрим проявом пресії на давних послів чи сенаторів, щоб занехали свою критику! Сей обичай треба зачислити до найгірших. Інша категорія проявів, що викликують неспокій, се справа валютової політики. Людей з іншою думкою в тій справі посуджено, що вони хотять зробити добрий інтерес! Про те все треба голосно і сміло говорити... — Ся остра критика одного з найбільших магнатів Польщі викликала зрозуміле враження в цілій державі.

Нова політична партія в Польщі

Нову політичну партію в Польщі оснував проф. Ліпіньский. Вона називається „Унія чинної господарської політики". Зачалася та партія дивовижею, бо 7 осіб, підписаних на листі 31 основників тої партії, запротестувало проти оповіщування їх назвиськ, кажучи, що вони нікому не давали на те уповажнення! Між „протестантами" є прокуратор Копуховский і редактор Войткевич. Проф. Ліпіньский вияснює, що ті протести — наслідок інтриг.

Франція і Німеччина

В інтервю, уділенім спеціяльному висланникові „Ню Кроникл", преміер Блюм заявив м. ін.: „Франція готова і бажає допомогти Німеччині, щоб вернулася до нормального господарського життя, коли Німеччина згодиться на загальний рівень роззброєння і тим допоможе Европі вернутися до нормального політичного життя. Для осягнення тих двох стадій, так тісно звязаних з собою, ніяке зусилля не буде завелике."

Буревій над каналом Ля Манш

Від кількох днів над каналом Ля Манш панують сильні бурі. Плавба в каналі зовсім перервана. Вздовж усего побережжа уставлено сигнали для перестороги. З причини незвичайно високих филь ратункові кораблі не могли виплисти з пристаней. При устю Тамізи застряг на мілині великий корабель лінії Рояль Майл. В каналі затонув совітський корабель, що плив до Ню-Йорку. Зелізничі лінії, що ведуть до Шкотії, ушкоджені. Також у Лондоні буря поробила великі шкоди.

Не забувайте, що найцінніша річ в кождій бібліотеці се оправлений річник доброї газети.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Конкретні акти уряду

за минулого півтора року.

„Діло" в ч. 279 принесло другу статтю про „нормалізацію" в теорії і практиці:

Казати, що за минулого 1½ року „нічого не сталося", — булоб безумовно несправедливо. Булоб се безумовно упрощуванням справи. Слід зареєструвати такі акти уряду, що їх можна зарахувати як „концесії" в користь Українців: 1) обіжник міністерства внутрішніх справ, який каже, що у громадах і волостях, де громадські (волосні) ради приймуть відповідну постанову — можна завести (себто: назад привернути) двомовні написи (на практиці цей обіжник майже ніде не виконаний, бо або польський солтис при помочі польських радних не допускає до такої постанови, або повітовий виділ, себто староста, такої постанови не затверджує); 2) розпорядок міністерства внутрішніх справ, що на вимогу інтересента-Українця слід уважати термін „український" як рівноправний з терміном „руский" (на практиці це означає, що давній закон Ст. Грабского втримує свою силу, себто, що для держави єдиним офіціяльним терміном є надалі „руский": на цій підставі Найвищий Суд видав своє голосне прецеденсіональне рішення, відкидаючи скаргу українського рекрута, що процесувався за право, щоб його національність вписати до книжечки як національність українську); 3) відновлення умови з „Дністром" на інших ніж досі засадах (на ділі ця нова умова вправді усунула марево небезпеки ліквідації „Дністра", що зависла в наслідку спеціяльної асекураційної політики уряду, і вправді дала 25-ти службовцям „Дністра" змогу дальшої праці у ПЗУВ, але зліквідувала у „Дністрі" той відділ примусових обезпечень, який був підставою тієї української установи та надавав їй сутнє значіння через безпосередній звязок з селянськими масами); 4) розпорядок про українські паралєльки при польській державній гімназії у Тернополі (ці паралельні українські кляси мали рекомпенсувати Українців за розвязану підчас „пацифікації" тамошню українську державну гімназію, але спільний польський директор перекреслював характер окремішности паралєльок і тому українське громадянство ті паралєльки збойкотувало та з цієї „концесії" нічого не вийшло); 5) усунення державного комісаря з Народнього Дому, москвофіла (зате створено нову провізорію, в якій державним адміністратором Нар. Дому став Поляк, — зрештою найпорядніша людина і з доброю волею — а в тимчасовій управі поруч з двома Українцями засів знову москвофіл, теж б. денікінський офіцир, що став оборонцем москвофільського стану посідання в Народньому Домі); 6) створення катедри української літератури у львівському університеті; 7) приняття вперше 2-ох Українців до закордонних станиць Мін. Зак. Справ (малі посади в консулярних відділах, покищо на контракт); 8) приняття понад 100 осіб на вчительські посади (на 2.000 нових учит. етатів у Польщі). Щоб список реальних українських користей був повний, слід для справедливости признати, що полекшав адміністраційний режим у краю, що напр. виявилось у змозі уладжувати прилюдні національні маніфестації з ріжних нагод (кооперативні свята, Маківка, Біла Гора, здвиги і т. п.). Став лекший доступ до адміністраційних чинників, стала лекшою взагалі розмова. Але при цій точці слід звернути увагу, що полекшання режиму не є виключно наслідком польсько-українських розмов, бо режім полекшав скрізь, у цілій Польщі: адже з нагоди військово-патріотичної маніфестації у Новосільцях з участю самого ген. Ридза-Сьміглого — польські людовці дозволили собі на політичну демонстрацію в честь — Вітоса!... Очевидно: аргументи польської брукової преси про „упривілеювання" Українців та запевнювання деяких Поляків, що „щоби дістатися швидко до старости, треба говорити по українськи" — се такі неповажні байки, що полемізувати з ними не можна. Ми хотіли-б бачити такого старосту: ще такий не народився, а колиб і впав з небес, то не встоявсяби 24 години на своєму місці.

Зате маємо в цьому періоді, що ніби мав ініціювати історичну епоху порозуміння двох народів, ще й такі явища, які вже є повними дивоглядами: не тільки не припинився попередній похід проти українського стану посідання, але й приняв форми, досі зовсім незнані. Наприклад: зараз таки в першому році „нормалізації" повітова державна адміністрація раптом взялася за горячкову організацію польських районових молочарень, з господарського погляду абсолютно нікому непотрібних, а потрібних тільки для конкуренції з „Маслосоюзом": і треба було спротиву всього українського громадянства, ріжних заходів українських політичних чинників та — найважніше — рішучої негативної постави українських селян, доставців молока, щоб дещо ослабити ту молочну „радісну творчість" державної адміністрації.

Другий приклад: у тернопільському воєвідстві посипались масові кариза вживання відвічних українських назв поодиноких місцевостей, а не ніби то офіціяльної польської назви. Треба було знову інтервенцій, протестів, переконування про неслушність такого підходу до справи, щоб бодай на деякий час відложити остаточне вирішення та пересунути його на іншу площину. Про практичне поширення прав української мови і далі нічого й думати: у львівських дільничевих комісаріятах ідуть постійні авантури за те, що урядовці не приймають мельдункових карток, виповнених українською мовою, почтові уряди не приймають українських зголошень радіоабонентів, священики далі дістають великі грошеві кари за листування з адміністраційними чинниками першої інстанції в українській мові. Аж врешті прийшло те, чого не було і в останніх кількох роках перед „нормалізацією" та що народилось було свого часу тільки як виквіт воєнної атмосфери, як тодішній тактичний засіб для приєднання польських селян і як специфічна політика супроти Українців з 1920-их рр. Маємо на увазі нову кольонізаційну кампанію. Тоді, коли все ще істнує ніби злагода, коли ніби річ іде про тривку злагоду, а не тільки про минаючий кількамісячний виборчий компроміс, саме тоді йдуть такі заходи уряду, які б'ють просто в фізичну екзистенцію української селянської верстви, не дозволяючи їй купувати кусника сусідської землі, що її він від діда-прадіда своїм трудом обробляв і яку за свою рідну вважав, та не даючи теж ніяких інших можливостей заробітку тому українському селянинові ані ніякого відпливу для надміру українського спавперизованого села! І певне мало хто з Українців та з самих польських урядових кол знає, що чейже автор та ініціятор „нормалізації" з польської сторони, сам п. мін. Косцялковский на конференції у львівському воєвідстві з представниками українського господарського світа, у присутності віцеміністра внутр. справ та начальника національного відділу виразно зазначив, що про кольонізацію сх.-галицьких теренів не може бути мови, бо він — міністер — сам підчас своєї подорожі по краю переконався, який тут панує голод землі!

Щоб образ був повний, треба пригадати, що т. зв. нормалізація, себто стан, який заістнував на підставі політичного порозуміння, торкається лише трьох східно-галицьких воєвідств. Незаторкнена залишилась вся українська етнічна територія поза цими трьома воєвідствами, з трьома ріжними політичними лініями супроти українського населення на Волині, Холмщині та Поліссі. Однак і на терені самого львівського воєвідства, на Лемківщині (три повіти) далі йде така активна підтримка москвофільства, яка віддавна була найбільшою образою для національного українського табору, того табору, що широ і чесно пішов на злагоду і далі її хоче, ставлючи як одну з найперших вимог, — щоб держава не підтримувала українських ренегатів, щоб штучно не зупиняла природного процесу національного освідомлення українських мас, а вже ніяк, щоб не давала помочі явним звеличникам Росії серед нашого народу! Призначення о. Медвецького черговим після о. Масцюха апостольським адміністратором Лемківщини, того о. Медвецького, який активно підтримує цареславне й православне „О-во ім. Качковского" та зараз на початку своєї „місійної" діяльности впровадив етимольогічний правопис в урядування адміністратури. (Тут біла пляма) — І ми не можемо задоволитись формальним аргументом, що се річ — Ватикану.

Однак не хочемо, щоб і наші люди і ввесь польський урядовий та громадянський загал погано нас зрозумів: ми не вичислюємо приповідкових українських „кривд". Нам у даному разі, в цій спробі характеристики нормалізаційного періоду та спробі білянсу двох останніх років зовсім не залежить на тому, щоб процесуватися за дрібні речі. На чомуж нам залежить?

Відповідь на це дамо в останній статті з отсього циклю статтей на тему „нормалізації в теорії і практиці".

Поляк про кольонізацію Сх. Галичини

Трагедія помилок.

В звязку з парцеляційною акцією на терені Східної Галичини „Бунт Млодих" в ч. 22 приніс цікавий репортаж п. з. „Юліяна Понятовского трагедія помилок".

Автор репортажу М. П. обїхав Східну Галичину інтересуючись „процесом парцеляції дворських грунтів". Він стверджує, що парцеляційна акція мін. Понятовского стрінулася не лише з рішучим спротивом великих землевласників але і з нехітю більшости польських кольоністів у Сх. Галичині. Не підпирає мін. Понятовского також український селянин. Про галичину такого становища українського селянства пише автор:

„Пан віцепреміер Квятковский зорганізував с. р. прогульку парляментарів по краю, щоб вони запізнались зі здійсненням інвестиційної програми. Нажаль, та прогулька не заїхала до полуднево-східних воєвідств. А шкода. Що побачилаб там? Побачилаб там, як до краю з найгустішим майже рільничим населенням на світі спроваджується нових кольоністів! Безглуздність того рода політики потвердив недавно на сторінках „Бунту" великий знавець рільних справ Владислав Грабский, впрочім прихильник рільної реформи.

Чомуж український селянин противник програми мін. Понятовского? З господарських причин. Село дуситься в надмірі людей. Перед війною була заморська еміграція, на роботи до Німеччини, до промислу, до міст. Нині ті три жерела відпливу зникли. А щороку прибуває населення. Села, що в них разом селянських грунтів припадає пів або чверть морга на голову, се не рідкість. Отже які жерела заробітку остають тому населенню?

Виключно праця на панськім фільварку. Форналі і їх родини не запевняють вистарчаючої скількости праці. Отже решту дають наємні робітники з сусідних сіл... Тимчасом що діється з хвилиною парцеляції?

З національних причин польська адміністрація забороняє продавати парцельовану землю українським селянам. Отже приходить кольоніст зпід Вадовиць. Осідає на панськім грунті. Наємної праці не потребує. Та що тоді має робити український селянин?

Полишаю на боці згляди моральної кривди чи несправедливости такої політики. Український селянин слушно може вважатися і вважається за страшно кривдженого міністром Понятовским, ну бо якже: його діди від літ працювали в поті чола „на панськім", а коли нині врешті хтось з них доробиться і хоче купити власний кусень землі, то йому забороняють. Що більше, спроваджують чужого чоловіка і навіть „на панськім" не дадуть вже заробити на життя. Повторяю, полишаю на боці моральні згляди,—та з чого має вижити той український селянин?"

Дальше автор застановляється, як виходить на тій парцеляційній політиці польська державна рація й пише:

„Майже все населення Сх. Галичини вважається покривдженим аграрною політикою. З господарської точки погляду булаб раціональна парцеляція великої власности між населення малоземельне й безземельне. Натомість спроваджування кольоністів до того перелюдненого краю се господарський абсурд. Величезна більшість публичної опінії краю пояснює собі рільну політику на полуднево-східних окраїнах — інтересом польськости. Тимчасом показується, що в дійсности польськість програє." Тут автор репортажу на підставі циферних даних доказує, що програма зміцнення польського елементу в сім краю парцеляцією не лише невластива з причини злого здійснювання, але передовсім тому, що навіть теоретично вона не до виконання.

„А виконування її не тільки не посуває наперед польськости — а приносить їй шкоду. Чому? Бо воно розбуджує польсько-українські анімозії. Поляк, що близько знає українську суспільність, говорив мені: Проти масової кольонізації трох полуднево-східних воєвідств мусить станути до боротьби вся українська суспільність без огляду на переконання угодовичи ні тому, що така акція не лише позбавилаб місцевого селянина можности купити землю, але прямо підтинає зпід нього гіллю, на котрій він сидить, то значить позбавляє його можности дороблювати на фільварку. Се для малоземельного важніше ніж дохід, що його може осягнути з власного господарства. Переводячи кольонізацію насилу, чи навіть тільки заповідаючи її, викликуємо грізний фермент, котрого не опануємо."

Примітка Ред. „Нової Зорі": Очевидно, ясніше трудно представити шкідливість кольонізації Сх. Галичини і задля кривди тутейшого селянства і задля грізних наслідків, які штучно викликається кольонізацією на довгі часи — і задля безцільности кольонізаційної акції навіть з польського становища: бо рахунок виказує, що якби навіть кольонізація вдалася, то вона тільки дуже незначно піднеслаб процент Поляків і задля того не варт викликувати грізних небезпек. Та се ще питання, чи кольонізація вдасться, питання кілько Мазурів видержить на сій землі — супроти одностайного фронту не лише української суспільности гр.-катол. обряду але й тутейших римо-католиків, бо й вони з природи річи противні насиланню чужих кольоністів там, де бракує землі і для тутейших.

ОСИП НАЗАРУК

РАДИКАЛИ і РЕЛІГІЯ

З приводу резолюцій Головної Управи Української Соціялістично - Радикальної Партії з 1. XI. 1936, в котрих радикали напали на „табор Епископа Хомишина".

Крутійства Івана Франка.

Ні, панове почитателі Франка як провідника і світоча України! Такого крутійства нема в умах і в серці великих людей. Коли великі люди не вірять, то кажуть всім, що не вірять. А коли вірять, то кажуть, що вірять. Рівночасно не говорять одного й другого, не ширять безвірства і не туманять народа, що вони мовляв ніколи не виступають проти правдивої релігійности, хоч написавши такі слова йдуть — писати атеїстичні поеми. І так поступають і перед тим коли написали, що ніколи не виступали проти релігії, і потому... Нпр. Франко написав в році 1885 „поезію", що зачинається такими словами:

Нема, нема вже Господа на небі!
Немає творця ані самодержця,
Нема того що всемогучим словом
Усе з нічого вивів! Наче тінь
Велика залягав він світ цілий,
Томив мозги людські сотні тисяч літ,
Стискав серця зелізними кліщами
Трівоги, шарпав душі, кров хлептав
І теплу пару різаного тіла
Хапав в неситі ніздрі! Мов опир
На груди людскости чіпів той привид
І висисав єї найліпші соки.
А нині щез він! Сонце! Сонце! Світло!
Нема его! Свобода! Я, червак,
Я, незаприміτний атом у природі,
Я вбив его, розимахав, розвіяв! [13])

Чи бачив хто коли більше і яркіше безбожні вигуки, як у наведеним стиху Франка? Таке нутро мав чоловік, який прилюдно писав, що радикали не виступають проти віри...

Далі пише Франко в згаданій брошурі таке:

„Ми далекі від того, щоби відмовляти попам усякої заслуги в розвою нашого народа, але в усякім разі мусимо сказати, що ті заслуги були зовсім не такі великі. Вже само заведення христіянства на Руси не було ділом попів але князів... а князі приняли її (христіянську віру) з політичних причин."

І далі знов таке:

„Радикали не виступають проти релігії, отже не жадають скасування попівства."

[13]) Гл. „Культура", журнал культурного, суспільного й політичного життя, рік IV, ч. 1—3. Львів 1926, ст. 65. Тамже дописано: „Автограф вірша зберігається в архіві Івана Франка під ч. 415 в Бібліотеці Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові."

Духовенство і шкільництво.

І так виглядає ціла брошура: і не виступає проти релігії — і Церкву валить, і священикам заслуги признає — і заслуг тих нема, бо зараз по тім признанню обезцінює їх, нпр. твердженням, що духовенство не закладало шкіл, хоч мало защо. Що се твердження неправдиве, про се свідчать хочби сотки шкіл основаних в давних часах одним василіянським Чином.[14]) Тай взагалі поза кількома школами, основаними або підпомаганими нашими світськими діячами (Володимиром Великим, князем Острожським, Гетьманом Сагайдачним і деякими церковними брацтвами, в котрих також були священики) все наше шкільництво аж до найновіших часів основували, удержували й вели духовні. І, як свідчать чужі подорожники, вже давно за козаччини навіть наш простий народ молився в церквах з книжечок, коли в Московщині навіть бояри ще не вміли читати. Значить, з тих шкіл люди виходили грамотні.

Справа асиміляції.

Далі закидає Франко духовним, що вони **перші** повернули голоблі до московщини й потому до польщини, — хоч се також неправда, бо се по розвалі нашої державности вся провідна верства „повернула голоблі" в напрямі культури тих держав, що заняли наші землі. Тай взагалі в давних часах асиміляція відбувалася назагал несвідомо, і не все вона була примусова. Нпр. німецька провідна верства включно з її монархами говорила й писала по французьки, хоч між Німцями і Французами ніколи не притихала ворожнеча. Все те Франко розуміється знав. Колиж пускав між нарід у популярній брошурі такі твердження, що мовляв „попи" перші повернули голоблі до чужих, то робив се з такою самою свідомістю неправдивого твердження як те, коли писав, що радикали не виступають проти віри й релігії.

[14]) Найновіший огляд колишніх василіянських шкіл подав о. Р. Лукань ЧСВВ в „Записках ЧСВВ". V 1 — 4 і окремо: Ц. к. Окружна Головна Школа в Лаврові. Львів 1936. 1 — 4.

Помішання правди з неправдою в радик. писаннях.

Найгірше в тім всім було те, що у Франковій критиці з неправдою була помішана й правда та були також справедливі домагання, як нпр. те, щоб домагатися скасування патронату, бо при національній ворожнечі в нашім краю тим правом наше духовенство було сильно понижуване. Далі йде закид, що духовні поборюючи радикалів нераз не знають їх і не стараються пізнати, дальше закид побирання надмірних треб навіть від убогих людей, що в тих часах в не одній околиці було аж надто правдиве. Такі й подібні правдиві закиди робили велике враження на народ, та рівночасно з тою правдою проковтував той народ і неправду з писань радикалів. І се викликало велике ослаблення нашого національного організму.

Чому наш організм хорий?

Та ще більше шкідливе ніж спритне помішання правди з неправдою в радикальних писаннях було те, що з правої сторони не було **систематичної** оборони. В публичній дискусії не відділено тої правди від неправди, не збито докладно того, що треба і можна було збити. Тому до сеї пори радикальні видання лежать, мов нестравлене каміння в хорім нутрі нашої інтелігенції й нашого народа. І будуть лежати та робити своє поти, поки систематично й основно не переведеться загальної і докладної чистки. Се можна зробити тільки зорганізованою працею на підставі добре передуманого й уложеного пляну. А се вимагає високоосвічених і працьовитих людей та деяких коштів.

Боротьби веденої виключно в дискусіях устних (на зборах) чи писемних (в газетах) рішуче замало. На се треба окремих видань і поширення тих видань. Без такого прочищення духова й моральна атмосфера нашої суспільности все буде занечищена і нездорова, а з такої атмосфери не може вийти духово й морально здорове покоління.

До якої міри занедбувано в нас систематично угрунтувати бодай сліди боротьби з радикалізмом, свідчить факт, що коли сегодня хочете довідатися, як виглядала та боротьба, то більше й до-

Поголоска

Пригода в Джованні.

З італійського — Фр. Морандо.

Іноченцо Фарфарелі, безплатний практикант у заставничім банку на Монте ді Пієта, замешкалий в Джованні при вул. Калле ч. 101 на послідній поверсі, вибіг як скажений з сіней — такий вже був у него звичай — і пустився до дому в першій годині зполудня. То незвичайна година, бо урядові години безплатного практиканта тривали правильно до четвертої, а від четвертої до пятої проходжувався він звичайно по вулиці Римській, покурюючи тосканське циґаро, доки не викурив до половини (другу половину викурював вечером в Аквасолє) та вдаряючи часом паличкою з індійської тростини по лівій нозі, аби надати собі більше елеґанції.

Іноченцо Фарфарелі йшов так скоро, як лиш міг, а коли вже одним духом перелетів по сходах, що вели немовби аж до неба, прикликав піднесеним голосом стару господиню. Вона за марних кількадесять чентезимів послугувала йому й була його повірницею.

— Катерино! Катерино!

Катерина була сорокпять-літня женщина, дуже доброго серця, ждала чотири або й пять місяців на чинш, балакливая повитуха і з тих, що то зараз прикумуються до кождого.

— А то що? Ви вже дома? В ту пору? А вам що таке сталося? Чи не покинули ви служби? А може помер пан начальник? Дали вам відпустку? А може ви хорі? Що вам сталося? Чей вас не відправили?...

—Та ні. Мені лиш трохи голова якась тяжка, а по правді сказавши, то мені серед тої спеки якось дуже не хочеться робити.

— Ах, мені якби камінь упав з серця... Такого ви мені страху нагнали!...

— Ну, як, чи зробите мені каву?

— Авжеж, зроблю... піду зараз купити за кілька чентезимів, бо не маю ні зеренця дома... Не держу ніколи кави дома, бо я її дуже люблю пити, а вона мені шкодить, дуже мене рознервовує; так сказала мені Джіджа, там на розі, знаєте, та, що то варить...

— Кажіть бо раз, чи підете, чи не підете?

— Іду вже, йду, вернуся, заки скажете: амінь.

*

— Чи не підвечірок хочете нині ладити, що купуєте каву? питався крамар Катерини.

— То не для мене; то для пана Іноченца, мого комірника, того панича, що ходить до канцелярії на Монте ді Пієта. Прийшов до дому, бо йому чогось недобре зробилося.

— Щож йому сталося?

— Не знаю; каже, що його чогось дуже голова лупає і під грудьми болить. То все, бачите, від тої нестравности. Бідний пан Іноченцо дуже працює, сидить богато і не може добре травити. Але не задержуйте мене балаканням; давайте мені кави... а відважте добре.

— То він таки направду занедужав, той ваш комірник?

— Таж кажу вам, що занедужав, чоловіче. Бог би вас любив... Ах! На долині є Фільомена, а вона ще не приходила мене зачесати. Іду подивитися, що вона робить.

*

— Чули ви, Джіджо, що сталося пану Іноченцови? відозвався до крамарки,що якраз в тій хвилі переходила попри двері крамниці.

— Щож йому сталося? Якому пану Іноченцови?

— Ну, тому Іноченцови, що то мешкає в Катерини; подумайте собі, дістав корчів жолудкових, болю голови... то вже зле, кажу вам, то вже зле!

— Чи таки по правді кажете? А хтож вам се казав?

— Була у мене таки сама Катерина, ціла аж не своя, задихана, червона як паприка, приходила купити...

Джіджа полетіла стрілою.

— Маріетто, Маріетто! — кричала

кладніше довідаєтеся з органів радикальних ніж правих.

Радикальний орган про молитву.

Під сим оглядом особливо цікавий популярний орган радикалів для народа „Хлібороб". Перед нами перший його річник, де є цікава стаття п. з. „Розмова про віру, церкви та попівство. Розмова перша".[15]) Се стаття написана спритно, спокійно та хитро. Зачинає від того, що „віра з церквою та попом коштують нас більше ніж здоровля — доктори та шпиталі." Далі „поучає", як у степах Азії деякі народи „понавязували паперці з молитвами на осібні вітрячки-колесчата тай дали вітрови крутити перед собою й перед своїми хатами святі слова, молитву." Та хитрий радикальний автор тої статті — не похваляє такого способу молитви, хоч навів той образок очевидно для осмішення молитви й релігії взагалі. А від себе каже таке: „Навіть кождий піп у нас скаже, що того мало, аби він тільки сам вичитував перед нами святі слова, а треба аби ми самі промовляли їх у думці своїй, чули їх у грудіх своїх як трепіт серця нашого. Тоді тільки, кажуть, і виходить правдива бесіда між Богом і людиною, між людиною і Богом."

Тільки розберіть уважно всю хитрість сего способу писання — й тоді усвідомите собі, як обдумано підважували радикали віру в Бога в нашім народі та як спритно осмішували молитву притворюючись такими, що розуміють „трепіт серця нашого" в часі молитви. А Франко пише з повним своїм підписом, що радикали не виступали проти правдивої релігії та віри!

Напад на Апостольську Столицю за Св. Письмо.

А далі в тій анонімній статті у „Хліборобі", написаній справді по мистецьки під оглядом агітаційно-руїнницьким, невідомий автор береться вже до підважування спеціяльно католицької Церкви й навівши аргументи за потребою уживання в церкві „зрозумілої мови", пише так:

„Папи римські вигнали з церков скрізь, де їм піддалися, від Заходу аж до самої Польщі, всі людові мови і звеліли попам правити службу церковну й читати молитви тільки (?) на мові латинській."

Кождому відомо, що се неправда, мовби молитви були читані тільки в мові латинській. Та радикальний автор пише далі так:

„На нашій східній половині християнського світа, де папи римські не взяли верху над церквами, нема такого примусу вживати в церквах одної мови як латинська. Та всетаки й тут епископи та попи не злюбили того, щоби прості люди читали святе письмо на своїх мовах і щоби церковні служби були на людових мовах... Нашої людової мови папи заборонили вживати в церквах і спиняли і в нас переклади святого письма на людову мову, як і в других землях..."[16]) Нічого богато говорити, що такий стан річей і не розумний і не христіянський, що се чисте лихо, якому треба якось зарадити. На се є два способи — однаково христіянські й дозволені австрійськими законами. Перший, щоби наші люди брали собі переклад Євангелія й Апостолів на свою мову та приставали до церков протестантських... Другий спосіб, щоби наші люди домагалися від теперішних своїх попів, аби ті читали їм св. письмо, церковні служби й молитви по нашому, зрозумілою мовою, а для того нехай наново попереклядають усі церковні книги на нашу мову. Ачей ми не гірші від старих Болгар, на мову котрих перед 1000 роками переклали церковні книги св. Кирил і Методій..."

[15]) „Хлібороб", Рік I, ч. 4 — 5 з 25 (латинського) липня 1891, ст. 30 — 32.

[16]) Що ніякі папи не спиняли у нас перекладів св. Письма на „людову мову", свідчить цілий ряд перекладів. Під рукою маю два найновіші: 1) Новый Завѣтъ Господа нашого Ісуса Христа въ язицѣ церковно-словеньскомъ съ переводомъ на язикъ народно-рускій О. Александра Бачиньского Пралата домового Єго Святости Папы Римского, канцлера Митроп. Капитулы Львôвскои, и съ поясненями основаными на коментарахъ одобреныхъ св. католицкою Церквою. За одобренемъ и благословенемъ Преосвященого Митроп. Ординаріата. Львôв 1903. Накладомъ выдавництва Библіотеки богословскои. Сторін 992. — Річ ясна, що якби папи спиняли переклади св. Письма, то Ординаріяти не моглиб на те давати дозволів ні передтим, коли написана згадана стаття, ні потому. — 2) Св. Письмо Старого Завіту. I. Переклад о. д-ра Ярослава Левицького. Львів 1933. Сторін 628+XXIII. ч. 4337/К. Переклад св. Письма Ст. Завіту позволяється друкувати. Від гр.-кат. Митрополичого Ординаріяту Львів, дня 29 березня 1933. † Іван, Еп. пом. — Крім цих двох перекладів св. Письма появилися ще переклади о. д-ра Я. Левицького п. з. а) Святе Письмо Нового Завіта. Жовква 1921. Сторін 722 + 2; б) Євангелія на Господні Страсти, на положенє плащениці і на Великдень. Жовква 1921; в) Апостоли і Євангелія на неділі і свята цілого року. Жовква 1922. Ці три книжки в гарнім перекладі на українську мову видали жовківські оо. Василіяни за апробатою всіх галицьких греко-католицьких Епископських Ординаріятів. Також появився в нас ряд перекладів псальмів на українську мову. Згадаємо тільки деякі: а) Д-ръ К. Сарницкій ЧСВВ, Выясненье псалмôвъ... Львôвъ 1888. 8°, (4)+XXIII+401+(2). Апроб.: Сильвестеръ Митрополитъ. Львôвъ 3. цьвѣтня 1888. Ч. 51/Орд.; б) Др. К. Сарницкий ЧСВВ, Пояснене псальмів... Жовква 1903. 8° IV+(7) — 267+(4)+(1). Апроб.: А. Білецкий. Вікарий капітулярний. Львів дня 8 вересня 1898. Ч. 942/Орд.; в) **ПСАЛТИРЬ** въ языцѣ церковно-словеньскôмъ съ переводомъ на языкъ народно-рускій о. Александра Бачиньского Пралата домового Єго Святости Папы Римского... Львôвъ 1903. 8°, 285+(1). Апроб.: Ч. 4531. ôт гр.: к: Митропол. Ординаріята: Львôвъ, дня 16-о липня 1903. † Андрей Митрополитъ; г) о. А. Слюсарчук, Псалтиря розширена... Жовква 1904. 8°, 526. Апроб.: Ч. 269/Орд. ôтъ Епископского Ординаріята. Станиславôвъ дня 12 червня 1889. Юліянъ Пелешь, Епп. в. р. і Станиславôвъ дня 24 лютого 1900. † Андрей еппъ. Крім цих перекладів у прозі появилися ще: Псальмы съ поясненями и парафразою въ прозѣ и стихахъ. Написавъ о. Иванъ Любовичь Парохъ зъ Острова. Львôвъ—Жовква 1897 — 1898. Апроб.: Ч. 1182/Орд. Львôвъ, 1 листопада 1897. Сильвестеръ кардиналъ Сембратовичь Митрополитъ. В останніх часах жовківські ОО. Василіяни видали книжку о. П. Штокалка п. з. На струнах гуслий або Давидові псальми українськими стихами. Жовква 1927. 16°, 260.

І знов треба подивляти хитрість і сприт радикального автора в підкопуванні й валенні католицької Церкви. Якже зручно він до того береться! Якби йому залежало тільки на тім, аби наш нарід мав св. Письмо в своїй мові, то очевидно вистарчилоб поучити той нарід, щоб домагався від свого духовенства перекладу св. Письма на свою мову (розуміється, якби перекладу не було). Та ба! Радикальному авторови зовсім на тім не залежить: його ціль — розвал католицької Церкви. І тому він як перший спосіб поручає народови, „приставати до церков протестантських". Се дуже цікавий прояв агітації радикалів, бо се доказ, що галицькі радикали своїм істинктом майже на пятьдесять літ випередили російських большевиків у вишукуванні способів, як найлучше підважувати вплив солідно зорганізованої Церкви. Троцький близько в пів століття по наших радикалах поручає уживати релігійних сект до розсаджування й нищення Церкви.[17])

[17]) Гл. Автобіографію Троцького. Її рецензував я в „Новій Зорі" ч. 296 (фейлєтон).

В Европі є ще кочовики

В Македонії живе племя Каракачі. Одиноке їх майно се стада овець, що становлять власність родин. З місця на місце кочують Каракачі на малих витревалих кониках і на мулах. Дотепер ще нігде їх не зареєстрували адміністраційні власти. Люди того племени не служать при війську і не платять податків. Признають власть голови родини. Правління в них автократичне. Жінки того племени живуть відокремлено. Супружжа заключають вже коло 15 року життя. Мешкають у скіряних шатрах з плоскими дахами. Начальник племени називається „чая". Каракачі дуже амбітні і додержують слова. Зломання слова карають виключенням з громади. Нападені боронять завзято. Одначе самі не виступають зачіпно. Адміністраційні власти старалися поселити Каракачів на постійних місцях, та се не вдалося.

ПРИСИЛАЙТЕ ПЕРЕДПЛАТУ!

Джіджа за перекупкою, що розносила по домах кавуни та зеленину і якраз ішла вулицею з кошиком. Знаєте, що нового сталося? Пан Іноченцо, той у Катерини, дістав корчів, болю голови; з ним дуже зле. Казав се мені крамар, що продав якийсь лік Катерині. Катерини я вже не виділа. Пішла чимскорше до лікаря. Маємо, любко, вже „тоту слабість". Іду зараз розповісти все своячці. Коли будете йти попри мене, то загляньте до хати.

І знов щезла, якби її що вхопило, лишивши Маріетту з роззявленим ротом та закрученою головою.

— Де так біжить моя жінка? питався кухар Джакомо, що якраз виходив з хати, аби йти до крамниці.

— Пішла до вашої сестри, відповіла Маріетта, аби їй все розповісти, що сталося.

— А щож таке сталося?

— Хібаж ви не знаєте? Таж пан Іноченцо дістав корчів і бігунку; лікаря лише що не видно! Катерина пішла на санітарну стацію, аби один з них прийшов. Пан Іноченцо випив Бог знає кілько ліків... але вже не помогло. Ісусе Христе, при тій спеці ще того нам не стало!... Купіть зеленину, цибулю, паннунцю! О, подивіться лиш на мої кавуни.

*

Перед кумом Джіджі збігається купка людей, що помалу заміняється в цілу товпу, відтак більшає як та филя, що прилучається до другої на розбурханім морі.

— Отже то так як ви кажете? — питалося кілька кумок Джіджі.

— Так, як вам кажу, відповіла вона з деякою самопевністю, взявшися попід боки і задерши ніс догори.

— Ще гірше, ще гірше, перебив їй Джакомо, що в тій хвилі вбіг між куми.

Филя пристанула на хвилю; люди розступилися, аби зробити місце тому, що прийшов стягнути головну справоздавницю з її висоти. Відтак сціпилися довкола нього як зелізна стіна.

— Ще гірше? відозвалося нараз кілька голосів.

Маріетта якраз тепер довідалася про все. Пан Іноченцо тяжко занедужав. Катерина пішла до санітарної стації.

— Алеж я її тепер бачила, як бігла в долину.

— В долину, куди?

— В долину, до містка.

— То вже нема ніякого сумніву?

— Сумніву, про що?

— Коли ішла в долину як до містка, то не йшла куди інде, лиш до св. Стефана.

— Мені здається... я мігби на те присягнути...

— Ну, я вам скажу, куди йшла. Ішла до священика...

— То вже нема ніякої надії!

— По правді, Катерина була сама одна... Але видко, що лікар вже є коло пана Іноченца.

— Що, якийсь лікар з Єгипту!... А коли скажу, що вже нема ніякої надії? А відтак і в лікарів така сама шкіра як у нас, в такім разі й вони не радо йдуть до когось.

— А щож йому є?

— Що є?... Корчі, бігунка і тота слабість — нехай ся не каже!

— Хо... холєра!

— Холєра!!!

Зробився загальний крик; вістка пішла як блискавка. Перелетіла вулицею дель Колє, перебігла цілу Піяца ді Сан Антоніо, захопила місток, неслася якийсь час серединою вулиці Фіескі, розлетілася по цілім Борго і т. д., аж вернулася назад туди, звідки була вийшла, але вже всотеро страшніша.

Холєра азійська, правдива, найчистіша, найстрашніша, яка лиш може бути!

Вулиця перед домом Катерини вузенька і повна людей. Говорять, шепчуть, кричать чимраз сильніше! Два поліціянти стараються перебратися через те море людей, штовхають, бють, розпихають ліктями. Здалека показалися два жандармські капелюхи.

— То вже певно холєра.

— Алеж не було ні лікаря, ні священика, каже хтось.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Археольогічні жерела української історії

Зміст: Значіння археольогії при досліді прадавних часів. — Надбужанська культура. — Трипільська культура. — Наступ чужих племен на нашу правітчину. — Висоцька культура. — Що доказують досліди пізноримської доби? — Найпевніший критерій при етнічнім означуванні староруських памяток. — Археольогія подає вірний образ території державних організацій. — Яке завдання стоїть ще перед українською археольогією?

Др Я. Пастернак виголосив 6. XII. в салі „Бесіди" у Львові реферат на тему: „Археольогічні жерела української історії". Зміст:

У темряві століть, у непроглядній далечі доісторичних часів губляться перші початки українського народу як окремої етнічної одиниці у великій сімї інших словянських народів. Українська історія не може дати доказів на те, що наші предки жили в такій окремішности вже напевно тисячі літ до свого виступу на історичну арену. І тут стає історикам на поміч археольогія. Вона дозволяє цофнути досліди над нашою історією та культурою на добрих кілька тисяч літ взад і то на основі обективного, наявного матеріялу з тих прадавних часів. Сей матеріял добутий з землі це одинокe жерело всего нашого знання про ті часи. Він поясняє, доповняє і справляє пізніший літописний матеріял. Археольогічні жерела нашої історії причиняються не тільки до пізнання найдавнішої матеріяльної культури українського народу. З них можна довідатися і про найдавніші прояви релігійних почувань української душі, про спосіб життя наших предків, про міжплемінні і міжнародні звязки, про торговлю, спроби кольонізації і т. п.

В молодшій камяній добі стрічаємося з питанням взагалі словянського, ще не спеціяльно українського, походження культурних проявів на території нинішної України. Сі два поняття можна ототожнити, бо у словянській археольогії Україну вважають правітчиною Словян. У сточищі Дніпра, Припеті та Десни сиділи Словяни бодай 2000 літ до Христа. Між ними були і предки нинішнього нашого народу. Одначе наразі не знаємо, котру з тодішних культур треба їм приписувати. Покищо є лиш кілька гіпотез в тім напрямі.

І так під увагу приходилаб як перша т. зв. надбужанська культура. Її початок припадає на 5.000 літ до Христа. Назва її походить від горішнього дорічча Буга, де вона виступає найчастіше. Нарід тої культури жив з хліборобства. Ремісники його займалися виробом кремяного знаряддя. Його стрічається в нас від Підкарпаття по південну Волинь і від Сяну по Дніпро. Надбужанську культуру вважають декотрі дослідники вже за прасловянську і тимсамим праукраїнську.

4000 — 3000 літ до Христа виступає на Придніпрянщині й відтак переходить і на західно-українські землі т. зв. трипільська культура. Її також уважає дехто прасловянською культурою. Се знов культура хліборобська, з тілопальним похоронним обрядом, з гарною мальованою керамікою.

На переломі камяної і бронзової доби, під кінець третого тисячеліття до Христа, в нашій правітчині настали події, що легко могли перервати дальший розвиток місцевої культури. Був се наступ чужих племен. Мабуть найскорше напали на Придніпрянщину східні кочовики. Вони посипували своїх небіжчиків охрою, себто порохом з праженої глини, пересяклої зелізною рудою. Се племя усадовилося спершу за Дніпром, та незабаром заняло і все Правобережжа та дійшло аж у сьогоднішну Самбірщину. Рівночасно з появою того племени заникає трипільська культура. Коло 2000 літ до Христа зявляється новий ворог. Він приносить з собою кераміку, прикрашену відтисками шнурка. З приходом на землі нашої правітчини народу шнурової кераміки вривається розвиток культури мальованої кераміки.

Внаслідок того наступу ріжних племен на територію української правітчини тратимо з очей дальший розвиток так надбужанської як і трипільської культури. Мимо того автохтонний нарід міг дальше лишитися на місці і тепер знов виринає питання, котру з пізніших культур можна йому приписати.

В VII ст. до Христа появляються на Придніпрянщині Скити. Вони залишили по собі великі могили. Між Скитами були дві ріжні верстви: т. зв. царські Скити і Скити-орачі. Скити-орачі се були напевно тубильці-Словяни, а царські Скити творили тільки пануючу верству. Скити-орачі займали майже ту саму територію, де давніше сидів нарід з мальованою керамікою. Тяжко відповісти на питання, чи се тільки припадок, чи доказ тяглости одного й того самого народу.

Рівночасно зі Скитами-орачами на Поділлі жило словянське племя, що лишило по собі великі тілопальні цвинтарища. Його культура, звана висоцькою від місцевости Висоцько у Брідщині, виказує виразні звязки зі Скитами-орачами. Висоцьку культуру можна приписати Неврам, котрих Нідерле й инші вважають Словянами. Вона триває майже до кінця останнього тисячеліття до Христа. Під напором Вандалів вона убожіє й переходить у „підпілля".

Рівночасно з панівною вандальською культурою істнує також автохтонна. Що так воно було, доказують досліди пізноримської доби, себто III і IV ст. по Хр., яка є вже порогом історичних часів для українського народу. Відкриті пізноримські тілопальні могили мають богато схожостей у похороннім обряді та у гробовій кераміці з тілопальними цвинтарищами т. зв. черняхівського типу (село Черняхів у Київщині), що густо виступають по всій правобережній Україні в IV і V ст. Їх проф. Грушевський уважав рішучо словянськими.

Від пізноримських памяток до ранне словянських вже тільки один крок. Декотрим київським археольогам пощастило знайти перехід між обома тими добами. На галицькім матеріялі того покищо не можна ствердити, бо нема могил з VI — VIII ст.

В тілопальних могилах IX — X ст., знаних добре з Придніпрянщини й Волині, виступає вже без сумніву словянська кераміка. І вона відтепер се найпевніший критерій при етнічнім означуванні всіх старословянських чи староруських памяток у нас. В ті часи сягають вже також перші наші літописи. Одначе літописні вістки про найстарше розселення східно-словянських племен даються досить тяжко льокалізувати в терені, а вже ніяк не інформують нас про величину простору, занятого даним племенем та про час, як довго воно там сиділо. Одиноку відповідь на се може дати тільки археольогія. Так прим. лише на підставі археольогічних жерел можемо нині сказати, що кінцевим етапом експанзії київської держави XI — XII ст. у північно-західнім напрямі було Городно на пізнішій Білоруси.

В Галичині словянські тілопальні могили з IX, X ст. знані покищо лише з одної місцевости, а саме Новосілок Ліських (коло Камінки Струм.). Та інвентар їх дуже скупий. Знак, що мандрівка народів настільно підірвала основи культури наших предків, що вони двигнулися з того упадку щойно під впливом византійської культури.

По принятті христіянства нашими предками культура всіх українських земель стає богатша формами і змістом. Хоч історія богатіє в літописні матеріяли, археольогія не тратить свойого значіння. Навпаки, оперуючи далеко більшою масою своїх неписаних документів, поясняє чи потверджує неодно чисто історичне поняття. Прим. досліджування городищ з княжої доби сильно доповняє скупі літописні відомости про їх уряджения, розміщення будівель, про життя в городі і т. п. Нанесені на мапу городища дають нам вірний образ території політично-державних організацій, зокрема Галицько-волинської держави. Археольогічні досліди над останками монументального будівництва відкривають нераз важні обекти, зовсім незнані з історії.

Перед українською археольогією ще дуже богато праці. Передовсім не маємо мощів св. Ольги, Володимира Великого, пустий також наш західно-український мавзолей. Не знайшлися ще кости Володимирка, Романа Мстиславича, нашого великого короля Данила, його сина Льва і т. д. Зате ми на сліді иншої, не менше цінної памятки з княжих часів. Підчас сегорічних розкопів у Крилосі вдалося прелєгентові відкрити глибоко в землі останки грубих камяних мурів і між ними підлогу у трьох верствах. Всі обставини вказують на те, що се останки фундаментів катедри Ярослава Осмомисла, що помер 750 літ тому і був у ній похований.

Богато нових жерельних відомостей далиб історикам досліди на інших княжих городищах, пр. у Звенигороді, Теребовлі, Перемишлі та Белзі. В сім останнім прелєгент вже зачав досліди. Вони доказують, що там істнувала церква св. Климентія, одна з кількох на цілій Україні присвячених тому святому. Таксамо чекає ще свого дослідника городище Пліснесько на пограниччі старих волостей Галицької й Волинської.

А кілько то пізніших памяток суто історичної вартости криє ще, невідомо де, наша земля! Де могили наших гетьманів, творців нашої другої державности? Де могила першого гр.-катол. митрополита на львівськім престолі Антона Ангеловича, що помер 1814 р. і був похований у Львові на городецькім цвинтарі. Се питання, на котрі повинна відповісти українська археольогія.

По рефераті прелєгент пояснював численні світлини знахідок, знайдених ним у ріжних місцевостях нашого краю. — Реферат був солідно опрацьований. Особливо цікаві були місця, в яких прелєгент подав висліди дослідів переведених ним самим в останнім часі.

— Та що хочете видіти, чи вмер?

— Умер і... Чуєте? Умер на холєру!

— Та холєра як блискавка. Перед годиною померла Катерина.

— Таж казали, що то помер якийсь молодий чоловік.

— А хібаж не видите, що люди стоять перед домом Катерини?

— Ну, правда, та що з того?

— Катерина померла на холєру.

— То вже два випадки, бо другий я видів на власні очі.

— Два випадки холєри!

— Знаєте напевно?

— Зовсім певно! Той молодий чоловік, що мешкав у Катерини, й Катерина сама.

— Вибухла холєра!

— Я втікаю зараз до тітки.

— А я до вуйка.

*

Іноченцови Фарфарелі навкучилося чекати на Катерину й він вибрався на прохід. Виходить на вулицю, дивиться: повно людей, говорять про холєру, про два випадки. Вже не питає дальше. Перетиснувся насилу через товпу, побіг до банку і взяв зараз відпустку на два тижні. Катерина забавилася у фризієрки. Коли вернулася, ніхто не хотів своїм очам вірити, що вона жиє. Люди ще на другий день говорили про два випадки холєри...

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

СЕН. ЛУЦЬКИЙ виголосив промову на засіданні сенату. В ній сказав м. і.: Будемо голосувати за буджетом міністерства справ заграничних і військових. До інших поставимося обективно. Одначе будемо голосувати проти буджету міністерства рільництва, коли те міністерство буде змагати до вивласнення нас з нашої землі, на котрій живемо з діда прадіда і котра є нашим одиноким дорібком.

СЕКРЕТАР УНДА, посол Великанович, зголосив у соймі внесок змінити мовний закон і усунути утраквізацію шкіл на українських землях у Польщі та впровадити школи виключно з українською мовою навчання. Крім того домагався ще введення назви „український" замість „руський". Долю того внеску можна предвидіти.

КАТЕРИНІ ЗАРИЦЬКІЙ, засудженій на 14 літ тюрми за співучасть в убийстві мін. Перацкого, зменшено кару до 4½ року. Скомпліковану оборону в тій справі перевів адвокат др Павенцкий.

ПРАВНИЧА КОМІСІЯ в соймі ухвалила проєкт закона про виїмковий стан у Польщі, змінивши урядовий проєкт тільки стилістично.

КОМІСІЯ ПРАЦІ в соймі приняла з деякими поправками урядовий проєкт про охорону ринку праці. Ухвалено, що можна цофнути вже уділений працедавцеви дозвіл, давати роботу чужинцеви, коли дальша праця того чужинця може принести шкоду інтересам держави або її господарству (се було дотепер неможливе). Далі ухвалено, що чужинці, перебуваючі в Польщі від 1. І. 1922 р., мають постаратися про новий дозвіл на працю.

В СОЙМІ СЕНЗАЦІЯ. На місце уступившого віцемаршалка Бирки вибрано 122 голосами на 175 голосуючих посла Келяка — на внесок ґен. Желіґовского. Такого висліду ніхто не сподівався.

В ОКРУЗІ КУЙБИШЕВ (давніше Самара) вбито делеґата на VIII конґрес Совітів, Проніна. Коли Пронін ішов на збори, щоби своїм виборцям здати звіт з перебігу конґресу, невідомі справники засипали його градом куль, а потім умираючого повісили. Вбийство Проніна викликало сильне вражіння в Москві. На місце вбийства вислано прок. Галіцкого.

В РИМІ ведуться італійсько-англійські переговори в справі т. зв. „джентельменського порозуміння" на Середземнім Морі.

ФРАНЦУЗЬКА ГАЗЕТА „Евр" пише, що між 21. XI. і 6. XII. Гітлер висадив в еспанській пристані Кадікс 25.000 німецького війська і буде далі висаджувати до трьох дивізій.

МІНІСТР ІДЕН виголосив у Брадфорді велику промову про заграничну політику В. Британії. Він сказав м. ін.: Англія відкидає рішучо всякі небезпечні доктрини, що могліб звести її політику на шлях поділу світа на два табори диктатури зправа і зліва. Взаємини В. Британії з іншими державами залежать від того, чи ті держави бажають мира й пошанування договорів, чи ні. Бажаємо і сердечно повитаємо співпрацю Німеччини для порозуміння в зах. Европі. Світ став такий малий, що одна іскорка може статися причиною світового конфлікту. Світ поступивби найрозумніше, коли від перегонів у зброєнні звернувсяб до господарської співпраці.

ТУРЕЦЬКИЙ ПРЕМІЄР Ісмет Інону заявив у промові, що Туреччина домагається незалежности санджаку Александретти. Мандат над ним має тепер Франція.

ПРЕЗИДЕНТ РУСВЕЛТ має виголосити промову до всіх народів світа. В ній порушить справу зброєнь, справу заключення загального договору про ненапад та справу евентуальної дискусії на тему поділу сирівців.

ЯПОНІЯ признала анексію Абісинії. За те Італія визнала цісарство Манджурії. Се наслідки італійсько-японського порозуміння.

55 книжок за 35 злотих

АЖ ДО СВЯТ

Адміністрація „Нової Зорі" висилає за половину ціни всї свої видання, коли їх хто разом замовить і пришле готівку. Ціла бібліотека коштує 64 зл. Отже половина 32 зл. Крім того 3 зл. на почтову пересилку. Отже за 35 зл. можете одержати 55 книжок. За поодиноку книжку ціни не знижується.

НОВИНКИ

В часі від 18 до 23 грудня включно крамниці можуть бути відчинені до год. 9 вечером. В неділю, 20 с. м., крамниці можуть бути отворені від год. 13 до 16.

В неділю 20 с. м. будуть відчинені для публики всі почтові уряди й аґенції в усіх ділянках служби від год. 9 до 13 задля передсвяточного часу.

Зимові ферії в школах триватимуть до 11 січня. Наука зачнеться 12 січня.

Зміна в управі „Народного Дому" у Львові. Інж. Евген Храпливий зложив мандат члена Тимчасового Виділу „Народного Дому". На його місце ввійде дотеперішний заступник посол Вол. Целевич. Так і повинно бути...

О. Володимир Степан Фіґоль промувався на доктора св. богословії в інсбруцькому університеті.

Новий проєкт закону про будову й удержування доріг зладили міністерства шляхів і внутрішніх справ. Закон передбачує новий дороговий податок, що його будуть накладати самоврядні установи. А вже від дотеперішних податків тріщить господарка.

Суспільні Обезпечальні не мають права звертатися з внесенням про зарядження екзекуції з титулу належних їм складок безпосередньо до судів. Судова екзекуція належностей Обезпечальні може бути заряджена на внесення скарбових урядів.

Вільні від стемплевої оплати подання в справі зложення до суду внесення про признання права власности розпарцельованих ґрунтів. Ті подання переходять через воєвідські уряди. (Всхуд).

Про міліоновий дефіцит у львівськім МЗА (Міськім Заведенні Апровізаційнім) повідомляє польська преса. Деінде такі інтереси приносять грубі гроші, а тут дефіцити.

В Покропивній пов. Тернопіль на весіллю в Софії Ґураль побито Григорія Ґвіду за участь у забаві, урядженій читальнею Т. Ш. Л. Трох справників відставлено до вязниці в Тернополі.

В Станиславові заходом Союзу Українських Купців відчинено ґуртівню „Купецька Поміч".

В Микитинцях пов. Станиславів відчинено польський „Людовий Дім".

В Новоселиці, пов. Коломия, до місцевої кооперативи вломилися злодії і вкрали ріжні товари вартости 250 зл.

На дім Соломона Юнґермана в Рожнітові напали невідомі осібняки і стерроризувавши мешканців зрабували 800 дол. і 1.060 зл., схованих в ліжку.

Християнська громада в Бориславі виграла процес за 40 тисяч долярів з італійською фірмою Вільд і Ко в Турині.

Під закидом убийства Царика, війта громади Поздимир пов. Сокаль, увязнено Івана Мельника. Польська преса пише, що Мельник вже в 1932 р. виконав був невдалий замах на війта Царика та що за ним довший час шукала поліція за участь у ріжних проступках.

За фальшування долярів засуджено в Перемишлі Мехля Бека на 14 літ вязниці, М. Горжка на 3 р. і Лейбу Ляйбаха на 2 роки.

В Перемишлі відбулася садівничо-огородничо-пасічнича вистава „Сіль. Господаря". Садівничий відділ мав 497 експонатів, огородничий 278, пасічничий 57. Крім того Хліборобський Вишкіл Молоді виставив своїх 57 експонатів. Виставу відвідало 1491 осіб з 79 місцевостей.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

Власники нововибудованих домів могли вносити подання про полекші в податках до 60 днів від хвилі ужиткування дому. Тепер можна вносити подання про полекші й після 60 днів.

Бувшого старосту Станіслава Кравчика засуджено за надужиття влади на 10 місяців вязниці — з услівним завішенням кари до 3 літ.

У Ряшеві відбулася розправа проти Соломона Шіффа, обвинуваченого за сфальшування 144 векслів на суму 41.900 зл. Шіффа засуджено по приміненні амнестії на 20 міс. вязниці.

За привласнення 2000 зл. засудили в Ряшеві старшого експедієнта почтового уряду в Лежайську Войтіха Валяна на 14 міс. вязниці і 5 літ утрати прав.

В Луцьку помер ґенерал українського війська УНР, інж. Олекса Алмазов, у 51 році життя.

В Дубні, в найбільшій сушарні хмелю, вибух пожар. В сушарні нагромаджено хмелю вартости около пів міліона зл. Ратункова акція дуже утруднена. Пожежна сторожа мусить працювати в ґазових масках, бо сірчана пара утруднює доступ до місця пожежі.

Футра жіночі і чоловічі та ріжного роду футряні шкірки поручає по найнижчих цінах фабрика футер „Хром", Львів, ул. Руська 20, тел. 271-83

Селянин з Волині Несторович сконструював комбінацію лещат з ровером або мотоциклем й опатентував свій винахід. Отже по снігу можна буде їхати ровером.

Православний епископ у Городні Антоній, проти котрого виленське „Слово" вело недавно кампанію за його неморальні вчинки, уступив зі свого становища „внаслідок лихого стану здоровля". До сеї вістки вил. „Слово" додає: „Думаємо, що уступлення епископа Антонія наступило не так внаслідок лихого стану здоровля, як внаслідок статтей, оповіщених у „Слові".

У Празі заходом жіночого відділу Чехословацького Обеднання відкрито виставу українських вишивок, кераміки і всяких ручних робіт з Закарпатської України.

До Берези Картузької вивезли 12 осіб з краківського воєвідства. Їм закидають комуністичну діяльність.

Мечислав Стажиньский, б. станиславівський віцевоєвода, став заступником начального редактора „Ґазети Польскої".

З приводу 20-ліття „Братньої Помочі" Школи Політичних Наук у Варшаві відбулося в академічнім костелі богослуження. Правив його еп. Шляґоцкий. На богослуження прибув відділ „Леґіону Млодих". Члени відділу не хотіли зняти накриття голови. Ректор костела звернув їм кількакратно увагу, а коли се не помогло, випросив студентів з костела.

Окружний суд у Варшаві засудив урядника мір і ваг за дефравдацію 30.000 зл. на 3 роки вязниці і позбавлення прав на 8 літ.

В Міляновку під Варшавою кілька бандитів напало на зелізничу касу. Касієрку Маліновску звязали, ґроші забрали (поверх 100 зл.) та втекли.

В Торуні відбудеться незабаром розправа проти б. секретаря воєвідського роземного уряду Александра Кубашевского, що спроневірив 25.000 зл.

Гумор. — Чому ви так часто заглядаєте до зеркала? — Дивлюся, чи я не постарілася. — Думаю, що вистарчилоб раз подивитися до метрики.

Гумор. — Ви не боїтеся, що вам воробці нароблять шкоди? Чому не поставите опудала? — Не треба. Або я або жінка завсіди в огороді.

Полекшу в тяжкій долі безробітних принесе кождий сотик, зложений на зимову допомогу для безробітних.

Науково-лікарська рада має повстати при Заведенні Суспільних Обезпечень. Вона складаласяб з 14 членів і малаб великі компетенції. Між ін. вона опрацьовувалаб методи і давалаб вказівки в обсягу обезпеченевого лічення. Розуміється, вона коштуватиме гарні гроші.

В Ченстохові увязнено за надужиття б. інспектора праці інж. Веслава Кулічковского.

За девізові проступки на суму 9.000 фунтів стерл. і 5.000 долярів засуджено в Білостоці купця Глікфельда на 18 міс. вязниці, 50.000 зл. гривни й около 6.000 зл. судових оплат.

Данський принц Аагe оповістив цікаву книжку п. з. „Мої спомини про чужоземний легіон."

Чеська національно - соціялістична партія заборонила своїм членам належати до товариства прихильників СССР.

В Будапешті молодий слюсарський челядник сконструював літаючий ровер. Він має два крила. Порушує його стиснений воздух.

Давида Франкфуртера, вбивника провідника націонал-соціялістів у Швайцарії, Вільгельма Ґустльофа, засуджено на 18 літ вязниці.

Канцлер Гітлер приняв італійського підприємця Пурічеллі в справі будови автостради з Берліна до Риму.

Німецька Телеґр. Аґенція оповістила імена 13 німецьких пасторів, що є тепер у тюрмах в СССР.

За англійським кореспондентом наказали опустити Німеччину також Альзатцеві Вальтерові Бінґові. Він в часі війни боровся по стороні Німеччини і стратив ногу. Тепер він кореспондентом „Парі Суар".

Люіджі Піранделло, відомий італійський драматурґ, помер у Римі на запалення легенів.

Пошесть грипи панує в Лондоні. В декотрих крамницях з причини недуги неприсутна половина персоналу. Занедужала й мала престолонаслідниця Англії.

Дочка покійного Едґара Воллеса, голосного англійського письменника, одержала від німецьких властей запит, чи її батько не походив з Жидів. Притім зазначено, що доки не прийде відповідь, твори її батька заборонені в Німеччині. Вона відповіла, що її отець мав приятелів між Жидами, але не було в нім ні каплини жидівської крови, він по батьку Англієць, по матери Шотляндець.

Проф. Сорокин, соціольоґ гарвардського університету, виготовив статистику війн за останніх 1000 літ. Франція мала їх 185, Англія 176, Росія 151, Австрія 131, Еспанія 75, Італія 32, Німеччина 23.

Шерстяні шляхи зачинають робити в Америці й Англії.

Пожар, що треває 54-ий рік. Правительство Злуч. Держав Півн. Америки орґанізує нову спробу, щоб загасити пожар, який треває від 1883 р. Тоді углекопи страйкарі налили нічю нафти у візки і пустили їх у підземні коридори. Від того занялися шахти і досі згоріло коло 12 міліонів тон вугля, а може згоріти ще 50 міл. тон, коли пожежі не вдасться загасити.

Японська Аґенція Домеї звідомляє, що населення Японії зросло за рік о півтора міл. душ і, має тепер 70.580.000 душ. З того в Токію 6.425.800.

Гумор. — Бранка. — Мошко: Коли в вас беруть до війська? — Лейба: То залежить від того, коли поліція зловить.

БІРЖА

ҐРОШІ. Доляри амер. 5.31—5.28, дол. канадійські 5.27 — 5.31.

Німецька марка 1.17—1.22, фр. франки 24.80, шв. франки 121.45—122.00, фунти стерлінги 26.10 — 25.90, австр. шілінги 95.00 — 96.00, чеські корони 18.10, ліри 24 — 25.

НАБІЛ. „Маслосоюз" повідомляє, що від дня 17. XII. ц. р. кооперативам платив за:

1 кг. масла дес. без опакування	3.00 зол.
1 кг. масла дес. експорт. з опакув.	3.05 зол.
1 літра молока	0.17 зол.
1 літра сметани	0.75 зол.
1 копа яєць	5.15 зол.

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 24 сот.

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 17. XII. ц. р. платив своїм доставцям за 1 кг. живої ваги птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С." у Львові (вул. Більчевського ч. 3):

Молоді кури І. кляси	1.00 зол.
Товщеві качки І. кляси	1.00 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

Добру пару коней, літ 6, каштани, високість 156 і 148 цм. за около 600 зол. (шістьсот зол.) продасть Кость Савчин в Дуброві коло Нижнева, п. Нижнів.

109—1—4

КІНА

КОПЕРНИК: Антін Адверз.
МЕТРО: Ґраф Монте Хрісто.
МУЗА: Пастер.
ПАКС: Остання стійка
ПАН: Чу-Чін-Чав.
СТИЛЕВЕ: Маю 19 літ.
ТОН: Геройська бригада.
УТІХА: Нові пригоди Тарзана.

СТОМАТОЛЬОҐ-ДЕНТИСТ
Др. Ст. Дмоховський
Львів, Сикстуська 35.
Лябораторія дентистично-технічна.
ГОДИНИ ПРИНЯТЬ 9—12, 3—6

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ
О. ЛЕВИЦЬКА і С-ка
Львів, ул. Кордецького 51.
Тел. 60-04, ПКО. 503.881.
поручає власні вироби найкращої якости:
Пасту до взуття „Елеґант" терпент.
Пасту до підлоги „Французька маса"
Пасту до взуття „Елеґант" воскову
Віск комбінований до підлоги
Вазелїну до шкіри
Синку до білля
помадкову і коронову
Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську
Леп на мухи

В Адміністрації „Нової Зорі"

можна дістати отсі видання

Бібліотеки Укр. Катол. Орґанізації:

Ч. 1.	Основи соціольоґії	3.—
Ч. 3.	Спіритизм	2.—
Ч. 4.	Життя св. Кирила і Методія	0.80
Ч. 5.	Я. Л. Секти й сектанти	0.60
Ч. 6.	С. Томашівський: Петро, перший уніятський митроп. України-Руси	1.50
Ч. 7.	Греко-катол. Церква (історія)	0.95
Ч. 8.	Д-р О. Назарук: Преса	3.—
Ч. 9.	Борці за Церкву. Ч. І. Св. Павло	2.—
Ч. 11.	Д-р О. Назарук: Вчасна весна в північній Альберті	0.50
Ч. 12.	о. Т. Галущинський: Найвищий Пастирський Уряд в Хр. Церкві	0.60
Ч. 13.	Зброя до оборони і наступу. Начерк проповіди про пресу (добров. даток)	
Ч. 14.	о. Т. Галущинський: Царство сатани наступає на нас	0.80
Ч. 15.	Борці за Церкву. Ч. ІІ.	2.—
Ч. 16.	Християнське виховання молоді	0.40
Ч. 17.	Еп. Гр. Хомишин: Пастирський Лист про політичне положення	0.40
Ч. 18.	О. Назарук: Галицька делеґація в Ризі 1920 р.	1.80
Ч. 19.	Борис Колодій: Галицька Соціялістична Радянська Республика	0.50
Ч. 20.	о. Т. Галущинський: Недільний Дзвін	2.—
Ч. 21.	А. Кругельський: Тилявська Схизма на Лемківщині	1.—
Ч. 22.	о. М. Карівець, ЧСВВ: Три Синодальні Архіереї	0.25
Ч. 23.	Еп. Гр. Хомишин: Про грозу духової руїни (Пастирський Лист)	0.40
Ч. 24.	А. Ч. Українська молодь Христові	0.60
Ч. 25.	о. В. Породко, Ч. Пресв. Ізб.: Хто такий був Лютер?	0.30
Ч. 26.	Осип Назарук: На спокійнім океані	0.40
Ч. 27.	„ „ Жінка і суспільність	0.50
Ч. 28.	„ „ Жіноча справа	0.40
Ч. 29.	В. Маковський: „Андрей" на заслaнні	0.80
Ч. 30	А. Ч.: Террор в минувшині	0.40
Ч. 31.	Еп. Гр. Хомишин: Українська Проблема	1.50
Ч. 32.	Осип Назарук: Вибір звання	0.40
Ч. 33.	о. Б. Кренціцкий: Моя розмова з дослідниками св. Письма	0.40
Ч. 34.	А. Ч.: І-ий Зїзд Молоді	0.40
Ч. 35.	о. С. Вапрович: Про Аргентину	0.40
Ч. 36.	Еп. Гр. Хомишин: Справа целібату	0.40

ІНШІ ВИДАННЯ:

Д-р О. Назарук:	Гр.-катол. Церква і укр. ліберальна інтеліґенція	3.00
о. Д-р Т. Галущинський:	Думка і наука Церкви в питанню літурґ. мови	0.20
Д-р С. Томашівський:	Десять літ українського питання в Польщі	1.50
Д-р С. Томашівський:	Наша чільна партія у власнім зеркалі. Критичні замітки	1.00
Д-р С. Томашівський:	Про ідеї, героїв і політику	2.00
О. Назарук:	Роксоляна (повість)	12.00
О. Н.:	Ідеольоґічні основи Укр. Катол. Нар. Партії	0.50
Проф. Л. Коплер:	Релиґія і політика	1.80
С. Томашівський, історик, політик, публіцист		1.00
А. Ч.:	На калиновім мості (Листи до молоді)	0.80
Д-р Осип Назарук:	Католицький журналіст обвинуваченний за державну зраду	1.30
Станіслав Лось:	За конструктивну політику на Червоній Руси	1.00
Гадяцький Договір		0.50
Осип Назарук:	Націоналізм Донцова	0.60
„ „	Венеція	3.—
„ „	Ерема кай аноніма	0.50
„ „	Гоги і Магоги	0.50
З історії анархії на Україні		0.80
Осип Назарук:	Галичина й Велика Україна з пересилкою	0.50 / 0.70

Уживану одіж, білля, обув мужеську, жіночу й дитячу для інвалідів, вдів і сиріт приймає

УКТОДІ

ЛЬВІВ, ПОТОЦЬКОГО 48.

З провінції висилайте почтою. — У Львові відберемо самі за повідомленням.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуеться по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: ½ стор. 180. — зол., ¼ стор. 90. — зол., ⅛ стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., ¼ стор. 140. — зол., ⅛ стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XI. Львів, четвер, 24 грудня 1936. Ч. 99 (998)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

Прекрасні відносини між „Ділом" і Парляментарною Репрезентацією УНДА.

Довідуємося, що недавно відбулося засідання Ц. К. УНДА. На нім голова УНДА і Парлям. Репрезентації В. Мудрий остро напав на „Діло" за те, що воно зачало виказувати безуспішність політики ундівських послів. Мудрого підпирав головно Целевич. Оба зажадали, щоб Центральний Комітет УНДА сейчас осудив становище „Діла". Та коли прийшло до голосування, показалося, що за внесками Мудрого і Целевича голосувало тільки 6 инших ундівських послів (крім них), а від представників суспільности з краю не одержав їх внесок ні одного голосу. Зі Львова голосував за політикою Мудрого й Целевича тільки один др Макарушка, тойсам, що звязаний з ними відомою промовою в Женеві. Навіть два ундівські посли, а саме Кузьмович і Тершаковець голосували проти Мудрого і Целевича, котрі одержали вже разом зі своїми всего на всего 9 голосів і провалилися зі своїм внеском. До якого упадку дійшло політичне життя в УНДІ, свідчить факт, що мимо такого „посрамленія" ні Мудрий, ні Целевич не зложили не то своїх мандатів, які одержали від того самого УНДА, котрого Ц. К. заявився тепер проти них, але не зложили навіть своїх репрезентативних урядів. Які будуть дальші сцени тої комедії, вже легко предвидіти: вони будуть дуже тяжкі і сорому та шкоди повні. По тім засіданні відбулося ще засідання Екзекутиви УНДА. Там дійшло до таких нападів п. Мудрого на посла Кузьмовича, що — як оповідав нам інформатор — аж вуха вянули; по тім, що діється тепер на верхівці УНДА, можна сказати, що дні пп. Мудрого й Целевича як „провідників" УНДА вже почислені. — Ми також тої думки. Розуміється і се засідання скінчилося на нічім, як уся політика під таким „проводом". Яка шкода, що наш ґеніяльний Целевич не уложив нових резолюцій по тих двох засіданнях, — а то публика вже давно не читала порядної й веселої політ. лектури. Такі прекрасні відносини між УНДОМ і його б. органом.

Апробату на молитовники дають поліціянти?

В селі Лодина, сяніцького повіту, Бронислава Филип купила собі український молитовник „Господу помолімся", зладжений о. Петром Дзедзиком, виданий Видавництвом „Криниця" в Перемишлі. Коли про се довідався солтис, пішов до Бронислави Филип до дому й відібрав їй молитовник, мовляв, цей молитовник мусить апробувати комендант постерунку в Мриголоді! Дівчина віддала молитовник, а коли довший час його не звертали, вона почала упоминатись у солтиса за своєю власністю. Солтис відповів, що молитовник забрав повітовий комендант у Мриголоді. („Укр. Бескид" ч. 49).

Мертві душі рішають про школи на Закарпатті.

Ужгородський „Учительський Голос" у ч. 10 помістив статтю проти чеської шкільної політики на Закарпатті. Зміст: 447.000 Українців на Закарпатті має 466 народних шкіл, 34.000 Чехів 166 шкіл. В р. 1920 Українці мали 321 нар. шкіл, Чехи 22. Значить українські школи зросли о 45.17%, чеські о 654.54%. В згаданій статті читаємо м. ін., що „чеські учителі в порозумінні з чеськими інспекторами записують до школи мертві душі, подають фальшиву статистику, на основі якої МШНО чеські школи розширює і фінансує". „...в той час, коли велика частина наших дітей учиться в розбитих, невідповідних, негієнічних будинках, ба навіть не є зимою чим в клясі розкласти огня, тоді позволяють собі шк. компетентні чинники такий люксус, щоб держава викидала гроші просто на мертві душі." Річ ясна, що всі Українці уважно стежать за подіями на Закарпатті. Наладнання взаємин залежить очевидно від Чехів.

Сензаційна справа дра Броніслава Войцеховского.

В часі виборів 1935 р. група польських легіоністів з Борислава агітувала проти кандидатури на посла дра Броніслава Войцеховского. Вона закидала йому в летючках надуживання його становиска в фінансово-нафтових установах для приватних цілей і користей, інтриґи, шкідливий вплив у проурядових організаціях і т. п. Др Б. В. запізвав групу тих легіоністів до Окр. суду в Стрию за клевету. Вони заофірували доказ правди і твердили, що п. Б. В. організував й оплачував боївки, розбивав ними віча навіть ціною крови, викликав авантури й бійки з иншими членами проурядового табора і т. п. Суд у Стрию поминув предложені докази як спізнені і засудив всіх обв. на кару арешту від 6 до 4 місяців з завішенням. Вони внесли відклик до Апеляційного Суду у Львові, що допустив всі предложені докази. Супроти того справа дра Б. Войцеховского заповідається сензаційно. („Роботнік", ч. 389).

В Еспанії є міліон убитих і ранених.

Італійська преса принесла інтервю з примасом Еспанії, що прибув до Риму. Примас Ґома заявив м. і.: Такої страшної війни як теперішна Еспанія ще не мала. В ній є досі міліон убитих і ранених. Всі дорогоцінности в церквах заграблено й переважно вивезено до большевії. М. ін. вивезено славну біблію св. Людвика з 4.800 дорогими мініятурами. 1000 церков знищено зовсім. В цілій Еспанії нема ні одного не ушкодженого хреста. Образам святих повибивано кулями очи. Спрофановано також гроби святих, мощі їх розкинено, домовини забрано. Таке чекає ввесь світ, коли він завчасу не завважить больш. загрози.

Франція занепокоєна німецькими зброєннями над Реном.

„Ле Фігаро" помістив алярмуючі інформації про німецькі зброєння здовж Рену. Німці сильно укріплюють граничний трикутник між Францією і Швайцарією. Особливо укріплено місцевість Леррах. Там зібрано богато зброї й муніції. Ряд міст і сіл в Баденії приготовано до оборони. Праця при укріпленнях триває без перерви. При ній заняті сотки тисяч робітників.

В ТЕМНІ, ДОВГІ ОСІННІ НОЧІ є все найбільше крадежей і вломів! Крайна отже пора обезпечити від крадежі - влому своє майно в

Т-ВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА ч. 20.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

Сон під ножем

Засипляють під ним і Французи і Чехи.

Ультра-правий французький тижневик „Шок" приніс дуже цікаву статтю з підписом „Розкаяний комуніст". Зміст її такий:

Три четвертини німецьких сил зібрані тепер на границях Франції і Чехословаччини. Отже се можлива річ, що в одну з недалеких субот (бо Гітлер робить все в суботу подібні удари в стіл) — Гітлер виступить з сензаційною заявою в роді тої (з якою Німеччина виступила в 1914 р.), що Німеччина не признає більше невтральности Бельгії. Таким чином буде вже ясно доказане, кого ІІІ-тя Німеччина вважає своїм першим ворогом. А щодо Росії то нею вже займеться Японія. Се злочинна легкодушність, заперечувати німецьку небезпеку тільки тому, що є небезпека комуністична. „Розкаяний комуніст" кінчить свою статтю так: „Не засипляйте під ножем гільотини! Бо коли той ніж упаде, тоді для вас не матиме вже ніякого значіння те, чия рука виконала удар тим ножем: большевицька чи німецька. Кров захлисне вас, з вами Францію, а з Францією цілу Европу."

Рівночасно англійська „Морнінґ Пост" пише таке: В Берліні відбулася на днях спеціяльна воєнна нарада. На ній обговорювано проект нападу на Чехословаччину. Гітлер заявився за тим, щоб напасти сейчас. Ґенерали Бльомберґ і Фріч висказалися проти того. Здійснення сего пляну тільки відложено, але не понехано. У звязку з тим, так твердить „Морнінґ Пост", міністр заграничних справ Великої Британії Іден у промові, яку виголосив у Бредфорді, говорив про іскру, що спалахнувши в точці розмірно далекій від Анґлії може викликати загально - европейський пожар. Се відноситься до загрози нападу Німеччини на Чехословаччину: той напад довівби до европейської війни, в яку булаби втягнена й Анґлія. Тілько „Морнінґ Пост".

Рівночасно паризька ґазета „Еко де Парі" й мілюзська „Франс де л'Ест" звідомляють, що в Парижі й Лондоні звернули вже увагу на постійне перекидування німецьких військ вділ ріки Рену. Ті ґазети пишуть, що з того приводу посли Франції та Великої Британії в Берліні відбули розмову з Найратом, міністром заграничних справ Німеччини. Говорили також про набір добровольців у летунські формації, про підготовку до мобілізації старих річників і т. д. Розмова не мала характеру офіціяльного дипльоматичного представлення.

Вслід за тим наспіли з Берліна вісти, що канцлер Гітлер завізвав німецьких военних атташе в усіх державах, щоби приїхали до Берліна зложити зві-

Спис авторів

яких назвища стрічаємо в „Покажчику змісту" перших девяти річників „Н. Зорі".

К/амянецький/ О/рест/ 112, 113,
Канадійський Нестор 5, 9
Каровець, о. Макар ЧСВВ 27, 28, 34, 35, 39, 52, 93, 94, 99, 104, 107, 137, 147, 149
Католик /о. Александер Бучко/ 93
Катон 71
К. Б. 53
Кінаш, Микола 146
Кіндратів, дяк Іван 36
Кірх, о. Конрад Т. І. 1, 2
К. К. 6
Клюг, др Іван 16, 119
Кміт, о. Юрій 89, 108, 119
Княжинський, Б. 107
Ковалевська, Олена 121
Ковалевський, М. 8
Козуб, о. Іван 147
К/олодій/, Б/орис/ 109
Кольоніст 9
Константинович, др Ярослав 103
Коплер, др Лев 73
Корбутяк, о. Микола 5, 13, 36, 130
Корсан, о. Іван 93
Коциловський, Ї. Е. Епп. Йосафат 12, 24, 43
К. П. 25, 29, 37, 41, 42, 44-48, 54, 59, 107, 113, 146
Кр. 100
К/раве/ць, П/авло/ 123, 131
Кравс, проф. унів. И. Б. 53
Кравчук, о. Йосиф 36
Кревецький, Іван 28, 59, 61, 62, 63, 88, 89, 91, 101-103, 105-110, 112, 116
Крижановський, о. ігум. Навкратій ЧСВВ 39, 71
Крипякевич, /др/ І/ван 7, 14, 18,
Кругельський, Антін 47, 147
Кудрик, др Борис 123
Куницький, о. Л/еонтій/ 7
Кухта, проф. Іван 3
Ладика, Ї. Е. Епп. Василь 24
Лазорів, о. Василь 36
Лакота, Ї. Е. Епп. Григорій 110
Л. В., о. 4
Л. Г. 82
Л. Є. 7
Левицький, о. Адріян 56
Левицький, о. др Ярослав 5
Лемківський, Борис 46, 47, 48, 64
Лемко 38, 66
Лемко Клим 131
Лещук, о. Осип 110
Ль'Ерміт, Пер 119
Лициняк, о. Василь 14, 55
Ліґоцький, Едвард 38
Лімниченко, Василь 16, 119
Ліпперт, о. Петро Т. І. 115
Літинський, Н. 112
Літописець 10, 11, 72, 103
Л. К. 12
Лоський, проф. Ігор 11
Лось, Станислав гр. 62, 75
Лотан 16
Лотоцький, Антін 16
Луб, о. Ісидор ЧСВВ 26, 89, 127
Луговик 133, 134,
Лужницький, др Григорій 116
Лукань, о. Роман ЧСВВ 29, 104
Лукич, В. 14
Луцик, Степан 122
Лучаковський, о. Антін 30
Лучинецький, М. 136,
М. 30
М. А. 105, 107, 135,
Маковський, /др/ Василь 119, 120
Максимович, В. 39
Малиновський, Денис 58
Максимович, О. 25, 104
Марисюк, Степан 69
Марійський Друг 135
Маркевич, о. др Йосафат ЧСВВ 3
Марко, о. Тимотей 30
Марковецький, В. 120
Марусин, Т. 55
Махорук, А. 9
Мацелюх, о. Евген 16
М. Б. 66
М. В., о. 6
М. Г. 46, 107
М. Д., о. 16
Мельник, о. Василь 5, 7, 14, 102
Мельник, о. Лев 25, 32
Мельник, Микола 55
Мережковський, Д. С. 105
Метельський, Роман 10
М. З. 126
Микитюк, о. Лука 20, 144
Миропільський, В. 83, 103, 107, 112, 115
Митрофанко 16, 17
М. І., о. 91
Мірчук, др. І/ван/ 54
М. К. /о./ 31-36, 41, 45, 52, 56, 68, 71, 79, 92, 99, 100, 105, 134, 146
Молодий священик 7
М/ох/, О/лександер/ /Микола/ 13, 42, 49, 87, 88, 115, 118, 125, 126, 135, 136, 152
М. П. 129, 130,
М. Р. 55
Мриглод, о. П. 95
Мудрий, І. /І. Клюг/ 17
Мукерман, о. Фридрих Т. І. 26
М. Х., о. 8, 30, 54
М. Ч. /о./2
Н. 12, 79-81, 84, 85, 88
(Н) 43, 133
. . . н 18
Навроцький, о. Василь 6, 29, 34
Наддніпрянець 113
Надрага, др Олександер 1, 126
Назарко, о. Іриней ЧСВВ 27, 41, 49, 51, 99, 100, 119, 136, 137
Назарук, др Осип 9, 12, 25, 26, 35, 36, 52, 54, 55, 60, 61, 66, 73-85, 88, 89, 104, 110, 116, 120, 128, 137, 144, 145
Н. Б. 8
Не-адвокат 60
Невіньский, Мечислав 72
Не-Озіріс /Олександер Мох/ 63, 87
Нестор, Іван 20
Н. К., о 32
Н. М-ів, о. 30, 44, 56
Новозорянин 56
Н. Х., свящ. 5, 8
Н-ч 12
Н. Ч. о. 2
(о. б.) 11
О. Б. 4, 6, 7, 11, 12, 14, 69
Обсерватор 26, 32, 41, 49, 50, 58, 121, 143, 145
Огієнко, проф. др Іван 108
О. Д. 123
Озерянський, Орест 17
О. И. 61
Окуневський, др Теофіль 127
Олд Бой 111, 120, 121
Олеськів. о. И. 9
Олесь, Степан 46
Ол. Ід. 19
Ол. Н. 50
Олянчин, др Домет 104, 106
О. М. 65
О. М-вич, 27
О. Н. 35, 71, 100, 134
О. О., о. 52, 92
О. О. Ф. 25
О. П., др 65
О. С. 6
Ос. С. 3
Осташевський, о. Йосиф 6, 55, 137
Острожний, свщ. П. 20
Охримович, др Володимир 104, 105
Очевидець 29, 134
(п.) 25
П. 144
П/асіка/ М/икола/ 38, 62, 63, 70, 75, 77, 80, 113, 122, 131
Педагог 55, 56, 57, 60
Пеленський, Мр. Є. Ю. 118
Пеленський, др Йосиф 54, 107, 111
Петрійчук, Орест /Олександер Мох/ 115
П-ий, М. 52
Плавюк, о. Ав. 44
Плепел, А. 17
П. Мр., о. 64
П. Н. 12
Побігушка, о. др Филимон 142
Погідний, Микола 58
Погорецький, о. Іван 51
Подоляк 36
Подорожній 7
Подорожній /Олександер Мох/ 111
Поінформований 111
Поінформовані 144
Полішко, о. Конон ЧСВВ 39

ти. — Ми Українці на всіх наших землях дивимося з великим і глибоким заінтересуванням на Чехословаччину, м. і. з тої причини, що до її територій належить тепер Прикарпатська Русь-Україна. Вона добровільно прилучилася до Чехословаччини, але застерегла собі самоуправу з власним соймом. Чверть століття добігає вже від хвилі заключення умови між представниками Прикарпатської Руси й Чехословаччини, — але самоуправа нашого народу там досі не здійснена.

Чи аж тоді її проголосять наші чеські брати, коли над святою, золотою, стовежатою Прагою блиснуть запальні бомби і рушать на Чехію германські полки з двох сторін, з Саксонії й Баварії, а з третьої Мадяри? Чи аж ті чужі нам по крови й культурі народи мають природно упорядкувати відносини? Чи таке зволікання з виконанням своїх зобовязань не стане справді загрозливим „сном під ножем"?...

Се всім відома річ, що в цілім українськім народі не було і нема ворожнечі до Чехів, а навпаки, все була і тепер є значна симпатія. Одначе се дає нам тимбільше право, вимагати вже раз чесного виконання обовязку, який добровільно взяла на себе чеська нація перед всім нашим народом і цілим світом щодо Підкарпатської Руси-України.

З краю

Величаве Свято в Винниках.

Стопядесять літ минає, як у Винниках біля Львова при парохіяльній церкві повстало брацтво. Могутня ця організація, що повстала тому 150 літ, получила в собі всіх без ріжниці віку і кляс і через стільки літ вона зросла в силу. Не думаю подавати тут історії розвитку цього брацтва, хоч варт булоб у це вглянути. Я бажаю, щоб усі довідалися, як величаво воно себе зарепрезентувало в свій 150-літній ювілей.

Вранці, 6. XII. 1936. р., коло 9-ої години 30 найкращих синів винницької землі в укр. народніх строях виїхало на конях до Залізного Мосту привітати свойого архипастиря Преосвященого Кир Івана. В гарно прибраних тріюмфальних воротах привітав Достойного Гостя горячими словами о. Декан Гірняк. Відтак Архиєрейську Службу Божу відслужив Преосвященний Кир Іван в асисті богатьох священиків а прегарну проповідь виголосив о. И. Осташевський. По Службі Б. відбулося посвячення прапору брацтва „Апостольства молитви", підчас якого промовив до зібраних численно громадян і гостей Преосвященний Кир Іван.

Вечером в гарно прибраній салі читальні „Просвіти", в якій маячів прегарний прапор, відбулася академія в честь Царя Христа. Ріжноманітня програма варт цього, щоб кожду точку обговорити зосібна.

Обдумане, глибоке змістом Вступне слово виголосив краснорічиво о. Презес І. Назарко ЧСВВ. — Вражіння зробив хор найменших, хоч може слабше підготовлений, але симпатичний. — Чи не найкращою точкою програми був хор шкільних дітей, що відспівав дві пісні з двома деклямаціями малого Ромця й Юрка. Скрипкові соля п. проф. Дори Винницької, винюансовані в кождім тоні, передівсім у другій частині, захопили публику, яка нагороджувала виконавчиню рясними оплесками та цвітами. — Мішаний хор під орудою п. Шпаковського вибрав за трудні річі. Бортнянський великий композитор, але для великих хорів, вимагає довшої праці й довгого зіспівання. — Прегарно випало сопранове сольо п. Олександри Любич Парохоняківної — яка передівсім у старій пісні Фавреа „Санта Марія" (укр. текст О. Курочко), як також у Кудриковім: „Чому Боже відкинув Ти нас" показала всю культуру свойого небуденного голосу доброї школи. Не можна поминути ще й деклямації п. Ірини Курочко, яка в чарівнім народнім строю, з прецизною дикцією, повним зрозумінням та горячим серцем виголосила віршу Уляни Кравченко: „Анно Санто".

При фортепяні дуже добре акомпаніювала п. Дроздовська. — Гимни „Боже великий" і „Ще не вмерла" закінчили Академію. Не можна поминути цілого аранжера і головну пружину цього великого свята о. Др В. Богонюка, якого ніде не було видно, а який усюди був. Зі своїм приходом на катехитуру до Винник увілляв нові сили в духа Винничан. Таких як найбільше... — ок.

Французи про Німеччину

Французька газета „Фігаро" пише: В Німеччині покарали 14 дневним арештом одну горожанку за те, що її приятелька, Француженка, прислала їй кільограм масла. Німецькі власти сконфіскували масло і суд засудив Німку на 14 днів вязниці, мотивуючи присуд тим, що „німецька горожанка скаржилася чужинці на апровізаційні відносини в Німеччині." Діло в тім, що Француженка була в гостині у своєї приятельки в Німеччині і ся приймала її чорним хлібом без масла. Француженка вернувшися до дому післала Німці кільограм масла, але своїм учинком запровадила її до арешту. Таке пише французька преса.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Мова листування священиків

з адміністраційною владою.

Під таким заголовком принесло „Діло" в ч. 283 отсю статтю сен. В. Децикевича:

Справу вирішив принципіяльно Найвищий Адміністраційний Трибунал у Варшаві присудом з 28. VI. 1934 року ч. 8182/31. Присуд був виданий на жалобу українського душпастиря, що предложив повітовому старості статистичний виказ в українській мові і за це був покараний грошевою карою „для приневолення". Трибунал відкинув жалобу і признав наложення грошевої кари законно оправданим.

Мотиви згаданого присуду складаються з двох частин. У першій частині Трибунал висвітлює правний характер відношення католицьких душпастирів до органів адміністраційної влади взагалі, а друга частина торкається вже зокрема українських душпастирів і питання мови. Найвищий Адміністраційний Трибунал покликується у першій частині присуду на патент австрійського цісаря з 20 лютого 1784 р. та на пізніші декрети австрійської влади, що ними ведення метрикальних книг як чинність державної адміністрації було доручене душпастирям під наглядом органів адміністраційної влади. З огляду на ті постанови, що далі обовязують, треба признати, що католицькі душпастирі, ведучи метрикальні книги, не виступають супроти загальної адміністрації як органи автономічної католицької церкви та є супроти державної адміністрації у подібному відношенні, як державні службовики до зверхньої влади, що видає своїм службовикам вказівки і прикази, до яких вони обовязані пристосуватися.

На цьому місці мушу підкреслити, що отся теза варшавського адміністраційного трибуналу цілком згідна зі становищем, що його займала в цій справі бувша австрійська центральна влада, зокрема з рішенням бувшого австрійського Адміністраційного Трибуналу у Відні з 29 квітня 1904 р. У цьому рішенні, що — подібно як присуд Варшавського Адміністраційного Трибуналу — спиралося на цісарський патент з 20 лютого 1784 р., було постановлене правило, що політична державна влада у справах ведення метрикальних книг є зверхною владою католицьких душпастирів та що католицькі душпастирі обовязані виконувати всі вказівки і доручення політичної влади в тих справах. Якби душпастир не приноровився до приказу політичної влади в метрикальній справі, може політична влада видати відповідне заряджения з метою приневолити душпастиря до виконання приказу.

Зі сказаного видно, що правний стан, що обовязував у метрикальних справах за часів бувшої Австрії, в Польщі не змінився, не змінилася теж інтерпретація обовязуючих правних приписів. А конкордат, що його заключила Польща з Апостольською Столицею, як виразно підкреслює Найвищий Адміністраційний Трибунал у згаданому присуді, також не спричинив ніякої зміни правного стану тому, що в конкордаті нема про це ніякої постанови.

З представленого відношення католицьких душпастирів до надзірних органів влади загальної адміністрації доходить Найвищий Адміністраційний Трибунал далі до висновку під оглядом мови, у якій повинна бути ведена переписка тих органів державної адміністрації. Рішальне значіння має тут мовний закон з 31 липня 1924 р., зокрема постанова ст. 1 того закону, що державною мовою є польська мова і що в цій мові урядують всі урядовці та самоврядні адміністраційні власти як у внутрішній, так і в зовнішній службі. Як виїмок від того загального правила подає мовний закон у ст. 2 постанову, що громадяни української (в тексті „руської") народности можуть подання та устні заяви вносити в матірній мові. Та цього виїмку не можна приноровити до душпастирів тому, що душпастирі в урядовому листуванні з органами адміністраційної влади не складають подань ні заяв, але предкладають зверхній владі звіти. Тому Найвищий Адміністраційний Трибунал признає, що органи влади загальної адміністрації, на основі згаданих законних постанов, у даному випадку мали право домагатись від душпастиря предложення статистичного виказу в державній мові.

Дальше, практично найважніше питання йде в цьому напрямі, які права прислуговують властям загальної адміністрації у випадку, коли душпастир не приноровиться до обовязуючих доручень влади. Тут мушу ствердити, що під цим оглядом існує непорозуміння, викликане деякими присудами Найвищого Суду, що також мав нагоду рішати про жалоби українських священиків і признав наложення грошевої кари на душпастирів за вживання української мови в листуванні неправним. Справа вимагає обширнішого пояснення.

Мабуть тільки спеціялістам відомо, що адміністраційне право знає два роди грошевої кари: грошеву кару як репресію проти нарушення адміністраційних приписів і грошеву кару „для приневолення" як екзекуційний засіб. Правні постанови про грошеву кару як репресію за нарушення постанов містяться у декреті Президента РП з 22. III. 1928 р. (поз. 365 Д. З.) про карно-адміністраційну процедуру. На основі тих постанов особа, що її адміністраційна влада покарала будь грошевою карою, будь арештом, може в речинці 7 днів домагатися від адміністраційної влади, щоб вона спрямувала справу на судову дорогу. До вирішення справи в такому випадку покликаний Окружний Суд, а шляхом касаційної жалоби може справу розглянути також Найвищий Суд. Вищі адміністраційні власти не мають у цих справах жадної компетенції. Навпаки, якщо йде про грошеву кару „для приневолення", то вона передбачена як виконуючий засіб у декреті Президента Річипосполитої з 22. III. 1928 р. (поз. 342. Д. З.) про примусову процедуру в адміністрації. Наложення грошевої кари є одним із засобів адміністраційної екзекуції, дальші ступні екзекуції — се екзекуція на майні, заступниче виконання і безпосереднє приноровлення. Про відклики проти постанов адміністраційних властей в екзекуційних справах рішає остаточно воєвода, компетенція судів тут виключена. Отже непорозуміння, про яке я вище згадав, виринуло з того, що адміністраційна влада приноровила до душпастиря грошеву кару на основі декрету Президента Річипосполитої про карно-адміністраційну процедуру та що справа перейшла опісля на судову дорогу. Ясна річ, що Найвищий Суд наложену на цій основі грошеву кару мусів признати неправною. Але присуди Найвищого Суду не можуть торкатися грошевої кари „для приневолення", про яку рішають виключно адміністраційні власти, на випадок жалоби — Найвищий Адміністраційний Трибунал.

Ці два роди грошевої кари розріжнює теж згаданий присуд Найвищого Адміністраційного Трибуналу з 28. VI. 1934 р. Ось мотивація тої частини присуду.

Трибунал признає як безспірне, що душпастирі не підлягають дисциплінарним приписам, виданим для державних службовиків у розумінні закону про цивільно-правну службу з 17. II. 1922 р. Також безспірне є далі, що душпастирів не можна карати на основі декрету През. Річипосп. з 22 березня 1928 р. (поз. 365 Д. З.) про карно-адміністраційну процедуру тому, що ні мовний закон з 31. VII. 1924 р., ні розпорядок з 1. II. 1927 р. про статистику природного руху населення не містять у собі карної санкції. Одначе з другого боку нема сумніву, що душпастир обовязаний бодай нарівні зі всіми громадянами держави приноровитись до приказів і доручень адміністраційних властей, виданих для виконання істнуючих законів та розпорядків. Тому не можна адміністраційним властям відмовити права приноровити до душпастирів примусових засобів, що обовязують на основі законів і бувають приноровлювані до інших державних громадян. Зокрема не можна відмовити адміністраційній владі права приневолити душпастиря, що був обовязаний предложити статистичний виказ у державній мові та цього доручення не виконав, до його виконання на основі декрету Президента Річипосполитої з 22 березня 1928 р. (поз. 342 Д. З.) через наложення на душпастиря грошевої кари, передбаченої у згаданому декреті як найлагіднішого екзекуційного засобу.

Отже у присуді з 28. VI. 1934 р. Н. А. Трибунал висловив правний погляд, що українські душпастирі обовязані в метрикальних справах переписуватися з адміністраційними властями в державній мові та що адміністраційні власти можуть приневолити неслухняних до виконання цих обовязків передбаченими в законі екзекуційними засобами, зокрема наложенням грошевої кари для „приневолення". Мотивація присуду спирається на істнуючій законній постанові, тому нема вигляду, щоб — як довго ті закони обовязують — Трибунал відступив від свого погляду та видав у майбутності інший присуд, корисний для прав української мови. На всякий випадок слід взяти під увагу, що адміністраційні власти вважають цей присуд як норму, на що вказує факт, що львівський воєвідський уряд оповістив цей присуд у Воєвідському Деннику (ч. 23 поз. 134 з 31 жовтня 1934 р.). На основі присуду Трибуналу львівська міська управа вислала до всіх гр.-кат. парохіяльних урядів у Львові обіжник з 12 жовтня 1935 р., де пригадала цим урядам законні постанови та завізвала їх придержуватися цих приписів під загрозою приноровлення екзекуційних засобів по думці §§ 45—48 декрету През. Річипосп. з 28 березня 1928 р. (поз. 342 Д. З.). Чотири українські душпастирі не послухали приказу, тому міська управа наложила на них грошеві кари по 100 золотих. Проти покарання душпастирі внесли відклики до воєводи, та рішеннями воєводи з 6 березня, з 2, 24 і 28 липня ц. р. ці відклики відкинено. Між покараними нема душпастирів парохіяльного уряду при Архикатедральному Храмі св. Юра тому, що цей уряд, як виходить з поданих мені інформацій дотичного виділу міської управи, приноровився до рішень властей і переписується з міською управою в метрикальних справах у державній мові. — Отже нема покищо іншої ради, лише та, щоб наші священики, які виявили так багато доброї волі і самопосвяти в обороні прав рідної мови, пішли слідами святоюрської парохії та не витрачували безпотрібно енергії на справу, що в теперішніх умовинах цілком безнадійна.

Новий комуністичний злочин

Плянували кривавий напад і підпал села.—Один убитий, один ранений, кільканадцять арештованих.

„Новий Час" у ч. 286 приніс отсей допис: В Настасові, повіт Тернопіль, ославленім уже з бандитських нападів комуністів, мала трапитися з 11 на 12 грудня така подія: В відлюдній хаті на краю села зійшлася вночі місцева комячейка, узброена в ріжного роду зброю, щоб обговорити новий напад на своїх противників. Комунарі мали виконати пімсту на тих громадянах села, що по недавнім ще кривавім нападі, жертвою якого впав бл. п. М. Лапчак, своїми зізнаннями обтяжили комуністичних ватажків. Як виказують доходження, підготовляли вони сим разом напад на широку скалю. Знайдені фляшки бензини й напущені воском жмути клоччя доказують, що вони плянували підпал села. Підчас паніки мали зробити криваву розправу зі своїми противниками. Та хтось із втаємничених у цей чортівський плян повідомив про се поліцію. Місцева й тернопільська поліція окружила нишком хату тайних сходин і чекала на вислід наради. Коли комунарі зауважили, що їх окружено, почали стріляти і втікати з хати. За втікачами посипалися стріли поліції, один зі змовників Кость Мируцький впав, поцілений смертельно в плечі, другого Канцера ранили в ногу і він попав у руки поліції. По цім арештовано кільканадцять учасників тої наради і відставлено до Тернополя. В селі ходять поголоски, що настасівські комунарі удержували тісні звязки з жид. комуністами з Тернополя й Микулинець, які підготовили їх до цього пекельного заміру. Під терроpом комуністів завмерло в Настасові останніми часами всяке культурно-освітне життя. Старші люди з тугою згадують передвоєнні часи, коли Настасів стояв під кожним оглядом високо. Повітові культурно-освітні установи Тернополя повинні повести в селі виховну працю, особливо серед молоді, щоб положити кінець братовбивчій різні.

„Трильогія" Сенкевича вертається до шкіл

„Українські Вісти" в ч. 284 принесли отсю вістку:

Польське міністерство освіти й віроісповідань розіслало всім шкільним округам обіжник такого змісту:

„В програмі науки в гімназіях з польською викладовою мовою, яку то програму оголосили 12 липня 1934 р. в окремім виданні міністерства освіти, вводиться таку зміну: „В спісі лектури обовязкової на стороні 134 треба скреслити слова: Генрика Сенкевіча „Янко музикант" і „Бартек звиценжца", а на те місце вставити слова Генрика Сенкевіча „Потоп". Стільки говорить обіжник, з якого появи радіє вся польська преса. Як відомо „Трильогію" Сенкевіча усунув був зі спису обовязкової лектури в школах міністр Єнджеєвіч як твір шкідливо шовіністичний, який будить інстинкти ненависти. Тепер „Потоп" вертається тріюмфально до шкіл, а колись поверне й „Огнем і мечем".

Едвард VIII був королем нового типу

Раймонд Лякост доказує в „Еко де Парі", що Едвард VIII був королем нового типу і що справа його мезаліянсу се тільки один з епізодів у довгім конфлікті між ним і правительством Англії. Він не погоджувався також з двірською етикетою. І так на покладі военного корабля співав він разхорові пісні разом з матрозами і пив з ними рум склянкою. Моряки були тим зворушені до шалу. Недавно Едвард VIII відвідав Уелс, де безробіття найтяжше. За весь день випив він там тільки склянку чаю і зїв одно яблоко, бо не хотів ситно їсти між голодними. Там довідався, що по всій провінції ширять летючку п. з. „Петиція голодного народа до короля". Він зажадав, щоб йому дали один примірник тої петиції, перечитав його уважно, зложив і сховав у кишеню. Приїхавши в Лондон, зворушено оповідав про нужду в Уелсі й зажадав, щоби зробити все можливе для поправи долі населення. — (Все те булоб гарне, якби король не попав був у невідповідне товариство).

Гумор. — В крамниці. — Прошу дати радієвий апарат, але на короткі філі, бо ми маємо мале помешкання.

Гумор. — Теперішні діти. — Учителька: Кілько тепер має літ особа, що вродилася 1904 р.? — Малий Ромцьо: А про кого йде: про мужчину, чи про жінку?

ОСИП НАЗАРУК

РАДИКАЛИ і РЕЛІГІЯ

З приводу резолюцій Головної Управи Української Соціялістично-Радикальної Партії з 1. XI. 1936, в котрих радикали напали на „табор Епископа Хомишина".

З чого радикалам дивно?

Хоч радикали так недвозначно підкопували й валили Церкву й віру в Бога та осмішували молитву в газеті призначеній для народа, то се зовсім не перешкодило їм таки в тійсамій газеті, у „Хліборобі", удавати здивованих з приводу — мовляв — „неслушних підозрінь", що ось то вони „буцім то" виступають проти віри в Бога, або проти Церкви! В другім річнику „Хлібороба" знаходимо таку цікаву передовицю з підписом „Редакція" п. з. „Наше становиско в справах церковних". В тій передовиці пишуть, що „ні з того ні з ового" (!!) виступили деякі попи проти радикалів „з невиданим досі завзяттям..." Борбу розпочав „піп твердорусс" Михаїл Левіцкий з Вербіжа на публичних зборах передвиборчих в Коломиї (де було до 200 учасників).

„Назнаменував радикалів такими, що вони хотять безвірством, різнею, огнем і збуренням міст, фабрик і хатів увесь світ догори ногами обернути. За ним пішов у слід таки на тих самих зборах другий піп народовець і новоерист Тит Войнаровський з Пядик, росказавши зібраним селянам, що др Данилович належить до партії радикальної, котра віру, слюби і житє родинне скасувати хоче. Виступили тоді й інші попи з усякими видуманими закидами проти радикалів... Хоть радикали виступали мало що не на 100 публичних зборах при всяких нагодах, а ніколи тої справи (віри) не рушали... По виборах борба продовжалась і крик проти радикалів тривав дальше, хоть они не дали до того ніякої причини: они спокійно мовчали на закиди безвірства, бо совість їх була чиста. Радикали не тикають віри, бо радикали партія політична, а віра не належить до політики, до справ громадських; віра окремо, а політика окремо." [18])

Про заболочені чоботи на чистім обрусі вівтаря.

„Найкрасше" в тім всім се твердження у звязку з виступами проти віри, що „совість їх була чиста". Хто перечитав висше наведені виїмки з тоїсамої радикальної газети, той тільки усміхнеться на таку „чисту совість" радикалів: бо мимохіть пригадає собі відоме народне оповідання, як радикально вилічені від пошани Церкви батько з сином вибралися красти дарихранильницю з вівтаря в церкві. А було то в осени й болото було на дворі. Отже оба злодії прийшли до церкви з заболоченими чобітьми. Колиж батько виліз на вівтар і заболотив чистий обрус, молодий синок, видно ще не зовсім радикально вилічений, замітив несміло: „Татуню, таж обрус дуже валяєте!"... — „Пусте, сину, відповів старий, аби совість була чиста!" І витягнув з кивота дарихранильницю.

Хто гірший: радикали чи большевики?

Дуже подібно витягали радикальні провідники велику дарихранильницю віри з душі нашого народа і при тім приговорювали, що їх „совість чиста" і що вони проти віри і Церкви ніколи не виступають! Вже по тій одній незгідности між словами й ділами можна оцінити, який шкідливий і руїнницький був радикальний рух від самих своїх початків. Хто розуміє, що так скажу, механіку поширювання ідей і поглядів, той призадумавшись над тактикою галицьких радикалів, скаже: Галицькі радикали гірші і шкідливіші від російських большевиків, бо російські большевики явно виступають проти віри в Бога і проти всякої Церкви та єхидно не закривають свого дійсного світогляду. Тою своєю отвертістю вони відразу говорять всім, отже і побожним людям: „Майтеся перед нами на обережности!" А радикали закривають яму, в яку витревало й систематично тягнули й тягнуть наш нарід.

Баптисти і Драгоманів про людське тіло і волю.

Розкладати наш нарід вщіплюванням йому сектанства взявся між радикалами також сам Драгоманів. В „Хліборобі", радикальній газеті призначеній для нашого народа в Галичині, написав Драгоманів більшу статтю п. з. „Про Брацтво Хрестителів або Баптистів на Україні." В тій статті він так захвалює сектанство нашому народови:

„Появились баптисти чи хрестителі вперше у Німеччині більше як три сотні років тому назад. В ті часи велика частина Німців за приводом Лютра почала відладати від римської католицької Церкви. Лютер і инші подібні учителі повертали християнську громаду до такої науки і таких порядків, які були за часів Христа та його учеників-апостолів (посланців Христових). Вони спирали всі свої думки про віру на самі тільки Євангелія та інші писания апостолів, а відкидали все те, що прибавлено було пізніше..." [19])

А в статті Драгоманова п. з. „Віра українських баптистів" підриває він церковну практику постів і заразом осьяк захвалює сектантів, що ломлять ту практику:

„Щоби ліпше працювати, баптисти думають, що треба шанувати й здоровля, тіло. Вони признають, що „дух міцний а тіло слабе", але з того виводять, що не треба ослаблювати тіло постом і инакше. Коли тіло слабе, кажуть вони, то не треба його убивати, а треба годувати як вола, щоби воно могло виносити працю. Длятого баптисти завше їдять скоромну страву... Деякі з них навіть поле обробляють спільно..." [20])

Як радикали захвалювали Магометову віру.

В тій самій радикальній газеті є ще цікава непідписана, значить редакційна, стаття п. з. „Віра а громадські справи". В ній знаходимо місце, яке варт особливо уважно перечитати:

„...„Попівство грецької церкви та уряд цісарський грецький остогид многим людям і вони раді були як прийшли на грецьке цісарство війною Араби нової віри, Магометової. Магометова віра в основі своїй подібна до жидівської та християнської, — тільки простіша (узнає одного Бога, без Трійці, не знає образів святих, менше має приписів про їду і т. д. ніж жидівська віра), — а до того спершу Магомет признавав повну волю і рівність для християн і Жидів, хоч відтак став і він силою притягати людей до своєї віри. Та все таки в Магометовій державі була признана воля для всіх громад християнських та жидівських, тільки що Магометани уважалися за єдиних правовірних і тільки самі одні мали права державні: до уряду, до війська, платили менші податки і т. і. Через це все богато християн, котрим остогидла бійка за віру, спершу радо приймали магометанський уряд, а дальше богато їх перейшло і до віри Магометової. Тількож і по магометових державах остались і християни і позаяк вони уважаються за нижчих, ніж Магометани, то вони тим ображуються і сприяють тепер ворогам тих держав."

Отже ясно, що всьо ліпше від католицької Церкви, кожда секта і навіть магометанізм. А як делікатно панове радикали „восхваляють преімущества" і прикмети магометанської віри в порівнанню з католицькою і взагалі з християнською! Бо хоч їм православя лучше подобається як католицизм, то магометанство таки в них лучше і від православя.

Чи добре зорієнтувався польський єзуїт?

Гадаю, що тут досить ясно виказано, як радикали поборювали не лише

[18]) „Хлібороб". Рік II, ч. 12 з 15 червня 1892.

[19]) Гл. „Хлібороб", рік II, ч. 21 і 22 з 25 падолиста 1892, ст. 160.

[20]) Гл. „Хлібороб", рік III, ч. 23—24 з 1 січня 1893.

Радикальне віче

Кілька думок про „кулактивізацію".

Коломия — не помия!*)

Я віджив на саму вість, що „наші" збираються в Коломиї на радикальне віче. Від часу до часу треба пригадуватися Европі, а то Франція моглаб подумати, що наше Покуття, зродивши Павлика, вже зовсім заматеріло та не всилі доставити Галичині пролетарників.

Ні, товариші! Так лихо не стоїть наша справа. Від часу, як Жиди забрали Гуцулам полонини та маржину, ростуть у нас „всесвітні ідеї" як гриби по дощі. А впрочім Русь без віча — одно, що табака без носа або Марков без консолідації.

Потреба радикального віча в Коломиї була тим більша, що тамошні посли не доросли до „всесвітної еволюції". Гробельський звичайний клерикал, а Окуневський як Окуневський — жиє серцем!... Перед виборами стояв при нашій „максимальній", а тепер вліз під „независимиу" шапочку Дануня, і ні дівка, ні молодиця...

Тому на коломийське віче запросили ми передовсім нашого героя Яр-тура Романа з Борщева. Хлопчик як з воску! В часі засідань державної ради учився в хайдері Адлера в Відні, а сам Дашинський визволив його відтак на радикального челядника. Яко лікар знається на смерти не лише одного „мужика", а цілого руського народу, а яко борщівський уміє файно переборщувати. А „всесвітна ідея" без переборщування варт тілько, що обрусіння без рубля...

На віче спровадили ми й самого Діямантика зі Львова. Він вправді пейсатої породи, але зате чоловік з пожертвуванням. Поїде всюди, де платять дієти. Батько його був уже великим політиком: так довго продавав польський хміль зпід Радехова Чехам, аж поки не зложив коаліції Чехів з Поляками в раді державній. Старий „гат гемахт ін Гопфен", а молодий „махт ін Соціальдемократіе".

Але ось я розбалакався, а тут треба вам здати справу з віча. Отже починаю.

Народу була тьма тьменна. Рано в год. 9 в неділю, як наші ретроградиРутенці утренізували, ми „рукували" вже в параді на дворець. Попереду Яр-тур Роман, в середині польські робітники, а позаду ми, руські пролетарники, або як наші Гуцули кажуть: полатайники. Прийшли ми на дворець: хто в чоботях, а хто таки так, бо ще не довели ми до того, щоб пани ходили босо, а ми в лякерованих черевиках. Ми ледве доросли до „мінімальної" (програми), се значить зійшли доперва на Іцкову суку. Але колись двигнемося!...

На двірци уставлено нас в лаву по військовому, бо ми маємо колись творити державну міліцію. Стоїмо, дожидаємо. Засвистіла машина, дивимось: є наш месія, наш Діямантик! Хлопчисько як брилянт! Білявий, руді кучерики довкола червоного, пузатого личка, сам, хоч молоденький, а вже нівроку череватенький собі, гей той опеньок. Він вже іспповідує „максимальну", то й добре годується.

Гойх, нех жиє, слава! залунало з усіх боків. А він собі байдуже. Іде та лише усміхається, звичайно старший. Наш Яр-тур йому в пояс, а Діямант йому: „Як ше маєш, товарішу?"

Дивимося, ще якийсь іде. Дрібненький, лице протягле, бліде, а волосся того на голові неначе на опудалі в коноплях.

А се яка штука? питаємо. А Яр-тур каже: Пст! Це, це найстарший, це наш Козачкевич. Нині пророка Ілиї, то будемо правити „Соборну". От що!

Роман моргнув, а хлопці як не підбігнуть! Взяли Діямантика на руки, а ми самого Козачкевича. А Роман наш іде позаду та вигукує: Слава, слава! А Жиди собі: Гойх, гойх! А робітники вже й заспівали „червоного"...

*) У звязку з більшою працею п. з. „Радикали і релігія", де згадується про віче в Коломиї, подаємо тут передрук опису радикального віча зперед 40 літ. Той опис появився в 1-м річнику „Руслана", в ч. 180, з 10 серпня 1897 п. з. „Прочитайте". Се заразом пробка того, як тоді з правої сторони поборювано радикалізм. — Ред. „Н. Зорі".

духовенство і не лише формальну організацію Церкви, але також релігію, віру в Бога, обряди і приписи церковні, — і притім рівночасно твердили, що вони ніколи того не робили й не роблять. Не дивота, що сучасники зміркували ту хитрість радикалів в їх боротьбі з релігією, бо се не тяжко було зміркувати. Нотують се і самі радикали, бо в їх органі „Радикал“ ч. 9 на ст. 92 є таке місце:

„Сим, що тепер радикали залишили борбу з попами і вірою, Бадені зовсім не збудований, бо по його гадці борба та дальше ведеться під формою боротьби з епископатом.“

І зовсім добре так зорієнтувався польський Єзуїт Бадені, бо так справді було тоді, коли боротьба радикалів проти віри буцімто притихала, а властиво вона тільки не проявлялася часами в радикальній пресі, бо в дійсности ведено її в суспільности безуговку. Світоглядові організації і навіть поодинокі люди, переняті якимсь світоглядом, навіть не можуть перестати ширити свій світогляд — таксамо як не може перестати вода плисти згори в долину, або свіжа фіялка не може перестати пахнути по свому призначенню і своїй природі.

Дальше представлю, як радикали відносилися до нашого духовенства, що з нього вийшла більшість їх головних провідників - основоположників їх партії.

Премієр Складковский

про українські справи.

У відповідь українським послам, що забирали голос на засіданні буджетової комісії, премієр Складковский заявив: А тепер промови панів колеґів Українців. Я переконаний, що нормалізаційна політика дійсно робить своє. Помалу, та постійно поступає вперед. Не хочу подавати тут скількости урядників, принятих там чи деінде. Маю ті дані і можу відчитати їх. Направду змагаємо до того, щоби співжиття між народами польським і українським сперти на якнайбільшій скількости стичних точок, контактів, що поставилиб якнайлучше те тяжке й у своїй природі делікатне положення. Не вичислюючи тих всіх річей, що їх зроблено, тверджу, що положення посунулося вперед внаслідок поладнання ряду справ за моїх часів і за мойого попередника Косцялковского. — Коментар до порушених тут справ відкладаємо до лекших часів.

З сенату

Промова міністра Бека.

На засіданні сенатської комісії заграничних справ міністр Бек виголосив промову про заграничну політику Польщі в минулім році. Засади тої політики були такісамі як попередних років. В минулім році ризширився засяг активности загр. політики, розширився засяг контактів і заінтересувань. Приложено богато старань, щоб Польща не була тільки обєктом міжнародної політики. Праця була влекшена тому, що Польща неприписана до ніякої доктрини ні в змісті, ні в формі. Ріжнородність метод у заграничній політиці моглаб непокоїти, колиб не факт, ствердженый історично, що зміст міжнародного життя розвивається значно спокійніше, ніж його форма. Міжнародною політикою кермує деяка спільність інтересів усіх держав. До найголовніших справ загр. політики належали справи взаємин з сусідами. Зі східним сусідом, Совітами, полагоджувано справи нормальним способом, що не давав причин до ніяких потрясень, ані глибших непорозумінь. Загальна опінія була заскочена виступом одного з бесідників на VIII Зїзді Совітів. Хоч його слова не відносилися до Польщі, тільки до прибалтійських держав, то вони не були байдужі для нас. Польсько-совітський договір про ненапад спирається на тих самих засадах, що й договір між СССР і прибалтійськими державами. Та вияснення, що їх одержала Польща, не дають причин до неспокою. Щодо взаємин з Німеччиною мін. Бек переконаний, що відважне рішення, уложити приязні взаємини між Польщею й Німеччиною, має дальше свою вартість. Є на світі богаточинників, що хотілиб позбавити Польщу реального дорібку її мирних і конструктивних праць. Та мін. Бек переконаний, що широкі круги загальної опінії відкинуть усякі спроби зменшення того дорібку, що походять ззовні. Минулого року наступила виміна візит між найвисшими військовими чинниками Франції й Польщі. Візита маршала Сьмігłого Ридза у Франції закінчилася договором, звязаним з питанням оборони держави. Навязано тісніші приязні звязки з Румунією. Відбуто богато розмов і зустрічей. В лютім с. р. приїздив до Польщі пруський премієр Геринґ. Хоч се не була офіційяльна візита, але була виявом постійної тенденції утривалити якнайліпші взаємини безпосередними зустрічами. До затіснення звязків з Бельґією причинилася візита бельґійського премієра Ван Зелянда в Польщі. До Варшави приїздили крім того міністр загр. справ Латвії Мунтерс і міністр загр. справ Норвеґії Когт. Премієр Косцялковский їздив до Будапешту, мін Бек до Білгороду. До важніших подій належить побут мін. Бека в Лондоні. Там порушено справу так зв. Льокарна. В Союзі Народів мін. Бек висунув питання польських кольоніяльних інтересів. Те питання можна поділити на дві ділянки: запевнення еміґраційних теренів для населення Польщі й отворення для Польщі доступу до жерел сирівців у формі ліпшій ніж звичайна торговельна виміна. В першій ділянці важна справа еміґрації Жидів. Жидівська еміґрація се не тільки питання палестинське, але европейське. В справі реформи Союзу Народів мін. Бек зложив свої уваги. В них предложив, щоб перед Союзом Народів не ставити забогато і занадто скомплікованих завдань. Союз Народів має богато клопоту зі справою Абісинії й війною в Еспанії. Зі справою С. Н. звязана справа Ґданська. Польща має в Ґданську свої права й інтереси, що сягають значно поза дипльоматичні питання. Ґданський сенат ясно й категорично потверджує існування тих прав. Комплікації останного року наступили на тлі непорозумінь між Ґданськом і Союзом Народів. Переговори в справі полагодження того конфлікту розвиваються успішно. Ті справи клопотливі, та вони такі від кількох століть. На закінчення мін. Бек заявив, що не хотівби розширяти засягу загр. політики на занадто велику скількість справ. Польща може булаб щасливішим краєм, коли її роля в европейській політиці малаб менше значіння. Та розширення засягу загр. політики наступило з потреб накинених загальним положенням.

Завдання масонів у Польщі

„Дзєннік Польскі“ в ч. 353 помістив інформацію про ухвали зїзду масонів у Празі. Там рішено створити народний фронт у Польщі, підпирати істнуючі й закладати нові часописи, що оживилиб ідею народного фронту, зміцнити боротьбу з Церквою, фашизмом і антисемітизмом. Льожі всіх країв мають помогти масонам у Польщі.

На вид тої сцени товклось мені серце з радости, як тим ходорівським Жидам на вид варавів.

Я колись, у часі „нової ери“, ніс Романчука з „Народного Дому“ на Сикстуську. Але куди Романчукови до Діямента або Козачкевича! Він вже тоді вертівся нам на руках. Видко було, що недовго посидить на „прихильно-вижидаючім“ стільчику. А наші оба старші розперлися вигідно на гуцульських широких спинах, мовби казали: Неси нас, руський хлопе, від того ти і є, щоб до смерти носив Жида та недоляшка... Чудесна сцена, хоч малюй, хоч пиши!

В Коломиї зібралися ми на подвірю в Аврумка. В салі не хотіли ми збиратися, бо раз радикальна душа любить простори, а відтак тому, що коломийська буржуазія не дала нам салі.

Віче відкрив наш Роман популярним відчитом про „мінімальну“ і „максимальну“ програму. Було чого послухати, було й на що подивитися! Чудесно говорив! Виняв з платка замаринований жолудок пок. Івана Турка зі Стецеви й каже: Мужики! Отсе жолудок хлопський, мінімальний, котрого властитель Іван Турок помер голодовою смертю, а се — тут показав на Діямента — жолудок максимальний, прототип нашої „максимальної“ програми. Вибирайте! Підете за Окуневським, то всім вам буде так як його виборцеви Іванови Туркови: ждав на добро з Відня, не діждався, взяв тай помер. А підете за нами, то через рік кождий з вас буде з таким черевом як в нашого... і тут поклонився Діямантови.

Одушевлення було велике! Нарід кричав: Хочемо „максимальної“! Кривда нам! Проч з Окуневським! Зрадник! І отсе була перша резолюція, що ухвалили ми на коломийськім вічі — одноголосно.

Відтак почав сам Діямант. Виліз на порожну бочку, щоб була більша резонація, та як крикне: Ви дурні, а ваші посли — пришити кобилі хвіст! Вас не спасе ні нова ера з руськими паралельками, ні новий курс з руськими надписами на „Іванових хатах“, ні не спасуть вас консолідаційні вибори з поколотими мужиками, а спасе вас лише — колективізм...

Ми заніміли. Раз тому, що ми не знали, що се таке той колективізм, а відтак тому, що назвав нас дурнями... Наші Гуцули роззявили роти та дивились на Діямента як телята на нові двері. Але таки перейшла і друга резолюція й ми ухвалили: колективізм.

По вічі вже розтолкував нам наш Роман, що колективізм то така штука, що всі мужики скинуть свої ґрунти в одно, справлять разом, разом засіють, разом зберуть збіжжа й разом його продадуть — Жидам... Каже: тепер Жидам невигода товчися по мужицьких хатах за кождим кірчиком. А як буде колективізм, то мужикам буде лекше продати, а Жидам лекше купити... Ось куди стежка в горох. Се, бачите, економія! А ми дурні про таку економію й у сні не снили... Та ще казав нам Роман на ухо, що як буде колективізм, то — й жінки будуть спільні...

Козачкевич не говорив на вічи нічого. Він такий старший радикал, що не говорить, лише „контролює“. Він і в Відні мовчить. А мовчить тому, бо все знає... Гей якби він заговорив, то може горівка подешевілаб, а так — мусів кождий за своє випити по вічі.

Ось вам се пишу, а тут читаю в ґазетах, що Козачкевич таки проговорив на вічі в Чижках під Львовом. Одушевлення було таке велике, що мужики ледве не задушили його — з любови. Він з чемности втіче до хати, а мужики за ним, він у сад, а мужики за ним, він в корчі, а мужики й собі в корчі: держать за поли, за волосячко кучеряве, кажуть: Не пустимо тебе, поки добре не подякуємо за твій розум і твою ласку до нас! Щирий народ!... Такого гонору, пишуть, не дожив ще ніякий галицький посол. І якби не ті влізливі жандарми та той непотріб комісар правительственний, то бувби нині кождий чижецький виборець мав хоч жмуток волосся на памятку по Козачкевичу. О, нарід наш свідомий уже своїх конституційних прав! Він каже: Тобі дають лише одну десятку в Відні, наж тобі другу, наж тобі і трету!... Нарід наш знає, хто йому стрик, а кому колом в бік, бо „ідея всесвітна“ росте, а з нею і любов мужиків до своїх максимальних ослів...

Най жиє кулактивізм!

Еволюційник.

Нова статистика Українців

Українці в Польщі після останнього переписунаселення.

Проф. др В. Кубійович виголосив 7. XII. с. р. в салі „Української Бесіди" у Львові реферат на тему: „Українці в Польщі після останнього перепису населення".

Зміст: Від часу повстання польської держави були в Польщі два переписи населення: в 1921 р. і в 1931 р. Критерієм визначення етнічної приналежности людности в переписі з 1921 р. була національна приналежність, а в 1931 р. рідна мова. У практиці оба ті поняття тотожні. На основі останнього перепису в Галичині 84 проц. гр.-католиків се Українці, 16 проц. Поляки. На Волині 98.5 проц. православних се Українці, а 1.5 проц. православних се Поляки. На Холмщині Українців малий відсоток (34 проц. православних і уніятів се Українці, решта Поляки). Поліське воєвідство виглядає в світлі кождого перепису інакше. В 1931 зменшився відсоток Поляків, зникли майже Українці й Білорусини і прийшли „тутешні". Ледви 5 проц. православної людности зачислено до Українців. В більським повіті білостоцького воєвідства за Українців подало себе 2.000 селян. Це дуже знаменне явище, бо там ніколи не ведено української політичної акції. Гльобальне число Українців після останнього урядового перепису виносить яких 4,300.000. Коли за Українців будемо вважали всіх гр.-католиків і православних на наших землях, то се число требаби піднести до яких 5,800.000.

Згадуючи про сектанство прелєгент сказав, що в Галичині секти найбільше поширені у львівськім воєвідстві (а не, як пишуть у газетах, у станиславівськім воєвідстві). На Волині є 50.000 сектантів Українців.

В Галичині Українці (себто гр.-кат.) творять 59%, Поляки 30, Жиди 10. На Волині Українці (себто гр.-кат. і православні) творять 71 проц., Поляки 16, Жиди 10. На Поліссі Українців 75 прц., Поляків 11.5, Жидів 11.5. На Холмщині (6 повітів) Українці творять 25 прц., Поляки 59, Жиди 13. Міста: В Галичині Українці по містах творять 25 прц., (Поляки 39.5, Жиди 34.5); на Поліссі (разом з нечисленними Росіянами) 24 прц., на Волині 23, на Холмщині ледви 4%. Розміщення в поодиноких повітах: Найсильніший процент Українців на території Карпат і на Поліссі (80 процент). На Поділлі є кілька повітів з низьким процентом Українців. І так у повітах тернопільськім, теребовельськім і скалатськім — вже меншість Українців. На території холмських повітів виразна меншість Українців, тільки в грубешівськім повіті Українці творять 38 прц. За 10 літ, т. зн. від 1921—1931 р., на території західно-українських земель відсоток Українців зменшився о 2 прц., відс. Жидів зменшився о 1½ прц., зате відсоток Поляків зріс о 3½ прц.

Сей упадок числа Українців на поодиноких зах.-українських землях виглядає ось як: Галичина: У львівськім воєвідстві відсоток Українців зменшився за 10 літ з 55 на 53.3; у станиславівськім воєв. з 73.4—73 (відсоток Поляків зріс з 15 на 16.16); в тернопільськім воєв. з 59.4—54.5 (Поляків збільшилося з 31.3—36.6). На Волині відсоток Українців упав з 74.8—71.8; на Поліссі з 78.5—76.5; на Холмщині відсоток Українців збільшився з 22 на 25.5%. Коли галицьке село показує зменшення українського елєменту, то в містах число Українців збільшилося. Найсильніша урбанізація українського населення у Львівщині. На інших українських землях відсоток Українців по містах упав.

На зміну національних відносин на нашій території впливають отсі чинники: а) природний рух серед людности української й иншої; б) еміграція й поворот виселенців; в) приплив польської людности з заходу; г) справа зміни національности. Пересічний приріст українського населення за 10 літ виносить в Галичині 14 прц., на Волині 25 прц, на Поліссі 28, на Холмщині 21. На території Сх. Галичини прирости обох головних національностей правдоподібно однакові. Найслабший приріст Українців має Тернопільщина. Через мандрівки стратили Українці у Сх. Галичині 35 прц. свого природного приросту (найбільша Тернопільщина), Поляки зискали 41 прц. На Волині Поляків приросло о 80 прц., на Поліссі о 120. За 10 літ приплило на західно-українські землі якого ¼ міліона Поляків. Щодо зміни обряду, то на Волині й Поліссі нема переходів з православя на рим.-катол. обряд. Зате в Галичині переходи є. З порівнання вислідів переписів з 1921 і 1931 р. виходить, що гр.-катол. обряд покинуло в Галичині за 10 літ сорок і кілька тисяч осіб. Всі ці числа одержуємо в цей спосіб, що за Українців вважаємо всіх гр.-катол. і православних, за Поляків всіх р.-катол. Поділ людности по віросповідних групах на загал вірний.

Зміни в стані населення українських земель в СССР за останні роки.

8. XII. с. р. др Кубійович виголосив реферат на тему: Зміни в стані населення українських земель в СССР за останні роки.

Зміст: Подати докладні дані щодо руху населення українських земель в СССР доволі трудно. Останний перепис населення в СССР був 1926 р. Зміни в стані населення України можна слідити на підставі урядових жерел до 1931 р. і частинно в 1933 р. Від 1933 р. большевики не оповіщують статистик руху населення.

Перед війною населення українських земель визначалося великим природним і дійсним приростом. Відтак в часі світової й визвольної війни (1915—1922) наступає сильний убуток населення. За цей час найбільші страти понесла людність України (У. С. Р. Р.) в 1917 (світова війна), 1919 (визвольна) і 1922 (голод) роках. Дрібний приріст має місце в часі зглядного мира 1918 і 1921. Від 1924 р. населення українських земель дуже сильно зростає. Повоєнний приріст був більший ніж перед війною. Такий сильний приріст триває до 1927 р. Потім постійно паде й 1932 р. наступає навіть убуток населення (— 4‰). В тім році убуток у Північнім Кавказі виносив 47‰, на Криму 18‰, в области долішної Волги 7‰. Найбільше стратив тоді Північний Кавказ, бо майже 5% всего свого населення. До такого великого убутку причинилися колективізація, голод і примусове виселювання. Найсильніший спротив проти колективізації був на Кавказі. На українських землях найбільший опір проти колективізації був у степовій полосі, де селяни були найбогатші. В тім самім часі, коли Україна має великий убуток населення, російські области виказують навіть сильний приріст (найсильніший в Европі!).

Від 1929 р. зачинається сильний упадок українського села. Машини витискають богато людей з сіл до міст. Богато селян з України переселюється за Урал. Зате сильно зростає населення міст, головно в полудньово-східній частині України, себто в промислових областях. Декотрі міста зросли в тім часі на 200—500 і більше процент. Прим. місто Сталіне зросло з 103.000 на 270.000, Камянське з 25.000 на 195.000. Що правда, були й такі міста, що майже зовсім опустіли, головно на Правобережжі. 1933 р. наступає заломання приросту міст.

Про переміни в національнім складі населення України тепер нема даних. В кождім разі переміни, які наступили в останних роках, для нас некорисні. Село в Україні українське. Убувало населення сіл, убували й Українці. Зате до міст напливав чужий елемент. Коли візьмемо під увагу сильне примусове переселювання Українців, то можна твердити, що на українських землях зменшився процент Українців, а збільшився процент Росіян. При польській і ромунській границі є широкий пояс скольонізований Росіянами. Українців виселюють на північ. Пр. коло естонської границі є вже чисто українські села. Про зріст числа Росіян можуть свідчити пр. відсотки російських газет або учеників російської народности в школах України. 1932 р. в Україні було 10% російських газет, 1933 р. 12%, 1934 р. вже 16%. Відсоток українських газет впав з 85% на 80%. В шкільнім році 1932/33 було в школах 83% Українців, 1933/34 81.5%, 1934/35 79% Українців. Число учеників Росіян зросло в тім часі з 7% до 11%.

І Совіти будують „лінії Мажінота"

Англійські газети звідомляють, що в Москві відбулася тридневна нарада совітської ради оборони держави. В нараді взяли участь маршали Ворошилов і Тухачевський, шеф ген. штабу Єгоров, ген. Бліхер і ген. Будьонний. Рішено подвоїти сили червоної армії та втроє збільшити силу летунства. Головний хребет армії на случай війни має складатися з трох міліонів вояків. Продовж одного року мають вишколити 50.000 нових летунів. В найблизшім часі повстане народний комісаріят для воєнного промислу під безпосередньою контролею Ворошилова. Крім того вздовж границь західних і східних мають вибудувати оборонну лінію на взір французької лінії Мажінота.

Зміна конституції Ірляндії

Зміни введені правительством і парляментом Свобідної Держави Ірляндії до конституції з приводу зміни на англійськім престолі викликують велике зацікавлення. Ірляндський сойм ухвалив два закони, що зміняють дотеперішну конституцію Ірляндії. Перший з тих законів усуває з конституції Ірляндії всі уступи, що означували чинности короля та його представника генерал-губернатора Ірляндії. Другий закон переливає чинности, що їх досі виконували король і генерал-губернатор, частинно на предсідника сойму, частинно на ірляндську раду міністрів. Отже відтепер рада міністрів буде іменувати дипльоматичних і консулярних представників Ірляндії. Формальний вплив корони на заграничні справи може бути, але тільки на внесення і за згодою ради міністрів. Король в розумінні нового конституційного ірляндського закону се легальний спадкоємець Едварда VIII. Отже Ірляндія признала Юрія VI своїм королем.

Совітська зброя для Каталюнії

З Севастополя до Барсельони прибули два великі совітські кораблі, навантажені зброєю й амуніцією. Посилка призначена для Каталюнії. Один корабель привіз набої, бомби і воздушні торпеди, другий танки і літаки найновішої конструкції.

Лікарський фейлетоник.

ІСХІЯС

З чого він повстає і як його лічать.

Ісхіяс се нервовий біль сідничного нерву. Підчас тої недуги виступають дуже сильні болі від крижів, здовж задної поверхні стегна, коліна й лидки. Недуга прикра, бо хорий не може ні ходити, ні сидіти: постійно відчуває біль. Ісхіяс повстає наслідком перестуди, але також з деяких інфекційних недуг, головно пранців (сифіліс, люес) та наслідком новотворів у мидниці. Часом причиною ісхіясу може бути цукрівниця. Найліпшу курацію може приписати лікар, що огляне недужого. До домашних способів лічення ісхіясу належать теплі купелі, горячі оклади, масажі, натирання камфоровим спіртом, пензлювання йодиною. Добре пити чай з бзини або розмарину.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Притча про робітників у винограднику. (Мат. 20). По перше розважте, що ми нині вступаємо в час побожности й покути, щоб приготовитися до святочного посту та щоб опісля Церква в листі й у евангелії сеї неділі домагалася від нас бодай тепер зачати з повною повагою працювати при важнім занятті спасення наших душ. Св. Павло пригадує нам у листі (1 Кор. 9 і 10), що ми всі тут біжимо на перегоновім шляху, де з усіх наших сил мусимо змагати вперід, коли не хочемо втратити надгороди; що ми знаходимося в боротьбі за здобуття непроминаючої корони. Осягається її тільки великим трудом і самовідреченням. Св. Павло пригадує нам далі, що коли ми не досить поважно й не досить совісно забираємося до діла, то мимо всіх оказів ласки, що їх ми дістали від Бога і щоденно ще дістаємо, ми в великій небезпеці виключення нас від правдивої обіцяної землі, подібно як Ізраільтяни. Євангельська притча пригадує нам, що маємо тільки одно заняття на сім світі. Воно тут представлене під образом робітників у винограднику Господнім. Пригадує нам, що для тої праці маємо зужити короткий день нашого смертного життя та перебуванням у тій праці до вечера маємо запевнити собі заплату щасливої вічности. О, запамятаймо собі добре сю важну науку!

По друге розважте в притчі нинішного евангелія безконечну доброту Бога, яку Він дає нам пізнавати Своєю постійною увагою. Він від початку світа по всі часи й у всіх годинах людського життя виходить Своїми ласками й закликами і запрошує, годить і висилає робітників у Свій виноградник. А прецінь нащо Бог потребує нашої праці, або що ми можемо Йому помогти? Або що ми можемо Йому дати, чого Він нам передтим не дав? Отже чому Бог заохочує нас до праці в Своїм винограднику? О, Він робить се тільки з доброти й любови. Він хоче тим зробити нас вічно щасливими, щоб ми тут Йому служили й колись Його оглядали.

Та на чім полягає сей виноградник нашого Господа? І що се за праця, що до неї Він домагається наших рук? „Виноградник Пана небесних сил, каже Ісаія, се дім Ізраіля" (5,7), т. зн. нарід Божий. Так наші душі се виноградник, що його нам припоручається управляти, й ніхто не може відказуватися від участи в тій праці. Кождий мусить подбати бодай за себе. Щоб тут з хісном працювати, мусимо наперід виполоти отруйне хабаззя грішних привичок і повідтинати всі будяки й терня наших тягарів і пристрастей. А потім мусимо зате сіяти добре насіння християнських чеснот і плекати ростини з повною любовю і старанністю, щоб вони могли принести овоч, який відповідає сподіванню великого Пана винограднika та який бувби Йому милий. О, якіж ми будемо щасливі, коли своєю працею і з Його благословенням сю вказану нам малу частину Господнього винограднika управимо так, що ми Його запросимо прийти до нас і тут радіти з нами!

По третє розважте, християнські душі, яким вчасним ранком ваш добрий Господь запросив вас до праці в Своїм винограднику — вчасним пізнанням, яке Він дав вам про Себе і про остаточну ціль, для якої Він прикликав вас на світ! І як часто потім Господь все заохочував вас Своїми повторюваними ласками й закликами в кождій частині вашого тіла, щоб ви занялися сим ділом з найбільшим запалом. Та чи ви можете сказати, що ви вже зачали свою працю? Чи Господь не мусить вас слушно ганити, як тих, що їх Він застав в одинацятій годині бездільними на ринку: „Чому стоїте тут весь день бездільні?" Ах! Чи ви не бездільні, коли нічого не робите, що причинялосяб до вашого вічного спасення? І чи не перевели ви всього свого життя дотепер в такім безділлі? Що ви зробили, що відповідалоб великій остаточній цілі, одинокому заняттю, для якого ви сотворені? Чиж потім не були ви дійсно весь день, т. зн. весь час свого життя бездільні? О, то бодай тепер зачніть працювати. Може се ваша остання година? Вже кінчиться ваш день і ніч надходить, „коли ніхто не може робити" (Йоан 9,4). Тому ділайте тепер, коли ще маєте час, щоб ніч вас не заскочила так, що ви не малиб більше часу до праці й так на віки погиблиб.

Постановіть собі зробити добрий ужиток з тих повторюваних візвань. Нині Бог і Його Церква заохочують вас ними піти і працювати в винограднику своїх душ, щоб не сповнився на вас висказ, що ним Господь замикає притчу сеї неділі: „Богато покликаних, та мало вибраних", — коли не відповісте на сей заклик і надармо дістаєте ласку Божу.

Епп. Р. Челлонер

З сойму

На засіданні буджетової комісії посол Войцеховский референував буджет ради міністрів. Він докладно обговорив поодинокі ділянки, що підпадають під компетенцію міністеріяльної ради. При президії ради міністрів істнує економічне бюро. Його завдання інформувати премієра про господарське положення краю. До того бюра надсилають матеріяли ріжні господарські установи та поодинокі особи, що дають найфантастичніші ради, як поправити господарське життя. Дехто з них предкладає впровадити обовязок, що кождий горожанин має випити щодня три чарки оковитки! Знайшовся також один, що предложив будову зелізниці через Африку... — Бюро усправнення адміністрації веде акцію, щоб зревідувати і скомасувати видані дотепер обіжники. Про успішність тої акції свідчить факт, що в однім случаю новий збір розпорядків, що має 120 текстів, заступає виданих 1.046. — В діяльности Найв. Адм. Трибуналу наступила деяка поправа. С. р. залеглих справ є 10.300, коли перед 4 р. було 16.585. Опісля референт обговорив буджет ПАТ-а. — В дискусії над буджетом президії ради міністрів перший забрав голос посол Будзиньский, журналіст з Лодзі. Він домагався від премієра зміни персональної політики та оборони польськости в тій політиці. Представник ПАТ-а в Лондоні се Жид, представники півурядової „Газети Польскої" і „Куріера Поранного" — Жиди. Про все, що діється в Англії, довідуємося через тих трох панів. На одній з найважніших станиць у Франції радник амбасади Жид, шеф кабінету Жид, ґен. консуль також Жид. В редакціях польських часописів провідні становища займають також Жиди. Ділянку заграничної політики в радію провадять три Жиди. Коли правительство не змінить персональної політики, то зробить з усіх Поляків антисемітів. Жид найбільше склонний до міжнародного тону. Жиди се досконала авангарда пацифізму. На війні кіннота приготовляє терен. Жиди се легко кінні пацифісти. Революцію в Еспанії зробили Жиди. Всі, що боролися за незалежність Польщі, мусять тепер боротися за знесення внутрішної окупації. Правительство, що не стане на такім становищі і не заявиться рішучо у справах персональної політики, стратить контакт з кругами, що боролися за незалежність. Буде мати їх проти себе! Поляки домагаються таких прав, які мають Жиди. На ніякім становищі в польській культурі не сміє стояти Жид. — Посол Валевский скаржився на брак доброї інформації у пресі. Польська преса здається найгірше інформована на світі. Переходячи до промови свойого попередника, заявив, що він має богато поваги. Та добрий журналіст, що працює для добра польської держави, неконечно мусить мати назвиско, яке кінчилосяб на „скі". Журналісти з таким закінченням назвиска накликали до замордування першого президента Польщі...

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В ОБОРОНІ РІДНОГО КРАЮ І НАРОДУ треба всюди орґанізувати віча й ухвалювати резолюції проти кольонізації. Земля в сім краю належиться його мешканцям. Так каже справедливість.

МІНІСТР ЗАГРАНИЧНИХ СПРАВ Польщі Йосиф Бек відвідає Ромунію в січні. Весною ромунський король зревізитує польське правительство в Варшаві.

„САМООПРЕДЄЛЄНІЄ ВПЛОТЬ ДО ОТДЄЛЄНІЯ". Московська влада зліквідувала всі т. зв. народні комісаріяти так зв. Закавказької Республики.

БОЛЬШЕВИЦЬКА ВЛАДА усунула Жида Ізраеля Леплєвского зі становища комісаря внутр. справ совітської Білоруси. На його місце прийшов Москаль Юрій Молчанов.

ДО ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ прибули три вищі совітські офіцири з ґен. Ніконовим на чолі. Заграничпа преса пише, що совітські офіцири мають поважну місію в чехословацькій армії.

ШВАЙЦАРИЗАЦІЇ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ домагається Гітлер з огляду на Німців у Чехословаччині.

В ПАРИЖІ відбувся перший загальнокраєвий конґрес французької суспільної партії полк. де Ля Рока. На нім устійнено політичну програму партії. В ділянці внутрішної політики партія змагатиме до скріплення становища президента та до реформи виборчого права. В ділянці заґр. політики партія домагається зірвання договору з СССР та щирого порозуміння з Німеччиною.

Ж. ДОРІО, провідник французької народної партії, видав книжку про діяльність Комінтерну. В ній твердить, що большевики стараються довести до війни між Німеччиною і Францією, а самі хочуть захопити Китай. Доріо се бувший комуніст.

В ЛІОНІ дійшло до кровавих бійок між комуністами і членами французької народної партії. Богато ранених.

МУССОЛІНІ виголосив велику промову на відкритті нових публичних будинків у Літорії. В ній сказав м. ін., що Італія потребує тепер якнайдовшого мира, хоч фашисти не вірять у вічний мир.

САМУЕЛЬ ГОР, перший льорд англійської адміраліції, заявив у палаті послів, що з огляду на міжнародне положення англійське правительство рішило не вицофувати 5 кружляків, котрі осягнули вже означену границю літ. Правительство Злуч. Держав Півн. А., повідомлене про намір брит. правительства, не зробило ніяких застережень в тій справі. Японія покищо не дала відповіди.

В АНҐЛІЙСЬКІМ ПАРЛЯМЕНТІ посол Мандер запитав мін. Ідена, чи він звернув увагу на акцію амбасадора Рібентропа в справі кольоніяльних домагань Німеччини. Іден відповів, що Англія не стерпить ніяких посягань на цілість її кольоній.

ЕСПАНСЬКІ НАЦІОНАЛЬНІ ВІЙСЬКА заняли кілька нових позицій на арагонськім фронті. На фронті Мадриду повстанці заняли містечко Вілля Нуева деля Канада, причім марксисти потерпіли великі втрати в людях. На фронті Самосіера повстанці також посунулися трохи вперед. Зелізнича комунікація Кордоба-Севіля привернена.

ЕСПАНСЬКИЙ ЧАСОПИС „Ель Делювіо" звідомляє, що 420 Німців з війська присланого Гітлером до боротьби проти червоних в Еспанії перейшло на сторону червоних. Коли се правда, то предсказувалоб се дуже понурі гороскопи не лише для Еспанії та Німеччини, але й для цілої Европи в разі коли тут почаласяб боротьба з Москвою.

ҐЕН. ФРАНКО повідомив офіціяльно міністерство заграничних справ Великої Британії про заложення мін недалеко пристаней Маляґи, Барсельони, Тарагони, Більбао і Сантандеру.

МЕХІКАНСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО дозволило Троцькому на побут у Мехіку під умовиною, що він не буде займатися політикою.

Головна ознака культурности кождої родини все була і тепер є бодай невеличка, та добірна бібліотечка вдома.

55 книжок за 35 злотих
АЖ ДО СВЯТ

Адміністрація „Нової Зорі" висилає за половину ціни всї свої видання, коли їх хто разом замовить і пришле готівку. Ціла бібліотека коштує 64 зл. Отже половина 32 зл. Крім того 3 зл. на почтову пересилку. Отже за 35 зл. можете одержати 55 книжок. За поодиноку книжку ціни не знижується.

Чи яка парохіяльна читальня „Скали" справді поважно зорганізована, про те свідчить факт, чи вона має католицьку бібліотечку. Спис таких читалень буде оповіщений.

НОВИНКИ

В часі Різдвяних Свят о. др Кладочний, вязничний капелян, обїздитиме вязниці в такім порядку: Св. Хрест 24, 25 і 26. XII., Ченстохова — СС. Магдаленни 27, Люблінец 28 і 29, Катовиці 30, Цешин 31. XII. 1936 і 1. I. 1937, Вісніч 2 і 3. I., Ясло 4, Тарнів 5, 6, 7, Равіч 8 і 9, Вронки 10 і 11, Короново 12 і 13, Фордон 14 і 15, Грудзьондз 18 і 19, Варшава - Мокотів 20, Радом 21, Серадзь 22, Сєдльце 25 і 26, Ломжа 28 і 29, Білосток 30, Володимир 31. I. і 1. II. 1937.

83 вулиці у Львові дістали нові назви, переважно польських діячів. Тільки двом улицям надано назви визначних Українців, а саме вул. Міську названо вулицею Олекси Новаківського (замість Петлюри), а вул. Лижвярську — Олександра Барвінського.

Перед святами вломники у Львові розвинули дуже живу акцію. Помешкань не вільно тепер лишати без певного догляду.

У Львові був міністр Понятовский. Він відвідав „Товажиство Пшияцюл Гуцульщизни" та взяв участь у зібранні в Т. Ш. Л., де виголосив реферат про парцеляцію. Допущено лиш поіменно запрошених.

До крамниці Лейби Айзенбруха у Львові при вул. Панєнській дістались два молоді осібняки і стерроризувавши власника забрали з каси 20 зл., бо більше не було.

Загальний Зїзд „Рідної Школи" відбудеться 25 с. м. Сим разом в салі „Скіз" у пасажі Міколяша при вул. Коперника число 1.

За спроневірення 80.000 зл. увязнено в Городку коло Львова б. бурмистра Ле Битона, секретаря магістрату Уейского й касієра Весоловского. Надужиття викрили по самогубстві урядовця магістрату Рудольфа Міллера.

Під замітом приналежности до ОУН увязнено у Станиславові гімн. абсольвента Петра Михайловича та його сестру.

В Солотвині пожежа знищила водний млин А. Микуляка вартости 45.000 зл.

У звязку з подіями на Маківці староство в Стрию покарало всіх членів Виділу Філії Т-ва Охорони Воєнних Могил у Сколім гривною від 50 зл. до 200 зл. Адв. Малиняка покарано гривною 500 зл. Засуджені староством внесли відклик до Окружного Суду, що на днях затвердив кару і тільки адв. Малинякові обнизив гривну з 500 зл. на 300 зл. Окреме карне слідство проти членів того Виділу і богатьох учасників обходу веде суд дальше.

Футра жіночі і чоловічі та ріжного роду футряні шкірки поручає по найнижчих цінах фабрика футер „Хром", Львів, ул. Руська 20, тел. 271-83.

Кардинал Гльонд підчас свого побуту в Торуні згубив золотий хрест з ланцюхом вартости понад 5000 зл.

В Липівцях, повіт Перемишляни, як доносить ІКЦ в ч. 355, українські націоналісти мали підпалити дім читальні ім. Качковського. Огонь погашено. Як підозрілих увязнено М. Паньчака і М. Біньковського. В домі останнього мали знайти дві бомби. Донесенням польських шов. газет не можна богато вірити. В усякому разі треба наших перестерігати перед такими жахливими способами боротьби тай ще до того будь-що-будь зі своїми людьми.

Фіялки зацвили в огороді лікаря Льонгина Мігоцького в Бережанах.

Радехівське староство покарало 3 голов українських товариств у Радехові гривною по 100 зл. за невивішення польського державного прапору на читальнянім домі.

В Катовицях відбулася судова розправа проти редактора виленського „Слова" Кета-Мацкевича, обвинуваченого за зневагу шлеського воєводи дра Ґражиньского. Ред. Мацкевича засудили на 3 місяці вязниці, 300 зл. гривни і заплату судових коштів. Оборона заповіла апеляцію.

В Лодзі бандити схопили силою 25-літнього сина лодзького міліонера і промисловця Будзинера та домагалися за нього 500.000 зл. викупу. Поліції вдалося викрити криївку бандитів та увільнити молодого Будзинера.

Зима се час, коли відновляється передплату на цілий рік. Суспільности, що так поступають, мають сильну пресу і в ній знаменитих співробітників. З тим звязаний розвиток свідомости, розуму і значіння таких суспільностей. Не занедбуйте сеї справи.

Греко-катол. церква ОО. Василіян у Варшаві, вул. Мйодова 16. Богослуження на Різдво, Новий Рік і Богоявлення (по новому стилеві): 24. XII. Навечеря Христового Різдва: Рано в год. 8 „Царські Часи". В год. 9 Служба Божа св. Василія В. В вечір в год. 6 Велике Повечеря („З нами Бог...") і Всеношне. 25. XII. Різдво Господа Нашого Ісуса Христа. Рано Читані Служби Божі в год. 7, 8, 9, 9.30. Співана Служба Божа в год. 11 з виставленням Пресв. Тайн, з діяконами й проповіддю. Співає хор. В вечір в год. 6 Всеношне. Суб.: 26. XII. Собор Пресв. Богородиці й св. Йосифа. Рано Святочний порядок. В вечір в год. 6 Вечірня, проповідь, Суплікація. Неділя: 27. XII. Св. Первомуч. Стефана. Рано Служби Божі читані в год. 7, 8, 9, 9.30. Сл. Божа спів. в год. 11. В вечір в год. 6 Вечірня. Заввага: Щодень аж до Нового Року Вечірня в год. 7 в вечір. З днем 29 ц. м. початок Тридневниці до св. Василія В. 31. XII. В вечір в год. 6 Всеношне й „Тебе Бога хвалим". 1-го січня: Новий Рік, — св. Отця Нашого Василія Великого. Рано: Служби Божі читані в год. 7, 8, 9, 9.30. Співана Служба Божа в год. 11 з виставленням Пресв. Тайн, з діяконами й проповіддю. Співає хор. В вечір: в год. 6-ій Вечірня, проповідь, Суплікація. 5. I. 1937. В вечір в год. 6 Всеношне перед Богоявленням. 6. I. Богоявлення Господа Нашого Ісуса Христа. Рано Служби Божі читані в год. 7, 8, 9, 9.30. Співана Служба Божа в год. 11 з діяконами. Водосвяття. Співає хор. В вечір в год. 6 Вечірня, проповідь і Суплікація.

КОЖДИЙ УКРАЇНЕЦЬ (КА)
повинен перечитати
НОВУ АКТУАЛЬНУ БРОШУРУ
Галичина і Велика Україна
пера Дра О. НАЗАРУКА
Трактат присвячений українським жінкам і військовим. В тій праці є новий підхід до справи соборности України.
Ціна 50 сотиків, з пересилкою 70. Замовляти разом з надісланням грошей в адміністрації „НОВОЇ ЗОРІ", ЛЬВІВ, ул. ҐРОДЗІЦКИХ 2. I п.

ПАНСІОН Сестер Служебниць в Микуличині
ОТВОРЕНИЙ ЦІЛИЙ РІК
Гарно відновлений, має водотяги, елєктрику, радіо і дуже добру кухню. Положений близько ліса, близько води, близько стації і близько почти. В будинку є прекрасна дійсно артистично виконана каплиця. ЦІНИ ПРИСТУПНІ!

Сестри Милосердя
ПРИЮТА ПРЕСВЯТОЇ ТРОЙЦІ
в Станиславові, вул. Голуховського ч. 47
винаймають кімнати для Пань з цілим удержанням для 1 особи і більші для кількох осіб. Приймають також дітей сиріт на виховання від 1 року за малою оплатою.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуеться по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XI. Львів, неділя, 27 грудня 1936. Ч. 100 (999)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

В 300-ЛІТТЯ СМЕРТИ МИТРОПОЛИТА РУТСЬКОГО

В день Непорочного Зачаття Пресв. Діви Марії відбулася в катедрі св. Юра у Львові торжественна, соборна Архиєрейська Служба Божа. Відправив її Преосв. Йоан Лятишевський, Епископ Пом. Станиславівський, в сослуженні Епископів Преосв. Никити Будки і Преосв. Івана Бучка, протоігумена ЧСВВ Впр. о. Градюка, протоігумена Ч. ОО. Студитів Впр. о. Клима Шептицького, заступника Капітули Станиславівської Впр. о. Лободича і членів Капітули Львівської. Підчас Служби Божої виголосив проповідь про значіння ювилею о. Др Г. Костельник. По скінченій Службі Божій внесено многоліття в честь Св. Отця Пія XI, українського Епископату гр.-кат. Церкви і всіх вірних. Тим закінчено частину церковну торжества. На другий день, 23. с. м. о год. 10 рано Впреосв. Митрополит Андрей виголосив до численно зібраного в салі митроп. палати духовенства під проводом Владик і до представників суспільности промову про значіння Митрополита Рутського для великого діла св. Унії. Потім зібрані перейшли до авлі Дух. Богосл. Академії при вул. Коперника 36. В Президії засіли Преосв. Чарнецький, Преосв. Лятишевський, Преосв. Будка і Преосв. Бучко. По привіті виголошенім Преосв. Чарнецьким, що якраз вернувся з довгої подорожі з заграниці, і по переданім ним благословенні від св. Отця для праць зїзду, о. Др Ректор Йосиф Сліпий виголосив інавґураційний виклад на тему: „Погляд на зединені Церкви і догматичні ріжниці з незединеними". По обіді слідували дальші реферати. Замітна численна участь духовенства і його заінтересування.

Кардинал Пачеллі про значіння католицької преси.

Кардинал Пачеллі написав до президента Катол. Акції в Італії письмо про значіння католицької преси. В нім твердить, що Катол. Акція повинна з чимраз більшою запопадливістю займатися справою катол. преси. Католицький часопис має ролю до відіграння навіть там, де преса з пошаною відноситься до Церкви і дбає про вдержання високого рівня моральности. Булоб блудом гідним напятнування займатися ріжними ділянками апостольства занедбуючи притім справу щоденного катол. часопису. Се не до подумання, щоб люди, котрі посвячують свою енергію ділам апостольства, не здавали собі справи, що до їх обовязків належить також піднести катол. журналістику до ряду найважніших і найбільш успішних середників того апостольства. Добродійність у духовій ділянці ще важніша ніж милосердя в матеріяльній ділянці. Кардинал взиває католиків підпирати активно католицьку пресу м. ін. також матеріяльно. (КАП).

Розпорядок в справі молоді.

Головний командант польської поліції ґен. К. Заморский видав розпорядок, щоб поліціянти підчас служби звертали увагу на шкільну молодь, що волочиться підчас шкільних занять, вистоює під будинками женських шкіл, під розривковими льокалями, зачіпає дівчат і публику, курить папіроси в прилюдних місцях, проходжується в товаристві жінок легких обичаїв. Поліціянти мають легітимувати учеників і повідомляти про все шкільну владу. Крім того поліція має контролювати розривкові льокалі, ресторани й легітимувати учеників, що їх там знайде, обсервувати кіоски, чи вони не продають молоді порноґрафічної бібули й наркотиків. (Католицька Аґенція Пресова).

Поляків не силують належати до німецьких орґанізацій.

Поляки і Данці, замешкалі на території Німеччини, вже на саму поголоску, що їх молодь силуватимуть належати до німецької орґанізації „Гітлерюґенд", внесли петицію на адресу самого канцлера Гітлера, щоб дозволено їх молоді орґанізуватися окремо. Канцлер згодився на те під умовою, що союзи польської й данської молоді приноровляться до засад виховання, які обовязують німецьку молодь. Лужицькій і литовській молоді не признано тихсамих пільг, мабуть тому, що її дуже мало. А нашої молоді на Волині є 98% і незорґанізована окремо.

Вчені втікають з СССР.

В московській „Правді" появилася сензаційна стаття члена академії наук Комарова п. з. „Академики невозвращенци". Зі статті виходить, що два визначні совітські хеміки, члени академії наук СССР, Чічібабін та Іпатієв виїхали до Злучених Держав Північної Америки і постановили не вертатися до СССР. Совітські власти вели зі згаданими академиками довші переговори, стараючись намовити їх до повороту. Вислано навіть спеціяльних делеґатів в тій ціли до Злуч. Держав. Та всі старання були безуспішні. Вчені заявили, що вони остануть у Злучених Державах, бо там знайшли ліпші умовини для індивідуальної наукової праці. Постанова академиків тим болючіша для Совітів, що, як пише Комаров, вони забрали з собою цінні праці з ділянки оборонної хемії.

Як схопили китайського ґенерала Чан-Кай-Шека.

Вже наспіли до Европи описи очевидців схоплення Чан-Кай-Шека, начального генерала Китаю. Зміст: Сталося се 12. XII. в купелевій місцевости Гуа-Чін-Чі, де Чан-Кай-Шек купався зі своїм штабом. З ним було 62 офіцирів. Напад урядив підкомендний Чан-Кай-Шекові ґен. Чан-Сю-Лян і сам ним кермував. Штаб Чан-Кай-Шека боронився так завзято, що з 62 його членів погибло 46. Рівночасно в місті почався розрух. В нім припадково погибли міністр Чао-Юан-Сун і жінка ґубернатора провінції Шенсі. Чан-Кай-Шека й оставших при життю його офіцирів полонено й уміщено в гостинниці, де його кождого дня відвідує Чан-Сю-Лян. Ведуть переговори. Чан-Сю-Лян хоче: 1) Окупу від свого шефа. 2) Свобідного виїзду з Китаю в подорож за кордон. 3) Затвердження нових ґарнізонів для своїх військ. Жінку Чан-Кай-Шека допущено до нього з візитою й випущено. — З приводу тих подій містимо в сім числі передовицю.

ЧИ У ВАС ВЖЕ Є КАТОЛИЦЬКА БІБЛІОТЕКА?

В ТЕМНІ, ДОВГІ ОСІННІ НОЧІ є все найбільше крадежей і вломів! Крайна отже пора обезпечити від крадежі - влому своє майно в

Т-ВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА ч. 20.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

Іскри з темряви Сходу

Про таємницю відношення Японії до комунізму.

Артуро Лябріоля пише в паризькім „Ер Нувель": Причини, задля яких Японія бореться з комунізмом, не мають нічого спільного ні з настроями західного націоналізму, ні з тенденціями европейських авторитарних держав. Навпаки! Японський антикомунізм зовсім противний західно-европейському антикомунізмові. На Заході боротьба з комунізмом випливає 1) з упромисловлення суспільности, 2) з індивідуалізму і 3) з доктрини про особисту відповідальність. Всі ті три чинники в Японії зовсім не істнують. Там правлячі кляси се змішаний продукт 1) плютократії, 2) февдалізму, 3) мілітаризму і 4) ксенофобії (ненависти до чужинців). Японські правлячі кляси ворожі комунізмові як одній з форм західної думки. І тому ті держави, що притягають Японію до протикомуністичного „хрестоносного походу", в дійсности помагають Японії в її боротьбі з Заходом. Невже вони того хотять?

Для лучшого зілюстрования своєї думки пригадує Лябріоля боротьбу Японії з християнством. Та боротьба тревала від половини 16-століття до кінця 17-го і скінчилася цілковитим винищенням християнства в Японії. Але тої боротьби Японія не вела на релігійнім ґрунті, тільки з причин виключно політичних і соціяльних: ціль її була знищити західний вплив.

Таксамо як японські — темні для Европейців і китайські справи. „Журналь де Деба" пише: Китайські справи — се темна вода. Хто хоче підойти до них з міркою европейської льоґіки, той напевно помилиться. Напр. нанкінське правительство йде війною проти Чан-Сю-Ляна і рівночасно переговорює з ним. Се вповні в китайській традиції...

„Парі Суар" пише, що властиво не знати, що сталося з Чан-Кай-Шеком. Коли він погиб, то з ним щез вірний приятель Японії. Та здається, що його схопила якась банда, яка не є на службі Москви, але предкладає свої услуги кождому, хто має ґроші. Китайські воєнні маси йдуть за тим, хто лучше платить, японські за тим, хто найбільше екзальтований. Сего, каже, не вільно забувати при оцінці подій на Далекому Сході.

Цікаві міркування парижського соціялістичного орґану „Пепль" над тим, чи Москва мачала пальці в справу схоплення китайського ґенерала Чан-Кай-Шека. „Клястися, що Москва не мачала в те пальців, — не будемо, але нема ніякої підстави казати, що мачала... До сеї пори совітська Росія терпеливо зносила всі японські провокації й навіть уступала деяким. Отже чому вона нараз малаб тішитися новою горожанською війною,

яка може тільки ослабити силу спротиву Китаю й облекшити Японії виконання її агресивних завдань? Тайну нової горожанської війни в Китаю знає тільки оден чоловік: Чан-Сю-Лян. Та се особа загадочна і навіть підозріла."

Хоч які цікаві ті іскри світла, які з приводу таємничих подій в Азії вискакують з мозків европейських обсерваторів, то найцікавіше пише про те „Журне Ендюстріель". А саме так: Оба герої нових подій в Китаю се особистости дуже темні. Про Чан-Кай-Шека говорять, що він заключив особистий і тайний договір з Японією. А щодо Чан-Сю-Ляна, то і в його воєнно-політичній минувшині є богато загадочних сторін. Та в Китаю все те в порядку, бо Китай живе по сей день в услівях, які пригадують февдальну епоху Европи. А знов Европа дивиться на події в Китаю з трівожним зацікавленням тільки з одної причини: що Японія (котра досі займала вичікуючу позицію) скріпить свої ґарнізони в Манджурії й виступить активно, коли покажеться, що армія Чан-Сю-Ляна (або її часть) перейшла в провінції Шансі на сторону комуністів.

На те все каже „Юманіте", що французькі республиканці повинні з симпатією віднестися до боротьби Китайців за свободу від гнету й апетитів японсько-німецької спілки. А про таємничу особу Чан-Сю-Ляна не пише, що і як.

Спис авторів

яких назвища стрічаємо в „Покажчику змісту" перших девяти річників „Н. Зорі".

Цифри біля назвища означають сторінку покажчика. Автори, які бажалиб собі відкрити свій псевдонім чи криптонім, зволять н е г а й н о написати про се до редакції „Нової Зорі" та подати попри закрите теж своє дійсне назвище та повне імя.

Полянський, М. 128
Породко, о. Володимир ЧПІ 27, 47
Пришляк, о. Василь 58, 129
Рабій, о. В. Р. 17
Рабій, о. Ф/ранц/ 32
Радомський, о. Антін 16, 119
Раковський, о. Йосиф 65, 129
Р. Г. 103
Р. Г., о. 50
Рембертус, о. 37
Ред .„Н. З." 145
Ріпецький, о. Мирослав 36, 91-93, 102, 111, 129
Романецький 27
Роснецький, о. Олександер 29, 65
Рошкевич, І. 122
Р-сі, Н. 12
Рудавський, о. Іннокентій 3
Рудович, о. Іван 6
Рута, Петро з Вінніпегу 39
С. 31, 33
Савич, Іван 111, 131
Савіцкі, др Франц 104
Савка, Ярослав 152
Сапрун, о. Северин 17, 36, 123
Свенціцкий, /др/ І/ларіон/ 7
Светлік, Фр. 79
Світський католик 89
Світський педагог 55
Священик 3, 31, 37-38, 53, 55, 66, 143, 144
Священик з Лемківщини 50
(с. г.) 31
С. Г. 65, 89
Сембратович, о. Лев І. 145
Селянин-кореспондент 95
Семенович, Іван 64
С. З. 48
Сизий, Левко 38, 64, 92
Син лемківських гір 64
Син Церкви 4
Сіменович, о. Н. 46
С. К. 55
Скварко, о. Іван 68
Скобельський, о. Андрій 44
Скоропис-Йолтуховський, О. 147
Скрутень, о. др Йосафат ЧСВВ 54, 111
С. Л. 32
Слезюк, о. Іван 37
С. М. 113
С. М., о. 129
Совик, С. 67
С. С. 65
Ст. 38, 41, 43, 69, 81, 85, 137
Ст., о. 40, 41, 42, 142
С. Т. 43, 59, 78, 99
Старий громадянин 135
Старий театральний рецензент 124
Степанович, В. 12
Стеранка, о. Олександер 4
Стрільбицький, о. Василь 3, 92
Ст. Ст. 18
Стефанович, о. Олександер 6
Студент 18
Ступак, о. Дмитро 46, 47, 50, 147
С. Ч. 10
Також священик 64
Танчаковський, Йосиф 56
Тарнавський, Володимир 152
Тарнавський, о. 142
Татомир, о. Теофіль 91
Т. Г. 22, 26, 37, 41, 53, 83, 84, 92, 94, 101, 127
Теребовельський 64
Т. З., о. 20
Т-ий 32
Тишинська, Евстахія 52
Тіснянський 95
Т. К. 28
Тк., Л. 126
т. д. 15, 17, 19
Толлочко, о. В. 38
Томашівський, др Степан 26-28, 54, 59, 61, 72, 74, 78, 83, 106, 107, 112, 141, 143-145
Тото Долото 17
Т. Р. 136
Трикутник, Микола 120
Трух, /о./ Грицько /Андрій, ЧСВВ/ 16, 38
Турковид, о. Евстахій ЧСВВ 71
Українець 63, 64, 74, 107
Ундсет, Сигрида 120
Усцький, о. Евген 30
Учасник /др Осип Назарук/ 54
Учасник 37, 56
Ушенічнік, др Алеш 17
Ф-ак, Мих. 10
Ферреро, Джуліельмо 104, 105
Ф-ий, І. 12
Філяс, о. Платонід ЧСВВ 144, 145
Фірак, о. Михайло 4, 6, 10, 12, 91
Фок, о. Ісидор 91
Ф. С., др 117
Х. 48
Хіряков, А. М. 43, 51
Хлистун, о. А. 39, 149
Хмілинський 93
Хомишин, І. Е. Епп. Григорій 23, 24, 37, 43, 73, 75, 77, 93
Хомяк, о. Дмитро 44
Царевич, /др/ О/мелян/ 153
Цегельський, о. др Гнат 36
Целевич, В. 54
Чаносси, о. Елемір Т. І. 53
Чемний, Михайло 9
Честертон, Д. К. 45, 82
Чехович, др Константин 102
Член УХО 82, 103
Чорнега, о. Михайло 128
Чубатий, др Микола 1
Шаркова, Евгенія 49
Шептицький, І. Е. Митрополит Андрій 5, 23, 26, 50, 135
Ш. Л. 9
Штокалко, о. Павло 16
Щепкович, о. др Франц 25
Ю/ріїв/, І/ван/ 97, 140
Юрчинський, др О. 127
Я. 56
Я. В. 15
Ягельський, Іван 59
Я. Л. 1
Яремкевич, о. В. 18
Яришівський, М. 68, 69, 113
Яценків, о. Володимир 19

Історично-Воєнний Музей

1. XI. 1936 р. відкрито в Музею Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові Відділ Історично-Воєнних Памяток. Він повстав з ініціятиви Т-ва „Молода Громада" у Львові. Відділ займає покищо дві кімнати. Бажання ініціяторів є поширити цей відділ і зібрати в ньому всі памятки, що збереглися ще у приватних людей або заховалися денебудь інде. Тому Рада Т-ва „Молода Громада" та її Історично-Музейна Секція звертається до всіх Українців, в першу чергу до бувших товаришів зброї з проханням: Присилайте всі памятки, що є у Вас по Українських Січових Стрільцях, Січових Стрільцях, Галицькій Армії, Армії У. Н. Р. та взагалі всі памятки, звязані з останньою визвольною боротьбою й українською державністю (світлини, документи, частини одягу, відзнаки, виряд, печатки і т. п.) на адресу: Музей Наукового Товариства ім. Шевченка (Відділ іст. воєн. памяток), Львів, ул. Чарнецького 24. — Присилайте грошеві пожертви на розбудову нашого відділу. Він повинен гідно репрезентувати всім нам дорогу минувшину. Гроші посилати до Земельного Банку Гіпотечного, Львів, ул. Словацького ч. 14 переказом або чеком П.К.О. на ч. 500.170 з дописко̀ю: Музей Молодої Громади.

Студентські спомини Вересаєва

П. з. „Воспоминанія" появилася в Москві цікава книжка спомнинів славного російського письменника В. Вересаєва (правдиве його імя Вінкентій Вінкентієвич Смідович). Він описує свої студентські літа в Дорпаті (Юреві), куди він приїхав на університет в 1884 р. і записався зразу на істор.-фільольогічний факультет. Коли вперве приїхав до дому як студент, відразу попав з батьком в таку „дискусію", що закинув йому — „неправильне виховування дітей". А саме батько все казав йому: „Будь чесний, не кради, не розпустуй!" А ти мене чому не виховував на горожанина? — питав молодий Вересаєв свого батька. Ти чому не відкрив мені очі на те, що самодержавіє се головне зло суспільности? Ти чому мене вчив, щоб я наперед скінчив студії, а потому робив, що уважати-му вказаним?... Батько слухав тих закидів здивовано, сумно і дуже поважно. Потому з притиском сказав: „Скажи, де і коли геніяльні державні діячі зачинали свою творчу діяльність маючи 17 або 18 літ? Нема розділу моралі особистої й суспільної. Будь чесний і стійкий — і ти все будеш достойним горожанином." До порозуміння не прийшло. Розсталися холодно. Далі Вересаєв дуже цікаво описує відносини в університеті по замаху на царя Александра III і ще більше цікаво атмосферу між студентами Німцями, зовсім чужу й невиносиму для студентів Росіян. Описує, як рос. студенти стрілялися з неврастенії, що думали, що робили.

Віче проти кольонізації

„Мали Дзєннік" в 332 числі пише м. ін. так: Відбулося в Тернополі в салі Міщанського Брацтва велике українське віче... проти парцеляції земельних маєтків між кольоністів з заходу. Зібрані... стали на дивнім становищі, що тутейша земля... хоч в руках Поляків, се українська земля і право до неї мають тільки Українці. Якийсь Чорний з Конопківки кричав: „Не пустимо на українську землю ні одного зайди з заходу"... Короною віча було домагання скликати галицько-волинський сойм, котрий одинокий може розпоряджати „українською" землею.

ПРАВНИЧІ СПРАВИ

Надчисельні години

Найвисший Суд розглядав касацію Й. З. від присуду Окружного Суду в Варшаві в справі проти ґміни м. Варшави. Окружний Суд взяв під увагу, що праця позовника тривала в зимових місяцях по дві надчисельні години денно, зате в літі менше ніж 8 годин. Отже літня праця рівноважила працю в надчисельних годинах. Окружний Суд узнав у звязку з тим претенсії позовника неслушними й ухилив їх. Найвисший Суд скасував присуд Окружного Суду. В мотивах подав, що Окружний Суд мильно поясняв закон, бо підстава признання належности за працю в надчисельних годинах се виключно час праці протягом доби понад 8 годин. Обчислення того часу незалежне від кількости годин, що підчас них працювалося в інших днях. (Ц. І. 15469/33).

Виповідження праці

Вільгельм М. виступив проти Фонду Праці за заплату 3-місячної пенсії. Він покликався м. ін. на те, що виповідження праці наступило телєфоном і як таке неважне. Найвисший Суд розглядав ту справу і ствердив, що так не є, бо закон не передбачує форми виповідження служби, отже телєфонограм дирекції, що звільнював Вільгельма М. зі служби й докладно означував волю працедавця, що взаємини з позовником узнає розвязаними, — рівнозначний з писемним виповідженням службового контракту. (Ц. II. 2951/34).

ОГЛЯД ПРЕСИ

Видніє одна страшна позиція

П. з. „Нормалізація в теорії і практиці. Демобілізація українського загалу та мобілізація польського" принесло „Діло" в ч. 280 отсю статтю:

Повторюємо сказане прикінці попередньої статті, присвяченої цій самій темі: в сій спробі загальної характеристики нормалізаційного періоду та спробі підвести білянс двох останніх років не залежить нам на тому, щоби процесуватися з польською стороною за розмірно малі справи, — за поодинокі виконані, виконані кепсько, або зовсім неполаднані українські — маловажні чи дуже важні — вимоги. Навпаки, ми боремося проти того, щоб наскрізь політичну проблему польсько-української злагоди розміняти на дрібну і цілком дрібоньку монету. Річ не в тім, що ми дістали, а чого не дістали. Річ не в тім, що нам належиться, а що не належиться,—що вимагає довшого, а що коротшого часу до полагоди, — що можнаб поладнати простим декретом, а що вимагає технічної чи навіть психольогічної підготови. Річ не в тім, що ввесь прогаяний час можна виправдати сакраментальним аргументом: „Не можна впродовж півтора року направити того, що псувалося впродовж 17 літ". Річ у тім, що в білянсі дотеперішньої нормалізації — *не входячи покищо в аналізу причин* цього явища — видніє одна страшна позиція: депреціяція українського чинника, як чинника потенціяльних можливостей. Насувається на думку така паралеля: недавно можна було почути промову Гітлера в радіо, в якій німецький канцлер в той спосіб відповів на загально відомий заміт, що гітлерівців у світі не люблять: „Правда — (казав Гітлер), нас дійсно може у світі не люблять, але напевне тепер більше шанують." До польсько-українських відносин приноровлюємо той вислів у такій зміненій формі: від весни минулого року почали нас польські офіціяльні чинники більше — на словах — любити, але менше — шанувати. Ми впали у польських очах, як той нарід, з яким добре і корисно булоб замиритися. З хвилиною, коли ми замирилися — ми стали надокучливим клієнтом, який має дикі претенсії: пощо взагалі з тим клієнтом рахуватися, коли він і так „наш". „Хвала Богу з русінамі нема клопоту..." Це не жарт, це суща правда: таку фразу можна почути не тільки від пересічного польського громадянина, але й від поважних польських діячів. Проблема польсько-українських відносин стала для польської сторони вже вирішена з моментом першої української примирної декларації: польська сторона вважає, що та зовнішньо-маніфестаційна сторінка і то односторонньо-українська ліквідує мало не ввесь історичний спір, не кажучи вже про спір за характер і сутній зміст польської національної політики. Ніхто з рядових Поляків не вважає, що навязання безпосередніх розмов, явне і славне висловлення всіх своїх обосторонніх претенсій та обосторонне зобовязання себе до льояльної співпраці — се тільки рямці, які щойно мусять бути виповнені змістом, і що саме той зміст це те сутнє, що має до основ змінити настрої українських низів і всього українського громадянства, що щойно той зміст має зробити українських громадян вдоволеними громадянами і що щойно вдоволення громадян є правдивою запорукою їх привязання до держави. Чи український громадянин у Польщі може бути вже нині вдоволений?!

Однак польська сторона вважає, немов справа з Українцями *взагалі вичерпана*. І польська сторона має супроти Українців лише два бажання: 1) щоб Українці завжди проявляли активну льояльність, яка малаб документувати щораз новими фактами щирість їх підходу до справи замирення і 2) щоб українські політ. провідники (і відповідальна українська преса) тільки стримували своїх земляків у їх вимогах, гальмували їх та втихомирювали, щоб українські політики, які станули на становищі конечности замирення, виправдували польську національну політику перед своїми земляками і стали неначе батогом для власних земляків. Явне і прилюдне висловлювання свого невдоволення з пануючої дійсности, не кажучи вже про організування мас для боротьби за слушні свої вимоги і для відпору небезпечних польських плянів (очевидно, для відпору у рямцях, що не мають нічого спільного з нелегальщиною). [Тут бракує висновку, нпр. такого: „уважає польська сторона ломанням нормалізації" — Ред. „Н. Зорі"]. Не говоримо на вітер. Просимо переглянути польську пресу: українська антикольонізаційна акція признана там просто як якась безличність. Недавно ми читали в одному варшавському часописі буквально таке: „Трудно просто повірити, що такі постанови (протикольонізаційних зборів у Львові) були прийняті зборами, яким патронувало УНДО, що чейже веде політику нормалізації польсько-українських відносин"... „Трудно повірити" — каже той клясичний речник польської вулиці та навіть поважних польських громадянських кол, які з поняттям нормалізації не можуть погодити права (не то обовязку) тих самих прихильників нормалізації — рішучо боронити українські інтереси!

Практичний наслідок такого ріжного підходу до справи нормалізації той, що після півтора року цієї нормалізаційної політики український загал здемобілізований, — польський — змобілізований. Бо коли українські відповідальні провідники говореним і писаним словом, не тільки на парляментарній трибуні, але й у рідній пресі, на вічах, зборах, нарадах,у партійних обіжниках, у всіх розмовах і дебатах по всіх партійних канцеляріях у Львові та краю — переконували і переконують своїх земляків, що політика замирення правильна і доцільна, то польська сторона за той час уладжувала: зїзд старшин резерви з антиукраїнськими резолюціями, зїзд ТШЛ з антиукраїнськими резолюціями, зїзд „Зажевя" з антиукраїнськими резолюціями і безліч інших зїздів з нацьковуванням своїх польських земляків проти українських співгромадян. Під гаслом „боронімся проти української небезпеки" — йде консолідація одностайного польського фронту.

Цікава річ: коли ввесь український національний табор стояв на позиціях засадничої негації, спершу супроти держави, потім супроти уряду, — то „української небезпеки" ніби не було. „Небезпека" розпочалася з моментом, коли той український табор пішов — на порозуміння, на злагоду, коли задекларував льояльність супроти держави і заявив довіря урядові! Чи польська гуррапатріотична преса і всі ті польські чинники в краю, які орудують отим гаслом „*української небезпеки*" *як бойовим покликом*, чи вони здають собі справу з льогічних висновків такої ситуації?! Чи вони здають собі справу з політичного змісту такого їх становища?!

Був тільки один коротенький період, коли польська преса стримувалася від протиукраїнських атак: підчас варшавського процесу, коли функціонувала загострена цензура. Тільки процес скінчився — всі „куріерки" відразу розперезались. І чи се становище тільки безвідповідальної польської преси, на яку польські відповідальні урядові чи громадянські чинники не мають впливу? Нічого подібного: навпаки, це преса найтісніше ідеольогічно, а то й іншими нитками звязана з офіціяльним польським табором! Пригадаймо, що львівський „Век Нови", орган, який ніколи не зважується спротивлятись напрямним львівського воєвідства, приняв заяву п. Целевича у військовій справі з кпинами і насмішками! Ми не говоримо про краківський загально-польський студентський зїзд з резолюціями проти самої засади українського університету, бо знаємо, що від молоді важко вимагати поміркованости. Але маємо право казати, що це скандал, коли пос. Відацкий з Тернополя називає Українців „протидержавним елементом", або коли п. Екерт з Самбора квестіонує, чи взагалі істнують Українці, бо він має діло лише з Русинами, або коли п. Островский розліплює за своїм підписом афіші з протиукраїнськими вигуками! Боже *прецінь ці панове вийшли* з терену, щодо якого обовязував політичний польсько-український компроміс, прецінь на тих панів голосували Українці, повинуючись покликові партійно-політичного проводу! І маємо право обурюватись, коли під резолюціями зїздів, про які була вище мова, видніють імена активних високих державних урядовців,—і коли п. міністр хліборобства з голошує законопроект, який бє у найживучіші інтереси українського народу, коли намагається законом, офіціяльним і законодатним шляхом зафіксувати поділ громадян на дві категорії: право до землі на даній території має тільки одна частина, друга того права позбавлена.

Не так собі уявляв нормалізацію польсько-українських відносин український загал. Не привязував до неї надмірних надій, не сподівався, що прийде рай на землі, що впаде на Українців дощ благодатей, що Українці будуть дійсно почуватися у польській державі, як у себе дома. Ні, таких оман ніхто з нас не мав. Ніхто теж не підходив до цієї справи, що від нині держава має стати для Українців дійною коровою, або що має прийти період привілеїзації українського елементу перед польським. Кожний теж знав і розумів, що має прийти інший наш підхід до справ польської державности, дарма, що й досі ніхто з нас ніколи не відмовляв польській державі рекрута ані податків і ніколи не квестіонував важности присудів польського суду. Але український загал, даючи тілько наявних доказів того свого іншого підходу (польській стороні видно всіх їх ще „замало") — мав право сподіватися покращання *своєї долі і мав право вірити, що стануть* його в державі більше шанувати, а не менше.

Білянс нормалізаційного півторарічного періоду виказує, що польська сторона ані психольогічно ані політично до порозуміння з Українцями не дозріла. Психольогічно тому, що у своїх настроях польське громадянство все ще конвульсійно тримається атмосфери 1918/19 року, все ще дихає цією минулою атмосферою, все ще не виходить поза межі гасел, вірувань та завдань воєнного періоду. Річ не у щорічних маніфестаційно-патріотичних парадах: річ у тому, що таку промову, як її виголосив цього року на одній такій львівській параді ген. Токажевский, богато присутніх Поляків прийняло як дисонанс. Бо з поняттям польського патріотизму, з поняттям оборони держави та з поняттям польської конструктивної праці нероздільно звязана в уяві широкого польського громадянства боротьба проти Українців. Польське громадянство не допускає думки, що порозуміння і співпраця це значить — зичливий підхід також до української конструктивної праці, до розбудови також українських культурних і господарських цінностей і до допущення також Українців до голосу у правлінні краєм.

Цей вузький, недержавницький і наскрізь анахронічний підхід широких польських громадянських кол до проблеми польсько-українського порозуміння не находить, на жаль, належного відпору від вирішних державних чинників, які *безумовно мають величезні в цім напрямку* можливости: не тільки накидуванням польському громадянству доконаних фактів, які те громадянство обурювалиб (ми не такі наївні, що вірилиб і хотіліб, щоб польський уряд мобілізував проти себе польське громадянство українськими справами), — але відповідними переконливими заявами, відповідними обіжниками, відповідною пресовою політикою, відповідним впливом на польські громадянські чинники, не кажучи вже про підчинену бюрократію. Але й можна та треба накидати громадянству реформи, в яких доцільність державна верхівка переконана. В офіціяльних чинників не бачимо рішучости, у польських громадянських чинників бачимо повну політичну незрілість у самому підході до такої величезної проблеми як українська. Ця проблема не може бути вирішена при критеріях, сформованих колишньою польською народовою демократією: політичного москвофільства назовні та національної експанзії контом інших співгромадян внутрі.

Це тема така широка, що про неї можна (і напевне ще прийдеться) *писати окремо* цілу низку статтей. Покищо закінчуємо цей наш побіжний огляд, переведений у трьох попередніх і цій нашій статті. Всі вищенаведені уваги торкаються польської сторони. З того не виходить, що з приводу нормалізаційного періоду, його ходу і дотеперішніх вислідів, не можнаб у загальному інтересі висловити деяких критичних уваг також під адресою одиниць, відповідальних за дотеперішню українську політику. Повторяємо ще раз сказане нами у статті з 1. XII. („Характер і завдання „Діла") і коли комусь неясно, вияснюємо: українське громадянство признає слушною засаду нормалізації та не має претенсії за само заініціювання нормалізаційного курсу, за зміну політичної тактики: бо такої зміни вимагала льогіка ситуації, вимагала українська національна рація. Однак, не заперечуючи переведеної праці та не піддаючи в сумнів найкращої волі політичної верхівки — українська прилюдна опінія, яку ми обовязані передавати, має застереження супроти деяких ходів і метод, які мали місце підчас останнього нормалізаційного періоду.

Але це вже внутрішня українська справа. І на докладне спрецизування тих критичних помічень — тут покищо не місце і не час.

Диво, якого ще не було

В Нойдорфі, пов. Дрогобич, місцеві Поляки оснували комітет будови костела. Костел видав відозву до польського громадянства — складати пожертви на будову костела, необхідного в Нойдорфі тому, що, мовляв, місцевим Полякам, які там у меншости, загрожує... винародовлення, себто в цьому випадку германізація (Нойдорф — німецька кольонія). „Загроза" неймовірна до куріозности. „Остдойтшес Фольксблят", тижневик для Німців Східньої Галичини, передруковує цю відозву й завважує:

...„Воно й диковинно й смішно твердити, що в кольонії Німців-протестантів, де живе 30 чи 40 і кілька німецьких родин, загрожує тамошнім *Полякам винародовлення*... Справді, треба порядної мірки цинізму, щоб пускати в світ аж такі грубі вигадки... На що спекулюють автори тієї відозви? На ненависть маленьких підбехтаних людей до Німців чи... на дурноту власних земляків?..." Бо на ділі саме Німці винародовлюються (під згаданою відозвою підписані два бувші Німці), а крім того „є факт, що (в Нойдорфі) німецько-католицьким та українським дітям не вільно в школі молитися в прадідній мові"... ...„Справді ця відозва... це своєрідний „кавалок"... Християнські церкви будовані при помочі нехристіянських закликів, не можуть принести жадної благодати". („Н. Час", ч. 284).

Гітлєрівці покидають християнство

В Німеччині множаться остентаційні виступи провідників гітлерівської партії з католицької Церкви і з евангелицької секти. А іменно шеф Гестапа Гіммлєр покинув евангелицьке віроісповідання. З католицької Церкви виступив Штрайхер, знаний антисеміт. Крім того виступили з евангелицької секти шеф штабу гітлєрівських боївок ген. Ліце і намісник Саксонії Мучман. Всі згадані відступники приступили до т. зв. „німецького віроісповідання".

ПРОСВІТЯНСЬКА АНКЕТА

Допис з Мельниччини.

Я селянин, член „Просвіти", що віддавна беру участь у просвітянськім життю. З великою цікавістю і захопленням читав я в „Новій Зорі" статтю під заголовком „Просвіта і Скала".

Всьо, що там написано, то так, якби мені з глибини серця виняв. Всьо то страшне, але на жаль правдиве. Добре, що се так щиро і ясно виявлено. Се може причинитися і до добра „Просвіти", бо гадаю, що на будуче щирі просвітянці будуть добре уважати, аби у „Просвіті" такі річи більше не повторилися.

До того, що написане у тій статті, додавби я ще свої міркування, коли я вертався з послідної анкети. Скликала її Філія „Посвіти" на понеділок 9 листопада сего року. І на ній я був яко просвітянець і виділовий Читальні.

Анкета виглядала слабо.

Маленька саля Читальні світила пустками. Значна більшість читалень з округа не прислала своїх делеґатів. Було лише пару світських інтеліґентів з головою Філії і делеґатом Головного Виділу на чолі, кільканацять селян тай один священик.

Говорилося там і про річи добрі, як про масове членство, про відсвяткування памяти Маркіяна Шашкевича та сімсотлітної річниці нашого князя Ярослава Осмомисла. Також подобалося мені, що делеґат Головного Виділу признав, що справді так, як написано у „Новій Зорі", велика більшість наших драматичних творів зла та не відповідна. Оправдував „Просвіту" тим, що вона їх не видавала, а на будуче постарається видати свої твори і що вони будуть моральні і релігійні. Шкода, що не подбала про се перед розбудовою Амат. Гуртків. Кілько згіршення й деморалізації булаб усунула! Та добре, що своє занедбання Гол. Виділ пізнав, і хоче се направити. Дай Боже, щоб се як найскорше наступило! Се всьо було добре, але на жаль не обійшлося і без річей сумних.

Дивне було оправдання голови Філії, що тамтого року скликав анкету в неділю на 10 годину. Оправдувався, що делеґат Гол. Виділу зробив се „через недогляд", а Філія розписуючи, не мала заміру Службу Божу опустити, найліпший доказ, що Голова з делеґатом на Службі Божій таки були. Філія думала, що і всі делеґати Читалень також так зроблять. Подумав я собі, що таке говорення не вистарчає, бо недогляд у такій важній справі не повинен мати місця, а Голова Філії, коли справді думав, щоб делеґати з ним були на Службі Божій, повинен був в письмі виразно зазначити, бо селяни його гадок відгадати не вміють. І на те звернув йому також слушну увагу о. К.

Ще прикріше вразило мене, що Голова Філії публично осудив Виділ Читальні „Просвіти" з Михайлівки за се, що він відважився спротивитися невмістному зарядженню Філії і відповісти, що в неділю не приїдуть, бо вони не большевики.

Голову Філії піддержали на жаль два селяни, видно радикали. Вони остро накинулися на делеґата з Михайлівки, що не повинен був тому противитися так як вони не противилися.

Я христіянин і мене се болюче вразило.

Вертаючися з тої анкети домів, не міг я у своїй голові позбутися таких міркувань:

Вільно у „Просвіті" легковажити церковні права, вільно безпідставно кидати наклепи на неприсутних священиків, вільно радикалам накидатися без причини на делеґатів за те, що як христіяни виконали свій обовязок, але христіянинови католикови в обороні свого у „Просвіті" обізватися не вільно.

„Просвітянець" селянин.

Примітка Редакції „Нової Зорі": Звертаємо увагу на сей допис записаний від простого чоловіка. Сей допис цікавий особливо як алеґат до великого допису п.з. „Просвіта і Скала", що його ми недавно оповістили в чотирох числах „Н. Зорі" і в нім зокрема до слушного висновку, яка для католиків небезпечна постійна зустріч з ворогами віри і Церкви на терені „Просвіти". Там католики очевидно невтралізуються в своїх почуваннях і поглядах тай потому падуть до рівня противників катол. організацій. Річ ясна, що коли так булоб дальше і коли ми в цілім краю не спромоглисяб на оснування своїх строго й виключно католицьких організацій, то про скріплення всего нашого національного організму шкода й говорити.

В Ґданську знов неспокійно

З Ґданська звідомляють: Велике вражіння викликала тут вістка, що всіх обласних провідників гітлерівської партії в Ґданську візвано перед кількома днями до Берліна. Там приняли їх канцлер Гітлер і міністр Ґеббельс. Особливо довга була конференція з мін. Ґеббельсом. Дотепер брак всяких відомостей, що було причиною подорожі шефів ґданської гітлерівської партії до Берліна. — Клич „простору для Німеччини", кинений в Німеччині Шахтом, підхопили ґданські гітлерівці. В місцевости Єнкав коло Ґданська відбуваються курси для гітл. аґітаторів. Головну увагу на курсах звертають на загр. політику. Надбурмистр Берліна Айперт виголосив на курсі в Єнкав промову. В ній сказав м. і.: Кождому Німцеві треба вбити в голову клич, що Німеччина потребує просторів на Сході і що ті простори вона мусить здобути.

Перегони в зброєннях

„Дейли Геральд" пише, що за кілька днів світові великодержави зачнуть перегони морських зброєнь, подібні до перегонів перед самою світовою війною, бо 31 грудня вигаснуть договори заключені у Вашинґтоні і Лондоні. В перегонах перше місце займатиме В. Британія: 99 морських одиниць всяких типів тепер в будові або в проєкті. Програма передбачує будову двох кораблів поємности 35.000 тон, узброєних у 4 цалеві гармати і здібні до скорости 30 вузлів. Крім того спустять на воду 3 авіо-матки, 32 контрторпедовці і 16 підводних суден.

Чи поворот до середновіччя?

Італійські власти у Триполісі примінили кару буків супроти Жидів, що не хотіли відчинити в суботу крамниць. Вістка про се викликала у світі прикре вражіння. Італійське правительство оповістило в тій справі комунікат. В нім виясняє, що випадок примінення кари буків се тільки відосібнений інцідент і його не повиннося розуміти як зворот у політиці супроти Жидів. Зрештою виновникам дали тільки 10 різґ і то не на голе тіло. („Хвіля", ч. 6380). Про те саме пише „Ґлос Народу" в ч. 352 п. н. „Кара буків на Жидів за отвирання крамниць в неділю". В Триполісі видано розпорядок, на підставі котрого „всі крамниці повинні бути отворені в суботу, а замкнені в неділю". Отже не знати, за що били Жидів: чи за те, що не отвирали в суботу, чи за те, що отвирали в неділю.

Хосенні висновки

Поважна думка в гумореску.

Не кажу, що страйк нюйорських віндярів заслугує на заохоту. Ні. Навпаки, холиб двох-трох таких страйкарів американська публика для пострашу витягнула на горішний поверх якогонебудь хмародера і звідти легенько струтила в діру вінди, я не дуже ридавби. Навіть, вибачте, признавби ту смерть віндярів зовсім актуальною.

Та зі всякого неґативного факту все можна зробити хосенний висновок. І ось, в сім случаю також:

Справді: який неміцний, який крихкий наш комфорт у великих містах! Здавалосяб — куди вже дальше йти в вигодах: підземні машини, електричне світло, ґаз, центральне огрівання, холодна і горяча вода, мушлі до зливу води... Безсумніву, в раю нічого подібного не було.

Одначе, мудра доля, наділяючи людей сучасною цивілізацією, мала очевидно на уваві ту величезну гордість, котра може обхопити чоловіка від осягненого комфорту. І для обмеження тої хоробливої зарозумілости, предбачливо ввела в наше життя: страйки робітників. — Несподіване попсування в електричних централях. Розірвання водопроводних рур. Шкоди в центральнім огріванні. І богато інших, дрібніших поправок для завоювання техніки. — Возьмім, пр. електричне світло. Сам Прометей, що з величезним трудом викрав огонь у богів, і той був мізерним хлопятем в порівнанні з нинішним простим буржуа, котрому вистарчить, коли захоче, покрутити ґузик, щоб божественний огонь зявився на його услуги. — Або центральне огрівання... Яка знаменита річ! Ті рури, що скрутились мирним клубком коло стін, неначе змій-собразнитель упокорений ґенієм чоловіка. Повернеш підойму — і чудовище оживає, наповняється теплом, само огрівається і горячим подихом огріває всіх довкруги. Хто під охороною того боа констріктора боїться вітра й завірухи? Холодного, скісного дощу, містичного холоду відкритого зоряного неба?

А ті вінди, що підносять людей вгору — від простого натиснення ґузика!... Гуде покірна машина, мигають перед очима поверхи... І здається, що то не звичайне підіймання, а щось в роді підношення чоловіка до неба.

Зовсім природно: люди в таких обставинах починають забувати про вислість життя в раю. Мало того: саме райське життя здається їм непевно недогідним і втомливим. Представляються їм холодні ночі під голим небом... Рано — роса на голові, на ногах... Вечером, коли примеркне — темно. В день — всюди пішки. Ні метра. Ні автобусів. Навіть за овочами не можна їхати в вінді, треба просто на дерево лізти.

Та от, на щастя для людства нерідко лучається ось що... Сидить вечером самопевний цар природи в себе в помешканні з модерним комфортом, з трепотом думає про те, як жили Адам з Евою в раю — і, нараз, крах: згасла електрика.

— Що сталося?

— Панове! Пошукайте недогарка!

— Нема недогарка!

— До чорта! Хто має сірники? — Сірників нема! Дайте запальничку! Де запальничка?

Хто з нас не зазнав тої страшної немочі в тяжкі хвилини перерви електричного струму? На душі чогось гірко. Немовби хто обидив. Ворушаться в темноті тіла, спотикаються на столи, на крісла. З двацятого століття не остає ніщо. Вихром мчаться століття назад... Перескакують через добу лямп, котрих нема під рукою, світильників, котрих нема, свічок, скіпок, смолоскипів, котрих нема. Поринають в печерну епоху...

І тільки тоді люди зачинають згадувати про рай, про Бога. І з чиїхнебудь

ОСИП НАЗАРУК 8)

Радикали і духовенство

З приводу резолюцій Головної Управи Української Соціялістично-Радикальної Партії з 1. XI. 1936, в котрих радикали напали на „табор Епископа Хомишина“

Критика духовного семинара.

Сильно влекшували радикалам боротьбу проти релігії і проти Церкви тодішні праві орґани нашої преси, а влекшували тим, що не містили систематичної критики зла, яке очевидно було в ріжних церковних установах. Отже та критика появлялася в радикальних орґанах. А що в тій критиці були також справедливі закиди, отже та частинка правди покривала в очах суспільности всю лож і ворожнечу радикалів в їх боротьбі проти віри й Церкви. До справедливої критики, яку приносили радикальні орґани, належала по части критика життя й виховання в нашім духовнім семинари у Львові. І так радикальний орґан „Народ” зараз в перших числах приніс цікаву статтю п. з. „Як виховуються питомці гр.-кат. головної семинарії у Львові на проводирів народа.” В тій „дописі семинариста” сказано м. ін. ось що:

„Отже насамперед коли розібрати, через що семінаристи йдуть до семінарії, то вийде, що може одна четвертина їх іде з щирої набожности, котрої — як звісно — досить для монаха, але не досить для світського священика — проводиря народу. По що йде до семінарії решта, три четвертини, на те вони самі відповідають. Одні кажуть: „не було з чого утриматися на світськім виділі”; другі повідають: „така була воля родичів”, а треті таки прямо заявляють: „бо то найлекший хліб”... Питомці полишені сами собі і не чуються обовязаними до якоїсь праці, сидять по найбільшій части за картами і так до них навикають, що думками навіть о них бавляться. А дивна пристрасть у тих питомців до карт! Від рана до вечера, коли тільки вільна хвиля від обовязків, котрих ніяк не годен обминути, карти в їх руках... Ось чого найперше вчучується в семинарії питомець... О читанню книжок поважніших нема в семінари й бесіди, а винятки з сего правила може оден чоловік почислити на своїх пальцях, що на 250 чоловіка цілком нічого не значить... Між собою питомці рідко поводяться з довірям... Найчастіше зводять питомці бучі через поганий харч. Воно звісно, і се дуже важна річ, бо-ж через поганий харч у семинари не оден молодий і здоровий хлопець нераз стратив здоровля або й іде зо світа. Але ся причина загальної і постійної в семинари бучі також дуже цікава. Виходилоби з неї, що більшости питомців ніщо так не на думці, як живіт. І справді догодити животови, добре наїстися, переспатися та заграти спокійно в карти — ось питомецький рай; поза него не сягає більшість питомців навіть гадкою. Кождого, хто би радив занятися якоюсь розумнішою працею, товариші висміють... Не хочу я тим докоряти товаришам, не хочу винити їх самих; противно, мені їх великий жаль, а ще більший мені жаль тих селян, над котрими вони потім будуть верховодити... Просвітними, світськими справами вони інтересуються чимраз менше, а причина знов не так у них самих, як у порядках, серед котрих обертаються.”

Автор допису тяжко жалується на те, що в одній салі перебуває по 40 до 70 семінаристів. І пише далі так:

„Богато глядить в часописах лиш за вістками церковними, більше таких, що читають лиш новинки, а половина питомців таки зовсім не допитується за газетою. Всего на всего може з одна десятина питомців читає газету всю... Але з чим же питомці прийдуть до народу? Чим можуть оплатити йому за піт кровавий, котрим оплачене їх виховання? Чого навчать його, коли сами — як бачать читачі — нічого путнього не вчаться?! Політика для них байдужна, письменство — мало займаюче, наука — просто нестерпима. Що-ж остається? Чекати лиш спокійно укінчення 4-літних нудів, оженитися, осісти при тестеви на кілька літ, а потім дістати добру парафію, щоб жити без журби. От і найвисша думка більшої частини питомців, от як піймають вони своє становиско. Отсе образ життя людей, замешкуючих замкнену каменицю при вул. Коперника ч. 36 у Львові.”

Допис підписаний криптонімом Л.Б.

Як на ту критику зареаґувала наша суспільність в радикальній пресі?

Сей допис в „Народі” наробив великого шуму в цілій нашій суспільности. Бачимо се з того, як та суспільність реаґує, як відповідає на справи, порушені в тім дописі. На ст. 54 — 55 того самого річника „Народа” є в тій справі редакційна стаття, а на сторонах 67 — 71 три дуже цікаві дописи, очевидно з кругів духовенства. В однім з тих дописів якийсь священик пише так:

„Ваша редакція заслужила собі безперечно на велику подяку у всіх здорово мислячих людей, чи то духовних чи світських, через статю поміщену в 2 і 3 числі „Народа”. Виводити моральний упадок наших людей а заразом подати способи як йому на дальше запобігти, се річ дуже великої ваги. Не безнастанним покриванням і терпленням (!) лиха, але правдою двигненою перед очи всіх людей убивається найтяжчі пороки, через котрі терпить суспільність. А якоїж то великої ваги справа порушена в Вашій цінній часописи! Яка молодіж — така наша будучність...” і т. д.

Допис того священика свідчить про велику здібність обсервації та вислову. Допис кінчиться підчеркненням ваги відповідальности перед людьми і перед Богом. Зовсім незлий також допис семинаристів у відповідь на допис Л. Б.

В чім жах тої справи?

Все те свідчить, до якої неправильности і навіть ненормальности дійшло тоді в нашій суспільности: Найважнішу для Церкви і народу справу виховання священиків обговорюється в радикальній, виразно безбожній ґазеті, і то обговорюється — ніде правди діти — так, що навіть, як видно зі змісту дописів, беруть у тій дискусії участь священики на шпальтах тоїж безбожної ґазети і дякують за правдиве порушення наболілої справи, бо деінде так правдиво тої справи очевидно не можна було видвигнути.

Свідоцтво Михайла Павлика.

Мігби хтось замітити, що се не певна річ, чи дійсно священики брали участь в дискусії над вихованням духовенства — на сторінках тодішної радикальної преси, чи може так лише писала редакція радикальної ґазети, щоб почванитися. На те відповідь: Тоді в редакції „Народа” був Павлик. Я знав його особисто. Був се чоловік слабих здібностей, але правдомовний. Отже коли за його редаґування написано, що якась допись походила з кругів духовенства, то я вірю, що так дійсно було. Зрештою правдивість того твердження радикальної редакції доказує і зміст дописів з надто докладним знанням відносин і дух деяких дописів.

грудей вириваєтьсѧ щире зітхання:

— Господи, Господи! За що се?

А то, буває, вернеться в студений день самопевний цар природи додому. Ввійде в кімнату, наперед любуючись радістю тепла... І нараз — собачий холод!

— Чому холодні радіятори? — Центральне огрівання зіпсулося.

— Панове! Запалимо, в такім разі, в печі!

— А де піч? Печі нема!

— Нехай то чорт возьме! Принесіть хоч пічку! — А де пічка? А де рура?

Сидять люди в пальтах. В шапках. Наїжуються, закутуються. Почування знов таке, немовби хто обидив. І знов мчаться століття назад. Через епоху печей. Коминів. Огнищ. Кострів... В мрячві часи троґлодитів... І знов прояснення духа. Знов зітхання, звернені до Бога: Господи! Господи! Який безпорядок!

* * *

Значить, все те сумно, само собою розуміється: страйки, що розстроюють життя великих міст. Ушкодження в машинах. Недомагання в комфорті.

Та все те рівночасно дуже гарне. Бо приневолює людей бути покірними. Усмирювати гордість. І памятати, що основне добро істнування всетаки — рай.

А все проче — суета, фінтифлюшка.

А. Реннiков.

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

В пресі появилися вістки, що стан здоровля Св. Отця погіршився. КАП звідомляє з Ватикану, що ті вістки неправдиві. Св. Отець лежить в ліжку, але дальше кермує справами Церкви приймаючи щоденно кард. Пачеллія.

Промова Впреосв. Митрополита Андрея, якою заінавґуровано виклади з приводу 300-ліття смерти митрополита Рутського. Зміст: З факту, що митр. Рутський кілька разів хотів усуватися, церковний історик виснував тезу, що він був нестійкий і нерішучий. А може історик хотів тим вивищити св. Йосафата. Одначе такі закиди проти митр. Рутського несправедливі. Се була постать, що до якої оправдані заходи, щоб її канонізувати. Ціль ювилею присвяченого тій постаті — перевести основну наукову ревізію понять довкола особи Рутського й Унії. Вся катол. Церква перейшла в останних 20 літах більшу еволюцію в поглядах на Унію ніж за ціле 19 століття. А ми Українці залишаємося завжди позаду поступу на яких 50 літ. Цей курс має чисто теоретичне значіння. Практика псує змаґання, що їх богослови мають при таких нагодах. Теоретичний характер таких зїздів давав колись змогу православним і католикам сідати за оден стіл і дискутовати. Коли сказати православному, що Унія має місію навернути його, то се його тільки відштовхує. Найлучше впливати на православне оточення прикладом свого життя. Преосв. Чарнецький нераз слушно підчеркував, чого стеречися в присутности православних. Та ще важніша теоретична підготовка. На Заході в лат. семинарах студіюють східну літуґію, східний обряд, уряджують унійні тижні. А ми думаємо, що коли говориться про Унію, то мова про нас і що ми висунені на перший плян уваги чужинців. Літ тому 30 знайшов я автоґрафи листів Рутського і дуже ними втішився. Відтоді зібрав я відписи численних його листів. Митр. Рутський залишив по собі дуже богато листів. В Національнім Музеї маємо 17 оригіналів і яких 300 відписів. Окремий скарб залишив о. пралат Дольницький. В архівах у Вильні можна мабуть ще дещо знайти. Тут Митрополит звернувся до о. Ректора Сліпого з проханням, щоб своєю енерґією допоміг почати вже в найблищім році друк листів Митр. Рутського. Відтак Митр. Андрей побажав успіхів зїздові гр.-катол. духовенства і поблагословив його.

Марійські Дружини в Жовкві величаво відсвяткували празник Непорочно-Зачатої Діви Марії. 21. XII. 1936 веч. відбулися Всеночне, Молебен і сповідь всіх дружинників і дружинниць. 22. XII. рано була читана Служба Божа з виставленням Найсвятіших Тайн. Підчас богослуження відбулося відновлення Марійських обітниць і спільне Причастя дружинників і дружинниць. По пол. по Акафісті до Непорочної Діви Марії відбулося торжественне приняття нових членів до Марійських Дружин. В 7 год. веч. Марійські Дружини влаштували Святочну Марійську Академію з такою програмою: Заспів. 1) Вступне слово — о. Віталь Байрак ЧСВВ. 2) К Богородиці приліжно — жовківський міш. хор. 3) В честь Непорочної, декл. — Анастазія Бучко. 4) Кант Заступниці — жовк. міш. хор. 5) Марійське Т-во й українська нація, реферат — Н. Галась. 6) Ой хто лиш терпить — — жовк. міш. хор. 7) Цариця Марія — терцет хор Волі Вис. 8) Під прапором Марії, декл. — Андрій Голінка. 9) Веселися, украсися Божий світе днесь — міш. хор Волі Вис. 10) О, Непорочна Божая Мати — жовк. міш. хор. 11) Тобі Маріє, декл. — Марія Макоданська. 12) О, Пречистая Мати Діво — жовк. міш. хор. Марійський гимн.

„Унійні дні” уряджено в духовній семинарії в Кельцах. Про літуґію й церемоніял східного обряду говорив о. Новицкий, католицький парох східного обряду в Тураканях на Поліссі, б. вязень ГПУ і засланець на Соловках.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Нарід на тлі етнографії

У „ВЕЛИКІЙ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ" М. ГОЛУБЦЯ

Або: Як не вільно писати історії.

Як відомо, приступно викладати географію для простолюддя, се річ не легка. Тяжкий се виклад тому, що читач чи слухач не має підготовки, або не памятає набутої в школі підготовки до зрозуміння навіть найзвичайніших понять з географії. Тут треба читачам приступно сказати, що мають розуміти під терміном низовина, а звідки, від якої висоти понад рівень моря поверхня краю зачисляється вже до височини або високорівні, що треба розуміти під словом плита і т. д. Для звичайних людей абсолютно незрозумілим абстрактом є навіть на приклад висказ: „Між Сяном а Бугом простягається розточчя, холмиста височина з 300—400 верхівями". А знов таке означування положення, що, мовляв, Полісся на схід від Підляша, Волинь на південь від Полісся, а знов на південь від Волині є Поділля, що тягнеться ген аж до Дністра, — се ніяке означення. Така локалізація земель викликує йно б а л а м у т с т в о, вона в найлучшім разі подає однобічне зображення розтяглости. Як скажеться до того, що Поділля лежить на південь від Волині (хоч се недостаточне означення), то муситься сказати, що подільська плита сягає від Верешиці на Заході аж до чорноморської плити на сході. Тай ще треба сказати, де зачинається чорноморська плита і т. д.

Підношу ті річи тому, що всякі видання призначені для народу уважаю за дуже важні справи і знаю, яка тут потрібна ясність і пластичність викладу аж до подробиць — так в інтересі доброго зрозуміння, як в інтересі задоволення авдиторії. Не завадить також історії подати потрібні річи з географії економічної, комунікаційної, політичної і навіть стратегічної. Самі селяни підхоплюють браки, як свідчить на приклад запит: чому не згадано про Галичину, чи може тому, що тепер не вільно її так називати? — Треба було вияснити, що розуміли давніше під тою політичною назвою. *)

Після викладу географії йде в „Історії" п. Голубця балачка про українську мову, про народню духову й матеріяльну культуру, про дім, поживу, вдачу, українську родину, українську приязнь, віру, устну словесність, мистецтво (ст. 14—20). Висновки про всі ті важні річи повинні бути сперті на науці нашої й чужої етнографії й культури щодо нас самих. Тоді далиб нам зеркало нашого духового і фізичного вигляду. Ся партія викладу з огляду на свій предмет повинна бути дуже інтересна, але се могло статися тоді, якби вона була писана не виключно на основі давніших аматорських дослідів, в дусі романтичного славословія і вивищування без потреби свого як можна найвище й якби відпало богато зайвої реторики, штучного захоплення, схибленої фантазії, які по думці автора мали йому влегчити доступ до „серця" читачів. Належить тут піднести, що етнографізм, який тепер в европейській науці так шрубується і вже досить високо поставлений як дуже важна галузь науки, у нас з недостачі свойого університету і грошевих підмог зовсім занедбано. Розуміється, що се не виходить на хосен, як хто послугується перестарілими поглядами з давних скупих записок або черпає та не критично користає з чужої, не все нам підхожої й обєктивної обсервації. А відомо, що етнографія, фольклор дає преційний матеріял для пізнання праісторії й соціольогії, пізнання народних культур і розсліджування взаїмних впливів. Та на жаль так важний етнографічний і фалькльорний матеріял в теперішньому часі пропадає внаслідок того, що в життя народів вдерлася сильна струя з а г а л ь н о ї культури і вона, маючи на все готові формули і шабльони, з непогамованою силою нівелює й руйнує всі відрубности та накидає сірість і безбарвність життя. Сміло можна сказати, що останних 50 літ більше знищило етнографічного і фолькльорного матеріялу як попереднє тисячліття. Отже дійсно з признанням треба піднести факт заведення інформаційних викладів з сеї области науки при деяких духовних семинаріях. Історик, що береться писати велику історію, повинен переглянути бодай важніші річи про наші землі з чужої літератури. Тут великий магазин акад. М. Грушевського (маю на думці передовсім 1 том його Історії України-Руси) сьогодні вже не може бути міродайний. Сам бл. п. академік по написанні 1 тому, як відомо, взявся до його перерібки з огляду на перестарілість недавно ним написаних річей з повище згаданої области. А щож доперва сталося з тими річами після такого часу... І мимо того п. Голубець нових студій не взяв під увагу.

Пан Голубець пише, що „тепер українська мова самостійна і рівнорядна з іншими словянськими мовами, належить до найкращих у світі..." Гарно. Одначе історик не повинен дивуватися, а радше повинен історичним ладом пояснити читачам, чому-то „так довго покутувало серед освічених кол українського громадянства невірне й погубне переконання, що мова, якою говорить увесь український народ, н е п і д х о д и т ь д л я в ж и т к у п и с ь м е н с т в а, науки чи Богослужби". Теперішний час підхожий до отвертого, щирого обговорення того питання. Рішучо не розвяжемо ще питання як скажеться, що таксамо було і в Поляків... Нині нема вже сумніву, що погорда до деяких мов була одним з висліпів клясової боротьби. Горішна верства хотіла себе рішучо відріжнити від верств долішних, гноблених, — і тому вживала зовсім інакшої мови навіть тоді коли походила з тої самої маси. Та майже все горішна верства ріжнилася також походженням від маси, над якою панувала. Се як також універзальність і виробленість клясичних мов пояснює вище згаданий факт.

Наш автор невдоволений з в о р о г і в українського імени за їх ненависть і довге непризнавання самостійности української мови, негодує на тих, що називали її діялєктом, хлопською мовою й на наших півінтелігентів, що вживали мішаного язичія і т. д. Зайва річ гнівatися, а гарніше пояснити.

Знана се правда — прямо закон в історії, що всюди у панівних народів народи служебні посуджувані в некультурности, нездатности до культури духової й матеріяльної, в хамстві й т. п. Це загальне явище. Кождий нарід, який хочби недавно осягнув власну самостійність і едність, все виявляє тенденції збільшувати своє „я" не тільки завоюванням, але й асиміляцією. Всюди видно той сам спосіб — виставляти місію своєї культури як мандат до верховладства. Всюди та сама дорога веде до самостійности нації й до вирішення самостійности мови і нею є енергія народньої маси, енергія інтеліґенції народу і його волі до зорганізованого діла.

Щодо расових питоменностей Українця то п. М. Голубець і тут не дає певного пояснення; зовсім не потрудився, аби самому вилабудатися думкою з лябіринту всяких в тій области гіпотез та політизмів і через те дуже попутав саму річ. Стверджує він відрубність Українців від Білорусинів і Москалів. Та коли зате ставить їх в тіснішу спорідненість з південно-словянсько-адрійською групою, з полудневими Словянами, — то се якесь непорозуміння. Бо коли голосно і велесловно говориться про кольонізацію російської півночи Українцями, то годі не признаватися до посвоячення з тими нашими кольоністами. Вже скорше можнаб погодитися з тезою, як се роблять науковці, що Українці (не відбираючи їм самостійности) се посередне звено між північю та полуднем. Одначе з огляду, що Волинь і Полісся уважається за центр українства і за давну правітчину України, а все решта — то експанзія тих давних центрів і коли первісний тип Волинця уявляє собою піднордичного довго-головця з синими очима, то як з тим погодити слова нашого історика:

„З усіх тих антропольогічних даних (?) виявляється, що Українці, яких характеризує високий ріст, круглоголовість *) і темна краска очей та волосся, належать расово до південно-словянської групи разом із Болгарами, Сербами, Хорватами й Словінцями та врешті Чехами й Словаками."

Колиж то наступила перетворена мішанина, посвоячення, зближення тих типів? Треба було вияснити, коли приблизно сусідували з нами Серби і Хорвати, може тоді як жили побіч нас перед мандрівкою на Балкан.

Звідки у нас взялася перевага коротко-голових?

Якби наша короткоголовість повстала з перемішання зі східними монгольськими ордами, тоді відпалаб культурна спільнота з полудневими Словянами. Але історія не виказує значнішого перемішання нашого типу зі східним чоловіком (з незначним виїмком полуд. України).

Якби то інтересно було довідатися дечого з нової історії, але на підставі нових студій, а не на підставі того, що вже дещо стухло тай заносить плісню. Досить коптячим і примітивним каганцем шукає наш історик свого найближчого кревняка між Словянами. Від давних довоєнних дослідів над Словянами кілько то змінилося на світі в політиці, кілько появилося нових словянських університетів, кілько нового сказано з праісторії Словянщини і з антропольогії! Навіть якби теза про наше посвоячення з Балканцями — повторена автором лишилася в силі, то при знанню нових праць можнаб її далеко модерніше обґрунтовати... і тоді автор найшовби більше віри. Гей, гей, яке то широке поняття має ужите автором слово: „південно-словянська група", кілько то там всячини! Між балканськими Словянами є дуже великі ріжниці, але в автора нової „історії" України вони не істнують. З його твору не видно, щоб він розумів, який великий вплив мала і має політика на науку. Доказує се нпр. життя і поведення навіть таких визначних учених як Ягіч, Брікнер і ин.

Хоч Українець, як твердить автор, фізично найкращий і найсильніший чоловік і по Жидах найбільш плодовитий, то сі прикмети ще не доказ його „племінної самостійности й міцної запоруки його майбутности". Тепер панівні народи мають величезну змогу і силу винародовляти й асимілювати народи підчинені і слабші культурою. Таких річей не береться так легко, як се робить наш історик. Автор „великої історії" виспівуючи пеан українській жінці за її плідність, уступаючу тільки Жидівкам, за-

*) Частинка сеї статті задля браку місця не увійшла до попередної статті. — Рел.

*) Тут треба згадати, що ділення на довго і коротко головців як типи расово іншого походження нині захитане. Пороблено спостереження, що вигідніше і достатне життя зміняє і то скоро довгоголовця на короткоголовця. Розмірно найскорше діється се по містах. Але всетаки нема рішучих і вистарчаючих доказів на опрокинення дотеперішньої тези про вище згадану двоістість европ. антропольогічного типу. І покищо треба з тим числитися, що наука приймає істнування о б о х типів.

буває сказати про величезну смертність дітей на Україні, ледви чи не одну з найбільших в Европі, що є доказом бідноти й некультурности. Не знає того, що кольоністи Анґлійці й Італійці ледви чи не перевисшили Українців в більшій мірі, як того хоче автор. Всі прикмети Українця представляє п. Голубець по зразкові шкільних підручників з часів (дуже спізненого) романтизму. А все пише про наші прикмети в степені найвищого совершенства: Українська родина — се взір демократичности (а не абсолютизму й часом анархії?), приязнь — взір трівкости, віра глибока, що не привязує ваги до форми (а чи автор переаналізував се історично? А боротьба за трираменний хрест, за хрещення трьома пальцями, за свячення паски в суботу, за старий календар і т. д.!). Устна словесність, де нарід складає свою мудрість і естетику, се у нього одна з найвеличніших сторінок його духової творчости; українські пословиці, приказки і приповідки щодо глибини не мають — каже — рівних собі в Европі. (А чи п. Голубець поінтересувався зазнайомитися з якими пословицями інших европейських народів, нпр. Анґлійців, Французів, Італійців, Німців?). Тай у музичній талановитости нема Українцеви рівні, „не даром говорять, що Українець співає цілий рік і цілий вік" (а музична література якось не дуже висока і мало має високовартісних творів). Українець „уроджений фільософ, відомий з свого аристократичного демократизму (?!), з суспільної справедливости (?) і недоторканости приватної і племінної власности, мовлячи, „чужого не хочу а свого не дам" (а тимчасом кілько то йому забрали землі!)... і т. д. Дивно, що великий історик вичисляючи таку буйну селекцію прикмет українського чоловіка, не спитався, чому цього українського чоловіка з такими прикметами всі довкруги копають і длячого він не осягнув своєї державности? Певно, з таким гарним щасливим таланом, який цілий вік проспіває, з прикметами, які знаменують хіба жителів Кокосових Островів, не йде в парі тяжка і побідна боротьба за буття. Де такі гарні звичаї й обичаї й де хрестини, весілля, похорони, українська коляда, щедрий вечір, веснянки, купало, обжинки чи вечір св. Андрія — то безперервне велике і величаве свято й де се творить цілий світ глибоких, душевних зворушень і естетичних переживань, яких нам щиро заздростить (??) цілий культурний світ (може сміється), — там культура тхне ще великою відсталістю від теперішного часу... Нарід (у автора весь нарід), який все співає, забогато святкує і при тім здавна пє (бо пречінь, як се замітив Володимир Великий, основник української княжої України, „веселіе Руси пити"), — такий нарід не будує трівкої держави й культури й не вміє інтензивно для неї працювати. Такий нарід не може мати й глибокої культурної активности, поки не викорінить з себе своїх тяжких пороків.

Отже чи автор „великої історії" свідомий, яких він дивоглядів наговорив? Як наш український народний заступник на всяких зборах демагоґічним величанням національно-політичної „хлопської мудрости" не піднесе селянина, таксамо такою „історією" не просвітиться народа і не навчиться його любити свою землю. Більше виховуюча засада говорити правду нашому селянинові та взагалі всім, ніж безгарно хвалити й уважати його за ідеал всяких чеснот. Мудра, обєктивна, всесторонна научна праця, звертаюча очи також на всі браки народа, в далеко вищій мірі будить сумління і будить чуйність дотично небезпек як метода автора „великої історії".

А як розуміти такі слова: „Самобутня теж народня пожива, чи пак народня кухня, що витворила цілу низку незвичайних своєрідних, а при тому смачних і поживних страв".

Гігієна і пожива народа се важні річи для його здоровля. Певно, що вищі кляси й інтелігенція, особливо на Великій Україні (які творили і творять дуже незначний процент серед простолюддя), вміли варити і їсти, але народня кухня у нас дуже примітивна й оскільки я поінформований від самого нашого селянства і від інструкторок — висилaних „Союзом Українок" для навчання сільських жінок куховарства, — то справа з сею „самобутньою народньою кухнею" не стоїть добре. Чи автор приглянувся тим всяким народнім парадам, нпр. на зїздах і пописах народнього Сокільства змізерованим, виголоднілим кістякам, на яких жах дивитися... На їх вид мимохіть насувається питання, чи не маємо до діла з нацією, яка тепер деґенерується з біди і голоду? — Пригадаю, як на питання одного, чому з села вислано таких нерозвинених парібків, дав хтось відповідь: „Звідки взяти таких людей, яких Ви хочете? Ви в місті ліпше їсте. Ви спиваєте сметанку, а нас не стати й на молоко від центрифуґи." Так виглядає тепер молодь зроджена на чорноземних ґрунтах, з яких вона не може, на жаль користати і не може відживлятися „смачними і поживними стравами".

Правдивий історик повинен мати вражливе око на такі аномалії й не повинен ступлювати народньої чуйности фантазіями й небилицями про відживу народа, мовляв, обильною й смачною їдою, а навпаки, повинен вірним малюнком запобігати грядучому лихові.

Думаю, що зовсім незгідний з правдою славлений автором і „аристократичний демократизм" у нашого селянства та трактування жінки як рівного мужчині члена в родині і суспільности. Донедавна жінка ледви чи уважалася людиною, а Гуцул ще дотепер вважає собі за ганьбу як жінка йде поперед нього а не за ним. У автора історії наша жінка до шпіку костей консервативна і при тім розбавлена, розспівана, знаменита кухарка. А тимчасом в історії вона та нещаслива трагічна істота, що її плодом торгувала всяка східня наволоч і засипувала чужі ринки рабинями і рабами. Та жінка на жаль не вміла виховати дітей на завзятих будівничих ладу, на творців доброї суспільної й державної організації. Дехто м. і. Франко далеко влучніше підхопив долю жінки в нашій історії, її горе, пасивність і безрадність. (Хочби взяти вірш: „Жени руськія восплакашася". *)

Замість беззмістового компліменту для жінок, лучше пошукати правдивих прикмет і вад нашої жінки та пояснити, чому вона була в минувшині так опанована шкідливою східною невільничою пасивністю! Цей Схід ще нині, як видно з ріжних жіночих дискусій, зовсім не вишумів. Маю на думці нахил до деяких пустих „універсалізмів", навіть не понятих. Душа укр. жінки потребує перемагнетизування. Українська жінка потребує піднесення своєї духової сили, гідности і поглиблення культури чуття. Сила і глибина чуттевого патосу се великий чинник активности кожньої культури. В першій мірі жінка призначена сповнити свою високу місію в родинному житті як мати. Жінки-мами відновляють покоління й дають їм перші лекції своєрідного національного світогляду, потрібного до згідного ритму пульсу народньої маси. Жінка головно причиняється до береження раси, народньої й державної сили. Пересада в поняттях про абсолютний жіночий індивідуалізм, зле зрозуміла ідея жіночої еманципації й тим підібні „гіпермодернізми", ведуть що найменше таксамо до розбивання народньої динаміки і є таксамо шкідливі, як шкідлива традицією принята пасивність жінки в громадянському житті.

Та піднесення людей можливе при задержанні бодай якогось мінімум достатку. Надмірне малоземелля і збіднінння нації сильно параліжує також духову енергію.

Дивно, що автор на початку огляду нашої культури сам признає цивілізаційну відсталість України не тільки від західної Европи, але й від ближчих та дальших сусідів як безсумнівну. Признає, що тяжко приходить у нас боротьба освітних діячів (їх не пускають в народ) з неграмотністю, відчувається недостача інтелігенції, помічується низький рівень нашого господарства, недорозвій нашого промислу й торговлі. І пощо опісля та переборщена балачка автора на похвалу, яка не йде в парі з поставленим ним самим заложенням! І де тут межа між ясним тверезим умом — і тим, що називають бляґою?

Іншими справами займуся в дальших частинах сеї оцінки. — В. Г.

*) Яка страшна була й напевно ще тепер подекуди є доля жінок в нашім народі, про те свідчить дійсно жахом проймаюча стаття Евгенії Ярошинської п. з. „Як ведеться нашим селянкам на Буковині коло Вікна". Гл. „Народ" з 15. V. 1890 на ст. 154—6. В тім самім органі на ст. 277—9 є стаття В. Охримовича п. з. „Жіноча доля в скільських горах", яку також радимо перечитати тим, що хвалять „становище" нашої жінки в народі. — Ред. „Нової Зорі".

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ДР ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ помістив в 287 ч. „Діла" заяву такого змісту: Вернувшися з Німеччини, куди їздив у своїх маєткових справах, довідався він, що деякі люди поширювали сплетні, немов його подорож мала політ. характер, ба навіть дошукувалися звязку між нею й декотрими статтями „Діла". Отже заявляє, що від півтора року не бере участи в активній політиці, ніде з ніякими прилюдними заявами за той час не виступав та свідомо оминав розмов з чужинцями на тему політ. положення в краю. Посуджування його у звязку з чужосторонніми чинниками се нікчемна клевета.

ПІДЧАС РОЗМОВ У ПАРИЖІ між міністром загр. справ Ромунії, Антонеску, і представниками франц. правительства богато уваги присвячено справі узброєння ромунської армії. Франція згодилася доставити Ромунії велику скількість цінного матеріялу.

ДО РОМУНІЇ приїде в січні 1937 р. міністр заграничних справ Франції, Дельбо. Він буде продовжати розмови, що їх зачав у Парижі ромунський міністр Антонеску. Вміжчасі відбудеться зустріч вождів армій французької й ромунської. В тій ціли виїде в найближчих днях до Парижа шеф штабу ромунської армії ґен. Самсоновіці.

БЕЛЬҐІЙСЬКИЙ КОРОЛЬ Леопольд має зречися престола на річ свого 6-літнього сина, бо правительство домагається, щоб він вдруге оженився, а він не хоче.

АНҐЛІЯ І ФРАНЦІЯ повідомили італійське правительство, що вони рішили перемінити свої посольства в Адріс Абебі на ґенеральні консуляти. Се значить, що обі ті держави признали де факто анексію Абісинії.

ЕСПАНСЬКІ ПОВСТАНЦІ затопили совітський корабель „Комсомол".

„ДЕЙЛИ ЕКСПРЕС" повідомляє, що Совіти вислали з Одесси на еспанські води ескадру фльоти, зложену з 8 підводних суден, 3 торпедовців і 2 контрторпедовців. Завдання тої ескадри стріляти негайно до ворожих кораблів, що придержувалиб якийнебудь совітський корабель на Середземнім Морі. — ТАСС заперечує сю вістку.

КАТАЛЬОНСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО знесло всі релігійні свята, м. ін. і Різдво.

ЧІЯНО, міністр загр. справ Італії, вислав до Чан-Суе-Ліянґа депешу такого змісту: „Ти мій приятель. Коли заключиш союз з комуністами, станешся моїм ворогом. Китай, позбавлений Чан-Кай-Шека се ніщо". Як відомо, мін. Чіяно був якийсь час консулем в Шангаю і мав нагоду пізнати там Чан-Суе-Ліянґа.

ЯПОНСЬКИЙ АМБАСАДОР в Нанкіні заявив китайському мін. загр. справ, що Японія не буде байдужна в разі, коли китайське правительство згодилосяб на співпрацю з комуністами проти Японії. Японське правительство уважалоб тоді, що мир на Далекім Сході загрожений.

НОВИНКИ

На сов. Україні селяни знов умирають з голоду, а хліб гниє і нищиться і нема чим перевезти його з місць, де його є богато. Такі вісти знов приходять з „раю", де панує „геній ґеніїв" і „батько та учитель народів" тов. Сталін.

Пошесть дифтерії шириться у Львові не лиш між дітьми але й між старшими. Її не треба легковажити, бо наслідки недуги можуть бути грізні. Всяке запалення горла треба трактувати поважно й візвати негайно лікаря.

В Потуторах поліція перевела кількакратні ревізії й арештування свідомих молодих Українців. Всіх увязнених перевезено до Бережан.

В Магерові пов. Рава Руська вибухла пожежа, що тревала цілу ніч. Згорів ряд домів. Мимо алярмів з околичних пожарних сторожей не приїхала ні одна на ратунок.

В Тужилові пов. Калуш вибух пожар у громадському будинку, де містилася народна школа і читальня „Просвіти". Помимо енергійної ратункової акції вогонь знищив цілком будинок з усім інвентарем.

В Княждворі, пов. Коломия, є поклади соли. Скарбові власти за невеликою оплатою дозволяють селянам черпати солянку для худоби. Емер. учитель Яків Сіщук, званий загально „паном професором", використовував несвідомість селян, представлявся їм як делеґат самоврядних властей та побирав від кождого селянина оплати за „постій" і „черпання солянки". Поліція впала на слід обману. В слідстві виявилося, що Сіщук ділав в порозумінні з одним з комісарів Бриґади Скарбової Контролі в Коломиї, з котрим опісля гроші пропивав. Сіщука увязнено.

Футра жіночі і чоловічі та ріжного роду футряні шкірки поручає по найнижчих цінах фабрика футер „Хром", Львів, ул. Руська 20, тел. 271-83.

За обиду екзекутора засудили в Рящеві на три місяці вязниці Мойсея і Петлю Савер.

Міністр суспільної опіки оповістив розпорядок, що ліквідує суспільні обезпечальні в Ярославі, Дубні, Ковлі й Тухолі. Їх прилучено до сусідних. Таким чином зменшено трохи персонал. Все населення в державі відітхнулоб, якби так вернулися приватні обезпечальні.

За намагання перекупити урядника засудили в Ярославі властительку фабрики содової води Гросманову на 8 місяців вязниці і 500 зл. гривни, з евентуальною заміною на 50 днів арешту.

Міжнародню виставу дереворитів відкрили в кімнатах варшавського Інституту Пропаґанди Мистецтва.

Директор ґімназії у Величці спроневірив 14.000 зл. з фонду оплат учеників і фонду Батьківського Кружка. Його увязнено.

На р. Ніль вивернувся човен з 200 особами. 20 дітей утонуло.

Землетрус знищив 30-тисячне місто Сан Вінценто в республиці Сальвадор. Число жертв катастрофи покищо неустійнене.

Складайте жертви на зимову допомогу для безробітних.

Гумор. — Перед Свят - вечером в льокалі президії ради міністрів. — О, треба під обрус вложити трохи сіна! — Та відки тепер взяти сіна? — А післати до сойму, там цілий рік молотять сіно. („Врубле").

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Посилати гроші заграницю студентам або особам, що виїхали лічитися, можна через девізові банки. На удержання можна посилати до 250 зл. місячно, як підмогу до 100 зл. місячно. При висилці грошей треба предложити документи про ціль і час побуту заграницею й узасаднення потреби висилки грошей. Треба зазначити, на який час висилається гроші. Коли дана особа має перебувати заграницею довше ніж два місяці, треба предложити посвідку консуляту. Крім того треба вичислити на письмі, кілько дана особа при виїзді заграницю забрала грошей з собою й кілько їй досі вислано.

Центросоюз і Маслосоюз порозумілися в справі товарового кредитування: від 1 січня 1937 р. всі українські закупочно-збутові кооперативи мають продавати споживні товари всім своїм членам (і тимбільше нечленам) тільки за готівку або за доставлені їм продукти.

Видання господарської енцикльопедії підготовляє Український Видавничий Інститут. Редакцію її обняв др інж. Храпливий. Праця така дуже пожадана.

Бранжеві курси Союзу Українських Купців у Львові, вул. Гродзіцьких 1, відбудуться в днях 26—30 січня 1937. р.

До Львівської Рільничої Палати на дальших 6 літ вибрано від Ревіз. Союзу Українських Кооператив сен. О. Луцького, від Маслосоюзу дир. А. Палія.

Рільничу цукроварню „Поділля" вже основано. Завдання сеї спілки вибудувати й вести цукроварню в Березовиці Великій коло Тернополя. Акційний капітал спілки виносить 2.700.000 зл. Наш „Сільський Господар" бере участь у тій спілці акціями на 414.000 зл. До надзірної ради спілки ввійшли від „Сільського Господаря" др Храпливий та п. М. Кузьмин, до дирекції п. Мирон Луцький.

ЖЕРТВИ

о. Василь Луцький в Давидківцях, п. Колендяни: зол. 2 на катол. пресу, зол. 2 на Рідну Школу, зол. 2 на укр. інвалідів, зол. 2 на вдови і сироти по поляглих на війні і зол. 2 на зимову допомогу для безробітних і бідних, разом зол. 10 (десять зол.).

В кождій культурній родині на цілім світі роблять подарунки з книжок при численних подіях і нагодах, а саме: 1) в день уродин, 2) в день імянин, 3) в день коли молодець чи панночка кінчить школи, 4) в день заручин, 5) в день вінчання, 6) на Святвечір, 7) на Великдень, 8) в день патрона місцевости, 9) в кожде родинне свято, 10 при кождій більшій щасливій або нещасливій події, щоб радість утревалити доброю книжкою, згл. щоб смуток злагіднити розумними думками доброго автора. Пригадайте Собі, чи Ви поступали і чи в Вашій родині робилося так? Коли ні, то направте се, бо з культурних одиниць складається культурна родина, а з культурних родин складається культурна нація. Сила не полягає на грошах, ні на землі, тільки на уморальненні й укультивованні духа. При виборі книжок не забувайте про католицькі книжки „Нової Зорі" і „Правди".

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

КОПЕРНИК: Антін Адверз.
МЕТРО: Ґраф Монте Хрісто.
МУЗА: Пастер.
ПАКС: Серед нічної тиші.
ПАН: Чу-Чін-Чав.

„Народна Торговля"

БАЖАЄ ВЕСЕЛИХ СВЯТ І ПРОСИТЬ ЗАКУПИТИ НА СВЯТА
◆ ◆ В ЇЇ СКЛАДАХ: ◆ ◆

МУКУ, ЦУКОР, МІД, МАК, ОЛІЇ, ГРИБИ, ОРІХИ, РОДЗИНКИ, МІҐДАЛИ, ГВОЗДИКИ.—ВИНА, ГОРІВКИ, КОНЯКИ

СТОМАТОЛЬОҐ-ДЕНТИСТ
Др. Ст. Дмоховський
Львів, Сикстуська 35.
Лябораторія дентистично-технічна.
ГОДИНИ ПРИНЯТЬ 9—12, 3—6

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ
О. ЛЕВИЦЬКА і С-ка
Львів, ул. Кордецького 51.
Тел. 60-04. ПКО. 503.881.
поручає власні вироби найкращої якости:
Пасту до взуття „Елеґант" терпент.
Пасту до підлоги „Французька маса"
Пасту до взуття „Елеґант" воскову
Віск комбінований до підлоги
Вазеліну до шкіри
Синку до білля
помадкову і коронову
Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську
Леп на мухи

РІК ОСНУВАННЯ **1878.**

На зимовий сезон

КАПЕЛЮХИ ШАПКИ

поручає
Фірма **АНТІН КАФКА**
Львів, ул. Галицька ч. 4.
Ціни знижені! З-? Вибір великий!

Уживану одіж, білля, обув мужеську, жіночу й дитячу для інвалідів, вдів і сиріт приймає

УКТОДІ
ЛЬВІВ, ПОТОЦЬКОГО 48.

З провінції висилайте почтою. — У Львові відберемо самі за повідомленням.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XI. Львів, четвер, 31 грудня 1936. Ч. 101 (1000)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

„НОВА ЗОРЯ“ В 1937 РОЦІ

Запросини до передплати.

Зі слідуючим числом „Нова Зоря" вступає в 12-тий (дванацятий) рік свого істнування з тими самими провідними думками, які пропаґувала досі: „Нова Зоря" стоїть на строго католицькім становищі й виступає в обороні релігії, Церкви, Апостольської Столиці й духовенства. З католицького модерно-консервативного становища освітлює всі справи, між ними національну й соціяльну, Містить статті на теми церковні, політичні, економічні, культурні та фільософічні. Подає інформації про релігійне й церковне життя Українців у краю і на еміґрації в Европі, в Канаді, Злучених Державах Північної Америки та Бразилії. Особливо докладно подає огляд міжнародних справ. Передає постійно вістки про найновіші винаходи з области медицини і практичний порадник. Звертає увагу на нові закони й розпорядки. Має що тижня постійний і старанно ведений діл літератури, науки й мистецтва. Приносить описи подорожей. „Нова Зоря" дає огляди преси нашої й чужої так докладно, що може суперничати навіть зі щоденними ґазетами. Під оглядом загально-інформаційним займається „Нова Зоря" всіми важнішими подіями як у нас так і на цілім світі. Має своїх кореспондентів в Римі й інших місцевостях.

Святочна промова Св. Отця.

В навечеря лат. Різдва Св. Отець виголосив промову, передану радіем на цілий світ. В ній вказав на небезпеки, що загрожують Церкві й цивілізованій суспільности та візвав до пильної чуйности супроти пропаґанди й зусиль ворогів, що ділають на шкоду основних дібр суспільности, родини й одиниці. Найліпші запобігаючі середники се правда, справедливість і братерське милосердя. Пересторогою перед небезпекою нехай буде те, що діється в Еспанії. Хто поборює безбожний комунізм, та визнає блудні і шкідливі ідеї — співпрацює з тими, що їх поборює в своїм переконанні, й утруднює діяльність Церкви. Св. Отець звертається до Епископату, духовенства, світських і особливо до Кат. Акції, щоб причинилися до спасення суспільности, яка тепер у небезпеці. Св. Отець покладає надії на милосердя Боже й жертвує свої терпіння на Божу хвалу, на інтенцію навернення грішників, мира, Церкви й особливо Еспанії. При кінці промови Св. Отець уділив благословення всім Своїм дітям, розсіяним по цілім світі. (КАП).

Боротьба проти календарів за сокальським кордоном.

„Діло" в числі 292 звідомляє: Як нас повідомляють, у м. Кобрині і в кобринському повіті на Поліссі, адміністраційна влада не дозволяє продавати книжкових календарів в-ва „Рідний Колос" у Луцьку. В календарцях тих нема ані одної статті на тему політичну а лише й виключно статті про сільське господарство. Згадані календарі друковані в Луцьку, отже в межах негалицької території.

Гори червоніють.

Під таким заголовком принесли „Укр. Вісти" в 297 ч. звіт з Косівщини. Зміст: В Косові є 80% Жидів. Вони ширять комуністичну пропаґанду серед молоді в околичних селах як Смодна, Слобідка, Черганівка, Кобаки, Рожнів, Вербовець, Старий Косів, Старі Кути, Хімчин і Маківка. Наша збаламучена молодь прозиває „куркулами" вже кілька моґорових господарів, вибиває їм шиби і взагалі терроризує їх, відганяє робітників і т. п. В селі Вербівці збещестили хрест. Зате в день смерти косівської Жидівки-комуністки селянська молодь з дооколичних сіл в святочних одягах демонструвала на ринку. Автор підчеркує, що наша інтеліґенція спить, хоч є її досить. При кінці подає приклад, що освідомлювання нашої молоді помагає, тільки ніхто тим не займається.

Як виглядало Різдво в Еспанії.

Підчас Різдва бої в Еспанії не переривалися. Повстанчі летуни бомбардували осередок Мадриду. Червоні летуни бомбардували Кордобу й Теруель. Національні війська здобули місцевости Монторо, Бухаленце й Вілля дель Ріо. Повстанці заложили міни в північних пристанях, які є ще в руках червоних. Тим способом замкнено до них доступ чужим кораблям. Ґен. Франко проголосив відозву до еспанського народу. В ній заповів скору побіду повстанців.

Страшна летунська катастрофа коло Рави Руської.

28. XII. с. р. в год. 10.05 наступила катастрофа польського літака П. Л. Л. „Льот" недалеко Рави Руської. Убиті два подорожні, ґраф Лось, перший радник поль. амбасади в Лондоні, й п. Ціммерман, шлюсарський майстер зі Львова. 6 осіб ранених. Причини катастрофи ще не устійнено. Правдоподібно линви літака, що ведуть до керми, покрилися ледом і пірвалися. Літак запалився і впав. Польська преса жаліється, що відповідальні чинники на час не уділили інформацій заінтересованим особам. Докладні вісти про катастрофу й про число жертв прийшли до Варшави й до Львова дуже пізно.

„Я неотесаний і некультурний"...

В попереднім числі „Н. Зорі" писали ми, що до китайських справ не можна підходити з міркою европейської льоґіки. І дійсно не можна було передбачити аж такого дивного обороту справ у Китаю. Збунтований маршал Чан-Сюлян не лише увільнив маршала Чан-Кай-Шека, але й сам приїхав до Нанкіну та написав осьяку заяву: Я неотесаний і некультурний селюх і тому зробив неврозважне та злочинне діло. Каючися прибуваю до Нанкіну, щоби ждати на кару, відповідну до мого злочину. Приймуу навіть смерть, коли се буде корисне для мого краю. Не кермуйтеся ні почуваннями, ні приязню! Поступайте зі мною так, як я заслужив. — Італійська преса пише, що увільнення Чан-Кай-Шека се велика невдача московських большевиків на Сході.

Ощадність виробляє характер, вправляє волю та вчить тверезо глядіти на життя. Тому складаймо ощадности, але тільки в

Т-ВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА ч. 20.

Слово до Читачів

З приводу закінчення року і першої тисячі чисел „Нової Зорі".

Ми ввели були в „Новій Зорі" звичай, що в останнім числі річника подавали на сім місці короткий зміст з усего важнішого, що писали в році. Се було потрібне особливо для влекшення підготовки покажчика. А сего року ми приневолені відступити від того звичаю, бо занедужав співробітник, який від довшого часу підготовляв зміст сего річника „Н. Зорі", сеґреґував ріжного рода статті та підраховував їх число. Ту перервану недугою роботу кінчити іншому співробітникові дуже невигідно. Отже сим разом не подамо тут змісту річника, а зате скажемо пару думок з приводу ґазети взагалі, а нашого часопису і його 1000-го числа зокрема.

І. Інтеліґенція як провідна верства кождої нації має обовязок не тільки творити духові підстави для життя і поведення суспільности, але також поширювати те, що творить в духовій области, й утревалювати се. Без поширювання й утревалення того — навіть витворювання найкращих ідей та найлучших помислів не має ніякого значіння для скріплення і піднесення суспільности.

ІІ. В сих часах часопис має велике значіння. Тому від Святих Отців почавши, на большевицьких провідниках скінчивши, всі без виїмку представники орґанізованих сил, будуючих і руйнуючих, звертають безнастанно увагу на значіння преси, на потребу її доброго редаґування, її поширення та утревалення. А нема лучшого способу утревалення впливу думок свого напрямку як оправлені комплєти річників ґазет. Хоч які важні нпр. наукові або ідеольоґічні книжки, то ще важніші оправлені комплєти річників ґазет. Вони сильніше і ширше впливають і діють. Бо книжку поважного змісту можуть з хісном для себе читати тільки розмірно нечисленні люди, з виробленим вже способом думання. А річник ґазети з хісном для себе перегляне і найбільший фільософ і селянин та робітник і жінка та дитина. Кождий і кожда, що вміє читати, знайде щось для себе в річнику ґазети: коли за тяжка йому або їй більше поважна стаття, то знайде собі меншу і лекшу, яка зацікавить або своїм заголовком, або першим реченням, або просто тим, що вона коротка. А як не стаття, то зацікавить опис подорожі, оповідання, гумореска, дрібний гумор, новинка і т. д. В річнику ґазети є що вибирати до читання! А кождий, хто полюбить наперед дрібне читання, полюбить колись і велике, з поважними, глибокими думками. А се може не одного відтягнути від злих думок і злих учинків. І тому оправлені річники (комплєти) ґазет мають таке велике значіння.

III. Для редакції кождого часопису, яка поважно дивиться на свої нелегкі завдання, — дуже важно одержати к р и т и к у своєї праці, а то в тій ціли, щоб на будуче уникати блудів та уліпшувати редагування. Критика нередакторів для редакції має, розуміється, інакше значіння ніж критика редакторів. Та се значіння зовсім не менше: воно тільки інакше. В тій ціли просимо наших Вп. Читачів прислати нам свою оцінку нашого органу і виказати в ній, що вважають в нашій газеті недобрим, а що добрим, які в ній бачать недостачі і чого саме, то значить в яких областях, чого на їх думку требаб на будуче уникати, а що давати, або в більшій мірі давати. Для влекшення відповіди подаємо тут короткий квестіонар і просимо кождого відповісти ласкаво на отсі питання:

1) Відколи читаєте „Нову Зорю"?

2) Що Вам у нашій газеті подобається і що не подобається? (Котрі відділи — внутрішні справи, заграничні, церковно-релігійні, науковий діл, маленькі фейлєтони). Чому? Які зміни в органі уважалиб Ви вказаним перевести?

3) Чи складаєте річники „Нової Зорі"?

4) Котрі ще газети читаєте і де? (В дома, в касині, в читальні, у знакомих?).

5) Котрі газети передплачуєте?

Просимо щераз не забувати, що Ваші відповіди дуже важні для редакції як вказівки з публики на будуче.

IV. А є тепер уже досить матеріялу, над яким у „Новій Зорі" можнаб застановитися, бо се вже тисячне число її. Скінчилося одинацять літ її видавання. Якже богато заходів, труду і матеріяльних жертв вимагало сих 1000 чисел. Кілько людей працювало тут постійно або принагідно! Кілько наклепів, інтриг, клевет і найдивніших закидів пересунулося за той час над тими людьми, що працювали в „Новій Зорі"! І якже часто ті, що поборювали думки висказувані в „Новій Зорі", в пару літ опісля, тільки вже по часі, висказували ті самі думки. Той дивний стан нашої суспільности з такими дивними проявами дуже надається до спеціяльних редакційних споминів. Коли Бог дасть здоровля і можливість праці, появляться колись і такі спомини.

Лікарський фейлєтоник.

Черевний тиф

В останнім часі у Львові було кілька випадків смерти на черевний тиф. Се викликало занепокоєння серед населення. Лікарі не мають спокою від людей, що випитують їх про признаки тої недуги боячися, чи не знайдуть щось подібне у себе. Др Степан Охорович, обговорюючи в „Поль. Збройній" випадки захорувань на черевний тиф у Польщі, оповідає веселу анекдотку, як боронився від таких настирливих питань др Вірхов, славний німецький учений, основник клітинної патольогії. (Він уже не живе). Коли одна пані запитала його, як зачинається тиф, він спокійно відповів: На букву „т".

Черевний тиф належить до тяжких недуг. Він спричиняє повставання болячків у кормовім проводі людини. Вони гояться помалу, часом до шістьох тижнів. Вони небезпечні, бо часом спричиняють кровотоки, а нераз і продіравлення кишок. Заразки черевного тифу держаться в організмі навіть кілька місяців по виздоровленні. Ті заразки виділюються з калом і мочею. Черевний тиф дістається головно через занечищені харчі. Тому треба вважати, в кого купуємо щонебудь до їдження, харчі чистити, їсти все тільки чистими руками. Для вдержання чистоти не треба богато зусиль, в кождім разі виплатиться бути обережним, щоб не заразитися тою страшною недугою. — Черевний тиф виступає в Польщі що року. Згаданий др Охорович подає, що 1935 р. в Польщі було 13.590 випадків занедужань. Черевний тиф постійно виступає в другій половині року, в місяцях липні й серпні. З початком зими заникає.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

Політика Німеччини

Про її відносини до Польщі, України й Росії та про те, чому політика Німців з континентальної мусіла стати світовою.

На сю і для нас дуже важну тему появилася цікава стаття німецького с.-дем. публіциста Дра Ріхарда Керн'а. Зміст:

В міжнародній ситуації наступило надзвичайне пересунення сил. В часі великої війни Італія й Японія були союзниками Англії. Отже на морях Англія мала проти себе тільки одну ворожу фльоту, німецьку. Тому могла її держати в шаху. Тепер Італія й Японія по стороні Німеччини. В Европі Німеччина й Італія загрожують Англію та Францію, в Азії Японія держить в шаху большевію. Бельгія по сильнім ваганні вже знов іде з Францією й Англією досить виразно, Голяндія йде з ними потайки (бо боїться в Европі за перемарш через свою землю, а в Азії за свої прекрасні кольонії). Італія сперта на союз з Німеччиною відважилася на фактичну окупацію еспанських островів Балеарів: се знаменита підстава для літаків і фльоти, відти вона таксамо добре може перепинити звязок Франції з її кольоніями в Африці як літаками бомбардувати англ. Гібральтар. І через те можна думати, що Англія і Франція (коли не погодяться з Італією) вже тепер програли першу часть найблищої війни, ще заки Еспанія й Португалія прикріплені до оси Рим — Берлін. Ситуація тут ясна.

Не така ясна ситуація на Сході. Оден з попередників Гітлера при кермі Німеччини, канцлер Бісмарк, уважав засадою німецької заграничної політики — уникання війни з Росією. Гітлер іншої думки. У книжці „Моя боротьба" проголосив він: наперед розбити Францію, потому поборотися з Росією. Потреби того не мотивує він ідеольогічно, але реально: домаганням нових земель для кольонізації їх Німцями в прибалтійських державах і на Україні. Потому він офіціяльно вирікся тих замірів, але вони дуже знаменні („мерквірдіг"). У к р а ї н а густо заселена дрібними хліборобами, що національно звязані з українськими частинами Польщі. Щоб зробити місце німецьким кольоністам, требаб насильно усунути населення України. Та де є ті німецькі кольоністи, що хотіліб іти на Україну? З німецьких сіл відбувається масова втеча до промислових міст і в селах брак хліборобських робітників. Німецькій воєнній господарці треба передовсім нафти, цини, міді, ґуми, мангану, зеліза. Сего на Україні нема. До того всадовлення Німців на Україні та взагалі всяке їх скріплення на Сході б у л о б д л я П о л ь щ і н е в и н о с и м е, бо віддалоб її на ласку й неласку Німеччини. Се приневолює Польщу до зміни становища. Політика мін. Бека осягнула деякі хвилеві успіхи. Вона дала Полякам можливість знов спольщити коридор і Горішний Шлеськ, скріпити своє становище між Німеччиною й Росією та піднести свою ціну на Заході. Але Польща все в тяжкім положенні. Внутрі роздирана соціяльними й національними противенствами, економічно слаба (тут пропускаємо два слова з цензурних причин. — Ред. „Нової Зорі"), мусить побоюватися, щоби в разі війни не стала полем розвитку чужих сил („Авфмаршгебіт")тай потому здобичею побідників. В р. 1933 Німеччина була ще слаба — і тому могла видаватися охороною для Польщі проти Росії. Тепер Німеччина сама стала їй загрозою. Тут причина нової орієнтації Польщі, віднови її союза з Францією та Ромунією, щоб скріпити буферне становище і супроти Німеччини і супроти Росії та утруднити їм боєву зустріч (тут пропускаємо критику загр. політики марш. Пілсудского).

Хоч яка нерішуча і зволікаюча політика Польщі, але вона вистарчаюча, щоб утруднити виступ Німців проти Росії. Бо напад Німців на Росію має за передумовину заняття Чехословаччини і балтійських держав та поміч Поляків—а се булоб для Польщі самогубством. Вдержання мира на Сході се для Польщі питання її життя — і се мусить її відіпхати від Німеччини.

А знов Італія в такій ролі: вона в острім противенстві до західних держав, особливо до Англії. Без помочи Німців Італія нічого не вдіє їм. *) Та італійське противенство до Росії тільки другорядне. Італії залежить тільки на тім, щоб Росію держати в шаху, аби Італія мала свобідніші руки в боротьбі за Середземне Море.

Гітлер мав зразу примітивну концепцію заграничної політики: про велику континентальну німецьку державу, яка обіймалаби всі німецькі племена і коли можливо то й Голяндців та Фляндців; та держава малаб скольонізувати на Сході великі простори Німцями й так малаб стати автаркічна (самовистарчальна). Таке уявлення походить від постійного столика в ресторані або в кавярні („Stammtischvorstellung"). На тій підставі Гітлер зовсім покидав імперіялістичну політику Вільгельма II, суперництво з фльотою Англії, придбання кольоній. Одначе державною політикою не кермують ідеї навіть дуже могутного диктатора, бо се колєктивна (спільна) справа панівної верстви суспільности. Її політика вимогла означену господарську політику, а та ставляє знов свої вимоги. Отже Гітлер вже не опирається кольоніяльній політиці, хочби й прийшлося зустріти противенство Англії. Звязок з Італією приневолює Гітлера до боротьби з Заходом. А та боротьба не може бути тільки континентальною боротьбою з самою Францією, але мусить стати боротьбою також зі світовою силою Англії.

Таким чином противенство з Росією (що подумане як реальна боротьба за землю) стає для Німеччини д р у г о р я д н о ю справою. Німецька континентальна політика сходить на другий плян, а на перший стає знов світова політика. З реального противенства повсталоб чисто ідеольогічне, — якби так війну можна було поділити і якби Схід не був так тісно звязаний з Заходом...

*) Ся стаття написана перед новими переговорами Італії з Англією в справі Середземного Моря.

Німеччина на роздоріжжі.

Французька публична опінія звертає в останнім часі особливу увагу на німецькі справи. Паризькі чинники з великим зацікавленням очікують висліду наради між Гітлером і його найближчими співробітниками, скликаної до Берхтесгадену. Фран. преса твердить, що Німеччина знаходиться в переломовій хвилі своєї історії. Приперта до муру господарськими потребами, Німеччина — пишуть — буде змушена в найближчім часі вибрати між політикою допомоги в Еспанії, дальшою політикою зброєння й господарської ізоляції, що веде безпосередно до війни, — а між політикою співпраці з Англією і Францією в ділянках економічній і політичній. Обидві ті держави, підносять у Парижі, схильні помогти Німеччині в разі засадничої зміни німецької лінії.

Цікаві лекції Мілюкова

Мимо того, що старий російський діяч і учений П. Н. Мілюков увійшов уже добре в осмий десяток літ, енергія його подиву достойна. Недавно приїхав він з Парижа до Праги й виголосив ряд цікавих лекцій: 1) Внутрішне положення в СССР. 2) Міжнародне положення і Росія. 3) Степ і Скити (частина твору, який незабаром появиться п. з. „Очерки по исторіи русской культури", том I.). 4) Кріза рос. соціялістичної інтеліґенції. 5) Інтеліґенція на еміґрації та в Росії. По всіх тих лекціях була жива дискусія. — Знаємо оден 40 міліоновий нарід, якого інтеліґенти мають часто „ідеал" вже по 50-тці вдавати старих, щоб нічого не робити і спокійно кінчити свій вік в шиночках.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Наше Поділля загрожене!

„Українські Вісти" принесли в 292 ч. отсю замітну статтю:

В польській пресі майже всіх напрямків чимраз частіше сучиняється лемент, що польський „стан посядання" в Галичині „курчи сен", що Українці викуповують землю від кольоністів і землевласників, по містах викуповують камяниці, повстають українські торговельні й промислові підприємства і т. п. Цей вереск такий гомінкий, що українські читачі тих часописів (а є їх може більше ніж читачів українських часописів) готові повірити, що ми дійсно випереджуємо Поляків і витискаємо їх з наших земель. А тимчасом справа мається якраз навпаки. Нема сумніву, що абсолютно беручи, ми йдемо вперед. Одначе справа мається зовсім інакше, коли порівняти наші здобутки з польськими. Тоді покажеться, що в богатьох областях ми залишаємося чимраз більше позаду і тимчасом постійно тратимо те, що ми мали досі.

Основа всякої акції — політичної, суспільної, економічної, освітної і т. п. це людський матеріял населення, серед якого дана акція має вестися. І тут власне треба нам раз ясно усвідомити собі, що ми на західно-українських землях постійно у відступі. Процентове відношення між Українцями й Поляками безупинно зміняється на нашу некористь. Можна не без підстав твердити, що всі дотеперішні статистики населення, чи то за Австрії, чи в Польщі, були фальшовані на нашу некористь, одначе се не заперечує факту, що процент нашого населення в порівнанні з польським — маліє. Щоправда не в такій мірі, як се кажуть польські статистичні обчислення, але таки маліє. Се доторкає головно Галичини, а передусім нашого Поділля.

В тій справі знаходимо дуже цікаву статтю в „Гласі Народу" (ч. 345). Автор її др Януш И. Дунін Міхаловскі, заголовок: „Памятаймо про Поділля". В статті автор твердить, що процент польського населення на Поділлі сягає вже до 48 і проявляє постійну і то сильну тенденцію до зросту. Тому на думку автора „ціллю польської державної політики повинно бути створити з Поділля польську етнографічну область на нашім (польськім) полудньово-східнім пограниччі".

Відтак подає він обчислення польського Географічного Інституту у Львові, отже наукової установи за час від 1857 до 1931 р. Ті числа дуже богатомовні й мусять у нас викликати затривоження та глибоку застанову, а відтак відповідне протиділання. Ось вони:

Віроісповідання 1857 — 1931 р.

рік	рим.-кат.	гр.-кат.	жид.
1857	1000	1000	1000
1880	1314	1210	1522
1890	1503	1344	1724
1900	1743	1500	1822
1910	2080	1635	1940
1921	2430	1518	1921
1931	3058	1666	2039

Отже польське населення за 75 літ зросло більше ніж три рази, а українське в тім часі зросло на кожду 1000-ку тільки на 666 осіб! Безумовно ці обчислення сперті на тенденційних статистичних даних і вони може далекі від дійсного стану річей, одначе тим не менше вони дають дуже богато до думання і не можуть бути підставою до безжурного оптимізму.

Дуже цікаві пояснення автора щодо причин того неймовірно великого зросту римокатоликів на Поділлі. Він пише:

„Той постійний і послідовний зріст Поляків це вислід більшого природнього приросту римокатоликів в порівнанні з греко-католиками, а в далеко меншій мірі іміграції (переселення) римокатол. населення з заходу. Менший приріст греко-катол. населення треба приписати поширенню серед нього радикальних і релігійно-вільнодумних напрямів. Висліди цих впливів можна стверднти цілком наглядно на поодиноких селянах. Про це явище говорив мені недавно один зі знайомих українських селян з радикальних кругів. Ці впливи збільшує й скріплює по війні широкий і дуже живий контакт українського населення з англьосаською Канадою та сильніша ніж у польського населення податність на большевицьку агітацію. Сих настроїв не може опанувати греко-католицьке духовенство з дуже різнородних причин, яких розглядати тут не місце. Рішаюче одначе впливає тут про зріст римо-католиків — національне й релігійне усвідомлення. Всі ці причини діють дальше й сьогодня, при рівночаснім збільшенні переселення з теренів етнографічно польських, наслідком політичних умовин".

На жаль, треба ствердити, що це пояснення зросту римо-катол. населення на нашому Поділлі у великій мірі слушне й переконуюче. Це факт, що радикальна й вільнодумна діяльність нашої інтелігенції, особливо цієї зпід радикального й соціялістично-большевицького прапору, дуже шкідливо відбилася на зменшенні природнього приросту нашого населення. Чейже маємо вже області (Збаражчина), як виказав се др Кубійович, де ми вже вимираємо так як Французи! Треба також отверто признати, що вплив нашого духовенства на вірних далеко менший ніж польського на римокатоликів. Річ ясна, що наші священики, обтяжені родинними обовязками, не в силі конкурувати з безженним польським римо-катол. клиром ні в національній ні в релігійній области.

Отже стан дійсно загрозливий. Сьому мусимо доцільно протиділати, бо ще хвилина, а буде запізно. Передовсім мусимо раз уже заняти ся нашими римо-католиками. А їх є, як подає проф. Ст. Рудницький, понад пів міліона! На них головно спирають свої надії Поляки. І то не без підстав, бо вони вже у великій мірі спольщені. Треба раз уже ясно поставити домагання, щоб для римо-катол. Українців у Галичині Ватикан дозволив на зорганізування римо-католицького українського духовенства. Треба оснувати окреме товариство Українців-римо-католиків. Треба видавати книжки, брошури й часописи також латинкою, бо богато з них не знає вже української азбуки, або знає її дуже слабо.

Але в нас таке поставлення справи викликує зараз „святе обурення" й тисячні застереження. Ми консервативні там, де треба бути поступовими, а поступові там, де треба бути консервативними... Люди, що здають собі справу з того, що нам грозить, повинні дати почин до розумної й доцільної протиакції, щоб врятувати те, що дасться ще врятувати, та відискати втрачене. — М. П.

НА СВЯТА І НА НОВИЙ РІК пийте
вина меди шампани
Г. Маковського
в Крушвиці
Давно признані, як найлучші. 3 Державні Золоті Медалі!

Польсько-український білянс

В різдвяним числі „Глосу Народу" римокатол. кс. Фр. Блотніцкий робить „білянс окраїнної політики" за минулі роки. На початку статті автор виказує, як дуже помилився „один з найліпших знавців польсько-руського питання в часі організування відродженої Річпосполитої, Станислав Грабский"! Він думав, що вистарчить віддати Галичину Полякам на 25 літ і те питання зникне з поверхні політичного життя. „Нині по 18 роках обсервуємо зовсім інакший факт: те питання не лише не зникає, але прибирає на остроті та переміняється з питання польсько-руського на питання польсько-українське." Проф. Грабский помилявся, бо не брав під увагу „індоленції Поляків, а радше того факту, що в тих роках в Польщі можуть правити люди, що не матимуть зрозуміння для окраїнних справ." Кс. Блотніцкі переконаний, що знає „всесторонно і жерельно" польсько-українське питання. Польсько-український білянс зроблений ним, виглядає так:

Поляки й Українці 1919 р.

„Польське конто в Східній Галичині по скінченні польсько-українських боротьб представлялося незвичайно додатно. Крім значного відсотка місцевого польського населення Поляки мали більшість окраїнної землі в своїм посіданні — землі податної (з причини господарського ослаблення великої власности) до парцеляції й мали (задля голоду землі в центральних воєвідствах) богато добровольців оселятися на окраїнах. Поляки мали в своїх руках державний апарат, що міг вести господарську, людностеву й культурну політику окраїн згідно з польським політичним інтересом. Вкінці Поляки мали досконалі психольогічні умовини серед окраїнного населення: велику віру в себе по побіді й бажання оконечного спольщення окраїн; а в руського населення були: пригноблення, викликане погромом, нехіть до невдатної української політики та її авторів, брак (з причини еміграції) кермуючого елементу, вкінці страх перед Польщею.

Поляки й Українці 1936 р.

В Українців: збільшення площі землі, поява й розбудова кооперації, офензива на міста, приріст фахової інтелігенції, зукраїнізування мас, певність себе і легковажения собі польського противника.

У Поляків: зменшення засобу посіданої землі, пригноблення задля невдатної парцеляції, розлад між суспільністю й державною адміністрацією, знеохочення до суспільно-національної праці і страх перед майбутністю."

Причини того стану.

Причини того стану бачить автор не в місцевих обставинах, тільки у чинників кермуючих окраїнною політикою. „Ззовні, згори накинено окраїнам розвоєву лінію, корисну для Українців, а погубну для польськости окраїн. Та лінія була формована двома засадами: позискати Русинів для польської державности і зломити серед окраїнних Поляків націоналістичний настрій. — Перша засада в теперішній політичній дійсности се, на думку автора, утопія. Ніяка частина живого народу не виречеться щиро й напостійно бажання національного зєдинення й життя у власних державних формах. Не зроблять того ніколи й найбільше умірковані Русини, не зрікається того навіть єпископ Хомишин... І друга тенденція показалася передальною і шкідливою. Окраїн не „усановано", тільки спинено в розвитку все, що було польською шпкістю й експанзією на окраїнах: вплив Костела, національні організації, незалежну пресу. А в суспільности викликано настрій неохоти і страху відносно суспільно-національної праці.

Висновки.

Всего відробити вже не можна, нпр. не дасться відукраїнізувати руського „люду", для котрого нині поняття „український" се вже не тільки поняття означеного політичного напрямку, але назва власної національности. Не дасться здержати українського руху відродження в ділянках господарській і культурній, зрештою таке здержання силою не булоб пожадане. Не дасться відискати втрачених ланів польської землі. Вкінці не дасться відробити страчений час і змарновану в боротьбі з польськими адміністраційними чинниками енергію польських окраїнних діячів. Та дасться врятувати бодай решткн польської землі, дасться спинити психічне заломання окраїнних Поляків, дасться знов розбудити польське релігійне, національне, культурне й господарське життя на окраїнах. Та до того треба, щоб польські рішаючі чинники хотіли признати стару окраїнну засаду, що Польща сягає там, доки сягає польський хлоп, польський костел, де повстають польські варстати й польські національні організації."

Примітка Ред. „Нової Зорі": Зі статті ксьондза Блотніцкого виходять дві можливости: 1) Він не знає відносин на нашій землі й невідома йому окраїнна політика рішаючих тут польських чинників (чи треба вичисляти скасовані майже всі права, здобуті ще за Австрії, знищення нашого шкільництва, непринимання Українців до державної служби, що м. ін. було причиною розвитку українського господарського життя, підпирання будови костелів і ставлення перешкод для будови наших церков і т. д.). 2) Кс. Блотніцкий знає все те, але хотівби ще „ліпшої" окраїнної політики. Якаж іще може бути „ліпша"? Можна ще потрохи видушувати знепавиджених Русинуф (хоч також католиків) або можна їх потрохи топити в Дністрі. Може ксьондз Блотніцкий бувби тоді вдоволений. І не лише кс. Блотніцкий. Випадки „а ля Мальовани" дають можність уявити собі, якої „політики" супроти Українців хотілоб, на жаль, богато польських шовіністів. Річ ясна, що такий націоналізм серед польського духовенства не може вийти на скріплення Поляків, подібно як шовінізм московського духовенства не вийшов на добро Москалям, але викликав у Росії жахливий фермент, на який ми всі дивимося вже 18 літ. Побачимо, до чого доведе шовінізм серед польського духовенства і цькування на своїх ближніх, вже і без того цькування досить заголюканих. Питаємо кс. Блотніцкого: Де докази на те, що Українці легковажать Поляків? Таж побіджені можуть таке робити супроти побідників хіба тоді, коли ті побіджені непочитальні. А член побідної нації, що поставить таку загальну тезу й не докаже її, може се робити хіба для цькування й викликування ще більшої ненависти як є. А які дикі претенсії проявляє кс. Блотніцкий до нашого Владики! Випоминає Йому, що не хоче асиміляції власного народу... І за що так випоминає? За те, що Владика проголосив свою льояльність супроти держави, в якій живе. І такі річи виписує католицький священик і друкує польська католицька газета.

КАМІННУ ДОЛІВКУ ДО ЦЕРКОВ

з прегарних шліфованих плит поручає:

Браттель і Де Цет

Фабрика цементових виробів
ЛЬВІВ, УЛ. ШЕВЧЕНКА 11 а.
Рік оснування 1909. Тел. 220-78

Декотрі виконані роботи:

- Духовна Академія — Львів
- Народна Лічниця — Львів
- Церква на Майзлях — Станиславів і богато інших.

ОСИП НАЗАРУК

Радикали і суспільність

З приводу резолюцій Головної Управи Української Соціялістично - Радикальної Партії з 1. XI. 1936, в котрих радикали напали на „табор Епископа Хомишина".

Чому наша публична думка зрадикалізована?

І чи можна супроти того дивуватися, що радикальна преса зачала бистро опановувати думки всіх кляс і станів нашої суспільности? Таж інакше не могло бути, тільки так, коли на сторінках тої радикальної преси зачали виступати навіть священики і писати в церковних справах, бо деинде боялися або взагалі не могли отверто висказати свої думки. Так дійшло до того, що радикальна преса відразу опанувала всю суспільність і зачала надавати тон всему нашому духовому життю. Від того часу діється те саме аж по нинішний день: бо й ліберальна преса (в якій по сей день читаємо оповістки ріжних релігійних і церковних установ) се ніщо інше тільки продовження радикальної преси під ріжними назвами. Інакше можуть думати тільки люди, які не вміють дивитися в саму суть справ, в їх ядро.

Що так є як тут пишу, на се є цілий ряд доказів. Наведу найбільше впадаючі в очи.

Були дві обори, та ні одна не мала плота.

Я вже висше згадував, як найбільше теоретично вироблений провідник радикалів др Евген Левицький писав, що пропагувати католицизм се значить плювати на будучність українського народу, його людські права, його поступ і його освіту — та що той сам чоловік став опісля також визначним провідником націонал-демократів, редактором „Діла" і послом — без відкликання того, що писав в радикальній пресі. З того виходить, що в так званих правих кругах нашої суспільности не треба було відкликати свого безбожництва, щоб стати провідником тих так званих правих кругів. А з того знов зовсім ясно виходить, що ті так звані праві круги не складалися з ніяких правих людей, тільки з таких самих радикалів, як ті, що були зорганізовані в радикальній партії. Бо якби було інакше, якби ті так звані праві круги були дійсно праві, то зажадалиб від таких людей як др Евген Левицький публичного відкликання того очевидного шкідництва, що його ті люди ширили передтим. Колиж „праві" круги того не жадали, то се знак, що (кажучи образово) між оборою радикалів і народовців не було ніякого плота. І власне тому можна було свобідно і без ніяких формальностей переходити з одної обори в другу: бо обі ті обори були душевно одним табором.

Де нема свого світогляду, там нема своєї будови.

Безпідставно і смішно булоб думати, що таке діялося „з незнання або з недбальства." Якби в душі наших так званих правих політичних кругів був скристалізований світогляд, який засадничо ріжнивсяб від радикального світогляду, тоді власне не булоб того незнання. Тоді само собою виринулоб домагання до перебіжчиків з радикальної обори, котре приблизно виглядалоб так: „Ми дуже тішимося тим, що ви, пане докторе Евгене, рішилися перейти від радикалів до нас, народовців. Та ви, пане докторе, бачите й знаєте, що ми народовці виступаємо перед нашим народом і цілим світом разом зі св. Юром. Тимчасом ви як радикал написали й підписали такі річи проти католицизму, що від них католикові вуха вянуть. Отже ви мусите се прилюдно відкликати, бо без того ми вас приняти між себе не можемо."

Таке домагання мусілоб зовсім природно вирости в кождій організації правих людей вже при першій появі першого перебіжчика з лівого табора, ворожого вірі й Церкві. В організації, в якій є люди з живою вірою, яким та віра дорога і які знають вагу та значіння тої віри, недбальство в такій справі неможливе— зовсім таксамо як для голодного неможливе не йти на обід, коли має гроші і коли не постановив собі постити. Або як неможливе для нормальних жовнірів чи офіцирів, не взяти з недбальства в полон і до переслухання жовніра чи офіцира з ворожого війська, котрий перебіг до їх армії. Колиб се навіть занедбав зробити виїмково оден чи другий чоловік у війську, то напевно не занедбавби ввесь загал.

КОЖДИЙ УКРАЇНЕЦЬ (КА)
повинен перечитати
НОВУ АКТУАЛЬНУ БРОШУРУ
Галичина і Велика Україна
пера Дра О. НАЗАРУКА
Трактат присвячений українським жінкам і військовим. В тій праці є новий підхід до справи соборности України.
Ціна 50 сотиків, з пересилкою 70. Замовляти разом з надісланням грошей в адміністрації „НОВОЇ ЗОРІ", ЛЬВІВ, ул. ҐРОДЗІЦКИХ 2. І п.

Засадничої ріжниці між народовцями і радикалами не було і по сей день нема.

Тимчасом у так званих правих народовців від тоді аж по сей день ніхто нікого з радикалів не взивав до того, щоб вони виразно відкликали і прилюдно шкідливою узнали боротьбу, яку вони передтим вели проти віри і Церкви. Се певний і нехибний знак, що засадничої ріжниці між радикалами і всіми таборами так званих правих народовців від 1890 р. аж по сей день не було і нема. Се тільки відтинки того самого табора, се прояви того самого світогляду, тільки з тою несуттевою ріжницею, що наші люди, котрі признаються до радикалізму, більше отверто висказують свої думки, а наші так звані праві народовці мають такий сам світогляд як радикали, але своїх думок не висказують отверто, тільки зовсім їх закривають, або висказують в лагіднішій формі, нпр. не поборюють виразно релігії як такої тільки воюють з Апостольською Столицею, мовляв „з формальних причин", нпр. задля тріраменного хреста і т. п. Та були в тім так званім правім народовецькім таборі також отверті виступи проти релігії, віри і науки Церкви в ріжних справах. Робив їх в „Ділі" особливо виразно Михайло Лозинський, робили й инші люди радикального світогляду (між ними й автор сих стрічок, коли ще був радикалом і співробітником „Діла"). І ніхто їх за те з „Діла" не усував, хоч се тривало літами.

Є тут і таке питання, що відповідь на нього мусить бути відложена на сам кінець.

Чи таке булоб можливе, якби так звані праві круги ріжнилися у нас засадничо від лівих своїм світоглядом? Річ ясна, що ні! Ну, а якже тоді пояснити собі факт, що найвизначніші уми між радикалами як др Володимир Охримович (той, що пізніше став католиком) і др Евген Левицький страшенно остро критикували народовців у радикальній пресі?[21])

[21]) Гл. статтю В. Охримовича п. з. „Кілька критичних думок про життя та розвій галицько-руської інтелігенції" в „Народі" рік 1890, ст. 324 — 333 і статтю Евгена Левицького п. з. „Безпрограмовість народовців і їх будучність", тамже.

Бездомні

— Мамо, далеко ще?

— Пів милі. Зараз будуть хати за тим лісом. Студено тобі, Івасю?

— Ні, матусю. Ні...

Таку вривану розмову вело двоє людей, мати й син. Мати йшла наперед, прокладаючи дорогу синкови в сніжних заспах. Кілько разів глибше запала — оберталася до дитини з пересторогою:

— Івасю, осторожно... Обійди боком...

— Добре, мамуню, добре, шептав змерзлими устами хлопець, затискав зуби й не жалувався, хоч мороз заглядав до серця... І тепер, коли мати його питає:

— Студено тобі, Івасю? він відповідає:

— Ні, мамуню, ні. А та відповідь дрожача як голос удареної струни потверджує питання, хоч слова перечать дійсности.

Двоє людей в боротьбі зі сніжними заметями... Два слабі єства, горячі чувством, в боротьбі з безмежною, студеною, мертвою природою... Хто поборе — чоловік, чи бездушна велич?

— Мамо, далеко ще? питає Івась.

— Зараз, зараз, іно йди Івасю, не переставай, благає мати. За мною, за мною... І колінами ріже стверднілий сніг, добуваючи вже майже послідних сил... Чує, що слабне, але чує й те, що мусить іти. Інакше студена смерть покриє і її й Івася.

— Коби лиш не мело снігом, коби вітру не було, говорить до себе незрозумілим шепотом... А тут немов у відповідь вихор повіяв від ліса й кинув їй острим снігом в обличча.

— Боже! лиш шепнула й дальше ставляє обмерзлі, мертві, сухі ноги. А за нею радше якоюсь волею ведена як силою ступає в сліди закостеніла дитина, обвинена плахтою, яку мати здоймила з себе.

Хвилька тишини, і вихор зірвався ще лютіший як перше, підняв цілу стіну снігу і гнав нею аж під облаки.

— Мамо...

— Що, дитинко?

— Мамо, шепоче хлопчина невиразно і скулений спирається на твердий сніг.

— Івасю, як лиш можеш... вже недалеко, благає мати, а в її голосі дрижать усі струни: любови, просьби і безмежної розпуки...

Здоймає ще хустину з голови й окриває дитину.

— Івасю, дитинко... ще трохи.

— Не можу, мамо... шепче чимраз тихіше і безсильний паде на обмерзлий сніг.

Мати станула, ломить замерзлі руки, а вихор немовби хотів ще додати грози тому страшному образови, розвіяв її чорне волосся. Вона страшна була в тій німій, небо обжаловуючій розпуці...

Сніжна заметіль остримн поцілуями дре її по обличчі.

— Івасю! шепче крізь зуби й нахиляється до дитини. Скляний погляд дитини на неї звернений відібрав їй решту сил. Хоче піднести дитину й сама паде на коліна... Мороз стиснув їх, прикріпив до землі і морозячи кров, добирався до серця.

— За що мене так страшно караєш, Боже?... тут... без священика...

Хоче піднестися, коліна примерзли до снігу.

— Прокляті люди!... вигнали з хати. Бодай так...

Не докінчила. Останок розпуки полетів з недокінченим проклоном. Страшний біль стиснув серце, вижирав очи і промінням розходився по тілі... Уста хотіли ще шептати молитву; гадка докінчила її... може на другім світі.

Блистіли сніжні діяманти й мінилися красками в світлі звізд, що рідкими очима гляділи зпоза чорної мраки... Бли-

Якже можна так остро критикувати людей з иншого табора, котрий властиво не є иншим табором, бо не видно між ними засадничої ріжниці?

„Ключ разумінія” сеї важної тайни української духовости в Галичині можна буде представити аж при кінці, бо передтим треба ще навести богато инших фактів, подій й образків.

Жіноцтво, релігія й вихованя нації.

Як деревина в кождій землі держиться своїм корінням, так релігія в кождім народі держиться передовсім жіноцтвом. Се той складник людства, що в кождім часі і в кождім народі має в собі *менше злочинности ніж мужеський чинник*, бо жіноцтво своїм інстинктом більше звернене до Бога, більше привязане до продовженя свого роду (що неможливе без Божого благословення) та звичайно менше стикається зі світом і його брудом. Тому релігійність в кождім народі сильно залежить від якости жіноцтва, від вихованя того жіноцтва, від його освідомлення і від напряму його думок. Річ ясна, що правдиво релігійне жіноцтво виховує не лиш дівчат але й хлопців у правдиво релігійнім дусі. Сини глибоко релігійних матерей зправила належать до людей совісних і працьовитих. Вони не бояться людей, бо бояться Бога. Пригляньмося, як виглядало українське жіноцтво в часах коли творилася радикальна партія, а саме те жіноцтво, що видало й виховало велику більшість радикальних провідників, себто: як виглядали жінки і дочки священиків.

Пізнання того важного факту дасть нам змогу розвязати не тільки загадку дивних взаємин між радикалами і народовцями (пізнішими націонал-демократами, з котрих вийшли ундисти), але дасть нам також змогу довідатися ще лучше, чому радикальна преса вспіла так скоро опанувати публичну думку (опінію) нашої суспільности.

Преса се сила. В її твореннї співпрацюють публіцисти й передплатники. Одні й другі мусять памятати про свої обовязки.

стіли зірки по снігу, а чотири більші від инших як рідкі окази діямантів між піском дорогих каменів... Блистіли очи померзлих.

Милостивий вихор кидав снігом на ті домовини — і росла, росла сніжна могила.

Минули три дні... Час пливе як вода. Біле сільце сияє звіздами снігу в нетеплім світлі сонця.

Люди зблизька, від церкви, спішать по скриплячім снігу на Службу Божу. З дальших не дійде, бо замети...

— Кому то вчера дзвонили? питає старий ґазда вже немолоду женщину.

— Е, знаєте, тій від Хованця.

— Умерла?

— То ви не чули? Замерзла бідна недавню разом з дитиною. Вигнали з хати. Тай пішла на ніч... Знайшли її аж на другий день під снігом. Наробилася вона, наробила. І вигнали, коли вже не стало сил, як неприказуючи — пса.

Старий покивав головою, а йдучи до церкви шептав: „Со святими” і пять „Отченашів” за душу комірниці.

Атже й йому робила...

— А роботяща була, погадав. Так марно... Таки люди гірші від звірят!... Вигнати на мороз!... І знов почав „Со святими”...

З польського — Волод. Оркана.

Зїзд Рідної Школи

Загальний Зїзд „Рідної Школи” відбувся у Львові 25 с. м. Прибуло 285 делеґатів. Зїзд був дуже бурливий. При виборі комісії матки втрачено кілька годин часу. Головою „Рідної Школи” вибрано неприсутного директора Коренця. При кінці нарад зявився на салі дир. Коренець і заявив, що він не може приняти вибору на голову „Рідної Школи”. Сей факт дає деяке поняття про те, як підготовляється загальні зїзди одної з найбільших українських установ... Перед зборами не питають навіть того, кого хочуть вибрати головою, чи він прийме той уряд, вибирають і розїздяться. Якби так нпр. вибраний на голову чоловік мусів виїхати зі Львова або з краю, тоді триста делеґатів мусілоб наново зїздитися з цілого краю й витратити грубі ґроші на новий непотрібний зїзд. Та були на тім зїзді ще далеко ґірші річи. І так виступали там проти себе аж три ґрупи націоналістів, між котрими властиво нема ніякої ріжниці ні в програмі ні в кличах. Дві з тих ґруп (переважно молодики) довго і завзято жерлися між собою, тамуючи весь хід нарад. А за щож вони жерлися, коли між ними ніхто не бачив ніяких програмових ріжниць? Жерлися за осіб, яких хотіли вибрати до виділу — і притім обидві ґрупи годилися на деяких осіб. Се найлучше доказує, що програмових ріжниць між ними нема ніяких. З ґалєрії до сивого священика кричали: „Старий брехуне, не шахруй!” і т. п., хоч йому очевидно й не снилися шахрайства. Словом, останні загальні збори „Рідної Школи” залишили по собі враженя безцільного жертя, найбільшого браку підготовки і повної розтічи та упадку. Щодо „пропорції сил” згаданих трьох ґруп націоналістів на тих зборах, то її видно було при голосуваннях. Раз нпр. голосування виглядало так: за т. зв. „магістратською лістою” (старого виділу) заявилося 114 голосів, проти неї голосувало 137 т. зв. 105% націоналістів і 13 (переважно сторонники ФНЄ) здержалося від голосування, причім 40 делеґатів було неприсутних на салі. Між тими 114 голосами були голоси націоналістичної ґрупи „Вогнів”. Другий раз т. зв. 105%-ві мали тільки 79 голосів проти 138. Обчисленя ті неофіціяльні й розуміється тільки приблизно вірні.

„Перфумована“ історія Франції

Одна з найстарших парижських перфумерій видала недавно свою історію з приводу 200-ліття істнування фірми. Історія написана на основі записок і рахунків з архіву фірмових книг. Майже кождий з французьких королів послідних століть, майже кожда заможніша дама посідає спору картку в архіві тої фірми. Бо як відомо, перфуми і косметики становили для тодішної аристократії не менше важні предмети ніж сам стрій. Суми видавані на косметики і пахощі були головокружні. Так нпр. рахунок, що обтяжував довгий час конто пані Помпадур виносив неймовірну суму... міліон франків! Хто вирівнав довг королівської фаворити, про те книги фірми не згадують. Найважнішим відборцем пудру був, на основі записок, Вольтер. Він зуживав нечувану скількість пудру, котрим обсипували його льокаї, уставлені рядом. Французька революція мала також вплив на косметики. Появляються нові назви „Парфім де републік”, „Еліксір ґільотін” і т. п. Строгий Робеспіер заборонив продукувати перфуми з сильним, оголомшуючим запахом і фантастичними назвами. Позволив виробляти перфуми тільки з природним запахом квітів. До сильних перфум вернулися дами за Наполеона III. Цісарева Евґенія впровадила моду уживати золотого пудру на волосся. Фірма продавала його тоді цілими мішками.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

Віча в справі кольонізації

Проти кольонізації українських земель відбулися недавно віча в отсих місцевостях: Збараж, Бережани, Козова, Буськ, Винники, Гвоздець, Яблонів, Заліцики, Борщів, Мельниця, Косів, Коршів, Шандрівець, Глинянин, Бібрка, Зубрець (Бучаччина), Поміpці, Білявинці, Петликівці Нові, Говилів Великий (Теребовельщина), Глещава, Іванівка, Ласківці, Сороцько, Ілавче. Такі віча повинні відбутися в цілім нашім краю, бо земля для нашого селянства се одна з найважніших підстав істнування і того селянства і нашої Церкви та нації. Тому боронім тої підстави всіми силами — і боронім всі!

Канал Висла — Чорне Море

В Букарешті розійшлися чутки, що підчас недавнього побуту в Польщі румунського міністра Антонеску обговорювано проєкт системи каналів, що лучилиб Шлеськ з Чорним Морем через Вислу — Сян і Прут. Будова каналів коштувалаб около міліярда зл., з того на Польщу припадалоб 850 міл. Канал мавби бути рентовною інвестицією. Ним перевозилиб свої продукти не тільки Польща й Ромунія, але також Совіти, Греція, Югославія, Чехословаччина й ін. Коли сей шлях получилиб з німецькою системою каналів, тоді рух бувби більший, як у суезькім каналі. При будові каналу одержалоб працю 170.000 робітників продовж 4 літ.

Досвіди з війни в Еспанії

В останнім часі ні одна з воюючих сторін в Еспанії не мала більших успіхів. По сильних атаках повстанців наступають протинаступи червоних. Мадрид не піддається. Розглядаючи положення в Еспанії англійський „Менчестер Ґардієн” пише, що еспанська війна дає нагоду другим державам випробувати новітні роди зброї. Показалося, що совітські літаки мають перевагу над німецькими й італійськими. Особливо завели німецькі тяжкі бомбомети. Зате німецька протилетунська артилєрія показалася знаменитою. Тому совітські літаки не можуть атакувати повстанчих позицій. Совітські танки показалися зовсім слабими супроти німецької протитанкової артилєрії. Головний рід зброї в війні дальше машинові кріси.

Різдво у Франції

Французи дуже гучно обходили сегорічне Різдво. Перед святами й підчас свят у Парижі й на провінції панувало велике оживлення. Готелі, ресторани, театри, забавові льокалі були переповнені. Крамниці мали такі обороти як за найліпших часів. Те оживлення можна поясняти двояко. Кріза минула й настають добрі часи або наближається якась катастрофа. І перед катастрофами панує оживлення. Люди не числяться з ґрішми, всіх опановує настрій непевности, кождий хоче вижитися поки час.

Памятник французької революції

Ще в р. 1881 французький парлямент затвердив проєкт памятника для вшанування деклярації прав чоловіка і горожанина. Ту деклярацію проголошено в часі великої революції. Памятник мали уставити на площі Бастилі в століття революції, т. зн. в р. 1889. На будову його ухвалено 2,735.000 франків ще доброї валюти. Потому справу понехано. Тепер знов її відновили з тим, що памятник має стати в Верзалі в 150-ліття революції. Ще лучше діло зробилиб провідні уми Франції, якби для вшанування деклярації прав чоловіка і горожанина переглянули наслідки мира подиктованого в Верзалі. Тоді побачилиб, які „права чоловіка і горожанина” істнують подекуди, які люди і за що караються нераз в концентраційних таборах і т. д. За все те поносить Франція головну відповідальність.

Синод в Замостю

ЙОГО ЗНАЧІННЯ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЗЄДИНЕНОЇ ЦЕРКВИ.

Реферат о. кан Р. Лободича на зїзді в 300-ліття смерти митр. Рутського.

Загально відомо, в якому страшному стані знайшлася православна Церква в Україні з кінцем XVI століття. Щоб рятувати її від повного занепаду, тодішні наші Епископи приступили, під моральним проводом великого Потія, до єдности з Апостольським Престолом на славному Синоді в Берестю 1596 р. Та святе діло зєднання вимагало надзвичайних жертв і трудів. З одного боку треба було спонукати непідготовану до Унії суспільність приймити зєднання щирим серцем, а з другого боку оборонити його перед надзвичайно завзятими наступами противників, що намагалися за всяку ціну зовсім знищити нашу зєдинену Церкву. Коли Берестейську Унію не стрінула та сама доля, що й усі попередні, зокрема Фльорентійську, то се безсмертна заслуга Потія, Рутського й св. Йосафата. Без пересади можна сказати, що Потій завів Унію, Рутський оборонив її перед загладою, а св. Йосафат оживив її своєю кровю. Унія не тільки вдержалася, але назовні поширилася, коли приступили до неї передовсім обидві галицькі епархії: перемиська (1692) і львівська (1700).

Але внутрішній стан зєдиненої української Церкви на початку XVII ст. майже в нічім не ріжнився від її стану перед 1596 р. Вона конечно потребувала внутрішнього скріплення й відродження. Цю конечну потребу бачив передовсім митрополит Рутський. І тому розпочав внутрішню обнову нашої Церкви від реформи Василіянського Чина на західно-европейський лад та від дуже поважних починів у справі оснування духовних семинарій для світського духовенства. На жаль, занятий безперестанною боротьбою за самеправоіснування зєдиненої Церкви, не мав він ані сили, ані часу займитися упорядкуванням прочих справ, які конечно треба було полагодити. Але вказав напрям, як треба дальше працювати, щоб піднести нашу Церкву з того великого занепаду, що в ньому вона знайшлася в часах берестейської унії.

Що розпочав митрополит Рутський, се довів до кінця в його дусі Синод в Замостю 1720 р. Се один з найславніших провінціяльних синодів не тільки в історії нашої Церкви, але також в історії католицької Церкви. Його ухвали, переведені здебільша в життя, полишили по собі незатертий слід і розпочали нову добу в історії нашої Церкви, зокрема в життю галицької церковної провінції.

Тому святкуючи 300-ліття смерти великого Подвижника Зєдиненої Церкви, Йосифа Велямина Рутського, годиться бодай коротенько згадати про значіння замостського Синоду для життя тоїж Церкви, зокрема: 1) що вчинив замостський Синод для її внутрішньої обнови; 2) як старався забезпечити її перед нездоровими впливами посторонніх чинників і накінець 3) як погодити ухвали тогож синоду з унїоністичною працею на найближчому незєдиненому Сході.

Замостський Синод і внутрішня обнова нашої Церкви.

Брак належного упорядкування церковно-релігійних справ у тих епархіях, що вже від 1596 року були злучені з Римським Престолом, страшні переслідування зєдиненої Церкви в часі козацьких і польсько-московських воєн у XVII столітті, як також приступлення до Унії полуднево-українських епархій на початку XVIII ст. й майже безпосередньо потім північна війна й загальний заколот у Польщі зложилися на те, що стан зєдиненої Церкви з початком XVIII ст. представлявся надзвичайно сумно. Але Боже Провидіння опікувалося цією Церквою й дало їй добрих Пастирів, з митрополитом Львом Кишкою на чолі. Вони постановили за всяку ціну зарадити лихові та по можности зрівняти нашу Церкву з прочими частними Церквами католицького світу. Тодішні наші Епископи бачили добре, що зєдинена Церква зможе піднестися тільки тоді, коли її вірні переймуться наскрізь католицьким духом опираючись затіям відлученого Сходу, як також коли будуть вірно придержуватися обряду своєї Церкви, не змінюючи його на латинський обряд. Так прийшло до зібрання Синоду, що відбувся за часів Папи Климентія XI (1700 — 1721), під проводом Папського Нунція в Варшаві Єроніма Грімальді. Той Синод відбувся в днях від 26 серпня до дня 17 вересня 1720 р. в церкві Покрова Пресв. Богородиці в Замостю (цікаве те, що митрополит Кишка беручи під увагу особливо новонавернених до Унії Галичан, проголосив скликання того ж Синоду до Львова; та через пошесть у Львові переніс Синод до Замостя). Участь у Синоді взяли всі тодішні наші Епископи: митрополит Кишка, архиепископи: полоцький і смоленський, епископи: луцький, львівський (Атанасій Шептицький), холмський, перемиський (Єронім Устрицький) і пинсько-турівський. Крім того взяв у ньому участь Василіянський Чин та багато представників світського духовенства. Навіть новонаверне Ставропігійське Брацтво у Львові вислало на Синод двох своїх світських представників. Предмет нарад був совісно і докладно приготований заздалегідь, самеж викінчення відбувалося в часі між поодинокими врочистими засіданнями. Тих засідань було три. Найважніше з них третє засідання, бо на ньому проголошено майже всі ухвали Синоду. Замостський Синод затвердив 1724 р. Папа Венедикт XIII. Пізніші Папи, особливо Пій VII, часто пригадували, що наша Церква має совісно придержуватися постанов Замостського Синоду. Львівський провінціяльний Синод 1891 р. має між своїми постановами майже в цілості постанови Замостського Синоду (Додаток, стор. 200 — 276).

„Ціль Замостського Синоду була: постановами різко відмежувати унїятську Церкву від православної, у внутрішнє життя Церкви влити католицького духа, усунути всякі надужиття та завести лад і порядок. Обрядовими рішеннями старався Синод, оскільки се тільки було можливе, задержати традицію Східної Церкви й спинити дальшу латинізацію. Та передовсім мав на ціли добро душ, що під релігійним оглядом були страшно занедбані".[1])

Замостський Синод мусів передовсім займитися справою віри, бо віра се найцінніший скарб кождої християнської душі. Тому своїми рішеннями підчеркує, щоб Епископи і священики старалися викликати в вірних свідомість приналежности до католицької Церкви, чи-то церковними богослуженнями, в яких поручає часто молитися за Христового Намісника на землі, чи частим голошенням Божого слова й ревною катихизацією. Побожність зєдинених старається Синод піднести, зобовязуючи виразно до слухання Служби Божої в неділі й свята, влекшуючи відбування частішої сповіди та приняття св. Тайни Єлеопомазання, особливож підносячи до належної висоти культ Пресвятої Евхаристії. Щоб піднести належно Богопочитання, Синод рішуче осуджує симонію, що покутувала особливо в новонавернених епархіях, дає докладні приписи про звершування поодиноких святих Тайн та про належну відправу церковних богослужень, звертаючи притім велику увагу на одновидність в обряді, на лад і охайність Божих храмів та на апостольську ревність епископів і священиків. Дуже велику увагу звертає на достойне святкування церковних свят в урочистий спосіб, на приписи про пости та на почитання святих.

На окрему згадку заслугують обрядові рішення Синоду, одначе цього питання годі тут основніше діткнутися. Скажу тільки те, що Синод віднісся з якнайбільшою пошаною до східного обряду, а коли й завів деякі незначні зміни, то вони або були дуже доцільні й не нарушували сути східного обряду, або з важних причин були згодою на звичаї, що їх заведено самовільно в нашій Церкві вже перед Замостським Синодом. Скасувати їх значило те саме, що дати нагоду багатьом вірним перейти на латинський обряд.

Дуже великою заслугою Замостського Синоду є се, що він перший завів у нашій Церкві належну карність в церковному житті, від якої не вилучив ніяких членів нашої Церкви. Видав докладні приписи про обовязки митрополита, епископів і священиків, завів уряди офіціяла, канцлера й декана, поручив переводити канонічну візитацію в приписаному відступі часу, упорядкував справу адміністрації церковних дібр, словом — не поминув ані одної ділянки релігійного й церковного життя нашої Церкви. Як дуже лежала на серці Отцям Синоду справа освіченого духовенства, бачимо з того, що вони поважно призадумуються над справою духовних семинарій, тою задушевною мрією митрополита Рутського, вкладають на Василіянський Чин обовязок основувати семинарії й покищо чинять те, що в тодішніх надзвичайно прикрих обставинах нашої Церкви було можливе: Василіяни жертвують на Семинарію ОО. Театинів 40 тисяч золотих для удержання наших питомців, митрополит дає 90 тисяч золотих на основану ним дух. семинарію в Вильні, епископи зобовязуються по своїм силам висилати питомців до ріжних високих богословських шкіл. А щоб проче духовенство бодай хоч трохи могло виконувати своє високе завдання, Синод поручає зладити для нього відповідний катихизм і зобовязує духовні власти припильнувати, щоб священики справді використали той катихизм. Тому зовсім слушно каже еп. Пелеш, що „той Синод був найбільшим добродійством, що його тодішні епископи могли для української церковної Провінції вчинити" (Історія Унії II, стор. 445).

(Дві другі частини реферату Впр. о. Лободича п. з. „Забезпечення зєдиненої Церкви перед нездоровими впливами посторонніх чинників" і „Замостський синод і унїоністична праця на Сході" помістимо в посвяточних числах „Н. Зорі").

[1]) „Добрий Пастир" II (1932), стор. 280.

Зміна становища Німеччини

супроти франц.-совітського союзу?

Перед виїздом амб. Рібентропа на святочні ферії до Берліна відбулася в Лондоні обширніша дискусія між амб. Рібентропом і мін. Іденом. На ній в спосіб засадничий порушено британсько-французькі взаємини та становище Вел. Британії супроти франц.-совітського союзу. Становище Німеччини, представлене амб. Рібентропом, має означати рішучу зміну дотеперішнього відношення Німеччини до справи франко-совітського договору. Як відомо, дотепер Німеччина займала в тій справі неприєднане становище. Тепер малаб повстати можливість мовчаливої згоди Німеччини з фактом істнування франко-совітського договору, коли переведеться поправку щодо устійнення поняття напасника. На тім шляху повстає можливість німецько-британського порозуміння. Коли на се згодиласяб Франція, то булиб вигляди на льокарненську конференцію. Розмова Іден—Рібентроп потягнула за собою вже важні кроки. Мін. Іден приняв сов. амбасадора Майского та поінформував його про становище Німеччини. Рібентроп зложив звіт з розмови Гітлерові зараз по прибутті до Берліна.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Апостольським нунцієм у Польщі іменований тит. архиепископ Сиракуз, Филип Кортезі. Новий нунцій уродився 1876 р. на Сицилії. 1921 р. був іменований апостол. нунцієм у Чілє, 1926 р. в Арґентині й Парагваю, 1936 р. в Мадриді. Та через домашну війну в Еспанії не міг обняти свого становиска. (КАП).

В Судовій Вишні відбулася величава академія в честь св. священомученика Йосафата. Підчас академії виступали хори з Судової Вишні, Бортятина, Довгомостиськ і з Дмитрович. В академії взяли участь також діти з захисту в Городку. Промову про значіння св. Йосафата виголосив о. крил. В. Гриник. Академія зробила гарне вражіння на всіх учасників.

10-ліття Марійських Дружин відсвяткували 4. XII. с. р. Марійські Дружини в Сокалі. На се свято прибув до Сокаля презес Марійських Дружин о. Ір. Назарко ЧСВВ. Напередодні свята в домівці Марійських Дружин ґімназії відбулися святочні сходини в честь св. Йосафата в присутности запрошених гостей. Вечером в церкві підчас молебня о. Назарко виголосив до зібраних членів всіх місцевих Дружин відповідну проповідь. Потім відбулася Сповідь. Вона протягнулася до пізної ночі. На другий день рано в 9 год. відправилася Торжественна Служба Божа. До св. Причастя приступило понад 240 членів Марійських Дружин. По Службі Божій о. Ір. Назарко виголосив до дружинників та численно зібраної інтеліґенції проповідь про геройських оборонців Альказару. Пополудні відбулася Марійська Академія з отсею програмою: Промова о. Ір. Назарка; дві точки жіночого хору (випали дуже гарно); виступ мішаного хору; дві деклямації дружинниць і вдатний сольо-спів панни Л. Малицької. Найкраще випав живий образ, що зображав хвилю Благовіщення Пречистої Діви. Підчас академії саля була вщерть набита ґістьми. В академії взяла участь більшість місцевої інтеліґенції. По Академії відбулася в „Братському Домі" спільна вечера для всіх членів Марійських Дружин. Серед співу набожних пісень і товариської ґутірки мило минув час. Під оглядом Марійського руху Сокаль займає одно з перших місць у краю. Він має 6 Марійських Дружин. Працею в Марійських Дружинах проводять о. декан Ничай, о. др Вергун і проф. Салук.

В Богатківцях пов. Підгайці відбулася місія. Науки голосили ОО. Редемптористи К. Більке й М. Якимович. На закінчення місії відбувся величавий похід з хрестом через село. В науках брали участь і місцеві інтеліґенти. Кооператива в часі місійних наук була замкнена.

Митрополитом греко-католиків Ромунії іменований монс. Александер Ніколеску, дотеперішний епископ дієцезії Люґой. Епископом Люґой іменований о. прал. др Іван Балан, б. член комісії для кодифікації канонічного права Східної Церкви в Римі. (КАП).

Примас Еспанії кардинал Ґома Томас вернувся з Італії до Еспанії. По вибуху революції в Еспанії він був змушений виїхати до Італії.

Єрархію православної Церкви в Польщі критикував зїзд „Русского Народного Обєднання" в Варшаві. Зїзд ствердив, що православна єрархія нарушила принціпи „соборнаго устроенія Церкви", бо ввела ряд „нововведеній". Особливо не подобалася Зїздови українізація богослуженя. Зїзд ствердив м. ін., що залежність православного духовенства від адміністраційної влади причиняється до втрати його авторитету серед народа. Навчання Божого Закону в школах у польській мові робить недобре вражіння на православних. Зїзд подав до відома православній церковній владі, що теперішні настрої в правосл. Церкві загрожують їй тяжкими потрясеннями й розколом.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В ОБОРОНІ РІДНОГО КРАЮ І НАРОДУ треба всюди орґанізувати віча й ухвалювати резолюції проти кольонізації. Земля в сім краю належиться його мешканцям. Так каже справедливість.

70.000 НОВИХ ЛЕТУНІВ образують у 160 совітських аероклюбах. Разом буде їх 150.000. Все те ладиться на велику війну.

РОМУНСЬКИЙ КОРОЛЬ Карло має приїхати до Польщі в половині січня слідуючого року.

НІМЕЧЧИНА вислала на еспанські води 3 панцирники та дві фльотилі торпедовців.

АМБАСАДОРИ АНҐЛІЇ І ФРАНЦІЇ в Берліні вручили німецькому правительству дві ноти щодо стислішого приміновання засади неінтервенції в еспанській справі.

БЕЛЬҐІЙСЬКИЙ МІНІСТР ЗАҐР. СПРАВ заявив у своїм експозе, що Бельґія таки не може ґарантувати Франції її східних границь.

В ҐАЗІ в присутности королевої Вільгельміни, княжни Юліянни і відділів всіх родів зброї голяндської армії відбулося заприсяження кн. Бернгарда, нареченого княжни Юліянни, на офіцира голяндських військ.

В ЮҐОСЛАВІЇ викрили комуністичну орґанізацію. На її чолі стояв б. провідник селянської лівиці Драґолюб Йовановіч.

ШВАЙЦАРІЯ признала суверенність Італії над Абісинією.

РАДА ЖЕНЕВСЬКОГО КАНТОНУ постановила відобрати право побуту в Женеві редакторові „Журналь де Насіон", Карлови А Прато, та звернутися з предложенням до федеральних властей видалити його з території Швайцарії. Та постанова стоїть у звязку з крайно протифашистівським наставленням часопису „Журналь де Насіон" та його нагальною протиіталійською кампанією.

ҐРЕЦЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО рішило створити в Аддіс-Абебі ґенеральний консулят на місце дотеперішного посольства. Се знак, що Ґреція признає анексію Абісинії.

ВІЦЕАДМІРАЛ УСБОРН, б. начальник інфомарційної служби анґл. маринарки, заявив у промові, виголошеній у Лондоні, що Анґлія повинна віддати Еспанії Ґібральтар в заміну за Цевту, положену на другій стороні ґібральтарського проливу. Свій проект мотивував він тим, що на випадок війни Ґібральтар не до вдержання. Цевта має ту перевагу над Ґібральтаром, що там можна заложити велике летовище. Се в умовинах сучасної війни має капітальне значіння для оборони ґібральтарського проливу.

МІЖ БАСКАМИ Й ПОВСТАНЦЯМИ в Еспанії ведуться переговори в справі перервання воєнних ділань.

МАРОКАНСЬКІ НАЦІОНАЛІСТИ підготовляли повстання у французькім Марокку. Місцеві власти довідалися про се майже в останній хвилині й увязнили провідника націоналістів Могамеда ель Квазаі враз з 500 заговірниками.

ПАНАМЕРИКАНСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ одобрила внесок предложити Св. Отцеві і Союзові Народів приняті нею резолюції.

КАНАДА чимраз більше унезалежнюється. Доказом того факт, що численні держави як Злучені Держави П. А., Франція, Японія, Німеччина й інші відкривають в Оттаві свої посольства. Канадійська преса мало пише про се, даючи тим до зрозуміння, що се річ цілком природна.

ПРЕЗИДЕНТА КУБИ Ґомеза скинено з його становища. Його місце заняв дотеперішній віцепрезидент Ляредобру. Кубанські політичні крути переконані, що й Ляредобру не вдержиться довго на тім становищі.

ҐЕНЕРАЛЬНІ КОНСУЛЯТИ в Аддіс Абебі задумують створити в найближчім часі Ромунія і Злучені Держави Північної Америки.

РАС ІМРУ, один з найздібніших абісинських вождів підчас останньої італійсько-абісинської війни, що до останніх днів ставив опір Італійцям у західній Абісинії, піддався по програним бою над рікою Годзеб. Подаючи сю вістку правительственний комунікат ствердже, що тим самим Італійці запанували й над цілою західною Абісинією.

ЦІСАР ЯПОНІЇ відкрив 70-ту сесію сойму. В престольній промові підчеркнув він, що гармонійні взаємини Японії з іншими великодержавами постійно кріпшають. Опісля звернувся до сойму з проханням приняти буджет і ряд проєктів законів предложених правительством.

В ТОКІЮ зліквідовано відділ большевицького товариства „Інтурист". Причина та, що японська поліція знайшла комуністичні пропаґандові брошури в бюрах товариства.

МАРШАЛ ЧАН-КАЙ-ШЕК і всі особи, придержані свого часу в Сіян-Фу ґенералом Чан-Сю-Ляном, вже увільнені.

НОВИНКИ

Слідуюче число „Нової Зорі" буде святочне. Його одержать ВП. Передплатники в перших днях січня 1937 р. Розуміється, одержать те число лише ті Читачі, що вирівнають залеглости.

Перед святами подумайте про тих, що без праці з жінками й дітьми „живуть" в голоді й холоді на піддашах, в сутеринах і землянках. Українське робітниче товариство „Сила" у Львові, 3 Мая 10, улаштовує для них Свят-вечір. Конечно пішліть на ту ціль даток. Нехай наші безробітні бодай на Свят-вечір мають кусник хліба й горнятко теплого чаю.

Цикль статтей про радикалів і їх відношення до релігії, Церкви, духовенства і всеї нашої суспільности буде продовжуваний в слідуючім річнику „Нової Зорі".

Городське староство у Львові наказало Головній Управі „Рідної Школи" розвязати до 30 днів „ґуртки дорости". Своє рішення мотивує городське староство тим, що регулямін „ґуртків дорости" суперечний зі статутом „Рідної Школи".

Вийшли на волю з львівських Бриґідок б. студенти Олександер Пашкевич і Ярослав Стецько, засуджені у львівськім процесі Ст. Бандери і тов. по 5 років вязниці.

„Мордуй католиків". „Дзєннік Мали" в ч. 355 приніс отсю знаменну вістку: „До нашої редакції зголосився один з читачів і заявив, що в домі ч. 36 при вул. На Байках у Львові завважив на стіні надпис: „Мордуй католиків".

Нові 2 і 5-золотівки появляться в обігу в найближчих днях. Нові монети матимуть з одної сторони орла з надписом „Річпосполита Польска" й рік карбування монети, а з другої буде виритий вітрильний корабель.

З новим роком одержить аванси кільканацять тисяч адміністраційних урядників, зелізничників і вчителів.

Ексмітований столяр Северин Канатек, не маючи змоги знайти дах над головою для себе і своєї родини, розбив шатро під памятником Собіского на Ґетьманських Валах у Львові. Довкола бездомних зібралася велика товпа людей. Поліція відставила бездомну родину до шупасової стації.

В магазині паперу Соломона Бараха у Львові невідомі справники доконали систематичних крадежей паперу загальної вартости 12.000 зл.

Оплати від псів у Львові. На засіданні львівської міської ради рішено обнизити оплату від ланцюхового пса з 10 на 5 зл. За кімнатних псів установлено такі оплати: від першого 20 зл., від другого і третього 30 і 40 зл.

Гумор. — По забороні мін. Складковского, складати побажання в урядах. — Що, вас, пане колеґо, зредуковали? — Так, бо я зле бажав шефові. А вас за що? — Бо я своєму шефові зложив у бюрі бажання всего найлучшого... (Врублє).

Головна ознака культурности кождої родини все була і тепер є бодай невеличка, та добірна бібліотечка вдома.

55 книжок за 35 злотих

АЖ ДО СВЯТ

Адміністрація „Нової Зорі" висилає за половину ціни всї свої видання, коли їх хто разом замовить і пришле готівку. Ціла бібліотека коштує 64 зл. Отже половина 32 зл. Крім того 3 зл. на почтову пересилку. Отже за 35 зл. можете одержати 55 книжок. За поодиноку книжку ціни не знижується.

Чи яка парохіяльна читальня „Скали" справді поважно зорганізована, про те свідчить факт, чи вона має католицьку бібліотечку. Спис таких читалень буде оповіщений.

В перших днях січня до Львова приїде комісія Начальної Адвокатської Ради, щоб розслідити непорозуміння в тутейшій Адвокатській Палаті.

Посла Стефана Барана обікрали в поїзді між Львовом і Борщовицями так основно, що забрали йому не лише футро, але й акти, особисті документи тай навіть черевики. Видно, твердо спав п. посол.

В Перемишлі засудили на 3 роки вязниці б. коморника в Ярославі, Миколу Давискибу, за надужиття в кількадесяти випадках.

В Журавні поліція придержала Адама Прокоповича, коли він продавав сахарину заграничного походження. Прокопович се знаний комуністичний діяч.

В Коломиї арештовано Юзефа Тропа в звязку зі слідством веденим у справі надужить в дороговій управі. Тропп два місяці вдавав хорого боячись увязнення.

Слідчий суддя в Сяноці візвав до суду о. Василя Гарцулу, завідателя парохії у Скороднім коло Лютовиск, у справі доносу за його душпастирську діяльність і наказав затримати його у вязниці. О. В. Гарцула відомий з праці над освідомлюванням Бойків.

Духовна семинарія східного обряду в Дубні почала видавати часопис „Друг" у мовах латинській, польській, українській, російській та білоруській. Завдання нового видавництва пропаґувати східний обряд на північно-західних землях.

Староство в Рівнім сконфіскувало отсі українські книжки: Миколи Костомарова „Чернигівку", Миколи Старицького „Облогу Буші" та М. Грушевського „Малу історію України". Окружний суд затвердив конфіскату.

Окружний суд в Рівнім засудив б. війта з Млинова, дубенського повіту, Боровського на 2 роки вязниці за привласнення 1000 зл. з громадської позичкової каси.

Футра жіночі і чоловічі та ріжного роду футряні шкірки поручає по найнижчих цінах фабрика футер „Хром", Львів, ул. Руська 20, тел. 271-83.

Адміністраційні власти сконфіскували у Варшаві новий транспорт ріжних книжок і брошур з Совітів. Між сконфіскованими книжками було 18 українських, переважно повістей і поезій.

Варшавська преса пише, що в найближчім часі мають іменувати урядового комісаря в радикальнім Союзі Польського Вчительства. Се малоб наступити з тої причини, що акція Союзу Польського Вчительства виходить поза рамці фахової організації та прибирає чимраз більше ціхи діяльности політичної організації.

У Варшаві на вул. Бема вкрали два метри каблю Москва — Лондон.

Гумор. — Ласкава пані, якась чужа пані хоче з вами бачитися? — Чи то благородна пані? — Ні, менше більше така як ви.

Б. міністр плаче. З Варшави звідомляють: В одній з установ для заграничної торговлі відбувалося засідання над письмом міністерства промислу і торговлі, в котрім була критика тої установи. На чолі її стоїть один пан, що сам був колись міністром. Отже в часі читання письма він прилюдно розплакався, що викликало велику сензацію.

Зловживання на 250.000 зл. викрито на терені катовицької дирекції зелізниць. Арештовано 9 осіб.

У Вильні викрили надужиття, що їх допустилося кілька зелізничих працівників. Вони видавали нелеґально за оплатою посвідки на безплатний перевіз окопових плодів. Ті посвідки набували переважно жидівські купці й перевозили даром до Вильна більшу скількість споживних продуктів. Поліція перевела ревізії в жидівських купців і зелізничників.

Такого ще не було. Два працівники скарбового уряду в Городищі Мазовецькім, секвестратор Колібабский і начальник екзекуційного відділу Заневский, допускалися непрактикованих надужить на шкоду податкових платників. Виготовляючи фікційні протоколи з ліцитацій продавали вони своїм знакомим або самі купували рухомости заняті за залеглі податки, даючи за цінні предмети — сотики! Справою занявся прокуратор.

В Сочі на Кавказі від якогось часу не можна женитися, бо в місцевім уряді цивільного стану вичерпався запас відповідних книг і блянкетів.

Ґен. фон Сект помер у Берліні в 70 р. життя. Він був творцем нової німецької армії по світовій війні.

На італійськім кораблі „Чезаро Баттісті" в пристані Гассава у Східній Африці вибух кітла спричинив розірвання покладу. 26 осіб погибло, около 100 ранених.

В Марсилії розбився літак французької летунки Марі Гільщ підчас підготовного лету до спроби побиття рекорду скорости. Летунка вратувалася на легкопаді.

Китайські власти в Нанкіні оповістили відозву до військ збунтованого ґен. Чан-Сю-Ляна такого змісту: Кождий жовнір, що втече зі зброєю з його війська до правительственного, дістане 60 франків, офіцери більше, ґенерали далеко більше. Словом, дають премії за дезертирство.

В Адміністрації „Нової Зорі"

можна дістати отсі видання

Бібліотеки Укр. Катол. Організації:

Ч. 1.	Основи соціольоґії	3.—
Ч. 3.	Спіритизм	2.—
Ч. 4.	Життя св. Кирила і Методія	0.80
Ч. 6.	С. Томашівський: Петро, перший уніятський митроп. України-Руси	1.50
Ч. 7.	Греко-катол. Церква (історія)	0.95
Ч. 8.	Д-р О. Назарук: Преса	3.—
Ч. 9.	Борці за Церкву. Ч. І. Св. Павло	2.—
Ч. 11.	Д-р О. Назарук: Вчасна весна в північній Альберті	0.50
Ч. 12.	о. Т. Галущинський: Найвищий Пастирський Уряд в Хр. Церкві	0.60
Ч. 13.	Зброя до оборони і наступу. Начерк проповіди про пресу (добров. даток)	
Ч. 14.	о. Т. Галущинський: Царство сатани наступає на нас	0.80
Ч. 15.	Борці за Церкву. Ч. II.	2.—
Ч. 16.	Християнське виховання молоді	0.40
Ч. 17.	Еп. Гр. Хомишин: Пастирський Лист про політичне положення	0.40
Ч. 18.	О. Назарук: Галицька делеґація в Ризі 1920 р.	1.80
Ч. 19.	Борис Колодій: Галицька Соціялістична Радянська Республика	0.50
Ч. 20.	о. Т. Галущинський: Недільний Дзвін	2.—
Ч. 21.	А. Кругельський: Тилявська Схизма на Лемківщині	1.—
Ч. 22.	о. М. Карівець, ЧСВВ: Три Синодальні Архіереї	0.25
Ч. 23.	Еп. Гр. Хомишин: Про грозу духової руїни (Пастирський Лист)	0.40
Ч. 24.	А. Ч. Українська молодь Христові	0.60
Ч. 25.	о. В. Породко, Ч. Пресв. Ізб.: Хто такий був Лютер?	0.30
Ч. 26.	Осип Назарук: На спокійнім океані	0.40
Ч. 27.	„ „ Жінка і суспільність	0.50
Ч. 28.	„ „ Жіноча справа	0.40
Ч. 29.	В. Маковський: „Андрей" на засланні	0.80
Ч. 30	А. Ч.: Террор в минувшині	0.40
Ч. 31.	Еп. Гр. Хомишин: Українська Проблема	1.50
Ч. 32.	Осип Назарук: Вибір звання	0.40
Ч. 33.	о. Б. Кренціцкий: Моя розмова з дослідниками св. Письма	0.40
Ч. 34.	А. Ч.: І-ий Зїзд Молоді	0.40
Ч. 35.	о. С. Вапрович: Про Аргентину	0.40
Ч. 36.	Еп. Гр. Хомишин: Справа целібату	0.40

ІНШІ ВИДАННЯ:

Д-р О. Назарук:	Гр.-катол. Церква і укр. ліберальна інтеліґенція	3.00
о. Д-р Т. Галущинський:	Думка і наука Церкви в питанню літург. мови	0.20
Д-р С. Томашівський:	Десять літ українського питання в Польщі	1.50
Д-р С. Томашівський:	Наша чільна партія у власнім зеркалі. Критичні замітки	1.00
Д-р С. Томашівський:	Про ідеї, героїв і політику	2.00
О. Назарук:	Роксоляна (повість)	12.00
О. Н.:	Ідеольоґічні основи Укр. Катол. Нар. Партії	0.50
Проф. Л. Коплер:	Релїґія і політика	1.80
С. Томашівський, історик, політик, публіцист		1.00
А. Ч.:	На калиновім мості (Листи до молоді)	0.80
Д-р Осип Назарук:	Католицький журналіст обвинуваченнй за державну зраду	1.30
Станіслав Лось:	За конструктивну політику на Червоній Руси	1.00
Гадяцький Договір		0.50
Осип Назарук:	Націоналізм Донцова	0.60
„ „	Венеція	3.—
„ „	Ерема кай аноніма	0.50
„ „	Ґоґи і Маґоґи	0.50
З історії анархії на Україні		0.80
Осип Назарук:	Галичина й Велика Україна з пересилкою	0.50 0.70

Уживану одіж, білля, обув мужеську, жіночу й дитячу для інвалідів, вдів і сиріт приймає

УКТОДІ

ЛЬВІВ, ПОТОЦЬКОГО 48.

З провінції висилайте почтою. — У Львові відберемо самі за повідомленням.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: ½ стор. 180. — зол., ¼ стор. 90. — зол., ⅛ стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., ¼ стор. 140. — зол., ⅛ стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Ґрафія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

1215